تصوير ابو عبد الرحس الكردي فه رهه فتكي

فارسی ـ کوردی

والعيل محصمه ومهيمي

بؤدابه زائدنى جؤرمها كتيب: سهردانى: (مُنتَدى إِقْرا الثَقافِي) لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنتَدى إِقْرا الثَقافِي)

براي دائلود كتابهاي محَّتلف مراجعه: (منتدى اقرأ الثقافي)

www. lgra.ahlamontada.com

www.lgra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ,عربي ,فارسي)

فەرھەنگى

فارسی - کوردی

سرشناسنامه: رشید، زاهیرمحمد،۱۳٤۰.

عنوان و نام پدیدآورنده: فهرههنگی نفارفارسی کوردی/ثاماده کردنی

زاهیر محدمه درهشید.

مشخصات نشر: تهران :پانیذ،۱۳۸۷، ۱۰۰۸ م.

مشخصات ظاهری: ج،۷۱۹ص.

شابک: ۷-۸۸-۵۰۱۷-۹۲۶

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: فارسى -- واژه نامهها-- كردى. ردهبندى كنگره: PIR۳۲۵۷۱۲۷۳۳۸ ۲۳۳۷

ردهبندی دیویی: ک۳/۹فاع

شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۸۹۰۶۸

فەرھەنگى نقار فارسى كُردى

زاهير محمد رشيد

جاب اول ۱۳۸۷

شمارگان ۲۰۰۰

ليتوگرافي باختر

چاپ دالاهو

تهران خیابان ابوریحان خیابان وحید نظری پلاک ۱۰۰ تلفاکس ۲۸۲۱۵۹۸۲

شابک : ۹۷۸-۹٦٤-۷۱۰۵-۵۸-۷ نابک : ISBN:978- 964- 7105- 48- 7

۹۰۰۰ تومان

نفاد

فارسی - کوردی

ئامادەكردنى: زاھير محەمەد رەشيد

بلاوکراوی خانمی چاپ و بلاوکردنموی چوارچرا

زنجيردي ١٤٠

ناونیشان / سلیمانی -شهقامی گزران - فهرعهکهی صابونکهران- بازاری سلیمانی - تهنیشت کتیبخانهی نهوقاف

مۆبايل ئاسىيا ٧٧٠١٥٧٥٠٦٧ – سانا ٧٣٠١١٢٨٣٨٨٠

بەناوى خواى گەورە

پێناسی کتێب

ناوى كتيب: فەرھەنگى نقار

بابەت : فەرھەنگى .. فارسى كوردى

ئامادەكردنى : زاھىر محەمەد رەشىد

تايب: سوركيّو مستهفا عبدالله

رازینه و روبه رگ: سنه . ناسیح ره حمانی

نۆبەتى چاپ : چاپى يەكەم ٢٠٠٨

شوينني چاپ : چاپەمەنى چوارچرا

تیراژ : ۲۰۰۰ دانه

نرخ: ١٦٠٠٠ دينار

دیزاین و نهخشهسازی : کامیل محهمه د قادر

ر شمارهی سپاردنی (۱۹۱۱) سالی (۲۰۰۷) ی پیدراوه 1

آ؛ ئـا. یەكـەم پـیتى ئالفابێتى زمـانى فارسى وھـەرومھا یەكەم پیتى ئالفابێتى زمانى كوردى

آئروپلان: فرۆكە، بازامز، فرۆك، تمياره

آئس: زاهمیّ، نانومید، بیّ هیوا، به ناوات نمگمشتو، هیوابراو

آئورت: سورددهمار، نهو سوره دهماری که نه لای چهپی دلی مرزق جیا دهبیتهوه ونهساسیترین بهشی سوره دهمارهکانی کهی مرزقه

آئین: دین، ناین، خوا پهرستی، رصم، رموشت، بریتییه نه چهند دهستوریک که نهلایهن خواوه بههوی پینهمهمریکهوه بو مروق نیردراوه

آب: ناب، تەباغه، ناوى مانگى پێنجەم ئـه ساڵنامەى

تايبەتى زاينى

آب: ئابرو، شمرم، ناموس، گەورىيى، مەزنى

آب: ناو، نوّ، یاو، تراویکی رونی بیّ بوّنه بهرانبهری ناور، تیّکهآمیه که نوّکسجین و هایدروّجین، بهبریّکی زوّر لهسمر زمویدا ههیه و سیّ له سهر جواری زموی به ناو داپوّشراوه

آبِ آشْنا: مەلەوان، ئاڤژەن، ئاوباز، سۆبايى كەر

آب آلو: ناوی قمیسی، ناویّك كه له قمیسی دمگیریّت

آب أنبار: همماراو، ئـمنباراو،دمغریّکی گـمورمی تایبهتـم که پربکریّت له ئاو

آب آنسداختن: ميزكسردن، ميزكسردن، گميزكسردن، پيشاورشتن

آب انگان: ئابانگان، جهژنیّك بو لهئیّران كهلهروّژی دمیهم له مانگی خهزهلومر دمیانگرت

آب آنگور: شاوی تری، گوشراوی تری که دمیپالیّون و دمیخــوّن، بــهمانای شــهراب، عــهرمق و شـهومی پیــاو سهرخوّش دمکات

آب باز: ئاو باز، مملموان

آ**ب بسته :** سمعوّل، بمغر، تمرزه

آب بقط: ناویحمیات، نساوی ژیسان، نسمو نساوهی کسه گیاندارانی پی دهژین

آب بند: ناو بهست، ناوبهند، نهومی رنگای ناو دهگوریت آب بینی: ناوی نوت، چنم، کهمینه، هیچك، کموچ، گمیش، مزفکه

آب تلغ: شمراب، مهى، باده، همرشتيّك پياو سمرخوّش سكات

آب تني: مهله، خوْشوْردن، بالاڤا

آب پاش: ناوہاش، ناوہڑین، دۆلجمیمکی ممعدمنی که سمریکی کون کونی پیومیم ناوی پیدمپڑینن

آب پڑ؛ ناو پهز، کولاو، کولاوی بی رِوْن، نهومی تمنیا به ناو دمیکولاِنن و روْنی تی ناکهن

آب پشت: ناوی پشت، ناو، شاومت، مهنی، نهو تراومی لهکاتی رهحمت بوندا دمرژیّت

آب جامه : لنّسوان، بسرداخ، گۆسىك، گۆژنىد، گۆشىك، كەدننه، فاجون، ئەو دەفرەى ئاوى پندە خورنّت

آب حیات: ناو، ناوی ژیان

آب حیوان: ئاو، ناوی ژیان

آب خشك كن: مروّك، سرّنه، ههلجنك، ممر كمف مرْ، زوهانك، زوانك، ئموه كاغمزهى ئاو ممركمان پيّوشك دمكمنموه

آب خضر: بروانه (ئاو حيات)

آپ خفته: (۱) به منگاو، دهلاف گومیلکه، فسرخ، شاوی راوهستاو، مهند، مهنداف ماهش، شاوی راوهستاوی بی بزوتن. (۲) بهمانای سههولیش دیّت

آب دادن: (۱) ناودان، ناودیّران، ناودان به کهسیّك یان گیانهبهریّك (۲) ناورشتن، ناودان، و ناوهیّنان و بردن بوّناوپرژیّن وناوهدانی زموی و کالّ

آپ داده؛ سماخ دراو، کێردو شمشێر که کێرد کمران شاو دابێت

آ**ب درماني:** ئاودمرمانی، زانـستێکه بـهکارهێنانی ئــاو بۆچارمسمرکردنی نهخۆشىيەکانی هيدرۆتراپی

آب دهان: تف، ناوی دمم، کلّویّز، ودك نـاوی دممی هاتـه خوار

آب دیده: ئمسر، ئمسرین، فرمیّسك، روّندك، واتای ناوی جاو

آب رخ: ئابرو، شمرم، ناموس،

آب رڑ: شەراب، شەراو، مەى عارەق

آب رزان: بروانه اب رز

شوستن

آپ رفتن: گورج بونهوه، کورت بونهوهی هوماش لهبهر

آپ رنگ: ئاورمنگ، ئاورمنگ، ئاوى تیكه لاو بهرمنگ آپ رُد: زمركهش، بهئاوى زيْر سواخ دراو

آ**ب زندگانی:** ناوی حمیات

آپ زیرکساه: (۱)شاوی ژنسر کسا، شاوی کسه لسهژنیر پوشسو پهلاشدا دهمیّنیّتهوه (۲)فیّلباز، مهکراوی، گزیکهر آپ سبک: ثاوی سوك، ثاوی ماددی کانزایی کهم بیّت

آب سفید: ناو مرواری، نهخوشییهکی چاوه

آپ سنج: هيدرؤميتر، ئاوپٽو، نامٽريّکه بؤ کٽشانه

كردنى تراومكان

آ**ب سنگ: ه**ۆرنه، جۆرنه

آب سنگین: ناوی هورس، ناوی که مادهی کانزای تیابدا زؤربیّت

آپ سوار: هەك، ھەپروچكە، بلقى سەر ئـاو، زەنكولىۋك، پەھوشىك، يەھۇك

آب سیا: شمراب، بریتیه له شمراوی تریّی رمش

آبِ شَنگ: (۱) هَوْرِنه، جولرِنه، سوورك، (۲) شمراو، مهى آبِ گردش: خوْشرِمو، خوْشرِوّ، بهزا، خوْشبهر، مروّفْ يان جوار پئ كه توند دروات

آپ گسرم: (۱) نساوی گسمرم، نساوی کولاتسو، (۲) کانساو، چهمیّك یان سمر جاومیهك که کانزای لیّ دمردهخمن آپ **فسرده:** سمهوّل، یهخ، ناوی بهستراو، بوز

آپ کردن: شاو کردن، تاواندنهوه، کردنه شاو، حمل کردن، تاوانهوه

آب کــشیده؛ ناوکێــشان، نــاو هــهڵێنجان، گــۆزین، نــاو دمرهێنان، ههڵێنجانی ئاو لهچاڵ و بیر به سهتڵ

آ**پ کور:** ناشکور، نارازی، ح<mark>دق ن</mark>ەناس، کەسی بـــــ بـەشــی خوّی رازی نەبیّت

آپ ٹمبو: ناو تی زاو، ناودار، ناومکی، میومیهك که شاوی زؤری تیّدا بیّت

آب لیمو: شاو لیمو، گوشراوی لیمو بهتایبهت لیموی ترش

آب مژه: ناوی جاو، رؤندك، فرميسك

آپ مروارید: شاو مـرواری، هاشـاو، مـرار، نهخوّشـیهکی چاوه ناوی سپی ههدّنـیْنی

> آبِ معدني: ناوى گر، ناوى پيّست چوزيّنمرموه آبِ نبات: نوهلّ، شمكر ۆكه، نوهولّ، شمكراب آبِ و گُل: خانوبمره، ساختومان، عمممرات

آپ ورڑ؛ ئاو باڑ، مەلەكەر، مەلەوان، سۆباي كەر

آبِ ورزي؛ ئاو بازى، مەلەوانى

آب ورنگ: ئاو رنگ، ئاوی تیّکهلاو بمرنگ، رمنگاو آب وهـوا: ئاوهـموا، کـمش، چـۆنیـمتی سـمرماو گـمرما و سازگاری و ناخوّشی مملیمند

آباء؛ ثاو دان، ثافا، ثاوا، بمرامبمر به ویّران آباد بوم؛ ولاّتی ثاومدان، زموی ثاوا، شویّنی که شاومدان کرابیّت آبدار: (۱) ناودار، بۆڵ، ناو تێزان ميوميەك كـه جـوان و

تيْر ناو بيّت (٢)تيژ، ناودار، برنده، بـۆ كيْـردو شمشيْر

آبادان کردن: ئاومدان کردن، ئاومیان کردن آبادان: ئاشا، ئاومیان، شاومدان، جیگایهك که جوّل نمینت

آبادگر : ناومدان کمر ، نافاکمر ، کمسی که کاری ناومدان کردنهومبیّت

آباژور: هارپوز، سمری کلاوی لهمپا آبان: سمرپهله، خمزهلومر، دووهم مانگی پایزه

بین، سرچه در مورد درود و مصده می مینك، آبتابه: نافتاوه، مهسینه، لولینه، مهعدهنی، مسینك،

بريق، بريك

آب**تاختن:** میزکردن، پیشاوکردن آ بچسو: شاوجوّ، شاوی جسوّ، ثاویّسك کسه جوّهان تیسا

کولاندبیّت بۆ دەرمان کەلّکی ئی وەردەگرن آ بچي: خوشك، خويە، خوانگ، خويـشك، میّینــه کـه ئـه دایك و له باوکی خوّت بیّ

آبجي: خوشكه، خاتون، ووشهيهك بۆ بانگ كردنى ژنى نهناسراو دميلين

آبخانه: مهستهراو، کهناراو، سهرناو، مهستهراح، ناودهست، نابدهست، سعرینشاو، بریتیه له جنگای

ئاوبەدەست گەياندن آبخىست: گىراۋە، جىمزيرە، دۆراجىـە، دۆرگىـە، دۆرە،

جيزۆك، جزيره آبخوار: ناو خۆر، خۆرموه، ئـاو خـۆره، كەسـێك كـه ئـاو

دهخوات آ **بخواره:** بروانه ابخوار

ا بحواره: بروانه ابخوار آ بخور: ناو خورد، شوینی ناو خواردنموه

آ بغورد: رِوْژی، بمش، هسممت، برْێو، رِسق آ بغورگردن: وێستان، پشودان، وجاندان

آ بخوزه: ئافشیله، ئاوی هۆره، هارسم، گوشراوی بهرسیله آ بخوزه: ئساوه خسوّری، بسهرداخ، لیّسوان، دمفسری نساو

خواردنموه آ**بخوست:** بروانه ابخست

آبغول: خويناو، خوناو، خوينى تنكمال به ناو آبغيسز: شاودمر، شاو دار، زمويسهك كمه شم همر لايسهك

هەلىكەنى ئاو دۆتەدەر

دهنیّن آبدار: شاودار، بمردمست، کمسی که شاوی بـوّ دمسـوپل شتنی گموره پیاوان دمهیّنا. آبدار نباشی: ناوار، نارگهجی، سمرهّکی جابده هاوه جی

آبدارخانسه: کونسهلآن، نابدارخانسه، ژووری حسالیّنان و هاوه ساز کردن بوّ دیوهخان

آبدارك: بروانه دم جنبانك آبدان: كورت كراومى ثابادان، ثاوا، ثاومدان آبديد

آبدان: میزدلان، شویّنی کۆبونهودی میز له ناوسکدا آبدردك: ئابدۆزدك، شرینقه، فیچقه، سرنگ، دمرزی که دهرمانی له لهش پیّدهکهن

آبىدزدك: مله، جۆبر، جۆبرەك، جۆبركه، هوزبركه، كۆزبركه، مل، هوله، وله، هوزگمړك، ئاژەليكه رەگى گيا دمبرى آبلست: دمست نوټـــژ، ئــهو ئــاودى بــــۆ دمســت نوټـــژ

بهکاردیّت آبلست: کارامه، کارزان، بـهبر، بـرمیّن، کهسـی بـاش لـه کاردمزانی و بهبرشته، بـهزاکون

آبلستان: ئافتاوه، مسيّنه، لوليّنه، مسينك، مهعدهني، بريق،

بریعن آبدندان: حوّل، گیّر، بی ناومز، پهخمه، کهم عهطل آب در در در در تاریخ

آبِده: لاور، ناژهڵێکی کێویه آبِـدُوغ: ماسـتاو، ماسـتی تێکـهڵ بـه نـاو کـه وهك دوّی نێدێت

آبلیده: تمر، شل، خیساو، خوساو، بمناو، شتیّکه لـه ئـاو ههلکشابیّت و تمربوبیّت

ابد: پریسک، گرسیکه، فرسیک، پرشنگ، پریشک،

ئاورينگ آپراهه : ئاومړۆ، گونجه، رمههند، راثاو، ئاومړی

آبرو: ئابرو، هاورِوْ، شەرم، ناموس آبرو: ئاڤاروْ، ئابروْ، كوتە، نۆين، ھەتك، گونجەى ئاو

آ**بروخواه:** ئابرو دارىبەشەرەف، بەحەيا، خاوەن ناموس، كەسىّ كە ئابروى خۆى بەلاوە گرنگە

آ**بسرودار: بــهنا**برو، روســپی روپــاك، ســهربهرز، كهســی

شەرمف و گەورمىي ھەيە

آبرومند: بروانه ابرودار

آبرون: هەمىشە بەھار

آبریز: سمر ئاو، ممستمراو

آ**بریزان:** آبریزگان، جەژنێکی کۆنی ئێرانیهکانه تىندىدىن

آبِرْنَ؛ هَوْرِنه، جَوْرِنه، سوورِك، حهوزهكهي بهر بهلوّعه المحددة

لهحممام

آبزه: زهاو، تمروزهن

آبزي: ناڤى، ناوى، گيا يان ئاژمل كه له ناودا دمژى

آبسال: بههار، ومرزى بههار

آبست: ناوس، دوگیان، هاوس، زگ پر، دوجان، یاوس

آبستا: ئاويستا، ئەفيستا

آبستان: هاوس، دوگیان، زگ پر

آبستن: زگ پر، دوگیان، هاوس، یاوس، نافشین، ژنبی که به منالموه بی

آبستني؛ زگ پری، دوگیانی، ناوسی، زگداری

آبسته: بروانه ابستن

آبسه ؛ دومل، دومهل، دمهل، هونيره، كوان، كوهان

تافيتــه، ههــُــدێر، ڕێٟــژافئ ســوّرك، شــوٚش، فهلْبــهزه،

قەلومزە، لوس، توساو، سوپيلل

آبشت: (۱) پاساو، نادیار، شاراوه، شاری، ومشارتو، شتی

که له بهرچاو نـهبێِت، (۲) سيخور، زمـانگر، جاسـوس،

شوفار، زیران، خمیمر در ته هتن سوه برسی برده

آبشَّن: وهشاردن، داپؤشان، لمبـمر چـاو گـوم و نادیـار -

کردن،

آبِشْتَنگاه: (١) ئاودەست، مەستەراو، سەر پێشاو (٢)

بهمانای شوێنی خوٚشاردنهومش دێت

آبشخور: روّزی، روّژی، رسق، بهش، قیمهت، بهمانای جارهنوس و بهخت و هات خوا نوسو و جارهنوسیش دیّت

آبنگاه: (۱) ثاوخوْر، تالآب، تالآو، ئەستىّرە، ئەستىّلك، گۆم، شويّنى ئاو خواردنـموه، (۲) لا، تمنيشت، كمنار، همراغ

آبگرد: گێژاو، گؤم، گلؤم، تمنوره

آبگردش: ناو گمردان، جمرخهلو، کموجز، چمرحهچی، دمفریکی ممعدمنی دمسکداره ناوی پی له ممنجهان هملینجن

آبگرمکن: ناو گمرم کردن، جۆيلـمر، دێـوتـرم، ئامـڕازێکـه لهکانـزا که بـه نـموت و گاز ئاو گمرم دمکات

آبگز؛ گەنيو، خراپ، بۆگەن، بۆ ميوە بەكاردێت.

آبگند؛ لمرزؤك، بيل، زئق، زئقاو، زهلكاو

آب**گوشت**؛ ناو گۆشت، گۆشتاو، چ<u>ێ</u>شتی گۆشتاو، شـۆربا و گۆشت، پـهخنی

آبگون: ئاقى، ئاوى، بەرەنگى ئاو

آبگیسز: ناومدان، نەسىتېر، گۆل، بىرك، گۆل، ھەسىتېل، ئەسسىتېلك، شسوينى بسەرگىراو بسۆ ھسەلگرتنى ئساو و بەكارھىنانى

آبگینه؛ ناوینه، فودیك، عمینهك، جابهك، جام

آ**بگینهگر:** شوشه چی، شوشه بر

آبك؛ جيوه، زيو، كانزايهكي بزوّزي شله

آ**بگا**ر: سم**ق**ا، ئاو كێش، كمسێك ئاو بۆ مالأن دمبا

آبگامه: همرسك، همالتاویّن، تاوانـمودی خـوّراك لـمناو سكدا

آبکش: (۱) سهقاطاوکیش، کهسیک شاو له حهوز یان له مهوز یان له مهوز یان لهسویّنیک دهردیّنی، (۲) کیّشهر، شاوکیّش، شتی کهناو بو لای خوّی رادهکیّشیّت، (۳) شاوکیّش، ناومرّ، شهومی ناو یان تمرایی ووشک دمکات (٤) ناوکیّش، چیّشتیّک که تینویهتی زوّر دیّنیّت

آبکش: تهك، نانه شان، سهله، تهیجه، تیرُه، سوزمه، ناوکیّش، دارینه، سماق پالأن، سهلهی پالأوتنی برنج و ساومر

آبکند: (۱) ئاودەر، ئاو درگە، تەپڭ، بەرگەندال، جۆم، گەنداو، كەنەك، كەولۆس، بۆدر، رەھۆل، لاندەر، درنال،

ئەو جێگەى كە ئاو داى درپوه (٢) خەمرە، قووتە، قولگە، قولگەى ئاو تێدا وصتاو

آبگوهه : وشتراو، زنجیره شهپولی نیرینهی جوم

آبکي: شاومکی، شاوی، شل، شراو، شوّل، لاهوّ، هولنك، شعومی ومك شاو وایه، دژی خهست

آبِله: ناوله، هاوله، خوريكه، خوريلكه، باله، خوروكه،

تاونه، ھەلوى، پۆرگ لەپنىست

آبله رو: کونج، تاولاوی، گرو، هاولهرو، مروّقی گروی آبله گوب: هاوله کوت، ناولهکوت، پزیشکی خورویّلکه کمت

آبلیه مرغسان: دانکیه، ناولیهی میهل، سیووك، سیووکه، خروکهی مریشك، نهخوشییهکه

آبنشاط: ناوی پشت، مهنی، شاومت

آبنسوس: عدبهنوس، داریّکی رمش و رهقی بهنرخه، ناومنوس

آبه: سهرافی سهراو، ناوی که دهگهن پیزه نمسکدایه

آبو: خالَّوْ، خالَّ، برای دایك

آ**بو:** نيلوفەر، لەيلوفەر

آبوند: ئێوان، پەرداخ، گلأس، ھەرشـتێ بـۆ ھەئگرتنو و خواردنەوە بەكاربێت

آبونْمان: ئابونمان، كريّى سالأنه يان شەش يان سى

مانکی رِوْژنامه و گوْفار لهپیْش آبوئه: ئابونـه، بـاردی رِوْژنامـه، بـان گوْفاریْـك، لـمپیْش

۰۔ رِنگیّکه، (۲) ثاقی، وهراو، بمراو، ناوی، پیّچموانمی دیّمی آبهار: ثاودهر، ثاودیّر، کمسیّ که دابمشکردنی ئاوی بـق

زمو ى وزار لەئەستۆدايە

بيرۆزە

آبیساری: ئاوداشستن، شاودیّران، شاودیّری، شادانی زموی، کاری ئاوداشتن کمثاودیّری بکات

آثرپان: ئاتمربان، لمئايني زمردهشتيدا پاسمواني ئاگري

آتش: شاگر، شاور، ئاتمر، ئايمر، تنگه، تمش، هاتمر، ئاهيد، بمرانبمري ئاو

آتش افروختن: (۱) پیخستن، پیکردن، ناورنایساندن، هملکردنی ناور، (۲) شمر دروست کردن، ئاژاوه نانهوه، کمتن گیری، تؤز کردن

آتش افروز: (۱) ویکمر، پیکمر، ناگرناسین، کمسی که ناگرههندهکا، (۲)ناژاوهچی، فیتنهکمر، شهرمنگیز، کمتن کمر، سودره، ناوری ژیرکا، بنهمای شهروکیشه، (۳) پهژك، پهرشوبلاو، ههر شتی زوو ناور بگریت

آتش افروزنه : بروانه اتش افروز

آتش افروزي: (۱) شاگر هدلکردن، شاور هدلکردن، شهو ناوره د افرون شهو ناوره له سمری سال و جهژنهکاندا دهیکهن، (۲) شاور پیکردن، شاور پیخستن، شاگر بمردانهوه، (۳) کهتن گیری، شهرنانهوه

آتش افروزینه: بروانه اتش افروزی

آتش انداز: تونجی، ناگر کهری ناگردانی گهرماو همرچی

آتش انگیز؛ بروانه اتش افروز

آتش بس: خوين بهس، مهسلهت كردن، دوژمنايهتي

كردن

آتش تاب: تونچي

آتش پسارس: (۱)ومدایش، خشروّك، تامیّسك، بار، گمرمسشك، کریّشوی لیّسو لمنوّبهتیسدا،(۲) شساگروّك، ناورمکه، ناگره، نایره، بای فمرمنگ، همولّمزلزلّه، جوّره زیپکهیهکه لهدمم جاو دیّت

آتش پرست: ناور بمرست، ناگربمرست، کمسی که شاگر ده، مست

آتش پرستی: ناگر پهرستی، پهرستنی ناور، مهجوسی آتش خاي: بروانه اتش خوار

آتش خواره: ئاور خۆر، ئاگر خۆر، كەسنىك كە ئاگر دەخوات، (۲) حىمرام خۆر، رەشوە خۆر، كەسنىك كە ئاگر پسوئى نسارەوا دەخسوات، (۳) ئىلگرخۆرە، ھەشسترمە، وشسترمر، جۆرە مريىشكىكى زۆر زەبەلاحــە پىرەوەو نافرىت دەلىن ئاگرىش دەخوات، (٤) قەقنەس، قەقنەز، بالدارىكە دەلىن دەخوىنى و بال ئىكدەدات ئاگر دەگرىو

آ**تش دست:** كارامه، ليّهاتو، كارزان

آتش رنگ: ناور رمنک، نارگون، سور، سور و کمش لمرمنکی ناگر

آ**تش روشن کردن:** (۱)پێخستن، پێکردن، هەلګردنی ئاگر،

(٢)شهر دروست كردن، ئاژاومنانهوه

آتش زدن: بروانه حخماق

آتش سوز؛ سوتان، ئاردو، ئاگر كەوتنەوە

آ**تش سوزي:** سوتان، ئاردو

آتش گرفتن: (۱) تی بهربون، تی ههانگرانی شاور، شتی یان کهسیّك کهناوری گرتبیّت، (۲) توورٍمبوون، ههانس

آتش گون: ئارگۈن، بەرمنگى ئاور، سور

آتش فام: نارگؤن، سور، بمرنگی ناور

آتش فروز: بروانه اتش افروز

آتش کردن: تاولهمه، پۆل گهشیّن، بن چهرخیّن، پیاله ناساییهکی دهسکداره، سبکلّ و خهلّوزی تیّدهکهن و ههلی دهسوریّنن تابگهشیّتهوه

آتش مزاج: تووره، شمرانی

آتش نشاندن؛ كوژاندنهوه، خهفهكردن، خاموّش كردني

آتش نهاد: ناگری، ئاوری، همرشتیّك وهك ئاور بیّت

آ**تش وار:** ئاگرين، وەك ناور

ناور

آتشبار: (۱) ناور رِیْرْ، ناگر رِیْرْ، کهسی یان شتی شاگر بلاوبکاتهوه، (۲) که فران، مقهنزمه، بهرتفها، جهخماغهی تفهنگ، شهستیر، مهتمرلوز، روشاش

آتشبازي: (۱) ئاتەشبازى، يسارى كسردن بسەئاگر، (۲)

ئاتـهش بـازی، تهقـه کـردن و فیـشهکه شـێته ههـُـدان نهکاتی خوْشیدا، گرگزان، ئاگر بازی

آتشبان: پاسـموانی شاگر، کۆچـمران، کوچـملأن، شاگر خؤش کمری ناو کۆرگ

آ**تشپا؛ خ**ۆشرەو، خۆشرۇ، بەزا، خۆشبەز

آتشهاره: (۱) پولو، پمرونگ، نهسکل، سکل، پهل، خهلوزی سورهوه بوو (۲) وریا، زیت، بهلا، بهکهسیکی

زوّر هارو هاج دموتریّت (۳) بیربیروّك، کولّه شیّره، سلسبوّك، (٤) سوزی، گهزنده خراب، بیّ ناکار

آتشخانه: (۱) ناور خانه، ناورگه، شویّنی رِوْشن کردنی شاور (۲) ناگرخانـه، کـوره (۲) نـاگر، ئـاورك، تـموشـگا، دوّزهخ، تـهندور، شویّنی ئاور له سـهماومر و کـهشتی.....

آتسشدان: نساگر دان، نساوکوْرِگ، مقسملی، نساورگ، بهرومسیّل، تفك، کوچك ، کوچك

دار آتشگیده: پهژك، دمسته چیلهی ناگر

آتشفشان: ناگر پژێن، ناگری، گړکان، بورکان، کێوێڬ که سمرهکهی ناگر نمپژێنێ

آتشك: (۱)ئاله، نهخؤشييهكه له ناوگهل پهيدا دهبيّت (۲) بيربيرؤك، سبسبؤك، جؤره كرميّكه كه لهشهودا دهديّتهوه

آتشكده: ئاتەشكە، كوانوى ئاگر پەرستان.

آتشناك: ئاگرين، ئاورين، ئايرين، وەك ئاگر

آتشهٔ: بمرهه، بروسکه، تریشقه، تهش بریق، ههوره تریشقه، چهخماخه

آتشي: (١) ئاگرين وهك ئاور، (٢)ئارگۆن، سور

آتشي شدن؛ تورمبون، هه لس بوون، جارزبوون، زويـرى، هين گرتن

آتشیزه: بیربیرؤك، سبسبؤك، جؤری کرم که نمشهودا دهدرموشیّتهوه

آتشين پنجه: كارامه، ليّهاتو، بمتوانا، دلكمرم لمكار آتليه: كارگه، داممزر اوميمك كمچمند كمسيّك لمبمردهم ماموّستايمكدا فيّردمين

آ **پا تئوز: (۱) پ**مرستین، ومسف کردن، پمرستنی مرؤ**ڈ** بهتایبمت پاشاکان، (۲)شانؤ

آپارات: (۱) ماشین، نامراز، همرچی بهماتوّر ثیش بکات

 (۲) دوربین، کامیّرا، نهو نامرازهی رسمی پیدهگرن آپارتمان؛ بینا، عهمارهت، بالهخانه، تهلار

آپاردی: بی شمرم، زؤرزان

آ**ثام: گو**ناح کاران، تاوانبار، تاواندار

آ پائدیس: ریخوّله کوێره، سنؤ، دهری ریخوّله کوێره آ**ثم:** تاوانبار، تاوانـدار، گوناحکار، کهسێك کـه تـاوانی

كردبيت

آجال: دمرفهتهكان، ههلهكان

آ**جام:** دارستان، ليْرموار

آ**جدل:** بروانه اجیدن

آجر: شاجور، خشت، گمرپیج، کمرپوج، خشتی سور، خشتی لم و سورهکراو

آجري: شاجورى، كەرپىنچى، پىكىراو لەخشت، بىمړنگى

آجل: داهاتو، ئاينده، دواروْژ

آجل: هرهننه، هرپ، نهو دمنگهی له دمم دیته دمر

آجیسلن: تعقبهل تسیّ ههلدان، تعقبهلّ لیّیدان، بیسهکجار دهرزی لهدرومان راکردن و دمرهیّنانهومی

آجيده: تهقهل ليُسراو، تهقهل ني ههلسراو

آجیل: شورگه، ناجیل، چهرمز، سویرکه، چورو، شتی تروکاندن، بادام و نوك و کاکله و توم و تو کولهکهی

آجيسل خسوري: ناجيسل خسوري، دمفسري کسه نساجيلي

تيادهخؤن

آجيل فرش: جمرهز فرؤش، كمسيّك كه شمو جمرهز دهفرؤشيّت

آ**جين:** بروانه اجيدن

آحاد: يەكان، تاكان، دانەدانەكان

آخ: اخ، داخ، وهخ، تؤف، وميش، هاوار لمبمر ثازار

آخال: زال، زبل، زویل، لیّله، شتی گسك دراو كه دمبیّت

فربدريّت

آختن: دمرکیشان، هدلکش، باریك لهناو نهستور هینانه دمر، لهکالان هینانه دمری شمشیر و کیرد

آخته: كشاو، دهرهاتو له كالأن

آخر: ئىمنجام، ئاكام، عاقيبمت، دومساهى، سىمرمنجام، دوايى، ئاخرى

آخر: بجمه، تهویله، پچه، ناخور، ناخور، شهول، شویّنی لهوم خواردنی ناژه ل لهمالهوه، ناتفدان، هافر آخر: نهمه، نهوه، نهویتر، نهوی دیکه، یهك له دوشت آخر الامر: سمرمنجام، نهنجامی كار، دوایی آخر چرب: زوّری، فراوانی، همرزان، خوش، بمرانبهری گرانی

آخر کار: دوماهی، ٹاکامی کار، ٹمنجام

آ**خربیني:** دوربینی، دورئهندیشی، دوورنواری

آخسوت: رِوْژی هیامسهت، سسله، بهسسهرهاتی دوا رِوْژ، پهسلاو، ههستانهوهی داوای مردن

آخردست: (۱)شاخر کمرمت، شاخر جار، یمکجاری، (۲)

خواری هۆده، لای خواروی ژور

آخرزمان: سله، بمسلاو، بمسمرهاتي دوارؤژ

آخرجی: جلّهو دار، جلّهوکیّش، ههوسارکیّش، کهسیّ ههوساری چوار پنّی بهدهستهوهیه

آخریسان: (۱) کالاً، کالـمر، مـمتا، کوتـالّ، مـمتاح، شـرِهو بــرِهی بازرگـانی، (۲) ئهساســیه، پـالاْس، پوتــالّ، دیــش، شـرِه، کهلو پهلی ناومالّ

آخسرین: نساخری، دومساهی، پاشسینه، داکسین، پساش همموشتیّك

آ**خرین:** دوربین، دورهندیش، دورنوار، گمسی لهبیری داهاتویدایه

آخرین: ئەوان، ئەوانىتر، وانان، ئەومترمكان

آخش: (۱)ئؤخەى، ئۆخەيج، ئاى ج خۆشە، وشەيەك لىمكاتى خۆشىيدا دەيلىن(۲) ئىاخ، داخ، وشىميەك

لهنارهحهتيدا دميليّن

آخشع: (۱) هێمان، ماك، مادده، چوارماده(با، ئاور، ئـاو، خاك) (۲) دژ، بمرانبمر

آخور: پچمه، تهویله، شول، ناخور، نالفدان

آخوند: (١) زانا، فرمزان، تێگەيشتوو، (٢) مـهلا، ئـاخون،

مهلاي عهجهمان، كمسيّ كمدمرسي دييني دهٽيّتموه

آخوندك: بالوك، تاژيلۆك، تاژى ئەحمەد، حوشتر خوا، كولە حاجى، تاژيلە، جۆرە كولەيەكى باريكەلەى زيتە

آداب: دمستور، داب، نمریت، ریوشوین

دمزاني

آدابِ دان: دصتور زان، كەسىيّ كـه ريّوشويّني كۆمـەلّ

آداخ: باش، چاك، موبارەك، پيرۆز

آداش: هاو ناو، یهك ناو، دوو نهفمر یهك ناویان ههبیّت آداك: دوورگه، ژیّراف، فافروّ، لهن، گراوه، لهنگهرگر

آ**دامس:** بنێشت، ومن

آدر: ئاور، ئاگر

آدر؛ باكونه، ومته، كون ئاوسان

آهرس: نیشانی، عینوان، نیشانی مال و دوکان و همرجی آهرنگ: خهم، خهفهت، کهسمر، پهژاره، مهینهتی خهم آهم: (۱) شادهم، بابسه دهم، میّردی دایکه حهوا، یهکهم

باپیرهی مروّهٔ (۲) مروّهٔ، ثینسان -

آدمغوار: (۱)پیاو خۆر، زەلام خۆر، كەسى گۆشتى مىرۆڭ

آدمك: پياوى چكوله، زيتهڵه، مروٚڤي بچوك

آدمکش: پیاو کوژ، هاتـڵ، هاتیـڵ، میرکوژ، خوێن ڕێـژ، کوشتوخ

آدمى سيرت: ئينساني، ودك مرؤف

آدمیت: مروفایهتی، ئینسانییهت

آههرانه: ئادممى زا، لهمروّهٔ بوو، ئهوهى لهمروّهٔ دهبيّت، مروّه، ئينسان، عينسان

آده: تيّلاً، داري دريّرُ

المناه عامر و الماره الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزينه الماريزين

آدینه: همینی، جومعه، جوعمه، همینو، ناخرین روّژی

47040

آذار: یهکهم مانگی بههار

آژان: پاسەوان، نۆبەدار، دىدەوان، ئێشكچى، كێشكجى، قۆلچى، چەرخەچى، كێشكڤان، كەسێك ئاگادارى جـتێك ىكات.

آژڍن: تمقهل تي ههٽكردن، تهقهل تي ههندان

آفْر: ســمرماومز، هــموس، گـاهوّر، نوّهــهم مــانگی ســالّ و وئاخرمانگی باییز

ون حرماننی پییر آ**ذرافروز:** ژیکمر، پیکمر، ئاگرسین

آذرخش: بمرق، بروسكه، تهش بريق، ههورمتيشقه

آذرگون: ناور رمنگ، نارگؤن

آذرقه: بروانه ازوهه

آ**ذرنك: ئارگۆن، سوو**ر

آذرنك: خەم، پەژارد، كەسەر

آژفنداك؛ پەلكە زيْرينە

آژنگ: چرچ و لۆچ، چرچايى، ژاكان، چرچ و لۆچ بونى

دهم و چاو به هوّی پیری یان خهم و وتورهیی

آژنگ ناك: چرچ و لۆچ، سيس بون، سيس هملاتو،

ژاکاو

آ<u>ژی دهساك</u>: ئـمژدیهاك، ئـمزدیاك، ئهسـتیاگس، ئـمخیر باشای مادمکان

آژيدن؛ تەقەل تێهەلدان تێكردن، تەقەل تێ ھەلدان

آژير: زيرهك، ليّهاتو، وريا، به توانا

آژ**يريدن:** وريا كردن، وشيار كردن، به ناگا هێنانهوه

آذیــن: (۱)خــهمل، ئارایـشت، خــهملان، لاولوســه، تــاس ولوس، (۲) رِنگه، شویّن، رسم

، آژینه : ئاژینه، کوبیتهك، چههچهههی ئاشی، ئاسیا ژمنه

آریا: ناریا، گرنگترین رهگمزی سپی، ناری(کورد)

آراء؛ دمنگەكان، بۆچونەكان

آراب: ئەندام، ھەركام لەنەندامانى لەش

آراستن: تيف تيفه، رازاندنهوه، رازاندن، جوان كردن

آراسته: خەملاو، پەرداخ، رازاوە

آراسته سخن: شـهكره ليّـو، شـهكره ليّـف، قسه خـوّش،

قسەزان

آراسته شدن: رازیانهوه، رازاندنهوه

آراسته كردن: رازاندن، تيف تيفه، خوّجوان كردن

آرام: (١) ئارام، نەبزواو (٢) بيدەنگ، ھيواش، ئەسەرخۇ

آرام آرام: هێواش هێواش، هێدى هێدى، لمسمرخوٚ، ورده

آرام بخشیدن: ئارام کردنـموه، هێور کردنـموه، هێمن

آرام جاي: شوێني بێدمنگ، شوێني دور لمدمنگه دمنگ

بێت

كردنهوه

•

آرام جو: ناشتی خواز، نارام ویست، کهسیّ حمزی نه بیّدهنگی و نارامییه

آرام ده: خۆشكەر، راحەت كەر

ئۆھرە گرتن

آرام کردن: هیِّمن کردن، بیِّدهنگ کردن، هیِّور کردن آرامش: راحمت، ناسایشت، ناسایش، نوّهره، هیِّمنایـمتی، سوکنا، قمرار، نوّخژن، نمرممردهی

آرا**یش**: رازانهوه، تیف تیفه

آرا**يش:** حەلاق، دەلاك، سەرتاش

آرا**یشگاه:** سمرتاشخانه، دهلاکی، حهلاهی، شوێنێکه هـژه سمری لیّ جاك دمكرێت

آراییدن: جوان کردن، رازاندنهوه، لوس و پوس کردن آرفنگ: رهنگ، مهیمست له

سپی و سور و شین آرتیـست: هونمرمهنـد، هومنــمرومر، کمسـیّك کـه لــه

لیهاتو بیّت آر**تیکل: (۱)**بهند، بهش، ماده، بابهت، (۲) کالاً، کهرمسته

يهكيك له هونهرهجوانهكان نيگار كيْشي، مؤسيقاو شانؤ

آرج: هەنىشك، ئانىشك، ئانىسك

آرد: ئارد، هار او آرد بشد: بیّرْمنگ، ویّجنه، ویّرْمنگ، ئامرازیّکه دمخـلّ ودانی پیّدمبیّرْن

آردل: همراش، راسپیردراو،

آرەن؛ كەوگىر، ئاوكىش، ئەسكوى، كەھگىر، پىلاو پارزن، كەوگىرى پلاوى

آرژم: شەر، جەنگ، كۆماند، رەزم، پىلە، گەر آرژو: ھەز، ھيوا، ئومىد، ھێڤى، پونگاڵ

آرزوانگیز: هیفی دار، هیوا دار

آرزوانه : مـژدی، ئـهومی لـهکاتی ئـاووس بونـدا حـمزی یخوه دمکریّت

آرزوخواه: هێڤی دار، هیوا دار، حمزخواز آرزومند: هێڤی دار، خاومن حمز، هیوا خواز

آر**رُونـَاك:** تاسهخواز، ئاواته خواز، هيوا خواز

آرستن: بروانه ارستن

آرسنال: جبه سازی، زهراد خانه، شوینی دروست کردنی چهك و تمقممهنی

> آرسنیك: مەرگە موش - . .

آرش؛ رِيْز، حورمەت، پِيْگە، شويْن .

آرش؛ حمسانموه، سرموتن، سرهدان، تمواسان، سانموه آرشی تکت؛ نمندازیار، نمندازه زان، نمندازمکمر

آرشیدوك: نازناوی شازادهكانی نهمسا

آرشیو؛ ئەرشیف، شوێنێ که بەلگە نامـه حوکمیـهکانی تیادا پارێزراێت

آرشیویسست: نیپرسراوی نمرشیف، کهسی کس پاسپیردراوه بو پاراستنی نمرشیف آرغدن: (۱) تورمبوون، قهلس بوون، جارزبوون

> آ**رکئولوژ**ی: شوێنموار ناسی -

آرم: مؤر، ریحانه، هه لقهندن، پارچه مسیّکی دارژاو که له پلاستیك دروست دهكریّت

آدِمان: ئەلما، خەون، ئارەزوو، مریکانە، مگیّز، دلخواز آزمان خوردن: رەشك بردن، خەم خواردن

> آرمدن: حمسانموه، پشودان، راکشان آرمیدن: نارام گ تن، هذه، بمونیموم،

آرمیلان: نارام گرتن، هیور بوونهوه، پشودان، سرموتن، تعواسان

> آرن: ئەنىشك، ئاينىشك آر**نج**: ئەينشك، ئاينشك

آرنگ: رمنج، خهم، بهژاره، ثازار، دمرد

. آرواره: شویلکه، هارو، شویله، شمویلاك

آروبند: تيمارگهر، جهراح

آروغ: هَرِهْێنه، هَرِه۫ێنه، هَرپێنه، دوای تێر خواردن هَرپ هاتنههه

> آرون: باش، بمدل، گونجاو، سروشتی باش آروین: تاهی کردنموه، هملسمنگاندن

> > آ**ریا:** ئاھەنگ، سۆز، نەژم

آ**زرمگن:** بروانه ازرمکین

آزرمگین: بمشمرم، شمرمن، شمرممزار، شمرمیّون

آزرمناك: بمشمرم، شمرميون، كمسيك زور شمرم بكات

آزْفنداك؛ رمنگين كەمان پەنگە زيْرينە

آزكار: تمواو، گشت، دريّر، بمردموام

آزما: بروانه ازمودن

آزمایشگاه: تاهیگه، شوینی تاهی کردنهوه

آز**مایشگر:** تاقیکمرموه، تاقمر

آزماییدن: تاقی کردندوه، ههنسهنگاندن، نهزمون

آزمند: به تهماح، تهمادار

آزمودن: تاقى كردنهوه، ئەزمون، تاقيوه كەردەيى،

دموقاندن، تاقيهوكردن

آزمودن: تاقى كردنموه، ئمزمون، دوپيك كردن، زمين

آزناك: به تهماح، تهمادار، چاوچنۆك، رژد

آزندن: بروانه اجيدن

آزور: به تهماح، رژد، چاوچنۆك

آژوغه: ئازۆخە، دانەويْڭە، كوويىت، بىن بريويْكە كە

بۆخواردن ھەٽبگيرێ

آزیر: ئازار، ده رد، کهسهر، خهم، رمنجان، دلگران

آزینسه: نازینسه، کوبیتسهك، چهقسچهقهی ناشسی،

چەكوچېكى ددانەدارە بەرداشى پى بيزار دەكەن

آس: ئاش، دو بهرداش به هوی ئاوموه که توپ و

پەرەكە دسوريننيت و دانەويلە دەكاتە ئارد

آس ویاس: لاتو پوت، همژار، نهدار، کمسی هیچ شتیکی

CALLES.

آسا: (۱)۹ پیشگریکه له زمانی فارسیدا (۲) باویشك

آسان: سانا، هاسان، سوك، كهنگاز، بي تمرك، كارى سوك

آسان گير: كەمتەرخەم، ووڭحى، بىي موبالات، شليخە،

كەسىك چتى زۆر مەبەست نيە

آسایش: ناسایش، ئارامی، هیمنی، نوفره، ستاری،

ئاسودەپى

آسایش جو: ئاسوده خواز، ئارام خواز، كەسنىك حەزى بە

هێمنی بێت

آسایشگاه: شوێنی حموانموه، شوێنی پشودان

آریخ: خەمۆكى، دڵساردى، بێزارى، رق لێبوون

آريستوكرات: ئەرستيۆكرات، دەست رۆيشتوو، زۆردار،

تايبمت به چيني زمويدار

آز: تهماح، زگ برسی، چاو له دوا بوون، تهماکار،

آ**ز جو:** بروانه ازپیشه

آزاد: ئازاد، سەربەست، سەربەخۆ، بەرخوردار، ئازاسەر،

ناويْكه بۆ نيْرينه

آزاد زاد: نـهجیب زاده، خانـهدان، کـابوش، کهسـیّك

لمبنهمالهيهكي كمورمو دياربيت

آزادخو: نازاد، جواميّر، پي پيشگر

آزادگام: سەربەخۆ، بەرەلا، ئازاد

آزادمرد: خوّش ميّر، ميّرخاس، دنّقايم، جواميّر، زاخ،

بەزات

آزادمنش: دلازا، گەرناس، جواميّر، زاتدار، سەلەحشور

آ**زادوار:** ئازادانه، سهربهستانه

آزاد یخواز: ئازادی خواز، سمربهستی خواز

آزار: جمها، دمرد، كۆتسەك، دمرده سسەرى، سسەخلات،

كوێرمومرى، ھێش، ژان، پەتپەتێن، ئوزۆر

آزار<mark>تلغ…هٔ</mark> : زمردویسی، زمردی، زمردمیسی، نهخوّشسی

رمردويي

آزاردن: ئازرين، ئازاردان، سەخلەت كردن

آزارش: ئازاردان، سەخلەت كردن

آزارگر: ئازاردمر، سهخنت کمر، خمت دمر

آ**زاریدن:** بروانه ازردن

آزييشه: تهماح كار، بهتهماع، پرتهماح

آزرمي: بروانه ازرمناك

آزردن: (۱) ئازار دان، سه خله ت کردن، توش کیشه کردن،

(٢) خەمبار بوون، دڵتەنك بوون

آزردن: بروانه اجیدن

آزرده جان: دنگران، خهمبار، دنسارد، پهك كهوتوو

آزرده خاطر؛ دلگران، دلسارد، خهمبار، خهم داگرتوو،

كەسى خەم دايگرتبى

آزرم: شمرم، حميا، ناموس

آزرمجو: بهشمرمف، حهیادار، خاومنشهرمف، روسپی

آساییلن: هیمنی، نوهره گرتن، نارام بون، ناسوده بون آستان: ئاستانه، بمردمرگانه، دمرچك، بلندين، دمريزان،

دەرماڭ، كەوشكەن

آستر: ئەستار، ئەستە، بەرى كەوا وجتيتر، پەراويزى كەوا، ئەسەر ئۆف

آساًر؛ ئەولاتر، بەولاتر

آستين: عول، شان آستین افشاندن: دمست راومشاندن به نیشانهی داوای

ليبوردن ومالناوايي كردن آستين بالا زدن: قول هه لكردن، قول ليهه لمالين، خو

ئاماده كردن بۆ كارتك

آستينه: هيلكه، هيك، خايه، زمبره به قون

آسخانه: ناش، ناسياو، ناساو آسنست: دمستار، هسا، دمسار، دمسته هار، هاره تـمپ،

گێروٚزه، دو بهردی پانی خړه دانهوێڵهی پێدمهارن

آسگون: ژناشی، ناسیاوی، وهك ناش

آسفدن: ناماد بون، حازر بون، وهخوّ كهوتن، ساز بون أسفالت: فيرمتاو، فيرتاو، فير هه لسواو

آ**سکده:** ئاش، ئاساو، ئاسياو

آسم: همناسه بركي، بمره، دممي، تمنكي همناسه آسمان؛ ئاسمان، فهلهك، گمردون، ئمزمان، چمرخ، مينو،

هەوا، لاژوروى سەر

آسمان دره: كاكمشان، كمشكمشان، كاكيش، كاكمشي،، كاكيْشان، ريْگاي كاكيْشانه له هموادا، شموانه دمبينـري،

سپی و پان ودور و دریژه آسمان گون: عاسمانی، ئاسمانی، به رهنگی ئاسمان، شینی

آسمان غره: هموره تریشقه، هموره بروسکه، تش بریق آسمان نورد: فرؤکه، تمیاره،

آسمانه: میج، بن میج، سهطفی خانو

آسمند: دروزن، فيُلْباز، قومارچي، فيُلْكمر

آسموغ: فێڷػڡر، هەٽخەڵەتێنەر، كەڵەك چى آسه: بهرداش، بهردی ناش، دهستار

آسودن: ئارام گرتن، هيور بوون، هيمن بوونئو هرمگرتن

أسوده خاطر: دلْخوْش، بيّ خهم، ئاسوده آسوده دل: بروانه اسوده خاطر

آسوري: ئاشورى، ئاسورى، تايبمت بمنمتمومى ئاسوررى

آسى: خەمبار، خەمناك، دلگران

آسیا آذن: بروانه اسیازنه

11

آسیا چرخ: ناش بایی، ناشی بای، نهو ناشهی بمهیّزی با كار دمكات

آسیاب: ناش، ناساو، نمساو

أسيابان: ناشهوان، ناش گيْرٍ، كمسيّك له ناش كاردمكات أسياخانه: ئاش، ئاساو

آسیازنه: ئاژینه، کوبتهك، ئاسیاژمند

آسياكو: ئاش، ئاسياو، ئاساو

آسیان: ئاسەوان، ئاشەوان، ئاساوان.

آسیب: نار، زهرهر، زیان، دهرد، کمسمر آسیستان: یاریدمدمر، هاوکاری، هاوری، دوّست

آسيسون: سەرليشيواو، پەريشان، ئى شەوماو، پۆشمان،

بۆژە، بۆژما

اسيمه : سـمرلي شيوان، بمرينشان، داوداو، بلاو، بمشيو، پەراش، خاكە سار، كۆڭەدار

آسيمه ساز: لي قهوماو، كلوّل، ناكوك، بمريّشان، بمثريو، بي پهرگان

آسینه: هیلکه، زمربه بهتونه

آش؛ ئاش، جۆرە خواردنىكە آش ولاش: هه لومشاو، هه لتسهكاو، دمست تيسوم دراو،

تيكدراو

آشام: شهربهت، شهراو، همرشتيك بيخ خواردنهوه بهكاربيريت

آشامیدن: خواردن، خواردنهوهی ناو یان همر تراویکی

آشانه: هێلانه، هێلين، هێلينيك، لياني، دڵدمي بالندان

آشني: ئاشتى، تهباى، رنك و پيكى، كۆكى، سازان، هاشتي

آشتي يهذير: ناشتى خواز، ناشتى بمرست، ناشتى ويست آشتي كنان: ئاشت بووموه، ئاشتيني، ئاشيني آشگاره: ئاشكرا، ديار، رون، بهرجاو

آشكوب: بان، سمربان، باني خانو، بمربانك، كهلك،

سەرسەروى چت

آشكوخ؛ خليسكان، تەھىسن، ھەڭخلىسكان، قـەكرين،

ههڭخران

آشكوخيدن: هەنخلىسكاندن، خىشكانە، تەهساندن،

خساندن، هلخراندن

آشمال: روپای، ممرای، رواله ت، کلکه سوته، زمان لوسی،

دوړووی

آشموغ: دوزمان، رياكار، كەلەكچى، فنلكەر، كزيكەر

آشميدن: خواردنموه، خواردن، نوْش كردن

آشنا: ئاشنا، ناسياو، يار، هاورێ،دۆست

آشنا: مهله، سوبای

آشناب: مەلەوان، مەلەۋان، سۆباي كەر

آشْناخ: مەلە، سۆبايى

آشنارو: ناسراو، ناسياو، ناودار

آشناگر؛ مەلەوان، سۆباي كە

آشناور: مەلەوان، سۆبايى كە

آشُوب: شمر، همراو هوريا، فيتنه، كيْشه، ئاژاوه

آشوب انگیز: شمرمنگیز، شمرانی، فیتنهچی، ناژاوهچی

آشوب گستر: ئاژاومچى، شەردروست كەر، فيتنەنانەوە

آشوب طلب: شمرخواز، شمرهنگيز

آ**شویتر:** شمرمنگیزتر، شمرانی تر

آشوبگر: شمرمنگیز، شمرخواز، فیتنهخواز

آشموبيدن: (١) پهريمشان بموون، خممبار بموون،

يهشيوبوون، (٢) يهرينشان كردن، شهردروست كردن،

ئاژاومنانەوە

آشوردن: بروانه اشوریدن

آشوردن: تیکدان، تیک و پیکاندنه، کاول کردن، ویران

کر دن

آشوري؛ ئاسورى، ئاشورى، نەتەومى ئاشور

آشوريدن: تيكدان، پهكاندنه، كاول كردن

آشُوعُ: بيْكَانِه، نهناسراو، غهريب

آشُوفَانْ: تەرەبوون، جارزبوونە، قەلس بوون، زيزبوون

آشيز؛ ئاشپەز، شيوكەر، چيشت ليندر، ئاشچى، ئاشبازى آشيزخانه: ئاشپەزخانە، جيشت خانه،

أشْغَال: زبل، زويّل، ليّله، خهوشوخال، كرش و كالّ

آ**شغانه:** ئاشيەزخانە

آشرمه: زين، مارمكه، شتيكه له شايش و تهخهته

لميشتى وهلأخى بمرزه دمكرى

آشگر: چەرم چى، دەباغ، پيست خۆشكەر

آشفال: زبل زويل خول، ليله، خهوش و خال، كرشو

آشفال چين: زبلجي، كهسيّ كرش وكالي مالأن و

دووکانان کۆبکاتهوه و بیان رێژێت، زبٽکێش

آشفائدان: زبلكه، زبلدان، سمركويلك، سمرانكويلك، كوو

فەك، سەرنوپلك

آشَفَتْن ؛ پمريّشان بوون، ليّ همومان، شپرزمبوون، شيّوان

آشفته بخت: جاره رهش، بهدبه خت، روزگاری تال

آشفته خاطر: دلگران، بهژيو، بهشيو

آشفته خال: دلگران، دل نیگمران، بهشیو، داوداو

آشفته خو: جمرگاوسی، روترش، روگرژ، دههری، سڵ،

زیز، زویر، توند، قەلس

آشفته دل: بروانه اشفتهخاطر

آشفته دماغ: كهم عمقل، بي ميشك، بيهوض، نازيرهك

آشفته راي؛ دوو دل، بهكول، رارا، درودونگ، دووگومان،

بي ئيپ و زيپ

آشفته روز: پهريشان، بهدبهختسهرلي شيواو، چاره

رمش

آشفته سامان: همزار، نهدار، فهقير، كمسى هيچى نهبيت

آشفته عقل: شيت، كهم نهفل

آشفته مو: قربر، قرئالوز، فر، كهسى قرى ئالوسكابيت

آشكار؛ ئاشكرا، ديار، رون، بمرجاو، شتى گوم نمبيت

أشكار ساز: ناشكرا كهر، بهرجاوخهر، كهسي شتيكي

شاراوه ناشكرابكات

آشكارشدن: ئاشكرا بوون، رونبونهوه، بهرجاوكهتن،

لمنهيني هاتنهدمرموه

آشكاركردن: ئاشكرا كردن، رونكردنهوه، نيشاندان

آشیانه: هیّلانه، هیّلین، هیّلینیک، لیانی، دالدهی بالندهکان، نهوای بالندهکان

آشیب و تیب: دلمراوکی، دله خوریه، دلوایمس، دوودلی،

دٽەكوتى

آشیهه: حیله، کوران، شههین، دنگی ولآخی بمرزه

آ**صال:** ئێواران، دەمەو ئێوارە

آچار: ناچەر، كليل، ھاچەر، مفتا، ئامرازيكى ئاسنى

کمپێچ و مۆرەی پێشل دەکەنەوە -

آچار: ترش، ترشی، همرشتیکی خواردن که لمناو سرکه یان ناوی لیمو کرابیت

آگاه: ئاگا، وشيار، ئاگادار، بەخەبەر، ووريا

آگاه دل: خاومن دلّ، ووريا، وشيار

آگاهائلن: ئاگادار كردن، خەبەردار كردن، ووريا كردن،

وشیار کردن، زانیاری پیّدان آگا**هانه** : ناگایانه، ووریایانه، وشیارانه

آگا**هي:** زانياري، ئاگاداري، ههوال

--ي. ريورت الدوري الدون

آ**گە: ووري**ا، خەبەردار

آ**گر:** خشت، کمرپێچ، کمرپوچ

آگشتن: تەركردن، خوساندن، خیساندن، لەئاوھەلكیشان آگفت: زیان، بەلا چەرمەسەرى

آگهی: زانیاری، هموال، پمیام، ناگاداری

وشياربوونهوه

آ**گور:** خشت، كەرپوچ

آگــورکر: خشت چی، کـهرپوچ، کهسێ خشت دروست دمکات

دمحات

آ**گوش**: باومش

آ**گوشیدن:** باومش پیاکردن، خستنهکوش

آ**گون:** سەرنگوم، ژێركەوتن

آگیشیدن: ئاویْرانبوون، ئاویْران، ههلاّومسراوه، دالوْحِکه

آغا: بهزيّز، كاكه، بؤ بانگ كردن و ريّزدانان

آ**غاجي:** پهردهدار، تيغهدار

آغار: تمرای، نمداری، هێولی، تمربیهتی آغارهن: تمرکردن، خوساندن، خیساندن

ھەومل

آ**غازیدن:** دمستبیّکردن

آغاليكن: هاندان، دەنەدەنەدان بۆشەروھەرا

آغر: چۆمى ووشك، روبارى ووشك

آغردن: تەركردن، خوساندن

آغشان: (۱) پرگردن، لیّـوان لیّـوکردن، ســمرریّژکردن، لیباو لیپ کردن، (۲) پیس کردن، ژاراوی کردن

آغاز: دمسپیّك، سمرمتا، پیشمكی، سمرمتای كار، بمرایی،

ئىل: كۆشكەلان، كۆلىن، بەرخەلان، شوينى راگرتنى

ئاژەڵ لە كێو يان ماڵ آغندن: پركردن، سمررێژكردن

> آ**غوز:** ژەك، فرق، كەرە - . . .

آغوش: بنەخەل، بنەكەل، باوەش، كۆش

آغوشیدن: لهباومش کردن، لهباومش گرتن آغیل: خیّسه، مؤره، چاوبزکردنهوه

> . آ**ف:** هەتاو، خۆر

آفات: بەلاكان، ئازارمكان، رەنجەكان

آفاق: كەنار، قەراغ، رۆخ، دەماوەل

آفت: بهلاً، دمرد، ثازار، خهم، زیان، زمرمر، ثافمت

آ**فتاب:** هەتاو، خۆر، خۆرەتاو، رۆژ، رۆجيار آ**فتــاب برســت:** ھـەتاو بـەرسـت، خۆر بـەرسـت

آ**قتــاب پرســت:** هـەتاو پەرسـت، خۆرپەرسـت، _Çۆجىـار پەرست

آ**فتاب رو:** خۆرئاسا، وەك خۆر، رۆجيا ر

آهتساب زده؛ خسوّر بسردوو، گسهرمابردوو، هسهتاوبروو، نهخوّش کموتن بههوّی تیشکی خوّر

آفتاب زرد: خۆرەزەرد، خۆرئاوا، خۆرەپەلەكۆ، رۆژبەر آفتىاپ گىردان: خۆرگر، سىيبەر، ئىسى كەر، ئىمومى بىۆ

، **حد پ سرد، ن** حور کر، شیبمر، حسی حمر، عمو خۆپاراستن ئەتىشكى خۆر بەكار دەھينىريىت

آهناب گـردان: گونه بـمروزه، گولاَبمربـمروزه، روَجيـار بمرست

آ**فتاب گردك:** گول بەرۆژە، روجيار پەرست

آهتاب گیر: همتاو گیر، خورگیر، همتاو گر، مانیک همتاو

رِاستەوخۇ ئێى بدات، بەرەرۆژە آ**فتاب گين:** ھەتاوى، خۆرەتاوى، رۆژێكى ھەتاوى

آطتاب لقا: رؤجياري، وهك خؤر

آفتاب ناك: همتاوى، رۆزنكى همتاوى

آفتابه: نافتاوه، مهسینه، بریق، نهفتاوه

آفلم: ئەنجام، دوماهى، سەرەنجام، دەرئەنجام، دوايى

آفرازه: بلیّسه، مهلاشه، کلّیه، گریّن، زومانه، زووانه

آفرننه: دروست کمر، خالمق، داهیّنمر

آهْرُوشُه: حملُوا، هملُوا، خواردهممنييمكم ثاردو رِوْن و

شهكر يان دۆشا ودروست دمكريت

آفريسلگسار؛ دروست كمر، خاليق، داهينسمر، مهبمست

خوایه، زیندو کمر، خوا، یمزدان

آ**فریدن:** ژیان پی بهخشین، دروست کردن، زیندوکردن .

آفرین: ناههرین، نوف، تهف، نووفت، دهست خوش بیّت، دهست خوش، بیّت، دهستت

نمرزيت

آ**فرین خانه:** نویزگه، نموشوینهی نویزی ایدهکهن

آفرین خوان: دمسخوشکهر، ناههرین بیّژ

آ**فرین گر:** ئافەرین بیّژ

آفرینش: داهینان، رهخساندن، دروست کردن

آ**فسانه:** نمفسانه، چیرۆك و بمسمرهاتی پروپوچ

آ**فگانه: ک**ۆرپەلە، كۆرپە، بەبەلە، مندالى شلك و ساوا آفنلا: شەر، ھەرا، ك<u>ۆ</u>شە، جەنگ

آفندی دن: شمر، دروست کردن، فیتنهنانموه

آق: سپی

آها: بمريّز، وشميه بوّ ريّز ليّنان

آ**قاسي :** گەورە، سەروەر سەرۆك، رێزدار

آهـشام: ئيّـوارى، هيّـواران، هيّهـار، هـهنگور، خــوراوا،

حهراكران

آك: ئازار، رمنج، خرابه

آكادميست؛ خويندكارى زانكۆ، قوتابى زانكۆ

آگال: رۆژى، رسق، بەش

آگار: ئەكتەر، ياريزانى شانۇ، شانۇكار

آكتيو: كارامه، ليّهاتوو، جالاك، كارى

آکتیویته: جالاکی، زۆرکاری، پرکاری آکپ: لیّو، لیّف، دموراندموری دمم

آگج؛ قولاپ نهك، چەنگال، دريشەيەكى چقەدارى تيژ، بەلوتەكسەى چسەرمى پسى كسون دەكريست بەچىقەكەى دەزوو لەگەل خۆى دەھىنەتەدەرموە

آکروبات: تمناف باز، توناباز، دارباز

آ**گروپـاسي؛** تەباف بازى، تەنابازى، داربازى

آگستن؛ بهستن، هایم کردن، توندکردن، شهکمت دان

آكل: بخور، بخور ' كمسيّك دهخوات

آگندڻ: پرکردن، لێوان لێو کردن، ليپاوليپاوکردن، تێ ناخنين

آكنده: ناخور، تەويلەشەول، ناخۆر

آكنده پهلو؛ قەلەو، خرپن، گۆشتن

آکنده گوش: گوێ نهبیست، گوێ گران، کهسێ هسمزوٚر ومرنهگرێت

آگئیلئ: ئاخنین، پرکردن، تی پەستان، ھەلآخنین، پەتاوتنى جینێك ئەناو چینێکی تر

آگو: بوو، باومقوش، بايمقوش، كوندمبهبوو

آل: سور، رمنگ، ئال

آل عبا: بنهمائي پيغهمبهر، ئائي بهيت

آلا: سوري كهم رمنگ

آلا يش: تمركردن، خوساندن، خيساندن

آلات: ئامرازمكان، ئاميرمكان، كمرمسهكان

آلاخون والاخون؛ دهربهدهر، ناواره، سمرگمردان

آلاد؛ باشىيەكان، رسقەكان، رۆزىيەكان

آلاس: قامك، بمنجه

آلاف: همزارمكان

آلاگولنسك؛ حسمقلى مسمقق، حمامقامماسمق، گممسمى كالمستى

آلاله: لاله، كوني لاله

آلام: ئازارمكان، دمردمكان، رمنجهكان كمسمرمكان

آلانه: لانه، هيّلانه،

آلاو: کلّیه، بروسکه، بریسکه

آلايشناك: پيس، بۆگەن

آلاييدن؛ خيساندن، خوساندن، تەركردن

آلبالو: بهلالوك، بهلالوك، ئالوبالو، بهلالوى

آلبسوم: شــهلبوم، ئــالبوم، دمفتــهريّك رِســم يــان پــولّى جۆراوجۆرى تيادمهاريّزن

آ**لبومين:** سپيندى هيلكه

آئسست: ئسالات، دهرمانگهرمبسههارات، ئیسسیوهت و زمرده جهوه

آلت: كەرەستە، ئامراز، كەرەسە، ئامير

آلتون؛ زمرد، ئالتون، تهلا، خشل

آلر: رِان، هێِت، ئێِت، بەشێِكى ئەستور ئەلاق ئەنێوان ئەژنۆو سمت

آ**لس:** برّوانه الر

آلش؛ ئال و گۆر، گۆريىنموه

آلگونه: سوراو، سورافك، ژنان لهدهم و جاوی ههلدمسون و خؤیانی پی جوان دهکهن

آلفلن: تورمبوون، رق گرتن، جارز بوون، قەلس بوون

آلف: خۆگر، ھۆگر، لايەنگير، عادمت پێومگرتن

آ**لفتن: ب**مريّشان بوون، شيّوان، شپرزمبوون

آلنگ: كەندەك، خەندەق، خەنەق، سەنگەر

آله: نامراز، كەرەستە، ئامير

آله: هەلۆ، دال، كۆلارممار، ئەيلۆ

آله كلو: حمقلي ممقوّ

آلهه: خواكان، كۆي خوا

آلسو؛ هــهلوژه، ههلوچــه، ئالووچــه، گــهلاز، گهوجــه،

ھەٽويچكە، ھەردوك

آ**لوبالو:** بەلالوك، بەلالوت، بەلالوى

آلودن: (۱) تەركردن، خىساندن، (۲)پىيس كىردن، ئاپاك كىدن

آلوده دامن: داوێن پيس، حيز،خوارده

آلوچە: ھەلۆژە،. ھەلوچە

آلونك؛ هَوْخ، كَوْرُكُه، كَوْمَاج، زنسع، كَيْبِلْ، خانوچكهى باخ و بيِّسيتان

آلي بالي: بهلالوك، بهلالوى

آلیــز: جووتـه، جـووت لهقـه، لووشـکه، جفنـه، جوتکـه لهقهی وولاخی یهك سمه بههمر دووك پاشوان

أَلْيِزِيــَـَانَ : جووته ليُــدان، جفت ك خــستن، جووته لهقــه ومشاندن

آماج: نیشان، مهبهست، ههدمف، ناوات

آمادگاه: نوردوگا، بنکه، مقمر، دامهزراوهی نیزامی آمادن: نامادهکردن، سازکردن، ریکخستن

آمار: نامار، ژماره، له پێوانهکردن بهکاری دێنن

آماردار؛ حسيّب دار، حسيّب راگر، سمرژميّر

آماس: ههلاوسان، ههلاسان، ههوکردن، ناوسان، بهل

آماسائدن: هموپێکردن، ئاوساندن، ههڵوساندن

آماسیدن: ناوسین، هموکردن، نمستور بوون، پژبوون

آمال: هیوایه تهکان، ئامانجه کان، مهبه سته کان آماه: بروانه اماس

آمپول؛ دەرزى، شرينقه

آ**مختن: فێ**رکردن، پهرومردمکردن

آمسان: دهر کسوتن، گمشستن، نزیسك بوونسمو، هساتن، بمرانبمری رؤشتن

آمر: فمرمان كمر، فمرمانده، دمستوردمر

آمرانه: سمرۆكاند، فمرماند

آمرزش: نيْخوْش بوون، بهخشين، لهگوناح دمرچوون

آمرغ: بایی، نرخ، رِیْز، پیکه، شمرمف

آهن: دلنيا، ئەمن، بى ترس، ئەمان

آ**موختــا**ر: خوگرتن، هۆگر، كەسـێك خـوى بەشـتێكەوە گرتبێت وەك ھۆگرى سيگار

تربیت وقت مودری میشان آموختگاد: هیرکردن، راهینان، جیر کردن، رام کردن،

هزگرکردن، پزنگاندن، دادرین

آمودن ۱ ساز کردن، ثاماده کردن، ریک خستن، ثاماده کاری

بۆ كار<u>ن</u>ك آموزانسدن: چەشسكردن، بسەرومردمكردن، راھ<u>ن</u>نسان،

امورانستان: چەسسىردن، پىسەروەرىمىردن، رەھىسىن رسكردن،

آموزش: پمرومردهکردن، چهشهخورکردن، هنرکردن آموزشگاه؛ خونندنگا، هوتابخانه، شوننی شتی تیا هنربت آموزگار: ماموستا، ماموسا، سهیدا، زانا، زانمر، مامهوسته آموزیدن: بروانه اموخین

آمون: هیّلانه، دالّدهی بالنده

آمون: ئامون، خوای خوّر لای مصرییه کوّنهکان

آمييغةن: تێػـهڵ كـردن، كمرحبلاندن، بمرناڤـدان،

جەمجقاندن، ئاوێتەكردنى چەند شتێك

آمیرزممو: ماش و برنج، ماشی، کهسیک موی سهری

تێکهڵ بووبێت له رمش و سپی

آميزش: بروانه اميختن

آميزه: بروانه اميختن

آميزيدن: كمر چلاندن، بمرناقدان، ئاويتهكردن

آميغ: كۆبونەود، ھاتوچۆ، ئاموشەو رەفت، دۆستايەتى،

ناسیاری،

آميفــه: تێکــهڵو، ئاوێتــهکراو، جــهمجقين، تێوه چــون،

هاولأييهتى

آمیفیدن: بروانه امیختن

آن: ئەوە، ناوى ئىشارە بۇ دوور، وەك ئەوە

آن: كات، سات، چركه، ماوميهكى بچوك لهكات

آن جهان: ئەودنيا، سەراى ئاخرەت، پەسلان، سلە، زۆژى

همستانهوه

آ**ناتوني:** شيكردنهو، شيكار

آنارشي: همراو كيشه، فيرمقير، كيشهكيش، جهقهجهق

آفارشیدرم: ئەنارشیزم، ئانارشیسم، لایسەنگرانی

چەقەچەق وكۆشەنانەوە

آ**ئاڭ:** لوت، كەپۆ، كەپو

آنام: دروسكراو، داهيّنراو، خمالق كراو لهلايسهن

چتێکهوه، دمستکردن

آنتن؛ ئاليْر، ئانتين، هموايي، بـۆومرگرتنى شمپۆلەكانى

دمنگ

آنتيك؛ كۆن، ئەنتىكە، كەفنار، چتى زۆر كۆن، كۆنكىلكە

آ نجا: ئەوى، ئەويندەر، ئەويھا، ئەويندەرى، ئەويا

آندون: ئەوى، ئەويىندەرى، ئەوكات، ئەوسات

آنس: هوْگر، خوپێوه گرتن، لايمنگر

آنگاه: ئەوكاتەي، ئەوساتەي، ئەدەمەي

آنك: ئاولە، دومەن

آنكجا: ئەومى، ئەوشتەي، ئەوكەسەي، ئەوكاتەي

آنین: ممشکه، همانییز، شموهی دوّی تیدهکمهن و کموهی

ليْدەگرن

آه: ناخ، ئۆف، داخ حەيفەكەم

آهازيدن: دمركيشان، هينانهدمر

آهختن؛ دمركيشان، هينانهدمر، دمركيشاني شمشيرو

كيّرد له كالآن

آهرمن: ئەھرىمەن، دێو

آهرن: ئەھرىمەن، ديو

آهسته ؛ هێواش، هێدى، هێمن، لهسهرخوٚ، بێ پهله

آهسته خؤ: نەسەرخۆ، بيدەنگ، ھيمن

آهسته کار: کهمتمرخهم، کهم کار

آهمند: تاوانبار، تاواندار، گوناحکار

آهـن: ئاسـن، هاسـن، كانيْكـه گـهليْك ئـامرازى شـهرو

پیشهگهرییهتی لی دروست دمکریت

آهن جفت: گاسن، گاوناسن، کیش

آهن دل: بي بمزميي، ئاسني، دلرمق، ئازا

آهن ربا: ئاسن رفيّن، مغناتيس، ئاسنكيّش، هيزيّكه

ئاسن رادمكيشي

آهن شیار: گاسن، گێسن، ئەوەى جوتى پێ دەكەن

آهن گاو: گێسن، گاسن

آهن کش: ئاسن کێش، ئاسن رفێن، مغناتيس

آ**هن کوب:** ئاسن کوت، ئاسنگمر

آهناك: بروانه اهومند

آهنج: بروانه اهنجيدن

آهنج: ناههنگ، دمنگ

آهنجيدن: دمركيشان، راكيشان، هيننانهدمر، ههنكهند

آهنگ: مهبهست، مهبهس، ئیراده، نهجك، نیشانه

آهنگ ساز: ناههنگ ساز، ناههنگ دانهر

آهنگر: ئاسنگەر، ھەسنگەر، ئاسنكوت

آهنگر: ئاسنگەر، ھەسنگەر، ھيسنگەر، ئاسن كوت

آهنگيدن: كيشان، دمرهينان، راكيشان

آهنين: ئاسنين، ئاسنى، چى كراو لەئاسن

آهنین پنجه: بههیّز، زوّردار آهنین چنگال: بیّداد، زوّردمست، هاندر، برِشتدار

آهو: ئاسك، كارمامز، مامز، كارژوّلْه

آهو: ههله، کهم وکوری، عهیب، نیراد، کهم، سوچ آهوتك: خوّشرمو، چاپوك روّ، خوّشروو، بالهبان، شاتر آهه سا: خوّش مه، بهذا، له وستندا ومك ناسك ، ۲.۳

آهوپا: خوّشرمو، بـمزا، لمروّشتندا وهك ناسك بيّت، توندرمو، تيژرمو

آهوخرام: خمرامان، خمرام، لمنجمولار

آهودل: ترسەنۆك، كەم زات، بى زات، ترسيار، دلسست آهودو: خۆشرمو، چاپوكرۆ

آهوري: كمردل، خهم نهخور. گوينهدهر به هيچ شتيك آهوچشم: چاوى مامز، چاومامز، چاوگهوره، چاوى جوان و گهوره وهك ناسك

آهومند: نهخوّش، ناساغ، عميبدار

آهون: تونيّل، ريْگهي ژيْرزموي

آهیانه: کهللهسمر، کاسهی سمر

آ**هیخان:** برّونه اهختن

آوا : ئاواز ، دەنگ آوار : ئامار ، ژمارە

آوار: ناواره، دهربهدهر، سمرگمردان، نیقموماو

آوار؛ تمپوتۆز، باوتۆزوخۆن، تۆزو گمردی زۆر آوار؛ رمنج، زولم، ستەم

آواره: ئاواره، همرزمگمر، رِمهنده، همتلّه ریتال، رِاتـوولّ، ئمودالّ، ویلان، هملومدا

آواز: هۆرە، ئاواز، نەزم، دەنگێکی خۆش آواژه: ناوبانگ، نێومبەنگ، ناودەنگ، رەمۆ، سەرەودەر

آوازه خوان: گۆرانيبيّژ، دمنگ خوش

آوانس: پێشهکی، پێشبایی، بێعانه

آ**وختن:** بروانه اویختن

آور: بێگومان، بێ دوودڵی، دڵنيا

آورد: شمر، جمنگ، همرا

آورد جسو: شمر کهر، شمرهان، بجمنگ، شمروّك، حدنگاوهر،

آوردگاه: شمرگه، کووشهنگه، گۆرمپانی جهنگ، جهنگگا آوردن: هێنان، ئانين، هانين، ئارددی، ئاورددی، هاوردن،

آورده خواه: شەركەر، ئازا، چاونەترس، جەنگاوەر آوردىيىدن: شىمركردن، شىمرەقانى، بەرزانىدن، ئھىمقكتن، پەرەجەنگى كردن

آورك: جۆلانى، جۆلانە، ھەرەزانى، ھێڧرۆك، ھەلورك،

دیلانه، دیلانی آورند: فیّل، تەلەكە، كەلەك، گزی

ور**يدن:** هێنان، ئاوردن، هانين

آ**وگا: پ**ارێزمر

آونسگ: ئساويۆزان، هەلأواسسراو، هسەلخراو، دالوچسكه، دلوونكه

آوياتور: فرۆكەوان، تەيارەچى

آويغسان: تێکـهاوکردن، ئاوێتـهکردن، کمرچـالاندن،

آويژه: تايبمت، وێژه، تايمبمتي، تايبمتي

آ**ویز:** بروانه اویدتن

آ**ویزش:** بروانه اویختن

آويزگن: تێکهلاو، تێوهچو، پاڵؤش، ئاوێته، تێکچڕژاو آويزه: بروانه اويختن

آي: ئاى، ئۆف، ئاخ، ووشەى ئاخ ھەلكىشان

آ**یا: نایا، ئایاکو، بۆپرسی**ار

آیسات: نایسات، نایه تسهکان، نیّر در او مکسانی خسوا بسوّ پیّغهمبهر لهقورناندا

آیت: نیشان، نیشانه

آیزنه: زاوا، میردی خوشك

آیشنه: سیخور، جاسوس، دوزمان

آیفت: پیّویستی، نیاز، خواست، داواکاری

ي الله عند الماري الما

آيه: ئايەت، ئايە

آييش: كلِّه، گرين، بريسكه، بليّسه

آیین: ئایین، دین، رموشت، رمسم، خواهمرستی

آیین پرست: نایین پهرست، دین پهرست، لایهنگر،

آیین دادرسی: یاسای نیکولینهوه

آيينه: ئاوينه، نەينۆك، نەينك، ھوديك

آپيسشك: جاويلكه، جافك، جافبهرك، كووزمرهكه،

عميندك

آیینه بخت: ناوزنهی بهخت، ناوزنهی ناشتی، نهو

ئاويننهي لمبمردهم بوك و زاوا داي دمنين

آیینه دار: ئاوینهدرار، ههلاق، دهلاك، سمرتاش

آيينه چرخ؛ همتاو، خؤرمتاو، خؤر

آيينه گون: ئاوينهجي، روون، ديار، روّشن، ئاشكرا

آييسنه كار؛ ناوينه چى، شوشه چى، كەسىنك كارى

دروست كردني ثاوينهيه

ابتسام؛ پیکهنین، پهیخهندین، خهنین، گرژینهوه ابتشار؛ خوّشحالبوون، دنشادبوون، کهیف خوّش بوون ابتهساد: دوری کسردن، خوّبسارازتن، خوّپاراسستن، خوّدورخستنهو

ابتکار: داهیّنان، بیرورای تازه، تازه دروست، وریایی ابستلاء: (۱) توشبوون، پیّـوه بـوون، گیروّدمبـوون (۲) گرفتاری، کیّشه، نازار

ابتلاع: قووت دان، جاوين، خواردن

ابتلال: (۱) تمرپوون، خوسان (۲) بساش بوونموه، حاکیوونموه

التفاء: دامهزراندن، دروست کردن، بونیادنان، چیکردن التهال: پارانموه، نزا، تکا، پاریانموه، بهگریان لألانموه التهاع: کرین، سهندن، سهنین، سهندنی کهل و پهل بهدراو

ا بجد: نممجهد، نمبجهت

ا بجسد خوان: منسال، تسازه فيُرخسُواز، مناليَّك كسمتازه دهجيّته فوتابخانه

ا بِحاثْ: باسەكان، ليْكۆلْينەومكان، بابمتەكان

ا **بحر:** دمریاکان، زمریاکان، ک<u>ۆ</u>ی زمریا

ا بغر: دەم بۆگەن، دەم گەنيو، زار بۆگەن، كەسىّ بىۆنى دمى بىّت

ا بغل: رمزيل تر، جروكتر، جاوجنوك

ابِد: هممیشه، هممووکات، همرچاخ، بیّ کوّتایی، یـهك بینه، زممانیّك کوّتایی بوّنمبیّت

ابداد: دمسپیکردن، ناشکراکردن، دانمبعر

ابلناع: داهێنان، تازمگمری، رِخساندن، ثافمرین کردن، کارێکی تازه دروست کردن

ابدال: ئالو گۆركردن، گۆرينەوم، گۆراندنەوم

ائتلاف: هاوپەيمانى، پيوەلكان، ھاوبەشى كردن

أئمه: ئيمامهكان، بيشهواكان

ابا ۽ خۆپارازتن، خـۆ دزينـموه، خۆدورخستنموه، سـمر پنجي

ابابیل: دمستهدمسته، پیزریز، کوّممل کوّممل اباله: شموگمران، شمو بمسمربردن، شمو گوزمراندن

اباحه: رِموابینین، بهشایان زانین، رِوادیتن

ابادت: لمناوبردن، خموتاندن، ويْران كردن

اباريق: پەيمان، گێلاس، بادە، پيالە

ابازیر: بههارات، نالهت، دهرمانی وهك زهردهچهوه بؤناو حیّشت

ا**باشه** : كۆمەننىك، دەستەيەك، كۆمەننىك لە خەلك

ا**باطیل:** پروپوچ، بێ واتـا، بێسود، هلی و بلی، زیـف، پروز، تورمهات

اباعد: بنگانه، دوور، نه زؤر تنکهان، بنجموانهی نزیك

و خزم

ابالسه: درنج، ديومكان، ئيبليس

ابـام: همرز، همرد، وام

ابان: گـهلاَرِيْزان، مسانگی دووهمـی پسایز، بسارِيْزان، خمزهلوهرا ن

ا بانت: ناشکراگردن، رونگردنموه، دمرخستن، نیشاندان،

پیشاندان

ابتسلاء: دمسسپیکردن، دانهبسمر، هسمری کسردن، خوّلمبعرنان، مل لیّنان

ابتداع: داهینان، تازهگمری، رهخساندن، ناهمرین کردن

اَئِقَدَّالَ: كوْن كردن، زيِّدهرِوْى، بـمردموام بـمكارهيِّنانى شتنك

ابتر: كەلك براو، نادروست، ناتەواو، ناتاو، ناپوخت

ابدع: تازمتر، نويْتر، نووجهتر ابروفراخي؛ دهم بهبزه، خوّش روو، روشت جوان، خوّش ابدي: هەمىشەى، نەمر، بەردەوام، زيندوو

> ابدیت: (۱) ههمیشهی، نهمر، بهردموام، جاویدان (۲) ابروكمان: برۆكەوان، برۆى وەك كەوانە

سله، سپلان، رِوْژی دوارِوْژ

اير: ئەبر، ھەور، ئەقر، كەشەور

ایر: سهر، پیش، سهرهوه، بهرز، بهرانبهری نزم

ابراء: بؤدانهوه، بمریّکردن، رزگارکردن له کهم و کورِی

و قەرز

ابرار: باشهكان، جاكان، بياو جاكان

ابراز: دهربرین، نیشاندنان، دهرخستن

أبرام: پينداگرتن، سوربوونهوه، لمسمر چوون، لمسمر

رۆشتن

ابرد: سارد، فينكتر

ابردان: شمو ورِوْژ، بمرهبهیان و شموانه

ابرش: سووركەوە، رەنگى ئەسپ

ابرس: گەرۆل، گەر، گوول، جۆرە نەخۆشىيەكە

ابركاكيسا: تمونى جارجانؤكم، تمهاتؤر، تمفنمبرك،

تعفنی پیری

ابرگهن: ئاومژ، هەور، ئىسفنچ، شتېكى نەرمە تەرى پى

ووشك دمكمنموه

ابرمرد: بروانه ابركهن

ابرناك: هموراوى، ئموراوى، همورى، كاتيك همور و

تهم و مرُ وولاتي داگرتبينت

ابرنجك: همورمتریشقه، بروسکه، همش و بریق

ابسرو: بسرو، بسروه، بریسی، ریزهموویسهکی کهوانسهداره

بمسمر كالأنهى جاوموه

ابروانداختن: برۆ ھەئتەكان، سەرو خوار پێكردنى برۆ

ابرويسالا انسداختن؛ برؤهه لتهكانسدن، بسرؤ كيسشانه

سەربەنىشانەي بى مەيلى

ابروتسرش كردن: بروّ هيّنانميهك، مؤن كردن، نزيك

کردنهوهی برؤکان له یهکتر به پیشاندنانی توورمیی

یان نارمزای

ابسروخم نسه کسردن: بمرگسهگرتن، خسوّراگری کسردن، نهجهمينهوه

رمفتار

ابروگشاده: خوش روو، دهم بمبزه

ابرون: ههمیشهبه هار، گولیکه

ابره: دهرزی، شوژن، دهرزه، جهنی ثامرازیکی درومانه

ابره: كارمامز، كارژوله، بيْجومئاسك

ابري: همورى، هموراوى، ئموراوى

ابریز: زیری ناب، نالتون

ابریشم: ناوریشم، هاوریشم، ههوریشم، نارمووش

ابریشمی: هاوریشمی، هموریشمی

ابريق: ئافتاوه، ممسينه

ابزار؛ ئامراز، ئامير، كمرصه، شتومهك، ئمسبابي كار

ابزار؛ ئالەت، زەردەجەومو ئىسيومت

ابزام: نالقه، نهاقه، جهممر

ابزكتيو دووربين، كاميّرا

ابسال: (١) لهگرێودانان، له ناوبردن، (٢) حمرام كردن

ابستا: ئەفيْستا، ئاويْستا

ابصار: بينين، روانين، سميركردن

ابصر: زاناتر، ليهاتوتر، بيناتر

ابوا: بال، ژيْربال

ابطاء: دواكهوتن، دواكهفتن، هيواش، بي خيراي

ابطال: ههالومشاندنهوه، پوج كردنهوه، لهكهالك خستن،

لابردن، كراندن

ابطال: زا تدارهكان، ئازاكان

ابطح: زموی نزم، ناودمر، لاهاودمر

ابعا د: دورخستن، دوركردن، دمركردن، بالبيومنان

ابعاد: لایمنهکان، لاکان

ابعد: دورمدمس، دورمدمست، دورتر

ابفاظ: رِق هەلگرتن، دوژمنايەتى كردن

ابغض؛ دوژمنتر، هێزمون تر، دزێوتر، ناشرين تر

ابقساد: مانهوه، هيشتنهوه، بمزيندووي ههاكرتن،

پاراستنی شتیّك ومك خوّی، دانان

ابقي: بمردموام تر، جيّگيرتر

ابكاء: گریانهوه، خستنه گریانی كهسیّك ایكار: زوههستان، بهیانی شهبهفی لهخهو همستان

بحار، روسستان، بدیاری سهبدی ته حدو همستار ایکار: کشتوکال، جوتیاری، فهلاحمت

ابكم: لآل، بيّ زمان، لآلمان

ابل: وشتر، حوشتر

ابــلاس: هيــوابران، خــهمبار بــوون، بــێ ئومێـد بــوون، دٽشکان، دٽساردبوون

ائِلاغ: گەياندن، گەھاندن، گەياندنى نامـە يـان ھەوالّ بەكەسىڭ

اپ لال: (۱) تمرپدوون، خوسان، (۲) ئاوتیّزان، ئاوداربوون ابلق: بهلّهك، ئهبلّهق، شله، بازگ، بوّهل، پلّپلّی، پـوویز، رِمش و سـپی، دویـان جـهند رِمنگیّکی پهلمپهلهیـه ئـه شهودا

ابلك: بروانمابلق،

ابلوك: بروانه ابلق

ابله: نــهزان، گێــژ، حــؤل، بـێ عــهقڵ، وڕ، تێنهگمشـتوو، گموح، سوانـموێڵه

ابلهانه: نمزانانه، گیژانه، کهم هامانه

ابله گونه: ساده، گیل، بیهوش، سادهلاح

ابلىس: ئىبلىس، شەيتان، ئاپتەر

ابن: كور، منائى نيْرينه

ابناء: كورِمكان

فەيۆزى بارىك ترە

ابن النهاليز: منائى سمر رنگا، دۆزراود، بى دايك و باوك، بى كەس

ابن آ وي: چەقەل، قۆرى پێچكە، باچكە، داعباييەكى كێوييـه لەرەسـەنى سـەگييە بـەلام كلكى ئەسـتورترو

ابن السبيل: ريبوار، ريفوان، راوار، رمومن، ريفينك، كمسى لمشويّنيّكموه بخ شويّنيّكى تر بروات

ابن الوقت: ماساو كهر، خؤفرؤش، جاش، كهسىّ له همرلايهكموه با بنّت شهن بكات

ا**بن ذکاء:** بمرمبهیان، بهیانی، سپیّده، ئهوده*مهی خ*وّر تازه هملّدیّت

ابن عم: نامؤزا، كورِه مام، كجهمام

ابنه: کج، منینه، کیژ، منائی منینه ابنیه: خانوبهره، مال، دمرگا

ابو: باوك، باوكه، گمورهى مال

ابواب: دمرگاكان، دمرگاگان

ابوالارواح: جیوه، زیندو، زیوه، بهزمانی کیمیا ناسهکان ابو الهول: ترس هینمر، ترسینمر، زات بمر، همیکهایک لای مـصرییه کونسهکان کـه سـهری شـیّوهی مروّقـه و

دی مصوریه مروضه و مصوری مسیونی مروضه و جمسته ی شیره و مروضه و مصوری مروضه و مصوری مروضه و مصوری مروضه و مصوری

ابواليقظـــان: كەنمشــيْر، كەنــەباب، قالــەك، ديقــل،

ئەنەكوول

ابوحباحب: كرمى هاوريشم، كهكلّى، هالّيه، هاريه ابوحديج: لمقلمق، حاجي لمقلمق

ابوقلمون: بوقله، قەلەمون، بوقەلەموون،

ابه: خيومت، چادرى سپى،تاووك، بارمگا

ابهام: ئەسپى گرژ، ھامكە گەورە

ابهام: شاراوه، نهیّنی، مانادار، نـاموّکردن و نـالّوزکردنی

ابهت: شکۆ، گەورەى، مەزنى، مەزناھى

ابهر: دیارتر، رونتر، ناشکراتر

ابهي: جوانتر، درهخشان تر، پرشنگدار، تروسکه دار

ابي: حاشاكمر، سمرپيچي كمر، لادهر

ابیات: دیّرمکان، بهستهکان، رستهکان

ابیش: سپی، سفی، چەرموگ

ابین: دیارتر، روونتر، ناشکراتر ابیو: ناوی، شین، ناسمانی، بعرمنگی ناسماان

ا پتی میسم: خوش بینی، گهش بینی، بیر و باومری

ئەوكەسانەي پىيان واپە ھەمو شىتىك باشە يان لانى

كەم باشە زۆرترە لەخراپە

ا پرویز: سمرکهوتوو، بهمراز گهیشتوو، چیر، چیره ایسان: ههسان، نهستان،ههستان، سهوهان، بمردیکه

تيغی پێ تيژ دمکرێت

ا پشك: شمونم، ئاورنگ، شمقنهم، خوناو

ا پل: شان شانه، باسك، بال، تيرمشان

ا په : شمشيّر، کيّرد

اتا: باوك، بانه

ا**تابەت:** باوەگەورە، بابەگەورە

اتاق: ژوور، ديو، ومتاخ، چاو، هؤده ناو

اتاليق: راهينمر، باريزگار باسموان، لملم نمنه

الساق: ئيستر، همسپ، وهلاخيكي جوار پهلي بمرزه

دایکی ماینهو باوکی کمره

اتاوه: باج، ريشوه، سمرانه، كمرنه

اتباع: لايمنگران، ريرموان، شوين كموتوان

الباع: بهدواداجون، پشت گوئ نهخستن

اتباع: لايهنگيري كردن، شوين كهوتن

ا تجساز: سُالْوگۆر، بازرگانی، سسهندن و دان، کسرین و

ا تعاد: يەك كەوتن، يەك گرتن، بنكەومبوون، يەكنتى

ا تحاف: پیشکهش کردن، دیاری ناردن،

ا تفاذ: گرتن، ومرگرتن، بهدهست هیّنان، چنگ خستن

اتراب: هاوتهمهن، هاو سال

فرؤشتن

اترار: زرشك، داریکی کورته تیکون و دارمکهی زمردن گونیشی زمرد دمنوینی هیشوی ههیه میومی گچکهو سووره و منزره بنؤ مرمبا و پلاو باشه لهپزیشکیدا بهکاردیت

اقراق: پشودان، مانـهوه، ئاسـودهبوون، وچـان، شـهكمتى دهركردن و حهسانهوه

التراك: توركهكان، توركان، نهتهومي تورك

اتربه: خاك، زموى، عمرز، عمرد

اتساع: بلاوبوونموه و کیشران، داکیشرن، پان بوونموه اتساق: پپکی و پیکی، پیک کردن و نامادهکردن، حازرو

بزر کردن،

اتشاج: پیکهوهلکان، پهیومندیدار، پهیومست بهیهکهوه

اتصال: جەسپاندن، پێكەوەلكاندن، لكين، جەسپين

اتعاب: ئازاردان، رمنجاندن، توش كيشهكردن

اتعاظ: ئامۆژگارى ومرگرتن، گويْرايەنى

اتعب: ماندوكمرتر، پركيْشمتر، ئازاردمرتر، هيلاك كمر

اتفساق: یه کسانی، هاوپ میمانی، همقب مری، هاودلی، ئیکیتی، پرسدان همف

اتقساء؛ خۆپاراسستن، دوری گسرتن، دورهپسمرێز، خۆبەدورگرتن

اتقان: بههێزكردن، جێڰيركردن

اتقن: بههنزتر، جنگيرتر

التقي: پارێزكەران، خۆپارێزان، خاوێنان، دڵپاكان

اتقياء: باريزكاران، خؤباريزان

اتگاه: پالدانهوه، پشت بهستن، پشت سووری، برواکردن اتگال: پشت پی بهستن، باومرپیّکردن، کاری خوّخستنه ئهستوّی کهسانی تر

اتلاف: لمناوبردن، بمفیروبردن، کوشتن، ویْران کردن اتم: نسمتوم، بسمش، بسچوکترین بمشسی همرشستیك کهلمخوگری تاییمتممندییمکانی نمو شتمیم

ا قمسام: تسمواوکردن، برانسموه، کوتسای بسی هینسان، براندنموه نمنجامدان

اتسو: نووتسو، ووتسو، ئىامرازيكى كارمبايى بــمئاور يــان كارمبا گەرم دمكريّت جل وبەرگى پىّ ئوتودمكەن

اتوپوس: نمفهرههاگر، جۆرۆكه له ترومبنل تايبهت به نمفهرههاگر، جۆرۆكه له ترومبنل تايبهت بهنمهاگرتی ژورتسری هسهاگرتنی ههيسه بهبسهراورد لهگهان ترومبناسه ناساييهكاندا

ا**توبیوگرانی:** بهسمرهات، ژیان نامه، نوسینی بارودؤخی ژیان، سمرگوزهشته، سمراوورد

اتومات: خۆكەر، يەكسەرە، كارى خۆيى، دەستكرد

اوتوماتيك: بروانه اتومات

اتومبیسل: تروّمبیسلّ، ئوتول، شامرازیّکی گواستنهومیه بمریّگای دمستکردی مروّفدا دمروات

اتسون: تسوون، توونخانسه، ئسهتوون، تسوونی گسهرماوی همرچی

ا**تهسام:** تاوانبسارگردن، تانهل<u>ن</u>سدان، تۆمسهتبارگردن، ناونیتکه

اتیان ؛ هیّنان، هانین، ئاوردمن، ئمنجامدان اثاث: کملوپهل، شت و ممك، کمرصتمكانی ناو مالّ

اثاره: بزواندن، هاندان، دنهدمنهدان

ا**ثــَـاني:** سێکوچـکه، ســهرئاگره، گووچـاله، سـێپای ســهر ئاوری

اثبات: باومړپێکراو، کمسێ بړوای پێکرابێت

اقْبات: سملاندن، دان پیانان، دمر خستن الْر: نیشانه، شویّن پیّ، دیارده، هیّما، بهجیّماو

الثراء: سامانداربوون، دەولەمەندبوون

ا**ثرار:** زرشك

اثفیه: سێکوچکه، سێ پایه، گووچاله اثقال: هورس کردن، هورساندن

ا**نْقَالَ:** گران بایی، بهنرخ، باییدار

اثلق: فلفل، بيبمر، دهلوبيبمر، دهرمانگمرم

اثم: گوناح، تاوان

ا شار؛ بمرههمهکان، میوکان

ا شساد: بهرهسهم هیّنسان، بینگهیانسدن، رِنیسو هیّنسان، بعروبوّهیّنان

ا ثمد: سورمه، سوورمه، کل

ا ثمه: تاوانداران، گوناحکاران، تاوانباران

الثناء: لاكان، نيومنج، نيوراست، ناوراست، لمبهين

اثناء: وصفكردن، بياههلدان، بياههلگوتن م

اثناء عشر: دوانزه، دوانزه گری اثنان: دمه، دهان، حموت

اثنان: دوو، دوان، جووت اثوار: گاکان، گاو، نیّرمی مانگایه

اشیر؛ بـمرز، همانکـموتوو، همالبـژیّردارو، دیـار، ناسـراو، نامـه،

اثیم؛ گوناحکار، تاوانبار

اج: کوولهکه، کهدوو، کوولهکی، کونهك، کولنه

اجابت: هوبولکردن، _زازی بوون، ومرگرتن، وهلآمدانهوه اجاج: سویّر، تالّ

اجاده: کرداری باش، باشهکردن، چاکه

اچاره: کری، مز، پێمزك، جهمهکه، کراهه اچاره: رِزگارکردن، ئازاد کردن

اجاره بندي: دياری کردنی کری، کری دياری کردن

اجاره بها: کری بایی، کری خانوو، کری مال اجاره دار: کریّجی، کمسیّ کهلهخانووی کریّدابیّت اجاره نشین: کریّجی

اجساري: بــــق کـــرێ، کرێـــدان، زموی يـــان خــانوو يـــان دووکانێك بـق کرێدان دانرابێت

اجازه؛ ئيزن، دمسهلات، زوان

اجاق: (۱) کوانـوو، کوانگ، کووره (۲) بنـهمال، تایشه، رمگمز

اجاق گور: وهجاخ کوێر، وهجاق کوێر، بێدوانـدن، دارکۆر، بێدوای، بێ مناڵ

اجانب: بنگانهکان، بیانییهکان، تاجیك، هافی، کهسیّ کهخزمت نهبیّت و یان له نهتهومی توّ نهبیّت

ا**جانه:** تمشت، سوێنهی مهسینه، گهرکه، دهست، تهسه، تهس، تاس

اجبار: زوّر، زوّرهملیّ، هملّ نان، ملهوری

اجتباء: دیاری کردن، ههنبژیردن، ههنبژاردن اجتثاث: ههنکهندن، دمرکیّشان، ههنگیّشان، ههنگهنین

اجتذاب: راکیّشان، بمرمو لای خوّکیّشان اجتراء: نازابوون، بمغیرمت بوون، نمترسان

اجتلا: كيْشان، راكيْشان بمرمو لاى خوّت

ا**جتمـــاع: كۆ**بوونـــەوە، كۆمــا، كۆگــا، كۆمـــەڵ بەســـتن، خربوونەوە

اجتناء: کۆکردنموه، میوه کۆکردنموهپزنینموه اجتناب: دوری کردن، خؤپاراستن، خؤدزینموه، دوری لی کردن، مل نمدان

اجتهاد: همولدان، تيكوشين، خمبات كردن، تمهملادان، هميجاندن

ا**جتیا**ڑ: تێپمڒین، تێپمړاندن، رؤشـتن لمشـوێنێکموه بـۆ شوێنێکی تر

اجعاف: دمس درێژی، زوّر ووتن، تـمنگ هملْچنين، مـل هوری، زوّر بوّ هێنان

اجداد: ئەژداد، ئابا مباوم گەوريْكان

اجدع؛ لوت بران،. كمسىّ لوتى برابيّت، كەپۆبراو

اجمه: دارستان، لێرموار، لێر

اجناد: ئەشكرەمان، سوپاكان، كۆي ئەشكر

اجناس: کهل و پهل، شتومهك، كهرمسته، دهفرودون

اجنب: بێگانه، نامۆ، بياني

اجنبى: بنگانه، بيانى، نامۆ

اجنبي پرست: بنگانه پهرست، بیانی پهرست

اجنعه: بالهكان، لاكان

اجنه: كۆرپەلە، منائيك لە ناوسك يان لەناو مندالأندا . .

اجواد: بمزمييدار، دلوقان، ميهرمبانهكان

اجواف: ناخ، ناوسك

حمقدمست...) ديّت

اچوپىسە: ودلامىدكان، بەرسىيقەكان، بەرسىقەكان، يەرجەكان

اجود: بهبهزهیت، دلوفانتر، میهرهبانتر، پیاوتر

اجـور: ئـم ووشـهيهكۆنـهو بـهماناى كـۆى (مـز، پێمـز،

اجوف: ناو بؤش، ناو خالى، ناو پووچ

C33, 3 C 3 C 3, 3 = 1 = 3,

اجهاد: همولدان، تمقهلأدان، تێكۆشين، خمبات كردن

اجهل: جيازى، نامال و كەلوپەلىكە لەگەل بىووك دا

دمینیّرنه مالّی زاوا، جیازی بووکان، جیازی وهیوی

اجيال: جيل، رەگەز، رچەلەك، بنەچە

اچیر: بهکریّگیراو، کریّکار، رِمنجهبهر، سهپان، کهسیّك به پاره گیرابیّت بوّ کارگردن

اچه: برا گهوره، ثابرا

احابش: رمش پیستهکان، بهمانای کومهایک له رمش پیستهکان دیّت

احاسن: باشهكان، چاكهكان، رمندهكان

ا**حاطــه:** دمورانــدمور، بمرانپـمړ، گرداگــرد، گردوپــمړ، دموره، دموری شتیّکدان

احاله: پێسێاردن، ڕائمسپاردن، هموێنی لێکرن، کارێك خستنه ئمستوّی یمکێکی تر

احب: خۆشەويستر، بەدلتر، دەلالتر، خۆشەويست

احباء: هاورێكان، دۆستان، ناسياومكان، هاومڵ، برادمر

، حبام، عاوریدان، دوست احباب: بروانه احبا ء اجِدُم: دهست براو، دهست قرتاو، كهسيك دهست يان

فامکیکی برا بیّت و توشی نهخوشی گولی بوبیّت

اجر؛ مز، پيمز، كريكار، حهقدهست

اجرام: همسارهكان، ئمستيرهكان

اجرت: کری، پیمز، مز، حمق دهست، باییکار

اجزا: بهش، نهت، كوت

اجساد: لاشه، جمسته، لمش، بميهن

اجسسام: ١- لـهش، لاشه، جهسته، ئهنيداماني لهش،

بهههن.٧- جسم، ماده، ماك، لهناو زانستي فيزيك و

كيميادا جسمهكان لهدوبهش پيّكديّن: يـهكيان تـاك و

ئەوى دېگەيان كىۋ. جىسمى تاك بەو شتە دەڭين كە

نەتوانرىت ھىجيىرى لى بەدىبھىنىرىت بەپىچەوانەى

کۆ که دەکریت چەن جسمیّکیتری لیّ دروست بکریّت

اجفان: بلكهكان، بيّلُوو، بيّلُه، بيّلُومكان

اجل: همهل، دمرفهت، دوايين دمرضهت بؤنهنجام دان

كاريّك، دوايين همناسه

اجل: بمرزتر، لمپیش تر، گهورمتر، ممزنتر

اجلاء: ئاوارمبوون، دوركهوتنهوه، دمربهدمرى، لهمال و

ومتهن دووركهوتنهوه

اجلاس؛ دانيشتن، كۆبوونەوە، خربوونەوە

اجـــلاف: سەرســـەرىيەكان، ترۆكــان، هــيج و پــووج،

دممدممي

اجسلال: ريزدانسان، زيزلينگسرتن، بسمراييكردن،

بهگهورمدانان، راژمکردن

اجلي؛ رووناكتر، رۆشناتر، ديارتر، بەرچاوتر

اجم: بيّشهلان، دارستان، شمخهل، ليّر، ليّرموار

اجماع؛ كۆبوونـەوە، خربوونـەوە، كۆگابەسـتن، كۆمـەن

بوون، بەرھەقبوون

اجمال: بهکورتی، کورتی، کؤتا، وتهگورت کردنهوه،

لەكورتى

اجمال: (كۆى وشتر)، حوشترەكان، وشترەكان

اجمع: گشت،. هدموو، هدموان

اجمل: جوانتر، دەلالتر، شۇختر، پەريزادە، ئىەشمىل،

قۇزتر

احبار: زاناکان، داناکان، تنگهیشتوان، فمرزانهکان، شارمزا

احباط: بەتالكردنـەوە، پوچـكردنەوە، بيّكـەلك كـردن،

لەكارىگەرى خستن

احبه: هاوریکان، دوستان، برادمران

احتباس: بمندكران، فولبمس كران، يهخسيركران

احتجاب: داپۆشران، داپۆشيان، تەفزان، سەتمين احتجاج: بەلگەھێنانەوە، رونكردنەوە

احتجام: خوين سەندن، حەق سەندن، تۆلەسەندن

احتراب: شمرِکردن، جمنگ کردن

احتراز: خۆپاراستن، خۆبەدوور گرتن، دووركموتنموه له شتيّك يان كاريّك

احتراس: خۆپاراستن، پارێزگاري كردن له خۆ

احتراق: سووتان، ئاگرتى بەربوون، گرگرتن، سوتيان احترام: ريزگرتن، ريزدانان، سوپاس كردن، بەريزگيرى

احتساب: ژماردن، حمسيّب كردن، رِزكردن

احتریز: خۆپاراستن، دووری کردن

احتشاد: کۆبوونموه، خړبوونموه، بمکۆممل بوون احتــشام: (۱) شــمرم گــرتن، شــمرممزاربوون (۲)

دەوڭەمەندىوون، ساماندار بوون احتىضار: (۱) ئامـادەبوون، حــازر بوون (۲) دواھەناســە،

سەرەمەرگ، سەرەمردوو

احرار: رِزگار، ئازاد (بهكق)

احراز: تنگهشتن، پنگهشتن، بهدهست هندان، چنگ خستن

احراس: قدراولجيدكان، باسدواندكان، كيشكچيدكان

احراق: سووتاندن، گرتیبمردان، ثاوردان احري: شياوتر، شايانتر، گونجاوتر

احسزاب: حزبـــهكان، ئـــهحزاب، پارتـــهكان، كۆمەٽـــه

احزان: پهژاره، خهم، کهسمر، دمرد، نازار

سياسيهكان

احزم: خەمبارتر، دلگرانتر، دلپرتر احساس: ھەست كردن، پيزانين، تيكەشتن،

احسان: خەيرات، چاكەكردن، باشەكردن، چاكە

احسن: باشتر، چاكتر، بهدلتر

احسنت: ناف مرین، دمست خنوش، دمستت نـمرزیّت، ووشهیهکه لهکاتی کردنی کاری چاکه دموتریّت

· ·

احصاء: ژماردن، تۆماركردن، سمرژميرى

احصائیه: سمرژمیری، سمرژماردن، سمرژمیره

احسصار: رِێ لێڰٮرتن، تسمنگ پسێ همڵــچنين، تمنگمتاوکردن، دمورهگرتن

احضار: بانگ کردن، بانگهێشت کردن، داوا کردن، ویست:

احضار**نامه:** بروانه احضار**یه**

احضاریه: داوا نامه، شکایهت نامه، داواکردن، نامهیهك کهتیایدا کهسیّك بو لیّکوّلینهوه بو دادگا بانگ دهکهن احطاب: چیلکه، چووگل، هزروّك، داری سووتاندن احطب: لاواز، لهر، دال گوشت، راژی، چهکال، بی تینی، جیقال، لاواهی

احق: شیاوتر، شایانتر، گونجاوتر، لمپیشتر احقاء: شیاو، گونجاو، شایان

، حسر، حیور، تونبو، هین، کین،گجگ، پرووشه

پ سه بهرورست احتفاظ: پاراستن، پاسهوانی کردن، پاگرتن، چاودیّری کردن احتفال: کۆبوونهوه، خربوونهوه، کۆر دروست کردن

احتقار: بهکهم زانین، نهژماردن، بچوك کردنهوه احتکار: شاردنهوه، شت و مهك ههاگرتن، ومشاردن، فهشاردن، فهنزین، وون کردنی شتیك احتکاك: خوراندن، ههاگراندن، شهرمخاندن، کرکاندن، وریاندن، بهنینؤك شوینیك لهلهش ههاگراندن کمنالؤشی لی پهیدا بووبیت

احتلام: شميتاني بوون، شميتان پيْكمنين، لمخمودا

جووت و رِهحمت بوون، خوّناسین احتماء: خوّباراستن، دووری کردن، خوّلیّ شاردنموه

گومان بردن، شك بردن، وا زانین

ا**حتمال:** (۱) ھەلگرتن، كۆلكىنشان، كۆل بردن (۲) ئەگەر،

احتسواء؛ لــهخوّگرتن، كۆكردنــهوه، فيّربــوون لــه همرلايهك، خركردنموه

احتیاج: پیّویستی، نیاز، دمس کورتی، کهمایهتی

احتیاط: تی بینی، دوربینی، پاریز کردن

احتيسال: گزی کردن، فيّل کردن، کهلّهك ليّدان، دروّ

كردن

احجار: بەردەكان، كووچك، كووچ، سەنگ

احجام: ومستان، وازهێنان، له جوله كموتن، وازهێنان

له كاريك لهبمر ترس

احد: يەك، دانە، تاك، بەرانبەرى كۆ

احد: خۆشرەوتر، بالەبان، چاپوكتر، ھەلەشەتر

احداث: دارژاندن، بمدیهیّنان، داریّژاندن، چتی تـازه وه

ديهێِنان

هاتبيتهدمر

احدب؛ کوّم، پشت کوّم، قور، جهماوه، پشت کورتان، چسهمیو، کهسیّك سسكی چسووبیّت بسهناواو پسشتی

احدوثه: هموانی تازه، خواسی تازه، هسمی گمرم و نوی احدر: دوربین، دوور نمندیش، دوور نوار، کمسیّك بیری

لای داهاتووه

احقاق: راست بيّرى، راست حوكم دان، داواكردنى حمق، بمدمست هيّنانى ماف

احقر: بي بايي، بي نرخ، بچوكتر

احکام: بههێزکردن، حێگيرکردن

احكام: فهرمانهكان، دمستورمكان، ئهمرمكان

احكم: زاناتر، عاقلتر، داناتر، فرمزانتر

احكومه: داومرى، ھەنسەنگاندن، خودايەتى، خۇلايىەتى،

دادپرسی

احلاف: سويندان، قەسەمدان

احلال: ئازاد كردن، رەوازانين، حەلال كردن

احلام: شهیتانی، خهوی شهیتان پیکهنین، گانکردن له خهودا

. . .

احلي: شيرنتر

احلیل: (۱) گؤی مـهمك، سـهرگؤی مـهمك كهشـیری لـێ دێتهدمر (۲) كونی كێر، كونی گمێز كردنی نێرینه

احماء: خمزوره، باوکی ژن، خووه زوور احماضي: ترش کردن

احمال: بارمكان، كۆلەكان، كۆل

احمر: سوور، سۆر، رەنگى خوين

احمرار: سوربوونهوه، سوور ههنگهران

احمض: ترشتر، مزرتر، ممیعوشتر

احمق: نمفام، نمزان، کـمم عـمفلّ، گـموج، شـیّت و ویّـت، کمر

احمقائه: بن عمقلانه، نمغامانه، کمرانه، گموجانه، نمزانانه

احنف: پی خوار، هاچ خوار، کهسیّك هاچی خواربیّت احوال: شهحوال، بـارودوّخ، دوّخـهكانی ژیـانی رِوْژانـه، هالّ، ثهحوالّ

احوال پرسی: چاك و چۆنی، هالّ و ئـمحوالّ پرسی، خۆشی و باشی كردن

احوج: همژارتر، نهدارتر، بهنیاز تر

احور: چاورەش، چاو گەش، چاو جوان، چاو ئاسك، كەسىك چاوى جوانى ھەبىت

احول: خیّل، خل، چاو له حهوا، چهپخون، ماکاش، تیل، کؤچهر، خیّلهسات، کهسیّك چاوی خوار بروانی احسول: گزیكهر، فیّلــزانـتر، بــهگزی، کهلّــهك بــاز، تمشقهله چی

احیاء: زیندوکردنهوه، ژیاندنهوه، ژیانهوه

احياء: ھۆز، تىرمكان، تايفەكان

احیان: کات و ساتهکان، زممهندهکان

احيل: ئىللباز، بەگزى، تەشقەلەچى

اخ: ناخ، داخ، حەيف، ووشەيەك ئە بيّزاريدا دميليّن

اخ: ئۆخسەيش، ئۆخسەى، شسكور، لەكاتسە خۆشسىدا دەوتريّت

أخ: برا، نيْرينه له دايك و باوك، براله،

اخاء: دۆستايەتى، ھاوەلأيەتى، ھاورنىيەتى، بىرادەرى

كردن

اخابث: پیسهکان، گلآومکان، ناپاکهکان

اخادع؛ فيْلْباز، تەشقەلەچى

ا**خادید:** برّوانه اخدود

اخاذ: باجگیر، رمشوهگیر، باجگر، کمسی بمزوّر شتیّك

له خەڭك بسەنيىت

اخافه: ترساندن، زراوبردن، زراوتوهاندن، زات بردن

ا**خ الزوجه** : ژن برا، برای ژن

اخامس؛ بمری پیّ، ژیّر پیّ، ئمو بمشمی هاچ لم نیّوان

پەنجەو پاژنە كە لە زەوى نادريت

اخبات: ناسودهیی، نارامی ناخ، نارم گرتنی دل، نوهرمگرتن

اخباث: گلاو، پیس، خراپ، ناپاك

اخبار: خەبەر داركردن، ئاگاداركردن، بىمئاگاھينان، پئ

راگەياندن

اخبار: هموال، پرس، خواس، دمنگ و باس

اخباري: مێژوونوس، ديرۆك نفيس، كەسێك كەچيرۆك و بەسەرھاتەكان كۆن دەگێرێتەوە

اخبث: ناپاکتر، گلاوتر، پیستر

اخبيه: خيّومت، چادر، رمشمال

اخت: خوشك، خوّجك، خوواله، واله، منينمك له دايك وباوكيك بووبي

اختاچى: ئاخوردار، تەويلەدار، گونېرى ئاژەلەكان

اختباء: خۆشاردنەوە، خۆحەشاردان، لەبەر چاوونبوون

اختتام: کۆتایی، دوایی، برپنهوه، کۆتایی هێنان اختتان: خەتەنەكردن، ختێنەكردن، گوون برپن، پێش

چووی کوړان بړین اختداع: هێڵ کردن، کلأوسمرکردن، همل خهلمتاندن

اختر: نەستىرد، ھەسارد، ھەستارد، چىتارد، ئەختىدد، ئاسىرد، ئىەو چىتە رووناكانىد كەشىدوان بىد ئاسمانىدود دەدرموشىندود

اختراع؛ داهینان، ومدی هینان، نوژمن، بهدی هینانی شتیکی تازه

اختراف: میوهچنین، میوهچنینهوه، میوه تهکاندن اختراق: دران، دادرین، داتلیشان، دمرزین، چران، پارچه پارچهبوون

اخترام: بـرین، پـچرین، کـمرتکردن، بـرهین، قەتانـدن، قەژیلاندن، پساندن

اختربسین: (۱) ئەسستىرەناس، ھەسسارەناس (۲) فسالگىر، جادوگەر، رِملْچى

اخترشبگرد: مانگ، هیف، کاون، مؤنگ، همفی، مانگی ناسمان

ا خترشمار: ئەستىرەناس، ئەستىرە ژمىر، ئەختەر ژمار، ھەسارە ژمار

اخترشمر: ئەستىرەناس، ئەستىرە ژمىر

اخترشناس: ئەستىرە ژمىر، ئەختەرناس، ھەسارەناس اخترگر: ھالچى، ھالگر، ئەستىرەناس

اخترگرای: بروانه اخترشناس

اخترمار: بروانه اخترشناس

اخترمه: دمسكهوت، دمسكهفتن، هازانج، شهوه لهشمودا دوژمن بگریّت

اختـــزال: (١) تــهنيابوون، تافانــهبوون،(٢) بــرين،

لنكردنسهوه، هرتانسدن، لسمت كردن، بارچسه لسه شستنك كردنمهه

اختـصار: کورت بـری، کـورت کردنـموه، کـولّ و کوّتـا، بمکورتی، لمکورتی

اختصاص: تايبمت، تابومتي، بمتايبمتي، تايمبمتي

اختصام: دوژمنایمتی، ناحمزی، نمیاریّتی، دوژمناتی

اختطاب: (۱) وتارخوێندنـهوه، گوتارخوێندنـهو، (۲) خوازبێنی کردن، خوازگێنی کردن، داواکردنـی کـچی خهڵك بۆکوری خۆت

اختطاف: دزین، ئەبابۆزى كردن، دزین بەخيرایى

اختفاء: خۆشاردنەوە، خۆحەشاردن، خۆدزىنـــەوە، فىكەكونى

اختفساف : هاتنسه خوار، دابسهزین، نسزم بوونسهوه، شوّربوونهوه

اخستلاب: خەلتاندن، كلاوسەركردن، ھەلخەلتاندىنى كەسىك بەزمانى چەورى

اختلاج: (١) هەئكىشان، دەرھانىن، (٢) لەرزىن، پەرين

اختلاس: دزین، دزی، شهبابوزی، شه مالی دمولت دزی کردن

اختلاط: تيّكه لأو بوون، بالوّش، ئاويّته، تيّكه ل بوون،

ھەڭچكاندن

اختلاف: كيْشه، مشت ومرٍ، كيْشمهكيْش، گهرٍ، گيْچهلْ

اخستلال: تێػـچون، شـێواوی، تووچـيان، شــپرزميی، پمرێشانی

اختفاق: تاساندن، خنکاندن، کپ کردن، پشوو، همناسه برین، هموتاندن

اخته: خەساو، خەسياگ، خەسياو، خەساندى

اختـه بـگ: خەساس، خەسـەك، بێكوڵ، ئـەو كەسـەيە

ولأخان دهخهسيّني

ا**خته چی:** بروانه اختهبیگ

اختیار؛ همنبژاردن، دمسهلات، دیاری کردن، ووژاندن، نیژماردن

اختيارات: دمسه لاته كان، تواناييه كان

اختیار دادن: دمسهلات پیدان، ئازاد کردنی کهسیک له

ئەنجامدانى كاريكا

اختيسار داشستن: دمس روّشستن، دمسسه لأت داربسوون،

ئازادبوون له نمنجامدانی کاریّك ا*ختی*ار**کرد**ن؛ همذّبژاردن، دیاریکردن، بژاردن، هم^زبژانن

اخشم؛ لوت پان، كەپۆپان، كەسنىك لوتى پان بنت

اخطیر: شهومزهنگ، تاریکه شهو، تاریکه شهوی

اخدود: كەننن، قنش، مكۆ، قەنمنت، كەنەبەر، جنگاى

بەلاو

ئەنگوستە جاو

اخدع: فيلبازى، بهنازتر

اخذ: گرتن، ساندن، ومرگرتن، فيربوون

اخراب: ویّران کردن، لهناو بردن، کاولکردن، دارماندن اخراب: بچوك، دهلاقهیهكی بچوك یان گهوره له جتیّك

اخرات: کونی دمرزی، گونی سوژن

اخراج: دەركىردن، وەدەرنىان، تۇرانىدن، دورخىستنەوە، پاسدان، قەوراندن

ا**خرب:** ويْرانىر، كاول تر

اخرب: گوێ هێشاو، گوێ کون، گوێ برٖاو، پياوێك گوێيان

كون يان بريبيّت

به دنياوه ههبيّت

اخُرس: لألّ، بيّ زمان، زمان بهستراو، كهسيّك نـهتوانيّت هسهيكات

سەبحات

اخْرِم: لوت براو، كمهوّ براو، كمسيّك لوتيان بريبيّت

اخروش: خرۆش، جۆش، ھەراوھويا، خورۆش

اخروشسیدن: خروشان، خردوشان، وروژانسدن، هووروژاندن

اخروي: ئەودنيا، رۆژى سلە، پەسلان، ئەومى پەيومنىدى

اخرى: ئەوى تر، ئەوى دى، ئىكە

اخريان: كالأ، توماش، شت ومهك

اخىزر: چاوبچوك، چاو چكوله، چاو كونـه دهرزى،

كمسيك جاوى جكوله بيت

اخزل: پشت شكاو، كەسنىك پشتى شكابنىت

اخس: پەست تر، چاوچنۆكتر، بەتەماح، رژد

اخسر: زیان دمر، زیان هیّن، مالّ ویّرانکمر

اخسمه: نابجۆ، ناوى جۆ، بيرە

اخش: بایی، نرخ، پله. شویّن، زیز، پیّگه

اخشب: تورِه، توند، تيژ، كرژ

اخشن؛ توره، توندوتيژ، كرژ

اخص: تايبەت، تايبەتى، لەپێش

اخصاء: خەساندن، خەسانن، دەرھیّنانى ھیّلکه گونى پیاو

اخضر: سەوز، كەسك، سەبز، رەنگىكە

اخضرار: سەوزبوون، مەبەست ئە سەوزبوونى گيايـە،

شین بوون

اخضح: سمرکز، خۆبەكەم زان، دللىمرم، سمرچەمائدن، خۆ كەم گر

اخطاء؛ ھەلەكردن، چەلەكردن

اخطار؛ راگهیاندن، پی ووتن، ههوالدان، بیرمومر کردن

اخطب؛ وتاربيّر، وتاردمر، كمسيّك له وتار خويّندنـ مومدا ليّهاتووبيّت

اخطبوت: همشت پی، جوّره ناژهنیکی بههیّری دهریایی مهترسیداره

اخطل: گوی دریّژ، کهم هام، نهزان، زوّربلّه، زوّربیّرُ

اخطم: (١) لوت دريْرْ، كەپۆبارىك (٢) رەش، سيا

اخف؛ كهم كيّش،، سوكتر

اخضاء: شاردنهوه، حمشاردان، لـه بمرچـاو وونکـردن، فمشاردن

اخفسار ؛ بـهنیّن شسکان، بـهیمان شسکان، زونسم کـردن لهکمسیّك، گفت شکاندن

اخفساف؛ سبووك ببوون، هورسساى نسهمان، هسمرمزبوون،

لەيەچاو كەوتن اخفش: كەم سو، چاوكز، چاو كول، چەم كـز، كەسـێ

بهجوانی نهتوانیّت ببینیّت

اخفض: سووکتر، گوم کێش، همرزهیی، بــــــدناوی، حیـــزه بــــخـــّوی

اخگوچسه: دوگمه، فۆپىچە، بىشگۆك، پرزانىك، ئەپكىه، قۆلۈفچى

اخكوك؛ كان، نەگەيوو، نەگەشتوو، تازەي، تىەھلك،

ميوميهك هيشتا نهكمشتبيت

اخگر: سكل، پشكؤ، سكلّى ئاور

اخگرستان: کوانو، ئاتمشدان اخگل: دمسك، گورز، قولْچه چمپكەن، دەسم، بمرچمق،

دهسکی گون و گژوگیای تر

اخگوژنه: بروانه اخگوچه

اخلاو: خەنومت كىشان، خەنومكىشان، شانشىنى، لابيان

اخْلاء؛ بيّوه، بيوه، زمبهن، بيّوه پياو، بيّوه ژن، بيّوه

مێرد، پياو يان ژن که ژن يا مێردی نهمابێت

ا**خلاء: هاو**ړێ، دۆست، يار

اخلاص: (۱) باکی، دلّپاکی، یهك دلّی، دلّساق (۲) تایبــهت

کردن به

اخلاص كيش: دلّهاك، نيمت باك

اخلاط: تنكمن وپنكمن، گيرموفيره، جتى بههمكاچووى ناريك و نالمبار

اخلاف: جیّگر، جیّنشین، بنهدار، بندار، شویّن گر، ویّرت

اخلاف: بەليّن شكاندن، درۆكردن

اخلاق: خووخده، رموشت، شيّومى رمفتار، ئمخلاق

اخلال: چوكلمشكيني، فيتنهي، ئاژاوه گيري، دوزماني

اخلالگر ؛ گێرمشێوێن، ئاژاوه چي، دوزمان

اخلص: پاك، بيّگمرد، بيّ ريا

اخلف: چەپە، چەپ دەست، كەسنىك بەدەستى چەپ كاردەكات

اخم: گرژی، مـۆن کـردن، ناوجـاوتالّ کـردن، رِهزا گـران کـردن، ترشان

اخم الود: توره، گرژ، مؤن، ناو جاو تال، كەسىك لە

تورمیدا چرچی ناوچاوانی کۆبیّتموه اخسم رو: ناوچساوتان، گسرژ، مسوّن، رِوگسرژ، تسوش،

٬ ۱۳۰۰ در ۱۳۰۰ سرر، ۱۳۰۰ پردسرر، سوی دوومیرهکی

اخمش: بمری ہیّ، لمپی ہیّ، نموشویّنمی هاچ که له نمرز نادریّت

اخمو: مروموموج، مـرْموْر، رِچـوگررْ، رِمزاتــالْ، ئيِّـسك هورس

اخم و تغم: گرژو تـورهیی، مـج و مـوری، مرومـوج، روگرژی

اخوات: خوشكەكان

اخوال: خالهكان، براكاني دايك

اخوان: (۱) دووبرا، دووبراله (۲) براكان

اخوانیات: نامهدوّستانهکان، ئهو نامانهی له نیّوان دوو

برادمرى خۆشەويستدا ئالو گۆر دمكريت

اخون: برادهری، دوستایهتی، هاورپیهتی

اخسوس: چاو قدوول، جاو چال، كەسىنك چاوى لـ

دوٽيدابيٽت

اخوف: ترس هێنهر، ترسێن ترسناك،

ادبستان: خويندنكه، فيركه

ادب سنج: راهنهندر، فنركدر، مامؤستا، رامكار

ادب سنج: مامؤستا، مامؤسا، فيْركار

ادب كسده: خويندنگه، قوتابخانه، فيرگه، مهكوى

هێربوون

ادب کردن؛ رام کردن، هؤگر کردن، سزادان

ادبیر: چاره روش، بهدبهختی، خاکهساری، شهاشی

ادخار؛ پاشهكەوت كردن، كۆكردنەوم، ھەنگرتن

الخال: تێكردن، كردنهناو، بڕۅٚنه ناو، تێكران

ادرار؛ میز، پیشاو، گمیز، میز

ادرار: موجهخور، چیره خور، مزدهومر

ادراك: تنكهشتن، حالى بوون، ههست پنكردن، فنربوون ادرد: بنددان، ديان نهماو، ددانت نهماو، كهسنك دانى له دهما نهماينت

ادرك: ھەٽوزە، ھەٽووچە

ادرم؛ زین، مارهکه، چتیکه هایش و تهخته له پشتی وولاخی بمرزه دهکریت

افرم: (۱)بمرابمر، هاوسان، هاوتا (۲) بێديان، ديان نهماو أدهاء: داوا، شكات، تۆمـاركردنى سكالاً لمسـمر كمسـێك

(۲) خۆھەلكىشان، دەمار، راگەياندن

ادعانامه: داوانامه، شكات نامه، سكالأنامه

ادغام: تێکهڵ کردن کهرچالاندن، جهمجقاندن، ئاوێتهکردنی چهند چتێك پێکهوه

ادغر؛ كلاّو رۆژنـه، رۆچن كولانـه، كونەباجـه، رۆژەن، رۆژين، كولّەنگ

ادغم: منكن، بهمنگهمنگ، منجر، خمخم، كن

ادفر: گەنيو، ئاوتيْزاو، بۆگەن

ادق: دوورتر، دوور ئەندىشتر، بارىكتر، ناسكتر

ادكىن: رەش باو، تەنخ، تار، ھەرشىتىك رەنگى ئە رەشىيەوە نزىك بىت

ادلاء: رێنشاندمر، ڕێ نوێڹ، ڕێنوێنکمر

اخوق: (۱) بـلاّو، بـمرین، دهرهن دهشت، پــان و بــمرین (۲)یهك چاو، تەك چاو، كەسنِك چاونِكى ھەبنِت

اخونه: سفره، خوان، تەبەق، تەشىپى، مىزىكى دريژك

نانى لەسەر دەرخوريت

اخيار؛ باشەكان، جاكەكان، پياو ماللولان

ا**خیاط:** رشتهکان، بهنده، رستهك، زنجیره

اخير: دوايين، ناخرين، دوماهي

اخیس : خالدار، نیشانهدار، دلبهر، بنکندار، کهسیک

بەيەنى خاڭى پٽومبٽت

اخيل: لهخۆرازى، خۆبەزل زان

ادا : نازه، لمنجمولار، حيشوه

اداد: بهجيّ هيّنان، ئەنجامدان، پيّ ھەستان، دانەوە

ادات: ئاميّر، كمردسه، ئامراز

اداره: (۱) ســوراندن، خولاندنــهوه، زفرانــدن، خــول پيّـداني چـت بـهدهوري خوّيـدا (۲) ثيـداره، دامـهزراوه،

دمزگا، دایره، نهو شویّنهی کاری حوکمی تیا دمکریّت اداك: دوورگه، ژیّراف، لهن، گراوه، نـافروّ، بمپارچـه

زموی یان وولاتێڬُ دهڵێن چوار دهوری ناوبێت

ادام: خۆرشىت، پێخىووران، يــەخنى، پێخــورە، جــۆرە

چێشتێکی شل و نیتره، شله

ادامه ؛ بـمردەوام بـوون، درێـرُه پێـدان، لمسـمر ڕۅٚۺـتن، درێرُ کردنـموه، لێ نمبرينـموه

اداني: (۱) خزم، کمس و کار، خویّش (۲) سمرسمری،

تروّکان، هیچ و پوچهگان

اداوه: مەسىنە، ئافتاوە

ادب: ژیـری، فـام، زانـین، مـاهوٽی، مهعریفـه، زانـست و فمرههنگ

ادبار: ترشی، بهخت روش، نهگبهتی، چاره روش

ادب امسور: (١)مامؤستا، راهێنـهرهێركار، هـيرهوان، (٢)

خويندكار، فيرخواز، زانست خواز

ادب پرور: ئەدىب دۆست، ئەدەب دۆست، ھونەر دۆست ادب پروردە: ھێركراو، راھێنراو

دب پرورده؛ هير حراو، راهيدراو

ادبخانه: (۱)خونندنگه، فيرگه، شويني جتي تيا

فێربیت (۲)مهستهراو، سهرپێشاو

ادلال: (١)نازكردن، نازونوز، لمنجهولار (٢) ئازايهتى، زاتداری، بهجمرگی

ادله: بهلكه، رابمر، نيشانه، دمستاويْرْ ادماج: پێجانموه، تاپان، لووللدان، هـمدكردن، كردنــه

ادمان: بمردموامی، دریّژمپیّدان، بمردموام بوون ادن: كورٍ، جهماوه، جهميو، پشت كورٍ

ادناء؛ نزيك بوونهو، ليّ هاتنه پيْش

ادناء چاو چنۆك، بەرچاوتەنگ، رژد ادنساس: چلکن، قريدووي، بسپکير، چهههن، چهکي،

ادنياء: لاواز، سمرشور، تيّك شكاو، ژاكاو ادوات: ناميّر، نامراز، كمرصته

الدوار: سورانهوه، سمدمكان، سورانهومكاني هملمك

ادویه: دهرمان، دهرمانی گمرم، نسیومت ادهال: ریاکاری، گزی کردن، کهلهك لیّدان

أدهم: رمش، رمشباو، سيا

اديال: بمتانى، بمتو، بمتانيه ادیان: دین، رهسمهکان، ئاینهکان، ئهدیان

اديب: زانا، دريد ودان، هديبهستن، هسه زان، ويدور، هونمر، شاعير

اديبانه: شاعيرانه، ويَرْمييانه، ودك ويَرْه وانمكان اديم: جمرم، گووێن، پێست، سهختيان، پێستي خاراو،

پێستي خۆشكراو اذابسه: تواندنسهوه، تافاندنسهوه، تاویاندنسهوه،

خيوراندنهوه، ماشاندن، بقهشاندن

اذات: رمنجاندن، نازاردان اذاعه: ناشكراكردن، دمرخستن، دركاندن، ئاشكراكردني

نهێنی ادًاقه: جهشتن، تام كردن، جيشن، تام كردني شتيك به

كمسٽِك

اذاله: بجوك كردن، رام كردن، دمستهمو كردن، هورساى نەھىشىن

اذْان: (١)رِاگمياندن، ئاگادار كردن، (٢)بانگ، پيْش نويْـرُ لهمزگموتهكانهو دموتريّت

اذخار: باشمكموت، باشمكمفت، ومرام، نمكمپوز، نياتم، نووته، پەسەناز

اذعان: دان پیانان، له نهستؤگرتن، دمربرین

ا**ذکار:** زیکر، پارانهوه، دوّعا، ویّرد اذكار: فيْركردن، بيرخستنهوه، بيرهيْنانهوه

اذكي: زيرەك، زانا، ليهاتوو

اذكياء: زيرمكهكان، زاناكان، بههؤشهكان

اذْل: زهلیل، سووك، بيّ هورساي، بيّ نرخ اذلال: زهلیل گردن، داماو گردن، هورسای نمهیشتن، سووك كردن

اذمه: ماف، حەق، بنگه، ريز، شوين ادْنْ : (١)ڕێڰ دان، مديداندان، ڕێڰاكردن، شدادگمدان

(٢)دمستور، فمرمان، خولك

اڏن: گوٽ، گوێچکه، گۆ اذنساب: (١)كلك، دوم، دو، دوچكه، دولك، قليجكه، **قلیچەك (۲)ماستاوچی، زمان لووس، كلكەسوتە**

> اذْناب: گوناح كردن، تاوان كردن اذهاب: بردن، دورخستنموه

اذهاب؛ ئاڭتون، تەلأ، زيْر اذي: نازار، دهرد، رمنج، كمسمر، ممينمتي اذي: موزى، ملوزم، نازاردمر، به كهسيك دموتريت

ئازارى كەسانى تر بدات اذْيال: داويْن، دامان، داميْن، دانگه

اذیت: جهزرهبه، ئازار، دهرد، جهرمهسمری، نارهحهتی

ار: ئەگەر، ئەر ار: مشار، باگۆزە، برھەك، برھۆى، منشار

> ارائك: تەختى شايى ارائه: نیشاندان، پیشاندان، نواندن

ارابه: گالیسکه، عمرمبانه، فایتون، پایتونه ارابه ران: عمرمبانهجی، گانیسکه چی

اراجیف: قوریات، قسهی قور، همالیت و بلیت ارادت: بەزىزگىرى، لايەنگىرى، كورنوش ارتشاء: بمرتیل، رحشوه، رشفهت، وهنیفهت، ژیرزووان، زوان گوشادانه

رون خوسسه ارتشاف: مژین، مژیای، مژتن، میّتن، میّژهکردن ارتصاء: جاومرِیّ، جاومرِوان، جاومنوارِ، جاو له ریّگا ارتضاء: خوّشحال بوون، بزه کهوتنـه سـمر لیّـو، دلّشاد، کهیف خوّش

ارتضاع: شیرخواردن، شیر مژین، مژتن، مژینی مـممکی دایك بۆ خواردنی شیرمکه

ارتعاب: ترسان، تۆھان، زراو چوون

ارتعاد؛ نارام لی بران، لمرزین، نیگمران بوون

ارتماش: لمرزين، لمرزان، راچلّهكان، همژان، داچلّهكان، راجهنین

ارتفاع؛ بمرزى، بمرزايى، سمركموتن، بلندايى

ارتفاع سنج: بمرزی پێو، نمو نامێرهی ردهی بمرزی دیاری دهکات

ارتضاق: (۱)شان دادان، کهوتنـه سـهرلا، پـشت بهسـتن بمنهنیشك (۲)هاورپیهتی، دؤستایهتی، سازان

ارتقاء: سمركموتن، بمرزبوونموه، پلهى سمر

ارتقاب: چاودێری کردن، جافنێری ژێرمفانی، ناگاداری ارتکاب: دمسپێکردن، پێومپوون، توشبون، تاوان کردن، سووجکردن

ارتکاز: پشت پی بهستن، پشت نهستوری، پشت هایم، حیّگیر

ارتهان: گرێوكردن، لهگرێودانان

ارتیاب: گومان، دوو دلی، کموتنه شك، دوردونگی

ارتياح: ئاسودمبوون، ئۆقرمگرتن، ئۆخژنگرتن

ارتیاش: چاکبوونهو باشتر بوون، بهدهست هینانهوهی تهندروستی

> ارتیاض: خەلومكىشان، خەلومت كىشان ارڭ: مىرات، سەربەش، باشماك

اراده: نیراده، خواست، ویستن، داواکردن

اراڈل: پمست، هیچ و پوچ، بی هورسای، سووك، رووت، سمرسمری

ارا**ضي:** زموی و زار، کێلگه، کانگمر، دمشت و دمر ارا**قت:** ڕژاندن، ڕشتن، ڕشتنی ناو یان همرشتێکی تراو

ارامل: بێومژنهكان، بێوه پياومكان

ارائب: ئــهم ووشــیه کؤیــهو بــهمانای کهرویٚـشکهکان، کهفروٚشك، ههوروٚشه

ارب: نياز، پێويست، مەبەست

ارباب: خاودن، خاومند، خيّو، مالْخوّ، نمرباب، خوداندار

اربع: جوار، جهار، جار، جوار ژنه

اربعين: جله، جلهمين، جلههمين

اربك: رمشباو، سيا، رمش

اربو: همرميّ، همرموّ، كروّستك، مروّى، كارجك

ا**رپون:** پێشهکی، پێشین، دمسپێشین، ووتـن یـان کـردن

یان دانی پاره له پیش کاتی خؤیدا

ارتاق: بازرگان، ماملّهچی، سموداگمر، بنهکدار

ارتباط: پەيومنى، ئاشنايى، سەروكار، بەنديوارى

ارتجاء: هیوادار، بهنومیّد، ناردزومهند، مههددرفان، دلگهرم

ارتجاج: نەرزىن، جەمىين، جولان

ارتجاع: گمرانموه، وادانموه، بادانموه، پمشیمان بوونهو ارتجال: همه نیت و پلیت، لم خوده هسه کردن، بی بیر کردنموه ناخافتن

ارتجك؛ همورمتريشقه، هموره بروسكه، تهش بريق

ارتحال: كۆچكردن، گياندان، گيان ئەسپاردن، بړانـەو،

ارتداد: گمرانموه، بادانموه، پمشیمان بوونموه له دیـن، لادان، بیّدین، همانگمرانموه

ارتداع؛ ومستان، كپ بوون، گەرانـەوم، ئەجوولەكـەوتن، وازھيّنان ئەكارىك

ارتسام: لایمنگیری، پمیرموی کردن، همرمان بردن ارتش: سوپا، نمشکر، هیّز، نمرتمش، هوّشهن

ارج: پلەو پايە، بايى، رِيْرْ، شويْن، پِيْگە، ھورسايى ارج: (۱)ھاندان، بزوانـدن (۲)بـۆن خـۆش، ئـمودى بـۆنـى

ارجاد: (۱)پشت گوێ خستن، بهدواداخستن، درمنگ

کردن (۲)ناوچه

ارجاع: گەرانەوە، ناردنەوە، گێرانەوە، زفراندن

ارجاف: فشهکردن، همانیت و بانیت ووتن، درؤگردن، کیشمنانموه

.

خۆشى ھەبيت

ارجح؛ لمپيشتر، باشتر، بمرزتر، چاكتر

ارجل: (۱) قاج گهوره، پيّ زل (۲) همهنگاو، شمقاو، شاهاو،

لۆق، ئەنگاو

ارچىقە: پايە بەرز، بەرپۆز، خۆشەويىست، حورمەتدار، ريۆردار

ارچە: ئەگەر چى، ھەرچەندە، ھەرچەن، گەرچى

ارچان، بله، بایه، بابلقه، جیکای بی، نیردیوان و بلهکان

ارحام: خزمایهتی، خزمان، تێڮهلاوی، خنامی، لێزمی،

نزیکی و کمسایمتی یمکیّك لمگمل کمسیّدا

ارحم: بمبعزمیی، میهرمبان، دل باش، بعردحم

ارخاء: سستکردن، نمرمژاندن، بنمرمژینه، نمرم کردن ارد: باکی، بمهیّزی، راستی

ارد: دەستور، ياسا، فەرمان، نەزم، رێكى

ارداء؛ (۱) لـمناوبردن، پیـسکردن، گلآوگردن (۲<u>) مـیّمن</u> کردن، ئارام کردن، یارممتی دان

ارداد؛ فيْلْباز، گزى كمر، درۆزن، تمشقەلەچى

ارداف: لایمنگیری، لایمنگری، لاگیری، هایشکیشی

اردام: بوون، همبوون، ثارام و بيدمنگ جيگير بوون

اردب: شمر، کیشه، همرا، جهنگ

ار**دشیران:** دهوا، دهرمان

اردك: مراوى، سۆنە، مەراقى، ئۆردەك، ھاز

اردلان: ئــمردهلان، هــؤزنكى كــورده لــه هؤزمكــانى

نیشته جیّی شاری سنه اردم: پیشه، کار، هونهر، کاری باشه

اردم: كەشتيوان، پاپۆزموان، گەميەوان، خمفتان

اردناس: داوهر، نمزم، ریّکی، یاسا، دهستور، همرمان اردنگ: لمقه، جووته، جفته، لمقه هاویشتن

اردو : ئوردو، ئەشكرگە، ھۆردوبەز، ئەشكرگا اردو**گا** : ئەشكرگە، ئوردو، ھۆردوبـەز، ئەشـكرگا، شـو<u>ئ</u>تى

كۆبوونەومى سوپا

اردبیهــشت: گـوآن، مــانگی دوودمــی بــهـهار، بانـهمـــهر،

شمستمباران

ارذال: سمرســمریهکان، هــیج و پوچــهکان، کهســه

هیچهکان، م**ڵؤ**زمهکان •

ارڈل: پەسىت، بىڭ ھورسايى، ھىچ و پىووچ، سەرسىەرى، كەم نىرخ، بچوك، ھەرزە، دلىڭك

ارز: دراو،دراوی دمرموه، دراوی بیانی

ارز: ریز، پیگه، شوین، پلهو پایه، نرخ

ار زاق: رِزق ورِوْزى، وردمدان، دمغل و دان

ارزان: همرزان، ئمرزان، کهم نـرخ، کـهم بـایی، خـۆړایی، بادی هموا، همرزۆن

او**زان خویسا:** همرزان کریسار، شعرزان کریسار، بعرانبسعو گران کویبار

ارزان فروش: همرزان فرؤش، بمرانبمر گران فرؤش

ارزائي: ھەرزانى، ئەرزانى - - -

ارزني: (۱) شياو، شايسته، شايان (۲)همژار، نهدار، دصت كورت

ارزائیلان: همرزان کردن، همرزانی کردن همرزان کرین یان فرزشتنی جتیّك

ارزش: نرخ، بای، قیممت، نمرزش

ارزن: همرزن، ئمرزن، گاوس، گال

ارزنده؛ بهنرخ، ژيان، بابيدار، بهكهنك

ارزنین؛ همرزن، گاله، جۆرێك له همرزن كه دمبێت جـۆ بىدئ ئەوجا له ئاش بكرێت

ارزه: کهچ، کێج

ارزهگر: گهچکار، گێچکار، کهسێك کاری گهچ کاریه ارزیاپ: ههنسهنگین، بهراوردکمر، نێکونمر، داومر

ارزیدن: (۱)شیاوی، گونجاوی، شایانی (۲)گونجان، هیممت داربوون، شتیک نرخی همبیّت له بمرانبمر شمو پارهی پیّیدراوه

ارس: فرميسك، رؤندك، نهشك، دلوَّه ناوى چاو

ارس: روس، روسی، خەلکی روس

ارسال: بهزی کردن، ناردن، همناردن

ارسن: كۆر، كۆدير، ئەنجومەن، دانيشتن

ارسنال: جبهخانه، زهرادخانه، کارگهو دامهزراوهی

چەك و تەقەمەنى؛ دروست كردن

ارسنیك؛ ممرگهمووش، ژمهر، زمهر

ار**سي دوز:** پێلاوكمر، كموشكمر، كمسێك پێلاو دروست

بكات، پينهجي پيْلاو

ارش: دیه، تاوان، سزا

ارشاء: رمشومدان، رشفهت دان

ارشاد: رێنوێنی، رێنمایی، رێنیشاندان، رێگای راست نیشاندان

ارشد: گەورە، بەرزتر، ئەپيشتر

ارشك: رژد، بەرچاو تەنگى، قرنووسى، چەپخوسى،

چکۆسی، چرووکی، بەدخوازی

ارشکین: بمرچاو تهنگی، فرنووس، دهست ووسك، بینچه لم، له چهر

ارصاد؛ نيسشانهگرتن، چاوهرواني، پاسهواني، لسه

حەشارگە دانىشتن بۆ شت<u>ن</u>ك، ئاگاداربوون

ارش: زموی، ئــمرد، هــمرد، عــمرد، دونیــا، ســمر زموی، خاك، ثمرز

ارضاء: رازی کردن، تێرکردن، جێ نیازکردن، پێدانی شتێك به کهسێك بؤ رازی کردن و خوٚشحال کردن

ارضاع: شیردان، شیر پیدانی دایك به منال

ارضه: مۆريانه، ئەسپى، سپى، ژەنگ، زيندەوەر، ئەبويىر

ارطاب: کۆپى خورما، خورماى تازه، خورمه

ارهاء: (۱)لەومړاندن، چرړاندن، چرپاندن، چهلا ندن، راچراندن، راچراندن (۲)گوئ گرتن، جێؠهجێ کردن،

گوێ شل کردن بۆ تسەی کەسێك

ارعاب: ترساندن، تؤقاندن، زراوبردن

ارعاد: (۱)ترساندن، همرهشهایکردن (۲)لمرزین، کموتنه لمرزه

أرعن: گێژ، نهزان، كهم فام، حوّل، وړ، بيّ ناومز

ارغ: كـمرو، كمرەكيفـه، كمرەشـين، كەنـەكيف، كـۆفنگ،

كمروال، كمروّل، برگ، شتيكي سموزي بـوّن ناخوشـه

لهسهر رووی نان و کولپّره و هیتر که شیّ ههنبیّنیّ

ارغاب: روبار، چۆم، جۆگە، چەم

ارغام: گەوزاندن، گماندن، پلكاندن، پەرخاندن، تلانموم

له ناو خوّل، بهمانای بچوك كردن و لووت دان له

ئەرزى كەسيكيش ديت

ار**غاو:** بروانه ارغاب

ارغے: لاولاو، لاولاوه، ریـزه، ریـزهکـهر، گوٽێکـه بـمدارو دیواردا ههڏدهگمرێت

ارغد: دلگير، دلخؤشكهتر، فراوانتر، بهربلاوتر

ارغىشتك: سىمما، چەقەنە، چەقان، چەقىچەقە،

چەقەنەي سەماو ھەلپەركى

ارغند: توره، قاوس، جارز، روگرژ

ارغنده: بروانه ارغنه

ارغوان: ئمرخەوان، ئمرغەوان، دارێكە گوڵى سوور دێنێ

و شێوهۍ گهلآکانیشی پانن

ارغون: خۆشرەو، بەزا، ئەسپىك خۆش وخيرا بە رېگادا

ارغه: زرنگ، زیرمکی، فیلباز

بروات

ارغیدن: (۱)تورِمبوو، جارِز بوون، قهنْس بوون (۲)ئاژاوه نانهوه، فیتنه نانهوه

ار**فاق:** چاوپۆشى، دٽنهوايى، لىّ بوردن، فازانج گەياندن بە كەسى<u>ن</u>ك

اراساه: حموانموه، پشودان، حمسانموه، حاوانموه، بم مانای ناسودهی بمردهوامیش دیّت

ارفش: گوێ پـان، گـوێ خمپلـه، کمسێك گوێشکدی پـان

ارائع: بمرزتر، بلندتر، خاومن شان و شكؤ

ارق: ناسكتر، رونتر، ديارتر

ارقام: ژمارمكان، هيلهكان

ارقان: خەنسە، خنسە، خسەنى، ھنسە، گيايسەكى سسموزە دههاردری و ژنان بو جوانی لهسمر و دهست و پی پان دمگرن

اركاك: وردهباران، نمهباران

اركان: پايەكان، ئەستونەكان، ستوونەكان

اركستر: ئۆركىستر، دەستەي مۆسىقا

ارك؛ قەلا، ديوەخان، قەلايى شايى، قەل، در، قەلات، سەنگەر، خانوويەكى قايمە بە شويننيكى بەرزموە

ارگان: ئەندام، زوان كۆمەلە، لايەنگر، لايەنگىر، ئۆرگان، لایهنگیری یان نهندام نه حزبیکی سیاسیدا

> ارگانیسم: نۆرگانیسم، جەستە، ئەندام، لەش ارمال: ئارمان، ئامانچ، ئارەزوو، ھيوا، مەبەست

ارمر: خۆلەمىنشى، بەرەنگى، خۆلى چتى سووتاو

ارمزد: ئەورمەزد، ئاھورامەزدا، ئاھورامەزد ارمغان: ديارى، خەلات، دياردى، پيشكەش، شتيك ببريت

يان بنيْريْت بۆ كەسيْك، سەوقات ارمگان: راهننمر، مامؤستا، فنركمر

ارمل: بيّوه پياو، پياوي بيّ ژن كه ژنهكهي مردبيّت يان تەلاقى داينت

ارمله : بيوه ژن، بيوه، ژني بي ميرد

ارمند: بروانه ارمنده

ارمنده: ئارم گرتوو، ئۆقرمگرتوو، ھێمن، بێدمنگ، ئارام ارمود: ھەرمى، ھەرمى كيويلە

ارمون: پیشهکی، پیش، بیعانه، پوئیک له پیشهوه به

کرنکار یان کهسیکی تر درابیت

ارميدن: ئارام گرتن، ئۆقرەگرتن، ھێمن بون، ئۆخـژن گرتن

ارنب: كمرويشك، همرويشك

ارندان: حاشا، گوپدان، به پشت داکهوتن، هیچ کاتیکی ارواڭ: شىياكە، تىل، سىمنير، ريتالىه، ريىخ، بيىساى

رمشهوولأخ

ارواح: روّح، گيان، همناو ارواح: با، هموا، وا، قا

ارواز: شهویله، شهویلکه، ئیسکی چهنهیه که ددانی لمسمر دمروێ، کاژێړ، کاچێړ، ئاروو، ئارگووشك اروانه: تمرمتيزه، تمره توور، بهماني تمرمتيزهو گولي بنەوشى ھێشوويى دێت

اروج: عمرعمر، سپیدار، چنار

اروح: دلخوش، دلرفين، دلكير

اروس: كەرمستە، شتومەك، ماك، ھيمان

اروس: ئەروس، خواى ئەشق لاى يۆنانيە كۆنەكان اروش: دیه، تاوان، سزا

اروغ: رِمگەز، رەجەلەك، عەشىرەت، تايەفە، بجينە اروم: بنج، بنك، بنى دار، بن، ريشه

ارومه : ریشهی دار، رمکی دار، بنی دار

ارونه: تاقى كردنهوه، هەنسەنگاندن، ئەزموون اروي: بزنه کێوی

اروین: ئەزموون، تاقىكردنەوم، ھەنسەنگاندن

ئەبرنەوە

اره: مـشار، مەنـشار، هـمره، ئـموئامرازدى دارى پـئ

ارهاب: ترساندن، تؤقاندن

ارهاس: خانوو دروست کردن به گل، گلکاری کردن اره كش: دارتاش، دار تـمراش، خيزارجي، وصـتايهك دارو تهختهه ببريّت وشتى ليّ دروست بكات

اریاح: نمسیم، سروه، بای فینك

اريب: عاقل، دانا، ووشيار، زانا، بهتوانا، ئاگا

اريب: خوا ر، خيّج، چهماوه، چهميو اربح: بؤنى خۆش، بلاوبوونەودى بۆنى خۆش

اريعي: خۆشروو، پياوچاك، دلباك، دلباش

اریحیت: دلباشی، پیاوجاکی، دلباکی اریس: زیرهك، زانا، بهتوانا، ووشیار

اريس: جووتيار، فهلا، كمسيّك كارى كشتوكال دمكات اریش: بروانه اریس

اربكه: تهخت، كورسى، دەسەلات، تىهختى باشابى و شانازى

اڑ: ئە

ازاء: روددروو، بەرانبەر، روبەروو، بەردەم، لەباتى، لە جياتى

ازاحت: لەناوبردن، بەفيرۆدان، دورخستنەوە

ازار: جلوبمرگ، پۆشاك، همرشتيك نمش داپؤشيت وهك پانتۆل و كراس

ا**زارېنىد:** بەنسەخوين، دۆخىنىد، دۆخىين، بەنىشمروال، -

ازاريا: شمروال، شائوار، پانتول دمريي، پاواره

ازاله: فهوتاندن، دووركردن، لهناوبردن

ازان پس: لهومدوا، لهومدواتر

ازان رو؛ چونکه، بهوهؤیه، لهبهرنهوه، لهو روموه

ازانك: بەھۆى، لەبەر، چونكە

ازا نجا که: نمبهرنهومی، بونهومی، چونکه

ازاهير: شكوّفهكان، غونجهكان، خونجهكان

ازبر: لمبدر، بي چاو ليكردن

ازبرم: چوار شانه، پان و پۆړ

از**یس:** بههوی زوّر، به بهنگهی زوّر

ازبن: لمبن، لمریشه، لمرمگ، لمبنچینهدا، لم بنمرمتدا

ازینه: بروانه ازبن

بورانهوه

ناريكي

ازپادرامدن: هیلاك بوون، شهكهت بوون، له جیّکهوتن، بهمانای تیّکشکانیش دیّت

ارْخ: زیپکه، هنچکه، ئاگرۆی، بیرۆزکه، زپرکه، گرمـژه، ورده کولکێکی سهر تیژه له لهش دهردێت، تشپۆك ازخودشلن: لهخوچوون، لههۆش چوون، بێهۆش کهوتن،

ازخسود گسذشستن: گیان بسازی، گیسان بسمخت کسردن، لمخوّبوودن، دهست له ژیان بعردان بوّ نامانجیّك

ازدهام: همرمبالغ، جمنجال، سمرهالی، سمر نمپرژان، جیوکوت، کلابوونمودی خهلک له شویننیکدا به زؤری و

اژډر: شـياو، شـايان، گـۆړ، بــهژمێر، ومشـاوه، سـتيلهه، شيانه، شان، لێدمومشێتموه

ازدست: لەلايەن، لەلاي، لاي، بەھۆي، لە ئەستۆ

اردست رفتن: لمدهستدان، لمكيس چوون، بمفيردچوون، لمناوجوون

ارْدلاف: پێشكەوتن، پێشچڤەچوون، كەتن پێش

ازدواج: جووت بوون، مارمبرین، شووکردن، ژن خواستن ازدهـار: درموشـانهوه، بروزکانـهوه، تروسـکان،

چەسكانەوە، رووناكيدانەوە

ازدیاد: زیاده، پتربوون، زوربوون، فراوان بوون

ازرق: شین، ناسمانی، ناوی، کموه، کموور، وهك رِهنگی ناسمان و دهریا

ازرق پوش: شین پوش، کهسیّك جلوبـهرگی شین لمبـهر دمكات

ازرق چشم: جاو شین، جافه همشین، کمسیّك رِمنگی جاوی ئاسمانی بیّت

ازرق فام: ئاسمانى، كەوە، كەوور، بەرەنكى ئاسمانى

ارْسر: ئەسەرەتا، ئەدەسپىك، دووبارە، دەسپىكردنەوە

از**سربازگردن:** دوورکردن، دوورخستنهوه

از سىر بىلدرگردن: لىمبيركردن، فىمرامۇش كسردن، ئەسەردەركردن

ازســـرواكردن؛ لهخودورخــستنهوه، رمت كردنـــهوه،

دووركردن بەكەڭەك يان بيانويەك بەپێكردن

ازعاج: بزوانىدن، ھانىدان، بىنى ئىارام كردن،ھيتىدان،

بزاوتن، جماندن

ارْقضا: بمرِیّکموت، لمخوّوه، بیّ جاومرِوانی، شتیّك یان كاریّك چاومروانی روودانی نمبووبیّت

ازکي: خۆپاريزتر، داوين پاکتر، پاکتر، زيرمکتر

ازكيا: پاكەكان، جاكەكان، خۆپاريزمكان

ازگات: دن رمش، ناپاك، دمغهن، تهپرمش، دلرمق

ازْل: ھەمىشەيى، بى كۆتايى، بەردەوام، شتىك كۆتايى و

سمرهتایی نادیاربیّت

ازُل: خیّـرا، بهپهلـه، بهلـهز، چووسـت، تهردهست، بهتالووکه، چهسپان، بهدهست و برد، چالاکانه

تاوانکردن ازلیت: هممیشهیی، زیندوو، بمردموام، نهمر، جاویدان

ازلال: هاندان بو گونداح، دهست پیشکردن، تووش

ازمابهتران: حوری، پهری، بهخت، فریشته، گویابهندهی

تایبهتی خودان ازمان: کاتهکان، زممهنهکان، روّژگارهکان

ازمان: کۆن، کۆنەبوو، ړابووردوو، تێپەرپو، بەسەرچوو ازْمه: جڵەو، ھەوسار، لخاو، ھەوجە، ھەراسە، سەركەللە ازْمىل: چەكوش، چەكوج، تەشىوێ ئاسىنىكە كە دار يان ئاسنى تێدەكرێت و بزمار و شتيترى پێ دادەكوترێت

ا**زناکه**: کتاوپر، کتوپر، نهپررا، کوتوپر ا**زواج: ج**ـووت، جفـت، دووتـاك، دوولـنگ، شـتێك تــاك نهـنٽـت

ازواد: تونِــشو، توشــه، تووشــه، زاد، زمواد، تێــشووی رنبواران

ازهار: شكۆفه، خونچه

ارْهد: خوّپارێزتر، پارێزگارتر، ئيماندار ارْهر: سپی و روون، درموشاوه، بریقهدار، رووناك

> ازیاء: شکل، شیّوه، چوّنیهتی .جل وبمرگ ازید: زوّرتر، زیاتر، هراوان تر

> > ازیرا: چونکه، چوون، نهبهرنهوهی

ارْسِرْ: : هوولْت دان، كولانى شتى ناومەنجەڭ، زلقـه، هولانـمهولْت، دەنگـى كـولانى شقەمەنى دەنگـى كـولانى شلەمەنى لەسەر ئاگر بەبئ پسانەوە، ھەلْپەرو داپەر ارْد؛ (۱)ئـەرْدەر، ھـەرْديها، ئـەرْديها (۲) ئـمرْدەر، شـوْپى

ئاوی اژ**دراهکن: نم**ژدمرهاویّـژ، گـهمی و پـاپوّر، تـوّپ و گوللـه

هاویّژمکان اژدرها : ماری گموره، ثمرّدیها، همرّدیها، حمق

ارتها: ئەزدىھا، عەق، حەق، ھەزيا، ئەزدىھا اردھاخو: روگرز، تال، ھسەرەق، رووتال

الدهسا دل: دل نبازا، بمزات، بهجمرگ، زاتدار، نبازا،

جاونهترس

ارُدها سر: سمرئمزدها، سمرهمزیا، سمر همزدیها

اردهاك: نازدهاك، ازديهاك، نازدياك، نهستياكس، دوايين باشاى دوولاتى ماد

ا**ژگان:** بروانه اژگهان

اژکهان: تهمبهن، لاواز، بی هیّز، دهست و پیّ سپی ا اژکهن: بروانه اژکهان

اژ**نگ:** بروانه اژنگ

اره: ناههك، قسل، ههك، نهههك، جاروو

، اژهان: لاواز، بی هیز، دمست و پی سپی

اژی: ئەژدىھا، عەق، مارى گەورە

ا**رُّی دھاك: بروانه** اژدھاك دھر ديا ديند ديا ج

اژیر: ووریا، زانا، زرنک، بزیّو، ووشیار، دانا اژیراك: بانک، همرا، هاوار، دمنگ

اژیریدن: ووشیارکردن، ووریا کردن، بمناگاهیّنانموه

اس: بورینه، بناغه، بناخه، ریسچه لهك، ره چه لهك، بنچینه، رهتهوه

اسائه: لمناوبردن، بمفيرةدان، خراب كردن

اسابيع: حەوتەكان، ھەفتەكان

اساتنه: مامؤستا، راهينمر، مامؤساكان

اساتید: ماموستاکان، فیرکمران، راهینمران اسار: دیل کردن، فولبهست کردن، خستنه بمندینخانه،

سوره دین پهخسبر کر دن

اسارت: ئەسىركردن، يەخسىركردن، زيندانى كردن

اساري: ديلهكان، ئەسىرەكان، بەنديەكان

اساس؛ بناخه، بنچینه، رِهتهوه، بونیه، بناغه

اساس: پیاوکوژ، فاتل، مرؤف کوش، رحش کوژ اساس نامه: ئمساس نامه، پروگارام

اساطير: چيرۆك، چرچـرۆنك، حەبرۆشـك، چـيرۆنك،

داستان، **چیفانۆك، قەواتی**

اسالیب: رموشت، چۆنیەتی، رنگه، شیّواز، شیّوه اسامه: شیّر، پاشای جهنگهنّ

اسامى: ناومكان، نێومكان

اساور: دەست بەنـد، دەسـتەوانە، دەسـتێنە، پەنجەوانـە،

دەزبەند، دەسوينك

اسساوره: سوار، سوویار، کهسیک بهسهر پیشتی وولاخهومییت

اسبالىي: ئەسىپى ئىاوى، جۆرنىك ئەسىپە بىمجوانى ئەتواننىت ئە ئاودا مەلە بكات، ئەسپى دەرياپى

اسباب: (۱)شتومهك، كهلوپهل، پيداویستی ناومال (۲)هؤكار، سهبهب، بهنگه

اسباب بازي: بووكه له، بووكۆكه، بووكى يارى مندالان اسباب چينى: ئامادەكارى، بيانو ئامادەكردن بىق تووش

اسباب كشي: گواستنهوه، مالو كۆج گواستنهوه،

گوازینهوه

كردنى كمسيك

اسبال: باراندن، داباراندن، بارانن

اسباناخ: سپهناخ، ئەسپهناخ، ئەسپیناغ، سپێناخ، سپهناخ، جۆرە سوزمیەكە جێشتى پێ ئێ ئەنرێت

اسبانج: بروانه اسباناخ

اسپ چــوبی: ئەسـپەدارينە، چـەروەى دار، ئەسـپيكە

منالأن له دار دروستی دهکهن و سواری دمبن

اسب دوانی: غاردان، خاردان، راکردن، ههنینگدان،

غارکردن، غارغاریّن، تاوودانی وولاّخی سواری اسبق: پیّشتر، له پیّش، پیّشترله، بمرتر، زوتر

اسبوع: حدوته، همفته، حمفته

اسپ: بروانه اسب

اسپاس: سوپاس، شوکر، سپاس، ستایش

اسپاسدار: سوپاس کمر، سپاس کمر، شوکور گوزار

اسپانج: بروانه اسباناخ

اسپاه: سپا، سوپا، نمشکر

اسپاهبد: سوپاسالار، سمردار، لمشکردار

اسپردن: سپاردن، ئەسپاردن، سپارتن

اسپ رڑ: بروانه اسپریس

اسپرسپ: بروانه اسپریس

اسهرغم: ريان، ريّون، موّر، رووخانوْكه، ريّحانه

اسىپولوس: كۆشىك، تىملار، سىمرا، تىالار، بالەخانىم، سەراپەرو، بانھەلبان، خانوى بەرزو خۆش

اسپرم: بروانه اسپرغم

اسپرهم: بروانه اسپرغم

اسپرى: كۆتايى، كۆتاھاتن، برانـەود، ھـەرددوايى، دواى ھەمووشتىك

اسپریس: ئەسپرەس، گۆرەپانى غاردانى ئەسپ، مەيدان اسپیسیال: تایبەت، خۆسەر، دانستە، خاسما، نـەخازەلا، تابنتى، رادایى

اسپسیالیته: تایبهتی، تایهبهتی، رِادایی

اسپناج: سبهناخ، سبیناخ، ئهسبهناخ

اسپنج: بروانه اسپند

اسپند: ئەسپەندەر، ئەسپەنەر، گيايەكى خۆرسكە بۆ چاوەزار ئە ئاگرى دەكەن وبۆننكى تايبەتى ھەيە لاى ھەندى كەس خۆشە

اسپوتنیك: مانگی دەسكرد، يەكەم مانگی دەسكردی روسیا كه له ٤٠ ئۆكتۆبەرى ١٩٥٧ بۆ ئاسمان نێردرا اسپه: سپا، سوپا، لەشكر

اسپهبد: سپادار، سوپادار، سالار، لهشکردار

اسپهسالار: سالاری سوپا، سوپا سالار

اسپید : سپی، سفی، روون

اسپدار: چنار، چهنار، پهلك، پهلكه، داريّكى شووش و گهلاً بانه

اسپده: سپێنه، سپێنهی هێلکه

اسپیل: ئەسپ دز، كەستىك ئەسپ بدزى

است: ئێسقان، ئێسك، هێسك، سنچان، سووهان

است: بنچینه، بناغه، رمگ، پایه، بنمرمت

استا: كورتكراوهى ئافيستا، كتيبى بيروزى زمردمشت

استا: ومستا، پیشهزان، پیشهگهر، مامؤستا

استانیستیك: سمرژمێری، سمرژمێره، سمرژماردن

استاخ: نازا، نەترس، زاتدار، بەجەرگ

استاد: مامؤستا، فنرکمر، زانا، بیشمزان، کمسیک بتوانیت شت فنری خدلک بکات

استادانه: وصستایانه، لیّهاتوانه، زانایانه، نمنجامدانی کاریّك به لیّهاتووی ودك زاناکان

استادگار: ومستا كار، پیشهزان، پیشهگمر، كمسیك له پیشه یان كاریّك لیّهاتووبیّت

استادن: ومستان، راومستان، ويستان، به پيومبوون

استادیوم: یاریگا، گۆرەپان، یاریگه، گۆرەپانی یاری

كردن

استار: پهردمکان، کهمهرچین، کهتان، سمرووك، پۆشار استارت: دهست پێکـردن، دانهبـهر، تێوهچـوون، مـل لهبهرنان، پێداکێشان

استارتر: دصت پ<u>ن</u> شکمر، دصت پ<u>ن</u> شخمر، دصت پنکمر، کمسیّك بـمر لـه کمسانی تـر کاریّـك دمست پـیّ مکات

ا**ستاره:** ئەستىرە، ھەسارە، ھەستىرە

اسقاره: چارپۆش، سـمرووك، پۆشـاره، پـمرده، ئـموهى شتى ينداپۆشن

استاژ، خولی فیرکاری، دهوری فیرکاری شهو ماوهی خوازیاری پیشه یان فهرمانگه بـو فیربـوون بهسـهری دمات

استاژیر: فیرخواز، که نیک له خولی فیرکاریدا بهشداری کردبیت

استاسیون: نیستکه، ویستکه، ویستگا، نیستگا، شوینی ومستان

استاغ: نمزۆك، نازا، بيْجەل، ئمومى منالى نمبيّت

استافیل: تـرێ، تـری، هـهنگوور، ئـهنگوور، بـمری داری

ميو که بههيشوو دميگريت

استام: جلَّهو، هموسار

استام: ماشه، قاش، پهنگرگر، پهنگر، کلافه، شتیکه

ئاگری ناوتەندورو تونی پیّ ئەم دیواو دیوو دەكەن استامپ: مۆر ھەڭقەندن، نیشانە، واژۆ، دەواتی مۆر استان: پاریّزگا، ناوچە، مەڭبەند، بەشیّ لە وولات

اسقائدار: پارێزگار، همرمانرموای پارێزگا

استاندارد: یاسا، گونجاوی، پێوانه، پهسهندکراو، دیارده، رادهی تمواوی بؤشت

استاندن؛ سەندن، ومرگرتن، ئى سەندن

ا**ستانه** : بروانه استانه

استانیدن: ومستاندن، راگرتن، ماندووکردن،

استابیدن: ومستان، راومستان، ویّستان، چك بوون استنمال: پهنابردن، هوّمهن هیّنان

استباق: كێبڕڮێ، پێۺكەوتن

استبانه: دمرگهوتن، ناشکرابوون

استبداد: مل هۆرى، بى ياسايى، زۆرمملى، زۆركردن، تاك رەوى، ئەنجدامدانى كارنىك بە پنى حدزو ويستى خۆ بىى لەبمر چاو گرتنى كەسانى تىر، خۆويسىن، خۆپەرستى، خۆبەزل زانى و جۆرنكىشە لە حكومەت تىايدا دەسەلاتداران پابەندى ياساكان نەبن

استبداع: نوّى ژمارتن، تازمدانان، بمتازمزانين

استبدال: گۆرپىنەوە، گوھرين، ھەرامە، ئاٽوگۆكردن

استبر: ئەستور، كوڭفت، زۆر، تـير، قـموى، قـانـچ، كڵفـت، ستوور، شتێِك تەنك نەبێ

استبرق؛ حمریر، همریر، خارا، نمتاهته، کووتائی، زهرِدار استبرك؛ بروانه استبرق

استبسسال: دن دان مسمرگ، شسمرکمریّك خوازیارانسه بهشداری شمر بكات، بو نموهی بكوژریّت یان بكوژیّت، گیان نمویستن

استبـشار: بهختـهومری، کامـهرانی، خوّشـحالّ بسوون، بزهکهوتنه سمرنیّو

استبطاء: پشت گوێخستن، بهدواداخستن، درمنگ کردن استبعاد: بهدوور زانين، خوٚپارێزی، دوورکهوتنهوه استبقاد: هێشتنهوه، بهجێهێلان، دانان، حمزکردن

استی: میرگ، چیمهن، گیاجار، دمشت (دمشت)

بهمانهومى شتيك

استنابه: تۆبەكردن، پەشيمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە استنابه: تۆبەكردن، پەشيمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە استنار: خۆساردنەوە، خۆحەشاردان، خۆ وون كردن، لەبەرجاونەمان

کر دنهوه

استتباع: لایسمنگری کسردن، بهدوادارِوْشستن، بسمیرهوی کردن

استتام: تمواوكردن، ئەنجام گەياندن، كۆتايى پێهێنان

استثقال: هورس بوون، لاوازبوون،بهگران ژمارتن، لهش گرانی

استثمار؛ بمرهمم بـردن، داگیرکـردن، دمسخمپوِّکردن، داهاتی کهسانی تر بردن، خوین مژین

استثثناء: تايب عت، جياواز، جياكر دنـ عوه، شاز، جـوێ

اسستجابت: ودلامدانسهوه، رازی بسوون، لیّسومرگرتن، بهشیاوزانین

استجاده: بمباش زانین، چاك ژمارتن

استجاره: موّلهت ويستن، موّلهت خواستن، ئيــزن خواستن

اســتجهال: بمسـورك زانــين، بــێ نــرخ، بــچووك، بــێ **ق**ورسايى ژمارتن

استهاضه ؛ خوینب مربوون، خویّنب مربوونی ژن دوای تمواویوونی نمخوّشی مانگانه

استحاکه: گۆران، گۆرىن ئە بارىكەوە بۆ بارىكى تر

استجباب: بمشياوزانين، رِهواديتن، خوش ويستن، بمشايان زانين

استعداث: نوی کردن، تازهکردنهوه، تازهگمری

استحسان: به چاك زائين، پهسهند كردن، رازى بوون، قايل بوون

استعمال: بهدمست هێنـان، ئـمنجام گـرتن، بمئـمنجام گمشتن

استهضار؛ بـانگ کـردن، خواسـتن، داواکـردن، ویـستن، لهبیر جوون، بیرهیّنانهوه

استعفاظ: پارازتن، راگرتن، پاراستن، چاودیّری کردن استعقار: بهبچووك زانسین، بسیّ نسرخ سسهیرکردن، هورسایی نمهیّشتن

استحقاق: شياو، شاياني، گونجاو

استعلاف: سوێندان، سوێندخواردن، همسهمدان، كمسێك ناچاركردن بـوّ ئـموهى سوێندبخوات و يـان سوێند بـوٚ كمسێك خواردن

استهلال: بهحهلال زانين، رِهواديتن، حهلال

استعمام: خوشوردن، خوشوستن، خودانه بمرناو،

حهمامكردن

استحواذ: دمسه لآت، زالبوون، كۆنترۆل كردن

استعیاء؛ شمرم کردن، شمرمیّونی، شمرمنی

استغاره: خیرخواستن، خیرخوازی، حمسانموه، هال، داخووت کردن

استغباء؛ خيومت ئيدان، خيومت ههندان

استغیار: دمنگ و باس، هموال پرسین، خواس ویستن استغیام: داممزراندن، داکوتاندن، تاقمتکردن، دابین کردن، چمقاندن، داممزراندن، بجی کردن، جیگیرکردنی شتیک له شوینیک

استغر: ئەستىر، جاڭ، گوم، ستىر، ئاوگىر، ئەستىڭ

استغراج: دمرهیّنان، دمرخستن، دمرهانین، دمرهاوردن، ههرّیّنجان، جهلیاندن، دمرانین

استخیصاص: تایب مت کردن، تایب متی کردن، دهست به سمراگرتن، شتیّك به تایب مت زانین بوّ خوّ

استغفاء: خۆشاردنەوە، خۆدزىنەوە، خۆپەنھان كردن، جاو شىلكانى

استخفاف: سوك كردن، هورساى نههيّشتن، بهبجووك زانين

استخوان: ئيسقان، سقان، ئيسك، هيسك، پيشه، پهلان، بلان، ههستی، هيستك، سووقان

استخوان: ناوك، ناوكه، جهفاله، هانيوك

استغوان بندي: ئێسكەپەيكەر، ئێسقان پەيكەر، كۆمەڵێ

ئێسقانی مرۆف یان ئاژمل که پێکهوملکابێت

استغوان خوار: ئيسقان خور، هيسك خور، ئاژهٽيك ئيسيقان پخوات وهك سهگ 41

استخواندار: ئێــسقاندار، هێــسكدار، ئێــسكدار، ئـــهو گيانلهبمرمى لمشى ئێسقانى هميه

استغوان شناسي؛ ئنسقان ناسى، ئنسك ناسى، زانستنك كه له جونيمتى ئنسقان دمكولتتموه

استداره: خر، بازنهیی

استدامه : بمردموامی، هممیشه، همتاهمتایی، پایدار استدبار: دوور نمندیّشی، چاومنوارِی، بمتیّ بینییموم

استدراج: نزیك كردنموه، بههیّمنی، لمسمرخوّ، هیّواش هیّواش نزیك كردنموه

استلراك؛ تنگهشتن، پنيزانين، همست پنيكردن، ليّحالّى بوون

استدعاء: داواکـردن، پاړانـهوه، پاريانـهوه، شاکمشـاك، واريانهوه، لالانهوه

استدن: ومركرتن، كرتن، سمندن، لي سمندن

استنگار: بیرهیّنانهوه، بیرخستنهوه، خستنهیاد

استذلال: زملیل کردن، زالبوون، کؤنترؤل کردن، سووك کردن، هورسای نههێشتن، دمستهمؤکردن استر: نێستر، همستر، هیستر، همسمره، وولاخیکی جوار

بەرپومىردنى جالاكيەكانى ئەشكىر ئە شەردا اسستراتىژىك: سستراتىزىك، كاروبسارى پەيومندىسدار بسە

ئەشكرموم اسستراحت: حەوانسەوە، پىشوودان، ئسارامى، ئاسسودەيى،

حەسانەوە، حسێنەوە، وجاندان، بالدانەوە، راكێشان استراق: گوێ ھەلخستن، گوێ گرتن بەدزيەوە، سيخورِى، جاسووسى، بەدزيەودگوێ گرتن

استربان: ئيستردار، ئيسترفان، هيستر كيش

استرجاع: گمړاندنــموه، گێړانــموه، بادانــمو، ناردنــموه، زفراندن، زفرێن، پمشيمان بوونموه

استرخاء؛ لاوازی، سستی، بی هیّری، کـهمیّنی، بیّ تـابی، درژانگ

اسسستردار؛ ومرکرتنسهوه، سسهندنهوه، ویسستنهوه، گهراندنهوه، لی سهندنهوه

استردار: ئيستردار ' هيستر كيش، همسترفان

استردن: تاشین، پاککردنهوه، تمراشتن، پاچین، دادان، رمواوتن

استرزاق: پزق دۆزى، بەدواداچوونى پۆژى، داواكردنـى بزق و رۆزى، رۆزى ويستن، رزق ويستن

پرت د پردو کردو دوست، پری روستی استرش: بیّلاسن، پارژق، بیّلی ناسن، خاکهناز، خاکهنداز، دۆلەمەر، ئەسپەر، ئەسپار، میّرگ

استرشساء: (۱)ریسشوهدان، ریسشوهگرتن (۲)لایسمنگیری

بەمەبەستى خۆشحالگردن، لايەنگرى ا**سترشىاد**: رى نىيشاندان، بەلەد و ئاشىناگردن، ر<u>ي</u>نىوينى

استرضاء؛ تێرکردن، ڕهزامهندی، ڕازی بـوون، خوٚشحاڵ کردن، بی نیاز کردن

استرعاء: پارازتن، پاسموانی کردن، پاریزگاری محدد ۱۳۳۶

استرقاق: کؤیله کردن، کردنه بهنده، بهنؤکمر گرتن ا**سترواح:** بؤنکردن، بؤنگرتن، بؤندان

استروار: بار، بەنسدەك، ھەرشىتىك بىھ پىشتى وولاخ ھەلگىرى بەيەكجار

استروان: ئێستردار، هێستردار

استرون: نازا، نمزۆك، نەكنەكمر، نـمزا، پێچەڵ، ئـمومى نمزێ وەك ئێستر

استرهاب: ترساندن، تؤقاندن، زراوبردن،

استریل: بنیمر، نمزؤك، بیّ بمرهمم، نمزیّ، بیّ ئمنجام استراده: زوّر ویستن، زیاده، فراوان خوازی، زیّدمروّیی استــسعاد: خــوْش ویــستن، خوازیـــاری بمختـــمومری کاممرانی استعانت: یارمهتی ویستن، یارمهتی خواستن، داواگردن بؤ یارمهتیدان

استعیاد: کۆیلەکردن، بەندمکردن، کردنەنۆكەر

استعجاب: سمرسووړهينمر، سمرنج ړاکيش، نـامق، بـه سمرسووړهينمر ژمارتن

استعجال: بهلهكردن، خيرايي

استعراب: لایمنگری عمرمب، لاسایی کردنمومی عمرمب استعسار: کار بمدژوار زائین، قوورس بوونی کار

استعصاء: ياخيگەرى، نافەرمانى، سەركىش

استعسصام: (۱) چــنگ بهســمرداگرتن، دهســت گــرتن بهسمردا (۲)ومستان، پهناهیّنان

استعطاف: دلّ پاگرتن، پازی کردن، دلّ بعدمست هیّنان اســتعظام: بهگــهورهزانین، گــهورهکردن، <u>ریّزانیّگــ</u>رتن، <u>ریّزب</u>ۆدانان

استعفاء؛ وازهێنان، دەست ھەلگرتن، خىۆش بىوون، بەلاومنان، دەسبەردار بىوون، لێگەران، دەستى خۆژى كردن، ژى گەريان، ومبوون، دەفد ژىخ بەردان

ا**ستعفاف:** خۆپاراسىتن، خۆپـاريْزى، خۆبــەدوور گـرتن، دووركەوتنەوە لە تاوان و گوناح

استقلاء: بمرزبوونـــهوه، بلندبوونـــموه، بلنـــدبوون، گەشەكردن

استعلاج: حارصمرويستن، دمرمان ويستن

استقلام: پرسیارکردن، هموال پرسین، خمبمرگرتن، گرتن

استعمار: دمست به سمراگرتن، ملهؤری کردن، دمست تیّومردان، خؤتیّ ههنقورتاندن، بؤ خؤتیّ ههنقورتاندنی وولاتانی بههیّز له کارووباری وولاتانی کهم دمسهلات بهکاردمبریّت

استعمال: بـهکاربردن، کـارلێ کێـشانهوه، بـهکارهێنان، بهگهرِخستن

استفاثه: دادپرسی، دادخوازی، دادخووایی

استقراب: سمرسبوورمان، سمرسنام ببوون، واقمنان، پهشوکان، حمیمسان، شاشیوون استسسقاه: (۱)بووکهبهبارانسه، کۆسسهبهبهکردن، کۆسسهومومی، داوای بساران کسردن (۲)نهخؤشسی ئاوخواردنموه و ئاو داواکردن

استشار: راویزکردن، تهکبیرکردن، لیّ ووردبوونهوه استشعار: لـهدلگرتن، بـهدلگرتن، شـاردنهوهی تــرس و نیگهرانی له دلّدا

استشفاع؛ جاكبوونهوه، دواكردن بـۆ جـاك بوونــهومى كەس<u>نـّ</u>ك، پارانموه بۆ كەسن<u>ـّ</u>ك

استشمام: بیّن کردن، بۆنکردن، بۆکردن، هەلّمژین استشهاد: شایمتی، شایمتیدان، شایمت هیّنان، شایمدی استصعاب: بمدژوار زانین، بمگران ژمارتن، فورس دانان استضعاف: ناتموانی، بیّ هیّزژمارتن، بملاواززانین

استطابه: پاك ويستن، لايەنگرى پاكى

استطاعت: دمست رِوِّشتن، توانای، دمسهلات، دمس رِوِّیی، دمسهلاتداری، لیّهاتوویی

استطاله: راکشان، بالکهوتن، ملهوری کردن، فهخرکردن استطراب: خؤشحال، بهختهومری بوون، کامهرانی، دلشادی

استطراف: سمرسورهننمر، سمرنج راکنشان، بمنوی زانین

استطلاع: زانیساری، ناگساداری، داواکساری بسمناگابوون، هموال پرسی

استطلاق: (۱)ږزگاری، سمربهستی، شازادی، خوازیاری رزگاری (۲)ئیسحالی، سکچوون

استظلال: سيبمر، لمسيبمر دانيشتن، نسى ويستن

استظهار: پشت گهرمی، دلکهرمی، پشت نهستووری، پشت بهستن به کهسیّك

استعاد: گمرانسەوە، گێرانسەوە، گمرانسنسەوە بـۆ كارێـك، واريانموه

استعاده: پهناگرتن، خۆشارتنهوه، خۆحەشاردان

استفاره: خیوازه، خوازهمهنی، ووشیه بهمانای تیر بهکاردیّت

ا**ستعاضه: گ**ۆرين، گۆرينەوم، ز**ف**رين

استفراق: راهاتن، روّج وون، قالبوون، نصّووم بـوون، خنكان

استغفار: تۆبە، پاشگەزبوونەوە

استفلاظ: ئەستوورى، ستوورى، كلفتى، ھەھەتى، ھانجى، پەشىمانى، لالانەوە

استفلاق: راخران، داخران، بمستراو

استفلال: دەخل و دان، دەخل كۆكردنـهوه، خەلـهودان، كۆكردنـهوه

استفناء؛ بین نیسازی، تیروپیری، دهسهلاتداری، دمولهمهندی

استفاده: هازانج، دهست کهوت، دهستهات، که آگ، پاره، سوود، داهات، سوو

استفراغ؛ رِشانەوە، ھەلْھێنانـەوە، ھـەڵ ھاووردنــەوە، ھەى، ھەى كردنەوە، دلغەلينەك

ستفسار: پشکنین، لیکوّلینهوه، پرسیارکردن

استقهام؛ پرسیار، لیپرس، پرسکهر، پرسین، پرسیارکردن بو تیگهشتن استقاء: شاو ههاینجان، شاو هانین، ناوکیشان، شاو

دەرھێنان اسستقاله: ھەلومشساندنەوم، پھاشستن، بھمشساندن،

استهانه: ههنومساندنهوه، پمستن، بمساندن، فمرستیای، ههنبشکاوتن، هنومشاندن، پیشکوتاندن، تیکدان، نیک جوی کردن

استقامت: خۆراگرى، سووربوون، خۆراگرتن، ومستانموه، بشوو دريْژى

استقباح: بــهپیس زانــین، بــهگلاوزانین، ناپــاکی، بهناشرین زانینی شتیّك

استقبال: پیشوازی، بهرموپیری، پیشبازی، بهپیرای رؤشتن، پیرانی

استقراء؛ لێڬڒڵينـهوه، ووردبوونـهوه، بـهدوادا جـوون، پشكنين، دۆزين، كۆلێنهوه، پشكفاندن، پشكناندن استقرار؛ جێگيربـوون، دامــهزران، ســهفامگيربوون، كوورس بهستن

استقراض: داواکردن، داواکردنموه، قمرزکردن، قمرزدان، خواستن، ویستن

استقسام: سويندخواردن، قەسەم خواردن، سويندان

استقصار: کمم تمرخممی، بیّ سمرموبمرمی، گوّیّ نمدان، گویّ پیّنمدان

استقصاص: تۆلە سەندنەوە، تۆلەنەستاندن، حەيف

ههلاندن، تۆلاخومقهمردن، توول كردن، زرمتاكردنهوه استقلال: سمربهخوی، سمربهستی، سمربمرزی، ئازادی، رزگاری، رههایی، ئهنجامدان بی دهستیومردانی كمسانی

استکان: پیاله، گیلاس، پهرداخ، باده، ثیستیکان، ئیسکان، پهیمانه، بهرتیل، پیالهی چاخواردنهوه

استكانت: سەركزى، سەرشورى، خۆكەم زانىن خۆبەكەم زانىن

اسستکبار: لسهخوّرازی، خوّبسهزل زان، خوّنوانسدن، زیّدهرِوّی، ملهورِ

استکثام: شاردنهوه، ومشاردن، حمشاردان، پهنهان کردن استکثار: زیدهروی، فراوان خوازی، زیادهی، ملهوری استکشاف: دوزینهوه، داهینات، ناشکرا کردن، خستنمیهرچاو، دهرخستن

استکفاف: کۆبوونەوە، خرپوونەوە ئە شتێك استکمال: تەواوكردن، بەئەنجام گەياندن، دوايى هێنان،

گۆتاپى پىڭ ھێنان استان كۆلى دەردى گۆل تارنى دىسە، گۆل تارنى دىدىد

استل: کیّل، بمردی گۆر، تاویّری سمر گۆر، تاویّره بمرد استلاب: دزین، فراندن، رفاندن، دزینی شتیّك

استلات: لیّسانموه، لستنموه، لیّسینموه، لیّستنموه استقلال: دهرکیّـشان، دهرهاویــشتن، هیّنانــمدمرموهی

پیاهاوردن و ماج کردنی شتیّك بهمهبهستی <u>هم وّزی</u> ا**ستلحاق:** بانگهیّشت کردن، بانگ کردنی ههکیّك بـوّ بوون بهههك

استلذاذ؛ چێژوهرگرتن، ژێـژبردن، هەسـت بەخۆشـى

كردن

استلزام: پەيومست بوون، بەپيويست زانين

اسقلقاء؛ بمپشتاكەوتن، بە ھنگاكەوتن، بەپشتداكەوتن

استم: ستهم، زولم، زوّر، نهستهم، بیّ ویژدانی، نازارو سزا به نارهوا

استماع: بیسن، گوی گرتن، ژنهووتن، گویّدان، شنمفتن استمالت: دلّ نهوایی، دلْخوْشکردن، دلْشادکردن

استمتاع؛ كەنك ومرگرتن، سوودومرگرتن، بەكارھينان

استمداد: یارممتی ویستن، داوای یارممتی کردن، یاری کاری، داواکردن بو هاریکاری

استمرار: بـەردەوام، يـەك ئـەدواى يـەك، پەيتاپـەيتا، زووزوو، پەيدەرپەى،

استمزاج: بهيفين، راگؤرينهوه

استمساك: چـهنگ ئێـدان، دەسـت هاوپـشتن، ئــاوێزان بوون، خۆهەلواسين

استمگر؛ زائم، ستەمكار، ستەمگەر، بيويژدان، زۆردار

استملاح: گانت مجاری، قەشمىمری، بەقەشمىەر زانىينى كەسىنك

اسستملاك: خاومنداريسەتى، خاومنسدارى، ئسمربابى، خوودانى، ماڭخۇيى

استملال: بيْزاربوون، دئتهنگ بوون، دلگران بوون

استمناء دست پهر، دسپهر، مشتاو، مشته، کهسێك بهددست خوّى راحمت بكات

استمهال: موّلمت ویستن، کات ویستن، داوای کات کردن استن: ستوون، پایه، کوّلهکه، نهستوونه، دیردك

استناره؛ روونــاك بوونــهوه، روونبونــهوه، رۆشــنايى، رۆناھى، رووناكى

استفامت: خۆمات كردن، خۆمات دان، خۆمت كردن، ئارامى، ئاسوودەبوون، ئىزقرەگرتن، ئۆخىژن گىرتن، نىشاندانى خەوتن بەبئ خەوتن

استنان: لایسەنگیری، لایسەنگری، رۆشستن بسە رڼگسای کەسٹکدا

استنباء: هموال پرسین، پرسیارکردن، لیّپرسین، پرسین کردن

استنباط: دمرهیّنان، ههایّنجان، تیّکهشتن، حالّی بوون لـه شـتیّك بـههیّزی تیّگهشـتنی خــوّت، لیّکدانــهوه، شیکردنهوه

استنبه: (۱) درشت، نهستوور، هموی، هانج، ستوور (۲) نازا، نمترس، بمجمرگ، دلیّر

استنتاج؛ ئمنجام گرتن، بهدهست هیّنان، وهچنگ خستن استنجاء؛ رزگاری، نازادی، رِههایی، سمربهستی

استنجاد : بــههێزبوون، توانــایی، بــههێزبوؤن دوایــی لاوازی

استنزال: نزمبوونـهوه، کهوتنـه خـوار، کهوتنـه خـوار، شۆرپوونهوه، دابهزین

استنساخ: رِوونوسی، رِوونـوس کـردن، لمبمرگرتنـمومی شتیّك به نامرازیّکی تایبهت

استنشاق: هەلماژین، ماژین، ئاو پان تراویکی تىر بـــه ئووت ھەلگیشان

استنــصار: داواکـردن بــۆ ســەرکەوتن، زاڭبـوون بەســەر بـەرانبـەردا، فريادەرسى

استنطاق: نێکوٚلینـموه، هێنانمهـسه، هسمپێ درکانـدن، کوٚلینموه، پشکنین، بازخواس، پرس وجوٚ،

استنقاذ: رزگارکردن، نازادکردن، ناسوودهکردن

استنگاح: ژن هێنـان، شـووکردن، هاوسـمری، پهيومنـدی ژن و مێردايمتی بهستن

استنگار: حاشاکردن، حاشالیّ کردن، خوّلیّ دزینـهوه، گووپدان

استنكاف: خۆپارێزى، خۆپارازتن، ئىمرووى خۆبىمزل زانىنىموە خۆلىمكارىك دوورخىستنمود، ملمپێچكى، مىل ئىدان، سمرھەئتەكان

استواء: (۱)بمربمری، هاوسهنگی، یهکسانی (۲)نیستوا، هیّلی ئیستوا، شهو بازنانسهی ودك پشتیّنهیهك ددوری

باكور جياكردۆتەوە

كمسيك درؤنهكات

استجاره: بهکری گرتن، کری گرتن، کری کردن استجال: مؤلَّهت ويستن، دهرفهت، كات ويستن

استيهاش: ترسان، تؤهان، زات نهمان، خهمباربوون، دلگران بوون

استيخ: راست، هيت، هنج، نەسەرپى

استیدن: ومستان، ویستان، همستانه سمریی، راومستان،

استیزه: شمر، کیشه، همرا، فیتنه، لهج، جمنگ

استیزه رو: شهر کهر، نهساز، ناسازگار، ناژاوهچی،

فيتنهجى استيزهگر: شمركمر، بجمنگ، شمرؤك، جمنگاومر،

شەرانى

استيصال: داماوى، بى دەسەلاتى، پەشۆكان، ئەبن ھاتن، دمركران

استيـضاح: شـيكردنهوه، داواكـردن بــۆ روونكردنــهومو ناشكراكردنى بابهتيك

استیعاب: فیّربوون، راهاتن بهتمواوی

استقاظ: ووشیاری، بیّداری، بمثاگایی، ووریایی

استیکال: مال خواردن، ملهؤری، مائی کهسانی تسر

استیل: شێوه، شێواز، چونیهتی، رێگه، رموشت

استيلاء؛ زال بوون، جيربوون، زؤر سمندني گيانداريك بهسهر گیانداریکی تردا، داگیرکردن

استيم: ليوار، قمراغ، رووخ

استیم: جلّك، جرك، قريّرْ، زيـرگ، كيّم وزووخاوي

استيناس: خـووگرتن، تێکـهلاوبوون، ئاوێتـمبوون، راگرتن، هؤگربوون

استيناف: مل لهبمرنان، تيوهجوونهوه، دانمبمر، همري کردن، دمست پیکردنهوه

استيهيدن: بروانه استهدن

اسجاد: كرنوش بردن، جهمانهوه، سهردانهواندن

اسجال: بهخشين، ليبووردن، ليخوشبوون

استوار: بههيز، جيكير، راست، هنج، ئهمين، ههومين،

استوازخرد: عاهلٌ، به نمزموون، فرمزان، ژیر، زانا استوار اندیش: دوونهندیّشه، دوورنوار

استوارنامه: باوهرنامه، بروانامه، بروانامهی بالویزی

استوان: بمهيّز، خوراگر، بمبرشت، سوور، ليهاتوو استودان: گۆر، شەبر، گلكۆ، ئارمگە، پانايى، شوينى

گؤی زمویان داوه و زمویان بؤ دوو نیوه گؤی باشوورو

استودن: ومسف كردن، ستايش كردن، جاكهوتن،

ستايش، پێههڵكوتين، ههڵنان استور: چوارپی، چوارپا، چاروا، وولاخ، چارپی،

گیانداریک به چوار پی بروات استوربان: وولأخدار، چارويدار

استوه: شهكهت، ماندوو، هيلاك، بيزار

استه: ناووك، نيّوك، جهقاله، ناوكه، توخم

استه: شمر، همرا، لهج

استه : سمت پان، ران پان، کهسیک ران و کولمی هنی پان و قەلەو بىت

استهانت: سووك كردن، به بنچووك زانين، قورساى

نەھىشىن

استهجان: ئيرادگرتن، عهيب دۆزينهوه، عهيب دۆزى استهداء: (۱)رێنوێنی، رێنشاندان، رێنمایی (۲)دیاری،

> خەلات ويستن، سەوقاتى استهدن: شمر كردن، لهج كردن، فيتنه نانموه

استهزاء: گانتهپیکردن، گهمهپیکردن، شوخی کردن،

قەشمەرى كردن، تىتالى كردن استهلاك: هيلاك كردن، سوان، لمناوبردن

استهلال: مانكي نوي بينين، مانكي تازه دۆزينهوه

استهواء: وميلاني، بمريشاني، دمربهدمري، سمرئيشيوان

استهیدن: بروانه استهدن

استجاب: (١) پيويست، نياز، به پيويست زانين (۲)شیاوی، شایانی، گونجاوی اسطول: بابؤر، كەشتى، بەلەم

اسسعاد: یارمسهتی دان، رازیکسردن، دلسشادگردن، دلخوهکردن

اسعار: نرخ، بایی، مهزنده، بهها، خمراج

اسعاف: کارئاسانی، یارمهتی دان، فریاگوزاری

اسعد: خۆشبەخت، بەختەوەرى، كامەران

اسعر: لاواز، لاغر، باریکهله

استف: داخ، پهژاره، كەسەر، خەمبار، نارەحەتى،

حەسرەت، ئاخ ھەڭكىشان، ئاخ وداخ

اسفار: رووناك بوونهوه، روون بوون، بمرمبهیان، تاریك

اسفالت: ئەسفالت، قىر، قىرمتاو

اسفاناج: بروانه اسفناج

اسف انگیز؛ خهماوی، خهمباری، خهمگین، مهینهتاوی،

خەم ھێنەر، پەرۆشاوى

اسفل: نزمتر، لهخوارتر، ژيرتر،

اسفناج: سپيناخ، سپيناخ، ئەسپەناخ، سپناخ

اسفناك: خـهم هێنـهر، پرخـهم، خـهماوى، بـه كێـشه، پركێشه

اسفند: ئەسپەندەر

اسفند: رحشهمه، رحشهمی، سبات، سیاو مانگ، شباته، مانگی همرمدوایی زستانه که ^{۲۸} روّژه و پشیله تیایدا با دمبی

اسسفندان: خسمردمل، خمرتسمل، گسوّرمزه، گیایسمکی خوّرسسکی دمشستیه گسملانی ومهسی تسووری ده چسیّت و گسجکه تره، گسولی زمردی همیسه، دنکسمکانی ووردن و هاومیین، تامی توندو تیژه

اسقهبد: سیادار، لمشکردار

اسفسالار: سپاسالار،، لمشكردار، سالار

اسفید: سپی، رہنگی سپی

اسفیداج: سپیاو، سپیافی دهرمانیّکی سپیه له ههلاّیی وههندی چتیتر دروست دهکهن و ژنان روی خوّیانی پیّ جوان دهکهن اسسحار: تاریسك وروون، بمرمبسهیان، تاریسك و نیّسلّ، تاریگهور

اسحاق: کۆن بـوون، سـووان، لووسـبون، نــهمانی زبـری

چت، كولبوون، سووانهوه

اسخال: گمرم کردن، گمرم کردنی شتیّك

اسخي: دلفراواني، دلفره، بهخشنده، خوْگر

اسخياء: بهخــشندهكان، لــهخۆبووردوومكان، گيــان

بازمكان، دلفراوانهكان

اسد: شير، درندميهكى بهناوبانگه وبه پاشاى ئاژهلهكان دادهن. نت

اسدال: ملوانكه، بمرموور، ملويّنكه، گمردن بهند

اسر: پهخسيرگردن، نهسيرگرتن، ديل کردن

اسر: میزگیران، مییزه، سریننهك، گیرانی بوری میز

ومانهودى ميز لهناو ميزدلدان

اسراء: ئەسىرمكان، بەنديەكان

اسسراء: شــهوگمری، شــهوگمرِی، گــمرِان بمشــهودا،

شەوگورووى

اســرائیل: نیــسرائیل، ومرگــیراوه نــه ووشــهی عــبری بهمانای پیاوی خوا، بهندهی خوا

اسرار: راز، نهیّنی دار، نهیّنی، پوشراو، پهنهانی

اسسواغ: پەلسەكردن، خيراكسىردن، پەلەپروسسكى، پەلەپچووركى

اسراف: دمسبلاوی، زیادمرموی، زیدمروی، دمست بلاوی،

تەخشان و بەخشان

اسىرافكار: دمست بىلاو، زيّىدمرۆ، كەسىيّك زيـادمرۆى

لهكارمكانيدا دمكات

اسرع: خيّرا، بمههله، ههلّهداوان، خوّشرٍ مو

اسره: تايمفه، بنهماله، رِهچهلهك، دوومان

اسري: ئەسىر، يەخسىر، دىل، بەندى

اسطار: ھەنە كردن، ئى ھەنقلىشان، ھەنەكردن ئەكاتى

قسهكردن و خويندنهوه

اسطېل؛ تەويلە، گەور، شوول، ئاخور، تێوڵە، شوێنى

ممرومالأت

اسطوره: جيرۆك، داستان، حكايمت، راز، ئمفسانه

اسقاط: فيروّ، بهدهردنهخواردوو، خرت وپرت، چت و مت، شتیك بهکهلک نهیمت و بو فریدان بیت

اسقاط: كمواندن، ئيخستن، خستن، فريدان

اسقام: نهخوّشیهکان، دمردمکان، نازارمکان، برینهکان،

اسقام: نهخوشکردن، ئازاردان، تووشی ئازارگردن

اسقف: قهشه، مهلای گهوره، کهشه، کهشیش، زانای ئاينى فهله و ديانانه

استقف: (۱)خـوار، چـهميوو، شـتى درێــژى خـوار

(^۲)درێژی ئێسك تهوی

اسقیه : خیگه، شوورتان، هیزهی رؤنی و ناوی، توورهکه،

تسوورك، جسورك، توربه، مهشكه، جوركيكه همهال دمدوريت بو شت تيكردن

> اسكات: بيدهنگ كردن، كب كردن، خامؤش كردن اسكار: سەرخۆش كردن، مەستكردن، بيھۆشكردن،

اسكار: ئۆسكار، خەلاتىكى، سالانە بەباشىترىن

هونمرمهندهكاني سينهماى ثامريكا دمدريت

اسكاريد: كرمى گەدە، جۆرتكە ئەكرم ئەناو ريخۆلەي

مرؤفدا دروست دمييت

اسكاف: پينهچي، پينهكمر، سمول كمر، سمولدۆز،

بينهدؤز

اسكان: دامهزران، تاهمتكران، زنيج داكتان، دامرزران،

جنگیرکردن، جنگیرکردنی شتنک له شویننیك

اسكدار: بهيك، جههر، تهتمر، پۆسته، نامهبمر،

كمسيك ناممى ممردووم دمبات اسكري: نزگمره، بمرچيچكه، بمرچيچك، بمرسيچكه

اسكره؛ كلَّيْنه، كلَّيْنكه، كاني جاف گووزمكاجاف كزن،

فابيكه لهگل دروست بكريت

اسسکریم: شمسشیربازی، شسیربازی، بساری کسردن و گەمەكردنى دوو كەس بە شمشير

اسكفه: نهستانه، بمردمركانه، بيش دمركانه،

جەستەي مرۆف بېك دەھينن

اسكلت: ئێـسكەپەيكەر، چـوار بەنــدى جەسـتە، ئــەو كۆمەلە ئىسقانەي بەيەكەوە ئكىنىراون و چوا رېمنىدى

اسكناس: پاره، پوڭ، دراوى كاغمزى

اسكندان: قضل، قنف، قضندان، كؤد، كؤدهك، فمراشه،

اسكله: لمنكمركا، لمنكمر جيّ، شويّني ومستاني پاپوّرو

هفل و کلیل، کلؤم اسكنك: بروانه اسكنه

كەشتى لە زەريا

اسكنه: نهسكهن، مسهكاره، ناسننكي دهم تيره دار

تاشەكان دارى پى ھەلدەكۆلن يان ھوولى دەكەن

اسكورت: ئاگادار، پاريزور، پاژور، پارازۆ، نفاندا، ئۆتۆرفان بەماناى دەستەيەكى پاريزگارى كەسىنك دمووتريت

اسكى: خليسكێنه، خليسكێن، خشگاندن، خليسكاندن، خشخشوك، گەمەيەكە ئەسەر بەفر دەكريتت

اسكيزه: جووته، لهضه، جفته، جووتلهضه، لووشكه، لهقهى وولأخى يهكسمه

اسكيزيدن: جووتهائيدان، جووتهوهساندن، جووت

اسگالش: بروانه اسگالیدن

لهقهومشاندن

اسگالیدن: تیرامان، تی هکرین، بیرکردنهوه

اسگذار؛ جەپەر، پۆستە،تەتەر

اسگر: ژیشك، ژووشك، ژیژی، ژهٔژی، كودۆ، گیانداریکی خری، درواژیه

اسل؛ نيزه، نيزك، فزكه، جهك، تيره، همرشتيكي باريك و دريز

اسلام: (۱)رازیبوون، ملکه چکردن، سهردانهواندن (۲)ئیسلام، ئاینی موسلمانان

اسسلام ينساه: بيستيواني ئيسسلام، بهناي ئيسلام، **پاریزوری نیسلام**

اسلحه: چهك، يهردق، مرازى نٽچيرو مرؤڤ كوژي وشهر اسلعه خانه: جهكخانه، جبهخانه، جمبهخانه، شويني

جەك ليھەلگرتن

اسلعهٔ دار: چهکدار، پرچهك، چارچهك، بهچهك

اسلخ: تاس، سەرتاووسى، بى موو، سەرى بى موو

اسهال: زکه شــقرد، زك چــوون، تهقــهفيره، ثيزحــالى، سكچوون

اسهل: ئاسانتر، ساناتر، سووكتر

اسياف: شمشيرمكان، كيردمكان، شيرمكان

اسېر: دیل، پهخسیر، بهندکراو، گیراو، نهسیر، کهسێك له شمردا گیرابێت

اسيروار: ديلانه، ئەسيرانه، وەك بەندىهكان

اشادت: (١)هەلكردن، ھەلماشين، داچاندن، ھەلدانـەوم،

ههلوازین (۲) ئاشكراكردن، درهخستن

اشاره: ئیساره، ناماژه، دیاری کردنی یان نیساندانی

شتێك بهجووڵهكاني دمست وچاو

اشاعه : ناشکراکردن، داخستن، درکاندن، بلاوکردنموهی قسمو هموال

اشام: خوراك، خواردهمهني، خواردن،

اشام: شوومتر، سمرهخوّره، بـمدفر، بيّولُـمت، فمشان،

اشباع: تيركردن، ليباو، نجان، پركردن

اشبال: بيْجوه شيْر

جەشن

اشیاه: هاوشیومی، ومکی، ومك همفی

اشبه: هاوشيوه، ودك، ليكجوون

اشپش: ئەسىپى، سىپى، ھەسىپى، ھەشىبىشى، مۆرانەيلەكى بىچووكى جىلەنگاوى بىلە ئالۆشسە بىلە ئەشسى مرۆشىدا ھەلدەگەريىت

اشپوخان: بروانه اشپیختن

اشپيخان: بلاوكردن، پاشين، پهخشكردن

اشتاب: خيرايي، بهلهزي، گورجي، تمردهستي

اشتابيدن؛ راكردن، خيراكردن، بلاوكردن

اشتات؛ بلاو، بمربلاو، پمرت، پمرش، پرژ، پژیاگ، بلاق،

پەخش، چرقر، پرش

اشتافان: بروانه اشتابیدن

اشتاو؛ خيرا، پهله، تمردمست، بهلهز، گورج

اسلع: (۱) پئ قلشاو، کهسیک قاچی قلشی بردبیت (۲)سووتاو، سووتیاتی، کهسیک بههوی سووتانهوه

لەشى سووتابىيّت (٣)گلاّو، گول، پىس

اسلم: سالتر، ساغ تر، تهندروست

اسلوب: رموشت، شيوه، شيواز، جونيهتي، ريگه، ري، رصم

اسم: ناو، نيّو، ناڤ، ووشەيەكە بۆ ناونان و بانگ كردنى

مرؤڤ يان ئاژهڵ وهمرچي بهكاردهبريّت

اسمار؛ ئەفسانەكان، چيرۆك، حقايەت، داستان

اسماع: (۱)گویکان، گویسچکهکان (۲)بیستن، گوی لیّبوون، شنهفتن، ژنووتن

اسمر: نهسمهر، گهنم رمنگ، کهسیّك رمنگی بیّست و دهم و جاوی لهنیّوان رمش و سپیدا بیّت

اسمن: قەلەوتر، بەخۇتر، چوارشانە، پرگۆشت

اسن: پێچهوانه، چهپهوانه، ئـاوهژوو، بـهرواژی، چـتی پێِش ویاش

اسناد: بەلگەنامە، بەلگە

استاد: پێوهنکانىدن، پێومنووساندن، لێــژهنين، ومبــهر

خجكاندن

اسنه: ددان، دان، دیان

اسىئى: بـەرزتر، لەپێـشتر، كەسـێك خـاومنى پلەيـەكى

بمرزتر بيّت

اسوار: سوار، سوواله، کهسیّك بهسواری چتیّك بـروات بـمرانبـمری پیاده

اسواط: ووشىميەكى كۆيىم بىمماناي قەمىچى، قامىچى،

شەلاق، شوولاق

اسواق: بازار، بـاژێړ، وازار، چـهند دووکانێکـه کـرين و

فرؤشتني تيادهكريت

استود؛ رمش، سیاو، سیاون، مشکی، قهنووسی، سیا،

رمنگیکه واژووی سپیه

اسود: ناشرین، دزیّو، ناحهز، حکریّت

اسود: شير، پاشای جهنگهل

اسوه: پێشهوا، رابهر، پێش رهو

اسهاب: زۆرېلەيى، جەنەبازى، زيدەرۆى

اشتباك: ناويّت مبوون، تنِّك ملاّوبوون، تنِّك ملّ بسوون، نامنتمبودن

اشتباه: هدله، جهوتی، لمرِیّ لادان، بالووکه، خویْژنگ اشتجار: (۱)شمر کردن، کیّشهو همرانانهوه، شاژاوه (۲)دست خستنه نمژنؤ لهبمر خهم و کمسمر

اشستداد؛ بسههێزبوون، هسهوی بسوون، جێڰيربسوون،

سەرسەختى

اشتر؛ ووشتر، حوشتر، حوشتو اشتراء؛ کرین و هرؤشتن، نائوگؤرکردن، بازرگانی کردن

اشتراکي: هاوبهشي بهمانای سۆسیالیستی ديت، ئیشتراکی

نیشتراکی ا**شتربا**ر؛ باری ووشتر، نهو برمبارهی ووشترههلیدمگریّت ا**شتربان**؛ حوشــتروان، ووشــتروان، ووشــتردار، کهســیّك

ناگاداری و پاریزمری ووشتر ا**شترخانه: حوش**تر خــۆر، حوشــترخوار، ج<u>ۆر</u>هگیایــهکی

کهرمیّنه درِکاویهو ووشتر دمیخوات گهرمیّنه درِکاویهو

اشترخوي: ووشــتردل، حوشــتری، کهســنِك رِق و کینــهی ودك ووشتر وابنِت

ا**شاردار؛ ح**ووشاردار، ووشاردار، ك<mark>مسايك ووشاربهخيّو</mark> بكات يان بى لمومريّنيّت

اشتردل: ترسمنوک، بی زات، زراوتوهیو، بی وره، بی جمرگ، بی دن

ب رسمبی دن اشترزهره: بروانه اشتر دل

اشتركين؛ بوغزاوى، رق ئەستوور، دئتاريك، دەخەزدار،

ئەرنۆ اشترگاو؛ زمرىغە، ووشترگا، حووشتر گاڧ

اسرهاو؛ رمزهه، ووسری، حووستر کاه اشترگیاه؛ حووشترخوّره، ووشترخوّره، جوّرهگیایهکی

> گەرمێنه و درکاویه ووشتر دهیخوات اشترمرغ: حووشترمرغ، حووشتر مر، نمعامه

اشتروار: حووشتربار، ووشتربار، ئەوبرمبارمى ووشتر لە جاريدا ھەلى دەگريت

اشتمال: هدلگرسان، هدلگیرساندن، هداگریان، داگیرساندن، هدلایسان، هدلگران

اشتقاق: (۱) فلشتن، فلیشان، تلیشان، فهلشاندن، لمت کردن (۲)نیسومی شستیک گسرتن، دروسست کردنسی

ووشەيەك لە ووشەيەكىتر

اشْتَكَ: فَوْنداخ، فَوْناخ، مَمْتَوْلَكُهُ

اشتکاء: گلهی کردن، گازندمکردن، شهکوا، داوا اشتلم: زوّر، ستهم، زولّم، هاوار، هیژاندن، هاوارکردن

اشتمال: دمورگرتن، دمورهدان، ئاخلهدانی چتیك،

گەمارۆدان، دەوردان اشستهاء؛ ئىـشتيا، حـــەز، ئارەزوومـــەنى، تامـــەزرۆيى

بهخواردن مقات در می می می در در می می در در می در در می در در می در در می

اشتهار؛ ئاشکراکردن، دەرخستن، ناوبانگ، نـاودارى،

ناسراوی اشتیاق: ویسست، دلّ خوازی، تاسمه، نسهآها، داودلّ،

> ئاواتەخوازى، ئارەزوومەندى، تامەزرۆپى اشجار: دار، درەخت، بەردار بێت يان بێبەر

> اشجع: نازا، بهجمرگ، بهدل، زاتدار، نهترس

أشغام: كمس، كمسهكان، لاشهكان، جمستهكان اشغام: همتكمندن، دورخستنموم، بزواندن

اشد: بههنزتر، جنگیرتر، سهختر، ههوی تر

اشدق؛ ووتاردمر، گووتاردمر، ووتاربیژ

بەدھەرەكان .

اشعر: خبراپ، ناپهاك، نهباش، بعد، جبتى بي فيمر،

اشرار: خراپکار، بـهدکاری، نمباشـهکان، ناپاکـهکان،

اشراط: ممرج، شمرت، سمرمتای شتیك

اشراف: ئەشراف، گەورمكان، ناودارمكان، گەورەپياوان اشراق: روون بوونەوە، درمخشانەوە، ھەلاتنى خۆر

اشراك: هاوبهش، بهشدار، شهريك، بهش بمر، هاودهس،

مالّ لەيەك، ھاومالّ

بەنقەرمكان

اشرس: رووگرژ، ئەخلاق ناشرين، مرومۆج، مۆن

بيومبيت

اشکال تراش: بیانوگیر، پهلپ گیر، بههانهگیر اشك أور: فرمیّسك هیّنمر، همرشتیّك، بیّته هوّی هاتنـه خواری فرمیّسك

اشکبار: فرمیسکاوی، چاوبمفرمیسك، گرینوك، کمسیك بمردهوام بگرییت

اشك بـــاران: فرميّـسك ريّــرُ، نمشــك رِرْتــن، فرميّـسك رِرُاندن

اشك خونين: فرميسكي خوينين

اشك داودي: فرميسكى پهشيمانى، ئاماژهيه به گريانى داوودى پيغهمبهر له كاتى پهشيمان بوونهوه اشكردن: راوكردن، نيچيركردن، شكاركردن

اشْكره: راوكمر، شكارچى، ھەرباڭندىيەك راوبكات

اشكريز؛ فرميّسك ريّرُ، ئەشك ريّرُ

اشکستن: شکاندن، شکیناندن، هراندن، دوو یان جهند پارچه کردن

اشك سحاب: باران، ناوى همور

ا<mark>شکفت: ه</mark>هنشت، کهاین، درز، هنش نه زمووی و کیّو و نهشکهوت و همرچی

اشکفتن: پشکوتن، گمشبووننموه، گمشانموهی خونجمو گوون

شك فشاندن: گریان، كارمكار، فیكه، كالین، گیرستن اشكفه: بروانه شكوفه

اشكل؛ مەكر، ناز، فيّل، كەلەك

اشکلك: ئەشـکەنجە، شـکەنجە، سـزادان، جۆرنکـه ئـه شكەنجە دار دەخەنە بەينى دوو پەنجە و دوپگوشن

اشكم: سك، وورگ، زگ، هورگ، نهمه، نمشقهمه

اشکمبه: شیلاوك، شیلك، ژیللموی، فریشك، فرشك،

شردان، بارجه گۆشتىكى ئۆچلۈچ ئەزگى ئاژەلان وەك

همزار لؤغان پره له پیسی

اشك ميخ: باران

اشكنبه: بروانه اشكمبه

اشكنجه: شكهنجه، ئەشكەنجە، ئازاردان، سزادان

اشکنه: ناز، فیّل، لارولهنجه، کریشمه، عیشوه، چف اشکو: نوّهوّم، نهوّم، ژوور، تاق اشُرف؛ گەورەتر، بەرپىزتر، مەزنىر، ريىزدارتر

اشرم: لووت براو، كەپۆبراو

اشهار: ناگاکردن، ناگادارگردن، خهبهردان، زانیاری بیدان

اشعال: هەلكردن، ھەلايساندن، داگيرساندن، تيكردن

اشْعَثْ: هَرْبِمريْشان، هَرْبِرْ، هَرْ ئالْوْسكاو

اشعر: تـووكن، پرمـوو، كمسـێك بەيــەنى زۆر مــووى

اشعر: شاعيرتر، داناتر، زاناتر، زيرمكتر

اشعه: تیشك، رووناكی، رووناهی، بریسكه، بروسكه

اشْفَالْ: داگیرکردن، زموت کردن، دابرکردن

اشـــفالگر؛ داگیرکــهر، زموتکــهر، کهســێك چــتى زموت

کردبیّت، دمولّهتیّك یان هیّزیّکی بیّگانهیه شتیّکی زموت کردبیّت کههی خوّی نهبیّت

سرسیت کسی حول میسید اشفاق: (۱) ترسان، توهین (۲) چاکهکردن، خمهخوری،

اهمان (۱) درسان، دومین (۱)چاکه دردن، حمدخوری، دنسوزی

اشفا؛ ســووژن، كوونــووش، كنـــوّژ، گۆچــهومنى، جهوالدوور، درموشـه، ئاسـنيكى دريژكوّلهيـه لمسـمولّ

دروست کردن..... بهکاردمبریّت . ه

اشتق: دژوارتر، سهخت تر، رِهفتر، گرانتر، توند تر، ئاستهمتر

اشقر: سوورو سپی، کمسیّك سووروسپی بیّت، هرّسوور، کان وکرج

اشقي: چارەرەشتر، بەدبەخت، خاكەسار

اشقیاء: تاوانباران، تاوانداران، چارمرٍمشان، خاکه ساران، بهدیهی ختهکان

اشك: فرميّسك، ئەسىرين، رۆنىدك، ھۆرميس، ھەرىس،

اشكار؛ نێچير، رِاو، نچێِر، گۆر، رِاوكردنى ئاژهلان

اشكاف: تەلش، كەليّن، درز

ئەسرىن، ئەشك، تكەو دۆۋپەي چاو

اشکافتن: هنشتن، هدنشاندن، دوولهت کردن، درزتیکردن اشکال: (۱) شیواز، جیور، وهك، چهشن، پهوشت (۲) نهشکیّل، کوّکان، سهمهندوّك، نهوشتهی دهست و

پٽي وولاخي پي دهبهستنهوه

۵١

اشكوب: بروانه اشكو

اشكوخ: خليسكان، خشكين، قەكرين، ھەلخران، تەھسين اشكوخيدن: ھەلخليسكان، ھەلخزان، تەھساندن، خشكين

اشکوفه: شکوفه، خونهه، خونهی همموو جنوره

اشكوفه: رِشانهوه، مـهرگى، چـاو قوولكـه، قهرشـان،

ههلهاووردن، دلخهلینهك، هیّنانهومی خواردممهنی اشكوه: گهورمیی، ممزنی، پایه بـمرزی، شـان، شـهوكهت،

بأندجهي

اشکوهه ۱ نیزگمره، بمرهیچکه، بمرسینچکه

اشکوهیدن: پایمبمرزبوون، خۆبمزل زانین، گمورمبوون اشکلیل: کملمك، هیّل، گزی و ریا

اشگرف: سەرسورھێنەر، سەرنج راكێش، عەجيب

ر اشگفت: سمرسوورمان، واق ورمان

اشگفیدن: شبکزهیانهوه، پشکوتن، گهشبهوونهوه،

گەشانەومى خونچەي گوول

اشل؛ گزج، گێڕ، ڕينجز، ڕهێته، دمست و پێ نفليج اشل؛ بله، ئيمتياز، پايه، راده

بهدمعیه اشمالا میدر کردر دی

اشمال: بۆن كردن، بۆكردن

اشمئــزاز؛ نــهیاری، نهویــستن، هێزلێبــوون، بێزبــوون، وهرمزبوون،

اشن: هه لکه راو، پێچهوانه و جل وبمرگێك به پێچهوانه لميمر كرابێت

اشن: كال، نەگەشتوو، خاوو، تازى، كالك، كالوكرچ،

ميودى پێنەگەشتوو

اشناء: بمنرخ، گران بایی

ا**شَّنَا**: مەلە، سوباھى

اشناب: مەلەكردن، سوباھى كردن

اشْناخَتْن: ناسينهوه، بيرهاتنهوه، ناسين، شناسين

اشْناسیدن: بروانه اشنافتن

اشناگر: مەلەوان، سۆبايى كەر، مەلەكەر اشناور: مەلەوان، سۆبايى كەر

اشناه: مهله، سؤبایی کمر

اشنع؛ ناشرين، هَيْزمون، ديْز، نالمبار

اشنودن: بیستن، گوی لی بوون، شنمفتن، ژنموتن اشنوسه: پژمه، پشمه، هاتنهددر دودی بـاو تمزوویکـه لـه

لووت به تهوژمێکی وا که دمنگی بێت

اشْلُهُ: مەلە، سۆبايى

اشنيدن: بيستن، گوێ لێبوون، شنمفتن، ژنموتن

اشو: پاك، پيرۆز، پاك داوين

اشواق: ئارەزوومەندى، تامەزرۆيى، ھەست، شەوق، شۆق .

اشواك: چقل، درك، دروو، قەنچخ، دركى گەورە اشوزشت: كوندەبەبوو، بايەتووش، كوندەبەبوو

الشسوع: پهريّـشان مــوو، هــرّ ثالْوْســكاو، كهســيّك هــرّى

ئالْاسكاو و پەرێشان بێت اھُوق: تامەزرۆتر، ئارەزوومەنىر، بەزەوھتر، بەھيواتر

اشُوق: درێژ، بەرز، بڵند، ھەرشتێکى درێژ

اشهاد: شايەتەكان، شايەدەكان، بەلگەكان

اهُهاد: شايەت ھێنان، بەلگەھێنان، ئامادەكردنى بەلگەو

شایمتی اشهب: کموه، خوّلُمیّشی، نمسـپی کـموه، نیلــه، رمش

اشهر: بهناوبانگ، ناودار، ناسراو

اشهر: مانگهكان

كەوە

اشهل: چاوشین، چاف شین، جهم شین، کهسیّك رِمنگی

چاوی شین بێت .

اشهي: بــهدلتر، دلخـوازتر، بــهمرازتر، دلــچهسپ تــر، دللهنگذرتر

اشیاء: شت، شتومهك، جت، جتهكان

اشياخ: پيرمكان، بەتەمەنەكان، شيخ

اشياع: ريزداران، لايمنگران

اشیاف: قەنش، درز، كەننن

اشیب: پۆپ چەرمە، سەرسىپى، ژن و پیاوید مـووى

سمريان سپى بووبێت

اشیم: خالدار، پهلمدار، نیشانمدار، پنکدار، پنتکدار

هەلبرانن

اصطكاك: بمركموتن، بيكران، ويكموتن، لينك سوان، ويكهوتن يان سواني جتيك لهگهل جتيكيتردا اصطلام: هەنكەنىدن، ھەنكەنىن، ئە رىشەدەرھىنان، ھەڭقەندن، كۆڭين، بۆت كردن اصطناع: بمرههم هينسان، ومبهرهينان، هملبرارتن، هەلبژيرتن اصطياد: راوكردن، نيْجِيرفاني اصعاب: دژواری، سهختی، قوورسی اصعاد: بمرزبوونموه، سمركموتن، چوونمسمر، بلندى اصعب: دژوار، گران، هوورس، توند، سهخت اصفاء: گوێ گرتن، گوێڕايهڵي، بيستن اصفر: ریز، بچووك، کهم، وورد اصفاء: هەئبژاردن، دیاری کردن، هەئبژانن، ھەلبژیردن اصفاء: بهخشیش، بهخشش، دمسوازی، دمسهند اصفاد: (۱)بەندكردن، قۆل بەستكردن، يەخسىركراو، گرتن ^{(۲})بهخشین ' خهلات کردن أصفح: ناوچاو پان، كمسيّك ناوچاواني پان بيّت اصفر: زمرد، زمر، رمنگیکه، همتاو زمرد اصفرار؛ زمردبوون، رمنگ بمرین، زمرد هملگمران اصفي: روون، ديار، پاك، هەلبژاردە، ھەلبژيردە اصفياء: پاكان، هه نبر اردمكان اصل؛ بناغه، بناجه، بنجينه، رمگ، ريشه، بن، رمتمو، رەجەڭەك، بوونيە، اصلاب: ئەزدا، ئەجدا، باو باپيران اصلاح: دروست كردن، ريكخستن، سازدان، ريك هاووردن، راستكردنهوه، دمقدان اصلاح كردن؛ ريكخستن، بونيادنانهو، دمق بيدان، سازكردنهوه، راستكردنهوه اصلان: شير، درنده اصلب: بههيز، سهخت، جيگير

اصل باك: نهجيب، وهجاخ زاده، رمتهودار

اصلح: گونجاو، شایان، شیاو، پاك، سالح اصلح: كمر، بی گوی، كمسیك هیج نمبیستیت اشيهه: شمهين، حيله، كۆران، دمنگى وولاخى بمرزميه به جووانووموه اصابت: راست بيّرْي، پيّكان، ليّدان، بمركموتن، تـير لمنيشاندان اصابع: قامكهكان، بهنجهكان اصبيع: بروانه اصابع اصابيح: يساران، دۆسستان، هاوريكسان، نزيكسهكان، هاودمنگهکان، هاودممهکان اصارم: كۆمەن، دەستە، گروپ، كۆمەنى خەنك اصالت: نهجیبی، ماهوولی، بنهچهداری، رمتموداری اصباح: بمرمبمیان، تاریك و روون اسباغ: رمنگ، مەبەست لە سوور، سپى و شين...... تره اصبح: (۱)قـرُ سـوور، سـووره، مووسـوور، سـمر سـوور (۲)شێر پاشای جهنگهڵ اصبع: تبل، قامکه، پهنجه، پهنجهی دهست و بیّکان اصبوع: بروانه اصبح اصح: تهواو، دروست، بي ههله، راست اصحاب: هاورێ، دۆست، هاودەنگ، هاودەم، نزيك، هاوهل اصحاب: خاومن، خاومندمكان، خوّدانهكان، ماخوّكان اصدار: دمركردن، گەرانەوە، ناردنەوە، نيردنەوە اصداغ؛ بناگوێ، پشت گوێ اصدق: بهبهليّن، راستكوّ، خاومن بهليّن، راست بيّرُ اصدقاء: يار، هاوهل، رفيق، دوست، هاوري اصرار: سووربوون، پيداگرتن، رك گرتن، ئەسمر رۆشتن اصرارورزيدن: سوور بوون، پيداگرتن، نەسەر رۆشتن اصراف: گەرائەوە، ئاردنەوە، وەگەريان، قەناردنەوە اصطبل: تموويله، ئاخور، گمور، شوول، جيْگهي ئاژمل اصطعاب: هاودممي، پهيڤين، وتوويدر كردن، بي گمرد فسهكردن اصطغر: ئاوگر، ئەستىر، گۆم، بەنداو، ئەستىل اصطفاء؛ ههلبراردن، ديساري كسردن، ههلبريرتن،

اصلدار: نهجیب زاده، وهجاخ زاده، رِمتهودار اصلع: تاس، بيّ موو، كەسىنك مووى پيشەودى سەرى رووتابيتموه

> اصلم: گوێ براو، کهسێك گوێچکهی برابێت اصله: بنج، بناوان، ریشه، رمگ

اصلیه: بنجینهیی، بنمرمتی اصم: كەر، بى گوى، كەسىك ھىج نەبىستىت

اصول: ياسا، ريْجكه، بنهرمتهكان، بناخهكان

نزیکی

اصمام: کهر بوون، بی گوی بوون، گوی له دمستدان اصمع: (١) شيّر، شمشيّر (٢) دلّ ناگا، بههوّش، بيرمهنده

اصناف: جۆر، چەشن، چەشنەت اصوب: راست، پاك، بي گري

هەلگرتن جل وبەرگ و..... اصهار: (۱)زاوا، زافا، زهما، زاما، یمزنه (۲)خزمایهتی،

اصبونه: سنووق، چهکمهزه، چهکمهجه، شوێني

اصبهب: (۱)مووسبوور، فرسبوور، سبي و سبوور، ســووركەله، ســوورباو (٢)ســووركەوم، ســوورخوون،

سوورکهوورگ، وولآخي کهوهي سوورباو اصياف: هاويْن، تاوستان، تاوسان، هاڤين اصيل: خاودن شهرهف، بنهمانهدار، وهجاخ زاده،

اضائه: روون بوونهوه، دمركهوتن، ئاشكرا بوون

اضاحیك: پنکهنین، نهو هسهو نوکتانهی دمبنه هوی پێػڡنين

اضاعه: ئەناوبردن، خراپ كردن، بەفيرۆدان، فەوتاندن اضافه: زیساده، زۆرى، زیسادبوون، زۆریستى، گوودانى، تۆپزى، كەلەزەرى

اضافه کار: کاری زوّر، کاری زیاده، کاریّك که کریّکار

زیاتر لهوادمی یاسایی خوّی له روّژیّکی دیاری کراودا ئمنجامي دهدات

اضافي: زؤرى، زيادى، تؤپزى، زؤريتى اضاقه: فههیری، نهداری، همژاری، دمست کوورتی

اضالیل: نەزانى، نەزانىن، گەوجى، نەدانى

اضجاع: نزم كردنهوه، خستنه سمرلا، هيّنانه خوارموه، خەواندن

اضحوكه: بينكهنيني، كهسيّك يان شتيّك خهنك بينيّته

بيكهنين اضر: زمرمر هێنمر، زيان هێنمر، زيان گمێين، زيانكار،

زيان خمرۆ

اضراء: كويْر، بيّ جاو، كەسيّك نەبينيّت

اضراب: (۱) جنگير بوون، دامهزران، سهقامگيربوون (٢)خاموٚشبوون، سمرداخستن، بيدهنگ بوون، كپي

اضسرار: زمرمرليسدان، زيسان بيكهيانسدن، داغكسردن، مۆركردن، پايەماڭ كردن

اضراس: ئهم ووشهیه کۆیه بهمانانی دان و دیان دیّت اضطجاع: لمسمرلا كموتن، لمسمرلا خموتن، بالكموتن،

اضطراب: دلّه خوربه، دلّ تههه، لـمرزين، بمريّشان حالى، پەريشانى، ترس، پەشۆكاو، شپرزمىي

اضطرام: بنيسهسهندن، كلبهكردن، كزراندن، هيْلْ هيْلْي اضطلاع: ليهاتووي، بههيزي، توانايي

اضطرار: داماوی، ناچاری، شلّهژاوی، پهريشانی

اضعاف: (١) لاوازكـردن، سـست كـردن، بيّهيّزكـردن (^۲)دووبمرابمر، دووهات، دووئمومنده اضعف: ناتمواو، بيّ هيّز، سست، لاواز اضفان: کینه، رق، نهیاری، دوزمنی

اضل: گومراتر، نمزانتر اضسلال: گـومراكردن، رِي پـيلادان، لـمرِي دمركـردن، گومراهی

اضلع: قەوى، بەھيْز، چوار شانە، بەخۆ اضلوله: گومرای، رِیّ لیّوونبوون

أضمعلال: لهناوچون، تياچون، فهوتان، برانهوه، نهمان، تيّك پرژان

اضواء: تیشك، نوور، رووناكی اضياف: ميوان، ميمان، ميمان، مهفان اضيق: تەسكتر، تەنگتر، بى دەرەتان اطماع: تهماح، رژدی، چاوچنۆك

اطماع: تهماع کردن، چاوچنؤکی، رژدی کردن

اطمینان: دلنیایی، دل گمرمی، دل تامیم، پشت سووری، پشت راستی، فیم، دلنیابوون، دلنهوایی

اطناب: تمناف، بمت، گوریس

اطناب: دریْژکردنهوه، دریْژکردن، زوّر نهسمر رِوْشتن اطوار: ئهندازه، راده، حالّ، باروودوّخ، شیّوه

اطواق: مل پيّج، گمردن بمند

اطوال: دریزی، کیشداری، کیشراوی

اطول: درێژتر، كێشراوتر، كێشدراوتر

اطمار: پاك، خاوين، بيكمرد، پاكژ، پاڤژ

اطمر: پاکتر ' پافزتر، پاکژتر

اطيار؛ بالندمكان، بالدارمكان، فرمندمكان، بمراوورمكان،

اطيب: پاكتر، بؤن خؤشتر، پافزتر، پاكزتر

اظافير: نينۆك، هەنيۆك، ناخوون، ناخووين، نەينۆك

اظائين: گومانهكان، شك، دوودلي، دووردونكي

اظلال: نسرم، سيبمر، نسي

اظلال: سێبهركهوتن، سێبهرخستن، نسي كردن

اظلام: تاریکی، شمومزمنگ، تاریکایی، نممانی رووناکی

اظفاء: شك، گوومان

اظمار؛ ووتن، ئاشكراكردن، دەربرين، دەرخستن

اظمر: روونتر، ئاشكراتر، ديارتر، بمرجاوتر

اظمر: پشت، پشتهکان

اعاده: گەرانەوە، قەگەريان، وەگەريان، دەسپيكردنەوە،

گەرانەوەى شتىك بۆ شويىنى خوى

اعادي: نادۆستان، دوژمنان، نەيارى

اعاذه: پاراستن، پارازتن، پهنادان، شاردنهوه، راگرتن، لهخهکرتن

اعاشه: (١)زيندووكردن، ژياننهوه، ژياندنهوه

(۲) رابواردن، بهریومبردن، بهرومردمکردن، ژیوار

اعاظم: گەورمكان، ناودارمكان، له پيشهكان، سمرومران

اعبالي: بلهدار، پايمدار، كهساني خاوهن بلهو بايهي

بەرز، ناوداران

اطابه: پاك كردن، حملال كردن، خۇشبۇنكردن، تام خۇش كردن

اطاعت: ملدان، سفردانهواندن، گوندان، ملداكيشان، لايهنگرى، لاگيرى

اطاق: ژوور، بمرکه، هۆده، خانوو، ديوو، ومتاخ، ژوّر، جاوه

اطالسه: درنسژکردن، درنژهپنسدان، بسی خایانسدن، هسهدرنژگردنهوه

اطاول: درێژتر، داهؤڵڗ، كشاوتر، كێشراوتر

اطايب: باكتر، خاوينتر، باكثرتر، بافرتر

اطباء: پزیشك، تەبیب، حەكیم، دكتورى ئەشى مرۆڤان

اطباق: خوان، سفره، ميّزى نان خواردن

اطبال: تەپل، دەھۆل

اطعل: خۆلەمىنشى، بەرەنكى خۆلەمىنشى

اطراء: فشهكردن، زيادمرونيي له ومسف كردني كمسيّك

اطراح؛ دارژتن، دوورخستن، دوورکردن، خستن

اطــراد: دمرکــردن، دوورخــستنهوه، دوورکردنــهوهی کمسیّك نه شویّنیّك

اطــراد: بــهدوای یهکــداهاتن، یــهك لــهدوای یــهك،

بهدوايداهاتن

اطراف: دموروبمر، چواردمور، گردوپمر، لاکان

اطرش؛ كەر، گوى گران، كەسىك نەبىستىت

اطروش: بروانه اطرش

اطعام؛ نان دان، خواردن پيّدان

اطعمه: حيشت، خواردهمهني، خواردن

اطفاء: داكوژان، كوژانهوه، دامركيان، دامركانهوه

اطفائيه: ئاگركوژێنەوە، ئاگر كوژاندنەوە

اطفال: منال، زارؤكي، زارؤل، زارؤ، بهچكه، مندال

اطلاع: ئاگايى، ھەواڭ، خەبەر، خواس، خەبەرداركردن،

راگمیاندن

اطلاق: رزگارکردن، نازادکردن، بهرهلاکردن

اطلس: (١) دز، دزۆك، ناپاك، ئەبابۆز (٢)خۆلەميشى،

مشكى، بمرهنگى خۆلەميش

اطلس: ئەتلەس، جۆرىكە لە ھووماش

اعانه: هاوکاری، هاویاری، دهست گرتن، یارمهتیدان اعباد: كۆيلەگرتن، كۆيلەكردن، بەندايىەتى، گىرتنى كەسىڭ بە كۆيلە

اعتاق؛ ئازادكردن، رزگاركردن، بمرهلأكردن اعتبسار: (۱)پیکسه، بسروا، نسابروو، پسشت سسووری (۲)بهراوردکردن شتیک یان کهسیک به کهسیکی تر

اعتداء: ستهم كردن، ئازاردان، بيّزاركردن، زووتم كردن اعتداء: نرخ بؤ دانان، گرنگی پیدان، به گرنگ زانینی

> كەسىنك يان شتىنك اعتدال: يەكسانى، بەرابەرى، نيومنج، ميانرۆيى اعتذار: بيانو هينانموه

اعتراض: رەخنىمگرتن، بەرھەنىست، عەتىمو، بىمزاھىت، لمقهم، رمغنه

اعتراف: دان پیانان، پیّ هاتن، دمربرین، راستی وتن اعتزاز: سمرومری، ریزداری، بمریزی

اعتزال: گۆشەگىرى، گۆشەنشىنى اعتساف: لمريّلادان، ستهم كردن، گوومرابون، ناحمقى

کردن، پیشیل کردن اعتصاب: مان کردن، مان گرتن، ئینزراب، دمست له كاركيشانهوه

اعتصار؛ گووشان، گووشین، کووشین

اعتصام؛ خۆپارازتن، خۆدوورخستنەوم، خۆدزينەوم لىه تاوان و گوناح

اعتضاد: یارمهتیدان، دمست گرتن هاوکاری، هاویاری اعتقاد: بروا، باومر، نیمان، دلّ پیّ بهستن، پیّهیّنان اعتقسال: گرتن، بهندگردن، هنوّل بهست كردن، يهخسيركردن

اعتكساف: گۆشسەگرتن، گۆشەنىشىنى بىــ ﴿ پارانسەوە، خەلومكێشان

اعستلاء: بمرزبوونــهوه، پێـشكهوتن، پێـشي گــرتن، بلندبوونموه

اعتلاق: عاشق بوون، دل بمستن

بەلگەھينانەوە، پاساوھينانەوە

اعتماد: باوهر، بروا، پشت پی بمستن، دلنیابوون اعتناء: خۆشباومرٍ، گوێ پێدان، پشت گوێ خستن اعتناق: له نمستۆگرتن، باومش پیاکردن، باومش کردن، دمست کردنه مل

اعتياد: خووگرتن، عادمت گرتن، ئاويْتمبوون، هۆگرى، تێکەڵ بوون، فێربوون، ڕاھاتن

اعجساب: (١)سەرسسووړمان، واق وړمسان، حمهمسسان، پهشسوکان، هسوت بسوون، واهمسان، شاشسبوون

(۲)خۆپەسەندى، لەخۆرازى بوون، خۆبىنى اعجاز: ناتـهواوی، لاوازی، سست کـردن، کارێـك کـهس نەتوانىت بىكات

اعجام: عهجهم، بياني، همرنهتهوميهك بيّجكه عمرمب اعجوبه: سمرنج راكيش، نامؤ، سمرسوور هينمر، زيرەك، كەسنىك سەرنجى ھەمووان راكنىشنىت، بلىمەت، هەڭكەوتوو

اعد: ئاماده، سازتر، تومراخ، كەبەستە، تەيار

اعداء؛ نمياران، ناحمزان، دوژمنان، دوژمن اعداد: ژماره، ژوماره، ئهژماره

اعداد: گەلالەكردن، ئامادمكردن، سازكردن، تەياركردن اعدال: راستى، ويژدان

اعسدام: كوشستن، لـهناوبردن، لـهداردان، لمسسيدارمدان، تيربارانكردن

اعدل: دادگمر، بهوویـژدان، حـاکم، داومر، شیاوتر بـۆ شايهتيدان

> اعذار: بيانوو، بههانه، تهگمره، پاساوهێنانهوه اعراب: روونكردنهوه، ناشكراكردن، دمرخستن

اعـــراض: بــشت تێكــردن، خۆدوورخــستنهوه،

رووهەلگەراندن، خۆدزىنەوە، خۆپاريزى، لوولەتەلا اعراف؛ بمرزایی، بلندایی، شوینی بمرزو بلند

اعرج: شمل، لمنگ، گير، پي لمنگ، فرو، بالمنگ اعسرف؛ نساودار، ناسسراو، نسامی، بسهناوبانگ، دیسار،

هەڭكەوتوو

اعراق: بنهما، ريشه، بنجينه، بنمرمت

اعز: هێژا، بەرێز، ڕێزدار

اعمار: ژیی، تهمهن، رست، سیره، ماوهو مهودای ژیان اعمار: ناوهدانکردنهوه، ناوهدانی، نافهدانی اعماق: چال، کورتك، هنورت، هوولکه، جنگای نیزم وندوی لهزموی

اعمال: كار، كردموه، كردار

اعمال: بهكاربردن، بهكارهيّنان، كارپيّكردن

اعمده: ستوون، پایه، کۆلەکە

اعمش: چاوکز، چاف کز، کهسنِك چاوی کزبنِت و شاوی

ليٰ بيّت

أعمي: كۆر، كوێر، كوور، كەسێك چاوى نەبينێت

اعنات: رمنجاندن، ئازاردان، دلگران كردن، خهمباركردن

اعناق: مل، گمردن، گمردمن، ئەستۆ

اعنه: جلهو، هموسار

اعوام: سال، سال، ناو بؤهمر دوانزه مانگهکانی ومرز

اعوان: دۆست، ھاوكار، ھاورى، يارمەتىدەر

اعوج: (۱)خوا ر، خێج، ناڕێك ^{(۲})ڕووگرژ، ئـەخلاق ناشرين، مرومۆج

اعوجاج: خيّجي، خواري، لاري، ناريّكي

اعور: يەك چاو، تەك چاو، كەسىك يەك چاوى ھەبىت

اعیساء: ماندووکردن، هیلاکردن، دژوارکردن، قورس

كردن

اعیاد: جهژن، جێژن، بۆنه، رێو رمسم

اعيسان: گهورهکان، سهرومران، بلند پایسهکان،

ساماندارمکان، دمولهمهندمکان اغاثه: فریاکموتن، فریادرمسی، یارمهتیدان

اغاره: تالأنكردن، فمرهودكردن، داگيركردن

اغاني: گۆرانى، نەشىد، ئاواز، سروود

اغبر: تۆزاوى، خاكى، بەرەنگى خۆل، خۆلى

اغبرار: خولاوى، تؤزاوى، خولاوى بوون

اغبس: شهوى تاريك، ئەنگوستە جاو، ليْلْ

اغتباط: بهختهومري، خوشحال بوون، كامهراني

اغستراب: دوورکهوتنهوه، ئساوارمیی، دمربهدمری،

دوورکەوتنەوە ئە ديار

اعزاز: رێزداری، بمڕێزگرتن، قەدرگرتن، دکراندن

اعسزام: نساردن، همهناردن، شمههاندن، ومريّخستن،

رەوانەكردن، كياندن

اعزب: بيّوه پياو، بيّ ژن

اعسار: نهداری، دهست کورتی، همژاری، کهساسی، تی

شكان

اعسر: چەپە، چەپ دەست، كەسىك بەدەستى چەپ

بنوسينت وكارهكاني ئهنجام بدات

اعسم: گۆج، گێڕ، ڕڎێته، ڕێنجۆ

اعشم: شموكويْر، شموكوّر، شموكوور، كمسيّك لمشمودا

جوان نەبين<u>ٽ</u>ت

اعصار؛ دمور، زممانه، رِوْژگار

اعصار: کریوه، زریان، زرنگیان، رهشهبا، بارینی بهفر و

بارانی زوّر و توندو بههیّز

أعضاء: نەندام، پەل

اعطاء؛ بهخشين، پێدان، خهلات كردن، بهخشيش،

لێڂۅٚۺ بوون، بوورين

اعطاف: لا، كەنار، تەراغ، تەنىشت

اعظام: (١)گهورمكردن، ريّزبوٚ دانان (٢)يادواره

اعضلم: بمريّز، گهوره، مهزن

اعفش: جاوکز، جهد کز، جاد کز، کهسیك جاوی

بهجواني نهبينيت

اعقاب؛ نەوە، نەتىرە، نەبىرە، نەدىدەن، نەفى، نەوكى

اعقل: ئاهلتر، زيرمكتر، ژيرتر، بمئاومز

اعلال: لاوازكردن، سست كردن، نهخوْش خستن

اعسلام: خمبمرپيسدان، ئاگاداركردنسهوه، ئاگساى پيسدان،

بنراكمياندن، راكمياندن، راكمهاندن، همستان

اعلامیه: راگمینراو، بهیانیه، بهیان

اعلان: ئاشكراكردن، دەرخستن، روونكردنەوە، دەربرين

اعلم: زیرهکتر، زاناتر، داناتر، ژیرتر، بیرمهندتر

اعلى: گەورە، مەزن، ئەپيش، سەرومر

اعم: لهخوْگر، گشتی، گشتگیر

اعماء: كۆركردن، كويركردن

اعماء: كۆر، كوێر، كەسێك نەبينێت

ناكاوگ<u>م بوو</u>ن

اغشیه: پهرده، پووشار، کهز، هجال

اغصان: شاخهکان، لقهکان، لقی دار و درمخت و چل و گیا

اغضاء: چاوبەسىت، چاولىك ئان، چاوپۇشى كىردن،

جاوپۆشى

اغطيه: پەردە، پووشار، كەز، ھجال، چارشەف

اغفال: ناكاوگير كردن، هەلخەلەتاندن، فريوودان اغلاء: (١)گران كردن، گران كرين، گران فرۇشـتن

(۲)كولانن، كولاندن، جؤشاندن

اغلاط: ھەنەكان، جەوتيەكان، ناكۆكيەكان

اغلاط: بەھەلەبردن، ھەئەپيّكردن، ئەريّدەربردن

اغلاق: قضل، قوضل، داركونير، دمسه، دمسك، چمپل، جەمل، قولف، ئالقە

اغلال: خیانه کردن، ناهاکی کردن، رق ههلگرتن، كينهومرزي

> اغلب: زورتر، زیاتر، زیدمتر اغلظ: بههيزتر، كولفت تر، قهوى

اغلوط: هەنيت وپنيت، ھەنەوتن، ھەنمبيزى اغليسون: پەلكەزيْرىنە، پەلكەرەنگىنە، كۆلكەزيْرىنە

اغمار: نمزان، بيّ ئمزموون، كهم هام اغماز: بجووك كردن، قورسايي نههيشتن، سووك كردن

اغمساف: جساوليك نسان، جاوبهسستن، جاوبوشسى، چاوپۆشىن، لىبووردن

اغن: منگین، منجه، خمخم، گن، منجر، کهسیك له لووتدا قسه بكات

اغناء: بيّ نيازكردن، يارمهتيدان، هاوكارى كردن اغنام: ممرومالآت، ممر

اغنى: بى نياز، دمولاممهند

اغنياء: دمولهمهندان، بيّ نيازان، سامانداران

اغنیه: گۆرانی، ئاواز، سروود اغوا: لەرى دەرركردن، ھەڭخەئەتاندن، فريودان

اغوار: ئەشكەوتەكان، غارمكان

اغوال: غوولهكان، ديومكان، ديومزمهكان اغيار: بيانيهكان، غمريبهكان، نمناسراومكان اغتسال: خؤشؤردن، خؤشوستن، ئاوكردن بهجستهدا اغتشاش: شۆرش، پمريشانى، ئالۆزى، تنك چرژان

اغسترار: خۆپەسسەندى، ئسەخۆرازى، ھەڭخەلسەتان،

اغتصاب: داگیرکردن، دابرکردن، زموت کردن، بردنی جتيك بمزور

اغتفار؛ بهخشين، بوورين، ليّبوورين، ليّ خوّشبوون اغتماس: خۆخستنەئاو، خۆھەلدانە ئاو

اغتمام: خەمبارى، غەمبارى، خاكەسارى اغتيساب: غەيبمت، خوسىپ، پىشتەسەر، نساوبردن، داكوتانن، يؤس كراندنهوه، زهمكردن

اغتياظ: توور مبوون، جارزبوون، قهنس بوون اغتیال: تیرور، کوشتن، کوشتنی کمسیک له پهنهانیدا اغذيه: خواردممهني، خؤراك

اغر: جوان، باش، بيّگمرد، باك اغر: فال، بهخت، شانس، رممل اغراء: هاندان، بزواندن، ناجاركردن، چاوچنؤك كردن

اغراب: داهينان، تازمووتن، تازه بيْرى اغسرار: خيام، بين شهزموون، كيهم فيام، مهيهسيت ليه گەنجىكى كەم ئەزموون كە ھەلخەلەتىت

اغراس: دارهکان، درهختهکان اغراس: کاشتن، ناشتن و نیزرتن، جهداندن، نمرزاندن اغراس: خواست، مهبهست، هیوا، ویست

اغسراق: درؤكردن، فشهكردن، زيددرزويي، ناراستي نواندن، زياده رۆيى، ھەڻ خويندن

و بمفشه اغرب: نامۆتر، غمريب تر، بێگانەتر

اغراق أميز؛ فشاوى، هەنيت وپنيت، زيادموندزى، تێڰﻪلا

اغره: غروور، لهخورازي، هه لخه لتاو، بي شهزموون، خام، نمپوخت

اغره: زهخم، برین، ئاساوی، ههلاوسان که نه ملی مرؤق

دروست دمبينت اغري: دز، ناپاك، گيرفانبر

اغشاء: پۆشاندن، بى قۆشىن

اغيال: دارستانهكان، جهنگهلهكان، ئيرموارمكان

اف: ئۆف، ئاخ، داخ، واخ

افساده: (۱)سسوودگهیاندن، هسازانج گهیانسدن،

سوودومرگرتن (۲)خۆپەسەند، ئەخۆرازى

افاعي: مارمكان، نمژديهاكان

افاقه: چاكبوونهوه، چارهسهر، چاره، سهرخۆكهوتن،

هاتنههؤش

افام: جۆر، رمنگ

اقام: وام، عمرز، عمرد

افانين: شيواز، شيوه، جوّر

افْئُده: قەنبەكان، دلْمكان

افت: (۱)کموتن، کمفتن، گلیّرای، گلان، رِمـان، کمتن، هەلدیْران (۲)کەم وکوری، ئیراد

اهْتَادْنْ: كموتن، هەڭديْران، بمربوونـموم، بـملاداهاتنن، كووربوونموه

افتاليكن: برژاندن، پاشاندن، رژنن، بلاوكردنهوه،

پرژانن افتتاح؛ دمسپیکردن، کردنهوه

افتتــــان: ئاژاومنانــــهوه، تهشـــقهلهنانهوه، تـــووش

گێژاوکردن، فیتنهنانهوه

افتخسار: شانازی، ههنسهنگاندن، نسازین، شوگایی، پێداخورین، بهخوٚهشین، نازپێوهکردن، پێخوړین

اهْتَدُنْ: بروانه افتادن

افساتراء؛ تۆمسەت، تاوانېساركردن، بۆختسان، دەلەسسە، دەسھەللەسسە، تۆمسانج، شسلتاخ، بسۆ، جستى ويننەجسوو

هەلبەسىن بۆئەم وئەو

افتراس: بمهدل زانین، بمباش زانین، کهلك ومرگرتن له

کات و سات بۆ ئەنجامدانى كارێك

افتراف: بهجينهينان، پيكهينان، ئمنجامدان، بهجيهانين

المتراع: بروانه ازاله

افستراق: جيابونسهوه، جبودايي، جووايسمري ' جبوويي، حياوازى

افتضاح: رسوای، نابرووجوون

افتضاض: كهم كهم ناو رشتن، هيّواش هيّواش ناورژاندن

افتفسال: بوختسان كسردن، دەلەسسە بەسسىت، پۆنانسەوە، تۆمانج ليدان، چتى وينه چوو بۆ كەسيك ھەلبەستن المتقساد: (۱)وونکسردن، گسووم کسردن (۲)دلاانسموه، ميهرمباني

افتاكك: جيابوونهوه، جوى بوونهوه

اهْتَ وخيز: ههنس وكهوت، هاتوجوو، بيْكهومبوون

افتيدن: بروان افتادن

افچه : داهۆڵ، داوەڵە، ھەراس، داووڵ، سەرەكەر، چـتێكە وهك زهلام له دار دروست دمكريّت و لـه نيّو كشتوكالّدا دەچەقتىنرىت بۆ ئى سلەمىنەودى بالندە

افعاش: جنێودان، بيسكارى، بيسكانى، درْمين

افعسش: ئاشسكراتر، راشسكاوتر، ديسارتر، روونستر، لمبمرجاوتر

افخم: گمهوره، ريسز دار، بمهريز، خاون بلمو بايسه، پايەبلند

اقد: سەرسوورھێنەر، سەرنج راكێش، عەجيب، نامۆ افد: پەلەكردن، خيراكردن، پەلەيى

افدر: مام، مامه، ناپۆ، برای باوك

اقْدم: ئەنجام، كۆتايى، دوايى ھەر كاريّك يان شتيّك

افديدن: سمرسوورمان، بمشوّكاوى، تيّرامان

افر: دان، بهخشیش، پیشکهش، پیشنیار

افسراخ: جووجك، كيژوولـه، جووچكه، جووجهلـه، جووجه

الْمِوَاخْتَنْ: هەلدان، ھەلكردن، كيْشانە سەر، بردنەسەر افراد: كەسەكان، زەلامەكان، مرۇقەكان

افراز؛ بمرزایی، سمرمولیّژی

افرازیدن: هەنگردن، بردنەسەر، ھەندان

افراس: (۱)کانی، جاووگ، سمرچاوه، کاریز (۲)خیومت، خێِمه، رشمالٌ چادر

افراشتن: بروانه افراحتن

افراض: جيرهدان، موجه بۆ برينهوه، مانگانه السراط: زيدمروّيي، زيادمروّيي، سنوربمزاندن، لـمرادم

دهر چوون، دمسبایی

افرسب: نيرگه، نيرگه، كۆلەك

افرند: (۱)گەورەپى، مەزنى (۲) جوانى، ناسكى، رازاوە افرندىيدن: رازاندنەوە، جوانكردن، ساف و ئووس كردن، ئاودان

ا**فْرُوخَتْنْ:** داگیرسان، ھەلگیرسان، پیّکردن، رِوْشـن کـردن، ھەلگردن

الْمُرُوزُانْ: درموشاوه، درمخشان، نوورانی، رووناك الْمُرُوزُشْ: بروانه الْمُروخَتن

الروزه: دهسته چیله، ناگرگره

افروزیدن: بروانه افرختن

الْعَرُوشَهُ: حَمَّلُوا، هَمَّلُوا

ا**قروغ؛ رووناکی، رۆشنی، نوور، درمخشانی** ا**فریز؛ لیّوار، ق**مراخ، گویّسمبان، شمو بمشمی لم دیـوار محمد حد

هاتبێتهدمر ا**ف**زار: ئامړاز، ئامێر، كەل وپەل، شتومەك، پێداويستى

ئامرازو ئاميّردهكات

افزارمند: ئاميركمر، ئامرازچى، كەسىنك كم كارب

افرایش: زورکردن، زیادکردن، پترکردن

ا**فزاییدن:** بروانه افزودن ا**فزودن:** زیادکردن، زۆرکردن، پترکردن، فرمتریوون ا**فزون:** زۆر، زیاتر، زۆرتر، فرمتر، پی*ت*ر

اهسژول: (۱)هانسدان، بزوانسدن، دنسهدان، داواکسار (۲) بهرنشانی، بلاوی، پرژوبلاوی

افساد؛ لمناوبردن، رِزاندن، ئاژاومنانموه، گێره شێوێنی افسار؛ هموسار، رِشمه، سمرکهل، دمسمجڵمو افسارگسیغته؛ بی جڵمو، یاخی، سمرکێش، کمسێك له یاساکان سمرینچی بکات

افسان: همسان، ئەستان، سەوھان، بەردىكە تىغى پى تىژ دەكرىت

افسسانه: چیرۆك، داستان، چرچىرۆك، چرچــرنۆك، چیرۆنك، بەسەرھات، قەواتى، چیڤانۆك

افسانه پرداز: چیرۆك نوس، داستان نووس، كەسىك قەواتى و بەسەرھات بنوسیّت

افسانهگو: چیرۆك بێژ، چیرۆك وێژ، كەسێك چیرۆك دەگێرێتەوە

افساییدن: رامکردن، دهستهموّکردن

٥٩

المسد: گەنيووتر، رزيوتر، خراپتر

اهسر: (۱)تاج، تانج، زمرگەنج، سەرتاج، كلأوى پاشاكان (۲)ئەفسەر پلەيەكى نزاميە

(۱)ئەفسەر پلەيەكى نزاميە اقسردن : ساردبوونەوە، دلساردى، خەمبار، ژاكاو

افسسووس: داخ، كمسمر، بستراره، بمهسمروش، خسم،

خففت

افــسوسگر: قەشمـەر، گالتـه پىكـەر، گالتەجى، كەسـىك گالتەبە كەسانيىز بكات

افسون؛ دەمە، مەكر، حيلە، فيّل، خر، جادوو افسونگر؛ جادوگەر، مەكرباز، فيّل چى، تەشقەلەچى

افشاء: دمرخستن، ئاشکراکردن، هیّنانه دمرمومی شـتیّك له نهیّنی بوون وشاراومیی

افشار: گووشین، هەنگلۆفتن

المشاردن: بروانه المشردن

المشان؛ بروانه افشاندن

ا ششاندن: پرژاندن، پاشاندن، پژاندن، بلاوکردندوه، پاشین، چاندن، ومشاندن

اهشردن: گوشین، کوشین، گوشان، گرتنی ناو یان شیرمی شتیّك، توجاندن .

اقشره: ناوی میو، گوشراوه، گوشراو اهشك: شهونم، ناوونگ، خووناو، تمرازیا

افشنگ: بروانه افشك

ا**ف**سصاح: (^۱) دمرکسوتن، ئا*شسکر*ا بسون ^{(۲}) شسیوایی، رمسایی، به دمنگیّکی بمرز و ساف هسه کردن

رهسیی، به دصنینی بمرر و ست هسه مر ا**فضال:** زوّرکردن، زیاتر کردن، پتر کردن

ا**فضل:** زیباتر، زۆرتىر، ئـه پێشتر، زائباتر، بیرمەنـدتر، ژیرتر

افطار: بمربانگ، رۆژو شكاندن

افطح: لووت پان، کمپۆ پان، کمسێك لووت يان سـمرى لووتى پان بێت

افطس: بروانه افطح

افعال: كار، كردهوه، كردار، ئيش

الْفي: همژديها، حەفى، ئەژدها، ھەزيا، مارى گەورە

افضان: هاوار، هـهلأودا، شـين و روّروّ، شـين و شـهپوّر،

گریان به دمنگی بمرز

افق: ئاسۆ، دەم، كەل، تىرمشان، لووتكە

افقر: همژارتر، نهدارتر، نهدارتر

افقع: سپی، زوّر سپی

افقه: دانـاتر، عـافلَّر، بيرمهنـد، ژيـر، زانـا لـه زانـستى

ئيسلاميدا

اهْك؛ درۆكردن، چەوتى وتن، ناراستى وتن

اهْك: درۆ، چەوتى، ناراستى، چفتە

افكار: ئەقكار، ھزرەكان، بيرەكان، ئەنديشەكان

افكل: دمسته، گروپ، كۆمەن، خيّل

افکنسدن: خستن، برنگدان، فریدان، داخستن، بان

كردنهوه

اهگار: هیلاك، ماندو، بیّزار، رمنجاو، بریندار، ناكوّك

اهلاس؛ نهداری، ههژاری، دمس تهنگی، دمس کورتی

اهْلاك؛ كمون، گمردون، كاكمشان، كاكيْشان

افلح؛ ليُوقه لشاو، ليُو ترمكيو، كهسيّك ليُوى خوارمومى قه لشا بيّت

افليع: گنج، نيفليج، رينجنز، له هينز كهوتن، له بيكهوتن

افناء؛ لمناوبردن، فموتاندن، بمسمربردن

افلدي: ئمفمنی، بمړێز، کاکه، ئـهم ووشمیه لـه تـورکی

عوسمانیدا بۆ رێزدانان و بانگ کردن بهکارهاتووه

افندیدن: شمرکردن، جهنگ کردن، دوژمنایهتی

افنون: (۱) جور، شيوه، شيواز (۲)گهنجي، لاويهتي،

سمرمتای گمنجی (^۳)مار

افنیه: همیوان، پیش دمرگا

افواج: گروپهكان، دمستهكان، خيْلُهكان

اقول: ئاوا بوون، رۆژپەر، ئاقابوون، نيشتن

افهام: تێگهشتنهكان، حاڵي بوونهكان، ومرگرتنهكان

افهام: تنگههاندن، حالي كردن

افهم: زاناتر، زيرمكتر، عافلتر، بيرمهند، دانا

افیون: تلیاك، تریاك، بهنگ، جۆرنکه له مادهی سرکهر افتارپ: خزم، نزیکهکان، کهس وکار، ناشناگان

ا**قاطح:** چڵ، پەل، شاخە، لق

اقاله: هه لومشاندن، تيكدان

اقاليم: همردم، همريّم، كافار، فوّل، قمره، ناوجه،

مەلبەند

اشامت: دامهزران، جنگرتن، مانهوه له شویننیکدا

اقبال: ناوچاو، پیشهاتی باش، شانس، چاره، بهخت

اقبائند: بهختموهر، كامهران، بهختيار، خوّش شانس

اقبح: ناشرین، ناحهز، دزیو، کریت

اهْتَبِاس: ومرگرتن، لنّ گرتن، هێربوون، کهلک ومرگرتن له بمرههمێك يوّ هێرږوون و بهكارهێنان

יולדים וני ג'לין איי אם ג'ליין דוני בי איי א

اقتصام: (١) خوتي هه لقورتان، خوتي هه لقورتاندن

اقتداء؛ شوین کهوتن، لایهنگری کردن، نویژکردن دوای کهسیّک، پشته نویْر ومستان

اقتدار: بـههێزی، جـێگیری، سـهقام گـیری، توانسایی،

دەسەلاتدارى

افتراش: قمرزکردن، وام گرتن، سمندنی پاره یان شتیك به قمرز له کهسیك

المتراع: بالأوتن، هه لبراردن

افتراف: كۆكردنموه، بمدهست هننان، سامان كۆكردنموه اقساران: نزيك بوونموه، دۆسستايمتى، هاورنيسمتى، خزنزيك كردنموه، كمسيك به هاورئ گرتن

اقتسام: (۱)دابهش کردن، بهش کردن، پارستن، تیّرا بسوون، دابهشسینی شستیّك بهسهر جهند کهسیّدا (۲)قهسهم خواردن، سویّندخواردن

افتصاد: شابووری، هوّی گوزهران، بمرانبـمری داهات و خمرج، دهستمنده

اقتصار: کورتی، کورت کردنهوه، کولّی، بهس بوون

لطاق

اقتسماس: قەرەبووكردنــەوە، تۆڭــە ســەندنـەوە، مـاف

) .

91

اقتضاب: پاچين، برين، هەلپاچين، ليّكردنـهومى چلّ

اقتطاع: لێكردنهوه، برين، جياكردنهوه

اقتطاف: کۆکردنەوه، گەشتن، ومرزى ميوه كۆكردنەوه

اقستلاع: هەلكەنىدن، ھەئقەنىدن، كىەناى، بىؤت كىردن،

سەندن

لمدار

هەلكەنن، لە رىشەدەرھينان

گوٽٽکي زمردو بؤنخؤشي کٽويه

كتلاسهكان

اقتناء: كۆكردنەوە، سامان كۆكردنەوە، مال ئەندۆزى اقتناس: شكاركردن، راوكردن

اقحاط: ووشکه سالی، سالی باران نهبارین و نههامهتی اقحام: ناکاوگیرکردن، هیّنانهناوه، زمحمهتدانی کهسیّك

اقعوان: بابوون، بهيبوون، بيوون، گوٽه فهقي، جؤره

التسداع: پيائسه، پيائسهكان، بادمكسان، بمرداخسمكان،

... اقدام: همنگاومكان، شمقاومكان، لؤقمكان

اقدام: همنگاو همنگرتن، دمسينكردن، دمس بمكاركردن

اقلىر: بەھێزتر، دەسەلاتدارتر، بەتواناتر اقلىر: كورتە بالا، خر، گردەپياو، بالاكورت

اقدس: پیرۆزتر، پاکتر

ا**قلم:** ئەپيىشىر، كۆنىر، دىرىنەتىر

اقذار: چلك، پيس، قريْرُ

اقتر: جِنْكن، ناياك، بيس، گلاّو، فريْرُاوي

القرار: پيّ هاتن، ديان پيانان، برواکردن، دان پيان

اقراش: همرزدان، وامدان، دانی شتیک بهکمسیک اقراع: (۱) پالاوتن، همانبرزاردن (۲) نمهیستن، ریگرتن

له كەسنىك بۆ ئەنجامدانى كارنىك

اقسران: (۱)نزیک کردنیمومی دووشت، کؤکردنیمومی

دووشت یان دوو کـمس ^{(۲})خـزم و کمسـوکار، هـاومل، هاوجاو

اقرب: نزیك، نزیكتر

اقرباء: خزم، كمسو كار، هاوهلأن نزيكهكان

اشرع: کهچهان، بئ مو، کهسیک مووی بهسهرمود نهماینت

اقرن: برۆپەيومىت، كەسێك برۆى پەيومىت بێت اقساط: بىەش بىەش، بركەبركە، دادگەرى، داديـارى،

يەكسانى

اقسام: (۱)سوودهکان، فازانجهکان (۲)سویند، فهسهم

اقسام: سوێندخواردن، قەسەم دان

اقشر: پاك كراو، همرشتيك پيستهكهى لى كرابيتموه اقتشعرا: سيغ بدون، راست بدون، راست بوونـمومى

مووی لهش له ترسا یان له سهرما

اقصاء: دوورکردن، دمرکردن، ناردن بۆ شوێنی دوور اقصر: کورتتر، کوئتر، کوتاتر

اقسي: دوورتـر، جێگا دوورمکـان، نهوپـهر، نهوسـهری

دوی ا**قط:** کمشك، پهنیر

اقطار: ناوچه، همريّم، مهنّبهند

اقطاع: لۆمەكردن، سەركۆنەكردن

اقطع: (۱) دهست قرتاو، دهست براو (۲) دز، جمرده اقعاد: خزمهتکردن، دانیشاندن، داممزراندن

اقعس: سمرفراز، رِيْزدار، بلند بايه، ئمرجووممن

اقضال: (١) قوف ل كردن، داخستن، درگها داخستن

(۲)گەرانەوە، ھێنانەوە

اقفس: خواروخێج، درێژی خوار اقفع: سمربهژێر، کز، شمرمێون

اقل: كهم، تۆز، مسقان، كهميّك

اقلاع: دمست كيشانهوه، دمست ههلگرتن، وازهينان

اقلاق: جوولاندن، بزواندن، بي ثارام كردن اقلال: نمداري، همژاري، دمست تمنگي، كمم كردن

اقلیت: کهم، کهمینه، بمرانبهری زوّرینه

اقليم: ناوچه، مهلبهند، وولات، همريّم

كووتان

اقماع: سست كردن، لاوازركردن، قورسايي نههيّشتن

اقمر: سپی، سپی رهنگ، بمرهنگی مانگ

اقمشه: نـهم ووشهیه کوّیه و بـهمانایی هوماش دیّت،

اکثر: زورتر، زیاتر، پتر

اكثم؛ سك تيّر، سك گهوره، تيّر له خواردن

اکھل: چاو رشتوو، جاو رمش، کمسنِك جاوى رشت بنِت اكدر: لنِل تر، رمشتر، تاريكتر

اكثب: درۆزنتر، فشەكەرتر، فرفرۆ، دەرموكيْر، كەسىك

زۆر درۆ بكات

اکثویه: درق هموان، هملات، همانیمست، دهلمسه، هسمی ناراست

اکرام: رێزگرتن، بمرێزگيري، گەورەيي

اگران: پـمرده، پـمردهی سـینهمایی کـه ویّنــهی لهســمر دهکهویّت

اگراہ: زۆرمملێ کردن، ناچار کردن، کارێے بـەزۆر بــه کەسێے کردن

اكرم: ريزدار، بمريز، گەورە، مەزن

اكفاء: جهمانهوه، ئاوەژووكردن، خواركردنهوه

اكفس: پي خوار، هاچ خوار، كهسيك هاچي خوار بيت

اكل: خواردن، خارن، خووارن، همردهك، كزومت

اكليل: تاج، تانج، سهرتاج

اكمال: كامل كردن، تەواوكردن، بەئەنجام گەياندن

اکمش: نزق کورت، پئ کورت، همنگاو کورت، کمسیک

هەنگاوەكانى كورت بێت

اكمه: گرد، گردۆكە، خر، تەپە، تەپلاك

اکمه: کوور، کویر، کویری سکما

اکنساف: ئسهم لاولا، دموروبسهر، لاکسان، کسهنارمکان، همراغهکان، گردووپهر

اكنون: ئيْستا، ئيْستاكه، هەنووكە، ئىسە

اكواب: گۆزە، كۆتك، سووالەت، ئاڤلىنە

ال**كوان:** ئەرخەوان، ئەرغەوان (^٢)گوناحكار، تاوانبار

ا**كول:** زۆرخۆر، سكېرسى، زگېرسى، چلېّس، تېّرنـــــخۆر، زكمرۆ

اکونومي: دمست پێوهگرتن، ئابوري

اگونومیست: ئـابوری نـاس، ئـابووری زان، کهسـیّك

شارمزایی بواری ئابوری بیّت

اكياس: زاناكان، داناكان، بيرمهندان

المناع: تعناعمت پیکردن، تانع کردن، رازی کردن

اقتوم؛ ئەش، جەستە، لاشە، بەيەن

اقواء: نهداری، پێویستی، ههژاری، داماوی، نیازمهندی

اقوات: خۆراكەكان، ھيْز، توشيّو

اقواس: ئەم ووشەيە كۆيە بەماناى پەلكەزيْرىنە ديّت

اقوال: ووتمكان، ووتارمكان، قسمكان، پميڤمكان

اقوس: كۆم، جەماوە، پشت كۆم، پشت خوار

اقوم: راست تر، ريّكتر، هەلكراوتر

اقوي: جێڰيرتر، بههێزتر، فهويتر

اقهر: زائر، بهدمسه لأتنر، زؤربا، جيرمت، قاندمر

اقیاد؛ کوت و بهند، بهندوباد، بهند، داو، تهلمزگه

اقیال: گەورە، سەرۆك، سەروەر

اقیانوس؛ ئۆقیانووس، دمریای گەورە، دمریا لووش

اگابر: گەورمكان، سەرومران، سەرۆكەكان

اکاذیب: دروکان، فشهکان، هسهی ههالیت و پلیت

اكار؛ جووتيار، جووتيهنده، جووتكار، كهسيّك

بۆخۆپى يان بەكرى يان بە سالانە جووت بكات

اکارس: کارگ، قارچ، قارچك

اكاف: كورتان، شبرى، پالآن، كۆپان، سەكار

اگال؛ خورا، زۆر خۆر، چلەك، مزەوەر، زگبرسى، بخۆر،

نان گوژ، زاخۆراكى، تێرنەخۆر

اكابد: جكمر، جمرگ، رۆلەي مرۇڤان

اكبر: گەورە، بەتەمەن، پىر، بەسالاچوو

اكبير: دزيّو، ناحهز، ناشرين

اكتتاب: نوسين، دانان، تؤماركردن، كتيّب نوسين

اكتعال: جاورشتن، كل كيشان، سورمه كيشان

اگتراء؛ بهکرێ گرتن، کرێ دان، بهکرێ دان

اكتساء؛ پۆشىن، لەبەركردن، جلوبەرگ لەبەركردن

اكتساب: بهدمست هينان، ومركرتن، چنگ خستن،

خستنهگیر، بهدمست هاوردن

اكَتَشَافَ: دۆزىنەوە، داھێنان، ئاشكرا كىردن، دەرخستن،

ر**ووت ک**ردن

اكتفاء: بەس بوون، دلانيابوون، دلا تەخت بوون

اكتَمْاز: كۆبوونەوە، پربوون، پاشەكەوت كردنى مال

اکیسپ: دهسته، گروپ، دهستهیهك که بهکار<u>نکهوه</u> سهرهانن

اکید: جیکیر، بههیز، هایم

اكيس: وورياتر، داناتر، ووشيارتر، زاناتر

اگیل: زۆرخۆر، زكن، چاوبرسى، تێرنمبوو

اگــر؛ ئەگـەر، گـەر، ئـەر، ھەكـە، مـرازى بەنــديوارى و

اگرچه : ئەگەرچى، ئەرچى، ھەرچەندە، ھەرچەن اگو: ئاوەرۆ، ئاوەروو، ئاورپىژ، ئاووەرى، شويىنى ئاوەزى

. له مالیّدا که ثاو پیا بجیّته دهرموه، دمراو

الا: وريابه، همى، بزانه، ئاكاداربه

الا: بيْجكه، جكه

الأخن: دەربەدەر، ئاوارە، سەرلى شىواو، سەرگەردان

الاغ: وهلآخ، كمر، گوئ دريْژ، بارمهمر، گويْريْژ

الأغذار؛ وهلآخدار، كهدار، چاروى دار الأكلنگ؛ حمقلي ممقق، حمقليممقان، گممهى كالممستيّ

الآله: گولاله سووره، گولهنیسان، گوله میلاهه

الامان: پهنا، پشت، نهمان، حهشارگه

الأن: ئيّستا، هەنووكە، ئيّستە

الاو: بليّسه، كلَّهِه

به حهلقامهلهق

الاهه: بمرمستن، عيبادمت كردن

الباء: زاناكان، عاطلان، ژيرمكان، بيرمهندان

الباب: عملل، هزر، زمین، میّشك

الباد: هدلاج، حدلاج، بدرهكدر، كدمانژهن

البته: هەلبەتە، ئەلبەتە

البسه: جل، جلوبمرگ، پۆشاك، جلك، پۆشەمەنى

الپر؛ زرنگ، ووشيار، ووريا، زير

التباس: تێكەلأوى، ئاوێتمبوون، تێك پرژان التثام: زاربمست بمستن، دمميێن بمستن

التجا: پهنابردن، هۆمهن بردن، خۆخستنهبهر

التجاج: هاژمهاژ، تنك جرژان، تنكهل بووني دمنگهكان،

تیّکهل بوونیهاژموهاواری شمپوّلهگانی دمریا التحاء؛ ریش هیّشتنموه، ریش دانان

التعاد: ومرگمران، گمرانموه، له دین هملکمران التعاق: پمیومست بوون، ئاویْتمبوون لمگمل کمسیّك التعام: پمیومست بوون، پیّکمومنووسان، ناویّتمبوون

التذاذ: حِيْرُومرگرتن، تام بينين، خوْشى بينين التزام: زواندن، برياردان، له ئەستۆگرتن، بمرئۆدمبوون

التصاق: پیکمومنووسان، پهیومست بوون، پیکموملکان التفات: سمرنج، رووتیکردن، روانین، سمرنج دان به

> كەسىك التفاف: پىچان، ئەخۆپىچان، پىچران، پىچرانموه

التقاء؛ يەكتربىنىن، چاوپىكەوتن، بەيەك گەشتن

التقاط: كۆكردنموه، هەلگرتن، بلندكردن، قمتاندن التماس: داواكردن، پارانموه، لالأنموه، داواكردني شتيك

الْتَمَاعَ؛ رِوْسَن بـوون، رِمنـگ پـمرِین، هٰرِانـدنی شـتێِك، درموشانهودی کارمبا

التواء؛ باخواردن، پيّج خواردن، تيّك چرژان

به پارانهوه و لالأنهوه

التون: ئالتوون، زيْر

التهاب: هەلگىرسان، كلپەساندن، بلېسەساندن، داگىرسان

التيام: ساريْزبوونهوه، تيمار، دهمى برين هاتنهيهك، حاك بوونهوه

التيام يافتن: جاك بوونهوه، ساريْژبوونموه

البغت: تـمماع، چاومروانی، هیـوا، چاومنواری، ئومیّد، هومیّد، هومیّد

الهاح: سووربوون، پێداگرتن، خواستن، ویستنی شتێك به پارانهوه

· · · ، ، الماد المواتموه، بي ديني، حاشاكردن، هدلكمران،

گەرانەۋە

العاق: گەشتن، پى گەشتن، پەيومىت بوون، پەيومىدى

الحال: ئيستا، ئەم كاتە، ھەنووكە، ھەرئىستا

الحان: ئاواز، ئاھەنگ، العنر: خۆپاراستن، خۆپاریزی

العق: بنّ گومان، لمراستيدا، بنّ شك

العسن: (١)دانسا، زيسرهك، ووشيار، ليُهاتوو (٢)خـوْش

دمنگ، خۆش ئاواز

الدنك: بيكار، مفته خور، بمرهلا، وين، سميول

القاح: زگیرکردن، ٹاوس کردن، سك پركردن القارعه: رۆژى بسلان، رۆژى دوايى، قيامەت القاس: ووتاردمر، ووتار بيْرْ، جيروْك بيْرْ الك: بيرونك، بيرنك، بيرن، سمرمند الىك دولىك: ھەلوكين، پەلىكانى، ھەلويكان، ياريەكى منالانهیه، که داریکی چکووله لهسمر زموی دادمنین و بهداریکی بهرزتر لیّی دهدهن الكن: يسك، مهنك، لالهيهته، زمان فس الكي: فيروْ، خوْرايي، بيْ هوْ، كاريْك هيج ئەنجاميْكى نەبيت الكو: نموونه، ئۆناگ، تىپ، سەرمەشق، نمينه الم: دورد، نازار، ئيش، مەينەتى الماس: ئەلماس، ھەلماس، رووژە، بەردىكى نرخدار و زؤر رمقه و شوشهی پیدهبریت الم شنگه: هاوار، فيروفاو، دادو كيشه، همراو جهنگا، تناوتيل المح: زرمنگ، بهبیر، هوشمهند المعي: زرمنگي، هۆشمەندى، ووريايي المناك: به نازار، كەسەراوى، به دەرد، مەينەتاوى النگ: سەوزەلان، چىمەن، مېرگ، شىناوەرى النگ دولنگ: خرت و پرت، چت و مت، کهلو پهلی به دمرد نههاتوو النگو: دهستبهند، دهسبهند، دهستهوانهی نافرهتان الو: بليسه، كليه، زمانه ناگر الواد: نافمرمان، سمركيْش، ياخى، خۆبين، خۆسمر الوار: باهو، تهخته، تهختهی داری تاشراو

الواط: بیکاره، بهرهلاً، سهرسهری، هیچ و پووچ

الوان: رمنگ، رمنگهکان

الود: سمركيش، ياخي، نافمرمان

الوداع: مال ناوایی، خواحافیزی

الوف: هؤكر، ئۆگر، هاوال، دەستەمۆ

اليوه: بهيداخهكان، عهلهمهكان، ثالأكان

الهاء: سمرقال كردن، سمر گمرم كردن

الذ: بهتامتر، بهجيّزتر، خوّشتر الرد: رمشکه، خهراریکی کون کونی گریجنه له موو دروست دمکریت کا و کلوسی بیده گویزریتهوه الـزام: له ئەسـتۆنان، له ئۆدەنان، كاريك خستنەبەر شانى كەستكىتر الزم: بيويست تر، گمرى، بيداويسته الـساعه: همرئيّ ستا، ئيّ ستاكه، ههنووكـه (٢)روّژي بەسلان، رۆژى دوايى الس: زمان، زمانهكان، زبانهنهكان، همزمان، زبوون السنه: زبانهكان، زمانهكان، همزمانهكان الصاق: پيكهومنووسان، پيوهلكان العاب: گەمەكردن، يارى كردن، گاڭتەكردن العطش: تينويهتي، تينوهتي العوبه: گهمهي منالآن، بووكه له، ياري منالآن الغ: سمرومر، سمرؤك، گموره، بمريّز الفاء: هەلومشاندنەوە، پووج كردنەوە، ھەلتەكاندن، فمرستياى الفاز؛ به راز قسهكردن، مهتهل ووتن الفيان: يارمهتي دان، فرياكهوتن، فريادمرسي الف: همزار الف: خوگرتن، عادمت كردن، هۆگركردن، خوپيوهگرتن الفباء: ئالفابيّت، ئالفبا، بيتهكان له ئهلف تا ي الفت: خوگرتن، هۆگربوون، هۆگرى، عادمت كردن، هاودهمي الفخان: كۆكردنەوە، بەرھەقكردن، دان بەرھەق، زجيف کردن، گرد کردنهوه، خرکردنهوه الفخدن: بروانه الفختن الفرار: راكردن، ههلاتن، خؤدمربازكردن الفخدن: بروانه الفختن الفنجيدن: بروانه الفختن الفندن-الفيدن: بروانه الفختن القاء: خستن، تى ئاويْرْتن، تيننان، فكريْك يان شتيْك له

ميشكى كمسيكدا دروست كردن

الهام: له دل خستن، تهلقين كردن، له دل كهوتني بابهتيّك لهلايهن خواوه له دنّي مرؤهُ اليز: جووته، جفته، جووت لهقه

اليزيلان: جووته خستن، جووتله ومشاندن، جفتهك

البيخ: نمزان، كَيْرُ، ويْرْ، كهم هام

اليف: خۆكرتوو، هۆگر، ياومر، هاوال، دۆست اليم: مەينەتاوى، ئازاردەر، خەفەت ھاور، پرئيش

> الين: لمسمرخو، هيدي، هيمن، نمرم اليوم: ئەمرۆ، ئەمرۆژ، ئەمرۆكە

أم: دايك، دايه

اما: بهلام، بهلان، بلام، تهنانهت، نهمان، وهلى اماته: كوشتن، كوژين

اماثل: شمریف، بمریّز، پاك داویّن

امارات: نيشانهكان، هيماكان امارت: فمرمان رموایی، دمسه لات رانی

اماره: نیشانه، هیما، نیشان

اهاره: فهرماندهر، دهستوردهر، فهرماندار، جهترمان

اماره: ئامار، حسيّب، ژماره

اماكن: شوين، شوين گشتيهكان ام الاجسساد: جيوه، مؤرانه. زيّـوى زينـدوو، زبـو،

دهرمانیکی شلی جووله جوول کمر و بزووره ام الخبائث: شمراب، مميى، باده، عمرهق

امالي: دارژتن، ئيملا، بابهتيك كه كهسيك دميليّت و ئەوانى تر دەينووسنەوە

اهام: رێبهر، پێش نوێژی، پێشهوایی، مهلای مزگهوت امام: پیش، بمرانبمر، روبمروو

امامت: رێبمری، پێۺ نوێژی پێشهوای

امان: پهنا، بي ترس، نارامي، ئاسوودهي، دلنيايي

امانت: نهمانهت، راستی، دمسپاکی، دژی خیانهت و

دست پیس امانی: ئارەزوومكان، ھيواكان، مەبەستەكان

امبرود: همرمي، همرمو، كروستك

امبرباریس: زرشك

اميراتريس: شازن، مهليك، ژني شا

امیراتور: نیمیراتور، شا، باشا

امتثال: فدرمانبهرداری، لایهنگری، فدرمانبردن امتعان: تاقى كردنهوه، هەلسەنگاندن

امتداد: دریژه پیدان، دریژ کردنهوه، کیشراوی، دریژی

امتزاج: تێکهڵوی، تێکهڵ بوون، ئاوێته بوون

امثاك: گرتنه دمست، چنگ ليدان، راگرتن، پارازتن امتصاص: مزین، مزیای، مژتن، میّتن

امتعه: كالأ، كهل ويهل، شتومهك

امتلاء: پربوون، ليوان ليو، ليپاوليپ

امتناع: خودوور كردن، سمرييّجي، خودزينهوه، مل بيجكي، خۆنەدانە دەست

امتياز: ئيمتياز، جيابوونهوه، لهپيشي، بله، شياوي،

حياوازي امثال: نموونه، هاوشيومكان، ودك يهكهكان، حوون يەكەكان

امثال: پهند، نامؤژگاری، مووچ ياری، تهرن، موج، تسهى ييشينان

> امثُل: لمپيّش، پاکتر، باشتر، جاکتر امجاد: سمرومران، هيراكان، گمورمكان

ا مجد: جواميّر، دلّ گموره، سمروّك

امعاض: راست کردنهومی هسه، هاورییهتی بی ریا

امله: (۱)کؤتبای، دوای، دووهبای (۲)تبورهی، قهلسی،

اهداد: يارمەتىدان، ھارىكارى، يارىدان، ھاوكارى كردن

امر: فمرمان، دمستور، تممر

امرار؛ رابواردن، بهسهربردن، تێپهرکردن، گوزمراندنی

امراض: نەخۆشيەكان، ئازارمكان

امرد: لووس وپوس، كۆتكمپياو، لاونك هنشتا مووى لئ

امرداد؛ گەلاوێژ، ميوەگەياندن، ناوەراست مانگى ھاوين،

تیرهباران، سهرسیانگ

نههاتينت

امرش: ناياك، دمست بيس، خرايكار

امرود: همرمي، همرمو، كروستك

امروز: ئەمرۆكە، ئەمرۆ، ئەمرۆژەي كەتيايداين

امروزه: ئەمرۆكە، ئەم سەدە، ئەم رۆژگارە

امروزي: ئەمرۆيى، يابى رۆژ

امزاج: سرشت، دهم، ممزاجهكان

امس: دوێ، دوێنێ، دوێکه

امساء؛ شەوكردنەوە، شەوبەسەربردن

امساك: (١)خۆگرتنــهوه، خۆپاراســتن لــه خــواردن

^{(۲})رژدی، دمست ووشکی

امسالین: شهم سالی، هی شهم سال، پهیومنیدار بهم سالموه

امشب؛ ئەم شەو، ئەم شەوى كىتيايدان

امضاء: واژو، نیشانه یان هیمایهك كه له خواروی نووسراوندا دمنووسرنت

امطار: باران، بارانهكان

امطار؛ باراندن، كردنهخوار، داباراندن، دابارين

امعاء: ريخوّله، ريخهلوّ، ناوزك

امعـــان؛ دوور ئەندێــشى، دوورنـــوارى، تێبـــينى،

بياجوونهوه

امعيه: ريخوّله، ريخوّلهكان

امفس: مدوو سنوور، سنوور پیست، شر سنوور، شهوی روخساری سوورو سپی بیّت

امكان: (۱)بهدمسه لأتى، دمس هاووردن، جيّگير بوون

(۲)ئەگەر، دەرىنىت، ھەل

امكن: بهتواناتر، بههيّزتر، به دمسهلات تر

امكنه: شوين، جيّگه، جيّگهكان

امل: نارمزوو، هیوا، مهبمست، چاومروانی، چاومنواری، ئامانچ، ئارمان

امل: كۆنمپەرست، كەسىك حمز لمداب و نـمريتى كۆن

بكات با نارمواش بن

املاح: خوێ، سوێري، سوێريهكان

املاق: داماوی، نهداری، دهست کورتی

امسلال: بيّزاركسردن، هسيلاك كركسردن، مانسدووكردن، دلكرانكردن

املت: هيلكهورون، تاواهيك، هيك رون املح: سويرتر، خويدارتر، زورسوير

املس: نمرم، يهكسان، هاوسمنگ، هيّمن

امم: نەتەوە، نەتەومكان، رەگەزمكان

أَهِنْ: بِيْ تَرْسِ، دلْنيا، ئاسووده، ئارام، بِيْ خهم، ئهمن

امنع: جيكرتر، سهقامكيرتر، باندبايهتر

امنیت: هیمن، دلنیایی، بی ترس، ناسوودهیی، بی

خەمى، ئەمنىمت

امنيه : نارمزوو، هيوا، مهبهست، جاومرواني

اموات: مردو، مردومكان، بيّ گيانهكان

اموات؛ كمنيز، كمنيزهك، كارمكمر، كلفمت، شمرمواش،

كەنىش

امواج: شمهولهکان، بمیار، لیپم، سیپمل تمکانی شاو بەھۆى شتێكەوە، تێڵچوك

امور: کار، پیشه، ئیش، کارمسات، رووداو

امومت: دایکایمتی، بوون به دایك

امه: كهنيز، كهنيش، كارمكهر، همرمواش، كلفمت

امه: نمتموه، رمگمز

امهار: بهشوودان، شیربای سهندن، کچ بهشوودان له

بمرانبمر شيربايي

الهال: دمرفمت پيدان، همل بۆ رەخسان، مۆلمتدان

امي: (۱) دايكي، دايكايــهتي (۲)نهخويْنــهوار، كـويْر، عمشاير

اميال: حمزمكان، ئارمزوو ممنديمكان

امیسد: هیوا، نارمزوو، مهبهست، نومید، هومید،

چاومروانی، چاومنواری

اميدبستن: هيوا بمستن، چاوهنوار بوون، شارهزوو مەندېوون

امید داشتن: نارمزوو ممندی، هیواداری، هومیدداری، حاومنواري

اميدوار: هيوادار، ئوميددار، چاومروان، ئارمزوومەن

امير: فهرمانده، فهرمانرهوا، فهرماندار، مير

اميرزاد: ميرزاده، له ميربوو، منائي ميرمكان اميره: خاتوو، خاتوون، ئەميرد، ژنى ئەمير،

انتزاع

اميل

اميل: خوار، خيّج، جهماوه، كۆم، ناريّك

اميم: پێشموا، ڕێؠمر، پێۺ نوێژ

امین: دهست پاك، دهسپاك، جيّى بـروا، بـاومړپيّكراو،

دلنيا

اناب: بروانه انابت

انابت: گەراەنەوە، پەشىمان بوونەوە، تۆبەكردن، دەست

هەلگرتن ئە گوناح

ا**ئاڭ؛** مێ، مێينه، ژن

انار: همنار، هنار، داریکه به بمرمکهشی دهنین

انار: دار ههنار، داری ههنار

انسازه: (۲)دهر خسستن، روون کردنسهوه، ناشکراکردن

(٢)چرۆكردن، شكۆفيانەوە

اناس: خەلك، خەلق

اناشید: نهشید، نهشیدهکان

الناطسة : ههلواسين، ههلواسيراوي، خيستنهدوا،

بهدواداخستنا به فنگاخستن

انمل: سمريمنجه، سمر عامكه

انسان: گرینوك، بهجووكه، كهستك زور بگرى و بنالينيت

ائانيت: ئەنانى، خۆپەسەند، ئەخۆرازى بوون، خۆبيخى

انباء: خەبەر، دەنگوباس، خواس، ھەوائەكان

انْباء؛ هەوالدان، ئاگاداركردنەوم، بِيّ راگەياندن انبات: حاندن، رواندن، روانن، سموزبووني گيا

انباخوون: قهلاً، قهلات، خانوويهكي بمرزوو قايم، در

انباذ: تۆز، تۆزنىك، كەم، مسقال

انبار: ههمار، ههنبار، ئهنبار، حیّی گوّگا

انباردار: شهنباردار، ههمباردار، کهسیک کاروباری

ثمنبارى لمسمر شان بيت

انباردن: كۆكردنەوە، پركردنەوە، ھەنباركردن

الْبارش: بروانه انباردن

انباریدن: بروانه انباردن

پرکردن

انباز: شمریك، هاوتا، ركمبمر، هاوكار

انباشاتن: خركردنهوه، كۆكردنهوه، كەنەكەكردن،

أنباغ: هاوتا، هاوكار، شمريك

انبان: همنبانه، هممبانه، همميانه

انبر: مقاش، معقاش، پهنگركيش، پهنگرك

البروو: بروانه امروو

انبره: بروانه انبر

الْبِساط: كرانهوه، ئاودلابوون، فراوان بوون، بـمربلاوى،

انبست: يەكگرتن، پێكەوەلكان، پێكەونووسان، نووسانى شتیّك که خوّی گرتنیّت وهك ماست و پهنیر، خوّگرتن

انبوئيدن؛ بروانه انبوييدن

انبوب: فمرش، راخمر، همشتنك رابخريت

انبودن: بهدى هينان، دروست كردن، داهينان خولقاندن الْبودن: ليْكردنهوه، گوون چنين،

انبوسیدن: ۱۰) خهلق کراو، بهدی هاتن، دروست بوون

(۲)کهنان، رزان، خراب بوون

انبوه: پر، ليوان ليو، ثالوز، تيك جرزاو

انبوييدن: بؤنكردن، بؤ كردن، بؤن كيشان

انبياء: پيفهمبهران، پيمبهران، ئهوانهي لهلايهن خواوه نيرابيت

انتاج: بمرهمم هينان، نمنجام گرتن، داهينان و دروست كردن

انتجاه: ووشيارى، بمئاگايى، همستان، بمئاگابوون

انتعار: خۆكوشتن، خۆلمداردان

انتعال: گەرانەوە بۆ خۆ، بەخۆ بەستنەوە

انتخاب: دیاری کردن، ههنبژاردن، دمست نیشان کردن الْلِّر: عەنتەر، مەيموونى بچووك كلك دارى بى موو،

ئەنتەر

انترسان: سـمرنج راكيش، سـوودمهند، سـمرهالكمر، بەكەڭ

ائترناسيونال: نيونهتهوميي، جيهاني

التريك: بوختان، دمسيسه، ئاژاوه، هيتنه، سيخوري، دوو زمانی، شوّفاری

انتزاع: هەتكەندن، ھەتكىشران، ئەبن دەرھاتن

انتــساب: خزمایـــەتى، ھەومايـــەتى، خۆبەســـتن بــــه كەسپكى ترەوە

انتــساق ؛ رِێکــی، رێــك بــوون، رێکخــستن، ســازدان، ئامادهكردن

انتسال: منالدار بوون، بوون به باوك

ائتشار؛ بلأوكردنهوه، راكمياندن، بلأوه پيّدان، پژاندن، پهخشكردن

انتصاب: جیّگیر بوون، دامهزران، سهقامگیری، دانان، پیّ سیاردن، دیاری کردن

انتصار: زائبوون، سمركموتن

انتسساف: تۆلسه سهندنهود، مساف سهندنهود، ودرگرتنهودی ماف له کهسیک

انتطاق: ووتاردان، هسه كردن، پهيڤين

انتظار: چاو لـه رێگا بـوون، چاومروانی، جاومچـاو، جاومنواری، جاومرێی

انتظام: سازدان، رێكخستن، رێكوپێكى، پوختى

انتفساش؛ سـمرزيندوو بـوون، همسـتان، بلندبوونــهوه،

خۆشحال بوون

انتفاء: دووركهوتنهوه، لهناوجوون، نهمان

انتفاخ: باكردن، ئاوسان، ههلاوسان، ماسين،

انتفاع: کهنگ بردن، سوود ومرگرتن، بههرممهند بوون انتفاء: ههنب ژاردن، دیاری کردن، خاوین کردنه وه،

دمرهيناني ميشك له ئيسقان

انتقاد: رەخنە، رەغنە، رەخنەگرتن

ائتقساش: ژیانسهوه، بووژانسهوه، حساکهوه بسوون، بههنزیوون

انتقاص: کهم کردن، کهم کردنهوه، کهمی، کهم وکوړی،

ثیراد انتقاش: شکان، شکاندن، پسیمان شکان، دهم کردنـموه،

دهم کردنهوهی برین دوای قمتماغه بهستن

انتقسال: گواسستنهوه، گوێزانسهوه، جێبسهجێكردن،

گۆزانموه، كۆچ ھەڭ كۆچ

انتقام: تۆلە، سزا، تۆلەسەندنەود،

انتکاس: سمروخوار بوون، ئاومژوّ بوون، پێچهوانهيى، هەلگەرانهوه، سمروژێرى، ئاومژوپى

انتهاء: دووای، دووماهی، تهواو بوون، بنـــهبر، بـرانــهوه، بـریانــهوه، کلّاتایی هاتن

النتهاز: بهههل زانين، جاومروان بوون، لههمل گهران

انتیاب: یهك لمدوای یهك، بهدوای یهك، بی پچران، یهك لهسمریهك

ا**نىثلام؛ كە**لێنىدار بىوون، قىەڭش پىمپاكردن، رەخنىمتىّ بوون

انتي: ژن، مێ، مێينه

ا نجساء: (۱)پزگسار کسردن، نسازاد کسردن، نسه جات دان (۲)ئاشکرا بوون، دمرکهوتن

ا نجاب: بمړيزي، ريزدار بوون

ا نجاح: سمرکموتن، سمرکمفتن، چیرمبوونه، پیروزی ا نجاد: هاریکاری، یارممتیـدان، رازی بـوون، هاوکـاری

كردن

ا نجاز: به لين بردنه سهر، به جي گهياندن، پهيمان نهشكاندن

ا نجاس: گلاویهکان، ناپاکیهکان، پیسیهکان

ا نجاس: ناپاك كردن، پيس كردن، به فيروّدان

ا نجال: نمومكان، نمبيرمكان، نمتيزمكان

ا نجام: کوتایی، دوایی، ناخری، دووماهی، ناکام، نمنجام ا نجام دادن: ثمنجامدان، دوایی هیّنان، به ناکام گمیاندن ا نجامش: بروانه انجامیدن

ا نجام شدن: دوایی هاتن، به ناکام گمشتن، نمنجامدران ا نجام یافتن: بروانه انجام شدن

ا نجامیسان: کۆتسای هساتن، ئمنجامسدران، ئساخری، دوای هاتنی همر کاریک

ا نجداب: كيّشران، رؤشتن بمرمو لاى شتيّك

ا نجره: گەزنە، ئەكزىما، گەزنەك، بيرۆ

ا نجك: بروانه انجوجك

ا نجلاء: رِوون بوونهوه، دمرکهوتن، ئاشکرابوون ا نجم: همساره، ستێره، ئهستێره، همسێره 99

ا نجماد: بهسران، ساردبوونه، چیان، بهستن، سههوّل کردن، گرژبوونهوه

ا نجمن: كۆما، كۆر، كۆمەڭ، كۆمەڭ بەستن ا نجمن شدن: كۆربەستن، كۆبوونەوە، ئاپۆرە بەستن

ا نجوخ: چرچ، لۆچ، چەكال، چوورچەمەن، بى تووك ا نجوخدن: سىس بوون، لۆچ بوون چرچ بوون، ژاكيان ا نجيـدن: پلېـل كـردن، ووردكـردن، چـنين، توچـاندن،

ا نجیر: همنجیر، نسمنجیر، همژیر، هیّریر، داریکه بسه بمرمکمشی دملیّن ا نجیر: کـون، دلاقهیسمکی گمورمیسه یسان گنچکمیه لسه

چتێك، ووڵه

ا نجیرین: دار همنجیر، دار نمنجیر

ا **نجیردن:** کون کردن، سمین ا **نجین**: براو، ووردوورد کردن، پهل*مپ*ل کردن

. ا**نچوچك:** همجووجهك، دمنكى همرمىّ ا**نچوچك:** وورد، بچووك، گچكه، كورته بالاً

ا نجاء: رِنگاکان، شێوازمکان، شێومکان، رِموشمکان ا نحدار: هاتنـه خـوار، دابـمزین، داهـاتن، شـۆرپـوونـموه،

ا تحرین، داگهزران ا تحریف: له ریی دهرچوون، خواربوون، لهری ترازان،

لاری، له رِیِّی لادان ا **نحسسا**ر: (۱)کسورت کردنسهوه، کسورت بوونسهوه

(^۲)تايبەتى، خۆماڭى، تابەتى ا **نعطـــاط:** كۆنەپەرســتى، دواكـــەوتووى، دابــــەزين،

ا نعطـــاط: كۆنەپەرســتى، دواكـــەوتووى، دابــــەزين، بەرمودوا چوون

ا نصلال: (۱) كرانسهوه، توانسهوه، ئـساوهلابوون (۲) بهتالكردنهوه، ههلومشانهوه، پوچكردنهوه، تيكدان دندنسلو، خوارده، ههلومشانه مهم در انسهود، دند

ا **نحنس**اء؛ خواربوونسهوه، چسهمینهوهه، دانسهوین، داچهمیان، خواری

ا نخداع: همنخمنمتان، تمفره خواردن، خاپین، خران ا نغراد: لاوازبوون، لمړپوون، سیس بوون ا نغزال: تانززی، پمریشانی، داماوی، شیچواوی

ا نخساف: نشووم بـوون، دیـار نـهمان، کوێر بوونـهوه، گیران وداپوشانی مانگ

ا نخفاض: دابهزین، پهست بوون، دانهوین

ا نخناق: خامؤش بوون، خهفهبوون، خنکين، همناسهبران، فهتسان، فهتسين

انسداختن : خسستن، فريّسدان، خهوخهنسدن، ئيّخسسن، كهواندن، هاويشتن

> **انداد: وهك، هاوتا، هاوشيّوه** انداد: كمه كردن، كمه كردنه،

الدار: کهم کردن، کهم کردنهوه الدار: بروانه اندختن

. اندازه: نهندازه، پاچان، ههند، چهندیّتی، بارست، تیهن، پیّوانه، سیّو

نيمن، پيو،ند، سيو اندام: ئەندام، پەل، بالأ، بەژن، ئادگار، ئەنام، تەلە، تەن

انداوش: بروانه انداییدن انداوید –اندایش –اندایشگر: بروانه انداییدن انداییسدن: هورکـاری، خـمریك بـوون بـه کـاروو بــاری

هوورِهکاریهوه اندخس: پشت و پهنا، پشتیوانی، پشتمفان، چاف چار، دهرفیل، همفگهل، چاو سوور، یارممتیدهر

معرفین، مستندن، چو سوور، پارمدینمو اندخسواره: ههلا، دژ، ههلات، پال پشت، پهناگا . . .

ائدخسیدن: پهنادان، پیشتیوانی کردن، یارمهتیدان، پالّ گرتن، همهٔ گهنّی ائدر: ناو، لهناو، لهنیّوان، هوّندور، ناوخوّ

ائلر: کەم وێنە، بێ ھاوتا، بێ وێنە، نادر ائلىراس: گووم بوون، كۆن بوون، ئەناوچوون، كۆنى ائلىربائ: پێويست، پێداويستى، گەرەك، پێويا

اندرباي: پٽويست، پٽداويستى، گمرەك، پٽويا اندربايست: بروانه اندربايى

۰ - - . اندرخور: رموا، شياو، گونجاو، بژمێر

ائىدىز: ئامۆژگارى، ئامۆشـيارى، مۆژگارى، مۆچـيارى، ئامۆژيارى، گور، پەند

ا**ندرزگر:** ئامۆژگار، مۆچيار، مۆژيار، رامژگمر، مۆژيارى، پەندادەر، ئامۆژار

پهندادمر، ناموزار ا**ندرزنیوش**: ناموژگاری ومرگرتن، پهند ومرگرتن

اللروا: ههلاواسراو، ههلواسراو، پيدار، شاويزان كردن، هەلويسراو

اندرون: بروانه اندرونه

اندرونه: ناوسك، ناوزك، ناوخز، هوندور، ناوهكى

اللروني: ناوى، ناومكى، نيّوخۆيى

البدك: كهم، كهميك، حكى، توزى، بريك، توزهاني،

مسقائي

ائدك خور: كهم خور، زوو تيّر، درُ خور، كهم ومر

اندكس: دۆشاو مژه، پەنجەي شايەتمان، قامكى تەنىشت

قامکه گهورهی دمست

انسلماج: (١) تيكه ل بوون، خوتي هه ل قوورتانيدن (۲)جێگری، سهقامگی، ری، به هێزی

اللمال: باش بوونهوه، چاك بوونهوه، ساريْرْ بوونهوه،

ساغ بوونهوه

اللو: بروانه اندرون

اندوختن: پاشهکهوت، کۆکردنهوه، بهرها فکردن، خر

كردنهوه، گرت كردنهوه

اندودن: مالين، ساوين، داپوشين، ههنساوين، تيههنساوين اندوزيدن: بروانه اندوختن

اللوه: خهم، بهزاره، كهسهر، خهفهت، مهينهتي، دلّ

تەنگى، تەم ائدوه خوار: خەمخۆر، خەمبار، خەفەتبار، خەمۆك،

خاكەسەر اندوه زدا: خهم رموین، خمفهت بمرین، نهوهی خهم و

خمفمت لادميات

اندوهگسار: خهم خور، خهفهت بار، دنتهنگ، بهخهم،

دڵ پر خهم، خاكهسهر، مامه خهمه اندوهگین: دل تهنگ، به خهم، دل پرخهم، خهفهتبار

اندوهمند - اندوهناك: بروانه اندوهكين

انده: خهم، خمفهت، كهسمر، نازار، مهينهتي

اندهان: خەمەكان، ئازارەكان، مەينەتيەكان، پەژارەكان اندهگسار: بروانه اندوهگسار

اندهگن: بروانه اندهگین

ائدي: هيوا، ثوميّد، جاومرواني، جاومنواري

الليدن: حميمسان، واق ورمان، سمرسوورمان اندیشمند: بیرمهند، نهندیشهمهند، شهومی له هکرو

اندیشناك: بیرمهند، زانا، به نهندیشه، ترسینمر

الْلَيْشَهُ: ئەندېشە، ھزر، فكر، بير، گوومان، شك، خەيال

ائدیشگر؛ ئەندیشە كەر، بیرمەند، دوورمندیش

اندیشیدن: خهیان کردن، بیر کردنهوه، گوومان بردن، فكر كردن

اندیك: بروانه اندی

ئەندێشەدا رۆچوو بێت

اندار؛ ترساندن، تۆھاندن، داچلەكاندن، بە ئاگاھينانموه ائر: دزيو، ناحهز، ناشرين، ترسينهر

انرژی: پرکاری، هێز، توانایی، ووزه

انزار؛ كهم كردن، دمست پيومگرتن انْزَال: ناردنه خوار، دابهزاندن، دابارین، رژاندنه خوار

انرجسار: نازار كردن، ومرمس كردن، جمرمهسمرى، بیزاری، دووری کردن

انزعاج: بي نارامي، بي نوهرهي، پهشوكاوي، شلهژاوي انزواء: گۆشىه گېرى، سووج گېرى، قوزېن، خەلۇمت

انسس: خلووگرتن، هاودهمی، هاورازی، هاو دهنگی، هاوهلی، هؤگری

انساء؛ به دواداخستن، درمنگ کردن، بهقن داخستن

انسساب: خزمایسهتی، کسهس و کساری، ههومایسهتی،

نزيكايەتى انسان: ئينسان، مسرؤف عينسان، حينسان، بهشهر،

خەنك

انسان العين: بيلبيله، ببيله، بمبهلهي جاو

انسانيت: مرؤفايهتى، بياومتى، خوورموشتى باش، جاكه

انسب: شياوتر، شايەنىز

انسپاك: توانموه، تاواندنموه، تاويانموه، تواندنموه

ييومدران

كيشان

ائسسداد: بهسستران، پيسچدران، پيخسواردن، بسادران،

انسدار: رۆشتن، رۆيشتن، رۆين، رموان بوون، ومرسيان، نوای، چوون

انسراح: (۱) رووت بوونهوه، شهلیان، روویال، داکهندنی پؤشاکی بهر (۲)سانای، ئاسانی، رموانی انسکاب: رشان، رژان، مجیایی، قلب بوونهوه، ههرش و بلاو بوونهودی دانهویله یان شتی شل

انشاء: دمست پیکردن، داهیّنان، بهدیهیّنان، دارشتن انسسشاد: (۱)رِی نیسسشاندان، ریّنسویّنی کسسردن

^{(۲})خویّندنموه، هوّنراوه خویّندنموه ا**نــشار**؛ زینــدو کــردن، ژیانــموه، زینــدو کردنــموهی

مردووهکان انشزاح: ناوهلاً بوون، کرانهوه، فهکریان، بعریلاوی

ائشهاب: جيابوونـهوه، جيـاومبوون، جـووێ بوونـهوه، لفلق بوون

ا**نــشقاق: هَلَـ** شان، **هَلَـ** شاندن، دهم کردنــهوه، داهَلَـ شان، پهرچفین

> ائسات: خاموّش بوون، کپ کردن، بیّ دهنگ کردن انسار: هاوریّکان، دوّستان، یاران، یاومران انساف: نیوه، نیمچه، نیو، نیف

انمىاف: مرۆفايەتى، ويژدان، دادگەرى، دادپەرومرى انصداع: تەرەكيان، قلش بردن، كەنيّن تیّكەوتن انسمىراف: گەرانسەو، ھەلگەرانسەو، بەجیّهیّستن،

وازهێنان، دمست لیّ ههاگرتن ا**نصرام:** بران، پچړان، کمرت بوون، هرتان، پسان، تێل ا**نضا**ج: کولان، کوڵین، پلخین، کهلـژین، پوختـه بـوون،

پیچگهشتنی جیّشت لمسـمر نـاگر و جـوّش هـاتنی ئـاو و شلهمهنی لمسـمر ناگر ا**نضباط:** جیّگیر بوون، راگرتن، رازاوهی، ریّك و پیّكی

الطبحة جيمير بوون، پادرس، پارومی، پيت و بيسی انخمام: نامادهکردن، پێوهلکان، پێوهلکانی شتێك بــه شتێکی تر

انطاق: ئاخاوتن، هینانه هسه انطباق: یهکسانی، بهرابهری، هاوسهنگی، بهرابهر

بوونی دوو شت ا**نطفاء:** کوژانهوه، دامرکان، دامرکیان، کوژانهوهی ٹاگر

انطلاق: کرانهوه، پزگار بوون، رِموان بوون، رِووخوْش بوون

انظار: (۱)گویکرتن، گویّرایهنی (۲)دمرفهت، موّلهت پیّدان، رِهخساندن

انعام: بهخشیش، بهخشین، پیّدان و بهخشینی شـتیّك لهلایهن کهسیّکی گهورموه بوّ بچووکتر له خوّی انعدام: نهمان، لهناوجوون

انعزال: گزشه گیر کران، دوورخستنهوه، لابران انعطاف: راهاتن، دوولا بوونهوه، مل دان، جهمانهوه،

گمرانموه، لاربوون ا**نعقاد:** ممین، همرساندن، همرسین، بمستن

انعکاس: دمنگدانهوه، رمنگدانهوه، رووناك كردنهوه،

ا**نغاس:** بمدبهخت کردن، جاره رِمش کردن ا**نغاض:** لمرزین، بزوان، ترسان، بزواندنی سمر له رٍووی سمر سوورمان یان گائتموه

انغمار: چوونه ناو ئاو، خۆستنه ناو ئاو انغماس: ژێر ئاو چوون، چوونه ژێر ئاو انغماض: داخران، بهستن، جاو نانه سمر یهك

ا**نف:** لووت، کمپۆ، کمپوو ا**نفساد:** (۱)لسه نساوبردن، بسمغیرِقدان ^{(۲})بم*نس*منجام

گمیاندن، تمواو کردن (۳)دوای هاتن، تیپمرپروون انفاذ: ناردن، رموانه کردن، جیبه جیکردن، ثمنجامدان انفاس: نمفهس، همناسه، سؤزه، بهن، نزه انفاق: دمسگرؤیی، بهخشین، پیدانی شتیک به کمسانی

تر **انفتاح:** کرانموه، ئاوهل**آیی**

> انفتاق: هنشاوی، دەم كردنەود، هنشان انفجار: تەھىنەود، كرانەود، دەمە بەيان انفراد: تەنيا، تەنيايى، يەكبوون، بۆخۆيى انفس: بەنرخىز، گرانىز، پر بەھا

ائفساخ: هەلومشاندنەوە، ھەل پشكاوتن، پشكوتاندن، شەھاندن، لڭك جوێ كردن

انفست: تاری جالجالؤکه، پهت و تهنراوی جالجالؤکه انفصال: جیابوونهوه، لیّك پچران، لیّك پاشان، جیایی انفصام: شکان، قلّشان، بران، شکاوی، بریاوی

انغطار: فنشبردن، درزبردن، فنشاوى، فنيشاوى

انفع: سوودمهند، به سوود

انفعال: سهر شۆرى، شهرمەزارى، پەشىيمانى،

ړووزمردی، ړووساردی

انفكاك: جيابوونـهوه، جوێ بوونـهوه، جيـاوازى، ئـازاد

بوون، رزگار بوون

انفلاق: ھەٽيش، فلشان، فلشان

انقاذ: رِزگار کردن، نهجات دان، نازاد کردن

انقباض: بمسران، گیران، تیّکچوون، ترمنجان، ئالوّزی،

تێك چرژاوى

ا**نقد**: ژیشك، ژووشك، ژیژك، ژیژوو، گیانـداریّکی خـرِی درواویه

انقسراض: لمناوچـوون، نــممان، برانــموه، دوای هـاتن، هرتیکموتن، تمفروتوونابوون، دوای هاتن، دوایی بران

> انقسام: دابهش بوون، بهشبهش بوون انقص: کهمتر، نوقسان تر، عهیبدار

ائقسشاء: بهسهرچسوون، دوای هساتن تێپسهر بسوون، لهناوجون

انقضاض: رمان، دارمان، كموتن، رووخان، دارووخان،

كاول و كەمباغ بوون

انطاع: پچران، كەرت بوون، پسان، پچكران

انقسلاب: شسؤرش، هەنگەرانسەوە، شسپواوى، شسلەژان،

راپەرين، تێػچوون، ئاژاوە

انقلاع: نهمان، لهبن هاتن

انقیاد: سمرشوّری، مل کهچی، مل دان، دهستهموّ بوون انك: ممرمكمب، دان، دويّت، نموی شتی پيّ دهنووسن

انگار؛ حاشا، حاشا کردن، گووپدان، باوهرِ نهکردن، هیچ

کاتێکی، پێ ڕازی نمبوون، مل نهدان

الْكُرِ: ناموْ، دزيْو، ناحەز، نەناسراو، ناخوْش

انکسار: شکان، شکمستن، شکیان، دمرزین، تووتوخیّن انکساف: گیران، گیرانی مانگ و خوّر، مانگ گیران، خوّر گیران، گرتن

ا**نگشاف:** هاتنــه رِوو، دمرکـهوتن، رِووت بـوون، ئاشـکرا بوون

انكيس: ناومژوو، ههلگهراوه، سهرو ژير

انگ: هەنگ، مىش ھەنگوين، مىشەنگ

انگار - انگاردن: بروانه انگاشتن

انگارده: چیرۆك، داستان، بەسەرھات

انگارش: بروانه انگاشتن

ا**نگاره: (¹)گ**وومان، شك، دوو دنّی (^٢)هکر، بیر، خهیالّ، هـزر (۳)بهسـهر هـات، داسـتان، چـیروّك (^۴)پێويـست، ئهندازه، راده

انگاریدن: بروانه انگاشتن

انگاز: ئامراز، كەرەستە، ئامير، دەوات

انگاشتن: گوومان کردن، وازانین، بیر کردن، ههست کردن، خهیال کردن، واتیکهشتن

ا**نگام:** بروانه هنگام

انگامه: بروانه هنگامه

انگېين: هەنوين، ھەنگوين، ھەنگفين، كۆمەلگا، تـە فـر،

هنگف، هنگوف، کاریت

انگفتن؛ بروانه انگیختن

انگروا: ئاخوور، تەويلە، شوول

انگرو؛ بيّل، بيّلاسن، خاكەناز، پيّمەرە

انگژوا: بروانه انگروا

انگشت: هامك، پهنجه، نهنگوست، نهنگووس، كلك، تبل،

انگشت: خەنوز، زوغان، رەژى

انگشتال: نەخۆش، ناساغ، ناخۆش، ناتەندروست

انگــشتان: ئەنگووسانە، قووجـكە، دەق، ســەرتلىك،

هنگوتۆك، ئەنگوستىلەي دوورومانى

انگشت پیج: پمیمان، بهنیّن، ممرج، دمستا ویْرْ

انگىشتر: ئەنگووسىتىلە، ئەنگوشىتەر، ئەنگووشىتەويلە،

نگین، کلکهوانه، مینهکه، پهنجهوانه

انگشت شمار: کهم، توز، نهوهی ژمارهی له ژمارهی انوشه: (١)باويدان، نهمر، ههميشه زيندوو (٢)تازه فامكەكانى تى نەپەريت

انگشت شهادت: دۆشاو مژه، هامكى شايمتوومان انوف: نووت، نووتهكان، كميزكان انگشت کش: بروانه انگشت نما

انگشگر؛ زوغال فرؤش، خەلوز فرۇش انگشت نشان: بروانه انگشت نما الكــشت نمــا: ئەنگووشـتنما، ئەنگوشـت نيـشان،

ئەنگووستنما، كەسىك لەبەر ناو و ناوبانگجى بـ قامـك نيشان بدرنت

انكشت شمار

الْكُشَّتَهُ: شەن، شەنە، داريكى بينىج پەنجەيـ خەرمانى گیره کراوی پی به با دمکریت انگل: قامكه، پهنجه، تل انگل: دووگمه، هۆپچه

انگور: ترێ، ئەنگۆر، ھەنگوور انگورستان: رِهز، باخي تري، باخي ميواو انگول: دووگمه، هۆپچه

انگول: قاكم، يمنجه، تل انگيختن: هاندان، جوولاندن، پال پيومنان، چۆكلەختى، بزواندن ههل خراندن انگیر: همنجیر، نمنجیر انگيزاندن: هاندان، بزواندن، جوولاندن، هه نخراندن

انگیزه: هۆ، هۆكار، بانى، بەلگە، هۆى بزواندنى كەستك بۆ كارنك

انمساء (١) گهشمپندان، بمره پندان (٢)دمرخستن، ناشكرا كردني ووته

انمله: سهر تل، سهر قامك، سهر پهنجه

انگیزش: بروانه انگیختن

ا نموذج: تموونه، شيّوه، شيّواز

انواء: بهخشش، كمرهم، باران انوار: نوارمكان، رووناكيمكان، رۆشناييمكان

انوار: شكۆفە، چرۆ

انواع: شيّومكان جؤر، جهشنهكان انور؛ روونتر، رووناكتر، درموشاومتر

انوق: هەلۆ، كۆلالە مار، ئەيلق، ئەلھۆ انوك: گێژ، نمزان، حۆل، كمر، بێ ئاومز

انهاء: گەياندن، پئ راگەياندن، ئاگادار كردن، ھەوالدان انهاب: تالأن كردن، تاراج كردن، همرهوود كردن، كمل و پەل و سامان كە بەزۇر ئە مرۇۋ دەبرىت انهاج: روون بوون، دمركهوتن، دمرخستن، ئاشكرا بوون

انهار: رووبارمكان، جۆگەكان، چۆمەكان انهاض: بزواندان، ههل خراندن، جوولاندن، هاندان انهباط: هاتنه خوار، دابهزین، داکهوتن، نزم بوونهوه

انهتاك: رسوايي، ئابروو جوون، شمرممزاري انهدام: رمان، تەپىن، كاول بوون، رووخان، ويْران انهر: رووبارهكان، چۆمەكان انهزام: شكان، تيك شكان، ههلاتن، شكاني لمشكر انهظام: همرس كردن، دابمزيني خواردن

انهمار: تیّك شكان، كاول كارى، داتـمهین، دارمان، انهماك: همول دان، سمرهال بوون بمكاريك، تيكوشين خەبات دان، بى ووچان

انیب: دیان سمؤره، کهسیّك دانی گاز گرتنی وهك دانی سمؤره گهوره بیت انيس؛ هۆگر، ئۆگر، خووگرتوو، هاورێ، دۆست، يار ائیسان؛ ئەفسانە، ھەلبەستراو، قسەى ناراست انْهِق: عمنيق، سمرنج راكيْش، جوان، بمدل، گونجاو،

> انین: هاوار، ناخ و داخ، گریانی بهسوز اوا: ئاواز، ئاھەنگ، گۆرانى

اوائل: سمرمتاكان، دمسييك اواب: تۆبــه كــهر، پەشــيمان، كەســيْك بـــۆلاي خــوا

بگەرپتەوە

اوابد: ئاژەنى وەحشى، ئاژەنى درندە، گۆشت خۆر اواخر: دووماهي، دواييهكان، كۆتاييهكان

اوار: گمرما، گمرمی، تا، تینویمتی

اوارون؛ پێچەوانە، خوار، ئاوەژوو، ناراست، نارێك

اوارونه؛ پێ ناړاست، ئاومژۆ، ڕێ لار، لاړێ

اواسط: بيّومراست، ناومراست

اوام: رمنگ، جۆنىمتى رمنگ

اوام؛ توونی بوون، گێژی، تینویهتی

اوامر: دمستورهكان، ياساكان، فمرمانهكان

اوان: كات، وهخت، سات، دهم

اواني: دمقرهكان، دمفرهكان، ئامان، قاپ، ئيربار

اواه: گرینوّك، چاو به فرمیّسك، كمسیّك نه ترسی خوا زوّر بگری

اوب: هاتنهوه، گهرانهوه، ئهگهریان

اوبـاردن: بروانه اوباريدن

اوباریسدن: هـووت دان، کردنـه خـوار، هـووت دان بـی جاووین

اوباش: لاتوو لووت، لاتوو پـووت، سمرسـمری، خوێڕی، بـمردلاً، هيچ و پـووچ، شارلاتان

اوبـاشتن: كۆكردنـهوه، پركردن، لێوان لێو كردن

اوبردن: بروانه اوباریدن

اويه: خيّمه، رهشمال، چادر

اوثان؛ بت پەيكەر، ھەيكەلى دروست كراو بۆ پەرستن اوتق: بەھيّز، جيّگر، سەھام گير

اوج: بلندی، بمرزی

اوجاع: ئێش، ئا زارمكان

اوجال: شهم ووشه كۆيەو بەمانانى تىرس، سام، باك،

پەروا، ھەراس، دىت

اوجب: شياوتر، پٽويست تر، شايان تر

اوچه: بمړيز، بمنرخ، گموره، گرنگ

اوحال: هورو چلپاو، کل و ناو، هووراو

اوحد: تەنيا، يەك، تەك، بى وينە، بى ھاوتا

اوداء؛ دۆستان، هاورنكان، لايەنگران

اودر: مام، برای باوك، ئاپۆ

اودیه: رووبارهکان، جوّمهکان اور: مست، مشت، مسته کوّله

اور: جنێو، هسهی ناشرین، جوێن، پژمین اورا: ههلا، هلات، دژ، دیوار ی گهوره و بمرز

اوراد: دوّعا، زيكر، پارانموه، لالأنموه

اوراشتن: بروانه افراشتن

اوراق: بمرگەكان، لاپمرەكان

اورام؛ ئەم ووشەيە كۆپەو بەمانانى ھەلأوسان، ماسين،

ئاوسان دێت .

اورت: : كراوه، ئاوهلا، بلاوى

اورع: ؛ پارێزكار، خوّ پارێز، داوێن پاك، خواناس

اورك: : جۆلانى، جۆلانە، ھەرەزانى، ھەلوورك، دىلانە، لەلووە ھىللان، ھىفرۆى، ھەلواسىنى گوورىس بـە دارو

هات و چۆ كردن پێى

أورمزّد: : ئاوراممزد، ئەھورامـمزد، خـواى تـمنيا، خـواى زمردهشتيان

اورند: : پنگه، شان، پله، باندی

اورند: : (۱) زیر، هزرو ناومز (۲) هنیّن، تهلّه که، کهنگه اورندیدن: : هربودان، ههل خهنّهتان، کلاوسـمر کـردن،

گرم*ی* کردن

اورنگ: : تەخت، كورسى، كورسى پاشايەتى، كەت

اورنگ: ؛ ئاوۆرمنگ، بەرمنكى ئاو، ئاوو رمنگ

اوزار: : ئامراز، ئاميّر اوزار: تاوان، گوناحهكان، هملّه، جموتيمكان

اوژندن: كەواندن، بەزمويدان، خستن

ا**وس:** (۱)بهخشیش، پیّدان (۲)گورك

اوساخ: شەم ووشەيە كۆيسەو بىەماناى چىڭك، ناپاكى، پىسى دۆت

اوستا : ئەوسىتا، ئا<mark>قى</mark>ستا، ئاو<u>ى</u>ستا، كتى<u>دى بىيرۆزى</u> زەردەشت

اوستاخ؛ نازا، چاو نەترس، بى باك، زاتدار، بەجەرگ

اوستاد: ومستا، كارزان، فيْركمر، ماموّستا

اوستام: زین، مارهکه، شتیك له چمرم و دار دروست دهکری و له پیش وولاخی بمرزه دادمنری

اوسخ: جلَّكن، ناپاك، پيس، گلأو

اوسط: نيْو راست، نيّومنج، ناوه راست

اوسع: بمربلاو، كراوه، ناوهلا اوشاق: بمرده، كۆيلە، كور اوشال: گۆم، چالاو، زملكاو، زمق، شويْني كۆبونمومى ئاو اوشاندن: بروانه افشاندن اوضاع: بارو دۆخ، چلۆنايەتى، چۆنيەتى اوضح: روونتر، ئاشكرا تر، ديارتر، بمر جاو اوطار؛ پێويست، پێداويستى، نياز اوعیه: دمقر ه دمفر، قاپ، هیر بار اوغاد: بيّ ناومز، كهم هام، كمر، گيّرْ، ورٍ، حوّل اوفتادن: بروانه افتادن اوقات كاتمكان، ساتمكان، ومختمكان، دمممكان اوكندن: بروانه انكندن اوگ: بەرزايى، بلندى، بلندايى اول: يەكەم، سەرەتا، دژى ئاخرى اولاد: منالهكان، نهومكان اولاغ: وولاخ، كمر، گويْريْرْ اوليتماتوم: دواين قسه، ئۆليتماتۆم، ئاخرين، مهرج، وتهی ناخر، بریاری کۆتایی، دوایین پشنیار اولجامیش: کورنوش بردن، سهر دانهواندن، ملکهچی، لايەنگىرى اولسر؛ برین، زام، ناسور، زامی دهم کراوه له جهسته أولو: خاومنهكان، مانخۆكان، خواومندمكان

اولوالامر: بيشهوا، ريبمر، فمرمانرموا اولويت؛ له پيشي، سمركموتن، پيش كموتن اولي: شياوتر، شايانتر، له پيشتر اولي: يەكەمى، سەرەتايى اولياء: دۆستان، هاورييان، ياران

اومانیسم؛ مرزد دۆستى، ياساى مرزفايمتى

اومید: بروانه امید

اوهام: خيال، گومان، بيركردنموه اويراه؛ لاري، ريكهي ناراست

اويژه: تايبهت، پاك، بژارده، خاسما، دانسته

اویس: گورگ، قمرق، ومرگ، گورگوری

اويماق: تايمغه، خيّل، عمشيره، بنهماله

اهابت: هاوار کردن، بانگ کردن، بانگ کردنی شوان بؤ مەر، ترساندن، تۆقاندنھ

اهاله: خوّل کردنه سهر، داپوْشینی مردوو به خوّل

اهالي: خەلك، دانىشتوان

اهانت: ئيهانه كردن، سووك كردن، هورسايى نههيشتن،

رسوا كردن

اهباط: هينانه خوار، دابهزاندن

اهبه ؛ پیداویستی، پیویستی، کمل و پملی ژیان

اهتداء؛ رِيْ دۆزىنەوە، رِيْ نويْني كران، رِيْ نيشاندران

اهتسزاز: شـهكانهوه، لـهران، شـهكاندنهوه، لـهرزين، لمرينهوه، جوولانهوه

اهتمام: همولدان، خميات كردن، تتكوَّشين، خممخوِّري،

بەتەنگەوە بوون

اهداء؛ پیشکهش کردن، بهدیاری ناردن، خهلات کردن

اهدار: بمفيرودان، نهناوبردن، پيشيل كردن

اهداف: نیشانه کان، نامانجه کان، مهبه سته کان

اهرامن: بروانه اهريمن

اهران: تەشوى، تېشە، تەوشى

اهرم: نوویدل، باری، رنگلیزه، ناسنیکی دریدو هورسه

شتى قوورسى له زمويدا بي دمجووليّنن

اهرمن: بروانه اهريمن

اهرمن لاخ: ئەھرىمەن جى، وولاتى شەرو ناپاكى

اهرن: بروانه اهريمن

اهریمن: ئەھریمەن، شەیتان، دیاردەی خراپە، دووژمنی جاكه

اهسريمن خسوي: شهيتاني، شهيتان خسوو، كمسيك

تايبهتمهندي شهيتاني ههبيت

اهزيمه: بروانه اهريمن

اهل: (١)شياو، شايان، گونجاو، (٢)خيّـزان، بنهماله،

ئەندامانى عەشيرەت و بنەمال

اهلاك؛ كوشتن، لمناوبردن، مراندن

اهـل بــاطن: رۆشــنبير، رۆشــن دنْـى، پــيرۆز، كەســنِكى رووناك بير

اهل بصيرت: زانا، بيرمهند، دوور نهنديش اهل تقوي: پاريزكاران، خۆپاريز، كەسانى اهل حال: دل زيندوو، خوش رابووير، دلخوش اهل حق: خواناس، خۆپاريز، له خواترس اهل دل: رووناكبير، رؤشن دل، دل زيندوو، خواناس اهل زوق: خوش گووزهران، دلخوش، خوش زهوق اهل رده: بيّ دين، خوا نهناس، ههنگهراوه اهل شقاق: شمرمنگيز، شمراني، ئاژاوهچي اهل طمع: كمسنى جاو جنؤك، رژدمكان، بمتمماحمكان اهل کتاب: زمردمشت و جوولهکهو مهسیحی که کتیبیان

> اهل كرم: دلباش، بهبهخشش، پياو چاكهكان اهل نفس: خۆبين، خۆپەرست، شاومت پەرست اهل وقوف: بهتوانا، ليهاتوو، كهساني كارزان

> > اهلى: رام، دەستەمۆ، دەسەلين، دەس گرۆ

اهل يقين: دينداران، خواناسهكان

اهلیت: شایانی، شیاوی

اهم: گرنگر، بهنرختر، پیویست تر، له پیش تر

اهمال: بهقنگاخستن، بهدوادا خستن، کهمتهرخهمی،

يەك خستن، يشت گوێ خستن، گوێ نەدان

اهمام: (۱) نانارام کردن، خهمبار کردن (۲)پیر بوون، لاواز بوون

اهمیت: بایهخ، گرنگی، بایی

اهبواء: همومسهكان، خواستهكان، نهفس، حهزه بيّ

نر خهكان

اهوار: شيواو، بمريشان، شميدا، عاشق

اهوج: خاو، كهم هام، بيّ ناوهز

اهسورامز دا: ئههورامسهزد، خسوای تسهنیا، خسوای زمردمشتهكان، ناورامهزد

اهون: لاوازتر، سست تر، سووكتر، نزمتر، كهم نرختر

اهیب؛ ترسینهر، توهینهر تر، پر مهترسی

اهیف: کهمهر باریك، ناوقهد باریك

ايائم؛ بيّوه، بيّوهژن، بيّوه پياو، پياو يان ژن كه ژن يان ميردي نهمابيت

ایاب: گمرانهوه، ومرگمریان، شهکریان، هاتنهومی دوو

ایاد: (۱)پشتیوان، پهنا، پشت (۲)پهرده، بووشار (۳)دژ، کێو، کوو

ایاره: دمستهوانه، دمست بهند، دمستیّنه،

ایاره: حسیّب، ژماردن، دهفتهری حسابات

ايارهگير: ژميريار، حسيبدار، حسابدار

ایاز: سرووه، سرپوهی با، سرته، چهته، شنه، جریوه

ايازي؛ پهچه، پێچه، رووبهندى نافرمتان

أياغ: جام، پيّك، باده، بمرداخ، بياله

ايالت: ناوچه، مهنبهند، ويلايهت، بهشيك له ولأت

ايام: رۆژ، رۆژمكان، رۆژگار

ایامن: شهم ووشمی کویم و بهمانای راست، بهرانبهر ىزى چەپ دۆت

ايامين: بروانه ايامن

ایبك: مانگ، مانگی تەواو

ایتام: شهم ووشیه کلایهو بهمانای همتیوو، بی باوك

دٽت

ايتكين: خاومن مال، خانه خوى، خاومندار

ایتوك: مزگینی، مژده، خهبهری خوش

ایثار: خهبات، گیانبازی، خونهویست، بهخشین

ا یجاب: پیویست کردن، رازی بوون، وهرگرتن

ا يجاد: دروست كردن، دامهزراندن، خولقاندن، داهينان

ا یجاز: کورتی، کورت کردنهوه، له کورتی برانهوه

ا يجاع: ئازاردان، ئيش پيگهياندن

ایج: ههچی، هیچ، توو، چوو، ئاشته با، ئاس و پاس

ا يهاء: دابهزاندن، له دل نان، ئيلهام كردن، خستنه دل

ايدر؛ ئيْره، ئيْره، هەنووكە، ئيْستا

ايدون: ئيستا، همر ئيستا، ليره، ئيره، ئهم كاته

ایده: فکر، بیر، هزر، گوومان، نهندیشه، نیمت، باوهر

ایدقال: دوا بلهی ویست، شیاو

ايسدي: نــهم ووشــهيه كۆيــه بــهماناي دصــت دێــت،

دمستهكان

بارہ

ایسناه: نسازار دان، جهوسسانهوه، بسن پسهنج کسردن، تمریلانهوه

> ایر : کیر ، کیر ، گوون،عمیبی پیاو ایرا : لمبمر ئمومی، چونکه، بۆیم

ایراء: رِهخنه گرتن، رِهخنه، بیانوو، ئیراد، رِهغنه ایرمان: میّهمان، میوان، مههوان

ایز : شویّن پیّ، جیّگه پیّ ایزد : یمزدان، خودا، خودیّ

ايرمان سرا: ميوان خانه، ميمان خانه، مييوانكه

ایسزون: ههمیشه بههار، ههمیشه سهوزه، گونیکی نارنجی و زمردی ههیه له ههموو چلخیکدا گوئی ههیه ایسار: بههیز بوون، دمسهلاتداری، ناسان بوون

ایستادن: ویّسان، راومستان، ومستان، بمهیّوه بوون ایستانیدن: ومستاندن، راومستاندن، ویّساندن، به هیّوه راگرتن

> ایستگاه: ویِّستگه، نیِّستگه، شویِّنی ومستان ایِستیدن: بروانه ایستادن

ایسر: چمپ، لای چمپ، دژی راست ایشه: جاسوس، سیخور، هموالدره انصاه: نامنهٔ گادی ک دن، دمند دادان

ایصاء: ئامۆژگاری کردن، پهند دادان ایصال: پهیومند کردن، پیکهوه لکان، پیکهومنووسان،

> بەيەك گەياندن ا**يضاء: ب**ۆ جاري*كى* تر، ھەرومھا

ایطاء: پیّشیّل کردن، پامال کردن، پایهمال کردن ایهاد: ترساندن، توّهاندن، داجِنّهکاندن

ا**يفر**؛ نيّر، نيّره، كەلّ، ئەسپى نيّر ا**يفاء؛** ومفا كردن، بەليّن بردنـه سـەر، لەسـەر پـەيمان

مان، پەيمان نەشكان

ایفاد: ناردن، ههناردن، رموانه کردن ایفاد: داگیر ساندن، ناور نایساندن، تیّکردن

ي هند حمير سسن حرو ميسسن سيرس ايقاظ: ووشيار كردنهوه، به ئاگاهيّنانهوه، تىّ رۆكردن، تىّ خستن

ايقاع: گيرۆدەكردن، كەواندن، خستن، بەراستى كردن

ا**یقان:** دڵنیایی، بیّ گوومان، باومرٍ

ايل: خيْلْ، تايمفه، عمشيره، بنهماله

ايسلاج: خستنه ناو، دمرهينانهوه، تي روّكردن، تي

فستن **پلاد**: زان، زك بوون، نزيك بوونهود*ى* كاتى منال بوون

ایلاد: زان، زك بوون، نزیك بوونهومی كاتی منال بوون ایلاف: (۱) دوستایمتی، گونجاوی، سازگاری (۲) پهیمان، بهلان، ئهمهك

ایل بیگ: ریش سپی، سمروّك عمشیره

ا**يلچى:** نێردراوو، نێراوو، كمسێك بمتايبمتى بـۆ كار**ي**ـك بنێرێت

ایلخان: بروانه ایل بیگ ایم: بنوه پیاو، بنوه ژن، ژن یان پناوینک که میّرد یان

ژنی نهماییّت ادماره (۱) نشاری نامانم (۲) تهمیی نمیّد سر:

ایماء: (۱)ئیشاره، ناماژه (۲)تهوس، نهێنی، راز ایمد: گاسن، گێسن، گاو ناسن، ناسنێکی سـمر تیـژه کـه بـهدار بـه گایهوه دهبهستن زموی پێ دمکێڵن

ایمن: (۱) پراست، لای پراست (۲) دلنیا، ناسووده، پشت سوور، دل قایم ایمه: نیستا، هیستا، همنووکه

ایناس: (۱) خووگرتن، عادمت گرتن (Y) هؤگر بوون، ئۆگری

۔ ایٹاغ: دوو زمان، تەلاھرەش، ئاورى بىن كا، گاى بنـە، بېكۆلچىن

ایوار: دممهو ئیّواری، ئیّواریّ، رِوْرْ ئاوا بوون ایوارْ: رِازاوه، رِازاو، لووس کراو، جوان کراو، رِازیّنراو ایوانْ: همیوان، تارمه، ئمیوان، ئیّوان، دووبانکوّك ایهام: گوومان، شك، دوودنّ بمهملّه بردن، شك خستنه

دڻ، تووشي دوو دلي کرد

بائست: بسهیات کتسووت، شسهوماوه، نسان و چید شتی شهوماوهی شهوییه بائر: بهیاره، چوّل، بایه، باهیّر، با بیّر، بوّره، هوّر باارز: بههادار،گران، بهنرخ، بهریّز بائره: بروانه بائر بسائس: همژار، نهدار، دهست کورت، کهنهفت، چاره بسائس: همژار، نهدار، دهست کورت، کهنهفت، چاره بااصل: خانهوان، خانزاد، توّرن، گهوره ماکل، کابوّش، بااصل: خانهوان، خانزاد، توّرن، گهوره ماکل، کابوّش، بائن: بهرچاو، دیار، روون، ناشکرا بایک، باوک، باوک، بابه باید: دورگا، دمروازه، درژه، شایاو

باآبرو: به نابروو، نابروودار، بهحمها

بابت: لمباره، دهرباره، بابمت، بوّنموهی باوهت بابزن: شیش، سیخ، سیخودار، شیشی کمباب و ئیتر باب طبع: بمدن، گونجاو، دلّخواز، شتیّك بمدلّی مروّق بیّت

> **بابك**: راهێنمر، فێركار **بابلس:** خمشخاش

بابوته: گۆزە، ئا<mark>ف</mark>لىنە، سووالەت **بابونج - بابونك:** بروانه بابونه دادەند دەرارىدىنى كارىرىي

بابا: بابه، باوك، باوكه، باومگهوره

بابوونسه: بابوونسه، گونسه فسمتی، گونسه جساو نیسشه، گیایسه کی بسهماری بیون خوشسه و اسه پزیسکی دا بسهکار دهمیندریت

> بابیزان -بابیزن: بروانه بادزن باتالیون: بهتالیون، دهسته گروپ، هیز، لق

باتره؛ دمف، دهفه، دایره، دهفك، ئـامرازیّکی ناهـمنگ و بـمزمـه

باتك: بره، تيژ، شمشێرى تيژ

باتلاق: زق، زلقاو، زهلكاو، لمرزؤك باتنگان: باينجان، بادينجان، باجان، گيايمكم بمرى

وهك كوولهكهى دينن بهلام رمش و هاومييمو بؤ چيشت بماري

باتون: گؤچان، داره دەست، قەلانگ، ھەچك، چەوگان، ھەچى، گالۆكە

باج: باج، میری، رادانه، سمرانه، سمرانهی زورمکی

باج: ووته، هسه، ووتار، پهيڤ

باج بگیر: باجگر، باج نهستین باجهوان، رادار

باجغانه: باجگه، شوینی باج لیومر گرتن

باجربزه: بهجهرگ، شیاو، زاتندار، شایان، لیّهاتوو، بهتوانا

باج ستان: بروانه باج بگیر

باجگاه: باجگه، شو<u>ن</u>نی باج سمندن **باجنا**ق: هاو زاوا، ئاوملّ زاوا، هاوملّ زاوا

ب بسان؛ هاو راوا، ناوهل زاوا، هاوهل زاوا باجسه: باجسه، رۆچسنه، كولانسه، واجسه، كوناواجسه،

کهناوه جسه، قهفهزیّکسه لسه بانسک و سسینهما و شهمهندهنهردا یسهکیّکی تیا دادهنیشیّت و بلیتی تیا

باجي: خوشك، خويشك

دمبرێ

باحث: لێكۆڵـمر، پـشكنمر، كمسـێك بـمدواى شـتێكدا

بروات و لیّکوّلینمودی لمسمر بکات باحور: جله، گمرمای تیژی هاوین، جلمی هاوین

باخبر: ناگا، خمبمر دار، ئاگادار

باخت: دۆران، زیان کران، له دەست چوونی شتیّك به هوومار یان گریّو

باختر: رِوْرْ ئاوا، خوْر ئاوا، خوْرنيشن

باختن: دۆراندن، زیان کردن، ترموه، دارنان، لهکیس جوون، تیشکان، خجان، خرجان، له دهست جوونی

شتیک به هوومار یان شتیکی تر

باخل: رژد، هرِنووس، جههخوس، چرووك، سبكه

باخه: كووسى، كيسهن، كووسهن

باد: با، وا، شا، هموا که بایی بیّت که نقی داران و سمری گیاکانیش دمبرویّنی، بای زریان، بای روّز ثاوا،

بای شهمال

باداباد: قيرو سيا، بهتوون، بهجهههننهم، ههچى

دمبيّت با ببيّت

باداد: دادپهرومر، دادپهرست، دادپهرس، کهسیک دژی زوونم و ستهم بیّت، دادپرسیار

بادافراه: دادپرسی، داد پرسیاری، ئێپرسینهوه، سزادان،

تۆلە، جەزرەوە، بويژاردن

بسادام: بساهیڤ، بسادام، بایسهم، جسهفاله، بسه دار و بمرمکمشی دهلیّن جوواله

بادام بن: داری بایهم، دار بادام

بادام چشم: چاو بایهمی، کهسیّك چاوی له بایهم بجیّت بادام سیا: چاو بایهم، چاو ردش، معبهست له چاوی

بادام كاغذي: چوواله كاغمزى

خۆشەوپست كە رەش و ئە بايەم بچێت

بادام كوهي: چوواله كيّوى

بادامی: بادامی، ثمودی شیّودی بادام بیّت، بایممی

بادا نجیر: باهمنجیر، همنججیریّکی بیّ تامه که له پیّشدا پیّدمگات

باد أور: بارامان، باهینراو، باهینمر، شمومی با لمگمن خوّی رایبمانیت و بیهی*نن*

باد آهنگ: دهلاهه، رؤچنه، بهرکاره، کؤلیتان، کولانه، کونی گهوره له دیوار

بادبادك: بازى همواى، بافركه، حموايله، بمرزه

بادبان: چارۆكەي كەشتى

بادبدست: بـممراز گم*شـ*توو، جـاره رِمش، بـایی هـموا، بابدمست

بادبر: بابر، بوّن بر، همر دمرمانیّك بای سك نمهیّلت بادبر: خوّههٔ تکیّش، فشه کمر

بادبر: بروانه بادبادك

بسادبروت: بای ههوا، خو بهزل زانسین، خوبینی،

خۆپەسەندى

بادبز: پاییز، پههیز، پهییز، چری، سهردووا

بادبهاران: بای به هاران، بای به هار بایه که که که به هاردا بینت

بادبيز -بادبيزن: بروانه بادبزن

بادپا: بەلەز، خۆشرەو، خيرا

بادپر: بروانه بادپر

بادپیج: جوولانه، جولانی، همرزانی

باد پمسا؛ باپێو، بەلـەز، خۆشـرەو، باگـار، ئەسـپ يـان

ووشتر ڀُك خيّرا بروات

باد پمودن: لاوازى، تەنبەلى، ھەتيو جەيى، باپيڤانى

بادخانه: باگیر، باگا، شوێنی باگر، باخوون

بادخن: بروانه بادخانه

بادخون: بروانه بادخانه

باددست: بابهدمست، همژار، نهدار، دمست کوورت

بادرم: هيرۆ، بێ وهج، بهدمرد نهخواردوو

بادرْن: باومشێن، بارووشه، باومشينك، باشێن، باژمن

بادسار: کهم نرخ، سووك، بی هوورسایی

بادسام: بای گهرم، بایی سوتێنهر، بای ژاراوی

بادسايي: خۆبەزل زانىن، خۆھەلكىش

بادسبات: خؤبمزل زاني، خؤهه لكيشي

بادسر: ئەخۆرازى، مئهور، خۆبىن، خۆپەرست

. پادسرد: کزه با، بای فینك، بایهك سهرمای لهگهل بینت

بادسنج: خۆبىن، ئەخۆرازى، خۆبەزل زان

پادستج: خوبین، نهجوړاری، خوبدرن ران

بادسنج: باپیّو، نامرازیّکه بوّ نمندازه گرتنو فشاری با

بهكاردينت

بادشکن؛ بروانه بادبر

بادصر: بای سمرسمر، بای توندو تیژ

بادغر: بروانه بادخانه

بادفر: فرفره، فرفرؤك، گفگفه، تهختهیه كي ناسكه له دمزووی قایم دمکهن و بای دمدمن

بادفراه -بادفره: بروانه بادافراه

بادفره: بروانه بادفر بادكردار؛ توندو تيژ، باگار، خيّرا، بهلمز

بادكردن؛ باكردن، هه لأسان، پاچشين، پووم، شزين، ئاووسان، پەيدا بوونى با لە زگدا، باكران، يەدمىن

بادكش: باكير، باكيْش، بادگير، باكمش، واكمش، گلويّنه بادگنسك؛ ميرولان، ميردان، كيسسههكي بسجووكي

لاستیکه، بای تیدمکهن و بمرزی دمکهنهوه بادكرد: تيز، خيّر، بهلمز، خوّشرمو

بادگشتن: بمفيرة جوون، لهناوجوون، بمباجوو، بايي

بادگلو: قرپ، قرقینه، بای قورگ بادگنسد: با گوونه، جـۆره نهخۆشىيەكە ئــه گــوونى

مروِّقان دهدات و ئهی ناوسینیت بادگير: بادگير، باگير، باكيش، گلوينه

بادل: بهجهرگ، زاتدار، بهدل، چاونهترس، نازا بالمفاصل: با له رؤماتيزم، نهخؤشيهكه له لمبهر جهند هۆيەك له ئەژنوو بشت و شان و هول دەدات

بادن: قەلەو، قەلەو، گۆشتن، زل، جەوور، جاخ، بەزدار، دژی لەر، خەپە

> بادنجان؛ باينجان، بايمنجان، بامجان باده وام: حيكير، سمقام كير، بمردموام

> > سمرخوش دمكات

بيدمهاليّون

بادوبود: خۆبىنى، خۆپەرستى، خۆپەسەندى

بادوبيد: فيرَّوْ، بيّ هوْ، خوْرايي باده: شمراو، شمراب، مهى، باده، عمرهق، شموهى بياو

باده: واق، سمرسوورمان، پمشؤكاو

بساده يسالا: كمرمة كير، نارمة كير، نمومى عارمتى

باده پیما: عمرهق خور، مهی خور، شمراو خور باده فروش: باده فرؤش، مهی فرؤش، عمرهق فرؤش

بادمگسار؛ بروانه بادمهیما

باده نوش: مهی خوّر، شمراب خوّر بادي: بايي، وايي، همرچي پهيوهندي به باوه همبيّت،

باربردن

ئاشى بايى بادي: (١)دمسبيكهر، خولقينهر (٢)سهرمتا، دمست

پێِك، پێۺەكى

بادیه: دهشت، چۆل، چۆلەوانى، بایه، بیابان، بیاران

باديه بيما: سارا پيو، بيابان پيو، كهسيك له بياباندا بكمريت

باديمه نشين: خيومت نيشين، جادر نشين، گمرؤك، كۆچەرى

باذل: نێبوور، بهخشمر، جاو پؤش، هشازا بار؛ بار، بهندهك، همشتيك به پشتى وولاخى هملكيرى

پێ دهٽێن بار

باران: باران، واران، ومشت، قاران، ئـهو تنوَّكـه ئاوانهيـه هەور بەسەر زەويدا دەيبارينيت

باراهکن: بروانه باراندار

وهك باران

بارانداز: خانوو، بارخانه، همیوان یان همر شوینیك

باری تی بخریت باراندن: داباراین، باراندن، بارانن، باراندنی همرشتیك

بساران سنج: باران بيو. شتيكه ئهندازهي باراني يندمكرنت

باران گیر: بارانگر، همرشتیک ریکر بیت له بمرکموتنی بار ان

بساراني: (١)بساراني، رۆژێکسي بساراني، همرشستێکي پهیومندیدار به باران (۲)بارانی، سهرپوشیکه لهبهر دەگریّت بۆ ئەوەى باران تەرى نەكات

باراه: راست روّ، کهسیّك به ریّگای راستدا بروات، ریّ راست

باربر: باربمر، بارمبمر، گوویْریْر، گووی نهمست

باربردار: باربهر، بار ههلگر، بارمبهر بساربردن: بسابرن، بساربردن، بسار هسه لکرتن، بسار

گوويزتنهوه

بـارگیر: بارگیر، باربمر، بار همنگر **بـارگیرن:** گۆم، چالاو، حـموز، زملکاو بـر.

بارلیف: دیار، بمرجاو، هملکمنراوی سمر بمرد کمدیار و بمرجاوبیّت

بارمایه: کهل و پهل، کالا، کاله، جتمهك، کالاو

بارو: ديوار، حەسار، پەرژين، حەووش

باروا : شياو، شايان، رموا، شان، ومشاوه، ژيهاتي

باروبنديل -باروبنه: كەل وپەل، چتومەك، چتمەك،

تفاهى گەشت، شتومەك

بسساروت: بسارووت، دمرمسانی تفهنگانسه، تسوّزی ههلگردنیّتموه

بساروح: دن تسمر، دن کسراوه، دلخسوّش، دن زینسدوو، سمرحان، دهم به خمنده

باروح؛ گیاندار، زیندمومر، بوونمومر، رؤح لمبمر

بارور: بەبەرھەم، بەبەر، بەبەرووبوم

باروق: سپیاو، سفیاو، تؤزیکه نافرمتان له دهم و جاوی دهدهن بو جوانکردن

باره: ديوار، حمسار، حمووش، پمرژيني قملاً كۆنمكان

باره: ئەسپ، بارگىر، يابوو

باره: چۆنيەتى، شيوە، ياسا، شيواز

باره: جار، دهفحه، کمرمت، دهفعه

باره بند: تەويلە، ئاخوور، شوول

بساري: بسارى، پەيومندىسدار بسە بسار، ئسەومى بسۆ بسار ھەلگرتن بىيت ئە رەشە وولاخ و ترۆمبىيل

باریاب: بـمراق نـاوی، ناومنیا، پـاراو، بـمراف ناویّـرّه،

زموی میومیهك بمراو بیّت

باریدن: بارین، بارش، وارین، ومشت، بارشت

باريك: باريك، لەوەنىد، لاواز، فىن، جىلاز، بى تىن، زىداق

بایك انداز: كهمان كيش، تير هاويزى ليهاتوو

باريك اندام؛ باريكهله، باريكهلانه، بيّ تين، لاواز

باریك بین؛ بمهوّش، ووریا، فرمزانا، زیرمك، ووردبین باریك میان؛ كهممر باریك، ناوقهد باریك، ناوقه شمشانّ باربستن: بارکردن، بار بهستن، فؤناغ گؤرین، لیّ بترکرددن

باربند: باربهند، باربهست، شویّنی بار لمسمری سمیاره بغ بار

باربندي: باربهنی، باربهندی، بار بهستن، بارکردن

بارپیج: بارپیج، باربهست، ئهوهی باری پی تونگ و

شەتەك دمدەن

بارج: زمريا پٽِو، دمريا پٽِو، مەلەوانى لٽِهاتوو

بارجا: بروانه بارگاه

بارخانه: تفاق، بارخانوو، بارخانه، تفاهى گهشت

بارخیز: تیرناو، پرناو، پرداهات، بهپیت، زموی بهپیت

و خير

باردادن: بمردان، بمروبمرهم دان

بادار: ناووس، سك پر، پي گران، دوو گيان

باردان: بارگه، خورجیّکی گهورهیه کهل و پهلو تضاهی

تايبەتى تى بكەن

باردل: خەم، پەۋارە، خەفەت، ئازار

بارده: سارد، فيّنك

بارده: بهبار، بهبهر، بهبهرههم، بهسوود، پر داهات

بارژائي: بارزانی، ناوی خێڵێکی کورده کموتوّته نێـوان رمواندزو زێبار

بارسنج: بـار پێـو، قەپانىدار، كەسـێك كێـشى بارەكـان دەكات ئەسەر ھەپان

بارفروش: كۆفرۆش، بار فرۆش، كەسى<u>ن</u>ك شت بــه بــارو

به کۆ بفرۆشێت

بارق: درمخشان، نوورانی، درموشاوه

بارك: چەلم، بارىك، لەومند، چيلاز، زراو

بارکده: بروانه بارانداز

بساركش: باربسهر، بارهسه لكر، وولأخيَّك بسوَّ بساربردن

بەكاربىنن، گوويْريْر

باركش: خەمخۆر، خەمبار، غەمبار

بارگاه: بارمگه، بارمگا، هوّناغ، خیّومت، خمرگا، کوّشك و

سەراى گەورە

بارگى: ئەسپ، بارگير، يابوو، چارمووى

باز: پشگریّکه بهمانی جاریّکی تر، دووباره، کمرٍمتیّکی تر دیّت

باز: ناوهلاً، کراوه، بمرهلاً، ومتاك، سمرنمپؤشراو باز: باز، تموار، ناخايؤك، بالندهيـمكى دمنـووك خـوارى گۆشت خۆره، چاوى جوان و كونجركونجره بۆ ړاوه كمو بمخيّو دمكريّت.

بازار؛ بازار، بازیّر، وازار، جهند دووکانیّکه شویّنی کرین و هروّشتنی تیا بیّت

بازارتیزی؛ بازار گمرمی، بازار تیژی، زؤری و زمومندهی کرین و فرؤشتن له بازاردا -

بازارگان؛ بازرگان، بنهکدار، سهوداگمر . . .

بـازاري: بازارِی، وازارِی، تایبمت بـه بازارِ پیاوی بازارِ **بـازآمدن: گ**مرانموه، هاتنموه، **همگ**مریان **بـازآورد: د**یاری، خهلات، پیشکمشی، سموهاتی

بسازآوردن: گەراندنسەوە، ھێنانسەوە، ھەگەرانسىدن، وەگەراندن، بردنموە

بازایستادن: ونستان، کپ بلوون، لهجووله کهوتن، فمستیان

بازپرداختن: تمواوبوون له، ئمنجامدان، تمواو كردن، گمشتنه كۆتاپى

بِسازپرس؛ دادپـرس، داد پرسـيار، لێکوٚڵـمر، پـشکنمر، پرسيارکمر

پازپس: دوا، پشته سهر، بهدوای، لهدوای، پشت پازپسین: کوتایی، دووماهی، دوایی، ناخر پازتاپ: رمنگدانهوه، درموشانهوه، درمخشانهوه پازچست: لیّکوّلینهوه، گهران، گهران بهدوای، پشکنین پازچودن: چنینهوه، ههلگرتن، کوّکردنهوه پازخواست: پرسیار، لیّ پرسین، پرسینهوه، لیّ پیّچین پازداشت: بهندی، زیندانی، گیروّده، حهپس، گرتن پازداشت گاه: زیندان، بهندیخانه

بازداشتن: بمرگرتن، ریّگرتن، نههیّشتن، ریّ له کمسیّك گرتن بوّ ثمنجامدانی كاریّك بازدانستن: جیاكردنهوه، جیاكاری، فهكوّلین، لیّكوّلین

| '

بازده: دمسهات، دمسکهوت، داهات، نمنجام، دمرهات بازدید: گمران، سمرلیدان، جاو پیکهوتن بازرس: پشکنمر، پشکنیدر، پشکینمر بازرستن: رزگاری، رزگاربوون، نمجات بوون بازرگان: بازرگان، سموداکمر، ماملمچی بازشدن: ومرگرتنموه، سمندنینموه، لی سمندنموه بازشدن: کرانموه، ناوهلا بوون، والا بوون بازشناختن: ناسینموه، جیاکاری، جیاوازی دانان

بازگاریدن : پشکنین، نیکوّلینهوه، گمر بهدوای بازگردن : کردنهوه، والاکردن، ناوهلاکردن، فهکردن

بازغ: رؤشن، رووناك، درهخشان، تابان

بازکشیدن: کنشان، راکنشان، له جووله کهوتن، جلّه وگرتن

بازگرد: گمړانهوه، بادانهوه، **ق**مرم**قین، گێ**ړانموه **بازگرد:** گمړاوه، گمړاو، پهشیمان، بازدمرموه **بازگردانـــــدن:** گمړاندنــــموه، گێړانـــموه، ناردنـــموه،

بازگشاو؛ قەبوون، كرانەوە، ئاوەلابوون

نمقراندن

بازگفت: ووتنهوه، دووبارهکردنهوهی قسه، دووپات کردنهوه

بازگو: ووتنهوه، دووباره کردنهوه، دووبات کردنهوه بازمالیدن: سمرکوت کردن، تیّك شکاندن، لمناوبردن بازمان: ونِسْتان، ومستان، درمنگ کردن

بازمانسدن: بــهجێمان، جێمانــهوه، دواکــهوتن، پــهك کهوتن، شهکمت بوون

بازنشاندن: دانیشاندن، دامرکاندن، خاموش کردن، کپ کردن بازنشتن: جینگیربوون، لهکارگهوتن، پهك کهوتن،

لەكاردانان **بازغودن:** شيكردنەوە، ل<u>ۆ</u>كدانەوە، نيشاندان، را**ڤەك**ردن

. بازنهفتن: حمشار كردن، شاردنهوه، فمشاردنهوه بازنه بازوو، باززنه، هزل و باسكي هملمو

بازوبند؛ بازووبهند، باز بهند، باهوو بهند، هوّلهوانه، جتیّکه لهجهرم و زیّر و زیوو دروست دمکری و له هوّل دمخری

> **بازودادن:** فوّلْ گرتن، یارمەتیدان، هاوکاری **بازوگشادن: فوّل** لیّ هەلکردن، فوّل هملّمالین

> > **بازه:** بروانه بازه

بازه: دمربهند، دمرومند، خرتهنگ، گمروټکه له نێوان

دوو کێو يان دوو گرددا

بازي: يارى، كايه، گالته

بازیار: جووتیار، جووتبهنده، جووتکار، جووتهێر بازیافت: دمست کموتن، بهدمست هێنان، دوٚزینهوه

بازیسافتن: بهدمست هینانسهوه، چنگ کهوتنسهوه، دمسکهوتنهوه

بازیسچه: (۱)بووکه له، کایه کلّی، شتومه کی یاری (۲) شوخی، گالته، گهمه

بازیدادن: گائته پیکردن، کلأو سمرکردن، هه**نخهلمتان بازیدن:** زیـان کـردن، دۆړانـدن، دانـان، لـهکیس *چـوو*ن، دارنان

بازیکردن: گا**نته**کردن، گهمهکردن، یاری کردن

بازیگاه: یاریگه، یاریگا، گۆرمپانی یاری کردن

بسسازیگر: شسانؤیی، شسانؤکار، کهسسیّك لسه شسانؤدا دمورببینیّت

بازیگرخانسه: شنانق شنانوو، شنویّنیّکی بنمرزه

هونمرمهندان لمسمرى نواندن دمكمن

بازگوش؛ گانتهچی، بیّ کار، کهسیّك بهردموام لهبیری یاری کردندا بیّت

باژ: بروانه باج

باژبان: بروانه باجدار

باژخواه: بروانه باجگير

باژدار: بروانه باجدار

باژرنگ: (۱)بمریهخه، بمریخه، پیش بهند (۲)مهمك بهند، توورهکهی مهمکان، شاماکی، مهمکهلوّس

بازگاه: شوێنی باج، باجگه

باژگون: سمروخوار، سمروژير، ئاومژوو

باستان: کۆن، کۆنه، رابردوو، شوێنهوار، زهمانی کۆن **باستان شناس:** شوێنهوار نـاس، پـسپۆرو زانـا لـه بـورای زانستی شوێنهوار

باستان شناسي: زانستی شوێنهوار، شوێنهوار ناسی **باســتیل: هــهلاً، هــهلا**ّت، نــاوس زینــدانێکی ناســراوی همرمنسا بوو

باسق: بلند، دریز، سمربمرز

باسکول: شایان، همپان، همپانی گموره بو کیشانی باری هورس

باسل: نازا، چاونهترس، زاتدار

باسسم: روخــوْش، دەم بەخەنــدە، ئەوكەســەى كـــه بىدەكەنىت

باسنگ: (۱)هورس، بهکیّش (۲)لمسمرخو، نارام، ممزن، هیّژا، یایه بلّند

باسسواد: خوینهوار، خوینهدهوار، شهوهی بتوانیت بخوینیت و بنوسیت

باشام: پهرده، کهتان، پووشا، کهز، پهیه، چارشهف باشامه: لهچك، رووسهرى، چارشێو، دهسماڵى سهرى ژنان

باشتین: میوه، بهرههم، بهروبوومی دار

باشکوه: بمړيّز، ړيّزدار، بهشان ديوو

باشگاه؛ يانه، هۆل يان ساحەيەك كە كۆمەننىك ومرزشى

تيادا دمكهن

باشماق: كموش، بيّلاو، سوول، سمولّ

باشنگان: بوستان، بیستان، کشتوکیاز، مهحتی، مخمخك، سهوزیخانمیه که کالک و شووتی و خهیارو تروزی.... تیابهرهم دههینری

باشومه: بروانه باشامه

باشه: واشه، باشق، باشؤکه، باشوو، بالندهیه کی گزشت خزره

بوون

باغي: داواكمر، ملهور، سمركيّش، ياخى، مل نهدهر باف: بروانه بافتن

بافت: (۱) رستن، جنین (۲) ناریق بافتکار: جولا، که یک به دهست شتی بتهنی له پیچالاندا، کؤرسکه ر، جوولی

پنچالأندا، كۆرسكەر، جوولى

باقتن: رستن، رئيسان، پەستن، ھۆنىنەوە، چنىن، ھٽ پنچان، بادانى لۆكەو خورى و موو بەتەشى ويان بەخە، دك تا بكرنته دەزەر بان بەن

پیسچان، بـــدانی توحــهو حــوری و مــوو بهدمســی ویـ بـهـخـهرهك تا بكرێــّته دمزوو یان بـهن **بـافل**ـم: دووماهی، كۆتایی، ئـهنجام، دوای همر كارێـك

بافر: بمریّز، بمشکوّ، بمشان **بافراست:** زانا، بمهوّش، زیردک، ووریا **بافروغ:** روّشن، رووناک، نوورانی، دردوشانهوه **بافر هنگ:** عاهّل، تیّگمشتوو، زانا، راهیّنراو **بافرهی:** بمریّز، بمشان، بمشکوّ

بافرین: شیاو، شایان، بهژمیّر، ومشاوه **بافض**ل: بیرمهند، زانا، لهپیّش له کرداری **چاکه**و زانست **بافکا**ر: بروانه بافتکار **بافیدن**: بروانه بافتن

باقعهٔ: زیرهک، بهتوانا، نیهاتوو، کمسیکی بیر تیر که کمس نهتوانیت کلاوی سمر بکات باقلاو: باقله، باقله، کاکروّس، جوّره گیایهکی بههارمیه دهچینریّت و بوّ چیّشت بهکاردههیّنریّت

بساقی: پایدار، پایهدار، بهردهوام، بهرگهگر، هوگر، راومستاو، بیلهبت پاقی گذشتن: پایهدار هیشتنهوه، بهجی هیلان

باقى ماندن: مانموه، بمرگه گرتن، راومستان باك: باك، بمروا، ترس، همراس، سام، نمنيش، ساف

باكترى: بەكترپا، ميكرۆب

نهگردبیّت، دهژ، شهطّل نهشکاو **پاکفایت:** بهتوانا، لیّهاتوو، بههیّز، زاندار

پاکي: گرينوّك، چاو به فرميّسك، نهو كمسمى دمگرى

. (۲)چاو تیژ **باصفا: پ**اک، دلّ گیر، دلّ رفیّن

باصر: (١) بينهر، بينا، كهسيك تواناي بينيني ههبيت

باشیدن: بوون، مانهوه، ویستان، سهفامگیری، جیگیر

باصلابت: سمنگین، بمشکۆ، بمشان، بمریّز، هوورس باطل: پووچ، خۆرایی، بیّ سوود، بیّ هۆ، هیچ، بیّخود باطله: بروانه باطل

باطن: ناوموه، همناو، دمرون، ناوی همرشتیّك، شاراوه، دوورِه، همندورِ، ناوزك **باطنی:** ناومکی، دمروونی

> باطیه: بیانه، بهرداخ، کاسه، جام، پیّك باعث: بونه، هو، بزوینهر، دوّز، هوّکار باعثه: بزوینهر، هوّکار، هوّ

بارینی بارانی دمکهن باغ: باخ، باغ، دمهلّ، شینایی باغبسان: باخـهوان، باخفـان، باغـهوان، هوّلکفـان، دار

كولى، كەسىك كاروبارى باخ ھەلسورىنىت، باخچەوان

ساعوث: نويدره بارانه، نفيره بارانه، ئهو نويره بو

باغ پیرا: بروانه باغبان **باغتره:** بیّستان، کشتوکیاز، بوّستان **باغچه:** باخچه، باخی چکووله، پاریز، لاتك، پالیر

> باغچه بان: باخچهوان، باخچهفان باغ خدا: باخدار، خاومن باخ باغ خلا: بهههشت، ئاو و ههوا خوّش

> > باغدار؛ باخدار، خاومن باخ

باغك: بروانه باغجه باغنىد -باغنىده: ريس، ريّسراو، خورى، لوّكــه يــان

موویهك بهتمشی یان بهخهوهك ریّسرا بیّت، چهند گلوّله بهنیّکه بوّ جاجم و هیتر ناماده کرابیّت

گلوّله بهنیّکه بو جاجم و هیتر ناماده کرابیّت بساغ وحش: باخچهی ناژهلان، باخی وهحش، جوّره

بسار کی میان به می از می این می از می این می الی و با در این می الی و با در این می الی و با در این می الی و با

ومحشی تیا رادمگرن **باغوش:** جوونه ئاو، خ**ۆفردانه** ئاو

بِاكْنْشَتْ: بمخشمر، لينبوورده، چاو پۆشى كمر، چاو پۆش بالووكه

بال: (۱)بال، **ق**ۆڭ، نيّوانى شان و ئەنىشكان (۲)بال، بالى بالندان، شاقەل

بالا: (١)بمرز، ژوورو، بان، بانتر، سمرموه، بمرزایی،

بلّند (۲)بهژن، بالأ، ئەندام، ئەدگار، ھەد، تمتيل

بالابان: تەپل، دەھۆل، دابريم

بالابلد: بالا بمرز، كه له كمت، شيكه، شاكه، بالأبلند

بسالا يسوش: (١)بالا بوش، بالتو، شاپووت، عابا (٢) پێځمف، سەرەخەرە، ئێفە، ئێف، ساجل

بالاخره: سمر نمنجام، له نمنجامدا، نمنجام، كوتايي

بالادست: سمرموه، زال، بالأدمست، دمسه لأتدار

بالار: نێرگه، كاريته، نيرگه، راجه، ديـرمگ، تـمراح، خەسارە، نيله مىل داريكى ئەستوورو دريدرە بىھ نيوه راستی ژووریکدا رایهل دمکریت و دارمکانی داره رایش سەرىكيان ئە سەرەو سەرەكەي تريان دەخرىتە سەر ديوار

بالاكشيده: بالأبهرز، كهلهگمت، شيكه

بالأكر؛ بروانه بالار

بالان: دالأن، سيبك، نيو دمركه، ليّوان، ناڤدمر، نيّڤكۆ،

كەلـەگى، بېلايى، رارمو، جېگايـەكى سـەر گيراومبـەدەم دمرگای حموشموم

بالانسدن: (١)گمشهپيدان، داچاندن، بههيزكردن (٢)بزواندن، جوولاندن

بالانس؛ كيشانه، قهيان، شايان

بالرين: سهماكهر، سهماكار، ژنيّك تهنيا كارى سهما کردن بیّت

بالش: بال پشت، ژيرسمره، باليف، سمرين، سمريك

بالشت: بروانه بالش

بالشتك -بالشچه -بالشك: بالووفك، سمريني چكووله بالغ: كمشتوو، بينكمشتوو، بائق، بلؤهمت، سمر، هراسه،

قرامير، شووكام، ليفكام، شهيتاني بوون

بالكانه: بهنجيره، دهلاقه، بهركاز، رموزمنه

بالكن: ههيوان، بهربانك، تارمه، دووبانكؤك

بسالو: بالزكه، بالووك، گەنمىه، بالوويىك، بالووكى،

بالوایه: بروانه پرستو بالودن: بروانه باليدن

بالوس: كافوور، كافوورى تيكه لأو

بالوعه: چاڵ، چالاو، ئاورنتر، چاڵى ناوماڵ، كه ئاو پیسایی و شتی تری تیدهکریت

بالون: بالآن، بالوون، بالأفر

باله: بال، بال، بالى حكووله

بالى: كۆنـە، كـۆن، كووينـە، كـەڤين، پرتـان، رنـدۆل، تيتۆل، پرتۆك، پرتۆكاو

باليدن؛ كەشەكردن، گەورەبوون، نەشونماكردن، شانازى كردن، ئەخۆرازى بوون

بالين: باليف، سمرين، ژير سمر

بالين پرست: تهنبهل، تهومزهل، بيكار، بو كهسيك كه کارنهکات به کاردمبریت

بام: سفيك، ميح، سابيته، زكي خيني، ئارزينج،

سهراپیته، رووکاری ژیرمومی بانیه

بامداد: بمرمبهیان، تاریك و روون، تاریگهوور، تاریك و

بامدادان: بروانه بامداد

بامره: بي بليكانيه، بليكانيه، بلهكان، بليك، بمرصيه، پێلیکه، ئهو پلیکانهی دهچێته سمربان

بامزه: بهجيّر، بهتهم، خوش

بامس: پێبهند، پابهند، تووش، گيروده

بام غلقان: باگردين، شهو لهبان، بانتليز، بانتلين،

باگوردن، بانگردين

بامگا: بروانه بامداد

بام گلان: بروانه بام غلتان

بامیه: بامی، بامیه، جوزه گیایهکه بهرهکهشی بو خواردن دمبيت

بان: بان، سمربان، دیوی سمرمومی بانی

بانه: گروپ، دمسته، کومهل

بانك: بانق، بانك، دمزگايهكى دمولهتى يان ئههلى كه خەلك پارمى تيادائەنيت

بائنگ خون: بانکی خونن، نهو شوننه ساردهی که خونن خهانکی تیا رادهگرن و له جهستهی کهسانی تری دمکهن

بانکیه: بانکدار، بانقدار، کمسیك بانکی ههبیّت و یان لمبانکدا کاربکات

بانگ: شاواز، فمریاد، فریاد، فیژاندن، هاوار کردن،

دمنگ همانینان **بانگ نماز:** بانگ، بانگی نویز

بانه: بمر، تووکه بمر، شوێنی رِوانی مـوو لای شـمرمی نێرینمو مێینه، مروارمبمر، بیروْف مووچك

بانی: دامهزریِّنهر، دروست کهر، دابنکاری، هیِّورانهر بِــاور؛ بـاومر، دلنیـایی، بـروا، بـایق، بــمقا، حهسـپانـدنی

بـــاور: بــاوەر، دىىيــايى، بــروا، بـايى، بــمعا، شتێك له دڵدا

باورچی: جیّشت لیّنمر، ناشپمز، کمیبانوو **باوقار:** بیّدمنگ، نارام، لمسمرخوّ

باه؛ جووت بوون، خەوتنى نێرو مێ پێكەوە، ھێزى شاومت

باهار: دمفر، فاپ، کاسه دموری، ئهو دمفرهی خواردنی تیا دمخؤن

باهر: رِوون، دیار، ئاشکرا، رِووناك، بمرچاو باهك: ئەشكەنجە، ئازار، چەرمەسەریدان، لیّدان باهكیدن: ئازاردان، ئەشكەنجەدان، تیّهەلّدان، لیّدان باهل: پەرتەوازە، بیّکا ر، شوانی بیّ دارو دەست، پیاوی

> بی ہے ۔ باهله: بیّوه، بیّوه ژن، ژنی بیّ پیاو

باهم: پێكەوە، ئەگەل يەك، ھاودەنگ، پێكەوە، ھاوڕێ بساھنر: ھونەرمەنىد، ھونىەروەر، كارزان، جەرجهىە، ئاخوەوەند، بالەمێر، جەوھەردار

> **باهو:** بازوو، بازووله، لمسمر شان تا ئمنيشك **باهه**: ساحه، گۆرمپان، مميان، مميدان

> **باهه:** (^۱)زهلکاو، ثاوگر، زمق (^۲)ږووبار **باهیبت**: بمشان وبؤ، بمشکؤ، ممزن، گموره

باي: ساماندار، دەولەمەند، پوولدار، بەدەسەلات بايا: ئەبى، پێويست، جێداخواز، پێنڤى بايد: دەبێت، ئەبێت، ئەشى ببێت

بایر: بروانه بائر

بایست: دمربایست، پێویست، جێداخوازی، پێویس، گەرەك، پێداویسته

بایستن: پێویست بوون، پێتڤی بـوون، ئاتـاجی، گـمرهك بـوون

باي: فرۆشيار، فرۆشەر، كەسىك شىت دەفرۇشىت بە خەلك

بایگان: باریزور، بهراگر، کهسیّك نامهو بهلگه نامهكان له شویّنیّكدا تؤمار دهكات و رایان دهگریّت بابیدن: بروانه بایستن

. . . ت ابد بند: جال، چالی ناو، هؤرت، کؤرت، هوولگه، چالی، منگه میننده نیسیه

جیّگهی نزم له زمویدا **باس:** چاونهترسی، نازایهتی، زاتداری، بویّری، هیّز

بؤس: همژاری، نمداری، دمست کورتی، داماوی بسبر: بسمبر، بسمور، درندمیسمکی وهك پلانگ وایسه لسم گمرمیّندا دمژی

ببسودن: دمست پیاهپّنان، شیّلان، هه لْشیّلان، داشیّلان ببفساء: شووتی، بالّندمیه که دمکریّت وتاکهش هیّـری ووشه دمکریّ

بت: بــووت، بــت، پــووت، مـرؤڤــى بــمردين يــان ئــاژمڵى بـمردين كمبرة بـمرستن بـمكاردمهێنرێت

بتانیك؛ گیاناسی، رووهك ناسی، زانستی لیْکوَلْینـموهی گیاو رووهك

پتاوار؛ نمنجام، کۆتایی، دووماهی، دوایی کار تباییدن؛ بهجیّهیّلان، دانان، وازهیّنان، دمست لیّکیّشان بت پرست: بت پهرست، بووت پهرست، کهسیّك بت دمپهرستیّت بتخانه؛ بتخانه، بووتخانه، شویّنیّك بتی تیا رادمگرن

بحث: ساده، پاك، ساكار، بيّ ريا، بيّ فيّل بحث: (١))باس، ليْدوين، ليْكوْلْينهوه، پرسيار، پشكنين

> (۲)تێبینی کردن بعر: زئ، دمریا، زمریا، دهلیا

بحران: قەيران، شلەژاوى، قورنە، تېكچوون، گيژاو

بحرانی: قەيرانى، شلەژان، گيژاوى

بعري: دمريايي، زمريايي، پهيومنديدار به دمريا

بعيره: زمرياچه، دمرياچه، زريجه، بهرم، زريبار، گۆل،

بخار: ههلم، هلم، هيلم، هيلم، ههلماتك

بخاري: سۆپا، زۆپا، كوورە، زۆپە

بخال: رژد، چاوچنۆك، تەماحكار، زگ برسى

بخت: جاره، ناوجاو، شانس، بهش، هات، كؤس، نگين بخت أزمایی: بهخت تاقیکردنهوه، شانس تاقیکردنهوه

بههوی کرین بلیت یان شتیکی تر

بختك: شهوه، شهووگ، بهو گراناینه دهلین که به قوورسی له کاتی نووستندا دهکمویته سهر لمشی گيانلەبەران

بختو؛ هەورە تريشقە، ھەورە بروسكە، ھەورەگرمە بغتور: بهختهومر، بهختيار، خودان بهخت، بهخت كەنۆك، كامەران

بغته: قهلهو، زل، زهلام، بهخته، بهران و سابرين، خرت

بغتيار: خاومن بهخت، بهختيار، كامران، خوش بهخت بخجد: (۱) چلك، چرك، قريْرْ، زيـرگ (۲)ئاسن، وورده ئاسن که له دوای توانهوه لهناو کوورمدا دهمیّنیّتهوه

بخرد: زيرهك، عاقل، ووشيار، بيرمهند، دانا، زانا

بغس: کهم و کوړی، کهم، کهم و کوورت

بخسان: سیس بوون، ژاکاندن

بخسانیدن؛ ژاکاندن، سیس کردن، بیزار کردن، ثازاردان بخسیدن: ژاکین، سیس بوون، ژاکیان، دل گران بوون

بخشایش: بروانه بخشودن

بخشایشگر: بروانه بخشاینده

بخشاییدن: بروانه بخشودن

بتستان؛ بووتخانه، بتخانه

بتفوز؛ پۆزە، پووزە، ئىبۆزى چارەوى

بتكده: بروانه بتخانه

بتگر: بت ساز، بووت تاش، كەسىنك كە پىشەى بووت

دروست كردنه

بتو: خۆرهـ دلات، هـ د تاوگر، شويننيك رووى لـ هـ هـ د تاو

بتول: خۆبارنز، كەسنىك بۆ خواوازى لە ژياندى دنيا

هێنابێِت، باكداوێِن بتون: شفته، چیمهنتو، گیراوهی چیمهنتو و ناو، سیمان

بتون آرمه: كۆنكريت، جيمهنتوو لم و جهوى گيراوهيه

که بهکارهێنرابێت، خانووی به ناسن و جیمهنتو بته: بروانه بوته

بتیار: ئازار، مەينەتى، ئيش، ژان، برك، دەرد

بثور؛ زيبكه، فنجكه، دشبؤكه، ئاگروك، زيتكه، ورده

كوتليّكي سهر تيژه له بهش دمردي

بح: ناودهم، ناو زار

بجا: گونجاو، له شوینی خوی، شیاو

بِجِا آوردن: بهجينهينان، جيبهجي كردن، نهنجامدان

يجا آمدن: بيزار بوون، هيلاكي، شهكمت بوون

بجان آوردن: بيزار كردن، شهكمت كردن، ماندوو كردن

بجده: ناخ، ناومرۆك، ناوكى راستەقىنەى ھەر كاريك بجز: بنجگه، جگه

بِجِلم: ئەيوان، ھەيوان، بارمگە، ھاوينى ھەوار

بچم: رازاوه، ريك، ساز، تهيار، ئاماده

بچه: مناڵ، زارۆك، بەچكە، بێچوو، كۆرپە، رۆڵە

بسجه خوار: منال خور، زارؤخور، درندهیه که

منالهكهي خؤى بخوات

بحاث: ليْكوْلُمر، پشكنمر، كمسيّك تيّبيني زوّر دمكات

بحار؛ ثهم وشمیه کویه و بهمانای زمریاکان و دمریاکان

بعبوحه: ناومراست، نيوه راست، نيوهنج، نيوان، نيوان

و نێوراستی همر کاریك و یان همر شتێك

بحث: ساده، پاك، ساكار، بيّ ريا، بيّ فيّلّ

بخشش: بروانه بخشیدن

بخشودن: چاوپوشی، نیّبووردن، لیّ خوّش بوون، بهخشین، خوّکردنه هوربانی

بخشیدن: بهخشین، پذیدان، بهخشاندن، بهخشیش، بهخشیش، بهخششان، بسووردن، ومشکردن، چنمویمر، دلی خوهٔ مکردن، بارمیان شتیك پیشکهش کردن، به کهسیک به خورایی

بخسل: رژدی، بسهخیلی، چاوچسنوکی، زگیرسسی، بهرچاوتمنگی

بغلاء: رژدمکان، چاوچنؤکمکان، بمرچاو تمنگمکان بغنو: گرمه، لرمه، گرم، بلیّج، گؤله، دمنگی گهوره بغنودن - بغنویسدن: گرمانسدن، دمنگی بسمرز لیّهاتن، همورمتریشقه لیّدان

هەورەترىشقە ئىدان بخو: پى بەست، پىرەنسە، پاچىەبەند، سمىدم، سىندم، مەربن، ئەو زنجىرەيە ئە پىنى گرتوو وولاخانى دەكەن بغوير: تەشقەلەچى، كۆنەكار، فىللباز، گزى كەر بغور: بخور، بخودر، ھەرمادەيەك كە ئە ئاورى بكەن و بۇنى خۆشى ئى بىت

بغوردان: بخوردان، بخوردان، شهو دمفرهی بخوری تیا ههلامگیریت

بغورو نمیر: بخوّ مـممره، خواردنی کـمم، ئـمو بـره لـه خواردن که کمسیّك بخوات و له برسان نـممریّت بغون: ممریخ، همسارهی ممریخ

بغیدن؛ کهمانکیّشی، کهمانژمنی، ههلاجی کردن بغیسل؛ خمسیس، چاوچهنوّك، رژد، بهرچهاو تهنگ، جلیّس

بِخْیه: دنکه دروومانیّك، کۆك، دوورین، تمقهلّ بِخْیه زَدْن: تمقهلّ لیّدان، تهقهلّ تیّههلّدان، دروومانی بهدمرزی

بطه: خـراب، نــاردوا، خرابــه، دزيّــو، ناحــهز، ناشــرين، هيّزدون

پداء: دمرکموتن، روون بوون، ناشکرا بوون پداخ**تر:** بی ناوجاو، چاره ر_یش، بهخت ر_یش، هوّشمرِ پداخ**تر:** بی ناوجاو، چاره ریش، بهخت رِیش، هوّشمرِ

بداخم: گرژ، ناوجاو تالّ، تورش، رووتالّ، موّن، ناوجاو ترشاو

> بداوا : گرژوموّن، ئەخلاق ناشرین، رووتالّ بداغر : بروانه بداخم

۸٩

بدال: تەرە فرۆش، بەقال، دۆوەرە، چەچى

بدا نجام: عاقیبهت شهر، نهودی نمنجامهکهی شهر و خرابه بیّت، ناخر شمر

حربه بیت، تحر سمر بداندیش: ناحمز، خرابه ویست، بمدخواز

بداوت: چادر نشین، گمروّك، كوّجمرى، سارانیش بـداهت: لـمناكاو، كتـوپر، چـاومروان نـمكراو، لـمناكاو

بساحه، مستور مسرور، چورپرون مستورو، مستور پهیابوونی ووته یان شتیك

> بدآهو؛ خراب، ناحەز، گومرا، ئەرى دەرچوون بدایت؛ سمرمتا، دەسپىك، پىشمكى

بدایع؛ نویکان، تازمکان، داهینراوه تازمکان

. بدآیین: بی دیین، کافر، لمری دمرجوون، بدباطن: دل خراب، ناباك، سرشت پیس

بدبخت: چاره رمش، کلۆل، رۆژ شمر بدنو: بۆگەن، بۆن ناخۆش، گەنياو، گەنيوو، ھمر شتێك

بۆنی ناخۆشی لێ بێِت **بدبين** : ڕاڕا، دوو دڵ، دڵ پيس، دڵ چەپەڵ

بد پــسفد: گــهن پهســهن، دل خــراپ، دژوار پهســهن، کهسنِک خراب بو کهسانیتر بخوازیّت

بدپوز: بروانه بتفوز

بدبیله: کینهی، پیداگر، سوور، بوغزاوی بدجنس: هیچ و پووچ، دل پیس، سرشت پیس، ناایك

بد اسن، سیع و چووی، دن پیس، سرست پیس، ساب بدچشم؛ چاو حیاز، کهسیّك حزیمتی خوّی، به چاوان بنویتنیت

بدحال: نهخوّش، خهمبار، خهموّك، نارِهحمت بدخود: كمر، گيّر، بيّ ئاومز، نمزان، حوّل، كهم هام بسدخوا: ناشسرين، دورُمسن، ناحسمز، كريّست، كمسيّك خرابهى كمسانيترى بوويّت

> بدخوراك؛ دژخوّراك، پیسخوّر، دژ خوّر بد دل؛ ترسمنوّك، دلّ خراپ، بووغزاوی بد دهان؛ دهم پیس، جنیّو فروّش، زمان پیس

بسلر: مانگ، مانگی تـمواو، مانگـمی شـموی چـوارده، مانكه شهو

بد راسا : رووناك، رؤشن، درموشاوه ودك مانگه شموى

بد رام؛ سمر کێش، يـاخى، تـۆس، پێشرٍمو، پـمتبرٍ، سـمر جــَّڵ، بــهت بــێِس، ئاژەڵێــك كــه بهئاســانى دصـــتهمۆ نەكريت

بد رفتار: گرژ، رووتال، ئەخلاق ناشرين، مۆن، كەسىپك هەلسوكەوتى جوان نەبيت

بد رقه: (۱) ډيد مر، ډيني شاندمر (۲)ب مړي کردن، ډي نیشاندان، ری خستن، ریّنویی کردن

> بلرگ: سمركيش، سمر رمق، خوّدمرخمر، ياخى بد رود: مانتاوای، مانیاو، مالاوا، مالاقا

بلروزگار: چاره رمش، بهخت رمش، زالم، روّر رمش

بلريخت: ناشرين، دزيّو، ناحمز

بسدريان: هسهن تسان، دهم بسيس، جنيّ وفروّش، دن رِهنجيِّن، تال **ويَر**ُ

> بد زندگانی: روز رمش، خاکه سار، بهخت رمش بد زهره: ترسهنوك، دل خراب

بسد سسار: ناسازگار، ناساغ، كەسىنك نەتواننىت لەگەل دموروبمردا خؤى سازگار بكات

بد سائي: ووشكه سائى، قات و قرى، سائى نمبار بلست: بست، بنست، بهۆست، بۆست، بنگوست، پانی

دمستهى كراوميه لمسمري هامكه تووته لبموه تبا هامكه

بِلسَتْ آمَانَ: ئامادەكران، بەدەست ھێنان، چنگ كەوتن **بدست آوردن:** بهدمست هێنان، ئامادهكران، چنگ كموتن بلست بدودن؛ بمدمست بوون، ئاگاداربوون، وشياربوون

بدست شدن: چنگ كموتن، دمست كموتن

بلسرشت: بودخوو، لاسار، پلمەروو، مەندەمۇو، قژژۆك، نهفاچڵ، مهجووجه، بهدرٍهوشت، بێماد

بدسفان: بروانه بدسگال

بدسگال: بهد دلّ، بهد نیهاد، بود خووا، بهد ثمندیّش، خووازۆك، چەسپخووسن

بدشگون: شووم، بەدفەر، دۆبـر، دوومـۆر، سـەرەخۆر، قەشان، قەشقە، بزۆز، سەرشىن، ناپىرۆز

بدطعم: بيّ تام، ناخوّش، بيّ ممزه

بدطینت: بهدرمفتار، پلمهرو، سگوم، بود رموشت، مادمكري

بدع: نوو، نوێ، تازه، نووچه، نفار، نفت

بد عادت: سگووم، پرووز، بهدخوو بد عاقبت: روّرْ روش، ئاخر شمر، كلّوْلْ، بعد ناوچاو،

ناكام رمش بدعت: تازهگمری، تازمیی، تازه داهاتوو، تازه پهیدابوو بد عمل: بروانه بدكار

بدعن؛ بەدخوو، لەخۆرازى، خۆبەزل زانين، پامەروو بدعهد: بيّ بهليّن، پهيمان شكيّن، بيّ ومعد

بدغلخ؛ بەدخوو، لاسار، بەدرموشت

بد فرجام: بروانه بد عاهبت

بد فعل: بروانه بدكار

بعد قسلم: پئ رەش، شووم، كەسىيك كىم بىچيتە ھەر شويْنيْك بهد بهختى لهگهڵ خۆيدا بيّنيّت

بد قيافه: ناحهز، ناشرين، خوين تال، دريو، ئيسك هوورس

بد گار؛ بهد کار، حیـز، سووته، داوێن پـیس، تاوانبـار، کار خراپ، سووتك، دز، کردموه بهد

بد گام: بهد تهنديش، بهد خواز

بدكردار -بد كنش: بروانه بدكار

بد کینه: دل پیس، بوغزاوی، کینهیی

بدگفت: جنبّو، قسهى ناخوْش، ووتهى ناشرين

بِلگُل: ناشرین، ناحهز، ئێسك هوورس، بهدههساڵ، رمزا

بد گمان: دل پیس، دل بۆگەن، بەد بین

بد گو: دهم بهجنيّو، دهم پيس، جنيّو فرؤش

بدل: گۆرىنەوە، گۆرىن، جى گۆركى

بىدلگام: بىمت بىسىن، بىمتېر، يىاخى، سىمركىش، بىر كێۺ، بهدلغاو، جهمووش، كۆزن

بلمز: بروانه بد طعم

بر: بهر، بهرههم، بهروبووم دار بر: باومش، كۆش، سينگ

> بر: چاکه کار، راست ویژ بر: سارا، بيابان، چۆلەوانى

برا: بروانه بريدن

برابر: بمرانبمر، يمكسان، هاوسمنگ، هاوكيْش، هاوشان

برادر: برا، کوریک که لهگهن کچیک یان کوریکی تر لهیهك دایك و باوك بیّت، برادمر، براله

پرادرانه: برایانه، وهك برا، دوستان، ناوهلانه برادر خوانده: زر برا، برا که تمنیا له باوکو بیّت یان

تەنيا لە دايك بيت

برادر زاده: برازا، مندائی برا، کچی برازا (برازی) کوری برا له برازی

براده: وورده، خوورده، خاکه ئاسن، ووردهی ئاسن که لهکاتی سارد بوونهوه یان کوتان و یان سماته کیشان نٽي دمبيتموه براري؛ ئەم ووشەيە كۆيەو بەماناي بيابانەكان دينت،

سار اکان براز: (۱) شیاکه، کارنگ، تل، سهنیر، ریتاله، پیسای رەشەوولاخ (۲) گوو، پىساى مرۆيان

الراز؛ بسرازه، داریکه و بهچتی قوورس بدریت و

هەرچىتىك چتىكى ترى پى بەرز بكريتەوە بەرازى پى دەلينى براز - برازا - برازش -برازیده: بروانه برازیدن برازیدن: شایاوی، شایانی، شایستهبوون، گونجان، رموا

بوون، بیشان برآسودن؛ ئسۆقرەگرتن، ئسارام گرتنسه، حمسانموه، پشوودان، حموانموه

براشفان: توورهبوون، همك بوون، همكجوون، جارزبوون

براعت: گەورەيى، ئەپيش، مەزنى، مەزنايەتى، بنندى برافتادن: نهمان، لهناوچوون، فهوتان برافراشتن: بروانه برافراختن

بد مهر: بهد ثهنديش، بهد خواز، ناياك بلن: لاشه، جهسته، بهيهن، بهين، قهلافهت بدنام: بعد ناو، بعد نيّو، بعد نام، ناڤنوّ

بد منش: بهد سرشت، بهد گهوههر، بهد سروشت

بد مست: بهد مهست، بهد مهس، سهر خوشیکی بیهوش

بد ندان بو دن: شیاوی، شایانی، گونجاو بوون بد نژاد: بهد گهوههر، بهد نیهاد، بهد سرشت **بد نشان:** بروانه بد کار

بدغا: بهد غا، ناحهز، ناشرین، دزیّو **بد غود:** بروانه بدغا بدنه: جەستە، پەيكەر، چوارچيوه بد نهاد: بهد نیهاد، بهد سرشت

بدنيت: بهد ئەندىش، بەدخوواز بدو: بەلەز، بەپەلە، تىزرمو بدو: سەرەتا، دەسپىك، پىشەكى بدو: سارا، بيابان، چۆڭەوانى بلهكار: قەرزار، ئەسەر، قەرزدار

بلهي: همرز، كالأ، كالأيان بارهيهك كهله شوينيك يان

كهسيك فمرز كرابيت

بديع: تازه. نوێ، نهو، سمرسورٚهێنمر بديعه: تازه، تازه داهاتوو، تازه بهيدابوو بديل: جيكير، جيكر، جينشين

بديهه: كتوپر، كتاوپر، چاومروان نهكراو بليهي: ديار، ناشكرا، روون، بمر چاو، نموهى تيكمشتني پێويستی به بیرکردنهوه نهبێت بدادت: شلمژان، پهريشان بوون، پهشوكاو بذال: بهخشنده، لهخۆبووردو، بهخشهر

بِنْرِ: توو، تۆو، تۆم، تويْم، تۆف، تويْمه، توخم بِنْل: بهخشین، خهلات کردن، پیدان، بهخشان، بووردن بذله گو؛ قسه نمستهق، قسه خوش، دفسفك، كمسيك هسه خوش و هووت بیّت

بدي: دهم پيس، جنيو فرؤش، جنيو دمر، زمان تال بسنيم: (١) هيسز، توانسا، ووزه (٢)دهم بؤكسهن، زار بۆگەن، كەسىك بۆنى دەمى ئاخۇش بىت

برافكندن: بروانه برانداختن

پرتر: بمرزتر، نمپیش، بلننتر، سمروتر
برتن: یاخی، سمرکیش، خوبین، نهخوپازی، خوبمرست
برتن: پهنچه، چنگ، چنگال، چنگورك، چهنگالی بالنده
برج: كوشك، قهلا، قهلات، بورج، بینایهكی چوار گوشه
و بمرزه كه لای قهلاً بو چاودیری و پاسهوانی دروستی
دهكهن
دهكهن
برج: برج، بوورج، كونگره، بوورگ، بورجی نهستیران
برجاس: نامانج، نیشانه، نیشانهی تیر
برجستن: پهرین، بازدان، بالگرتن، قهلهمبازدان
برجوشیدن: کولان، ههلچوون، توورمبوون

. پرچخ: نیـزدی بـچووك، ومـچه، كوڵـه رِم، هەلـه رمـب، كورتـه نێزه پرچكن: بروانـه برجيدن

پرچدن؛ بروانه برچیدن پرچیدن؛ چینهوه، هه[بژاردن و هه[گرتن پرخ؛ بمش، بشك، بههره، بهر، مـل، بـر، بـژه، مووجه، هسن، پارچهیهك له كۆی كۆمه[یكی

برخاستن: همستان، بمرزبوونـهوه، راپـمران، وويـّـرزان، هلبوون، رپوون، همسان برخج: بيس، ناباك، دزيّو

بسرخفع: کابووس، شـهوه، مؤتـه، گـابووس، خـهونی پهرێشچان، گرانی و هوورساییهك له خـهودا دهکهوێتـه سـمر لـهش کهلهسـمر پـشت نوسـتبێتی ئـهویش هێـزی راکێشمری زموییه

پرخواپه: دۆشەك، دۆشەكە، دۆشەگ، ژێر رايەخێكى پپ لــه لۆكــه يــان خــورى يــان پــەڕۆ چـتى تــرە بــۆ لەســەر نوستن

پرخور: شمریك، هاوبهش، هاوپشك پرخورد: چاو پیّكموتن، پیّك گهشتن، پیّكدادان پرخوردار: بهختهومر، كاممران پرخه: بهش، بههره، پشك

برخي: هەندى، كەمى، برېك، بەشىك ئەشتىك برخيزانيدن: ھەستاندن، ھەسانن، راپەراندن، ھەلسان براق: بەبرىقە، نوورانى، رووناك، درموشاوە برآمدن: ھاتنەسەر، دمركەوتن، ئاشكرابوون

پران: بروانه بریدن **پرانداختن:** لمناوبردن، خموتانـدن، هعلوم*ش*اندن، داب و

. نەرىت يان ياسايەك ئەناوبردن

برانداز؛ بمراومرد، هەنسەنگاندن، گريمان

برانداف: بروانه برنداف

برانگار: گویز مرموه، نمو همرمویله بیان تهختانه ی که نهخوش یان برینداری نمسمر رادمکیشن و بو شویننیکی دیکه ی دمگویزنموه

پرانگیفتن: بزواندن، جوولاندن، هاندان، ناچار کردن، هیّنانه سمر زموی

براني: رووكهش له همرشتيك، روالمت

برآورد؛ بمراومرد کردن، ههنسهنگاندن، نرخاندن

برآوردن: بمرزگردنموه، هێنانه سمر، همڵػێشان، بردنـه

برآویغتن: پیّك هدنپرژان، شاخ بـه شاخ بـوون، دمرگـیر بوون

براه: بهجي، گونجاو، باش، چاك

براي؛ چونکه، نهبهر نهوهي، بههوي

برایا: زیندمومران، روح لهبمران، خ<mark>هلق ک</mark>راومکان

برم: چاكبوونەومى تەندروستى دواى ناساغى

بسره: دروست کردن، بهدیهی انسان، خهانی کردن، خولقاندن، لهنهبووه دروست کردن

برباد: خراب، وويْران، له ناوجوو، فيروّ

برباد دادن: بهبادان، بهفيروّدان، لهناوبردن

بربادرفآن: بمفي_رۆجوون، نەمان، ئەناوجوون

بربست: دمستور، فعرمان، ياسا، شيواز

بربستن؛ بيّ بەندكردن، پابەندكردن، بەستنەوە

بربند؛ مهمك بهند، سينه بهند، توورهكهي مهمكان

بريا: ومستان، راومستان، لمسمر بيّ

بر پیچیدن: کموتنمیمك، بمربوونمیمك، پیّك هملْپرژان برتسافآن: رووهملگـمران، بـشت تیّکــردن، بیـّــجان، پیّجانموه، بادان برزم: ناز، عيشوه، مهكر، خوبادان

برژن: بروانه بريجن

برزن: کولان، گمرهك، كووچه، كووه، بهشيك له شار

برزه: كشت، چاندن، داچهندن، شاندن، ومشاندن، تؤه

برزهگاو: گاجووت، گاهیت، گای نیر که بو کیلانی زموی

بهكارى دينن

برزمگر - برزیگر: بروانه برزگر

برس: هموسار، لخاو، جلّهو، هموجه، همراسه برس: پەمە، ئۆكە، پەمبە

برسات: باران بارین، ومرزی باران بارینی هیزی

برسان: ئەژدىھا، مارى گەورە، حمزيا برسان: دۆشاو، دۆشاوى رەش

برسخان: بروانه سختن

پرسر: (۱)لەسەر سەر، بەسەرسەر (^۲)گەورە، سەردار،

برسرأمدن: پێشكەوتن، سەركەوتن، زاڵبوون، چيرە بوون برش: بروانه بريدن

برش: خال، نیشانه روش یان سپی لهسمر نینوك یان

پیستی مرود برش: شله، خۆرش، خۆرشت، خواردەمەنى شل

برش: درز، كەلين ترەك، تليش، قەنشت، زەنگ برشان: برژاندن، برشاندن، برژیاندن، براشین،

سوورکردنهومی همندی چت به ئاوور، برژانن، ورژانن برشدن: سمركموتن، بمرز بوونموه، جوونه بلندى برشم؛ رووبهند، رووپۆش، رووبهنه، چاره پۆش، پێچه،

يەجە، خافك

بر: ژماردن، همژماردن، دووباره ژماردن برطيل: بمرتيل، وهنيفمت، ژير زووان، زووان گوشادانه

برغلانيسدن: هانسدان، بزوانسدن، ناجسار كسردن،

دمنهدمنهدان برغمان: نەزدىھا، مارى گەورە، حەزيا

برعکس: به پیچهوانهوه، بمرواژی

برغول: برویش، گمدمی نیوه کوتراو

بردابرد: پشێوی، ئاژاوه، گێژاو، هيتنموه همرا بردابرد: بروانه بردیدن

برد: سهرما، ساردی، دژی گهرمی

بردادن: میوهدان، بمردان، بمرهمم دان بردار؛ هەنگر، كەسىنك كە شتىك دمبات

برداشت: بروانه برداشتن

برداشتن؛ بمرز کردنموه، همانگرتن، بمرزکردنموه، بلندكردنهوه، راكردن، فهتاندن بردبسار: خــوْگر، هــيمن، بمرگــمگر، همناســه، دنفــره،

بهرگر، شازا بردك: ممتمل، ممتملوك، تشتانوك، ممتمله، مامك

بردمیدن: بروانه دمیدن

بسردن: (۱)بسردن، هه نگرتن، بهردهی، چستیك يان گيانلهبمريك لهگهل خوبردن، برن (٢)بردنموه، هازانج

> كردن، لهقوماريدا سوودكردن بردنگ: تەپە، تەپۆلكە، كۆسپاى ناو زموى، تەپ

بردون: بارگیر، بارگین، یابو، بمرگیر، کادانه برده؛ بمرده، کویله، غولام، بمندهی زیری کری ج نیر

> ج ميٰ **برديدن:** لمري دمرجوون، لمري ترازان

برذون: بروانه بردون

بر رسته: شینایی، گیا، گییوا، گهیا بر رسي: بروانه بررسيدن

بررسيدن: ليْكوْلْينهوه، ليْكدانهوه، لـيْ برسينهوه،

بهدواداجوون برراتن: سەركەوتن، بەرزبوونەوە، بلندى چوون

برره: چاكهكاران، خۆپاريزان برز: قهد، بالأ، بمرزى، بمژن، فيافه

برز: کار، جنین، فهلایی، جووتیاری

پرزدن: $(^{1})$ شان لێدان، $(^{2})$ يهکسانی، $(^{3})$ سووك کردن

برزگار؛ جوتيار، فهلا، جووتيّر، جووت بهنده، جوتكار

برزگاو : بروانه برزمگاو

برزگر: جوتيار، جووت بهنده، جووتير، جووتكار،

ئەوەى ئەسەر زەوى كارى كشتوكال دەكات

پرف: بمفر، بمرف، قموور، ومروه، قمرقه، بموور، ومفر پرفاب: بمفراو، بمرفاو، ئاوێکه به بمفر سارد کرابێت بسرف پساك گش: بمفرمئوو، بمفرماڵ، بێـڵ،ومرومرمی بمفری

پرفسر: شان، گهوردی، مهزنی، پیّگه، بهشان و شکوّ، بهفمر، بهپیت و همر

بسرفنج: دژوار، توولهی ریّنی باریک و دژوار، کاپان، ریّگهی تمسک و تمنگ بمر

بسرق: کارمبا، بسرق، هێڒێکه بسهمرازی تایبهت وهر دهگیری ژووری پی ڕووناك دهکری و ماکینهیشی پی دهخریّته کار و بهکاری ههزاران چت دیّت، کارنیّن، کاروبا

برق آسا: ودك كارمبا، خيّراوتوند ومكى كارمبا **برقـع: پهچه،** روبـيّن، پهرچهم، شهو قوماشـهى ژنــان رووى خۆيانى پىّ دادە پۆشن

برگاپوژ: قمپوّز، لموّز، لمبوّز، دموراندموری دمم و لووت برگار: بایهخدار، برمو، بازاری

برکار کردن: خستنهگمر، بهگمرِ خستن، هێنانه سمرکار **برکت:** زیادی، زوّری، فراوانی، بهختهومری، کاممرانی **برکـــشیدن:** (۱)ههانکێـشان، دمرهێنــان، هێنانهســمر (۲)راهێنان، پمرومردمکردن

برگنین؛ همانکمنین، همانقمنین، کمنای، بیوت کردن، وورکمنن، کولاین، لمریشه دمرهینان

پركه : گۆلاو ، گۆل ، رفكه ، پەنگاف پەنگاو ، گۆٽى ئاوى برگ : بەرگ ، گەلآ ، پەلك ، وولك ، بەن ، ولگ

برگ: سامان، تويشه، تويشوو

برگاشتن؛ پشت تێکردن، فن تێکردن

برگذار کردن: ئمنجامدان، کۆتایی پیّهیّنان، بمنـمنجام گمهاندن

برگذشتن؛ بەسەرچوون، تى پەرين

برگردانسسدن: گمراندنسهوه، گێڕاندنسهوه، ناردنسهوه، زفراندن

برگردیدن: گمړانهوه، بادانهوه، وادانهوه، زفران، زفرین، پهشیمان بوونهوه

برگسرفتن: هـهلکرتن، بننـدکردن، هلکـرتن، فـهنهرین، ویّران، هوّرگیرتهی، فهتاندن

برگریسزان: گهلاْرِیْزان، بـاریْزان، جربابیْشی، تـشرینی
یهکهم، باومر، خفزملومران، مانگی نیّوه رِستی باییزه
برگزار کردن: بمریّومبردن، ئفنجامدان، به جیّ هیّنان
برگزیدن: دیـاری کـردن، ههلْبـژاردن، ههلْبـژانن، دیـاری
کردن و ههلْبژاردنی کهسیّك یان شتیّك له نیّوان جهند
کمس یان چهند شتیّك

برگستان؛ بروانه برگستوان

پرگستوان ؛ زره، زری، سینگ زهر، کراسی ناسنین، بمرگی ناسنین که بؤ شهر دهپؤشراو له زریزهی ناسن دروست دهکرا و شمشیرو خهنجهر نهیدهبری

پرگشت: گمرانـموه، بادانـموه، زفران، زفرین، پهشیمان مونموه

برگشتن: گمرانموه، بادانموه، پهشیمان بوونموه، زفران برگماردن - برگماشتن: بروانه گماردن برگند: بروانه بکفد

برگه: گەلا، وەن، پەلك، ھەرشتىك ئە گەلا بچىت برئىيان: درەخشان، درەوشاوە، تروسكەدار، بەبرىقە برم: ئەبەر، يادگە، ئەبىر

برماسیدن: بروانه پرماسیدن

برمالیسدن: نوشستانهوه، هسهد کسردن، نوشستاندنهوه و ههلکردنی هَوْلَی کراس یان دهرلینگی پانتوْلُ

برماه -برماهه: بروانه پرماه

برمایون: بروانه پرمایه

پرمج: بمرکموتن، دمست بمرکموتن، دمست پیاهینان

برمچيدن: دمست پيا كيْشان، دمست پيا هيْنان

پرمخیدن: ناهمرمانی، سمرییچی، توورِهبوون، نمرِاندن و گرماندن بمسمر دایك و باوك

برمر: چاومروانی، چاومنواری، هیواداری

برملا: ئاشكرابوون، دەركەوتن، روونبوونەوە

ېرمنش؛ ئەخۆرازى بوون، خۆپەرست، خۆبين

ېرمنشي: خۆبىنى، خۆپەرستى، خۆپەسەندى برمە: بروانە پرما

برنا؛ گەنج، لاو، جەھين، تازە پيكەشتوو **برناس؛** خەوالوو، حۆل، گێژ، نەزان

نرناك: بروانه برنا

پرنامـه: بمرنامـه، بارنامـه، کارنامـه، پـروژه، رێـراز، پرۆژە، پرۆگرام

برنج: برنجه، مسی زورد، پرنج، کانیکی زورده شتی لی دادجەرێژرێت، برنچه

برنج؛ برنج، دانمویّلهیمکی سپی و زمرد و ناسراوه وه له گمنم دمچي

برنجار؛ برنجار، شويني ممروزه

برنج زار؛ برنجار، شوینی ممروزه

برنجن: پاوانه، دمستهوانه، دمستبهند،برور شهومی

ژنان له دمست یان فاچی دمکهن

ېرندك: گردۆلە، گردۆكە،تەپە، كێوى بچووك

برنز: برؤنز، زمرد، مسى زمرد، كانتكى سهماومر و هەندى ئامرازى ترى پى دروست دەكريت

برنشاندن: دانیشاندن، رؤنیشاندن، روونشاندن

برنشستن: سواربوون، دانیشتن، نیشتن، رؤیین، هوون داندنهوه لمسمر زموی یان چتیکی تر

برو: سميّل، سمبيّل، سمبلّ، تووكي سمر نيّوي سمرمومي

بروبوم: سارا، بيابان، چۆلەوانى

بروت: بروانه برو

برودت: ساردی، فینکی، سمردی

پرودرماندن: شمرم کردن، ئمړوودامان، ئمشـمرما کارێٟك

گرتنه نمستز

برور: بروانه بارور

بسروز؛ دەركسەوتن و ئاشسكرابوون، روونبوونسەوه، دياركەوتن

بروشك؛ خؤل، تمپوتۆز، تۆز و گمردى زۆر

بروفه : بشتين، بشتوين، بيبهن، نافكيل، بشتك،

كمميمر، همفتاك و كمممر بمست

پرومند: بهبهرههم، بازدار، میومدار، بهبهروبو برومند: بمنابروو، بهحمیا، ئابرودار

برون: دهر، دهرموه و بهرانبهری ناوموه برون بر: توټکل، شهو پيستهی رووی دورموهی میوه دادميؤشيت

بسرون سسو: رووی دمرموه، لای دمرموه، رووی دمرمومی همرشتيك

برون شو: شوێنی چوونه دمرموه، ڕێی دمرموه

پره؛ برخ، بمرخی ساوا، وحرك، وحره، بيّچووی ممرانه ج میٰ بیّت ج نیّر، تا تعممنی دمگاته 🌣 تیا ۶ میانگی و ههتا بمرگنهکهی بۆ دمېړنهوه همر پێی دهڵێن بمرخ

> بره: گونجاو، باش، حاك و رازاوه برهات: سات، همندي كات

برهان: بهلگه، دمستاویّژ، رابمر، رێ نیشاندمر برهفتن: بروانه برهيختن

برهلیا: رازیانه، رمزیانه، رمزیانکه

برهم: چروپر، تێكهڵو، لێوان لێو، ليپاو ليپ

بسرهم برآمسدن: دان بهیسهك، خسهمبارى، داتسهنگى، نيگەرانى

بــــرهم خــــوردن: بەيـــەكادران، پەرێــشان بـــوون

پرژوبلاوبوون

برهم شنن: شلّمژان، پمريّشان بوون، شيّواوى، پمريّشانى برهم نهادن: خستنه سمريهك، لمسمريهك دانان

برهنه: رووت، بێ پمرده، ڪؤت، پــهتى، هـووت، رِموسى، رووتەن، بى پۆشاك، خاووس، زەلووت

برهوت: ووشك و بيّ ناو، همر شويّنيّك گمرم و ووشك و بيّ ئاو بيّت

برهه: زممینه، روزگار، سات، کات

بسرهیختن: دهرکێـشان، راهێنـان و ئــهدمب کــردن، پەرومردمكردن

بريء: پاك، بي گوناح، بي تاوان

بري: بياباني، ساراي، همرشتيك پهيدومندي بـه بيابان و ساراوه همېيت

بريان: برژاو، برشاو، سفته، برشيا، چتيك لمسمر شاگر برزابيت

بزه

بزداییدن: بروانه زاداییدن بزدل: بزدوك، بزدونهك، ترسهنوك، بي غيرمت

بزدوونن؛ بروانه زدودنن

بزر؛ تۆو، تۆم، توو، ئەوەى بچينريت

بزرگار؛ بروانه برزگر

برزگ: ١٠) كەورە، مەزن، زل، زەلام (٢)گەورە، بەگ،

بزرگ تن: تهنهو، زل و زهلام

بزرگ داشت: ریزدانان، ریزانیگرتن و یادکردنموه

بزرگ سال: بمسالاچوو و بهتهمهن

بزرگ منش؛ بمريز، ريزدار، گەورە

بزرگدار؛ ريزدار، گەورە

بزغاله: كاژيله، كاريله، بزله، بووزله، كارژوله، كاره

بزكوي: بزنه كيوى، بزنه كيفى، بمرمكوف، وهك ئاسك

وايه بهلام شاخهكاني لكلكن

بزم؛ بەزم، كەيف، گۆبەن، گۆبەند، ئۆخان، جەفەنگ،

كۆرگرتنى تاك يان جەند كەستكە بەخۇشى و يارى

ڕٳؠۅێڔڹ

بزم آرا؛ بمزم ساز، بمزم گێڕ

بزمان: (۱)حمر، خواست، داواکاری (۲)مهست و

خەمبار، كەساسى

بزماورد: بابوله، همپاله، بابوره، بالووله، پاروی نانی

دريزو پيچراو

بزمجه: بـزن مـژه، شينـشينك، شوري، قومقومـه،

قومقومۆكـه، بـزن مـژۆك، زيندەوەريْكـه لـه جەشـنى

مارمیلکهیه و هیندهی پشیلهیهك گهورهیه و نهرووی

ئەومى كە بزنان دەمژيت ناويان ليناوه

بزمگا: بمزمگا، بمزمگه، شادیگه، شویدی بمزم و رمزم

بزن بهادر: چاونمترس، بههيز، نازا، بهجمرگ

بزوش: بروانه بزوشم

بزوشم: مووى بزن

بسزوغ: همهلاتن، همهلاتني خسور، تيمشك پرژانسدن،

دەركەوتنى خۆر

بزه: گوناح، تاوان، ههله، سزا

بریان کردن: برژاندن، برژیاندن، برشاندن، براشتن، برژاندن به ناوور

بریجن: تهنوور، تهندوور، کهنویکه له هوور دروستی

دهکسهن و نساگری تیادهکهنسهوه و نسان و کسولیّرهی پسی

بريد؛ نامەبەر، تەتەر، پەيك، چەپەرچى

بریدن: برین، بساندن، بچرین، کوتکردن، کمرتکردن،

برهین و براندن، قهتاندن، بهجهقو و شتی تیژ شت

بریده دم: کلك براو، کلك هرتاو، ئەودى کلکى بـراو يـان

فرتاوبيت

بريزن: بيْژنگ، ويْچنه، ويـژنگ، مرازيْكه دمغلو داني

پێ دادمبێژرێت

بريزن: بروانه بريجن

بريشم: ناوريشم، هاوريشم

بريغ: بۆل، بۆلە ترى

برين: بمرزتر، بلندتر، لمهيشتر

برین: هاش، کووزی کالهك و شووتی و ئیدی

برینش: (۱)براوی، بردراوی، بریاوی (۲)سکچوون،

زكجوون

بريه: خەلك، خەلق

بريه: سارا، بيابان، چۆلەوانى

بز: رصم، ئايين، شيّواز، ياسا، نهريت

بز: گردۆكە، بەرزاى زەوى، تەپە

بسز: بـزه بـز و بـووزه، پـهرهی رهش، کاریلـهی سـێ

سالانههه که چوار بههار ببینه دمبیته بزن

بز: كووتال، قوماش، پارچه

بِرْاز: بمزاز، هووماش فرؤش، كووتال فرؤش

بزاق: ناوی دهم، لیك، تف، خؤریس، تفلیك، خوزی

بزيساش: خورشت سهوزي، ئهو شلهي كه گوشت و

سموزموات تيايدا بمكارديت

بزيهه: بروانه بزغاله

بِرْحُو: بۆسەدانان، خۆحەشاردان و چاوەروانى دەرفەت

بوون، کهمین کردن

بزه کار: گوناحکار، گوناحبار، تاوانبار بزمگر -بزممند؛ بروانه بزمكار

بزيچه: بروانه بزغاله

بزيدن: ومزين، ههلبمزين، ههلكردن، ههلكردني با بسر: وورده بمفر، بمفرى ووردو سووك كمه شمواني زستان دمباريت

> بژگول: بروانه شکول بس: (۱)زوّر، زیاد، فره، زیاتر (۲)بهس، تمواو

بسا: زۆرتر، زياتر، فرمتر

بسايتن: بيستانهكان، بؤستانهكان

بساردادن: بروانه بساردن

بسسارهن: كيلان، خموركردن، جمووتكردن، كمالان هەلگىرانەومى زموى بە گاسن

بساره: هميوان، بالمخان، تارمه، دووبانكۆك بساط: داخمر، راخمر، ژيْرهجمر، راپيْخمر، رايسهخ،

ههرشتنك بلأوبكريتهوه و رابخريت ودك فهرش و گليم بساطت: سانایی، سادهیی، هاسانی، ناسانی

> **بسالت:** ئازایی، چاونەترسی، بەجەرگی، زاتداری بسام: دهم بمبزه، رووخوش، رووگمش

> > بسامان: باش، ريك، رازاوه، جاك و ريك **بسامد:** دووباره، زۆرى، چړى، چړوپړى

بس آملن: تەواوبوون، بەس بوون بسان: هاوشێوه، وهك، شێوه بساوایي: بمرکموتن، یمکیک نه پینج همستمومرمکان

بساويدن: دمست بياهينان، دمست بياكيشان، دمست ليّدان، دمست بمركموتن

بسباس: هدلیت و پلیت، پووج، بی ناومروّك، قسدی بی ماناو پووچ

بست: لەمپ ەر، بەربەست، بەربەند، بەرھەلستىكە لمپیّش ئاو یان لمسمر رپگا دادمنریّت بوّ نمروّین و هات و جۆنەكردن

بست: باخ، بيستان، گوٽزار، بؤستان

بستار: سست، لاواز، ناسهفامگیر، ناجیّگیر

بستاخ: بروانه گستاخ

بستان: بؤستان، گونستان، گونزار، گونجار

بستان آرا: باغموان، باخموان **بستانبان:** باخموان

بستانسرا: باخچه، باخي بچووكي ناومال بستانگار: داواکار، کهسینك شمرزی بهلای به کیکهوه

بیّت و داوای بکات بستاوند: پشته، هموراز، زموی کهمیک بنند

بستدن: بروانه بستاندن

بسار آهنگ؛ ليفه، مهلافه، پيخمف بستردن؛ بروانه ستردن

بستر رود: رووبار، جؤگه، چؤم، چهم، رووار بستري: خمواو، كموتوو، كمسيّك له نهخوّشخانه لمبـمر

نەخۆشى خەوا بيت بستن: (١)بهستن، داخستن دايهخستن، كالمدان، كلوم

كردن (٢)بهستن، سههؤڵ، رچيان، قمرسين، قمرساندن (٣) بنچان، پنچانهوه، جهرد، رادان، فژاندن، گريّدان بـوّ پنج و منزهرو همموو شتنك بستني: بەستەنى، دۆندرمە

بستو؛ گۆزە، كووزەي گڵ، گلينه بسسته: بمسسراو، بسادراو، بسنج خسواردوو، كسمراوه بەسەھۆڭ، مەييوو، پٽومدراو

بستي: باخ، بيستان، بوستان

بسد: مهرجان، جوّره زیندمومریّکی دمریاییه وه گیاو دارو باری دهچی و بهینی دمریاوه نووساوه بسلکه: مهلَّو، مهلَّوو، باقهی دهخلٌ وگیا

بسدین: مهرجانی، سوور رهنگ، بهرهنگی سوور و ممرجان

بسر؛ (۱) تازه، نهو، نوی، همرشتیکی تازه (۲)خورمای نهگهپیوو، خورمای زمرد که هیشتا نهگمیبیت

بسر آمدن: تمواو بوون، سمرهاتن، بمثمنجام گمشتن

بسربردن: بمسمربردن، سازان بسردرآمدن: كموتن، بمسمرا كموتنه خوار، خليسكان و بمسمرا بمزهويدا دران

بسردويدن: راكردن، غاركردن بهخيرايي

بِسر رسیدن: تمواو بوون، گمشتنه کوّتایی، بمسمرهاتن بِسرشدن: بروانه بسر رسیدن

بسزا: شايان، شياو، ليومشاوه

بسط: راخستن، بلأوكردن، پانكردن، فراوان كردن

بسطت؛ بلاوی فراوانی، ثاوهانی، بمربالاوی

بسفديدن: ئامادهبوون، تهيار بوون، سازبوون

بسك: مەلۆ، مەلوو، باقەي دەغل وگيا

بسکتبال: باسکه، جوّرمیارییهکه به کوّمهله له نیّوان دوو تیپی ^۵ که*سی* له گوّرمهانیّك به گهورهی ۲۸_۸۲۸ **بس کرد**ن: وازهیّنان، دمست ههلگرتن، دمست کیّشانهوه

بسكله: كلَّوْم، كلَّوْمك، كولْوْم، كليل و كلَّوْمي دار

بسل: رووگرژ، رووترش، ناوجاو مؤن له تووردی یان له زاتداری

بسلاء: ئازاكان، جاونەترسەكان، دليران

بسم: بهناوی، بهنافی

بسند: بەس، تەواو

بسنده: بروانه بسند

بسودن: دمست ليّدان، دمست پياهيّنان، بمركموتن

بسور: بروانه بشور

بسوريدن: بروانه بشوريدن

بسوقي: شانازی کـردن، گەشــهکردن، ســمرکەوتن، بەرزبوونەوە

بسیار: زوّر، زیاد، فره، فراوان

بسيارخوار؛ زوْر خوْر، زكبرسى، تێرنسهخوْر، خوْرا،

خوارا، چلك، مزهوهر، بخور، چل

بسیاردان: بیرممند، زانا، فرمزان، کمسیّك زوّربزانیّت بسیارگو: زوّر بلّـه، زوّر بیّـرْ، قمرهچـمناغ، چـمنمباز،

چاودش، چەوچەو، دەمدراو، چەقەچنە

بسیح: نامادهکردن، تهیار کردن، سازدان

بسیجیدن: ئامادهکردن، تهیار کردن، سازدان

بسيط: بلاو، بمربلاو، ناوهلا، بيّ ريا، ساده، پاك

بسیل: رووگرژ، رووترش، ناوچاوتاڵ، مـۆن لـه تـووړه*ی* یان له چاو نمترسی

بسیم: روخوش، دهم بهبزه

بش؛ بمست، بمند

بش: یان، یان و بژ، مووی سهر ملی نهسپ و شیر

ېش: رووگەش، رووخۆش، دەم بىە خەنىدە، دەم بىەبزە،

خؤشحاز

بشارت: مژده، مزگێنی، همواڵی خوّش

بشاش: رووخوش، دەم بەخەنىدە، دەم بەبزە، كەسىك بەردەوام بىنىكەنىت

بشاعت: فيزموون، دزيو بوون، ناخوش بوون

بشاك: درۆزن، ناراست، فرفىرۆ، فرۆكىمر، فركىمر، دەرەومجين، دەرەوكٽوو كەسٽكە زۆر درۆيان بكات

بشاورد: هموراز، تمپه، پشته، بلندای زموی

بشتك؛ گۆزە، كووزە، گلينه

بشغوار: پاشماوه، پاشخووان، پاشماوهی ناوی ناو پمرداخ بشر: مرزق، مرز، حینسان، نینسان، ممردووم، مرزك،

يرهود

بشر: رووخوشی، رووگهشی، کراومیی

بشره: پيست، رووكهشي پيست، رووخسار، روو

بشري: (۱)مژدمدان، مزگينی دان ^{(۲})مژده، مزگينی

بشریت: مروفایهتی، مروفاتی

بشقاب: دموری، تەبەق، ئامانىكى پەلى نىودارە

بشك: شمونم، ئاورنگ، ئاوونگ، خووناو، شمقنهم

بشك: فكوول، پەرچەم، پيچووكە، تووكى كورت كراومى

سمر روو که بهقهف رادهوهستی، بهرجاوگه، پیجه،

بشك؛ بروانه بشكنن

بشكاري: كشتوكان، زمراعمت، كشتوكيّن

بشكديدن: شكار كردن، راو كردن، نيْجير كردن

بشكستن: بروانه شكستن

بشكفه: بروانه بشكوفه

بشکلیدن: رووشاندن، درز تیّکردن، کوون کردن بشکم: بالهخانه، ههیوان، بهربانك

بصل: پیواز، پیاز

بشليدن: پێومكهوهلكان، پێكهومنووسان، تێكهلأوبوون لهگهل شتيك لكان، جهسيان

فيبين

كاريك بهووشيارى نمنجام بدريت

شلمزان

بێنێٽ

بصاق: تف، ناوی دهم

بشكن: بله، جهقهنه، جهقان، جهقجهقه، جهقهنهى هەلپەرين و سەما بشكوفه: شكوفه، خونچهى ههموو جوّره روومكيّك

بشكوليدن؛ جالاكبوون، بهدهست وبرد ى، تووندو تۆلى، چەلەنگى، بەتەماع بوون بۆ ئەنجامدانى كارەكان

بشكوه؛ ريْزدار، بعشان وبۆ، بەھەيبەت بشکه: بمرمیل، بؤشکه، جووره، سندوهیکی گردی

قووله له لهوح يان له تهخته بشل: پیکهوهلکان، پیکهوه نووسان، نووساوی، تیکهلاوی

بشم: (١)شهونم، خووناو (٢)وورده بمفر كه شمواني زستان بهسمر زمویدا دمباریت و سپی دمکات

بشم: خەمبار، خەمۆك، دلگران، غەمبار بشم: نهخوش، ناساغ، بيزار

بِشُمِهُ: بِيْست، بِوْست، جِمرم، لوْنگ، وولْك

بشن: بەژن، بالأ، قيافه، جەستە، سينگ، بەرۆك بشنجیدن: رژتن، رشتن، رژاندن، پاشین، رشتنی ناو یان همر شلممهنييهك

بشور: جنێو، بيسكارى، بيسكانى، جوێن بشوريلن: جنيو پيدان، گهزاره كيشان، جوين دان،

بشون: بروانه بشوليدن

بسشولانيدن؛ هاندان، براوتن، بزواندن، زل كردن، جوولأندن، تاودان، ئاڤراختن، ئاران

بشولش؛ بروانه بشوليدن بشوليلن: كارزاني، كارداني، ليهاتووي، حالاكبوون،

بشوليدن: پمريدان بوون، تيك چرژان، پمشـۆكاو و

بشير: مزكيني دهر، مردهدهر، كمسيك هموالي خوش

بصارت: زانایی، دانایی، بینایی، بیرمهندی، وشیاری

بصر: بينين، همستى بينين

بصير: زانا، دانا، كارزان، ووريا، بهتوان، كارناس

بصیرت: (۱)زانایی، دانایی، ووشیاری (۲)عهقل، هزر، بەلگە، شايەت

بضاعت: مال، سامان، دارای، خوومدیتی، پهروبؤ

بضع: جووت بوون، نهگهل ژندا نووستن، تهلاق، مارهی، مارهبرين

بضعه: لمت ' لمتى گۆشت، پل، پلى گۆشت

بط: مراوی، مامراوی، مراقی بطال: بيّكاره، دمسته پاچه، چروّ، ثهواره

بطالت: ئازايەتى، جاونەترسى، بويرى، زاتدارى بطه: (١)درهنگ كبردن، بهدواداخستن، بشت گوئ

خستن (۲)هێواش، بێ خێرای بطحاء: رووبار، چؤم، چهم بطر: برین، قەنیش، قەنشاندن

بطر: بروانه بطري بطري؛ بتل، بوترى، شووشهى دهم باريك بۆ ساردى يان

همر تراویکی تر بطش: هيدرش كردن، دروارى، سهخت گرتن، توندي، توند و تیژ بطل: نازا، دلێر، چاونەترس، بوێر

بطل ؛ گهنیین، لهناوچوون، خراب بوون، لوکولك كموتن

> بطلان: بروانه بطل بطن: سك، ناوسك، ناومومى همرشتيك

بطن: وورگن، تير نهخور بطن: سك ئيشه، زك ئيشه، ئازارى سك نهيمر گهورمى

یان زۆر خۆرى بطوء: درمنگ کردن، بهدواداخستن، پشت گوی خستن،

بهقنگا خستن بطون: خۆشاردنەوە، خۆحەشاردان، خۆقايم كردن،

> لمهمر جاو وونبوون بطيء: لمسمرخو، بي يهله، هيواش

بغ کردن؛ مؤن کردن، روگرژکردن، رووترش، ناوجاوان بهیهکدادان

بغل: ئاميّز، لا، بمر، كوّش، باومش

بفل: ئيستر، كمر، بارمبمر، گويريژ

بغل زدن: باوهش كردن، له ئاميز گرتن

بغل کردن: باومش کردن، له ئامیز گرتن

بغل گشودن: باومش كردنهوه، ئاميّز كردنهوه

بغمه: گمردن بمند، حوناوکهی ژنان

بفند: چەرم، پيست، پۆست، چەرمى ئاژەلأن

بغي: (١) زوولم كردن، ناحمقي داگير كاري، ستهم كردن

(۲)یاخی گەرى، سەركێش، سەرپێچى

بغیساز: به خشیش، شباگردانه، دهسهند، دهسوازی، شاخصی

بقيض؛ دوژمن، دوشمن، نهيار، ناحهز

بفيه: گونجاو، دلخواز، دلگير

بفج: تف، ليك، ئاوى دەم

بفخم: زوّر، زیاد، فره

بشنج: ماری سر، ماری بیرژار، ماریک گاز له کهس نهگریت

بفور: خيرا، دمس بهجي، بي درمنگ

بق: ساس، مێشووله، پێشكه، پيشۆ، مهشووله، هورده،

بقاء: (۱)ژیان، مانهوه، پایهدار بوون (۲)بهردموامی، همیشهی، پایهداری

بقال: تەرە فرۆش، بەقاڭ، دێوەرە، چەرچى

بقایا: بهجیّ ماومکان، پاشماومکان

بقر: گا، مانگا

بقل: میوه، سهوزی، دهخلّ ودان، ههشتیّك له جاندنهوه برویّت

بقیه: ماوموه، پاشماوه، بهجیّ ماوه، پیّما، پاشمرِوّك بك: بشتیوان، بشت

بكاء: گریان، گری، كارهكار، كالین، گریستن

بكارت: كچێنى، كچيەتى، كەچێنى، بن

بطيخ: كالهك شوتى، كەدوو

بطین: وورگن، سکن، زکن، زگ زل، سك زل

بعث: هاندان، بزواندن، ناردن، وهگهرخستن، بزاوتن

بعثت: هاندان، رموانهکردن، ناردن

بعد: دوای، پاش، دواتر، لهدوای

بعد: دووری، جیایی، دژی نزیك

بعر: پشکل، پشکوڵ، قشپل، بوشکوول، پیسای ناژهڵ و

کمرویشك و ناسك و ناژهلأنی کیّوییه که خرو رمشه

بعض: همندي، همندي كات، همنديجار، بريك

بعل: هاوسهر، ميّرد، خاوهن، خواوهند

بعید: دوور، دژی نزیك

بعید: ووشتر، حوشتر

بغ: خوا، پمرومردگار

بفا: حیز، رووسپی، داوین پیس، گاندمر

بغات: ئهم ووشهیه کۆیه و بهمانای سمرکیش و یاخی

دٽت

بفاز: پوواز، هۆرە، زووانه، زەمۆمە

بغال: ئێستر، ھێستر

بفامه: ديو، درنج، دهو، ده

بغهسور: بغهور، کوری خوا، نازناویکه له کوندا بو

پاشاكانى چين بەكارھاتووە

بفته: کتوپر، کتاوپر، کوتوپر، لهپردا

بِفَهِ: بوغجه، بوخجه، شالّماشته، بهسه، بهسته،

بەستەيەكى گەورە، كەجل و كەلوپەلى تياھەللدمگرن و

همرومها بۆ هەلگرتنى نان بەكارى دينن

بغرا: بـمراز، خـووك، يەكانـه، بـمرازه كێـوى، بـمرازێ

كەدى

يوت

بِصْرِنْجٍ ؛ سُالْوْز ، دِرُوار ، شَيْواو ، هَـوورس ، گـران ، تيْكـه لْ و بِيْكُهُ لْ

بفستان: بوتخان، بوتکهده، شوینی هه لگرتن و دانانی

بغش: بوغز، کینه، نهیاری، دوژمنی

بفضاء: دوژمنی قوورس، نمیاری توند، رقی زوّر

بلاغي: دمنگ بمرز، بهتوانا، كمسيك بتوانيت به باشي و جوانی هسمبکات

بلاكش: به لا كيش، به لا چيز، كهسيك مه بهردموام

تووشى بهلأو ناخوْشى بيّت بلاگسسردان: بسهلا ومگسهردان، قوربسانی، گسوری،

دەردوەرگەرىن

بلال: بەلال، گەنمەشامى، بەرھەمى گياى، گەنمەشامى که لمسمر ناوور دمیبرژینن و دمخوریت

بلاهت: نمزانی، گیڑی، بیّ ثاومزی، کهم هام بلایه: حیز، داوین پیس، گاندهر، نابهکار، رووسپی

بلبال: هاندان، بزاوتن، بزواندن، جوولاندن

بلبان: بروانه بالابان

بلبل؛ بولبول، بلبل، بالندهيهگي دمنگ خوشي بچووكه بلبله: هاندان، بزاوتن، جوولاندن، بزاوتن

بلبلي: شمراب، مهى، باده، پياله پمرداخ بلج: دەم بەخەندە، دەم بەبزە، رووخۆش، رووگەش

بلجم: بروانه بلخم بلح: خورمای نهگهشتوو، خورمای کال

بلخ: دار بهروو، داری بهروو بلغ؛ خۆبىن، لەخۆرازى، گەورە، مەزن

بلخ؛ گەورەيى، مەزنى، ئەخۆرازى

بلد: شار، باژير، شارستان، بازار بلد؛ ريبمر، رينما، رێ نيشاندمر

بللیه : شارموانی، شارمداری، بمریّومبردنی شار لمرووی پاکی و خاوینی

بلسك؛ بروانه برستو

بلسك: بروانه بلشك بلسن: نیسك

بلشك: سيخ، شيش، شيشي كمباب و گؤشت بلع؛ جاوین، جوین، هووتدان، کردنه ناومومی چیشت

بۆ ناو ھوورگ بلعجب؛ سمر سوورهێنمر، سمرنج راكێش، زوّر عـمجيب،

هەر شتێك ببێته هۆى سەر سوورمان بلعم: زۆرخۆر، تێر نەخۆر، زك برسى، وورگن

دمیان پۆشی بكر: (١ (كچ، كيژ، قيژ، كهنيشك (٢) تازه، نوێ، دمست لينهدراو

بكتر؛ زري، زره، بهركي ئاسنين كه له كاتي شهردا

بكره: بمرهبهیان، تاریك و روون، بوومه لیّل بكسه: بل، لمت، بلى گۆشت

بكم: لالى، بيّ زمان، لالمان

بگونك: شمشيره دارينه، شمشيري دار

بكم: لالّ، بنّ زمان، لهعل، لال بكنك: كلك براو، كلك قرتاو، همر نازه للهك كلكي فرتابيت

بكي: چاو بهفرميسك، گرينؤك، كهسيك كه زور دمگرى بكيم: لآل، بي زمان، لمعل بگاه: بمرمبمیان، لمکاتی خویدا، خیرا

بگردن گرفتن: خستنه سهر شان، له نهستو گرتن، ئۆدەدار بوون بگماز: شمراب، مهی، باده، عمرهق

كردنى يەك لەدواي يەكى خەڭك بگیروپبند: بگرموبگره، بگرمو بهره، گرتن و هوّن

بگیربگیر؛ رمش بگیر، بگره و بمره، گرتن و هوّل بمست

بل: نەزان، كێژ، حۆل، كەر، بێ ئاوەز بل: پاژنه، پاژنهی پی، پاشنه

بل: بەڭكو، بەلكم

بمست كردني خەلك

بل: شمقا، دەرمان، چارەسەر بلاء: خهم، بهژاره، كهسهر، ئازار، گرفتارى، مهينهتى بلاجين: بروانه بلاگردان

بلاده: خراب كار، داوين پيس، دووړوو، نابهكار بلاديده: ئازار ديتوو، سمختى كيشاوى، بهلا چيزتر

بلارج؛ لمقلمق، لمكلمك

بلادت: نەزان، زەين كويْرى، حۆلى، بى ئاوەزى

بلازده: بروانه بلاديده بلاغ؛ بمنهنجام كمشتن، كمشتن به مهبمست

بلاغت: چاکی ووتار، هەوالدان، گەشتنی دمنگ

بلعيسدن: جساووين، جسووين، جساويني چيّسشت و خواردهمهني له ناو دهم

بلغاك: كيّشه، همرا، ئاژاوه، پمشيّوى، بگرموبيّنه بلغد -بلغده: بروانه بلغنده

بلغم: بهنفهم، بهلقهم، چنم، ناوی لووت که نهکاتی نهخوشیدا له لووت دینته خوار

بلفندر: بی بهندوبار، کهمتمرخهم، لهش گران، بی دین بلفنده: کهنهکه کراو، کوّکراوه، لهسمر یهك دانراو بلفور: فلوّشه، برویّش، هونوّشه، بروّش

بلغونه: سووراو، سووراو که ژنان لهدممو جاوی خوّیانی ههلامسهون

> بلفرخج: ناپاك، دزيّو، ناشرين، فيّزموون بلفضول: زوّر بلّه، زوّر وويْرُ

بلق: ئەبلەق، بارى، بارە، دوورەنگى پەلەپەلەييە بە ئەشەۋە

> بلقاء؛ رِمش و سپی، همر شتیّکی رِمش و سپی بلقح؛ بیّ بار، بیّ بمر، زموی ووشك و بیّ ناوو گیا

> > بلك: ديارى، پێشكەش، خەلات

بلك؛ زمانه، مهلاشه، بليّسه، زواونهى گر

بلکامه : هومسباز، پــپ ئـارەزوو، ئـارەزوودار، تامــەزرۆ، بەھيوا

بلكفت: بروانه بلكفد

بلکفد: رمشوه، بمرتیل، وهلیفمت، ژیّر زووان، شتیك کمبیدهی به کمسیّك تا کاریّکت بوّ بکات

بلکك؛ شیلهتین، شیله و گهرم، ئاوی نیوه گهرم

بلكنجك: سمرسوورهێنمر، عمجيب، پێكمنيني

بل گرفتن: بههمل زانین، همل هوّستنموه، بهدمست هیّنانی شتیّك بیّ كیّشمو نارمحمتی

بلمہ: ریـش پـر، ریـش درێـَژ، پیاوێـك كـه ریـشی پــرو درێژی هەبێت

بلنج: راده، ئەندازه، ريزه، ئاست

بِلكه : به تكو، به تكه، به تكى

بِلَقُدَ: بِعَرزَ، بِلْنَدَ، دَرِيْـرُ، دَرُى كورت، سَعَر بِـوّ ئاسمان كَيْشَاو

بلنداختر: خوْش شانس، بهختهومر، کاممران بلنــدارکان: (^۱) _پیــزدار، بلنــد پایــه (^۲)بینایــهك کــه لهسمر پایهی بلندبینا کرابیّت

بلند آستین: دمست دریّژ، به زمبروزمنگ، دمسهلاّتدار بلنید آواز: دمنیگ زل، دمنیگ گهوره، کهسیّك دمنیگ و ناوازی گهوردی همبیّت

بلند آوازه: ناسراو، ناودار، بهناوبانگ

بلند بالا؛ بالأبمرز، بمژن بمرز، بمژن بلند

بلند پایه: بنند پایه، خاومن پله، بهشان و بو

بلندشدن : همستان، بمرزبوونهوه، دریْژبوون بلند شامت -بلند شد : بروانه بلند بالا

بلندگردن: همستاندن، بمرز کردنموه، هملگرتنموهی شتیک لمسمر زموی

بلند گرای: بمرزه فر، کمسیّك زیاتر له توانا و پیّگی خوّی دمویّت

بلنىد گىو: بەرزكەرموە، دەزگايەكە بىۆ بەرزكردنـەوەى دەنگ

بلند مرتبه: بروانه بلند پایه

بلند نام: بهناوبانگ، ناسراو، ناودار

بلنسه: رِوونساك بسين، رِوون بسين، كهسسيّك مهبهسست و ئامانجی بهرزی ههبیّت، دوور ئهندیّش

بلندنوا : بروانه بلند أواز

بلنسدین: جوارجسیومی دمرگسا، داری سسمر دمرگسا، جوارجیّومی دمرگای مالّهوه

بلوا: همرا، كيشه، بهلاً، بشيّوى، ناژاوه

بلسوچ: پۆپنسه، گۆشستێکی سسووری برگمبرگمیسه نسه سهرسمری کهلامیاب و مریشك و هماهموون

بلور؛ بللوور، بهلوور، مینا، بلور

بلوط: بـمروو، بـمړوو، بـملوو، بـمرمکـمی لمسـمر شاوور دهبرژنت و دمخوریّت

بلوغ؛ بلَاق، بالق، پێگەشتن، بلووق، پێ۪گەيين، ژن كانى، شووكانى

بلوف: تانهو تمشهر، بئ ناومروّك، همرمشههك كه تمنيا قسه بيّت و كردمومى لهگهن نهبيّت

بلوك: پياله، پمرداخ، ئمو پيالهى شمرابى تيا دمخوّن **بلونك:** شمشيّره داينه

بله : بهنی، بهنی، نمری، ناری، ها، با، همری، نـم، واسه، وایه، بـۆ ومړاست گیرانـه بـۆ وهلامـدان و وهلامدانـهوی پۆزمتیف بهکاردیّت

بلهاء: گێژو ووړ، بێ ئـاومز، دمست و پێ سپی، بـۆ ژن بهکاردێت

بلهوس: هومسباز، کمسیّك تمنیا بمدوای تاسمو همومسی خویدا بیّت

بلي: بروانه بله

بلیاره؛ بیلیارد، بلیارد، جۆره یارییهکه ن**مسمر میزیکی** تمخت که ^۶ کونی تیدایه دمکری

بلیت: بلیت، بارنامه، تیّهه نامه، پارچه نوسراویّکه دهدریّت به کهسیّك که بههویهوه دهتوانیّت بچیّته ناو سینهما و شویّنانی تر که به پارهیه

بلید: وړ، گێژ، زمین کوێر، بێ هوٚش، بێ ناومز

بليغ: زمان تيژ، بهزمان، كهسيّك بتوانيّت به جوانى قسهبكات

بلیه: ئازار، سهختی، بهژان، دمرد، کمسهر

بمب؛ بؤمب، بؤمبا، تؤپ، بؤمب که پری دهکهن له تمقممهنی و له فروّکهوه دهیخهنه خوار و له کاتی دان به نمرزا دهتمقیّتموه

بعب ا تمی: بۆمبی ئەتۆمی

بمباران: بوّمباران، فريّدانه خوارهوهى بوّمب له فروّكهوه بمسمر شارو بنيّه نيزاميهكان

بمباردمان: بروانه بمباران

بمب افکن: بزمب هاویّر، مهبهست لهو فروّکانهههکه برّمب ههندهگرن و بهسهر شویّنه مهبهستهکاندا فری دمدمن

بن: بن، بنج، بناوان، کۆتای، بی همرشتیّك، بیّخ، ژیّر بناء: بینا، مال، خانوو

. بناه: وصبتا، پیشمزان، کهسیّك كاری دروست كردنی خانوو بمرمیه، ومستای دیوار

بناب: بني ثاو، بناو، ژێر

بناخواست: نسهخوازراو، بسی نسیراده، لائسیرادی، بسه پیچهوانهی حمز بنادر: لهنگمرگهکان، لهنگمرگه

. بناخ: هموی، هموه، هموی، دوو یان چهند ژن که ژنی

بناگاه: کتاوپر، کت وپر، له پردا مناگرشت

بناگوش: بن گوێ، پشت گوێ لاجانکێ بنام: ناودار، بهناوبانگ، ناسراو

بنام ایزد: بهناوی خوا

بنان: پەنجەكان، سەرپەنجە، سەرقامكە

بنانج: هەوێ، هەوه، دوژن كە هى پياوێك بن

بنائهادن: دروست کردن، بنیادنان، بینا دروست کردن بناور: بمبن، بنجدار، **د**وول

> بنت؛ کیژ، کج، هیژ، کهنیشك بنجاه: تاریخ رز جاخ، تاریك

بنجشك: بروانه كنجشك

بند: (۱)بهند، بهت یازنجیر یکه دهست و پی مروّق یان وولاخی پی دهبهستن (۲)بهند، بهسته کاغمزیکه برتیبه له مهندا که مهندا ۴ لاپهرهیه

بند آپ: بەنداو، ئاوو بەند، ئەمپەر، سەد

بنداو: بروانه بنیاد

بنه دار: ماندار، ساماندار، دمونهمهند، دمست روّشتوو بندآمدن: بهستران، بهندبوون، مهیین، بهند کردن بندانسداختن: بسمت نیّسدان، دمم جساو هسهلگرتن، موودمهیّنان

بندآوردن؛ بمستن، ریّگه گرتن، نههیّشتن بندباز؛ تمناف باز، بمند باز، تمفیاز، دارباز، تمناباز بندپودن؛ بمندبوون، گیربوون، گرفتاربوون بندخانه؛ زیندان، بمندیخانه، گرتووخانه

رادمومستي

پێوهنووسان

دەخورى

بنديوان: بروانه بنديبان

بنساله: كۆن، بەتەمەن، بەسالاچوو، پىر

بندر: بهندمر، دمرهگه، پهسار، پهسارگه، سترینگه، مینا، رۆخى دەريا جېگايەكە لە كەنار زېيان، كەشتى لى بندرگاه؛ بهندمرگه، لهنگهرگه، شوێنی لهنگهر خستنی پاپۆر و كەشتى بندشدن: جهسبان به، لكان به، تيّكه لأوبوون، بندشناسی: جومگەناسى، جومگەناسى، بندق: هندق، بندق، ومكو پسته وايه به سوير كراوى بندك: بهنك، بهن، دمزوو،، بهنى رستراو بندکردن: (۱)گیر کردن، بهند کردن، گرتن، خستنه بهندخانه (۲)نووساندن، جهسیاندن، لکاندن بندكشيدن: لمبهندابوون، ژيان له زيندان بهسهربردن، زينداني كيشان بنسدگاه: جومگه، جمگه، خرتك، جومشكه، شويني بيّكهوهلكاني دوو ئيّسقان له جهسته بندناف: وينلاش، كۆرپەلە لە سكى دايكى لە ريگەى ويلأش خؤراك ومردهكريت بن دندان؛ بن دان، بن دیان، ژیر پووك، پووك بندنه: بروانه بنديمه بندوبست: بيلان، پلان، كهين و بهين، دولاب، فرنداغ بندور: جهوال دوور، كهسيك جهوال دمدووريت بنده: بهنده، كۆيله، كۆله، نۆكەر، كۆل، خولام مـزوورو کارکهریکه که کرابیت بنده وار؛ بهندانه، بهندمیانه، بهندموار، کویلانه، ومکو بەندان، كۆلأنە بندي: گرفتار، گيرؤده، زينداني، بهندي، توشبو بنديبان: بەندەقان، زيندان بان، زيندانقان بند یخانه: بهندیخانه، گرتووخانه، زیندان، گرتیخانه بندیدن: بروانه بستن بنديمه: دوكمه، هۆپچه، دۆگمه

بنست: بروانه بن بنشاختن: بروانه نشانیدن بنشن: همرمباره، وهك نؤك و نيسك و فاسؤليا بنفش: بنهوش، ومنهوش، بنهفش بنفشه: ومنهشه، بنهوشه، گیایه کی کورت و لاسك بنفشه زار -بنفشه سان: ومنموشه جار، نمو زموییمی ومنهوشهی زؤری تیا برویت بنفشه مو؛ موو وهنهوش، نهوهی رهنگی قری وهنهوشهی بنفوز: بروانه بتفوز بنك؛ نيشانه، نيشان، شويّن پيّ بنك؛ بنهما، بناغه، بنچينهى ههر شتيك بنكدار: بنكدار، كو فروش، كەسىك كەلو بەل گشتى ههیه و کو دهیفروشیت، به پیچهوانهی تاك فروش بنكران: بنكر، كركر، بنكلاشك، جيشتيكه به بني مهنجه لهوه نووسابيت بنگان: پياله، پەرداخ بنگاه: بفیسینگه، نوسینگه، شوینی کرین و فروش، دامهزراوه، دمزگا بنگره: لايلايه، لايهلايه، لالايي، شهو شاوازهي دايك له كاتى خەواندنى كۆرپەكەي خۆي دەيلىت بنگش: هووتدان، هووتاندن، بي جاوين شتيك كردنه ناو هوورگ بنگلك: قەزوان، قەسخووان، وەنەتەق، وان، كەروان، ومنى، قەنى، قەزقەوان، بنەوشۆكە بنگه: بروانه بنگاه بنلاد: بوونياد، بناغه، بنجينه بنو: خرمان، خهرمان، بيدهر، كوى سوورى گهنم، بمسمر بهكدا كراوي ميوه بنوره: بروانه بنلاد بنوسرخ: نيسك بنوسياه: ماش بنوه: بروانه بنه

بنه: بنك، شوين و مهكان، كەلوپەل بنه: بناغه، بنج، ژێر، بناوان، بنهتار بنه: دار قەزوان، دار قەسخوان، بيدەر، قەزقەوان بنه كن: كۆرەو، كۆچى بە كۆمەل يان خيزانى بە ههموو ملك و ماليانهوه له شاريكهوه بؤ شاريكي تر بنهگاه: بنهگه، ههوارگه بني: كورمكان، منالأن بني نوع: هاورهگمز، هاوجور بنیاد: بناغه، بنیاد، پایه، بنجینه بنیاد کردن: بیناکردن، پایهدانان، دمسییکردن، بناغه دارژتن **بنیادگر:** ومسا، ومستا، ومستای دیوار بنيان: بونيان، بناغه، بنجينه بنیه: سروشت، سروشت، ناخ، بونیه بوته: بوته، دمفریکه کانزای تیا دمتاویننهوه بوجهل: نمزان، گێژ، حوّل، كهم هام و بێ ئاومز بوخلاف: مهلهك تاوس، شهيتان، بنهماى خرابه بودادن: بون ليهاتن، بون دان **بودار:** خاومنی بۆنی خۆش، بۆندار بودایی: بودایی، بوزایی، لایهنگرانی بودا، یهکیک له زاناکان و فهیلهسوفهکانی سهدهی شهشی پیش زایسین بودجه: بووجه، بؤجه، داهات و خمرج، كؤى گشتى داهات و خەرجى دمولمت، بۆ ماوميەكى ديارى كراو **بودش:** بروانه بودن بسودن: بوون، بهرامبهری نهبون، وجوود، بهرچاو زيندوو بسور: (۱)ئالتونى، رەنگى ئالتونى (۲)بۆر، رەنگى خۆٽەميىشى، (٣)بور، يەكسمى، پنوك پنوكى رەش و بورابرش: بۆر، يەكسمى، پنۆكپنۆكى رەش و سپى

بوران: بوران، توف، كريومو با

بوربيجادەرنگ: خۆر، ھەتاو

بورژوا : بورژاو، دموٽهمهند، سهرمايهدار، شهرباب، شار نشيني خوش رابوي بورشدن: شمرممزار بوون، شمرممساربوون، شمرممنده بوون، خەجالەت بوون بورك: برش، كەروو، تويْرانيكى شين كە ئە نانى كۆن دمنيشي بورياء؛ حمسير، رايه خي له جهكهن و قاميش بوریاباف: حمسیر چن، ومستای حمسیر دروست کردن بوزكند: هـ ميوان، هـ مويان، بـ مربيلايي، سـ مكوى سـ مر داپوشراو له بمردمرکی مال بوزنه -بوزنینه: بروانه بوزینه بوزينه: مەيمون، عەنتەر، مەيمونى لۆتى بوژ: گۆم، گێۯاو، گێۯاڤ، گێجاو **بوژنه: چ**رۆ، شكۆفه، گوٽي دار بوس: ماج، رامووس، رامووسان، پاچ **بوسبل:** رێگاناس، رێ نيشاندهر، جهته، رێ بر بوستان: باغ، باخ بوستان بان: باخموان، باخمبان بوسليمان: شانه بهسهر، بهبوسليمانكه **بوسه:** ماچ، رامووس، رامووسان، کرداری دانانی همردوو ليو لمسمر ليو يان كولم بوسیدن: ماج کردن، پاچ کردن **بوش:** (۱)ووجود، بوون، (۲)بهخت، چارمنووس بوش: خونواندن، خوجوان كردن، خودمرخستن **بوش:** لێوار، زار **بوشاد:** شيّلم **بوشاسب:** روئيا، خەون، خەوى خۆش **بوشیاس:** بروانه بوشاسب بوشناس: بؤن ناس، كمسيّك به جوانى بؤنهكان لميهك حياكاتهوه

بوغ: بروانه بوق

بوفالو: گاميش، گامووش

بوف: بايەقووشى، كونەپەپو، كوندەپەپوو

بوفزوش؛ بۆن فرۆش، عـەتر فـرۆش، ئـەوەى شـتى بـۆن خۆشى بفرۆشى

بوق: بؤق، كه له شاخ بؤ تى تؤراندن

بوقتب: كمر، وولاخ

بوقلمون: بوقله، قەلەموون، عەلەشىش، قەل، بەقلە

بوكردن: بۆنكردن، بۆن پيوەكردن، ھەٽمژين بە ئووت بوكس: بۆكس، شمره مشت

بوکشیدن: بؤن کردن، ههنمژین به نووت

بوگان: منالدان، جیگهی پیزه نه سکدا

بوگرفتن: بۆن گرتن، بۆندار بوون، به بۆنى خۆش يان ناخوش، بو گرتن

بوم: شوێن، وولات، ناوجه، شار، سمر زموي

بوم: كوندميميوو، بايمقووش

بومره: ئيبليس، شهيتان

بومهن: بومهلهرزه، بولهزه، زهلزله

بومهين: بروانه بومهن

بومي: ناوجهيي، دانيشتوي شويننيك بـو ماوميـهكي زور

که خووی پی گرتبیت

بون: منالدان، جینگهی پیزه له ناوسکدا

بون: بهش، باشهكموت

بون: بنج، بناوان، دوماهي، كۆتايى همرشتيك

بون: دوری، جیایی، جیاوازی و ماوه له نیوان دووشت

بوناك: بۆگەن، گەنيو، بۆن ناخۆش

بوهمان: بروانه بوگان

بويا: بؤن كردن، بؤن كيشان

بويان: بروانه بوييدن

بويايي: بون كردن، يهكيك له همستهومرمكان كه

ههست به بۆن دەكات، ههستى بۆنكردن

بویحیی: ئیزرائیل، مهلکهمون، فریشتهی گیان کیشان، بيميود

بويدار: بۆندار، بۆن ناخۆش، بەبۆن، بۆگەن

بويدان: بۆندان، بۆدان

بویژه: بهتایبهت، تایبهتی، خسوسی، تاویهتی

بوي سوز: ناگردان، بخوردان، نهو دمفرهی ناگری تی دمکهن و بخوری تیا دمسوتینن

بویگان: بروانه بوگان

بویناك: بروانه بوناك

بویه: خواست، ئارەزوو، ئارەزومەندى، ھيوادارى

بوليدن: بون كردن، بون كيشان، ههنم ژيني بونيك به

به: باش، چاك، بهدل، گونجاو

الله : بسههي، جوّرمداريّکه هاوشيوّوهي سيو بمرهکهي دەخورێت و بۆن و تامێكى تايبەتى ھەيە

بها: بهن، بایی، نرخ، بهها

بهاء؛ جوانی، رووناکی، روشنی، درموشاومیی

بهائم: جوار پێکان، چاروێ کان

بهات: بوختان جي، قسههه لبمست، كهسيك تؤمهت دهخاته پال کهسانی تر به نارموا

بهادار: نرخدار، بههادار، بایی دار، بهنرخ

لهادر: ئازا، چاونەترس، دليّر، بويّر، بويّرانه

بهار: بههار، بوهار، ومهار، بوار، له نهوروزموه سي مانگ

بهار: بت، بتخانه، شويني داناني بتهكان

بهار: بههار، جوان، بهدل، ههرشتیکی به دل

بهاران: بههاران، دهکڑی بههاردا، له چاخی به هاردا، بههار ستان

بهاريند: بههار بهند، تهويل سهردانه پؤشراو له بههاردا

بهارخانه: بتخانه، همربينايهكي جوان دلگير

بهاره: بههاره، بههارو، بهيدابوو له بههاردا

بهاري: بوهاري، همرچي سمربه بههاره، بههاري

بهاگیر: گرا بایی، نرخدار، همرشیّتیّکی گران و با پیدار بهامين: بههار، ومهار، بوهار

بهانه : بیانو، پهلپ، گرو، بیانک، بههانه

بهانه آوردن: بيانو هينانهوه، بهالب گرتن، بؤ نهكردني کاریک به لب گرتن

بهانسه تسراش: پسهلپ کسر، بههانسه کسر، بیسانوو کسر، هیرسیچمه

> بهانه جو: پهٽپ گر، کهسٽك له بيانوو بگهريّت بهانه ساز: بروانه بهانه تراش

بهانه کردن: بیانوو گرتن و نمنجام نمدانی کاریّك، هیّل کردن

بهانه گیر: بیانوو گر، پهٽپ گر، عهیب دۆزەرەوە

بهاور: باییدار، بهنرخ، گران بایی

بهايي: بروانه بهاور

بهبود: باش بوونهوه، تهندروستی، سهلامهتی، لهش

بهت: درۆ، تۆمەت، فر، قسەى ناراست

.. **بهت:** واق ورمان، سمرسورمان

بهتان: بوختان، درۆ، تۆمەت، قسەى ناراست، **ق**ر

بهتر: باشتر، **چاک**تر ..

بهجت: سرور، شادمانی، تازمیی

بهداشت: پاك راگرتن، خاوینی، تهندروستی به دان: فرمزانتر، زاناتر، باش زان

بهدین: دینی باش، ئاینی باش

بهر: بەش، پار، بێش، بەھرە

بهرام: بارام، بههرام، نهستنرهی مهریخ

بهرامه: هموریشم، ناوریشم بهرك: بینـه، فرتماغـهی بـمری دمسـت كـه لـه كـاری

زۆرەوە پەيدا بو بێت

بهرم: خمنه، گیای رِمنگی دهست و پیّ و سمری ژنان **بهرمند:** بروانه بهرممند

بهرمه: بمهرممه، مهتکهو، دار کونکهری دارتاشان بهسروز: (۱)روژی خسوش، روژی بساش (۲)کامسمران،

به سردود ۱۲ پرورو حسوس، روری بساس ۱۲ کاستار. خوشبه خت

بهدومند: بروانه بهدهمند

بهره: بهش، پار، پهیا، بههره، پشك

بهره بر: هاوبهش، شمریك، هاویشك

بهره بردار: کهنگ گر، کهنگ ومرگر، سوددار **بهره برد**اري

که لک و مرگرتن، سوودبینین، هازانج دیتن بهره بهره

بهش بهش، جياكراوه، لهت لهت

بهره مند: کهنّك ومرگر، سوود بـمر، کهسێك نـه کارێـك

یان له شتیّك كه لك یان قازانجی بمركمویّت

بهره ور: به کهنك، به بههره، شتيك يان كاريك هازانجي

تيابينت

بهساز: دمست رمنگین، کهسیک کهشتیک باشتر دروست

بكات

بهش: روخوْش، دەم بەبزە **بهشت:** بەھە*ش*ت، ئاو وھەواخۆش، باغاتى خودا لەو

بهسب: بمعمست، نـاو وهـهواحوش، باعـاني حـودا لـهر دنيا

بهشتي: بهههشتی، دیندارو پیاوی خوا

بهشتي رد: جوان، شۆخوشەنگ

بهق: پنك، چيك، پهله، لهك، نتك

بهك: بروانه بهق

بهل: بێڵه، ڕێػڡ به

بهلول: بالهل، پیاوی دهم بهبزه، گهورهی قهوم

بهم: لمگهل یمك، پیّکموه بهم افتسادن: دمزگیر بـوون، پیّـك هملّبـژانی دوو یــان

چەند كەس

بهم آمدن: پهيومست بوون، پيکهوهلکانی دوو يان چهند شتيک

بهم آميختن: تيْكەل بوون، تيْكەلاّوبوون

بهسم آوردن: پیکسهوه بهسستن، بهیسهك گهیانسدن، نامادهكر دن

بهم برآمدن: غهمباربوون، جارزبوون، تورهبوون

بهم پیوستن: لکانی دووشت، پهیومست بوون، چهسپان

بهم خوردن: بمريهك كموتن، پيّكدادران

بهم رسانیدن: گهیاندنـه یـهك، گهیانـدنی شـتێك بـه

شتێك و يان كەسێك بە كەسێكى تر

بهم رسیدن: پهیومست بوونی دوو شت، گهشتنهیهك

بهسم زدن: خسراپ كسردن، شسيّواندن، ئسالْوْزكردن،

ههٽومشاندنهوه

بي اهميت: بي نرخ، نه گرينگ بى ايمان: بى دين، بى باومر بیباك: نەترس، ئازا، بوټر، بەجەرگ بيباكانه: ئازايانه، جاونهترسانه بي بر: بيّ بمر، بيّ بمرهم، داريّك بمرو بمرهمي نەبنت بى بضاعت: همژار، دمست كورت، بيّ مايه، نهدار بى بنىدوبار؛ سەرسەرى، تىرۆ، ھيىچوپوچ، جينكەنىە، بەدخوو، بەرەلا بي بنياد: بي نمساس، شتيك كه نمساسي نمبيّت واته درۆ يان فشه بيت بي بها: بي نرخ، شتيك فيمهت يان نرخى ئهو توى نەبيت بي بهره: بيّ بهش، همڙار، نهدار بى بى: (١)خاتوون، ژنى باش، كىميبانوو (٢)دايــه گەورە بى يا: بى قاج، بى لاق **بی پایاب؛ د**ووڵ، بێ بن، مەبەست زەریای **دوو**ڵ وبێ بى يايان: بى كۆتايى، بى سنور، ھەر شتىك كۆتايى ديار نەبيت بى يايه: بى ئەساس، راست نەبوو بى پروا: دليّر، نازا، جاونهترس

بى يناه: بى كەس، بى پەنا، بى يار كەسىك دۆست و

بى پول: همژار، بى مايه، دەست كورت، نەدار، نەبوو

بى تساب؛ بيق مرار، بى تاقەت، كەسىپك پربيت لە

خزم و کهسوکاری نهبیت

بى تجربه؛ بى ئەزموون، تازەكار

بيجا: بيشهين، بي جيكه

بى تمييز: نمزان، بى عمقل، بى ناوهز

بيتوته: مانهوه، شهو مانهوه له شويْنيْ

بيت: مال، خانوو

جموجؤل

بیاوار: کار، نیش، پیشه

زستان، ريبهندان بهمن: همرمس، رنوو، رنى، كليّله، شاپه، كهوى، كهويه بهمنش: پياو جاك، روخوش، پياو سروشت بهنام: بيهانم، بهنام، ناو خوش بهنانه: عمنتمر، مميمون بهو: ههيوان، كۆشك، بالله خانه بهوش: ووريا، زيرەك، هۆشيار، هۆشمەند بهي: گهشاوه، روخوّش، باش، جوان بهيج: خۆشحال، شادمان، بەختەوەر بهيمه: چار پي، چوار پي، ئاژهٽي چوار پي وهك گا و مهرو بزن و ئهسپ و ووشتر..... بهين: باش، جوان، رازاوه، ههٽبژارده بي أب: بي ناو، شوين يان زموييهك كه ناوى نهبيت بيابان: چۆلەوانى، بيابان، دەشت و سارا بيابان گرد: خيومت نشين، قرمج، كهسيك له ناو بیایاندا بژی و له بیاباندا بگهریت بيابان نشين: سارا نشين، خيومت نشين، كهسيك له بیابان و له ژیر خیومتدا بژی بي ابر: سايەقە، ساماڭ، بى ھەور بي آبرو: بيّ ئابروو، پهست، رسوا، بيّ حهيا بیات: بهیات، کتوت، نان و چیّشتی ماوهی شهویّیه بي ادب: بيّ زانست، بيّ ئەدەب، پرروو بي آزرم: بيّ شمرم، بيّ حميا، بيّ حيسممت بياستو: باويشك، ژاژن، ئاروشك، هونژين بیاض: سبی، سپیهتی بياع: بايع، فروْشيار، دەلاڭ بي امان: بي تهمان، دل بهر، بي رهحم، بي بهزهيي بهیان: ئاشکرابوون، دمرکهوتن بى اندازه: زور، فره، زياد، بيّ ئەندازه، ئە رادمبەدەر بي اندام: ناشرين، ناريّك، به كهسيّك دموتريّت كه فیافهی ناشرین و ناریک بیت

بي انصاف: ستهمكار، زالم، بي ويژدان

بهمن: مانگی یانزهیهم له سائی ههتاوی، مانگی دووهمی

بيدا گر: ستهمكار، زالم

بيدار: بمناگا، بيدار، دژي خموتوو

بي جهت: بيّ هوّ، بيّ دهليل، لهخوّوه بيسدار بخت: خوشبهخت، كامهران، كهسيك شانسي بيـچاره: (١)دامـاو، ناتـهواو، دوٚش دامـاو (٢)دمسـت بمردموام لمگمٽيدا بيّت بیدار دل: دل ناگا، وشیار، ووریا كورت، نهدار، همژار **بی چشم ورو:** بیّ حمیا، بیّشمرم، بیّ چاو و روو بيدار شدن: همستان، بمناكاهاتنموه، له خمو همستان بيچون: بيّ هاوتا، تهك، كهم ويّنه بيدار كردن: بمناكاهينانموه، همستاندن بي چيون و چيرا: بي چهند و چؤ، بي سي و دوو لي بيدار ماندن: بمناكامانموه، نمخموتن کردن، به بی قسه بيدار مغز: عاهل، ووشيار، ووريا، زيرهك بی چیز؛ نهدار، همژار، دمست کورت بیداشت: نمزان، گیْرْ، ور و کاس بید برگ: گەلأی بی، گەلأی داری بی بي حال: سست، لاواز، نهخوش بي حجاب: بيّ حيجاب، ژن يان كج كه سهر پوش يان بيد بن: داره بي، بي چارشێوی پێ نهبێت بيدرد: بي نازار، بي غهم بي حد: بي نمندازه، بي ژماري، بي كۆتاي، بي سنوور بيدرمان: بين دورمان، بين چارهسهر، نهخوشيهك بي حس: بيّ همست، لاواز، سست چارمسەرى بۆ نەكريت بي حوصله: بيّ تاقمت، نائارام، خوّرانهگر بيدرنگ: بمپهله، خيّرا، بيّ دواكهوتن بي حيا: بيّ شمرم، بيّ حميا، پررو بيدريغ: لێبووردن، جوامێری بيخ: بنج، بن، ريشه بی دست ویا: (۱)بی دهست و پی، کهس یان ناژهآیک بي خانمان: شاواره، دمربهدمر، كهسيك كه ژن و مالو دمس و بي نهمابيت (٢)دمست و بي سيي به كهسيك دەوتريت تواناى ئەنجامدامى ھيح كاريكى نەبيت مناليب نمييت بيختن: بيرون، بيرونن، دابيروتن، دابيرون به هيلهك و بيدل: ترسەنۆك، دلتەنگ، خەمۆك، دۆراو بیدلا: ههلیت و بلیت، هسهی بروپووچ بێژنگ کردن بي خرد: بي ناومز، بي عمقل، نهزان بي دوام: ناسمهامگير، ناپايمدار، بي دموام بيخكن: لهبن دمرهاتوو، له ريشه نهمان بي دين: بي باومر، بي دين، همر كمسيك ديني نمبيّت بيغواب: بيّ خمو، كمسيّك كه نمتوانيّت بخمويّت بي ذوق: بي زموق، بي سهليقه، بي همست بيغود: بنهوّش، له هوْش چوو، بيّ حال، دمرچوون له بیر: قەرموپلە، جېگەي خەو، جلى خەو حالمتي سروشتي بير: هەورە تريشقە، ھەورەبروسكە، تۆفان بيغويسشتن: هـــوْش نـــهمان، بــــيْ هـــوْش، لـــه بيران: بروانه ويران خۆدووركەوتنەوە بيردانه: بروانه ويرانه بي خيال: بيخهم، بي خهيال **بیراه: لا**ریّ، کهسیّك ریّگهی وون کردبیّت، نمزان، گومرٍا لِید؛ بی، داری بی که بی میومیهو سیّبمرداره بي ربط: ناريك، بي پهيومندي بيداء: بيابان، سارا،هشت بي رحم: دل رەق، بيبەزەيى، بى رەحم بيداد: زولم، ستهم، زور بِيرِق: ئالأ، يەرجەم، بەيداخ بیداد کردن: ستهم کردن، زونم کردن بسرگ: بی غیرمت، کهسیک که غیرمت و دممارگیری

نەبيت

بي سيرت: بيّ نامووس، بيّ شهرهف، بي 'ئابرو بي سيم: بي تهل، ئامرازيكه بيز گواستنهوهي دهنگ بەبىٰ تەل بيش: زور، زياد، فره، فراوان بي شبهه: بيّ شك، بيّ گومان، بيّ دوو دلّي بیشتر: زورتر، پترتر، زیاتر، فراوان تر بیشترین: زورترین، فراوانترین، زیاترین بِي شُرِف: بيّ شمرم، بيّ حميا، بيّ نامووس، بيّ شمرمف بي شعور: نەزان، بى ئاوەز، بى عەقل بي شك: بيّ گومان، بيّ شك، بيّ دوو دلّي بي شيكب: ناسه قامكير، نانارام، بزور بيشمار؛ زور، لمرادمبهدمر، فراوان، زياد بي شوي؛ بيومژن، ژنينك كه ميردهكهى مرد بيت بيشه: جهنگهن، دارستان، ليّر، ليّرهوا، نـزار، چـره، بێشەلان بى شيله پيله: ساده، بي ريا، ساكار، بي كهلهك بیشینه: زیاترین، زورترین بیص: کیشه، گرفتاری، تهنگ و جهاهمه بي صبر: نائارام، بي ئارام بي صرفه: بيسوود، بي سووج، بي كهلك، بي فايده، شتيك قازانجي تيا نهبيت بي صفت: ناسپاس، ناشكور، بيّ نهزان بيض: هيّلكه، هيّك، خايه، زمبرمقوونه، هيّله بیض: سپی بیضه: (۱)هێلکه، زمبرمقوونه (۲)هێلکهی گوون بيطار: دوكتورى ناژهلان بي طاقت: نائارام، ناسه قامگير، بي نارام بي طالع: چاره رهش، بهد بهخت، بي بهش بي طرف: بيّلايهن، كمسيّك كه له نيّوان دوو كـمس يان دوو شت یان.... لایهنگری له لایهنیّك نهكات بي طعم: بن تام، ناخوش، بن ممزه بى طمح: بى تەماح، كەسىنك تەماح و چاوچىنۇكى

بیع: کرین، فروشتن، کرین و فروشتن

کون کردنی زموی بهکاردیت بیرنگ: بی رمنگ، مهبهست کهسیکی ساده دهگهههنیت بيرو: بي رو، رودار، بي نابرو بي روزي؛ بيّ بهش، ههڙار، دمست كورت بيرون: دمر، دمرهوه، روالهتي همرشتيك بيرون آمدن: هاتنه دمر، دمركهوتن، ئاشكرابوون بيرون آوردن، دمرهينان، ئاشكراكردن، دمرخستن بيرون شدن: جوونه دمر، دمرجوون بيرون كردن: دمركردن، ومدمرنان بېروني: دمرهکی، بهرامبهری ناوهکی بي ريا: ساده، بيّ ريا، كهسيّك درة و ريا له كاريدا بي ريب: بي گومان، بي شك، به دلنياييهوه بيريخت: ناشرين، فولم بي ريش: بي موو، بي ريس، كور كه هيشتا ريشي دمر نههاتووه، بيّ تووك بيز: بروانه بيختن بيزار: بيزار، ومرمس، جارس، جارز بيزيدن: بروانه بيختن بي سامان: بي سامان، ناريك، دمست كورت، همژار بیستون: بی ستوون، بی پایه، ناوی کیوکیشه له ۲۴ كيلومهترى كرماشان بي سخن: بيّ قسه، بيّ گومان بيسراك: ووشتر، حوشتر بي سرويا: بي سهر و پي، لاواز، سست، ناتهواو **بی سهروته:** (۱)پان و بهرین، بی کوتایی ^{(۲})ههلیت و پٽيبت، پروپوچ بي سروصدا: بي دهنگ، نارام، هيمن، هيدي بي سليقه: بي سەليقە، بي زەوق، ئەوەى شتى خراپ لـە جیاتی باش پهسهند دهکات بسى سسنگ؛ بى كىش، سووك، شىتىك يان كەمىك قوورسایی ئەو تۆى نەبيت بي سواد: نهخويندهوار، كويّر، بيّ سهواد

بيرم: نويدل، ئاسنيكه بؤ جوؤندنى شتى هوورس يان

بیعار: بی شمرم، بی عار، بی حمیا بیعانه: پیشهکی، بیعانه، پوئیّك له كاتی كرینی شتیّكدا بهفرؤشيار دهدريت بيش ومركرتني شتهكه بيعت: به ليّن، پميمان بي عديل: بي وينه، بي هاوتا بی عرضه: بیکاره، نهشیاو، دهست و پی سپی بي عصمت: بيّ نامووس، بيّ شهرمف، گهواد بي عقل: كهم ناومز، بي عهدل بي عيب: بي ئيراد، بي كهم و كورتي بيخار: لۆمە، تانە، سەرزەنشت بیغال: رم، نیزه، رمب، نیزهی بچووك بيغله: بروانه بيغوله بي غم: بي خهم، بي خمفهت بيفوله: سووج، هوژبن، كونج، گوشه بي فايده: بي كهلك، بي بمرههم، بي هازانج بى فرجام: بى ئەنجام، شىتىك يان كاريك ئەنجامى ناديار بيت بي فرمان: ياخي، سمركيش بي فكر؛ بيّ بير، بيّ ئەنديّشە بي قاعده: ناريّك، بيّ بنهما بي قلر: بي نرخ، بي ريز بي قرار: نائارام، بي نوقره بي قياس: بيّ سنوور، زوّر، بيّ ئەندازه بي قيد: بي بهندوبار، سمرسمري بیگار؛ بیّکار، کمسیّك كار یان پیشمیمکی نمبیّت بيكاره: بيكاره، بمرهلاً، بي كهلك بيكدان: بيّ سنوور، بيّ ئمنجام، بيّ كۆتايى **بیکس:** بی کهس، تهنیا، بی یار بی کیار: خیرا، نازا، توند و دمست رمنگین بیگ: بهگ، سهرکرده، نهمی، گهوره بيگسار: بنگار، سۆخرە، فەزحمه، جىزار، كارنكمه بمه زۆردارى بە كەسنىك بكرنت

بيگانه؛ بيّگانه، بياني، تاچك، تاجك، كمسيّك له خزم و

كهسو كار يان نهتهومي تؤ نهبيّت، نهناسراو

بیگانه پرست: بنگانه بمرست، کمسنک حمز له راژمو پیش کەوتنى بیّگانلن بكات بیگاه: بیکات، درهنگ، بی واده، ناکات بى گزند؛ بى زمرمر، بى زيان بِي گمان: بي گومان، بيشك، بي دوو دني بي گناه؛ بيّ گوناح، بيّ تاوان بيل: بيّل، بيّلاسن، خاكهناز بیله: دوورگه، ووشکانی، نیّوان دمریا یان رووبار بيم: ترس، خوف بيمار: نهخوش، دمردهدار، ناتهندروست بيمارسان؛ وهك نهخوش، دمردمدارانه بيمارستان: نهخؤشخانه، خمستهخانه بيمار غنج: نمخوّش، زمليل، پهك كموته بيمانند: بي وينه، بي هاوتا بي مثال: بيّ وينه، بيّ هاوتا بي محابا: ئازايانه، بي ترس، دليرانه بيمرز: بي ئەندازە، بي سنور بیمناك: ترسين، زههلمبمر، ترسدمر، سامدار، زاروبمر بى مهر: بى سۆز، بى بەزەيى، كەسىك بەرانبەر كەسانى تر سۆزو بەزمىي نەبيت بين: بهين، نيوان، نيومنج بين: ئاشكرا، ديار، بەرچاو بینا؛ بیندر، دیتیار، بینیار، دژی کویر بينادل: ووشيار، زيرهك، ئاگا بيناس: دەلاقە، پەنجدرەي مال **بي نام:** بيّ ناو، بيّ ناو بي ناموس: بيّ نامووس، بيّ شمرمف بينايى: بينين، يەكيك ئە ھەستەومرمكان بي نماز؛ بي نويْرْ، نويْرْنەكردن بي نمك: بيّ خوي، خواردن يان شتيك كه خويّي تيا نەبيت يان كەم خوى بيت بيننده: بينمر، ديتيار بى ننگ: رسوا، بى شمرم، بى ئابروو

بینوا: بنچاره، بی سامان، نهدار، دهست کورت، لاواز، همژار

بينونت: جيابي، جيابوونهوه، جوودايي

بينه: ساردى حهمام، شوينى دهرهينانى جل و بهرگ له

حهمامدا

بي نهايت: بي كۆتايى، بي سنور، بي ئەنداز

بيني: لووت، كەپۆ، دفن، بيْفل، بيْڤل

بي نياز: بێ نياز، دارا، به توانا، دمست روٚشتوو

بیواره: غمریب، ناواره، دمربهدمر

بيواز: شەمشە، شەمشەمە كويْرە، شەڤكۆر، جەكچەكىلە

بي وجود: سمرسمری، پمست، هیچ و پوچ

بيوس: هيوا، ئارەزوو، ئومىد، ،چاوەروانى

بيوسان: بروانه بيوسيدن

بيوسيدن: هيـوادار بـوون، *چ*ـاومړوان بـوون، *چ*ـاومړێ

كردن

بيوك: گەورە، مەزن

بیوگ: ومیوه، وموی، ومیوی، بووك

بيوند: بيّ ومفا، خيانمت، كەلّەك، درۆ

بیوه: بیّوه، بیّوهژن، ژن که میّردهکهی مردبیّت

بیهده: بروانه بیهوده

بيهمال: بيّ هاوتا، بيّ شمريك، كمم ويّنه

بي همتا: بيّ هاوتا، كهم ويّنه

بي هنگام؛ ناوهخت، بيّ كات

بيهوده؛ بيّ هؤ، ناحهق، نارهوا، بيّ كهلك، ههليت و

ہلیت

بيهودهگو؛ چەنەباز، فرە بێژ، زۆربڵە

بيهوش: دهماغ سست، زمين كوير

پ: پ، سێيهم پيتي ئاڵفابێتي فارسي و كوردي

پا: پێ، لاق، قاج، ئەندامەى جەستەى مىرۆۋ و ئاژەل كە پێى بە رێگادا دەرۆن

پا: بـەرپى، خـوارەوە، بـەردەم، بەشـى خـوارەوە ھـەر

پسا: سی، پیوانهی دریدری بمرابهر به ۳۰.۴۸ سانتیمهتر

پا افزار: پێلاو، سهوڵ، کهوش، نهومی لهپێ دمکرێت پسا انسداز: راخمر، بـمرپێ، ئـهومی لهبـمردمم پێـدا رايدهخـهن و يـا دياريـهك كـه بيخهنـه بـمردمم پێـی كهسێك

پا اورنجن: خەنخال، بازنەي ھۆل،

پائیز: بروانه پاییز

شتٽك

پائین: براونه پایین

پاېپا: بێبەپێ، ھەنگاو بەھەنگاو، يەكسان، بەرابەر پابپا كردن: پێبەپێ بردن، ھەنگاو بـە ھەنگاو بـردن،

دمست گرتنی کهسیک و بردتی لهگهل خوت

پاپپا کردن: ئەم پىێ و پىێ کردن، دوودڵ بون، ساخ نەبونەوە لەسەر كارێك

پا بدامن کشیدن: گۆشهگیری، چاومری بون، چاومروانی، قەناعەت كردن

پابرجا: بمهیّز، سمقامگیر، لمسمر پیّ ومستاو، پایمدار پابرچین: خشپه، بمخشپه رؤشتن، شیّوهیمك لمرؤشتن بهلام بیّدمنگ

پابرنجن: بروانه پارنجن

پابرهنسه: پیخاوس، پیپهتی، به کهسانی ههژار و نمداریش دهنین

پابند: پێبهست، گرفتار، دیل، پێبهند

پابلند: لاق دریّرْ، هاج دریّرْ، لوّق دریّرْ. ئاژهلیّك كه لوّهی دریّرْ بیّت وهك ئەسپ و وشترو هند پابماه: مانگی منالبون، ژنی سكپر كەلەمانگی خوّیدا

پابنسد: پیبهند، ئـمومی لـه فاچی ئـاژهڵی دمبهسـتن. همرومها به مانی گرفتار و دیل دیّت

پابند شدن: پێبهند بون، گرفتار بون. دیلبون، عاشق

پابوس: پنبوس، ماج کردنی پنی کمسنك

پساپ: باہا، ہاب، سەرۆكى رۆحانى شوێنكەوتوانى مەزھەبى كاتولىكى

پاپا: باوه، باوك، بابه

پاپاسی: پوٽی رمش، پوٽی کهم بهها

پاپتی: پێپهتی، پێخاوس

پاپژ: برانه پژ

پاپس کشیدن: خوٚکیٚشانهوه، دوور کهوتنهوه له شتیّك یا کهسیّك

پـــا پوش: ۱ - پێپــؤش، پــاپوش، پــاپوج ۲- بؤختــان، درؤههڵبهستن بؤ کمسێك

پاپی: شویننکهوتو، دواکهوتوو به دوای کار یا کهسیّك پاپیج: پنبیّج، نمومی لمپیّی دمبمستن

پساپیون: ۱- پهپوله، پهپو، پهروانه ۲- پاپیون، جۆریکه له بۆینباخ

پات: تهخت، مهبهست تهختی پاشایهتی و سه لته نه تیه پاتر: سهماکهر، گۆرانیبیژ بو ژن

پساتریس: بـاتریس، نازنــاوی راوی<u>ْــرْ</u>کاره تایبهتــهکانی ئیمپراتۆری رۆم

پاتیلی شدن؛ ممست بون، سمرخوشی ورمته ل بردن

پادری: قهشه، موژدهدهر، رۆحانی مهسیحی **پادزهر:** دژه ژههر، تلیاك، تریاك، ههر دهرمانیّك دژی ژههر بهكار ببریّت

پادشاه: پاشا، شا، فهرمانر موای بهدهسه لات

پادشاهانه: پاشایانه، شایانه، تایبهت به پاشا

پادشه : بروانه **پ**ادشا

پادگان: پادگان، بنکهی سمربازی، دمستهیه سمرباز که لهشویننیکدا ومستابن و چاودیری و پاسهوانی شهو شوینه بکهن

پادگانه: سهربان، بان، پشت بان

پادو: پادۆ، يابو، بەردەست ئەكارە سەرپىيەكان

پاده: رانهممر، گایمل

پادەبان: شوان، شفان،

پادیاب: دهست نویْژ، شوّردنی دهست و پیّ و روخسار

پادیز: بروانه پاییو

پار: پار، سائی رابردو، پارسال

پاراو: پیریزن، ژنی پیر

پاراوان: تیغه، شتیکی وهك دیوارکه لهتهخت دروست دهکریّت و بهشهکانی دوکان یا ژووریّکی پیّ لهیهك جیادهکهنهوه

پارتی: پارتی، تایبهت به پارت، لهنهتهوهی پارت

پارتی: تیکه، بهش، لهت، دمسته، تا**ق**م

پارتیزان: پیشمهرگه، گهریلا، چریك، گیانفیدا

پـــارچ: تـــؤنگ، ســوراحی، دمفرێکــی گــهورهی ئــاو

خواردنهوه لهگل یا کانزا یا شوشه

پارچه: پارچه، قوماش، همر شتیکی چنراو له پهشم یا هموریشم

پاردم ساییده: بی شمرم، کؤنهکار و زرمنگ، رودار

پاردن: بهخشین، لێخوٚشبون، بوردن، لێبوردن

پارس: پارس، فارس، نەتەوميەكن لەكۆنـەوم لـە بەشـى

باشوری ئیّران نیشتهجیّ بون **پارس**: ومړین، ومِرمومړی س**هگ،** عموعمو

پارسا : پارێزگار ، لهخوا ترس

پارسایانه: پاریزکارانه، لهخواترسانه

پاتیل دررفته : بهتهمهن، پیری چهماوه،

پاجامه: بيجامه، ژيْرشهرواڵ، دهرپێ

پاچال: چان، چانی ژیر پی

پاچاه: بروانه پاچال

پاچایه: پیسایی، میز، گمیز، پیشاو

پاچپله: پێلاو، سموڵ، كموش

پاچراغ: شوێنی چرا

پاچك: شياكه، پهين، پيسايي مانگا كه وشك بوبيّتهوه

پاچنبری: پیخوار، گیر، قاج خوار

پاچنگ: دەلاقە، رۆچن، كون، رۆچنە

پاچه: بێ، لاق، هاج

پاچیدن: بروانه پاشیدن

پاخاره: بهردی پی، بهرده پی، بهرد یا همر شتیکیتر

که چلّکی پاژنهی پیّ پاك دەكەنەوە

پاخره: سهكؤ، نشينگهيهك لهناو مان

پاد: ۱ -- پاسهوانی، کێشك، ئێشکگری ٢-- پاسهوان،

ئیشکگر، کیشکچی

پاد: تەخت، ئەورەنگ

پا دادن: هەل رەخسان، دەرفەت دەست كەوتن

پا دادن: بشتیوانی کردن، هێزبهخشین بهکهسێك

پادار: پايەدار، ئەسەر پێ

پاداش: پاداشت، پاداشت، کری، جمزا، سزا

پاداش: بروانه پاداشت

پاداشن: بروانه پاداشت

پادتن: دژه ژههر

پادراز: پيدريّر، جوّره مهٽيکي پيّ دريّره زياتر له

میسر دمست دهکهویّت و لای زوّنکاوهکان دهژیت

پا درختی: بندار، میوهی بن دار که لهدار کهوتبیّت

پادرد: قاچ ئیشه، ژانی پی، نازاری قاچ

پا درگان: پی قووراوی، کهسیک فاجی له قووردا ۲۰۰۰ ۲

رۆچوبيت

پا درهوا: فيرۆ، بى بنەما، بى ھۆ، ھەلىت و پلىت

پا دری: بهرپی، پارچه یا راخهریک نهبرمدهم درگای

ژوورمكاندا دايدمنيّ

پاریز: بروانه پاییز پارینه: پارسال تایبهت به پار پازاچ: ماما، ژنیک که له زاندا ناریکگاری دایك دهكات پازارگاد: بروانه پاسارگاد پازخ: بروانه پاژخ پازن؛ بزنه کێوی، کۆوی، بزنه کێفی **پازهر:** بروانه پادزهر پازهری: سهوزی توخ، ههر شتیك به رهنگی سهوزی تۆخ بيت يارُخ: ئازار، شيلان، ئيش، پي شيل پاژنگ: دەلاقە، رۆچن، رۆچنە پاژه: بروانه پاچه پاس: پاسەوانى، كێشك، ئێشك، چاودێرى پاس: تێپهرين، روٚشتن، گوزمر كردن ياسار؛ لهقه، شهق، جوته، راومشاندني پي پاسارگاد: پاسارگارد، ناوی یهکهم پایتهختی نیرانیان و فارسهكان پاساژ: تێپەرين، رێړەو، دالانى سەرداپۆشراو، پاساژ ياساوان: پەساپۆت، بەلگەونامەى تىپەرىن پاسبان: پاسەوان، پازگر، ئێشکگر پاسبز: پي رهش، رهشيي. كهسيك هاتني خوشي به دواوه نمبيت پاسپورت: پاسپۆرت، بەلگەنامەى تىپەرىن پاسخ: وهلام، پمرسف، وهرام، پاسوخ پاسخانه: پاسگا، شوینی پاسهوان ياسخ ده: وهلأمدمر، كمسيّك وهلأمي بمرسف بداتموه پاسخ گزار: بروانه پاسخ ده پاسدار: پاسدار بپازگر، پاسموان پاس داشتن: باسهوانی، بازگرتن، ئیشك گرتن ياسك: باويشك، باوشك **یاسگاه:** پاسگا، پازگه پاسیدن: باسموانی دان، نیشك گرتن **پاشا:** باشا، شا، سولتان

پارسك: پارسك، پيوانهى دوورى زموى لمنهستيره يارسنگ: كيشانه، كيلۆ، بهردى كيش **پارسه:** پرسه، تازیه، شیومن، پارسی: پارسی، فارسی، تایبهت به پارسهکان پارسی زیان: پارسی زامن، فارس پارسی گو: فارس زمان، ئەوەى بە فارسى قسە دەكات يارشمن: پيستى ئاسك پارك: پارك، شوينى حەوانەوە پارك: بارك، راگرتنى ترومبيّل له شوينيكدا پارکه: هؤلی دادگا، خانهی داد پارکینگ: گاراژ، گاراج، شوینی راگرتنی ترومبیل پارگین: گۆلاو، قووراو، شوینی کۆبونهوهی ناوی بیس و بۆگەن پارلان: پەرلان، ئەنجومەن پارلانتار: پارلانتار، ئەندامانى پەرلان پارنج: شاباش، شاواش، پوولێك كه به گۆرانيبێـرى دەدەن پارنجن: خرخال، بازنی پی له زیر و زیو، پیبهند پـــارو: بێـــڵ، وهروهره، ئــامرازێکی داری هاوشــێوهی خاكەناز كە بەفرى پى كۆدەكەنەوە. سەول بۆ بەلەم پاروزن: سهول ليدمر، شهوهي سهولي بهلهم وشتي شر پارو کردن: رامالین، پاککردنهوهی بمفر و همر شتیکیتر لمسمر زموی به ومرومره پاره: بهش، بهت، تیکه، و بهشیّك له همر شتیّك، پینه پاره: دراو، براو، هه نقنشاو، دریاو پاره: ریشوه، بمرتیل، پوول یا شتیترکه به دادومری دمدمن تا بهنارموا حوكم بكات **ياره پاره:** لهت لهت، تيكه تيكه، بهش بهش، پچ<u>پ</u> پچ<u>پ</u> پارهخوار: بمرتيلخور، رشوه خور يارهدوز: بينه چي، كەسيك پيشهى بينه ليدان له پيلاو و شتی هاوشیّوه بیّت يارەسنگ: ئەتەبەرد **پاریدن:** بروانه پریدن پساك جفست: داوندن باك، ژنندك كمه خيانده له هاوسهرهكه خوى نهكات بهرابهرى داونن پيس پاك چشم: چاوپاك، كمسنك به تهماخهوه له ناموسى خهلك نهرواننت پاك چهر: جوان، قهشهنگ، سپى، دهلال پساكخو: روخوش، خوش خولق، كهسيك نهخلاقى

پاك چهر: جوان، قەشەنگ، سپى، دەلال **پـــاكغو**: روخــۆش، خــۆش خولــق، كەســێك ئــەخلاقـ شيرين بێت **پاك داد:** دادومر، دادپەرومر، دادگەر

. **پاك دامن:** داوێن **ب**اك، كمسێك داوێنى بـﻪ گونـاج بـيس نهكردبێت

پاك درون : دلّپاك، نيهاد پاك ماك دست د دهسراك روايت كردار د مرادم روادهس

پاك دست: دمسپاك، راست كردار، بمرابمر بهدمسپيس پاكدل: دنپاك

پاکدین: دین **ب**اك، خاوهن بروا، راست دین

پاك راى: زانا، دانا، زانمر، پاكردن: لەپى كردن، لەبمر كردن

پاکرو: جوان، جوانکهله، دهلال

. **پاکزاد:** نهجیب، نهژاد پاك

• **پاکزن:** ژنی پاك،

پاك شدن: پاك بونموه، **پا**قژ بونموه، لمپيسى دهرهاتن **پا كشيدن: پ**ێ خشاندن، پێ راكێشان، پێ كێشان لمسـمر زموى و به هێوا*شى* رۆشتن

پساك كسردن: پاك كردنـهوه، خـاوێن كردنـهوه، پاهـُـرْ كردنهوه

> پاك مفز: بيرمهند، زيرهك، وشيار پاكنام: نيّو پاك، خوّشنيّو، خوّشناو

پساکنویس: پساکنوس، نوسینهوه بایسهتیّك لسه روی مسوّدهکانهوه

> **پاکوب:** پێ شێل، پاشێل، بمپێ شێلدراو **پاکوبيدن:** بروانه پاکوفتن

پ کوتاه: پی کورت، قاج کورت، مرؤ**فی** پی کورت پ**اکوقان:** پی کوتان، پی لهزموی دان، سهما کـردن، ههلّپهرین

پاکی: پاکی، پا**د**ڑی

پاشاندن: پرژاندن، بلاو کردنهوه، پاشاندن **پاش دادن:** بلاو کردنهوه، پرژاندن **پا شدن:** همستان، بمرزبونهوه و لمسمر پی ومستان

پا شکسته: پی شکاو، هاج شکاو، ناتموان و پمك کموته پاشنا: بروانه پاشنه

پاشنه: پاشنه، پاژنه، پاشنی، پانیه

پاشنەكش: باژنە كێش، پاشنەھەڵكێش

پاشویه: پیشور، گیراومیهك لهخوی یا دمرمانهكانیتر

كه بۆ شۆردنى قاچ كەڭكى ليومردمگرن

پاشیب؛ پێپلیکانه، هاردمه، پله

. پاشیدن: پرژاندن، پژاندن، بلاو کردن

پاغره: پێخره، نهخوٚشیهك له پێ دمردهکهوێت و پێی مروفه له نمژنو تا هولاپهی دمناوسێِت

پاغند: گلوّله، بهنی لیّکهالدارو و گلوّله کراو

پافشاری: پایهداری، خۆراگری، سوربون، پیّداگرتن

پافشردن: پیّداگرتن، سوور بون و خوّراگری

پاك: پاك، خاويْن، پافْژ،

پاك: پاك، جهژنى فهصح، جهژنيك كه جولهكهكان ههر سال بهیادی دهرچونی بهنی نیسرائیل له میسر دهیبهستن

پاكار: خزمەتكار، نۆكەر. كارەكەر

پاك اصل: رصمهن، نمژاد پاك، نهجيب

پاك اندرون: سرشت پاك، دنباك

پاك انديشه: بيرپاك، هزر پاك

پاك باختن: دۆران، دانانى هەمو شتيك له تومار

پاکباز: دۆراو، كەسىك لە قومار ھەمو شتىكى خۆى

دۆراندبێت

پاکبوم: زموی پیرۆز، زموی پاك

پاك بين: گەشبىن، دلروون

پاکت: پاکمت، زمرف که نامه یاشتیکی تیا ههلاهگرن پاك تن: لمش پاك، کمسیك لمشی پاك و خاوین بینت پاك دامن: پاك داوین، خوپاریز، لمخوا تـرس، داوین

> . **پاك جان:** رۆح پاك، گيان پاك

```
پاکی: موس، گوێزان، تيغ
                         پاکیدن: بروانه پاک کردن
                 پاکیزه: پاك، بيّگمرد، خاويّن، پافّژ،
                          پاکیزه بوم: بروانه پاکبوم
            پاكيزهتن: لهشباك، لهخواترس، خۆپاريز
                                پاگاه: بروانه پایگا
پاگرفتن: بههيز بون، پي گرتن، خو گرتن، سههامگير
پاگشا: سيّ روّژانه، پويله، ميوانداري كردني خزم و
کسهس و کساری بسوك يسا زاوا جسهند رؤژيسك دوای
                                      زمماومنديان.
                            ياگودا: بوتخانه، بتخانه
پاگیر: پنگر، همر شتنك بنی نی گیر بكات، و شموهی
                            مروّق پنی پابهند دمبنت
                        پالا، پالای: بروانه پالاییدن
يالايال: گهران، لێكوٚڵينهوه، پشكنين و گهران لهناو
                         شته بمربلاو و ههلرژاوهكان
              پالار: نیرگه، شاکونهکه، دیرمگ، کاریته
                                پالارى: بروانه پالار
                      پالاش: پیس بون، هوراوی بون
                         پالان: پالأن، كۆپان، كورتان
                              يالانچه: پالان، كۆپان
پالاندوز: كورتاندرو، كەسنىك كورتان و كۆپان دروست
                            يالانگر: بروانه پالاندوز
                           بالانيدن: گوشين، بالأوتن
               پالوانه: پالوينكه، پالوينه، ساق، راوك،
             پالاهنگ: هموسار، جلهو، همفسار, ئموسار
                            پالایش: بروانه پالاییدن
                   يالايشكاه: بالأوكه، شويني بالأوتن
       پالایشگر: پائێوکمر، ئەوكەسەى بىشەى پالاوتنە
                               پالایه: بروانه پالونه
                پالاییدن: پالاوتن، پلافتن، ساف کردن
```

يالدم: بروانه پاردم

پالش: بروانه پالیدن يالشكا: پالأوگه، پالأوگه **پالغ:** بروانه بالغ يالكانه: بروانه بالكانه پالکی: کمژاوه، کمژاوهی بی سمقف پالوانه: بروانه پرستو يالودن: بالافتن، باك كردن، ساف كردن، بالأوتن يالوده: فالوده، بالوده، شمربهتيك لمبمفر و سمهوّل و نیشاسته وسیوی له رهنده دراو دروستی دهکهن يالونه: كەوگىر، كەفگىر يالهنگ: بروانه پالاهنگ يالى: پالى، له زمانه كۆنەكانى خەلكى ھيندستان پاليدن: گمران، بشكينن، ليكوللينموه. گمران بو شتيك له ژير خاك يا شتيتر پالیز: بیستان، کیلگهی کالک و خهیار و تروزی پائیزبان: بیستان وان، کهسیک ناگاداری بیستان دهکات پالیزگار؛ بیستانکار، کهسیک کاری چاندنی بیستانه **پالیزگار:** بروانه پالیز ياليزوان: بروانه باليزبان يامال: بيّ شيّل، بامان، بايهمان يامال شدن: پيشيندران، شيلان به هاج يامال كردن؛ بمنهقه كوتان، شيّلان پامرد: بروانه پايمرد پامزد: بروانه پایمزد يامس: داماو، گرفتار، پيبهند ياندول: پاندوّل، ئاويْزەى كاترْميْر كەبۆ چەپ و راست دهجوونيت پانزده: پانزه، ژمارهی پانزه پانسمان: برین پیچان، شوردنهوهی برین و مهلههم ليّدان و بهستني **پانصد:** پێنسهد (۵۰۰) يانوراما: بيمهن، چاومنداز **یانی:** ئاو پانید: شهکر، قهند، شیری قامیشی شهکر

پای کوفتن: بروانه پاکوفتن پایگاه: پێگه، رێز، شوێن، پله، جێگه **یایگیر:** پنگر، پنبهند، گرفتار يای ماچان: كهوشكهن، لای درگا له ژووری مالموه يايمال: بروانه بامال يسايمرد: جسوامير، هاوكسار، ياريسدهدهر، دهسگر، يارمەتىدەر، نۆوەنجىكەر، رزگاركەر پایمزد: کری، نهو بهر پاره یا ههر شتیك که نهبهری کاری ئەنجام دراو ومردمگیریت يای موزه: جزمه، جهکمه پایندان: زامن، کمفیل، دمسمبمر پاینده: پایهدار، ههمیشهیی، جاویدان **پايور:** خاوەن بله، ريزدار پایون: زیرو زیو، خشن و موورو **پایوند**: بروانه پابند **پایه:** پایه، بناغه، بنهما، **پایهٔدار:** پایهدار، ریّزدار پایهور: خاوهن پله، پایهدار، پایهبمرز پاییدن: پاسهوانی دان، خستنه ژیر چاو، چاودیری كردن پاييز: پاييز، گەلاريزان، يەكىك ئەجوار ومرزەكمى سال پاییزی: پاییزی، تایبمت به پاییز پایین: خوار، لای ژیرهوه **پاین پرست:** خزمهتکار، کهنیز، کویله ييتك: بۆل، بۆلى ترى يت: پرز، ريشونهى پارچه پتت: تۆبە، تۆبەنامە پترول: نەوت، بەنزىن پتك: ئاسن كوت، پيك، چەكووشى گەورە پتك: پئ پنج، نەوى قاچى پئ دەبەستن يتكر: ئاسنگەر، ومستا خاله، ومستاى ئامرازى ئاسن يتو: بهتاني، پهتو، عهديال، ئهبيال، پيخهوفي چنراوي

بی بمر و پشت

پاوپر: هيز، توانايي، وزه پاوسرچين: بروانه پابرچين **پاوند:** بروانه پابند پایا: پایهدار، سهقامگیر، خوراگر پایاب: قولایی ناو، بهشینك نه رووبار كه قولایی كهم بینت و هاچ به زموی بگات پایاب: توان، هیز، خوراگری، توانایی پایا پای: کالابهکالا، ئالو گۆر نەسەردەمى كۆن كه كالأيان دهدا و كالأيان ومردمگرت **پایار:** بروانه پار پایان: كۆتايى، ئەنجام، دوماهى، دومايى، سەرئەنجامى هەر كاريك يايان بين: دوورئهنديش، بيرمهند پایان پذیر: شیاو بو کوتایی هاتن، تهواوو بو، شهوهی كۆتايى ھەبيت و كۆتايى يىبيت پایان نگر: دورنهندیش، کوتایی بین پای باز: سهماکهر، نهوکهسهی سهما و ههنپهرکی دمکات و پێ لهزموی دمدات ياى باف: جولاً، بوزوتهن، شال باف پای بست: بروانه پابست پای بند: بروانه پابند پایتخت: پایتهخت، شاریک کهشوینی پاشا و سمرؤك و نوينهراني دمولهت بيت **پایچه:** بروانه پاچه پایدار: پایهدار، خوّراگر، جاویدان يادام: تەنە، داو پایدان: پیلاو، کمومش **پایرنج:** بروانه پارنج **پای افزار:** بروانه پاافزار پای زهر: بروانه پادزهر يايستن: خۆراگرتن، مانەود، جاويدانى **پایشنه:** بروانه پاشنه **پایکار:** بروانه پاکار **پای کشان:** بروانه پاکشیدن

پتو: هەتاوگر، بەرابەرى نسي پتواز: وهلام، پهرسف، جواب پتواز: هێلانه، لانه، هێلين. ماڵي باڵندهكان پت و پهن: دريز، پان و بمرين، بمربلاو پتى: رووت، بەتاڭ، خانى، پەتى **پتیار:** بروانه پتیاره پتيارك: بروانه پتياره پتیاره: ناهمت، ژنی پیری ناحهز، دمراشو، شهراشو پتيره؛ فيزمون، ناخمز، دزيو پتیله: بروانه فتیله يع: پهج، بي ناومروك، پوك ہے ہے: بے بے، جبه جبه، بههیواشی هسه کردن، سرکه، سرکه سرك پچشك: بروانه پزشك پچشك: بشكهل، بشقل، بيسايى بزن و مهر و وشتر و... پچکم: هديوان، نديوان پچل: جەپەن، بىس، گلاو پغ: تهنیشت، همراغ، لا و شتیّك لیّوارهکهی خر بیّت و تیژی نهبیّت پخپخو: ختوكه، خوتيلكه پخت: كولان، كولاندن، كولين پختن؛ كولاندن، كۆليان, كولين. خواردەممنى خستنه سەر ئاگر بۆ كولاندن و خواردنى پخته: کولاّو، کولیّاو، ناماده کراو بوّ خواردن پخته خوار: مفتهخور، لاشخور، ئەنگەل، سوالكەر پخته رای: به نهزمون، عاقل، هزرمهند پخج: پلیش، پان، پلیشاو پخچيدن: كوتران، پانبونهوه، شيّلدران پخس: بروانه بخس پخسانیدن: بروانه بخسانیدن پخسیدن: بروانه بخسیدن پخش: بلاو، يانبو، پليشاو

پخش و پلا: پرژو و بلاو هه لرژاو

پخشیدن: پرژاندن، ههڵڕژاندن، پان کردنموه پخلوچه: بروانه پخپخو پخلیچه: بروانه پخپخو پخمه: نهزان، كهر، گيْژ، بي ميشك پخنو: هەورەبروسكە، هەورە تريشقە **پد:** داری بیّبهر پدر: باوك، سمرپمرمستى خيران پدرام: سەرسەوز، پيرۆز، مەيمون پدرکش: باوك كوژ، كەسنىك بكوژى باوكى بىنت پدر کشته: باوك كوژراو، كمسيك كه باوكيان كوشتبيت پدر مرده: باوك مردو، هـهتيو، بـێ بـاوك، ئـهو كمسـهى باوى نەمابىت پدروار: باوكانه، هاوشيّومى باوك پدرود: مانئاوایی، جیابونهوه، خواحافیزی **پدواز:** بروانه پتواز پدوند: بروانه پیوند پده؛ داری بێبهر، دارێك ميوه نهگرێت وهك چنار پدید: دهرکموتن، بمرمهلا، رون، ناشکرا، دیار پدید آمدن: دمرکهوتن، ئاشکرابون، هاتنه دروست بون. يديد آوردن: دمرخستن، ئاشكرا كردن پدیدار: دمرکهوتو، ئاشکرا، دیار، بهرچاو پذرفتار؛ كمفيل، دمسبهر پذرفتگار؛ بهانندمر رازی بو، دهسهبهر، فهرمانبردار يىدرقان: بروانه پژيرفتن پذیرا: پیشوازیکمر، به پیرموه چون **پــــذيــرش؛** وهرگــرتن، پـــــێ رازيــوبن، هـــهويان، پــهســهند كردن پذیرفتن: رازی بون، لمئهستو گرتن، دمسهبهر کردن، میوانداری کردن پذيره: پيشواز، پير، بهپيرهوه چون پر: سهر رێژ، پر، لێوانلێو، بمرابمر خاڵي پسر: بهر، توك، بالندهكان، ئهوهي به جهستهي مريشكهوهيه

پراپ: ناودار، پرئاو، ميوهيمك نلوى زۆرى همبيّت،

يرانديشه: خەمبار، نيگەران، پەريشان

پسراوازه: ١- هـمرمبالغ، ژاومژاو، پسردمنگ٢- نساودار، پسراب و تساب: به وردهکاریهوه، شیکردنهوه و باس كردنى بابهتيك بهههمو وردهكاريهكانيهوه بەناوبانگ، ناسراو پراتیك: ئەنجامدان، ئەزمون، تاقى كدنىەوە، راھينان، پربساد: ناوساو، هه لأوساو، شتيك بايان تيكردبيت و ئاوسا بيّت پربار: بەبەرھەم، بەبار، بەبەر، دارنىك ميوەى زۆرى پر ارز: بههادار، گرانبایی گرتبنت پر آرزو: هیوادار، ههنگری نارمزوی زور **پربر:** بروانه پربار پر آزار: بمنیش، بمنازار، زوربهداخ، رهنجاو يربر: بان، دريْرْ، بەربلاو يرازده: كونك، كونتك، ئەنكوتك پرېرکت: بەبەرھەم، بە بىت پرآزرم: بەشەرم، بەحەيا، حەيادار پرېرگ: گەلادار، پرېەرگ، دارنىك كە گەلاى زۆرى بىت يرآژنگ: چرج و نوج **يربو:** بۆنخۈش، بۆندار پر آسیب: پردمرد، بهنازار، بهنیش پربها: بههادار، گرانبایی، بهنرخ پر آشوب: ئلژاوه، همراوهوریا، همرمبالغی زور يربيم: مهترسيدار، ترسناك، شتيك يا كاريك كهترسي پراشیدن: بمریشان کردن، بلاوکردنهوه، پرژاندن زۆرى بەدواوە بيت ير افت: بروانه پر آسيب پرپا: ھەزار بى زىلۇ، ھەزارپا پرافشاندن: بروانه پرافکندن پر پایه: زیفزیفه، همزار پی ير افكندن: كولك ومراندن، بهر ومراندن، قرخ بون پرپر: پەرپەر، گولێك كە پەرەكانى زۆر بێت يراكندن، بلاو كردنهوه پرژاندن، پرژاندن يريركردن: هه نومراندن، پهرپهر كردن، داومراندن يراكنسدهدل: دل بمريشان، نيگهران، بمريشان حال، يريره: فرفره، فرفروّكه، فرفروّك، لهيستوّكي له فاقهر که با دهیسوورینی يراكنده روز: چاره رهش، بهدبهخت، روز رهش پرپشت: پرپشت، گیا یا مو که زور نزیك له یهك پراکنده رزی: کهم روزی، ههژار، نهدار، دهست کورت پراكندهگو: زۆرېله، فرمېيژ، دريژدادر، چهنهباز روابينتن پرپشم: توکن، کولکن، بهتوك، به كولکه يراكنيدن: بروانه پراكندن پرپهنا: بمرفراوان، ناوهلا، دریژ، پان و بمرین پراکوه: سمرکێو، لوتکه، بمرزایی کێو پرپیچ و تاب: پیچاوپیچ، ئەومى پیچى و خوارى زۆرى يراگندن؛ بروانه پراكندن يرآمد و شد: پرهاتوچۆ، قمربالغ، شويننيك قمرمبالغى يرت: دوور، كەنار، رەخ، لارى، خوار زۆرى بەسەرەوە بىت یرت: نهنگهرگه، شوینی ومستان و بار کردنی کهشتی پرامید: هیوادار، نومیداوار پرتاب: هاویشتن، هافیّتن، هاویتن، فری دان پران: باننده، نموهی بپهريت لممهل و باننده يرتاب كردن: هاويشتن، فرى دان، هاويشتنى تير و يرانتز؛ كموانه، ئهم هيمايه() گولله و تۆپ و هەرچى... يرائدن: هەلفراندن، هاويشتن، فريدان بۆ دوور پرتاب و توان: بههێز، خوٚڔاگر، به وزه، يراندوه: خەمبار، خەمۆك، خەفەتبار

پرتابى: ھاويْژراو، فريدراو

يرتابيان: كفاندار، تيرهاويْرْ، كمواندار

پرخار: چقلاوی

```
پرخساش: شهر، شهرهدهم، شهرهنیخ، جرره، تونید و
                                                                                پرتابیدن: فریدان، هاویشتن
                                                                پرتره: دیمهن، وینه، نهفاشی روخسار، روخسار
                    پرخاشگر: توند و تیژ، شمرکمر
                                                                   پرت شدن: كەوتنە خوار، ھاويْژران، فريدران
پرخاشخر: شمرکمر، شمومی خوازیاری شمر بیت،
                                                                          پرتفال: پرتهفال، جؤريّكه له ميوه
                                      شەرفرۇش
                                                                                يرت كردن: هاويشتن، فريدان
پرخاش کیش: شمر فروّش، شموهی بنمر دهوام لمشمر و
                                                         پرتگا؛ هەلدیر، فرەك، رزده، جیگهی زور بەرز و قین
                                توند وتيژيدا بيّت
                                                                                           لهی شاخ و کێودا
       پرخاشگا: شمرگه، شوینی شمر، گۆرمپانی شمر
                                                                        پرتو: رۆناھى، تيرۆژك، تيشك، روناكى
                   پرخرد: زیرهك، وشیار، وریا، زانا
                                                          يرتسو افكنسدن: روناك كردنهوه، تيشكدانهوه،
                پرخروش: بهناژاوه، بههمرا و هوریا
                                                                                               ىرموشانەوە
     پرخش: شیاکه، پهین، رانیّت نهسپ و هیّستر و...
                                                              پرت و بلا: ههالیت و پلیت فوریات، هسهی بی مانا
                        پرخش: شمشيّر، تيغ، موس
                                                                                  پرپمر: بەبەرھەم، بە بەر
                             پرخشم؛ تووره، بمرق
                                                                             پر جرات: بوير، چاونهترس، ئازا
 پرخگر: مەترسىدار، ھەر كارنىك كە ترسى ھاورى بىت
                                                                            پرجفا: ستهمكار، بي ويژدان، زالم
    پرخمار: خومار، ومسفیکیه بو جاو، جاوی خومار
                                                                         پرجگر: بهجهرگ، بوير، چاونهترس
پرخنسده: دهم بهبزه، ئهوهی پیکهنین لهلیوی دور
                                                          پرچنب و جوش: به جم و جوّل، پر جووله، نهسرهوتو،
                                      ناكەويتەوە
یرخو: کوار، کمزاخه، شاده، دمفری گهورهی گلینی
                                                                                 پرجور؛ ستهمكار، بي ويژدان
                                                          يرج: پهرچ، بزمار يا مينهيهكي كانزايي كه تيژيهكهي
                                     دهخل و نارد
پرخو: همرس کردن، برینی لق و چله زیادیهکان لهدار
                                                                         سهریان کوتابیّتهوه و پانیان کردبیّت
 و همرومها هه لکهندنی گر و گیا زیادی لهناو دانهویّله
                                                                                     يرچاره: فيللباز، فيلاوى
يرخسواب: خـهوالو، كونهخـهو، ئـهو كهسـهى زور
                                                          پرچانه: زوربله، فرمبيّر، جهنهدريّر، كهسيّك كه زور
                                       دەخەويت
پرخسوار: زۆرخـۆر، سكبرسـى، تيرنـهخۆر، ئـهومى زۆر
                                                                                 پرچم: ئالاً، بەيداخ، پەرچەم
                                         دەخوات
                                                                                       پرچيدن: بروانه پرچ
                           پرخواره: بروانه پرخور
                                                                                        پرچين: بروانه پرچ
                    يرخواست: ساماندار، دەولەمەند
                                                           پرچین: پهرژین، چیل، شورهی به دروّ، پیژان، پهرژان
پرخسواه: تـهماحكار، چاو لـهدو، چاو لـهدوا، ئـهوهى
                                                                                 پرحاصل: بەبەرھەم، بەبەر
                               تەماحى زۆرى بيت
                                                          پرحافظه: بیرتیژ، زمین روون، شهوی یادگهی بههیّز
                       پرخور: زۆرخۆر، تێرنەخۆر
                                                                                بیّت و شتهکانی بیرنه جیّتهوه
         پرخون: خوێناوى، خهڵتانى خوێن، خوێنين
                                                                        يرحوصله: خۆراگر، بەتاقەت، پشودرێژ
پرخیسسدن: گهران، گهرانی کهسهکان له شوینه
                                                                            پرحیله: فیلباو، فیلاوی، مهکراوی
                                      كشتيهكاندا
```

پردا: بروانه فردا

پردهسرا: خيومت، چادر، خميمه، كۆن يردهسراى: گۆرانيبيْر، ئۆتى پردەشناس: گۆرانىبېر، لۆتى، موترىب پردهگر: پهردمدرو، ئهوکهسهی کاری دروست کردنی پرده نیلگون: ئاسمان، مهبهست له ئاسمانه پردیس: باخ، باغ، بیستان پررنگ: پررمنگ، نهوهی رمنگی زمق و تؤخی ههیه، بمرامبهری کهم رهنگ پررو: بي حميا، بي شمرم، بي نابرو، رودار، زرشمرم پرریختن: پهر ومراندن، ههٽومرنی پهری باٽندمکان پرز؛ پرز، ریشونهی پارچه پرزادورود: منالدار، خاوهن منائی زور پرزحمست: رمنجدار، پررمنج، ئەركى زور و قورس، قەرەباڭغى پرزدار: پرزدار، پارچه یا همر شتیک که پرزی همبیت پرزدن: بال ليدان، بال راومشاندن بومهل و شهوهى دهتوانيت بفريت پرزور: بەھيز، توانا، زۆردار **پرزه:** بروانه پرز پرزیان: زیانبار، همر شتیک کمزیانی زور بیت پريزيدنت: سمرۆك كۆمار پرزین: بروانه پرزدار پرژك: گريان، شيوهن. شين پرس: پرس، پرسیار پرس: بمرده، پۆشش، حیجاب پرس: پريس، ئامرازيكه بو زهخت كردن له شتيك و بهزؤری له کارگه پیشازیهکاندا بهکار دمروات پرسا: پرسین، پرسیار کردن پرساله: پیر، بهتهمهن، دنیادیتو پرسان: پرسیارکهر، پرسکهر، نهکاتی پرسین پرستار: پەرەستار، خزمەتكار، ئەو كەسانەى خزمەتى

نهخوّش دمکهن و یا جاودیّری منالاّن دمکهن

پرستش: بمرمستین، بمراستن

پرداخت: رازاندنهوه، خو جوان کردن، به کاروباری بانقدا به مانای (دان)یش دیّت، دانی پاره پرداختن: ۱ --رازاندهوه، جوان کردن، ریّك و پیّك كردن، ئەنجامدان، قەھوسوين، لێكدان، دان، پێدان پرداد: دادپهرومر، ئەوكەسەى ليوانليوم لەداد و راستى پسردادن: ببواردان، رهخساندنی دمرهمت و نبازادی بنو كەسىك بۆ ئەنجامدانى كارىك پرداز: برزانه پرداختن پرداغ: بهداخ، داخ لهدل، خهمبار، بهحهسرمت پردان: فرمزان، زانا، کهسیک که زوری له ههگبهدا بیت پردانش: بیرمهند، زانا، فرمزان پردختن: بروانه پرداختن پردرآمد: بهداهات، کهسیک داهاتی مانگانه یا سلانهی زۆر بيت پردرخت: دارستان، پردار، نهو شوینهی داری زوری **پردروغ:** درۆزن، فشەكەر، پردرۆ، پرلەدرۆ پردشمن: دوژمندار، كەسنىك دوژمنى ھەبنىت پردك: مەتەڭ لىجار، لەگەز، مەتەلۆك پردل؛ بهجمرگ، بویر، نازا، رهشید پردوام: خۆراگر، بەرگەگر، ھەرشتىك سەھامگىرى زۆر لهخوّى نيشان بدات **پردوش:** دوێ شهو، شهوی رابردو پرده؛ پهرده، روپوشي دمرگا و پهنجهره نه هوماش پردەباز: لۆتى ـ گۆرانيبيّر، ئەوى لە زەماوەنىد و ئەو شوينانه گۆرانى دەخوينيت. پرده برداشتن: پهرده ههنگرتن، پمرده ههنگرتن نهسهر كەستىك يا كارتىك، ئاشكرا كردن پرده پوش: پارێزمرى نهێنى، كەسێك نهێنى نادركێنێت پردهدار: پمردهدار، درگاوان، لهکوندا لهدمرباری پاشا و گەورەكان ئاگادارى ھاتنە ناومومى كمسەكەنى دەكرد پردهدریسدن: شابروو بردن، ئاشکرا کردنی نهینی كەسنىك، سرھەنمانىن. يردهدير سال: ئاسمان، عاسمان

```
پرستشکده: بروانه پرستشگا
پرستشگا: پهرمسگه، پهرمسگا، شوێنی پهرمستینی خوا
و ههرچی
پرستك: بروانه پرستو
پرستك: خزمهتكار، نهو كهسهی كاری خزمهت كردنه
پرستنده: بهندایهتی، نهو كهسهی كاری پهرمستین
دهكات، پهرمس
پرسستو: حاجی رشك، پهرمسينكه، پهرمسايره،
```

پرستیدن : بمرصتین، بمرصین **پرستیژ :** نمفسون، سیحر ، خهیائی پوج، فریودانی سیحراوی

پرسته: پهرمستراو، نهوکهسهی دمپهرمستريت

پرسخن: زۆربلو، جەنەباز، زۆربىيىر پرسش: پرسيار، پرس، پسيار

پرسشنامه: پرسیارنامه، ئهو کاغهزدی پرسیارهکانی لهسهر نوسرابیّت، پرسنامه

پرسنگ: بروانه فرسنگ

پرستوك: بروانه پرستو

پرسنل: كەسيەتى، تايبەتى، پەيوەندىدار بەكەسىك

پرسو: پرنور، درهوشاوه، روناك

پرسوز: کزانهوهی زوّر

پرسه:، پرسیار، پرسه، سمردانی نهخوّش، سمرهخوّشی پرسه: بمردلایی، سوالکمری، خویّریهتی

پرسیدن: پرسیار کردن، برس کردن، له چوّنیهتی یا چهندایهتی شتیك پرسین

جەندەيمىي سىيت پرسين پىرش: پـەرين، فـرين، خۆھەلاقىيّتن، خـۆ ھاويىشتن لـە

شو<u>ن</u>نیّکەوە بۆ شویْنیّکی تر، بازدان **پرشاخ و برگ:** گەلادار، داریّك كەلق و چنّی زۆری پیّـوه

پرشتاب: چالاك، تيژپێ، خێرا، بێ ئارام، بێ ئۆقره پرشدن: زۆربون، فراوان بون، سەررێژ بون، لێوانلێوی پرشرم: بمشمرم، خاودن ناموس، بهحهیا، حهیابهخۆ پرشروشور: بمناژاوه، ئاژاودچی، بهددنگه دمنگ

پرشکسته ؛ بالشکاو، بالندهیهك که پهروبالی شکابینت پرشکیب ؛ خوّراگر، بهتاههت، بهرگهگر

پرشوخ: چلکن، چلکاوی

پرشیر: برشیر، همر شیردهریّک کهگموان یا مممکی شیری زوّری تیابیّت

پرطاقت: بەتاقەت، خۆراگر، بەرگەگر

پرطاوسي: سمز رمنگ، لمرمنگی پمری تاوس

پرطمع: تەماحكار، چاولەدوا

پرغىرور: مەكراوى، بەناز، ئەودى ناز و مەكرى زۆر

پرغصه: خهماوی، خهمهینهر، بهخهم

پرغونه: ناشیرین، هیّزهون، دزیّو، ههشتیّکی ناشیرین و ناجوان

پرفایده: بمسود، بمنهنجام، پرداهات

پرفریب: فیّلباز، مهکراوی

پرفسور: مامۆستا، پرۆفسۆر، زانا، بیرمهند

پرفسوس: مەكراوى، بەمەكر

پرفسون؛ فێلباز

پرفن: مەكراوى، فيلاوى

پرفند: بروانه پرفن

پـــرفیکس: پێـشکر، پیــت یــا وشــمیهك کهلــمپێش وشمیهکیترموه زیادی دمکمن

پرقبیله: عمشیر مدار، تایمفهدار، نموهی خرم وکمس و کاری زور بیّت

پرقیمت: پربهها، گرانبایی، بهنرخ

. پرك: بروانه پلك

پرك: سوهميل، ئمستيردى سوهميل

پركار: چالاك، بەكار، تېكۆشەر، زەحمەتكىش

پرکساش: وردهمشار، ئهو وردهدارهی دوای کارکردن بهمشار بهجی دهمیّنیّت

پركام؛ پرزانگ، منالأن

پرگردن: پرکردن، که له که کردنی شتیک نمسهر یهک، سهر ریّر کردن، کردنی شتیک لهناو دمقر به شیّومیه ک لیّوانلیّو بیّت

پرماسيدن: دمست پياهينان، دمست ليدان، دمست هينان پرگرشمه: بهناز، مهکراوی، پرعهیش و ناز بەشتىك، سوان، ساوين پرکشیدن: فرین، هه نفرین، بال گرتن پرمان: بروانه فرمان يركم: بيكار، بيكاره، لهكاركهوتو پرمایسه: ساماندار، دمولهمهند، شهوهی سامانی زوری پركنده: بهردامالدراو، مهليك كهتوك و بهريان لئ ھەبيت داماليبيت پرمشقت؛ بمنازار، شموکارهی رمنج و شازاری زوری پرکنده: بروانه پراکنده لهگهل يابهدواوه بيت پركوك؛ كۆشك، تەلار، بيناى گەورە پرمعنی: پرمانا، بهمانا، ئهو وتهی کهمانای زوّری همیه پركيميا: فيلباز، مەكراوى و شتى زۆرى ئەھەلدەھينجريت پركين: رقاوى، بەرق، بوغزاوى، داخ لەدل پرمکر: مهکراوی پرگسار: بهرگار، جهغزینگ، ئالهتیکه لهکاروباری پىرملال: بىمئازار، بىمداخ، ئەوشىتەى دەبىيتى ھۆى داخ هەندەسىدا بەكاردەبريت وكمسمرى زۆر پرگاله: بهش، باهخر، پارچه، لهت نهشتیك پرمنش؛ لەخۆبايى، لەخۆرازى، خۆپەسەند **پرگر:** بروانه پرگار پرمنفعت: پرسود، بهداهات، همر شتیك داهات و سودی يرگرام: بەرنامە، پەيرەو، پلان، نەخشە زۆرى ئىبكەويتەوە پرگزنسد؛ زیانبار، بمزیان، نموشتهی زیانی زوری پرمودن: بروانه فرمودن ليبكهوينتهوه پرميو: سوزاك، نەخۆشى سوزاك يرگسستردن: بال كردنهوه، بـۆ مەبەسـتى خۆبـچوك **پرميوه:** بەبەرھەم، پرميوە كردنيش بهكار دهبريت. پرن: پهروین، ئەستىرەى پهرویت، سورمیا پرگفتن: زۆروتن، زۆر ئاخاوتن، فرمبيْژى **پرن:** بروانه پرنیان **پرگنساه:** گوناحبار، تاوانبارشهومی گوناحهکانی زوّر پرن: رابردو، دويني، روّژي رابردو يرناز: بهناز، مهكراوي **پرگند؛** گەنيو، بۆگەن، رزيو پرنغوت: بهناز، لهخوْرازی، خوّبین، خوّپهسهند پرگنه: بروانه پرگناه پرند: هەورىشم، حەرير، پارچەي چنراو لەھەورىشمى پرگنه: ناوجه پارێزگا، ويلايهت، بهشێك لهولات ساده. هـمرومها بـماناي تيـغ و شمـشيّريش بـمكار **پرگو:** زۆربله، زمان درێژ يرگوشت: همنمو، گؤشتن، دژی لاواز دمبريت پرندك؛ تەپۆلكە، تەپۆكە، گردۆلكە، تەپكى نەزۆر بلند پرگیاه؛ پرگیا، ئهو زمویهی گیا ورومکی زوربیت پرندوار؛ بروانه پرندوش يرلاف: فشهكهر، چاخانچى، ئەو كەسەي حەزى لـە خـۆ **پرندوش؛** دوێ شهو، شهوی رابردو دمر خستنه پرنده: بالنده، فرنده، مهل، تهير پرما: پهرمه، پرما، نهسکهنه، شهو شامرازهی دارتاش يرنس: شا، شازاده دار و تهختی پیّ کون دمکات پرنسس؛ شازده، کچی شا، شاژن

يرنسيب: ياسا، بنهما، سمرهتا، دوخ، شيواز

يرنشاگ: شادمان، خوشحال

پرمساس: دمست ليدان، دمست پياهينان، دمست

بەركەوتن بەر شتێك، پەرخاندن، دەست كرن

پرماسش: بروانه پرماسیدن

پرنشیب: سەرموخوارى، نشێو، ئەو شوێنەى نشێوى زۆر بێت

پرنم : نمدار ، ئەومى تەرى زۆرى ھەبيّت

پرنور: روناك، نورانى

پرنهیب: پرتـرس، مهترسیدار، همرشـتیّك یـا كاریّـك -

كەترسى زۆرى ليبكەويتەوە

پرنیاز: نیازمەند، ئەوكەسەى پیویستى بەشتیكە

پرنیان: هموریشم، ناوریشم، حمریر، پارچهی ناسك

پرنیخ: تاشهبهرد، تهختهبهرد، بهردی ریك و ساف

پرو: کورتکراوهی پهروین، ئەستیرهی پهروین

پرو: بەلگە، سەنەد، نىشانە

پروا: خۆراگرى، ئارام، ئۆھەريى، سەبر، سەرنچ، تـرس،

حەز، چاقدان، تىبىنى

پسروار: ههنهو، دابهسته، مهرو مانگای دابهستهو و

قەڭەو، پەروار، بەختە

پروار: ئاگردان، كوچكاور. ئاگردانك

پرواز: هه لفرین، فرین، کاری بالنده له ناسمان، پهرفه کردنا بالنده یا فروکه له ناسمان

پروازه: ۱- نهو خواردنهی بو سهیران و راو دهیبهن.

٢--ئەو ئاگرەى لەبەردەم پێى بوك و زاوا دەيكەنەوە.

۳-نهو زریقه و بریقانهی لهشهوی زاوایهتی بهسهر بوك و زاوای دهپرژینن

پرواس: ١ - دمست ليّدان، دمست هيّنان بهشتيّكدا

٢ --- رزگار بون له شتيك

پرواسیدن: دمست ٹیّدان، دمست پیاهیّنان، ساوین

پروانچه: حوکم، فمرمان، نامه، شایهتی

پروانك: بروانه پروانه

پروانه: پهروانه، پهپوله، نمنموْك

پروائسه: پهروانه، ئامرازيكه لهناو تروّمبيّل

كەلەكوردىشدا پێى دەڵێن پەروانە

پروانه: بهلگهنامه، مؤلّمت، روخسمت، ئيزن

پروبال: پهروبال، بال و پهری بالنده

پروپاگاند؛ پروپاگەنىدە، بانگەشە، ھەوڭدان بىۆ بىلاو كردنەوەى ش<u>ٽواز و رنج</u>كەيەك

پروراندن: فيركردن، بهخيو كردن، پهرومرده كردنن راهينان

پروره: کورتراومی پهرومردمیه، به مانای فیرکردن و پهرومرده کردن دینت

پروردگار: فنرکمر، راهننمر، ماموستا، نمو کمسمی پمرومرده دمکات و یمکنک لمناومکانی خوا

پروردگــــان: پـــهرومردهکراوهکان، راهیننراوهکــان، فیرکراوهکان

پروردن: فێرکردن، راهێنان، پهرومرده کردن، قهٽهو کردن، ئاماده کردن

پروردین: بروانه فروردین

پرورش: راهێنان، پهرومرده کردن

پرورشگا: دایانگه، شویننیکی تایبمت بو پمرومرده کردن و راهیّنانی منالان

پروره: پهرواري، قهنهو، دابهسته، بهخته

پروريدن: بروانه پروردن

پروز: نەژاد، رەگەز، رەسەن، رەچەلەك، بنچىنە

پروز: پهراوێز، همراغ، پينه، لێوار، پارچمههكى باريك و درێـرْ كـه لهقـمراغ جـل و بـمرگ يـا هـمر درواوێكيـتر

لهههمان رهنگ یا رهنگیکیتر بدورن

پروزن: ئاردبێڙ، هێڵهك، موخهل، بێژينك

پرۆژە: پرۆژە، پلان، نەخشە، مەبەست

پروند: دیوار، حمسار

پرونده: ۱ —بهستهی هوماش، بارجهههك که هوماش یا شتیکیتری تیوه دمنالینند. ۲ —نهم وشههه له زامنی هارسیدا بهمانای دوسیه بهکار دمبریت

پروه: بروانه پروین

پسرویغتن: بنـرُان، لههنِلهکـدان، بنـرُانی شـتنِك بـه بنِرُ هنگ

پرویز: سمرکموتو، سمرکمفتی، بمکام گمیشتو

پرویز: بروانه پرویزن

پرویزن: ئاردبیّژ، هیلهك، بیّژهنگ، بیّژینك

پرویش: ئیهمالی، سستی، کهمتهر خهمی

پریخوان: بروانه پری افسار پريدن: پەرين، بازدان،خۆھەلاقين، خۆھەلدان **پريدن:** پربون، سەر<u>ر ټ</u>ژبون، كەلەكەبون **پريدوش:** پێرشهو، شهوی پێرێ پری دیدار: بروانه پریچهر پرير: پيرێ، سێ روٚژ پيش پريرخ: جوان وهك پهرى **پريرو:** بروانه پريچهر پريروز: پيرێ، روزێڬ پيش دوێنێ پريز: هاوار، قيژه، نهعرهته پریزاد: پمریزاد، جوانچاکی میّیینه پریسا: کورت کراوه پری افسا، بروانه پری افسا پریش: پهریشان، شپرهزه، پرژ و بلاو پریشان: پهریشان، شلّهژاو، شیّواو، تیّکهل و پیّکهل يريشان حال: دلكير، دلتهنگ، خهمبار، بهريشان حال، نیگەران پریشان خاگر: دلتهنگ، خهمونک، شپرزه، نیگهران پریشان خیال: بیر پهریشان، بیربلاو پریشان دل: دانتهنگ، خهمبار پریسشان روزگسار: چارمرهش، بهدبهخت، روّژ رهش، كەسنىك كە لەزيانى خۆش بى بەشە پریشان شدن: بهریشان بون، شلّهژان، نیگهران بون پریشان کردن: پهریشان کردن، نیگهران، کردن، خممبار پریشانیدن: بروانه پریشان کردن **پریشب:** پێرشهو، شهوی پێرێ، پێۺ دوێ شهو **پریشن:** بروانه پریشان پریشیدن: پهریشان بون، شلّهژان، نیگهرانی پری فش: بروانه پریوش پريوش: پمرى ناسا، هاوشيّوهى پمرى **پڑ:** بروانه پختن پڑ: ھەيكەل، قيافە، روخسار، پەيكەر پزا: کەلەك، کولەك، ئەو شتەى زو دىنتە كولىن

پروین: پهروین، چهند نهستیرهیهکی درهوشاوه له ئاسمان كه ژمارهيان زۆر بهلام تهنيا جهند لهوان به چاو دەبىنريت و به عەرەبى پنى دەوتريت سورەيا **پره**: پهږ، منار، رهخ، پهر وهك پهږى ئاش **پرهــازه:** وشـکهدار، ئـهو دارهی بـۆ سـوتان دمبێِت و زو گردهگریّت پرهختن: بروانه پرهیختن پرهراس: مهترسیدار، ترسناك پرهنر: هونهرمهند، کهسێك که هونهری زوٚری بێت پرهیختن: خۆبەدور گرتن، دووری کردن، خۆپاراستن و همروهها بهمانای راهیّناندن و پهرومرده کردنیش دیّت پرهيز: دوورى، خۆپاراستن، خۆپاريزى، وشيار بون پرهیزانیدن: دوور خستنهوه، وشیار کردنهوه، ناچار كردنى مسيّك بو خو دور خستنهوه لهكاريّك پرهیز جستن: بروانه پرهیز کردن پرهیزکار: خوّباریّز، پاریّزکار، داویّنباك، ئـموی خوّی له خراپهکان دور دمخاتهوه پرهیزگارانه: پاریزکارنه، خوّپاریزانه، نهنجامدانی كارمكان ومك پاريزكاران پرهيزكـــردن: خۆپارێزى، خــۆ دوورخــستنهوه، نەخواردنى ھەندى لەخواردەمنيەكان بۆ مەبەستېكى تايبهت پرهیزیدن: بروانه پرهیز کردن پرى: كورتكراوهى، پهرير بهماناى دوێ وهك دوێ شهو، پرى: پەرى، فريشتە، جوانى بالدارى خەيالى پسری: باداشت، خهلات، دیاری، بوول یا شتیکیتر كەلەكيىركى و ياريەكاندا بەكەسىك دەدرىت پری افسا: جنگیر، بهری بهند، کهسیک کهبؤ گرتنی جنۆکه و پهری سیحر و فسون دهخوینیت پری پیکر: پەرى پەیكەر، كەسنىك كە ئەندامىنكى رىك و پێکی ههبێت پریسچهر: روخسار جوان، پهری روخسار، جوانیک

كەروخسارى ھاوشيوەي پەريە

پسـزاوه: كـوره، نـهو شـوينهى خـشتى كـانى تيـا پژهان: نارمزو، حهز، هیوا سوردهكهنهوه **پژهش:** بروانه پژوهش **پزش:** بروانه پختن پسس ۱ - دوا، پست سهر، پستهوه ۲ - ئسامرازی پزشك: دوكتۆر، نوژدار، تيمار كمر، ئمو كمسمى كارى پهیومندی بهمانای کهواته، لهپاش دوای نهوه تيمار كردنه **پس:** کور، پس، منائی نیّرینه پزشکیار: یاریدهدهری دوکتور، نهو کهسهی بمردهستی پساپیش: پیش و دوا، پاش و پیش، بمرودوا دوكتور دمكات پسسادست: همرز، نال وگور و نمومی پارمکمی دوای پزیدن: بروانه پختن ماوهيهك بدريت پژ: کێو، کهژ، کێو، زموی بهرز و نارێٍك پس افت: دواکهوتو، قمرز یا وامیک که له کاتی خویدا ير: كيم، پيساتي، جمراحمت نەدريت يژاگن: جِلْكن، پيس، پؤخل پس افتادن: دوا كەوتن، بەپشتا كەوتنى كار يا شتيك يا يژاوند: شينك، تيّلاي گهلاكوت، ئهو داردى دەيخەنـه پاره بشتدمرگا تا نەكريتەوە پس افكندن: دوا خستن، پشت گوئ خستن، باشهكموت پژمان: خەمبار، خەمۆك، خەمگىن کردن پژمراندن: خهمبار کردن، ژاکاندن پسان پريروز: سي روز پيش دويني پژمردن: خەمۆك بون، ژاكان، سيس بون پسان پریشب: سی شهو پیش دوی شهو پژمریدن: بروانه پژمردن پس انداختن: دوا خستن، پاشهکهوت کردن يس اندار: باشهكموت، باشهكمفت، گلدرياوه، باشقل، پژواك: دمنگ، دمنگدانهومى دمنگ له كيو و دول پژول: بروانه بجول گێڔانهوه، كۆوه كردن يژولاندن: ژاکاندان، سیس کردن، خهمبار کردن يساوند: باشكر، لمريّزماندا بهو وشانه دهنيّن دمكمونه دوای وشه و ماناکهیان دهگورن **پژولش:** بروانه پولیدن پژولیسدن: پمرنشان بسون، ژاکسان، سیس بسوون و پس پريروز: دو روز پيش دويني ههڵومران، خهمگین بوون پس پريشب: دو شهو ييش دوي شهو **پس پشت:** دوا، پشت سهر پژوم: دمرویش، ههژار، نهدار، دمست کورت **پژوه:** بروانه پژوهیدن پس پیرار: سائنک پیش پیرار سال پست: ۱ - کورت، نـزم، نـشيّو، دژی بـمرزی، پهسـت۲ ---پژوهش: بروانه پژوهیدن رمزیل، پهست، هیچ نهدیو ۳-سوکی، ناکمسی، هیچ و پژوهش خوانده: بروانه پژوهیدن پژوهش گهر: لنگونهر، پشکنهر، شمو کهسهی نه شتیك یا بابهتیّك دمكوّلیّت موه و گمران و بمدوادا چونی بـوّ پست: نار، نارد، دمغنی هاریاوی نامادهی نان پسستا: ۱ - پاشماوه، كۆكراوه، پاشهكهوت ٢ -- كـمرت، پژوهنده: بروانه پژوهیدن جار، نۆرە

پژوهیدن: لیّگمریان، لیّکوّلینموه، گمران و بمدواداجون،

پژوین: جلکن، جلکاوی، پیس و پؤخل

فهكۆٽين

پستان: مهمك، گوان، نهندامي مي و ناژهل كه منائي

پئ شیر دمدهن. دوم همکی ژن دو غودهی گهورهیه که

دوای زان شیری لیّ دیّتهدمر

يسربچه: منال، ميردمندال، مناليك كهقوناغي منالي پشتسەرناوە بەلام ھێشتا نەگەشتۆتە تەمەنى بڵۆق پسردایی: کوره خال، کوری برای دایك پسرعم: کوره مام، ئامۆزا، کوری برای باوك پسر عمه: کوره پور، کوری خوشکی دایك یا بأوك **پسرك: ك**ورى بچوك يس رو: شوينكهوتو، لايهنگير، ئهوهي بهدواي شتيكدا پسروار؛ ومك كورٍ، هاوشيّوهي كورٍ **پسرینه**: کورانه، لمرهگمزی کور **يس زانو:** پشت نەژنۆ پس زدن؛ دور خستنهوه، دور کردنی شتیک له شتیکیتر پس ستدن: ومرگرتنهوه، سهندنهوه پس سر: پشت سمر، دوا پسفده: ناماده، تهيار، حازر، چێكرى پس فردا: دوسبهی، روزیک دوای بهیانی، دوبهیانی یس فردا شب: دوسبهی شهو، شهویک دوای سبهی شهو يس فرستادن: ناردنهوه، گيرانهوه، گهراندنهوهی شتك كمسيك ناردويهتي پس کشیدن: گمرانموه بو دواوه، پاشکشی کردن يسكك: تمرزه يس گردني: بشتهملي، ليدانيك كهبهدست له بشت ملی دهدهن يس گرفتن: ومرگرتنهوم، سهندنهوم پس ماندن: مانهوه، دواکهوتن يس مانده خور: باشماوه خور، بهرماوه خور، ئهوهى بمرماوهى كمسانيتر دمخوات پسند: ھەنبژاردن، قبول، پەسەند پسننداشتن: بهسهن کردن، بهدل بون، ههنبزاردن **یسند کردن:** بروانه پسندیدن پسندیدن: پهسهن کردن، ههنبژارتن، رازی بون به پس نشاندن: پائپێومنان، دوركردنهوهى كهسێك يس نشستن: پاشهكشي كردن، فهگهريان، لهشهردا

شكمست خواردن و گمرانموه بۆ دواوه

يستان بهند: مهمكهبهند، ستيان، مهمكه نوس، نيلهك، زەخمە، توورەكەي مەمكان، ئەو پەرۆيەي ئافرەتان مەمكى خۆيانى پيدەبەستن پستان بهند: مهمکهبهند، ستیان، مهمکه لوّس، نیّلهك، زەخمە، توورەكەي مەمكان، ئەو پەرۆپەي ئافرەتان مەمكى خۆيانى پيدەبەستن پسستاندار: مهمکدار، گواندار، شهو ناژه نانهی شیر دەدەنە بێچوى خۆيان پــستانك: مەمكەمــژ، مەمكەمــژە، مەمكــهى منــال خافلأندن پستایی: پاشهکهوت، پاشهکهفت، گلدراوه پست تر: خوارتر، نزمتر، بهستتر، سوکتر، ریسواتر **پستچى:** نامەبەر، پۆستچى **پستر:** دواتر، پشت سهر يستر: پۆستێر. بەيانيە، راگەيەندراو كە لە شوێنەكاندا بلاوی دمکهنهوه یا دمیچهسپینن پست شدن: سوك بون، ريسوا بون پست شمردن: سوك ههژمار كردن، به كهم زانين، به چاوی سوك سهير كردنی شتيك يا كهسيك يست فطرت: هيچ و پوچ، ناكهس، خويرى يستك: پەستە، پەستەك، پۆغەى بى قۆل لە لباد، پستو: ژوورێکی بچوك لهپشت ژوورێکيټر، صنوفخانه پسته: پسته، فستق يسته زميني: بسته بادام، بايهمي كاغهزي، باوى تيكول پستیش: دروسکراو، دهسکرد، ناسروشتی پس خورده: پاشماوه، پاشخور، ئـموهى دواى خـواردن لـم خواردن دەمينىيتەوە پس دادن: دانموه، فهگهریانی شتیک بو خاوهنهکهی **پسر:** کور، منائی نیرینه پسراندر: زر کور، کوریک ه ژن له میردهکونهکهی و یا پیاو له ژنهکونهکهی همیبیت پسرانه: کورانه، تایبهت به کوران

پستگك: بروانه تكرگ پس و پیش: پیش و دوا، پاش و پیش

پسوند: پاشگر، بروانه پساوند

پسین: دواههمین، دوماهی، کۆتایی

پسین فردا: دو روز دوای بهیانی، سی سبهی بهیانی

يسينيان: داهاتوان، ئەوانەى لەداهاتودا دين

یش: یاڵ، توکی ملی ئەسپ

یش؛ کونده بهبو، کونده بو، کوندی زل، بوم

يشام: رهنگ تاری، ليّل، رهشباو، همر شيّك رهنگي ليّل

پشت: ۱- دوا، پشت، پشتهسهر ۲- پشت، نهندامی مروق و ناژهل ۳ - پشت، پهنا، یار، هاوکار

پشتا پشت: پشتاوپشت، بابه نباب، بهره لهدوای بهره،

بهدوای یهك، پشت سمری یهك

پشتبان: بروانه پشتیبان

پشت بند؛ پشتبین، پشبین، پشتوین

پشت یا: بشته بی، بشتهیا.

پشت پازدن: پشت تیکردن، گوی پینهدان، مهبهشت پشت کردنه شت یا کهسیکه

پشتهایی: حیز، گاندمر، مهبهست لهنیرینهیه که گان

بدات، کونی

پش پرده: پشت پمرده، همر کاریک بمنهینی و دور

لهجاوى كهسانيتر نهنجام بدريت

يسشت خمه: بشتكوم، جهماوه، بشت كورتان، بشت خوویل، پشت کوور

يشت دادن: بال دانهوه، بشت ليدانهوه، مهبهست له

حموانموميه

پسشتدار: پستیوان، پست و پهنا، جنگهی بانگ و

پشت دوتا: جهماوه، پشت کور، پشت کوم

پشت رو: پێچهوانهوه، بمراوهژو

پشت ریش: بشتریژه، بشت ریشه، بشت ریژه، شهوهی

پشتی برینداره

یشت سر؛ پشت سهر، دوا، پشتهمل

پشت سرهم: پشت سمری یهك، بهدوای یهك، بی پچران، بهدواى يهكداهاتن

پشتك: ١- پشتهك جوولهيهكى ومرزشيه له يارى زۆرانبازىدا بەكار دەبرىت، ٢--قولىيانىك، چۆخە، قولپینك، جۆرێكه له جل و بهرگی بی قول كه لهكۆندا شمرکمران و سواران لمبمریان دمکرد

پشتگار؛ پشتکار، دلگهرمی لهکار و ماندو نهبون لیّی

يشت كردن: ١- بشت تيكردن ٢- بالدانهوه

پشت كبوژ: پشتكوور، پشت كۆم، پشت خوويل، پشت كورتان، پشت فلۆز، پشت فوز

پشت گرمی: دلگهرمی، بشت نهستوری، بشت قایمی، دلنیایی، پشت بهستن بهکهسیک یا شتیک

پشتلنگ: همرزه، سست، دواکهوتو، کمم نمندام، بهك

پشت ماهی: پشت ماسی، همر شتیک که کیراو و دیار

وهك بشتى ماسى بينت

پشت نمودن؛ پشت تێكردن، پالدانهوه، پشت دانهوه

پشتوار: پشت و پهنا، پشتیوان، هاریکار، یاریدمدمر

پشتواره: كۆلەپشت، ئەو باردى بە پشت يا بەكۆل

هەندەگىرىت

پشتوان: بروانه پشتیبان پشتوانه: بروانه پشتیوان

پشت و پنداه: پشت و پندا، جنگهی بانگ و هاوران،

فريادرمس لهكاتي تهنكانه

پسشته: کۆله پست، ئىهو بار يا كۆلهى به پست هەندەگىرىت

پشت هم انداز: فيلباو، تهشقه له چي، فيلاوي

پشتی: بشتی، بالبشت، همشتیک بیخهنه بشت و بانی پٽوه بدهن

یشتیبان: پشتیوان، هاریار، یاریدهدمر، پشت و پهنا پشتی گر: یاریدهدهر، پشتیوان

پشتیوان: پشتیوان

یشك: پشكه ل، پشقل، پشكول، پیسایی مهر و بزن و

وشتر و...

پشك: پشك، بهش و يار، پسولهى خو و بهخت، قورعه پشیمانی خوردن: پهشیمان بوونهوه، پاشگهز بونهوه **پغنه** ؛ پله، پایه، پێپکێن، پلهی پهیژه پشك: شەونم، خونابه، خوناف، ئاوەنگ

> پشك؛ پشيله، كێتك، پشى، پشيك، پوشك، پيشيك، ئاژەلانكە لە تىرەى بلەنگ بەلام بچوك

> > **يشكل:** پشكلّ، پشقل، پشكوّلّ

پشلنگ: بروانه پشت لنگ

دەكريت

يشلنگ: قەلات، قەلا، قەلايەك كەلەسەر كيو دروست

پشم: بهشم، هری، خوری، نهوو مهی نهسهر پیستی وشتر و بنزن دمرویت و جل و بمرگی پهشمی پی دروست دمکهن

پشماگند: كورتان، كۆپان، پالأن، پالان

یشمالود: توکن، کونکن، نموی سمر و جمستهی توك و

موی زوری پیوه بیت

پشمك: پەشمەك، جۆرى شيرينى كە ئەشكەر دروست

دهکهن و له موی سپی دهچێ

پشمین: پهشمین، دروست کراو له خوری

پهشمینه پوش: پهشمینه پوش، شهوهی جل و بهرگی پەشمى ئەبەر دەكات. ھەروەھا مەبەست ئە صۆفيە

پشنجیدن: پرژاندن، پیاهه لپرژاندن، پیا کردن، کردنی

ئاو يا تراو به كەسيْكدا

يشنگ: دڵۆپه، تنۆكەي ئاو كە لەبانەوە دەتكى

پــشنگ: پێـشرەو،، سەرگەلەــ ســەرجەلە، رەمكــێش، پیشاههنگ

پشه: پێشى، مێشوئه، پێشكه، پهخشه

يشه بند: كووله، پيشكه گيرهوه، پارهچهيهكي زور ناسك كه به شيوهى تور دروست دهكهن و لهسمر زموى يالمسمر جيّگهى نوستن بلاوى دەكەنموم بۆ ريكرتن له ئازارى ميشوله

پشیر: پوولەك، فلس، پويلەك، پارميەكى كەم بەھا پــشیزه: پولهکـه، پولـك، بریقـه، ئۆییـه، هو پولهکـه وردانهی به جل و بهرگیهوه دمدورن، پیلهکه

پشیم: بروانه پشیمان

پشیمان: پهشیمان، پهژیوان، پاشگهز، پۆژوان

پف؛ پف، فو، نهو بايهى له نيّوان دو ليّو ديّتهدمر بوّ کوژانهوهی موّم و چراو...

يفالود: ئاوساو، باكردو، هه لأوساو، ئاوسياگ، پهنهمان، پەنەمىن، ھەڭمساو

يفك: ١--پفدراو، ئاوساوى كەم، پەنەمان ٢- ھەرومھا جۆریکه له شیرینی که له شهکر و سپیایی هیلکه دروست دەكەن، كفەك، جيبس

پفو؛ پف، ئەوبايەي لەبەينى دو ليو دەرى دەكەن، فو پفیدن: ئاسوان، پەنەمىن، ھەلاوسان، ئەستور بون

پفیوز: پفیو، لهش گران و تهمبهل

يك: پوك، ناو بەتاڭ، خالى

پك: زڵ، زەلام، ئەستور، قەلمەو، نارىك

پك: قرپۆك، بۆق،

پك: كورتكراودى (پتك) بهماناى پيك و جهكوشى هورسي ئاسني

پك: مژ، هەناسەي قوڭ، ملق، ميْژ

پکر: گێژ، وړ، سهرگهردان، حهيران، خهمبار، پهشێو،

یکند: نان به زاراودی خواردزمی

پکنه: پتن و پور، قەڭھو، زەبىھلاح، زەلام، زڵ، گۆشىتن، كورته بالأ، خر

يك و يوز: دهم و فلاق، لج و نيو، همپوز، بهمهبستى سوك كردن و ثيهانه كردني كمسيك بهيم شيوميه دموتريت

پكوك: پيك، چەكوشى ئاسنگەران، ئاسنكوت

پكيدن: پهنهمان، پهنهمين، ئهستور بون، باتيكران،

پگاه: بەرەبەيان، بومەليّل، بەيانى زوو، سپيّده **یگه:** بروانه پگاه

پل: جسر، پرد، ریگهیهك که به دار یائاسنم یاخشت لمسـمر روبـار يـا لـمنيّوان دۆليّـك دروسـتى دمكـمن بەمەبەستى كارئاسانى بۆ پەرينەوە خەلك

یل: پاشنه، پاژنه

پلاس: پهلاس، گلیم، راخهری چنرلااو له پهشم به ردنگه جیاواز مکان، بهرمی دمزو

پلاسساندن: ژاکانـدن، سـیس کـردن، وشـك کـردن و

هەڭومراندن

يلاستيك: پلاستيك

پلاس گر: گلیم باف، بهره دور، شهوهی کاری دروست کردنی بهره و گلیمه

پلاسیدن: سیس بون، ژاکان بو گول

پسلاك: پلاك، ومرمقه یه كانزایی كه ناو یا زمارمیه كه ی لهسهر هه نده كونن یا دمینوسن و به مال

> یا کەرمستەکانی گواستنەوە ھەلايدەواسن **پلان:** پلان، نەخشە، پیلان، بەرنامە

> > **يليل:** بيبەر

پلسخ: قسورگ، گسهوری، حسمفك، ژوورمومی نمسستو لمپیشموم، گمروو

پلخته: سافی، سافینك، دمقریکی کون کون که کهپهنیری

تیّدهکهن بوّ نهوهی ناوهکهی بروات پلشت: پیسی، چلّکنی، گلآوی، ناپاکی، فریّژی، دژین

پلغ پلغ: قولته قولت، قولته، دەنگى كولانى شلەمەنى

پلفده: گەنيو، رزاو، خراپ بو

پلك: پێڵو،، پیله، پهلکی چاو، همریهك له پێستی سهرهوه و خوارهوهی چاو که پاو دادهپوشن و مژوّلهكانی لهلیّویدایه

پلگان: بلیکانه، قادرمه، پێ پلیکانه، بێسترك، پهییسك،

پلکیدن: خۆخافلاندن، بههێواشی بمرێگادا رۆشتن و خوّ سمرهاڵ کردن به شتێکهوه، کات بهسمر بردن نمبهشێوهی گونجاو

يلگان: بروانه پلكان

پلم: خاك، تمپ و تۆز، تۆز، خۆل

پلمسس: بوختان، تۆمەت، درۆ، دلەراوكى، ھىجەت، بىلىمختى، نەومىي

پلنگ: پلنگ، درهندهی بهناوبانگ

پلنگانـه: بڵنگ ئاسا، هاوشێو*هی* پڵهنگ، وهك پێ<u>ستی</u> پڵهنگ

پلو: پلاو،چێشتی برنجی به پاڵوێنه پاڵيوراو

پلوس: زمانچەورى، زمانخۆشى، مەلاقى، بەخێرھێنان و .

پله: ۱ کورتکراوهی پیلهیه، به واتای پیلهی کرمی هاوریشم ۲ — دمست کورت، نهدار

پله: ۱ - بایه، پله، پیگه، ۲- پله، پیپلیکانهی پهیژه و

. هادرمه و.... پێپليکه

پلیته: بِنْیته، پتینه، بهنی بادراو کهلهناو چرای نـ هوتی دهکهن

پلید: پیس، ناپاك، گلآو، چلّكن، پیس و پۆخلّ

پلیدازار: زیناکار، داویّن پیس، ئـمومی چـاوی لـمدوای ژنی خمانگانمومیه

پلید زاده: حمرامزا، زوّل

پلید زیان: زمان پیس، جنیّوفروّش، دهم پیس، دهم بوّگهن، ئهوهی خووی به جنیّودان و قسهی ناشیرین گرتوه

پلیس: پۆلیس، رێکی، نەزم

پلیکان: میسخور، ماسیگر، مهنیکی گهوردی ماسیخوره که لهناوچهکه گهرمهکان دوست دهکهویت

پماد: مهنههم، مهنّحهم، رؤننِك كه بوسون لهسهر برين دروست دمكهن

پمپ: پهمپ، تورومپ، ئامرازێکه بۆ گهياندنی شلهمهنی یا ههوا به زهخت بۆ ناو شتێك و یا بهپێچهوانهوه

پناباد: پهناباد، سکهی زیو بهکیشی نیو مسقال

پنساغ: ئاوریشم، هاوریشم، ئارمویش، داف یا داوی هموریشم

پنسالتی: پهنالتی، سنزا، له یاری دوگولی، لیدانی بهنهنقهست له نزیک گولی خول سنزای پهنالتی لیددکهویتهوه

پنسام؛ چاومزار، شهو دوّعا یا نوشتهی بوّ چاوه زار دمینوسن و لای خوّ ههلیدهگرن

پنام: شاراوه، نهێنی، داپۆشراو، نهبينراو

پناه: بهنا، بشت، بشتیوان، پاراستن، پاریّزگاری،

پنساه آوردن: بـــهنا هێنــان، هوٚمــهن هێنــان، بــهنا بــردن، داوای هاریکاری و پشتیوانی لهکهسێِك کردن

پناه بردن: پــهنا بــردن، هۆمــهن بــردن، پــهنا بــردن بــق ک*هسی*نك بـهمهبه*ستی* هاریکاری

پناه جای: پهناگاشوێنی خوٚ تێدا حمشاردان

پناه جستن: بروانه پناه بردن

پناه دادن: پهنادان، داندهدان، هاریکاری کردنی کهسیک که پهنای هیناوه

پناهگاه؛ پهناگا، شوێني خوٚشاردنهوه

پناھيدن: پەنا بردن، ھۆمەن بردن

پنبه: پەممە، پەمو، پەمۆ، پەمبى، پەمبۆ، پەم، گياى لاكە

پنبهزن: ههلاج، حهلاح، نهوهی به کوتك وکهوان کونکه و خوری شی دهکاتهوه

پنبه غازگردن: ههلاجی، ئهو کارهی ههلاج دهیکات

پنبهگار: پهموّ کار، جوتیاری پهموّ، ئهو فهلایهی کاری جاندن و ههلگرتنی پهموّیه

پنبهوز: بروانه پنبهزن

ينج: پٽنج، دوای چوار (^۵)

پنج انگشت: پينج پهنجه، پينج هامك

پنج انگشت: شەن، شەنە، دارى چوارچنگى خوويان بەبادان

پنج پا: پینج پی، قرژان، قرژانگ قارژنگ

پسنج حسس: پننجه ههستهکه، ههستهومرهکان که مهبههست ننیان بیستن و بینین و بسؤن کسردن و بهرکهوتن و تام کردنه

پنجر: کورتکراوهی پهنجيرهيه و به همر شتيکی کون کون دهوتريّت

پنج روزه: پێنج روْژه، بوٚماوهی پێنج روْژ، همر کارێك که ماوهی پێنج روْژ بخایهنێت

پنجره: پهنجيره، پهنجهر، شباك

پنجشنبه: پێنج شهممه، بهدوای چوارشهممهدا دێت و شهشهم روٚژی حهوتهیه

ینج صد: پینسهد، (۵۰۰)

پنجگان: پينج پينج، پينج پينجي

پنجول: چنگ، چنگال، چمك، چنگالی درمندهكان پنجه: پهنجه، هامك، نهنگوست، بيننج نهنگوستی دمست

يا پێ له مروٚۿ

پنجه زدن: دمست ليدان، پرنوق گرتن، به پهنجه فازارداني كهسيك

پنچر: پهنچهر، کون، ثهو کونهی له تایهی تروّمبیّل و هاوشیّوهکانی دروست دمبیّت و بای تیاناهیّلیّت

پنچه: پرج، ناوجاو، قرْ يا موى ناوجاو

پند: پەند، ئامۆژگارى، شيرەت

پند: حيز، گاندمر بۆ پياو

پندار: گومان، ئەندىشە، خەيال، غرور، لەخۆبايى بون، سەرسوورمان، ھزر، دالغە

ينداره: گومان، خهيال، بير، نهنديشه

پنداری: وهك بلّنِی، دهلّنِی، گومان بكهیت

پنداری: گومانی، گوماناوی، خهیانی،

پنداریدن: گومان کردن، خمیال کردن، وازانین

پنداشت: گومان، خهیال، گریمانه، ههست کردن

پنداشتن؛ گومان کردن، وازانین، خهیال کردن، گریمانه

يندام: پهنهم، ئاوساو، ئاوسياگ، پهنهماو

پند آموز: نامۆژگاری کمر، ئەو كەسەي نامۆژگارى

خەلكان دەكات

پنسد پسدنیسر: گونرایسهن، نهوکهسهی گسوی لمنامؤژگاریهکان دمگریّت و بهکاریان دمیات

پندك؛ بروانه فندق

پندگو: ئامۆژگارىكەر

پنس؛ گیره، گارز، پلایز

پنس: پننس، یهك لهسهر دوانزهی شیلینگ. بیست شیلینگ یهك لیرمیه

پنك: وهجهب، بست، هولانج

پنکه: پهنکه، باومشێنی کارهبایی

پنگان: پیاله، پیالهیهکی مسینه که ژیرهکهی کونه و جوتیاران له کوندا وهك پیوانه بو دابهش کردنی شاو بهکاریان دهبرد

ینه: پهنا، بشت، بشت و پهنا

پنهان: نادیار، ون، شاراوه، دوور لهچاو، نهپهن

پنهان داشتن: شاردنهوه، داشارین، ون کردن، نادیار -

پنهان شدن: خوّحهشاردان، خوّ شاردنهوه

پنهسان مانسدن: نادیار مانسهوه، نههاتنسه بمرجباو، خودهرنه خستن

پنیر: پهنیر، کهله شیری مانگا یا مهر دروست دهکریت پنیر آب: ناوی پهنیر، پهنیراو

پنیر تراش: رمنده، نامرازیکه پهنیر پی دمتاشن و له رمندهی دمدهن

پوان: پۆينت، خاڭ، پله، دهرهجه، ئهو دهرهجهی به خو<u>ن</u>ندکار دهدریّت

پوپ: پۆپ، پۆپكە، پۆپل، پۆپە، ھىتكەى سەر، كاكول، گۆشتى سەرى كەلەشىر و مامر

پوپك: شانەبەسەر، پەپو سلىمانكە، پەپو سلىمانى

پوپو، پوپوك: بروانه پوپك

پوتين: پۆتىن، جزمه، پێلأوى ساق درێژ كه نێوارهكـهى تا **قولاپه دهگات**

پــوچ: پــوچ، بــێ نــاوهرۆك، بــهتاڵ، ناوبــهتاڵ، ميــوه يــا

شتیّك كەناوەكەي بەتال و پوچ بیّت

پود: ریشال، ریشو، ریشوّك، بزگور، بادروای هملومشاوی کمنارهی بارچه

پودر: تۆزىتۆزى<u>ت</u>كى سېى بۆنخۆشە ژنـان لـە روخـسارى خۇيانى دەدن

پوده؛ رزاو، رزیو، وشکههلاتو، بو دار و تهخته بهکار

په دمبريت

پور: کور، منائی نیرینه، بهرامبهری کچ

پوران: پوران، ناوێکه بۆ ژنان .

پورمند: کوږدار، خاوهن کوږ

پوره: کور، منائی نیرینه پوره: کوله، بیچوی کوله

پ پوژ: پوزه، لوز، دهوراندهوری دهمی ناژهل و چوارپی

پوده بود پوزېنسد: دهمبين، زاربين، تهسمه پيک درواوهکان

هاوشیوهی کیسه که دهمی ناژهله گازگرهکانی تیدهکهن بو نهوهی نهتوانیتن گاز بگریت

پوزخند: بزهی تال، پیکهنین له رق یا بو گانته پیکردن پسوزش: داوای لیسوردن، لیخوشبون، بهخسین،

لەخۆبوردويى

پوزش آراستن: داوای لێخوٚشبون، لێببوردن هێنانهوه

پوزش آوردن: داواکاری بۆ بهخشین و لیخوشبون

پوزش گر: تکاکار، داواکار، ئەو كەسەى داواى لێخۆشبون

و لێبورين دمكات

پورش گفتن: تزبه کردن، پهشیمان بونهوه، داوای بهخشین کردن

پوزیدن: داواکاری بو بورین

پوزینه: ممیمون، بروانه بوزینه

پوساندن: رزاندن، دارِزاندان، شتێك لمشوێنێكدانان بـۆ پەلە كردن لە رزاندنى

پوسسانه: کاسهلیّسی، مسهلاهی، زامسن چسهوری بسوّ ههنخهنهٔتاندنی کهسیّك

پوست: پيست، پويست، جهرم، پيس

پوست انداخان: بیّست هٰرِیّدان، گوّرینی پیّست ودك كراژ دانانی مار

پوست پیرا: پیسته خوشکهر، دمباغ، ئهوکهسهی پیستی ناژهلهکان خوش دهکان

پوست فروش: پێست فرۆش، كەسێك كە كارى فرۆشتنى پێستەيە

پوست کلفت: پنست ئەستور، مەبەست لەكەسنكە كە خەم و ئازارەكان كارىگەرى لەسەر دانەنئت

پوست کن: کهول کهر، ئهو کهسهی له کوشتارگا پیستی پول: پول، دراو، پاره، دروست کراو له ئاسن یا کاغمز كه لهلايهن دمولهتهوه ليّدمدريّت ئاژەلەكان دادەمالىيت

> يوست كنده: پاككراو، خوشكراو، ميوه يا ئاژهل كه تويكل يا پيستهكهيان داماليبيت

> > پوستگر: دمباغ، كەولكەر، پيستەخۆشكەر

پوستين: دروست كراو لهپيست، همر شتيك نه پيستى ئاژەل دروست كرابيت

پوسیدن: رزان، پوسیان، دارزاندن، تیکچوون بههوی تمرى يابمسمر چونى كات

پوش: ١- خيومت، خميمه، چادر ٢- زرى، قهنغان

پوشاك: پۆشاك، جل و بهرگ، ههر شتيك كەلەبـەر بكريّت، پۆشەن

پوشسال: پووشال، پویش و پهلهخ، پووش، پوشو،

پوشکه، پوش و پهلاش پیلهکه، داروکهی سوتهنی

پوشساندن: داپؤشسین، داشسارین، فهشسارتن، پؤشسان، يۆشاندن

پوشش: پۆشىن، داپۆشىن، قەشارتن، لەبەر كردن

يوشك: پشيله، كتك،، پشى

يوش كردن: شاردنهوه، پاشهكهوت كردن، داشارين، ھەلگر تن

پوشنی: پوشین، سمرپنی رمشی ژنان

پوشی: پوشی، روبهندی ژنان

پوشسيدن؛ پؤشسين، دەبسەرخۆكردن، لەبسەر كسردن،

شاردنهوه، هایم کردن، فهشارتن

پوشیده چشم: کوێِر، نابینا، نهو کهسهی جاو نابینێت

پوشیده چهر: رووداپوشراو، شاراوه، ئهوهی رووی داپۆشراو بیت

پوشیده داشتن: شاردنهوه، فهشارتن، نهین کردن

يوشينه: سمرپوش، پهرده، پوشينه

پوك: پوك، بي ناومرۆك، بي ميشك، رزاو

پوكر: پۆكەر، جۆريك قومار بەپەرانە

پوكسه: پوكه، قهوان، قاپوغي كانزايي فيشهك كه بارووت و فیشهکی تیا نهمابیّت، هالّکا فیشهکی

پول: پرد، رێبازێك لهبان ئاو، پر

پولاد: پولا، له ئاسن رمقتر، پيلا

یولاد بازو: بههیّز، مهبهست لهکهسیّکه هیّز و زوّری زۆرى بېت

پولاد بست: پولابمست، بههیج. کراو به پولا، هایم کراو

له پۆلاً وەك ديوار يا لەمپەر

پولاد پوش: پۆلاپۆش، زرێ پۆش، شەرگەرێك كە زرێـى پۆلايينى لەبەر دايە

پولادسا: پۆلاسو، ئەوەى پۆلا بسويت

پولاد سم: پولاسم، كەبەست ئە ئەسىپىكە سمى سەخت و رەقى وەك پۆلا بىت

يولاد سنب: پولاسم، كونكەرى پولا، ھەر شتيك لە تواناييدا بيّت پؤلاً كون بكات

يولاده: پۆلأ، چێ كراو له پۆلأ

يولادين: پۆلايين، پۆلائاسا، ئەوەى لە پۆلا دروست كرا

بێت، بەرەنگى پۆلا پولاو: بروانه پلو

يولي: ميشك، ناوسك، گوشت، و لمروهك ناسيدا

مەبەست لە بەشى ئاودار يا گۆشتنى ميوەيە

يول پرست: پارمپهرمست، پول پهمرست، ئهوهی بو كۆكردنەەى پوول تەماحكار بيت

پول خرد: پووٽي ورد، پووٽي رهش، پووٽي کانزايي ڪهم

پولدار: پارمدار، پولدار، دمولهمهند، ساماندار

پول زرد: پارهی زمرد، پوٽي زيّر، سکهي ئاٽتون

پوئساز: پونساز، نهومی کاری دروست کردنی پارمیه

پول سفید: پارهی سپی، پوٽی سپی، پارمیهك کهلمزیو

دروست كرابيت

پول سیاه: پارهی رمش، سکهی مسی، نهو پارهی لهکوندا

له مس دروست دمكرا

پولك: بولهكه، ئۆيىه، پويلهك، پولهكه ناسكهكان به رەنگه جياوازهكان كه ژنان بۆ جوانى به جل و بەرگەكانيانەوە دەدرون

پولك دوزى: بولەكە چنين، دوريىنى پولەكـە بـە جـل و بەرگ و ھاوش<u>ٽ</u>ومكانى

پولكى: پوڻ پەمرست، پارە خۆشەويست، بەرتىل خۆر

پوم: بەرى دەست، لەپى دەست

پوند: بۆند، لیرهی ئینگلیسی ئالتون یا کاغمز

پونگ: کەرو، کیفکو، کیفکویی، بـرٖش، توێـژاڵێکی شـین کەلەنانی کۆن دەنیشێ

پویا، پویان: بروانه پوییدن

پویانیدن: غاردان، بلهز بردنی چوارپی، به چارناله بردنی چوارپی

پوييدن: بەزىن، غاردان، ئۆگەريان و قەكۆلىن

پــه: پـهح، وشـهی سهرسـووړمان بۆجـوانی ودك پـهح

پهر: بهش، پاره، بههره

كهجوانه

پەرۇ: پىنە، ومسلە، پىنەپەرۆ، دورىنى پارەچەيەك بەسەر پارچەيەكىتر

پهره؛ پاسهوانی، پارێزگاری، زێرمفانی، چافدان

پهرهدار: پاسهوان، زيرمقان، پاريزمر

پهلو: كەنار، رەخ، ئالى، تەنىشت، لا، كىلەكك

پهلو: پههلو، پارت، نهتهومی پارت

پهلو: شار، بهناو چهکانی ئیصفههان و رهی و ههمهدان و نههاومندیشیان و توه

پهلو: ئازا، شەركەر، بوير، چاونەترس

پهلواکنده: قەلەو، زڵ، لائاوساو

پهلوان: پالهوان، بههيز، هارهمان

پهلوان پنبه: بالهوان پهممه، بالهوانی دروّینه، کهسیّك کهنهنسدامی گهوره و ماسونکهی زلی ههیه بهلام

ترسهنوکه و بویری نیه

پهلواني: پاٽهواني، قارهماني

پهلوبندی: هاریکاری گردن، یارمهتیهدان

پهلوتهی کردن: خوّبه دوور گرتن، شان خالّی کردن، نه چونه ژیربار

پهلودادن: یارمهتی دان، هاریکاری کردن، دم*سگیر*ؤیی **پهلوزبان:** زمانی پههلو

پهلو كردن: خۆبەدوور گرتن، خۆكيشانەوه

پهلوگا: تەنىشت، لا، كەنار، قەراغ

پهلوگرفتن: لهنگر گرتن، ومستان

پهلونشين: هاونشين، هاودهم

پهلوی: پههلهوی، پالهوی، تایبهت بهپههلو بهمانای شار یا پارت. ناوی زامن و رینوسی نیرانیهکان لهسمردهمی ئهشکانیهکان و ساسانیان

پهلسوی: پههلهوی، ناوی بنچوکی بنهمالهی رمزاشای پههلهوی

پهمزك: سيخور، سيخ جوله

پهن: بان، بمربلاو، فراوان، بلإو، بمرين

پهن: بهین، سهنیر، شیاکه، پیسایی نهسپ و ولاغ و نئستر

پهنسا: فراوانس، بسهرینی، پسانی، بسلاوی، بسهربلاوی، بهرامبهر به دریزیژی

پهنادار: بهرهراوان، درێژ

پهنانه: بوزينه، مميمون، عمنتمر

پهناور: فراوان، بەربەرين، بەربلاو، بەرين بون

پهند: داو، تهنه، تهلی، ئهو داوهی نێچیری پێ نێچیر

پهنه: پانتایی، گۆرپان، بەرىنی، بەرفراوانی

پی: دممار، رمگ

پی: پێ، پا، هاچ، لاق، دوا، پشت سهر

پیا پی: بمدوای یمك، بمردهوام، یمك لمدوای یمك

پیاده: پیاده،، پهیا، کهسیّك کهبهپیّ سمفهر دهکات یا بهریّدا دهروات. بهرامبهر به سواره

پیسادهرو: پیادمرێ، رێگهیهکه تهنیا تایبهت بهوانهی

پیادهن و سوار روی تیناکات، شوّسته، رمسیف

پیسادهرویی: پیاسه، قهدهم لیّدان، راویّچکه، گهشت و

گەران بەپى

پیاده شدن: دابهزین، هاتنه خوار له نمسپ یا همر کمرمستهیمکی گواستنمومی تر

پيـــــادهكردن: دابمزانــدن، دابمزانــدن لــههؤكارهكانى گواستنموه يا همر شتيْك

پیاز: پیاز، پیفاز، پیواز

پيازاب: پيازاو، جۆرێك خواردنه

پیازی: پیازی، پیوازی، تایبمت به پیاز، تیّکهڵ به پیـاز یا به بؤنی پیاز، بهرهنگی پیاز

پس افسشردن: بسور بون، خوّرِاگری، مانـهوه لهسـهر ههلُويّست

پی افکنسدن: بناغهدانان، بناغهی بینایهك دارشتن و دانانی

پیاله: پیاله، پهیمانه، ههدهج، دمفقری بچوك كه تیایداباده یا ههر خواردهمهنیهگیتر دمخوّن، جام

پيا پيما: مەيخۆر، شەرابخۆر

پیالهٔ دار: ساقی، مهیگیْر

پياله فروشسى: پياله فروشى، دوكانيك كەپيالسە دەفرۇشيت

پيالەكش: مەيخۆر، شەرابخۆر

پيائه گـردان: ساقی، مـهيگێڕ، ئـمودی لـمناو بـمزم و كۆردا پيالْهی مـهی بۆ هـمموان دهگێرێِت

پیسام: بهام، راسپێری، ولام. ههواڵ یا بابهتێك كەلەلايەن كەسێكەوم بەدەم یا بەنوسراو بۆ كەسێكیتر

پیام اور: پهیام هیننهر، راسپیردراو، هه لگری پهیام پیامبهر: پهیامبهر، پهیامهینهر، پیغهمبهر و نهمه زورتر بو کهسیک به کاردهبریت که نیردراو له لایهن خوای تایینه کانهوه بیت

پیام گراردن: بهیام گهیاندن، بهشهنجام گهیاندنی راسپیردراوی

پيان: مەست، سەرخۆش، كەلەلا

پیانو: پیانق، یه کیکه له نامرازه کانی موسیقا که لهسائی ۱۷۰۹ له لایه داهینه مریکی ثبتالیایی دوزرایهوه و دواتر داهینه دریک نالمانی به نهنجامی گهیاند

پیانیست: پیانوژهن، نهوهی پیانو دهژهنیّت پی برداشتن: بهدواداجون، بهدوای کهسیّکدا روّشتن پی بردن: همست کردن، پیّ زانین، تیّکهشتن، فهدیتن پسی بریسدن: پیّ بـرین، بـرینی رهگی پیّی کهسیّك یـا ناژهنیّك

پی بستن: بناغهدانان، بنیاتنان

پیپ: بیپ، سهبیله، قهنده، قهنگه

پیت: پوت، دمفریّکی کانزاییبۆ ه**ەلگرتنی** رۆن و نـەوت و...

پیجامه: بیجامـه، ژیْرشـهرواڵ، جلی ناسـك و شـهرواڵی ناسك كەلەماڵەوە لە پیّ دەكەن

پیج: ۱- پیّج، چهماوهیی، خواری ۱ لاری ۲- بورغو، جۆریّـك بزماردکـه دیانــهی پیّچاوپیّـچی ههیــه و بــه ئیسپانه توند دهکریّت و دهبهستریّت

پیچا پیچ: پێچاوپێچ، هەرشتێك پێچی زوٚر بێت، ئوٚههی

پیــچاندن: پێـِـجدان، بــادان، ســوراندنی شــتێك لــهناو شتێکيـَردا

پیچپا: قرژاڵ، کێڤژاڵه، قرژانگ، قارژنگ

پيج پيج: بنج بنج بنجاوبنج

زۆر

پیج خوردن: پنج خواردن، بادران، جهمانهوه، لاربون پسیج دادن: پنجدان، بادان، جهماندنهوه، لار کـردن، سووراندن لهناو

پیچش: بروانه پیچیدن

پیچك: پیچكه، پیچك، جۆره گیایهیهكی ساراییه كه دهخوریّت

پیچك: پێچك، گڵۅٚڵه بهنی خاوی هێشتا بانهدراو

پيج و اپيج: پنجاوپنج، پنج بنج

پیچه: پێچه، پهچه، رووبهند، پۆشی، خێلی

پیچیدگی: بروانه پیچیدن

پيچيدن: پٽجدان، بادان، ههٽپٽجان، پٽجان، باوپٽدان، پيچيده چشم: جاوخٽِل، جاو وورِ

> **پیخ:** بیسایی، ریقنه، پیسایی مریشك و مهل **پیخال: ج**لك، پیاسیی مریشك، ریقنه

127

پیختن: پیّدان، بادان، باودان

پی خجسته: پی پیروز، خوش پی، کهسیک که هاتنی

خیّر و خوّشی بهدواوه بیّت

پیخست: پیخوست، شیّلدراو، پیّمال کراو، کوتراو بهپیّ پیدا: دیار، ناشکرا، رون، لهبهرچاو، دژی شاراوه

چیدان دیار، دسترا، رون، نهبمرچو، دری ساراوه پیداامدن: دمرکهوتن، ناشکرابون، هاتنهدی، دروست

بون

پيداشدن: ئاشكرابون، دۆزينەوە، دەرھيّنان، درەكەوتن

پیدا کردن: دۆزینهوه، دمرخستن، ئاشکراکردن

پیداگر: ئاشکراکمر، دمرخمر، داهیّنمر، دوّزمرموم پیداوار: ئاشکرا، دمرکموته، دوّزراوم، رون بو

پیدایش: دمرکهوتن، دروست بون، بهدی هاتنی کهون و

.

مەكان

پی در پی: بهدوای یهك، یهك لهدوای یهك، ههمیشه،

پشت سەرى يەك

پیر: پیر، بهتهمهن، کۆنسال، بهسالأچو

پیرار: پیرار، سی سال لهمه پیش

پيرارسال: پيرارسال، دوسال پيش ئهمسال

پیراستن: رازاندنهوه،، خهملاندن، خهملان، جوان کردن

پیراشکی: پیراشکی، جۆریکه لهنان شیرینی

پیرامسون: دمورانسدمور، دۆرمانسدۆر، دموروبسمر، دموراندموری کمسیّك یا شتیّك

پیرامید: هیرهم، همر شتیّك خوارهوهی پان و سمرهوهی باریك بیّت

پیران سال: رۆژگاری پیری، تەمەنی پیری

پیران سر: رۆزگاری پیری، تەمەنی پیری

پیرانه: پیرانه، تایبهت به پیران، وهك جل و بهرگی

بیرا**هان:** بروانه پیراهن

پیراهش: بروانه پیراستن

پیراهن: کراس، قهمیس،کراز، بارچه جلیّکه نهسهرموه

لمبمر دمکری و جوّری و شیّوه و رمنگی جیاوازی همیـه و تایبهته به پیاو و ژن

پیراهه: بروانه پیرایه

پیراهیدن: بروانه پیراستن

پیرایش: رازاندنهوه، جوان کردن

پیرایشگا: ئارایشگا، سمرتاشخانه، شوینی برینی هـژ و

موی سمر و ریش

پیرایشگر: ئارایشگەر، سەرتاش، ئەومى ئەسەرتاشخانە

کار دهکات

پیرایه: شارایش، رازاندنهوه، زیوهر، زینمت، بهمانای

تۆمەت و بوختانىش بەكارى دەبەن

پیراییدن: رازاندنهوه، جوان کردن، خهملاندن

پیرپاتال: بیریپ باتال، پیری بهك كهوتهوه

پير پنبه: سمرسپي، بمسالآچو -

پیرجسادو: جادوگمری پیر، شهوهی تهمهنی خنوی شه سیحر و جادوگهریدا بهسهر بردیت

پېرخر: کمری پیر، کمری ب<mark>ەتەمەن، پەک</mark>کەوتە، بۆ پیری

نهزانیش بهکار دمبریت

پیرخرابات: پیری خمرابات، پیری ممیفروش

پیرخرد: عمدل پیر، زانا، ممبمست له مروفی پیکهشتوو و زانایه

پیردل: بمنمزمون، وریا، بمناگا، دوورئمندیش

بيردوتا: بشت چهماوه، بشتكوّم، بشتكور

پیردومو: ماش و برنج، مهبمست لمپیاویکی پیردکه

موی سمری بهدورِهنگی رهش و سپی بینت

پیردهقان: جوتیاری پیر، فدلای بهتهمهن. مهبهست له شهرابی ترنی کؤنیشه

پیرزا: پیرزا، ئـمومی ئـمدایك و بـاوكێكی پـیر و پـمك كموته لمدایك بوبێت

پیرزال: پهککهوته، بهسالاچو، ناتهوان، پیری بیهیز

پیرزن: پیریزن، ژنی پیر،ژنی بهسالاچو

پیرسر: پیر، بهتهمهن

پیر طریقت: شیخ، ئـهو کمسـه یـا ریبـهری هوتابیـهکانی

بۆ ر**نگ**ەى عيرفان رينويى دەكات **پېركفتار:** كەمتيارى پـير، مەبەست لـە ژن يـا پـياوێكى

پیره که له پیریدا ئهخلافیان توند و ناشیرین بیّت

پیرکنعسان: پیری کهناعن، مهبهست له یه عقوبی پیغهمبهره

پېركهن: پېرى كۆن، پېرى بەتەمەن

پیرگرگ: گورگی پیر، مەبەست ئەشەركەرى بە ئەزمون پیرمرد: بیرمپیاو

پیر میخانه، پیری میکده: پیری مهیخانه، پیری مهی فروّش، نهودی زوّربهی تهمهنی نه مهیخانهدا بهسمر مدددت.

پیرو: لایهنگر، شوینکهوتو، رینزمو، شهوهی بهدوای کهسانیتردا دمزوات

پیروز: سەركەوتو، سەركەفتى، كامەران، بەختەومر، زال پیروزاختر: خوش شانس، بەبخت، بەخت بەرز

پیروزبغت: بهشانس، بهخت بهرز

پیروزجنگ: سمرکهوتوو، سمرکمفتی لمشمردا

پیروز روز: کامهران، بهختهوهر

پیروزگار: سمرکموتوو، هاریکار

پیروزمند: سـمرکموتوو، نـمومی سـمرکموتنی بمدمست هیّنابیّت

پیروزمندانه: سمرکهوتووانه هاوشیّوهی سمرکهوتووان پیروزه: فیروزه، یمکیّك لهبمرده بمنرخمکان

پيروزه چادر: ناسمان، عاسمان

پیروزهفام: فیروزه رهنگ، بهرهنگی فیروزه

پیروزهگون: فیروزه رهنگ

پيرەزن: پيريزن، ژنى بەسالاچو

پيرممرد: پيرهپياو

پیرهن: بروانه پیراهن

پیرهند: بروانه پیراهن

پی ریزی: بناغه دارشتن، بناغهدانان

پىسى زدن: شەلان، شەلىنى چوارپى بەھۋى ئازار يانەخۇشيەوە

پی زدن: پی برین

پی زدن: بیاسه کردن، همدهم لیّدان، روّشـتن بـمریّگا بـوّ کهیف و خوّشی

پیسزر: پوشان، هامیشی باریك، ئـهومی کـه کورتـانی ئهسپ یا کهری بی دمناخنن

پی سپار: ریرهو، ریبوار، بهریکهوتو

پی سپار: شیّلدراو، پیّمال کراو.، کوتراو به پی

پیست: بیست، گۆرەپانى يارى، يا ئەو شوێنەى بۆ سەما

یا بۆ یاریەك ئامادەيان كردبيّت

پی سفید: پی سپی، سپی پیّ، خوّش پیّ، پیروّزپیّ

پى سودە: بەپى شىلدراو، بەپى كوتراو

. پیسه: پهله، خال، خالی رمشی و سپی تیّکهل بهیـهك،

تەبنەق

پیش: بەردەم، پێش، روبەرو، بەر، ھەمبەر، بەرامبەر

پیشاب: پیّشاو، میز، گمیز

پيـــشا پيش: ئــهپێش، پــێش، پــێش هــهموان، زوتــر .

پیشادست: پیشهکی، پیش دمست، نهو کری یهی پیش

ئەنجامدانى كار ومردمگىريّت پسيش آمسد: پنـشهات، رووداو، رووداويّـك كەلــەناكاو

پیشان: پێشینه، پێشینیان، پێشتر لهههموان، سهرمتا، دحسینک

پیشانه: بیّشینه، تایبمت به بیّشتر، رابردوو، کوّن پیشانی: ناوجاو، تهویّل، نیّوجاوان، تیّولّ

پیـشانی: شانس، بـهخت، شـیاوی، هێـز، بـێ شــهرمی،

پیشانی بلند؛ بهشانس، خوشبهخت

پیشانی سفید: گای ناوهمشان، ناوچاو سپی، مهبمست

له کهسیّکی ناودار و ناسراویشه

پیشاوند: پیشگر، وشهیهك که خوّی بهتهنیا مانا نادات

و دیّته پیّش وشه بوّ یاریدهدمری

پیشاهنگ: پیشهنگ، سهرجهله، بهرفهتار

پیشاهنگی: پیشهنگی

پیش ایوان: بمرهمیوان، پیّش همیوان، پیّشخان

پیشباز: بروانه پیشواز

پسیش بسرد: بـمرمو پـیّش بـردن، بـوّ پیّشموه بـردن، لمنمنجام نزیك كردنموه

پیشبند: پیّش بهند، بهریهخه، نهو پارچهیهی لهکاتی کار کردن بهسینه و داویّنی خوّیانی دمبهستن

پیش بها: پیش بایی، بیعانه، پارمیهك که پیش کرپن به فروّشیاری دمدمن تا لهکاتی کرین همموی پارمکه بده:

پیش بین: پیش بین، دورئەندیشه، ئـهو کمسـهی بـیر لهکۆتایی و ئـهنجامی کارمکان دمکاتـهوه

پیش پا: پیش پی، بمردهم پی، بمرپی و همروهها مهبمست له شتیکی کهم بایی و کوّن و سواوه

پيـــشتاز: بێـشتر لههــهمووان، ســوارێك كهلــهپێش ههمووانهوه غار بدات

پیشتر: نزیکتر، پیشتر، پیش لهمه، رابردو، کوّن

پیشخانه: پیشخان، همیوان، نمیوان

خەلأت كردن

پیش درامد: پیشه کهی، سهرتا، دمسپیک، ناهه نگیکه که ژمنه ران پیش دمسپیکردن به تاریا که مناچه یا فیولان دمیژمنن

حیوجون دعیرسی پیشدست: پیشدمست، یاریدهدهر، هاریکار و نهو کمسهی خیراتر لهکهسیّکیتر دمست بهکاریّك بكات

پیــشدستی: دمسپێِشخەری، دەسپێِشی، دەسـت درێٟـژ کـردن بــۆ ئـەنجامــدانی کارێــك يــا ومرگــرتنی شــتێٟك، پێشکەوتن، پێشدمستی، بـەراەخـەڵك ھەل لێ ھێنان

پیــشدستی: دموری، قـاپ، قـاپی پــمل، دموری بــمتال کهلمسمر سفرمدایدمنیّن تا همر خواردنیّك که خوازیـار

بن پێی تێبکهن وتیایدا بیخوّن

پیش راندن: بۆ پیشموه بردن، بردنه پیش

پیـــشرفت: پێـشكموتن، بــمرهف پێـشفه، پێـشكمتى، پێشرِهوى، لمپێش خەلكموم رۆشتن

پیش رفتن: روّشتنه پیّش، له شتیّك یا كمسیّك نزیك بونهوه

پیشرو: پیشرمو، رینیشاندمر، ریّبمر، ریّبمر، کمسیّك کهلهپیّ شهوه بـــروات و کمســانیتر بهدوایـــدا بـــروّن، پیشهنگ

پیش رو: بمردهم، بمرامبمر، بمرچاو، بمرپی

پیش شدن: رۆشتنه پێش، پێش کهوتن

پیش فرستادن: لمپیّشدا ناردن، ناردن پیّش کاتی دیاریکراو

پیش فرؤش: پیشفرؤش، فرؤشتنی کالأیهك یا شمهکیّك کههیّه شتا لهبهردهستا نیسه و فرؤشسیار پارهکسهی وهردهگریّت و دواتر تهسلیمی دهکات

<mark>پیــشقدم: پێـ</mark>شرەو، ئــەوەى زوتــر بــۆ كارێـك هــەنگاو هەئبگرێت و كەسانيىر بەدوايدا برۆن

پیشقراول: پیش همراول، پیش همرمول، سهربازیک که لهپیشتر له کمسانیتر یؤ پاسهوانی یا زیرمفانی دمروات پیش قطار: پیش همتار، سمرجهمل، وشتریک که لمریکا

. رۆشتندا لە پێش ھەمو وشترەكانەوە بێت

پیشکار: پیشکار، کاربهدمستی خان و ناغا

پیـشگرایه: پـیْش کـریّ، پارمیـهك کـه لمپیّشهوه بـه خاومن کمرمستمیمکی گواستنمومی بدمن

پیش کردن: بردنه پیش، پیشخستن و پال پیومنان، خستنهبهردهم

پیشکش: پیشکهش، خهلات، دیاری، شتیک کهکمسیک بهدیاری بهکمسیکیتری پیشکمش بکات

پیش کشیدن: هیّنانـه بـیّش، کهسیّك یـا شـتیّك بـوّ لای خوّی راکیّشان، پیشکهش کردن

پیشکی: پێشهکی، کارێِك که زوتر لهکاتی خـوّی ئــمنجام بـدرێِت

پیشگاه: بمرتهخت، بمرههیوان، بمردهم تهختی پاشا، بمردهرگا، دمرازینك

پیش گرفتن: ۱- ومرگرتن له پیش، ومرگرتنی شتیك پیش گرفتن: ۱- ومرگرتنی شتیك پیش کاتی خوی ۲-خستنه پیش و له پیشموه بردن ۳- دمسینکردن ۴- لهمپهر بون، ریگر بون

پیشهورز؛ پیشهگمر

پیشیار: خزمهتکار، بهردهست، یاریدهدهر، هاوکار

پيشى جستن: پيشكهوتن، همولدان بـ پـيْش كـهوتن لـه

شتيّك يا لهكمسيّك

پیشی دادن: دمرهمت دان، مؤلّمتدان بوّ پیّش کموتن بـه

كمسيّك

پیشی گرفتن: پیشکهوتن

پيشن ، پيشين، كۆن، پيشتر، لـمرابردوودا، تايبـمت

بەپێش

پيشينگان؛ پێشينيان، پێشينان، رابردووانـی زوو، لـه

مێۯؠڹەكان

پیشینه: پێشینه، له مێژینه، کۆن، قهدیمی

پیشینیان: پیشینان، پیشینیان، رابردووان

ييغاره: تانه، سمركۆنه، تەشەر، ئۆمە

پیفال: رم، رمی بچوك، تیر، پهیكان

پیفاله: پیاله، قهدهح، جام، کاسه، پیالهی شهرابخوری

پیفسام: بمیام، وتمیم کم نملایمن کمسیکموه بو

كمسيكيتر بنيردريت

پیفسامبر: پیفهمبهر، نهوهی پهیامی له لایسهن

كەسپىچكەوە بىۆ كەسىپكىتر پېيىھ و زياتر بەكەسىپك

دهلیّن که نیردراوی خوا بیّت

پیفامدار: پەیامدار، ھەلگرى پەیام، كەسنىك كە پەیامى

444

پیفام رسان: پهیام هێنهر، پهیام گهیهنهر، نهوکهسهی

پەيام دەگەيەنىت

پیغان؛ پهیمان، به لیّن، مهرج، شهرت و بهقا، سؤز

ييغمبر: بروانه پيغامبر

پيفون: بروانه پيغان

پسى فسراخ: تونسدرمو، زيدمرق، شهومى له سنور

تيدمههريت

يى فشردن: سووربوون، پي داگرتن

پیك؛ نامەبەر، پەیك، ئەوكەسەي نامەكان دەگەيەنىت

ييكار: شەر، جەنگ، ھەرا

ييش گفتار؛ پيشهكي، سمرهتا، دهسپيك

ييشگو: پێشگو، پێشگۆ، ئەوەى ئە پێش كەسانيترەوە

هسمبكات، داهاتو بين، نهو كمسمى تواناى خوێندنـموه

و بینینی داهاتوی ههیه، غهیبزان

پیشگه: بروانه پیشگاه

پیشگیر: نهمپهر، ریّگر، نهوهی دمبیّته ریّگر نه کهسیّك

يا ئەنجامىرانى كاريك

پیش مانده: پاشماوه، بمردهم، ماوه، پاشماوهی خواردن

پیش مسرگ: پیش ممرگ، جمکداری رزگاری خواز،

ئەومى مەرگى خۆى پيش كەسانيىز دەخات

ييش مزد: پيش كري، بيعانه

پیش میر: بروانه پیش مرگ

پیش ناسی: رمگ ناسی، دهمارناسی، زانستیک که له

بینا و کردموه و نهخوشیهکانی دممار دمدویت

پیشنماز؛ پیشنویژ، مهلا، کهسیک که نوییژ دادبهستیت

و کمسانیتر له پشت سمری ثمو

ييشنويس؛ پيشنوس، نامه يا بابهتيك كه دمينوسن و

دوای چاکسازی پاکنوسی دهکهن

پیشنهاد: پیشنیار، پیشنیاز، پیشنیهاد

يسيش نهسادن؛ خستنه بيش، هينانه بيش و

خستنهبهردهم خوّ، لهبهرچاودا دانان

پیشوا: پیشهوا، گهورهی گشت، ریبهر

پيشواز: پيشواز، پير، بهپيرموچون

پیشوند: پیشگر، نـ موهی به تـ منیا خـ فی مانـا نـادات و

لمسمرتاى وشه بهكار دمبريت

پیشه: پیشه، کار، سنعات، کردهی هونهری. همر کاریّك

كه كەسنىك بۆ بژنوى ژيان بيگرنتەبەر. شۆل

پیش ساختن: کردنه پیشه، کردن کار، وهك کاری خو

هه نبژاردن یا دیاری کردن

پیشهکار؛ پیشاز، پیشهکار، سنعات کار، پیشهگهر

يىشەگانى: بىشەگەرى، پىشەكارى

پیشهگر: پیشهگهر، سنعاتکار، پیشهکار

پیشه گرفتن: پیشه کردن، کردنهپیشه یا کاری خو

ييشهور؛ پيشهگمر، پيشهساز

پیل افکن، پیل اوژن: بههیز، زوردار، کهسیک نهومنده هیزی بیت بتوانیت فیلیش بخات

پیل بالا: بالأفیل، هاوبالأی فیل، لهبالأدا وهك فیل

پیلبان: فیلدار، پاسموانی فیل، نمو کمسمی لمسمر فیل

دادهنیشتیت و هیل بو پیشهوه دمبات

پيپا: نێگره، كۆڵەكه، ستونێك كه له ژێـر سـمقفهوه

لێى دەدەن تا سەقفەكە بكەوێتە سەرى

پیل پیکر: گەورم زەبەلاح، زەلام، زل، فیل ئاسا

پیلتن: بروانه پیل پیکر

پیل زور: زۆردار، بەھیّز وەك فیل

پيلسا: فيل ناسا، وهك فيل

پیلسته: ئیسکی فیل، ئیسقانی فیل، عاج

پیل سم: سم فیل، ئەودى سمى ودك فیل بە ھیّز و

مستوره

پيلگوشك: ريواس

پيل مرغ: بۆھلە، بۆھلەمون

ييلوار: فيل ئاسا، وهك فيل

پيلون: بروانه پيلبان

پیلور: بروانه پیلهور

پیله: پیله، شیله، پهردهیهکی ناسك که کرمی هاوریشم

له ئاوى دەمى خۆى بەدەورى خۆى دەيتەنيّت

پیله کردن: پیله کردن، گرو گرتن، پی داگرتنی زوّر لمسمر شتیک

پیلهور: پیلهومر، هاوریشم فرؤش، کهسیّك که پیله

دهکریّت و هاوریشم دهریّسیّت، جمرچی

پیمان بستن: پمیمان بمستن، بمانّیندان، شمرت کردن بـ ق ئەنجامدانی کاریّك

پیمان شکن: بمیمانی شکین، بی بهلین، بمیمان شکاندن

پیمانکسار: پسمیمانکار، فۆنتسەرات چی،کەسسیّك کسه

ئەنجامدانى كارێك ئەبەرابەر پارەيەكى ديارى كراو لە ئەستۆ دەگرێت

پیمان گردن: پهیمان بهستن، بهلیّندان، مهرج بهستن

پیکارپرست: شمرکمر، شموهی خوازیاری شمرکردنه، شمریمرصت

پیکارجو: شمر کمر، شمر فروّش، شمومی بمدوای شمر و

همرادادهگمرينت

پیکارخر: شمرفروش، جینگن

پیکارخواه: شمرخواز، نموهی زور حمزی له شمره

پیکارسان: گۆرەپان، شمرگە، گۆرەپانى شەر

پیکارگرد: شمرِکردن، جهنگ کردن، پێك همڵپرژان **پیکارگر:** شمرکمر، شمرفان، جهکداری بمشدار لمشمر

پیکر: جمسته، لهش، قالب، پهیکهر، ههیکهڵ، وینهیهك

كه نهقاش بيكيّشيّت، كهلهخ، كهڤال

پیکرتراش: پهیکهرتاش، ههیکه ل ساز، ئهومی پهیکمر

دروست دهكات

پیگرد: شوێنکهوتن، بهدواداجون

پیکردن: شوێن کموتن، بمدواداجونی کار یا کمسێك

پیکرشناس: پهیکهر ناس، نهوهی به باشی له ویّنه و جوّنیهتی پهیکهر تیّبگات

پیکرنگار: نهقاش، وینه کیش، پهیکهر ساز

پیکره: پهیکهر، وینهی روخسار، ههیکه ل

پى كندن: هەئكەندن، هول كردنى ژير ديوار يا شويننيك

له بینا بۆ شفته رشتن

پیك نیك: میوانی، سهیران, میوانی یا سهیران كهههر

كەس بەشى خۆى لە خەرجيەكانى بدات

پى كوب: پێكوتراو، بهپێ شێلدراو، پێماڵ كراو

پی کور گردن: سرینهوهی شوین پی، ون کردن

پی گیزار؛ بونیانگوزار، بناغهدانهر، شهوهی بناغهی

شوێنێك دادمڕێژێت

پیگرد: گمران بهدوای شتیکدا، گمران و لیکولینهوه

پی گیر: شوێنکموتو، بهدواداچو، ئمومی بمدوای کارێکدا

بروات یا دهچیّت

پيل: بروانه فيل

پیسل: پیل، باتری، یهکیک لهسمرچاوهکانی کارهبا،

دهفریّـك كهتیایـدا دو میّلـهی كـانزایی پــۆزیّتیف و

نگەتىف ھەيە و بەھۆيەو كارەبا دروست دەكەن

پیمان گرفتن: پمیمان سمندن، بمنیّن ومرگرتن

پیمان گسل: سمیمان شکین، بی بهتین، شمومی نمسمر بمیمانهکمی خوّی نمییت

پيمان نامه: پهيمان نامه، رێکهوتن نامه

پیمانه: پیوانه، پهیمانه، دمقریک که شلهمهنی یا

دانەويْلەي پى پىيوانە دەكەن

پیمانه پرست: مهی پهرمست، شهرابخور، بادمپهرمست

پیمانهکش: مهیخوّر، شهرابخوّر

پیمانهگسار؛ مهیخور، بادهخور

پیمایش: بروانه پیمودن

پیماییدن: بروانه پیمودن

پیمبر: بروانه پیامبر

پيمودن: پێوانه کردن، پێوان

يينكى: باويّشك، سوكه خهو، باڤيّشك

بابهت یا نامهیهگدا دهینوسن، پاشکۆ

پینسه: پینسه، شمو پارچیه یا چهرمهی بهسمر جل و بهرگی یا پیّلاوی دراو دهیدورن

پینه بستن: پینه گرتن، پینه کردن، نهستور بونی

بهشیّك له پیّستی دمست به هوّی کارکردنی زوّر

پینهدوز: پینهچی، پینهگمر، نهومی کاری پینه کردنه پینهدوز: خانخانوکه

پینه زدن: پینه کردن، پینه لیّدان

يينەكار: پينەچى، پينەكار

ييواز: شەمشەمەكوپىرە، شەقرىقىنك، جەكجەكىلە

پيوست: پەيومست، بەردەوام، ھەمىشەيى، شت<u>ۆك</u> كە

لهگهان شتیکیتردا بیت پیوستن: پهیومست کردن، پهیومند دان، بینک گهشتن،

پیرو ۱۰۰ پایردست سرد. پیکهوه بهستران

پیوند: ۱ - پهیوهند، خزمایهتی، نزیکی، ۲ - پهیوهند،

پێکهوه لکانی دوشت به یهکتر

پیوندانیدن: پهیوهند دان، پیچکهوه بهستن

پیونسد بریسدن: بــرینی پهیوهنــدی، لێکپــچړاندنی پهیوهندی

پيوند خوردن: پەيوەند دران، پێكەوە بەستران

پیه ؛ رۆن، چەورى، دوگ، سپيەتى سەر گۆشت، دەھن، بەز، دینگ

پیه اکند: پر جهوری، تێکهڵ بهجهوری زوّر

پیهسوز: رون سوز، چرای پلیتهدار که لهجیاتی نهوت

به چهوری دهسوتێنێت

ت: ت، پیتی چوارهم له نالفابیّتی فارسی و کوردی که

بهتا دهخوێنرێتهوه

تا: تا، ئامرازی پهیوهندیه، وهك له ساێمانیهوه تا هولێر

تا: تا، نيوهى بار،تابار، لۆيەكى قوماش، بەماناى تاك و

تەنيا بەكار دەبريّت. تا، دژى جوت

تا: تال، وهك تاليّك هـرُ. تـار، سـيمى تـار يـا هـمر

ئامرازيكيتر

تائب: تۆبەكەر، پەشيمان، گەراوە لە گوناح

تاب: پێج، پێج و تا

تاب: رووناکی، گمرمی، روشنی

تاب: توانایی، نۆقرە، بەرگەگرتن، نارامی

. تاب: جۆلانه،، دمیدیك، لانكى له گوریس و پهرۆ

تاباك: تا، ناراحەتى، دلقوتك

تاباك: بروانه تنباكو

. تابان: درموشاوه، تابان، بمردرموشین، شموهدمر

تاباندن: رووناكيدمر، درموشاوه، تابان

تاب اوردن: بمرگه گرتن، خوّراگری

تاب برداشتن: بادران، پيْچدران، لاربون

تاب خوردن: جوّلاني، نمسمر گوريس دانيشتن و جوّلاني

كردن

تاب دادن: بادان، پێچدان، خوار كردن

تابدار: بادراو، پێچدراو، لول خوار دوو

تابدان: دەلاقە، پەنجەر يا دەلاقەيەك كە بىۆ رووناكى

یا تیشکی خوّر له تاقی دیواردا دروستی دمکهن

تابستان: هاوین، هافین، ومرزی هاوین. یهکیّك لهچوار ومرزمکهی سان

تابش: بروانه تابیدن

تابع: لايهنگر، شويننكهوتوو، ريْرِهو

تابعیت: لایهنگری، لایهنگری، شویّن کهوتن، دواکهوتن

تابل: مێز، مێزی نان خواردن

تسابلو: تابلو، نوسراو يا به قهلهم كيشراويك بو ههلواسين، نمايشت، بهرده، ديمهن

تابناك: تابان، درموشاوه

تابنده: بروانه تابیدن

تابوت: تابوت، دارهبهستی مردو گویزانموه

تاب و تب: تاوتی، لمرز و تای نوّبهتی

تاب و توان: هێز، وزه، خۆراگرى، توانايى، تين

تاب و توش: بروانه تاب و توان

تـــــابوك: پاشمـــهزهلك، ژوور، ژورێكـــى بـــچوك كەلەسەرمومى مال دروستى دەكەن

تابه: تاوه، مهنجهلوّکهی بچوك بوّ سوور كردنهوه

تابیدن: درموشانموه، درموشین، شموهدانموه، تمییسین،

روناکی دان، گمرم کردن

تابیدن: بادان، پیّچدان، لول کردن، خوار کردن

تابین: ژیردهست، گویّرایهان، هاهرمانبدرار، سامربازیّك کاههاه و پایمی نیم

تا يال: ته پاله، شياكه، پيسايي مانگا

تاپ تاپ: تەپ تەپ، دەنگىگە لەبەريەك كەوتنى

دوشت دروست دهبيّت

ت پو: خومره، دمقری گلینی گهوره که دانهویّله یا

ئاردى يا ھەلدەگرن، تاپو

تاتا: لالوته، لالهبهته، تورتوري، زمان گيران

تاران: لێڵ، تار، رمشباو، تاريك

تاراندن: تارنان، دوورخستنهوه، تارانجن، تؤراندن، دمرکردن، هاژوتن، بزاله کردن، تهره کردن، تارانن

تارت: كات، جار، كەرەت

تارتار: بهش بهش، لهت لهت، ورده ورده، كهركهر،

ریتال ریتال، پرت پرت

تارتن: جارجالۆكە، داپيرۇشك، تەڤنپيرك

تارتنگ؛ بروانه تارتن

تارزدن: تار ليدان، تارژمنين، ژمنيني تار

تارشْدن: لَيْلَ بون، تاريك بوون، رهش بوون

تارك: تەپلى سەر، تەوقى سەر، ملاژگ

تار كردن: تاريك كردن، ليّل كردن

تارم: تارمه، گونبهد، گومهز، دالوت، بهرهێواني

تارمیغ: مژه، مژهوی، تهم و مژ، ههوری زوّر چر که له

زستاندا هموا تاریك و لیّل دمكات

تارو پود: تاروپۆ

تاروتور: رمش و لنلل، تيرهو تار، زور تاريك

تساروتور: ورده ورده، بهش بهش، لهت لهت، ريتال

ريتال

تارومار: تارومار، ههلاداد، تيّك و بيّك، لهناوچو، تهفر

و تونا، داغان

تارون: رمش، تاريك، ليّل

تاره: بروانه تارم

تاره: تال، بهن، دمزو، تالى مو

تاره: بروانه تارك

تاره: تاريك، رمش، ليْل

تارى: تاريك

تاريخ: مێژوو، ديرۆك، بەسەرھاتەكانى كۆن، دێريك،

دیاری کردنی رودانیک، پاراستنی سهردهمیکه که

روداویکی گرنگ تیایدا روویداوه

تاریك: تاریك، نیّل، شهومزمنگ، شهوه، تاری، جیّگهی

پێوار لهخۆر، رمشايي هەوا

تاریك بغت: بهدبهخت، چارمرمش

تاريك جان: گومرا، دل كرمول، رهبين، دلرهش

تاتسار: ناویک کهلهکونسدا لسه روّژشاوای نیسران بسه

ممغۆلەكان دەوترا

تاتلی: سفره، خوان، سوفره

تساتول: دهم خوار، کهسیک کهدهمی خوار و خیج

بوبيّت، دهڤ خوههر

تاج: تاج، كلأوى پاشاكان

تاج الملوك: تاجى باشاكان، ئەو تاجەي باشاكان

لەسەرى دەكەن

تاج خروس: تاج خورس، گوٽيکه سور له پۆپهکهٽهشير

دەكات

تاجدار: تاجدار، خاوهن تاج، پاشا

تاجر: تاجر، بازرگان، ماملهکهر، سهوداگهر، بازرگان،

ماملهجي

تاجرانه: بازرگانانه، تاجرانه

تاج گزاری: تاج دانان، تاج لهسهر کردن، ری و رهسمی

لمسمرناني تاج

تاجوار: تاج ناسا، همر شتيك لمتاج بجيت

تاجور: تاجدار، خاوهن تاج، پاشا

تاچه: تاجه، جهوالي بچوك

تاخت: راكردن، غاركردن، غار

تاخت آوردن: هيرش كردن، پهلاماردان

تاخت کردن: غاردان، ئەسپ غاردان

تاختن: راكردن، غاردان، پهلاماردان، بهزاندن، چارهوى

لنگدان، فيرفاج

تاخته: غاردراو، بەز<u>ن</u>نراو، ھێرش سەركراو

تاخیره: بهخت، شانس، ناوچاو، چارهنوس، سهربورده،

بەش، قەدەر

تار؛ رشته، بهن، داو، تالى مو و هاوشيوهكاني، بهنك،

دمزی، داف

تار؛ تار، یهکیک له نامرازهکانی موسیقایه

تار: سەر، تەوقى سەر

تارا: ئەستىرە، ھەسىرە، ستىر

تاراج: تالأن، يەخترمە، جەپاو- پور، پوير، تالو

تاراجگر: تالانچى، كەسنىك كەتالان دەكات، تالانگەر

تاریك چشم: كوێر، كەسێك بيناپي چاوى نەبێت

تاریکغانه: تاریکخانه، ژووریکی تاریك تایبمت

بەوينەگران بۆ شۆردىنەومى فىلم و وينەكانيان

تاریك دل: دلرهش، رمشبین

تاریك رای: بهدگومان، دنپیس

تاریك روز: رۆژى تاریك، رۆژێ که هموا بمتمواوى رون نمینت

تاريك روشن: تاريك و روون، بمرمبميان، بوممنيا،

سپیده، تاریك و رونه، تاریك و رونی

تاریك شب: ئەنگوستەچاو، شەوى تارىك، تارىكەشەو

تاريك مغز: كهم عهقل، نهزان، بي ناوز

تاریك میغ: هموری رمش

تارین: تاریك، تاری، رمش

تاز: بروانه تاختن

تاز: پەست، پوچ، بى بەھا، سوك، حيز، كورلىك كە

حەزى لە جوت بون لەگەن نيْردا بيْت

تازان: بروانه تاختن

تازاندن: غاردان، بمزاندن، لنگدانی جارهوی

تازانه: بروانه تازیانه

تازش: بروانه تاختن

تازه: تازه، نوێ، نفار، نؤچه

تازه بتازه: تازه بهتازه، شتى تازه كهيهك لهدواى يهك

دێٽ

تازه بدوران رسيده: تازه پيكهشتو، كهسيك كه به

تازهیی به سامان یا پنگهیهکی بمرز گهشتبیّت و

لەخۆى بايى بوبێت، تازە پياكەوتو، تازە كيسە

تازه بهار: تازمبههار، بههاری تازه، پرو کردنی تازه

تازه جوان: مێردمنداڵ، تازه لاو

تازه چرخ: تازهکار، کهسیک کهتازه به کار یا پیگهیهک

گەشتبىنت

تازه چهر؛ جوان، زيبا، روخسار گهش، دهم بهبزه

تازه داماد: تازه زاوا، زاوای یهکهم شهو

تسازه درآمسد: تسازه دمرگسهوتو، شستیک بسهتازمیی داهینرابیّت، تازه داهاتگ

تازهدم: تازمدهم، جایی که تازه دهمی کیشابیت

تازهدماغ: شادمان، خۆشحاڭ، دئتمر، دئخۆش

تازه رس: تازه پێگمشتو، تازه پياكموتو

تازه ساز: تازه ساز، تازه داهاتو

تازه نهال: نهمام، داری پینهگهیشتو

تازه وارد: تازه هاتو، شهوهی تازه هاتبیّته ژور یا شویّنیک

تازی: تازی، عمرمب، تاژی

تازیان: عمرمبهکان، تازیان

تازیانسه: تازیانسه، قامیچی، شهلاق، شهلاخ، جهلده،

قەمچى

تازيدن: بروانه تاختن

تازی نژاد: تاژی نهژاد، ئهومی له نهژادی عمرمب بیّت

تار: خيّومت، جادر، تاولْ تئوك، كوين

تاژ: ناسك، جوان، همستى سفك، خويّن شيرين، خويّن گمرم

تاس: تاسولکه، بایه، کاسهی مس، تاس

تاس: تاس، كهم مو، كهچهن، توكى سهرومريو

تاس: تاسه، دلهراوكي، نيگمراني، پهريشاني، بي نارامي

تاسانیدن: تاساندن، خنکاندن، تاسانن، خهنقاندن

تاسع: نۆ، نۆيەم، نۆھەمىن

تاس ماهی: سمگ ماسی

تاسوعا: تاسوعا، رۆژى نۆيەم مانگى موحەرەم

تاسه: تاسه، دووری، ئیشتیا، عمزرمت، ئارمزو، تاممزرو

پەۋارە، داودڵ، مەھبىران

تاسه: مژدی، نهو حالهی ژنی دوگیان تیّی دمکهویّت و

بۆ ھەندىك لە خواردنەكان تامەزرۆييەكى تايبەت پەيا

دمكات

تاسيدن: تاسين، گێژبون، وڕبون، خهمبار بون، دلگيران،

خەمۆكى

تاش: پهله، خال، ئهو خاله رمشانهی لمسهر پیستی

روخسار و جمستهی مروّق دمردهکهویّت

تاش: يار، هاوړێ، دۆست، خاودن **تاشدن: چ**همانهوه، دولابون، جهمينهوه تانك: تانك، دهبابه، تروّمبيّلي شهر

تانكر: تانكەر، بارھەلگر، لۆرى، نەوتكێش بۆ كەشتى و

ترۆمبيْل

تانه: تار، راهینی تمون

تاو: تونانا، هيْز، دمسهلات، خوْراگرى، بهرگه گرتن،

بادراو، لێهاتويي

تاواتاو: دمسه لأت، هيّز، خوراگري،

تاوان؛ تاوان، باردن، تۆلە، گوناح، خەتا، سوچ

تساول: تؤهله، ئاولچه، هلاوسان به هؤى سووتان يا

سوان له پێستی جمسته

تاول: كوينك، جوانه كا، كويرمكه، كۆلك

تاوه: تاوه، دهڤری سوور کردنهوه بو خواردن

تاویدن: بهرگه گرتن، خوراگری، رازی بوون به

تاهو: عەرەق، شەراو، مەى

تئساتر: شانؤ، تياتر، شويننيك كه شانؤ لهلايهن

شانؤكارانهوه بيشكهش دمكريت

تابى: گەردنكيشى، ياخى بون

تأبيد: همميشميي كردن، جاويدان هيْشتنموه، جاويدان

كردن

تابين: لۆمە كردن، سەركۆنە كردن، تانـه ليُدان، ئـيراد - -

گرتن

تاثر؛ خەمبار بون، كاريگەرى وەرگرتن، رازى بون

تاثر انگیز: خەمبزوین، خەماوى، خەمهینەر

تَأْتُل؛ بههێزبون، خوّارگرتن، فايم بون

تاثم: خۆپاريزى، خۆبودور گرتن لـه گونـاح، تۆبــه

كردن

تاثیر: کاریگمری، کارتیکمری، کاریگمری دانان

تاجیل: مؤلمت دان، ماوه بؤدیاری کردن، کات دانان،

دواخستن، دواخستنی کاریّك بوّ ماوهیه کی دیاریکراو

تأخر: دواکهوتن، مانهوه، درهنگ بون، درهنگ کردن

تاخیر: دواخستن، درهنگ کردن، بهدواداخستن

تادیب: پهرومرده کردن، راهینان، تهمی کردن

تادیه: بهجیّهیّنان، دان، دانهومی پارمی یا همرزیّك

تاذی: نازار بینین، نازار جهشتن، رمنجان

تاشك: ١- كمره، ماستى جكاو، ٢- جالاك، ئازا،

تاشكل؛ زيبكه، جوش

تاغ تاغ: تەق تەق، دەنگى بەريەك كەوتى بەردەوامى

دو شت

تافتسان: سەوكىت، تەنويرى، كولىرە، جۆرىك نانى

ئەستور كە لەتەنووردا دەيكەن

تافتن: بادان، هەلپیْچان،

تــافآن: درموشانهوه، ههنگيرسان، رؤشن كردن،

روونكردنهوه

تافشك: مۆريانه، مۆرانه

تاك: ميّو، دارى ميّو كهتريّ دهگريّ، مهيو، داٽوت

تاكتيك: تەكتىك، تاكتىك، ريزبەسىن، ريكخستنى سوپا

بۆ شەر

تا كردن: جهماندنهوه، نوشتانهوه

تاكردن: هەنكردن، سازان، گوناجن لەگەل كەسيكدا

تساكس: بهها، بايى، نرخ، بههاى فهرمى كهلهلايهن

دەولەتەوە لەسەر شتىك ديارى دەكرىت

تاکستان: رهز، باخی تـرێ، ئـهو شوێننهی مێوی زوٚری

ليُبيِّت

تاك نشان؛ ميوكار، رهزوان، كەسىك دارى ميو بچينىت

تال: بروانه تالاب

تالاب: ئاوگېر، حەوز، ئىستەخر، ئەستىر، ئەستىلك،

گۆم، زلكاو، زق، حهود، جالاو، شويننيك كه شاوى باران

یا رووباریّکی تیا کوّببیّتهوه

تالار؛ تالار، هۆل، تەلار، ژوورى گەورە بۆ رى و رەسم

و بۆنەكان

تالان: تالأن، يەخترمە، جەپاو

تالواسه: تاسه، خهم، نیگمرانی، دوری

تال و مال: بروانه تار و مار، بمربلاو، بمریشان، پرژ و

بلأو

تالى: لايەنگر، شويننكەوتو، ريْـرِمو، ئـەومى لەدواييـدا

ميت

تام: تمواو، گشتگیر، گشت، هممو

تان: تار، راهيلي تهون

144

تأسف: ئەفسوس خواردن، داخ خواردن، بەداخ بون تبادر: پێش كموتن، پێشدمستى كردن، خێراكردن و تاسف اور؛ خهم بزوین، داخ بزوین، نهوهی ببیته هوی پەلە كردن بۆ پێش كەوتن لەكارێك

تبادل: گۆرىنەوە، ئال و گۆر كردن

تبسار: رەچسەنەك، نسەۋاد، رەسسەن، رەگسەز، بىنەمانسە،

عەشىرە، تايەفە

تبارز: شەر كردن، پيك ھەلپرژان، جەنگ كردن

تبارك: پيرۆز، مەيمون، پاك، بى بەرى لەتاوان

تباسسيدن: لهخوّجون، بيهوش بون، لـهتاو گـهرما لەخۆچون

تباشر: مزگینی دان، مژده دان به یهك

تباشیر: مژده، مزگینی، ههوال یا خهبهری خوش

تباع: لایمنگیری کردن، شویّن کموتن، بمدوای کمسیّکدا رۆشتن

تباعت: لایهنگیری کردن، بهدوای کهسیکدا رؤشتن، شويننكهوتويي

تباعسه: دوور کهوتنهوه، جیایی، فیراق، دورکهوتن لەيەك

تباغض: دوژمنایهتی، رق کیشان

تباكى: گريانى درۆينه، بهدرۆ خۆخستنه گريان

تبانی: رێکهوتن، سازان، پێکهوه سازان لهگهڵ يـهك، هاودمست بون لمسمر كاريك

تباه: فيرق، لمناوجو، رزيو، بۆگەن، گەنيو، پەست، سوك تباهانسدين: بمفيروّدان، لـمناوبردن، خـراپ كـردن، رزاندن، گەناندن

تباهكار: خرابهكار، ويْرانگەر، لەناوبەر، بىمفيرۆدمر، ئەوەي شتەكان لەناو و فيرۆدەكات

تباهى: فيرۆيى، خراپين رزيوى، لەناوچون

تباهیدن: رزین، گەنین، خراپ بون، بی کهنك بون

تبایع: ۱ کرین و فرۆش، مامله، سهودا پیکهوه، پهیمان

بهستن ۲- جیاوازی، جیاوازی لهنیوان دوشت

تباین: جیابونهوه، جیاوازی، دژبون، دژایهتی، تهوفیر

تب بر: تا بر، همر دمرمانيككه تا نههينيت

تبتل، تبتيل: برين، لمدينا برين و رو كردنـه خوا،

پشت کردنه دنیا

ئەوەى داخ و ئەفسوس بۆ شتىك بخورىت

تاسی: لایهنگیری کردن، لاسایی کردنهوه، شویّن کهوتن

تاسیس: بنیات نان، دامهزراندن، بناغهدانان

تاكيد: بههيز كردن، هايم كردن، بهلين يا هسهى خو بەھيز كردن

تالف: هاورێ بون، هاودهم بون، كۆبونـهوه، پێػموه

تالم: نازار،دهرد، کهسهر، دهردهداری، نازاردران

تالیف: دانان، کۆکردنەوەى شتەبەربلاوەكان، نوسین و

ئاماده كردنى كتيبيك كه بابهتهكاني له كتيبهكانيتر ومركيرابيت

تامل: بیرکردنهوه، تێفکرین، درهنگ کردن، وردبونهوه له کاریکدا

تامیل: هیوادار کردن، نارمزومهند دار کردن

تامین: دابین کردن، به ئهمین زانینی کهسیّك، دلنیایی

تانس: خو گرتن، بون بههاودهم، هاودهمی، عادمت پێڰرتن

تسانی: درهنگ کردن، به ئارامی کاریک ئهنجامدان، هێواشي

تئوری: تیـوّری، بیروّکـه، بابـهتیّکی زانـستی کـه شـیایو سملاندن بێت و نمبێت

تئوكراسى: تيۆكراسى، حكومەتى ئايينى، حكومەتى

تاويل: كمراندنموه له شتيك، كمراندنموه

تأهب: ناماده بون، ناماده کردن و تمیار بون

تاهل: هاوسمرگیری، ژن هیّنان، بهستینی پهیومندی ژن

و مێردايەتى

تاييد: هيزدان، پشت راست كردنهوه، هاريكارى كردن،

جهخت كردنهوه

تب: تا، تاو، نهخوشیهکه که بههوی بهرزبونهوه

گەرمى بلەي مرۆڭ دەردەكەويت

تباب: كوژران، زيان پي گمشتن، زيان بمركموتن

تبجح: شانازی کردن، نازین بهخوّ، شادمان بون، شادان تبجیل: ریّز گرتن، بمریّز زانین، ریّزدار کردن

تبعر: شارهزایی، بسپوری، لیهاتویی، شارهزابون بهتهواوی له زانست یا کاریك

بهنمواوی نه رانست یا خاریك **تبخال:** یاونیشان، ههذرریان، ههلازران، زیبکهیهك که

بههوی گهرمی له دهوربهری لیّوی مروّق دهردهکهویّت، تامیّسك، شهفتر سك

تبختر: خمرامان روّشتن، بملمنجه و ناز بمريّگاروّشتن

تبخیر: کردنه ههلم، بهههلم کردن، گۆرپنی شیّوهی شلهمهنی به هوی گهرمیهوه

تبدد؛ پمریّشان بون، پرژوبلاو بون، بهشه بهش کردنی

تبدل: گۆرىن، گۆران، گۆريان

شتيك

تبديل: كۆرىن، كۆرىنەوم، فەكۆريان، فەكۆرىن

تبنن شتیک، رووگهشی، رووخوشی

تبذیر: دمست بلاوی، بوفیرِوٚ خمرج کردن، بیّ هوّ خمرج کردن

تبر: تهور، بیور، به لته، ئامرازیکی ناسنی به دهسکی دار که بیوبرین دار که لیومردهگیریت، تهفر، تمهرك

تبرئه: پاك كردن له گوناح، رزگاريبون، سهلاندنى بـێ تاوانى، خاوێن كردن، پاك كردن

تبرج: دمرخستن، خؤنیشاندن، دمرخستنی زیّر و زیو لهبمرابمر بیّگانهدا، نیشاندانی جونی و زیورهکان ژنی له لایهن ژنموه یو بیاو

تېزين: تەورزى، جۆر<u>ن</u>ك كەرەستەى شەر لە شـيّوەى

تمور به دمسکی ئاسنی کهلهکوندا بهکاریان دمبرد تبرع: بهخشین، کاریّك له ریّگای خوادا نهنجامیدان،

چاكەكردن، چاكەكارى

تبرك: حمسار، ديوار، قهلاً، درُ

تبرك؛ پيرۆز، زۆربون، بەرەكەت تىكەوتن

تېرم: خەمۆكى، خەمبارى، دئتەنگ بون، بيزارى تېرى: دورى كردن، خۆپاراستن، خۆپاريزى، بيزارى

تبرید: سارد کردن، فینك کردن، ساردکمر، فینککـمرموه بؤناو تروّمبیّل و همرچی

تبريزي: جنار

تبریك: پیروزبایی كردن، شاباش كردن، پیروز كردنی شتیك له كمسیك

تبست: فيروّ، لهناوجوو، گهنيو، رزيو

تبستغ: زمان تيژ، شيوا، پاراو له قسه كردن، كمسيك

که خیرا قسه بکات

تېسگ: بـمرين بـون، فـراوان بـون، بـمربلاوی. گـمړان و پياسه

تېسم؛ بزه، بزه گرتن، زمردهخهنه، زمردهخوّ، زمرده تېسیدن: لهخوّچون، گهرم بون، لههوّش چون بههوّی گهرما

تبش: گمرما، گەرمى، روناكى، رۆشنى، نور

تېشى: سىنى، تەبەقى كانزا

تبشی: مژده دان، مزگینی دان،

تېصبص: كلك بادان، كلك راومشاندنى سهگ، كاسەليّسى، ماستاو كردن

تبــصره: بینـا کـردن، ناشـکرا کـردن، رونکردنـهومی بابـهتیّك، زیـاد کردنـهومی رونکردنهومیـهك لـه ژیّـر بهندیّکی یاسایی

تبطیل: ۱ - ئــازابون، چاونهترســی،۲ - سـستی، تهمــهلی، لاوازی، بنگاری

تبطيل: هه لومشاندنه وه، پوچ کردنه وه

تبع؛ شوێنكەوتن، لايەنگىرى كردنى كەسێك

تبع؛ لايهنگر، شوينكه وتو

تبعه: لايهنگران، شوينكهوتوان

تبعیت: لایهنگری کردن، شویننکهوتن

تبعید: دوور خستنهوه، شاربهدمر کردن، شملّپاندن، کهسیّك له مال و شاری خوّی دمرکردن و گوستنهومی بو شویّنتکمتر

تبعیف: بـهش بـهش کـردن، جیـاوازی کـردن، جیـا کردنهو*هی ه*هندیّك لهوانیتر

تبغيض: رق لمدل هملگرتن، رق كيشان، بوغز خواردن

تبل: كينه، رق، دوژمنى، نهيارى

تب لازم: سيل، سل، نهخوشي سيل

تبلج: پێکهنين و شادمان بون، رون بونهوه، ههلاتني

خۆر و روناك بونەوەى بەرەبەيان

تب لرز: تاو و لمرز، مالاريا

تبليـــغ: كهساندن، بيكهيانــدن، راگهيانــدن، ناگـادار

كردنهوه، گەياندنى پەيام يا بابەتنىك

تبند: مهکر، فریبو، ناز، که نهك، به مانای فیّلبازیش به کار دهبریّت

تبنگ: زەمبيل، سەوەتە، سەلەك، زەمىلە

تبنى: ھەلگرتنەوە، بەمنائى خۆ ھەلگرتنەوەى منائيك،

زړ کوړی

تبوراك: دمف، دايره، بازنه، دههوَّلْي بچوك

تبویب: بهش بهش کردنی کتیب یا نوسراوه، بهند بهند کردن

تبه: فيروّ، لمناوجو، رزيو، گمنيو

تبه روزگار: روزگار رمش، روز رمش، بهدبهخت

تبهكار: تاوانبار، گوناحكار، سوجدار

تبيان: روون بونهوه، ئاشكرابون، دمركهوتن

تبيره: دمهول، كهرمنا، تهيل

تبيرمزن: دمهوّل ژمن، تهپل ليدمر، نهو كهسهى تهپل يا

كەرنا ليدەدات

تبييش: سپى كردن

تبیین: وتن، باس کردن، رون کردنهوه، ناشکرا کردن

تپ: بروانه تب

تپاك: تا، بى قەرارى، بى ئارامى، پەرىشانى، شلەژاوى

تپاله: تەپالە، شياكە، پيسايى مانگا

تپانچه: زيان، شهقهزلله، شهپازلله، ومرومر

تپانچه: دەمانچه، سیلاحی بچوکی دەستی له ههر جۆریك بیت

تپاندن: تەپاندن، ئاخنىن، تى ترەنجان، تىكردن بەزۆر،

تى تەپان

تپ تـپ: تـاپ تـاپ، تـەپ تـەپ، دەنگـێ كـﻪ لـﻪكوتـرانى دەست بەسەر شتێكى ناوبەتال بەرز دەبێتەوە

تيش: بروانه تپيدن

تپنکوز: نهزان، کهر، بئ شاوز، نهجمهق، گێـژ، وڕ،

دەبەنگ، حوتك

تپه: تەپۆلكە، گر، تل، كەل، ملە، كيوى بچوك

تپیدن: لمرزین، لمرین، لیدان، بی تارام بون، توقره

ليبران، ليداني نمبز و دل

تتابع: بمدواي يمك هاتن، يمك لمدواي يمك

تتبع: بمدواداچون، گهران، پشکنین، گهران بـهدوای شتیک یا بابهتیک، لیکولاینموه، فهکولاین

تتربو: گانته، گهپ، شوْخي

تاره: بروانه تتربو

تتق: خيّومت، رمشمال، خميمه، خيّومتي گهوره، كوين، خيّفهت

تنمیم: تمواو کردن، گشتگیر کردن، کامل کردن، به نُمنجام گمیاندن، کوتایی بیّهیّنان

تَتْأُولِهِ: باويْشك، باوشك، دەم داچەقاندن لەبـەر خـەو

تثاقل: هورس بون، سهنگین بون، دل هورسی، دلرهشی،

حسن عورس بون سهندین بون، دن عورسی، در سی. گرانباری

تثبیت: درهنگ کردن، خۆراگرتن، سههامگیربون نهسهر کاریک

تثبیت: سهلاندن، پایهدار کردن، سهقامگیر کردن، بههیّز کردن

تثريب: سەركۆنە كردن، ئۆمە كردن، تانە ئيدان

تثقیب؛ کون کردن، سین

تثقیل: قورس کردن، گرانبار کردن، سهنگینی

تثلیث: سی بهش، سی بهش کردن، کردنه سی

تَثْمِيرٍ: چنينهوه، بهبهرههم گهياندن، بههره گرتن، زوّر

کردنی مال و بههره گرتن لیّی

تثمین: نـرخ دانـان، دیـاری کردنـی بـههای شتیّك، بـایی

كردن

هاتن

تثني: چەمىنەوە، چەمانەوە، دولابون

تجا: تيژ، توند و تيژ، جالاك

تجادل: شەركردن، ھەرانانەوە، ئاژاوە، جەنگ كردن

تجاذب: راكيشان، لهيهك راكيشان، يهكتر كيشان

تجار: بازرگانان، تاجرهکان

تجارب: ئەزمونەكان

تجسارت: مامه له كردن، بازرگاني، كرين و فرؤش،

سەوداگەرى

تجاره: جوانێکی همسپێ، بێچوی ئمسپ که هێشتای

زین*ی سه*ر نهخرابیّت -

تجاسر: بوێری، بێ شمرمی، نهترسی، چاوکراوهیی،

گەردنكيىشى

تجافی: دووری کردن، خۆپارێزی، خۆدورخستنهوه

تجالد: لهيهك دان به شمشيّر، شهرهشمشيّر

تجانب: دووركهوتنهوه، دوربون

تجانس: هاورهگەزى، هاوپەرايى، لەيەك رەگەز بون

تجاوب: وهلأمدانـهوه بهیـهکتر، وهلأمـی پرسیاری یـهك دانهوه

تجساوز: دمسدريْژى، پئ لئ همهبرين، شوولْ لئ

هەلگینشان، تیپەرپین له ناستى خوّى، سنور بەزانىدن، رابردن، ترازیان

تجاوزگار: دمستدرێژکەر، کەسێك ەکە سنورى خـۆى نەناسێت و لێۍ تێپەرێت

تجاهر: ریاکاری، ناشکرا کردن، بهبیّترس و به ناشکرا ثهنجامدانی کاریّك

تجاهل: خوْگيل كردن، خوْ ليْ خافلان، راگومكيّ،

تجسير: غـروور، لـمخوّبايي بـون، نيـشانداني خـوّ بــه

تجــبیر؛ شکمسـته بهنــدی، گرتنــهوه یــا هێنانــهجێی

تجدد: تازمبونهوه، تازمبون، تازمخوازي

خۆدان لەنەزانى

گەور دىيى

ئێسقاني شكاو

تجدید: دووباره کردنهوه، تازه کردن، دمسپیکردنهومی کار یا بابهتیک

تجژیر: ۱- برین، له بن دهرهننان۲- کمرمت کردنی ژمارمیهك له خودی ههمان ژماره وهك ۲ کمرت ۲+ ۴ تجربه: ۱- تاقی کردنهوه، نهزمون کردن ۲- نهزمون، دمسهات، دمسکهوت

تجرد: روتی، روت و هوتی، تهنیایی، بی ژنی، زوگوردی، تهنیا بون، سهنتی، رمیهن

تجسرع: هوم هوم خواردن، هوم هوم خواردنی نـاو و هاوشێوهکانی، خوّخواردنهوه له رق

تجسری: بوێری، ئازايسەتى، چاونەترسى، سەرپێچى، نافەرمانى، ياخى بون

تجرید: روت کردنهوه، پیست دامالین، داپلوساندن، داپلوسان،گوشهگیری، دوری کردن، خوباریزی

تجريع: قوم قوم خورادنهوه ئاو و هاوشيوهكاني

تجزیه: بهش بهش کردن، لهت لهت کردن، دابهش کردن، جوی کردنهوه، جیا کردنهوه

تجـــسس: گــمران، پــشكين، ليْكوْلْينــموه، ڤــمكوْلْين،

تجسم: وينه كردن، وينهكران، گهورمبون

پەپجۇرى، بشكاندن

تجشم: ئازار كێشان، خۆڕمنجاندن، بهدژوارى كارێـك لـه ئەستۆ گرتن

تجصیص: گهچکاری گهج پیاساوین، گهج تیّههنّسوون به دیوار و شتیتر

تجعد: لوول بون، بـژ بـوون، ئاڵۆسـكان، ئاڵۆزكانى قـژه سه.

تجمید: بژ کردن، لوول کردن، ئالۆسکاندنی فژمسمر تجفاف: وشك کردنهوه

تجفف: وشك بون، زمرد ههنگهران، وشك كردن

تجفیف: وشك كردن، زمرد كردن، وشكاندن

تجلد: جالاكى، خۆراگرى، بەھيزى

تجلسی: روون کردنسهوه، دهرکسهوتن، ناشسکرابوون، بروکانهوه

تجلیل: ریّزگرتن، ریّزدارکردن، ریّزلیّنان، گەورە کردن، به گەورەپى هیّشتنەوەى شتیّك یا بابەتیّك

تجمع: كۆبوونەوە، خربوونەوە، كۆمەل بەسىتن، كۆما،

تجمل: خۆرازاندنەوە، جوانكارى، خۆتاسدان

تجمیش: گەمم کردن، رابورادن، دەسبازى، گائتەو گەمف

کردن لهگهل ژنان تجمیل: جوان کردن، جوانکاری، رازاندنهوه

تجنب؛ دوور کموتنهوه، دوورهه مرێزی، خــوّلادان، تموسانموه

تجنيب: دوور كردن، دور خستنهوه كمسيك له كمسيك له كمسيكية يا له شتيك

تجنيد: لمشكر كۆكردنـهوه، رازاندنـهوه بـ ق لمشكر،

ريكخستن

مۆلدان

تجوز: ناسان گرتن، بهسانایی گرتنی کاریّك و بمرگه گرتن، جاوبوشین، لیّخوشبون

تجوع: برسيەتى كێشان، خۆبەبرسيەتى ھێشتنەوە

تجویـــد: چـاکه کـردن، چـاکهکاری، وتــنی وشــهکان لــه

فۆرگەوە لە خويندنەوەى قورئان

تجويز: بـهردوا زانـين، ردوا بيـنين، مۆڵـمت دان، رێگـه مندان

تجویف: ناو بهتال کردن، ناو خانی کردن

تجهز: ئامادهبون، خۆرپىكخستن، تىمياربون، سازدان، رازاندنهوه، كۆبونموه

تجهم: روگرژی، رو گرژ کردن، مؤن کردن، دهم و حباو تال کردن

تجهيز: ئاماده كردن، تهيار كردن، كۆكردنموه، سازدان

تجهیل: بهنمزان زانینی کهسهکان، گیّل ههژمار کردن

تحادث: ئاخاوتن، دوان پێکموه، گفتوگۆ

تحارب: شمر کردن، جمنگان

تحاسد: رژدی بردن، چاولهدوا بون، حمسودی

تعاشیی: خــۆدوور خــستنهوم دووره پــمرێزی، دوور کموتنهوه، تموانگ

تعالف: هاوپمیمان، هاوبه لّین، سویّند و پمیمان بهستی

چەند كەس يا چەند ولأت پێكەوە تحامق؛ خۆگێل كردن، خۆلەنەزانى دان

ەڭ بەسىتن، كۆمـا،

کمس<u>ن</u>ك **تحساور:** ناخساوتن، گفتوگـۆ كــردن، دوان، <u>قــسه</u> كــردن

تحامی: خۆپارێزی، خۆبهدوور گرتن له شتێك با

نحـــاور: ئاخــاوتن، كفتوكــۆ كــردن، دوان، قــسه كــردن لەگەن يەك

تعبب: دمربرینی خوشهویستی، نیشاندانی خوشهویستی و هاورییهتی بو یهکتر

تعبیر: رازاندنهوه، جاك كردن، نوسنی خهتی جوان، رازاندنهوهی وته

تعبیس: بهند کردن، زیندانی کردن، گرفتار کردن تحت: ژیّر، خوار، نزم، نزمایی

تحت الارض: ژیرزهوی، شتی ژیر زهوی، همر شتیّك له ژیر زهویدا دمربیّت

تحت البحـرى: ژێردمريـايى، ژێردمريـا، كمشـتى بـجوكى شەركەر كە بەژێر ئاودا دەروات

تحت الحمايه: بهنادان، خستنه ژيّر جاوديّري خوّ،

پاراستنی کهسیّك، پاریّزگاری

تعت العفظ: چاودیری کردن، باریزگاری کردن له کهسیّك، باراستنی

تحت الحنك: ژير جهنه، ژير جهناكه

تحت اللفظي: ومركّبْراني وشه بموشه

تحتانی: ژێرین، ژێرو، تایبمت به ژێر، همر شتێك له ژێرموه بێت

تحتم: پێویست کردن، پێویست بون، خستنه سمرشانی کارێك، له نهستو گرتن

تحجب: رۆشتنە ناو پەردە

تحجر؛ بونه بمرد، رمق بون، بونه بمرد

تحجیب: گەراندنەوە، رێگە گرتن

تحجیر: رەق بون، بەرد بون، ھاوش<u>ٽ</u>ومى بەرد رەق و سەخت بون

تحسدب: بـشت کــۆمی، جــهماوهیی، بــشت کــووړی، بـمرزبونـهودی نێوان شتێك

تحدث: قسه كردن، ئاخاوتن، دوان، گفتوگۆ

تحدی: زالبون، سهرکهوتن بهسهر، مهبهست کردن، بهرابهری، پهکسانی لهکاریک تحقير

تحدید: دیاری کردن، سنوردانان، نیشانه کردن بو شتیّك، دانانی سنور و راده بو شتیّك یا شویّنیّك

تحدیق: چاوتێبرین، زمق روانین، روانین، سهیر کردن

تعانیر: دوور خاستنهوه، ترساندن، تؤهاندن، دوور کردنهوه

تحرج: خوپارێزي، خودورخستنهوه له گوناح

تعسرز: خۆپساريزى، خسۆ گسرتن، دورى كسردن، خسۆ

دورخستنهوه

تحرس: خۆپاريزى، خۆبەدوور گرتن

تحرق: سوتان، گرگرتن، ناگر تیکهوتن

تحرك: جووله، بـزوتن، جمان، جـولأن، ئـاخيز كـردن،

جم و جوْل

تعرم؛ ريزگرتن، ريزدانان

تهری: درهنگ کردن، بیرکردنهوه، فنهفن کردن، گهران، لیکولاینهوه، گهریان بهدوای راستیدا

تعریر: ۱- نازاد کردن، رزگار کردنی بهنده کویله ۲ -- نوسین

تحریر: پاراستن، پاریزگاری، راگرتن، تیکوشان بو پاراستنی شتیك

تعریش: هاندان، ئاژاوه نانهوه، ئاژاوه گێڕی، خستنه گیانی یهك، شهر توشی چهند كهسێك كردن

تعریص: هه لنان، تهما حکار کردن، نارمزومه ند کردن، هاندان

تحریض: ناچار کردن، هاندان، بزواندن، خستنه سهرحهز

تحریف: خوار کردن، گۆراندن، گۆرین، گۆرینی شێوه و ناوهرۆکی بابهتی کهسێك و جێبهجێ کردنی ههندێ له وشه و رستهکان

تحريق: سوتان، سوتاندن، گرتيبهردان

تعريك: هاندان، بزواندان، ناچار كردن، دمنهدهنهدان،

خستنه جووله، ههلخراندن، چۆكلەختى

تحريم: حمرام كردن، ريّگرتن، ياساخ كردن، نـارِموا

كردن

تحــزب: دمسـته دمسـته بــون، حزبايــهتى، كۆبونــهومى خمڵك و لايمنگرى كردنى لمبيروراى كمسێك

تحزن: خەمبار بون، مەلولى، خەمۆكى

تعزین: مهلول کردن، خهمبار کردن، خهمین کردن تعرین: مهلول کردن، تعسر: داخ خواردن، ناخ هه تکیشان تعسیر: نازاردان، خهمبار کردن، مهلول کردن، بونه هوکاری نازاردانی که سیک

تعسین: دمسخوشی کردن، جوان کردن، نافهرین کردن تعشف: کوّنمپوشی، جلی کوّنه و دراو لهبهر کردن تحشیه: پهراویّز، پهراویّز دانان، دوورینی قهراغهکانی جل و بهرگ

تحصل: هاتنه بهرههم، كۆبوونهوه، سهقامگیربوون تحست تحسن: گهمارۆدان، مان كردن، مانگرتن، دهست كيشانهوه له شويننيكى بههيز و قايمدا نيشتهجى بون

تحصیل: بەرھەم ھاتن، كۆكردنـەوە، خوێنـدن، بـەدە*س* ھێنان

تحضر: حازر بون، ئاماده بون له شوێنێكدا

تعضير: ئاماده كردن، حازر كردن

تحضيض: هاندان، بزواندن، هه لخران تحف: دیاری، پیشکه شی، خه لاتی

تعفظ: خۆپاراستن، خۆپاریزی، وشیار بون، بهناگابون، دمست بیوه گرتن

تحفل: فمرمبالغی، کۆبونمومی زؤری خملك له شوینیک یا له کۆریکدا

تحفه: دیاری، پیشکهشی، خهلاتی، بهروو، سهوهات، وهلیفهت

تحفيل: كۆكردنەوە، رازاندنەوە، خر كردنەوە

تحقد: رق هەلگرتن، قين كيشان، كينهى كەسيك له دل

گرتن تحقق

تحقق: هاتنهدی، بهدیهاتن، بونه راست، پهیا کردنی راستی یا بینین راستی

تحقير: سوك كردن، به كهم زانين، تانوت

تحیر: حمیران بون، سمرگمردان بون، سمرگمشته بون، حمیرانی، پمریّشانی، سمرگمردانی

تحيــز: جنگه گـرتن، جنگوزين بـون، گـهمارؤدران، ئابلُوْقه دران له شويْننِك

تعیض: بینویژی، ژن که دهکهویته نهخوشی مانگانه، هاعیده، حهیز

تخ: همویر ترش

تخادع: فریودان، ههنخهنهاندن، فیل کردن نهیهك تخادع: فریودان، ههنخهنهاندن، فیل کردن نهیهك تخافی یهك، هاریکاری نهکردن ۲- سست بون، بی هیز بون، شل بونی پی

تخاریب: کون، هیّلانهی ههنگ، کونه زمردمواله

تخاشع: لەخۆبووردويى، چاوپۆشين لەخۆ

تخاصه: دوژمنایه تی، رقه بهری، بهربهره کانی،

ومستانهوه لمروی یهك، بهگژ یهكدا چون **تخــالط:** تیّكــهڵ بــون، خزمایــهتی، دروســت بــونی

حسسه حسون پهيومندي، هاتوچۆ

تخسالف: خیلاف کردن، تـاوان کـردن، لاړێ روٚشـتن، ناکوٚکی، بمرهمانستی

تغبر: ئاگاداربون، بەخەبەر بون، زانين، پى زانين

تخبط؛ لارِيْ رۆشتن، بيْ ئاوزى

تخبیر: خهبه ردار کردن، ناگادار کردن، بمناگا هینانه و م تخت: ۱- ته خت، کمت، جینی دانیشتن، ته ختی باشاکان ۲- ریک و پیک، ساف، شوینیک به رزی و نزمی تیا نه بیت، ته خت

تخت ابنوسی: شهو، مهبهست له شهوه، بمرابهری روّژ **تختــانی:** پـسکن، فـسکن، زمـانگر، ئــهو کهسـی زمـانی دمیگریّت

تختفواب: تهختی خهو، قهرهویله، تهختی نفستنی، تهختیکی دار یا کانزایی کهلهسهری دهخهون

تختخه: فسکی، پسکی، گیرانی زمان

تختدار؛ خاومن تهخت، پاشا

تختگاه: پایمتخت، شوینی دانیشتنی پاشاکان

تحقیق: لیکوّلینهوه، فهکوّلین تووژانهوه، تویّژینهوه، پهیجوّری، شویّن کهوتن، پیاچون

تحکر: ههنبار کردن، داشارین، فهشارتن، ههنبار کردنی

كالأيهك بهمهبهستى گران فرؤشتني

تحکم: حوکم کردن، فدرمان دان، حکومهت کردن بهسهر خهلکا بهزور

تحكيم: بههيّز كردن، پايهدار كردن، كهسيّك كردنه فهرمانرهوا لهكار يا بابهتيّك

تحلق: ئالقه ئالقه دانيشتني خهلك، ئاپۆره

تحلى: رازانهوه، رازيانهوه، جوان بون

تحلیف؛ سویند دان، قهسهم دان

تعلیل: ۱- حه لآل کردن، به رموا زانین، رموا کردن ۲-شی کردنه وه، چارهسه رکردن، هه رس کردنی خواردن لهناو گهده

تحليه: خورازاندنهوه، خودمرخستن

تحمق: خۆگێل كردن، خۆدان لەنەزانى

تعمل: خوّرِاگری، خوّگرتن، دلفهریی، راومستاومیی، بمرگه هیّنان

تحمید: ومسف کردن، به گهوره زانین

تحمير: سور كردن، بهرهنگى سور دمرهينان

تعميــق: بــه گێل زانــين، بــه كــهر زانــين، كهسـێك بــه

ئەحمەق ناوبردن

تعمیل: سهپاندن، سهپانن، بهزوّر ملنان، ناچار کردنی کمسیّك بوّ له نمستوّ گرتنی کاریّك

تحنن: بهزهیی پیاهاتنهوه، میهرهبانی کردن، شادمان

كردن

تعنی: ۱- کهج بون، لار، خوار بون ۲- چاکه کردن، حاکهکاری

تعول: گۆړانكارى، گۆرين لـه حاليْكـەوە بـۆ حاليّكيـرّ،

جێبهجێ بون، جێڰۆڕين، هەنگەرانەوە

تحويسل: گواستنهوه، فهگۆزين، گوێزانـهوه، دانـهوه،

تەسلىم كردن، دانەوەى شتىك بە خاوەنەكەى

تعیت: سلاو کردن، ردود نـاردن، بـهخێرهێنان، رێـز،

شوكرانه

476.7

تخضع: گریان، شین کردن، لهخوّبورین، نیـشاندانی لهخوّبوردویی

تخضیب: رمنگ کردن

تخطي: ههنه کردن، تێپهرين له سنور، پێ لێ راکێشان تخطيط: خمت کێشان، خمتدار کردنی شتێك

تخفر: ۱- پـهنا بـردن، هۆمـهن بـردن، داوای هاریکاری

کردن لهکهسیک^۲ - شهرمهزار بون، شهرم کردن ---

تغفى: خۆومشارين، خۆداپۆشين، خۆشاردنموه تغفيف: سوك كرن، كەم كردنەوه، كەم كردن

تخلج: جوله و لەرزين، پەريْشان بون

تخلخ: جیابونهوه، پمرت پهرت بونی بهشهکانی شتیّك تخلص: رزگار بـون، ئـازاد بـون، ولـه ئهدهبیاتـدا ئـهو

نازناومیه که شاعیر بۆ خۆی هەلدمبژیریت، نازناو

تخلف: ۱ - نافەرمانى كردن، سەرپێچى، بەئێن شكاندن ۲ - دواكەوتن، مانەوە

تخلق: خو گرتن، لاسایی کردنـهودی کمسیّك عـادم**تی** کهسیّك ومرگرتن

خمسیت ومرحرین **تخلل: ک**ارتیّکمری، کاریگـمری دانـان، دمرهیّنـانی شـتیّ<u>ك</u> لمنهٔوان دیان

تخلى: تەنيايى، گۆشە گرتن، گۆشەگىرى

تخلید: جاوید کردن، ههمیشهیی کردن، پایهدار کردن، سهقامگیر کردن

تخلیس: تایبهت گردن، دانان بۆ، دیاری گردن، ئازاد کردن، بـهرهلأ گـردن، گـورت کردنـهوه، کـورت بنـِـْرْی یـا وتن

تخليط: تێكەڵ كردن، ئاوێتە كردن، تێكەڵدان

تخليع: حيا كردنهوه، لهيهك كردنهوه، جويّ كردن

تخليف: بهجي هيشتن، دانيان لهدوای خو، كهسيك كردنه جيگر لهدوای خو

تخليق: بۆندار كردن، خۆشبون كردن

تخلیل: دیان ئاژمنین، دمرهیّنانی شتیّك لهناو دیان

تخلیه: خالی کردن، جؤل کردن، بهتال کردن

تغته: تمخته، چێوی تاشراو، دمپێ دارێ، هـمر شـتێکی پان و رێك و تمختـه فـمرش، بـممانای تـابوتیش بـمکار دمبرێت

تختـه پــل: پــردی داریــن، پـردێـك كهلــهدار و تمختــه دروست كرابێت

تخته قا پو: نیشته جی کردن، دامرکان، جی نشین کردن **تخجم:** ناپیر وّز،، شوم، ته ماحکار، پیچ برمشك

تخجيل: شمرممزار كردن، شمرميّون كردن

تغدیر: سپ کردن، بیّ همست کردن، سست کردن، بمنج کردن

تخدیش: رووشاندن، رووشانن، بریندار کردن

تخسروب: کون، کونی زمردموالّه، هیّلانـهی هـهنگ و زمردمواله

تغریب: ویّران کردن، لمناوبردن، رووخانـدن، رمانـدن، تبّکدان

تغریج: دمر کردن، دمرهینان، فهدمرهاویشتن

تخریق: دراندن، لهت کردن، کوت کوت کردن، هه ندرانن تخس: گهرمی، تا، دله ته به لهتاو نازار

تخسیر: گومرا کردن، لهرِیّ دهرکردن، کوشـتن، زیـان پیّگهیاندن

تخش: تیر، تیری کهوان، کهوان

تخش: سمرهوه، لای سمروو، شوینی گمورهکان، لای

سمروی مال یا همر شویّنیّك

تخشا؛ بزافكەر، تێكۆشەر، ھەوٽدەر، كۆشاو

تغشع: پارانموه، گريان و شين، لمخوّبورين، چاوپوّشين لمخوّ

تخشيدن: هەولدان، تېكۆشين، كۆشان

تخصص: شارهزایی، لیهاتویی، توانایی، بسپوری،

شارهزای له کار یا همرچی

تخصیص: تایبهت کردن، بۆ دانان، دیاری کردن، تایبهت کردنی شتیک بۆ شتیکیتر

تغم: ۱- تۆو، توێم، تۆم، دەنك، دانـه، نـاوك، ناوكـه ۲-هێلكه، هێلكهى مريشك، هێلكهى گونى پياو يا ئـاژهڵى نێر

تخصدان: تۆمەدان، تـۆودان، تـوهره، منالّـان، منالّـدان، زیدان

تغم گذار: هێلکهکهر، ههر ئاژهێێڬ که هێلکه بکات و بهو هۆوه منال یا بێجو بهرههم بێنێت

تخم مرغ: هێلکه، هێك، هێگ، خا، هێ

تخم مرغى: هێلكهيى، هاوشێوهى هێلكه

تخمه: نەژاد، بنەرەت، بنجينە، رەگەز، بەرە تخمه: توو، گولەبەرۆژە، دەنكى كەدو يا گولە بـمرۆژە

که سوری دهکهنهوه و جهرمسی لیّ دروست دهکهن

تغمیس: پینج بهش کردن، پینج لا کردن، پینج

لايەنى، پێنج خشتەكى

تغنيق: خنكاندن، زهخت كردن له قورگ بؤ خهفه

کردن، قورگ گوشین

تخویف: ترساندن، تۆھاندن، زیره پیّکردن، وره بردن

تخیر: هملبژاردن، دیاری کردن، هملبژارتن

تخیل: بیرکردنهوه، خهیال کردن، گومان کردن

تـــداخل: خوتيهه لقورتاندن، ناويــهك كـردن، دمسـت تيومردان، خوتي هه لقوتان

تدارك: گەشتنە يەك، ئامادە كردن، گۆرىنەوە، شەرەبو كردنەوە،

تداعی: بیرهیّنانهوه، کهوتنه بیر، یهکتر بان گردن و کوّبوونهوه

تدافع: بەرگرى كردن، خۆراگرى، دوادانموم

تدانی: نزیك بونه، نزیك كموتن

تداول: لمدمستى يهك ومرگرتن، بمسمره شتيك له يهك

ومرگرتن، باو بون، بلاوبونموه

تداوى: تيمار كردن، چارمسمر كردن، دمرمان كردن

تدبر: تێفكرين، ئەندێشە كردن، وردبونەوە، وردبينى،

بيركردنهوه، چارەئەنديشى

تسلبیر: وردبونهوه، تیّفکرین، نهندیّه کردن، بیرکردنهوه له نمنجام و دوماهی کاریّك

تدریب: راهینان، ناشنا کردن، عادمت دان

تدریس: وانه وتنهوه، وتن، وانهبیّژی

تسدفق: شیرجه، پهرین بۆناو ئاو، گوژم، خیرایس و گوشاری ئاو له کاتی رۆشتنی

تسدقیق: وردبونهوه، باریك بینی، چارهنهندیشی، لیكونینهوه

تدلس: خۆشاردنەوە، داپۆشىن، قەشارتن، حەشاردان، تدلك: خۆشۆرىن، دەست پياھێنان بـه جەستە لـەكاتى خۆشۆرىن، بۆنى خۆش لەخۆدان

تسدلى: هه لأواسران، هه لواسران، خهرمان، راكردن مننك دمونههم

ونزیك بوونەوە تدلیس: داپۆشین، فەشارتن، فریودان، داپۆشـنی عـمیبی

خۆ يا كالأ، خەلك ھەلخەلەتاندن تامىر دىدىن دىرىدى دى دىرىد خىدى كارا كىرى

تندمير: لمناوبردن، ويّران كردن، بمفيرِوّدان، كاول كردن، تيّكدان

تدنی: بهرمبهره نزیك كهوتنهوه، هاتنهخوار، نهوین تدنیس: چنگان كردن، بیس كردن، چنگاوى كردن

تدویر: دهوردان، خر دروست کردن، بازنهیی

تدوين: كۆكردنەوە، دانان، نوسين، شيّعر يابابـەتيّك لـه

دمفتمریّکدا کوّکردنموه و نوسینیان، توّمار کردن

تلمین: رۆن پیاساوین، رۆن ئیّدان، چەور کردن **تدین:** دینداری، دینداربون، باومرٍداربون

تذاكر: بيرخستنهوه، ئاگادار كردنهوه، گفتوگۆ كردن،

تذبذب؛ دوودلی، دلنیگهرانی، دوردونگی، دوورویی،

دودلبون تذرو: قرقاول، کهلهشیری سارایی، بالندهیهکه حهلال

> گۆشت، چۆڕ تذکار؛ زیکر کردن، بیرهێنانموه، بیرکموتنموه

تَنْكَيْرٍ: بيرهێنانهوه، فێركردن، پهنددان

تذکیه: ههلایساندن، خوّش کردنی ناگر، هورگ برین بوّ ناژهنی حهلال گوّشت

تذلل: سوك نيشانيدانى خق، سوكى، پەستى، نزمى، ھىجى

تنائیل: زملیل کردن، زملیل همژمار کردن، سوك کردن

تلميم: سەركۆنە كردن، تانەلىدان، لۆمە كردن

تَذَنِيب: درێژه پێدان، بهدواداچون

تذییل: پهراویّز، نوسینی پهراویّز له خوارهوهی لاپهره تر: تهر، تاز، ئاودار، نمدار، دژی وشك، تلّیس، تلیسك

> ، **ترا** : دیوار، لهمیهر، ریّگر، سکر

تراب: خاك، زەوى، ئەرد، ئەرز، بەژ، ھەرد

تسراب: داۆپـە، تەرەشوح، چكە، دۆۆپـە كردنى ئاو يا

شلەمەنيەكىتر ئە دەڤرىك ترابش: بروانە ترابىدن

ترابیدن: دلوّپه کردن، دادان، تکان، تنوّکه کردن

تراجع: گەرانەوە، قەگەريان، گەرانەوە بۆ شو<u>ي</u>تى خۆ

تراجم: ومركير، ومركيرمكان

تسراخم: درهنگ کردن، درهنگی، سستی، درهنگ،

دواخستن

هاويشتن

تراز: زینهت، نارایشت، نهخش و نیگار، خهمل

تراز: تراز، نامرازیکه که بههویهوه بهرزی و نزمیایی شوینیک دیاری دهکهن

ترازو: شایهن، کیشانه، تهرازو، میزان، ترازی، شامرازی

کیِّشانه کردن **ترازوی زر: خ**وّر، ههتاو

تــــراژدی: تراژیدیاـــ تــراژدی، نمایــشتی خــهمبزیّن، کارمسات، روداوی دلّتهزیّن، بهبهختی

تراس: پشت بان، سمربان، همیوان،

تراش: بروانه تراشیدن

تراشکار: ترشکار، کهسیک که کاری تاشین و تراشی کانزاکان به کهرمسته کارمباییهکانه

تراشیدن: تاشین، تراشه، تراشین، لیکردنهوهی مو له جهسته به گویزان، جیاکردنهوهی تویکل یا ومرهقه ناسکهکان له دار یا کانزا به سؤهان یا همر شتیکیتر

تراضي: رازی بون، رمزامهندی، شادمانی لهیهك ترافق: هاوری یـهتی، هاورایی، پیکهوه بـوون، بوونـه

هاورێ ی ی**ه**ك

ترافیــــك: ترافیــك، هــمربالغی، هاتوچــۆ، هاتوچــۆک كمرمستهكانی گواستنهوه

تراك؛ رەخنە، كەلين، كەلين، قەلشت درز

تراکتسور: تراکتــوّر، مهکینــه، جوّریّــك تروّمبیّــل کــه لهکاری کشتوکالدا بهکار دمبریّت

تـراكم: كەلەكـە بـون، ئەسـەر يـەك دانـرا، خربونـەوم،

كۆگابون، بەسەر يەكا كەوتن

ترائه: گۆرانى، ئاواز، دىلانە، بالۆرە، سرود

تراوش: بروانه تراویدن

تراويىدن: چكە كۆردن، پۆرە كردن، تكەتك، دۆۆپە كردن، دەلانن، دەليان

تراهی: تازه پێگهشتو، ميوهى تازه گهشتو

ترب؛ تور۔ ترپ تقر، تقریّت مهزن

ترب: فيْلْ، فريو، مەكر، ناز، زمانچەورى، زۆربلەيى

ترب؛ خاك، زەوى، عەرد، ھەرد

ترب: هاوتهمهن، هاوسال، هاوزا

تربار: بروانه ترمبار

تربت: گلكۆ، ئارامگا، مەزار، گۆر، قەبر، خاك

تربچه: تور، ترفیتی بچوك، ترپ

تربز: شوتی، ههنی

تربسه؛ رمنگین کهوان، پهلکه زیرینـه، کۆلکـه زیرینـه،

كمسكوسور

تربس: چاومروانی، چاومنواری، چاولمرێ بون

تربى: پەرومرد كردن، راھێنان، راھێناندن

تربیت: پهرومرده کردن، راهیّنان، بارهیّنان، نیشاندان، فیرکردنی باشه

تربيع: چواربەش كردن، چوارسوچى، چوار لايەنى،

چواری، چواردانهیی

ترپیاز: تمره پیاز، تمرمپیواز، پیازی گهلا

ترپیل یا ترپی: نەزدەر، جۆرنىك سىلاحى شەرە دژى ژيردەريايى

ترتب: راستی، ریک و پیکی، راست و دروستی، پشت

سمری یەك ھاتن

ترت و مرت: تارومار، لهت و بهت، لهناوجو

ترتیب: رینز، سه هامگیر کردن، ریکخ ستن، دانسان له شوینی خوّ، ساماندان

ترتیزك: تەرەتىزە، تەرەتوورە، گیايەكى يەك سالەيە و لە ژمارى سەوزيەكاندا ھەژمار دەكريىت و شياوە بىۋ

ترجح؛ لمپيشي، پيش كموتن، پيشي گرتن

ترجمان: ومرگیر، پاچفهکمر، کمسیک که دوزمان بزانیّت و بابهتیک یا کتیّبیّک له زمانیّک موه بو زمانیّکیتر بگوریّت

ترجمه: ومركيّران، پاچفه، ههنگهراندنهوه، پاچفه

ترجی: هیواداربون، هیواداری، نومیدواری، ئومید

ترجيح: بمباش زانين، لهپيشى، سمرخستن، همڤيان

كردن

ترح: خهم، كهسهر، پهژاره خهفهت، دلتهنگي

ترحسال: كۆچ كىردن، گواستنەوە، بىاركردن، كۆچىان،

كۆچين

ترحل: كۆچ كردن، گواستنەوم، كۆچان

تسرحم: بمزمیی، بمزمیی پیاهاتنموه، دلسوتان، پی

سوتان، دڵنهوايي، چاكه كردن

ترحيب: سلاو كردن، بهخيرهينان

ترحیل: کۆچدان، كۆچاندن، ناچار كردن به كۆچ

ترحیم: چاکه کردن، سلاو ناردن، داوای بهخشین ترخان: بروانه ترخون

ترخص: مۆلەت، مۆلەت ومرگرتن، ئىزندان، رەوا بون ترخوانه: ترخینه، شەلمین، شیّلم، چیّشتی شیّلم و دان

ترخون: تەرخون، جۆريك سەوزى خواردن

تىرخىس؛ مۆلەتدان، ئىزنىدان، بىەردان، رىكى بىلىدان،

هەرزان كردن

ترخیم: نـهرم کردنـی وتـار یـا دهنـگ، کلّك بـرین، پچراندنی قسه

ترخينه: بروانه ترخوانه

تــرد: زو شـکێن، ناسـك، تــمروتازد، هــمر شــتێك كــه زو بشكێت، تـهنك

تردامن: داوین پیس، ژنباز، میباز، کهسیک که داوینی به گوناح و خراپهکاری پیس بکات، فاسق

تردد: ۱- دودنی، گومان، دردونگی ۲- هات و چوّ، هاتن و چون هاتن و چون ۳- ئیسهالی، سك چون، به مانای نهخوّشی سك چونیش به کار دهبریّت

تردست: چالاك، دمست رمنگین، زرمنگ، شارمزا، ومستا، كمسيك كه شتيك يا كاريك به سانايی و خيرايی ئەنجام بدات

تردماغ: لوت بمرز، خۆشحاڵ، شادمان، دەم بە بزە

تردید: ۱- گمراندنموم، بمرپمرج دانموم، ومگمریان ۲-دودل بون، کومان، دوردونکی

ترزیان: زمان تهر، پاراو، شهیدا، کهسیّك که به پاراوی وتهکان دیّنیّته سمر زمان

ترزده: همباله، همواله، تاپق، هموالهی مال و ملك و باخ و هاوشیّوهکانی

ترزفان: بروانه ترزبان

ترس: ترس، زات چون، سام، باك، ساف، زاور، دژی بويری و چاونمترسی

ترس: سبهر، قەلغان، سېيرى پۆلايين

ترسا: ترساو، ترسەنۆك، راھيب، مەسيحى، لايـەنگرانى

ترسان: ترساو، زاتچو، ترسهنوْك

ترساندن: ترساندن، تؤهاندن، زات بردن، زراو خستن، ترسادد دل خستن کمسیک

ترسكار؛ لهخوا ترس، خۆپاريز، پارسا

ترسل: نامهنوسین، نوسین

ترسناك: ترسناك، برترس، ترسينهر، بهربجاف

ترسنده جان: ترسهنۆك، ئەوەى لەگيانى خۆى بىرس<u>ن</u>ت

ترسو؛ ترسەنۆك، ترسۆنەك، ئەوەى دەترسىت، بى زات

ترسه؛ كۆلكە زێرينە، پەلكە زێرينە

ترسيم: كيشان، رمسم كيشان، نه خشه كيشان

ترش: ترش، مزر، تورش، تون، همر شتيك تامي تـرش

بيِّت، چيِّرْی دەم كۆوەكەر، بەرابەری شيرين

ترشا: ترشاو، ترشین

ترشابه: سماق، توتم

ترشح: دلۆپـه کـردن، دادان، دەلانـدن، دەليـان، بـارينى کەم، جۆزە کردن

ترشرو: روو گرژ، ناوچاومۆن، ناوچاوتال، گرژ، رووتال،

ונ

ترشش: چکان، دەلان، دەلايان، دلۆپە، چکەکردنى ئاو يا ھەر شلەمەنيەكيىر

ترشك: ترشوّکه، ترشهلوّك، ترشوّك، گیایهکه تـرش لـه دمشت و دمر دمروی

ترش و شیرین: ترش و شیرین، میخوش

ترشه: بروانه ترشك

ترشی: ترشی، ترشیات، چیّری ترش، سهوزی و میوهی ودک بایهنجان و خهیار و تروّزی و سیر و پیاز که لهناو سرکه دایدهنیّن تا تامهکهیان ترش بیّت و بوّ برّواندنی نشتیا که لکی لیّومردهگرن

ترشى پالا: ترش پاٽيو، ترشى پاٽيف، دمفريكى كون

کونی کانزایی که شتی تیا دمپاٽيون

ترشیدن: ترشان، ترشیان، ترشین، ترش بون

ترشینك؛ بروانه ترشك

ترسسا: چاومړێ بـون، چاودێری کـردن، چـاو برنـی کمسێك يا شتێك، پاسهوانی کردن

ترصيع؛ زيْر نيشان كردن، زيْردار كردن،

ترضى: رمزامەند كردن، رازى كردنى كەسىك

ترضیه: رازی کردن، رهزامهند کردن، شادمان کردن،

خۆشحال كردن

ترطب: نمدار بون، تهری، تلیسی، تهربون

ترطیب: تهر کردن، نمدار کردن، تلیسان، تلیساندن

ترع: بروانه ترعه

ترعه: درگا، همراغ، دهم، زار، باخچه، دهمی جوّگه یا حموز، روباریکی گموره و هول که المنیوان دو دهریا دروست دهکریت، کانال، کاریز

ترعيب: ترساندن، زات بردن، تؤهاندن

ترغ: نهسیی سور رمنگ

ترغازه: سمركيش، زال، ياخي

ترغاك: پاسدارى، پاسموانى، كێشك دان، ئێشك گرتن

ترغسله: ترهنجاو، پليشاو، دهردهدار، ئهنداميك له

جەستە كە ئازارى ھەبيت

ترغیب: هاندان، ههاننان، دمست له پشت نان، پال بنهمنان

ترف: رابواردن، شادمانی ژیان، بهختهومری،

ترفان: بروانه ترزبان

ترفت: نيعمهت، ناسايش، نارامي، ژيان لهو پهري

خۆشىدا

ترفض: شكان، پرژ و بلاوبون، پەريشان بون

ترفــع: بەرزبونــەوە، پێـشى گــرتن، پێــشكەوتن،

سەربەرزى، سەرفەرازى، غروور، لەخۆبايى بون

ترفق: نمرمی کردن، نمرمی نواندن، هاور پیمتی کردن ...

ترفل: خەرامين، خەرامان، بەناز رۆشتن بە ريكادا

ترفنج: سمخت، دژوار، رمق، ریّگهی باریك و دژوار

ترفند: فيّل، بيلان، تمشقهله، داو، تهله، گزى، گهر،

فروفێڵ، درهو، سهخته

ترفه: ئاسوودهی، ئارمی، له ئاسودهیدا ژیان بهسهر

بردن

ترفیع: بمرز کردنـهوه، بـمرز بونـهوه، هـملگرتن، دوور کردنـهوه

ترفیل: گەورە كردن، درێژ كردنى داوێن

ترقب: جاومرِێ بون، چاودێری کردن، چاومروانی، چاومنواری

ترقص: سمما، هملّپمرین، سمما کردن، هملّبمز و دابـمز بمخیّر ایی

ترقى: بەرزبونەوە، پێشكەوتن، گەشتنە پێگەى بمرزتر

ترقيع: پينه كردن، پٽوه دورين، لكاندن، پينمپمرۆ

ترقیم: ژماره لیّدان، هیّل کیّشان، نوسین

تىرك: كلا,خود، كلاوى ئاسنى كه بـۆ شـەڕ ئەسـەرى دەكەن

ترك: تمر، نمدار، تمر و تازه، همرومها به ماناى كچى ميرد نمديتويش ديت

ترك: زرمه، دمنگى كه له كهوتنى يا شكانى شتيّك

بمرز دمبيتهوه

ترك: بهجينهيشتن، دمست ليهه لكرتن، واز ليهينان

ترك: تورك، تايمفهيمكى گهوره له نهژادى زمرد كه له كۆندا له تورسكتان و باكورى چين نيشتهجى بون و نهتموهى مهغولايش بهشيك لهوان بون و له سهدمى شهشهمى زايسين بهرهو ئيسران و ئاسسياى بهوك و ههنسديكيان بسمرهو ئسهوروپا كۆچسيان كسرد وهك عوسمانيهكان وتوركمهنهكان

تركان يا تركن: خاتون، خاتو، بانو، نازناويكه كه بـ فر ثنه بهريد و گهورهكان بهكار دهبريت

تركاندن؛ ترمكاندن، تمقاندن، درز تيكردن، قملشتان،

قەلشان

تركب: لمسمر يمك سوار بون، پميومست بون به يمكرى، بمهيزبون

ترك جوش: گۆشتى نيوه كولاّو، ناوگۆشت يا خواردنيّك

که گۆشتەكەي بە تەواوى نەكوٽێت

ترکش: تیردان، تیردانك، شویّنی ههلگرتنی تیر لـه کوّن که کیسه یا شتیّکی هاوشیّوه بو

ترکمان یا ترکمن: تورکامن، تورك ناسا، هاوشنوهی تورك. و همرومها مناوی تایمهمیمکی گموره کم زیاتر له گورگان تورکمهن سارا دا نیشتمجین

تركن؛ بروانه تركان

تركند؛ بروانه ترفند

ترکه: پاشماوه، میرات، همرشتیّکی ماوه یا بهجیّماو **ترکیب:** سوار کردن، پهیومست کردنی دوشت، تیّکملّ کردن

ترکیسدن: ترهکیان، تسرهکین، تسمقان، تسمقین، درز تیکموتن، درز بردن

ترلان: تەرلانت، بازى سپى، بازى ئازا و راوچى

ترلك یا ترلیك: ۱- هۆل كورت، نیوهۆڵ، همر كراسێكی نیوهۆڵ ۲- دهم پێ یی، نمعال، نمعل، سمرپێیی

ترئيون يا تريليون: ترليون، همزار ميليارد، همزار بليون

ترم: گەرماپٽو، پٽوانيەك كە لە بەرھەمهێنانى گاز بۆ پٽوانە كردنى گەرمى بەكار دەبرێت

ترم: کوّتایی، دوماهی، سهرئهندام، موّلهنّت، ماوه، کات.، بهش، سنور، ئاست، راده

ترمب ترمب: زرم زرم، دم دم، دمیهك دمیهك، دمنگی دمهوّل

ترمز: تورمز، ئیستۆپ، وشهیهکه ومرگیراو له روسی، ئامرازیکه له ترومبیّل و ماتوّر و پاسکیل که به زمخت لیّکردنی جوولیه و خیرایی کیهم دهکهنهوه یا دمیومستیّنن که چهند جوّریّکی ههیه و زیاتر به ههوا یا ناو یا روّن کار دمکات

ترمس: تـهرموِّس، تـهرموِّز، فلاسك، قومقومـهى ئـاو، دمڤرى ههلگرتنى ئاو بوِّ ريْگاى دوور يا له كاتى شهرِدا ترميم: چاك كردنهوه، سـهرلهنوى دهسكارى كردنـهوه، ساغ كردنهوه

ترميفال: كۆتايى، دوماھيى، ئاخريى

ترن: شهمهندمفهر، ههتار، هیتار، هیتاری سهر ریی ناسن

ترنانه: تریت، تشریب، هـهر شـتێك كهبـهنان بیخوّن ودك ماست و شير و دوّشاو

تر نجیدن: ترمنجان، گرژ بون، قرژ بون، هه لقرچان، گوشرانت، خهموّك بون

ترنح: رەتەل بردن، بەم لاولادا كەوتن لەبەر مەستى يا

شەرخۆشى

ترنم؛ خوێندن، ئاواز خوێندن به دهنگي خوٚش

ترنیسان: سهومته، سهبهته، سهومته که له توول دورستی دهکهن

تروال: شفك، لقى ناسكى دارـ تول، چلى ناسكى دار، گەلاى گىا

تروپ: دمسته، گروپ، كۆمەن، تاقمیك لهخەنك كه هاوكار یا لهسهر پیشه بن

ترور: ترسی زور، و له سیاسهت دا بهمانای کوشتنی نهیاران بو بمرژهوهندیه تایبهتیهکانی کهسیک یا شیوازیک

تروریست: تیروریست شهو کهسهی کاری تیرور شهنجام دمدات

تروریسم: تروّریسم، شیّوهی نهو کهسانهی به کوشت و بـر خـهلُك دهترسیّنن و ناچار دهکـهن بـوّ سـهر ریّگای نهوان یا باومر به باومرهکهی نهوان بیّنن

تروند: بروانه ترفند

ترونـــد؛ تــمرمبار، میــومی تــازه، نۆبــمرم، میــومی تــازه پنگهشتو

تروی: ئەندېشە كردن، تېفكرين، بيركردنـهوه، رامـان، تى رامان

ترويج: پمرمپيّدان، بلاّو كردنـموه، بـاو پيّـدان، بـاودان،

گەشە پيدان

ترویح: ئاسانکاری، ئارامی گهیاندن، باوهشیّن کردنی

كەسىڭك بۆ حەوانەومى

ترویحه : کۆر ، دانیشتن

ترویه: تیّرناو کردن، ناودان، ناو ههلگرتن بوّ سهفره ترهات: هسهی هوّر، ههلیت و پلیت، بیّهوّ، فیروّ، هسهی بیّ بنهما و دوور له راستی

ترهب: راهیبی، بونـه راهیـب، پهرمستین، پاړانـهوه لـه خوا

ترەبار: تەرەبار، عەلوەكە، شوينى فرۆشتنى جۆرەكانى ميوە و سەوزى

ترەتىزك: تەرەتىزە

ترهه: قسهی هیچ، پوچ، ههنیت و پنیت، بی مانا

ترهیب: ترساندن، تؤقاندن، زات بردن، زراو خستن

تریاق: تریاف، دژه ژههر، دمرمانیکه دژی ژههر که له وَندا له پزیشکیدا بهکار دهبرا

تریاك: تلیاك، تلیاك، تریاك، نهفیون، سرکمر شیرهیهك که له پنیستی خهشخاش دهگیرنیت. پنیستی سهوزی خهشخاش به نامرازیکی تاییه مت دهقانیشینن و لهو هه نشانه شیرهیه کی سپی رهنگ دیته دمر که لهبهر هه واردق و بو قاومیی رهنگ دهگوریت. تامه که ی زور تاله و بونیکی تاییه تی ههیه، له ناودا ده توییته و و لهبهر گهرما نه رم دهبیت. بو نازار و ژانه سك و سك چون کاریگه ره.. ریخونه و گهده سرده کاری هه رس کردن دژوار و تینویه تی له گهرما خواردنی زور کوشه نده یه

تریاکی: تلیاکی، تریاکی، کهسیّک که بهکیّشانی تریالک عادمتی گرتوه، خوو گرتو

ترپیون: تریبۆن، کورسی وتاردان، کورسی قسه کردن که لهشویّنیّکی بهرز له هۆلی قسه کردن دایدهنیّن

تریت: تریت، تیّگوشرا، تیّگوشین، نان کردن ناو ناوگوشت، نانیّك کهلهناو ههر جوّره خورادنیّك تریتی دهکهن و دهیخوّن، تلیت

ترید: بروانه تریت

تریز: داوین، داوینی جل و بهرگ، دمهمنا جلکی، دانگ تریک؛ پاشماوه، بؤله تری یا خورما که دنکهکانیان خواردبیّت

تریکه: شهره، پیرهکچ، بنِوه کچ، کچنِك که لهمالی باوکدا مابنِتهوه و کهس نهههنابنِت

ترین: تر، ترین، وشمیمکه کم لمدوای همندی وشموه دیّـت و نیـشانمی لــه پیّـشی و لمپیّـشی زیــاتری

پێدهبهخشێت، وهك باش ترين، چاك ترين، يا چاك تر، باش تر

تریبوه: ریکهی پرههوراز و نشیو، ریکایهك بهرزی و نزمی زوری تیا بیت، ریکای پرکهند و کور

تز: تاس، كەچەن، بى مو

تز: باس، لیکوّلینهوه، نامه، بابهتیّکی پیّشنیار کراو بوّ باس و سهلاندن، شهو باس یا نامهی خویّندگارانی زانکوّ له کوّتایی زانکوّ دهبیّت پیّشکهش بکهن

تزاجر: ريْگه گرتن لهيهك بۆ ئهنجامداني كاريّك

تزاحم: كۆبونىموه، خرپونىموه، قىمرەبالغى، كۆما بيون، قەرەبالغى خەلك و پال نان لەيەك

تزار: تزار، قەيسەر، نازناوى پاشاكانى كۆنى روسيە كە تا شۆرشى مەزنى ئۆكتۆبەر لەو ولأتەدا پاشايەتيان دەكرد

تسزاوج: جـوت بـوون، نزیکـی کـردن، هاوسـمرگیری، بهستنی پهیومندی ژن و میردایهتی

تراید: زیاد بوون، فراوان بوون، فمریی، زیا کردن، زیادی، فراوانی

تزبیب: وشك كردن، وشك كردنى ترى یا كردنى به كشمیش

تزجیه: رۆزگار بەسەر بردن، ئەسەر خىز كات بەسەر بردن

تزریق: نیّدان، ومشاندن، هٔمشانن، کردنه ناوی دمرمانی گیراوه بوّ ژیّر پیّست به هوّی شرینقهوه، دمرزی نیّدان ترْعــزع: جوولّه، بـزاوتن، راتمکانـدن، لـه شـوینی خــوّ

ترك؛ پهومرده كردن، راهينان، ساماندان، رازاندنهوه

جولان، بزوتنهوه

تَرْكَى: پاك بون، خاويّن بون، بهخشين، زياد كردن، زوّر بون

تزکیه : باك کردن، خاویّن کردن، پاهڙ کردن، بيّ گـمرد کردن، زمکات دان

تزلسزل: لـمرزین، سـست بـون، لـمرین، دلـمراوکێ، بمریّشانی

تزميل: پێڄان، شاردنهوه، نهێن كردني شتێك

تــزُوج: جـوت بـون، ژن هێنــان، مێـرد کـردن، لـه يــهك هالأن

تزود: تویشو ههاگرتن، دروست کردنی تویشوم تزویج: ژن هینان بؤ پیاو، کج به شودان، هاوسمرگیری،

پهیوهندی ژن و میردایهتی بمستن

تزویسر: درق، درق کردن، مهکر کردن، رازاندنهوهی کهلام یا وتار به شتیکی درقینه، درقینه، فریودان، دووروویی، ههنخه لفتاندن، چاچهقول، چاچوله

تزهد: خۆپاريزى، خواترسى، له خوا ترسيان

تزهیسد: نائارەزومەنىد كىردن، تامىمزرۆى كاريىك لىم كەسىكك سەندنەوە، ھان نەدان، دژى ھان دان

تزیدن: کیشان، دمرکیشان، دمرهینان

تزين: رازانهوه، رازيانهوه، خهملاندن

تزیید: زیاد کردن، زۆربون، فراوانی، فمریی، زیادی

ترين: رازاندنهوه، خهملاندن، نهخشاندن، جوان کردن، رازیان

تس: تس، بایهکی بیدهنگ که له فن دمرده چیت، بای بوندار

تس: شەقازلە، شەقەزللە، شەپازلە

تسائل: لهیهك پرسین، پرسیار كردن، داوار كردنی شتیك لهیهك

تسابق: پیشی گرتن، پیشکهوتن، پیش گرتن لمیهك تساضة: کرؤکوّدیل، تمساح، نهههنگ

تــسارع: پهلـه كـردن، بهلـهز بـون، ههسـتان و پێـشى كهوتن له كارێك

تساقط: يهك لهدواى يهك كهوتن، خوّخستنه سهر شتيّك، خوّ ههلّدان، كهوتن

تسالم: ئاشتى كىردن، ئاشتى، سازان، گونجان، پێكموم ھەڭكردن

تــــسامح: ئاســان گــرتن، هــساانكگارى بـــؤ يـــهك، ئـــه خۆبوردوويى، جاولى پۆشىن

تسامع: لهیهك بیستن، له یهك گیّرانهوه و بیستن تـــساوی: یهكـسان، بهرابـهر، هاویـهكی، لیّکـچونی، بهرابهری

تساهل: ئاسانكارى، ئاسانگيرى، به سانايى ومرگرتن، كەمتەرخەمى، زەخت نەكردن لەيەك، گوشار نەھێنانە سەر يەكتر

تسبب: سەبەبكار، ھۆكار، بەدواى ھۆ وھۆكاردا گەران تسبیب: سەبە دروست كردن، كردنە سەبەب، داتاشىنى

هۆكار بۆ شتێك يا كارێك

تسبيح: تەزبىّح، سبحان الله وتـن، بيرھێنانـەوەى خـوا

بەپاكى

تسبیع: حەوت بەشى، حەوت لايىەنى، حەوتى، حـەوت بەش كردن

تسبيغ: منال خستنهوه، منال خستنى وشتريّك كه نزيك له زانه

تسبیل: بهخشن له ریّگای خوا، ناو به خوّرایی دان بههموان

تست: تاقى كردنهوه، ئەزمون، ھەلسەنگاندن

تستر: داپۆشران، خۆحەشاردان، خۆداشاردن

تستير: داپوشين، قەشارتن، داشارين

تسجیع: به پاراوی ناخاوتن

تسجیل: تۆمار کردن، بـههێز کـردن، سـهقامگیری، مـۆر کردنی قهواله، بهڵێن و پمیمان دان

تسعب: ۱- ناز کردن، مهکرد کردن۲- زیدمروّیی کردن له خواردن و خواردنهوه

تسسعر: ناشتایی، خواردنی ناشتایی، نسانی بهیانی

خورادن

تسعیر: ناشتایی دان، نانی بهیانی دان به کمسیّك یا به ئهندمانی مالهوه

تسخر: رام بون، دمستهموّبون، کاری بی کریّ کردن. بهمانای گانّته و ههشمهری کردن به کهسیّکیش دیّت

تسخط؛ رق ههلگرتن، نارهزامهندی، پی ناخوْش بون،

ناشادماني

تیکشکان، ناچار کردن به کاری بی کری، زال بون بهسهر

تسخير: داگير كردن، فمرمانبرداري كردن، گويرايمني،

تسخین: گەرم كردن، دژى سارد و هنين كردن

تسدد: راست بوونهوه، ومستان، بههیّزی، سههامگیری تسدید: راست کرد، ریّك و پیّك کردن، ریّنویّنی کردنی کمسیّك بوّ ریّگای راست

تسدیس: شهش بهش کردن، شه لا کردن، شهشی، شهش دانهیی

تسرع: پهله کردن، خیّرایی، بهلهز بون و پهله کردن له نهنجامدانی کاریّك

تسریح: واز لیّ هیّنان، بهرهلاّ کردن، ناردن، رموانه کردن، له لهومرگا بهرهلاّ کردنی مهرِ و مالاّت، تهلاّق دانی ژن

تسریع: خیّرایی، پهله کردن، ههلهداونا بون له کاریّکدا تسطح: پان بون، بهرین بون، راخران، بمربلاّوبون

تسطيح: راخستن، بهربلاوكردن، بهرين كردن،

تسطير: هيْل كيْشان، نوسين، ريز كردني ديْرهكان

تسع: يەك لەسەر نۆ، نۆيەكى شتێك

تسع: نۆ، ⁹، ژمارەى نۆ

تسعون: نەوەد، ٩٠

تسعیر: نرخ دانان، بههادانان، بایی دانان لهسهر شتیّك تسفل: پهست بون، نهوی بون، كهوتنه خوار، بـؤ نـشیّو دابهزیتن دابهزیتن

تسفه: خوّ به گیلی نیشاندان، حوّلی، نهزانی

تـسفیه : بـه نـهزان زانـینی کهسـێك، بـه حـوّل و گێـرُ ههژمار کردنی کمسێك

تسقط: دوزمانی، بوختان، درۆ هەٽبەسـتن بـۆ كە*سـ*ێك، بە دواى ھەڭە و تاوانى كەساندا گەران

تسقف: ئوسقۆق، قەشەيى، بونە قەشە

تسقیف: ۱- سهفف دروست کردن۲- کهسیّك کردنه همشه

تسقیم؛ نهخوش کردن، نهخوش خستن

تسقیه: ناودان، تیراو کردن

تسکن: ۱ - ههژاری، نهداری، دهستکورتی ۲ - ئارامی، ئۆقرەیی، ئۆخژن گرتن، حهوانهوه

تسكين: ئارام كردن، ئۆقرە پيدان، ئۆخژن گرتن، دلنەوايى كردنى كەسيك

پەژارە

دمرهينان

كمسانيتر

زۆر

تسلسل: ریز له دوای ریز، پهیومست بون، یهك له دوای یهك هاتن، پهیومست بون وهك زنجیر

تسلگ: زانبون، سەركەوتن بەسەر، دەست گرتن بەسەر كەستىك يا شتنك

تسلف: قەرز كردن، وام ومرگرتن

تسلم: ومرگرتن، رازی بون، باومرهینان به نیسلام

تسلى: ئارام بونـهوه، رەزامەنـدى، دلخۆشى، شادمان و بى خـهم بـون، بى خـهمى، ئۆخـژن گـرتن لـه خـهم و

تسلیت: سمرهخوّشی، شادمان کردنی کهسیّك، دلخوّشی دانسهوه، دلنسهوایی کسردن، کهسیّك لسه خسمه و نسازار

تسليح: جەكدار كردن، تەيار كردن بەجەك

تسلیط: زال کردن، دهسه لآت به خشین به کهسیّك، دیاری کردنی کهسیّك بو فهرمانر دوایی لهسهر

تسلیم: تەسلىم، ملكەچى، رام بون، دەستەمۆ بون، سەر سياردن

تسمن: قەلمو بون، زل بون، رۆندار بون، بونى چمورى

تسمه: تەسمە، ھايشى جەرمى كە ئە پىشتى خۆ يا

شتێکی دەبەستن

تسمى: ناوبران به...، گمرانهوه یا پهیومست بون به

كمسيك يا تايفهيهك

تسمیط: بندمنگ بون، ههلأواسین، ههنواسینی شتیک به گمردن

تسمين؛ قەنەو كردن، رۆندار كردن، دابەستن

تسمیه: ناونا، ناولیّنان، بهناو بانگ کردن

نسنن: رازی بون به سونهت، پهیرهوی سونهت بون، شیّوازی نههای سونهت که دوای پیّغهمبهر نهبوبهکمر به یهکهم خهلیفه دهزانن به پیّچهوانهی شیعهکان که عهلی به خهلیفه دهزانن

تسنیم: پر کردن، سهرریّژ کردن، لیّوانلیّو کردن، لیپاولیپ کردن، بهرز کردنهوه و هیّنانه سمری شتیّك. وه دهیّن ناوی کانیه که له بههمشت

تسو: یمك كاتژمێر، یمك بمش له بیست و چاره بمشی شموانه روّژ

تسوق: بازار گەرمى، گەران بەناو بازاردا بىۆ كرپن و فرۆش

تسوید: رمش کردن، رمش کردنهومی کاغمز، نوسین تسویغ: بمخشین، بمرموا زانین، رموا کردن

تسویف: ئەمرۆ سبەی كردن، بەلاتنى ئەمرۆ و بەيانى دان، سەركار خستن

تسویل: رازاندنهوهی شتیّك بوّ فریودان و گومرا كردن، فریوكاری

تسویه: یهکسان کردن، بهرابهری کردن، راست کردن، راست کردنهوه

تسهل: ئاسان بون، سانایی، راحمتی

تسهیل: ناسان کردن، سانا کردن، سووك کردن

تسهیم: بهش بهش کردن، پرتکه پرتکه کردنی شتیک تسیع: نو لهسهر یهك، نو یهك

تسيير: دوور خستنهوه، راونان، بهريخستن

تش: ناگر، ناور، گر، ناتیش

تش: تەشوى، چەكوش

تش: تينو، تونى، تيهنى

تشائم: رمشبینی، پێچهوانهی گهشبینی، بهدگومانی تشابه: لێکچون، هاویهکی، هاوشێودیی، هاوشێوه بـون، وهك یهكی

تشاجر: شەر كردن، بيك ھەلپرژان

تـــشارك: بوونــه شــهريك، شــهريكايهتى، هاوبهشــى، هاوبشك بون

تشاغل: خۆسەرقال كردن، خۆخافلاندن، سەرقال بون بەكارنك بە روالەت

تشاكل: هاوشێوميى، لێػچون، وهك يهك بون

تشاكى: گلەيى، گازندە كردن لەيەك، شكات كردن لە يەك، بە برتە و بۆلە

تشاور؛ راوێژ، راوێژ کردن، پرس کردن

تشبث: تەشەبوز، خۆھەلأواسىن بە شتىك

تشبه: هاوشێوه بون، لێکچون، هاویهکی، وهك یهك بون تشبیب: بیرهێنانهوه دهورانی گهنجیهتی، بیرمومری

تشبیه: تمشبی، شوبهاندن، هاوشیّوه کردن به شتیّك،

ھاوہے کی کردن لهگه ل شتیک، بهراومرد کردن، لئ جواندن

تشت: تهشت، تاس، تهشته، دهفری گهوره بو جل

شۆرىن، تەست

تـــشتت: بلاوبـون، پـرژ وز بـلاو بـون، پهيرێـشانی، بهربلاوی

تشتك: تمشتى بجوك

تشتیت: پرژ و بلاو کردن، پهخشان کردن،

تشجیع: وره پیّدان، زات بمرنان، بویّر کردن، دلّ پیّدان، وره بمرنان، بمنشاندن، گالدان

تشعین: تیژ کردن، توند کردن، تیژ کردنی کارد و جهفوّ و هاوشیّومکانی

تشخص: رێـزدار بـون، گـهوره بـون، ديـار بـون، ناوپـهيا

کردن، فیز، هموا تــشخیص: جیـا کردنـموه، جیـاوازی دان، جیـا کردنـی

شتیّك له شتیّكیتر، دیاری كردن، ههلاّواردن

تشدد: سهخت بون، سهخت گرتن، توند و تیژی، توند

تشدید: زیاد کردن، توند بون، سهختگیری، بهند توند بون، توورمیی، بههیّز کردن

تشذیب؛ پیست لیکردن، تونکل لیکردنهومی دار، برینی لقی دار، بمربلاو کردن، لیکردنهوه

تشر: تهشهر، تانه، توندی، وشهیهك كه له توورمیی یا به مهبهستی گالته كردن به كهسیّك بوتریّت

تشرف: به خزمهت گهشتن، گهشتن خزمهت کهسانی گهوره، شهرف پیّدان، شهرمف

تـــشریح: شـی کردنــهوه، لیّکدانــهوه، بــاس کــردن و دمرخستنی شتیّك، بهشه بهش کردن، لمت وکوت کردن

تشریف: شمریف کردن، ریزدار کردن، گموره کردن، بممانای خهلات و دیاریش به کار دمبریت

تشریق: رون کردن، روّشن کردن، نورانی کردن، جوان بون، رو له روّژههلاّت کردن، به مانیای وشك کردنی سهوزیش دیّت لهبهر ههتاو

تشريك: شمريك كردن، هاوپشكى، هاوبهشى

تشطیر: دوبهش کردن، دولهتی، دو کوت کردن، بهش کردنی مائیّك له گهلّ کهسیّکیتردا

تشعب: بهش بهش، لق لق، ليّ كهوتنهوه، لق دمركردن، بلاو بونهوه

تشعیشع: درموشاومیی، روناکی، به خشینی تیشك، تیشكدانهوه، رهنگدانهوه

تشعيب: جيا كردنهوه، بهش كردن، بلاو كردن، بهش

بەش كردن

تشعیث: بلاو کردنـهوه، دوورخستنهوه، دووری، پـرژ و ا

بلاو کردنهوهی شتیّك، کهم خواردن

تــشفع: پارانــهوه، لألانــهوه، پارانــهوه بــؤ كمســيّك،

شەفاعەت كردن

تشفى: شمف دران، ئارام بونهوه، لمنهخوّشى دمرچون،

چارمسەر كران

تشقیق: قەنشان، قەنشت بردنى دار،

تشك: بروانه توشك

تشکر : سوپاس کردن، سپاس، دمسخوّشی کردن

تشکك: گومان كردن، رمشبيني، بهد گوماني

تشکل: دروست بون، شیّوه گرتن، بـهدیهاتن، دامـهزان، دیمهن و مرگرتن

تشكى: شكايمت كردن، گلهيى و گازنده، نارمزامهندى

تشکیك: گومان دروست کردن، نانهوه*ی رهشبینی، ش*ك دروست کردن

تشكيل: ريّكخستن، دام مزران، داممزران دن، سامان دان، دروست كردن

تشليخ؛ بمرمال، دوگرد، ئمومى نويْژى لمسمر دمخويْنن

تشمر ۱۴۵ تصالح

تشمر: بهخیّرایی روّشتن، بلهز بون، پهله کردن له روّشتن، نامادهکاری، ناز ومهکر کردن، خهرمان روّشتن، منمت کردن بهسهر زهویدا

تشمس: حممامی خوّر گرتن، لهبمرل تیشکی همتاو دانیشتن

تسشمير: داوين هـ ماكردن، قـ وَل هـ ماكردن، قـ وَلْ لـيْ همامالين، ئيراده كردن، جالاكي

تشمیس: خور پهرمستی، پهرمستینی همتاو

تشمیم: بون کردن، بون پیوه کردن

تــشنج: تهشهنوج، گـرژ بـون، ترهنجـان، كێـشرانى

ماسولكهكاني جمسته

تـــشنه: تینــو، تینهـێ، تــونی، مــروٚهٔ یــا ئــاژهڵ کــه نیازمهندی خواردنهودی ناوه

تشنه کام: زور تینو، ئهومی له قر کردندایه، کهسیک

كەليۆەكانى لە تيونەيتدا وشك بوبيت

تشنه لب: ليّو وشك، تونى، تينويەتى زوّر

تشنیع: خراپ وتن له کهسیّك، عمیب گرتن، ئیرادج، هیّزهون ههژمار کردنی کهسیّك

تشور: سەرشۆرى، شەرمەزارى، شەرمێونى، شەرم كردن **تشوش:** پەرێشانى، ئاڵۆزى، ئالۆسكاوى، تێك و پێكى

تشوق: تامەزرۆيى، حەزى زۆر بۆ بينين يا ئەنجام دانى كاريّك

تشوه: نهناسراوی، نامق کردن، بنگانه کردنی خق لهبهرایهر کهستکدا

تشویر: ئیشاره کردن، ئاماژه پیّدان، شهرمهزار کردن، سمرشور کردن، پهریّشان کردن

تـــشویش: تێکــدان، ئاڵۆســکاندن، تێــك و پێــك دان، شێواندن، ئاڵۆزى، بێ ئارامى، ئۆھرە نەگرتن

تــشویق: هانــدان، دەسخۆشـی کـردن، دەنەدەنــهدان، ئارەزومەند كردن، دلگەرمى، پشت بەھيز كردن، پشت ئەستورى

تشویك: چقل دمركرد، دركاوى بون، چقل دمركردنى دار

تـشویه: شـێواندن، ناشـیرین کردنـی روخـسار، ناحــمز کردنـی روخسار، تێکدان

تشهد: شايمت ويستن، شايمتي دان

شهی: ئارمزومهند بون، حمز لی کردن له نهنجامدانی کاریّك، ئارمزومهندی، خوازیاری، تامهزروّیی

تشهیر: ناو زراندن، ناودار کردن، ریسوار کردن، سوك کردن

تشيخ: شيّخايهتي، پيربون، بونه شيّخ

تــشیره: کــهلا، کهلاشیـشیه، تیلــه، مهرِمهرِ،هــهلّماتن، ئهوهی منالان یاری پیّدهکهن

تشیع: شوین کهوتن، لایهنگیری، نهسهر مهزههبی شیعه بون، پهیردوی کردن، شیعهگهری، بهرابهری سونهگمری تشیید: بههیّز کردن، سهقامگیر کردن، ههنگردن، بهرز کردنهوهی دیوار یا بینا

تشییع: مالاوای لیکردن، بهریکردن، بهخاك سپاردن، به خاك سپاردنی به شداری کردنی له ری و رهسمی به خاك سپاردنی مردویک

تصابی: منلانه، گهمه کردن، یاری منالانه کردن

تصاحب: داگیر کردن، دمست بهسهرا گرتن، بوونه خاومنی شتیک

تـــــصادف: رووداو، بمريـــهك كـــموتن، پێكــدا دران، روبهروبونهوه، بهيهك گهشتن به رێكهوت

تــصادق: هاو<u>ر ن</u>یــهتی، دۆسـتایـهتی راسـت و بــێ گــرێ و گۆن

تـــصادم: کــوتران، بمریــمك کــموتنی تونــدی دو شــت، پیّکدادران

تــــصاریف: پێـشهات، رووداو، کارمسـات، گـــمران و سورانهکانی زهمانه، رووداو و پێشهاتهکانی روّژگار

تصاعد: بمرز بونهوه، ههلکشان، روِّشتنه سمر، بمرز بونهوهی شتیّك به پیّی ناست و رادهی دیاریکراو

تسافح: دهستدانهوه، تهوقه کردن، دهست دانی دو کهس له کاتی بینینی پهك

تصالح: ناشتی کردن، سازان، گونجان

تصفیق: بالّ لیّدانی بالّنده، بالّ راومشاندن، چهپلّه لیّدان

تصفیه: بالأوتن، بافر کردن، باك کردن، خاوین کردن، پالفته کردن، بالأفتن، بی گەرد کردنی شتیك

تصفيه خانه: بالأوكه، بالافكه، شويّني بالأوتن

تصلب: رەق بون، سەخت بون، توند بون

تصلف: كاسهليّسي، ماستاو، دورويي، رياكاري

تصمیم: بریار، لی بران، لی بریان، پشت گمرمی، همری کردن

تصنع: خۆرازاندنەوە، دەسكرد، روكەش سازى

تصنيع: بمرهمم هينان، دروست كردن، ئاماده كردن

تصنیف: ریکخستن، بهش بهش کردن، دمسته دمسته

کردنی شتیّك و ریّكخستنی، ساماندان

تــصور: گومـان، خــميال، ويّنـا، ويّنــه، وازانــين، رامـان، هيّنانمبمرجاو

تصوف: صوفیهتی، پهشمینه پوش، دمرویشی

تصون: خۆپارىزى، ئاگا لەخۆبون

تسويب: پهسهند کردن، بهراست زانين، دان پيانان، بريار لهسهر دان

تصویر: دیمهن، ویّنه، نیگار گرتن، ویّنه کیّشان، شیّوهی کهسیّك یا شتیّك کیّشانهوه

تسطویره: پهگهره، ههیکهل، پهردهیهك که ویّنهی کهسیّك یا شتیّکی لهسهر کیّشرا بیّت

تضاحك: پێكەنين، كەنين، خەنين، پێكەوە پێكەنين

تسضاد: دژایسهتی، ناسسازگاری، نسهگونجان، نسهیاری،

نەسازان، دوژمنايەتى

تضارب: لهیهك دان، شهرمشهق كردن، له یهكتر ههلدان

تضارس: دوژمنایهتی، نهیاری، نهسازان

تضاعف: زیادبون، دوبمرابمری، دونمومندمیی

تضاغن؛ رق هه نگرتن، بوغز كيشان، كينه لهدل گرتن،

قین گرتن، هه لنه کردن، نه گونجان

تضامن: كمفالهت، زهمانهت، دمستهبهري،

تضجر: بيّزارى، بيّ قهرارى، خهمبارى

تضحیه: قوربانی، قوربانی کردن ممر یا وشتر

تصامم: کهری، نهبیستن، خوّ نیشاندان به کهری و نهبیستن

تصاول: پهلاماردان، بهگژیهکا چوون، هیّرش کردنه سهر یهك و ههلیمز و دایهز

تصاوير: وينهكان، ديمهنهكان

تصبر: خوراگری، بمرگه گرتن، سمبر کردن

تصبی: گهمه کردن، یاری کردن، منال بون

تصعیح: جاك كردن، جاكسازی، هه لا گرتن، راست كردنهوه، هه له كانى كتيب يا نوسراويك ديارى كردن و

چاککردنیان

تصحیف: ههله کردن له نوسین، گۆرینی وشه به زۆر

کردن یا کهم کردنی نوفتهکانی دموروبهری

تصلر: سنگ نانه پنش، سینه کردنه فه نغان،

ئەسەرەوى كۆردا دانىشتن، لاى سەرەو گرتن

ت صدى: لەئەستۆ گرتن، ئۆدەدار بون، ھەستان بە كارىك

تصدير: گەراندنـ موه، قەگـ مريان، ريّـز لـي گـرتن، لاى سەرەوە دانيشاندن

تصديع: ئازاردان، بوونه ئەرك بۆ كەسانيىر، بەئەركى

تصدیق: پشت راستکردنهوه، جهخت کردن، بهراست زانین، شایهتی دان، باوهر کردن، دژی دروّ

ت صرف: داگیر کردن، دهست گرتن به سهر شتیك یا شوینیکدا، به دهست هینان، بونه خاومنی شتیك

تصرم: چالاکی، فرزی، خۆراگری و پایهداری، تێپـهرین،

بەسەر چوون **تصربح:** ئاشكرا كردن، روون كردنەوە، بـێ ﭘـﻪردە قسە

کردن

تصریع: خستن، دان به نمرزا، لمزموی دان

تصریف: سمرف کردن، گهراندنهوه، گۆرین، گۆراندن

تصعد: روشتنه سمر، بمرز بونموه

تصعید: روّشتنه سهر، بهرز بونهوه، بردنه سهر

تصفير: بچوك كردن، سوك كردن، به كهم زانين

تـــصفح؛ پیاچـونهوه، تێبــینی کــردن لــه شــتێکدا، پیاچونهوه و گهران

تضرر: زیان بهرکهوتن، زیان پێگهشتن، زیان لێکهوتن، زمرمر

تضرع: گریان، گرین، شین، پارانهوه، لآلانهوه

تـضرم: بليّـسه سـهندن، كلّبِـه سـهندن، ههلأيـسان لـه توورهيي و ههلسيدا

تضریب: لیّکدان، ناژاوه، فیتنه، ناژاوه نانهوه، شهر دروست کردن

تضعف: لاوازی، سستی، به لاواز بینین، ناتهوان

تضلیل: گومرا کردن، نەرى دەربردن

تضمن: ومرگرتن، رازی بون، لهخوگرتن

تضمین: دەستەبەر كردن، ئەخۆگرتن، ئە ئەستۆ گرتن، پەنادان، گونجاندن

تضييع: بمفيروِّدان، بهبادان، لهناوبردن

تضییق: گوشار، زهخت، فشار، گوشار خستنه سهر

کهسیّك، تهنگاو كردن، تهنگ پی ههلچنین

تطابق: يەكسانى، ھەلكردن، گونجان، خويندنـ موه، بـۆ يەك بون، ھاويەكى، لېكچون

تطاول: گهردن کێـشی، ياخی بـون، دهسـتدرێژی، خۆنیشاندان، ملهوری

تطــایر: بلاّومبـون، دریّــرُبون، داپوٚشــرانی ئاسمـان بــه

تطبیق: بمراومرد کردن، بمرابمر کردنی دوشت پیّکموه تطبیق: خویّندن، کوتان، گوّرانی خویّندن له ریّ و

تطرق: رئ دۆزىنەوە، گەشتن بە كەسىك يا شوينىك

تطريب: شادمان كردن، هێنانـه سـهر زموق، خوێنـدنى

گۆرانى دڭخۆشكەر و سەما ھێنەر

رمسمه کاندا و شادمان کردن

تطرید: دوور خستنهوه، دور کردن

تطفل: منال ئاسا، هاوشیودی منال، کاری منالانه کردن،

لهناكاو بۆ ميوانى رۆشتن، ميوانى ناوەخت

تطلب: گمران، گمریان به دوای شتیکدا بی پسانموه

تطليــق: بــمرملاً كــردن، وازليّهيّنــان، لــه مــالّ دوور

كەوتنەوە، تەلاقدانى ژن

تطمیع: تـمماحکار کـردن، چـاوتێبرین، کمسێك نـچار کردن به کارێك، تـمماح بو کمسێك دروست کردن تطور: جوّراوجوّری، گوّرانکاری، گوّرین، لـمم حـالّ بـوّ ئـمو حالّ بون، بـمرمو پێش چون بيروّکه يا کارێك تطوع: همرمانرداری، ملّکهچی، گویّرایـملّی، خوازیـاری، ئـمنجامدانی کارێك بـممهبمستی خیّر

تطوف: تەواف كردن، بەدەورى شتێكدا سورانەوە

تطویل: دریّژ کردن، خایاندن، پێچون، داکێشان، کات بهسمر بردن

تطهر: پاك بون، پاقر بون، خاوينى، خۇشۇرين

تطهیر: باك كردن، خاوين كردن، بى گەردى، شتيك به ناو شۆردن و باقژ كردنى

کرد، عمتر له خوّدان تطیر: رمشبینی، بهدگومانی، دلکرموّلی

تطییب: حهلاّل کردن، رموا کردن، پاك کردن تطییب:

تطيير: پەراندن، ھەلفراندن، فراندن

تطیین: هوراوی کردن، سوغ دان، پیاسونی گل یا هور به شتنك

تظالم: زونم کردن، ستهمکاری

تظــاهر: خۆنوانــدن، خۆنيــشاندان، خۆدمرخــستن، هاريكارى كردن، يارمەتيدان

تظرف: زیرهکی، ناسککاری، خوّ بـه زیـرهك و وشـیار نیشاندان، وریایی

تظلم: دادخوازی، دادخواستن، ستهم بردن، گازنده کردن، شکایهت، هاوار و دا

تظلیل: سیبهر خستن، نسی دروست کردن، له نسی دا دانیشتن

تظنن: گومان بردن، واههست کردن

تعاتب: گلهیی کردن، گازنده له یهك، بوّله بوّل کردن

تعاجیب: سمرسوورهیّنمرهکان، نمو شتانمی دمبنه هوّی سمرسوورمان

تعادل: یهکسانی، بهرابهری، وهك یهکی، ریّك بون، راستی

ا تعرب

تعادى: نەيارى، نەسازان، ھەڭنەكردن، دوژمنايەتى

تعارج: شەلى، شەلىن، خىۆ لەشەلى دان، بەشەلە شەل

تعادي

تعارش: بونه ئەرك، بونه بار بەسەر يەكەوە، جياوازى، نەگونجان

تعارف: یه کنسین، دهربرپینی ناسیاوی، به خیرهیننانی یه کاتی یه کاتی دوبه روبه روبه و یه که کاتی دوبه روبه روبه و یه که کاره که بازی دوبه روبه روبه روبه که کاره که بازی دوبه روبینریت

تعاسر: سهختگیری، گوشار خستنه سهر، تهنگ پی ههنجنین

تعاشر: تێڮهڵي، خوٚشهويستي، هاورێيهتي

تعاشیق: عاشق بون، دلدایی، دل به خشن، عه شق به خشین، یه کتر خوشویستن

تعاشی: شهوکوێری، شه کوری، خوّ نیشاندان به کویّری له شهودا

تعاضد: هاریکاری کردن، هاوکاری، یارمهتیدان

تعاطف: جاکه، جاکهگاری، باش بون لهگهل یه ک میهر دبانی

تعاطي: راوێــرُ كــردن، پــرس كــردن بهيــهك، شــتێك بهيمك دان، ماملّه كردن، ئاڵوگۆر

تعاضم: گەورە كردن، فەخر كردن، بەخۆنازين، شانازى

تعاقب: بهدوا دارۆشتن، بهدواداچون، شوێنكهوتن

تعاقد: بهيمان بهستن، بهايّندان

كردن

تعاقسل: ۱- بیرمهندی، عهقلانی، کاریک له روی عهقلهوه نهنجامدان۲- خوینبایی دان، کوکردنهوهی خوینبایی و دانی

تعالى: بمرزبونـموه، له پێشى، سـمركموتن، لـه پێش، يـمكێك لـمناومكانى خـوا بــه مانــاى لـه پـێش و پێگـه بمرزتر

تعسامی: کوێری، خوّ لـ ۵ کوێری دان، خوّ وهك کـوێر

تعاند: ئینکاری، دژایهتی، دوژمنایهتی، نهسازان

نيشاندان

تعاون: هاوکاری، هاریکاری، دمتگیرۆیی، دم*س*تی یهك گرتن، هاویشتی

تعاهد: پميمان بمستن، بهليّندان، هاوپميماني

تعب: رمنج، سهختی، دژواری، هیلاکی، بیزاری

تعبد: بەندايەتى، پەرھىتىن، كۆيلايەتى

تعبس: مۆنى، گرژى، ناوچاوتانى، رووگرژى

تعبید: بهنده کردن، کؤیله کردن

تعبیر: شی کردنهوه، لیکدانهوه، رونکردنهوهی بابهت یا خهویک

تعبیه: ناماده کردن، نافراندن، تهیار کردن

تعجیب: سمرسورمان، سمرسورهیّنمر، دمرِسرینی سمرسورمان، واق ورمان، حمدِمسان، دم داجهقان

تعجـب آور: سمرسـورهێنمر، هـمر شـتێك ببێتـه هـۆی سمرسورمان

تعجیب: سورسوراندن، سەرسورھێنان، سەر سورھێنانی كەسٽك

تعجیز: سست کردن، ناتهوان کردن، ریّگری، ریّگه گرتن تعجیل: پهله، خیّرایی، بلهز، ههلّهداوان

تعداد: ژماره، ههژمارکردن، بر، به بری

تعدد: جۆراوجۆرى، زياد بون، فراوانى

تعـدی: دمست دریّـژی، ستهم، دمست بمسمردا گـرتن، نارموا، نمشیاو

تعدی کــردن: سـتهم کـردن، زونـّـم، نــارموا، دمست دریّـرُ کردن

تعدید: ژماردن، شماردن، ههژمار کرن،

تعدیل: راست کردن، یهکسانی، بهرابهری، وهك یهکی، هاوكیّشی

تعدر: دژوار کردن، ریکه گرتن، بیانو هینانهوه، دواکهوتن، پهلپ گرتن

تعذیب: ئازار، ئەشكەنجە، ئازار يا ئەشكەنجە كردنى كەسنىك

تعذير: بيانو، كەمتەرخەمى، بيانوھێنانەوە

تعرب: عمرمبایهتی، عمرب ناسا، خوی عمرمب گرتن

199

تعرض: دژایهتی، سهرهالی، دهست دریژی، توندی کردن، توند و تیژی

تعرف: ناسین، ناسران، ئاشنابون، خوناساندن

تعرفه: ناساندن، ناسینهوه، پیرستی بههای کالآیا شت و مهك

تعری: روتی، روت بونهوه، روت و هوتی، دمرهیّنانی یا

داکهندی جل و بهرگ

تعریب: بهعمرمب کردن

تعریض: تانه، تهشمر لیدان، به تانهوه هسهکردن

تعريف: پێناسه، ناساندن، ئاگادار كردنهوه، تێگهياندن،

راستى بابەتنىك بۆ كەسنىك رونكردنەوە

تعريق: عارەق، ئارەق كردنەوە

تعريك؛ نقوچك گرتن، تهمى كردن، نقورچك

تعزز: ئازىزى، خۆشەويست بون، بەريزى

تعزی: خۆراگری، ئارام بونـهوه، هێـدی بونـهوه، ئـۆهره گرتن

تعندت..

تعزیست: سهره خوشی کردن، دلنه وایی، دلدانه وه، سهر سلامه تی یا سهره خوشی کردن له که سنگ بو له

دمست دانی شتیک یا کمسیک

تعزير: لۆمە كردن، سەركۆنە، تانە ليدان، سەرزەنىشت،

دار ليدان

تعزی گردان: پرسمگیر، شین گیر، بمریوبمری کاروباری

تايەبت بە پرسە

تعسر: دژوار، سهخت، دژواری

تعسف؛ لارێ، بـه لارێدا روٚشـتن، گومرا بـون، نـادوور

ئەندىشى، ئەنجامدانى كارىك بى تىفكرين لىي

تعسیر: دژوار کردن، سهخت کردن، گران کردن، تهنگ

پێ ھەٽجنين

تعشق: عاشقي، عهشق بهخشين، عاشق بون

تعشى: شيّو خواردن، شيّف كردن، نانى ئيّواريّ خواردن

تعسمب: دمسارگیری، لایسهنگیری کسردن له کهسینک بسا

شێوازێۣك، پشتيوانى، هاريكارى، دەمار بزوان

تعصى: نافەرمانى، سەرپێچى، سەر دانەنەواندن

تعطر: نۆ لە خۆدان، بۆنخۆشى

تعطير: بۆن ئيدان، خۆشبۈن كردن تعطيل: پشو، دمست ئەكار كيشانەوم، جودان، رۆژيك كە

تعمین: پسو، دهست نهجار خیسانهوه، چودان، روزیت که دهکریّت به پشو و تیایدا کاروبارهکان به شیّوهیهکی کاتی رادهگیریّت

تعظم: گەورەيى، خۆبىنى، خۆپەسەندى

تعظیم: کورنـوش، رێـز گـرتن، رێـزدار کـردن، ســهر

دانهواندن بۆ رێز گرتن له كەسێك

تعفر: خوّلاًوی بون، پیس بون، له خوّلدا گهوزان تعفف: خوّابریّزی، خوّ پاراستن له گوناح، داویّن پاکی

تغفن: بۆگەن، بۆنى ناخۆش، رزان، گەنان، گەنىن

تعفسين: رزانسدن، گهنانسدن، گهنان، ههلگراندنسهومو

گۆرپىنى تام و بۆنى شتێك

تعقب: بهدواداچون، شوێن كهوتن، لێپرسينهوه، ئيراد گرتن

تعقـــد: گــرێ دران، خهسـتبونهوه شـلهمهنی، مــهیین، ئاڵۆزبون و دژوار بونی کاریّك

تعقیب؛ شوێن کموتن، به دواداچون، وهدو کموتن،

توەژانەوە، لى پىچانەوە

تعقیم: نمزؤکی، نمزؤك كردن، نازا كردن

تعکف: گوشهگیری، خوّ گرفتار کردن، سوچ نشینی، خوّ بهند کردن له سوچیکدا

تعلامه: زانا، دانا، زانهر، فرمزان

تعلق: پەيومندى، پەيوستى، بەنديوارى، ھەلأوسران

تعلل: درمنگ کردن، پهڵپ گرتن، بيناو هێنانـهوه، خـۆ

سەرقال كردن بە شتىكەوە، كەمتەرخەمى

تعلم: فيربون، فيركردن، راهيناندن، زانين، تعليف: ئالفدان، داني ثالف و جز و همرجي به جواريي

تعلیت: داندان، دانی دانف و جو و همرچی به چوارپی تعلیت: هه لاواسین، پهیوهندیدار کردنی شتیّك به

شتیّکی ترموه، بمستنهوه

تعلیقه : بهراوید، شهومی شه پاشکوی کتیب یا شه

خوارمومى لاپهرِمكانيدا دمينوسن

تعلیل: به نگه هینانهوه، ورك گرتن، په نپ گرتن

تعلیم: فیرکاری، فیراندن، بهروهده کردن، راهیناندن، هووژان

تعمسد: ئەنقەست، ئانقەست، ئانقەس،كارنك بە مهبهستیکی تایبهت ه به زانینهوه بکریت، دهسی دمسی، به همستی، دمسگور

تعمسق: دور نەندىدشى، تىرامان، تىفكىرىن، بىر ئللە تمنجامي كاريك كردنموه و تمنجامداني

تعمید: مهبهست کردن، به نهنقهست کاریک کردن

تعمساير: ئاوەدان كردنـهوه، ئاوەيـان كردنـهوه، جاك كردنهوه، سهرلهنوى دروست كردنهوه، چاكسازى

تعميق: هوول روانين، دور ئەنديشى، تيفكرين

تعمیم: گشتگیری، گشت گیر کردن، بلاوه پیدان، بهره بيدان، تايبهت كردن به ههموان

تعمیه: کویر کردن، جاو لی سهندن، نابینا کردن

تعنست: نیراد گرتن، عهیبگیری، نازار گهیاندن، دلرمنجاندن

تعنیف: لؤمه کردن، سهرکونه کردن، توند و تیژی لەگەن كەسىنك

تعود: عادمت كردنم، خو بيوه گرتن، خو عادمت دان به کار ټك

تعود ؛ پهنا بردن، هؤمهن بردن، پهنا گرتن

تعويد: بهنا دان، دالده دان، بشتيواني كردن. نوشته، ئەو دۆعايانسەي دەيخەنسە يەرۆپسەك و بسەلامل و يسا بهسهر شانيهوه ههلاهواسن

تعويض: قهرمبو كردنهوه، بـژاردن، خستنهوه جـێ، هۆدانەوە، ئالست كردن

تعویق: ریکرتن، درهنگ خستن، پشت گوی خستن، دوا خستن

تعویل: هوور هور گریان، شین و روروّ، باومر کردن و يشت بمستن

تعهد: نودهدار، بهلين دان، بهيمان بهستن، له نهستو گرتنی کاریک

تعیش: ژیان کردن، رابرواردن، بژیوی ناماده کردن تعن: دیاری کردن، دمس نیشان کردن

تعییب: عمیبدار کردن، بریندار کردن، رووشاندن تعییر: نومه کردن، سمرکونه کردن

تعیین: دیاری کردن، دامهزراندن، تایبهت کردن، شتیك یا کهسیک تایبهت کردن بو شوینیک و دامهزراندنی تفابن: زيان گهياندن، فريودان، هه ڵخه ڵهتاندن له ئال و گۆر، زیانکاری، داخ و بهشیمانی

تغافيل: گيري، وري، خو به گير زانين يا نيشاندان، حۆلى، جاوپۆشى كردن

تفالب: زانبون، سمركموتن، زال بون بمسمر يمك تفامز: چاو داگرتن، چاو هه لته کاندن، به نیشارهی چاو له گەل يەك دوان

تفاير: جياوازي، درايهتي لهگهل يهك، نهسازان، رردي

تفذی: خواردن، خواردنی نان و همرچی

تفذيه: خۆراندن، دەرخوارد دانى نان

تغسرب: دوورهههريزي، خو بهدور گرتن، خو دور خستنهوه، خوّ لادان، دور كهوتنهوه له ولأت، دمربهدمر

تفریر: نه مردن هنزیك كردنهوه، خستنه مهترسی، مەنرسى دروست كردن بۆ سەر گيانى كەسنىك

تفريق: خنكاندن، خنكانن، له ناودا نوقم كردن

تفسیل: شۆردن، شۆرین، زیدمرۆیی له شۆرین

تغشی: داپوشین، شاردنهوهی عهیب و کهمی کهسیک، داشارين

تغفل: كەمتەرخەمى، نائاگايى، ناوشيارى

تغل: تمغوّل، تمغار، كيشيك له كوردستان، ٣٣٠ مهنى کور دستانی

تغلب: زالبون، دمست بهسهردا گرتن، سهرکهوتن، زالی، سمركموتويي

تغلیب: زال کردن، هاریکاری کردن بؤدهست بهسهردا گرتن

تغلیق: بهستن، داخستن، پیوهدان، داخستنی درگا تغمد: داپوشین، فهشارتن، داشارین، نهین کردنی عهیب و ههر چي

تفنج: ناز كردن، نازو عيشوه

تغنی: ۱- خویندن، گۆرانی خویندن ۲- بی نیازی،

دمست رۆشتوپى

تفوظ: پیسی کردن،، پیسایی کردن، دهست به ناو

گەياندن، دانيشتن

تغیب: ون بون، لهبهرچاو نهمان، داشاریان

تغیر: گۆران، لهم حال بۆ ئـهو حال، گۆرانكارى، تـوورِه بون، به توندى ئاخاوتن

تغيظ: توره بون، رق همستان

تغيير: گۆرانكارى، گۆران، لـهم حال بـۆ ئـهو حال،

ڤەگۆريان، تێکجون

تف: گەرمى، گەرما، ھەلم، رووناكى، نور، رۆشنى

تف: تف، ناوى دەم، لىك، گليز

تف: چلك، چلكى ژير نينوك

تفاتح: چپه چپ، به گوێي يهكدا چرپاندن

تفاح: سێو، سێڤ، ميومهكه

تفاحش: جنیودان، دژمان، جوین دان، فینزمون کاری، سنور بهزاندن له خرابهکاری

تفاخر: ناز كردنن شانازى، شانازين، خوّ بـ زلّ زانـين،

هووشه، خۆهەلكيشان

تفادی: خۆپاریزی، خۆ له کهسیك به دوور گرتن

تفارق: جيابوونهوه، جيايى،، ليّك هه لْبِران، جودايى، ليّك دوور كهوتن

تفاريق: بهش بهش، جيا جيا، كهم كهم، ورده ورده،

پرتکه پرتکه

تفاصح: زمان چهوری، زمان تیژی، دهمتم_وی، زمان لوسی

تفاضل؛ له پێشی، ممزنی، پێش بوون، له پێشی شتێڬ بهسمر شتێکيټردا

تفال: ناوى دەم، تف، گليز، ليك

تفاله: ماوه، باشماوه، سومارته

تفانی: لمناو بردنی یمکتر لمناو بردن

تفساوت: جیاوازی، جیایی، جیاکاری، وهك یــهك نــا، تموفیر، تموافمت

تقاهم: لەيەك گەشتن، ليْك تيْگەشـتن، سازان، گونجـان پيّكەوە

تفت: گمرم، توند، تیژ، سوورهومبو، سوتێنمر

تفتان: گمرم، سورموه بو، سوتێنمر، داخ، کولاتو، گمرم و شاریای. ناوی کێوێکهله بهلوچستانی ئێران لهسمر سنوری نێوان ئێـران و ئهفغانـستان کـه ههنـدی کـات ههلمی گمرمی ئێ دێتهدمر

تفتت: ورد و خاش بـون، لـهت و پـهت بـون، شـکان هو بـونـه تۆز وەك ئارد

تفتح: كرانهوه، فهكريان، ناوه لأ بون

تفتىق: قەلشان، درز بىردن، قەلشىن، ئىاوەلا بىون، درز تىكەوتن

تَفَتَّنَ: گَمُرم بون، سورموه بون، داخ بون، سوربونموه لـه ناگر

تفته: تهنراو، داو، داڤي جارجاڵۅٚكه

تفته جگر: ۱- دل سوتاو، عاشق، دل بریندار، ۲-

سیلاوی، نهخوشی گیروده بو بهسیل

تفته دل: دل سوتاو، دل برژاو، رهنجاو، پهرنشان، دلتهنگ

تَفْتَیِـــت: ورد ورد، کـردن، بــمت و پــمت کــردن، ورد و خاش کردنی شتیّك به دمست

تفتيح؛ كردنهوه، ومكريان، ناوهلا كردنى شتيّك

تفتیدن: گمرم بوون، سووربوون، گمرم بوون له بمردهم تیشکی خوّر، کولاّن، برژان

تفتير؛ سست كردن، لاواز كردن

تفتـــیش: پـشکنین، گــهران و لیّکوّلینــهوه، پـ شکاندن، تمفتیش

تفتین: ناژاوهگیّری، فیتنه نانهوه، شهرِ دروست کردن تف**ث: ج**لّك، پیسی، چرك، پلّۆخی

تفجر: ۱- بمریّکهوتنی ئاو، رهوان بوونی ئاو، ههلاتنی سپیّده، بومهلیّل^۲- جوامیّری، بهخشین، لیّخوّشبون تفجع: دمردهدجاری، بمئازاری، ئازار له خهم و بهلاً

تفجیع: ئازاردان، دمرد پیکهیاندن

كردن

تفعش: جنیّودان، جویّندان، قسهی ناشیرین کردن، دوزمانی، زمان پیسی، دهم شهری

تفعیس: گهران، پشکنین، لیکوَلینهوه، فهگهریان، تویَرینهوه سهبارمت به شتیّك یا بابهتیّك

تفعیش: دوزمانی، ریسوا کردن، ئابرو بردن، سووك

تفخر: شانازی کردن، به خونازین، خو هه لکیشان

تفخیم؛ ریز گرتن، ریز بؤدانان، به گهوره زانین

تفرث: ۱ بلاوه بون، پرژبون، ۲- پرژ و بلاوی، دمخشان و پهخشانی ۲- هیلنج دان و دن بهیمکا هاتنی ژنی ددو گیان

تضرح: نـممانی خـمم و پـمژاره، دلکراوهیی، کرانـموه، گمران، سمیران، گمشت و گوزار

تفرجگاه: سمیرانگا، شویّنی سمیران کردن و به بادانی

خهم، باخ، بێستان، دمشت

تفرد: تەنيابون، تەك، تاقانەيى

تفرس: تیّ روانین، تیّ رامان، زمق بونموم له شتیّك بـ ق تنگهشتن لیّی

تفرع؛ بهش بهش، لق لق، زور بونی لق و جله کانی دار

تفرعن: خۆبىنى، خۆپەسەندى، ستەم كردن، نارەوا كردن

تَضْرعُ: تمواو بون، دمست له كار كيْشانموه، تيْكوْشان، هموندان

تفسرق: حیابونهوه، بلأوبونهوه، حیایی، پهریّشانی، پهریّشان کردن

تفرقه: جيا كردنهوه، جيايي نانهوه، ليّك دابران، ليّك هميّران، ليّك هميّران، لميهك بريان

تفریح: دل کرانهوه، دلخوشی، نهمانی خهم و پهژاره

تفريح: شادماني، خۆشى، كەيف، رابواردن، دلخۆشى

تفريخ: ١ کرکهوتن، جوجکه هه لهينانی مريشك ٢-

تقرید: ۱ ـ تاقانه کردن، تهنیا کردن ۲ ـ گؤشهگیری، خةبار نزی له خهلك

تفریض: ۱ - بهش بهش کردن، جیاجیا کردن، کاریگهری دانسان لهسهر شتیک ۲- ناشکرا کردن، درخستن

تفریط: کهمنمرخهمی، کهم کاری، نیشاندانی ناتهوانی، به فیروّدان، بهبادان

تفریغ: به تال کردن، خالی کردن، تیا نه هی شتنی شتیک له ناو دمقر

تفریق: کهم کردنهوه، کهم کردن، لی داشکاندن، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، یاسایهکه له زانستی بیرکاریدا که تیا یدا ژمارمیهك له ژمارهیهکیتر کهم دهکهنهوه تفزیع: ترساندن، تؤقاندن، زات بردن، زارو بردن

تفس؛ گەرمى، گەرما، تا

تفسان؛ گەرم، داخ، برژاو، شتێك كەلەبەر تىشكى خۆر يا ئاگر گەرم بوبێت

تفساندن؛ گمرم كردن، داخ كردن، گمرم كردنى زياد له

تفسح: پهرمپيّدان، فراوان كردن، بلاّوه كردن

تفسخ: بهش بهش کردن، ورد ورد کردن، ورتکه ورتکه تفسر: پرسین، پرسیار کردن، لی پرسین بو تیگهشتن تفسه: ۱- پهله، خال، خالی رهش کهله روخساری مرؤهٔ دمردهکهویت ۲- خهم، بی نوهرمیی، بی همراری مردی، بیزو، بهمانای بیزو کردنی ناهرمتی دووگیانیش دیت

تفسید: رزاندن، به هیرۆدان، گهناندن، لهناوبردن تفسیدن: گهرم بوون، برژان، سورموه بوون، داخ بوون تفسیر: شی کردنهوه، لیّکدانهوه، مانا کردنهوه، لیّدوان، رونکردنهودی مانا و مهبمستی شتیّك

تفسیق: به فاسق زانین، به داویّن پیس همژمار کردنی کمسیّك

تفش: گەرمى، تا

تَفَشُّ: تانه، لؤمه، سهرزنشت، سهركونه

تفصی: رزگاری، رههایی، رزگاربون له تهنگانه. پرسیار کردن لهبارهی شتیک

تفسطیل: جیا کردنهوه، جبوی کردنهوه، بهش به شــكردنى كتێــب، پێداچــونهوه، شــى كردنــهوه، رونکر دنهوه

تفظل: له پێشي، زياد بوون، فراوان بون، پێشكهوتن تفضيح: ريسوا كردن، سوك كردن، ئابروو نههيشتن، ريسوايي

تفضيض؛ زيوكارى، ئاوى زيْردان

تفضيل؛ پيش خستن، له پيشي دان، پيش خستني كەسىك يا شتىك بەسەر يەكىتر

تفطر: درز بردن، كەلين بردن، قەنشين، قەنشت بردن

تفطين: تيكه ياندن، ئاگادار كردنهوه، وشيار كردن

تفقد: گمران، فهكولين، دلدانهوه، دلنهوايي كردن

تفقیه: فیر کردن، ناگادار کردنهوه، وشیار کردن

تفك؛ تفهنگ، ساجمهزهن

تفكر: تيفكرين، رامان، تاي رامان، بيركردنهوه، ئەندىشە كردن، لە ئەندىشەدا رۆچۈۈن

تفكك: جيابونموه، لينك دابران، لميمك بريان

تفكه: ميوه خواردن، چێژ بردن، بههرهمهند بون له شتٽك

تفكير؛ تيفكرين، تي رامان، ئەنديشە كردن

تفكيك: كردنهوه، رمها كردن، رزگار كردن، جيا کردنهوه، جوی کردنهوه

تفل: ناوى دەم، لىك، تف

تفل: تف كردن، ناوى دەم بە كەسىكدا كردن

تفنگ: تفهنگ، جۆرنىك سىلاحى ئاگرىنى دەستى كە لولـهی کـانزایی و هۆنــداخی داریــنی ههیـه و تهقـهی پيدهكهن. نهسهرتاى سهدهى شانزهيهم له ئالمان دوزریاهوه و دروست کرا.

تفنن: جۆراوجۆرى، جۆربەجۆرى، كارنىك يا ھونـەرنىك به شینوهی جوراوجور نهنجام دان، سهرقائی، خو سهر قال کر دن

تفنه: داو، دافه داوی جار جالوْکه

تفنید: سهرکونه کردن، نومه کردن

تفنين: جۆراوجۆر كردن، جۆراوجۆر كردن، تىكەل کردن. کۆن بون، كۆنبونى جل و بەرگ

تفوق: بەرز بونەوە، ئەپىشى، بىشكەوتن

تفوه: دوان، ئاخاوتن، بهيفين، قسه كردن، هاتنه دو، هاتنه گۆ

تفويض: ناجار كردن، كاريك خستنه نمستوى كمسيك،

کار به کهسیک سیاردن

تفهم: تنكهشتن، حانى بون، فامين

تفو: ئاوى دەم، تف

تفهیم: تیّگهیاندن، تیّ گهیانن، فاماندن، حالی کردن

تفیدن: سوربونهوه، گهرم بون، برژیان، برژان

تقاء خوباريزي، خوباراستن

تقابض: دان و سهندن، دان و ومرگرتن، ئال و گور،

تقابل: رووبهرووبونهوه، بهرابهرى، چاوبهيهك كهوتن

تقاتل: كوشتن، يەك كوشتن، كوژتن، شەر كردن

تقادم: كۆنى، لە يېشى، كۆنىز ، لەيىسىر

تقادم: بيشكهشيهكان، دياريهكان، خهلاتهكان

تقارب: نزیك بوونهوه، نزیكی

تقارن: دۆستايەتى، ھاوريىيەتى، لىك نزيكى، لىك نزيكبوون

تقاسم: سويند خواردن، هاوسويند، هاوقهسهم. بهش

كردن، سامانيك لهناو خودا بهش كردن

تقاص: تۆلە، ماف وەرگرتنەوە، تۆلەكردنەوە، تۆل،

تقاصر: كەمتەرخەمى، كەمكارى

تقاضا: داواكالرى، داوا كردن، نكا كردن، خواستن، ويستن

تقاضى: بروانه تقاضا

تقاطر: بهدوای یهك هاتن، تنوّکه کردن، دلوّیه کردن، دەلاندن،

تقاطع: بحران، جيابونهوه، لهيهك بحران، يهكرت برین، برنی دو هیّل له شویّنیّکدا پيستي ههر شتيك

نەمان

تقاعد

تقعر

تقاعسا: دمست کینشانهوه، دمست لی هه انگرتن، ومستان۲- گزشهگیری، خانهنشینی

تقاعس: ۱- خۆبەدور گرتن له كارنىك، خۆپارنىزى ۲-پايەداربون، بەرنىزبون، سەھامگىرى ۲- دەركەوتنى سك و چونە ناوەوەى پشت

تقامر: هومار كردن، گريو كردن، هومار

تقاوم: خۆراگرى، ئەشەردا بەرگرى كردن، پايەدارى تقبض: ترەنجان، ترەنجين، گرژبونى پيست، كۆبونەوە

تقبل: رازی بون، ومرگرتن، همبول کردن، له ن*هس*توّ گرتن

تقبیح: فیزمون کردن، ناشیرین کردن، ناحمز کردن،

دزيو كردن

تقبیش: ۱ کۆکردنهوه، خړ کردنهوه- مۆن بون، ناوچاو

تال كردن

تقبیل: ماج کردن، ماج و موج

تقتیر: بهخیلی، رمزیلی، دمست هونجاوی،

تقدس: پاك بون، پاهربون، خاوينى، خۆپاريزى، پاكى

تقدس: پیروز، له پیش، پیروزی

تقدمه: پیش کهوتن، پیشی گرتن، پیش کهش کردن

تقدیر: ۱ نهندازه کردن، ناست دیاری کردن، نهندیشیه کردن، تیفکرین۲ - چارمنوس، ههزا و ههدمری دیاری

کسراوی خسوایی کسه بسوّ بهنسدهکانی دیساری کسردوه، سهربورده

تقديس: به پيروز زانين، به پاکي ومسف کردن

تقديم؛ پيش كهش كردن،له پيش ناردن، پيش خستن

تقدر: به پیس زانین، به گلاو همژمار کردن، دزیّوی

تقرب: نزیکی، خزمایهتی، نزیك بونهوه،

تقرر؛ سەقامگیری، بەھیز بون، جینگیربون

تقريب: ١ نزيك كردنهوه، نزيك خستن، هينانه

پێش۲- چوارناڵه، شێوميهك له رۆشتنى ئەسپ

تقریر: دان پیانان، جیگیر کردن، هینانه قسه

تقریض: برین، فرتاندن، فرتانن

تقریظ: ومسف کردن، باس کردن به چاکی

تقریع: تانه لیّدان، تهشمر لیّدان، سهرکوّنه کردن، لوّمه کردن

تَقَرَّرْ: پاکبونـهوه، خاویّن بونـهوه، پا**ه**َرْ بـون لـه هـمر پیسیهك

تقسم: پمریشان کردن، پرژ و بلاو کردن، پهخشان کردن

تقسیم: بهش بهش کردن، بلاوه کردن، بهش کردن، و له زانستی بیرکاری یاسایهکه بههوّیهوه دمردهکهویّت ژمارهی زوّرتر جهند بهرابهری ژمارهی کهمتره، بهش تقشر: پیّس کرانهوه، پیّست فهلشین، دهم کردنهوهی

تششیر: بیس دامالین، لیکردنهوه، دامالاندن، تویکل گرتن، پیست گرتن

تقــصی: دوورکەوتنــەوە، گە*شـ*تنە ئــەنجام يــا كۆتــايى كار<u>ن</u>ك

تقسیر: کهمتهرخهمی، کهم کاری، کورتی، سستی کردن له کاریّکدا، تاوان، ههله

تقضي: تێڽڡڕين و بهسهر چوون، لهناو چوون، لـهناو

تقضیه: پیگهشتن، پیراگهشتن، بهدی هیّنانی خواست و داوای کهسیّك

تقطر: دلۆپە كردن، تكە كردن، تنۆكە

تقطع: برپیان، برپین، دران، بهش بهش بون، لهت و کوت بون

تقطیر: دلوّپاندن، دلوّپه پنکردن، تکاندن. و له زانستی کیمیادا جیاکردنهوهی مادهیهك له مادهیهکیتر به هوّی گهرم کردنی

تقطیع: بهش بهش کردن، پچرپچر کردن، لهت لهت کردن

تقطیف: چنین، چنینهوه، ههنگرتنهوه، برینی بۆلی تری

تقعد: ومستان، له جووله كهوتن، ريْگرتن له كاريْك،

درمنگ کردن

تقعر؛ چاٽبون، چاٽي، قووٽي، قول بون

تكايد

تقعير

تقمير: قول كردن، جال كردن

تقفل: داخران، هوهل بون، پێوهدران، بمسترانی درگا

تقفیل: بهستن، داخستن، پیومدانی درگا

تقلا: هەول، كۆشش، تىكۆشان، تەقەلا

تقلب: گۆړان، شيوان، هه لېلان، ومرگمران، ناراستى، دمغەلى، ناريكى

تقلد: لمنهستو گرتن، له نوده گرتن

تقلص: هاتنه یهك، كيشران، پهيومست بون

تَقَلَقُل: جوولُه، بـزاوتن، پهلـه كـردن، هاتوچـوٚ لـهنێوان

شارمكان

تقلی: بەرخ، بەرخۆلە، مەرى شەش مانگە

تقلى: دوژمنى كردن، دوژمنايىەتى، نىميارى، نەسازان، نەگونجان

تقليب: ئاوەژۆ كىردنن پينجەوانە كىردن، گۆرانىدن، گۆرين، جێگۆركێ پێكردن

تقلیسد: ۱ - گهردنبهند له مل کسردن، ۲ - خستنه ئەستۆى كەسنىك، كارنىك بە كەسىنىك سىپاردن ٣- لاسايى

كردنــهوه، دەمەلاسـكێ، چـاولێ بــرين، تيتـاڵي، چـاولێ گەرى، لاسايى كردنەوە لە كەسانيىز لە جل و بەرگ و

تقليع؛ لمبن دمرهيّنان،همڻكمندن، ريشه كيّش كردن

تقلیل: کهم کردن، کهم کردنهوه، دابهزاندن

تقنيع: قانع كردن، قهناعهت پيكردن، رازى كردن، رهزامهند كردن

تقنين: ياسا دانان

تقوا: خۆپارێزى، خواترسى، چاكەكارى

تقوی: بههێزبون، بهتوانا بون، توانایی

تقویت: وره پیّدان، هیّز پیّدان، بـههیّز کـردن، توانـایی بهخشين

تقویم: ۱- راست کردنهوه خواری، ۲- بایی کردن، پرسینی بههای شتیک۳- همنسهنگاندن

تقويم: سالْپيّو، رۆژپيّو، سالٌ ژميّر، سالنامه، تەھمين تقهقر: بو دواوه روشتن، گمرانهوه، بو دواوه گمرانهوه

تقى: خواپەرەست، خۆپاريز، لە خواترس

تقید: گرفتار بون، گیرؤده کردنی خو، لهبهند کردن تقیل: خەوى نيومرۆ، نيومرۆ خەوتن، لايەنگىرى، شوێن كەوتوويى، شويْن كەوتن

تقیه: خۆپاراستن، خۆپاريزى

تقیید: گرفتار کرد، له بهند کردن، گیرودمیی

تك: تەك، تاك، تەنيا، تاقانە

تك: خوارو، ژێر، قولاٚيى، بن

تك: راكرد، هەلاتن، غار كردن، رۆشتنى بە پەلە

تك: نوك، دمنوك، دمندوك

تك: تيكه، پارو، تيكهى نان

تكاب: تكاو، تكمى ئاو، دڵۆپمى ئاو، تنۆكمى ئاو،

تكابر: لەخۆبايى بون، خۆبىنى، خۆپەسەندى

تكاپو: جم و جۆل، هاتوچۆ، بـهدواى شتێكدا بـۆ هـمر لايەك رۆشتن

تكاتب: نامەنووسى، نامە نووسىن بۆ يەك

تكسائر: فسراوان بسوون، فرميسي، زوّر بسوون، زوّري، زيادبوون

تكاثف: پربوون، مهيين، ئەستوربون، ئەسمريەك كەڭكە كەبون

تكاذب: درۆ كردن، درۆوتن بەيەك

تكاذيب: درؤكان، قسه ناراستهكان، دوور له راستيهكان

تكاسل: سستى، لاوازى، تەمبەلى، بيهيزى

تكافوء بمرابمرى، يمكساني، وهك يمكي

تكافل: دمستهبمري، كمفالمت، بونه دمستبمري يمكتر

تكاليف: رمنج، ئازارمكان، راهينانهكان، سهختيهكان

تکامیل: روله ته واو بون، هیدی هیدی گمشه کردن و

گەشتنە ترۆپك

تكسان: جووله، لـمرزه، تـهكان، بـزووتن، بـزووتني بــه تموژم، لفلفین

تكاندن: تەكاندن، بزواندن، جولاندن، تەكاندن، تەكانن تكاو: بروانه تكاب

تكاور: تيژرهو، غاركمر، تيژپي، بمزؤك

تكايد: فريودان، هەنخەنەتاندن، فنِل كردن لەيەك

تكسك؛ بروانه تكژ

تك سوار: تهك سوار، تهنيا سوار، كهسيك كه له سواريدا هاوتاى نهبيت

تكسير: شكاندن، شكانن، تيك و پيكدان، تيكشكاندن

تكش؛ بروانه تكژ

تكشيف: ناشكرا كردن، دمرخستن، رونكردنهوه، هينانه

رو

تكعيب: چوارسوچ كردنى شتيك، چوارلا، چوارلايهنى،

چوارلایی

تكفل: لمئهستۆ گرتن، بەلينداربون، ئۆدەداربون

تكفير؛ پۆشاندن، داپۆشين، كەسێك بە كافر و بى ديـن

زانين

تكفين؛ كفن كردن، كفن و دفن كردن، كفن پيّجان له

مردو

تكل: ١ قوچ، بهران، قوچ، پهزى نير، نيرهمهر٢-

بالأبـــەرز، شـــۆخ و شـــەنگ، بـــەلاوى خـــۆش فيافـــەيش دەوتريّت

تكلام: زمان شيرين، خوّش قسه، شيرين زمان، قسه

پاراو

تكلان: باومر، دلنيايي، بشت بهستن

تكليمه: لەسسەرخۆنان، دژوارى لىه ئەسستۆ گىرتن،

خۆئازاردان، خۆرەنجدان

تكلفه: رمنج، سهختى، دژوارى، ئازار، مەينەتى

تکلم: دوان، پەيڤىن، ئاخاوتن، قسە كردن

تكليف؛ رولينان، رو لي خستن، سپاردني كاريك به

كەسىنك، داواگـارى ئەخـەلك بـۆ ئەنجامـدانى كارنىك يـا

پێدانی شتێك

تكليم: دوان، ئاخاوتن لهگهل كهسيك، قسه كردن،

پەيقىن

تكميل: تهواو بون، گشتگيربون، به كۆتاگەشىتن، به

ئەنجام گەشتن

تكمله: تهواوكمر، نهومي شتيك بهو كوتايي بيت

هەوا، بايى ھەوابون

تكبير: تەكبىر، الله اكبر وتن، به گەورە زانين

تك تك: تهك تهك، يهك يهك، تهنيا تهنيا، ئيْك ئيْكه

تكتل: چربونهوه، تلان تلان رؤشتن وهك قهزهمهكان

تكثر ؛ زۆربون، فراوان بون، فرەبون

تكثير؛ زور كردن، فراوان كردن، زياده كردن

تکثیف؛ چر کردن، ئەستور کردن،

تكعل: سورمه كيشان، كل له چاودان

تكدر: ليلبون، رووشبون، تار بون، دلتهنگى، بهريشانى

تكدى: سوال كردن، دمرؤزه كردن، پارس كردن، سوال

تكدير: ليْلْ كردن، رهش كردن، تاريك كردن

تكذب؛ درۆكردن، به درۆكەر خۆ نيشاندان

تكذيب: به درو كردنهوه، به درو زانين، به دروزن

هەژمار كردنى كەسيك

تكرار: دووبارهكردنهوه، دوپات كردنهوه، ديسانهوه،

دووباره، سـمرلەنوێ، كارێـك يـا وتەيـەك بــۆ چـەند

جارێك دوباره كردنهوه يا وتنهوهى

تكسرر: دووباره بوونهوه، دووپات كردنهوه. دودلّي،

دوردونکی

تكرم: جواميري، گەورەيى، بەخشەندەيى

تكرمه: بمريّز، بهگهوره زانين، ريّزداربون، ريّز لي گرتن

تك رو: تهك رهو، تهنيا، ئهوهى به تهنيا به ريدا

دمروات یا بهکاریکهوه خوّی سهرقال کات، تاك و تهنیا،

تاقى تەنيا

تكسره: رووگرژ كردن، بهناخوش زانين، ناپهسهند،

نابەدل

تکریر: بروانه تکرار

نکریم: ریز گرتن، ریزدارکردن، به گهوره زانین

تکژ: دمنك، دانه، دمنو، دمنوى ترێ

تكس: بروانه تكرُ

تكسب: بەدەست ھێنان،كۆكردنەوە، پاشەكەوت كردن

تکسر؛ تیکشکان، شکان، وردبون، شکاوی، لهت و بهت

بون

تکمه: دوگمه، قوّبچه، پولهکیکی کانزایی یا ئیستانی که به کراسیهوه دمدورن بوّ بهستنی، مههیك، قومچه، قولبك

تکمیــل: تــمواو کـردن، بــه کوتــا گمیانــدن، بــه نــمنجام گمیانـدن، کوزیر، بمدمق

تكند: هيّلانه، كولانه، فن، كوليتي مريشكان، كولكيّ مريشك

تكنولوژي: تەكنۆلۆژى، تەكنۆلۆجى، زانستى پىشەكان

نگنیگ: تهکنیک، فهنی، ئهزمونی فهنی، هونهر، کاری پیشهیی و فهنی

نکو: بژ، لول، پێ خواردو، لوول، فړ، فژی بژ

تك و پو: جم و جؤل، هات و چؤ، گهران و همكولين

تك و تسادُ: غار كردن، راكردن، بـوّ هـمرلا راكردن و ...

تكون: ١ درووست بون، هاتنهدى، جوولان، ژيان پێبران،

بزاوتن ۲- همستی، ژپان تکویر: پێچران، لمسمرنانی جامانه، لمسمر پێچانی، دمرهێنانی شتێك لـه شـتێكيتر، كۆكردنــهوه و ئامـاده

کردن **تکوین:** هیّنانـهدی، نافرانـدن، ژیـان بهخشین، دروست

تكه: تيكه، بهش، پارو، بهشيّك له شتيّك، پـهرت، تكـه،

تكه: بمران، نيرمممر، قوچ

كردن

پاری

تك ياخته: تهك خانه، يهك خانهيى، بوونهومريكى

زيندو كه تهنيا له يكه خانه دروست بووبيّت

تكيدن؛ راكردن، غار كردن، بزاوتن

نكيده: لاغر، لاواز، بي گوشت، ئيسقاني، لهغر، زراف

تكيز؛ بروانه تكرُ

تكيس: زيرهكى، وشيارى، خوّ به زيرهك نيشان دان، وريايى

تکیه: ۱ م شان دادان، پالدانهوه، پشت دانهوه، پشت بهست به ۱۰۰۰ تهکیه، شوینی راگرتنی همژاران دهست کورتان

تكیسه گاه: پستی، بالمپست، بالست، پست و پمنا، پستیهان پستیوان، پستیهان

تكييف: برين، پچراندن، پچرانن

تگ: بروانه تك

تگاب: بروانه تكاب

تگرگ: تـەرزە،، تـەيرۆك، گلاّيرە دلالپـه بەسـتوەكانى باران كە لە ئاسمانەوە بۆ زەوى دەبارن، گرلوك

تگل: پینه، پارچهیهك كه بهجلهوه دهیدوورن، پینه پهروّ

تگین: میر، بویر، نهمیر، له کؤندا بهو میرانهیان دهوت که بو فهرمانهرموایی ناوجهیهك دیاری دهکران

تل: تەپۆلكە، گردۆكە، گردۆلكە، گردە، گرد

تلاپ: بروانه تالاب

تلابيدن: بروانه تراويدن

تلاتوف: پیس و پۆخل، گلآو، چلکن، پیس و هریزی

تلاج: همرا، هوریا، گرفتاری، گیرودمیی

تلاحق: بهیمك گمشتن، پهیومست بون، بهدوای یـهك هاتن، پیّك گمشتن

تلازم: پێويست بون، پهيوسمت بون به يمكتر

تىلاش: ھەون، ھەولىدان، تىكۆشان، كۆشان، خىمبات، بزاق، پىكۆن

تلاشى: پەرىنشان، ئىپىرژاو، پىمرژ و بىلاو، لەناوچىون، بەش بەش بون

تلاطف: جاكەكارى، خۆشەويستى، چاكە كىردن لەگە**ن** يەك

تلاطم: زیان گمیاندن، له یهك دان، شمقمزلله لمیهك و مساندن. همنگشان و داگشان، بمریهك كهوتنی شهبوّلهكانی دمریا

تلاعب: گەمە، يارى، گەمە كردن

تلاق: شمرمبوو کردنـموه، همست پیکردن، ومرگرتن، گۆرپینموه، ئاماده کردن

تلاق: بروانه تلاتى

تلاقب: جنێودان، جوێن دان، هسمی ناشيرين بـه يـهك

وتن

تلاقى: پێكه گەشىن، به يەك گەشىن، چاو بە يەك كەونن، يەكتر بينينى دو شت يا دوكەس

تلال: تۆپولكەكان، گردەكان

تلالا: بانگ، ئاواز، دەنگ، خوينىدن، گۆرانى خوينىدن،

سترانبیّژی، گازی

تلامذه: هوتابيان، خويندكاران

تلاميذ: بروانه تلامذه

تلان: قەنەو، كۆشتن، خربن، بەكۆشت، بخومقە

تلانج: بروانه تلاج

تلاوت: خوێندنهوه، خوێندنهوهى قورئان به دمنگ

تلاوش: بروانه تراوش

تلاهى: گەمە كردن، يارى كردن، سەرقال كردن

تلالسوء درموشان، درهخشان، تورسکان، درموشین، بریقهدانموه، بروکانموه

تلبث: درمنگ کردن، ومستان له شوێنێك

تلبد: ئالۆسكان، ئالۆزبونى موى پشتەسەر

تلبس: جل لهبهر كردن، جل پوشين

تلبيس؛ پۆشاندن، شاردنەوە، داشارين، قەشارين،

فريودان، عهيبي خوّ له خهلّكان شاردنهوه

تلبیه؛ هیّنانه دی، وهلاّمدانهوهی داواکاری کهسیّك بـه بـهلیّ

تلتخ: پیس بون، گلاو بون

تلجلج: دودل بون، دوردونگی، وته لهناو زماندا گیران و

دودل بون له وتنی

تلخ: تال، تامی ناخوْش، تهحل، کهکره، تههل، دژی

شيرين

تنخك: تانى توك، گيايهكه زياتر له مهزراى گهنمدا دحروينت و تامهكهى تانه

تلخ كام؛ بهدبهخت، رۆژگار رەش، ناكامهران

تلخ وش: تال ناسا، كەكمرە، تال تام، مەبمست لـه مـهى،

شمراب

تلخه: بروانه تلخك

تلغه: زمرداو،، زمرتال، زمرداوی رشانهوه، زمرداف

تلفیس: کورت کردنهوه، کورت بیّری، کورت کردنهوه وته و رونکردنهوهی، پوخته کردن، سمرپوّتك کردن

تلذذ: چێژ بردن، همست به خوٚشي كردن

تلسك؛ بؤله ترى، بهشيكى بجوك له بؤله ترى

تاسكوپ: تيليسكۆپ، تلسكۆپ، دوربينى ئەستيرمناسى

که له ئەستیرەکانی پی دەروانـن و بـۆ يەكـەم جـار لـه

سانی ۱۹۰۶ گالیله نهستیرهناس و فیزیکزانی ناوداری ئیتالیایی دروستی کرد

تلطخ: پیس بون، پوخلی، گلاوی

تلطسف؛ نسمرمی کسردن، خوّشمویستی، دلّسوّزی، جاکهکاری

تلطيخ: پيس كردن، گلأوكردن، قريْرُ كردن

تلطيف: لـهتيف كـردن، نـهرم كـردن، جـوان كـردن و رازاندنهوه

تنفاب: گەمە كردن، گائتە كردن، يارى كردن، گائتە و گەپ

. تلعاب: گانته چی، گهسیّك كه زوْر گانته دهكات، حمنهك

بێۯ

تلعب: گهمه کردن، گانته کردن، یاری کردن

تلعثم: درمنیگ کردن، خودرمنگ خستن، تیفکرین، ومستان، بیرکردنهوه

تلعیب: یاری کردن، گهمه کردن

تلعین: ئەشكەنجە دران، ئازاردران

تَلَفُ: تَوْقُدَان، لَمُنَاوِحِون، تَيَاحِون، خَرَابٍ بَون، بِهُ فَيْرُوْ

چون، بەباچون

تَلفظ: وتن، قسه كردن، ئهدا كردن

تلفون : تەلەفۆن، تەلىفۆن، ئامرازىكە كە بەھۆپەوە لە رىگاى دوورەوە قسە دەكەن. دەزگاى گوازمرەوەى دەنگ بىد ھۆى سىم، بىل تىمل. لىه سائى ۱۸۷۶ لىه لايسەن گراھام بىل داھىنىرا. ئەدىسۆنىش چاكسازى تىيا كرد

تلفيـــق: رازاندنــهوه، پێکـهوه بهســتن، پهيومنــد دان،

هێنانه يهك، پينه كردن، رێك كردن

تلقساء دیدار، ژوان، چاوپێکهوتن، شوێنی بینین و رووبهرووبوونهوه

يتون

تلقب: نازناو، بەسەردا سەپانى نازناو

تنقلق: جووله، بزاوتن، تهكان خواردن به تهوژم

تلقن: فنربون، تنگهشتن، زانینی بابهتنگ یا وتهیهك له زمانی کهسینکهوه

تلقى: جاوپێكەوتن، بينين، روبەروبونـەوە، تێگەشـتن، فێربونى شتێك لە كەسێك

تلقيب: نازناو به خشين، دانى نازناو بـ كهسـيّك،

ناوناتۆرە لەكەسىك نان

تلقیح: کوتان، پارزادان، پهیومند کردن، فتروّنه کردن تلقین: ته نقین، تیگهیاندن و حالی کردنی کهسیّك له بابهتیّك، کهسیّك ناچار کردن بوّ دوباره وتنهومی وتاریّك

تلکه: تەلەكە، پولْ يا شتێك كەبـە فێـِلْ و تەلەكـە ئـە كەسێكى ومربگرن

تلگراف: تیلهگراف تیلگراف نامرازیکه که بهام و ههوالهکانی بو شوینه دورهکان بی دهگوازنهوه که به هوی سیمهوه لهگهال یهکتر له پهیوهندیدان. یهکهم دمزگای تلگهراف داهینهری نامریکایی ناسراو به میرس له سائی ۱۸۳۵ دروست کرد که به نالفابیتی میرس ناسراوه. نهدیسونیش چاکسازی تیا کرد

تلگرام: تێلگرام، نامـهی تێلێگراڤی، نامهيـهك كـه بـه تێڵگراڤ ناردرابێت.

تلم: شيار، شێڤ، شێف، شوو، زموي كێلدراو

تلسم؛ ۱- کور، منائی نیرینه ۲- جوتیار، فهلا، ۳-زیرگمر، ثالتون فرؤش

تلمبار: خستنه سمریهك، هممار گردن، كۆكردنـموه، خمرمان دان، كۆگا كردن. همر شتێكى زوّر كـه لمسـمر يمك كملّمكه و هممار كرابێت

تلمبه: تورومپا، بیر، ترومپه، ئامرازیکهوه کهبههویهوه ناو له بیر یا کاریزیّك دمردیّنن و به دمست یا بـه وزهی کارمبا دهیخهنهگهر که چهند جوّریّکی ههیه، پهمپ تلمع: درموشانهوه، بریقهدانهوه، برووسکانهوه

تلمود: کتیبی سونهتی یههود، کتیبیکه لهخوگری یاسا و شیکردنهوهکانی موسا که زانا روّحانیهکانی یههود به پنی تنگهشتنهکانی خوّیان له تهورات نوسیویانه تلمیح: نیشاره کردن، ناماژهدان به شتیك

تلمیسن: هوتسابی، فیّرخسواز، زانسستخواز، خویّنسدگار، کهسیّك بوّ فیّربون دمرواته لای ماموّستا یا راهیّنهر تلنبار: بروانه تلمبار

تلنگ: تکا، داواکاری، ئارمزوو، هیوا، نیاز، سواڵ، دروّزه تلنگ: بروانه تلنگر

تلنگر: پەلەپيتكە، پەلەپيتك، بەھيۆزى پەنجە نيومنج لە شتيك يا كەسيك دان

تلنه: نياز، پێويستى

149

تلنه: نیاز، پێویستی، نارمزو، تکا، دمروّزه، سوالّ تلـو: شوێنکهوتو، رێـڕهو، بێـچوی وشــــرّ کــه بــه دوای دایکی خوّی دمرِوات

تلوتلو: رەتەن بىردن، جووڭەى بىن ئىيرادە بىۆ چەپ و راست وەك رۆشتنى كەسى سەرخۆش، ھەژ ھەژۆك **تلوپ:** پىس بون، **ق**ريزى، گلاوبون

تلوسه : پەر<u>ۆ</u>شانى، بىّ ئىۆھرەيى، ئۆخىژن لىّ بىران، بىّ ئارامى

تلوسه: کالآن، کافلآن، بهرگی شمشیّر و خهنجهر

تلوك؛ نیشانهی تر، مهبمست

تلون : رمنگاورمنگی، رمنگینی، رمنگ بـه رمنگ بـون، رمنگ پهران

تلسویح: ئیـشاره کـردن، لـه دوورهوه ئیـشاره کـردن، بابهتیّك به ئیشاره تیّگهیاندن

تلویزیون: تهلهفزیون، تهلهوزوین، تهلهفزوین، بینین لهدور، گواستنه وهی وینه لهدوور، نامرازیکه هاوشیوهی رادیو که وینه که نیز رمره وه به هوی ده رنگ ومرگرهکان دهگهینیت به بدر چاوی بینهران. له سائی ۱۸۸۴ نیپکو یه که شیوازی گواستنه وهی وینه ی له نالمان بهناوی خویه و تومار کرد و شیوازی نه و بوه بنهمای داهینانی تهلهفزیون. لهسائی ۱۹۲۶ چهندین تهلهفزیون له

ئامریکا و برتانیا لهسهر شیّوهی نیپکو دروست کرا. له سالهکانی ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۰ همولی زیاتر لهم بوارمدا درا. له سالی ۱۹۴۵ ئهم تهلهفزیونه تازه کهلکیان لیّومرگیرا. تهلهفزیونی رهنگی له سالی ۱۹۵۳ له شهمریکا تهواو کرا.

تلويم: لۆمە كردن، سەرزەنشت كردن، تانە ليْدان

تلسوین: رهنگ بن کسردن، رهنسگ بسمرهنگ کسردن، جغراوجغری، شنوهی ناخاوتن گغرین

تله: داو، تهله، ئامرازی راو له ناسن و تیل

تله: بله، بلیکانه، فادرمه، بینی پهیژه، دهرهجك، ینیکین

تلهبست: داربهست، داربهس، دارلیکدان بو کاری بیناسازی

تله پاتی: تیلهپاتی، گواستنهوهی بیر، گواستنهوهی ههستهکان، پهیوهندی وزحی، پهیوهندی هزری و بیری لهننوان دوکهس له رنگهی دوورهوه. تهنقین کردنی بابهتیک به کهسیک له رنگهی دورهوه

تَلَهُفّ: داخ خواردن، حهسرمت كيّشان، خهم خواردن، بهداخ بون

تله متر: دوورپێو، نامرازێکه بوّ پێوانه کردنی دووری نێوان بینمر و خاێێکی دوور

تلى: زير، تەلأ، ئالتون

تليبار؛ بروانه تلمبار

تلین: نمرم بون، کاسمانیسی، ماستاو کردن، ریاکاری

تليوار: بروانه تلمبار

شبت

تلین: نەرم كردن، نەرمژاندن، خوساندن، تلیساندن، تەر كردن، فساندن

تم: تاریکی، رمشایی، رمشی، لیّلی، تارمایی، ههلّم،مـژ، هاوشیّوهی پهردهپهك هکه لهسـهر چاو دمردهکهویّت و دمییّته هوّی کویّری یا کهم سوّیی چاو

تم: بابهت، باس، خواس، بابهتی دارشتن

تمات: تەماتە، تۆماتێز، باينجانى سوور، باژانە سور

تماثل: هاویـهکی، وهك يـهك بـون، وهك يـهك بـونی دو

تماجد: بهخو نازین، شانازی کردن به خوّ، خوّ بینی، خوّپهسهندی، خوّپهرهستی

تماخره: گانته، گهپ، شؤخی، جمفهنگ، قسه خوّشی، ترانه

تمادح: ومسف كردنى يمك، باس كردن، چاكموتن له يمك

تمادی: بهردموام بون، دریّژبونهوه، بهردموامی لهسهر کاریّك و شمر کردن

تمار: خورما فرۆش، كەس<u>ن</u>ك كە خورما دەفرۆشىنت و دەكرىنت

تمارض: خۆنەخۆش خستن، نەخۆشى كردنه بيانو، خۆ بە نەخۆش نيشاندان

تمازح: گائته کردن، شوّخی کردن پیکهوه

تماس: بمرکمتن، بمرکموتن، لمیمك خشان، بمریمك كموتنی دوشت یا دوكمس

تماسسك: چنگ لەيسەك گيير كىردن، خۆپاراسىتن، خۆپاريزى، خۆراگرتن

تماشا: بینین، سهیر کردن، روانین، تماشا، تهماشا، دینن، تمواوشا، میّزه

تماشاچی: سهیرکمر، بینمر، کمسیّك که سهیری یاری یا کاریّکیتر دهکات، تماشاچی

تماشاخانه: تماشاخانه، پیشانگا، بینا یا تهلاریک که بوّ یاری کردن و یا نیشاندانی کهل و پهل و یا هونهری شانؤکاران کهنگی لیّومردهگیریّت، تمواشاخانه

تماشاگه: سهیرانگه، شوینی گهران و پیاسه کردن

تماشاگر: سەيركەر، بينەر، تماشاچى

تماشی: پیاسهکردن، پیّکهوه روّشـتن، پیّکهوه بـم<mark>ری</mark>گادا روّشتن

تماغه: كولاڤ كلاو

تمالك؛ باومربهخۆبون، خۆپاريزى، خۆگرتن

تمام: تـــهواو، تم، تممــام، گش، گشت، بـــن كــهم وكـورى،

تێکڕ۱، رهبهق، ههمو، خړ، سهرپاك

تمام اندام: ههنهو، گؤشتن، هؤز، هیت و هنج

تمامت: ۱ تمواو کردن، گشتگیر کردن، نمنجام دان،۲-همموو، سمیاك، تمواو، گشت

تمامی: ههموو، ههموی، سهرپاکی، گشتی، پاکی

تماوت: خوّمراندن، خوّوهك مردو نيشاندان

تمایر: ئازاوه کهوتنهوه، فیتنه کهوتنهوه، دوبهرهکی کهوتنه ناو تایمفه یا نهتهومیهك

تمایز: جیابونهوه، جیایی، جیاوازبون، جۆراوجۆربون تمایل: نارهزومهندی، تامهزرۆیی، حهز، شهوق، هیوا، سهرنج راکیّشران بهرهو لای شتیّك، دلّخوزای

تمبر: تهمر، تهمبر، کاغهزیکی بچوکی چوارگوشه که وینهی که وینهی کهسیک یا شتیک یا شویننیکی لهسهر کیشرابیت و لهپوستخانهکان لهسهر پاکهتهکانی دهدهن. یهکهم دهستهی تهمرهکان له سائی ۱۲۵۵ ههتاوی به وینهی ناصرالدین شای هاجار له هیهن چاپ کرا و لهخوگری تهمره یهک شایی(پهنابا) و دو شایی و دهشاییهکان بو

تمتم: نالاً، بهيداخ، عهلهم

تمتم: بروانه سماق

تمتیع: تویشودان، بهخیوکردن، بژیوی دان

تَمثَالَ: نمونه هێنانهوه، شتێِك به شتێِك شوبهاندن

تمتع: كەلك ومرگرتن، سود بردن، ھازانج لى بينين

تمثال: وينهى نهقاشي كراو، پهيكر، موجهسهمه،

پەيكەرە، تەندىس

تمثیل: نمونه هینانهوه، شوبهاندن، لیک چواندن، داستان یا بهسهرهاتیک ودک نمونه گیرانهوه

تمجمج: لـمرزين، جـووڵين، جـووڵن، بـزووتن، وتميــمك

وتن به نادیاری و نا<u>ر</u>وونی **تمجید**: ریّز لیّنان، ریّز گرتن، بـه گـموره زانـین، پـێ

هملگوتن، پی هماننان، بمتان و پؤدا چوون همالگوتن، پی هماننان، بمتان و پؤدا چوون

تمعق: سرانموه، کهم بون، سووتان، سووتیان، گرگرتن تمحــــل: ۱ فرپــودان، مــهکر کــردن، فێــل کــردن۲ـ

چارمئەندىنشى، چارصەر تمعىص: ئەزموون كردن، تاقى كردن، پاقۇ كردن، كەم

کردن، چەورى لە گۆشت گرتن

تمحيق: باك كردن، سرينهوه، لهناوبردن، بمفير ودان

تمخیض: ژانی سکپری، ژانی منالابون، برك گرتن تمدح: ومسف کردن، پی هملگوتن، به چاکی ناوبردن تمدد: دریژه کیشان، دریژبونهوه، پیچون، خایاندن تمدن: شارستانی، شارستانیهت، خوی شاری گرتن، له گهل شهخلاهی شاریدا ناشنا بون، ژیبانی کومهلایهتی، هاوکاری کردنی یهکتر له هیرگردن و ناماده کردنی کمرمستهکانی ژیاری

تمدیح: پیّ هەلگوتن، هەلنان، ومسف کردن

تمدید: دریّژ کردنهوه، دریّژه کیّشان، خایاندن

تمر: خورما

تمرد: سەرپێچى، ناڧەرمانى، ياخيگەرى، گەردنكێشى، ملەبێچكێ

تمرض: سست بوون، لاوازی، نهتوانین له کار

تمرغ: تلان، گهوزان، گهوزین، تلان له ناو خاك و خوّل تمرگیدن: نیشتن، دانیشتن، دانیشین، وهك سوك كردن بو دانیشتن به كهسیّك دهایّن

تمرمر: جووله، لەرزە، لەرزين، جولان، لەرە

تمــرن: ۱ ـفـراوان بــون، زۆرى، فــهريى۲ ـ خــو گــرتن، عادمت كردن

تمسرین: نـهرم کـردن، راهیّنـان، هوژانـدن، رینهبـهر، عادمت دان و ناشنا کردنی کهسیّك به کاریّك

تَمزَقَ: بِـمش بِـمش بِـون، بِـلأوه ليْكردن، ليْـك دابرانـي نمتموه

تمزیق: درین، دراندن، لهت و کوت کردنی جل و بمرگ و همرچی

تمساح: تیمساح، کروکودیل، ناژهاتیکه نه خزوکهکان هاوشینوهی مارمینیک، درییژی جهسیتهی به ده میتر دهگات، چوار دهست و پنی کورت و کلکی دریژی ههیه، دهمی گهوره و نزیکهی ۹ دیانی ههیه. نمناودا مهله دهکات به لام ناتوانیت ههمیشه نمناودا بمینییتهوه. نه وشکانیدا هیلکه دهگات و هیلکهکانی خوی نه گهنار دریا نه ژیر چهو و نم دادهشاریت کهلهماوهی سی مانگدا دهشکین. تمساحی نهفریقایی زور گهوره و

مەترسىدارە وپەلامارى مرۆڭ دەدات. پێستى جەستەى بەرادەيەك ئەستورە كە گولە كارى لىّ ناكات

تمسح: سرپنهوه، دمست پیاهیّنان، به ئاو شوّردن، ئاو یا روّن له جمسته سون

تمسغر: گاڵته پێکردن، شۆخى پێکردن، پێ رابواردن

تمسك: چنگ ليدان، ئاويزان بون، دمست هاويشتن،

خۆھەلأوا*سي*ن

تمسكن: هەژاربون، نەدترى، دەرويشى، فەقىرى

تمسیح: دمست پیاهێنان، دمست تیّ ساوین، دمست بهسهر شتیّکدا سون یا هیّنان

تمشاء روشتن، ههنگاو ههنگرتن، بهریکهوتن

تمشى: ريّگا روّشتن، هەنگاو هەنگرتن، پياسە كردن، بەريّكەوتن

تمشیت: بهریدا بردن، بهگهر خستن، بهری خستن،

وهگەرنان، ناردن

تمضمض: تام كردن، ئاو لهدهم رادان، غهرغهره بيْكردن

تمضي: بمسەرچون، تێپەرين، لێ تێپمړين

تمطي: درێژبون، درێژبونهوه، خاياندن، پێ چون

تمفا: نیشان، موّر، هیّما، موّریّك كەلەكوّندا پاشاكانی مەغوّل لەفەرمانەكانیان دەدا

تمکث: ومستان، بیدهنگ بونی ساتی، درهنگ کردن و

تمکن: جی گرتن، جیکیربون، پیکه پهیا کردن، توانایی بهدست هینان، دمست روشتن

تمکین: جیکیر کردن، پیگه پیدان، هیز بهخشین، بهتوانا کردن

تملص: رزگاری، رههایی، ئازاد بون،خزان، کارنهکردن،

جەستە ئازار نەدان

چاومرێ بوني کارێك

تملق: ریاکاری، کاسه لیّسی، ماستاو کردن، زمانجهوری، کلکه سوته

تملك: خاومنداريهتي، دمست بهسهردا گرتن

ئازارى نەخۆشى، بەم لاولادا كەوتن

تململ: بيّ شارامي، شوّقره ليّ بـران، بيّ هـمراري لـمتاو

تملیت: سمربار، سمربارك، سمرباره، شتیّکه که لمسمر باردوه دادمنریّت

تمليح: سوێر کردن، خوێ کردنه ناو چێشت

تمليد: نـهرم كردنـى پـيّس، دمست پياهيّنـان، شـيّلان، شيّلانـن

تملیط: هورکاری، هورساوین له دیوار

تملیك: خاوهنداربون، دهست بهسمردا گرتن، شتیك كردنه ملکی كهسیك

تملیل: بی نارام کردن، ئۆھرە لی برین، گۆرانن

تمنا: بروانه تمنی

تمنده: زمان خوار، زمان گیر، کهسیّك که لهکاتی قسه كردن زمانی دهگیریّت، پسك، فسك، لالهپهته، لالوته، تورتوری

تمنع: بههيربون، زالبون، توانايي

تمنه : سوژن، سووزن، دهرزی دریّژ و ئهستور بوّ جهوالّ دروون

تمنی: ئارهزو، تکا، داواکاری، خواست، ویست، مهبهست، دلخواز، نیاز

تمنیع: ریکرتن، ریکری، نههیشتن، دوور خستنهوه

تمنیسه: ئارەزو ئىه دل خىستن، ئارەزوومەنىد كردنىي كەستك

تموج: شەپۆلدار، شەپۆل لىدانى ئاوى دەريا

تموز؛ تـمموز، مانگی حموتـممی سالی زایـینی، هاوین، جلهی گهرما

تمسول: دەولاممەنىد بىون، پولىداربون، سىاماندارى، دەسترۆشتويى، بەتوانايى، دارايى

تمویه: ئاودان، زیرکاری کردن، بهناوی زیر شوّردن

تمهد: ۱-راخران، بلاوبوونی راخمر یا فمرش۲- ئاسان بون، سانایی کار یا بابمتیک۳- بمتوانایی، توانادار بون بو نمنجامدانی کاریک

تمهر: شارهزایی، پسپۆری، لێومشاوهیی، بـهتوانایی، دمست رمنگینی

تمهید: راخستن، بلاوکردنهوه، ناسن کردن، ناماده کردن، پیشه کی جنین

نمهيل: مؤلهتدان، كات پيدان، دەرفهت دان، سازان، گونجان

تمیز: ۱- باك، خاویّن، باقرْ، بی گهرد ۲- جیاكاری، جیاوازی، ئیمیتاز، ۳- هوّش، وشیاری، زیرهکی، وریایی تمیز: جیایی، جیابونهوه، جویّ بونهوه، تهوهیر

تمیم: سهخت و بههیّز، تهواو و گشت. و ناوی یهکیّك له هوّزهکانی عهرمب

تمیمه: چاومزار، نوشته، نه و دمعایه ی به لاملی منالانه وه همایده واس بین به دور بون له چاوی بیس تمییز: جیاکردنه وه، جیاکاری، جیاوازی دانان، جوی کردنه وه، جیاکردنه وه و ناسینه وه شته کان له یه کرته تمییل: گهراندنه وه، چهماندنه وه، چهمینه وه، دودل بون، دوردونگی

تن: جمسته، بهیمن، لمش، هالب، نمندام، هممو نمندام

و قەد و بالأى كەس، كەلەخ

تن: ودك، هاوشيّوه، هاوچون، ركمبهر، كهس

تن: تۆن، پەلى بەرز و نزمى دەنگ، ناھەنگ، ئاواز، شيّوه، جۆنيەتى وتن

تن: تۆن، تەن، پێوانەيەكە بـۆ كێۺ بەرابـەرى ھـەزار كىلۆ

تناثر: البمربلاو، بهخشان ٢- نهخوّش كموتنى خملك

تناجى؛ نيهنى وتن، راز وتن، هسمى دل دركاندن

تناد: ردم کردن، بلاوه لیّکردن، جیایی، دوورکهوتنهوه

تنادی: کۆبونەوە، كۆبوونەوەى خەلك و بانگ كردنى يەكتر، يەكتر بانگ كردن

تنازع: شهر كردن، همرا و بمزم

تنسازل: ۱-دابسهزین، دابسارین، شسهر کسردن۲-

لهخوٚبوردویی و خوٚکێشانه دوا له بوٚست و بێڰه

تن آسا: خوّش رابویّر، کمسیّك که بـمردموام گیروّدهی

ئاسایش و ئاسودمیه

و مردن

تىن آسىان: تەمەل، تەوەزل، جەستە خۇشەويىست، تەندروست، ساغ، راحەت خواز

تناسب: سازان، رێـك كـهوتن، خزمايــهتى، نزيكـى، هاوپهيوهندى

تناسخ: یه کتر سرپینه وه، له ناو بردن، به فیر و دان. لفینکی مهزهه بیشه که با و مریان و ایه روّحی مروّفی چاکه کار دوای مردن ده رواته ناو له شی که سینکی و شیار تا به خوشی ژیان به سهر ببات و به پیچه وانه وه روّحی مروّفی خرابه کار ده رواته لاشه ی ناژه لی تا بار بکیسینت و ره نیچ ببات و شهم گواستنه وه ی روّحه بو جه سته جیاوازه کان نه وه نده ده خایه نیت تا ببالیوریت و توشی گوناح نه بیت. نه م باوه ره له یونانی کون و همندی له گوناح نه بیت. نه م باوه ره له یونانی کون و همندی له دینه کانی هیندستان و له ناو به شیک له موسولهانه کان بلاوه

تناسل: زاوزی، لهیهك کهوتنهوه، منال زوربون، شهرمی پیاو، کیر، گون

تناصر: هاریکاری کردن، هاوکاری، یارمهتیدانی یهك تناصف: ویژدان، به ویژدان بون، بهش کردن، کردنه نیو یا دوولهت

تناصى: قرْ راكينشان، لهشهرش و پيا هه نپرژان بهيه كرر قرّى يهك راكينشان

تناصیب: نیشانهکان، هیّماکان، نهو نیشانه و هیّمایانهی له ریّگاکاندا بوّ ریّنویّنی کردن ههایدمواسن تناظر: لهیهك روانین، چاوبرینه یهك

تناعم: سانایی، ئاسان بوون، نهرم بوون، تهمبه نی تنافر: ۱- شانازی کردن، نازین به یه کتر ۲- لهیه ک رهم کردن، لهیه ک ردن، لهیه ک راکردن، خو دوور خستنه وه ۳- بیزاری تنافس: خونواندن، خودهر خستن، خونیشاندان، لاسایی کردنه وه، تامه زرویی بو نه نجامدانی کاریک بو هیز تنافور: گوناح، تاوان، گوناحی نه به خشراو

تنافی: حاشا کردن، حاشا کردن لمیمك، جیاوازی

تناقص: بمرمبمره کهم بونـهودی شتیّك، هیّدی هیّدی کهم کردن

تناقض: دژایهتی، پێچهوانهی یهکتر، نهیاری، نهسازان، دژ بون تناکث: بهڵێن شکاندن، بهیمان شکاندن تندراي

تناکح: هاوسهرگیری، شو کردن، ژن هیّنان، بهستنی پهیومندی ژن و میّردایهتی

تناکر: نەزانى، گێژى، وړى، خۆلەگێژى دان

تناوب: نؤره، سهره، به نۆره کردنی کاریک، یهك له دوای یهك

تناور؛ بههێز، زل، زهلام، زهبهلاح، گهوره، قهڵهو

تناول: گرتن، ههنگرتن، دمست كيشان، خواردن، دمست

گەياندن

تناوم: خـموتن، خــۆ لەخـمودان، خــۆ بــم خــموتو

نیشاندان، خەوالويى

تناهى: بەكۆتا گەشتن، كۆتايى ھاتن، بە ئەنجام گەشتن

ھەڭدەمۇن

تنبان: بيجامه، ژير شهروال، دهرپي، شهلوال، شهوال

تنبسه: فهرش، راخهر، قالي، مهحفوير

تنبك: تمبلهك، تهبل، زمرب، يهكيك له نامرازهكاني

مۆسیقا که له کانزا یا دار دروستی دهکهن

تنبسل: تهمهن، تهومزهن، بیّکاره، لاواز، دهست و پیّ سیی، تهلار

تنبور: تهنبور، یهکیک له نامرازهکانی موسیقایه، تهمبویر

تنبه: کیلون، کیلون، داری پشت درگا

تنبه: بمناگاهاتنـموه، همستان، وشـياربون، هاتنـه خـۆ، وشيارى، وريايى، ئاگايى

تنبيكن: لـمرزين، هـمرفين، دلقوتـك رمـان، دارمـين، دارمان، روخانى بينا

، تنبیه: وشیار کردن، بهناگا هیّنانهوه،، راچلهکاندان،

ژیر کردن، تهمی، سزادان

تن پرست: تەنبەل، خۆش رابويىر، تەوەزەل، بيكارە

تن پرور: بروانه تنبل

تن پوش: پؤشاك، جل و بهرگ، همر شتيك جمسته دايؤشيت

تن تن: گۆرانى، ستران، ئاواز

تن تنن/ تن تننا: بروانه تن تن

تنتـور؛ رەنـگ، تـەمتور، شـلەمەنيكى كحـولى كـه لــه ھەندى لە روەكەكان دەگيريت

تنته: داو، دافه، داوی جار جاڵۅٚکه

تنجس: پیس بون، گلاّوبون، پیسی

تنجم: ئەستىرە ژماردن، ستىر براردن

تنجيسان: ترمنجان، ترمنجين، گوشران، نـالأن لـه خـۆ، كيشران

تنجیز: رموا کردن، به دیهیّنان، نیاز بهراومرد کردن

تنجیس: پیس کردن، گلاّو کردن

تنجیم: ئەستىرە ناسى، زانستى ئەستىرە ناسى

تنعنح: قورگ ساف کردن، نحجحح، هینانه دمری شهو

دمنگه له هورگ و سینه بو ساف کردنی دمنگ

تنهی ۱۰ دانیایی، باوه کرد، بشت بهستن^۲ د دوورمپریزی، دوورکهوتنهوه

تنجيه: لابردن، دوورخستنهوه، لمسهر كار لابردن

تنخواه: پوول، زير و سيم، كلا، شتهومهك

تند: ١- تيژ، توند، چالاك، بەپەلە، خێرا، بلەز، تيـژ و

برهك ٢- تيژ، توند، جوّره تاميّك كه دهم دهسوتيّنيّت وهك بيبهر ٣- گرژ، موّن، روتالّ، نـهترس، شـهراني. ۴-

بمرازیی، ترۆپ، بەمانايەش بەكار دەبرێت

تنداب: گێـژاو، ئاوێـك كـه بـهخێرايى و گـوژم بـهسـمر

زمویدا بروات، گیژاف، ئمو بهشه له رووبار که بههوی بهرزی زور له بهشهکانیتر خیراتر و به گوژمتره، بزهك

۽ ورٽ رور . ٢ – تيزاب، تيزاو

تن دادن: مل دانهبهر، ملنان

تنـــدباد: تۆفان، گێژهڵوكـه، گـهردهلوول، باهۆز،

گێجەلووكە، ھرەبا، باتەزوو

تندبار: درمنده، گازگر، ههر ئاژهڵێك كه ئاژهڵێټر بخوات

وهك شير و پلنگ

تندخو: توره، رق ئەستور، سەركيش، تونىد و تيىز،

بەدفر

تندر: هەورەبروسكە، ھەورە تريشقە، بروسكەي ھەور

تندرای: نهترس، بی بیر، چاونهترس

تن زدن: خوراگری و بیدهنگی، خوخواردنهوه، شان خالی کردن، له ژیر دمرچون تنزل: دابهزاندن، ناردنه خوار، دابارندن، هاتنه خوار تنزه: ۱- پاکبونهوه، پاهزی، خاوین بونهوه۲- داوین

تنصيص

پاکی ۳- گمران، گهشت و گوزار تنزیب: فانیله، کراس، ژیر کراس

تنزیر: کهم کردن، کهم کردنهوهی بهخشین

تنزیل: ناردن، هیّنانهخوار، ریـز کردن، بردنه خوار، دابهزاندن، ریّك کردن ۲ قورئان، بـهمانی قورئانیش دیّت، دابهزیّنراو

تنسته: داو، داڤي جار جاٽۆكه

تنسخ: بیّ ویّنه، بیّ هاوتا، کهم ویّه، همر شتیّك کهم ویّنه

تنسق: بروانه تنسخ

تنسق: ریکی، نهزم و ریکی، ریك وپیکی

تنسسك: خواپەرەسىتى، خۆپارىزى، گۆشەگىرى، لەخواترسى

تنسم: ۱ همناسه کیشان، همناسه نیّدان ۲ نمسیم، هملکردنی کممی با

تنسوخ/تنسوق: بروانه تنسخ

تنسیق: نمزمدان، ریّك كردن، چاك كردن، رازاندنـموه، رازاندن

تَنشُ: بروانه تنيدن

كردن

تنشط: هاتنه سمر زموق، شادمانی کردن، خوشحالی تنشیر: شادمان کردن، بزه هیّنانـه سـمر لیّـو، خوّشحالّ

تنصر: بون به مهسیحی، باومر هیّنان به عیسا

تنصیر: مهسیحی کردن، کهسیّک بردنه سهر دیـنی مهسیح

تنصيص: ئاشكرا كردن، رونكردنهوه، ليُكدانهوه

تىن دردادن: ملنان، مىل بـمرنان، رازى بـون بـم كاريّـك، ئامادمبون بۆ ئەنجامدانى كاريّك

تندرست: تهندروست، ساخ، سلامهت، کهسیک که نهخوّشی نهبیّت، ساخلّهم، لهنهخوّشی بهدوور

تندرفتار: تيژپێ، تيژږهو، ئـهو كهسـهى بـه خێرايـى

دهروات تند رفتن: پهله روّشتن، خيّرايي له روّشتندا

تغدرو: - تیژرهو، تیژپێ، مروّهٔ یا ۱ خاژه آن یا کمرسته گواستنموه که به خیرایی بروات ۲ - بویر، چاونه ترس، نازا

تندرو: روگرژ، مۆن، ناوچاوتال

تند زبان: ۱- زمان تیژ، زمان پاراو، کهسیّك به جوانی و سانایی بتوانیّت قسه بكات ۲- دهم پیس، زمان شهر، کهسیّك قسهی ناشیرن بیّنیّته سهرزمان

تندس؛ بروانه تنديس

تند گژر؛ زو تێپهر، ئهوهی خێرا تێپهر دمبێت

تندم: پهشیمان، پهژیوان، پاشگهز، پهشمیان بونهوه، تۆپه و پهشیمانی

تند مزه: تام تیژ، نهومی تامهگهی توند و تیژ بینت

تند نویسی: خیّرا نووسین، پهله کردن له نووسیندا

تندوتیز: توند و تیژ، چوست و جالاك، و همرچی تامهکهی توند و تیژ بیّت

تندوخند: تارومار، ژیرورو، نهت و بهت، نهت و کوت

تندور: بروانه تندر

تنده: نشێو، سهرهوخواری، بهرهو خواری، سهرهوار، -

سەربەژێر، لێژ، لێژگه، لاوەلێژ

تنده: غونچه، شكۆفه، شكۆفيان، چرۆ

تندیاز: توند و تیژ، جالاك، نهوهی خیرا تیپهر دهبیت تندیدن: توندی كردن، تووره بون، رق همستان، به توندی هسه كردن و دوان

تندیدن: چرۆ کردن، شکۆفه کردن، غونچه دەرکردن تندیس: پەیکەر، تەندیس، ھەیکەن، پەیکەر، وینه،

جمسته، قالب، بوت، ئابيده

تنصيف: بهش كردن، كردنه دوكمرت، گهشتنه نيوه، به نیومیی

تنضيد: ريّك و پيّك كردن، لهسهر يهك چنين به ريّكي تنطق: دوان، ئاخاوتن، بەيڤىن، قسە كردن

تنظیف: باك كردن، خاويّن كردن، گەرد گرتن و له ناو شارهوانیهکاندان مهبهست له گسك دان پا کردنهوهی شمقام و كۆلانمكانم

تنظیم: ریکخستن، ریک کردن، کوّك کردن، ناراسته کر دن

تنفض: رهش بون، تاریك بونی ژیان، لیّل بون کمرهسته و بژێويهكاني ژيان

تنفییس: رهش کردنن تاریک کردنی ژیان، ژیان شيواندن، فموتان، فموتاندن

تنفخ: با كردن، ناوسان، پهنهمان، پهنهمین، ههلأوسان تنفر: بيّراري، دووري، قين ليّ هاتن، رق ليّ بون،،

ومرزی، جارزی، قهنسی، جارسی

تنفس: ههناسه، پشو، پشي، فويهك كه گياندار ههائي دەمژێ و دەيداتەدەر

تنفيـن: ١- تيْه مرين، ليّ رمت بون، رمخنه تيكردن، تيْب مريني شتيك له شتيكيتر ٢ - جيّب مجيّ كردن، ئەنجامىدانى فىەرمان، واژۆ كىردن نىاردنى حىوكم يا فمرمان

تنقب: دمامك بهستن، روبهند بهستن، روداپوشين

تنقل: ١ جيبهجي بوون، جيكوركي، له شوينيك بو شوێنيکرت روٚشتن، شوێن گوٚړکێ٢٠ چهرهس خواردن، ئاجيل خواردن

تنقيح: باك كردن، خاوين كردن، باك لمناباك جيا كردنهوه

تنقیص: کهم کردن، کهم کردنهوه، لی دمرکردن

تنقیه: باك كردن، بافر كردن

تنك: تهنك، بان، ناسك، نازك، شتيك قهباره نهستورى كەم بيت

تنك آب: تمنكاو، كمم هوول، ناوى تمنك

تنك دل: دل ناسك، دل نازك، كمسينك دلى ناسك بيت و زوو بشكينت

تنكر: نهناسران، ناموّ بون، خوّ به نهناسیاو نیشان دان تنکه: دمرپی کورت، ژیر شهروائی کورتی پیاوان و ژنان تنکیر؛ ناموّ کردن، به نهناسراو ناساندنن، به ناموّ كردن

تنكيس؛ ناومژۆ كردن، پيّجەوانه كردن، سـمرمو خـوار

تنكيسل: گەزاندنسەوە، گەراننسەوە، قەگسەريان، بۆسست کردن، سرزادان، سهرکوت کردن و کردن وانه بو كمسانيخ

تنگ: باریك، كهم پانایی، تهنگ، تهسك، شويننيك كه کهسیک یا ستیک به درواری تیایدا جیگهی دمبیتهوه، تەنگەبەر، تىوار

تنگ: دۆل، گەلى، شيو، دەرە

تهنگ: تەنگە، تەسمە، قايىشىكى چەرمىد كە لە كەمەرى ئىستر يا گوى دريىرى دەبەستن

تنگ: جهوال، بار، تابار، بارو خمروار له همر شتيك

تنگ: تۆنگ، سوراحى،، تۆنگە، دمفرى ئاوى مل باريك تنگاتنگ: تهنگ، تهنگنا، تهنگهبهر، شتیك كه دوری

نيوان زور كهم بيت، گوشراو به يهكهوه لكاو، دنافيكرا، دبنٽِکرا

تنگ آمدن: بهتهنگ هاتن، بینزار بون، فهنس بون، جارسی، خەمباربون، خەمۆكى، تەنگ پى ھەلچنران تنگ آوردن: تەنگ پى ھەلچنىن، بىنزار كردن، خەمبار كردن، ئازاردان

تنگبيز: بيزهنگ، ئاردبيز، بيزينك

تنگ چشم: بهرچاو تهنگ، لهچمر، رژد، دمس وشك تنگ حوصله: خۆرانگەر، كەم تاقەت، كەم توانا

تنگ خو: رو گرژ، مۆن، ناوچاوتال

تنگدست: همژار، نمدار، دمست کورت، کمساس، رمیمن تنگدل: دنتهنگ، خهمبار، خهموّك، خهمگین

تنگ روزی: ههژار، لارهمل، نهدار

144

تنه: ١- لاشه، جهسته ٢- قهد، بهژن، بالأي دار تنه: تهنراو، داو، داڤي داپيروشك

تنها: تهنیا، تاق، تاك، تهك، تاقانه، بي كهس، سهنت،

رەبەن، زوگورد، ئېكانە، يەكانە، تىنى

تنيا: كرمى كهدو، كرميّكي دريّرُ كه لهناو ريخوّلهي مروفدا دروست دمبيت

تنيسدن: چنين، رستن، تهنين، داو تهنيني كرمي هاوريشم يا جارجاٽۆكه

تنيسز: داوينن، دامين، دامان، داويني دهست و بمر،

تنيس: تێنس، تنيس، جۆرێك ياريه كه له گۆرمپانێك به پانی ۸ مهتر و دریزی ۲۴ مهتر که به پهردهیهکی تۆرى بەشى دەكەن، لەنئوان دوكەسىدا ئىمنجام دەدريّت

که بو یهکهم جار له سائی ۱۸۷۳ بلاوبوموه

تنان: ماسى، مارى گەورە، ئەژديھا، حەژديھا

تو: تۆ، راناوى دوەم كەسى تاك، راناوى بەرابەر

تو: لمناو، لمنيّوان، ناو، ناڤ، ناوى شتيّك

تو: تالأو، زۆرنكاو، زەلكاو

تواب: تۆبه ومرگر، ئەو كەسەى تۆبە ومردەگريت و ئە

گوناح خۆشدەبيّت و يەكيّك لە ناومكانى الله

توابع: لايهنگران، شوينكهوتوان، پهيرهوان

توابل: بههارات، ئهو دهرمانانهی دهیکهنه ناو خواردن بـۆ ئـەوەى تـام و بۆنەكـەى خـۆش بێـت وەك بيبـەر و زەردەچپومو....

تواتر: يهك لهدواى يهك، بشت سمرى يهك، لهدوى

تواجه : بینین، چاوپێکموتن، روبمروبونموه

توارث: به میرات بردن، به میرات بۆمانهوه

تــوارى: خۆحەشـاردان، خۆداشـارين، خۆقـايم كـردن، ئاواره بون، دمربهدمری

توازن: هاوسهنگی، هاوکیشی، بمرابمری، یهکسانی

توازى: بەرابەرى، يەكسان بون، وەك يەكى

تواسی: فهرشی پر نهخش و نیگار، قائی

تواصل: پهيومست بون، به يهك گهشتن، پيّك گهشتن

تنگسال: وشکهسال، سائی کهم باران، بی باران، سائیک که باران نهباریّت و دانهویّله کهم بکات

تنگنا: تەنگانە، شوينى تەنگ، ريْگاى تەنگ، كۆلاجىنى

تەسك و تەنگ، تەنگەبەر

تنگه: درنال، خرتهنگ، درگه، كانال، لقيك له زمريا لـەنێوان دو وشـكى كــه دودەريــان بەيەكــەوە پەيوەنــد دمدات

تنگیاب: کهم وینه، بی هاوتا

تنگی نفس؛ تەنگى نەفەس، ئازارى سىنە كە مىرۇق بە دژواری همناسه دهکیشیت

تنمر: بلنگ ئاسا، هاوشيوهى بلهنگ

تنمیه: ١- گهشه پیدان، برهو پیدان، ناگر ههلایساندن، پێ کردن۲- دوزماني، ئاژاوهگێري

تنند: بروانه تنندو

تننسدو: جارجالوّگه، كاكلهموشان، بس بسه كوّله،

پیروشك، داپیروشك

تننده: بروانه تنيدن

تنو: وزه، هنز، توانایی تن و توش: هيز و كور، تين، توانايي، كورو تين

تنودن: بروانه تنيدن

تنور: تەنور، تەندور، قۆڭكە ئاگرى سورەوە كراو بۆ

نان کردن، ئارتون، ئارگون، تەنوپر تنور: روْشن بون، روناك بون، له دورموه ناگر بينين

تنوره: دوکهلکێش، دود گير، دوکهل گير، ئـهو نولـهى

لەسەر سەماوەر يا لە ناو كارخانەكانىدا دادىدەنيّن بىۆ ئەوەي دوكەن ليّى برواتە دەر

تنوز؛ درز، قەلشت، قلش، كەلين، شكەن

تنوع: جۆراوجۆرى، رەنگاورەنگى، جۆربەجۆر بون

تنومند: زل، زهلام، زمبهلاح، گهوره، ههنهو، بهخو،

گۆشتن، كەلگەت، ئازا

تنوه: بمرزبون، پێشكموتن، پێش گرتن، بايمبمرز بون

تنويم: خەواندن، خەو ئىخسىن، خەوتن

تنویه: بمرز کردنموه، ههنگرتن، ریزگرتن، به باشی

ناوی کهسیّك بردن، ومسف كردن

تواصی: ئامۆژگاری کردن، ومسیمت کردن

تواضع: لـهخۆبوردويى، خۆبهخشين، لهخۆبهخشين، خۆلەبەرچاو نەبون، خۆبەكەم زانين، كورنوش بردن

تواطو: سازان، هه لکردن، گونجان، هاورابون، سازگاری تواعد: به لیندان، پهیمان بهستن

توافر: فراوانی، زوری، فراوان بوون، فمریی

توافق: هاورایی، سازان، هاوبروایی، گونجان، ریک کهوتن، لیک نزیک بوونهوه، ساچیان، هاودمنگ بوون

تواقف: بۆ يەك وەستانەوە، رووبەرووى يەك وەستان،

شمر کردن، دژی یهك ومستان

توالت: كمرستهكانى ئارايشت، ميّزى تمواليّت، ئارايشت كردن

توالد: زان، زا، سك و زا، زاوزى، منال هينانه دونيا

تسوالی: بــمردموام، يــمك لــمدوای يــمك، لــمدوی يــمك، بـمدوای يمك، بشت سمری يمك

توان: هیز، وزه، گور، تین، توانایی، تاهمت، برشت، زاخ توانا: توانا، بههیز، خوراگر، به وزه، به تین

توانچه: بروانه تپانچه

توانستن: توانایی، توانین، له نوّدهی کاریّك هاتن، ئەنجامدانی کاریّك بیّ کیّشه، کارین

تسوانگر: بـهتوانا، بـههێز، زۆردار، دارا، دەولەمەنــد،

توانی: سست بون، لاوازبون، کهمتمرخهمی، بی هیزی

تواهب: بهخشين، ليْخوْشبون، بهيهك بهخشين

تواهى: بروانه تباهى

مالدار، ساماندار

توأم: جمك، دوانه، پێكهوه، دوهلو، دو مناڵ كه پێكهوه له يهك سك بن

توأمان: بروانه توأم

توبرتو: لهناو يهك، لهناڤ ئيْك

توبره: توبهره، تورهکه، تورك، جؤرك، ئهو تورهکهی راوچی یا ریبوار کهرمستهکانی خوّی یا تویّشوی تیا ههلاهگریّت

توبسه: تۆبـه، پهشـیمانی، پـهژیوانی، پاشـگهزبونهوه، پهشـیمان بونـهوه لـه گونـاح و داوای لێخۆشـبونکردن، گهرانهوه، بادانهوه

توبسه: کەسکوسسور، رەنگىن كىەمان، كۆلكىە ز<u>ى</u>رىنسە، پەلگەز<u>ى</u>رىنە

توبەتو: لەناو يەك

توپیخ: سمرکونه، لومه، سمرزهنشت، تانمالیدان، لومه کردن

توپ: ۱-تۆپ، خرێکی پلاستیکی یا چهرمی که یاری پێدهکهن ۲- تۆپ، هوماشی بهسمریهکدا همد کراو به لوله یا لمسمر تهخته ۳- تۆپ، یهکێکه له کمرمستهکانی شمر که بۆتههه کردن له دووری بهکار دمبرێت

توپچى: تۆپچى، ئەوەى راسپێردراوە بۆ تەقاندنى تۆپ لەكاتى شەردا، تۆپ تەقێن

توپخانه: تۆپخانه، شوينى راگرتنى تۆپ و تۆپەكان

تسوپر؛ ناوپر، ئەودى ناودكەى پوچ و بەتال نەبيّت، سكېر مەبەست لەكەسى شاردزا و پسپۆرد

توپوگرافی: تۆپۆگراف، نهخشه ههلگرتن، نهخشه كيّشان، نهخشه ههلگرتن له شويّننيّك به ومسف كردنس چۆنيهتيهكهى

توپيدن: تانه ليدان، تشمر ليدان

توت: تو، توو، تفیّ، جوّره میوهیهکه ورد و ناودار که چهند جوّریّکی ههیه و رمنگهکانیشی سپی و سوره، توه سوره، توی سپی، تفه، توی

توتسالیت: توتالیت از، حکوم مه تیک که ته اله به برژهووندی چینیک فهرمانرهاویی بکات و له ههوئی که سهکان بیو و مرگرتن مافه کانیان به شیوه جوّراو جوّره کان ریّگری بکات وه ک به دامهزراندنی درگاکانی سیخوری پولیسی نیهنی و تیرور

تـــوتزار: بــاخی تــو، ئــهو شــوێنهی داری تــووی زوّری لێبێت

توتستان: بروانه توتزار

تون سه گل: توترك، توتركه، تۆرك، بمرى دركيكه ومك گاتو دمچى له تام و رمنگا

توت سیا : توه رهشه، شاتو

توت فرنگی: توتفمرمنگی

توتون: توتن، تهماکو، گیایهکه به بمرگی پان و گهوره و گهلای سهز رهنگ یا سور رهنگ و بمرزی همدهکهی تا یهك مهتر دهگات. گهلاكانی دوای وشك كردن به جوّره جیاوازهكان دهكیّشن

توتى: توتى، مەلىك ئە قسە كردن دا لاسايى مرۆ دەكاتەوە

توثیق: بههیز بون، سهقامگیری

توجبه: سهيل، لافاو، لاخيز، لاپاو، سيلاو

توجع: دمردهداری، به شازاری، نالأندن، گلهیی کردن لهتاو نازار

توجه: سەرنج، سەرنجدان، روتێکردن، ئاوڕبۆدانـەوه، وردەوه بون

توجیه : بهلگه هینانهوه، همبولاندن، بهلگهدار کردن، رو تیکردن، ناور بؤدانهوه

توچال: كونهبهفر، سههۆئى سرشتى كه له شوينه بهرزهكان و له دۆلەكان كه لهبهردهم همرهشهى بادان دروست دەبينت. و همروهها توجال ناوى رشته كيويكه له باكوورى تاران له كيوهكانى شهميران له سيلسيله كيوى ئەلبورز

توصد: تهنیایی، تهنیا بون، تاك و تهرا، تاقانهیی، تهنیامانهوه

تسوحش: ومحسمی گمری، ومحسمی ناسا، درندهیی. رممینهوه، بهشیمان بونهوه، خهمباری

توحید: به تاق زانین، به تهنیا زانینی خوا

توخَّنْ: دورین، دوران، تیّشکیّشان، تیّههلکیّش کردن، له لایهك تیّکردن و لهو لا دمرهیّنانی

توخچه: تاهچه، شوێنێك كه له ديوار بـۆ دانـانى شـتێك دروستى دەكەن، تاق

توخم: همرس نهکردن، خراپ هـمرس کردنـی خـواردن له ناه گهده

تودار: خۆراگر، رازبارێز، ئـمو كمسمى نهێنى خـۆى يـا هى يەكيىر دمبارێزێت و نايدركێنؿت

تودد: خۆشەويستى، دەربرينى ھاورنيەتى، چاكە كردن لەگەن كەسانىتردا

تودەرتو؛ لەناو يەك، لەناڭ ئێك

توده: گرد، تمپؤلکه، تل، گردؤلکه. و همر شتیّك که لمسمر یمك به شیّومیمکی ناریّك کملّهکه کرابیّت، کوّگا، لؤیه

تودهنی: مشت، ئهو لیدانهی دهکیکیشن به ناوی دهما. وهك بكیسشم بهناوی دهمتها. و ههروهها وهلامیکی سهرراست ورهق که بهکهسیک دهوترییت بو بیدهنگ کردنی

تودیسم: مانشاوایی کـردن، خواحـافیزی، جیابوونـهوه، بهرینکردن، به خواسهاردن

تور: تۆر، تور، پارچەيەكى كون كون كە ئە بەن يا شتيتر دروست دەكريت بۆ پەردەو ھاوشيوەكانى. و ھەروەھا ئەوەى ئە بەنى ئەستور دروست دەكەن بۆ راو كردنى ماسى و ھر چى كە بە تۆر راو بكريت

تور: بروانه تبر

تور: گمران، گمشت و گوزار، پیاسه کردن، دموران، جمرخ

تورات: تهورات، کتیبی پیروزی جولهکهکانه که له موسی به جی ماوه.

تسوران: ترران، له داستانه نیرانیهکاندا ناوی سمرزهمینهکانی تورکستان و ولاتانی نزیك جهیعون که فهرمیدون پاشای پیشدادی له نیوان کورهکانی خوی سملهم و نیرهج و تور دابهشی کرد. نهو بهشهی به تور برا به توران ناوی دهکرد

تورط: کهوتنه هوراو، کهوتنه ناو لیتاو، دروست بونی کیشه، کهوتنه گیژاویک که رزگار بون لیی دژوار بیت

تورع: خۆپارێزی، خۆبـهدور گـرتن، خۆپاراسـتن، دوری کردن له کاره خرایهکان

تورفتگی: چاٽی، هووٽی، چاٽی کهبههوی کوتران يا ليدانيکي هورس دروست بوبيت

تورگه: جەھەل، تۆرى، تۆرك، جۆرىك ئاژەلە

تورم: هەلأوسان، ئاسوان، پەنەمىن، پەنەمان، فوت<u>ن</u>كران، باكردن

تورنگ: قرفاول، كەنەشيرى سارايى

توروه: جوت، ژن و ميرد، نير و مي، جفت

تورە: جەقەڭ، تۆرى

توریث: به میرات بردنن به میرات بوّمانهوه، میرات بهجیّ هیّشتن

تورید: ۱- گول کردن، گول دهرکردن، گول دهرکردنی دار۲- سوربون، سورکردنی روخسار، به رهنگی گول ده هاتن

توریسدن: شهرمهزار بون، شهرم کردن، رهم کردن، دورکهوتنهوه

توریست: دنیاگمر، گمشتیار، دنیاپ<u>ن</u>و، نمو کمسمی بم

جیهاندا دهگهریّت **توریسه**: داپوّشـین، پوّشـاندن، شـاردنهوه، داشـارینی

توز: بروانه توختن

راستيهكان

توزر؛ وشیاربون، ومزیری، وریایی

توزع: پەرێشان بـون، پـرژ و بلاّوبـون، لـهنێوان خـوّدا بـهش كردن

توزيدن: بروانه توختن

توزیع: بهش کردن، بهشینهوه، بلاو کردن، پرژاندن، پرژ کردن، پهریّشان کردن، پشاندن

توزين: خوّناماده كردن له نمستوّ نان، له نوّده گرتنی كاريّك

توسخ: پیس بون، گلاوبون

توسـد: سـهرين لـهژيّر سـهردانان، سـهر خـستنه سـهر

سەرين

توسط: بـههۆی، لـه لايـهن، نێوهنجيگـهری، نێـومنجی،

نێومنجي کردن له نێوان دو شت يا دوکهس

توسع: فراواني، بمربلاو، بمرين، پان

توسعه : فراوان بـون، پهرمپێـدان، بـهربلاّوی، فـهریی، بـهرینی، گهشه پێـدران

توسل: پشت بهستن، پارانهوه، کردنه نامراز، کهسیّك یا شتیّك کردنه کهرهسته و پشت بهستن پیّی، خوّنزیك خستنهوه

توسن: رام نـهبوو، ومحـشى، دەسـتهمۆنەكراو، ئەسـپى سەرك<u>ن</u>ش و جەموش

توسیط: بهنیومنجی دانان، نیومنجیگمری، بهش کردن،

توسيع: پمرمپيّدان، فراوان كردن، گەشـه پيّدان، بـهين

توش: توانایی، هیّز، گور، تینن تاقمت، وزه

كردنه دولهت

کر دن

توش: تويشو، تويشه، برى خوراكى پيويست، تضاق، ئازۆخە

توشــــهٔدان: توێـشودان، شــوێنی هــهلگرتنی توێـشو، توێِشوبهره

توشك: دۆشەك، تۆشەك، دۆشك، ژيّىر رايەخى ناو تيّخراو

توشَّكان: ئاگردان، تونى حەمام

توشه: تویّشه زاد، تویّشو، تفاق، نازوّخه، نازووهه، بری

خورادنی پێويست بۆ ناو رێگا

. **توشیح:** رازاندنـهوه، خهملانـدن، تـاس کـردن، جـوان

توشیم: کوتان، کوتانن، به دمرزی یا همر شتیکیتر له سهر پیستی جهستهخال کوتان. خال کوتان

توصل؛ گەشتن، پێك گەشتن، پەيوەست بون، پەيوەستى

توصيف: ومسف كردن، باس ركدن، خەملانـدن،

ناوبردن به چاکی

کر دن

توضوْ: دصنویْرْ گرتن، شوردین دمست و دهم و چاو بوّ دمس نویْرْ گرتن

توصیه: پیشنیار، راسپاردن، راسپیری، ومسیمت کردن، ئامۆژگاری کردن

توضیح: روونکردنهوه، شی کردنهوه، ناشکرا کردن، لیکدانهوه، رافه کردن، را**ف**ه کردن، باس کردن

توطئة: ئامادەكارى، ئاسانكارى، پێشەكى چنين بـۆ كارێك، پيلان، پيلان گێرى، نەخشە دانان

تـوطن: نيـشتهجيّ بـون، جـيّگير بـون، لـه شـويّنيّكدا

مانهوه، دامهزران، دامهزرین

برينهوه

توعد: ترساندن، تۆقاندن، بەننىنى درۆدان بـ كەسىنك،

رراو بردن

تُوغ: ئالا، بەيداخ، پەرچەم، عەلەم

توغل: دمغه نکاری، زیدمرویی، روشتنه ناو شاریک و

هاتنهدمر لێی، رۆچونی زۆر لهناو زانستێکدا

توف: تۆف، ھەراوھوريا، ھاوار، قاومقيژ

توفان: بروانه توفيدن

توفان: تؤفان، خرؤشان، گێژهلۆكه، باهۆز، گێجهلووكه

توفر: زۆربون، زیاد کردن، فراوان بون. ریّز گرتن، ریّز

بۆدانان

توفق: سەركەوتن، بەدەست ھێنان، زاڵ بـون، دەست

بمسمردا گرتن

تسوفی: ۱ -مراندن، میراندن ۲ - ماف ومرگرتنهوه به

تەواوى، تۆڭەكردنەوم

توفیدن: خرونشان، هاومهیژ کردن، دمنگه دمنگ کردن،

همراو هوريا نانموه

توفیر: ۱ زور کردن، فرمکردن، فراوانی،۲ جیاوازی،

جيايى، تەوفىر

توفيق: سمركهوتن، دمست بمسمر كاريّكدا گرتن،

زالبون، رازی کردن، هاریکاری ویستن

توفيه: مافدانهوه، قمرهبو بوّ كردنهوه

توقد: بنيّسه سەندن، كنّبه سەندن، خوّش بـونى ئـاگر،

درموشاومیی، پیکردن، ناگر دایساندن

تسوقر: لمسمرخوّیی، خوّراگری، هیّمنی، هیّدی بون.

ریز، سەنگینی، بەریزی

توقسع: چاوهروانی، چاولهرێ بون، چاوهنواری، هیواداری، پونگالی. هیوا، نارهزوو، خواست

توقف: ومستان، له جووله كهوتن، درمنگ كردن، نهروّشتن، ومستان لهكاريّك يا له روّشتن

توقى: خۆپاريزى، خۆپاراستن، خۆبەدوور گرتن

توقیت: کات دیاری کردن، بۆ ئـهنجام دانـی کارێـك كـات

دیاری کردن

توقير: به گهوره زانين، رينز لي گرتن، بهرينز كردن،

کوړنوش، ریز

توقیع: مۆر، واژۆ، واژۆ كردنى نامه و همرمان، نیشان

دانان لمسمر شتيك

توتیف: گرتن، بهند کردن، له شوینك ومستاندن، له

جووله خستن، راگیر کردن

توكىد: دلنىيابون، خاترجەمى، باوم<u>رپى</u>كردن، جەخت

كردنهوه

توكل: پشت بەسىتن، دلنىيا بون، باومرپىنكردن، پشت

گەرمى، پشت ئەستورى

توكيد: جهخت كردنهوه، دلنيايى، بـههيّز كردن، فايم

كردن

توکیل: پاریزمر گرتن، کمسیّك کردنه پاریّزمری خوّ بـوّ بمرگری کردن له داواکاریهکان

تول: رمم، ههلاتن، راكردن، رمفين

تولد: لهدایك بون، هاتنه دنیا، بهدیهاتن، چاو به دنیا ههلهندان

- ...

تولسع: تــهماحكارى، رژدى بــردن، تــهماحكار بــون، حاوجنوكى

تولك: ١- زيـرهك، وشـيار، وريـا ٢- ئـاومروت كـراو،

مریشکی پهر و پۆ لیکراوه

تولکی: گۆلاو، پیساو، زهلکاو، زموی پـ قور و لیته، لیتاو

توله: توله، بێچوى سهگ، بێچوه سمگ

توله: حميران بون، سمرگمردانی، لمخوّجون، لمتاو نازار له هوش جون

تسولی: سهرپهرمستی، کردنـه سهرپهرمسـت، کهسـ<u>ن</u>ك کردنه وهلی و گهورهی خوّ **تهاجى:** شەرە جنێو، شەر بەدەم

تهادى: ديارى نادرن، پێشكهشى ناردن، بۆ يهكتر خهلات

ناردن

تهافت: ١- كهوتن، تل بونهوه، خلوربونهوه، يهك له

دوای یەك كەوتن ٢- ھەرەبالغى، كۆبنـەوەى خـەلك لاى

ئاو ٣- رژانه سمريهك، لهسمر يهك كهڵكهكه بون

تهالك: لهجي دا كهوتن، خو نخوش خستن، خو

مراندن

تهاون: بـه سـوك زانـين، ئـابرو بـردن، هـيج بــو

نههیشتنهوه، به سانا زانین، ئاسان گرتن

تهيج: ئاوسان، پەنەمان، پەنەمىن، ھەلأوسان، با تىكران

تهبط: هاتنه خوار، دابهزین، سهرهوخوار بون،

تلۆربونەوە

ته پر: تاپر، جۆرێك سيلاحى راو كردن كه گولهكهى

له هنگیهوه تێی دهخرێت به پێچهوانهی سیلاحهکانیتر

ته پیاله: بن پیال، کهمیّك له شهراب یا نارهق که لهبن

بيالهدا مابيتهوه

ته تغارى: پاشه بهره، دوايين منال دايك و باوك

تهتك: ١- پهرده دران، ريسوايي، ئابروو چون، پرژاني

کجینی ۲ - بی شمرمی، زمان بیسی، زمان شمری

تهجد: خەوتن، خەوتن لە شەودا، ھەستان لەشەو

تهجى: حينجه، حونجه، حونجى، وشه خوێندنـهوهو له

يەك جيا كردنەوەى

تهدى: رێگه دۆزينهوه، رێنوێني کران

تهدید: همرهشه، گورهشه، تاپاڵ، ترساندن

تهدیگ: بنکر، بن مهنجهن، نان یا شیر یا ههر شتیك

که به بنی مهنجه لهوه دمسوتی و دممینیت

تهديم: ويران كردن، خابوور كردن، لهناو بردن

تهذیب: پاك كردن، بي گهردى، گهرد گرتن، ساف كردن

تهریب: راونان، دانهدو، دانهبهی، شوین کهوتن بو

گرتن، راونیان

تهریش: بن ریش، یشی کهم و کورت، ریشی تازه

دمرهاتو

توليـــد: بەرھــەم ھێنــان، زاو زێ، شــتێك لــه شــتێكيتر

دروست کردن، رمنێو هێنان، پێڰهياندن

تولیدن: رەمکردن، ھەلاتن، راکردن، بۆ لايەك رۆشتن

تومار: تؤمار، هاهمزی نوسراوی لول دراو

تومسان: تـوامن، تمـهن، نـهم وشـه لـه سـهردهمي

ممغوّله كاندا له ئيّران بلاو بويهوه و لمسهر دممي

فاجاریهکاندا بوه پوڵی ئێران که بهرابهر به دهههزار

قران یا ده ههزار دینار بو و ئیستایش له ئیراندا به

مانای ریال بهکار دهبریّت

تومر: تومۆر، غوده، ئاوساويەكى نائاسايى لە جەستە

تون: تون، ئاگردانى حەمام

تونتاب: تونچى، ئەو كەسەى لە ئاگردانى حەمام يا لە

تونى حهمام كاردهكات

تونل: تونيّل، دالأن، دالأنيّك كه له ژيّر كيّودا دروستى

دەكەن بۆ تێپەرينى كەرستەكانى گواستنەوە

تونی: ۱ - تونچی، ۲ - ئاواره، مال بهکۆل^۳ - دز، چهته،

ر**ێگ**ر

تووه: جوت، نير و مي

توه: فيرِوْ، لەناوچو، بە بادراو

توهم: گومان كردن، گومان بردن، خهيال كردن، ومهم

توهیم: گومان دروست کردن، خستنه ناو خهیال، وههم

دروست کردن

توهين: ئيهانه، جنيو، جوين، بجوك كردنهوه، سهركز

كردن، بمسست زانين، سوك كردن

توي: ناو، ناڤ، نێوان، لهناو شتێك

تویل: تاس، بی مو، کهچهن، کهسیک که موی پیش

سمری ومری بیّت

تويل: تويّل، تـهويْل، ناوچاو، ناوچاوان، سـهر، تـهوهي

.

تويه؛ كۆڭكە زيْرينە، پەلكە زيْرينە

ته: خوار، قوولای، بن، ژێر

تهاجر: ليْك دابران، جيابونهوه، ليْك پچران

تهاجم: هيرش كردن، پهلاماردان، هيرش كردن سهر

يەك

تهریش: ئاژاوه نانهوه، ئاژاوه گیری، فیتنه نانهوه، شمر ههلگیرساندن

تهـــزز: جــوولأن، جوولْــه، بزاوتن،تــهكان خــواردن، لمرينهوه

تهزيل: لاغر كردن، لهر كردن، لاواز كردن

تهـشم: ۱- شـکان، تێکـشکان، شکهسـت خـواردن۲-

خۆشويستن، ميهرهبانى، چاكەكارى

تهك: خالّى، بهتالّ، ڤاله، روت، رووت و **ه**ووت، بـێ بهش

تهك: عمرد، نمرز، تمپ و تۆز، زموى، زممين

تهکــم: ۱ ـ گانتـه پێکـردن، رق لـێ گـرتن، لــهخوّبايی بوون۲ ـ داخ خواردن، بوّ مردنی شتێك خهمبار بوون

تهلكه: لمناوچوون، مردن، بمفيروّچوون، خاپوربوون

تهلل: درمخشانی، درموشاومیی، بریقه دانهوم

تهليك: لمناوبردن، مراندن

تهليل: وتنى لا اله الا الله

تهم: بههێز، زوٚردار، گهوره، زڵ، زهلام، بێ وێنه

تهم: رزان، گهنان، خراپ بون، گهنین، رزین، بؤگهن بونی رؤن یا گزشت

تهم: گەنيو، رزيو، بۆگەن

ته مانده: ماوه، پاشماوه، بمرماوه، کهمێکی بهجێ ماو له همر شتێك

تهمت: تۆمەت، بۆختان، شلّتاخ، بۆختيان، تۆمانج، دص ھەلْبەس، درۆ و دەلەسە

تهمتن: بههیّز، زولام، زمیهلاح، گهوره، زل، چوارشانه، دان

تهنیت: پیروزبایی کردن، شاباش کردن

تهسور: ۱- ویسران بسون و دارمسانی بینسا ۲- نهترسسی، نازایسهتی، دلیسری و بسههوی دلیریسهوه توشسی روداو یسا

کارمسات بون **تهوع:** هێڵنج، دڵ بهيهکا هاتن، دڵ ههڵشێِوان، رشتنهوه،

تهوم: باویّشك لیّدان، خهو هاتن، دهك داچههاندن، شل بونی سهر به هوّی خهو هاتنهوه

تهویل؛ ترساندن، تۆھاندن، زات بردن

رشانهوه

تهویم: سمرخهو شکاندن، خهوی کهم تهویه: گۆرینی ههوا، فیننگ کردن، ههوای شویننیک

تهى: خانى، بهتان، دمفريك كه هيچى تيا نهبيت

تهيوءِ ئامادەبون، ئامادەيى، حازربون

تهیج: گرژبون، بزواندن، هاندران

تهیدست: همزار، دمست کورت، نهدار

تهیگا: قەبغگە، لا، تەنىشت، لاى راست يا جەپى سك

تهیه: ئاماده کردن، حازر کردن

تهييح: گرژ كردن، بزواندن، هاندان، گالّدان، تاودان

تيار: ناماده، تهيار، حازر، كۆك و بهماناى شيلان دمست بيا هينانيش ديت

تیار: شمپۆل، هەنشكان و داكشانى دمريا

تیاسر: ئاوردانەوم بۆ چەپ، بۆ لاى چەپ سووران

تيامن: ناوردانهوه بؤ لاى راست، بؤ لاى راست سووران

تیان: ممنجمنی گموره، دیکی دمم گموره

تیب؛ سەرەگەردان، سەرگەشتە، حەيران، بى قەرار، بى ھۆش، بى ئۆقرم

تيبا: ناز، عيشوه، كريشمه، لهنجه و لار

تيپ: تيپ، دەستەيەك، گروپيك، تاقميك لە خەلك

تیپ: نمونه، وینه، نمونهیهکی زور باش و دیار

تیپا؛ نوکه پی، لیدانیّك که بهنوکی پهنجه له شتیّکی بدهن

تيتال: رياكارى، كلكهسوته، كاسهليسى

تيتان: بالموان، هارممان، گموره، زلّ، كمسيّك يا شتيّك

که هیزیکی تایبهتی بیت

تی تی: تی تی، زمانی منالّان، هسه کردن هاوشیّوهی منالان

تيج: چرۆ، شكۆفه

تیجان: تاج، کلاوی پاشاکان

تیر: تیر، داریکی راست و باریك كه ناسنیكی نوك تیژی

پێوه دهکهن و به کهوان دمیهاوێژن تێر: بهش، پار، قیسمهت

تیر: جواردمین مانگی سائی همتاوی، پوشیمر

تير: ليل، رمش، تاريك

تيراژ: تيراژ، ژمارهى ئەو كتيّب يا رۆژنامە يا گۆڤارانەى

له يهكجار دا چاپ دهكريّن

تىراژە: كۆلكە زێرينە، پەلكە زێرينە

تیرانسدار: تیرهاویّـژ، ئـهو کهسـهی تـیر دمهاویّـژیّت، کهواندار

تيرباران: تيرباران، كوشتني كهسيكه كه به نيعدام

حوكم دراوه و له هممو لايهكهوه تمقهى ليّدهكهن

تيدان: تيردان، تيردانك، شويْني هەلگرتنى تير

تيرزن: تيرهاويز

تیرست: سیسهد، ژمارهی ۳۰۰

تيرك: تير، نيرگه، كۆلەكەي خيومت

تيركش: تيردان، تيردانك

تيركمان: تيروكموان، تيروكمفان

تیرگر: تیرچی، دروست کهری تیر، تیرساز

تیرم: خاتون، شاژن، ژنی گهورهی حمرهمی پاشاکان

تيره؛ بنهماله، عهشيره، تايهفه، رهچهلهك، تيره، رهگهز

تیره بخت: بهدیهخت، بهخت رهش

تيره پشت: تيره بشت، ستونى فهقهرات

تیرمدل: دل رمش، دل تاریك، رمشبین

تیرهرنگ: رمش رمنگ، رمنگی رمش، رمگی تاریك

تيره روان؛ دل رمش، رمشبين، دلپيس

تىرەروز: رۆژرەش، بەدبەخت، بەخت رەش

تیز: تیژ، همر شتیک که نوك یا لیّوارهکهی زوّر تیـژ

بیّت وه کارد و جهفوّ، برهك، تیّرْ

تيزاب: تيزاو، تيزاب

تيزبين: وردبين، دوورئهنديش، زيرهك، وشيار، باريك

•..

تيزيا: تير پي، جالاك، بلهز

تيزبسال: بال تير، بالندميسهك كسه بسه خيرايسى هدالدمفريت

تیزتاو: ناوچاومؤن، گرژ، توره، توند و تیژ

تیزچشم: چاوتیژ، شهو کهسهی چاوی سه جوانی دمتوانیت شتهکان ببینیت

تیزدست: چالاك، دمست رهنگین، فرز، شارمزا

تیزدم: دمم تیژ، همر شتیک کمنوکمکمی تیژ بیت ومک شمشیر و جمهو

تیزدندان: دان تیژسیان تیژ، همر درنده یا ناژهنیک که دیانی تیژ بینت و مهبهست له کهسی چاوبرسی و تیر نهبوه

تيزرفتار؛ بلەز، تيژپي

تیززبان: زمان تیژ، زمان وك، نهوهی دهتوانیّت به پاراوی هسه بكات

تیزکسردن: ۱- تیـژ کـردن، بـرهك کـردن ۲- بزوانـدن، هاندان، دمنهدهنهدان

تيزگام: تيژپێ، توندپێ، ئەسپێ كە خێرا دەڕوات

تيزوير: وشيار، بيرتيز

تيزهش: بروانه تيزهوش

تيزهوش: وشيار، بيرتيز، زيرهك

تیس: تیس، گیسك، بزنی نیر

تیسر: ئاسان بوون، سانایی، هاسان بوون

تیسیر: سان کردن، هاسان کردن

تیسشه : ته وێ، ترێ شته، داربــر، تهوشــو، تــهڤرك، كهرهستهيهك له شـێوهى چـهكوش كـه دهمهكــهى بــان

وتیژ و له دارتاشی و بهرد تاشین بهکار دهبریّت.

تيغ: شمشێر، شێر، ههر شتێکی تيـژ، تێغ، تيـغ، ئـهو

ئامرازهی موی روخساری پیّ دهتاشن، گویّزان، موس

تيفال: هيلانه، لانه، هيلانهي بالتدمكان

تيغ زن: شمشيرومشين، تيغ ومشين

تیفه: تیخه، تیفه، دیسواری نیّوان مال بو جیا کردنهومی ژوورمکان

تيف: خەوش، پوش و پەلاش

تيقظ: به ناگاهتنهوه، همستان له خهو، وشيارى

تیقن: دلنیایی، دلنیا بون، باومر پیکردن، بی گومان زانین، شیاوی به دیهاتن

تیك تاك: تیك تاك، دەنگى دوبارەى میلەكانى كاتژمیّر

تيل: خال، نوفته

۱۹۵

تيهو: سويسك، سۆسك، سويسكه، سوسكه، جۆريك بالندميه تیله: تیله، کهلا شوشه، ههانمات. ئهوهی منالان یاری پیدهکهن

تیم: کاروانسهرا، شوینی گهوره که بازرگانهکان نال و گۆرى تیا دەکەن

تیم: خهم، پهژاره، کهسهر، داخ، دلتهنگی

تیم: تیم، دهسته، تیپ، دهستهیهك یاریزان له جوّریّك ومرزشدا که پیّکهوه یاری دهکهن

تیم: بەندە، عەبد، بەندەى خوا

تيله

تیماء دهشت، بیابان، زهمینیّکی گهورهی بیّ شاو و گیا که ریّگهی تیا ون کهن و لهناو بچن

تیمار: تیمار، پهرصتاری و چاودیّری کردنی کمسی نهخوّش، خممخوّری، دلْسوّزی

تیمار خوردن: خهم خواردن، دلسۆزی، خهمخۆری کردن تیماردار: خهم خۆر، تیمارکهر، دلسّۆز

تیمارداشتن: تیمار کردن، پهرستاری کردن، خهم خواردن

تیمارستان: شینتخانه، تیمارستان، نهو شوننهی شینتمکانی بو چارهسمر کردن لی کودهکمنموه

تیمار کردن: تیمار کردن، چاودیّری کردن، پمرمستاری کردن

تيماركش: خهم كيّش، رهنجدمر، خهمبار

تيماس: جەنگەل، دارستان، بىشە، بىشەلان

تیمم: مهبهست کردن، به نهنقهست کاریّك کردن و دهستهواژمیهکی شمرعیه که لهنهبونی ناودا به خوّلّ دهست نویّژ دهگرن

تیمن: پیرۆزبون، مهیمون بون، مشبینی بمرامبهر به کار یا بابهتیّك

تیموك: روترش، مۆن، ناوچاوتال، ترش

تين: همنجير، نمنجير

تینه: ۱- ناوی دهم، تف، لیك ۲- داو، دافی جار جالؤکه تیو: برشت، هیز، وزه، تاقمت، توانایی

تیه: گومرایی، سهرگهردانی، حهیرانی و بیابانیّك که ریّبوار تیایدا ون بیّت و ریّگه بوّ هیچ شویّنیّك نمبات تیهان: لهخوّرازی، خوّبین، خوّهسهند، لهخوّبایی

ث: ئەم پىتە ئە زمانى كوردىدا بە كار نابريت و ئە
 جياتى ئەم پىتە پىتى س بەكار دەبريت، پينجەم پىتى
 ئالفابيتى فارسيە

شائر: رق هـهلگر، تۆلەسـينەر، ئـهو كەسـهى ئـارام نەگریّت تا تۆلە دەكاتەوە

ثابت: سهفامگیر،جنگیر، راومستاو، موکوم، بنهجه، خوگر، بهرگهگهر

ثابت رأي: بــههێز، بــاومڕ هــايم، كهســێك كهلهســهر باومرمكمى خۆى سور بێت

ثابت شدن: سهفامگير بون، جينگر بون

ثابت قدم: نصمرخوّ، هیّمن، بههیّز، بمبرشت، بنهجه ثابت کردن: حیّکی کردن، سهفامگیر کردن، راومستاندن ثاقب: ۱- کونکمر، روخنهکمر،۲- درموشاوه، دروخشان،

ثاقل: هورس، سهنگین، بهکیش

تابان

ثالث: سيّهم له سيّ، يهك لهسيّ

شالوث: سیانی، سی دانهیی، نهوهی له سی شت بیکهاتبیت

ثامر : بەبەر، بەبەرھەم، ميوەدەر

ثامن: همشتهم، همشتهمین

ثانوي: دووهم، دووهمين

ثانيه: جركه، يهك شهستهمي خولهك

ثاوي: نیشته جی بو له شویّنیّك، مانهوه له شویّنیّك بـوّ ماومیه کی دریّژ

شار: تۆلەستىن، خوين سەندنەوە، خوين وەرگىرتن،

كوشتنهومى بكوژ

تولول: زيپكه، جۆش، دومەل

ثبات: جنگیربون، جنگیری، سهقامگیری، راوهستاوی

ثبات: ئازار، ئازاری له پیخهر، دهردی کوشهنده ثبت: توّمار کردن، نوسین، جیّگیر کردن ثبت: بهنگه، بورهان، باوه پیکراو، دننیا ثبت: بهنگه، بورهان، باوه پیکراو، دننیا بهرگهگرتن، راوهستان، مانهوه شبور: لهناو چون، مردن، کوژران شبور: لهناو چون، مردن، کوژران شغانت: دلیر، شهر کهر، چاونه ترس، ئازا، دوور نهندیش شخانت: نهستوربون، رهق بون، نهستوربون شغونت: نهستور بون، نهستوربون شغونت: نهستور بون، نهستور، سهخت شغون: چر، سهنتگین، نهستور، سهخت شدی: مهمک، گوان، مهمه، مهمکی ژن

ثرو تمند: دەولەمەند، ساماندار، خاوەن پول و پارەى يا ملكى زۆر .

تُرب: چەورى، بەز، پيە، رۆنى زيادەى لەش

ثرم: دیان شکاندن، شکاندنی دانی کمسیک

ثروان: دمولهمهند، ساماندار، دمست روشتو

ثروت: سامان، مال، دارایی

ثري: خاكى تەپ، نمدار، ئەرزىك كە تې يا نمدار بىيت ثري: ساماندار، دەولەمەند

ثریا: سورهیا، چل چرا، چرایهکی چهند لق که به سهقفی مال ههلیدهواسن

ثرید: تریت، تشریب، خورادنیک که نانی تی دهگوشن و دهپخون وهک تریتی ناوگوشت

ثعابين: ئەژدىھاكان

ثعبان: مار، ماری گموره، نمژدیها، حمژدیها ثعاب: ریّوی، ریّوی نیّریا میّ

ثعلبه: رێوي مێ، دهڵه رێوي

ثعلبي: ريدوى فروش، كهسيك كه بيست يا ريدوى دمفر وشيت

ثفر: ۱ - دیان، دان، دانه کانی پیشوی ده ۲ - کهلین، درز،

رهخنه، کون، قهنشت مهرز، سنور، ناست، راده ثفره: ریکهی ساف و تهخت، کهلین، درز

ثفال: بمردى ژيرمومى ناش

ثفل: گوشراو، گوشراوه، ئەوەي لە شلەمەنيەك لە بنكدا

ثقاب: ئاگرگر، ئەوەي ئاگرى پى چى دەكەن

ثقاب: كونكەر، سمكەر، ھەرشتىك كونى بى بكريت

ثقاف: ژنی زیرهك و كارزان، ژنی ليومشاوه

ثقافت: جالاكي، شارهزايي، مامؤستايي، كهلك وهرگرتن

له زانست و نهدمب و پهرومرده كران

ثقالت: قورسی، سهنگینی، بارگرانی، به کیشی، قورس

بون، سەنگىن بون

داهنیشنت

ثقب: كون كردن، سمين

ثقب: كون، كەلين، درز، قەلشت

ثقبه: كوني بجوك

ثقف: جالاكي، وشياري، وريايي

ثقل: هورس بون، سهنگین بون، هورسی

ثقل: بارگران، بارهورس

ثُقل: باروبنه، شتومهك، كالأ، حبت و مهك

ثقلان: جنوکه و مرو، جن و پهري

ثقلت: ۱ - سهنگینی، قورسی خورادن نهسهر گهده ۲ -

دهم داجهقاندن، خهو هاتن، سستى، بى هيزى

ثقوب: پي کران، داگيرسان، ههلايساندن، ههلايسان

شقوب: وشکهدار، داری وشك که شاگری پیدهکهنهوه،

ههر شتيك زو ئاگر بگريت

ثقه: باومر كردن، دلنيابون، خاترجهمى

ثَّقه : باومړپێکراو، دڵينا، ئەومى باومړ پێکراو بێت

ثقيف: زيرمك، وشيار، جالاك، وريا

ثقیل: هورس، سهنگین، بارسایی، رهزا تال، ئیسك هورس ثكل: بيّ منالّي، منالٌ مردن، له دصت داني زاروّ

ثكلي: منال مردو، ژنيك كه منالهكهى لهدمست دابيت، جەرگ سوتاو، جەرگ براو

ثلاث: سيّ، زماره ٣

ثَلاث: سيان، سيّ دانه، سيّ لايهن

ثَلاثاء؛ سيّ شەممە، رۆشى سيّ شەممە

ثلاثون: سى، ژماره سى

ثُلاثي: سياني، سيّ دانهيي، سيّ لايهني

ثلاثين: سي، ٣٠

ثلاج: بمفر فرؤش، سمهوّل فروش

ثلاجی: زور سی، سپی رهنگ

ثلب: عهيب كردن، ئيراد گرتن، خرابه وتن لهكهسيّك،

بشته مله قسه كردن

ثلث: سي يهك، يهك لمسهر سي ى شتيك

ثلج: بمفر، بمرف

ثلم: شكاندن، شكانن، درز تى كردن

ثلمه: رمخنه، كون، درز، قهنش، قهنشت

ثلوج: بمفر

ثم: دوای، دوای نهمه، پاش نهمه

شمار: بهرهكان، ميوهكان، بهرههمهكان

ثماله: ماوه، سمرشير، بنكر

ثمان: همشت، زمارهی همشت

شمانون: همشتا، ژمارهی همشتا، ۸۰

ثمانی: همشت، ژماره ۸

تُمر ؛ میه، بهر، بهرههم، بار، بهری دار

ثمراء: داری بهبهر، داری بهبار

ثمرات: ميوهكان، بمرهكان

شره: بهر، بار، بهرههم، میوه

ثمن: همشت يهك، يهك لمسمر همشتى شتيك

ثمن: بهها، بایی، نرخ

ثمان: گرانبایی، بههادار، باییدار

ثمود: سهمود، ناوى هۆزېك له عهرمبهكان پيش ئيسلام که لهنێوان حیجاز و شام نیشتهجی بون و خواوهند صالحي وهك بيغهمبهر بو ناردن

199 ثناء ثيب

ثناء؛ ومسف کردن، به جاکی ناوبردن، سوپلس کردن،

سلأو ناردن

ثواب: باداشت، جهزا، همرمبووی کای باشه

ثواب: يؤشاك فرؤش، جل فرؤش

ثواقب: نەستىرە درموشاومكان

ثوب: جل و بهرگ، پؤشاك

ثوبان: گەرانــەوە، چـاكبوونـەوە، شــيفا دران، ھەٽــەوى

دواى لاغربون

ثور: گای نیر، کهل

شور: هانسدران، بزوینسدران، نساژاوه دروست بسون،

فيتنهكهوتنهوه

شوران: گرژی،گرژبون، تهپوتوز، بزویددران، فیتنه

كەوتنەوە

ثوره: مانگا، منچکه گا

ثول: هيلانه زمردمواله، كونه زمردمواله

ثول: ئەحمەق بون، شيّت بون، شيّتي، نەزانى

تُولاء: ئەحەق، گێژ و وێژ، نـزان، كەر

ثوم: سير، گيايه كه هاوشيودى پياز

ثيابي: بهزاز، كوتال فروش

ثیب: بندوه، بندوهژن، ژنسی مندرد مدردو و ژننیك

كەلەمىردەكەي تەلاقى وەرگرتبىت

3

ج: جلال الدین، پیتی شمشهم له نالفابیتی فارسی که به جیم دمخویندریتهوه

جا : جیّ، شویّن، جیّگه، پیّگه، مهکان، پایه، په. همر شویّنیّك که کمسیّك یا شتیّکی تیا جیّگیر بیّت

جائر: ستهمكار، بي ويژدان، زالم

جائز: جایز، رموا، کاریگهر، سزا

جائزه: خهلات، پاداشت، دیاری، دهسخوشی

جائع: برسی، پیاوی برسی

دملدمست

جاافتسادن: جيگير بون، جي کموتن، جي خستن، لهشويني خوّيادانان

جا افتاده: جنّ كەوتوە، سەقامگير، جيْخراو

جا انداختن: ﴿ عِمجِي هَيْشَتَ، جِيْ خستَن، جِيْ كَمُوتَن، ليّ بهجيّ مان ^٢ - راخستَن، داخستني جيّگهي خهو

جابعا: جي بهجي، شوي، به شوين، خال به خال.

ب بب جی به خیرایی، به زوترین کات، د دهم دا،

جا بجا شدن: جێبهجێ بون، له شوێنێك بـۆ شوێنێكى تر رۆشتن، ترازیان، ترازان، دمرچون، دمرچونى ثێسك له شوێنى خۆى

جابجا كردن؛ جيبهجي كردن، جي گورين، ترازاندن، خستنه حنگه

جابرانه: زۆردارانه، ستهمكارانه، هاوشيّودى ستهمكاران

جابلس: بروانه جابلسا

جابلسسا: رۆزئـاوا، خۆرئـاوا، يـا شـارێكى خـمياڵى لـم خۆرئاوا

جابلقا: رۆژھەلات، خۆرھەلات، يىا شارێكى خەياڵى لە رۆژھەلات

جابلوس: بروانه چاپلوس

جسابی: جابی، گۆکـمرەوەی بـاج، ئــمو کمســمی بـاج گۆدەكاتموە، باج ومرگر

جابيه: حەوز، ئەستىر، شويىنى كۆبونەومى ئاو

جا پا: شوێن پێ، شوێنهوار، نيشان، ئـمو شوێنمی پێـی ڵێ دادمنێن

جــاثنيق: جاســليق، پێـشهوای همشــهکان لــه نـــايينی مهسيحی

جاثوم: مۆتەكە، شەوە، خەوى ناخۆش

جاثي: چوارمهشقى، كهسنك كه لهسمر نمژنو دانيشنت جاجع: بروانه جاجيم

جــاجيم: جـاجم، جـاجيم، پـلاّس، پێخـهف، ســهرخهر، بـهرك

جاچسراغی: جی چرا، شهو شوینهی بو دانانی چرا دروستی دمکهن

چاحه: حاشاکهر، حاشاکردن له ماق کهسیّك لهگهن بهراست زانینی

جـاحظ: چـاوزەق، چـاوبۆق، كەسـێك كـە چـاوەى زەق و دەرھاتو بێت

جاخسوك: داس، شالوك، مالْمغان، ئامرازيّكه گُرُ و گيا*ى* پيّ درويّنه دمكەن

جاداد: جیکه، توانایی، ناست، راده

جادادن: شوى، كردنهوه، شتيك يا كهسيك له شوينيك دانان، حي كردنهوه

جادار: جي دار، بمربلاو، پان و بمرين، شوين يا مائيك كه جيگهي زور بيت **جاداشّتن:** جیّ بوون، شویّن بوونموه، فراوانی، بمربلاّوی **جادنگو:** نیّومنجیکمر، ناوبژیوان، ناوبژی

جادو: جادو، سيحر، فيّل، تەنەكە، ئەفسون، چاچول،

جادوآفرین: جادووگمر، سیحرباز، نافریّنمری جادو

جادوان: ساحیر، جادووگهر، جادوباز، جادوکار

جادوانه: سيحرانه، جادوناسا، نمفسونانه

جادوبند: جادوبهست، نهوهی جادوی جادوگهر بهتال دهکاتهوه، جادوبهن، نوشتهی جادو بهتال کردنهوه جادوپرست: جادوگهری جادوپرست: جادوگهری خوش دهویّت، کهسیّک کهباوهری به سیجر و جادو

جادو پیشه: جادوگهر، سیحرباز

جادوحنبل: جادو، سيحر

جادوخیسال: خمیالپمرداز، خمهیالاوی، ممبمست لم شاعیریکه لمه شیعرمکانی خموی ممالی خمیال زور همالدهفرینیّت

جادوخیز: جادوگهر، جادوچی، جادوباز

جادوزن: ژنی جادوگهر، ژنی جادوباز

جادوسستان: شوێنی کۆبونـهومی جادوکـهران، بـه هیندستانیش دهننن

جادوسخن: خوش قسه، زمان شيرين، پاراو

جادوفریسب: جادو فریو، همرشتیّ: یا کهسیّك که جادوگمر بفریویّنیّت

جادوفش: جادوئاسا، سيحراوى

جادوگار: جادوگار، جادوباز

جسادوکش: جادوکوژمر، بکوژی جادوکمر، همرکمسیک جادوگمر بکوژیّت

جادوگر: جادوگەر، جادوكەر

جادونژاد: جادونهژاد، نهوهی له رهچهلهك و نهژادی جادوگهران بنت

جسادوی: سیحری، جادویی، سیحراوی، سیحر کردن، جادو کردن

جادویی: جادووی، ساحیری، سیحربازی

جادویی ساز: جادوگەر، جادوباز **جاده:** جاده، شەھام، كاروانە رێ، رێگە*ى پ*ان و پێكوت

> گرا<u>و</u> در مند

جادهسازی: جاده سازی، دروست کردنی ریّگا و بان جادی: زمعفهران

جاذب: راکیشمر، بمرچاوگیر، سمرنج راکیش، رهینمر، فرینمر

جاذبه: راکێشان، سهرنج راکێشان، بـوّلای خـوّ بـردن، بهرچاو گرتن

جاذبیست: راک<u>ن</u>سشی، سسمرنج راک<u>ن</u>سشان، رف<u>ننسمری،</u> فرشیننمری، کیشمری

جار: چلچرا، لؤستێر، چرايهكى بلورى چەند لقى كە لە سەھفەوە ھەڵيدەواسن

جار: جارش، بانگ، هاوار، راگهیاندن به دمنگی بمرز جسار: ۱ حبارچی، بانگدمر، ناگادارگهرموه۲- دراوسی، جیران

جارچىى: جارچى، جاردەر، كەسىنك كـه جـار دەدات، قاوكەر، راگەيەن

جسارح: ۱ - کاسب، بهدمست هیّنهر، ۲ بردك، تیـژ، لؤمهکمر، سمرکوّنهکمر

جسارختی: جیّ لباس، جلگیر، نامرازیّکه بـه دیـوارموه ههنّیدمواسن جلی بیّوه دهکهن

جسار**ف:** تـاعون، مـمرگ و مـیر، بـهلا، ئـموهی خـهلکان دمکوژیّت

جسار**فَتَنْ**؛ رؤشـتنه سـمر شـوێنی خـؤ، لـه شـوێنی خـۆ دانیشتن

جارکشیدن: جاردان، هاوکردن، جارکیشان، جار راهیشتن جارو: گسك، گیزك، گزك، نهوهی ناو مالی پی دهمالان جاروجنجال: هاروهوریا، نازاوه، دهنگه دهنگ،

جاروجنجـــال: هــهراوهوريا، ئــاژاوه، دهنگــه دهنــک، قهرمبالغی

جارود: ۱ شووم، پیاوی شوم، بیّ شانس^۲ وشکمسالی، سالی بیّ باران

جسارور: ريْسرەوى ئىاو، جۆگەلىم، جۆگەيمەكىم ئىم لافساو دروست بوبيّت

جاروف: رم*شبین،* زۆرخۆر، بەرچاو تەنگ

جاروکش: گسك لندمر، گزك لندمر، كرنكارى شارموانى كهكارى گسك دان له شهقام مو كۆلانهكانه، گسك

جاری: براژن، ژنی برای میّرد، هیّومرژن، ژنی هیّومر جاری: ۱ رموان، شمپ، لمبـمر روّشـتو، ناویّـك كـم وشـك نـمكان ۲ ـ باو، لمئارادا

جاری مجری: جیکر، جیکیر، فایم مقام

جاریسه: ۱- کهنیز، کهنیزه، کنچی کویله ۲- هه متاو، خور ۳- کهشتی، بهلهم، پاپور ۴ - مار

جاز: جاز، یه کیک له ناهه نگه کانی مؤسیقی که له سهده ه ۱۹ له ناو روشه کانی نمریکا بلاو بویهوه و دمرخه ری همستی توندی نهوان له کوت و به نده کانی کؤیلایه تی و ژیردهستی بو و دواتر له هه مو نامریکا و ولاته نهوروپیه کان گهشه ی کرد

جازع: گرينۆك، جاوبەگريان، نالأن، خۆرانەگر

جازم: بەمەبەست بەبرشت، بىمئىرادە، كەسىنك كە لەمەبەستەكەى خۆى گومانى نەبئت

ىمەبەستەكەن خوى خومانى نەبىت .

جاسر: بویّر، نازا، دلیّر، چاونهترس مرد نام.

جاسنگين: جێ ڪموتو، هورس، سمنگين، سملار، برێـز، رێزدار

جاسسوس: جاسوس، دوزمان، سيخور، شوّڤار، شوّڤار، ديددوان، زيّرمڤان

جاش: خـمرمان، خـمرمانی بـمباکراو، دانمویّلّهی صــور

کراو لمسمر خمرمان حاشدان: هممان هممانی دانموزلام ش

جاشدان: هممار، همماری دانمویّله، شویّنی همانگرتنی دانمویّله

جاشدن: جێبونهوه، جێگا بونهوه، جێگير بـونی شـتێك يا كهسێك له شوێنێك

جاشو: مەلـەوان، كريْكارى كەشـتى، كەسـيْك كـە لـە

كمشتيدا كار دمكات

جاعسسل: بروانسه خولقێنسهر، دروسست کسهر، ئافرێنهرسورێنهر

جاغر: جیکه لدان، جیقلدان، کیسه یه که له نیوان هورگ و گهده ی مریشکدایه، جیقلدان جاف: هه حبه، حیز، ژنی گاندهر، ژنی داوین پیس،

جساف: قەحبـە، حیـز، ژنـی گانـدەر، ژنـی داوێـن پـیس، ژنێك ەكە بـەمێـردێك رازى نابێت و قەناعمت ناكات **جاف:** جاف، ناوى ھۆزێكى گەورەيە لە كوردستان

جسافی: ستهمکار، زالم، دهسدریْرْ کردن بو سهر مافی کهسانیتر

جاکردن: جی کردنهوه، جیّگه کردنهوه، تی ناخنین جا گذاشتن: به جی هیّشتن، له شویّنیّك دانان، خستنه جی

جا گرفتن: جي گرتن، جي كهوتن، تي شاخنران، گونجان، شوڏن گرتن، شوڏنٽك له شوڏنٽكدا بـ ﴿ خـ ﴿ گرتن

جا گرم کردن: شوێ، خوٚش کردن، هَن نانــهوه، ژێـر هَـن گمرم کردن، لمشوێنێك دانيشتن و حموانـهوه

جاگزین: بروانه جایگزین

جاگه: بروانه جایگاه

جاگیر: بروانه جایگیر

جسال: داو، تەلە، ئىمو تەلەى بىۆ راو كىردن ئاژەلمكان بەكارى دەبەن

جال: مهبهست، ئيراده، عهزم، خواست، ناههنگ

جالب: سمرنج راکێش، سمرنج بـزوێن، سمرسورهێنمر، رفینمر، دلگیر، دلرفێن

جالس: دانیشتو، نشین

جسالی: رمننگ همریّن، شهوهی رمننگ لادمبات، شاواره، دمربهدمر، له ولأت دورگهوتو، شهو کهسهی له ولأتی خوّی دورکهوتبیّتهوه

جالیز: بیّستان، بیّستانی گرکه و چوتی و... بیّسان **جالیزبان:** بیّستانکار، بیّسانچی، بیّسانکار، شهو کم*سهی* سمرهٔالی کاری بیّستانه، بیّستانوان

جام: پیاله، پیّك، جام، گلاس، دمقریّك له زیّر یا زیو یا ههرچی كه شمرابی تیا دمخوّن

جام: شووشه، شیشیه، شوشهی هیّشتا نهبرٍاو، به مانـای ئاویّنه و شوشه رهنگاورمنگهکانیش دیّت

جامخ: لهخوّبایی، لهخوّرازی، خوّبین، خوّپهسهند جامسد: وشك بهستو، درّی تـراو، سفت، ردق، سهخت، بمردین، بیّ گیان

جامدار: بيالهدار، ساقى، شمرابكير

جـــامس: وشـك، بــێ گيــان، بــمردين، ســمخت، بمســتو، خممۆك، سيس، ژاكاو

جامعه شناسى: كۆمەڭناسى، زانستى ناسنى كۆمەڭ و

ئاكارمكانى

جامعه ملل: ریکخراوی نهتهوهگان که له دوای شهری یه کهمی جیهانی به پنی ریکهوتن نامهی ومرسای له ۲۸ ژوئهنی ۱۹۱۹ له کلابونهوهی ژمارهیك له ولاتان بو پاراستنی ناشتی جیهانی دروست بو. ثهندامانی دامهزرینه مری بریتی بون له ۲۹ ولاتی واژوکهری ریکهوتن نامهی ومرسای. یهکهم دانیشتنی له نوفهمهمری ۱۹۲۰ له ژنو بهسترا، نهم ریکخراوه به دهسپنکردنی شهری دوهمی جیهانی لهناوچو و شوینی خوی به ریکخراوی نهتهوه یهکگرتوهکان دا

چامکاری: ۱ خاویننهکاری^۲- بـمردهام پیاله ومرگـرتن و سمرکیّشانی

جام کشیدن: خورادنهوه، شهراب خواردن

جاموس: گامیّش، گامووش، ناژهڵیّکی شیردهر شاخداری زدلامه، میّینهی کهلّ

جامه: پۆشاك، جل و بەرگ، ليباس، كوتال، سيپال

جامه: پياله، پيّك، گۆزه، پيّوانهى شمراب

چامهخواب: جلی خهو، جلی راحهتی، جلیّك که لهکاتی خهوتن لهبهری دهکهن

جاملان: چەمەيان، جامەدان، سنوفتكى چەرمى يا

کانزایی که جل و بهرگی تیا رادهگرن

چامهشو: جلشور، کارهکمر، شمو کمسمی جل و بمرگی خمالک به باره دهشوات

جامهگن: سارد، ژووری سارد له حممام که پیش نهومی برؤنسه ناو حاممام لهو ژورمدا خوّیان دمگوّن و جلهکانیان دادمنیّن

جامهکوب: جلشور، جل کوت، کارمکهر، نهو کهسهی له کاتی شوردن جل و بهرگهکان دمکوتیت و دمیانشوات جان گیان، روح، نهفس، رموان، نهومی جهسته پینی زیندوه. هیزیکه له همر بونهومریکدا ههیه و بهمردنی کوتایی بیدیت

جانا : گینه، گیان، بۆ کەسێك كه وەك گیان نازیز بێت جان ازار: گیان نازار، ستەمكار، زائم

جان آسا؛ گیان ناسا، هاوشیّوهی گیان، وهك گیان جان آفرین؛ گیّان شافریّن، نافریّنهری گیان و یهکیّك

لمناومكاني الله

جان آهنج: گیان برش، گیان کیّش، نمومی گیانی مروّفی دمگریّت

جِــان افـشاندن: گیـان بهخشین، گیانـدان، گیـان پـێِش کهش کردن، مردن، گیان سپاردن

جانــان: گیـان، دلْبــهر، خوْشهویـست، دمزگــیران، دمنـك، مهعشوق

> **جان اوپار: گی**ان بر، گیان کیّش، گیان ستیّن **جاناور:** بروانه جانور

جانب: لا، تمنیشت، قمراغ، رمخ، کمنار، لایمن، ناوجه، >.

جان باختن: گیان دان، گیان بهخشین، گیان سپاردن، له ریّگهی شتیّك یا كمسیّكدا گیان بهخشین

جانباز: گیانباز، له گیان گوزمر، دنیر، جاونهترس، کمسنک که گیانی خوّی دهخاته مهترسیهوه

جان بغش: گیان بهخش، بهخشمری گیان، یهکیّك لهناوهکانی الله

جانبسدار: لایهنگر، شوێنکهوتو، لایهنگیر، هاریکار، یاریدهده

جان برد: رزگاری، رمهایی، رزگاربون، گیان بهدهربردن جان بردن: گیان بهدهر بردن، رزگار بون

جانبوز: گیان پهنا، نهشکهوت یا شوینیک که ببیته پهناگا، پهناگا، پهناگا، پهناگا، پهناگا، پهناگا، دهشت و دهر یا کیو کهسیک له تاو سهرما پهنای بوبیات

جسان بسول: جان بوّل، که سیّکی داستانی که وهك تایبمتمهندیه نه خلاهیه کان هیّمای پیاوی نینگلیسی یا نهته وه کینگلیسه

جسان پسرور: گیان پسهرومر، نسهومی ببینت بسههیزی و شادمانی گیان

جان پناه: گیان پهنا، سهنگهر، پهناگه، شوێنێك که کهسێك پهنای تیا بگرێت و گیانی خوّی له مهترسی رزگار بكات

جانح: لا، تەنىش، شەراغ، رەخ، كەنار، كن

جانحه: دەندە، ھەر يەك لە ئۆسقانەكانى تەنىشت

جا نخراش: گیانبر، گیان نازار، همر شتیّك ببیّـته هوّی نازاردنی گیان، گیان پروك

جان دادن: گیان دان، مردن، گیان سپاردن

جان دادن: گیان بهخشین، گیان پی دان، ژیاننهوه، ژیاندنهوه، هیّز به کهسیّك بهخشین و دوباره زیندو کردنهوه

جاندار؛ گیاندار، ئەوەى گیانى بێت، بونەومر

جانسدار: گیانباز، پیشمهرگ، گیان لهسهر دهست، باریزهر که له کوّندا له پیش پاشاکانهوه دمروشین

جانسدارو: نوشدارو، تریاق، دژه ژههـر، دهرمانی دژی ژههر

جاندانه: مه لأشو، پيشه سهر، ملاشك، بن ميچي دهم

جان در بردن: رزگار بون، گیان بهدمربردن

جان سپار: گیان بهخش، گیانبازو، فیدایی، پیشمهرگ،

کهسیّك که له ریّگهی کهسانیتردا گیانی خوّی بخاته مهترسیهوه

جان سياردن: گيان سپاردن، گيان دان

جان سپردن: گیان دان، گیان سپاردن، مردن

جان ستان: گیان ستین، گیان کیش، گیان بر، نموی گیان دهگریت

جان ستدن: گیان گرتن، گیان سهندن، کوشتن، مراندن جسان سسخت: گیان سهخت، خوراگر، کهسیک له دژواری دژواریه کاندا خوراگر بیّت و شه و کهسهی به دژواری گیان دهدات

جانــسوز: گیانبر، جـمرگبر، گیان سـوتین، سـوتیندر، ئەومى یا ئەو كەسەى گیان دەسوتینیت

جانشین: جیکر، جینشین، جیکه نشین، شوینی کهسیک گرتنهوه، هایم مقام، خهلیفه

جان فرسا: بمنازار، گیانبر، بیزارکمر

جان فشاندن: گیان بهخشین، گیان دان، فیدا کردنی گیان له رنگهی کهسینک یا شتیک

جانقی: راویز، بیرورا گۆرینهوه، به باش زانین

جانگاه: گیانبرِ، کهم کهرهوهی گیان، نازاردهر، نهوهی ههم گیان کهم بکاتهوه وههم تهمهن

جان گداز: سستكمر، بمنازار، گيانبر، گيان ستين

جان گرفتن؛ جاكبونهوه، گيان گرتن، باشبونهوه

جانگزا: گیانگر، ههر شتیك ببیته هوّی ئازاردانی گیان

جان گسل: کوژمر، بکوژ، گیان بـڕ، ئـهومی دمکوژێِن و گیان دمگرێِت

جا نماز: بمرمال، دوگرد، دودی نویدری لمسمر دهکمن، مافوره، مازلوخ

جانور: بونمومر، گیاندار، رۆح لمبـمر، ئـاژمڵ، زیـاتر بـۆ ئاژمڵ و چوارپێکان بمکار دمبرێت

جانور شناس: ناژهل ناس، ئـمو كمسـمى لێكوڵينـموه لـم ئاژهل و بونمومرمكان يمكات

جانور شناسی: ئاژەن ناسى، زانستى ئىكۆنىنەوە لە ئاژەن **جانوركش:** ئاژەن كوژ، بكوژى ئاژەندكان

جانورگویا: مرؤف نینسان، بهشمر، حهیوانی قسهکمر **جانه: ۱** گیان، رؤح، نهفس، ۲ سیلاحی شهر، زری۳ ـ

جوانه و بهمانی گهنج بو همر ناژهڵێك

جانی: گیانی، نازیز، خۆشەویست، بەریّز، گیانی گیانی جانی: شیّت، جەناپەتكار، تاوانبار، گوناحكار، كەسینك گیرۆدەی تاوان و توشی ھەلّە بیّت، خویّنمژ، مرۆڤكوژ جانیه: ژنی جەناپەتكار، ژنی گوناحكار

جاود: بروانه جاوید

جاودان: جاویدان، ههمیشهیی، بهردموام، سهقامگیر، بایهدار، بهرههرار

جاودانسه: ههمیشهیی، ههموکاتی، بیق ههمیشه، سهقامگیر، پایهداری

جاوید: لەناونەچو، ھەمىشەيى، بۆ ھەتايـە، پايـەدار،

نەمر **جاويدان:** ھەمىشە، بەردەوام، بىّ بران، بىّ كۆتاپى

جاویدن: بروانه جویدن

جا؛ پێگه، شوێن، جێ، جهلاڵ، جێگه، مهزنی، شکوٚ، شان، بله، بایه

جاهد: كۆشەر، تێكۆشەر، ھەولادەر، ماندونەناس، كۆشا **جاهل:** نـەزان، گێـْرْ، وێـرْ، حـۆل، بـێ مێـشك، بـێ ئـاوز،

جاهلانه: نمزانانه، گێژانه، ناشارمزايانه

جاهلیت: نمزانی، دؤخی نمزانی و نمشارمزایی

جای: بروانه جا

ناشارهزا دژی زانا

جاى باش: شوينى نيشتهجي بون، مال كوشك، تهلار،

خانو

جایز: بروانه جائز

جایزه: بروانه جائزه

جایع: بروانه جائع

جایگا: پنگه، شوین، بله، بایه، مهزنی، شکو، فمر، مال، خانو، همر شویننیک که کهسیک یا شتیک تیایدا جینگیر

بينت

جایگزین: جیکر، جیکر، کهسیک که شوینیک بو خوی دیاری دهکات، کهسیک یا شتیک که له شوینیک جیکیر دمینت، دامهزراو، جی گرتو، جیکه گرتو

جایگه : بروانه جایگاه

جایگر: جنگر، جنگیر، دامهزراو، کهسنک یا شتنک کهله شویننیکدا جنگیر و شوینی خوی هایم کردبینت، جی هایم

جاي مند: تهمهل، تهومزهل، بيكاره

جسایی: مهسترهوا، ناودهست، شوینی پیشاو رشتن، دهستوری،

جاييدن: بروانه جويدن

جب: چالاو، چالی پرناو، چالی قوول، بیر

جب: برین، پچراندن، پچرانن، زالبون، سمرکموتن

جبا: حموز، چالاّو، ئیستهخر، شویّنیّك که نـاوی تیـا کۆبىنتموه

جباء سست مبون، خاوبونهوه، لاواز بون، دودلّی، ترسان، زراوچون، ومستان لهتاو ترس

جِباب: وشکهسالی، سالی کهم باران ۲- فیروّ، خوّرِایی، بیّهوّ۳ – سهرشیر، تویّر، تویّرالی شیر، کهفی شیر

جياجب: تەيل، تەيلەكان

جباخانــه؛ جبهخانـه، سـیلاح خانــه، شـوێنی راگـرتنی سیلاح وتعقممهنی

جبار: جهبار، یهکیک لهناوهکانی الله و بهمانای دوست روّشتو، لهخوّرازی، سهرکیّش و لهخوّبایی و ستهمکار دیّت

جيال: كێومكان

جبان: ترسەنۆك، حيزەلە، بى غيرەت، بى ورە

جبان: ترسهنوك، بي وره، دل رزيو

جبان: پەنىر فرۆش، ئەوەى پەنىر دەفرۇشىت

جبان: سارا، گۆرستان، زموى بى دار و تەخت

جبانت: ترسمنۆكى، بى زاتى، بى دلى، ترسان، ترسمنۆك، حيزەلە

جبانه: دمشت، سارا، زموی تهخت و بی دار

جِباوت: كۆكرانەوە، كۆبونەوەى باج و خەراج

جبایت: کۆکردنهوهی باج و خمراج

چبت: ۱- بت سهنهم، ۲- سیحر، ساحیر، ۳- بی خیر و
 بیر، کهسیک که خیری نهبیت

جبجاب: ئاوى زۆر

جبرائيل

جبرائیل: جبرمنیل، ومرگراو له وشمیمکی عیبری به مانای بهندهی خوا، نیردراوی خوا یمکیک له فریشته نزیکهکان له خوا هملگری ومحی بوّ پیّغهمبمران

جبران: قەرەبو، تۆلە، براردن، بۆ براردن

جبرئیل: بروانه جبرائیل

چېروت: هيز، دمسه لات، گهورهيی، مهزنی، پايهبهرزی، شکوداري

جبريل: بروانه جبرائيل

جبس: ۱- ترسهنۆك، بێ زات، تۆھيو،۲- بێچوه ورج۳ --گهج

جبسین: گهچ، گهچی سپی که له بیناسازیدا بهکار دمروات

جبفوت: پمشم، پممو، لۆكە، ئەومى دۆشـەك و بالْشت و ھاوشلۆومكانى پى دمئاخنن

جبل: كێو، چيا، كەژ، كۆ، بەرزايى سەردەشت ودەر،

شاخ، کێِف، چيا

جبالاج: پیسکه، ههتیومچه، رمزیل، بهخیل، پهست

جبلت: سروشت، سرشت، ناخ، هيّز، وزه

جبلی: کێوی، کوێستانی، تايبمت به کێو، گموره بو له کمژ و کێو

جبلی: سروشتی، سرشتی، زاتی

جبن: پەنىر

جِينْ: ترسان، زات نهمان، وره نهمان، روخان، ترسـ زات،

جبه: جبه، عابا، جلّیکی بلاو و دریّرْه که لهسهر جلی تر لهبهری دهکهن

جبهات: ناوچاو، نێوچاو

جبه خانه: جبه خانه، سیلاح خانه، شوینی راگرتن و هه لگرتنی سیلاح، جبه لخانه

جبهه : پیش، ناوچاو، سهر برقکان و ژیر موی پیشهسر ۲ خهاک، قهرمبالغی خهاگان ۲- گهوره، سمرقکی خیل ۴ بمره، پیش، پیشهوهی گورمپانی شمر جبیره: تمخته بهند، تمخته بهس، شهو تمخاتنهی لهسره ئیسکی شکاو دهیبهستن

جبیز؛ نانیو وشك، وشكه نان

جبيس: ١- بنجوه ورج٢- نامروَّه، ناپياو، ناكمس، پهست، هيچ و پوچ

جبيل؛ فيّرْمون، ناحمز، دريّو، ناشيرين، ئيّسك قورس،

رمزا تال، خوين تال

جبیل: تەپۆلكە، كێوى بچوك، گردە

جبين: ناوچاو، پيشچاو، نيوچاق

جِبِينْ: ترسەنۆك، بن ورە، حيزهله، نـەويْر، نائـازا، كـمم زات بۆ پياو و ژن

جت: فواره، فشفشه، کونیّکی بچوك که شلهمهنی یا گاز به فشار لیّی دیّتهدمر

جثام: كابوس، مۆتەكە، خەوى پەرێشان وناخۆش **جثمان:** جەستە، لەش، پەيكەر، قالب، ئەندام

جثه: بهین، جمسته، لهش

جعاش: جاش، جاشولکه، بێچوی کمر

جعاف: ژانه سك، سكچون، زكچون، تهقه فيره

جهاف؛ شهر، کوشت و بر، یهکتر کوشتن

جحسا: حاشا كردن، به درة كردنهوه، حاشا كردن لهبابه تيك له گهل زانيني ثهو بابهته

جھر: کولانه، کون، لانهی ناژهڵهکان

جعش: جاش، جاشولکه، بێچوی کهر، بێچوی مایین و

ئێسټر، جاشك، جاشكۆڵه، جهحشك، دهحشك چ**حش**: روشان، روشيان، برينداربوني سمرچڵ، روشين

جعفسل: سوپا، سپا، لهشکری زوّر،. و بهمانای پیاوی گهوره و جوامیّریش دیّت

جعسسل: ۱- مارمیّلسك، مارمولسك^۲- هسهنگ، هسهنگی ههنگوین

جعم: پی کردن، هه لایساندن، دایساندنی ناگر جعود: ثینکار کردن، حاشا کردن، بهدروِّ خستنهوه جعیم: دوزهخ، دوّزهخ، جهههننهم، شویّنیّکی زوّر گمرم، ناگریّکی بههیّز که لهناو چالیّکدا پیّ کرابیّت جغ: شهر، ههرا

جِخاف: شانازی کەر، لەخۆرازى، لەخۆبايى، ئەو كەسەى شانازى زۆر بەخۆى دەكات

جغج: بروانه جخش

جغـش: گواتر، غودميـهكى گـهوره كـه لـه ژێ مـل و

گمردنی مرۆڤ دمردهكەويْت و ئازارى نيە

جغیف: ۱- له خوّرازی، له خوّبایی ۲- زوّر، فراوان، زیاد، له شکری زوّر ۳- نهفه س، روّح، گیان ۴- هوّره قور، دمنگی سکی مروّف پرخه، پرخه پرخ، دمنگی خهوتو جد: ۱- تیکوشین، تیکوشان، ههولدان، خهبات کردن، ماندو بون، کوشان ۲ هیهول، کوشش، تیکوشین، خهبات ۳- راستی، رموایی، دروستی

جد: باوهگەورى، باوكى باوك، باوكى دايك

جید: ۱- به هره، به ش، روزی، به خت، شانس- رهخ، .

كەنار، ھەراغ روبار يا ھەرشتىك

جسدا: جيا، سـموا، دور لهيـمك، جيـا لهيـمك، تـمنيا، تاييمت، جويّ، جياواز

جداء به خشین، دان، سود، قازانج، بمرژهومندی

جداجداً: یهك یهك، جیا جیا، دانه دانه، دنکه دنکه، تایبهتی

جدار: دیوار، حمسار

جمله شدن: جيابونهوه، ليّك پهران، ليّك همالبران، بيّكهوه نهمان

جدا كردن: جيا كردنـهوه، ليّك دابـران، ليّك بـجراندن، ليّك دوورخستنهوه

جداگانه: تايبهتي، جياواز، بهتهنيا، تهنيا

جدال: مریشك فرۆش، كاسب، ئەو كەسەى مریشك دمفرۆشنت

جدب: ۱ خیراد گرتن، عمیب گرتن ۲ - وشك بون، وشك و بخ گیا بونی زموی 7 - وشكه سائی سائی که م باران 7 - عمیب، 4 در اد

چدت: ۱- تازه بونهوه، نـوێ بونهوه۲- تـازمیی، نـوێی، نوێی، نوێی، نوێی، نوێی، دژی کونی

جدجـــد: جيرجـيره، جيرِجـيرِم، مەشــكەدرِه، سيـسرك، سيسره

جدر: وشترى مێى چوار ساڵه

جدر: ديوار، ديڤار، حمسار

جدران: ديوارهكان، حمسارهكان

جدرى: ئاولە، خورىكە، خوروكە، ھاولە

جدع؛ برین، پچراندن، پجرانن، برنی گوێ یا لوت یا لیّو۲ ـ ریّگرتن، بهند گرتن، نههیّشتن، گرفتار کردن

جدعاء لوت براو، كهپو براو، گوێ براو، بێ گوێ

چدكاره: بيرورا جياوازهكان، نهنديّشه جياكان، شيّوازه جغراوجؤمركان

جدل: شمر، دوژمنایمتی، نمیاری، نمسازان، هماننمکردن، بگره و بینه، مشت و مر

جدوا: بهخشین، بهخشش، دان، پیدان

جساول: ۱ جوگه، جوگهاه، روباری بچوك،جوگا ۲یه کتر بر، جوّریّك سهرقالیه بو تاقی کردنهوهی ناستی
زانیاری و وشیاری که بریتیه له کیّشانی دو هیّلی
ناسویی و ستونی و ناوه کهی وه ک خانه کانی شهترمنج
که ههندییکیان رهش ده کریّنهوه و نهوانهیتر به
سبیهتی دههیٔلدریّنهوه. دواتر پرسیاره کان لهملایهوه
دمنوسریّت و دمبیّت وهلامه راسته کان لهناو خانه
سبیه کاندا دابنریّت. بو یه کهم جار فیساغورس دایهیّنا
و به یه کتر بری فیساغورس به ناو بانگه

جده: دایهگهوری، دایه پیره، دایکی دایك، دایکی باوك جدی: ۱- كوشا، ههولدمر، تیكوشهر، خهباتكهر، پشت گهرم۲- و ههرومها به مانای راستی و یا بهراست بون دیّت دژی گالته و شوخی. وهك بهراستمه

جدیت: همولی زوّر، تیکوّشان، ماندونهبون

جدید: تازه، نوێ، تازد داهاتو، نو

جدید الاحداث: تازه داهاتو، تازه دروست بو، تازه بنیات نراو

جدیدان: شمو ورؤژ، تازهکان، چونکه هیچ کات کؤن نابن

جدير: شياو، شيان، نيوهشاوه، ژيهاتي

جسلایر: چواردیواری، شوێنێك که دمورمکهی دیـوار کێشرا بێت

جدیره: شیاو، شایان، هملگر

جدْ: برين، ھەلكەندن، ئەبن دەرھيّنان، ھرتاندن

جِنْاب: سمرنج راكينش، راكينشمر، دنرفين، گيرا

جذاذ: وردکه، پرتکه، ورده و پردهی همر شتیك

جِدَاع: چوارپێي بچوك، چاروێي بچوك

جذال: قهد، بالأي دار

جسنام: گــولی، نهخوّشــی پیــسی، خــوّرموی کــهتو، فایروّســهکهی هاوشــیّوهی فایروّســی ســیله و لــه ســالّی ۱۸۷۰ لـه لایــهن هانـسنهوه دوّزرایــهومو لـه نامریکا و

نافريقا و ناسيادا بلأوه

جذب: راكيشان، بؤ لاى خؤ كيشان، كيشان، رفاندن

جذبه: دوری، مهودایهکی دوری نیّوان دو شت

جنر: ۱ - رمگ، ریشه، بن و له وانستی بیرکاریدا به

مانی رهگ دینت

جذر: وشترى جوار ساله

جذع: چارویی بچوك، چوار پیّی بچوك، مـهرٍ، بـزن، گـا، گویّر مکه

جنآل: بن، رمگ، ریشه، رمگی دار یا همدهکمی بی گهلا و
 جن

جِنْل: شادمان بون، رازی بون، خوّشحال بون، شادی،

جذم: برین، قرتاندن، قرتانن، پچراندن

. جذوب: راکێشمر، بکێشی شتێك

جذور: رمگ، ریشه

خۆشى، شادمانى

جذوع: تمنه، قهد بالأي دار

چذول: رمگ، ریشه، بن

جر: جیره، جر، جیر، دهنگی درانی شتیک، جیرهجیر

جر: زین، زین ئەسپ

جر: كيْشران، دريْرْبونهوه، بهردموام بون

جرا: ئەكر، موجە، مانگانە، ليپرسراويەتى

جراء لاوی، گمنجی، همرتی لاوی، منالّی کچان، خورتانی جرائد: رؤژنامهکان، گؤفارمکان

چرائر: گوناح، سوچ، تاوان، ههله، خهتا، بزه چرائم: جهریمه، تاوانی بژاردن، سزا، بالبهز

چراب: ۱- همنبان، همنبانه، تویّشودان۲- کالآن، بـمرگی شمشیّر

جراب: كەشتى خانى، كەشتى بى بار

جراجر: جيرجير، جيره جير، دهنگى درانى شتيك

جسراح؛ جمراح، نهشتمرگمر، تیمارکمر، نهو کهسهی

برین و ناسۆرمکان چارمسمر دمکات

جراحت: برین، زهخم، ناسور، کوان، شویّنی تیخ له لمشدا، زام

جراد؛ كوله، كلقٍ، كوللَّوْ، كولله

چرار: راکیشهر، نهوهی بو لای خوی رادهکیشیت، بکیش چراره: دوپشکی زمرد، کولاژدهم، جوریکه له دوپشکی زمرد که کلکی بهسهر زهویدا دهکیشیت و ژههریکی کوشهندهی ههیه

جراز: تیخ، کیرد، شمشیری تیژ

جراسيا: هالهبلالوك، ئالمبلالوك

جراف: ۱- لافاو، ئەو لافاوى ھەمو شتێك لەگەل خۆيـدا ببات^۲- زۆر خۆر، تێرنەخۆر

جرامیر: نهندام، نهندامه کانی دهست و پینی شاژه آ و مرؤف

جرات: بوێری، زات، وره، دڵ، دلێری، بوێری

جرب: گەرى، جۆرنكە ئە نەخۆشى، گەرۆئى، توك رزان، گال

جربــاءٔ ۱ - ناسمـان، نهسـتێرهكان۲ زموی وشـك و بــاران نهدیـتو

جربسزه: زیرهکی، شیاوی، بوێری، توانایی، ژێهاتویی،

ليْهاتويى، فريو، فيْلْ، توانايى بۆ ئەنجامى كاريْك

جر تقیسل: سننگ، جهرهسههیل، جوولاندن و گواستنهوهی باره قورسهکان و ناوی نامرازیکه که باری

قورس جێبهجێ دمكات

جرجر: جبرهجير، دمنگي دران يا لمت بووني شتيك

جرجر: خدرمان كوت، ئامرازى خدرمان كوتان

جسرح: بریندار کردن، خراپه وتان، عهیبدار کردن، نوفسان کردن، سهفهت کردن، رهد کردنهوهی شایهتی

شايەتى دەرمكان

جرح: زهخم، زام، برین، ناسور

جرد: زهخمی، بریندار، زامدار

جرد: تەخت، تەختى پاشاكان

جرد: كۆنە، جلى كۆن، پەرۆكۆن

جرده: روتی، روت و هوتی، پیخاوسی

جسرده: خمسيّنراو، نمسبي خمسيّنراو و نمسبيّك كم

باوکی عمرمبی و داکی له رمچهڵهکێکيتر بێت

جرده: زمرده، زمردباو، ئەسپى زمردباو

جرذ: مشكهكويّر، مشكى سارا

جرز؛ دیاور۔ پایهی بینا، پایه که لهبمرد یا له خشت دروست بکریت

جرز: وشكهسالي، سائي نههات، سائي كهم باران

جسرس: وتن، دوان، ناخاوتن، قسه كردن، يهيفين،

گۆرانى وتن

جرس: بهش، لهت، بار، بهشيك، له شتيك

جرس: بنهما، نهسل، بن، رمگ

جرس؛ بهند، زيندان، ئەشكەنجە، ئازار

جسرس: زمنیگ، زمنگوله، شهو زمنگولهی له ملی جواربیکانی دمهستن

جرعه: هوم، نهو بره ناوهي به يهكجار دمخوريّتهوه،

چۆر، قۆلىپ، قلىپ، فرەك

جرم: ١- رمنگ٢- جهسته، لهش، لهشي ناژهل

جرم: گەرم، گەرمى، تا

جرم: گوناح، سوچ، تاوان، ههنه، بزه

جرم پوش: گوناح پوش، خهتا پوش، ئهوهی ههله یا تاوانیک دادمیوشیّت

جرهـزه: ۱ ـ بهسـتران، كۆبونـهوه، خۆبنـهوه، مـهيين٢ ـ

ههلأتن، راكردن

جرمشناسی: تاوان ناسی، نهو زانستهی لهبارهی تـاوان و سوچهکان لیکولینموه دهکات

جرموز: ۱ ـ حهوزی بچوك، مائی بچوك، بێچوه گورگی نێر

جرنسلە: كرۆژنىە، كرۆژەڭە، كىرۆژە، ك_ۈك_{ۈل}كە، ئ<u>ۆسكى</u> ناسكى كرۆشتنى

جرنگیدن: جرینگ جرینگ، دهنگی بهریهك كهوتنی شمشیر

جرو؛ بێڄوه سمگ، توتهڵه سمگ، توتهڵه، توته، هـمر

شتێگی بوچك تەنانەت خەيار و ترۆزيش

جرواسك: جيرجيره، مشهكهدره، سيسرك

جروح: برینهکان، زامهکان

جرور: يابو، سمركيش، ئەسبى ياخى

جروز: زۆرخۆر، تێرنەخۆر، سك برسى

چره: سهبو، گۆزەى گهورەى دەسكدار، دەقىرى ئىاو ئىه سوالەت، گۆزكە، كۆپەلە، جەرە

جره: بونهوه، گیان لهبمر به ههمو جوّرهکانیهوه وهك ناژهل و بالنده و میّره

جریسان: ۱- رموان بون، زموت، رؤشتنی ناو یا همر شتیکیتر ۲-روودان روودانی بایمت یا کاریک

جريح: بريندار، زامدار، زهخمي

جريحه: برين، زام، ناسور، ريش

جریحهدار: بریندار، زامدار

جريد: تاك، تەنيا، تاھانە،تەك

جرير: هەوسار، جلەو، ئەوسار، ھەوسارى وشتر

جريره: بزه، تاوان، سوج، گوناح

جـــریش: بــروێش، ب<u>روێ</u>ـشین، پمرِشــه، دمنکـی دمغ*لـی* پمر*ش*

جسریم: ۱- گهوره، نهستور، زڵ، زهلام۲- تاوانسار، سوجدار، گوناحکار۳ خورمای وشك

جريمه: جمريمه، سزا، قهرهبو، بژاردن، بؤ بژاردن

جرین: خرمان، خرمهنگه، شوینی خرمان

جز: بنجگه، جگه، جياوازله

جسن: جيــز، جيزه<يــز، دهنگــى ناوكاتێــك بــهرئاگر دمكهونت

جز؛ دوورگه، جزیره

جز: برین، نیکردنهوه، برینی مو یا پهشم یا گیا جزاء پاداش، سزا، پاداشت، قهرهبووی جاکه، کری جـزار: قوربانی کردن، سـهربرین، سـهربرینی مـهر یـا وشتر

جزار: وشتر گوژ، بکوژی وشتر

جزاز: دروینه، درمو، ومرزی دروینه

چزاز: ورده، ورتکه، ورده و پرده، نهومی له کاتی بـپین شتیّك بکهویّته سمر زهوی

جزاف: ئاٽوگۆړ، کړين و هرؤش، سمودا که به بي کيش کرد و ژماردن ثمنجام بدريت

جزاف: ماسیگر، راوچی، نهوهی ماسی راو دهکات

جزالت: گەورەبون، بەھيّز بىون، پىشت ئەسىتورى،

گەورەى، جوانى، فراوانى، بەھيْزى

جزاندن، دلّی کهسیّک سوتاندنن برژاندن، دلّی کهسیّک سوتاندن، خهمبار کردن

جزء بهش، لهت، پار، كوت، كوتى، له شتى كوتى

جَرْنُی: کهم، ورده، کهمیّك، بریّك، به پیّچهوانهی زوّر و گشتی، توزیّك، توّسقائیّك

جزئیات: وردهکاری، شیته لکاری

جزئیه: ورده، وردهکاری، به پیچهوانی گشتی

جزد: بروانه جراوسك

جزر: سەربرین، هوربانی كردن، سەربرینی ئاژەل

جسزر: گمرانسهومی نساوی دمریسا، داکستان، رؤشستنه خوار دومی ناوی دمریاو و دامرکانهوه

جزر؛ گيزهر، گزهر، گزر

جزع: بن شارامى، خۆرانىەگرى، بىن ئۆھرەيى، ئالأنىدن،

دلتهنگ بون

جزع: رێڕ٥و، شوێنی رؤشتن، رێڰهی ناو، شوێنی هؤز يا

نهنهوه

جزغال: چزلیك، چزیبلك، دوگی سورموه كراوه، چزیله جزل: گهوره، مهزن، زور، فراوان، فره

جِسْزِم: بــرين، بــچراندن، مەبەســت كردنــى كارێــك،

ممبمست کردن بی گومان

جزمه: رانهمهر، ران، منگهله مهر

جزو؛ بروانه جزء

جزور؛ وشتر، یا مەرشیك كه بۆ كوشتن بيّـت

جســرْوع: خۆرانــهگرى، بــێ ئــۆھرەيى، بــێ ئــارامى، بــێ تاھەتى، نالاندن، دلاتەنگى كردن

جزوع: خۆرانەگەر، بى ئارام، ئۆقرە ل<u>ى</u>براو

برین موږه سره بی در به توسره عیر و ج**زوه:** مهنزهمه، بهشیک له کتیبیک، کتیبی بچوک

جزيره: دوورگه، ژيْراهْ، لەن، گەرٍاوم، نافرۆ، زمويەك ئـه

ناومراستی دمریا که ناو له ههر لایهکهوه گهماری دابیت

جزیل: گهوره، مهزن، بهشکو، زوّر، فراوان، قسه پاراو جزیهه: گزیت، جهزیه، شهو سهرانهی ناموسولمانان

دمبيّت بيدهن به موسولْمانان لمسمردهمي خەليفەكان

جس: دمست پیاهیّنان، دمست لیّ سون، دمست لیّدان جساد: زمعفدران

جساد: سکهئیشه، ژانهسك، زکیشه، نازاری ناوسك، پیچی سك

جسارت: بویّری، ئازایهتی، ویّران، نهترسی، زاتداری

جساس: سیخور، لیکوّلهر، نهوهی زوّر به دوای شتهکاندا دهگمریّت

جسامت: ئەستوور بوون، زل بوون، ئەستورى، كلوفتى

جـست: پـهرین، بـازدان، هَهلْهمباز، بـهمانای بـهرزی و

بمرزايش دينت

جست: گەران، لێكۆڵينەوە، بشكنين، قەكۆڵين

جستان: بازدهر، ئەومى قەلەمباز يا باز للدەدات

جستجو: گەران، لێكۆڵين، ڤەكۆڵين، توێژينەوە، پشكنين،

کروکاش، لێگهړيان

جستن: گەران، بەدودا گەران، لىكۆلىنەوە، لەدوو بون جىستىن: پەرىن، باوزدان، قەللەمباز دان، رزگاربون،

هەلآتن، راكردن

جسد: جمسته، لهش، قالب، بهيهن

جسسا: ١- خوين، قەتماغە، خوينى وشك ھەلاتو^٢-

زمعفەران

جسر: پرد، پر، رێباز له بان ئاو

جسك: ئازار، بهلا، مەينەتى، خەم، كەسەر، پەژارە

جعشوش: باریکهله، لاغری دریّرْ، ناحهزی ناهوّلاً **جعفر:** رووبار، چوّم، جهمی گهروه، شمت

جعفری: جمعفمری، جۆرە سەوزيەكەی خواردنه

چعل: دروست کردن، جینگیر کردن، دانان، خولقاندن، نافراندن، دروست کردنی به اگه یا قهواله یا باره که دوور له راستی و تمزویربینت

چعل: کرێ، موچه، ئهو کرێ يهی بو کردنی کارێك دياری دهکهن

جغ: نیر، داری کهدهخریّته سهر ملی گاجوتان له کاتی زموی کیّلاندا

جفجفه: جیقجیقه، جقجقه، جۆری*نک*ه له بوکهلأنهی منالأن یاری پیّدهکهن و له کاتی زهخت کردنی لیّی دهنگی جیقه لیّوه دیّت

چفد: کوندهبهبو، باوهقوش، بایهقووش، بوو، کوننه بهبو، کوندهبو، بوومی زل، له بالنده وهحشیه حهرام گؤشتهکانه

جفرافی: جوگرافی، جوغرافی، زانستیکه تاییهت به همسارهی زهوی و باروودوخی سروشتی و ولاتهکان و چونیهتی ژیانی نهتهوهکان و فهرههنگه جیاوازهکان که له خوگری چهند بهشه: سروشتی، ئابووری، مرؤیی، و سیاسی

چفله : بیّ مو، لوس، تاس و لوس، لوس و پوس، کورِی بیّ موی ناسك

جفه: تاج، كلأوى پاشاكان، نيوتاج

جــــف: ژمارهیــهکی زوّر، دهسـتهیهك لــه خــهنك، قەرمبالغیهك له خهلکان

جسف: ۱- کؤنمساڵ، پیر، پیری پهك کهوته ۲- ههر شتیکی ناو بهتال ودك قامیش

جمُساء بنِهوَ، فیروّ، هـمر شـتنِك یـا كارنِـك كمسـوودج و بمرژمومندی تیا نمبنِت

جفساء پست تیکردن، خسوّ لسیّ دوورخستنهوه، ناخوّشهویستی بهرامبهر به کهسیّك، بیّ ومفایی، جهفا جفا پیشه: ستهمکار، ئازاردمر، دوّست و دمزگیرانی بیّ چسم: جمسته، لمشن تمن، بمیمن، همر شتیّك كمدریّری و پانی و قوولی همبیّت

جسمان: جمسته، لاشه، بميهن

جسمانی: جمستهیی، پهیوهندیدار به جمسته

جسور: چاونهترس، بوێر، دلێر، ئازا، بهجهرگ

جسورانه: ئازايانه، چاونهترسانه، دليّرانه

جسيد: قەتماغە، خوينى وشك ھەلاتو

جسسیم: گهوره، زَلْ، زهلام، بسههیّز، نهنسدام ریّسك، حمادشانه

جش: چاومزار، موروه شینه، شهو موروهی بـۆ دور بـون ...

له چاوی پیس به لاملی منالهوه ههلیدهواسن

جش: بمردهلان، زموی پرېمرد

جـشاء هرهیّنه، هرپ، هو نبینه، نهو بایهی بههورگ دمردهچیّت

جسشان: گهزر، نهو دارهی زهوی پی دهپ<u>د</u>ون، داری گزیجار

چشن: جمژن، جهشن، بۆنه، شادی، شادمانی، خۆشی کردن، ری و ردسمیکی شادی هینمر، گیژن، جیژنه چشن: تا، گهرمی، بمرز بونهودی پلهی گهرمی جهسته چشنوار: فیستیفال، جهژنیکی گشتی بو نیشاندانی بمرههمه هونمریهکان

جشه: هوّلْ، هوّلْی کراس و همرچی، جومگه پوّش له کراس و کهوا

جشير: جؤلا، بوزوتهن، شالباف

جشيش: برويش، چيشتى برويش

جشیم: نەستور، قورس، بەكیش، درشت

جصاص: گهجکار، ومستای گهج

جمال: تەزويركەر، درۆزن، درۆكەر، ئشەكەر

شتیکی سنوق ثاسا که له کارتون یا له همرچی دروست بکریّت

جعد: قرّی ئالۆسكاو، موى فر، برُ

جعد: رمزیل، چاوچنۆك، بهخیل، رژد

جفاخ: لەخۆرازى، خۆپەسەند

جفاف: وشك بون، سيس بون

جفال: ۱ - کهفی شیر، سمرشیر ۲ - پهشمی زور و هراوان

۳- ئەوەى لاھاوى لەگەل خۆيدا ھێنابێتى، لاھاوى

جفاله: کمف، کمن شیر، نمودی لهسمر مهنجمل به کموگیر دمگیریّت

جفت: جوت، دوان، بهرابهری تاك، دوان له شتێك، وهك پيهك، ژن و مێر د

جفت شدن: جوت بون، پهيومست بون بهيهك، ومك

یهکی، لیّك نزیك كهوتنهوهی نیّر و میّ **جفتك**: جوته، لهفه، جوتكه، لووشك، تونـد ئاویـشتنی

جفت کردن؛ جوت کردن، پهيومست کردن، ليَك نزيك

کردنهوه، وهك يهكى، نير و من خستنه نزيك يهك جفت گيرى: جوتبون، جوتبونى نير و من بو وهچه

خستنهوه

جفته: ۱- جوت، نزیك، شهریك، هاوبهش ۲- سمت، پشت فن،، سمتوّل، لاهون، كهفهنّی مروّ، ئهستورایی بهر كهمه,

جفته: جهماوه، خوار، لار

جفر: بير، چاٽي قوون

جِفْن: پێڵۅ، پێلوی چاو. کاڵان، بهرگی شمشێر

جفنگا: هیچ، بوچ، خۆرایی، بێهۆ، فیرۆ، بادی ههوا،

جفير: تيردان، تيردانك

هه لايت و پلايت

رمشياوه

چك: بمرات، شموى پانزەيممى شمعبان، شموى جمژنى بمرات

جگ: جهك، بهرز كهرموه، ئامرازیّکی بچوکی نویّنی مك بمبهرز كردنهوه و راگرتنی شـته هورسهكان ومك تروّمبیّل و هتد به كار دمبریّت

چگر: جمرگ، جگمر، کمزهب، یمکیّك له نمندممه کانی ناوسكی مروّق و همندی له ناژه لمكان كم رمنگی سوری

جگرآور: نهترس، بوێر، نازا، دلێر

چگرخای: جمرگبر، جگمرخوّر، خمموّك، نموهی خمم و خمهمتی زوّر بخوات

جگرخسته: دن بیزار، دنتهنگ، پریشان

جگرخسوار: ۱- جگهر خور، نهو کهسهی جهرگ دهخوات ۲- خهمخور، خهمبار، کهسیک که خهمی زور بغوات

جگر داشتن: نازایهتی، بویری، بهجهرگ بون

جگرسوز: جەرگېر، جەرگ سوتێن، ئەوەى بېێتە ھۆى خەم و كەسەرى زۆر

جگرگوشه: ١- به شيك له جگه ر٢ - منال، شازيز،

خۆشەويست

جگرگون: بهرهنگی جگهر، سوری پررهنگ

جل: پالأن، كۆپان، كورتان، پۆشاكى چوارپى

جلاءِ ناوارمبون، له مال دورکهوتنهوه، کوّج کردن، بار کردن

جلاءِ سورمه، سرمه، سورمهی چاو

جلاپ: راکێشەر، کۆیلە فرۆ*ش، کەس*ێك كە بەندەيـەك لە شارێكەوە بۆ شارێكيتر بۆ فرۆش ببات

جلاجل: زمگ، زمنگوله

جلاد: جهلاد، مروّفکوژ، نهو کهسهی لیّپرسراوی کوژتن و نازاردانی زینداینهکان و تاوانبارنه، میرغهزمب، سهربر، جهلاب

چلادت: جالاکی، بههیزی، چوستی، دلیّری، خوّراگری جلافت: ۱- توندو تیژ، توره ۲- ناوبهتان، ناوپوج ۳- بیّ میّشکی، سوکی، نمزانی، گیْری

جلال: ریزداربون، گەورە بون، پایەبـەرزبون، گـەورەیی، مەزنی، ریزداری

جلب: هدرا، هوريا، ئاژاوه، فيتنه

جلب: ناپاك، ناكەس، درۆزن، فيلباز

جلب؛ كيْشان، راكيْشان، راكيْشان له لايهك بو لايهكيتر

جلودار: جلّهودار، پیّشهنگ، نوّکهر یا خزمهتکاریّك کهلهپیّش خاومنهکهی خوّی بهریّوه بروات، پیّشرمو، پیّشهنگ

جلوس: نیشتن، دانیشتن، نیشتنهوه

جلوگیر: ریگر، لهمپهر، بهرگر، نهوهی ری یابهر له شتیک یا کهسیک بگریت

جلوند: چرا، قەندىل

جلوه: ۱- دمرخستن، دیار خستن، ناشکرا کردن، رون کردنهوه ۲ - ناشکرا، بهرچاو، دیار، رون

جلوهگذان: ئاشكرا، رون، ديار، بمرچاو

جلوهگر: ئاشكرا، بمرچاو

جله: سمبهته، سمومته، زممبيّل، زمميّله، زمميّله كه له

گەلأى خورما يا لقە ناسكەكەانى دار بيّت جله: گرێ، گرێيوجكە

جلى: رون، ديار، رؤشن، روناك، بمرجاو، ئاشكرا

جلیب: جه لمب، نهوهی له شاریکهومبو شاریکی دیکهی ببهن بو فروش

جلیتفه: جیلقه، جلیقه، نیوهوّلیّکی کورت کوری له ژیّر جلموه لمبمری دمکمن

جلید: بههیّز، زوْردار، گازوْر، خوْرِاگر، وشیار

جلید: سههوّل، ناوی بهستو. بهمانای جهلادیش بهکار دمبریّت

جلیس: هاودهم، هاونشین

جلیف؛ جلف، سمرسمری، بمرهلا، گیر و ور، نمزان

جلیفه: وشکهسالی، سالی کهم باران، سالی نههات

جليل: جەلىل، گەورە، مەزن، بەشكۆ

جلیله ؛ گهوره، مهزن، ژنی ریزدار، ژنی بهشکو، سهلار

جلیه : رون، ئاشکرا، دیار

جم: فراوان، فره، زوْر، زیاد

جماء ژنی قه لهو، ورگ زل، پرگؤشت

جماح: چەموشى، سەركېشى، ياخى بون ئەسپ

جماد: بنگیان، بمردین، همرشتنکی بمستو و بی گیان

جمار: جەماعەت، ئاپۆرە، دەستە، قەرەبالغى خەلك

جماز: راكهر، غاركهر، تيژپي

جلب: جهنمب، کۆمهنی مهر و بزن و ههرچی که له شاری: دوه بو شاریکیتری دهبهن بو هروش

جلباب: جارشێو، عابا، جلى گەورە و بەربلاو

جلجل: زمنگونه

جاجلان: گژنیزه، گژنیز، گشنیز، گژنیژ

جلد؛ بەھيّز، چالاك، زۆردار

جلد: بمرگ، پنسته، تونکل، تونزال، پنستی مرؤفی یا ناژهل. بمرگ، نموهی بمسمر شتنکیتردا دهیکنشن وهك بمگری کتنبه یا دهنتمر

جلد: ليّدان، قامجي ليّدان

جلز: جیز، جیزهجیز، دهنگی برژنی گوشت

جلساء هاودهمهكان، هاونشينهكان

جلسه ؛ دانیشتن، کۆپ، کۆبوونەوە، دانیشتن بـۆ گفتوگـۆ

كردن لهسهر شتيك

جلعاء لێوشوّر، لج شوّرن ژنێك كه نـهتوانێت لێوهكانی كۆبكاتهوه و ههمو ديانهكانی بهدهرهوه بێت

چلف: جلَّف، سوك، سەرسەرى، خويْرى، ئەحمەق، بى

جلق: تاشين، سهر تاشين،

منشك

جلق: دەسىپەر، مشتاو، دەستىمر، ئاوھىنانەوم بەدەست

خۆراحەتكردن بە دەستى خۆ، جلق

جلگه: دمشت و دمر، دمشتی بمرز

جلل: کاری گەورە، ھەرمانى گەورە

جلمد: بەرد، تاشەبەرد

جلنار؛ گوٽنار، گوٽي ههنار

جلنبر: کۆنەپۇش، كەسىنك كە جل و بەرگى دراو لەبـەر

بکات یا لهبهریدا بیّت چلنبه: گارز، جلشور، قهسار، نهو دارهی جلی پیّدهشوّن

جلو: پیش، بهردهم، بهرابهر، بهرانبهر، بهر. بهمانای

ههوسار و جلهویش دیّت

جلواد: خوشر، ئەخلاق شر، رەوشت ناشيرين

جلواز: پاسەوان، پاسەبان، ئيشكچى

جلوخان: پیشخان، پیشگای مال، بمردهم مال و تملار

710

بهناز و مهکر

جمازه: تيژپێ، بلەز، چالاك، بۆ وشتر بەكار دەبرێت **جماش:** شۆخ، مەست، غەزەلخوێن، شانۆكار، فريـودەر،

جماع: جوت بون، نزیکی کردنی ژن له پیاو، گان کردن بۆ پیاو، گان دان بۆژن

جماعت: جهماعهت، دهسته، تاقمیّك، ژمارهیهك، ئاپوره جمال: جوان بون، رازیانهوه، جوانی، رازاوهیی، قوزی، شهنگی

جمال: ۱- وشترهکان ۲- وشترمفان، وشتردار

جمان: لۆلۆ، مراورى

جمجمه: كاسمى سمر، كاژير، كاميره

جمد: يەخ، سەھۆڭ، بوز

جمری: همست، سولکمر، دروزهکمر، هیچ و پوچ

جمشاك: كموش، بيّلاو، سمول، بيّبوّش

جمع: كۆكردنەوە، خركردنەوە، برھاڤ، كردنەسەريەك، كۆكردنەوەى شتە بەربلاۋەكان

جمع آوردن: كۆكردنەوە، خر كردن، سەريەك كردن

جمع كردن: كۆكردن

جمعه: ۱ کوبوونهوه، پیکهوهبوون ۲ همروهها به مانای حمفته یا حمتویش دیت

جمعه: همینی، حموتممین رۆژی حموته، رۆژی پشوی موسولمانان، جومعه، جمعه، همینو

جمعیت: دانیشتوان، کۆبونهوه، یهك گرتن، ههرمبالغی خهلاك و ههرومها به مانی دمستهیهك خهلاك که له شوینیکدا كۆبوبیتنهوه

جمل: دهسته، خهلك، گروب، تاقم

جمل: وشتر، حوشتر، حویشتر، دمقه، هیشتر

جمل: : گوریس، گوریسی ئەستور، تەنافى كەشتى

جملگی: تێکڕ۱، ههمو، ههموان، ههموی، گشتی

جمند: بيكاره، تهمهل، تهومزهل، ئەسپى تهمهل

جمله: ۱- ههمو، گشت، تێکڕا، پێکهوهههموی ۲- رسته، پێکهاتوه له چهند وشهیهك که ههانگری مانایسهکی

دیاری کراو بیّت

جموح: سەركىشى، رەم كردن، رەمىن، رەم كردنى ئەسپ

جموح: سمرکیش، یاخی، نهو کهسهی ناتوانیّت ریّگه له ههوا و همومسی خوّی بگریّت

جمسود: ۱- بهستران، بهستن، مهیین، وشك بونهوهی خوین۲- وشکی، خهموکی، خهمباری

جموم: زۆربون، فراوانى، زياد كردنى شتيك

جِموم: پراو، ليوانليو له ئاو، سمرريژ

جمهره: كەلەكە كردن، لەسەر يەك دانان، كۆكردنـموه، هەلچنين لەسەر يەك

جمهور: كۆمار، خەلك، تاقمىك لە خەلكان، كۆما

جمهوري: كۆمارى، تايبەت بە كۆماركۆمايى. بەماناى شەرابى كۆنىش دۆت

جمهوری: کوماری، رژیم و شیومیه که له حکومهت که له حبیاتی یه ک پاشا یه ک که س له لایه ن خه نکه وه بو ماوهیه کی دیاری کراو دیاری ده کریت و پینی ده نین سهروک کومار

جمهوری خواه: کوماری خواز، لایهنگری رژیمی کوماری

جمیع: کۆما، خهلکان، جهماعهت جمیل: باش، جاکم، جوان، روخسار جوان، بهدل، رازاوه

چىيلە : جەمىلە، رازاوە، جوان، دلېەسەند

جن: ١- چرۆ، شكۆفه ٢- لاوى، همرەتى لاوى

جـن: جن، جنۆكـه، بونـهومرێكى خـهياڵى و نـهبينراوه لهنێوان مرۆڤـ و رۆحەكان

جناب: گرێ,، هومار، جۆريكه لـه گـرێ، كـردن و هومـار كردن

جناب: ۱- ناوچه، بهردمرگا، ههیوان۲- بهریّز، ریّزدار، وشهیهکه بوّ ریّز لیّنان له گهورهکان بهکاری دمیهن، ناغا، گهوره

جنابت: پیس بون، گلاو بون، پوخنی، لهش پیسی، نهوحالهی مروّق دوای راحهت بون و شاو هاتنهوه تیّی دهکهویت

جنات: بهههشت

جناح: بال، دمست و بازوی مروّق، بالی مریشك، لا

جناح: : گوناح، بزه، سوچ، تاوان

جنازه: جهنازه، لاش، مردو، جهستهی مردو، مهیت

جنرال: ژنرال، جنرال

جنس: کهل و پهل، شتومهك، چتومهك، کالاً، چت جنس: 1 - 1 بهستن، بونه سههوّل 2 - 1 بهستو، سههوّل،

بمفر، بوز

جنف: ستهم، زوّلم، كارى نارهوا بهرامبهر به كهسيّك

جنگ: شهر، كوشتوبر، مشتومر، جهنگ، كوشت و بر له

نیوان جهند کهس یا سوپای دوو ولات

جـنگ آزمـا: شـمرٖکەر، بـه ئـەزموون لـه شـەردا، شـارەزا

لەشەردا

جنگ آزموده: شمرکمر، به ئمزمون، دليّر چاونمترس،

ہے۔ ربو۔ شمر دیتو

جنگاور: شمركمر، دنير، جاونهترس

جنگجو: شمرکمر، شمرانی، نازا، رهشید، شمرفان

جنگل: جەنگەل، دارستان، بىشە، بىشەلان، زەويەكەى

بمربلاو که پر بێت له جاره جۆراوجۆرەکان

جنگیدن: شمر کردن، جهنگ کرن

جن گير: جن گير، جنوكهگر، سينخ، مهلاً، شهو كهسهى

. کاری نوشته نوسینه بۆ لەناو بردنی جن یا گرتنیان

جِئْم: شيّوه، روالْهت، فياهه، روخسار

جنوب: باشوور، یهکیک له چوارلای باکوور و باشوور و .

رۆژئاواو و رۆژھەلات، جنوب

جنود: لهشكرهكان، سپاكان

جنون: شێتی، لەناوچونی عەقڵ، نەمانی ئاوز، جنداری،

حالْهتى شيْتى كه هەندىّ كات له مىرۆۋ دەردەكـەويّت و

هەندى كەس بۆ ھەمىشەلە گەٽياندايە

جنه: جن، جنوْکه

جنه: سپهر، قه نفان، سپير

جنسیس: رمسهن، پاك، همرشتنك له جورى خوّيدا

رمسەن بيّت

جسنين: داپوشراو و شاراوه بـۆ هـەر شـتێك. كۆرپەلـە،

مملۆتەكم، منائى ناو سكى دايىك كم هيشتا لــــــ دايــك

نەبوبىت

جو: جوّ، جه، دمغلّی هاوملّی گمنم که زیاتر دمبیّته

خورادنى ئاژەڵەكان

جناس: هاو جنس بون، هاور هگهزی

جنان: بهههشت باخي خوا

جنان: ۱- دل، هملب ۲- شهو، تاریکی، شهوی نهنگوسته جاو

جنان: سبهر، قه نفان، سبير

3., 0

جنایات: کۆی جنایت، بروانه جنایهت

جنايت: گوناح كردن، تاونا كردن، هەنەكردن، سوچ

کردن، بزهکاری، جهنایهت، سوچ، خهتا، کهتن

جنب: لا، تەنىشت، قەراغ، كەنار، ناوجە، بال، بىن،

بندمست

جنب: ١ - دوور، بيكانه، نامو، غمريب ٢ - لهش بيس

جنبان: بروانه جنباندن

جنبانىدن: تەكانىدان، بزوانىدن، بـزوانن، ھەئتەكانىدن،

شتیّك له شویّنهکهی خوّیدا ههلّتهگاندن

جنسبش: ١- جووله، تهكان، بسزوتن، بزوتنسهوه،

تهكاندران ٢ بهماناي بزوتنهوهيش ديّت، بزاڤ لڤين

جنبه: لا، تەنىشت، كەنار، گۆشەگىر، دوورمپەريزى

جنبيدن: تهكان خواردن، بـزوتن، بـزاوتن، خستنهگهر،

تەكاندران، ھەژاند، لقاندن

جنت: بههمشت، باخی خوا، باخی خوا لهو دنیا که

شــوێنی حــاکهکارانه بــه پێــی یاســاکانی ئایینــه

ئاسمانيەكان

جنتلمن: راهێنراو، پهروهرده کراو، جوامێر، ئازا، گهوره

جنج: قيژه، نمره، گرمه، هاوار، همراوهوريا

جنجــال: قــمرهبالغي، هـمراوهوريا، ئـاژاوه، فيتنــه،

دمنگەدەنگ

جنح: ١- ناوچه، پهنا، قهراغ رێ، ٢- بهشێك لهشهو

جنعه: بزه، كەتن، تاوان، خەتا

جند: سوپا، لمشكر

جندار: پاسهوان، ئێشكگر، ئێشكچى، ديدهوان، زێرمڤان

جندر: جل و بمرگ، پؤشاك، جل، جلك

جندل: بمرد، كلۆبمرد، تاشەبمرد

جنده: جنده، حيز، ژني گاندهر، روسپي، قهحبه

جندی: سمرباز، یهك له سوپا

جو: جۆگە، جۆگەلە، روبارى بچوك

جو: جهو، فهزا، نێوان زموى و ئاسمان

جواب: وهلام، ولام، پهرسف، پهرچ، برپهرچ، جواب

جواب گفتن: وهلام دانهوه، بهرپهرچ دانهوه

جواد: بەخشەر، بەخشەندە

جواد؛ تیژپی، ئەسپی تیژپی

جسوار: ۱- ئامان، بهلیّن، پهنا، پهیمان۲- جیرانی، دراوسیّیهتی، هاوسیّیهتی

جواری: بهلال، گهنمه شامی، کابه

جواری: ۱- همرمواش، کمنیز، کمنیزی کچ۲- کمشتی ۳- همتاو، خور۴ -- مار

جواز: ۱- تیپه پین، لی رمت بون، رؤشتن له شوینیک بو شوینیکیتر ۲- مؤلمت، رموا، سزا، ثیزن و همرومها به مانای پاسه پورتیش دیت

جواسیس: سیخور، جاسوس

جوال: جموال، جوال، جوال، جمواله، کیسهی دمغلی گمورمیی یهك لایی له خوری چندراو، تیر، تایچه، هوّر، گواله

جوال: گەرۆك، ئەوەى زۆر دەگەريت

جوال دوز: سوژن، دمرزی گهوره که بـوٚ دوریـنی جـهوالّ به کار دمبریّت

جوالقی: جموال فروش، نمو کمسمی جموال دمفروشیّت جوامع: کوّمملگاکان

جواميس: كاميش، كاميشهكان

جوان: گمنج، جموان، لاو، مروّق یا ناژهل یا دار که گهشتبیّته تهمهنی لاوی که له تهمهنی ۱۸ تا ۳۵ سالیه، جهحیّل

جوان بخت: خۆشبەخت، بەختەومر، كامەران

جوا نمرد: جواميّر، بهخشنده، ريّزدار

جوا نمرگ: جوانهممرگ، نهو کهسهی له همرمتی لاویندا

مردبيّت

جوانسه: ۱- لاو، گسمنج، جسمحيّل ۲- چسروّ، شسكوّهه، غونجه

جوانی: لاوی، همرمتی لاوی، گمنجی، جمحیّلی

جواهر: جمواهير، گموهرمكان، نمو بمرده گرانباييانـمى

بۆ رازاندنەوە و خەمەلاندن بە كار دەروات جوبال: بروانە جوال

بويدن، بروات عبوان

جوبه: جاڵ، بير، جاڵى قوڵ

جوبسه: گۆرەپسان و شسويننيك لسه شسارمكه سسموزه و

ميوهكانى بۆ دێنن بۆ فرۆشتن -

جوچگك: جوجكه، جوجهانه، جوجكى بچوك، جوچكهانه جوجه: جوجه، جوجچك، جوجكهانه، جوجكى مريشك،

بنے چوی هـ مر بالندمیـ مك كـ مـ تـ ازه لـ م هيلكـ م سـ مرى دم هينابيت

جوجــهٔ تیفی: ژیـشك، ژژو، ژیـژۆ، ژیـژو، ژیـژی، ژوشـك،

ناژهنیّکی بوچکه پیستی پره له درك جوخه: دسته، تاقم، دسته یا ناژهنهگان

. **جوخه:** چۆخه، كەوا، چۆغه، سەركەواى لە بووزو

جوخه: جال، چالاچو، بیری قول

جود: جواميّرى، بهخشين، پيّدان

جودان: جيكه لدان، جينه دان، جيقه لدان

جودت: جوانی، رازاوهیی، خهملیّنراوی

جودر: گۆلك، گويْرەكە

جودرو: جۆ دروينه، ومرزى دروينه كردنى جۆ

جسودو: جودو، كوشتى ژاپونى، زۆرانبازى ژاپونى،

جۆرێکه له يارى

جور: جوّر، شيّوه، شيّواز، وهك

جور: بمرزی، بمرزایی، و همرودها به مانای ماف یش

دێت

جور: ستهم کردن، ماف خواردن، زولم کردن

جوراب: گۆرموى، جۆرموى گۆرموا

جـوره: سـتـهمكاران، مـاخوّران، نـهوانــهى مـافى كـمسـانيـــرّ پـِـّشــِّـل دەكـەن

جوز: گوێز، تۆز، گوز، جوز

جوزاك: خەم، پەۋارە، كەسەر، داخ، خەفەت

جوزی: گویز فروّش، ئەومى سەرقائى كرين و فروّشتنى

گوينزه

جوڙك: بروانه جوجه

جوژگك: بروانه جوجگك

جوسان: گمران، پشکنین، گمران له ناو مالهکان بـق تالانی

جوسق: كۆشك، تەلار، بالەخانە،

جوسه: كۆشك، تەلار، بالەخانە

جسوش: زیبکه، جوش، شهو وردانهی له سهر پیستی مروّق دمردهکهویّت به تایبهت له هرمتی لاوی و بالق بووندا

جوش: کولان، هولتدان، کولین، گهرمی، کولانی ناو به هوی ناگر ۲- شورش، ناژاوه، ههرمبالغی، دله راوکی، نیگهرانی

چوشساك: كولين، قولاسدان، كولانى شاو يسا همر شلەمەنيەكەيتر

جوشان: بروانه جوشیدن

جوشاندن: كولاندن، هولت بيدان، كولانن

جوش خوردن: پنکهوه لکان، پهیومست بونی دوشت، لکان، لهحیم کردنی دو تیکه ناسن بهشیّومیهك له یهك جیانهکریّنهوه

جسوش دادن: لـمحيم كردن، جـوْش كردن، پهيومست كردن، پيكهوه لكاندن

جـوش زدن: كولان، هولتندان، تنووره بنون، بمريّساني، نيگمراني

جوشش: بروانه جوشيدن

جوشگاری: ناسنگهری، جوشکاری، لهحیمکاری، گاری لهحیم کردنی ناسن به یهکتر

جوشن: رزێ، قهڵغان

جوشن پــوش: زرێ پــۆش، شــهږکمرێك کــه زرێ لهبــهر

كردبيّت

جوشن ور: بروانه جوشن پوش

جوشیدن: کولان، هولتندان، هلت دان، کولاً،ن،گمرم کردن

جوع: برسیهتی، برسی بون

جوغ: نیر، نهو دارهی له ملی گاجوتی دهبهستن له کاتی زهوی کیلانده

.. . .

جوف: سك، ناوسك، ناف، ناو همر شتيك

جوق: دمسته، گروپ، تاهمینك له خهنك

جوگك: جوچكه، جوجه له، بينچوى مريشك، جيچك، حوجك

جوگندهی: ماش و برنجی، مهبهست له سهرو ریشیکی سب و ردشی تیکهلاوه

جوگی: یوگی، یوگا، یهکیّك له دمسته هیندومکان له هیند، مورتازی هیندی

جول: ۱- گەران، سووران، تەواف كردن ۲- مێگەڵە مەر، ران، رانە مەر، گاگەل

جولا: بروانه جولاه

جــولان: ســووړان، گــمړان، دموردان، بــۆ هــمرلا ئمســپ غاردان

جسولاه: جؤلا بوزوتهن، شال باف. بسه مانای جارجانوکهیش به کاردهبریت

جوله: تیردان، تیردانك، شوینی ههنگرتنی تیری كموان

جوله: مەل، مريشك

جولیدن: بروانه ژولیدن

جون: رمش یا سپی یا سور، سهوزی رمشباو

جونه: ۱- همتاو، خۆرئاوابون، دەممو ئێواره ۲- زوغاڵ، خمڵوز

جوهر: ۱ - گەوھەر، گۆھەر، رەسەنى ھەر شت<u>ن</u>ك

جوی: جۆگەلە، جۆگە، روبارى بچوك

جويا: گمران، لێکوٚڵينهوه، پشکنين

جوییسار: جوگهی ناو، جوّگهله، چهمی ناو، رووبار، جوّبار، چهموّگ

جويدن: جوين، جاوين، جووتن، لـمژێر ديانـدا نـمرم كردن، جوون

جويك: جۆگە، جۆگەلە، چەمى بچوك

جوینسده: پـشکنمر، لێکوٚڵمر، ئـمودی بــم دوای شـتێکدا دمگمرێت

جهات: لا، لايهنهكان، ناوجهكان، نهم لاولاكان

جهاد: همولدان، تێکوشین، خوماندو کردن، شمر کردن له رێگهی خوا

جهار: ئاشكرا كردن، دەرخستن، هينانەبەرچاو

جهاز: جیازی، جیاز، کهل و پهلی بووك بو مالی زاوا. به مانای کورتنانی وشتریش دیّت

جهالت: نهزانین، نهزان بون، بی میشکی، بی ناوزی

جهان: دنیا، جیهان، گهردوون، عالمم، همستی، کمیهان

جهان آفرین: نافرینهری جیهان، شهو کهسمی دنیا یا جیهانی نافراندوه

جهان افروز: جیهان رونکمرهوه، نازناوی همتاوه، خوّر

جهان بین: جیهان بین، نازنـاوه بـوّ حـاو، حـاوی جیهان

بیں

جهان پهلوان: پالهوانی گهوره، پیاویکهك که لـه هـممو پالهوانهکانیتر بههیزتر و گهورهتر بیّت

جهانتاب: همتاو، خوّر، روّرُ

چهاندن: بازدان، پـەرين، قەڭـەمبازدان، خۆكێـشانـەوە و بازدان

جهاندیده: دنیادیتو، جیهان بینیو، نهو کهسی دنیای بینیبیّت. به نهزمون

جهانسوز: ستهمکار، پاشای زائم و جیهان سوتین

جهانی سوم: جیهانی سییهم، دنیای سییهم، له دستهواژه سیاسیهکاندا میهو ولاتانه دموتریت که لهنیوان ولاتانی پیشه سازی روژناوا و ولاتانی پیشه سازی کومونیست جیگیرن و بی پشت بهستن بهوان

خوازیاری سمربهخۆیی و پیشکهوتنی خوّیانن

جهانگرد: گمشتیار، گمشتوّك، دنیاگمر، گمریدهی شاران جهان نما: جیهان نما، نمخشهیمکی گموه که شویّن و

بارودۆخى ھەمو ولاتانى تيا بيّت

جهان نورد: گەشتۆك، گەشتيار

جهانی ا جیهانی، تایبهت به جیهان

جهانیان: حیانیان، ثموانمی لمم جیهانمدا دمژین

جهت: لا، ناوچه، سو، لای، شهش لا که بریتین له، ژیّر، سهر، راست، جهپییش، باش

جهد: هەولدان، تێكۆشين، رەنىج بىردن، خىمبات كىردن، كۆشان

جهد: تاقمت، خۆراگرى، توانايى، ھێز، وزه

جهر: ناشكرا كردن، دمرخستن، نيشاندان

جهش: بروانه جهيدن

جهش: گریان، گرین، شین و روّ روّ، فرمیّسك له چاودا قهتیس مان

جهل: نەزانىن، نەفامى، بى ئاوزى، نەزان، نەفام

جهم: روگرژ، ناوچاوتال، مۆن، ئێسك هورس

جهمرز؛ قه حبه، گاندهر، روسپی، ژنی حیز، زینا، جوت بون له گهل ژنی روسپی

جهن: بروانه جهان

جهسنم: جهههننهم، جهحهندهم، دوّزهخ، شوێنی تاوانباران لهو دنیا

جهود: زەحمەتكىش، كۆشا، تىكۆشەر، خەباتكەر

جهود: یههود، یههودی، جولهکه، گاور

جهوری: بمرز، ناودار، بمناوبانگ

جهول: نمزان، نمفام، بيّ ميّشك، بيّ ناوز

جهوم: ناتموان، لاواز، سست، بيّ هيّز

چهیدن: پهرین، بازدان، قهنهمبازدان، نمسمر زموی بمرزبونموم و پمرین

جهیر: جوان، رازاوه، بی عمیب، ناسك، ناودار

جهیز: چالاك، تیژپێ، ئەسپى تیژپێ

جهیز: جیازی، ^تجیاز، شهوهی بووك له گهل خوّی بوّ مالّه، زاوای دمبات

جياد: باش، جاك، بهدل، پهسهند

جيار: ناههك، ساروج

جياش: بزوك، سمربزيو، بمريشان

جیاع: برسی، تیرنهبو، برسیهتی

جيب: گيرفان، جيّو، بەرىك، بەرك، يەخەي كراس،

جيبا: چيلكه، چيلكه و چهويّل

جیب بر: گیرفانبر، دز، نهوهی دهست دهکات به گیرفانی خهلکدا به دزیهوه

جيب، جوريكه له ترومبيل كه له جاده

ناريكهكهكاندا باشتر لهوانيتر دهتوانيت بروات

جيد: باش، زۆرباش، چاك

جیر؛ جیقه، فیژه، زیقه، دمنگی هاواری کورت

جير: گەچ

جیران: جیران، هاوسی، دراوسی

جیره: موجه، روزانه، شهو بره خواردنه یا پارهی به

برێکی دیاریکراو روٚژانه به کهسێکی دهدهن

جيره خوار؛ جيره خور، موچه خور، ئـهودى لـه كهسانيتر

به رۆژانه ومردهگريت

جيزگر: سوخۆر، بەرتىلخۆر، ريشوەخۆر

جيش: جەيش، سوپا، لەشكر

جيش: كول هاتن، قولتدان، هلتدان، كولأن

جیغ: قیژه، زیقه، هاوار، قیره، دهنگی ناسك و بهرز

جيف: بروانه جيفه

جيفه: لاشه، مردار، مرداروبو، مهيت، جهستهي بون

گرتوی مردو

جيك: جيك، جيكه، دەنگى بالنەكانى وەك چۆلەكە

جيل: سهده، قمرن

جين: جن، جۆرێكه له مهشروبات

جيوه: جيوه، بزۆك، زيوه، زيندو

ج: ج، پیتی پینجهم له نالفابیتی فارسی

چابك: چالاك، فرز، چوست، چەلەنگ، بەكار، لەش سوك، چابوك، چابك

چابك دست: شارمزا، جالاك، دمست رمنگین، زرنگ **چابك سوار:** سوار جالاك، سواركارى شارمزا، چاك سوار، سوكمله سوار

چاپ: جاپ، هونهری نوسینی ووشهکان و وینهکان لهسمر کاغمز به دمزگا و نامرازهکانی تایبهت بهم کاره. له ثیران و چین و همندی له وولاتهکان چاپی بهردین باو بووه. لهسمرمتاکانی سهدهی پانزمیهم له هولمندا لهسهر دار نهم کارمیان دهکرد. له سالی ۱۴۵۵ گزتهنبیرگ پیته سوربیهکانی دروست کرد و نهو به داهینهری چاپ ههژمار دهکریت

چا پار؛ جهپهر، نامهبهر، پؤست، بهههام بهر، پؤستهجی، شاتر

چاپار خانه: پۆستخانه، پۆسته

چاپچی: چاپچی، جاپکمر، کرێکاری چاپخانه، ئموهی له چاپخانه کاردهکات

چاپخانه: جاپخانه، ئـهو شوێنهی کتـێبی لـێ جـاپ دهکرێت

چاپلوس: ریاکار، ممراییکمر، ماستاوچی، زمان لووس، کاسه لیّس، خولتکمر، زمان جمور، مملاق

چاپیدن: تالان کردن، تالانی، بردنی دارایی خهانگ بهتالان

چاتلانقوش: چاتلانقەش، قەزوان، قەسقوان، ومنەتەق،

قەزخوان، قەزقوان، بەرى دارى دارمبەن

چاچلە: كەوش، پێلاّو، سەوڵ، پێپۆش چاچوڵ: فريو، كەلەك، فێڵ، مەكر

چاخان: چاخانچی، درق، هه نبهسته، چاپچی، زمان باز، فشه کهر، مهرایی کهر، کاسه نیس، بهیته شه، بافرق چادر: ۱- چارشیو، چارشق، ئه و عهباییه ی ژنان بیق

پستور، کو خویسانی دهپ<u>ن</u>چن ۲- خنسومت، سسایهوان، سهیوان، سهیوان، سهیوان، خهیمه، رهشمال، کون، تاول

چادر احسرام: بمفر، مهبمست بمفره که لمسمر زموی بیّت. سبیّتی بمفر لمسمر زموی

چادر شب: چارشق، ئەو جاجمەى نوينى تى دەپيچن چادر كېسود: شەو، ئەنگوستەچاو، مەبەست لىه شەوى

پادو جبود ساز در ساز ساز در در باز ساز در در ساز در در در ساز در در بازد در بازد در بازد در بازد در بازد در بازد داریکه

چادرنشين؛ چادرنشين، خيومت نشين، كۆچەر، خيلەكى،

گەرمىن، كويستان كەر، كەسىنك چادر ئىلى: ئاسمان، ئاسمانى شىن

پ ۱ یا . **چار:** چوار، ژوماره چوار

چار؛ کوره، کورهی خشت سور کردنهوه

چار ابرو؛ میّرد مندال، تازه پیّگهیشتو، گهنج که تازه پشت سمیّلی ردش بوبیّت

چارپا: بروانه چهارپا

چارپا: بروانه چهاربایه

چارپهلو؛ ورگ زا، سك زا، قەلەو، گۆشتن

چارچار؛ جاوجاوی، لاسایی کردنهوه، وتووویْژ، گفتوگۆ،

شەرەھسە، بۆلەبۆل

چارچوب: بروانه چهار چوب

چارزانو: بروانه چهارزانو

چارسو: بروانه چهارسو

چارشنبه: بروانه چهار شنبه

چارشنبه سوری: بروانه جهارشنبه سوری

چارقد: بروانه جهارقد

چارك: چارەك، چوارىەك، چارەگ، چارى

چارگامه: جوارناله، جوارنال، نهسپی لنگدانی توند، ..

چارگا: لهومرگا، شوینی لهومرینی مهر و مالآت

چارگوشه: بروانه چهارگوشه

چارمفز: بروانه چهارمغز

چارمیغ: بروانه چهارمیغ

چاروا: چارموا، جارموێ، جاروا، ولأخى سوارى بارى، چوارپێ، دموار

چاروادار: چاروهدار، ولأخدار، ولأخار، چارويدار

چاروناچار؛ بتمویّت و نهتمویّت، ناچار، بهناچاری

چساره: چاره، دمرهتان، دمرمان، راویّـژ، چارمسهر، ریّگهچاره، مهکر، فریو، فیّل و تهلّهکه

چسسارهاندیش: چارمسـمرکمر، دوورنهنــدیّش، ئــمومی لمبیری چارمسمر کردندا بیّت

چـــــارەبردار: چـــارەھەلگر، شــياوى چارەســـەر بـــون، جارەوەرگر

چاره پذیر: چارمسمرکراو، شیاو بن چارمسمر کردن، نمومی بتوانریّت دمرمان یاچارمسمری بن بدوزریّتموم چاره پرداز: چارمسمرکمر، شمومی لم شوّدمی کاریّث یاچارمسمرکردن بمربیّت

چساره پژوه : چارهسمرکمر ، چاره خواز ، شموه ی بهدوای چارهسمر کردنموه بیّت

چارهجو: چارصمدرخواز، چارصمدرکمر، شموهی بـمدوای حارصمر کردنموه بیّت

چارهدان: چارهزان، چارهسمرگهر، ئموهی چارهسمری لاینت

چارەسسىگال: چارەسسەركەر، چسارەخواز، چارەسساز، دوورئەندىش

چارەسىئىچ: چارەئەندىش، چارەسەركەر، چارەخواز، دووربىن، ئەوەى لەداھاتوى كارەكان دەروانىت

چارهشنا: چارهزان، چارهناس، دهرمانکهر، نهوکهسهی ریّگه چاره و دهمان بزانیّت

چارهگر: چارەسەركەر، دەرمانكەر، چارەويست، كەسىك

که بمنهندیدشه ریکه چاره بو شتیك یا كاریک بدوزیتهوه

چاریار: بروانه چهاریار

چاريك: بروانه چهاريك

چاشست: بومسه لایل، سسهره تای روّژ، دهسپیکی روّژ، هاوه تون، چیشته نگا، هاوه لاتی، ناشتایی، نهو خواردنهی دوای ههستان له خهو ده یخوّن

چاشت: چیشت خوّر، نهو کهسهی نانی بهیانی دهخوات، و مهبهست لهکهسیکه جاریّك نانی خوّرایی بهتامی خواردبیّت و دوباره لهتهماحی نهوهدابیّت. مفتهخوّر چاشتگا: چیّشتهنگا، هاوهتان، هاوهنّی، کاتی خواردنی هاوهنّی

چاشتهبند: سفره، نهو سفرهی هاوه لاتی لهسهر دادهنین چاشنی: تام، چیز، رؤح، چهشنی، نهوهی تهنیا بو تام کردن بینت

چاشنی چش: بروانه جاشنی گیر

چاشنی خور: مفتهخوّر، ئهوهی جاریّـك تـامی خـواردنی خوّرایی كردبیّت و دوباره لهتهماحی ئهودابیّت

چاشنی گیر: تامکهر، نهو کهسهی له خواردن دهچیّژیّت چاق: قهلهو، گوشتن، پر گوشت، تهندروست، ساز، جاخ، ساخلهم

چساقو: چەقق، كێـرد، ئـامرازێكى بـچوكە بـۆ بـرين و تاشين

چساقوتیز کس: چهقوتیژگهر، شهو کهسهی چهقو و هاوشیّوهکانی تیژ دهکات

چـــاقوکش: جــهقۆکێش، شــهرانی، کهسـێکه بهجــهقۆ کێشان همردشه لهخهڵك دمكات

چاك: قەلشت، درز، تليش، قەلش، كەلينن شەقار، قليش، تليش

چاکاچاك: لمت لمت، قلش قلش، شتيك كه قلش و تليشي زوري تيابيت

چاك چاك: لـهت لـهت، كـوت كـوت، فلَّش فلَّش، يـر لـهقلَّش، شمقار شمقار

چاك خوردن: هنشان، درز بردن، شم**ه**ار بون، شمق و شـر بون

چاك دادن: فلشاندن، شهقار كردن، تليشاندن، لهت كردن، برين

چاكر: نۆكەر، ھەرمانبردار، گويْرايەل، بەندە، كۆيلە، خزمەتكار

چاكروار؛ نۆكمرئاسا، بەندە ئاسا، وەك بەندەكان

چاكوچ: بروانه چكش

چال: چان، فولایی، فولی، فولیمك كه فولاییهكهی زیاتر لهیمهك مهتر نهبیّت، فولكه، فورت، فوقك، كهندان

چان: نهسپ، نهسپیک که مووی سور و سپی تیکهن بیت

چالاك؛ جالاك، جوست، جهلهنگ، زرنگ، زيرهك، كرژ، هؤجاخ، گورج، گورج و گۆل، بزيّو

چانش: ۱- ناز، مکر و ناز، خمرامان روّشتن بمریّگادا بمهوّی لمخوّرازی بسون ۲- شمر، جمدنگ، هیّسرش،

چالشگر: ۱- نازکهر، مهکراوی، بهمهکر، نهو کهسهی بهمهکر و ناز بهریّگادا دهروات ۲- شهرِکمر، دلیّر، نازا چالو: بروانه چال

چالیش: بروانه چالش

يهلامار

چالیك: هـ ملوكيّن، هـ ملوكان، گەمەيــ مكى مندالأنــ ه بەداریّکی گەورە لەداریّکی بچوكتر دەدەن

> چام: ناز، مهکر، عیشوه، خمرامانی، ناز و مهکر چام: شیّعر، غمزهل، هؤنراوه، همانبهست، هؤزان

چسامهزن: ژونسهر، ژونیسار، کهسسیّك و هوّنراوویسهك یسا ناوازیّك بهساز بژونیّت، گوّرانیبیّژ، سترانیبیّژ

چامهسرا : شاعیر ، هملبمست وان ، هۆزان وان چامیدن : میز کردن ، گمیزتن ، پیّشاو رشتن ، میزتن چامین : میز ، گمیز ، پیّشاو ، میزتن

چسانه: جهناکه، جهن، شهرزینگ، جهنه، جهناگه، نارزهن، نارچهن

چانه: گونك، گونكه، گونجر، ئەنگوتك

چساو: نالّـه، گریـان، گـرین، شـین و رِوْرِوْ، داد و بیّـداد، بانگ و هاوار لهتاو نازار

چاوان: بروانه چاویدن

چساودار: چاودار، گیایهکه وهك گهنم و لهناو گهنمدا دهروینت بهرزیهکهی تا دومهتر دهگات و وهك گهنم دهیکهن به نارد و لهدروست کردنسی ویسکی و جبن بهکار دهروات

چاوله: گولی سهد پهر، گولی سوری سهد پهر

چاوله: خوار، گێر، نارێك، چەماود، خومهر چاووش: جاومش، پێشرمو، پێشەنگ

چاویدن: بانگ کردن، گریان، نالآندن، شین کردن

چاه: چالّ، بیر، نهو چالّهی لهزموی دروستی دهکهن بــؤ هیّنانهدمری ناو، چالاّو

چاه بن: بن چاڵ، قولايي چاڵ

چاهجو؛ چاٽههٽكەن، بىر ھەتكەن، كەسێك كەكارى

هەڭكەندنى چاڭ و ھاوشێوەكانيەتى

چاهچه: جاٽۆكە، ھۆٽكە، جائى كەم ھولايى

چاهخانه : چال، بن چال،

چاهخو: بروانه چاهجو

چاه زنخ: چالی جهنه، چالی جهناگه

چاهسر: سمرچال، ليوارى چال

چاه كن: چاڭ ھەلكەن، چانى، بىر ھەلكەن

چساه کنمسان: چالی کهناعن، شهو چالهی یوسفی پیغهمبمریان تیخست

چاهى: جانى، تايبەت بەچان، زيندانى، گرفتار لەچان چاھيدن: بروانە جاييدن

چای: چایی، چای، چا، تۆچا، دەرمان چا

چسایدان: چاپیدان، نـهو دهفهری چاپی وشکی تیـا ههندمگرن

چایش: بروانه جاییدن

چسایکار: چاییکار، ئـ مو کهسـهی سـهرهالی چـنین و کۆکردنهوهی چاییه

چاييدن: سمرماخواردن، نــهخۆش كــهوتن لمســمرماوه،

سەرما بردن

چىپ: ١- چەپ، پێچەوانەى راست ٢- ھەڵە، ناراست، نارێك

چپات: شەقەزللە، شەپازللە

چپار: چەپەر، ھەر شتىكى دورەنگ، ئەسىپىك كە پەڭە و خالى جياوازى لەرەنگى خۆى پىوە بىت

چپ افتادن: دوژمنایهتی، هه لنه کردن، نهیاری، نهسازان لهگه ل کهسیکدا

چپان: کۆنه، شەق و شر، جلى كۆنه و دراو

چىپ انسداز: ١- چەپ دەست، ئەوەى بەدەستى چەپ كارەكانى ئەنجام دەدات

چپائدن: تی ناخنین، تی تهپاندن فاخنین، پر کردن، تهپاندن، تیخستن، تی خنین، شتیک بهزور خستنه ناو شتیکیم

چپاول: تالآن، تالآن و برو

چپاولچی: بروانه چپاولگر

خيّل، جاوتاكەوتاك

چپاولگر: تالأنجى، ئەو كەسەى تالأنى دەكات

چپ بودن: ۱- ناراست بون، دروزنی ۲- جمپ مستین عادمت گرتن بو نهنجامدانی کارهکان بهدمستی جمپ ۳-

چپچاپ: چٽِپه چٽِپ، شٽِبه شٽپ، شٽقه ماج، ماج ڪردن بهدهنگي بمرز

چپچل: کەوش، پێلاّو، قۆندەرە، پێ پۆش

چپچپیله: خلیسك، خز، زموی خلیسك و خز که هاچی لهسهر بخلیسکیّت، تهحیسانك، تهحس

مسر بسیسیت: بدست دست مدیری

چیپ دست: چهپه، چهپ دمست، نهومی کارمکانی بهدمستی چهپ نهنجام دمدات بهپیّجهوانهی دمست راستهکان

چپر : چمپهر، کهپر، تمیمان، پهرچ، پهرژین، پهرچین، تامان، دهرگا و دیوای لهشوول

چپر؛ چەپەر، نامەبەر

چـــپ رفـــتن: لارێ رۆشــتن، گــومرایی، بــمرەو لای چــمپ رۆشـتن، نـمسازان، ھەڭنەكردن، نـەگونجان، نـەيارى -

چُپ رو: گومرا، لاړێ، سـمرلێ شـێواو، لـهنا دمسـتهواژه سياســيهكاندا بــهماناى تونـــدږهو دێــت و مهبهســت لهكمسێكه نـهيارى رژيمى ولاتهكهى بكات

چپسیدن: بروانه جسبیدن

چپش: بزن، بزنی نیری یهکساله، گیسك، گیسك،بهجکه بزنی لمشیر براوه

چپ شدن: ۱- ومرگمران، شاومژوّبون، ههلگمران، جمپ بون ۲- گومرا بون، رێ ون کردن ۳- دوژمنایــهتی، نمیاری، نمگونجان، کموتنه سمر رق

چپ کردن: ۱- ومرگمړانن، ئاومژوّ کردن، چمپ کردن ۲-بـمرمو لای چـمپ روّشـتن، گمړانـموه و بـمرمو لايـمکيـتر روّشتن

چپ گرا: چهپ خواز، چهپ، چهپ دهست، کهسێڬ کهلهگهڵ سیاسهت و شێوازی بهرێوبردنی ولاتهکهی نهیار

چپل: چهپهڻ، پيس، پۆخـڵ، چڵكن، ئـەوەى بـەردەوام خۆى و جل و بەرگەكانى پيس و چلكنه

چپلك: چەپەل، پىس و پۆخل، گلاو، چلكن، بـەماناى مردارموه بويش بەكار ديّت

چپلوس: مەلاق، مەرايى كەر، كاسەليْس، ماستاوچى

چپلە: زللە، شەھازللە، شەپازللە

چپو؛ تالآن، بردن بەزۇر

چپه : سمول، سمولی بملمم لیخورین

چپه: ۱- ومرگمران، ههنگمران، سهرنوخون، سهرنوخین ۲- چهپه، چهپ دهست، نهوهی زیاتر بهدهستی چپه کارمکانی دمکات

چپيلان؛ تى تەپىن، تى ئاخنىن، رۆشتنە ناوشوينىك بەزۆر، خۆ تى خزانن، خۆ تى خستن، خۆ تى ڧرىدان چپيرە: كۆ، كۆما، كۆمەل، ئاپۆرە، كۆمەلاك خەلك كەبۆ كارىك لەشوينىكدا كۆبوبىتنەوە

چتر: چهتر، سهیوان، شتیک که بنؤ پاریزگاری کردن لهبهفر و سهرما و باران بهکاری دمیهن

چتر آبگون: ناسمان، عاسمان

چتر آبنوس: شهو، شهوی ئهنگوسته چاو

چتردار: چهتردار، ههلگری چهتر، شهو کهسهی چهتر بؤ چاشاکان دهگریت

چترزر: همتاو، خور، روز

چآرسساز: چەترساز، چەترچى، ئەوەى چەتر دروست دەكات

> چتر سیمایی: مانگ، مانگی شهوی چوارده چتر سیمین: مانگهشهو، مانگی شهوی چوارده چترشام: شهو، تاریکی، شهوی نهنگوسته چاو

چتر عنبری: شموی تاریك، شموی ئمنگوسته حهاو

چترنج: شمرمنج

چترنور: ههتاو، خۆر، رۆژ، خۆرتاو

چسترى؛ چەترى، تايبەت بەجەتر، لەش يودى جەتر،

ئەومى لەچەتر بچيّت

چتلاقوچ؛ بروانه چاتلانقوش

چستو: ہمردہ، داہوش، پوشمر، ئمو ہمردہی بمسمر کمسیک یا شتیکیا دمدمن بوٹ ئموری لمچاو دوری بمنمورہ

چته: چریك، فیدایی، پیشممرگ، گمریلا

چسخ: شهن، شانه، شهو چوارشانهی خهرمانی پین بهبادهدمن

چچك: ١- خال، نهو خاله رمشانهى لمسمر بيّستى مروّق دمردهكهويّت، نوختهى سمرييّست ٢- ناوله ٣- گول ۴- رو، روخسار، روالمت

چچله: بروانه حجول

چچو: معمك، معمكۆله، معمه، گوانی ژن، چچك چچوله: تیتلك، فیتك، فیتكه، ئـهو تیكـهی گۆشـتهی ناوشـــهرمی ژن كــه دەكەويّتــه ســـمرەوه و لـــهكاتی خهتینهكردندا دەیېرن

چخ: كالأ، بمركى شمشير، كافلان

چخ؛ شەر، جەنگ، ھەرا، ھەولدان

چخ: چلك،كيم، پيسى، كيم، قريز

چِخ: چِخ، چِخه، وشهیهکه لهکاتی دوورکردنهومی سهگ بهکار دمبریّت

چخان: تێكۆشەر، شەركەر، خەباتكەر

چخت: سهقف، سهقفی خانو، بان

چىغماخ: چەخماخ، چەخماخ، ئىامرازى ئىاگر پېكىردن، چەرخ. بەماناى ئەو كىسەش دۆت كەدەرزى و بەنى تىا ھەلدەگرن

چغماق: ۱- چهخماخ، مقهنزی، تفهنگ ۲- چهخماخه، نامرازی ناگر پیکردن

چغیدن: همولدان، تیکوشین، شمر کردن، خمبات کردن چغین: جلکن، بلکن، پیس، پؤخل، چلکاوی، برینیک که جلک و تمری همبیت

چدار: پێبەند، پێ بەست، ئـەو تەناڧەى دەسـت وپ ێـى ئەسپى پێ دەبەستن

چلىر؛ چارە، رێگە، چارەسەر، دەرمان

چسدن: چنینهوه، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه و لیّکردنهوهی گول یا میوه لهدار، ههلگرتنهوه

چر: کێ، کیر، گون، شهرمی پیاو، نێرینهی پیاو

چسرا: لــهومړين، لــهومړان، لــهومړيان، چــمرين، ئــالف خواردنى ثاژمل

چرا: بۆ، ئەبەرچى، بە ج ھۆيەك

چسوابه : سمرشیر، همهماغ، همهماق، سمرتیك، تویدژی سمرشیر و ماست

چراگه: بروانه جراگاه چرام؛ بروانه جراگاه چرامین: بروانه جراگاه چراندن، ئالفدان چرایی: چەرين، لەومرخور، ئاژەنيك كەدەلەومريت چـرب: ١- جهور، رؤناوى، دهؤن، همر شتيك تيكمل بمروّن بیّت ۲ - زور، زیاده، فراوانی چرب آخور: چەورخۆر، زۆرى خواردن و ئاسودميى ژيان چربائدن: جهورکردن، قەلەو کردن، فراوان کردن، زیاد كردن چرب بالا: ئەندام رێك، بالأ بەرز، رێك و هۆز چرب پهلو: هه نهو، گؤشتن، به گؤشت چربتر: چەورتر، رۆناويتر. زيادتر، فراوانتر چرب خونی: چەورى خوين، زۆر بونى رينژمى چەورى خوێڹ چرب دست: شارمزا، ليزان، جالاك دمست، زيرمك، دمست رمنگین، کارکوشته چرب زبان؛ زمان جهور، شیرین زمان، ریاکار، کاسهلیّس، خۆش قسە چرب سخن: قسه خوش، زمان شیرین چرېش؛ بروانه چربيدن چرېك: ناوساجى، زرووبى، نانى ناو رۆن، جۆرنىك لەنان که همویرمکهی لهناو رؤندا سور دمکهنهوه چربك: سمرشير، هميماغ، سمرتيك چربك: درق، هەلبەستە، بوختان چربك: مەتەن، ئىجار، ئەگز چرب گفتار؛ زمان جهور، قسه خوّش، خوّش دو چربگو: بروانه جرب گفتار **چربو:** بروانه چربی چربوز: مشكهكوير، مشكى سارايى

چربه: بروانه چربی

هێمنی، هێدی بون، سازان، گونجان

چربی: ۱- چهوری، رؤناوی، رؤندار بون، ۲- نمرمی،

چراخ: بروانه چراغ چسراخور: لــهومرگا، جــێ لــهومر، ئــالف زار، شــوێني لەومرينى ئاژەل چرازار: بروانه جراخور چرازن: نهومرخور، نهومركمر، نهو ناژمنهى دهنهومريت چراغ: چرا، جراو، لامپا، لهمپه، روناكيدمر لهتاريكي چسراغان: چراخان، چراغان، چبرای زوّر کهلهبهزم و بۆنەكاندا رۆشنى دەكەن چراغ پرهیز: جراتور، لهنتمر، شهوهی چاری تیدهکهن بۆ ئەوەى بەبا يا شتيىز نەكوژێتەوە چراغ تورى: چراتۆر، چراتۆرى، جۆرە چرايەكى نەوتيە که بهزهختی ههوا نهوت بهلولهی سهرموه دمگات و لهشويني ناگركه تۆريك ههيه كهناسوتيت و روناكي لهجراكانيتر زياتره چراغچى: جراچى، نۆكەر، خزمەتكارنىك كە لەمالىكدا لێپرسراوي ههٽکردني چراکانه چراغدان: چرادان، شوین، یادمفریک که چرای تیا ھەندەگرن چراغ روز: ۱- همتاو، خور، روژ ۲- چرای روژ، جرای كهم نور وەك جرايەك كەلەرۆژدا ھەٽيبكەن چراغساز: چراساز، چراچی، ثهوهی چرا دروست دهکات چراغسسنگ: مؤميا، مؤميايي، مادهيهكه لهههندي لمئمشكهوتهكان و درزى بمردمكان ديتهدمر چـــراغ كـــش: چــراكوژ، ئــهوهى چــراجهكوژيت و دميكوژێنيّتهوه چراغله: ستير ستيروك، ئەستيروكه، گون ئەستيره چراغوار: چرائاسا، ودك چرا چـراغواره: قەنىدىل، فانۆس، فانۆز، ئەنتىمرى، فەنىمر، شويّن چرا كەلەشوشە دروستى دەكەن و چراى تيا چراغوره: بروانه چراغواره چراغينه: ستيروك، گول نەستيره چراگاه: نمومرگه، نمومرگا، شوینی نمومرینی ئاژمل

چراگر: لهومرگهر، ئهو ئاژهنهی دهلهومریت

چربیدن: زیاد بون، فراوان بون، مشه بون، زانوبن، سمرکهوتن، فورس بون، زیاد کردنی کیش و فورسایی چسرت: باویسک، ومنهوز، پینهکی، خهوهکوتکه، هینشکین خهوی، نوفرسکین، سمرخهو، سوکهخهو چرت: ههلیت و پلیت، پوچ و بی ناومروک، قسهی بی

چـــــرتکه: چــــۆرت، جوارچـــــێومیهکی بــــجوکه کهدوکانــدارمکان لهکۆنــدا بــۆ حــسێب کــردن کــهڵکیان لێومردمگرت، جۆرتکه

چــرخ: چــهرخ، هــمر شــتێك ســووړانى دمورانــى خــۆى هــهبێت و بــهدمورى چــهفى خۆيــدا بــسورێتموه ومك تايهى ترۆمبێل و گارى و هاوشێومكانى

چرخ: ئاسمان، قەلەك، رۆژگار، زەمانە، گەردون

چرخ: كەمان، كەوان

چرخ؛ دمف، دايره، بازنه

چرخان: چووړاو، خول خواردو، خولانهوه، سوړيانهوه چرخ انداز؛ کمواندار، تيرهاويّژ، کمفاندار

چسرخاندن، جهرخاندن، زفراندن، چهرخیان، سوراندن، خهرخیان، سوراندن، خولدان، سوراندن، خول خول پیدان، جولاندنههی چهرخ بهدهوری چهقهکهی خوی ۲- بهریوه بردن

چرخ چاه؛ جمرخ، ئامرازى ئاوپى ھەلكىشان لەبىر

چرخچی: ۱- چەرخچی، سورپنەری جەرخ ۲- تۆپھاوێژ، تەقەكەر، تىرھاوێژ، كەواندار

چسرخ خسوردن: سسورخواردن، خسول خسواردن، جسمرخ خواردن، زهْرِين، سوران، سورشان بمدموری خوّ ياشتێك چرخ دادن: سوراندن، جمرخ دان، خولاندنموه، زهْراندن چرخ دوار: ئاسمان، هملمك، گمردون، روّژگار

چرخ ریسی: چەرخ، قرقرد، غەرغەرد، داروكەى دەزو ل<u>ئىنچان</u>

چرخ فلك: ئاسمان، گەردون

چرخله: چمرخهله، **ه**َرِهَرِه، غمرغهره، داروکهی دمزو لیّبیّجان که ژنان کاری پیّدهکهن

چرخوك: خوله، خولخولۆكه، سەبىلهى شەيتان، داريكى لەخەرت دراوى نوكداره بەكلك دەيسوريننموه چرخه: چەرخه، ھەر شتيكى ھاوشيودى چەرخ، تەشى، نەتەرە، ئامرازى ساكارى بەن بادان

چرخیدن: خولانهوه، سورشخواردن، زفراندن، سوران چرد: بهردمرگا، پیشگا، پیشدهر، بهرههیوانه، دمرازینك چرد: بهرده اروخسار، رونگی پیست و جهستهی مرؤف، سهوزه، نهسمهر، گمنم رمنگ چرس: بهند، زیندان، نهشکهنجه، نازار، گرفتاری چرس: سوال، درؤزه، نهوهی دمرویش و سوالکهران به

بروانه چريدن: چرغ

سوال كۆيدەكەنھوە

باشـه، واشـه، باڵـهوان، ترومتـه، باڵندهیــهکی راوکـهره بهرمنگی خوٚلهمێشی که بالهکانی رِمش و سپیه

چرك: ۱- چلك، پیسى، مادهیه كى سپى رهنگه له دومه ل و برین دیته دهر، كینم، كیم، جهراحه ت ۲- چیلك، هرینژى، پیسى، په لهى پیسى لهسهر جل و بهرگ و همرچى

چــرکاب: چـلکاو، شاوی پـیس و ناپـاك، چلکاوی،چـلکن، گلاو، پۆخل

چرك آلود: چنكن، چنكاوى، پيس، گلاو

چِرگِينَ: ناپاك، پيس، گلآو، پيس وپ وِّحَلَّ، قريْرُاوى چِرم: جهرم، پيْسته، پيْستهى گا ياوشـــر كــه خوّشــيان كردبيّت. گوين، پيْسه، گمڤل

چرمدان: هممیانه، هممانه، ئهو کیسهی پارهی ت<u>ێ</u>دهکمن و لهکممهری دمبهستن

چرمگر: چەرمچى، پێستەخۆشكەر، ئەوەى كارى خۆش كردنى بێستەيە

چرمه: چەرمو، ئەسپ، بەتايبەت ئەسپى سپى چـــرمين: چـەرمين، تايبـەت بەچـەرم، ھەرچى ئەچـەرم دروست كرابيّت

چسرند: هـەلىت وچـلىت، قىسەى بـێ مانــا، فــيرۆ، بـێ ناومرۆك

چرندو: کرۆژە، کرۆژنه، کرۆژەلە، ئ<u>ۆ</u>سكى نەرم، کرکرك **چرنە:** لوولە، لولوى مەس<u>ئ</u>نە يا ئافتاوە

چسروك: چرچ و لـؤج، لـؤج كەلـەناو جـل و بەرگـدا دەردەكەويت

چروکیدن: چرچ بون، لؤج بون، کرڑ بـون، چـرچ و لـؤچ بـون

چروند: فانوس، فانوز، لهنتهر، جوریك فانوس که چرا لهناویا دادهنین بو شهوهی لهبهر ههرهشهی بادا نهکوژیتهوه

چرونس: چرونس، دراوی باو لهناو ولاتی روسیا چرویدن: جارمسهر کردن، جاره کردن، دمرمان کردن، بهدوای جارموه بون، جارمئهندیشی

چسریدن: لـمومرین، لمقـمرین، ئـالف خـواردن، ثالیـك خواردنی ناژهل

چريدنگا: نەومرگە، نەومرگا، جى نەومر

چريدنى: نالف، ئاليك، ئەوەى بۆ لەوەر شياو بيّت

چریك: چریك، خۆبـەخش، پـێش مـەرگ، گـەریلا، ئــەو كەسەى خۆبـەخشانە ئەشەردا بەشدارى دەكات

چز: مەيمون، عەنەتەر

چژد: چرچرك، چرچيرۆ، دەعبايەكە لەكولە دەچيّت رەنگى سىموزە و لەھاوينىدا بىمزۆرى لەمەزراكانىدا دەردەكەويّت و ھەمىشە دەنگى ليّوه ديّت

چزغ؛ بروانه چزك

چزك؛ ژيشك، ژيژو، ژيژك

چسان: چون، چون، بهج شيوميهك، چون، چون حد:

چسپ: چەسپ، نوسەك، سريش، مادەپەكە كە دوتىكە كاغەز يا شوشە يا ھەرشتىكىتر بە يەكەوە دەلكىنىت چسباندن: چەسپاندن، لكاندن، پيوە نوساندن، پىكەوە لكان، پىكەوە لكاندن، دوشت بەشىيوميەك جياكردنەوميان درواربىت

چـسېيدن: لکان، لکين، نوسان، پێکهوه لکان، پێکهوه نوسان

چــست: ۱ ـ جوسـت، جـالاك، فــرز، زيــرهك، زرنــگ ۲ ـ بههێز، خۆږاگر، قايم ۳ ـ توند، خێـرا، بلـمز ۴ ـ تـهنگ، لكاو، تمسك، ۵ ـ جوان، فيت وفۆز

چسته ؛ ناواز ، ستران، گۆرانی، ناههنگ

چسته : شیردان، شیردانك، گوان، گوانی مهر **چسنگ:** ۱ - کهچهل، تاس، بـێ مـو، ئـهو کهسـهی سـهری توکی پێوه نهیێت ۲ - قمشان، داخی ناوچاوان

چش: چاو، چەڤ

چش: چێڙ، تام، چێشتن

چشاندن: چیشتن، تام کردن، تام و خوی کردن، کهمیّك له خواردنیّك خواردن بوّ تام کردنی

چشایی: چێشتن، تام کردن، یهکێکه لهههستهومرهکان چــشفر: شـوێن پـێ، ثــهو شـوێن پـێ یــهی لــهمرۆ**ﭬ** و بـهتایبـهت له ئاژهڵهکان بـهجێ دهمێنێت

چشك: ۱- زۆرى، فراوانى، فرەيى، زيـادى، ۲- زۆر، فـرە، مشە، فراوان

چشم: جاو، جەڭ، جاڭ، ئەندامى بينين لەمرۇڭ و ئاژەل، جەم، ديدە، جەو

چشم آرو: چاومزرا، شتیک که بوّباراستن له چاوی پیس دمینوسن و یابهمالهوه هملیدمواسن یاخوّیان هملیبگرن چشم آغیل: موّره، خیّسه، سهیر کردنی چاو بهتورهیی چشم انداز: دیمهن، بهشیک لهکیّو یاسارا که چاو همموی ببینیّت، نموه ی یه خار بمر چاو بکهویّت، چاوگه چشم باز کردن وه، چاو هملیّنان، بمالگا هاتنهوه، همستان له خهو، بیّداربونهوه

چشم بد: جاوی پیس، جاوی رمش، جاویِّك كەكاریگەری خراپ بەجیّىهیّلیت

چشم بسراه: چاومروان، چاولمرِێ، چاومنوار، چاومرِێ، ئەوەى چاومرِوانى شتێك يا كەسێك بێت .

چشم برداشتن: چاو هەلگرتن، چاولەسەر لابردن، سەير نەكردن، لى نەروانىن، سەير نەكردن

چشم بستن: جاو بمستن، جاولهسهریهك نان، پیلو خستنهسهریهك و نهروانین، جاولیّقوچان، جاو نوهان چشم بلبلی: فاسوّلیا، فاسوّلیایی سبی کهخالیّکی رمشی

چشم بند: چاوبهست، چاوبیّن، چاوبهند، نهوپارچه یا پهروّیهیی که چاوی کهسیّك یاناژهایّیکی بیّدهبهستن چشم بندانك: چاوشارکی، همراهمرا، همرمهمری، گهمهی چاوشارکی که کهسیّك چاوی دمبهستیّت و نهوانی تر خوّیان دادمشارن

چسشم بندی: جاوبه ستن، چاوبه ندی، جادو کردن، ئەفسونگەرى

چشم بی آب: جاوحیز، بی شمرم، بی حمیا، بی نابرو چشم بیمار: خوماراوی، چاوی نیوه بمستراو که شاعیران بهجوانی ومسفی دهکهن

چشم پزشك: پزشكى چاو، ئەوەى نەخۆشيەكانى چاو چارەسەر دەكات

چشم پناه: چاومزرا، شتێك كمبوّ پارێزگارى لمجاوى پيس دروستى دمكەن

چشم پوش: جاوپوش، ئیبورده، نهوهی جاوپوشی بکات و شـتیک یاکاریّــک بهنــهکران نهبهرچــاو بگریّــت یانهشتیگ خوش بیّت

چشم پوشيدن: جاوپوشين، ليَخوَشبون، بهخشين، ليَبورين، ليَبوردن

چشم پیش: جاوشۆر، سەرشۆر، شەرمێون، شەرمەزار چشم تنگ: بەرجاوتەنگ، بەخىل، رژد، جاوجنۆك چشم چران: جاوحيز، پياوێك كەبۆ ھەوەس لەكجان و ژنان بروانێت، نەزەركەر، جاوجەرێن

چشم خواباندن: چاوپوشین، لیبوردن، لینهگرتن چشم خوردن: چاولیدران، چاوبمرکهوتن، بمرچاوی پیس کهوتن، مهبهست لهکهسیکه چاوی پیس کاری

چــشمداشت: چـاولمرێ بـون، چـاومنواری، چـاومرێی، چاومروانی بۆگمشتن بهکمسٽِك يا شتێِك

تێکردبێت

چشم داشتن: جاومرێ بـون، ئـارەزودارى، ئارەزومەنـدى، خواستن، چاولەدوبون، چاوەنۆر، چەمەرا، چاڤنێر چشم دريده: بـێ حـهيا، بـێ شـەرم، بـێ ئـەدەب، ئـموەى هيچى پـێ عميب نـەبێت

چشم دل: چاوی دن، چاوی عمقل

چمشم رسیدن: بمرچاو کهوتن، چاوی پیس لیّدان، کاریگمری دانانی چاوی پیس لمسمر کمسیّك

چشم روشنی: چاورونی، پۆیله، ئەو دیاریهی بـۆ بـوك و زاوا دەيبەن

چشم زد: موروه شینه، نهو موروه ردش و سپیهیی بوّ نههنِشتنی کاریگهری چاوی پیس بهملی منالهوه ههنیدهواسن، چاوهزار

چشم زد: چاوتروکان، چاولەسەريەك دانان، مەبەست لەكاتىكى زۆركەمە

چشم زدن: چاولندان، به چاوی پیس لهکهسنگ روانین و زیان گهیاندن پنّی، چاو چلّه، چاویّنی، توشی به لاّ بون له چاوی پیسهوه

چشم سپید: چاوشپی، بی شمرم، بی حمیا، پیّداگر، چاوسور، چاوفایم

چشم شور: جاوپیس، جافینوْك

چشم غـره: مـۆر، خێسه، بـه تورمييـهوه لهكهسێك يـا شتێك روانين، جاو لێ بر كردنهوه

چشم: فروبستن: چاوبمستن، چاو لمسمريهك دانان، سمير نمكردن، چاو ليك نان

چسشمك: چاو داگرتن، سوچى چاو داگرتن بىق تىگەياندنى مەبەستىك، ئىشارە كردن بـه پىلوى چاو، چاو فرتاندن، چاوفرتكى

چشم کردن: بهجاوهوه کردن، جاولیّدان، زیان گمیاندن چشم گرداندن: جاوه جهراندن، زهق روانـین، بـهموّرِهوه لهکمسیّك روانین، خیّسه کردن

چشم گرم کردن: چاو گهرم کردن، سهرخهو شکاندن، کهمیک خهوتن چشید: چهشتی، تامی کرد، خواردی

چشیدن: چیشتن، تام کردن، خواردن، خواردنی کهم له چیست بر تام کردن

چغ: پەردە، پەردەى حەسىرى، پەردەيەك ياكەپريك كە لە توولى بارىك يا قامىش دروستى دەكەن

چفته: لیان، لاکان، جۆرێك لمپیلاو که لمسمر بمفر لمپێی دهکمن

چفز: قرپۆك، بۆق

چغز: دومهڵ، هونێر، کوان، دمهڵ، برينێك که ناوهکهی پر له کيم بێت

چفرواره: هموزه، هۆزه، جله شینهی سهرئاو

چفريدن: نالاندن، شين و رۆرۆ، گريان

چفك: چۆلەكە، پاسارى، سف

چفل: چەق، ھەرشتىكى رەق و سەخت، شتىك كە لەژىر دداندا جوان نەجورىت وەك گۆشتى كال

چفل: زری، جل و بمرگی شمر

چفل: دوزمان، قسهبهر، قسههێنهر، سيخور، كهسێك كه هـمركات ثيرادێـك لهكمسێك ببينێـت سـهروتر لـهخؤى ئاگادار بكاتهوه

چفند: زل، ئەستور، زەبەلاح، گرێى گەورە

چسفندر: جهومندمر، جونهر، گیایهکه گهلای پان و گهوره که سی جوّری ههیه بوّ خواردنی مروّق و ناژملّ و دروست کردنی شهکر کهلکی لیّ ومردهگیریّت

چفندرکار: چۆنەرکار، جوتيارى چۆنەر، ئەو وەرزێـرەى کارى ناشتن کۆکـردنەوەى جۆنەرە

چفو: چۆلەكە، پاسارى

چفت: داربهندی لهژیّردار، نهو دارهی میّو و یا کهدوی لهسمر دهخهویّنن، دارمیّو

چفت: سەقف، تاق، ھەرشتىكى سەقف ئاسا

چفت: نائقه و زنجیری درگا، کیلؤن، چفت، پشت درگا، ئەوەى پشتى درگاى قايم دەكەن

چفته: چەماوە، كۆم، چەميو

چسفته: درق، هه لبهستراو، بوختان، گومانی خراپ، رهبینی چشم گشته: خيّل، چاو خوران، خويّل، خوويل، كمسيّك

رهشکێنهی چهپ و چیره و یهك بهدو دهبینی

چشم نهادن: چاو تێبرين، چاو خستنه سمر، چاومدێرى

مالٌ و سامانی کهسانیتر، بی نیاز، بی تهماح

چشم و گوش باز: چاو گوی کراوه، زانا و بینا و ناگا

چشم و همچشمی: رکهبهرایهتی، چاو چاوی کردن،

چاولێکەرى، رژدى بردن، چاو لێکردن، دەمـه لاسـکه، لاسايى کردنەوە

----<u>بى</u> ــرـــــرد

چــشمه: سمرچـاوه، سمرچـاوگ، چـاوگه، چـاوه، كـانى،

كانياو، ئەو شوينەى ئاو لىي ھەندەھولىت

چشمه: کون، همرکونیّکی ورد وهك کونی دمرزی

چشمه: سمرچاوه، سهرهتا، سهرهتای همر شبتیك، و مهبهست له خوّره

چشمه چشمه: کون کون، همر شتیّك که کونی زوّری بیّت

چشمه حیات: کانی ژیان، ناوی حمیات، ناوی ژیان، کانی خزر

چشمه حیوان: کانی ژیان، ناوی ژیان

چشمه خضر: کانی خزر، ناوی خزر یا نهایاس، ناوی ژیان، ده نیز کانیه که اداریکیدا که همرکهس لیّی بخواتهوه تممهنی پسی دهبریّست، نها نهسکهندمری گهوره بهدوایهدا روّشت به لاّم پیّی نهگهشت و خزری پیغهمبهر لهو ناوه خواردوّتهوه و تهمهنی بوته ههمیشهیی

چشمه خیسز: زموی پر ئاو، کانیاو، زمویهك که همر

شويننيكى هەلكەنن ئاو بيتەدمر

چشمه سیماب: ههتاو، خۆر، چاوی خۆر

چشمه گاه: سمر چاوه، جاووگ، شوێنی هـهڵقوٽينی ئـاو لمزموی

چشمه وار: چاوگه ئاسا، هاوشێودى سمرچاوه

چفته پشت: پشت كۆم، چشت جەماوە

چسفتيدن: چەمانەوە، چەمىن، پىشت كۆم كىردن،

نوشتانەوە، خواربوونەوە

چفده: چهماوه، نوشتاوه، جهمیو، خواربوو

چفساندن: بروانه چسپاندن

چفسیدن: بروانه چسپیدن

چك: چەك، حەوالە، نوسراوينك كە بەھۆيەوە پۆلتىك لە

لابنگ یا لای دراو گۆرەوە ومردەگیریت

چك: شانه، شهن، چوارچهنجه، ئهو ئامرازى خهرمانى پى به بادهكەن

چك: دلۆپ، چكه، تكه، چۆره، شاو كەلەشويننيك يا لەشتىكە بتكيت

چك: چەنە، چەناكە، چەناگە

چك: زلله، شمهازله، شمقازله

چك؛ ئەژنۆ، شێوەيەك دانشتن، چوارمەشقى

چکا چك: چيك چيك، چاك چاك، دەنگى بەريەك

کهوتنی شمشیّر و همرچی

چکا چك: بروانه چکا چك

چکا چك: چپه چپ، پرته پرت، وته يا همواليك كه بكهويته سمر زمانى خهلك و خهلك به يهكى بلين

چکاد: ۱- ناو چاو، سەر، تەوقەسەر ۲- لوتكـە، ترۆپـك،

بمرزايي كێو

چکاره: چکاره، چکارهیه، پرسیاره له کاری کمسێك وهك

دەڭين فلان كەس چكارميە

چكامه: شيعر، غمزهل، قمسيده

چكامه سرا: شاعير، قەسىدە ھەلبەست، ھۆزانقان

چکان: بروانه چکاندن

چكاندن: دڵۆپە دڵۆپە رشتن، چكە چكە رشتن، رژاندنى

ئاو يا شلەمەنى بە شىزوميە چىكە چىك، ھەترە ھەترە،

چكاندن، چۆراندن، تكانن

چكانه: چكه، دلۆپه، تكه

چىك چىك: چىك چىك، دەنگى بەرىيەك كەوتن ددان ئەسەرمادا

چك چك: جبه، جبه چب، وته يا قسهيهك لهناو خهلكدا بلاو ببيتهوه

چکره: دڵۆپه، چکه، تنۆکه

چکری: رێواس، رێفاس

چكس: هيلانه، هيلانهى بالنده راوچيهكان وهك شاهين

و باز

چکسه: بروانه چکس

چیکش: جهکوش، جهکوچ، گزینه، ئامرازیکی ئاسنی بهدمسکی دار هاوشیّوهی تهشوی که بوّ بزمار داکوتان یا کاری هاوشیّوه کهلّکی لیّومردهگرن

چکش خور: جهکوش، خوّر، نهو کانزایهی بمرگهی لندانی جهکوش بگریّت

چکش کاری: جهکوش کاری، جهکوچ کاری، کارکردن بــه جهکوچ

چكك: چۆلەكە، سقيانك، پاسارى

چكلە: چكە، تنۆكە، تكە

چکمه: چهکمه، جزمه، جۆرێك پێڵاو که تاسهر شهژنؤ دێت و له زستان بو تهری و هوری له پێی دهکهن، جهزمه

چکمه پوش: جهکمه پۆش، نهودی جهکمه لمپێ دهکات **چــکمه دو**ز: جــهکمه دور، جــهکمه دروســتکمر، نـــهودی کاری دروست کردنی جهکمهیه

چکمیزك: میزه چركه، نهخوّشیهك كه مروّهٔ ناتوانیّت میزی خوّی رابگریّت و تكه تكه دهیكا بهخوّیا، میزه چركی، چرتكه میزه، میزه چوّركی

چکندر: بروانه چفندر

چکوچ: چەكوش، جەكوچ

چكوك: چۆلەكە، پاسارى، سفيانك

چكە: ورد، بچوك، كەم، سووك

چكە: چكە، دڵۆپە، تنۆكە، قەترە، تكە

چکیده: گوشراوه، ناوی میوه یا همرچی که دمیگوشن و کهانکی لیّومردهگرن

چگونه: چۆن، جلۆن، چۆنى، به ج شٽوميك

چل: چ، ۴۰، ژماردی چل

چل: بهنداو، سهد، بهنداویک که لهبهردهم شاوی رووبار

لەھەر چى دروستى بكەن

چل: چل، ئەسبێكە كە دوو دەستى يان دەستى راستى و پێى چەپى سپى بێت

چل: نەزان، گێڙ، ورش، حۆل، بى ئاوز، كەم مێشك

چلاس: چلێس، جاو چنۆك، نەوسن، چلێز، جەورە، جاوجنۆك بۆ خواردن

چلاغ: شمل، ئمو كمسمى پيّى نوفسان بيّت و نـمتوانيّت بمجوانى بمريّدا بروات

> چلاو: بروانه جلو چلب: ناژاوه، ههرا، فیته، ههرمبالغی، دهنگه دهنگ

چىلىلە: بى ئىزقرەيى، پەلسە، بى ئىارامى، پەرىسان،

پسبده بی مومردی، بدسه بی مدردی، بدرد. نیگمران

چلبی: چهلهبی، نازناویّکه له سهردهمی عوسمانیهگان به شاعیران و نوسهران دهدرا

چلپاسه: مارمیلك، مارملیك، مارمیلؤك

چلپ چلپ: شلبه شلب، چلبه، شلبه، دهنگی بهریهك كهوتنی ناوی بهردهوام بهدهست و پی

چلپك: ناوساجى، جۆريّك لەنان كە لەناو رۆنـدا سورى دەكەن و دروستى دەكەن

چل تاج: چل تاج، که له شیری چل تاج، که له شیریک که تاجی گهوره و لق لقی له سهردایه

چل نکه: حل تیکه، پارچه جلیّك که لهتیکه جوّراو جوّرهکانی دروست کراییّت

چلتوك: چەنتوك، شەنتوك، برنج بە تىكونەوە

چنچراغ: چل چرا، جۆرێك چرایه که چهندین لقی همیه لهناو همر لقێك شوێنی موٚم همیه که بهسههمی مالهوه ههددهواسرێت بو جوانکاری

چلچله: ۱- پلیسرك، پەرەسىنلكە، پەلەسىنرگە، حاجى رەشك، پەرەسىلىنىكە، پەرەسـوينلكە، پەرەسىلىنرگە ۲-گىسەن، كىسۆ، كسل

چلسچلی: رابواردن، زابویری، ههوهسبازی، میبازی بهتاییهت له چل سائیدا

چل ستون: بروانه جهل ستون

چلش: ترشوْکه، مزروْکه

چلفوز؛ ریقنه، پیسایی بالندهکان، جیتق، ریتق، ریخنه چسلفتی: دمست و پی سپی، کارنهزان، گیرژ و حوّل، پهخمه، بیکاره

جِلك: گٽوٽه بهن، تهنافي ههوريشمي

چلك؛ كەوگىر، كەھگىر، ئامرازىتكى كانزايى كون كونە بۆ گرتنى كەف ئەسەر جىشت، ھسكىف، مفسك

چل کلید: بروانه چهل کلید

چلم: توت فمرمنگي

چلمله: مفت، خۆرايى، بايى هەوا

چلنگر: کلیل ساز، نهو کهسهی کاری دروست کردنی کلیل و هوفل دهکات

چلو: پلاوه، پهلاو، جێشتی برنجی به پاڵوێنه پاڵێوراو چله: چل، چل ڕۅٚژه، ڕۅٚژی چلهمی ڕوودانی کارێِك یا مردنی کهسێِك

چله تنابستان: جلهی هاوین، جل رِوْژی سهرمتای هاوین و جه**فی گ**ەرما

چله زمستان: چلمی زستان، چل روّژی سمرمتای زستان که به چلمی گموره و بیست روّژی دواتر که به چلمی بچوك ناو دمبريّت

چىلە گىرفتن: چىلە، چىلە گىرتن، چونە ئەشكەوت يىا شو<u>ن</u>نىڭكى چۆ<u>ل</u> بۆ ماوەى چل رۆژ

چله نشین: جلهگیر، جله نشین، کهسیّك که بوّماوهی چل رِوْژ له سوچیّکدا دابنیشیّت و سهرهانی پهرمستین و خواپهرستی بیّت

چلیپا: چلیپا، خاج، ئەو دارەى عیساى پێغەمبـەرى پى لەخاج درا

چلیپاوش: خاج ئاسا، هاوشنوهی خاج

<mark>چلید</mark>ان: گوشین، گوشران، گوشیاك، گوشراو، گوشینی شتیکی ناودار بۆ گرتنی ناوهک*ه*ی

چلیك: جلیكانـه، دەبـه، دەفریّكى گـەورە كـه رِوّن یـا نەوتى تيا ھەلبگرن

چلینگر: بروانه چلنگر

چم: چهم، ناز، خمرامانی، عیشو، ممکر، ریّگه روّشتن مه نازمهم

چم: رێکی، نهزم، ياسا، رازاوهيی

چم: مانا، راقه، ناومرۆك، ناوك، پوختهى كهلام

چماق: گورز، تۆپز، كوتەكە، نوخماخ، داردىستى گەورە

چسمان: خسمرامان، بهلهنجه و لار، کهسسی کسه بسهناز و

لمنجه و لار بمریّدا بروات

چمان: بروانه جمن

چماندن: بروانه جمانیدن

چمانه: پیاله، جام، قاپ، نهو دمقرهی شهرابی تیا دمخونهوه

چسمانه: شاژهن، گیانلهبهر، بوونهومر جگه لهمرؤف، گیانهومر

جمانی: مهیکیر، ساقی

چمانیدن: نازدان، خمرامان کردن، عیشوه پیّدان، شاد

تردن

دمستهوئهژنؤ

چمباتمه: شيّوميهك دانيشتن كه دوبـمرى پى لمسـمر يـهك دادمنـيّن و ئـمژنؤكان لاى يـهك، دمسـت لمئـمژنؤ،

چمیا: گرده، برنجی گرده

چمتاك: كموش، پيّلاو

چەچاج: جەماوە، پشت كۆم، -پەميو

چمهه کلاش، گیوه، کهلاش، جوّریک پیلاو که سمرهکهی به بیلاو که سمرهکهی به بهن دروست دهکهن و یهکیکه له دمسکردهکانی کورد بهتایبهت له ناوچهی همورامان که زوّرتر بهکلاشی همورامی بمناوبانگه

چهچم: سم، سمی چوارپی، سمرپمری رمقی پملی ئـــاژهن و ولاخی بمرزه

چمچم: ناز کردن، عیشوه کردن، لهنجهولار چمچمه: شکهشك، دمنگی پنی رِوْشتنی مروّق جمچم چمچه: کموگیر، مهلافه، کموچکی گموره چمدان: چهمهیان، جانتا، سنوفی لهپهروِّ یَان چهرم، شویّنی ههلگرتنی جل و بهرگ

چمش: چاو، چا**ڏ**

چمن: چەمەن، سەوزەلان، چىمەن، مىرگ

چسمن پسیرا: باخهوان، باخهبان، ئهوهی کار لهناو حیمهندا دهکات

چىمنزار؛ مێرگ، مێرگهلان، چيمهنستان، سهوزهلايی، ههر شوێنێك که چيمهن و سهوزهلانی لی زوّر بێت چمنی: چيمهنی، چهمهنی، سهوز رِمنگ، کهسك رِمنگ، هاوشێومی چيمهن

چەوش: جەموش، ياخى، سەركيْش، جووتە وشيْن، سلّ، رەوەك، ئەسبى لەقەھاويْرْ

چمیدن: لمنجه کرد، ناز کردن، به لمنجه و لار بمرِنگادا رِوْشتن، خوّ جهمانهوه بهلایهك بوّ ناز

چمین: میز، گمیز، پیسی، گوو، شیاکه

چنار؛ چنار، له داره بیّ بهرهکانه، سوره چنار

چنان: بهوشنوه. هاوشنوهی فلان شت، بهو جوّره، وهك ئههه

چنانچه : بمشێوميەك كە، بەجۆرێكە كە، ئەگمر وابێ **چنانكە :** وەك، بەوشێوەى كە، بەوجۆرەى كە

چنب: سونەت، كارى باش، كردەوە بەريز

چنبر: چەق، ناوەند، ئالقە، بازنە، بازنە ئاسا

چنبر زدن: ئالقەكرد، قەف خواردن وەك قەف خواردنى

ارچنبه

چنبه: داریّکی گموره و نمستوره، توّپز، کوتهك، كمز، بهمانای همرشتیّکی زلیش بهكاردیّت وهك پیاوی زل و زمبهلاح

چنته : تۆبەرە، توێشودان، كيسه، تورەكـه، ئـهو كيس*هى* دمروێش و راوچيان خواردنى تيا هەڵدەگرن

چسند: جهن، جهند، جهنده، ژومارهههکی نادیار و نهزانراوه لهستی تا نوّ. و شامرازی پرسیار لهکاتی پرسینی ژماره یا بایی کردنی نرخ

> چندال: پهست، سهرسهری، خویدی، هیچ و پوج چندبر: چهندلا، چهند توی، توی توی

> > **چندر:** بروانه چغندر

چندش: بیزکردنهوه، پاهیز کردنهوه، بیزهاتن، شهو حاله ای مروهدا دروست دهنت

چندین: بروانه چند

چنگ: پهنجه، قامك، ئەنگوست، پەنجەى مرۇق. چنگ، چنگان، بەماناى چنگى بالند و درندەكانىش بەكاردىت چىنگ: چەماوە، خوار، چەميو، قولاب، ھەرشتىكى سەرجەماوە

چنگ: چەنگ، جۆرە سازىكى موسىقايە كەبەپەنجەى دەست دەژەنرىنت

چنگ: نوك، دمنود، دمندوك، دمنوكى بالندمكان چنگار: قرژال، قرژانگ، ناوى نهخوْشيهكيشه كمثاوسان و برينهكهى له پني قرژال دمچنّت، چنگار

چنگان: ۱- پهنجه، نهنگوست، چنگ، چنگان، خرموش، خرموش، خرموشهه ۲- چنگان، چهتان، نامرازیکی چواردیانهیه که خورادن و میوهی پی دهخون و لهکهوچك دهچیت چنگ پشت: پشت کور، پشت کوم، پشت کورتان

چنگ زدن: چنگ ليدان، دمست خستنه ناو شتيك

چنگك: چەنگل، قولاب، چەنگە، چنگە، ئامرازىكى ئاسنى سەرخوارە بۆ گۆشت ھەلواسىن و ماسى گرتن كەلكى لايورددەگىرىت

چنگل: چنگان، چنگی بالنده و درنده

چنگلوك: چەنجەخوار، مرۆڤ يائاژەڵ كە پەنجەى دەستى خوار بنت، پەنجەلار، چنگ خوار

چنگوك: بروانه چنگلوك

چسنگی: جهنگ ژهن، شهو کهسهی شامرازی جهنگ دهژهنیّت

چنو: ودك ئەو، ھاوشيودى ئەود، ھاوتاى ئەود

چسنه: چینه، نهو دانهی مریشك لهسهر زهوی ههندهگریّت

چنه: چەنە، چەناكە، چەناگە

چنیدن: چنین، کۆکردنهوه، لیکردنهوه و کؤکردنهوهی میوه لمدار

چنین: بهمشیوه، بهم جوره، ناوهها

چو: وهك، هاوشێوهى، هاوتاى، وهكى، وهكو

چسوب: دار، بمشـه رِدق و تهقـهکانی دار، چـیّو، ئـهوهی لهداری بېرِن و بوّ سوتاندن کهلّکی لیّومربگرن

چوب بست: داربهست، داربهندی

چوب پا: دارشەق، دارى بن باٽى پى شكاو

چوب خوار: مۆريانه، مۆرانه

چسوبدار: شـوان، شـفان، جـێودار، پەرواربەنـد، مـەردار، ئاژەلدار

چوبدست: داردمست، گۆچان، جهمك، گالۆك، گا_زام **چــوب** زدن: ۱ - داركارى، بـهدار ليّـدان، داركارى كردنـى كمسيّك ۲ - حمراج كردن، تالأن فرۆشى

چوبکاری؛ دارکاری، بهدار لهکمسیّك دان

چوپان: شوان، شفان، جوانكاره،

چسوخا: جـۆخە، كــەوا، جلێكــى ئەســتورە كەشــوان و وەزيرەكان لەبەرى دەكەن

چوخیدن: خزان، خلیسکان، کهوتن

چوزه: جوجك، جوچكه

چوشك: مژين، مژتن

چوك: كيّر، كير، گونى پياو

چوگك: جوچكه، جوجك، بنچوى مريشك

چول: چۆڭ، چۆلەوانى، بيابانى بى ناو و گيا

چولگان: گۆچان، داردەستى پاشايەتى

چوله: خوار، لار، چەماوە، چەميوە

چون: چون، وهك، وهكى، هاوشيّوهى، وهكو، هاوتاى

چون: گاسن، گێسن

چونه ؛ گونك، گونكه، گونتك

چينه ئەشكەنجەيەكە كە چوار دەست وپێى كەسێك بەچوار میّخ دهبهستن و نازاری دهدهن چهارنعل: چوارناله، چوارنال، جۆريك لمرۆشتنى ئەسىپ بهخيرايي چهاریك: چواریهك، یهك لهسهر چواری شتیك چهچه: چههچههه، ئاوازی بولبول و ههندی لهبالنده دمنگ خۆشەكان چهر: روخسار، دهم و چاو،، روالمت، رو، قيافه چهره پرداز: نهقاش، وينهكيش چهل: چل، ژومارهی چل چى: چى، چ شتيك چيالك: توت فمرهنگي چیچك؛ خال، ئاوله، نیشانه کانی سمر پیست چيدن: ١- جنين، كۆكردنەوه، ئيكردنەوهى ميوه يا گول لهدار و گیا۲- برین یا تاشینی قره سهر ۳- نینوك گرتن، نینۆك كردن ۴- جیا كردنهوه، جوي كردنهوه، هەل بژاردن چير: زال، سمركموتو چیره: زال، سهرکهوتوو، دلیر، بویر، چاونهترس، نازا چیره: جامانه، دهستارشهو پهرویهی لهسهری دهپیچن چيرهدست: شارمزا، دمست رمنگين، پسپور، ليهاتوو، چيز: شت، شتومهك، همرشتيكي بي گيان چیستان: مهتهل، لیجار، لهگز چيلان: شيلان چيلك: توتفەرەنگى چِين: چرچ، لۆچ،، چرچى ناوجل و بەرگ چین خوردن: چرچ بون، ژاکان، چرچ ولوّج بونی بهرگ

چینه: چینه، دانه ههلگرتنهوهی مریشك لمسمر زموی چینه: چین، ریز، ریزیک نهدیوار بهفور چینه : چین، توێ،لا، چینی زهوی

چهار: چوار، ژومارهی چوار، ^۴ چهاریا: جاریی، جواریی، جارهوی، ههر ناژهنیك کهبهچوارپی (دودمست و دو پی بمریدا بروات) چهارپایه: چوارپا، چوارپایه، کورسی بچوك کهنهسمری دادمنيشن چهارچسسرخ: چوارچسهرخ، چوارچسهرخه، گساری ياعارمبانميمك كملمسمر جوارجمرخ دمروات چهارچوب: چوارچێوه، چوارداری کهنار دمرگا و هتد... چهارده: چارده، چوارده، ژومارهی چوارده چهاردیواری: چواردیواری، مال، خانو چهارراه: جواررێ، جوارريان، شوێنێك نهكوٚلآن يا شههام كەبەكۆلان ياشەقامىكىتر بېچرىت چــهارزانو: چـوارئەژنۆ، چوارمەشــقى، جواميلكــه، چهارسمت: چوارلا، خۆرههلات وخۆرنشین و باکور و چهارشانه: جوارشاخ، شهن، نهو نامرازدی ناسنیهی که خهرمانی گیرهکراوی پی بهبادهدهن چهارشنبه : چوارشهممه، رۆژێك دواى سێ شهممه **چهارسد:** چوارسهد، ژوماردی ۴۰۰ چهارفصل: جوار ومرز، جوار ومرزی سال یانی بههار، هاوین، پاییز، زستان چهارگامه: چوارنال، ئەسپى بلەز و تيژپى كەچوارنالە چــهارگوش: چوارگۆشـه، چوارســوچ، هەرشــتيك كهجوار گۆشەي ھەبيىت هاوشيّوهكاني جهارموج: گيّرُاو، توّفاني ناودمريا چــهارميخ: چــوارميّخ، چــوارميّخه، چــوارميّخهيهكي گانزایی یادارین کهلهسر دیوار یازهوی دایدهنیّن و چوارگۆشـەى شـتێكى پێوەدەبەسـتن. هـەروەها جـۆرە

چه: چونکه، لهبهر ئهوهی. ههرومها ئامرازی پرسیار

کردنه بهمانای چۆن، چی دهلیّی، چهنده

چینهٔ دان: چینه دان، جیقه آدان، جیکه آدان، جیکه آذنه، کیسه یه که اله ناو قورگ و گهده ی مریشك که چینه ده چیته ناوی

چینی: چینی، تایبمت به چین، همر شتیکی دروست کراو له چین

چینی: چینی، جوّره دهفریکه لهخاکیّکی تایبهت دروست دهکریّت و جونکه یهکم جار نهم خاکه لهچیندا دوّرایهوه به چینی ناوی دهرکرد

7

ج: پیتی ههشتهم له ئالفابیتی فارسی که به حاء
 دهخوینریتهوه

حائر: سمرگمردان، حميران، سمر ئيشيواو

حائر: باراناو، شوێنی كۆبوونـهومى ئـاوى بـاران، چـالأو، حال

حائره: سمرگمردان، سمرليشيواو، بو ژن بهكار دمبريت.

مەبەست لە ژنى حەيران و سەرليْشيّواوە

حائز: ئەخۆگر، كۆكەرموم، ئامادەكمر

حسائض؛ حميز، بي نويدرى، مهبهست له ژنيكه له

نەخۆشى مانگانەدا بىت

حائط: ديوار، حمسار

حائك: جؤلا، بوزوتهن، شائباف

حائسل: ۱- رهنگاورهنگ، رهنگ بهرهنگ، ۲- لهمپهر، ریکر لهنیوان دوشتدا

حابس: رنگر، زیندانیکهر، حهبسکهر

حابط: فيرۆ، رزيو، گەنيو، خراپ

حابل: ۱ راوچی، شکارچی۲ - ساحیر، جادوگمر

حساتم: ١- داوهر، حاكم، و ناوى پێاوێـك لـه هـۆزێكى

تهى له عهرمب كه له بهخشين جواميّريدا بهناوبانگه

حاج: حاجى، حەجكەر، ئەو كەسەي رۆشتۆتە مەككە و

حەجى كردوە

حاجب: برۆ، ئيسك و مو و گۆشتى سەر جاو

حاجب: بمردهدار، دهربان، دهرگاوانی سمرای باشا و مع دکان

حاجت: نياز، پٽويستي، پٽداويستي، شتٽك كهپٽويست

بيّت، ناتاجي، دمستكورتي

حاجت روا: ۱- بمدیّهیّنـمری نیـاز، دابینکـمری پیّویـستی

۲- کاممران، ئەوەى نيازەكەي ھاتبيتەدى

حاجتمند: نیازمهند، ناتاج، نهودی پیّویستی و نیازی ههبنت

حاجتومند: بروانه حاجتمند

حاجر: ریّگر، لممپمر، و بهمانای زدویهك که ددورهکهی بمرز و ناودکهی جال بیّت

حساجز: ۱- راگر، بهرهه نست، جیاکار، به ربه ست، ۲-دوزه ۲- سته مکار، زانم

حاجم: خوڼنگير، تۆلەستێن، ئەوەى ئە خوێنى خۆى خۆش نابێت و دەيسەنێت

حاجه: حاجیژن، ئـهو ژنـهی چوبێته حـهج و حـهجی

حاجي: حاجي، نهو كهسهي چوبيّته حهج

حاجى لك لك: حاجى لهق لهق، حاجى لهك لهك، لهق لهق، بالداريكي فاج و دمنوك دريْژى بهلّهك بهلّهكه

حاجیه: حاجی ژن، ئهو ژنهی چوبیّته حهج و حهجی

کر دبیّت

كردبيت

حاد: ۱- توند، تیژن بهان، بهرمر، بهکاریگهر، ۲- تیژ وهك كنورد و تیخ ۳- زمانگهز، توند و تیژ له تام كردندا

حادث: تازه، نهو، نفار، نهوهى تازقه داهاتبيّت

حادثه: روداو، پێـشهات، قـهومان، قـهوميان، رودانــى شتێك یا كارێك، زیان و مهلاً،

حادثه جو: نمودی بمردهوام بمدوای رووداوی تازمومیه

و ترسی نیه

حاده: توند، تيژ

حاذق: شارهزا، لنهاتو، بهتوانا، پسپوّر، زيرهك و دانا لهكارنك

حار: گەرم، سوتىنىمر، درى ساردى

حارث: جوتیار، ومرزیّر، فه لا، ئمو کمسهی لمسهر زموی کاردمکات و دمیکیّنیّت

حارس: پاسهوان، گزمه، حهسحهس، ئێشکگر، ئێشکچی حاره: گمرم، سوتێنمر

حازم: زانا، دانا، وشیار، زیرهك، بهتوانا، دوورئهندیّش، گهسیّك که کاری خوّی به ریّکی و بههیّزیهوه ئهنجام

حساری: فالْجی، فالگر، فالگرهوه، شهوهی لهبهر دهست دمروانیّت و فالْ دهگریّتهوه

حاس: همست پێكمر، تێگهشتو، پێڒانيو

حاسب: ژمێريار، حسێب زان، ژومارهكهر

حاسسد: بسهخیل، رژدیب مر، چاوچ نۆك، تسهماحكار، كهستك كه نهتوانيت بهختهومرى و سامانى كهسانيتر ببينيت و خوازيارى لهناوجونى بيت

حاسر: سمررووت، پیاویّك که جامانهی لمسمر نـمبیّت. ژنیّك که سمریوّشی لمسمردانمبیّت

حاسه: همست، ممبهست له توانای شاراوهی ناو ناخی مرؤقه. پینج ههست له همستهکانی مرؤق ناسراون که بریتین له چیشتن، بونکردن، بینین، بیستن، بهرکهوتن که به پینج همستهومرهکه دمناسرین، بهلام همندیک له ههستهکان همرچهند له هممو مرؤقهکاندا بوونیان همیه بهلام به هوی شاراوه بوونیان و کهمتمرخهمی مرؤق بو که لک ومرگرتن نیبان به ناسانی له هممو که سیکدا دمرناکهویت وهک همستی شمشهم که لمریگهی شمم همستهوه دهتوانریت به شوینهوار و کاریگهری شتهکان همست بکریت

بهمانای مهگمر، ههرگیز، جیا جگه بهکار دمبریّت حاشاك: دوورلهتۆ، دوربیّت لهتۆ، تۆی لیّی دمرچیت حاشا و کلا: همرگیز، بههیج جۆریك، الا و بیلا حاشیه: همراغ، پهراویّز، خواری کتیّب یا جل و بهرگ و رونکردنهومیهك که له خوار لاپهرمكانی کتیّب

حاشا: حاشا، دوربی، پهرژینیکی قایم بی، دوورله. و

حاشیه نشین: گۆشه نشین، گۆشهگیر، نهوهی لهناو گۆرنکدا له گۆتایی یا له قهراغهوه دانیشتبیّت

حاصد: درموکمر، دروینهکمر، ئمو کمسمی کاری دروینه دمکات

حاصر: گەمارۆدەر، رێگەر، بەربەست، بەرھەٽست

حاصل: بهدهست هاتو، پاشماوهی شتیّك، بهرههم، بهر، ئهنجام

حاصل جمع: کو، کوکراوه، نهو ژومارهی له کوکردنهوه یا کمرمت کردنی دوژوماره بهدهست دیّت

حاصلخیز: بهپیت، بهبمرههم، زمویهکی به پیت که بمرههمی سالانهی زوّر بیّت

حاصل کلام؛ کورتهی وته، به کورتی

حاصن: داویّن پـاك، رووسـور، مەبەسـت لـه ژنـی داویّن باكه كه ئەمەكدارە بەرابەر به هاوسەرەكەی

حاضر: ناماده، هاتو،، پهرداخ، ساز، تهيار

حاضرجواب: حازر وهلام، کمسیّك که بـمردهوام وهلامی
 نامادهی بیّییّت، ئاماده بو وهلام دانهوه

حاضره: ۱ - حازر، ناماده بـ ق ژن ۲ - بـهمانای شاری گهورهیش به کار دهبریّت

حاطب: داربر، داركۆكەرەوە، ئەو كەسەى چىلەكە و چەوپل بىق مەبەستىكى تايبەت كۆدەكاتـەوە، چىقل ھەلكەن

حافد: خزمهتکار، هاریکار، یاریدهدمر، لایهنگر، هاورِی، یار

حافر: هەتكەنەر، چاڭ ھەتكەن، ئەوەى چاڭ يا زەوى ھووڭ دەكات

حــافظ: پــارێزهر، هــهانگر، راگــر، پاســهوان، حــاهز، ئــهو كمسـهى قورئانى لهبـمربێت

حافظه: یادگه، بیر هؤش، هزر، هیزیکه له مرؤهٔ و ههندیک له ناژه لهکان که روداوه و بابهتکانت دمیاریزیت و ههلیاندهگریت

حافسل: پـر، ليّوانليّـو، ليپاوليـپ، سـمرريّرُ، فـراوان، همرمبالغ

خرايهخواز

حافی: پێڕووت، پێ خاوس، پێ پهتی، کهسێك کهبـهبێ پێلاو به رێگادا بروات

حاق: ناومراست، نيومنج، ناو، راستى، رموايى بابهتيك

حاقسد: رقساوی، بسوغزاوی، تۆلەسستىن، رەشسىبىن،

حاقه: ۱ - فیاممت، رۆژی کۆتایی، پمسلان۲- ناو، ناوی شتنك

حاكم: فمرمانده، فمرمانرهوا، حاكم، مير، داومر

حاکمیست: فسمرمانرهوایی، حساکم بسوون، مافیکسه نمتهومیسه گرتوهکان بو هسمر نمتهومیسه کی دیساری

گردوه که دبیّت فهرمانرهوایی خوّیان بن ای

حاكى: ويْرْمر، بيْرْمر، گيْرموه، باسكمر، چيروّك بيْرْ، نمو كمسمى چيروّك يا حمقايمت باس دمكات

حسال: ۱- جهندایهتی، جهونایهتی، دوخ، بساروودوخ، باروودوخ، باروودوخ و جهونیهتی ژیانی مروفه و (۲۰ حال، حال لیهاتن، له عیرفاندا شهو کاتهی که عارف له دوخی ناسایی خویدا نامینیت دهاین حالی لیهاتوه

حالاً: ئێستا، هەنوكە، ھەمێستاكە، ھەمێستا، ئێستاكە،

ئەو كاتەى كە تيايداين، نۆكە، نەۆ، گاڤى، ڤى

بارودۆخەي ئە كەستىك يا شتتكدا ھەيە

حالب: شيردۆش، دۆشەر، بيرى

سمر دمتاشيّت

کر دن

حال بحال شدن: گۆران، لهم حال بۆ نهو حال بوون

حالت: حالْ، چۆنيەتى، چەندايەتى، دۆخ، بارودۆخ، ئەو

حالق: حملاق، سمرتاش، ئارايشگمر، ئموكمسمى مـوى

حالك: رمش، زۆر رمش، تارىك، ئەنگوستەچاو

حسال کسردن: شادی کردن، چیّر بسردن، کمیفخوّشی، شادمانی کردن، رابواردن، حال کردن

حالی: رازاوه، خهملاچو، نهو ژنهی خوّی به زیّر و زیو

، رازاندبێ**تەو**ە

حالى: ئيستا، لهم كاتهدا، ههنوكه

حاليا: لمئيستادا، همنوكه، همميستاكه

حالی شدن: تیکهشتن، حالی بوون، ومرگرتن، ههست

حالی کردن: تیّکهیاندن، حالّی کردن، وتنی بابهتیّك به کهسیّك بو تیّکهشتنی، تیّکههاندن

حامد: ومسفکهر، سوپاسکهر، پهرمستشکهر، ئهو که*سهی* ومسف دهکات و سوپاس

حامض: ترش، مزر، تام ترش

حامسل: ۱ هـه لگر، بارهـه لگر، كۆلبـمر، كۆلـچى، نـهو كەسـەى بـارێكى بـه كۆلـەوە بێـت و بيبـات ٢ ـ دوگيـان، سكېر، ژنى سكېر

حامله: سکپر، زکپر، دوگیان، بارشوشه، ناوس، نافس، زگیر، بیّگران

حامورابی: یاسا، حیاسای حامورابی، ئهو کومه نه یاسایه که حامورابی یه کیک نه پاشاکانی بابل نهسهده گه به ب. ز بو ریّك خستنی کاروباری ولاته که ی خوّی داینا و بهه که م یاسای دانراوی مروّقایه تی دهزانن

حامی: پشتیوان، پشت، پاریزمر، پشت و پهنا

حامی: حامی، تایبمت به حام کوورِی نـوح، تایمفهیـهك له منالهکانی حام کووری نوح

حالات: مەيخانە، مەيكەدە، نادى، شويْنى خواردنەوە

حانوت: دوكان، مەيفرۆشى، مەيكەدە، مەيخانە

حانه: مەيخانە، مەيفرۆشى، شوينى فرۆشتنى عاردق و

شەراپ و ھەرچى

حاوی: دمورمدمر، دمورمگر

حب: دانه، دانهی گهنم، دانهویّله، دمنك

حباب: بلق، پۆرگى شاو، شەو بلقانىدى بىد ھۆى باران بارىنىدود و ياھەلىدانى شىتىك بىق نىاو شاو لەسلەر شاو دروست دەبىت

حباب: ۱- هاور پیمتی، خوشه ویستی عمشق ۲- دلدار، دمزگیران، خوشه ویست ۲- به مانای شهیتان و ماریش به کار دمبریت

حبال: تەناف، گوريس، بەن

حبال: تمناف باف، بهن فرؤش، گوریس فرؤش، گوش فرؤش

حباله: داو، تەلە، بەندحبحاب

حبعاب: گول، نابوت، ناحهز، پیاوی گولی ناحهزی ناشیرین

حبر: پاندان، قەلەم، حيبر، جەوھەر يا مرەكەب كە بۆ نوسين بە كاردەبريت

حبر: زانـا، بیرمهنـد، دانـا، مـهلا، پێشهوای روٚحـانی لـه مهسیحی و یههودیهکان

حبر: شادمانی، سروور، نیعمهت، فراوانی

حبس: ریگرتن، گرتن، زیندانی کردن، همبس کردن و همرومها به مانی حمبس و زیندان و بمندیخانه بهکار دمبریّت

حبسخانه: بهندیخانه، زیندان، حهبس

حبسگاه: بروانه حبسخانه

حبسه : زمان گیران، لاله به ته، گیرانی زمان له کاتی قسه کردن

حبسى: زينداني، بهندي، بهندگراو

حبل: بهن، تهناف، گوریس، گوش، بهت، وهریس

حبلي: دووگيان، ژني سكير، ئاوس

حسبن: ۱- مسهمون، عهنت مر۲- دوم ملا، دوم ملایک که کیمی تمری همبیت

حین: ۱ گهورهبوونی سك، ورگ زلی، ناوسانی ورگ ۲-

تينويەتى، دەم وشكى، جۆرە نەخۆشيەكە

حبوب: دنكهكان، دانهكان، دانهويّلهكان

حبوه: ١ - بهخشین، پیدان۲ - دان، بهخشین

حبه: یهك دنك، یهك دانه، یهك دنگ گهنم یا جو

حبیب: حمبیب، یار، هاورِی، دلدار، دولبمر، خوّشمویست حبیب: خوشمویست، دلدار، دولبمر، دمزگیران، دلداری

ئن یا کچ ژن یا کچ

حبیس: زیندانی، بهند کراو، گیراو

حتف: مەرگ، مردن، نەمان، كۆچ كردن بۆ ئـەو دونيا، مردنى ئاسايى و سورشتى

حتم: قایم کردن، بههیّر گردن، فهرماندان، پیّویست کردنی شتیّك

حتم: ساده، ساکار، بی ریا، پاك، بیگمرد و شهومی به دیهینانی پیویست بیت

حتمى: دلانيايى، پێويـست، ئـەوەى دەبێـت رووبـدات، ئەوەى بەناجارى روودەدات

حتى: تا، تا ئەوەى، بە ئەندازەى، بە توانايى، تەنانىەت، تا ئەو شوپنەى بكريت، تا ئەوەى ئەگەرى بيت، تاكوو حث: ھاندان، دنەدان، ھاندانى بۆ ئەنجامدانى كاريك يا بەردەوام بوون لەسەرى

حث: وردهكا، ناني وشك، زيخي وشك

حثر: ئاوقۆرە،. خورماى نەگەييو

حج: حهج، مهبهست كردن، ناههنگ كردن، نيهت هيئنان، به بهنگهوه بهسهر كهسيكدا زالبوون، هات وجؤ كسردن له گهن كهسينك، تهوافي كهعبه كسردن، روشتنهمه كه بؤ زيارهتي بيت الله

حجاب: پهرده، چارشيّو، روپـۆش، ئـهوهی شـتيّکی تـری پـێ دابپوّشن، و شتيّك که ببيّته لهمپهر لهنيّوان دوشت، لهمپهر، ريّگر

حجاب: حاجیان، پهردهداران، درگاوانان

حجابت: بمردهداری، درگاوانی

حجاج: بەلگە ھێنانـەوە، بورھان، بەبەلگەوە ئە گەن يەك قسە كردن، دوژمنايەتى كردن، نەيارى

حجاج: حاجیان، ئەوانەى دەجنە حەج

حجاج: زوّر حمج کمر، کمسیّك کم زوّر حمج بکات و ناوی یمکیّك له میرمکانی عبدالملك کوورِی ممروان کم به خویّنریّژی و ستممکاری ناسراوه

حجار: بمرد، بمردهکان

حجساز: ۱- مهودا، دووری نیّوان دوشت، نـمو پـمت یـا تمنافه می کـه فاچی وشتری پیّدمبهستنهوه ۲- و نـاوی سـمرزممینیّك لـه عمرمبـستانی سـعودی کـه لـه شـاره گرنگهکانی مهککه و مهدینهیه

حجام: خوێنگر، خوێنبمردمر، کمسێك که کاری خوێن گرتنه

حجامت: خوێن گرتن، خوێن دمرهێنان لهجمسته

حجب: داپۆشىين، شاردنەوە، شايم كرد، حەشاردان، فەشارتن، رێگرتن

حجب: شمرم، حميا، نابروو، ناموس

حجت: بورهان، بهلگه، دهلیل، ئهوهی به پالپشتی ئهو بابهتیّك یا وتهیهك دهسهلیّنن

حجه: يەك حەج، يەك جار حەج كردن

حجر: ریگرتن، نههیشتن، ریگرتن له کهسیک بو دهست خستنه نا سامانی خوّی به فهرمانی دادومر یا بههوّی پیری و شیّتیهوه

حجسر: کهنار، لا، تهنیشت، داونن، باوهش، نامیز و همروها به مانای حمرام

حجر: بمرد، کوچك، کمفر، سمنگ، تمومن، بمر، شتیکی رمق که له زموی و کیو و کانهکان به رمنگ و شیوه جیاوازمکان همیه و همندیکیان به نرخن ومك یافوت حجرالاسود: بمردی رمش، بمردیکی رمش که به دیواری کمعبهوه همایانواسیوه و حاجیهکان له کاتی حهج کردن دمستی لی دمدهن

حجر موسى؛ خەلۈز

حجره: ژوور، هۆده، ژور له مال یا کاروانسمرا

حجز؛ ریکرتن، بهرگرتن، نههیشتن

حجل: كەو، گەڭ، ژەرەژ

حجلهٔ : پمرده، ژوورێکی رازاوه بۆ بوك و زاوا بـۆ يەكـەم شەويان

حجم: قهباره، بارستایی، ئهستوری، ئهوهی ئهندازه و بارستایی ههبیّت

حجى: عەقل، ئاوز، زيرەكى، وشيارى

حجر: بمردهلان، شویّنی پـر بـمرد، بـمرداوی، زموی پـر بـمرد و رمقمن

حجيم: ئەستور، قەبە، زل، گەورە

حد: جیا کردنهوه، دهرخستنی همراغی شتیک، دیاری کردنی سنور و ناست بو زهوی و زار، ناست، راده، سنور حدد: ۱- همراغ و کوتایی شتیک، سنور، ۲- راده، بر، ناست۳- توندی، توند و تیری ۴- هامچی لیدان، سزادانی پیاوی شمرابخور له نیسلامدا

حداثق: باخ، باخهكان

حداثت: نوی بوونهود، تازهبوونهود، نشار، تازهداهاتو، تازه، سمرهتا، دهسپیک، پیشه کی شتیک، همرهتی لاوی حداجسه: کهژاوه، کهجاوه، شهودی له سهر وشتر دهیبهستن و ژنان له کاتی سهفمرکردندا سواری دهبن حداد: رحش پوشی، رحش پوشین له پرسه و شیندا حداد: (خاسنگمر، ناسن فروش ۲ - زیندان بان، درگاوان حدب: پشت کووری، پشت جهمینهود، پشت کومی، گوم

حدب: زموی بمرز، تعپولکه، گرد، گردولکه، تعپه حدباء: پشت کوم، پشت کورتان، بو ژن به کار دمبریّت حدبه: ۱- کومی، کووری، دمربهرینی پشت ۲- دژوار، سهخت، گرات، کاری دژوار

هدت: تیژی، توندی، برمری، توورمیی، رق، غمزمب هدت: ۱- نشار، داهیّنان، داهیّنراو، داهیّنانی بابهتیّك که ناشنای سونمت و شمریعمت نمبیّت ۲- لاو، گمنج، ۲- میز و پیسایی و نمومی دمستنویّژ بمتال دمکاتموه هداشان: سمرمتا، دمسییّك سمرتای کار یا بابمتیّك هداشان: هموال، خواس، باس، دمنگ و باس هدچ: کمژاوه، کمجاوه

حلس: گومان بـردن، وا همست کردن، وا زانـین، خیّـرا تیّگهشتنی کار یا بابهتیّك پیّش وتن یا باس کردنی حلس زدن: گومان کردن، پیّ زانین، خیّرا همست کردن حلقه: رمشیّنه، رمشایی چاو، گلیّنه، گلیّنه، کهنیشکی چاو، رمشکیّنه، بیبیلهی چاو

حـــلوث: رودان، دەركــەوتن، تــازە دەركــەوتن، رودانــى شت<u>ن</u>كى تازە

حدوثت: تـــازمیی، نـــوێیی، ســمرمتایی، هــمرمتی لاوی، گمنجی

حسدور: ۱ - سهرموخوار بوونهوه، خل بوونهوه، تل بوونهوه، تل بوونهوه، دابهزین، لهبهرازیی بو سهرموخواری هاتنه خوار ۲ - ناوسان، ههلاوسان، بهنهمان

حدور: سهرموخواری، خواری، لیّژی، نشیو حدیث: ۱- تـازه، نـوی، نـهو، شـتی تـازه ۲- وتـار، هـسه، باس، خواس، ههوال

حديج: لهق، لهق، حاجي لهك لهك

حدید: ۱ - ئاسن، ئاهن، ۲ - توند، توند و تیژ، بران

حدیقه: باخ، باخچه، بیّستان، نهو باخهی دمورهکهی به دیوار گیرا بیّت

حد: برین، له بن دمرهینان، له رمگ دمرهینان، براندن

حدًاء: بمرابمر، روبمرو، لمبمرابمر، لمبرى

حذاء: كموش، پيلاو، نال، نالى ئەسپ

حذافير: ههمو، تيكرا، گشت، سهرپاكي، گشتي

حسناقت: زیرهکی، شارهزایی، بسسپوری، لیّهاتویی، بهتوانای له نمنجامدانی کاریّك

کورتی گلکی وشتر

ح**ن**ر؛ خۆپاراستن، خۆپار<u>ن</u>زی، ترسان و دوری کردن له شتیّك، ناگاداربوون، ترس

حذر: ترسهنوْك و خوْپاريْز، زيرهك، وشيار،

حسنف: بسرین، سسرینهوه، پسچراندن، فریسدان، دورخستنهوه، لهناوبردن

حنفار: لا، تهنیشت، رؤخ، کهنار، ههمو، سهراسهر، گشتی، سهریاکی

حسنفور: ۱- لا، تهیشت، رهخ، کسهنار۲- شسهریف، نهجیب۳- دهستهیه کی زور، ژومارهیه کی زور

لێهاتویی، پسپۆری، ومستایی

حسلو: بسمراومرد کسردن، رووبمړووبونسموه، روبسمروی

كمسيّك يا شتيّك دانيشتن، شاخ بـه شاخ بـوون، لاسايي

کردنهوه، لایهنگیری، بهرامبهر، رووبهروو

حذور: خۆپارێز، پارێزكار

حذير؛ پارێزكمر، خۆپارێز

حر: گەرما، گەرمى، دژى ساردى

حر: ئازاد، ئازاده، ئازاد پياو، دژى بهند و كۆيله

حر؛ شمرمی ژن، هوز، کوز

حسرا: ناوجه، پانتایی، بهربلاوی و ههرومها ناوی کیویکیشه له باکووری روژههلاتی مهککه که پیغهمبهر

پیش هەلبـــژاردنی بــۆ پیغهمبــهری لــهو ئەشــکهوتهدا یمرمستینی دمکرد

حراب: شمر کردن، جدنگ کردن

حـراث: ومرزێـر، جوتيـار، فـهلا، جوتكـهرى زموى، ئـهو

كمسهى لمسمر زموى كشتوكائي كار دمكات

حراثة: كێلان، كێلانن، زموى كێلاٚن بوٚ كارى جوتيارى

حسراج: هـمراج، تـالأن فرؤشـي، فرؤشـتني كالأيــهك

بەبەرچاوى ژمارەيەكى زۆر كە ھەركەس نرخى ياترى لەسەر دابنيّت بەوەى دەدەن

حرار: ئازاد، ئازاده، پیاوی یا ژنی ئازاد

حرار: تينو، ليو وشك، نهوى زورى تينو بيت

حسرار: ۱- شازاد بوون، شازاد کردنی کوّیله ۲- شازادی، رزگاری

حرارت: ۱- گەرم بوون،۲- گەرمى، گەرما، بەرابەرى

سۆق و دمرويش

حراس: پاسەوانەكان، كێشكچيەكان، ئێشكچيەكان

حراست: پاسموانی کردن، زیرمفانی، نیشك گرتن، پاسموانی، پاریزگاری

حرافت: توندی، تیژی، تامی توند که زمان بکزینیتهوه

حراق: سويْر، ئاوى زوْر سويْر

حراق: بلمز، تيژپێ، ئەسبى زۆر تيژپێ

حراق: سوتێنمر، سوزان، برژێنمر

حراك: بزا**ف**، جووله، بزاوت

حسرام: نــاردوا، نـهشـياو، حــهرام، كارێـك كهكردنـهكــهى

گوناح بیّت. همرومها نموهی خواردنهکهی له نیسلامدا

گوناح بيّت

حرا مخور: حمرامخۆر، كمسيّك كه بمشى رمواى خملّكيتر

دمخوات

حرام روزی: حمرام رؤژی، حمرام مال، نمودی به سامانی

حمرام زيان بمسمر دمبات

حرامزاده: حمرامزا، ناپاك زا، زوّل، بیژو، بیچ، منالیّك که به ناشرمعی له دایك بوبیّت. و به فیّلباز و ناژاوه چیش دموتریّت

حرام کار: حمرامخوّر، دز، ریّگمر، جمته، نمومی گوێ به

حمرام و حملاًل نمدات

حرام گوشت: حمرام گۆشت، خواردنی گۆشتی ئمو ناژهنهی نه نیسلامدا حمرام بیت

حرام نمك: سبله، بينهزان، نمهك بروانه حمرام، ناسوياس

حرامی: حرامکار، حمرامخور، دز، جمته

حران: ليووشك، تينو

خەنجەر و رم

حرب: شەر، جەنگ، كۆشە، كۆماند

حرب: بەدبەختى، ھىلاكى

حربگاه: شەرگە، گۆرەپانى شەر

حربسه: سیلاح، شامرازی شهر کردن وهك شمشير و

حربی: شمرکمر، نمو کمسمی له حالی شمرکردندا بیّت

حرث: زم*و*ی کێلاٚن، شێف کردن، جوت کردن

حرج: ۱ تهنگی، تهسکی، شوینی تهنگ و بهرتهسك ۲-

گوناح، تاوان، سوچ، ههله

حرج: ۱- گوناح، سوچ، تاوان، هه نه ۲- داو، ته نه نه و ته نه نه و ته نه که ته نه که دنی درنده به کاری دهبه ن ۲- جل که

به تەناھەوە ھەٽيدەواسن بۆ وشك بوونەوە

حسوز: باراستن، باریزگاری کردن، همانگرتن، راگرتن، کۆکردنموه، ئیشکدان

حرز: پهناگه، پهناگا، شوينن به هيز و هايم، شويننيك

کهشتیکی تیا ههلبگرن۲- بهش، پار، بههره۳- نوشته، نهو دؤعایهی لهسمر کاغهز دهینوسن و له گهل خؤدا

ھەڭيدەگرن

حسرز: ١- پاريزراو، هـ ملگيراو، شمومي همليدمگرن ٢-

كەلا، ھەلمات، تىلە، ئەو خرى منالان يارى پىدەكەن

حرزدان: توێشودان، کیسهی

حرس: راگرتن، ههلگرتن، زيرمفاني، كيشكدان

حرس: رۆژگار، زەمانە

حرشف: ۱- بولهکه ماسی ۲- پیر و پهك کهوشه، ناتهوان

حسرس: تـهماحکاری، ئـارمزوداری، ئارمزومهنـد بـوون، هیواداری ۲ ـ تهماح، چاونهزیری، چاوچوّنکی، رژدی حرصا و چاوچنوّکان، رژدان، تهماحکاران

حرض: ناتهوان، بوون، پهك كهوتن، سوتان له خهم يا له عهشق، به فيروّجون. فيروّيى، خرابى، رزان، گهنين حسرف: پيت، ههركان له پيتهكانى نالفبا، حهرف، دانهدانهى نالف و بئ

حرف: پیشه، کار، ئیش

حسرف رائسدن: ناخاوتن، پهيفين، هسه كردن، دوان، ناخفتن

حرف گیر: ثیرادگر، عمیب گر، ثیراد گرتن له هسه کردن حرفه: پیشه، کار، سنعات

حرق: ۱- سوتاندن، سوتیانن، گرتی بمردان ۲- سوتاوی، سوتیان، گرتی بمربوون

حرفت: گەرمى، نۆبەتى، تا، تين، گەرما

حرکات: شهم وشه کۆیه و به مانای جووله و بزاوت دنت.

حرکت: جووله، بزووتن، تهکان خواردن، جمان، جوولان حرم: حمرهم، دموراندموری مالّ، نـاو مـالّ، نـاو کهعبـه، ممزاری پیاوچاکان

حرم: حمرام بوون، نارموا بوون

حرمان: ریّگرتن، نمهیّشتن، بمرگرتن، بیّ بـمش کـردن، بیّ بمهره کردن، بیّ هیوایی، نائؤمیّدی

حر**ت:** ریّز، ثابروو، شمرمف، بمریّزی، نمومی شکاندنی رموا نمییّت

حرمت داشتن: ريز گرتن، بمريز دانان، ريز بؤ دانان . . .

حرمخانه: حمرهمسمرا، ناو مال

حرمسرا: حمرهمسمرا، نـاو مـاڵی گـمروهکان کـه شـوێنی ژنانه

حرمل: ئەسپەندەر، ئەسپەندەر

حروب: شمر، شمرهکان

حرور: گەرما، گەرمى، گەرمى ھەتاو يا ئاگر

حرور: گمرم بوون

حروریت: ئازادی، جوامیّری، ئازادبوون

حسروف: پیتــهکان، پیتــهکانی ئالفابێــت وهك ۱، ب، پ،

ت،....

حروف چین: پیت چن، پیتلیدهر، نسهو کریکارهی اسه چاپخانهدا نوسراوهگان بو چاپ کردن ناماده دهکات

حرون: ياخى، چەموش، سەركيش، ئەسپى رام نەبو

حره: ئازاد، ژنى ئازاد، ئازاد ژن

حرى: شياو، شايان، ژێهاتى، هەلگر

حریب: دزنیدراو، شهو دز سامان یا مالهکهی به تالان بردبیت

حريبه: دزی، دزراو، نهو مالهی دزرابيت

حریت: ئازادی، ئازادمیی، سهربهستی

حرير: حدرير، هدوريشم، بارچهى هدوريشمى

حریری: ههوریشم باف، حمریر باف، ههوریشم فروّش حسریش: ۱ ههزاریی، هزاریا، زیلّو ۲ - کهرگهدمن ۳ - و جوّریّك ماری ردش و سبی

حسریس: تــهماحکار، چاوچــنؤك، ئارمزومهنــد، رژد، هیوادار، بهرچاوتهنگ، رهچاوکمر، چاولهدوو

حریف: رکمبمر، هاوکار، هاونشین، هاوشمر، خمنیم، بمرابمری کمس له یاری یا له شمردا

حريسق: ئاگركەوتنسەوە، سووتان، گپتێېسەربوون، ئاورتێيەربوون

حسریم: دهوراندهوری مال، چواردیواری، شویننیك که پاراستن و بمرگی کردن لنی پیویست بیت

حزام: شهتهك، تهنگدانی نهسپ. و همر شتیك شتیكی پی بیمستن

حزب: حزب، دهسته، گروپ، بهره، گهفهل، ژومارهیهك له خهلا که هاوبیروراین

حزر؛ ئەندازە گرتن بە گومان، بەراومرد كردن

حَرْقَلَ: رووگرژ، مؤن، ناوچاوتاڵ، رووترش، و همروهها ناوی یهکیّك له پیّغهمبهرهگانی بهنی ئیسرائیله که له سائی ۵۹۵ تا ۵۷۳ له ثورشهلیم پیّغهمبهری کردهوه و لهناو نهواندا پیّگهو بایهیهکی بهرزی ههیه

حَرْم: قایم کاری، وشیاری، دوور نهندیّشی، وردبوون حَرْمه: دمسته، بهستهن باومش، کوّلّ، چهپك، دمسته گولّ یا کاغهز یا ههر شتیکیتر

حرن: خهم، خهضهت، کهسهر، داخ، پهژاره، دلتهنگی، کزی، داماوی، پهروش،

حزن الود: کز، بهپهروّش، داماو، دلتهنگ، پهژارودار، خهموّك

حَزِنْ اور: خهم بزوێن، خهم هێنهر، پهروٚشاوی، بهخهم، بهداخ، ئهودی ببێته هوّی خهم و خمفهت

حــزیم: دوورئەنـدێش، وشیار، زانـا، دانـا، بـه ئــەزمون، وردبین

حزین: خممبار، خممۆك، خمفهتبار، سهركز، كز، داماو، دنتمنگ

حسس: ۱- ههست، جووله و دهنگیکی نادیار که له تیپهرینی شبتیك بهرگوی بکهویت ۲- ومرگرتن، تیکهشتن، حالی بوون

حساب: حسیّب، ژوماردن، بـژاردن^۲ ـ ژوماره، هـمژمار، ئهنــدازه،، و هـمروهها زانـستیّکه لهسـمر ژومارهکـان و یاساکانی ژوماردن دهدویّت

حــسابدار: ژمێريــار، ژمارهگـمر، ئموكم*ســهى ئــ*اڵوگۆڕ و همرز و دانمكانى له دمفتمرێكدا دمنوسێت

حسابدان: ژومارمزان، حسيّب زان، كەسيّك كە ياساكانى زانستى ژومارە دەزانيّت

حسابی: ۱- حسیّب زان، زانسای ژومساره۲- بـێ کـهم و کووری، سمریاك، تمواو، بـێ عمیب

حساد: چاوچنۆكان، رژدان، تەماحكاران

حساد: بهرجاوتهنگ، رژد، بهخیل

حسادت: بمرچاوتەنگى، رژدى بىردن، خوازياربوون بۆ لەناوچوونى سامانى كەسـێك، بـەدخوازى، ھړنوسـى، جاوتێېرين

حــساس: همسـتيار، ومرگـر، كمسـێك بـه زوتـرين كـات همست به شتێك يا بابهتێك بكات

حسام؛ شمشيّر، شمشيّري تيرُ

حسان: زۆرباش، چاكەكار، چاكەخواز

هسب: ژمسارتن، ژمساردن، هسهژمار کسردن، بسژاردن. و همرودها به مانای بهس بوونیش دیّت

حسب: ژوماره، نهندازه، راده، ناست، شهرهف، گهورهیی، گهوههر، رهچهلهك. و ههروهها بسه مانسای بهرابسمر و پهكسانیش دیّت

حسبان: ژمارتن، ژماردن، بژاردن، ههژمار کردن

حسبان: گومان بردن، وازانین، همست کردن

حسب حال: بـهپێی روٚژ، وهـمروهها شێعرێك كـه شـاعير بوٚ ومسف كردنی باروودوٚخی خوّی بیڵێت

حسبه: کری، پاداشت، مزد، چاودروانی پاداشت له خوا حسد: چاوتیّبرین، رژدی بردن، هرنوسی، چاو لهدوویی حسد بردن: رژدی بردن، چاوتیّبرین

حسد پیشه: رژد، چاوجنوّك، بهرچاو تهنگ

حسو؛ رووت كردن، خوّ رووت كردنـموه، جبل لمبـمر داكهنين، خة

حسر: داخ خواردن، پهروّش بوون، خهمبار بوون

حسران: خەمخۆر، داخۆر، بەناوات، بەپەرۆش

حسسرت: ۱- داخ خـوادن، بهپـهروّش بـوون، خـهم لـێ خـواردن، جـهخاری، پهشـیمان بـوون^۲ - داخ، کهسـهر،

حسك: رق هـهلگرتن، هـین لـێ بـوون، هـهلّس بـوون لـه كمسيّك، جارسي

حسل: مارميلكه، بيجوى مارميلك

جەخار، پەرۆش، ئاوات، ھێڤى

حسم: برین، پچراندن، فرتاندن، رهگی براو به ناسنی سوورهوه بو داخ کردن بۆ پچراندنی خویّن

حسن: جوان، باشی، چاکی، روخسار جوانی، رووگهشی، شهنگی، چهلهنگی

حسناءِ ژنی جوان، مانگ روخسار، شوّخ، شهنگ

حسنه: چاکی، باشی، کاری چاك و رهوا

حسنی: باشتر، چاکتر، و همروهها به کانای نمنجامی باش و سمرکموتو

حسنيان: سمركموتن، زالبوون، شمهيد بوون

حسود: رژدی بمر، چاوچنوّك، چاولهدو، درژ، خومزوّك،

بەر چل

حسى: همستى، ئەوەى بە همست همستى پى بكريت بە پېچەوانەى عەقلى

حسسیب: ۱- ژمیّریار، ژومارهگمر^۲- بـمړیّز، ریّــزدار، گهوره و بهخش*ه*ر

حسيب: ژومار، ژوماره

حسير: داخخوّر، بەپەرۇش، پەشىمان، ھىلاك، مانىدوو، ناتەوان

حسیکه: دوژمنایهتی، نمسازان، نهگونجان، ههاننهکردن، نهیاری

حسين: باش، چاك. و ناوى سێيهم ئيمامى شيعهكان

حسینیه: حسینیه، شوننیك که له مانگی محرهم بهیادی سالروّژی کوژرانی حسین پرسهی تیسا دهگیرن(تایبهته به شیعهکان)

> **حشا:** ناو، ناوزك، ناوسك، ثهوهى لمناو سكدا بيّت **حشاشين:** حمشيش خوّر، حمشيش فروّش

حیشر: حمشر، کۆکردنهودی خهلك، همستاندنهود، روژی همستانهود، روژی پهسلان

حشر : سپای بهکریّ گیراو، چریك، بهکریّ گیراو، جاش حشره: میروله، جانهومر، زیندهوار، بزوّر، کمزك، ئاژملّه وردهکان وهك میّروله و میّش و کوله و...دعبا

حشرهخۆر؛ میرولهخۆر، زیندهوار خۆر، ئـهو ئاژهلانـهی خواردنیان میّرولهکان بیّت، دهعبا خۆر

حــشرهناس: مورونیاس، میرونهناس، نهو کهسهی خویندنهوه و لیکولینهوه لهسهر زیندهوارهکان دمکات

حیشرهکش: میش کوژ، میروله کوژ، همر دمرمانیکی

ژههراوی به شیّوهی گیراوه یا توّز که بوّ کوشتنی میّش و میّرولهو دمعبا وردهکان بهکار ببریّت

حسشفه: ۱- هـ مویری وشک ۲- سـ مری کێــر، سـ مری زدکمری پیاو

حـــشم: خــزم و کــهس و کــار، نزیکــهکان، کۆیلــه و بهنداکانی کهسیّك

حشمت: شمرم، حمیا، نابرو، گمورهیی، بمریزی

حشو: پهشت، هیچ و پنوچ، خوێړی، سهرسهری. و ههر شتێك ناو شتێكی پێ پـڕ بكـهن وهك خـوری و پهشـم و لؤكه

حشوه: ١ - گهده، ريخوّلُه ٢ - خـراب و پهست له هـهر

شتێك

حشیش: حمشیش، همشیش، شادانه، گیای وشك، شادانه كه دوای وشك كردن و ناماده كردنی بۆ كیشان به كاری دهبهن

حشیه: دۆشەك، پشتى، پالېشت، سەرين

حصاة؛ وردهبمرد، زیخ، بمردی گورچیله. به مانای ناوز و بیریش دیّت

حصاد: درویّنه کردن، برینی بمرههمی مهزرای کشت و مند

کاٹی بہ داس

حشو

حصاد: درویّنهکهر، داسگیّر، نهو کهسهی کاری درویّنه دمکات

حسصار: دیـوار، حهسار، دژ، دیـواری دهوری قـهلاً، و شویّنیّك کهلهدوژمن پهنای بوّ ببهن

حصافت: دوورنهندیّشی، وردبینی له کار، سههامگیری عهقلّ و بیر

حصان: ئەسپى دەستەمۆ، نەجىب و بەھىر بۆ ئەسپ

حصان: ژنی خوّبارێز، باکداوێن، داوێن پاك، ژنی له

حصانت: بمهیّزی، خوّراگری، داویّن پاکی، ژنی میّرددار

حصباءِ وردهبهرد، زيخ، چهو

حیصلا: درویّنه کردن، درمو کردن، درونه، درونهوه، برین به دا*س*

حـصر: لـه حهسار کـردن، تهنگـهتاو کـردن، تـهنگ پـێ ههڵچنين، دهور گرتن، گهمارؤدان

حصر: دلتهنگی، تیامانهوه، نهتوانین له ئاخاوتن

حسصرم: ۱- نساوهوّره، میسوهی نهگهییو، خورمسای پیّنهگهشتو۲- بهخیل، جاوجنوّك

حصص: بەشەكان، ئەتەكان، بەھرەكان

حصن: ههلا، دژ، پهناگا، شوێنێکی بهرز و بههێز

حصفاء داوين باك، ژنى ميرددار

حصور: دلتهنگ، خهموّك. و پياويّك كه له تيّكهل بوون له گهلّ ژنان خوّى بياريّزيّت

حصول: بهدهست هاتن، بهرههم هاتن، مانهوه له شتيك حصه: بهش، بههره، پار، بشك، قسن،

حصى: وردەبەرد، وردەجەو

حسصيد: درويّنه كراو، درهوكراو، شهوهى لـه كيّلگـه

درویّنه کرابیّت حصیر: حمسیر، رایهخی له جهگهن و هامیش

حصيف: جاكهكار، بيرمهند، دوورنهنديْش

حصين: قەلا، دژ، قەلاى بەھيز و خۆراگر

حَفَ: هاندان، دمنهدان، بزواندن، کهسیّک بـوّ کاریّـک هاندان

حضار: ئامادەبوان، بەشداربوان

حضارت: شارنشینی، دانیشتن لهشار، شارستانیهت

حضانت: ۱ لمه وی بال گرتن، له سهر هیلکه خهوتنی بالنده تا جوچکه بیته دنیا ۲ له له یی، په رستاری منال حضر: ۱ نزیك، دمرگا، شوینی ناماد مبوون ۲ شار، مال، به پیچه وانه ی بیابان و سارا

حضر: مفتخور، مفتهخور، نهوکهسهی ناگای له کاتی نان خواردنی کهسانیتر بیّت تا لهگهل نهوان بیّته سمر سفره

حضرت: نزیکی، نامادمبوون، و وشهیهکه که پیش ناوی کهسیکی گهوره دموتریّت و دمنوسریّت

حسضري: شلرنسين، ئهوهى له شاردا مالى هههه، شارستانى

حضن: باوهش، ئامێز، سینه، لهژێر باڵ ته کهلهکه حضور: ۱- نامادهبوون، حازر بوون۲- لا، لهبهردهم، لهبهردهم کهسیپکدا، لهبهرچاوی کهسیپکدا، به نامادهبوونی کهسپک

حضیرة: ۱ بینشهنگ، ژومارهیه کی کهمی سوپا ۲ - چلك، کیّم و پیسی کهلهناو برین کؤدهبیّته وه

حضیض: پهستی، نشیو، سهرهوخواری، شوینی پهست له زموی یا خوارهوهی کیو

حط: دابهزین، داشکان، هاتنه خواری بههای شتیك

حطاب: چیلکه فروّش، دارفروّش، شهومی چیلکه و چهویّل کوّدهکاتموه

حطام: لمت و پمت، ورده، ورده و پـرده، شكاو و لـمت لمهمر شتيّك. وشكه، پوش و پـملآش

حطام: شیر، شیری درهنده جونکه همر شاژهایکی بمردهست کهویت ههانی دهدریت

حطوم: شکینهر، تیکدهر، بایی توند کههمر شتیك بشکینیت

حظ: بهش، پشك، پار، بههره

حظار: دیوار، حمسار، و شوێنێك كه بـۆ مـهڕ و مـالأتى دروست دهكهن تا لمسهر ما بـيانېارێزن

حظر: ریکرتن، بهرگرتن، نههیشتن

حظیره: جواردیواری، حهوشیّ، شویّنی خورما وشك كردن، تمویله

حظیظ: خاوهن بهش، پشکدار، بهختیار، بهختهوهر، کامهران

حظیسه: بهختهومر، ژنسی کامسهران لای مێسرد، خوّشهویست

حف: دەورەدان، دەورە گرتن، گەمارۆدان

حفار: چاڵ هەلكەن، گۆرھەلكەن، ئەو كەسەى كارى ھەلكەندنى و چاڵ كردنى زەويە

حفاظ: پاراستن، پارێزگاری کردن، ههلگرتن، چاودێری، ئاگا لێ بوون

حفاظت: پارێزگاری، ئاگاداری، چاودێری، ئاگا لێ بـوون، پاسهوانی

حفاوت: چاکه کردن، هموال پرسین، ناگا لیّ بوون، ریّـز گرتن، ریّز بوّدانان

حفد: هاورێ، يار، دوٚست، مناڵ زاكان،

حفده: هاوریّکان، دوّستان، خزم متکاران، منالّ زاکان، نموه و نمبیره

حفر: هەنگەندن، جاڭ ليدان، ھەنگەنن، ھووڭ كردنى زموى

حفره: کون، چاڵ، هووڵی، و به مانای گوّر یا ههبریش دیّت

حفس: زممنیّل، زممیّله، سهومتهی بچوك حفسه: کهمتیاری مـێ و نـاوی کـچی ئیمـام عومـهر کهماره بری پیّغهمبهر بو

حفظ: پاراستن، راگرتن، چاودیّری کردن، ریّگرتن، بمرگرتن له لمناوجوونی شتیّك

حفظه: پاسهوانهكان، ئێشكگران، كێشگران

حفل: کۆبوونەوە، کۆمابوون، خړبوونەوە، قەرمبالغى، كۆبوونەوەى خەلگان

حفله: كۆر، دانىشتن، قەرەبالخى

حفید: کورمزا، کوری کور

حفیره: چالّ، کون، هوولّی له زموی، گوّرٍ، همبر

حفيظ: پارێزمر، چاودێريكمر، پاسموان، و ناوێـك لهناومكاني خوا

حفیظه: ریّگرتن له نارِموا، بمرگرتن، رق، توورِمیی حق: پیّویست کردن، ئاگاداربوون، لمراستی ئاگاداربوون حق: راست، رموا، ماف، بمراستی گهشتن، و کاریّك که دمبیّت بکریّت، دژی پوچ و فیروّ

حقا: بەراستى، بە دروستى، بە دلانياييەوە

حقائق: راستیهکان، دروستیهکان، رمواکان، ماههکان

حقسارت: پهستی، بـچوك بـوون، سـوك بـوون، نزمـی، پهستی، سووكی، ریسوایی

حسق الزحمسه: کرێ، روّژانسه، شمو بــرِه پــارهی لـــهبری ئـهنجامدانی کارێك دميدهن يا ومری دهگرن

حق السكوت: بمرتيل، باره بۆ بيدهنگ بوون، نمو پارهی بـه كهسـيكی دهدهن بــۆ ئــهوهی لهســمر بابــهتيك كــه ناگاداره ليي هسه نهكات

حقانی: راستی، مافداری، رموایی، راست و رموا

حقانیت: ماهداربوون، خاوهن مافی، راستی و دروستی

حق پرست: خوا پهرمست، لايهنگری راستی و دروستی حق پسند: خوا پهسهند، نهو کارهی خوا ليي رازی بيت

حق **جو:** مافخواز، ئـهودی بـه دوای راستیدا دهگـمرێت، را*ستی* خواز

حقد: رق ههلگرتن، کینه له دلّ گرتن، بوغز کیّشان حقد: رق، کینه، بوغز، تورهیی، دوژمنی، نهیاری

حقدار: خاودن ماف، ئەو كەسەى ماف بەوە

حسق شناس: خواناس، کهسیّك باومړی به راستی و رموایی ههیه

حــق گـــزار: دادپــهروهر، دادخــواز، ئــهوهی بــه راسـتی و رموایی حوکم دهکات

حق گو: راستی بیّژ، راستگۆ، ئەوەى تەنیا راستى دەلیّت

حقن: ریکرتن، نههیشتن، بهرگرتن

حقود: بوغزاوی، رق نهستور، رهاوی، تووره، بوغزکێش،

رق **لە**دل

حقوق: ياسا،، ماف

حقوق دان: ياسا ناس، ماف ناس، زانا له زانستی ياسا و

حقه: راستی، مف، رهوایی بابهتیك

حقه: هتو، هاپ، دمفریکی بچوك که زیر و خشلی تیا ههلامگرن

حقهباز: فيّلباز، فريودمر، ههنّخهنّهتيّنهر، فريوكار

حقیسسده: رق، تسوورِهیی، رق و بسوغز کسه لهدنسدا ههانیدهگرن

حقير: بچوك، زەليل، ناتەوان، كەم

حقيق: شياو، شايان، ژێهاتي، هملگر

حقیقت: ماف، بنهرِمت و کوّتایی همر شتیّك، راستی، ردوایی، دروستی، راستهقینه

حقیقة: بمراستی، به تمواوی، بمدروستی

حقیقت بین: راستی بین، راستی خواز، شهوهی لـه راستی

هەر شتێك بروانێت

حقیقت جمو: راستیخواز، شهوهی بهدوای راستی دا م

دەگەريىت

حقیقت شناس: راستی ناس، نهوکهسهی له راستیهکان ناگادار و دمیانزانیّت

حقیقت گو: راس بیّرْ، راستگوْ، راستی بیّرْ، نـهومی تـهنیا راستی بیّنیّته سهرزمان

حقیقی: راستههینه، راستین، راستینه

حك: تاشين، روشانن، ليْكردنهوه، هەنكۆلين

جکاك: هدلکهندر، هدلکولدر، ندو کهسدی نوسراو یا وینهیدك لهسمر کانزا یا شتیکی تر هدلدهکهنیت حکاکه: ورده و پهرده، خهوش و خوّل، نهوهی له کاتی داتاشینی شتیك لی دهوهریّت و دهکهویّته خوار حکام: فهرمانرشهوایان، نهمیران، میرهکان

حکایت: حمقایهت، حمکایهت، گێڕانهوه، داستان، چیرۆك، راز، چیچمرۆك. گێڕانهوهی همواڵ یا قسمیهك له کمسٽك

حکره: همنبار کردن، داشارتن، ومشاردن، همانگرتن بـۆ گران کردن

حكم: حوكم، فهرمان، ئيشكيل، دمسنوس، نهمر

حکم: داومر، کمسیّك کمبوّ کیّشمیمك دیاری دمکریّت تا کوّتایی بیّ بیّنیّت و حوکم بدات

حکسم انسداز: تیرهاویّـرْ، سـهگفان، نـهو تیرهاویّـرْهی تیرهکانی به هملّمدا ناروات

حکمت: حکمهت، زانست، هنرر، بنیر، ناوهز، عنفق، خوّراگری، سهبر، راستی و دروستی بابهتیّك، رهوایی حکمت آمیز: بهنداوی، مؤجیاری، پرحیکمهت

حكمران: فهرمانرهوا، مير، حاكم، بهرێوبهر

حکسم روا : فمرماندهر، فمرمانده، ئموکمسسهی فسمرمان دهدات و فمرمانهکانی جیّیهجیّ دهبیّت

حكم فرما: فهرمانرٍهوا، فهرمانده، بمريّوبهر

حکمنامه : دادنامهن، ئهو کاغهزهی همرمانی دادگای تیا

نوسرابيّت

حکمیت: داوهری، دادگهری، داوهری گردن له نیّوان

دوكەس يا جەند كەسىك

حکومست: حکومست، حسوکم کسردن، فسهرمان دان، فهرمانرهوایی، فهرمانرهوایی بهسهر شسار یا چهند شاریک

حکه: خورین، نهخوْشیهکه دمبیّته هوّی خورو هاتنی لهش

حكيم؛ حمكيم، زانا، بيرممند، دانا، تنگهشتو، فمرزان

حسل: کردنهوه، کردنههوهی گری، تیکه کردن، تواندنهوه، تاواندنهوه، تیکه ل ردنی شتیک لهگه ل ناو، شی کردنهوه

حل: حەلاّل بوون، رەوا بوون، دژى حەرامى

حلاج: ههلاج، حهلاج، نهو کهسهی کاری جیاکر دنـ هوهی پهمو له پهمو دانهیه

حلاجت: هملاجی، حملاجی، کۆلکم و موشیکرموه بـهـ

كوتەك و كەوان

حلاجى: ھەلاجى، حەلاجى

حلاحل: سمرۆك، گەورە، رابمر، پیشەوا، گەورەى نەتەوە یا عەشیرمیەك، ئازا، بویر. گەورە، زن، قەلەو

حسلاف: سـوێندخۆر، ئەوكەسـەى بـەرەدەوامى لەسـەر

ههمو شتيك سويند دهخوات

حلاق: ههلاق، حهلاّق، سهرتاش، ئهوكمسهى موى سمر و ريش كمسانيتر دمتاشيّت

حلاقت: سمرتاشي، كارى حملاق

حسلال: حسه لآل، راست، رموا، نسهومی خسواردن یسا خواردنه ومی یا نه نجامدانی له شهرعدا حه لآل و رموا ۲ -

حلال: چارمسهرکهر، چارمسهره کهری کیشهکان و له کیمیادا مهبهست له مادهیهکه که مادهیهکیتر له خوّری دا بتوینیتهوه

حلال خور: حه لالخور، نهو كهسهى حمرام ناخوات

حلال زادہ: حملاّن زا، حملاّن زادہ، کور یا کچیّك كـه لـه دايك و باوكیّك بـه ریّگـ*هـی شمرعی* له دايك بـوبیّت

حلاوت: شیرینی، شیرین بوون،

حلب: شیردوّشین، دوّشین شیر له گوانی مانگا و مهر

حلبوب: رمشباو، زور رمش، رمنگی رمش

حلبی: ۱- حملهبی، تایبهت به حملهب، له دانیشتوانی حملهب ۲- تهنهکه، پـوت، بـهو ومرمقهیه کی ناسـکی کانزایی دموتریّت که لهتیّکه ل کردنی دو کانزای ناسن و روی دا دروست دمکریّت

حلبی ساز: تەنەكەچى، تەنەكەساز، ومستاى تەنەكە

طح: ههلاجی کردن، حهلاجی کردن، جیاگردنهوهی کولکه و خوری

حلزون: شهیتانوکه، همپوچکه، ناخون شهیتان، هاهنه جنوکه، همپوشکه، گیانداریکی بچوکی نهرم و شله و لسهناو فساپیلکی سهدهفیندا، بسههاران پساش بساران دهزیبتهوه

حلف: سويّند خواردن، قەسەم خواردن

حلف: سوێند، قەسەم، پەيمان، بەئێن، ھاوڕێ يەك كەبۆ ھاورێكەى سوێند بخوات كە غەدرى لێ ناكات

حلفاء هاوپهیمانان، سویند خواردوان، هاوبهلینان

حلقاء بی شهرم، ناژاوهچی، مهبهست له کچی کهنیزی بی شهرمه

حلق: هورگ، گەروو، هۆرگ، هورهوراچك، خرخرۆك، شوينى خواردن لە كۆتايى دەم

حلق: تاشین، لێکردنهوه، تاشینی موی سهر

حلق: ئەنگوستىلە، كلكەوانەى پاشا، سامانى زۆر، وشـر و مەر و مالاتى فراوان

حلقوم: هورگ، گمرو، هورهوراچکه

حلقه: همف، بازنه، نائقه، همر شتیکی بازنهیی، وهك نائقهی نهنگوستیله، و همرومها بهمانای تاهمینك که لمدموری یمك كودهبنموه

حلقه بگوش: نالقه له گوێ، گوێړايـهڵ، فهرمانبردار. و ئهو كمسهى كه نالقه يا گوارمى له گوێدايه

حلم: سهبر، خوّراگری، دژی توند و تیژی، نارامی

. حلم: خەو، ئەومى لە خەودا دەيبينن

حلواء هه لوا، حه لوا، شیری، خوار دنیکه به نار دی گهنم یا برنج و رؤن و شه کر دروستی دهکهن، هه لیل

حلوان: مزدانه، مزده، ئهوهی مب دهلال یا کهسیک که

خزمهتی کردبیّت و یا ههلگری ههوالیّکی خوْش بیّت، بیدهن

حلسوائی: هـمانوا فـروْش، ئـمو كمسـمى هـمانوا دروسـت دمكات

حلول: هاتنهخوار، دابهزین، بهرموژیربوون، روّشتنه لای کهسیّك حمام: هومری، یاکمریم، بالداریکه له تیرهی گؤتره باریکه

حمام: حمام، گەرماو، گەرماڭ كراسـۆ، شوێنى خـۆ شۆرين

حمامی: گمرماوچی، حممامچی، خاومنی حممام

حمایت: پشتیوانی، پشت گرتن، پاراستن، پارێزگاری، بهرگری کردنی له کهسێك

حمایتگر: بشتیوان، بشتیوانکهر، چاودیّر، باریّزهر، پاسهوان

حمد: ومسف کردن، پهرستین، همٽنان، پی هملگوتن، شوکرانه، شوکرانه بژیری

حمدان: کێر، زهکمر، گون، پياومتي پياو

حمدونه : مميمون، عمنتمر

حمسواء ۱۔ سـورباو، سـوور، بـه رهنگـی خـوێن۲۔ وشکهسائی، سائی نهھات

حمـرت: ۱ ـ سـووری، رهنگی سـور ۲ ـ سـوریّژه، باسـوور، جوّره نهخوّشیهکه

حمزه: ۱- شێر، شێری دړنـده۲- نـاوی مـامی پێغهمبـهر ۳- تهږتيزه

حمص: نۆك، نخه، نوخوت، نوخۆ

حمض: تالّ، سویّر، همر شتیّك تامهکهی تالّ و سویّر بیّت

حمق: بی عمهنی، بی ناوزی، نمزانی، ناوز له دمستدان، گیژی، حوّلی، ساویلکهیی

حمقاء ژنی کهم عههل، ژنی گیژ و ویژ

حمل: ههلگرتن، بار ههلگرتن به پشت، گواستنهوه

حمل: بهر، بهری دار، بهری سکی دایك یانی منال که له سکی دایکدایه

حمل: بار، ئەوەى ھەلگىرىت، كۆل، شياوى گواستنەوە حمله: ١- ھىرش، پەلامار، شالاو، ھەلمەت، پىندادان٢-

قّ، نەخۆشى قى ليْھاتن

حمله اوردن: هيرش بردن، پهلاماردان، ههلمهت بردن

حمله بردن: هيرش كردن، پهلاماردان

حمله كردن: شالاًو بردن، هيْرش بردن

حلـــوی: شـیرینی، میــوه شـیرین، هــهروهها بــه مانــای ههلوایش به کار دهبریّت

حله: جل و بهرگ، جلی نوێ، جڵێکی درێۯ که جهسته دابپۆشێت

حله: گەرەك، كۆر، شوينى كۆبوونەوەى خەلك

حلى: زير، زيوهر، خشل

حلیب: شیر، شیری دوشراو له مانگا یا مهر، شهرابی .

خورما

حليت: حەلال، حەلال بوون، رەوايى

حليف: هاوسوێند، هاوپميمان، هاوبهڵێن

حلیل: ۱- حهلاّل، رهو۲۱- هاوسهر، میّرد

حلیله: هاوسهر، ژنی شهرعی پیاو

حليم: خۆراگر، بەرگەگر، بە تاقەت

حليمه: خۆراگر، بەرگەگەر، ژنى بەتاھەت

حلیه: ۱- زیروزیو، خشل، ۲- روخسار، رو، دهم و چاو، قهلافهت

حماء چاودێری کردنی کهسێك، پشتیوانی، بهرگری کردن

حمائد: باشيهكان، جاكيهكان

حمائسل: کالآن، بهرگی شمشیّر، شهوهی به شان یا بهتهنیشتیموه هملّواسن

حماد: ومسفکهر، کمسیّك که زیاد له راده ومسفى شتیّك یا کمسیّك و یا خوا دهکات

حمار: كهر، گويدريْژ، گويْريْژ، ولاخ

حماسه: بویری، نازایسهتی، دلیسری. و له نهدهبیاتندا

جۆرە شێعرێكه بۆ وەسف كردنى پاڵەوانان، حيماسى

حماض: ترشۆك، ترشۆكە

حماقت: نەزانى، بى ئاوزى، ھريو خواردن، بەھيرۆچونى

عەقلّ، گێلى، گەوجى، نەھامى، ھێريى، ساويلكەيى

حمال: بار، كۆل

حمال: حممال، كۆلھەلگر، باربەر، كەسنىك بار بە پىستى

خۆى دەگويزيتەوە

حماله: کالآن، بهندی شمشیر، بهرگ

حماله: ديه، تاوان، همرمبو، خويّنبايي

حواريون

حملهور: هيْرشبهر، ههٽمهت بهر

حمود: ومسف کراو، پهسهند، به دل

حموضت: ترشی، ترشبوون، ترشان

حمول: خۆراگر، بەتاقەت، بەسەبر

حموله: چوارپي، چاروي، ولاخيي بهرزه، ناژهاي بار هەلگر

حمى: تا، گەرمى جەستە، نۆبەتى

حمیت: پیاوهتی، غیرمت، بویری، نهنگ و شهرم، شهرم و شور دیبی

حمیت: پاریز کردن، پاریزدانی نهخوش له خواردنی ئەوەي زيانى بۆ ھەيە

حمید: ومسفکراو، بهسند، به دل

حمیده: ومسف کراو، به دل، دل پهسهند

حمیراء ژنی سوور، سووره ژن، ژنیک که رمنگی پیستی

سوور بيّت

حمیم: خزم، کهس و کار، نزیکهکان، هاورێ، یار

حمیم: ۱- ناوی گهرم، ناوی سارد ۲- نارهق، عارهق۳-

ئەو بارانەي ئەگەرماي زۆردا دێت، تاوە باران

حنساء خەنبە، خنبە، ھەنبە، ھنبە، دارىكبە بىچوك، بهرزاییهکهی تا دومهتر دهگات و گهلاکانی هاوشیوهی گەلآى ھەنارە، گوڭەكانى سپى بۆنخۆشن. گەلاكانى نەرم دهسون و به شیّوهی توّز دمردههیّنن و بوّ رمنگ کردنی مو و دمست و پێ بهکاري دهبهن

حنادس: شهوی تاریك، شهوی ئهنگوسته جاو

حناط: كمنم فروّش

حناطي: گمنم فرؤش، ئەودى كارى گمنم فرۇشتنه

حنان؛ بهخشین، رؤژی، رزق، میهرمبانی

حنان: بهخشهر، دمست كراوه، يهكينك له ناوهكاني خوا

حنبل: لوبيا، فاسؤليا

حنبل: کورته بالا و ورگ زل، پیاوی شهنهو

حنبلي: حەنبەلى، يەكۆك لە چوار مەزھەبەكەي سونيهكان پهيومنديـدار بـه ئـهبو عبداللـه ئهحمـهد کووړی محممه د کووری حمنبهل که له سالي ۲۴۱ کۆچى كۆچى كردوه

حنث: گوناح، سوچ، تاوان، هه له

حنجره: قورگ، قورقوراجکه، قوراچکه، قورقوراگه

حندس: شموی تاریك، شموی ئمنگوسته چاو

حندقوق: درێژي بيّ هونهر، پياوي درێژي کهم عهفڵ

حنش: مار، ههر گیانلهبهریکی خشوك

حنطه: كمنم

حنظل: گوژالك، گووژاك، گياتاله

حنفاء خواری، چەماوەی، كەوان، كەڤان

حنفاء پێخوار، قاج خوار، ژنێك كەپێى خوار بێت

حنفى : حمنه في، يهكيك له جوار ممزهمبه كهي سونيهكان پهيومنديدار به ئهبو حهنيفه نهعمان بن سابت که یهکیک له چوار ئیمامهکهی سوینهکان بوه و

له سالی ۱۵۰ کؤچی کؤچی کردوه. شوێنکهوتوانی به حەنفيەكان ناودەبريّن

حنق: رق، توورمیی، قەنسی، جارسی

حنك: ژێرچەنە، ژێرچەناكە

حنك: تاقى كردنهوه، ئەزمون

حنکه: ئەزمون، تاقى كردنەوە

حنون: میهرهبان، نازکیش، یاریدهدهر

حنيف: راست، راستهوخۆ، خۆراگر، سەھامگیر

حنین: گریان، شین و رۆرۆكردن، كروزانهوه، كروزیان، لالأنهوه، پارانهوه

حنیسه: کهمان، خواری، چهماوهیی، شهوهی له بینا هاوشێوهی کهوان خوار بێت

حسواء نهسمهر، گهنم رهنگ، سوری رهسباو، رهسی سهوزباو. ناوی ژنی ئادهم و دایکی هابیل و هابیل

حواء مارگیر، مارگر، ئهو کهسهی مار دهگریّت

حوائج: نيازهكان، پێويستيهكان

حواجب: برۆ، برۆكان

حوادث: رووداو، رووداوهكان، كارمساتهكان

حواری: گازر. یار، یاریدهدمر، هاریکاری پیغهمبمر

حواريون: ياريدهدران، هاوهلان، ژومارهيهك له شوين كهوتواني عيسا مهسيح كه به پاكيهوه يارمهتيان

دمدان

حسی: ۱- زیندو، گیانلهبهر، دژی مردوو ۲- گهردك، ناودی، هوّز، نهتهوه

حيا: شمرم، حميا، ئابروو

حیات: ژیان، ژین، زیندوبوون، زیندویی

حیات: مار، مارهکان

حيسازت: كۆكردنسەوە، ئامسادە كسردن، تسميار كسردن، بمدمست هينان

حیانی: خویّن، خویّنی نهخوّشی مانگانهی ژن، حهیز حیـاط: حـهوش، حهوشـه، حهوشـێ، هـهوش، ههسـار، دموردار

حیاطت: پاراستن، راگرتن، به لیندان، پاسهوانی، جاودیّری

حیاکت: چنین، رستن، دوورین

حیتان: ماسی، ماسیهکان

حيثيت: پێگه، ئابروو، شوێن، جێگه، مهزنی، شكۆ

حیدر: ۱ - کول، کورته بالا۲ - شیّر، نازا، شیّری دارستان

حسيران: حمديران، سمرگەردان، سەرگەشتە، ئاوارە، دەربەردەر، سەرئىشتواو

حسسین : سمرسووړمان، واقوړمسان، سمرسسامی، سمرگمردانی

حسيرت انگيسز: سمرسوورهينمر، شمومی ببيت ه هـؤی سمرسوورمان

حيز: ١- شوين، جيگه، لا، كهنار

حيس: قەراغ كەوتن، يەك لابوون، گەرانەوە

حیض: حهیز، بی نویزی، نهخوشی مانگانهی ژنان

حیطه: پاسهوانی کردن، پارێزگاری کردن، پاراستن، راگرتن، له یمنا گرتن

حیف: 1 ستهم کردن، زولم کردن، ناحه آمی کردن 7 - زولم، ستهم، ناحه آمی 7 - حهیف، به داخه وه، حهیفه

حيله: فريو، فيّل، تهلهكه، مهكر، درو،

حيلهگر؛ فيلباز، فريوكار، ههلخهلهتينمر، دروزن

حين: كات، سات، دهم، چاخ، وهخت

حین: مردن، ممرگ، بهلا، شهر، بهدبهختی

حواس: همست، همستهومر، ممبمست له هێزی نمفسانی و دمرونی که همست به شتهکان دمکات

حواله: حمواله، نموهى دهخريّته نمستوى كمسيّك، پولّ

يا شتيك كەبەپنى نوسراويك ومردەگيريت

حوالهدادن: حمواله كردن، دانى باره يا شتيك خستنه

ئەستۆى كەسىك

حوالى: دەورووبەر، ئەملاولا

حوت: حوت، ماسی، ماسی گهوره

حوج: نيازمهندبوون، ههژاربوون

حوجاء نياز، پٽويستي

حوجن: گوٽي سوور

حوذان: لاله، گوٽي لاله، رمبهنوّك، ميّلاقه

حور: چاورمش، چاوجوان، ئەوانەى چاويان جوانـە، بـە مانـاى ژنـى زۆر جـوان يـا ژنـى بەھەشـتيش بــە كـار

دمبریّت، حوّری

حوراء ژنی چاورهش، ژنی چاوجوان، حوری

حوروش: جوان، حۆرى ئاسا، ژنى زۆر جوان

حوزه: ۱- ناوچه، لا، بنکه ۲- سروشت

حوش: دەوروبەر، حەوش، حەسار، چوارديوارى

حوصل: ۱- تاقەت، خۆراگرى، ۲- جىقەلدان، جىكلدانەى مرېشك

<u>جيقلّدان</u>

حوض: تالاو، ئاوگير، حـهوزز، ئيـستهخر، ئەسـتێرك، ئەستىرە

حوقل: كۆنسال، بەتەمەن، بىر، پە كەوتە

حوقله: ناتەوانى، پەك كەوتەيى، پىرى

حول: قوومت، هيّز، وزه، جووله. به مانای ساليش به

کاردمبریّت. همرومها به مانای دموروبمر

حول: خيّلي، خيّل بوون، خوارى، خويّل، چاوخوار

حولاءِ ژنی خێل، چاوخوار، خوێل

حومه: فراوانی، بمربلاوی، فراوانی له گۆرمپانی شمر یا

دمريا يا همر شوينيك

حيى حيي

حیسوان: گیانلهبهر، زیندهوهر، بوونهوهر، ههر بوونهوهریک روّحی لهبهردا بیّت ج هسهکمر ج هسه نهکمر، ناژهن حیوانی: ناژهنی، تایبهت به ناژهن، وهك ناژهن حیوانی: مار، ماری گهوره و مهترسیدار

حيى: بمحميا، حميابهخۆ، بمشمرم، ريْزدار، بمرِيْز

خ

خ: خ، پیتی نویهم له ئالفابیّتی فارسی

خسا: ۱- شان، شانه، پیل، نیوانی سمرهوّل و مل ۲-جالاًو، جالاًو، زیراو، نمو جالهی ناوی پیس یا ناوی

حهمام و چێشتخانهی تێ دمرژێت

خا: بروانه خاییدن

خائب: بيّ، هيوا، ناثوميّد، بيّ بهش، هيوابراو

خائبه: بن هیوا، هیوابراو، نائومیّد، بؤ میّینه بهکاری دمیهن

خسائف: ترساو، ترسياو، زراوچو، تؤهيو، زات نــمماو، ترسينهر

خسائن: خيانهتكار، دمسبي، دمسبيس، دمغهل، ناباك،

ناراست

خاننانه: خیانهتکارانه، ناپاکانه، دمغهلأنه خابئه: سمبو، گۆزه، خومره

خابه: ئاگا، زانا، وشيار، دانا

خابز: نانهوا، خاومن نان، نان پهز

خابس: شێر، شێری درمنده

خابط: بی بیر، نمومی بی تیفکرین کاریک دمکات یا به لاریدا دمروات

خابسل: شىمىتان، خىراپ، ناپساك، فىيرۆ، ئەھرىمىمن،

جنؤکه،و بهمانای رێگر و بهرگریش دێت

خاتام: ئەنگوستىلە، كلكەوانە، ئالقەي پەنجە

خاتل: فریوکار، فیّلباز، دمغهلگار خاتم: خمتم کمر، تمواوکمر

خاتم: ١- كلكهوانه، ئالقه، ئەنگوشىرەي، ئەنگوستىلە،

۲- ئەنجام، دوماھى، كۆتايى

خاتم سلیمان: نهنگوستیله سلیّمان، موّری سلیّمانی پیّغهمبمر کمه ده لُـیّن بههوّیههوه بمسمر دیّـو و پهریهکاندا زالبوه

خاتمه: كۆتايى، ئەنجام، سەرئەنجام، دوماھى

خساتمی: مۆرساز، ئەنگوستىلە ساز، ئالقى سازى، ئىمو

کهسهی کاری دروست کردنی نهنگوستیله و مۆره

خاتولسه: فریسو، فیّسل، دهلهسسه، تهلّهکسه، دودلّی، دوردونگی،

خاتون: خاتوون، خاتو، خانم، كهيبانو، ژنى ناومال، ژنى ريزدار

خاتون جيهان: خور، ههتاو، روز

خاج: خاج، ئەو دامرى عيسايان پى لە خاج دا

خاج: نمرمهی گوێ، شلکهی گوێ، ئمو نمرماییهیی گوێ کهکونی گوارمی تیّدهکهن

خاخام: خاخام، رهبهن، نباوی پیشهواکانی نهتهوهی

خادر: سست، ناتموان، لاواز، سمرگمردان، سمرگمشته، حمیران

خسسادع: ۱- دوروو، فریوکسار، دمغسه آن، فیلبساز، ته له که چی، ۲- دیناری کهم، زیّری در قینه ۳- ریّگه که ههندی کات دمرکه ویّت و ههندی کات نا

خادم: خزمهتکار، نۆکەر، بەردەست، کارەکەر، دەرمال **خادمه: ق**ەردواش، كولفەت، كولفمت، كـەنـيز، كارەكـەرى ناو مال بۆ ژن

خساده: داری راست، چناری سیّ تنا شهش سال که تویکلهکهی لیّ بکهنهوه و بیبرن

خار: درك، چقل، درو، تيغى دار، تيغى نوك تيژ كه له ههندى له دار و گياكان دهرويّت، درگ

خارا؛ خارا، بەرد، جۆر<u>ن</u>ك بەردى رەقە

خارا: حمریر، پارچهی هموریشمی،

خاراستیز: رمق، بههیّز، سهخت، رمفتر له بهردی

خاراندن: خوراندن، خوارنن، نینؤکدان، نینؤك بهسهر

پێِستى جەستەدا ھێنان، خارشت لە جەستە كردنەوە

خارانو: سیخوړ، ژویژی

خاربست: پەرژىن، چىل، شوولەي بەدرۆ

خاربن: درکاوی، جقلاوی، درگاوی

خاربند: بروانه خاربست

خاریشت: ژیشك، سیخور، ژیژو، ژیژك

خارج: ۱- دمرموم، ههندمران، دمرمقه، دمشت

خارج اهنگ: ناسازگار، ناهاوئاهمنگ، ناریّك

خارجه: دمرموه، دمرمقه، لهدمروهي ولأت، ههندمران

خارجی: بیانی، ههندهرانی، بیکانه، نهوهی نهدهرهوه هاتبیّت

خارچين: بروانه خاربست

خارچسینه: موکیش، مگیر، شامرازیکی بچوکه بو درهینانی موی زیادی روخسار

خارخار: خورین، خارشت، خوران، دلّ نیگمرانی، دلّه راوکیّ، بهریّشانی

. خاردار: درکاوی، چقلاوی، همر دار یا گیایهك که درکی

خارراه: موی بن لووت، رێگر، مهبهست له کهسێکه ببێته رێگر و لهمپهر له بهردهم کهسێک یا کارێدا

خارزار: درکستان، جهلستان، نهو شوینهی درك و جهلی زوری لی بیت

خارسان: بروانه خارزار

خارستان: بروانه خارزار

خارش: خورین، خوران، خارشت، خورینی لهش

خارشك؛ خارشت، خورین، نهخوّشیهکه دمبیّته هوّی خورانی لهش

خارطه: نەخشە، خەرپتە، نەخشەى جوغرافيا

خارق: درینهر، لهت و بهت کهر، شکینهر، هه نشینهر، نهوهی داب نهریتی ناسایی کوهه نگا بشیویننیت، تیکدهر

خارك: حقل، درك، دركى بجوك

خارك: وشكه خورما،خورمای زهرد، جۆرێك خورمای زهرد و وشكه

خسارکش: جمل هه لکهن، درك کهن، شهو که سمی له بیابان چمل هه لامکهنیت و بو هروش دهیبات

خاركن: درك كەن، چقل ھەلكەن

خارمند: چقلاوی، درکاوی، پهست وسوك وهك چقل

خارناك: دركاوى، چقلأوى، پـردرك، شوێنێك چقل و دركى زوّرى بيّت

خاوخسك: پوچ و پهلاش، گيا وشكه، پوش

خاروخو: همرزه، گیایی زیادی له ناو مهزرا وکینگه که همنیدهکمنن بو نموهی گیاکانیتر گمشه بکمن

خارور: بروانه خاردار

خسارہ: پیکی ناسنگەران، چەكوچی ناسنگەرى، ئــەو پیكەى ئاسنگەران ئاسنى پى دەكوتنەوە

خاريكن؛ خارشت بهيا كردن، خورانن، خوراندن،

خورین، به خارشت هاتنی پیّستی جهسته

خاز: چلك، پيسى، تەرى برين، كێم، چلكى جەستە يا

جل و بمرگ، قریّرُ و قیڤار، عمداڤ

خاز: كەتان، پارچەى كەتانى

خسازن: خمرینسهدار، پاسهوانی خمرینسه، خمرینسهوان، همرومها نامرازیکه نه همندی نه شامرازه کارمباییهکان کموزه بو ماویهك نه خویدا هماندهگریت

خازنه: ژن خوشك، خوشكى ژن

خازه: فوړ، حمرێ، خوٚڵی تـهر، ئـهو فوړهی لـه ديـواری دمساون

خاست: ویستن، خواستن، همستان، همستانه سهربی

خاستگاه: شوێني همستان، شوێني بمرزبونهوه

خاســــتن: هەســتان، بەرزبونــەوە، ھەســتانـە ســـەرپێ،

ههنسان، راوهستان، رابوون

خاســر: زیـان دیتـو، زیـان بمرکـموتو، زیانکـار، ئـموم*ی* زیانی بمرکموتبیّت

خاسف: ۱- لاواز، لاغر، لمر، کهم گوْشت^۲- همروها شهو کانیهی ناوهکهی دابمزیبیّت و کهمی کردبیّت حاسی و دوور خراوه، دمرکراو، سهگ و بهرازی دورکراوه خاطر نواز: دندانه وهدمر، نازکیّش، ناز ههنگر، خاش: خهوش، ورده، ورده پرده، وردهی همر شتیّك خاش: خهسو، دایکی میّرد خاش: دهین میرد بکات خاش: عشق، شهیدا، دلّ پمریّشان

خاشاك: خەوش، پوش و پەلاش، وردە و پىردە، پوار، خاطل: فيرۆ، بى ھۆ، وتەى پوج و بى ناومرۆل گىاى وشك خاطي: خەتاكار، تاوانبار، گوناحكار، سوچدار خاشخ: لەخۆبوردويى، چاوپۆشنى لە خۆ، خۆ بە كەم خاشخ: لەخۆبوردويى، چاوپۆشنى لە خۆ، خۆ بە كەم

زانین له ریزدا خوب حوب حوب حوب حوب حوب حوب می به خوب دور سووت حمر، ریسواحم خافق؛ لمرزان، لمرزؤك، لمرهكمر، جولمر

خاشك: بروانه خاشاك

خاشه: بروانه خاشاك

خاص: تایبمت، ههڵبژێردراو، جیاواز، تاهانه، تاق **خاصره:** تهنیشت، کهلهکه، خالیگه، برگ، برك

خاصسه: تاییسهتی، تاییسهت، دیساریکراو، دانسراو، هه نبر نبرت همنبر نبردراو، نهوهی تاییهت به کهسیك یا شتیك بیت خاصیت: تاییهتمهندی، كاریگهری، سروشتی تاییهتی كهسیك یا شتیك، بهرههم و نهنجام، سوود

خاضع: لهخوٚبوردو، چاوپوٚش لهخوٚ،

خاطئه: خهتاكار، گوناحكار، سوجدار، تاوانبار

خاطب: ۱- خوتب خوین، شهو کهسهی خوتبه دهخوینیتهوه ۲- خوازیینیکمر، داواگار

خاطر: خاتر، بیر، هزر، نهندیشه، دلّ، نهومی به دلّدا تیّبهریّت، زمین

خاطر افروز: شادی بهخش، شادمان کمر، نموهی دهبیته هوی شادی و شادمانی

خاطر پذیر: دنگیر، دل پهسهند، نهوهی به دل بیّت

خاطر پرریش: پهرێشانکهر، نهوهی ببیته هوی پهریشانی، خهم هینهر، خههمت بزوین

خاطر پسند: دلپهسهند، بهدل، دلگير

خاطر جمع: دلنیا، ناسووده، بمرابمری پمریشان، ناسوده سم

> خاطرخواه: عاشق، ئەويندار، ئەقىندار، دلدادە خاطرداشت: لايەنگرى، شوينكەوتن، پشت گرتن

> > خاطر فريب: دلرفين، دلگير، دل پهسهند

. خاطرنشان: بیرهینانهوه، ناماژه بیندان، بیرخستنهوه

خاطره: ناح، نهدندیشه، خهیال، بیر، هزر خاطف: رفیّنـهری، فریّنـهری، درموشـاومیی کهچـاو زمق بکات خاطل: فیرِق، بیّ هوّ، وتهی پوچ و بیّ ناومروّك خاطي: خهتاكار، تاوانبار، گوناحكار، سوچدار خا**فن**: پهست كمر، سووك كمر، ريسواكمر

> **خافی:** لمرزان، لمرزوك، لمرهكمر، جولمر **خافقان:** رؤژههلأت و رؤژئاوا، باكوور و باشوور **خافقين:** رؤژههلأت و رؤژئاوا

خانی: ۱ - شاراوه، داپؤشراو، شاریاوه۲ - جن، جنؤکه، پمری

خاقان: خاقان، له کوندا نازناوی پاشاکانی تورکستان و چین بوه بهمانای خانی خانهکان یا شای شاکان خاک: خالا، خذان ناخ، نمین نمووی مکون مندوری د

خاك: خاك، خۆڵ، ئاخ، ئەرد، ئەوەى روكەشى زەوى لى دروست بوە

خاك السود: خوّلاًوى، تـوّزاوى، تێكهڵ بـه تـهپ و تـوّز، خاكاوى

خاك انداز؛ خاكمناز، بيلل بچوك به دمسكهى كورت كه له ناسسن يساله شستيتر دروسستى دهكسهن و بسؤ ههلگرتنسهومى خسهوش و خسؤل كسهلكى ليسومردمگرن، خوَلْرِيْرُ

خاك انسدار: خوّلْرِيْرْ، خوّلْدان، ئـــهو شويّنــهى خــوّلْ و خــهومشى تيا فريّدمدهن

خساك بسرداری: همانگرتنی خناك، كناری همانگرتن و لابردنی خاك و خوّل، لابردنی خوّل بوّ تمخت كردنی زموی

خساك برسسر: خاكمسار، هوربهسمر، خاكبهسمر، بهدبهخت، زهليل، ناتهوان. وهك جنيّويش بمكار ديّت وه دهنيّن هوربمسمرت

خساکبوس: پئ بۆس، رێـز گـرتن، مـاج کردنـی زموی لهبمردهم کهسێك بۆ رێز گرتن لهو

خاكبير: خولبيز، بيزمنگ، بيرنگ، قەلبير، كەو، سەرند خاك پروير: بروانه خاكبيز

خاك توده: تەپە، تەپۆلكە، گردۆلكە، گرد، تەپەي بە خاك و خوّل

خاكدان: خۆلدان، خۆلريز، شوينى رشتنى خۆل

خاك رند: تمپ و تۆز، تۆز، تۆز و غومار

خساکروب: خوّلریّـر، کهناس، نهوهی خهوش و خوّل

لمسمر زموی هملادگریت و پاکی دمکاتموه

خەوش

هەلگرتنى خاك و خۆل لەسەر زەويە

خاكريز؛ خۆلرير، شوينى رشتنى خۆل

خاكزاد: خۆلزا، خاك زاد، خاكى، ساده، مروَّف كه له

خاکسار؛ خوّل ناسا، خاکی، هاوشیّوهی خاك و خوّل، بـوّ

كهسى له خۆبوردويش بهكار دمبرينت، ساده و ساكار،

خاکسان: خوّل ئاسا، هاوشيّوهي خاك، زهليل، ناتـهوان،

خاكسستر: خۆلەميش، سوتو، سوتك، بوول، مشكى،

خۆڭەكەوە، خوەلى، خاكسەر

خاكىسسترى: خۆلەمنىش، بە رەنگى خۆلسەمىش،

خساك شسناس: خاك ناس، خوّل ناس، كهسيك كه جۆرەكانى خاك و خۆل و تايبمتمەنديەكانيان بناسيت

خاکشور؛ خۆلشۆر، خاکشۆر، ئەوكەسەي خۆلى زموى يا

كانيك دمشوات بو نهومى گهرديلهكاني زيري دمست

خاكمال: خۆلمان، شتيكه كه خۆلى پى كۆبكەنـ موه. و

زهلیل و ناتهوان و پهك كهوتهیش دیت

خاكروبهدان: خۆلدان، خۆلريژ، شوينى رشتنى خۆل و

خاكرويسهكش: كمناس، خوّل ريّرْ، نهو كمسمى كارى

خاك ئافرينراوه

بەلنگاز

يەك كەوتە

خاكسترگون: خۆلەمىشى، بەرەنگى خۆلەمىش،

خاكستر نشين: همزار، داماو، دمست كورت، نهدار

هاوشيوهى خۆلەميش

خاك سرخ: خوّلى سوور، جوريكه له خوّل به رهنگى

کهویّت. به مانای جوتیار و ومرزیّریش بهکاردهبریّت

هـ مرومها هـ مر شتيك لـ م خول ساورابيت. بـ ماناى

خاك نشين: خاكمسار، بمدبهخت، پهك كموته، ناتـموان، چارمرمش

خاكـــه: ورده، خاكـه، خــوّل، هــمر شــتێكى ورد وهك خۆڭ،وەك وردە شەكر

خاكى: ١- خاكى، زەمىيى، خۆلى، بە رەنگى خاك٢-خەلكى، مرۆفى، سادە، تىكەل، ساكار

خاكين: بروانه خاكى

خاگينه: هێلكهوروٚن، هێ روٚن، هێك و روٚن. خواردني هێڵکه که زمردێنه و سبێنه تێکهڵ دهکهن و لهناو رۆندا سورى دەكەنەوە، خاورۇن

خال: خال، خال، نیشانهی سهر پیست. خالیکی رهشی بچوك كه لمسمر پيست دمردهكمويت

خال: خال، خالو، براى دايك، لالو،

خالب: فريوكار، فيْلْباز، تەلەكەچى

خالبه: ژنى فيلباز، ژنى دەغەل، تەلەكەچى

خالك: پايهدار، ههميشهيي، بهردهوام، جاويدان

خالدار؛ خالدار، خالاوی، كمسيك يا همر شتيك كهخالي هەبيت

خَالُ زَدْن: خالٌ كوتان، خالٌ ليُدان

خالص: ساده، پاك، بن گرى، بنگمرد، تايبمت، پاك، بى

خالصه: بيّ ئارايش، بيّ گەرد، پاك، بيّ گريّ و گۆل

خسالق: ئافرينهر، خولقينهر، دروستكهر، يهكيك لەناوەكانى خوا

خالكوب: خالكوت، ئەوەى پىشەى خال كوتانە

خالكوبى: خال كوتان، خال ليدان

خالم: مار، ماری گمزؤك

خالفاك: خالدار، خالاوى

خالو: خال، لالو، براى دايك

خالو؛ زرنا، ناوى ئاميريكى موسيقيه

خالودار: ھەلوژە، ھەلوچە

خاله: پوور، بلك، خوشكى دايك، ميمك، تيتك

خسالى: خالى، بهتال، ئازاد و رهها، بى ناوك، بى ناومرۆك

خالى الذهن: بيّ ناكا، ناناگا، كەسىنك كىه ئىه ھەوال يىا خاموش شدن: بيدهنگ بون، كب بون، كوژانموه، نهدوان، شتيك ناگادار نمبيت قسه نهكردن

خالی السیر: ریبواری تمنیا، تمنیا رمو، کمسیک کم به تەنيا بۆ لايەك بروات

خالیه: ژنی بێکار، و به مانای رابردوویش دێت خام؛ نەگەييو، نەگەشتو، كال، خاو، تەي نەبو، نەكولاو خام اندیش: بی بیر، نهندیشه کال، نهوهی به جوانی بير نەكاتەوە

خام جوش: نهكولاو، نهبرژاو، ئهوهى جوان نهبرژابيت، بيّ نمزمون، خاو

خامد: بيّدهنگ، بيّ جووله، نارام، خاموّش، كوژاوه خام درایی: هه نیت و بلیت بیژی، همرزه بیژی، وتنی

قسهی پوچ و بی مانا خامدست: تازهكار، بئ نهزمون، نهوهى هيشتا له

كارەكەيدا بى ئەزمون بىت **خام ریش:** نمزان، گێژ، نهحمهق، گهوج، حوٚل، ور

خامس: پێنجه، پێنجهم

خامسر: بيّ ميّشك، ئەودى ئەنديّشەى فيروّى لەسەردايە خامش: خاموْش، كوژاوه، بيدهنگ، سرهوتو

خام شلن: فريو خواردن، فيْلْ ليْكران، هەڭخەلەتان

خامشو: نيوهشور، يشيله شور، جل يا هوماشيك كه بهجوانى نهشۆرابيت

خام طبع: نمزان، گێڙ، ور، حوٚڵ، بي مێشك

خسام طمع: تهماحكار، چاوچنوك، ئهومى بى هو تهماحي له شتيك بيت

خامكار: بيّ نمزمون، ناكار، ليّنههاتو، ناجالاك

خامل: بيّ ناو، بيّ نيشان، بمست، بيّ ريّز،

خامن: بيّ ريّز، سووك، بيّناو نيشان

خام نوش: شمراب خوّر، مهي خوّره

خساموش: ١- بيدهنگ، شارام، سيرهوتو، هيدي، هيمن، لمستمرخو، شمو كمستمى كتمم قتسم بكتات، كمميدو ٢-کوژاوه، خاموش، چرا یا ناگریک که گرش و بلیسهکهی

> لەناو چوبېت، تەمراندنن، قەمرياي خاموش سار: بيدهنگ ئاسا، كب، بي قاوه قير

خاموشکاری: بیدهنگی، کپی، کوژاوهیی

خاموش كردن: بيدمنگ كردن، كب كردن، كوژاندنموه خامه: ۱ ـ خامه، خاو، هموریشمی نمریسراو. ۲ ـ هامیش یا شتیکیتر که پیّی بنوسن۳۔ چموری کهلمسمر شیر

> كۆدەبىتەوە، تۆزگ، سەرتويىر، تۆزوو خامه: تەل، تەپۆلكە، گردۆلكە، تەپە

> > خامیاز: بروانه خمیازه

خان: ١- مال، خانو، ٢- كەنو، كەندوو، ھێلانەى ھەنگ ٣- خان، شوێن شوێني ناو لولهي چهکي گهرم

خان: دكان، مەيخانە، مەيفرۆشى

خان: خان، میر، سمروّك، گموره، نازناوی دهسه لاتدارانی تورك و تاتار

خان بسائغ: خان بالغ، خان باليغ، ناوى كۆنى شارى پەكىنى پايتەختى چىنە

خان خانان: خانی خانان، خانی که گهورهی خانهکان

خانسدان: خانهدان، بنهمانه، رهتهوه، باوان، بابان، ريجكهله

خانسالار؛ خان سالار، گەورەى جوتياريانى دێهاتێك خانق: ١- خنكينهر، خهفهكهر،٢- تهنگهربهر، ريكهي تهسك و باريك

خانقاه: خانهقا، سۆفيگه، تهكيه، درويش دان خانگاه: مال، خانو، خانه، ديواني گهوره پياوان و

سمرۆك عمشيرەتەكان. خانەقا، تەكيە خانگى: ١- مالى، تايبەت بە مال، ژنيك كەژنى مالموه بنست و کارووباری مسال بسمریوه بیسات ۲- مسالی، هسمر شتيكي دمستهمو كراو له مال وهك كوتر و مهل و مریشك ٣- مالی، همر شتیك له ِ مالهوه دروست كرابیت خانم: خانم، خاتون، خاتوو، ژنی گهورزا، ژنی ریزدار خانمان: خان و مان، مال، ژن و منال

خانمانسوز؛ لمناوبهر، مال ويتران كهر، شهوهى ببيّته هۆی فهوتان و لهناو چونی مال و منال

خسانواده؛ بنممانه، خیّـزان، تـیره، تایفـه، ژن و منـالّ، کهس و کار

خانوار: نمندامانی خیّزان، خیّزان، نموانهی پیّکموه لم یمک مالّدا بمسمر دمیمن

خان ومان؛ خان و مان، مالّ، ژن و منـالَ، کـهل و پـهلی ناو مالّ

خانسه: مال، خانو، چواردیواری، ژوور، هؤده، شهو شویّنهی مروّفهٔ تیایدا دوژیت

خانهباد: باگیر، باخانـه، ئـمو شوێنـمی بـای تێکموێت، ماڵی هاوینـه، هاوین هموار

خانه بدوش: مال بـه كۆل، هـهژار، نـهدار، لـی هـهوماو، بی<u>ن</u>چاره، داماو، سمرکز، رهبهن،

خانه بیزار: لممال بیزار، شموهی له مال و ناو خیزان بیزار بیّت و لیّیان رابکات، خانه بیّزار

خانه نکانی: مال پاککردنهوه، تؤزگیری، تؤز تهکاندان، یاك کردنهومی مال

خانسه خانسه: خانه خانه، شیوه چوارگوشه وهك شهترمنج که خانه خانه بیّت، خان خان

خانه خودا: خاوهن مال، خانهخوی، خوای مال

خانه خدا: كمعبه، مالى خوا

خانهدار: مالدار، ژن یا پیاویک که کاروباری مالهکهی خوّی به جوانی بهریّوه دهبات

خانه داماد: زاوا ریوی، زاوای سهر مال، زاوایه ک که له مالی دایکی ژنه کهی یا باوکی ژنه که ی بهسمر ببات خانه زا، نؤکمر که له ماله ناغاکه ی له دایك

بوبیّت، خانه زاو

خانه سوز: مال ويرانكمر، ئـمودى ببيّتـه هـوّى لـمناو جونى مال

خانسه عنکبسوت: داو، داف، تساری جار جالؤکسه، مسالی جارجالؤکه

خانسه فسروش: مال فسروّش، ئسهودی ماله کسه خسوّی بفروّشیّت. به مانای ستهمار و دلّرِمهیش دیّت **خانه کن:** مال ویّرانکمر، مالّ روخیّن

خانه نشين: خانه نشين، بيّكار، گۆشەگير

خانهوار: خیّزان، ئەنـدامانى خیّـزان، ئەوانــەى پیّکــەوە لە ناو يەك مالّدا ژيان بەسەر دەبەن

خانى: حەوز، ئەستێر، ئەستێلك، جالأو، شوێنێك كمئاو تيايدا كۆببێتەوە

خاو: خاو، پرز، ریشوّلهی پارچه

خاور: رۆژھەلات، خۆرھەلات، شويْنى ھەلاتنى خۆر

خاور: درك، چقل

خاور: ميّرو، ميّروله

خاوران: رۆژھەلات، خۆرھەلات

خاورخدا : پاشای رۆژههلات

خاورخدیو: پاشای رۆژھەلات

خاوردور؛ رۆژهەلاتى دور، بەشىك لە ئاسيايى رۆژهەلات كــه ولاتسانى چــين و ژاپــۆن و كۆريــا و ئەنــدۆنيزيا دەگرىتەوە

خاورزمین: رۆژهەلات زەمین، لـه كۆنـدا بـه ناوچهكانی رۆژهـــهلاتی ئیرانیسان دەوت. ئەمرۆكـــه بــــهولاتانی كیشوەری ئاسیا و ئەم كیشوەرە دەئیّن

خاورشناس: رۆژهەلات نـاس، ئاگا و زانـا لـەباروودۆخى ولأتانى رۆژهەلات

خاورمیانه؛ رۆژههلاتی ناومپاست، ناسایی خۆرئاوا که پیکهاتوه لـه ولاتـانی ئیـران و عیـراق، عمرمبـستان، فهلمستین و ئمفغانستان و پاکستان

خاورفزدیك: رۆژههلاتی نزیك، ناوچهكانی رۆژههلاتی ئاسـیا كـه ولاتـانی توركیـه و لوبنـان و ئــمردهن و ئیسرائیل له خۆ دمگریّت

خاول: مێرو، مێروله

خاوند: خوا، خاومند، خواومند

خاویه: زموی بهتال، زموی خالی

خای: بروانه خاییدن

خایان: بروانه خاییدن

خایستن: بروانه خاییدن

خايسك: جەكوش، جەكوشى ئاسنگەران، پىك

خایش: بروانه خاییدن

خايگينه: بروانه خاگينه

خایه: هێڵکه، هێڵکهگون، هێڵکهی مریشك و همرچی

خايەريز: ھێڶػڡۅڕۅٚن، خاوڕۅٚن

خايه غلامان: هه لوژه رمشه

خابيدن: جون، جويين، ملّزاندن، ملقاندن، جاوين،

شتیک له ژیر دیان نهرم کردن

خۇون: خيانەتكار

خب: دڵرهێنی، فريودان، مهكر و ناز كردن بۆ فريـودان،

فێل، تەلەكە

خب: فريوكار، فێڵباز، تەشقەلەچى، تەلەكەباز

خباء خیّومت، چادر که له پهشم یا مو دروست کرابیّت خباب: جوّشان، ههلّقولان، خروّشان، جوّش و خروّشی

خباب: فريودمر، هه لخه له تينه ر، فيلباز

خباشت: پیسی، ناباکی، گلاوی، قریدژی، پیس بون، گلاوبون

خبار؛ زموی سست نمرم که فاج تیایدا بجهفیت

خباره: جالاك، جوست، زرنگ، زيرهك، وشيار

خباز: نانهوا، نانكهر، نانيهز، نان پات، نان بريّر، نان

خبازخانه: نانهواخانه، شویّنی نان دروست کردن

خبازی: نانهوایی، نان کردن، کاری نانهوا

خباط: شيتى، حالهتيكى نزيك له شيتى

خباك: خان، گەور، جوارديوارى كە مەر و مالاتى تيا جى بكەنەوە

خبال: فمساد، گەندەڭى، فيرۆيى، بيهۆيى، رەنج، ژەھىرى كەشەندە

خبب؛ راکردن، بلهز روشتن، به تیژی روشتن

خَبِثْ: پیس بون، گلابون، ناپاك بون، ناپاكى، گلاوى،

يسي

خبر: خواس، هموال، گێڕانـموه، وتـه، خمبـمر، پـميام، دمنگ و باس، نموهی له وتار يا كرداری كمسـێك بيڵێن، ئموهی بو ناگاردار كردنموهی گشتی بيڵێن يا بينوسن

خسبرت: ئاگاداربوون، دانسایی، زانسایی، زانسینی راسستی مامهتنگ

خبرچین: سیخور، خهبهردز، جاسوس، کهسیک که باس و خواسی کهسانیتر بگیرینتهوه

خبردادن: هموالدان، ناگادار کردنموه، بابمتیّك به گویّی خهلگان گهیاندن

خبردار: ئاگادار، زانا، ئاگا، ئەوەى ھەوالەكان دەزانىت

خبرداشتن: ناگادربون، زانين، له شتيك يا له همواليك

ئاگاداربون و زانینی

خبرشدن: ناگادارکرانهوه، پی وتران، له بابهتیك یا هموانیک ناگادار کرانهوه

سەورىيت ئاكادار كردنىموم، بىي راگەيانىدن، بىم ئاگا

هێنانەوە، ھەواڵ بە گوێى كەسێك گەياندن

خبرکش: خەبەر دز، سیخور، جاسوس، دوزمان، ئـەوەی ھەوال لە كەسىك بۆ كەسىكىتر ببات

خبرگــزار: پـهيامنٽر، هـهواڵنٽِر، ئـهودي هـهواٽٽِك لـه

كەسىنك بۆ كەسىكىيتر ببات

خبرگزاری: هموالدمری، پهیامنیری، گهیاندنی هموال. شوین یا ناومندیک که هموالهکانی دنیا به شامرازه جغراوجغرهکان کودهکاتهوه و به هنوی روژنامهو و دامهزراومکانیتر بغ دنیای دهنیریت

خبرنگار: هموالدمر، هموال نوس، ویژمر، بیژمری دمنگ و باس

خبره: كارزان، كارناس، شارهزا، پسپۆر، به ثهزمون

خبر: نان، ناردی به ناو شیّلدراوی پانهوهکراوی به ناگر برژاو

خبر: نان دروست کردن، نان کردن، نان پاتن، نان براژتن، نان برژاندن

خبط: به لاریدا روّشتن، هملّهکاری

خبل: شيّت بون، بيّ ميّشكى لهتاو خهم و خهفهت، له دمستداني عهقلّ

خبل؛ شێت بون، مهجنوني

خین: قارس کردن، لنگرتن، دورینی جل و بمرگ، نوشتانهوهی جل و بمرگ و دوورینی بو کورت کردنهوه خبوك: بمهیّز، قایم، خوراگر

خبي ء: شاردراوه، داشارياو، هايم كراو، نهيّني

فه شاریاو، قایم کراو خثیم: شهرمی ژنیکی کهگهوره و پان بیّت، هوزگهوره، (و، چهپهل)، هوز پان

خجاره: کهم، تۆز، برێك، تۆزھاڵێك، کـهمێك، ماوميـهكى کهم

خجالت: شهرم، حهیا، شهرمهزاری، شهرمیّونی، تمریقی خجالت کشیدن: شهرم کردن، شهرمهزاربون، شهرمیّون بون، تهریق بونهوه

خجسته: پيۆز، مەيمون، پاك، چاك و باش

خجسته: هممیشه بههار، گولی ههمیشه بههار

خجسته پی: پی پیرۆز، ئەوەى ھاتنى ببینته ھۆى خیر و بیر

خجسته رو: جوان، روگهش، روکراوه، روخسار جوان خجستهروز: کامهران، بهختهومر، روّژ باش، شادمان

خجــسته گــانع: بهختـهوهر، بهبـهخت، بهشانس، خوّشبهخت

خجسته فرجام؛ نەنجام خێر، كۆتايى خێر، ھەر شتێك كۆتاييەكەى بەخێرو خۈشى كۆتايى بێت

خجك: خالّ، پەلّە، نيشان، نيشانه، خالّى رەش كـه لـهناو جاو پەيا دەبيّت

خچل: شمرمهزار، تمریق، شمرمیّون، شمرم، شمرممزاری، سمرشوّری، کمم روویی

خجلان: شەرمەزار، شەرم<u>ٽو</u>ن،

خجلت: شەرمەزارى، شەرميونى، شەرم كردن

خجلت آور: شمرم هێنهر، ثموهی ببێته هوّی شمرم و تریق بونموه

خجلت زده: تريق، تريقبو، شهرمهزار، شهرميّون، فهديكار، فهيّتكار

خچل رو: تەرىق، ترىق، فەدىكار، شەرمەزار

خجل سار: بروانه خجلت زده

خچيسلن: كۆبونسەوە، خربونسەوە، ئامسادەبون، تنيك ترمنجان، تنككه رون

خجیر: ههژیر، جوان، مانگ روخسار، روگهش، پمسهند، دلگیر، دهلال

خد؛ روخسار، رو، كونم، گۆنا، گۆنه

خبيئه: داشاراو، نهيّني، فمشارياو، هايم كراو

خبيث: ناپاك، بيس، گلاو، جەپەل،

خبير: زانا، دانا، ئاگادار، ليّزان، شارهزا، پسپوّر، بـه ئەزمون، ليّهاتوو

خبیز: نان، نانی برژاو

خبيص: خورماورۆن

خپچه : تووڵ، شووڵ، لقی راست و باریکی دار

خپك: خەفەيى، خنكان، خەفە، گوشرانى قورگ

خيله: خەپە، قەلەوى كورتە بالا، قەزەم، ناحەز، ناقۆلا،

خپيدن: خنكان، خەفەبون، كوژانەوە، كپ بون

ختار؛ فێڵباز، فريوكار، ناكار

ختال: مەكرباز، فريوكار، مەكراوى

ختام: كۆتايى، دوماهى، سەرئەنجام، ئەنجام

ختل: مهكر كردن، فريودان فيْلْ كردن

ختلان: فريودان، هه لخه له تاندن، فيْل ليْكردن

خستم: بهنهنجام گهیاندن، کۆتایی هیّنان، گهیاندنه کۆتایی. مۆر کردن، مۆر کردنی نامه یا شتیّکیتر

خَتُّنْ: زاوا، مێردى كج. به مانـاى خـەزوور و ژن بـرايش

ختن: برین، بچراندن، خهتینه کردن، خهتنه کردن، گون برین، برینی چهرمی زیادهی سهر زهکهری نیرینه ختبنر: فشهکهر، فسه زل، خوبهزل زان، نهداریک که به

هاشهو هوشه خوّی به دارا نیشان بدات ختنه: خهتینه، خهتهنه، سوننهت، کیّر برینی منال، رمسمی خهتهنه کردن پیّش ئیسلام له ناو میسریهکان

و جولهکهکان باو بوه بهلام لهناو مهسیحیهکاندا باو نیه. به ریّو رهسمی خهتهنه کردنی منال و میوانی بوّ

ئەم بەزمە خەتەنە سوران دەڭ<u>ن</u>ن

ختور: فرپودمر، ستهمکهر

خشعم: شير، شيری درهنده. و پياويك که پيستی روخساری چرچ و لؤچ بوبيت

ختم: لوت پان، لوت زل، گوێ پان، گوێ گموره، كمسێك

که لوت یا گوێچکهی پان و گهوره بێت

خثماء؛ لوت پان، گوێ پان، بۆ ژن بهكارى دېهن

خدا : خوا، خواومند، ئافرێنەرى ھەمو ھەستى. بەماناى خاوەن و ماليكيش بەكار دەبرێت

خداب: درۆزن، درۆكمر

خدابيامرز: خوا ليْخوْشبو

خدا پرست: خواپەرەست، دىنىدار، بىاوەردار، ئىموەى

باومری به خوا ههیه و دمیپهرمستێت

خدا پسند: خوا پەسەند، كارى باشە، ھەر كارێـك ببێ<u>تـ</u>ـه ھۆى رەزامەندى خوا

خدا پسندانه: خوا پهسهندانه، نهو کارهی دمبیته هوی رمزامهندی خوا

خداترس: لمخوا ترس، ئموهى له خوا بترسيّت و له خرابه خوّى بمدوور بگريّت

خداجو: خواناس، ئەوەى بە دواى خوادا دەگەريت

خداحافظ: خوا حافيز، مالناوايي، بهسلامهت، وشهيهكه

له کاتی جیابونهومی یا رؤشتن لای کمسیک دیسه سمرزمان

خداداد: خواداده، خوایی، نهوهی خوا بهخشهرهکهیهتی خداشناس: خواناس، خواپهرهست، باومردار، نهوهی خوا دهناسیّت و دهیهرهستیّت

خسداع: فريبودان، هه لخه له تانيدن، فيّل ليّكردن، فيّل، مهكر، ناز

خداع: فريوكار، فيلباز، تەلەكەچى

خسداگیر: خواگیر، نهوهی گرهتاری رق و توورهیی خواوهند بینت. کهسیک به هوی رقی خواوه گیروده بووبیت

خدا نخواسسته: خسوا نهخواسسته، خوانهیسهویّت، خوانهخوازه، وشهیه که بو دووربوون له خرابه بهکاری

خدانگهدار: مال ناوا، خوا حافيز

خداوند: خواومند، خوا، نافريّنمر، خاومن، گموره

خداوندگار: خوا، خوای تاقانـه، اللـه. خاوهن، گـهوره،

پاشا، دمسەلأتدار

خدایا: خوایه، نهی خوا

خدایگان: خواوند، خوا، پاشای گموره

خلان بمرده، خیومت، رمشمال، بمردهیهك كه بو ژنان و كچان له لایهكي مال ههالیدهدهن

خدر: تاریکی، تاریکی ئەو، شوێنی تاریك

خدرت: تاریکی چر، نهنگوسته چاوی

خسدرك: چٽۆسك، بزوتى ئايىساو، دارى نيىوە سىوتاوى بەگر

خلاه: ورده و پرده، ورتکه، وپرتکه. بلیّسهی ناگر

خدش: رووشاندن، رووشانن، سهر چل بریندار کردن، رووشاندنی پیست

خدش: شوێن، شوێنموار، نيشانه، شوێنمواری بـرين يـا رووشان که لمسمر پێست مابێتهوه

خلشه: بروانه خراش

خدعه: فيّل، تەلەكە، فريو،مەكر

خسلم**ت:** خزمسمت، كساركردن بسق كمسسيّك، نۆكسمرى، بمردمستى

خدمتانه: خزمهتانه، کری، نهوهی له بری خزمهت به کهسیکی دمدهن

خدمتكار: خزمهتكار، نۆكەر، قەرمواش، كۆلفەت، ژن يا پياويك كە لە ماليّكدا كار دەكات

خدمتگر: بروانه خدمتكار

خلمسه: ۱ ـ خـه لخال، بازنسهی پـێ، پێوانـه ۲ ـ ئالقـهی خهلك، ئابۆره

خدن: هاورێ، يار، دۆست، هاودهم

خدو: تف، ئاوى دەم، گليز، ليك

خدود : روخسار ، کوٽم، گۆنا

خلور؛ پەردە، خيومت، رەشمال

خدوش: شوێن، شوێنهواری برین

خدوع: فێڵباز، فريوكار، تەڵەكەچى

خسدوك: شــپرزه، شــ<u>ێ</u>واو، شــڵەژاو، پەرێـشان، دڵـشكاو، دلتەنگ **خراشاندن:** روشاندن، روشانن، روشیانن

خراشیدن: روشاندن، روشیاندن، پیست به نینوك

روشاندن، سەلخىن، كەلداچۆن

خراص: درۆزن، درۆكەر

خراطيم: لوت، لوته فيل

خرافه: خورافات، قسهی پوچ و بی ناومروّك، قسهی

دوور له راستی، ههنیت و پنیت

خرام: خمرامان، ناز کردن، عیشوه کردن له رؤشتندا.

به مانای مژده و مزگینیش بهکار دهبریت

خرامان، نازكردن له رۆشتندا

خرامش: بروانه خرامیدن

خرامیدن: ناز کردن، عیشوه کردن، بهنازهوه ههنگاو

هەلگرتن، خەرامان خەرامان بەرىكاد رۇشتن

خرامين: ميرگ، لهومرگه، ميرگهلان، شويني لهومړيني

چوارپی، چەروان

خرب: ويران كردن، خاپوور كردنى مال، تيكدان

خرب: ويران، ويرانه، خاپور

خربساء گوێ سمراو، ژنێك كه گوێچكهى سميبێت يا

کونی کردبیّت

خربات: ويرانه، ويران

خربار: کهربار، باری گهوره، نهو بره بارهی له پشتی

کەرى دەدن، خەروار، خەرار

خربان: كەردار، خاوەن كەر

خربز: بروانه خربزه

خربسزه: كاللهك، كاللك، گركه، قهرپوز، گندوره.

A, B, میوههکه شیرین و ناودار له خوگری فیتامین

C گوندۆر

خربزه روباه: كاله مارانه، گيايهكه بمريّكي خرى بچوك

له بیجمی شهمامه دهگری، بؤنیکی زؤر ناخوشی ههیه

و زور تاله و بودمرمان بهكار دمبریت

خربزهزار: بنستان، كالكهجار،

خربگ: قازىبالدارىكى سپى گەورەيە گۆشتى دەخورى

خربله: دۆلأب، چەرخى چاڭ

خديج: بێچوه وشتريا همر چوارپێيهکيتر که پێش کاتي خوّى لهدايك بوبێت

خدیش: ۱- کویخا، که یخوا، گهورهی مال۲- که یبانو،

ژنی مال

خدیعه: فریو، فیّل، مهکر

خديو: خواوهند، خاوهن، مير، ئەمير

خذلان: داماوی، بی بهشی، بی بههرهیی

عدل، درون بق بستی، بی به سردیی

خَلْوَلْ: بِيْ بِهِش، داماو، سهركز، ليْقهوماو، بِيْ بِهِهِرِه

خر: كمر، گويريژ، گويدريژ، ولأخ

خر: خرخروکه، هورگ، هورهوراگه

خرائب: وێرانه، خاپووركراو

خراب: ويران، خاپوور، تيكدراو، بي فهر، خمراو

خراب اباد: دنیا، نهم دنیایه، جیهان

خرابات: مهیخانه، نادی، شوینی خواردنهوه

خسراب شدن: خراب بون، ويرانبون، بهفيروْچون،

خاپووربون

خرابكار: ويرانهكهر، خاپووركهر، تيكدمر، بهفيرودمر

خراب کردن: خراب کردن، ویّران کردن، خاپور کردن،

بەفىرۆدان

خرابسه: کون، کونی دمرزی، همهر کونیکی بنچوك و

نهبينراو

خراج: خدراج، مالیات، شهو مالیاتهی لهزهوی و زار

وداهاتهكانيتر ومربكيريت

خراج: دومهل، ناوسان، جوّش، زيبكه

خراج: زيرهك، زرهنگ، فيلباز

خراجگزار: باجدمر، مالياتدمر

خراره: هۆقه، لوشكه، لوشهكهلوش، نهو دمنگى له كاتى

گريان له قورگ ديتهدمر

خراس: کەرى ئاش، ئەو كەرەى ئاش دەگيريت

خراسانی: خوراسانی، تایبهت به خوراسان، خهلکی

خوراسان و رێبازێکه له ئهدهبياتي فارسي

خراش: روشان، روشیان، شوینهواریکه نهسهر پیست که

به هۆی نینۆك یا چەقۆ لەسەر پیست دروست دەبیت،

سەلخين

خربنسده: کمردار، خاوهن کمر، پاسموانی کمر، نمو كەسەي كەر بەكرى دەدات

خربسوز: شەمىشەمەكويىرە، شىمقرەقىنك، شەمىشەلە،

خربه: کون، کونی دمرزی و همرچی خريه: ويرانه، كهلاوه، كهلاري

خربيواز: شەمشەمەكويىرە، شەمشە

خريا: نيرگه، كۆلەكه، نيرگه، ديرهك، كاريته

خریشته: تەپۆلكە، گردۆلكە، تەپە

خرت: کون، کونی دمرزی

خربواز: بروانه خربیواز

خرت و پرت: خرت، خرتوبرت، ورده حاجهتی کهم بایی، ورده و پرده

خرج: باج، خمراج، سمرانه، ماثيات

خرج؛ خورجین، خورج، ههگبهی لهبن، جهوائی بچوك، جەنتەي لەبەن تەنراو

خرجـــسته: گهلـمراوژه، هـمربالغی، هات و هاوار، همراوهوریا، شمر، ئاژاوه، هوسموهمرا

خرجى: خەرجى، بژێوى رۆژانه، ئەو پارەى بۆ بژێوى رۆژانە خەرج دەكريت

خرجين: خورج، خورجين، جهوائي بچوك

خرجال: مراوى گەورە، قاز، بالداريّكى سبيه گۆشتەكەى

خرچنگ: قرژال، قرژانگ، قارژنگ، جانهوهریکی شاوی بهند بهنده به دوسمر دمروات

خرچنگ: قرژاڵ، كيڤژاڵه، يهكێك له بورجهكان

خرخجيون: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەرىشان، كابويس خرخر: مرخه، مرخ، پرخه پرخ، مرخه، ئهو دهنگهی

له کاتی خەوتن لە قورگی ھەندىٰ كەس دێتەدەر خرخره: خرخروکه، هرگ، هورهوراگه

خرخشه: گەلەراوژە، شەر، ھەراوھوريا، ئاژاوە

خرد: ئاوز، عەقل، ھزر، بير، ھۆش

خرد: ورد، بچوك، كهم، ههر شتيكي كهم و بچوك، هوير خرد: هوراو، ليتاو، ليته

خسرداد: جوزوردان، سييهم مانگ له سالي ههتاوي، دوایین مانگی بههار

خردانگارش: وردبین، باریك بین، دورئهندیّش، ئهوهی له كارهكانيدا خاله بجوكهكانيش يشت گوي ناخات

خرد پیشه: بیرمهند، عاقل، خاوهن هزر

خردسال: ساوا، كهم تهمهن، منال، بچوك، كج يا كور كه تەمەنى لە پينج كەمتر بيت

خردك: كهم، كهميّك، بريّك، تۆزيّك، كهم كهم

خردل: خمرتهله، تۆوێكى تيژه له تايمفهى ئيسيومت و

خردل: ترسهنكۆ، بى دل، بيوره، كولافه، ناتەوان، بى

خردمند: خاودن بیر، بیرمهند، زانا، هوشیار

خردمندانه؛ بيرمندانه، وشيارانه، زانايانه، دانايانه

خردنگرش: ورد بین، باریك بین، وشیار خردور: بيرمەند، خاوەن ھزر، وشيار

خردومند: بروانه خردمند

خسرده: ۱ - ورده، ورده و پسرده، کهم، توز،۲ - بلیسهی ئاگر،۳- بهمانای عهیب و ئیراد که له کهسیّکی دهگرن خردهبین: وردبین، بیرتیژ، باریك بین، زیرهکی، زرنگی خرده حساب: ورده حسیب، قهرزیکی کهم و مهبهست له نازاریکه له لایهن کهسیکهوه که ببیته هوی رمنجان و دڵ ئێشان

خرده ریز: ورده و پرده، ورده و پرتکه، شتی کهم بایی و بیّ بهها

خردهکار: ورده کار، شهوهی کاری ورده و پرده شهنجام

خرده گرفتن: عمیب گرتن، ئیراد گرتن، عمیب دۆزینموه **خردهگیر:** عمیب گیر، ورده گیر، رهخنه گر

خرز: پيلاو دورين، پيلاو دور، جهرمچي

خرزه: نیرینه، کیر، کیری پیاو که زل و نهستور بیت خسرس: ورج، همرس، همشه، هرج، ناژهڵێکه زل و بههیّز، جمستهی توکنه و بهرمنگی زمرد یا هاومیی یا سپی و بهداردا سهردهگهویت، له ومرزی زستاندا به زۆرى دەخسەويّت. خواردنەكسەى گۆشست و مسردار و ھەنگوينە. لە پېريدا زيان بە ئاژەلّەكانيتر دەگەيەنيّت **خرست:** سەرخۆش، مەست، زۆر مەست، خەيالّ

خرسته : زالو، زیرۆ، زیری

خرسك: ورج، ورجى بجوك. و جوره قاليهكه

خرسند: شادمان، رازی، خوشحال، شادان، بهدهماغ

خرسنگ: خره بمرد، بمردی زمق و ناهؤلا

خرش: بروانه خروش

خرش: رووشاندن، رووشانن

خَرَشُ: خَمُوش، خَرت و پرت، حاجَمَتَى كَمَم بايى ناو مال

خرشوم: لوتكه، كهيك

خرشید: بروانه خورشید

خرص: درۆكردن، درۆ وتن، به گومانهو د شتيك وتن

خرط: تاشین، داتاشین، داتاشینی دار

خرطبع: کەر، پیّداگر، ئەحمەق، نەزان، خۆسەر

خرطوم: لوتى دريْرْ، بهتايبهت لوتى فيل

خرف: چنین، ههلگرتن، لیکردنهودی میوه

خرف: لمناوجوون بههوى بيرى، منالبونهوه، خلمفان،

خرف: خلّمفاو، پياوى پيرى كهم ناوز، نهزان

خرفسستر: مسار، دوبشك، كــۆلاژدهم، كوللــه، هــهر گيانلهبمريكي به زيان

خسرق: ١- دراندن، لـهت كـردن، لـهت و كـوت كـردن،

قهنشاندن، ۲- دراوی، قهنشاوی، نهت و کوت

خرق: كەنين، درز، كون، قەنشت، قەنش

خرق: کهم ئاوزی، نهزانی، گێژی، وری،

خرفاء ژنی گێژ، نهزان، نهحمهق، کهم ناوز، بێ عمفڵ خرفه: بـهرؤ، کـهوا، باتـه، باچك، سـهرکهوا، جـل و

بهرگی تایبهت به دمرویش و سوق

خسسرك: كسمره، كسمرى بسجكوّله، كسمرى جسكوّل.

جوارپایهیه کی بچوك له شيوه ی که ر که له جوره

ومرزشيكدا لمسمر دميمرن

خرك: جۆريك خورماى زمرد و وشك

خرکچی: چارویّدار، خهردار، کهردار، کهروان، خاوهن کهر، نُهو کهسمی کهر به کریّ دهدات

خرگره؛ كورى كەر، بەچكەكەر،

خركوف؛ كونده، كوندهبهبو، كونهبهبوي گهوره

خرگاه: خێومت، رهشماڵ، دهوار، چادر، خميمه

خرگوش: کهورنشك، کیفرویشك، کهروی، همروشه، خمروی، گیانلهبهریکه گیاخور به فهده بشیله دمینت و

گو<u>نچ</u>کهی دریژه. دهستهگانی له هاچی کورتتره و زور

بهخيرايي رادهكات. ميكهي لمسهر سكيكدا شهش تا

ههشت منائی دهبیّت و سائی چهند جار سکی پر دهبیّت و نهگهری ههیه له سائیّکدا شهست بیّچوی ببیّت

خرگه: بروانه خرگاه

خرم: برین، هرتاندن، هه نشتن، کون کردن، سمینی گوی با لوت

خسرم: زیندو، سەرسەوز، كەيف خىۆش، بەدەماغ، سەرحال، شاد، شادمان، شادان، تازە

خرما: خورمام، همسپ، بهری داریکه گمرمهسیّری به گوّشت که پیّسته و ناسك و ناوکی ههیه و شیرینه و به بوّلی گهوره له دارهوه شوّردهبیّت، خورمه

خرمابن: دار خورما، داری خورما

خرمالو: خورمالو، بەرى داريكە لە تەماتە دەكا

خرمدان: چهنته، ههمیان، کیسهی دروست کراو که پاره و شتی تیدهکهن و بهکهمهرموه دهیبهستن

استى ئىدەخەن و بەخەمەردۇد دەيبەستن

خرم دل: شادمان، شاد، شادان، كهيف خوّش، بهدهماغ، دلخوّش

خرمگاه: خێومت، رمشمال، خميمهى گهوره

خرمگس: کهرمیش، میشی گهوره، شینهموّزه، کهرموّز، میّشیّکی چروداری درشته به مالاتهوه

خرمن: خەرمان، خرمان، كۆگا، كۆ، بيدەر، بەسەريەكدا

كراوى زۆر له ميوه، ئاخلە

خرمن پا: پاسهوانی خرمان، شهو کهسهی له دهشت و بیابان ناگاداری خرمان دهکات

خرمنج: بروانه خرمگس

گەورميە

خرمن کوب: جمنجمر، همباشه، شامرازی له دار و شاسن بو گیره کردنی کنوش

خرمنگاه: خرمان، نهو پارچه زهویه له ناو دهشت که گهنم و جوّی درواوی تیا کوّدهکهنهوه و دواتر به هوّی جهنجهرهوه گیّرهی دهکهن

خرمن گذا: سوالکمری سمرخرمان، نمو کمسمی بوّ سوالّ دهرواته سمر خرمانهکان

خرمسوش: مشکهکویر، مشکی سارا، جنوره مشکیکی

خرمهره: موروه شینه، جوّره مورویّکه بـه رهنگی سـپی

يا شين كەبەملى ئەسپيەوە دەبەستن

خرنساس: مرخاندن، مرخه میرخ، پرخه پیرخ، شهو دنگهی له هورگی کهسی خهوتو دیّتمدمر

خرنای: کهرمنا، جۆرنك شهيپورى زل

خرنسار: ۱- ئاپۆرە، شەربائغى و كۆبونەوە خەلك ئە شسويننىك- ئساژاوە، ھسەراو ھورىسا، ھىتنسە، ۲- بسە تاوانبارىكىش دەئىن بىق ترساندنى خەلك و مۆجيارى كردنىسان سسوار كسەرى دەكسەن و ئسەناو بسازاردار

خرند: ريز، بەتەنشت يەكەوە، سەف

خرنش: بروانه خرناس

دەيسووريننەوە

خرنق: كەرويشك، بيچوه كەرويشك، خرنك، خرنەق

خرو: بروانه خروس

خروار: خەروار، خەربار، كێشێكە بەرابەر بـه سێ سـەد كيلۆ

خروار: وهك كمر، كمرئاسا، هاوشيّوهي كمر، كمرانه

خرویف: مرخه مرخ، پرخه پرخ

خروج: رۆشتنەدەر، رۆيشتن، چونەدەشت

خروج: بروانه خروس

خرور: كەردار، خاوەن كەر

خروس: كەلمشير، كرمشيل، كەلەباب، دىكل

خسروس خسوان: بسهرهبیانی، نسهو کاتسهی کهنهشینر دهخوینینت

خروسك: خروزهك، جۆرى نهخۆشى زارۆكانه و دمېيته هوى دمېيته هوى ئاوسان و گيرانى هورگ و نهخؤش به توندى دمكۆكيت و دمنگيك وهك دمنگى كهنهشير نه هورگى ديتهدمر

خروسك: قالونچه سوره، جوره دمعبایه که زیاتر له حهمام و شوینه تمرمکاندا دمرده کهویت

خروسه: هیتکه، هیتك، تیکهییهك گوشتی بچوك له ناو هوزی ژن، تیتلکه

خروش: هات و هاوار لهتورهییدا، ئاژاوه، خروش، هاوار، همراوهوریا

خروشان؛ خروشان، خروشاو، تیکه ل و پیکه ل بونی خه لکان

خروشیدن: همورا راهیّلان، خروّشان، هاوار کردن، هات و هاوار نانموه، قیقی هُمدان، گریان، نالاندن

خروع: دارهمنجير

خروع: نمرمه، نمرملهش، ژنیک کهجهستهی نمرم بیّت و به ناسانی بجهمیتهوه و راست بیّتهوه

خرف: بەرخ، بەرخۆلە

خروق؛ رەخنە، درز، قەنشت، كەنىن

خروه: ديكل، كەلمشيّر

خرویله: هاتو هاوار، شین و رؤۆ، دمنگی گریانی بـمرز، هؤهه، بۆرمبۆر

خره: ليته، ليتاو، هوراو

خره: ريز، سەف، بە تەنىشت يەك

خسره: رووناکی، رؤشنی، درهوشاومیی، نبور، تیشك، روناکی که له لایهن خواوه به همندیّك له خملّكان بگات، تیرؤژك، تیرؤژ

خره: مرخه مرخ، پرخه پرخ

خره: كەلەباب، كەلەشيىر

خرید: کری، سمندی، سمنی

خریدار: کریار، نهو کهسهی شت دهکریّت، بکر، شت سیّن، مشتمری، بسیّن

خریدن: کرین، سمندن، شتیّك لهکمسیّك ومرگرتن و بمهاکمی دان. به پیّچهوانمی فروّشتن

خريده: كج، كجى پينهگهشتو، شهرمن

خریر: ۱ ـ خورخور، دمنگی رژانی ئاو۲ ـ مرخه، پرخه،

دهنگی هـورگی کهسـی خـهوتو۳ ـ دهشـت، نزمـایی،

شوێنێکی نزمی نێوان دوبهرزایی

خریش: رووشان، رووشیان، سهلخ

خریش: گانته کردن، پی رابواردن، بزمی تان، و کمسیکه که خهنگ پیی پیبکهنن و گانتهی پیبکهن

خریشیدن: رووشاندن، رووشیانن، رووشانن، بریندار

کردنی به ناستمی پیست

خريطه: نهخشه، نهخشهى جوغرافيا

خریع: لاواز، لەپ، سست، ناتەوان، بى ھێز، ئێسك نەرم خريف: پاييز، گەلارێزان، خەزان، سى مانگەى نێوان

هاوین و زستان، پهکټکه له چوار ومرزهکهی سال

خریق: ۱ - بای سارد، رهشهبا ۲ - ناومروّ، ریّرهوی ناو ۳ -

فراوانی، بهربلاوی^۴- زموی نزم، نهوی، پهست

خز: کویژك، جانهومریکی بچوکی کلك دریزی به گوانه، پیّستی قاومیی یا خوّلهمیّشی رهنگه، ژیّر قورگی سپیه

و بــه زۆری شــهوانه دێتــهدمر و باڵنــده بــچوکهکان دمخوات همرودها مشك و ماریش راو دمکات

خز: حدرير، هاوريشم، پارچهى هاوريشمى

خزائن: خەزىنە، گەنجىنە

خَرَازُ: كوتالٌ فروّش، هاوريشم فروّش، پيلهومر

خزاع: ممرگ، ممرگ و میر، مردن

خزاعه: كوت، لمت، پارچه، لمتى براوه له همر شتيّك.

ناوی هۆزنىك لـه عـهرمب كـه لـه ئـهزد جيابونـهوهو لەنزىك مەككە نىشتە جى بون

خزاف: گۆزەچى، گۆزەكەر،

خزامه: لوتموانه، شمو ثائقهی له لوتی وشتر دهکهن

جلّهوی هموساری پیّوه دمبهستن. نهو نالْقهی ژنان بـۆ

جوانی به لوتیهوه دمکهن

خزان: خمزان، گهلارپنزان، پاییز، خمزهلومر، خمزهل،

ومرزى پاييز

خزان: خزین، خشین، خلیشکان

خزان: خەزنەدار، گەنجىنەوان

خزانه: خمزنه، خمزینه، گمنجینه، شمو شوینهی که پاره و شته گرانباییهکانی تیا هملامگرن خزانهدار: خمزنهدار، خمزینهدار

خزر: تهنگی جاو، و شیومیهك له روانین کهبهرامبهر وا همست دهگات به توورهیهوه سهیری دهکرینت. ناوی تایمفهیه کهی ناریسایی که کهون له ترکستان و ناوجه کانی روزناوای دمریای خهزمر بهسهریان دهبرد له ساله کانی ۴۰۰ تا ۹۵۰ ز.

خىزراء چاوتەنگ، چاوتەسك، ژنى چاوتەنگ. ژنيك كەبەسوچى چاو سەيردەكات

خسزرچح: بای سارد، بای باشوور ۲- شیر، شیری دارستان ۳- ناوی هوزیکه لمعهرمب که لمیهمهنهوه بو مهدینه کوچیان کرد و له هاوهلانی پیغهمبهر بون خزرك: ترس، توهیان، ورهنهمان، بی زاتی

خزعبـل: هـهڵيت و پڵيـت، هـسهى پروپـوج، وتـهى بـێ ناوهرۆك

خزعبله: گانته، گمپ، شوّخی، قسهی پیّکهنین هیّنهر خرْعل: کهمتیار، قهمتار

خَرْف: گۆزە، سوالەت

خزنى: گۆزەچى، گۆزەكەر

خزل: برین، پچراندن، فرتاندن

خزم: سمینی لوتی وشتر و تیکردنی لوتهوانه

خْزْنْ: پاشەكەوت كردن، وەلاخستن. داپۆشين، داشارتن.

نەدوان، قسە نەكردن

خزنسدگان: خشوکه کان، له تیرهی خشوکه کان، ههر گیانلبه ریک که به هوی دهست و پینی کورتی بخریس.

هەندىٰ لە خشۆكەكان دەست و پىيان نىيە

خزى: پەست بون، رىسوا بون، رسوايى، سوكى، پەستى خزيدن؛ خزين، خزان، خشان، خلىسكان، ھەلخلىسكان،

خشين. لمسمر سك روّشتن وهك مار

خزیر: خۆلەمیشی گەرم، ئەو خۆلەمیشەی لەناو وردە ئاگردا بیّت، خۆلی گەرم

خزينه: خەزننە، خەزنە، گەنجىنە

خزیمه: خووی شر، خو یا عادهتیک که مرؤف ریسوا بکات

خسس: وردهکا، پوش و پهلاش، گیای وشك، پویش و پهلاخ

خس: پهست، هيچ و پوچ، ريسوا، سوك

خس: كاهو

خسائس: نامرۆيى، ناكەسى، ناپياوەتى، ناجواميْرى

خسار: خەسار، زيان، گومړابون، زيان ديـتن، زيانكارى،

زیان بینین

نفستن

خسارت: زیان بمرکموتن، زیان بینین، زمرمر کردن،

خەسار كردن، زيان

خـساست: ۱ ـ خهسیس بون، رمزیلی، بمرچاوتهنگی،

پەستى، ئزمى، ئاپياوەتى

خساسه: وردمبایی، مالی کهم و کهم بایی

خساله: پەست، ناپەسند ئەھەر شتىك

خسان: ئەو ئەستىرانەى ھىچ كات ئاوا نابن

خسسانیدن: جاوین، جوین، گازگرتن، گازگرتن و نازاردان، لهق دانان

خسبانيدن: خمواندن، نقاندن، خمو لي خستن

خسبيدن: خەوتن، نوستن، خەولىٰ كەوتن، چونە خـەو،

خسست: ۱ ـ خهسیس بون، دهست و شکی، به خیلی، به خیلی، به غیلی، به غیلی، دهست

خستن: ئازادان، دل نیشاندن، دلتهنگ کردن، بریندار کردن، دلتهنگی، دل نازاری، برینداری

خستو: دان پیانهر، نهومی دان به راستیهکاندا دهنیت

خستو: ۱- هیلاك، مانـدو، مانـك، مـانگ، شـهكمت ۲-

نساوك، دهنسو، دهنسدون نساوكى خورمسا و هسهٽوژه و هاوشٽوهكاني

خستوان: دان پیانـهران، ئهوانـهی دان بـه راسـتیهکاندا

خستوانه: سمرکموا، جل و بمرگی دمرویّشان

خسته: بروانه خستن

دمنٽن

خسته: ناوك، دمنو، دمندوك، ناوكي ميوه

خسته جگر: جگمر خوين، دل خوين، نه و که سه ک جمرگی له خهم و خمفه ت برينداره

خستهدل: دن ماندو، دن شكاو، دن پهريّشان، خهم بينيو خستيدن: بروانه خستن

خس خس : خیسه خیس، دهنگی ههناسهی نهوانهی

هەناسەيان توند دەبيت

خسر: خەزورە، باوكى ژن، باوكى ميْرد، خەسورە

خسر: زیان بینین، زمرمر کردن، زیانکاری

خسران: زیان بینین، زیان بهرکهوتن، خمسار کردن

خسرو: خوسرهو، پاشا، شا، نازاناوی چهند له پاشاگانی ساسانی

خسرواختران: همتاو، خۆر، خۆرمتاو

خسروا نجم: ههتاو، رۆژ، خۆر

خسروانه: شايانه، وهك باشاكان

خسروخاور: هەتاو، رۆژ، خۆر

خسسف: ۱- رۆگردن، له زەوى چىمقاندن، ون گىردن، لىەزەوى رۆگىردن ۲- كىممى، كىووړى، كىم و كىووړى، نوقسانى، خەش، كەمايەسى

خسف: گويْز، هوّز، گوءِز، گوويز

خسودن: دروێنهکردن، درمو کردن، برپینی گیاکان لمسمر زموی بمداس، دروین

خسسور: خهزوور، خهسور، باوکی ژن یا باکی میّرد، خهزویر

خسوف: روّچون، روّشتنه ناو زموی و دیار نهمان. مانگ گیران، یا دیار نهمانی مانگ لهو شهوانهی دمبیّت دیـار بیّت

خسیر: زیانبار، زیان بینیو، زهرمر کردو، خمسار دیتو خسیس: خمسیس، بهخیل، دمست وشك، بهغیل، رژد

خسیسه: پهست، بهخیل، سوك، بی ریز، بهغیل خسیف: چانی پرناو، ههوری پرباران

خش: خەسو،، دايكى ژن، دايكى پياو

خش: روشان، روشانی بچوك، روشانی بچوك لمسمر همر

شتيك

خــش: ۱- کــهائیّن، درز، ههنّـشت لههــهر شــتێك۲- نمــه باران، بارانی کهم، تاوه باران

خسشاب: خەشاب، مەخزنى فىسشەك لىه چەكە ئاگرىنەكان، ساجۆرى فىشەك

خشاب: دارفروْش

بريندار كردن

زۆر

خـــشار: پهسـت، ناپهسـند، نابـهدل لههــهر شــتێك، باشماوهي خواردن لهسهر سفره

خسشارم: ۱- دهنگی زل، دهنگی گهوره ۲- لوتی زل، کهبؤی زل و نهستور

خشانیدن: جاوین، خوساندن بـهدهم، گـازگرتن، بـهدهم

خشب: دار، داری زل و نهستور

خشت: خشت، كەرپوچ، كەرپىچ، لبنه

خشتامن: خمسو، دایکی ژن یا دایکی پیاو

خشت خشت: خشه خش، خشپه خشپ، خشه خشهی

خشت زن: خشت دروستکمر، خشتچی، نهوهی خشت دروست دمکات

خشتگار: خشتکار، کریکار، کریکاری بینا کهکاری دانانی خشته لهسهر یهك

خشتگر: بروانه خشتمال

خشتمال: کمرپوچکمر، خشت لیّدمر، نمو کمسمی کاری دروست کردنی خشته

خشته : همژار، دمست کورت، نهدار، کز، داماو

خشتى: خشت ئاسا، وەك خشت، تايبـەت بــه خشت،

دروست کراو له خشت. و همر شتیکی چوارگوشه خشخاش: خمشخاش، خاشخاش، رمبهنوک، خاشخاشك،

گیایه که ساهه ته کهی باریکه گهلاکانی بان و در نِـژ و

. گولهکانی *سپی* و بهرزاییهکهی تبا پهك مهتر دهگات.

میوهکهی دوای ههڵومرینی گهلاکانی دمردهکهویّت میوهکهی

خش خش: خش خش، خشبه خشبه، دهنگی کاغهز یا

رۆشتنى ھێواشى دمعبا و جرش و جانەومر

خشخشه: خشخشه، دمنگی سیلاح کاتی بمریمك كموتن، دمنگی بمریمك كموتنی خشل و زیومرمكان

خشرم: هیّلانهی زمر دمواله، مهلهکهی ههنگ، و نهو بمردهی گهچی لیّ دروست دهکهن

خشك: ۱- وشك، بئ ناو، نيشك، هشك، چهرمسى ٢-دمس وشك، بهخيل، خهسيس، رمزيل

خشك اخور: وشكاخۆر، ئەو ئاخورەي كاي تيا نەبيت و

مەبەست لە كەسپكە كە ھىچى نەبئت بۆ خواردن

خشك افرار: وشكه، دانهویلهی خواردن وهك نـوّك و ماش و نیسك و فاسوّلیا

خشكناج؛ وشك و ردق، لاغر، لاواز، لمر، بيّ گوْشت

خشك اندام: وشك و ردق، بيّ گوّشت، لمر و لاواز

خشكاندن: وشك كردن، وشكاندن، شاو يا ترى شتيك گرتن، هشكاندن، جرمساندن

خشکبار: وشکهبار، وشکه، میوهی وهك هوّخ و همیسی و همنجی و تو

خشك يهلو: وشك، وشك و رەق، لاغر، لەر

خشك پي: پين وشك، پين رهش، شوم، بهدهمي، شهومي هاتني بينته هوي بهدبهختي

خشك جان: بى هەست، بى گيان، دلا رەق، مەبەست لەكەسىكە علىق نەبوبىت و تامەى عەشقى نەكردبىت خشك دامن: داوين وشك، داوين باك، بەرامبەر داوين تەر يا داوين بىس

خشك دست؛ دمست وشك، رژد، خهسيس، بهخيل

خشك دماغ: خەمبار، خەمۆك، كز، مەلول

خــشك رود: رووبـارى وشـك، وشـكه رووبـار، رووبـار يــا دەرياچەيەك كە رەوتى ئاوەكەى پچرابێت

خشك ریش: ۱- برینی وشك، قەتماغه، قەتماخه ۲- ریا، درۇ، بیانو، پەڭپ و پیاوی نەزان و ئەحمەق

خشکزار: بروانه خشکسار

خشکسار: وشکه زموی، زموی رمق و تهق و بی ناو و گیا خشکسال: وشکهسالی، سالی نههات، سالی بی باران یا کهم باران

خشکستان؛ وشکانی، وشکهلآن، شویننیکی وشك که شاوی تیا دمست نهکهویّت

خشکسر: بی میشك، کهم عهقل، خوّههسهند، خوّبین، ههایت بیّر، زوّربله

خشك كن: وشك كمرموه، مروّك

خشك مغز: ميشك وشك، كەلە پوت، بى عەقل، ئەحمەق خشكنانج: وشكە نان، نانى وشك

خشکنای: قورگ، قورفوراگه، خرخروکه

خسشکه: ۱- وسکه، همر شتیکی وسک^۲- برنجی بی رؤن^۳- ئاسنیکه که ناوهکهیان گرتبیّت و سمهتر و رهتر بهلام ناسکتر و شکینمرتر بوبیّت

خشکی: وشکانی، وشکایی، وشکی، زهوی وشك و بیّ ناو خشکیدن: وشك بون، وشکهوه بون، لمناوچونی تـمړی و

خشل: خمشهن، خراب و ناپسهند لمهمر شتيك

خسشم؛ رق، تـورەيى، قـين، قەلـسى، جارسى، وەرسى، گرژى، قەھر

خشما و لوت پان، ژنی لوت پان، نهو ژنهی توانایی بون

كردنى لهدمست دابيت

خشماغیل: چاوخیّل، چاو جمب و جیر خشم آلود: رهاوی، تووره، گرژ، هیناوی، رق همستاو

خشمگر: بروانه خشمگین

خشمگن: بروانه خشمگین

خشمگین: توره، رق ههستاو، جارز، ههنس، تووره، گرژ،

قەھرى، دەھرى دە .

خشمن: بروانه خشمگين

خشمنكا: بروانه خشمكين

خشن: ۱- توند، زبر، ناریّك، ناساف، گر، زفر ۲- تووره، گرژ، دمهری

خشنگ: ۱- داخ، بـرینی داخ، ۲- کهچـهانی، تاسی، بـێ

مویی^۲ ـ سمرکهچهڵ، سهرتاس، بێ مو، حوچ، حوت **خشنو:** بروانه خشنود

خشنود: رازی، شادمان، بهکهیف، شادان، شاد، خوّشحالّ، رحزامهند

خشنی؛ روسپی، ژنی داوێن پیس، ههحبه

خشو؛ خەسو، دايكى ژن يا پياو

خشودن: بـرین، هرتانـدن، هـمرس کـردن، رازاندنـموهی دارن برینی لق و چله زیادیهکانی دار

خشوع: لمخۆبوردویی، فمرمانبرداری کردن، گوێڕایمڵی خشوك: زۆڵ، حمرامزا، مناڵی ناشمرعی

خشونت: ۱ - توندی، توند و تیژی، بهتوندی ههنس و

کەوت لەگەن كەسىپكدا كردن^۲- زېرى، گەرى، ز**ف**رى، نار<u>ن</u>كى

خشی: سبی، سبینه، سبی یا کهوره رمنگ

خشی: ۱- ترساو، ترسیاو، زات نهماو، تؤهاو ۲- گیای وشك

خبشیت: ترسان، تؤقان، زات نــهمان، وره لهدمســتدان، ترس، زات

خشيج: دژ، پێچەوانە، نەيار

خشین: تووره، گرژ، ههنس، جارز، توند تیژ

خشینه: بروانه خشین

خصاء خمساندن، گون دمرهێنان، خمسانن

خصاف: ۱ ـ پینهچی، پینهدور ۲ ـ دروزن، دروکهر

خسصام: ۱ ـ دوژمنایسهتی، دوژمسنی کسردن، نسهیاری،

خصام: دوژمنان، نهیاران، دژهکان

خصان: تايبهتيهكان، ويَـرْهكان، ههلْبـرْيْردراوان، ديـارى كراوان، گهورمكان

خصل: برین، درین، ههنسرین، برین و جیاکردنهوهی شتنک نههک

خسصل: نیـشانه گـیری، گریّـو، مـمرج بهسـتن لـه تـیر هاویشتن

خمصلت: تايبمتمهندى، خوو، عادمت چاك يا خراپ، رموشت

خصله: ۱- دمستهمو، هژی زور، باومشه هژ^۲- بوّل، بوّله ترێ

خصم؛ دوژمن، نهیار، دژ، رکهبمر لمشهردا

خصماء دوژمنان، نهیاران، دژهکان

خصمان: دوژمنهکان، نهیاران

خصمانه: دوژمنانه، نهیارانه، دژانه، هاوشێوهی دوژمن

خضیر: سهوز، کهسك، بهرنگی سهوز، سهرسهوزی خط: خمت، نوسین، شوینهواری ههلام لهسمر کاغهز یا همر شتیکیتر، نوسراو، ریگهی راست و درینژ، دوری نیوان دو نوخته پهیوهندی دروست بکات

خطاء: ههنه، خهتا، ناراست، تاوان و گوناحیّك كهبه ئهنقمست نهبیّت و لمروى نهزانیهوه بیّت

خطاب: هسه کردنی روبهرٍوو لهگهل کهسیّك، ئاخاوتن لمرِو

حطاط: نوسهر، خوّشنوس، خهتات، نهو کهسهی شتی زوّر دمنوسیّت

خطاف: رفينهر، فرينهر، دز، شهيتان

خطاف: ۱- پەرەسىنىكە، پەرەسىونىكە، ۲- ئاسىنى سەرخوار،۳- چنگان، چنگى درندەكان

خطاكار: خەتاكار، ھەئەكار، سوچدار، تاوانبار

خطام: ههوسار، جلهو، ناوسار

خطب؛ شكۆ، قەر، مەزنى، گەورەيى، كارى گەورە

خطبه: خوتبه، ومعز، مۆجيارى، وته، وتارى ئايينى

خطبه: خوازبیّنی، مارمبران، داواگاری، خویّندنـهومی

وتاری ماره بران، ئەو ژنەی خوازبینی ئیکرابیت

خطر: ۱- نزیك بونهوه له لهناوچون، مهترسی، ترس، شهوه بینِته هؤی ترس و لهناوچون، خهتهر، پهتهر،

> سامدار ۲- شمرمف، گمورمیی، ریّز خطرناك: پرمهترسی، ممترسیدار، خمتمر

خطرة: دمفحه، جار، كهرمت، بار، دمفعه

خط سبز: گوگره، زهرده مو، موی تازه رواو له پشت

لێوی کرانی تازه پێگهشتو **خطف:** رفاندن، فراندن، رفاندنی شتێك به خێراپی

حسفه: دزی، فراندن، رفاندن

خط کش: راسته، خهت کیش، شهو شامرازهی خهتی راستی پی دهکیشن

خطل: نمزانی، گیْژی، ورِی، قسمی همنیّت و پنیّت، بـوج و بـیّ مانا

خطماً: لوت دريْرْ، كەپۇ بارىك، رەش

خسصوس: تایب مت کردن، هه آبژارتن، دیاری کردن، لهپیشی دان، پیش خستن، تایبمت، جیا، جیاواز

خصوصیت: تایبمت کردن، هه لبژاردن، جیا کردنهوه، تایبمتمهندی، تایبهتی، دیاری کراوی و هه لبژیردراو

خصوم: ناحەز، دوژمن، نەيار، پيلەباز، دژ

خصومت: دوژمنی، ناحهزی، شهر فروّشتن، نهیاری

خصی: خمسێنراو، گون دهرهێنراو، خمساو، نمو پياوهی

گونیان دمرهیّنابیّت و له بیاومتیان خستبیّت

خصیم: دوژمن، نهیار

خصيه: گون، هيِّلکه گون

خضاب: رمنگ، خهنه، نهوهی سمر و روخسار یا پیستی

جەستەي پى رەنگ دەكەن

خضارم: گەورە، رێزدار، خۆڕاگر

خضر: سهوز رمنگ، كهسك، سهو بون، وهك رمنگى گهلآ

خضر: سەوز، سەوزە، سەرسەوزى، لقى دار

خضر: خزر، ناوی به کیک له بیخه مبه رمکان که له کتیب داستانه کان ناماژه ی بیند مراوه. لسه باره ی کتیب داستانه کان ناماژه ی بیند براوه. لسه باره ی سه ده مه که ی بیروراکان جیاوازن. هه ندیک نه و به هاوسه ده می موسای ده زانن و هه ندیک ده یگیرنه وه بو سه رده می نه مسکه نده ری مسه زن که و توویانه هاوری له گه ل نه سکه نده ربه دوای ناوی حه یاتدا گهراون و ته نیا خزر پینی گه شتوه و له به ر نه مه ته مه نی بوته همه یشه یی. ناوی خوی تالیا یا نیلیا یوهن بوه و بویه پیی ده لین خزر چونکه به رده وام له شوینی سه رسه و زده داده نی شیر ت

خضراء: سهوز، كهسك، سهوز رمنگ

خضرت: سموزی، سمرسموزی، تازمیی، نمرمی ناسکی

خضرم: ۱ - چالی پرناو، دهریایی گهوره ۲ - بهخشهر، پیاوی دهست کراوه و بهخشهر

خضوع: لهخۆبوورين، لهخۆبوردويى، جاوپۆشى كردن

لەخۆ، خۆبەكەم زانين، سەردانەواندن

خضوع: خۆبەكەم زان، لەخۆبوردو

خضیب؛ رمنگین، خهنه لیّدراو، رمنگ کراو

خطو: ههنگاو ههنگرتن، بهریدا روستن

خطوب: شان، گەورەيى، شكۆ، مەزنى

خطــور: بیرهاتــهوه، بیرکهوتنــهوه، بــه زیهنــدا هــاتن، بیرکهوتنهومی بابهتیک دوای لهبیر جونهوه

خطوه: شمقاو، همنگاو، همدمم، دووری نیّوان دوپیّ نم کاتی روّشتندا

خطه: خمت کیشراو، زموی سنوردار، زمویهك که بوّ دروست کردنی خانو تیایدا بهدموریدا خمت دمکیّشن. ناوچه، شاری گهوره، ولات

خطه: ۱- کاری گهوره، کاری دژوار ۲- نـهزانی، گێـژی، حوّلی، وړی

خطي: خمتی، کتيبيك كمبمدهست نوسرابيت، دهسنوس خطيئه: خمتا، تاوان، سوج، گوناح، همله، كاری شمر خطيب؛ وتار خوين، وتاربيژ، نمو كمسمى وتارى ئايينى

حطیب؛ وتار حوین، وتاربیز، نهو ه*هسهی وتاری ناپینی* دمخوینی*ت*هوه

خطیر: گەورە، پايەبەرز، ريْزدار، خاوەن شكۆ، شەريف، بەريّز

خف: ئاگرگرہ، ہوش و پہلاش، ھمر شتیک کہ خیرا ناگر بگریت

خف: کهم، سوك، دەستەيەكى كەم، جەماعەتيكى كەم خف: پى پۆش، پىلاو، كەوش، سەول

خفاء داشریاو، نهیّنی، شاراوه، داپوّشراو

خفاجه: خمفاجه، هۆزێکی عمرمب که له مهدینهوه بۆ سنورهگانی عێراق کؤجیان کرد و به زؤریان دز بون و حاجیهکانیان روت دهکردهوه

خفساش: چهکیه، جیلجیای، چهکیه، چهکوله، شهمشهمهکوید، شهمشهمهکوید، شهمشه، شهششهفوی گوانداریکیه هاوشیوهی مشک و رهش رهنگ، دهست و پینی به هاوشیوهی بالل که دهتوانیت وهک بالاندهکان پینی همافریت، پوزهیهکی باریک و دو گوییچکهی شولاغ و دیانی زور تیژی ههیه، چاوهکانی کره و لهبهر نهمه ناتوانیت لهههاودا بیشهدهر. روزهکان له تاریکیدا بهسهردهبات و شهوانه دیتهدهر

خفاف: پێلاو فرؤش، كەوش فرۆش خفت: گرێ، ئاڵقه، گرێى تەناف

خفت: خەوت، نوست، خەوى ئىكھوت

خفت: سوك بونن ريسوا بون، سوكى له جهسته يا كار يا ميّشك

خفتانیدن: خهواندن، خهو لی خستن، تلاندن، تلانن، نفاندن، گمفزاندن، گهوزاندن، گریّلکرن، پال خستن، نوساندن

خفتك: كابوس، مۆتەكە، شەوە، خەوى ئاڭۆز و پەرێشان **خفتن:** خەوتن، نوستن، نفستن، دەخەو چون، خە**ق**تن **خفتو:** بروانە خفتك

خفتیسان: خموتن، نوستن، خمفتن، خمو لیّ کموتن، دخمو چون

خفج: شهوه، مۆتەكە، خەوى ئاڭۆز و پەريشان

خفچه: شمش، شوشهی ئالتون یا زیو

خفده: چهمیای، خوههر، خوار، چهماوه، لار

خفرق: بروانه خفرگ

خفرگ: سست دممار، بی زات ناحمز، هیزمون، نهحمه ق خفرنج: کابویس، موتهکه، شمومی، خموی پمریشان

خَفْش: کەم سويى، کەم بینايى، نەخۆشى کەم بینین لە سك وماوە

خَفَشُ: شەوكوێِر، شەق كور، شەفكوێِر، ئەوەى بە شـەودا جوان ئاتوانێت ببينێت

خفقــان: تــەپـين، لێـدان، لێـدانى دڵـه تـەپــه، دڵــەڕاوكێ، پەرێشانى

خفگسی؛ ۱- تىمنگى نەفىمس، خنكان، خەفىمبون، ئىمو حالەتىمى بىم ھۆى تونىد بىونى ھەناسىموە لىم مرۆڤىدا دروست دەبئىت۲- كىممى ئۆكسىژن لەھمودا٣- گۆرپىنى باروودۆخى ھەوا

خفنج: ناز ومهكهر، عيشوه، سود، بهرژموهندى

خفه: خفه، خنكاو، خهندمتي

خفى: داپۆشراو، شارياوه، نهێنى، گۆشەگىر، ئەو كەسەى ئە خەلك خۆبەدوور دەگرێت

خفیدن: ۱- همناسه لیدان، همناسه کیشان، پژمین، ۲- تمیین، خنکان تمیین، خفقه بون، خنکان

خفیلا: پاسهوان، زیرهشان، دیدهوان، پشت و پهنا، پشتیوان

خفیسف: سوك، سقك، نـمرم، دژى فـورس، چوست و چالاك له كاردا

خفيسه: ١- داپۇشىۋران، خۇشاردنەوە، خىۋ حەشاردان،

نهێِنی، شاریاوی

خۆلەمىشدا مابىتەوە

خفیه: شاراوه، داپوشراو، شاریاو،

خل: گێــُرْ، حــوٚل، وڕ، كــهم عــههێ، بــێ ئــاوز، ههبلــه، خوهلی، پهتياره

خل: خۆلەمنش، سوتو، سوتك، ورده ئاگر كه له ژڼر

خل: چلّم، ناوی خەستى كەپۆ كە لە لوتى مرۆڭ يا

خل: سركه

ئاژەل بىتەدەر

خل: هاوری، یار، دوست، هاوریی یهکدل

خــلاء بوشایی، شـوینی جـوّل، شـوینیک کهکهسـی لـیّ نـهبیّت. بـه مانـای مهستهراو و شـوینی دهست بـه ئـاو گهیاندنیش دیّت

خلائــق؛ ئـافرێنراوان، دروسـت كـراوان، خـولقێنراوان، خەلك، خەلكان

خلاب: هوراو، زموی هوراوی، لیتاوی، شهو زمویهی پیّی تیا بچههیّت، زوّنکاو

خسلاب: فريسودان، ھەڭخەلەتانىدن، بــــە زمــانى خــۆش

كمسيك هه لخه له تاندن

خلاب: زمان چهور، زمان لوس

خلاش: ئاژاوه، همراوهوریا، فیتنه، هاتو هاوار

خلاشه : پوش و پهلاش، پوشکه، پوش

خسلاس: رزگاریون، رزگاری، شازاد بون، دهرسازیون،

پەرينەوە، دەرچوون

غەش

خلاصه: ههلبژیر دراو، دیاری کراو، جیاواز، پاك، پاهژ

خلاعت: سوکی، بی سامانی، ههوا و ههوهس، پیری، نهترسی، نهترسیان

خلاف: ۱- پێچەوانە، دژ، نەيار، ناسازگار، نارەزامەندى خلافت: خەلافەت، جێگرتنـەودى كەسێك، جێ نـشين

بون، جێڰری، جێڰری پێڧڡمبهر

خلافکسار: تاوانبار، ههنهکار، ناسازگار، شهوهی کباری

نمشياوو نارموا ئمنجام بدات

خلاق: بەش، پشك، پار، بەھرە

خلاق: ئافرينى مر، داهينى مر، دروست كمر، بمديهين مر،

خولقينهر

خلال: دان پاکەرەوە، چىلكەيەكى باريىك كىە دىيانى پى

پاك دەكەنەوە، خلال، خلال ديان

خلال: فیرقیی، رهخنه، ویّرانی، خاپوری

خلال: سرکه فرؤش، نهو کهسهی سرکه دروست دهکات خلالوش: هات و هاور، همرا، همراو هوریا، دهنگه دمنگ

خلان: هورا، ليتاو، كل و ناو

خلان: هاوريكان، ياران، هاوهلأن

خلاندن: رۆکردن، تى جەھاندن، كردنـه نـاو، تێكردن، رۆكردنـــى شـــتێكى باريـــك وەك دەرزى و جـــقل و ھاوشێوەكانى لە جەستەدا، تێراكردن

خلاوه: سمرگمشته، سمرگمردان، شاواره، شپرزه، شێواو،

خلایا: کمنو، کمندو، هیّلانه زمردمواله، کونه زمردمواله خلبان: فرِوْکموان، فرِوکمبمر، فروْکڤان

خلپله: نارِاستی، خواری، لاری، مهکمر، تیکهل و پیکهل خلت: هاورییهتی، برادمری، هاوهلی

خلجان: پەرين، فرين، جاوفرين، فرينى پێلوى جاو، دڵ ئاشۆ بوون، دڵەتەپێ، شڵەژاوى

خَلْخَالْ: باوانه، بِيْبهند، خهلْخَالْ، نهو نالقهى كه ژنان

بۆ جوانكارى لە قاچى خۆيانى دەبەستن

خلد: خۆراگرى، ھەمىشەيى، سەقامگىرى، دايمى

ځلد: مشکهکوير

خلد**ستان:** بمهمشت، شویّنی سمرسموز و ناو و هموا

خۆش

خلس: رفاندن، فراندن، بردن

خلسسه: ١- رفانسدن، رفينسراوي، ٢- هسهل، دمرفسهتي گونجاو، ۳- خهلسه، حالمتی نیّوان وخهو و وشیاری لـه

كەسى عارف و سۆفىدا، لەخۆچون، بىخۆبون

خلت : تێچون، روٚچون، تێڕاچون، پياچون، چونه

ناوموهی شتیکی باریکی وهك دمرزی به پیستی جمسته خلص: هاورێ، دوٚست، يار، هاورێي گياني به گياني

خلصاء هاورييان، دۆستان، ئازيزان

خلصان: هاورینی گیانی به گیانی

خلط: تێڮڡڵ كردن، تێڮڡڵۅ كردن، ئاوێته كردن، تێڮڡڵ کردنی شتیک له گهل شتیکیتر

خلط: تیّکهل کراو، ناویّته کراو، هاتی کراو، شهوهی تێػ٥ڵ به شتێکيټر بوبێت

خلطه ؛ بمشداری هاوپشکی، هاتو چوّ، تێکهڵبون، نزیکی

خلع: هەلكەندنن لابردن، لەسەر كار لابردن، لابردنى كەسىنك ئەسەركار و پىشەي خۆي

خلع: تهلاق دان، تهلاق داني ژن به ومرگرتني ماليك

لەو يا بەخشىنى مارەييەكەي خلعت: دیاری، خه لأت، پێشکهشی، جل وبرهگی دوراو که

له لايهن كهسيكهوه پيشكهش به كهسيكيتر دمكريت خلف: درۆ، بوختان، نارەوا، قسەى ناراست، پيچموانەى بەلين

خلف: دوا، پشت، پشتهسمر، سهده لهدوای سهده، و ژمارمیهك كه دای ژومارمیهكیتر دین، پاشكو

خلف: منال، منائى باش و صالح. ئاله گؤر، سهودا

خلفاء ئهم وشهیه کؤیه و به مانای خهنیفهکان دیّت.

جێگراني پێغهمبهر

خلق: نافراندن، بهديهينان، خولقاندن، دروست كردن،

خَلَق: ئافريْنراو، خولقيْنراو، بهديهيْنراو، دروست كراو

خلق: خو، عادمت، رموشت، داب، خولق خلق: كۆنە، شرە، دراو، رزاو،

خلقان؛ کوّنه، دراو، رزاو و شر

خلقت: ئافراندن، سرشت

خلسل؛ رەخنىه، ئىراد، عىمىب لىمكار، فيرۆيسى لىم كار، كراوميى نيوان دوشت، درز، كەلين، ھەنشت

خلسل پسذيس: رهخنهوهرگر، شياو بـ و بوفيروبوون لهناوچون، همر شتيّك بتوانريّت به فيروّ بدريّت يالمناو بچيّت

خليم: چلم، كەميلە، ناوى لوتى مىرۇۋ و ھەنىدى لە ئاژەلەكان

خلم: ١- يار، هاورێ، دۆشت، ٢ - شوێنی خموی ناسك ۳- چهوری، بهز، چهوری و ریخونهی مهر

خلن: چلمن، نهوهی لوتی ههمیشه به چلمه و نوشهی

خلنج: دوورەنگ، ئەبلەق

خلنج: نقوچك، نقووج، نقورچك

خلمنگ: ئەبلەق، دوورەنىگ، ھەر شىتىك رەش و سىپى بيّت، رەش وسپى

خلو: خالّى، بيّ ناو، بهتالّ، تاك، تهنيا، تهك

خلسو: خانى بون، بهتال بون، تهنيابون، تهنيايي، تاكيەتى

خلسوت: تـەنيايى، تاھانــەيى، شــوێنى چـۆڵ، چـۆڵەوانى، جێگای تەرىك

خلوت گزین: گۆشەگىر، تەنيا، ئەو كەسەي تەنيايى و گۆشەگىرى ھەئبژىرىت

خلوت نشين: گۆشەگىر، ئەوەى بەتەنيا ئە شوينىكدا دادەنىشىنت بە مەبەستىكى تايبەت

خلوتى: تەنيا، گۆشەگىر، ئەوەى بە تەنيا دادەنيشىت

خلود: هەمىشە بون، ھەمىشە مانەوە، ھەمىشەيى، بەردەوامى، دايمى، جاويدانى، نەمر، ھەتاھەتايى

خلوص: ١- پاك بونهوه، بئ رازانهوه، پافربونهوه ٢-

سادمیی، ساکاری، پاکی

خلوق: بۆنى خۆش، تۆكەلەيەكى بۆنخۆش كە بەشى زؤريهكهى زمعفمرانه

خلولیا: ١- مالیخولیا، نهخوشیهکی دهماغیه نزیك له شنتی ۲- بی شمرمی، بی حمیایی، نمترسی

خله: سەول، سەلپ، سەلپى، بيلى كەلەك ليخورين

خلسه: همه نیت و بنیست، بنهه ق میرق، هم مرزه، نسازاوه، دمنگه دمنگ، همرمبالغی

خله: كارگ، قارج

خله: چلّم، ناوی لوت

خله: ۱- کون، تونیّل، ۲- خوا، عادمت، داب، سرشت ۳-سرکه، شمراب، ۴- نیازمهندی، ههژاری، دمست کورتی خله: کالآن، کالآنی شمشیّر کهبه پیّست داپوّشرابیّتز و بهمانای هاوریّهیتی و برادمریش دیّت

خله: ۱- هاورێيهتی، پاکی، دۆستايهتی، ۲- خو، عادمت، رموشت

خلیج: شاخاو، ئاودر، کوریان، دهلاف، کهند، کهنداو، بهشنک له دمریا که له وشکانیدا روّشتبیّته پیّش خلیدن: تیّجون، پیاچون، تیّراچون، تیّجهفین، روّشتنه

ناوهوهی شتیکی باریك وهك دمرزی و بزمار له پیست یا له شتیکیر

خلیس: سمرسپی، پیاویک که موی سمری سپی و رمش بیّت، سمر ماش و برنجی. بهمانای وشیار و دلیریش دیّت

خلیش: هوراو، لیتاو، هور و چنباو، گن و ناو، به مانای شمر و ناژاوهیش دیت

خلیط: هاوپشك، بهشدار، شهریك، هاوبهش. و به مانـای هاوسهر یا میّردیش دیّت

خلیع: دەركراو، دوركراوه، منائيك كه باوكى له خوى دوورى كردبيتهوه. لهسهر كارلابراو، لابراو، دمركراو، وكسيك كه لهسهر كارهكهى دمركرابيت

خليعه: همرزه، ژني خوّسمر، ژني بيّ حميا

خلیعــــه: رســوایی، ئابرٍووچــون، نهترســی لههــهوا و ههومس، بنی شمرمی

خليفه ؛ خەلىفە، جېنشىن، جېگر، شوينگر

خلیق: شیاو، شایان، ژێهاتی، خوگیر، هاوخوو

خلیل: دوّست، هاوهلّ، هاوریّی گیانی به گیانی، راستگوّ، راست

خلیه: کهندوو، کهنو، کونی زمردهواله خلیه: بیّومژن، ژنی بیّ پیاو و منال

خم: خوار، لار، چهماوه، دژی راست، پیّج، لولی لهقر، ندم

خم: خوم، دمقری سوالهتی گهوره که شهراب یا سرکه یا شتیتری تیا ههلاهگرن

خم: کولانه، هیّلانه، کون، مریشکدان، ئهو شویّنهی بوّ هیّلکه کردنی مریشك دروستی دهکهن. و ناوی چالّی ناویّکه له مهدینه

خمار: چارشیّو، رووبەند، پەچە، سەرپۆش، روپۆشى ژنان

خمار: خومار، خهیاڵ، ئمو ژانه سمر و بیّ حالّیهی دوا نهمانی سمرخوّشی له مروّقدا دروست دمبیّت

خمار: مهی فروّش، شهراب فروّش

خمسار آلسود: خومساراوی، غسمره، چاوێکه کهحاڵهتی خوماری تیا دمرکهوتبێِت

خماسی: پێنجی، پێنج دانـمیی، هـمر شـتێك لـه پێـنج بـەش یا لمت پێکهاتبێت

خماشه: خەوش، بىّ كەلك، ھەر شـتىّكى بىّ كەلك بـۆ ھريّدان

خمان: كموان، كممان، كمڤان

خمان: ۱- پەست، سوك، بى ئابروو، ريسوا، خەلكى سەرسەرى ۲- پەست، بىڭ كەلك، ھەر شىتىكى شىاوى ھۆيدان

خماندن؛ خوار کردن، چهماندن، چهمانن، لار کردن، خوههر کرن، لارکردنی دار یا شتیکیتر، نوشتاندنهوه، موچاندنهوه

خمانیدن: لاسا کردنهوه، دهمهلاسکیّ، لاسایی کردنهوهی وتار و کرداری کمسیّك بوّ گالتّه کردن

خمپاره: خومپاره، گوله تۆپى گەورە، ئەو گولەى بە خومپارەھاوێژ دەھاوێژرێت

خمپاره انداز: خومباره هاویّر، نامرازیّکی ناگرینهوه وهك توّب كه لولهیهكی باریك و دهمیّكی گهورهی همیه و خومپارهی پیّ دمهاون

خمخانه: خومخانه، مال يا زيرزهمينيك كه خومي خمير ترش: هەوير ترش، هەويرد، ئاميانى هەوير خميرگير: هموير شيّل، ئمو كريّكارهي لم نانمواخانه شەرابى تيا ھەلدەگرن. مەيخانە، شەرابخانە هەوير دەشيليت

خم خوردن: جهمانهوه، نوشتانهوه، جهميانهوه، لاربون،

خوار بون

خم دادن: جهماندنهوه، نوشتاندنهوه، لار كردن، خوار

كردن

خمدار: لار، خوار، گیر و خوار

خمر: گوشراوی تری یا خورما که کرابیته شهراب.

هەرخواردنەوەيەك كە مەستى بـه دواوە بيّـت. شـەربا، ئاردق، مەي

خمس: پينج يەك، يەك لەسەر پينج

خمستان: مەيكەدە، مەيخانە

خمسه: پێنج، ژوماره پێنج

خمسين: پهنجا، ژوماره پهنجا

خمش: : بروانه خاموش

خمش: رووشاندن، بریندار کردن، رووشانن

خمك: دايره، دهف، بازنه

خمكده: مهيخانه، شهراب خانه

خمل: ریشال، برزه، ریشوله، ریشال یا پرزی بارچه و

ھەرچى

خم و چم: عیشوه، ناز، مهکر، فیّل و فهن، هونهر

خمود: ١- کوژانهوه، دامرکانهوه، کوژیانهوهی تاگر ۲-

بیددنگی، تارامی، بی هوشی

خموش: بروانه خاموش

خموشانه: بيدهنگانه، بيقرانه

خمول: بيّ ناو نيشان، ون، ناموّ، ناديار، ئەودى ناو

نیشانی دیار نهبیّت

خمیاز: بروانه خمیازه

خميـــازه: باويـشك، باييـشك، ژاژك، باوشـك، دهم

داجهقاندن لهبهر خهو هاتن

خميدن: نوشتانهوه، خواربون، جهمانهوه، جهمينهوه،

لاربون

خمير: هموير، همڤير، پات، خميرن، ئاردى تمركراوى شيّلدر او

خمير مايه: همويره، هموير ترش

خميره: ههوير ترش

خمیس: پینج شهممه، روزی پینج شهممه

خمسیص: ناوقهد باریك، پیاویک که سکی باریك و كيشراو بيت

خسن: همهنبار، همهنباری کهشتی. بمه ماندای کون و دەلاھەيش ديت

خنازیر: غوده، ناوساوی ژیر مل و هورگ، غودهی ليمفاوي

خناس: شمیتان، پیاوی بمد زات و پیس، خراپهکار

خناق: قورگیشه، ژانی قورگ

خنبانيدن: لاسايي كردنهوه، دهمهلاسكيّ

خنبيدن: تهبل ليدان، دمست لهدمست دان، جهيله ليدان خنثى: نيرهموك، ئەو كەسەى نە پياو بيت نەژن، بى مهترسی، کهسیک که ههم کیری ههبیت و ههم هوز. ئەوەى ژن بون يا پياو بونى ديار نەبينت

خنج: ١- ناز، عيشوه، مهكر، شادى، خوشحالي٢- سود، داهات، بهرژموهندی، هازانج

خنجر: خەنجەر، خەنجىر، خەنجوك، كىردى درىرى خواری دمسکدار که پیاوان دهبهر خوّیانی رادهکهن

خنجر گذار: خەنجەر ومشيّن، خەنجەردار، ئەو كەسەي به خهنجهر پهلاماری پهکیتر بدات و برینداری بکات

خنجــه: شادی، شادمانی، خوشحائی، کهیف، خوشی و دمنگێك كەلەكاتى شادى و خۆشى لە ھورگ دێتەدمر

خند: بروانه خنده

خنداخند: دهم به بزه، دهم به پیکهنین، پیکهنینی بهردموام و بمرز، قاقا

خندان: دهم بهبزه، دهم به پیکهنین

خنداندن: هينانه پيكهنين، بزه هينانه سمر ليو، دهمى كەسىپك بىم بېكىمنىن كردنىمود، ناچار كىردن بىم پێکەنىن، كەناندن

خنگل: زرێ، جڵ و بهرگی شمر له کوندا خنوس: داشارین، وهساردن، فهسارتن، حهساردانن لهبهر جاو ون كردن

خنیا: سروود، گۆرانى، ئاواز، ستران،

خنياگر؛ سترانبيْرْ، گۆرانيبيْرْ، ژمنهر

خنیدن: ۱ - دهنگدانهوه، دهنگدانهوهی دهنگ له دهشت و دۆل و لەناو حەمام ٢- ناوداربون، ناسران، ناودمركردن خو: خو، سرشت، عادمت، خولق، خده

خسو: داربهست، داربهنسد، ئسهوه دارانسهی کریکسار بسوّ كاركردنى لهبيناى بهرز بهكارى دمبهن

خواب: خهو، خهف، نوستن، حالهتى حهسانهوه له مرؤف و ناژهل که هاوری په لهگهل نارامی و له کارکهوتنی هەستەوەرە رووكەشەكان

خسواب آلسود: خهواٽو، چاوبهخهو، ئهوهي له خههو هەستابىت بەلام خەو بەرى نەدابىت

خواباندن: خەواندنن خەو لىخستن، خەفاندن، نواندن، دەخەو كردن، نقاندن

خواب آور: خهو هينهر، خهد هين، ههر شتيك ببيته هۆي خەو ھاتن

خواب ديدن: خهو بينين، خهو دينن، لهخهودا بينيني شت

خواب رفتن: ١- خهو لێكهوتن، خهو بردنهوه، دهخهو راجون ۲- تمزین، سربون، تمزین و بی همست بونی دمست یا پی به هؤی زمختیّك که لیّی دمکریّت **خوابستان:** بروانه خوابگاه

خوابگاه: نوستنگه، خموگه، ژووری خموتن، تهختی

خەو، ھەرەويلە خواب گزار: خهو لیّکدرهوه، نهوهی خهو لیّك دهداتهوه

خوابناك: خەوالۆ، چاو بەخەو، دەخەو راچو

خوابنامه: خمونامه، كتيبي خمون ليُكدانموه

خوابنيدن: خەواندن، نواندن، دەخەو كردن خوابي: گۆزە، كوزو، دەفرى سوائەت

خوابيدن: خەوتن، نوستن، خەفتن، خەو لىكەوتن، خەو بردنهوه، نفستن خندخند؛ هاها، پیکهنینی بهرز و بهردموام، لیرهه

خندریس: شمراب، شمرابی کونه

خندق: خەندەق، خەنەك، خەندەك، خەرەند، كەنىدائى هەلگەندراو

خندمين: بيكهنيناوى، كهنينى، بيكهنينى، ئهومى بو بيّكهنين بيّت

خندناك: بروانه خندهناك

خند و تند: ژێرورو، تارومار، لهت و پـهت، شـهق و شـړ، يرژ و بلاو

خنسله: خهنده، پێکهنين، کهنين، لێو بـۆ پێکـهنين كردنەوە، خەنىن، خەنە

خنده آور: پێکهنيناوی، کهنيناوی، ههر شتێك پێکهنين دروست بكات

خنده خریش: گانته جار، هه شمهر، ئهوهی خه نك پني پێبکەنن

خنسدهدار: پیکهنیناوی، کهنیناوی، ئهوه پیکهنین دروست بكات

خندهرو: دهم بهبزه، روخوش، رووگهش، کراوه، نهوهی بمردهوام بزه لمسمر ليويمتي

خندهناك: شاد، دەم بەپنكەنىن، بزە لەسەر لنو

خنديدن: كەنىن، خەنىن، خەنە كردن، پېكەنىن

خنساء لوت قیت، لوت قنج، ژنیک کهسمری لوتی قنج و باريك بيت

خنشان: درهخشان، پیرۆز، موبارهك، مميمون

خنصر: پهنجهی بچوکی دهستی مرؤف، توته

خنفساء قالونچه رمشه، دمعبایهکهی رمش رمنگی بون ناخوشه

خنك: فێنك، سارد، هۆنك، چياگ، چاييگ، هين، سار

خنگ: سپی، همر شتیکی سپی بهتایبهت ئهسپ

خىنگ: كێـرُ، كاس، ورٍ، حـوِّلْ، نـەزان، بـێ ھەسـت، بـێ منشك

خنگسار؛ سەرسىي، ئەوەي ھەموى موى سەرى سىي

بيت

خنگ گردون: خور، ههتاو، روز

ستو خسواس: شهو کهسهی گهلای خورما دمفروشیّت، گهلاّ ن، خواومند، فروّش

> خوافی: داپوشراو، شاریاوه، داشاریاو، داشاریاگ خوالیگر: چیشتلینهر، ناشبهز، زادچیکهر خواهش: جوگه، ریرووی ناوی بچوك، جوگهله

خسوان: خوان، سفره، خوانچه، مهجمهعه، تهشيي،

سینی، ئادہ

خوان: خیانهتکار، نهوهی خیانهت پیشهیهتی

خوان پایه: سفره، میزی نان خواردن،

خوانچه: خوانچه، سفرهی بچوك

خواندن، خویندن، خوهندن، خواندن، خویندنهوهی روژنامکه یا کتیبیک

خوان سالار؛ خوان سالار، سمرپمرمستی سفرهی مالّ، جیّشت نیّنمر

خوانين: خنا، خانهكان، ميرهكان

خواو : خەو، خە**ف**، نوستن

خواهان: خوازيار، داواكمر، داخوازكمر

خواهر: خویشك، خوشك، واله، خيشك، خوه، هاوشیره، كجيّك كه لهگهل كوريّك يا لهگهل كجيّكيتر لميهك دايك و باوك بيّت

خواهش: ویستن، ئارمزوو، حهز، تامهزرویی، تکا خواهشگر: تکاکار، پارپرموه، ئهوهی داوای شتیك دمكات

خواهشمند: تكاكار، داواكار، ئارمزدار

خسواه نساخواه: بڤێت نـهڤێت، خـازراو و نـهخوازارو، بتهوێت یا نهتهوێت، پێت خوٚش بێت یـا پێت خوٚش نهٮێت

خواهه: بروانه خواهش

و دمپاريتهوه

خواهیدن: بروانه خواستن

خسوب: بساش، چساك، پەسسەند، بسەدل، دژى خسراپ. و بەماناى جوان و روگەش دىت خوابیده: خهوتو، خهو لیکهوتو، خهفتو، نوستو خواجه: گهوره، خاوهن، ناغا، سهروهر، خودان، خواومند، شیخ، مالدار، دهولهمهند. و پیاوید که گونیسان دهرهینابیت، خهساو

خوار: زهلیل، کهساس، ناتهوان، پهست، سوك، ریسوا،

هيج

خوار: خۆر، ھەتاو، رۆژ

خوار: بۆرە، دەنگى مانگا و گوێرەكەو و مەر

خــوار: سـست، لاواز، نــهرم، بــيّ هيّــز، نــهرم و لاواز لــه . . ه.

خەڭك و ھەرچى

خواروبار: شتومه کی خواردن، نهوه ی خهان ده یخوات، رزق، خوارده مهنی، نازوخه، نازوقه

خوارتن: زەلىل، لەخۆبوردو

خوارج: خدواریج، ناوی دهستهیدك نه موسولمانان. ژومارهیدك نه سوپاكدی خدلیفه عدلی كه نه شدپی صدفیندا ندو خدلیفهید جیابوندوه و دژایدهتیان نهگدندا دست پیكرد

خوارسار: زەلىل، سوك، ناتەوان، بىّ ھێز، پەست، رىسوا **خوارگــار:** سـوككەر، سـتەمكار، جنێـوڧرۆش، دەم پـيس، جوێندەر

خوازه: تکا، داواکاری، خواست، مهبهست، داخواز

خوازهگەر: خوازيار، داواكار، تكاكار، داخوازكەر

خواست: خواست، مهبهست، حهز، نیراده

خواستار: خوازیار، داواکار، داخوازکمر، داواکمر **خواستگار:** خوازیـار، داواکـمر، داخوازکـمر، خـوازبێنی

کـهر، ئـهوهی کـچێکی بــۆ پهيوهنــدی ژن و ميردايــهتی

بویّت و خوازبیّنی بکات

خواستن: ویستن، داوا کردن، داخواز کردن، خوازیاربون،

تکا گردن، نارمزو گردن، نیراده گردن، خوّش ویستن،

كەسىك بۇ لاى خۇ بانگ كردن، حەز، ئارەزوو

خواسته: زيْر و مال، سامان، دارايي

خواس: ۱- کهس و کار، نزیکهکان، خزم، ناشناکان۲-

سمرۆك و ھەڭبژيراوانى نەتەوە يا تايمقەيەك

خوبرو: جوان، روخسار مانگ، روگهش، ئهو کهسهی روخساری جوانی همبیّت

خوپخين: مۆميا، مۆميايى

خوبرو

خوپذیر: خوگیر، عادهتگر، ئهوهی برواتهسهر خو و خولقي كمسيكيتر

خويله: نمزان، گێژ، وړ، کاس، حوٚڵ، کهم عمقڵ

خوج: تاج، پۆپه، پۆپكەكەلەشىر، ئە تىكە گۆشتە سور رمنگهی نمسمر سمری کهنهشیر دمرویت، کوفیکا دیکلی خوخ: هوض: همشتالو، خوّخ، همشتاوى

خسود: خوده، كلاوى ئاسن، ئەو كىلاومى ئاسنيەى لهشهردا لهسهرى دهكهن، كومزرى

خود: خۆ، خودى من، خۆم

خسودارا: خۆرازينسەرەوە، ئسەوەى زۆر گرنگى بسە جوانیکاری روخسار و جل و بهرگی خوّی دهدات

خود بخود: لهخۆوه، ههرلهخۆوه، بى هۆ، بى حـهز و

ئيراددي كمسيتر

خودبين: خۆبىنن خۆپەرەست، لەخۆرازى، لەخۆبايى، ئەوەى تەنيا خوى ببينيت و سەرنج بە كەسانىتر

خود پرست: خۆپەرەست، خۆبىن، لەخۆبايى

خود پسند: لهخوبایی، لهخورازی

خودتراش: گوێزان، موس، مهكينهي ريش تاشين **خودخروه:** پۆپە، پۆپەكەلەشيْر

خودخواه: لهخوّرازی، لهخوّبایی، خوّبین، بهفیز، بایی

خودخسور: خۆخــۆر، خــهمۆك، ئــهوهى خمفــهتى زۆر دمخوات و لمخمم خواردنی زوّر لاواز و کز دمبیّت

خوددار: خوراگر، بهسهبر، خوپاریز، ئهوهی خوی له

كاره نهشياوهكان بهدوور بكريت

خودرایی: لهخوبایی، ههوادار، بایی ههوا، ئهوهی بی تیّفکرین و راویّر کردن لهگهل کهسانیر کارهکانی بکات **خودرو:** خۆرسك، گيايەك كە تۆوەكمەيان نەچاندبيّت و خوی روا بیت

خودرو: ترومبيل، ئەوەى خوى بروات

خودستا: لـ مخوّبایی، كهسيك كهشانازی بـ كارو كردەوەكانى خۆى بكات

خودسر: خۆسەر، سەرەخەر، لارێ، ئەوەى تەنيا بە حەز و ئیرادهی خوی کاردهکات

خودسرانه: خوسهرانه، لهخوباييانه

خودفروش: خۆفرۆش، فشەكەر، قەحبە، روسپى، ژنى گاندمر

خودکار: خوٚکار، خوٚکرد، دمزگا یا نامرازیّك کهخوّی کار بكات و بهدمست هه لينه سوورينن

خودگام: بایی هموا، هموادار، بمفیز، خوّبمزل زان خودکرده: خوکرد، ئهومی کهسیّك بیّ راویّر کردن به كهسانيتر كردبيتي

خودکشی: خوکوژی، خوکوشتن، به ژههر یا بهخهنجهر يا بەھەر شتېكىتر كوشتنى خۆ

> خودگزين: خۆپەرەست، خۆبەزل زان، بايى ھەوا خودمانى: خۆمانە، وەك خۆ، بەتايبەتى، خۆيى

خودمختار؛ خودموختار، كمسيك كه له كارهكاني خويدا ئازادى تـهواوى ههيـه. و لـه فهرهـهنگى سياسـيدا بـه سمرزهمین یا پاریزگا یا ولاتیک دهوتریت که له بمريوبردنى كاروبارهكانى خنوى سمربمستى تنمواوى

خود نما: خونوین، ئەوەى بەكارو كردەوەكانى خۆى دەنوينىت

خودی: خۆیی، ئاشنا، دژی بیّگانه

خور: تاڤ، هەتاڤ، خۆر، رۆژن تىشك

خور: خورادن، خواردهمهني، خوراك

خور: سستى، لاوازى، بيهيزى، ناتهوانى

خورا: شياو، ژێهاتي، ژ همژي

خورا: بروانه خوراك

خوراك: خواردن، زاد، خۆراك، خواردەمەنى، ئەو برە لە خوارودن که یهك کهس بیخوات، چیشت، شیاوی

خورانسدن: دمرخواردان، پئ خواردن، ناچار کردنی كەسىك بۆ خواردن خوش: خۆش، شاد، سمرسموز، چاك، باش خورخجيون: كابويس، مۆتەكە، خەوى پەريشان خوشاب: خوشاو، تيراو، ناودار، تمرو تازه خورد: خواردن، خواردهمهنین چیّشت، نان

خورديز: جيشت لينمر، زادجيكمر

خسوردن: خواردن، هوتندان، خواردن، بردنه ناومومی

خواردن له هورگ، شتیک خستنه ناو دهم هوتدانی

خورده يز: جيشت لينهر

خوردی: خوارن، خواردن، خواردهمهنی

خورسند: بروانه خرسند

خسورش: خۆرشت، خۆرشت، شله، همر شتنك كمه بهنانهوه بخوريت

خورشگر: جيشت لينهر، زاد جيكهر

خورشيد: ههتاو، تاق، خور، روز، تيشك، يهكيك له همسارهکان که زموی و نمستیرهکانی دیگه به دموریدا دەســـووریّن. قەبارەكـــەى ۱۳۱۰۰۰ بەرابـــەرى قهبارهی زمویه و دووریهکهی له زموی ۱۴۹ کیلومهتر و نــزیکیترینی همســارهکان بــه زهویــه و تیــشکهکهی لهماوهی 🔨 خولهکدا بهزهوی دهگات. گهرمی ناو خوّر

خورشيد پرست: همتاو بمرمست، خوربمرمست، روز

پەرمست، ئەوكەسەى خۆر بپەرمستێت

نزیکهی ۲۰ میلیون بلهی سانتی گراده

خورشيد وش: خۆرئاسا، وەك خۆر

خورند: شياو، شايان، ژێهاتى، ژ هەژى

خورنگاه: خواردنگه، خارنگه، شوێنی نان خواردن

خورنگه: بروانه خوارنگاه

خسوره: خـوّره، ئـهومي شـتێك بخـات و لـهناوي ببـات.

نەخۆشى گولى

خوره: نور، تیشك، رونكای، رۆشنایی، شكۆ، فەر

خوز: دوژمنی کردن، نهیاری، ههاننه کردن، نهسازان،

نەگونجان

خوزى: كوتراو، پانكراوه، گۆشتى كوتراو

خوسانیدن: بروانه خیساندن

خوست: دورگه، وشکی نیّوان دهریا. و به مانای شیّللراو و پاشيِّليش ديِّت

خوستن: ورد كردن، كوتان، شيّلان،

خوش اخلاق؛ نهخلاق شيرين، روگهش، روكراوه، خوّش

خوش اقبال: خوشبهخت، بهشانس، بهختهومر

خوش الحان: دمنگ خوش

خوشامد: ئەوەى بىيتە ھۆى شادمان بون، پيرۆزبايى

كردن، خولق كردن، بهخيْرهيْنان

خوش اندام: ئەندام ريك، بي عميب، ئەودى ئەندامى رێك و جوان بێت

خوش آواز: دمنگ خوش، خوش خوين

خوشايند: بهدل، بهسهند، دنگير، وته يا شتيك كه

كمسيك بمسهندى بكات

خوش بساور: خوش باومر، ساویلکه، ساده، ئهومی به خێرایی باومر به شتهکان دهکات

خوش بخت: خوش شانس، خوش بهخت، بهشانس،

بهختهومر

خوشبو: بۆن خۆش، خۆش بون، ھەر شتنىك كە بۆنى خۆشى ھەبيت

خوش بودن: شادمان بون، خوشحال بون، به کهیف بون **خوشبين؛ گ**ەشىبىن، رونىڭ بىين، ئەوەى بۆ ھەر كار و پيشهاتيك به گومان و رهشبينيهوه ليّى ناروانيّت

خوش يوش: شيك پؤش، خؤش پؤش، ئەودى جل و بهرگی جوان لهبهر بکات

خوش تركيب: ئەندام ريك، بەژن ريك

خوشعال: خوشحال، شاد، شادمان، بهكهيف

خوش حساب: خوش حسيب، خوش حساب، شهوهي

حسيب و كتيبي خوش بيت خوش خدمت: خوش خزممت، ئەودى بە جوانى خزممت

بگات ئەودى فەرمانى گەوردكەي خىزى بە جوانى

ئەنجام بدات

خوش خط: خمت خوّش، ئمومى نوسين و خمتى جوانى هەبينت، خوش نوس

خوش خلق: خونق خوش، رووگهش، كراوه

خوشخو؛ بروانه خوش خلق

دهخوات. زۆر خور و هەوەها ئەوەى زۆر بخوات

خوش خوان: دهنگ خوّش، خوّش خويّن

خوشخوراك: خوْشخوْر، ئموهى بمتام و چێژهوه خواردن بخوات

خــوش خوشــك: هێـدى هێـدى، هێـواش هێـواش لهبــهر

خۆشى

خوش خيم؛ رووگهش، كراوه، خوّش خو

خوشدامن: خمسو، دایکی ژن یا دایکی میرد

خوشدل: دلخوش، به كهيف، شادمان، شادان

خوش راه: خوّش رێ، نمسپ يا چاروێ که جوان به رێگادا بروات

خوش رفتار: ئەخلاق شیرین، ئەوەى بە خۆشى لـە گـەڵ خەڭك ھەلس و كەوت بكات

خوشرنگ: خوشرهنگ، شهوهی رهنگ و رووی جوانی ههبیّت

خوشرو: رووگهش، رووکراوه، جوان، روخسار مانگ، نهوهی روخساری جوانی ههییّت، دهم به بزه

خوش ريخت: ئەندام ريك، بەژن ريك

خوش زبان: زمان خوش، زمان شيرين، قسه خوش،

خوش سخن: بروانه خوش زبان

خوش سرای: خۆش خوين، دەنگ خۆش

خوش سودا: خوّش مامله، ثهودی سهودا و مامله کردن

له گەٽى خۆش بيّت

خسوش سسیما: جوان، روخسار مانگ، شهو کهسهی روخساری جوانه

خوشكل: جوان، رازاوه، بهدل، روخسار جوان

خوش صحبت: خوّش قسه، خوّش دو، زمان خوّش

خوش صورت: روخسار جوان، جوان

خوش طالع: بمبهخت، بهشانس، خوّش شانس

خوش طعم: تام خوّش، ئەوەى تام و چێژى خوّش بێت خسوش ظاهر: رازاوە، ئەوەى روخسارى جوان بێت و

ناخي نا

خوش عاقبت: ئەنجام خيّر، ئەو كەسەى ئەنجامەكەى خيّر بيّت

خوش علف: خوّش ئالف، ئهو ئاژهلهى ئالف به جوانى دهخهات

خوش قامت: بهژن ريك

خوش قدم: بن پیروز، نموهی هاتنی خیری لهگملدا بیت خوش قلب: دلیاك، دل ساف، خیرخواز، چاكمخواز

خوش قسول: خاوهن به لاین، نهوهی به لاینه کهی خوی بیاته سهر

خوش قیافه: جوان، روخسار مانگ

خوش کلام: هسه خوّش، وته خوّش، نـموهی هسهکانی بهدل و پهسهند بیّت

خوش گام: خوّش پێ، ئەسپى خوّش پێ

خوش گدران: خوش رابویر، شهوهی بهخوشی ژیان دمیاته سهر

خوشگل: بروانه خوشکل

خوشگو: خۆشدو، قسه خۆش، خۆش وته

خوشگوار: شیرین، بهتام، به چیز، خواردنیک که به خیرایی همرس بکریت

خوشمزه: بهتام، خوّش، بهچێِژ

خوش منش: بروانه خوشخو

خوش منظر: جوان، رازاوه، دلپسهند

خوشنام: خوّشناو، خوّشناف، خوّشنيّو، ئـمومى بـم چاكم ناوى دمركردبيّتن

خوش نگرش: گەشبىن، خۆشبىن

خوشنوا: دمنگ خوّش، خوّش خويّن

خوشنواز: ژهنمر، لیّدمر، ژهنمری باش

خوشنود: بروانه خشنود

خوش نویس: خۆش نوس، خەت خۆش

خوشوقت: خۆشحال، شادمان، شاد

خوشه: بۆل، ئويشى. چەندين دەنىك ميوەى پيكەوە پەيوەست. وەك بۆلە ترى، يا بۆلى خورما

خوشه چین: نهدار، ههژار، دمست کورت، مهبهست له ژن یا پیاویکی ههژاره که دوای دروینه کردن له ناو مهزاری گهنم وجوّدا بگهریّت و سهقاته بهجیّ ماوهکان بوّ خوّی کوّبکاتهوه

خوشيدن: وشك بون، وشك ههلاتن،

خوش یمن: پریوز، موبارهك، مهیمون و همر شتیك بو مروّف شانسی به دواوه بیّت

خوصاء چاو به هوولاچو، مهبهست له ژنێکه چاوی به هوولدا چوبێت. بای گهرم که له چاو بدات

خوض: خۆخستنه ناو ناو، خۆھەلدانه ناو ئاو، رۆشتنه

ناو ئاو. رۆچون و تێفكرين له كارێكدا

خوف: ترسان، زات نهمان، تؤهین، ترس، زات، وره خوك: بمراز، خو، خوگ، گاكول، ناژهنیّكه مالّی و هملّهو، پیّستی جهستهی نهستوره و توكن، دهست وپیّی بوچكه

و چاوی بچوك، میینه که نومانگیه وه ناماده ی جووتبون دهبیت و سالی دوجار دهزیت، ماوه ی سکپری نه و ۱۱۴ روژه و ههر جار شهش تا دوانزه بیجو به

دنیا دینینت. ههر جوره خواردنیک دهخوات وهك پهتاته، گیزهر، چوندهر، نالفن، شهومر، گوشت و خوین.

ئه زۆربەی ولاتەكان گۆشتەكەی دەخۇن بەلام ئە ئىسلامدا جەرامە

-خوگر: خوگر، خوگیر، عادمت گرتو، مروّق یاناژه لَیْك كه به شتیّك یا كهسیّكهوه خوی گرتبیّت، هوْكر

خول: پەرھىتارى كردن، سەرپەرمىتى كردن

خول: دیاری و بهخشینه خواییهکان وهك کهنیز و مهر و مالات

خوله: تیردان، شوینی تیری کهوان

خوله: خالی، بهتال، بی ناو، دژی پر

خون: خیانهت کردن، دمغه لی، ناراستی

خون: خونن، خنن، ونی، هوون، خوین. شلهمهنیهکهی سور رمنگه که له ههمو دهمارهکاندا ههیه و جسته لیی دهخسوات و بوننکی تاییسهتی ههیسه. برهکسهی لسه ناژهگیانسدارهکان یسهك لهسسهر سیانزهی کنیشی

جەستەى ئەوانىە. مر<mark>ۆف</mark>ێك كـە كێشى ⁶⁰ كىلـۆ بێـت نزيكەى پێنج كىلۆ گرام خوێنى ھەيە

خونابه: خویّناو، خویّن و ئـاو، خـویّنی تیّکهڵ بـه ئـاو، فرمیّسکی خویّنین

خون آشام: خوينخور، دل رهق، بي بهزهيي، خوينريز

خون آكند: خوينناوى، پرخوين، پرلهخوين

خون آلود: خويناوى، خوينى، تيكهلاو بـه خوين، هـمر

شتیّك که خویّنی نەسەر رژابیّت و خویّناوی بوبیّت خونبها: خویّنبایی، بـههای خـویّن، ئـهو بـره هـامری

. کوژهر به پاشماوهکانی کوژراو دهدات تا له گوناحهکهی خوّش ببن، دیه، فمرمبوی تاوانی کوشتنی کمسیّك

خونخـوار: خوێنخـۆر، خوێنمـژ، سـتەمكار، دڵـڕەق، بـێ بـەزەيـى

خونخواه: تۆلمستێن، خوێنخواز، ئەوەى تۆلەى دەوێت خــون خــوردن: خـوێن خـواردن. مەبەسـت لـه خــهم و خەفەت خواردنى زۆرە

خوندگار: خاوهن، خواومند، سمرومر، گموره

خون دل: خویّنی دل، خویّنی جگهر، خویّناو، ممبمست له خهم و ممینهتی زوّره

خون رز: شمراب، شمرابی دروست کراو لمتری

خسون ریختن: خوین رشتن، خوین رژانس، کوشتن، کوشتاری خهنگ

خونریز: خویّنریّژ، خویّنخوّر، خویّنمژ، ئـموهی خویّن دمریّژیّت و خهانک دهکوژیّت

خونسرد: ۱- خوین سارد، گیانلهبهریک که خوینی سارده و پلهی گهرمی شهو بهرابهره له گهل پلهی گهرمی شوینهکهان گهرمی شوینهکهی وهك مار و همندی له خشوکهکان ۲- خوینسارد، خوراگر، بهسهبر

خونفشان؛ خوێن پرژێن، خوێن پـژێن، ئـمودی خوێنی لێ بچکێت

> **خونکار:** خوێنخوّر، خوێنمژ، خوێنڕێۯ **خونکار:** خاومن، خواومند، گهوره، سمرومر **خون کردن:** کوشتن، خوێن رشتن، خوێن رژانن

خون گرفتن: خوین گرتن، گرتنی خوین له جهستهی کهسیک بههمر شیومیهک

خونگرم: ۱- خوێنگهرم، ههر ناژهێێك كه خوێنهكهى گهرم بیّت وهك گوانداران و بانندهكان ۲- خوشهویست، خوێنگهرم، میهرمبان، جاك

خــونگیر: خـوێنگر، خـوێنگیر، رمگ زهن، ئــهو کهســهی کاری خوێن گرتنه

خونی: خوینی، تایبمت به خوین، خویناوی، تیکمل به خوین و نمومی کمسیکی کوشتبیت

خونين: خوينين، خوينى، خويناوى، تيّكه ل به خوين خونين جگو: دل پر خوين، جگهر خوين، دلخوين، كهسيّك كه دلى پر خهمى ههيه

خونین دل: بروانه خونین جگر

خوهل: خومهر، خوار، چهماوه، ناريّك، چهميو، لار

خوى: خو، عادمت خوى: ئارمق، عارمق، ئەو ئارمقەى ئە لەش ديتەدەر

خویش: خزم، کهس و کار، نزیك

خویش: راناویکی هاوبه سه بو یه که مکه سو دوهم که س و سیده که سی تاك و کو، خو،

خویسشاوند: خـزم، کـهس و کـار، ئاشـناکان، ئهوانـهی بههزی دایك و باوکهوه به خزمایهتی دهگهنهوه یهك خویش بین: خوبی، لهخوبایی

خویسشتن: خــق، رانــاویکی هاوبهشـه بــق کهسـی یــهکم و دوم و سیّیهمی تاك و كق

خويشتن بين؛ خۆبين، خۆپەسەند

خویسشتن دار: خـوّراگر، بهسهبر، بهرگـهگر، خوّهاریّز، ئهوهی له کاره نهشیاوهکان دووری دهکات

خویشکار: خوّکار، ئـهرك نـاس، نـهو كهسـهى خـوّى كـار بكات و ههون بدات

خویـشکام: خۆپەرەست، لەخۆرازى، ئىەوەى تىەنيا بـە دواى حەزەگانى خۆيەتى

خه: باش، وشهی دهسخوشی کردن، ئاهمرین، زوّرباش خی: مهشکه، مهشك، پێستی ئاژهڵی گووراو که ماستی تیا دهژمنن

خیابان: شهقام، خیابان، جاده، ریّگهیهکی پان و فراوان لهشار که خهلک و کهرمستهکانی گواستنهوه هاتوچوّی لهسهر دکهن

خیابان بندی: شمهام نیدان، ریکا دروست کردن، جاده نیدان، نمخشه دارشتن بو دروست کردنی خیابان لمناو شار یا لمناو باغ

خیابان سازی: جادهسازی، جاده دروست کردن

خیابسان گسرد: شهقام پێو، شهوهی بـێ هـۆ لـهناو شهقامهکاندا دهسوورێتهوه و پياسهدهکات

خیار: خمیار، خمیاڵ، ئەنجامدانى كارێك بـه پێى حــهز و ئيراددى خۆ

خیار: خاوهن ئیختیار، هه نبر نبرداو له ههر شتیک خیار: خهیار، هاروی، هارو، نارو، خیار، میویه که سهوز و دریژ و گهوره که به کالی دمیخون و فیتامینی A, تیایه B, C

خيارچنېر؛ ترۆزى، ترينزوو، جەمەرەخەيار،

خیارشور: خمیارشوّر، خمیاری سموز کم لمناو ناو و خـویّ دا رایسدهگرمن و وهك ترشسی بــه خواردنـــموه دمیخوّن

خیاره: ۱- یمك خمیار، خمیاریک^۲- ناسك، نازك، نمرم خیاط: دمرزى، دمرزى که جل و بمرگى پى دمدورن خیاط: خمیات، بمرگدور، بمرگ درو، ئمومى جل و بمرگ بو خملك دمدوریت

خیاطت: دوورین، درومان، بمرگ دورین، جل دوورین خیاطت: دوورین خیال: خمیال، گومان، وهمم، همست، حالهتیّك که له خمون یا بیّداری له مروّقدا دروست دمبیّت. هیّزیّکه کمیمهویهوه نه و شتانمی که لمسمردممیّکدا بینراون درژیّینهوه، بیر، هوّش، که تکهنه، رامان

خيال انديش: بروانه خيالباف

خیالبساف: خمیال باف، ئموهی بمردهوام لم دنیای خمیالدا دوژیت، خمیالأوی، خمیالی

خيام: خێومت نشى، چادرنشين، چادر فروّش، خێومت فروّش

خیانت: خیانهت، دمغه لی، ناراستی، ناپاکی

خيانت پيشه: خيانهتكار، دمغهل، ناراست، خايين

خیانتکار: بروانه خیانت پیشه

خيبت: زيانكاربون، بئ هيوا بون، هيوا بران، بئ

هیوایی، نائومیّدی، بیّ بهشی

خیتال: گالْته، شۆخی، گەمە، يارى، درۆ

خیسلع: ۱ ـ ناراست، بـێ بـاومړ، ئـهومی شـیاوی بـاومړ

پٽڪردن نــمبٽت ٢- گـورگ، گـورگی فێلباز٣- لارێ، رێگهی دژی مهبهست۴- تراوێلکه

خیر: ۱ - حمیران، سمرگمردان ۲ - بیّهوْ، خوْرِایی، همرزه خیر: جاکه، خیّر، باشی، دژی خرابی

خسير: چاكەكار، خيرخواز، چاكەخواز، خيرۆمەند،

هەڭبژيردراو

هەمىشە بەھار

نەزان

شيرزه،

خسیرات: خیّـرات، کـاری خیّـر، ئــهو کارانــهی سـود و بهرژهومندی بهخهاک بگههنیّت

خيرانديش: خيرخواز، خيرومهند، نهوهى بير له خير

و خۆشى كەسانىتر بكاتەوە **خىرخواە:** خ<u>ٽر</u>خواز، خ<u>ٽر</u>ۆمەند، جاكەخواز

خیرو: ۱ - شموبوّ، گولی شموبو۲ - هممیشه بههار، گولی

خيره: جاكهخوازتر، خيرخوازتر، ههنبژيردراوتر

خيره: نەترس، بى شەرم، سەركىش، ياخى، پىداگر، بىي

خيره چشم: جاونه ترس، پيداگر، بي شهرم

خیرمداری؛ ههانیت و پلیت بیّر، زوربله

خيره راي: كەم عـەقل، چاونەترس، بـێ شـەرم، پەسـت،

خيرمرو: بي شمرم، نهوهي بي شمرمانه ههلس و كهوت

بكات

خيرەسر: پيداگر، بێ شەرم، بێ تـرس، پەرێشان، شێوا،

خيرهكش: ستهمكار، زالم، خوينرينر، شهوهى بـي هـۆ

خوێن بڕێژێت خيري: ١ ـ شهوبو، گولی شهوبو٢ ـ ههمیشه بههار، گولی

حیری: ۱- سهوبو، خونی سهوبو۱- هممیسه بهمار، خونی همیشه بههار

خیری: ههیوان، تاق، رهفه

خیریت: باشی، جاکی، له پیشی

خیز: ۱ - خوّشکانهوه، گورْم دان، خوّکشانهوه بوّ پهرین و بازدان۲ - بهرزی، بهرزایی، بهرزایی تاقی یا دیوار له

خيزاب: شمپوڵ، پێڵ، مونج

خیزان: بروانه خیزیدن

خيزبرداشتن: پمرين، بازدان

خیزران: خهیزمران، حهیزمران، داریکه له شوینی گهرم دمروی و له هامیشی ناوپر دمچی

خیزیدن: ۱- خلیسکان، خزین، هه لخلیسکان ۲- پهرین، بازدان، بازبردن، لهزدوی ههستان و لهسمر پی و مستان

خيس: تهر، تليس، خوساو، شل، شتيك كملمناودا بوبيت و ناوى لمخوّيدا هملكرتبيّت

خیساندن؛ خوساندن، تلیساندن، تهر کردن،

خیسه: کولانه شیّر، لانهی شیّر

خيسيدن: تەربون، تليسان، خوسان

خیش: گاسن، گاواسن، همفجار، ناسنی نوك تیژ که لهدهندهی نامور دهخری و زهوی پی دهکیلن

خیطل: ۱- سمگ۲- پشیله۳- رموه کوله

خیك: مەشك، مەشكە، پيستى گوراو كە ماست يا دۆى

تيا دەژەنن

خیل: خێل، رموه، رموه ئهسپ

خيلاء خالدار، ژنى خالدار

خینتاش: هاودهسته، هاوگرو، دو سوپایی یا سهرباز که پیکهوه له یهك دهستهدا بن

خيلخانه: بنهماله، تايهفه، عهشيره

خیلى: زۆرنىك، برنكى زۆر، فراوان، زۆر، ژومارەيـەكى نقى قىم

خیم: خو، عادمت، سرشت، سروشت

خیم: ۱- برین، رووشان ۲- ثاوی دهم یا لوت، لیك، چیم: ۸- برین، رووشان ۲- ثاوی دهم یا لوت، لیك، چیاودا

خيمه: خيومت، چادمر، دهوارن رمشمال، تاول

خيو: ئاوى دەم، تف، گليز، ليك، ليكاو

ه.ه.ت: دی. دی. تی. جوّره دمرمانیّکی میّش کوژه به شیّوهی توزیا گیراوه

د: دال، دمیم پیت له نالفابیتی فارسی که به دال
 دهخوینریتهوه

داء نەخۆشى، ناخۆشى، دەرد، ھۆ

دائر: ۱- گمرِقك، دمورئيدمر۲- ناومدان، نافا، ناوميان دائسره: بازنـه، نالقـه، قـهف، خـهتيّكى خـر كـه دمورى شتيّكى گرتبيّت

دائره المسارف: فمرهه نگ نامه، دایره المعارف، زانیاری گشتی، کتیبیک که ههمو دهسته واژه نسه دمیی و زانستیه کانی زمانیک به پینی پیته کان تیابدا نوسرا بین، کوگای زانست

دائم الخمر: هممیشه مهست، نهوهی بمردهوام بخواتموه و سمرخوّش بیّت

دائم السفر: گمروّك، نمومی بمردموام له سمفمردا بیّت دائسم: ۱- دایسم، هممیشه، پایسهدار، بسمردموام، هسمتا

ههتایی، ههمو کات، ههمو دهمیک

دائن: همرزار، همرزدمر، ومرگر دائی فنزی: کجه خال، خالوزا

دائی: خال، خالا، برای دایك، لالا

دالابطن: ژانه سك، ئازارى سك

داللِبقر: سكجون، ئيسحالي، زكجون

دأب: عادمت، شان، خو

دابر؛ لایهنگر، شوێنکهوتو، دوماهی، کۆتایی همر شتێك

داه: ده، ژومارهی ده،

داه: كەنيز، پەرەستار، لەلە،

داثر: ۱- بیّ ناگا، ناوشیار، ناناگا۲- کوّن، شر، دراو دا پرزه: پمرمسیّلکه، پمرسویّلکه

داج: بارب مر، کوّلب مر، نوّک مر، خرّم متکار، بارمب مر فرّک بر میدر و نوّک مر بمتاییمت نموانه ی له گملّ ریّبواراندا دمروّن داخش : خلیسك، لوس، خز، دورکمومره، فیروّ

ذاحول: داهوّلّ، داوملّ، ئـهومى بـوّ لـه داو خستى نێـچ<u>ـر</u> دروستى دمكەن

> **داخل:** ناو، ناومرۆك، نێوان، ناوموه، دژی دمرموه داخله: ناو، ناورۆك، نێوان

> > داخم: رزق، رۆژى، خۆرشت، شلە

داخیدن: ۱- جیا کردنهوه، پرژ و بلاو کردن، بلاو کردن، بلاو کردنه به زمقی له شتیك کردن، به زمقی له شتیك روانین

داد شال؛ بروانه داد و فریاد

داد باختــه: داد دۆړاو، لـه خانــهى داد بــهو كمســهى دەوتريّت كەحوكم له زيانى نهو دەرچوبيّت

داد خواست: داد خواز، شکایمت کردن، گلمیی کردن داد کردن: دادپمرومری، داد دان، له روی ویْژدانـهوه داد کردن

داد کردن: هاوار کردن، هیّژاندن، هاوار، هیژانن **داد کیش:** نهومی تایین و دینهک*هی نمسمر راستی و داد* دا**د و دهش:** دان و بهخشین

داد و ستاد: ئالّ و گۆر، دان و ورگرتن، ماملّه داد **و ستان:** دان و ومرگرتن، ئالّ و گۆر داد **و ستّد:** ئالّ و گۆر، دان و سمندن، ماملّه داد و **فریـاد:** هات و هاوار، داد و بیّداد، هاومقیـژ، هیـژ و هاو

ذاذ: داد، ماف، یاسا، ویژدان، حوکمی ردوا دادا: ۱- لهانسه، دادا، دایسه، خزمسهتکاری پسیر۲. باوهگهوریّن، باومپیره

داداء شمو، شموی زور تاریك، نەنگوستە چاو

مانای راستهقینهی خوّی به کار دهبرد

داداش: برا، كورى له يهك دايك و باوك

ئافريّنهر، يەكيّك لە ناوەكانى خوا

دادیاك: دادپەرومر، دادیار، دادگەر

دادجو: دادخواز، دادخوا، دادبهر،

دمبات، داخوازیکهری داد

کردن، شکایهتی کردن

دادائیسم: دادایسم. ریبازیکه له نهدمبیات که له سالی

۱۹۱۷ لـه ئـهورويا دمركـهوت و شـوينكهوتواني لـه

نوسراو و شيّعرهكاني خوّيان وشهكانيان به پيّچهوانهي

دادار: دادگمر، بمه ویردان، دادیمووهر، بهخهشمر،

دادافرین: داد ئافرین، ئەوەى داد مافى ئافراندبیت

داد بخش: به وێژدان، داديار، دادپهروهر، دادخواز دادبسرده: داد براوه، براوه، له خانهی داد بهو کهسه

دموتریّت که حوکم نه بهرژهومندی نهو دمرچوبیّت دادبيره: دادنامه، ومرقهى حوكم له ئيران پيش نيسلام

دادگسر: دادگهر، خاوهن ويدردان، دادرهس، يهكيك لەناوەكانى خوا **دادگستر:** دادپهرومر، دادرمس، دادیار دادگير: دادگر، دادستين، توله ستين، ئهوهي دادي بي تاوان له تاوانبار دمستينيت دادفرما: دادگمر، يەكۆك لەناوەكانى خوا دادك؛ داده، دهده، لهله، تايهن، ژنى پيرى خزمهتكار دادگار: خاومن داد، داد پیشه، ئهومی کاری جیبهجی کردنی داد و راستیه دادن: دان، پێدان، داين، بهخشين، به دمستى خو شتێك خستنه ناو دمستى كمسيّك دادنامه: دادنامه، نهو كاغهزى حوكمي دادگاي تيا نوسرابيت دادو: دادا، تايەن، خزمەتكارى بير، لەلە دادوبيسداد: هات و هاوار، داد و بيداد، همراو هوريا، قەر مباڭغى **دادور:** دادومر، دادگیّر، دادگهر، دادپهرومر **دادورز؛** دادرمس، دادگهر **دادوند:** يەكسان، بەرابەر، وەك يەك، ميانرەو دادیار: دادیار، داواکاری گشتی دار عیسا: خاج،داری عیسا، ئهو دارهی عیسای پی له خاج درا دار: دار، درهخت، داری بی بهر یا بهردار دار: دار، سیداره، داری نیعدام دار: دیار، شار، ولأت

دارا: دارا، ساماندار، دمولهمهند، مالدار دارا : گەرەك، ناوچە، ھۆز دارائی: دارایی، سمرمایه، دهسهات، مال، سامان له ئەستۆدايە دارات: شان، شكۆ، مەزنى، فەر دارادار: خۆراگرى، سەقامگىرى، گىرودار بەر ھەيوان

داد پرس: دادبمر، دادخوا، دادخواز، شموهی پمنا بوّ داد دادپرور: دادپهرومر، دادیار، دادگهر، به ویژدان دادخواستن: داد خوازی، دادبهری، دادخوایی، گلهیی داددادن: داد دان، ماف دانسن ماف بنو خاوهن ماف گەراندنەوە، بەو شێوەى كە شياوە دەركردنى حوكم دادر: برادمر، دوست، هاوهل، يار، هاوري كه وهك برا دارائی: دارایی، وهزاره تیك كه كاروباری مالیات و باجی دارافزین: بهناگا، بالبشت، بهنا، بشت و بهنا، سهکۆ،

بيّت، دمستهبرا دادراست: دادگهر، دادیهرومر،دادیار، داد راست دادرس: دادرهس، فرياد رهس، هانا، ئهوهي هاوكاري ستهم ليُكراويْك بكات دادرك: برابجوك **دادرند:** براگەورە دادستان: دادستین، داومر، دادرهس، داواکاری گشتی، دادستان: دادگه، دادگه، خانهی داد دادگاه: دادگاه، دادگه، خانهی داد شوینی داد، شوینی که دادی ستهملیّکر او ومردهگیریّتهوه، دادخانه دادگه: دادگه، دادگا، خانهی داد

داربام: نێرگه، شاتیر، کوڵهکه، شهوه داره شمستورانهی لمسهقفی مالدا بهکاری دهبهن

داربر: دارکونکمره

داربست: داربهست، داربهند

داربند: داربهست، داربهند

داره: شويّن، گمرهك، هوّز، مال، خانو

دارتوك: بروانه داركوب

داردار: هات و هاوار، شیره شیر، هاومهیژ

دارزرد: داری زمرد، زمردمجیوه

دارس: ونبو، لەبەرچاو نەماو

دارسنب: بروانه دارکوب

دارشکنك؛ بروانه داركوب

دارچسین: دارچین، دارچینی، تویکله داریکه تیـژ و بونخوش

دارعقبی: نهو دنیا، رۆژى كۆتایى، بهسلان

دارغرور؛ دنيا، جيهان، شوێني لهخوٚبايي بون

دارفانی: دنیا، جیهان، نهم دنیا تیّبهره

دارفنا: مهبهست لهم دنیاییه

دارقرار: بهههشت، ئاخيرمت، روزي كوتايي

دارکسسوپ: دارکونکسهره، دارمته فینسه، دارکوکسه، دار کوکسه، دارتورکنهک، دارتورکنهک، بهرهکانی سپی و رمش و زمرد و سهوز، به پهنجهی له دارمکان دمرواته سهر و دمعبا وردمکان به دمنوکی له ناو پیستی دارمکان دمکیشتیهدمر

دارمازو: داری بمرو

دارمكافات: دنيا، مهبهست نهم جيهانهيه

دارو: دهرمان، دهوا، داروو ۲- دهرمانیك، همروهها دان تؤزه خوّش بونه و خوّش تامهكان وهك زمردچيّوه و بيبهر و هتد

داروپرد: بگره و بیّنه، هات و هاوار، همراو هوریا نمشمر و ناژاوه

داروخانه: دهرمانخانه، داروخانه، دهوا خانه، شوێنی فروّشتن دهرمان به نهخوّشهکان

دارودرمان: دموا و درممان، نهو دمرمانه گیایانه که بو چارمسهر کردن به کار دمبریّن، دمرمانی گیایی دارودسسته: دارودمسته، لایهنگرانی کهسیّك، خرم و کهس و کاری کهسیّك

داروسساز؛ دهرمسان سساز، شـهو کهسـهی دهرمسان دروسست دهکات

داروسازی: دهرمان سازی، شوینی دهرمان دروست کردن **داروسای:** هاومن، همر دم**ف**ریّك کهدهرمانی تیا بکوتن **داروشــناس:** دهرمـان نـاس، دهرمـان زان، ئـهو کمســهی جوّرهکانی دهرمان دهناسیّت و دهزانیّت

داروگــر: دهرمـان سـاز، ئـهو كهسـهى دهرمـان دروسـت دمكات

داروغسه: کوێخا، کمهخوا، گمورهی همر دهسته و تیرهیمک. لمه کونمدا بهسمروّکی پاسموانانی شاریان دوت

داروفروش: دهرمان فروّش، نهو کهسهی دهوا و دهرمان دهفروّشیّت

داروكده: دمرمانخانه، دموا خانه

داروندار: دارونهدار، هممه و نیه، نهومی کمسیّك لمبمر دمستیایهتی له سامان و دارایی

داروینیسم: داروینیسم، لایهنگرانی داروین، بیروکهی چارلز روبینسرت دارویین سروشت نیاس و فهیلهسوق گهورهی ئینگلیسی سهبارهت به گهشه کردنی ناژه لهکان که پنی وابو ههمو بونهورهکان له یهك بونهومری سهرهکیهوه له چهندین ملیون سال پنیش به هوی بارودوخی سروشتی دروست بون

داری: ۱- کمشتیوان، دمریساپیّو، دمریاپیّویّب کسه نیّپرسراوی چاروّکهکان بیّت۲- چوّیار، خاومن ممرٍ و مالات۳- بوّنفروّش

دارین: دودنیا، مهبهست لهم دنیا و نهو دنیایه داس: داس، داسك، که لهندو، گیابر، کهرمنتو، شالوك، شامرازیکی ناستی و سهرخوار به دمسکی دارین که دمهکه تیژه و گیا و بهرههمی مهزراکانی پی دروینه دمکهن

دالبر

داسار

داسار: بروانه داستار

داستار؛ وردمواله فروش، كونه فروش، دهلال

داستان: داستان، حمقايمت، چيرۆك، حمكايمت،

بهسمرهات، چیڤانوك، سهرهاتی، نهفسانه، سهربورده **داستانـــسرا: ج**ــیرۆك بێــژ، حه**ق**ایــهت بێــژ، ئــهومی

حەكايەت يا بەسەرھاتێك دەگێرێتەوە

داسخاله: بروانه داسگاله

داسگاله : داس، داسك، گيابر، كمرمنتو، شالوك

داش: ناگرخانه، کووره، کوورهی خشت سوورکردنهوه، کوورهیهك که خشتی کال یا دهفری سوالهتی تیا

سووردهکهنهوه

داش: کورتکراوهی دادشا به مانای برا

داشاد: دان، بهخشین، پیدان، پاداشت

داشبرد: داشبول، داشبورد، شویّنیّك لـه پیّشی تروّمبیّل لای راستی سوكان كه بهشیّوهی صنوق دروست كـراوه و پولّ یا شتی تیری تیا ههلّدهگرن

داشتن: ۱- بون، همبون، دارا، کمسیّك که شتیّکی همبیّت ۲- پهرومده کردن، پاراستن، راگرتن

داشگر: کورهپمز، گۆزهکمر، گۆزهچی، ئـموهی کـورهی خشت یاسوالمت سورکردنهوهی ههیه

داشن: دان، بهخشین، یی بهخشین، یاداشت، سزا

داشناك: یهك گرتو، هاوپهیمان، و ناوی حزبیّکه که ژومارهیهك لسه لاوه شوْرشگیْرهکانی نمرمهنستان دروستیان کرد و مهبهستیان سهربهخوّیی نمرمهنستان

داچك: گواره، خشانك كه له گوئ دهكری، گوهارك داهى: دؤعاكمر، خوازيار، داواكمر، بانگهشهكمر، شهو كهسهى خهانك بانگ دهكات دهكات

داعيه: هۆكار، هۆ، سەبەب، بزوێنـەر، خواست، ئـيرادە،

داغ شدن؛ داغ بون، گهرم بون، سوربونهوه

ئارمزو

داغ کردن: گمرم کردن، سورکردنموه، داغ کردن، به ئاسنی سورکارو شوێنێك له جهستهی مروّق یا ئاژهلێك داغ کردن

داغ: نیشان، پهله، شوینی سوتان به ناسنی سورهکراو، ئهو نیشانهی به ناسنی سورهکراو له جهستهی مرؤفه یا ناژهل دروستی دهکمن، داغ

داغان: داغان، پرژ، بلاو، پهرینشان، شپرزه، بلاو کردنهوه، تهفروتونا، تهرت و تونا، بژاله، پهلاته داغدار: داغدار، داغ دیه، بهلابهسمرهاتو، خهفهتبار، خهمیار

داغدل: دنشکاو، دن رمنجاو، خوّشهویست مردو، جهرگ بـراو، شـهو کهسـهی مـهرگی ئـازیزیّکی بینیبیّـت یـا لـه روداویّك خهمبار بیّت

داغستان؛ کوێِستان، کێو. و ناوی پهکێِك له کوٚمارمکانی پهکیهت*ی س*وٚفیهت

داغسر: کهچهڵ، بێ مو، تا*س،* ئەوە*ى* تـوك بەسـەريەوە نەبێت

داغگاه: شوێن داغ، شوێنی داغ لمسمر جمسته

داغمه: وشك ههلأتن، وشك بون، قرنجان، ههلأزران، وشك بوني ليو لهنهخوّشي و تا. تاميّسك

داغول: دمغەڭ، فيْلْباز، فريوكار

دافع: دورکمروه، دورخمرهوه، نمهیّل، لهبمر، لادمر، بمگر، بمربمست

دافعه: بمرگر، لادمر، لابمر، نههیّل، دوور خمرموه دال: دال، دالاّش، خمرتل، بالندمیهکی راوکمر هاوشیّومی هملّا

دال: رينويني كمر، رئ نيشاندمر

دالان: دالان، راړهو، ريّ_ړهو، گوزهر، ناو دهرگا، ريّگهی به ديواری سمرداپوشراو

دالانه: بروانه دالان

دالاندار: دالآندار، پاسهوانی ماله گهوره و کاروانسمرا دالبر: دالر، برشتی کهوانهی له جلکدا دامن کشان: خمرامان، نموی به ناز و ممکرموه بـه ریّگا دا بروات

دا بروات دامن: داویّن، خوارهومی جل و بمرگ، دامان دامنه: داویّن، لیّوار، همراغ، داویّنی کمژ و کیّو دامنهدار: هراوان، بمربلاّو، پان، شتیّك به پانی و دریّژی زوّر

دامنگیر: داوین گیر، داوین گر، مهمبست له شتیك یا کهسیك که ببیته هوی گرفتار بون له شوینیك داموز: ۱- سهله، زهمینه، سهوهته، سهلك، سهفی ۲- بهفرمان، ومرومره، نهوهی به فری پی دهمانن دامی: خوینین، خویناوی، نهوهی خوینی لی بچوریت دامیار: داودار، نیچیرفان، راوکهر، راوچی، نهوهی به داو ناژهانهکان راو بکات

دامیه: سهرشکان، برینیک که خوینی نی بروات دامیدن: ۱- روشتنمسهر، سهرکموتن، بهرز بونهوه، روشتنه سهر شتیک ۲- بادان، به بادانن شهن کردن، خهرمانی گیره کراو شهن کردن ۳- تووپرژاندن، چاندن، تووپاشین

دان: دان، پاشگریکه له کوتایی وشهدا دیّت و مانای شویّن و جیّگه دهگهیمنیّت وهك ناومدان، ناگردان دان: دان، دانه، دانهوییّه، توّو، توّوی گیا، ناوك، دمنوه میوه یا نهوهی به بالندمکانی بدهن دان دل ناگا، ناگا، وشیار،

دانا: دانا، زانا، فرمزان، زیرهك، وشیار، زرنگ، ناگا داناج: زانا، بیرمهند، زانا

داناسر: عاقل، بمناوز، بيرمهند

دانه: دان، ناوك، دمندك، بهرك، دمنو، دمنوك، دمنوى ههندى له ميومكان. دنك، ومك دنكى نوك يا ماش يا نسك...

دائه خوار؛ دانه خوّر، دانخوّر، همر گیانله بـ مریّك كـه دان بخوات، چینه كمر

دانسهدار: دانسهدار، دمنودار، همرمیومیسهك گهدمنوی ههیپیّت دالبوز: حاجی رمشك، پهرمسێلکه، پهرمسوێلکه دالبوز: حاجی رمشك، پهرمسێلکه، پهرمسوێلکه دالتونيسم، رمنگ کوێری، نهخوشیهکی چاوه که رمنگهکان به جوانی لێك جیا ناکاتهوه دالیز: دالان، رێڕهو، رێگهی سمرگرتی، رێگهی سمر به دیوار داپوشراو

دام: ۱- خانم، خاتون، خاتوو. ۲- دامه، جوّره یاریکه به سی و دو داش دمکری

دام: ناژهڵ، ممرومالات، ناژهڵی بیّ نازاری ومحشی وهك ناسك و كهله كيّوی

دأماءِ دمريا، زمريا

کێو، دانگ، دمهمهن

داوی بۆ راو لی بنینهوه

داماد: زاوا، زاما، زاهٔا، پیاویّك كمتازه ژنی هیّنابیّت دامان: داویّن، داو، دامان، دامیّن، بهشی خوارمودی جل و بمرگ. پاشماودی شتیّك ودك داویّنی سارا یا داویّنی

دامپرور: ئازەلدار، ئازەل بەخئوكەر، پەروەردە كردنى ئازەلە خۆماليەكان

دامپزشك: پرشكى ئاژەل، دوكتۆرى مەر و مالات دامدار: چۆيار، ئاژەلدار، چيودار، دەوللەت دار، ئلەودى

پیشهی کرین و فروشتنی مهر و مالاته

دامدار: ننچیرفان، راوچی، شکارچی، دامیار، شهوهی ناژهلهکان به داو راو دهکات

دامساز: داوساز، تهله ساز. مهبهست لهو کهسهیه که داو یا تهله دروست دهکات

دامگاه: داوگه، کۆلیت، حمشارگه، جیّ داو، ئمو شویّنهی

دائيغ ؛ سەرشىكىن، سەرشىقرىكەر، ھىيرۆدەر، سىوك كىەر، . -

دامیک: ۱- داوی بیچوك، تهلّهی بیچوك ۲- سیمرپوّش، رووسهری، لهچك

دامن الوده: تمرداويّن، داويّن پيس، ممبمست له كمسى خرايهكار و ناو زراوه

دائس: دانس، سـهما، هەڭپـەركێ، پـێ كوتــان، ئاھــەنگى سـهما

دانستن: زانین،، تیکهشتن، ئاگاداربون، زانا بون، زانایی،

همست کردن و حالی بون له بابهتیّك

دائش اموز: خویندگار، هوتابی، شهوهی دهخوینیّت و زانست فیّر دمبیّت، زانست خواز،

دانش اندوز: زانست خواز، خوێندگار، خوێنـمر، ئـموم*ی* زۆر دەخوێنێتەوە و زانست كۆدەكاتەوە

دانش اور: زانا، بیرمهند، دانا

دانش پژوه: زانست خواز، بیرمهند، زانا، خوزایاری زانست

دانش پرور: زانست پهرومر، شهومی بهرمو به زانست دمدات

دانش پسند؛ زانست پهسهند، ئهومی لایهنگری زانست و زانین بیّت

دانش سگال: بیرمهند، شهومی بیر له زانست و زانین مکاتهوه

دانش سنج: زانست پێو، تاقیکهرهوه، ئـهوهی ئاست و رادهی زانست و زانینی کهسێك ههڵسهنگێنێت

دانش: زانست، زانین، زانایی،

دانشجو: خویندکار، زانستخواز، خویندکاری پسیمانگا و زانکوکان

دانشرا: پهیمانگای مامؤستایان، شویننیك که مامؤستا بؤ

خوێندنگاکان پهرومرده دهکهن دانـشگاه: زانکوّ، شوێنێك کـه هـممو زانـستهکانی تیـا

> بوتر**ێت**ەوە . .

دانشگر: زانا، بیرمهند، دانا

دانشکده: پمیمانگا، خویّندنگای بالا

دانشمند: بیرمهند، زانا، فروزان، دانا

دانشمندانه: بیرمهندانه، دانایانه، هاوشیّوهی زاناگان

دانشومند: بیرمهند، زانا، دانا

دانشی مرد : پیاوی زانا، پیاوی بیرمهند، پیاوی زانست **دانشی:** بروانه دانشمند

دانگ: بهش، پشك، پار، بههره، بهشنك له شتنك، بهشنك له شهش بهش، دانگ

دانگك: دانه، دان، دانى ورد

دانق: دان، یەك شەشی درھەم

دانگ: دانه، دان، همرجوّره دانهیهك وهك ماش و نیسك دانی: نزیك، همروهها به مانای پهست و سوك و ریسوا داها: كيّو، چیا، كهژ، دوّل، دمربهند، نهشكهوت، شكهن، شكهفت

داهــل: داهــوّل، داومل، داول، ئــمومى راوچــى بــوّ لــه داو خستنى ئاژملّى ومك ئاسك و كەللە كيّوى دروستى دمكەن داهى: زيرمك، وشيار، دانا، بيرتيرْ

داو؛ سەرە، نۆرە، نۆرە*ى* يارى، دۆر، گەر

داودار: داواكار، خوازيار، داواكمر

اودی: داودی، تایسهت به داودی پیغهمسهری بهنی نیسرائیل. همروهها جوّره گونیّکیشه

داور: داومر، حاکم، نیومنجیگمر، کمسیّك له نیّوان چاك و خراپ حوکم بكات، دادفان

داورستان: دادگا، دادگه، خانهی داد

داوریخانه: بروانه داورستان

داوریگاه: بروانه داورستان

داوطلب: خوازیار، خۆبەخش، خوازیار، کەسن<u>ن</u>ك كە بـە حەز و ئىرادەى خۆى كارنىك ئە ئەستۆ بگرنىت

داویافتن: دمرهمت پهیا کردن، همل به دمست هیّنان داویدن: داوا کردن، خوازیار بون

دای: دیواری گلین، تیفه، همر چین و هاتیک له دیـواری گلی

دایه: دایه، تایهن، لهله، داین. ژنیّك که شیر به منالّی خهلّك دهدات یا به خیّوی دمکات، دادوّك، دایین

دایر: بروانه دائر

دایره: بروانه دائره

دایگان: دایه، لهله، نهو ژنانهی شیر به منالان دهدهن، تایهن، دایهن، نهو ژنهی شیر به منالی خهلك دهدات، داین

دایگانی: تایهنی، داینی، شیردان و پهرستاری کردنی منال، کار و پیشهی تایهن

دب: خزین، خشین، خزان لهسهر سك وهك مار. به
 دمست و پن رؤشتن وهك منال

دب: ورچ، حورچ، حش، حهش، خرس

دباء كەدو، كدو، كونەكە

دبابه: دەبابه، تانك، ترۆمبىلى شەر

دباغ خانه: دهباخ خانه، شوێنی چهرم خوٚش کردن، دمباغ خانه، دهباغدان

دباغ: چەرمچى، دەباغ، پێستە خۆشكەر، دەباخچى دباغت: پێستە خۆش كردن، چەرم خۆش كردن، پاك

دباغى: دمباخى، چەرم خۆش كردن، ھەلألدانى چەرم، خۆش كردنى چەرم بە تال و مازو

کردنی و گۆرينی پێستی ئاژهڵهکان، دهباخدان

دېسه: دەبه، دەقىرى جەرمى يا كانزايى كە رۆن يا

شتیتری تیا ههندهگرن

دبه خایه: گون ئاسوساو، كەسىنك كە گىرۆدەى نەخۆشى

فیتق بیّت و گونی ناوسا بیّت دیداب: تمیل، دمهوّل، داهوّل

دېر: پشت، پشتمسمر، دواوه، پاش، پێچموانمي پێش

. دبس: دوّشاو، روب، گوشراوی تریّ یا تو یا خورما

دبستان: هوتابخانهی سمرهتایی، خویّندنگای سمرتایی **دبنگ:** کمر، بیّ میّشك، گیّر، حوّل، ور، بیّ ئاوز

دېسوس: گورز، گوتهك، گورزى ئاسىنىن، دادەسىتىكى

ئەستور كە سەرەكەي ئەستور و گرى دار بىت

دبیب: خزین، نهرم رؤشتن، خهرامان رؤشتن، خوزان، خشان لهسهر زهوی ودك مار، لهسهر دهست ویی رؤشتن

دبسی: نوسهر، نفیسهر، سکرتیّر، شهو کهسهی له

ئامادەيدا دەرس بە خوێندكاران دەڵێتەوە دىرستان: دواناوەندى، ئامادەيى، ئەو خوێندنگايەى كە

خوێنکاران دوای تــهواو کردنــی فۆنــاغی ســهرمتایی و

ناومندی لموێ درێژه به خوێندن دمدهن

ده و دار: شان و شكوّ، ناژاوه، ههربالغي

ده کیا: کهدخودا، کهیخوا، کوێخا

ده و گیر: شهر، بگره و بینه، ناژاوه، ههرا

ده یك: ده یهكیهك بهش له ده بهشی شتیك

ده: ده، ژوماره ده، ژومارهیهك دوای نوّ

ده: دێ، ناوهداني، لادێ، دێهات، گوند

دهدله: بيّ ومفا، ههوسباز، ئهوهي همر ساتهوه دلّ به

يەكىتر بدات

دهدهی: دهدهیی، ده دانه دهدانه

دەرگە: بوێر، چاونەترس، ئازا، رەشىد، دئێر، شەركەر **دەروازبان:** دەرگاوان، پاسەوانى دەروازە

دەسىت آب: سەرئاو، ئاودەسىت، شوێنى دەسىت بىه ئاو گەياندن، مەستەراو

دەست افشاندن: سەماكردن، ھەنپەرين

دهست گردان: دهست گهران، دهست به دهست کردن وگهراندنی پول یا شتیك له دهستی کهسیک ومرگرتن و بهدهستی کهسیکیتر دان

دهستمالی: دهسمالی، دهستپیاهیّنان، دهس لیّدان، دهس

لیٰ سون

دەيودە: دە يەك، يەك بەش لە دە بەشى شتێك

دثار: روپوش، بالأپوش، جل و بمركيّك كه لهسمر جل

و بمرگى ژێرموه لەبەرى دەكەن

د پارتمان: بارنزگا، ویلایمت

دشور: ۱- گۆن بون و نهمانی وینه، ۲- چلکن بون، هریزاوی بون، پیس بونی جل و بهرگ ۳- کونهیی، رزاوی، شهق و شری

دَثُورِ: گران گيان، تەمەل، تەومزەل، خەوالو

دجاج: مریشك، مریشكی مالی

دجان: ۱- ناوی زیّر، ناوی زیّر که شتیّکی پی دادمپوشن ۲- دروّزن، دروّکهر، ناراست و کهسیّك که دهنیّن له ناخیر زمماندا دمردهکهویّت و زوّر له خهانگان فریوی دمخوّن و لهدموری کوّدهبنهوه

دجال: شیاکه، پیسایی ناژهڵ، پهین

دجاله: دمسته، تاهم، ژوماریهکی گهوره له خهلك

دحتر اندر: زر کج، کجینك که له دایك و باوكیکی تر

بينت

دخ: باش، جاك، پاك، تايبهت. به ماناى دمسته و گروپيش به كار ديّت

دخ: بروانه دختر

دخ: دوكەل، جگەر كێشان، دوكەل كردن

دخال: خوتیهه نقوریتن، شهوهی له همر کاریکدا خوی هدنده قورتینیت، کاسهی ناو کهوجك

دخالت: خوّتنِههڵقورتانـدن، مايتنّكرن، خوّتنِههڵقوتان، خوّ تنِههڵقوتاندن بنّ داوا لنّ كردن

دخان: دوکهڵ، جگهره کێشان، تـوتن و تـهماکوٚ کـه بـوٚ

کیّشان به کاری دمبهن

دخت اندر؛ بروانه دختر اندر

دخت: بروانه دختر

دختر بارہ: کچ خوّشمویست، میّ باز، کچ باز، کمنیش باز، نمومی بمردموام به دوای کچموه بیّت

دختر خم: شمراب، شمراو

دختر خوانده: زر کچ، کچینک که کهسینک به منائی خوی ههانیگر تبیتهوه

دختر رز: شمراب، شمراو، شمرابي تري

دختر: كج، كهنيشك، منائى ميينه، كيث، كناچه، كهچك،

دخترك: كجهكه، كجوّله، كجى بجوك، كيرُوْله

دخترينه: كجانه، كيژانه، تايبهت به كجان

دختندر: بروانه دختر اندر

دختینه: بروانه دخترینه

دوت

دخش: سمرتا، پێشهکی، دهسپێك، دهسپێکی کار یا مامڵه

دخش: ليْلْ، تار، تاريك

دخل؛ دمرهاتن، داهات، سود، دمسکهوت، هازانج، بههره

دخم: گۆر، ساردخانه، ههبرن شوێنی تهنگ و تاريك .

دخمه: گۆر، قەبر، ژێر زەمين، ساردخانه، شوێنێك كـه

له ژیّر زهمین دروستی دهگهن و لاشهی مردوی تای دادمشارن

دخمسه: ١- فريودان، هه لخه له تاندن، فريو، ته له كه،

ڡێڵ

دخن: همرزن، باچیك، دانمویّلهیمكی سووری زوّر ورده بژیوه دمكریّته ناو نان و زوّرتر خواردنی مامر و ممله دخنه: رمش، رمشباو، تار، تاریك

دخو: ۱- که پخوا، کویخا، دهم راست ۲- نهزان، ساده، ساویلکه ۲- و ناوی پیاویکی بی میشك خهانکی همزوین که نوکتهی زوری لی دهگیرنهوه

دخول: هاتنه ناو، رؤشتنه ناو، چونه ناو شوێنێك يا رؤشتنه لاى كمسێك

دخیل: دهخیل، دهستهو داوینن، پاناگرتو، پهنا هینا، هوّمه بردوو

ده: درنده، وهحشی، ئاژهڵه درندهکان وهك شێر و گورگ و بهور

دده: باومگەورى، باومپيارە

دده؛ درمنده، ومحشى، ئاژهڵى درمنده

ددر: كۆلأن، بازار، باژيّر، دمرمومى مالّ

درُّ آباد: رهاوی، توورِه، موّن، نهخلاق ناشیرین، تونـد و تیرُ

درُ آگاه: توره، هیناوی، رهاوی، رهسبین، دلّ رهش، دلّ جهیملّ

درُّ: درُ، قەلأ، حەسار

دژآلود: رهاوی، هیناوی، تووره، توند و تیژ

دژاهسنگ: رمشبین، نیمت جمههل، بمدخواز، خراهه

خوازن ناحەز، نەيار

دژبان: پاسموانی دژ، دژفان، پاسموانی قملاً و حمسار

دژبراز: ناحهز، ناشيرين، دزيّو، فيّزمون

دژبرو: مۆن، رووگرژ، ناوچاوتان، توره، هیناوی

دژه: تووره، رهاوی، هیناوی

دژپسند: گهن پهسهند، دژپهسهند، نهو کهسهی به دژواری شتیک پهسهند بکات

درُخم: بروانه درُخيم

دژغیم: ۱- رووگرژ، مۆن، ناوچاو تاڵ، تووړه ۲- جهلاد، میرغهزمب، مرۆفکوژ، بیاو کوژ

دژدار: بروانه دژبان

دْرُكُـوار: نـهخوراو، دژلـهومر، نـاخوْش، هـمر خواردنيّـك

كمشياوى خواردن نمبينت

درُغاله: درغاله

دژك: ئاوله، تاول، غوده، غودهى بچوك، گرى

دژکاك: لاشخور، كەمتيار

درگ ام: خسمبار، خهفه تبار، دهم تال، بسه مانسای

خەفەتبار و خەمگىنىش دېت

دَرُم: خـمونك، خـممبار، خـممكين، ناراحـمت، مـملول،

رمنجاو، گرژ، پهشێو حاڵ، دامای

دژمان: دلتهنگ، دلشكاو، خهمۆك، خهمبار

دژمناك؛ رمنجاو، خەمبار، دئتەنگ، خەمۆك

دژمنش: بيزار، رمنجاو، دنشكاو، پمريشان

دَرُن: تالْ، تام ناخوْش، توند وتيرْ، همر شتيْك تامهكمى

توند و تيژ بيّت

دژنام: بروانه دشنام

دژهخت: بروانه دژهوخت گنگ

دژهرج: بروانه دژهوخت گنگ

دژهوخت گنگ؛ ئەورشەليم، بەيت الوقەدەس، قيبلەي

ممسيحي و يمهوديمكان

دژواخ: بروانه دژوان

دژوار: بروانه دشوار

دژوان: داخ، پەشىمانى، حەسرەت

در: ۱- شیر، فراوانی شیر ۲- باشی و چاکی

در: دهر، درگا، دهروازه، ئهو چوارچێوهی له ئاسن يا له

دار یا لهشتیتر دروستی دهکهن و له ناو شویّنی هاتنه دهرموه له ژوور یا له مال جیکّیری دهکهن، هاپی

در؛ زمنگ، زمنگۆله، ئەو زمنگۆلهى ئە ملى ئاژەلھكانى

دهکهن. به مانای پیکیش بهکار دمبریّت، زمنگلّ

در: ناو، نێو، نێوان، دناڤدا، هوندمر

دراب رُون: نـمرده، نـمرديوان: ئـمو پايـم ريّكانـمى لاى هادرمه يا له شويّنيتر دروستى دمكهن بوّ دمست گرتن

دراز آهنگ: دریژ دادر، زوربله، ئهوهی کاریک دریژه پی بدات یا به هنیا بخات

دراز: درێژ، كێشراو، بمرز، بڵند

درازا : درێژی، کێشراوی، بهرامبهری پانایی

درازبالا : بالأبمرز، دريّر، بمرّن بمرز

درازدست: ۱- دمست دریّژ، نهو کهسمی دمستی دریّژی

هەبێت^۲ - زاڵ، سەركەوتوو، تەماحكار، داگيركەر

درازگوش: گوێ درێژ، كمر، ولاخ

درازقد: بهژن بهرز، بالا بهرز

درازکشیدن: دریز بون، راکشان، به پستا لمسمر زموی خموتن و پئ دریدژ کردن، خموتن لمسمر زموی یا حیکه، رازان

درازنسا: درنِـژ، درنِـژی، درنِـژایی، بـهرز، کنِـشراوی، راستایی

دراست: خویندن، فیربون، زانست فیربون، روکردنه خویندن و خویندنهوه

دراعه: عابا، کهوا، چوخه، جلیّك که پیشهکهی کراوه بیّت، نهو جله دریّرهی که شیّخ و سوّفیهکان نمبهری دهکهن

درافتـــادن: رووبهرووبونـهوه، شـهر کـردن، بهیـهکا ههنپرژان له گهل کهسیّك

درافشان: زمان شیرین، زمان پاراو، شموهی بتوانیّت به روونی و رموانی هسه بکات

دراماتیك: درامی، داستانی، داستانیّکی سمرنج راكیّش

درآمد: سود، مفا، داهات، دمسکهوت، هازانج . تروید

درآمدن: چونه ناو، رۆشتنه ژوور، رۆشتنه ناو، چونه ناڤ

درآ<u>می</u>غتن: تێکهڵ کردن، تێکهڵاو کردن، ناوێته بـو، ناوێزان بون

درانــــداختن: ۱ ـ فرێــدان، هاويــشتن، دوورخــستن۲ــَ دمسيٽکردن

دراندن: دراندن، لمت کردن، شمق و شـر کـردن، لـمت و کوت کردن، دادرین، دادران

دراوردن: دمرهینان، دمرخستن، هینانهدمر ۲ - کردنه ناو، خستنهناو، تی کردن

دراویغتن: پیاهه نبرژان، په لاماردان، شهر کردن، چنگ گیرکردن، ناوها بون^۲- هه لاواسین، هه نواسین، سه رنخون کردن

درایه: زانین، ئاگاداربون، تیکهشتن

درایت: زانین، تیکهشتن، ومرکرتن، ناگاداربون

دراییدن: وتن، ناخمهنت، ئاخاوتن، قسه کردن، وتن، دمنگ هه نینان، هاوار کردن

دست هدیدان، ساوار حردن

درب: درگای گهره، دمروازه، درگا

دربا: پێويستى، نياز، پێداويستى، پێدڤياتى

دربساختن: لمدمست دان، دۆ_پانىدن، لىم كىيس چون، بىم <u>فىر</u>ۆدان

دربار: دمربار، كۆشك، كۆشكى پاشايەتى

دریاس: شیری درنده، سهگی گازگر

دربان: درگاوان، پاسهوانی درگا، ئهو که*سهی* لهبهردهم درگا و کوشکی پاشایهتیدا پاسهوانی دهدات، دمرفان

دری و توسیی پستیدیده پستورسی دست. دربایست: ۱- پیویست، نیاز، پیداویستی، نیازمهندی،

پێ گير ۲- شياوي، شاياني، ژێهاتي، ههلگري

دربایستن: پیویست بون، نیازمهند بون، نیاز داری

 $(- \frac{1}{2} -$

درسلر: دمربهدمر، شاواره، سهرگهردان، سهرگهشته، حمدران، مال به کوّل، شهوهی له مال و حالی خوّی دور کهوتبیتهوه

دربس: لمباومش، لمسينه، له ئاميّز، لا، تمنيشت، له قمراغ، ل هممييّز

درسردن: رفاندن، فراندن، شتیك یا كهسیك له گهل خوّبردن و رفاندنی

دریست: دمربهست، به تمواوی، مائیک که به تمواوی و به هممو کمل و پهلهکانیموه له خزممت کهسیکدا بیت دریستن: بهستن، پیوهدان، داخستن، پیوهدانی درگا، به ند کردن، گرفتار کردن

دریند؛ ۱- دمربهند، دمربهن، گهلی، دمره، ریّگای نیّوان دو کیّو ۲- ههلا، در

دربند: گرفتار، گیرؤده، دیل بو، تووش بو، ئەسیر، دیل، زیندانی

دره: ۱- شهلاق، هامچی ۲- خوین. و به مانای شیر و فراوانی شیر

دره: دمره، دمربهن، دمربهند، ریّگهی نیّوان دو کیّو، دوّلّ درپرده: لههمرده، داپوّشراو، نهیّنی، نیّهینی له پشت پهرده

درپی: به دواداجون، شوێن کهوتن، بهدوادا روّشتن، شوێن پێ ههلگرتن، لدويڤ را، ل پهی

درپىي: پىنىه، پىنەپىمرۆ، ئىمو تىكىھ پارچى*مى بەسىمر* پارچەيمكى تردا دەيد*و*ورن

درپیش انداختن: خستنه بمرپیّ، بـوٚ فریّدان، پـێش خستن و بوٚ لایهك بردن

درپیچیدن: ۱- لول کردن، گلۆله کردن، کۆکردنهوه، پیچانهوه ۲- رووبهپووبونهوه و شهپ له گهل کهسینک درپیوستن: پمیومست بون، پیّه لکان، پی گهشتن،

هرج: ۱- پێچیان، پێجانهوه شتێك به شتێکیتر، نوسینی بابهتێك لهناو کتێب یا رۆژنامه^۲- نامه، تؤمار، ئـهوه*ی* شتێکی تیا نوسرابێت

درج: نمردیوان، قاردمه، پلیکانه، پی پلیکانه، پهیژه درجا: لهجیّی خوّ، له جیّدا، فمرمانیّکه لهسمربازیدا به سمربازهکان دمدریّت تا له شویّنهگهی خوّیان بومستن و پیّ له زموی بدهن

درجه: بله، بایه، بیکه، خال، ئیمتیاز

درجەبىلى، خالبەندى، ريز كردن، پلە بۆ دانان، دابەش كردنى شتىك بۆ چەند بلە

درجهدار: خاومن پله، خاومن پایه. و لهسمربازیدا بهو کهسهی دموتریّت که پلهی بمرزی ههبیّت

درحال: له كاتدا، لهو دهمه، لهههمان سات، ههمان

درخت سنبه: دارکونکهره، دارکوت

درخت: دار، درهخت، همر رواویکی گموره و نمستور که رمگ و ریشمی همییت

درختستان: دارستان، شوێنی پر دار

درختگاری: داررواندن، نهمام ناشتن، نهمامکاری

درخـــش: روونـــاکی، نـــوور، رۆشـــنی، درموشـــانهوه،

درخشان: در مخشان، در موشاو، بریقه دار، به بریقه، تابان، رووناکیدمر، تمییسوك

درخشش: درموشیان، درموشان، تابان، رووناکی دانموه

درخــشیدن: روونــاك كــردن، درموشــین، بریقهدانــهوه، رووناك كردنـهوه، تهییسین، درموشانـهوه

درخف؛ ژمنگه سوره، زمنگه سووره، زمردموالهی سور و

زمردی گهورهی به پزو **درخواه:** بروانه درخواست

درخواست: داواکـاری، تکـا، پارانــهوه، داوخــوازی، داوا

کردن، هێڤی

ئێش

درخواستن: داوا کردن، داواخوازی، تکا کردن، پارانهوه درخور: شیاو، ژیّهاتی، شایان، شیاوی کار، گونجاو، همژی،

به سمرقه **درد** آ**شنا**: دمردمدار، دمرد ناشنا، نمو*دی* به دمرد و شازار

پ خوی گرتبینت

درد آگین: بمنازار، پر دمرد، دمرداوی، به ئیش

درد آلود: دمردمدار، دمرداوی، به **ئا**زار

درد زده: رمنجاو، ناتموان، پهکه کموته، دمردمدار

درد: دهرد، رهنج، شازار، مهینهتی، ناخوّشی، کهسهر،

دردا: بهداخهوه، دريّخ، ناخ، وشهيمكه له كاتي پمشيمان

بونهوه و داخ خواردن دهیلین

درداء بی دیان، ژنی بی دیان، ژنیک که دیانهکانی کهوتینت

دردار: ۱- درگادار، هـمر شـتێك ه درگـای هـمبێت وهك مال و كۆلان و...۲- دمرگاوان، دمرفان دردار: دمنگی تمیل، ناوازی دمهۆل

درداور: دمرد هینسمر، رمنسج هینسمر، شمومی شازاری بسه دواوه بینت

دردبیس: ۱- سهختی، دژواری، بهلاً و کاری سهخت ۲-پیری، کؤنسالی، بهتهمهنی

دردخوار: ۱- دمردمدار، به نازار، دلّ پــر نـێش^۲- هـــــژار، دمسکورت، نـــــدار

دردستنن: دمردستنن، بهلاگهردان، نسهومی دمرد و ناخوشی ناهیلنیت

دردسر: ۱- ژانه سهر، سهرئیّشه، شهو شازارهی لهسهردا دروست دهبیّت^۲- دهردهسمر، دژواری، کیّشه، شهو رهنسج و شهرکهی کهسیّك بوّ بهکیتری شاماده دهکات

دردچین: دلسوز، خیمخور، خیم نیمهین، نیمومی ایم خوشه ویسسستدا نیسارمزو بکسات دمرد و نیسازاری خوشه ویستکهی لهو کهویت و ببیته به لا گهردانی نهو دردکش: شمر ابخور، باده خور، شمراب ساز

فردم: له ئيستادا، ههميستاكه، همرئيستا، لهم كاتهدا،

ههمان چرکه، ههمان کات، دهسبهجی، بی درمنگ

دردهنسد: دمردمدار، بمئازار، نهخوّش، ناتهوان، ناساخ، پهککهوته، ئهومی نهخوّشی یا ئازاریّکی ههیه

دردمیدن: فوتێکردن، ههڵکردن، پڤکردن

دردنساك: بـه ئـازار، بـه ئـێش، دهرداوى، ئهنـدامێك لـه

جمسته که نازاری تیا بیّت

دردور: گێژاو، گێژاهٔ، گێجاو، گمرداو، شوێنێك نـمدمريا كم ناو بـمدمورى خۆيدا بسورێت و شت هوت بدات

دررپودن: رفاندن، فراندن، به چالاکی شتیّك له شویّنیّك

هه لگرتن و بردنی درسیان د گیشت به کاتر را گیشتنی با مناکله جاتر را

دررسیدن: گمشتن، له کاتدا گمشتنم، لـمناکاو هاتن، لـه ناکات هاتن

دررفتن: همه لاتن، راکردن، همرا کردن، دهر جوون، خودهرباز کردن. به مانای پچراندن و پچرانیش دیت درز: درز، که لین، هه لش، هه لشت، دراوی، تلیش، کشهن، که لشت

> درزه: بروانه درز درزمان: له کاتدا، دمست بهجی، بی درمنگ

درزن: دمرزی، سـوژن، شـویژن، دمرزی کـه شـتێکی پـێ بدورن

درزی: خمیات، جلدرو، بهگدور، نمو کمسمی جل و بهرگ بو خهنگ دمدوریت

درزیگر: خمیات، بمرگ دور

درس: دمرس، وانــه، ئــهو بابهتــهی ماموّســتا لــه روی کتیّبهوه هیّری خویّندکارانی دهکات

درساختن: هملگردن، گونجان، سازان، پێکموه هـملکردن، سازگاری

درسار: حمسار، دیوار، پمرژین، نمو دیوارهی به دموری مالد، دروستی دهکمن بو نموهی ناو مال نمبینریّت

درست کار: راست کار، راست کردار، ئەمین، دەسپاك،

كمسيّك كارمكاني له رووى دروستيموم بيّت

درست کردار: بروانه درست کار

درست: راست، رموا، شیاو، بیّ عهیب، تـمواو، سـمهامگیر، بـمهیّر

درسپردن: سپاردن، به جێ هێشتن، ئەسپەردە كردن. رێگايەك پێوان و به كۆتايى گەياندن

درسپوختن: تیکردن، بردنهناو، تی جههانن، شتیك به زور و زهخت کردنه ناو شتیکیتر

درش: تمويله، ئاخور، گمومر، بشتيْر، گمور، گوْڤ

درشت: ناریک، زبر، نهستور، درشت، زرب، ناساف، زقر، و شتیک که همبارهکهی له خوّی گهورمتر بیّت

درشتغو: توند، تووره، توند و تیژ، رهاوی، ئـــهخلاق

ناشيرين، مرومۆچ، ناوچاوتال

درشتگو: جوێندمر، جنێو فروٚش، ئموهی قسمی ناشیرین دهێیت، جنێودان

.

درشدن: هاتنه ناو، چوونه ناو، رۆشتنهناو

درشکه: گاری، عارمبانه، نهو گاریهی به نهسپ

رادهكيشريت

درگا، درگای بچوك

درگا: ۱- درگا، بهردمرگه ۲- پیشگا، بارهگا

درگـذرانـدن: تێپـهږکردن، لـه ئاسـت دمرچـوون، بـهســهر بردن، لهراده دمرکردن، زێدمکرن

درگذشت: مردن، نهمان، مهرگ، تیاچون، مران، مرن درگذشتن: ۱- مردن، تیاچون، نهمان، لهناوچوون، روّح له جهستهدا نهمان۲- لیخوشبون، بورین، لیبوردن، بهخشین

درگر: دارتاش، نهجار، دارتراش

درگرفتن: ۱- گرگرتن، سوتان، فمسویتان، ناگر گرتن ۲-کاریگمری دانان، کارتیکردن

درگسلانیدن: لمت کردن، دراندن، برین، هرتاندن

درگیر: ۱ - گرفتار، گیروده، توش بو ۲ - سهرمتای شمر و په کاماردان، ههلایسانی شهر، دمرگیری

درگیرانیدن: گرتیبهردان، ئاگرتیبهردان، سوتاندن

درع: زرێ، جل و بمرگی شهر که له نائقه یا تیکه ناسن دروستی دهکهن

درغیش: زۆر، زیاد، فره، فراوان، گەلەك

درفش: ئاڭا، بەيرقە، بەيداخ

درفش: درموش، دریشه، درموشه، سیخیکی نوك تیر به دمسکی دار که له پیلاو دورین بو کون کردنی چهرم و دمرزی لیّدان به کار دمبریّت

درفشان: درمخشان، تابان، درموشاوه، روّشن، رووناك

در فشیدن: در دوشین، در دخشین، بریقه دانه و ه تیروژك دانه وه. به مانای لهرین و جوولانه و دیش دیّت

درق: رەق، سەخت، رەق لەھەر شتىك

درقاء همور، عمور، مژی بمرزموم بوك که همندیکیان بارانیان لیّ دمباریّت و همندیّکیان نا

جرامیان می ددجاریت و سمانیتیان د درقه: سبیر، سبهر، قهانفان، نهو سبهرای له پیستی

درهه در سپیره سپدره همهای شهو سپمردی شد پیستی گامیش یا کمرگددن دروستی دهکمن

درك: بن، بنج، ئەو پەرى قوونى، بناوان، قولايى

درك؛ بن گەشتن، گەشتن بە شتيك، ھەست كىردن، بىن زائين، حائى بون

دركار؛ پێويست، پێويس، لازم

دركه: بن، بنج، هوولايي

درکردن: دمرکردن، کردنهدمر

درکشیدن: نوّش کردن، خواردن، خواردنهوه، فهخوارن، فهکرن، راکیّشان، هیّنانه بیّش،

درم خريد: كۆيلە، كەنيز، بە زيّر كراو، غولام، بەنىدە، نۆكەر

درم: بروانه درهم

درما: كەرويشك، كەرويشك، كيفرويشك

درمسان پسذیس: شیاوی چارهسمر، همر شتیک شیاوی

دەرمان چارەسەر بيّت، دەرمان وەرگر

درمان: دمرمان، چاره، چارمسمر، دموا،

درماندن: تیمانـهوه، ناتـهوان بـون، پـهك كـموتن، دامـاو بون، ومستيان، گيركموتن

درمانگاه: دمرمانگه، خهستهخانهی بجوك، بنكهی

تهندروستي

درمق: ئارد، ئاردى سپى

درمنسده: ناتــموان، پــمك كموتــم، گيركــموتو، بێــچاره، گرفتار، تیاماو

درن: کیم، تەرى برين، جەراحەت

درنده: درهنده، ناژهنی وهحشی

درنشاختن: بروانه درنشاندن

درنشاندن: جي كردنهوه، دامهزراندن، سمقامگير كردن، شتينك يا كمسينك له شوينينك يا له پيگهيهك دانان

درنگ: درینگ، جرینگ، دهنگی بهر یهك كهوتنی

دوشتي وهك كانزا

درنگ؛ ومستان، درمنگ، درمنگ کردن، به فنا خستن،

سستی کردن، هێواشی، پشت گوێ خستن

درنگریسستن: روانین، سمیر کردن، تیروانین، زمق

روانين، ليّ روانين، چاو ليّكرن

درنگیدن: درمنگ کردن، به فنا خستن، ومستان، له کار

كەوتن

درنورديدن: پێچان، پێچانهوه، پێوان، برين، برينی رێڰا

درنوشتن: بروانه درنوردیدن

درهام: بروانه درهم

درهشته: بهخشن، دان، پیدان، کمرهم

درهم: ١ - تێكهڵ، تێكهڵو، ئاوێته ٢ - شپرزه، پمرێشان، شێواو

درهم: درم، پارهی زیو، پارهی سمردهمی ساسانیهکان

درو: درهو، دروینه، دروین، برینی گمنم و جو یا گیاکانیتر لمسمر زموی به داس

دروا: پێويست، نياز، پێداويستى، پێويسى

دروا: هملواسراو، هملأوساراو، سمرنخون، سمرگمردان، سمرگمشته

درواخ: بـههێز، خـۆراگر، سـهقامگير، تهندروست، بـێ

عهیب، بی کهم و کووری

دروازه: دهروازه، درگای گهوره، دمروازهی شار، دمروازهی

دروان: درگاوان، دمرفان

درود: دار، تهخته، داری براو

ومسف كردن، سلاق

درودگر: دارتاش، دارتراش، نـهجار، نـهو کهسـهی کـاری دروست کردنی کهرمسته و نامرازه دارینهکانه

درودن: درمو کردن، درویّنه کردن، دوورین، برپینی

گیاکان لهسمر زموی به داس

دروش؛ درموش، دریش، درموشه

دروگسر: درموکمر، دروینهکمر، شمو کمسمی دروینه دمكات

دروگر: نهجار، دارتراش

دروغ باف: بروانه دروغ پرداز

دروغ پرداز: دروزن، دروکمر، نمو کمسمی که درو دمکات يا دمنهوسيّت

دروغ: درق قسمی ناراست، ئـمو قسم یـا وتـمی راسـت

نەبيت، پۆت، فركا، دەلەسە، درمو، نەومىي

دروغزن: درۆزن، درۆكەر

دروغساز: درۆزن، درۆكەر

دروغگو: دروّزن، دروّکهر، دهرمویّـر، فروکـمړ، فرکـهر، درموین، درموکمر

دروغين: درۆينه، تايبمت به درۆ، درۆيين، ههٽبمستراو، ناراست

درون پسرور: ناخ پهرومر، ئهو كهسهى ناخى خوى پهرومرده دمکات. و به مانای جوامیّر و خهلّك خواز درياچه: دمرياچه، زمرياچه، دمريايي بچوك كه له همر چوارلاوه وشکانی دهوری گرتبیّت

دريافت: ومرگرتن، تێگمشتن، همست پێکرن

دريافتن: ١- كەشىتن، بى كەشىتن، كەيىن بە شىتىك، همست پئ كردن، حالى بون، پئ زانين، فمديتن، تنگههشتن ۲ ـ هاریکاری کردن، یارمهتی دان

درياق: ترياق، تلياك، ترياك

درياكنار؛ قمراغ دمريا، بمستين، كمنار دمريا دريانوال: جوامير، بهخشمر، دل فراوان

دريانورد: دمرياپيو، سۆباييكەر، مەلـەوان، مەلـەڤان، ئەومى لەسەر دەريا بە كەستى ھاتوچۆبكات، كەشتيوان، كمشتيفان

دريـــانوش: شـمرابخۆ، ئەوكەســى زۆربخواتــەوە و سمرخوش نمبيّت، دمرياخور

دريدن؛ ١- درين، هه لدرين، لهت كردن، لهتو كوت كردن، شەق و شر كردن، قرتاندن، قەنشاندن، دادرين، پچراندن ۲ - ھەللىرين، ئاژەلى وەحشى كە ئاژەللېكىتر بگرينت و ههليدريت

دریچه ؛ دهلاقه، روّحنه، درگای بچوك

دريجه: رؤچنه، دهلاقه، كون له ديواردا، كوناوهجه، كولەك

دريع: دريغ، مهخابن، به داخهوه، ناخ، پهشمياني، پاشگەزبونەوە، خەم، كەسەر

دریفا: بهداخهوه، ناخ، وشهیهکه نه کاتی بهشیمانیدا دەوتر يْت

دریواس: چواردیواری مال، چوارچیّوهی درگا، چارچیّوه دريوزه: سوائكمر، درۆزەكەر، دەس درێژكەر

دریوش: بروانه درویش

در: بر، راده، ئاست، بريّكي دياريكراو له شتيّك

دز؛ بژ، قهلاً، بز

درد افشار: شمریکمدز، نمومی هاریکار و یاریدهدمری در بيت، دزهكه، دمسكيس، دايكهدزه، پاش دز، دزدمسهك

درون گرایسی: ناخ خوازی، دمرون خوازی، لمخودا رۆژون. له ناو دەرون پزیشك، سەرنج دان به ناخى خۆ له جیاتی سهرنج دان تیّفکرین له دنیای درموه

درون نگسری: لـمناخ روانسین، و لـه دمرون پزیـشکیدا خوێندنه می کهس بۆ باروودۆخ و ئەحواڵی خۆی

درون: ١- ناو، هوندمر، ناڤ، نيّو، نيّوان٢، ژن ناڤدا٢ -ناخ، دڵ

درونه: ١- گەڤان، پەلكە زيْرينە، كۆڭەزيْرينە، كەسك و نالاً ۲- کموانی، جهمیای، جهمیو، خوار بو بهشیوهی كموان

درونه: ناو، ناق، ناوسك، ناوزك، زك

دروند: خرابه کار، داوين پيس، دروزن، بي باوهر، بي

دروند: هولاب، شوّك، چنگاڵ

درویدن: درهو کردن، دوورین، دروینه کردن

درويزه: بروانه دريوزه

درويش: دمرويش، همژار، نمدار، قەلەنىدەر، گۆشمگىر، ئەوەى بە كەمنىك ئە مائى دنيا بەسەندە بكات

درويسشانه : دمرويسانه، همژارانسه، نمدارانسه، وهك درويشان

دری وری: هدنیت و پلیت، قسی بی مان، پوج، بی ناومرؤك

دريا دل: بويْر، جواميْر، بهخشهر، دليْر

دریا: دمریا، زمریا، دهلیا، زری، ئاوی زور که بهشیکی فراوانی له زهوی داگیر کردوه

دريابار: قمراغ دمريا، بمستين، كمنار دمريا

دريابان: دمرياوان، دمريافان، دمرياپٽِو، خاومن پله

لەھىرى دەريايى

دريابنده: زيردك، هۆشمەند، وشيار

دریابیگ: گهورمی دمریا، دمریادار

دریادار: دمریادار، خاومن بله له هیزی دمریایی **دریاسالار:** دمریا سالار، سالاری دمریا، خاوهن پله لههيزي دمريايدا

درد: دز، نابسابۆر، دەسسپێس، ناپساك، دەس چسەپەڵ، دزووكەر، دزيكەر، ئەوەى ماڵى كەسانيتر بىي ئاگا و بەدزيەوە ببات

دزدا بِسازار: بــازاری دزان، هــهر شــوێنێك كــه دزيــن و گيرفان برين و كلاوسهرنان زوّر بێت

دزدانه؛ دزانه، وهك دزهكان، به دزيهوه، دور له جاوى خهلك، هيّواش و بيّ دهنگه دهنگ

دزدگاه: دزگا، دزکوشکه، مهکوی دزان، شوینی کوبونهوه دزان

دزدگیر: دزگر، نهو کهسهی دز دهگریت

دزدیدن: دزین، دزی کردن، کاری دز، بردنی مائی

خەلك بە نھينى و بى ئاگاداربونى خاومنەكەي

درغاله: ۱ دیوار، حمسار، دیواری دموری شار یا **ه**ملاً

۲- سەنگەر، گيان پەنا، حەشارگە

دزك: دمستار، دمستمال، دمسمال

درك؛ قەلاى بچوك، دزەك، دزى بچوك

دزندیس: هاوشنوه، لنکچوو، بمرابمر، یمکسان، ناشکرا، دیار، بمرجاو

دس: داشاردن، قەشارتن، حەشاردان، داپۆشىن، شتنك لە

دس: وهك، هاوشيوه، وهكى، ليكچو

ژير خاكدا داشاردن

دست آمسور: دمست پهرومرده، نهو ناژه نهی دمسته موکرابیّت و عادمتی به خاومنه کهی کردبیّت، راهاتوو، کهوی بون، گرؤ، هوگر

دست انداختن: تانوت، دمست بو شتى: دريْرُ كردن، گالته پيّكردن، تيتائي

دست انسدر کسار: دمست لمناو کار، شمومی لم کاریکدا بمشداری بکات یا لمسمر کاریک بیّت

دست باز: دمست بلاو، بهخشهر، دمسباد، دل فراوان دست باف: دمست باف، ئهومی بدمست چنرابیّت

دست برآوردن: دمست بهرز کردنهوه، دمست بردنه سهر، دمست دریژ کردن بو پارانهوه

دست برداشتن ۱ - دمست بمرز کردنموه، دمست همنرین۲ - چاوپوشی کردن، لیخوشبون، لی بورین

دست بسردن: دمست بسردن، دمست بسؤ بسردن، خوتيهم نقور تاندن، گۆرين

دست بسرنج: دمستهوانه، دمسبهند، دمزبهند، شهو ثالههای ژنان له ددست بسر کردنهستی دهبهستن دست بسر کردن: دمسبهسهر کردن، رموانه کردن، ناردنی کهستِك به فتِل و درو

دست بوس: دهست ماج کردن، ئـهوهی ده*س*تی که*س*ێکيټر

ماج بکات **دست تنگ**: دمس تهنگ، نهدار، ههژار

دست پاك: دمس پاك، كردموه راست، راست كردار، ئەمىن، بەماناى نەدار و ھەژارىش د<u>ن</u>ت

دست پرور: دمست پهرومرده، کهسێك کهله ژێر دمستی کهسێکدا پهرومرده کرابێت

دست پیج: دمست پیج، نهودی به دمستهوه پیجرابیت. به مانای دمساویز و بیانویش به کاری دمیمن

دست پیمان: حیازی، ئەوەی لە مائی بوكەوە لـه شت و مەك بۆ مائى زاوا دەروات

دست خـوش: دە*س*خۆش، دە*س*ت خـۆش، وشـەيەكە دواى ئەنجامدانى كارێكى باشە دەوترێت

دست دادن: تموهه کردن، دمست لیّدانموه، دمست دانموه، دمست خستنه ناو دمستی کمسیّکیتر، بهیمان بمستن

دست داشتن: بمشداربون، دسمت له کاریّکدا بون

دست دراز: دمس دریّژ، نهو کمسهی دمستی دریّژی ههیه دست زدن: چهپله لیّدان، دمست لیّدان، بهیهك دادادانی دودمست بوّ دمربرینی شادی و خوّشی

دست سیاز: دمسکرد، دمستساز، شهومی به دمست در وستکراینت

دست شستن: دمس شـۆرين، شـۆردين دمسـتى خـۆ. و مەبەست لە بى ھيوابون وچاوپۆشين لە شتىك دست چمك: چالاكى، فرزى، دمست رەنگينى، سەركەوتن

دست چین: دصیچن، دستچین، نهو میوهی به دست کوکرابیّتهوه، دس بژین

دست گزین: هملبزیر دراو، تایبه تی، جیا کراوه، دمست بزیر، دمسچن

دست گشادن: دمست كردنهوه، خوناماده كردن، دمس بلاوى

دست کشیدن: دمست پیاهینان، دمست لیسون، بمرکموتن، به دمست دمست لیدان. بو بهمانای دمست هملگرتن له کار یا شتیك

دست کم: لانی کهم، دمسی کهم

دست مایه: دمسمایه، سهرمایه، شهو پارهی مام<u>نهی</u> بیدهکهن

دست موزه : ئامراز، دمساویّز، کمرمسته، ئامرازی کار

دست نشانده: دانراو، دمس نیشان، دیاری کراو، کهسیّک که به نیرادهی کهسیّکیتر نهسهر کاریّک دانرابیّت و فهرمانیرداری نهو بیّت

دست نماز: دمستنویْژ، دمسنویْژ، شوّردنی دمست و دمم وجاو و پیّ بوّ دمست نویّژ گرتن

دست نوشت: دمس خمت، دمسنوس

شتيكدا زالبون

دست یازیدن: دمست دریّژ کردن، دمس بردن بو شتیّك دست یافتن: زال بون، سمرکهوتن، بمسمر کمسیّك یا

دست: دمست، دمس، فوّل، بال، له جومگه بهرهو ژیّر، نهندامی جمستهی مروّق له شانه تا سهری پهنجهکان دستار: دمستار، شال، جامانه، دمرسوك، شاشك، نهو شالهی لهددوری سهری دمیهستن

دستاربند: جامانهبهسهر، نهوهی جامانه نهسهر دهکات

دستارچه: دمسمال، دمسمسر، خاولی

دستاس: دمستار، دمسار، ئاسیاوی دمستی، دمسیهرِ **دستاق:** زیندانی، بهند کردن، بهند کردن به زنجیر

دستان: دمستان، مهکر، فیّل، فریو، دهلهسه، تهلّهکه

دستان: دمستهکان

دستاویز: دمساویز، بیانو، پهلپ، بیانک، همر شتیک بیکهنه نامراز و کمرمسته

دستبرد: دزی، تالآنی، داگیرکردن

دستبند: ۱- دهزبهند، دهسینه، بازنه، نالقه له زیو و زیر که ژنان له جهستی خویانی دهبهستن، ۲- دهسبهن، دهستی زیندانی

دسته: ۱- دمسك، دمستو، دمسكه، دمسته، ئهومى به نهندازمى دمست یا هاوشنومى دمست بنت، دمستك^۲- دمسته، گروپ، ژومارهیهك که پنکهوه له شونننکدا کارنك دمکهن یا یارى دمکهن

دسسته بندی: ریزبه ندی، دهسته به سستن، کوّبونه وهی خه لک له شویّنیکدا و هاوه آن بون بو نه نجامدانی کاریّک دسته دار: دهستکدار، دهسکدار، نهوهی دهسکی همبیّت وهک گوّزه و همرچی

دسته چپی: چهپی، چهپ خواز، نهوهی لهگهل سیاسهتی ولاته کهی خوی نهیاره و خوازیاری گزرانکاریه دستهاچه : دمستهاچه، شهرزه، شلهژاو، شیواو، نهوهی بیهویت به خیرایی کاریک نهنجام بدات

دستغط: دەس خەت، ئەو نامەى كەسىك بە دەستى خۆى نوسىبىتى، دەسنوس

دستغوش: گانته جار، قەشمەر، نەودى ببنت مگانته جارى كەسانىتر

دستشویی: دمسشۆری، دمسفۆ، دم*ش*ۆر، *شوێنی* دم*س*ت و دمم و چاو شۆردن

دستگاه: دمسگاه، دهزگا، سامان و کمرسته و کمل و پمل، کارگه و کارخانه و ههمو نامرازهکانی

دستفروش: دمسکیر، نهوهی شت و مهك لهسهر دمست دهگریت و له کولان و بازاردا دهگهریت بو فروشتنیان، ورده فروش، جهرچی

دستك؛ دمس ناسا، همرشتێك هاوشێومى دمست يا بـه ئەندازمى بمرى دمست دشمنایگی دشمنایگی

دستکار: دمسکار دمسکرد، کاری دمست، نمومی به دمست دروست کرابیّت

دستکش: دمسکێش، لهپك، دمستێنه، دمستگوّرك

دستمال: دهسماڵ، دهسمسر، نهو پمرۆيـهی دهسـت و دهم و لوتی پێ باك دهكەنەوه، دهسرۆك

دستمرد: ياريدهدمر، هاريكار، هاوكار

دستمزد: کری، نهو بارهی له بری کارکردن به کهسیکی دهدهن، حمقدهس

دستنبو: شهمامه، شهمامؤك، شهمامؤكه، ميوه يا هـمر

شتیکیتر که بو بون کردن له دمستی دمگرن

دستوار: هاودمست، هاوکار، هاریکار

دستواره؛ دهس ناسا، وهك دهست، هـ مر شـ تيك وهك دهست يا به نهندازهي دهست بيت

دستوان: ۱ - بازنه، دمسبهند ۲ - دمسکیش

فەۆمان

دستور: ومزیر، خاومن پله، راوێژکار

دستیاب: دسخهر، دستخهر، نهوهی دستی به شتیك رابگات. و به مانای به دست هاتو، نهوهی مرؤهٔ به

ھەوڭى خۆى بەدەستى دێنێت

دستیار: یاریدمدمر، هاوکار، بهردمست، هاودمست

دستیاره: بازنه، دمسبهند، هولوانه، دمزبهن

دستیگر: دمزگر، دمستگر، هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر، یاریدمدمر. و کهسیک که بیگرن و زیندانی بکهن

یاریدهدهر. و حمسیت چه بیخرن و ریندانی بخمن دستیگره: دمزگره، دستیگره، دمسگره، نامرازیکه که له

پشت درگاوه دایدهکوتن و لهکاتی کردنهوه یا داخستنی درگا دهستی پیروه دهگرن. دهزگره، نمو تیکهی پهرویهی

له چیّشتخانه بوّ ههلگرتنی مهنجهلّی سهر ناگر بـهکاری دمبهن

دستینه: ۱- دهزیهن، دهسیهند، قولوانه، بازنه ۲- دهسکیش، لهیك، دهستینه

دسکره: ۱ - دێ، لادێ، ناوهدانی، شار ۲ - ديّر، خانهها

دسم: جەور، رۆندار، چەوريدار

دسم: چەورى، پيە، دوگ، بەز

دسومت: چەوربون، چەورى

دسى: پێشگرێکه بهسهرمتای وشه زیاد دهکرێت، یهك لهسهرده، یهك ده

دسیس: ۱- سیخور، شهوهی به نهینی بو شوینیک دهنیردریت بو بهدهست هینانی ههوال ۲- ریاگار، ماستاوچی

دسیسه: دمسیسه، پیلان، پیلان گیران، ساچیان، نهخشهی کار بو فر و فیل

دش: ۱- هاوشێوه، لێکچو، وهك، وهکی۲- خوّدمرخستن، خوّرازاندنهوه

دش: پیشگریکه لهسهرتای ههندی وشه دیّت بهمانای هیّزون و ناحهز، درْمن، درْوار

دشت: دمشت، دمر، چۆل، ئاران، بیابان، چۆل و دوور له

ئاوايى، سارا

دشتان: لمش پیّس، بیّ نویّرْ، ئـمو ژنـمی لـم نمخوّشی مانگانمدایم

دشتبان؛ دمشتهوان، دمشتهبان، پاسهوانی کێڵگه یا لمومرگه

دشتی: دهشتی، تایبمت به دهشت، سارایی

دشتى؛ زالو، زيرۆ

دشخوار: دژوار، هورس، گران، کیشه، نمستهم

دشمن پیرور: دوزمن پهرومر، نهو کمسهی دوزمن پهرومرده دهکات

دشمن رو: دوژمن ئاسا، هاوشێوهی دوژمن

دشمن شكر: بروانه دشمن شكن

دشمن شکن: دوژمن شکێن، نهوهی دوژمنهکهی خوّی تێک ویێک دهدات

دشمــن كــش: دوژمــن كــوژ، نــهياركوژ، ئــهوهى دوژمــن بكوژيّت

دشمن: دوژمن، دژمن، نـهیار، نـهگونجاو، دژی دوّست، ئـهودی خراپه و شمری کمسیّکی بویّت

دشمنایگی: دوژمنایهتی، دوژمنی، نهیاری، ههلنهکردن، نهسازان، نهگونجان، دژی یهك بون دعس: زرکور، که سنک که سهکیتر به کوری خوی هدایگر تبینهوه

دغ: ئەردى وشك و رەق، زەوى كە گيايى لى نەرويت
 دغا: ئاراست، دەغەل، ئاپاك، درۆ

دغدغه: ۱ - ختوکه، ختوکه، ختیکه، بهسهری پهنجه له شویننیکی جهستهیکهسیک دان تا بیته پیکهنین۲ - ترس، نیگهرانی، بهریشانی، شهرزمیی

دغدو: کچ، کیژ، کهنیشك، کچهك. همرومها ناوی دایکی زمردمشتی پنغهمبهر

دغسر: کهچهڵ، تاس، بێ مو

دغـل: دمغـهل، ناراسـت، فێڵبـاز، فريوكـار، ئـهوهى بـۆ لەرى دەكردنى كەسانيـتر روخسارى دەگۆرێت -

دغلكار؛ دمغەن، دمغەنباز، فينباز، فريوكار

دغول: فێڵباز، دمغهڵ دف: دمف، یهکێك له نامرازهکانی مۆسیقایه

دفـــاع: بـــمرگری، بمرامبــمری، رووبهرووبونـــهوه، بمربمرهکانی، راومستان، خرابه له خوّ دوورخستنهوه

> دفاف: دمف ساز، دمفرهن دفه: بروانه دفته

دفه: قمراغ، لا، تمنیشت، کمنارهی شتیك

دفته: نامرازیکی ناسنیه که له کاتی چنینی پارچه له دستی دهگرن و دوای رستنی چهن رینز تالهکانی پی دمکوتنهو، شانه، کهلکیت

دفتر روزانه: دمفتمری رۆزانه، دمفتمریك که سهوداگهر و مامله چی کاروباری رۆزانهی خویانی تیا دمنوسن دفستر: ۱ - دمفتهر، تیانوس، شهو کومهلچه کاغهزهی بنکهه مدوراه که تبایدا دمنهسن۲ - دمفتهر، نوسینگه،

پیّکهوه دوراو که تیایدا دهنوسن^۲- دهفتهر، نوسینگه، ژووری کار، شویّنی کار و ماملّهی

دفتر خانسه: دمفتهر خانسه، نسه و شسوینهی بهلگهنامسهی مامله و ژن هیننان و تهلافدانی تیا تؤمار دهکهن دفتین: بروانه دفته

دفرَك: ئەستور، زل، گەورە، ھەر شتێكى ئەستور و زل دفع: دور كردن، دوورخستنەوە، پەرچدانەوە، لابـردن، دانەوە، تاراندن، راونان دشنام: جنێو، سخێف، جوێن، قسمی ناخوّش، دژوێن، دوژێن، چیریێن

دشنه: دهنه، خهنجهر، کاردیکی برم و نوك تیژ که بو سهر برین و هورگ برین که نکی لیّومردمگیریّت دشنگی: روزگار، دنیا

دشوار: دشوار، دژوار، هورس، گران، نهستهم، کێشه،

زە**ح**مەت

دشوارپسند: دژوارپهسهند، گهن پهسهند، ئهوهی به دژواری توانای ههنبژاردنی ههبینت

دچسار؛ گیرۆدە، دوچار، توشبو، گرفتار، بەركەوتنى

لەناكاو، توشيار، ئاوقە

دگر: بروانه دیگر

دگسردیس: گۆرانکاری، گوّران، گوّراو، ناژهڵێـك كــهٔ روخساری و هیافهی گۆریدینت

روحساری و هیامدی طورپیبیت **دگرسان:** گۆراو، جۆر_نکیتر، ش<u>ن</u>ومیهکیتر، چەشنن_نکیتر

دگرگون: گۆراو، گۆرپاو، گۆرانكارى بەسەرداھاتو

دعا كردن؛ دؤعا كردن، پارانهوه، نزا كردن، لالأنهوه

دعساء دؤعا، پارانهوه، ومسف كردن، نـزا، لـه خـوا پارانهوه، لالأنهوه

دعاب: گانته چی، شهودی زوّر گانشه و هسه ی خوّش -

دعایه: گالتهکردن، شؤخی کردن

دعــاگو: دۆعاكـمر، نزاكـمر، ئـمومى دۆعـاى خيّـرى بـۆ

كمسيّكيتر دەكات، خيّرخواز

دعامه: ستون، كۆلەكە، ستونى مال

دعب؛ گالته کردن، شوّخی کردن

دعت: ئارامى، ئاسايش، ئاسودەيى ژيان

دعوت کردن: بانگیشت کردن، میوان کردن، بانگ کردن

بۆ ميوانى

دعوت: بانگیشت کردن، میوان کردن، بانگ کردن،

دعــوتگر: بانگهێـشتکهر، ئـهو کهسـهی بــق میــوانی بانگذشت دهکات

دعوی: ۱- ویستن، خوازیار بون، داوا کردن، داواخوازی ۲- دادخوازی، داواکاری، خوازیاری

دهه : دهنجه، یه ك جار، دهفعه، که رمت، جار، که رتی، هایك

دفك: نیشانه، مهبمست، ئامانج، نیشانهی تیر

دَفْن: دفن، شاردنهوه، قَمَشارتن، داشارین، خستنه ژیّر

خاك، به خاك سپاردن، ئەسپەردە كردن

دفناس: ئەحەق، گێژ، نەفام، بێ ئاوز، حۆل، ور

دفين: دفن كراو، ژيْرخاكي، داشارياو له ژيْر خاك

دفینه: شاراوه، فهشارتو، گهنجینه، پول یا شتیکیتر که

له ژێر خاك داشاريابێت

دق: شكاندن، ورد كردن، نمرم كردن، لمت لمت كردن، كوتان

دق: ورد، باریك، ریك، ورد و شكاو، كهم، بر، تؤز

دقاق: ئاردفرۆش،بەماناى كوتەكىش دۆت

دشاق: ورد، باریك، ورده و پردهی شتیك

دقايق: خولەكەكان، دەقىقەكان

دقت: ۱- وردبونـهوه، سـهرنج دان۲- بـاریکی، نـهرمی، وردی، ورد بینی

دقیق: باریك، ورد، ریّك، همر شتیّکی نـمرم، ئـارد، تـۆز، کاری داپوّشراو وورد

دقيقه: خولهك، دمقه، دمقيقه، يهك لمسمر شمستى

كاتژمير كه شهست جركهيه

دك شدن : خوّشاردنهوه، خوّحهشاردان، بههيّواشى لـه شويّنيّك روّشتنهدمر و ونبون

دك كردن: دمركردن، به بيانويك كهسيك له شوينيكدا دمركردن

دك و ديم: سمر و رو، روالمت، هياهه، سمروروخسار

دك وپور: شمپوز، سمر و پـوز، لـوز، دهم و هلـج، دهم و شميوز

دُك: ۱- بـهش، پــار، پـشك، بــههره۲- ســواڵ، دروّزه۳-زیان، زمرمر، بهلا۲- بناغه، بنجینهی دیوار

دك: ۱- تـاس، كەچـەن، بيّمـو، سـەرى بـێ مـو۲- زەوى وشك و بـێ ئاو، زەوى بـێ ئاو و گيا، دارى روتەلّە

دك: ويّران كردن، تيّكدان، خاپور كردن، ويّران كردني ديوار يا مالّ و و يهكسان كردني لهگهلّ خاك

دکسان: دوکسان، سسهکۆ، دك، هۆلسك، شسوێنی کسپین و هرؤشتنی کهل و پهل

دکاندار؛ دوکاندار، خاومن دوکان

دکه: دهکه، سهکۆ، دوکانی بچوك

دکستر: دوکتور، پزیشك، پزشك، حدکیم. و همرومها کهسینك کوری بهرزترین بلهکانی له یهکنك له زانستهکان وهك پزیشکی، یاسا یا فهلسفه بهدهست

دكترس: دوكتۆرە، ژنى دوكتۆر

هننابنت

دكترين: دوكترين، بيردۆز، بيرۆكە، باومړ، بير

هکل: دهکه ل، دیدهک، تیری گهوره، ستونی گهوره که لهسهر زموی دمیچه هینن و خیمه و شتی هاوشیومی پی دمومستینن

دكلان: تهشى، نهتهره، ئامرازى ساكارى بهن بادان

دكمه: دوكمه، هؤيجه

ډگور: دیکۆ، پهرده، دیمهن، روخساری روکهش

دل آزردن: دل نسازاردان، دل رمنجاندن، دل شسکاندن، پهریشان کردن، رمنجانن

دل آسا: دل ئارام، ئەوەى ببيتە ھۆكارى ئارامى دل

دل آگاه: وشیار، دل ناگا، زیرهك، زانا، ناگادار

دَلَ الْفَرُورْ: شادمانكەر، دلّ خۆشحالكەر، ئـەوەى دەبيّتـە

هۆی شادمانی دڵ، دڵ رونکمر

دَلُ افسرده: خهمبار، خهموّك، دلّتهنگ، دلٌ پهريّشان

دل افگار: خەمبار، دلتەنگ، پەرىشان، پەشىيو، پەشىۆكاو

دل انسدروا : دل نیک مران، پهریشان، نیک مران، شلمژاو، ده دار،

دل انگیز: دل نمنگیّز، دل بـزویّن، نـموهی دمبیّتـه هـوّی شادمانی له مروّفدا

دَلْ بِاخْتَنْ: دَلْدان، عاشق بون، شەيدابون، عاشقى *ش*ـتێك يا كەسێك بون

دَلْ بِرِدَاشَّنَ: چاوپؤشین، دمس هەلگرتن، لیّ بورین **دَلْ بِردَنْ:** دَلْ بِردن، دَلْ رِفَانِـدن، خَوْشەويـستى كەسـێك بۆ خۆ راكێشان

دل برکندن: دل هه لکرتن، دل لئ گرتن، جاوپوشین، دست لی هه لگرتن

دَلُ بِسَنْ: دَلْدان، عاشق بون، شهیدا بون، دل بهستن، دل پی خوّش کردن

دل پیسچه: ژانسه ساك، پیخ هاتن بهسك، نهخوشی سکچون و پینی پیاهاتنی ریخولهکان، دل پینچه، ژان و برك، دل نیشه

دل خواسته: دلخواز، دلگر، دلخاز، دل بهسهن

دل دادن؛ دل دان، عاشق بون، شهیدا بون، دل پیّدان، دل بهستن به شتبّك یا کهستّك

دَلْ دَادَنْ: وره دان، بههيّر كردن، دلّ دان، وره بهرنان

دل درد: دل ئیشه، ژانمسك، ژانه زك دل دل كسردن: دودل بسن، دورونگي، دليمراوكي، دل دل

کردن دل زنده: دل زیندو، ناگا، وشیار، سمرحال، شادمان، شاد،

دل ستان؛ دڵرفيّن، دلّ ستيّن، دلّبهر

دل سياه: دل رهش، رهشبين، خرايهخواز

دل شب: نیوه شهو، هولایی شهو، دلی شهو

كردن

دل شکستن: دل شکاندن، رهنجاندن، شازاردان، بهریشان

دل فگار: رمنجاو، پهريّشان، خهموّك، خهمبار

دل كندن: دمست ليْشوْرين، واز ليْهيْنان، دلْ هەلگرتن

دل نگران: دل نیگمران، دل پمریشان، نیگمران، دل له دوا، جاومنوار

دَلْ نَهَــادَنَ: دَلْ دَانَ، دَلْ بَهُسَـتَنَ، شَـهَيَدًا بِـونَ، عَاشَـقَى شَتَيْكَ يَا كَهُسَيِّكَ بِون

دل: دن، قهلب، ئەنىدامىكى جەستە كە لەلاى چەپى سىنەدايە سەرچاودى سورانى خوينىه ودك تورمپا بۆ گەيانىدنى خوين بىه ھەمو شوينەكانى جەستە كاردەكات، زيل

دُلْ: نساز کسردن، مسهکر کسردن، نساغز کردنسی ژن بسؤ میّردهکهی، ناز، عیشوه، سهنگینی، ریّز، هورسایی دلار: دوّلار، پارهی ویلایهته یهك گرتومکانی نامریکا

دلارام: دنسارام، ئارامکسمرهوهی دن، دنبسمر، دونبسمر، خوّشمویست

دلازار: دل نازار، نموهی ببیته هوّی نازار و رهنجانی دل، دلتهزین، خممهینمر

دلاك: كيسهكيش، حهمام جي، لفك هكيش، شهومى لـه حهمادا لفكه و كيسه بو خهلك دهكيشيت

دلال: دهلال، ناز كردن، ناز، عيشوه

دلالت: ۱- رینوینی کردن، رێ نیشاندان ۲- رینوینی ۳-بورهان، بهلگه، ئهوهی بو سهلاندنی بابهتیک پشتی پئ دمبهستن

دلاله: دەلاّل، ژنى دەلاّل، ئەو ژنەى ژن بۆ پياوان پىميا دەكات

دلام: ۱- رم، رمی کورت۲- ناز، مهکر، عیشوه

دلاور: بوێر، دلێر، رمشيد، ئازا، چاونهترس، به زات، به دڵ، شمرکمر، بهجمرگ

دلاویسز: دلخواز، دلخاز، شهوهی دل شارمزوی دمکا، دل بهسمند

دلایل: بەلگەكان، بورھانەكان

دلب: چنار، سورهچنار

دلبساز: دلخواز، بمرچاوگیر، بمرجموهندار، خوّش، شویّنیّك که دلّ تیایدا بكریّتموه

دلسبر: دولبسر، دلبسمر، یار، نسمومی بسه جوانی خنوی کمسیک شیئت و شمیدای خوی بکات،

دلېنسد: دلېهند، دلگير، جگهرگؤشه، ئـ مومى دل پێـى بهنده. نهو كهسمى له هوولايى دلهوه خۆشمويسته

دلسه: دهله، دهلها، جانهوریکه له ریوی بچوکتر به نهندازهی پشیلهیه و کهولهکهی به نرخه، پنی گورت و کلکی دریژ و پیستیکی نمرمی ههیه، رهنگی زهرد یا هاومییه و ژیر سکی سپی، مریشك و کوتر دهگرینت و خوینیان دهمژینت

دله: چاوچهرین، چاوحیز، بهرهلا، ههرزه، چلیس، چاوچنوك، رمشه دز، نهوهی ههر شتیکی کهم بایی ببینیت بیدزیت

دلتنگ: دنتهنگ، خهمبار، پهشێو، پهشوٚکاو، خمعهتبار دلپذیر: دنگیر، دنپهسهند، دنخواز، دنخاز، به دن،

ئەوەي مرۆف پەسەندى بكات و بە دڵى بێت

دلپسند: دلبمسهند، دلگیر، دل بهسهن، دلگر

دلجو: ١ - دلخواز، دل پهسهند، پهسهند، به دل، شياو،

شايان ٢ - دلدانهوه، دلنهوايي، دلجؤيي

دنخراش: دل نازار، دل نیشه، نهوهی ببیته هؤی نازاری

دلخسته: دلّ ماندو، دلّ شكاو، دلّ بمريّشان، خممبار دلخواه: دلّخواز، دلّخاز، دلّگر

دلخور: مهنول، رمنجاو، دلّ ئيْشاو، دلّ شكاو

دلخوش: دنخوش، شاد، شادان، شادمان، خوشحال

دلخون: دل خوين، دل بريندار، جمرگ خوين، خممبار،

دندار: دندار، ئەويندار، عاشق، دنداده، دنبەر

دلربسا؛ دل رفسين، دلبسهر، دولبسهر، ئموينسدار،

دلريش: ئەنجاو، دلشكاو، بەريشان، دلتەنگ

خۆشەويست، دەزگىران

دەخوات

دلسرد: دلسارد، بي هيوا، نائوميد، زاهمي

دلسوخته: دل سوتاو، جمرگ براو، ستمم لێکراو،

دلسوز: دلسۆز، خىمخۆر، ئىمودى خىممى كەسىتكىتر

دلسوزه: دلسوّزی، بمزهوی، بمزمیی، خمم خواردن، بیر ننک دنموه

دلشاد: دنشاد، شاد، شادمان، خوشحال

دنشده: دنداده،عاشق، شهیدا، نهویندار

دلگداز؛ خەمھىنەر، خەماوى

دلگران: دلگران، رمنجاو، دلتهنگ، دل ئیشاو

دنگرم: دنگمرم، دننیا، رازی، شادمان، هیوادار، دننیایی، ئومندمواری

دلگــشا؛ دلکـهرموه، ئـهومی دمبیّتـه هـوّی شـادمانی و کرانهوه دلّ، دلگیر

دلگیر: دلگیر، دلتهنگ، خهمبار، خهموّك، پهریّشان دلفریب: دلّ فریو، دلفریّن، دلّبهر

دلفین: دولیفن، جۆریک ماسی گمورهی گوانداره که دریژیهکهی تا سی مهتر دهگات له نؤهیاوسی هیند و شوینه گهرمهکان دمردهکهویت وبو رونهکهی راوی دهکهن

دلق: دلهك، بشيلهى سارايى

دلقك: ليبوّك، گانتهجار، هەشمەر، ئەوەى بە ھسە يا كارەكانى خوّى دەبيتە ھوّى بيكەنينى خەلك، ئاواوك، تيزەجار، هەشمەرجار، رشقەندەجار. لە بنەرەتدا ناوى كابرايەك بوه لە دەربارى سولتان مەحمودى غەزنەوى دلك: دەست بياھينان، شيلان

دلكش: دلبهر، دلرفين، دلكر، دلبهسهند

دلکور: دل کوێر، نـهزان، گێـژ، وړ، حـۆڵ، بـێ ئـاومز، دل رم*ش*

دلم: ناوله، تاوله، جوّش، زيبكه

دلاء ۱- روش، نهرم، لوس، خلیسك ۲- شهوی تاریك، ئەنگوستە جاو

دلله: دوّلمه، یاپراخ، ئیپراخ، جوّره خواردنیّکه که برنج و گوشت و سهوزی له گهلای میّو یا که نه یا سلقهوه دمپیّـچن و دهیکوئیّنن. ههنـدیّجار تهماتـه و پیاز و باینجانیش بو نهم مهبهسته به کار دیّنن دارده: دلّمردو، خهموّك، خهمبار، دنتهنگ

....

دلل: پێنهگهشتو، کاڵ، نهگهییو، سهو، نـۆك و هاسـۆلیا که هێشتا سهوز بن، همریك

دلنشين؛ دلنشين، دلپهسهند، دلکر، دلکير، گونجاو، به دار

دلنگ: ١- هەلواسىراو: ھەلأوساراو، شۆرەومبو، ئاويران

۲- به مانای بۆله خورما

دلنگان: هەلواسراو، ھەلاوساراو، ئاويزان

دلنواز: دلارام، دلگر، دل دانهوه، دل نهواز، خهمخوّر

دلهام: شيّر، چالاك، پياوى بويّر

دلهره: نیگمران، دلهتههه، دلهخوریه، دلهراوکی، ترسی لهناکاو

دلهم: ۱ - رمش، لیّل، تاریك ۲ - گورگ

دڻو: سمتل، دمڤري ئاو هملێنجان، دمڤرێکي گانزايي يا

چەرمى كە ئاوى پى لە چاڭ دەكىشن

داوا پس: نیکمران، دل نیکمران، پمریشان، چاوهنوار، چاوهنور

دلوار: دلێر، بوێر، چاونهترس، ئازا

دلیر: دلیّر، نازا، بویّر، چاونهترس، به وره، به جهرگ،

دلیرانه: دلیرانه، شیّرانه، نازایانه، جاونهترسانه

دلیك: بمنمزمون، كمسیك كه زهختی روزگار شهومی بمنهزمون و بیگهیاندبیت

دلیا: ریسهر، رینیشاندمر، رینوینیکهر، و بهمانای بورهان و بهلگه و شهومی بی سهاندنی بابهتیك به کاری بیهن

دم بهدم: سات به سات، چرکه به چرکه، گاهٔ به گاهٔ، بمر دموام

دم برآوردن: ۱- همناسم دانموم، هینانمدمرمومی هموا له سیمکان۲- دمم بو هسه کردنموم، دوان، ناخاوتن

دم بریده: کلك براو، ناژهانیك که کلکیان بریبیّت، بیّ کلك. و مهبهست له کهسی هیّلباز و زرنگیشه

دم پخت: بلاؤ، بلهو، جوّريّك خواردنه

دم درکشیدن: بندهنگ بون، نمدوان، قسهنهکردن،

دم زدن: ۱ - همناسـه کێـشان، همناسـه لێـدان٢- لێـو بــؤ

قسه كردنهوه، دوان، ئاخاوتن، قسهكردن

دم سرد: همناسه سارد، همناسمی سارد، شمو ناخمی له

بيّ هيواييدا له سينهوه دهيكيّشن

هم سیا: کلك رمش، کوترینك که کلکی رمش بینت هم گـرگ: بومـهنیّل، بهربـهیانی دروینـه، شـه و گـورگ،

رۆشىنايەك كـە لـە كۆتـايى شبەو لـە لاى رۆژھەلآتـەوە

دمردمكهويتت

دم گرم: همناسه گرمم، وتاری گیرا و پاراو، نمو وتمی له بیسمردا کاریگمری دابنیّت

دم فروبسردن: هموا هه لمرثین، ههناسه کیشان، بردنم ناوهوهی هموا بر ناو سیهکان

دم فرویستن: بیدهنگ بون، کپ بون، نهدوان، قسه نهکرد، له قسهکهوتن

دم کردن: با کردن، پهنهمان، پهنهمین، ئاوسان

دم کردن: دهم کردن، ناماده کردنی چایی، چایی لیّنان

دم کشیدن: دمم کیّشان، رمنگدانهوه یا نامادمبونی چایی یا شتیّکیتر که دممیان کردبیّت

دم لابسه: کلک له قاندن، ماستاو کردنی سهگ بو

خاومنکهی، مهرایی کردن، کلکهسوته، کلکهسوتکی

دم نگار: همناسه پیّو، نامرازیّکه که جوولّه و کردمومی ریمکان توّمار دمکات

دم و دستگاه: دام و دهزگا، دهم و دهزگا، مهبهست نه کهل و پهلی ناو مال یا نامرازهکانی کار کردنه

دم و دود: چههه دوکه ل، دوکه ل کردن، مهبهست له ئامادمبونی سفری جایی و نیرگهله....

دم: خوين، خون

هم: دمم، لێوار و همراغي شتێك، دممي چمهوٚ و شتيتر هم: ســـات، حــــركه، گـــام، دمهْ، ومخـــت، هــــمركات،

همرخولهك، همر كاتژميّر

دم: كلك، كووړى، دويڤ، ئەندامى جەستەى چوارپێكان

كەلە پشتيانەوميە

دم: نمف مس، هـ موا، ئـ مو هموايـ مى لـ م كـاتى همناسـ م

كيّشان له لوت و دهم دمرواته ناو سيهكان

دما: نمفهس، هموا، گهرما، بلهی گهرمی، نهندازهی

گەرمى يا ساردى بە پنى پنوانەكان

دمسادم: سات به سات، گال بهگال، چرکه به چرکه،

همرسات، بمردهوام

دمــار: ۱- لهناوچـون، فـهوتان، رزان ۲- فيرويـى، لهناوجون

دماسنج: دهماپێو، ئـهو نـامرازی پلـهی گـهرمی دیـاری

دمكات

دماگوژی: فریودان، خهلك فریودان

دماغ پرور: بونخوش، بوندار. همر شتیکی بونخوش

دماغ: دەماغ، مێشك، مێشكه سـهر، مادەيـهكى نـهرم و خۆلەمێشى رەنگ كەلەناو كاسەى سەردايە. لوت، كەپۆ

دماغه: لوتکه، لوته، پێشت هاوتوی شتێك له شێوهی لوت. و له زانستی جوٚگرافیا پارچه زهویه کی باریك که

له دمریا رۆشتبیّته پیّش

دمامه: بلول، شهیپور، زرنا

دمامت: ناحەزبون، ناشيرين بون، فيزدونى، سوك بـون،

پهست بون، ناحهزی، ناشیرینی

دمــان: ممسـت و غمزبـه گرتـی، بـه نــهره، بـه گـوره، خروشاو، نهرهکهر

دمانگسسار: گسهرماپنو، جۆرنست دهمساپنوه کهگزرانکاریهکانی بلهی گهرما به شنوهیهکی خوکار

تۆمار دەكات

دمیه: بروانه دنبه

دمه: بوّران، بای توند به بمفرموه، زوقم، با و بـمفر و سمرما

دمه : دهم، قهراغ و ليّوارى ههرچي، قهراغي شمشيّر و

چەقۆ...

دمخور: هاودهم، هاورێ، هاوهڵ هاودو، هاوهسه

دمدار: کلکدار، همر ناژه نیک که کلکی همبیت

دمىدە: كۆن، ئىه مىۆد كىەوتو، باونىەماو، ئىەودى ئىيتر يەسەندى نەكەن

دمدمه: 1 - نمفسون، مهکر، فیّل، فریو 7 - ناوبانگ، ناسراوی، ناوداری 7 - دمهوّل، دمنگی دمهوّل

دمدمه: بوله بول، به تورمییهوه هسه کردن

دمسندمی: دممسدهمی، رازا، نسهوهی بسهردموام بساومزی بگۆریّت و لهسمر هسمیمك نمبیّت

دمــساز: هـاودهم، هـاودو، هاوهـسه، هـاورێ، هـاوهڵ،

هاونشين

دمسه: بروانه دمسق

دمیسرد: دهم سارد، نهومی وتهکمی کاریگمری لمسمر کمس دانمنیّت

دمسق: هەورىشمى سپى

دمگاه: شویّنی کلك، نهو شویّنهی کلکی ناژهنّی لیّ دمرویّت

دمع: ئەسرىن، فرمێسك، ئەسر، ئەشك، دڵۆپە ئاوى چاو دمىغ: سەرشكاو، سەرشۆر، شەرمێون، بۆربـون، شـەرم كردن

دمق: بۆران، تۆفان، بای توند که بمفری پێوه بێت

دمکش: دممکیش، نهومی بوّ دمم کیشانی برنج دمیخهنه سهر مهنجهل

دمل: دومهن، قونيّر، بيروّق، كونير، زام برينيّكه له پيّستى جهسته سهها دمبيّت و چلك و خويّناوى ليّ ديّتهدمر

دمن: خوّلَدان، ئمو شویّنمی خموش و خوّلّی لیّ دمرِیّژن دمن: داویّن، دامیّن

دمندان: دۆزەخ، جەھەنەم

دمنده: خرۆشاو

دمور: فەوتان، فيرۆيى، ئەناوچون، بە فيرۆچون

دمور: ورته، ناوازی نمرم و هیواش

دموع: ئەسرىنەكان، فرم<u>ٽ</u>سكەكان

دموكرات: ديموكرات، دموكرات، لايهنگرى حكومهتى نهتهوهيى، ئازاديخواز

دموکراسسسی: دیموّکراسسی، حکومسهتی خسه نک، فهرمانرموایی کردنی خه نگ بهسهر خه نک، شیوزایکه لهبه ریّومبردن که جنّهوی کاروباره کانی و لات و خه نگ له دهست نویّنه رمکانیاندایه. نهم ناوه سهرمتا له یوّنان دم که حکومه تیان دموت که زوّرینه ی خه نگ له هه نبرواره نه حکومه تیان دموت که

دموى: خوێنى، تايبەت بەخوێن، خونى

دمی: خوێنی، تايبەت بە خوێن

دمیاء خیر و بمرهکمت، خیر و خوشی، فراوانی

دمیه: پهیکمر، همیکمل، پهیکمر له بمرد یا شتیتر، بت،

بوكەلە

دمیدن: ۱- هوو کردن، با تیّکردن، با کردنه ناو شتیّك ۲- رووان، روین، سمر له خاك هیّنانه دمر، چرو کردن

۳- دەركـــهوتن، هـــهلأتنى خـــۆر، دەركـــهوتنى رۆژ ۴ خرۆشان، خۆ توورد كردن، خۆ ئاوساندن

دمیسغ: سمرشکاو، نهوهی زیان به میشک و سهری گمشتنت

دميم: ناشيرين، ناحهز، فيّزهون، سوك، بهست

دمیمه: ژنی ناشیرین، ناحهز، روخسار ناشیرین

دنائت: پەست بون، ريسوا بون، پەستى، ريسوايى، سوكى

دنان: خەرمان، خەرامان بە رېگادا رۇشتن

دنانیر: دینار، دینارهکان

دناوت: ۱- نزیك بونهوه، له كهستك یا شتتك نزیك بونهوه ۲- خزمایهتی، ناسیاوی، ناشنایهتی

دنایت: لاواز بون، پهست بون، سست بون

دنب: كلك، ئەندامى دواودى ئاژەلەكان

دنبال کردن: به دوادا روّشتن، شویّن کموتن، دریّـژه بـه کاریّك دان

دنبال: دوا، کلك، بشت، کورِی، لدویڤ، له بهی، بشت سهری کمسێك یا شتێك، شوێن، دوو

دنبالهدار: کلکدار، ئـمودی کلکی درێـژی هـمبێت، هـمر شتێك پاشماوه و درێژی همبێت

دنبالهرو: شویّن کموتو، لایمنگر، لایمنگیر، ئمودی پشت سمری کمسیّکیتر بروات

دنبه: دوو، دووگ، چهوری، بهشیّك له جهستهی مهر که له پاشیهتی و له جیاتی کلکیهتی و ههموی چهوریه و روّنهکهی زیاتر و باشتر له روّنی جمستهیهتی

دنبلان: گونـه بـمران، كـدادك، كـدارك، گونـه بـمران كـه لمسـمر ئـاگر كـمبابى دەكـمن يـا لـمناو رۆنـدا سـوورى

دمکهنهوه و دمیخون

دنه: ورته، ئاواز، شادی و خوشحالی

دنے: شویّنی چوّل، هوژبن، سوچ، گوْشه. و هـهرومها

جەژنێكە لە جەژنەكانى مەسىحيەكان

دند: نمزان، گێژ، وڕ، حۆل، كەم ئاومز، ھەبلە

دندان تیــرُ کـردن: دیـان تیـرُ کردن، تــماح کردن بـوِّ رفاندنی شتیك

دندان پزشك: ديان پزيشك، دانساز، پزيشكى دان و نهخوّشيهكاني

دندان داشتن: دوژمنبون، دژمنایمتی له گهل کمسیّك دندان درد: دان ئیشه، ئازاری دیان، ئازاریّك کمیـه هوّی رمشـبونهوه یـا کـرم لیّـدان لـه یـهکیّك لـه دانهکانـدا دمردهکمویّت

دندان زدن: گاز گرتن، هه گرتن، همپال، دان له شتیك گیر كردن

دنسدان شکن: دیان شکین، دان شکین، شهوهی دیان بشکینیت. و مهبهست له وهلامیکی پر و به برشته دندان شو: دان شور، دان پاك كهرهوه، نامرازیك كه دانهگانی پی پاك دهگهنهوه، فلاچهی دان

دندان گیر: گازگر، همپ گر، نمو جانمومرمی همپال دهگرینت. و همرچی دیان لیّی گیر بکات و شیاوی جاوین بیّت

دندان کروچـه: دیانکرۆژه، دیان لهیك گیر کردن، له یهك سونی دیانهكان لهبهر تووږمیی زۆر

دندان: دان، دیان، دمدان، دگان، ددان

دندانــه: دیانــه، هــهر شــتێك هاوشـێوهی دیــان، ئــهوهی دیانهی ههدێت وهك مشار

دندانساز: دانساز، دیانساز، دروست کمری دیان، ئـموهی دانی دهسکرد دروست دهکات

دنسده: ۱- پهراسو، دهنگ، دهنکه، پارسوو، پارخان، پاروخان، پهراسی^۲- گێـر، دهنـده، گێـری سـهیاره و ههرچی

دندنه: جربه، سرکه، وتهی ژیّر لیّو که کهس حالّی نهبیّت ۲- ویزه، دهنگی میّش یا میّشوله

دندیدن: بوّله کردن، ورته کردن، له ژیّر لچهوه هسه کردن، بوّله بوّل کردن

الاستان الاستان المستان

دنس: جلّك، پیسى، قریّژى، ناپاكى

دنس: جلكن، ناپاك، ناحمز، فيزمون، گلأو

دنگ و فنگ: دهم و دزگا، شان و شکو

دنگ: برنج کوت، ئهو ئامرازهی چه لتوکی پی ده کوتن
 تا برنج له تو پکلکهی جیا ببیتهوه

دنگ: دەنگ، دەنگ<u>ٽ</u>ك كە ئەبەريەك كەوتنى دوشت بەرز دەبێتەوە

دنگ: نمزان، گێژ، وڕ، حوٚل، نمفام، كمم ئاومز

دنگاله: گلیله، لویلاق، شیشلتوك،گلیزه، چلوره، شوشه سههوّل، ئاویّك که له زستاندا له شویّنیّکدا بهستبیّتی و شوّر بوبیّتهوه

دنگداله: بروانه دنگاله

دنگل: نهحمهق، نهزان، گێژ و حوٚڵ

دنقه: گمنمه تاله، تاله، مروّر، دهنکیّکی تال لهناو گمنمدا

دنن: بشت کوم، جهماوه، بشت کووړ، بشت کومی، بشت کووړی

دنو: نزیکبونهوه، نزیك بون

دنى: زەلىل، رەزىل، رژد، پەست

دنی: ناک*هس، پهست، سوك، ریسوا، به*دههر

دنیئه: دژ، رهخنه، کهم و کوری، تایبهتمهندی ناحهزی و هنزوونی

دنیا خوردن: دنیا خواردن، رابورادن، که لک و مرگرتن له مال و سامانه کانی دنیا

دنیا: دنیا، دونیا، ژیانی نیستا

دنیا پرست؛ دنیا پمرمست، ئـموهی دنیا و مالی دنیایی

زۆر خۆش دەويىت

دنيادار: دونيادار، دنيا پهرمست، دنيا خوّشهويست

دنیاوی: دونیایی، دنیایی، تایبهت بهم دنیا

دنیدن: ناز کردن، خمرامان به ریّگادا روّشتن

دنیوی: دنیایی، دونیایی، تایبهت به دونیا

دنیی: بروانه دنیوی

دهاء زیرمکی، کارزانی، وشیاری، هوٚشمهندی

دهات: زیرهك، هۆشمەند، وشیار

دهار: غار، ئەشكەوت، دۆل، نێوان دوكێو

دهار: بانگ، هاوار، نمرِه، نمعرمته، هموار

دهاق: لێوانلێو، پر، ليپاوليپ

دهان بند: دەمبیّن، زاربیّن، دەڤبیّنك، ئەوەی لەبـەردەم دەمدا دەيبەستن

دهان بین: دهمبین، لاساییکهرهوه، ده بین، نهوهی سهیری دهمی خهلک بکات و باوهر به وتهکانیان بکات

دهان دره: باويّشك، باوشك

دهان: ۱- پیست، جهرمی سور رهنگ ۲- خلیسك، خو، شوینی خز

دهسان: دهم، زار، دهف، دمو، دهف، نهنسدامی جهسستهی مروفه و ناژهن لهناو سمر که دانه کانی تیدایه

دھان: رۆن فرۆش، جەوركەر

دهان: رۆن، چەورى، بەز

دهانه: دهم، ثهوهی لهشیّوهی دهم بیّت، دهمی نهشکهوت دهانه: هموسار، جلّهو، نهوسار

دهبان: ديّدار، پاسهواني ديّ، كهيخوا، كويّخا

دهه: دمیه، ده بهش له شتیك

دهغدا: خواوهندی دێ، خـاوهنی دێ، کـهیخوا، کوێخا، کهدخودا

دهــــدار: دێــدار، خـــاوهنی دێ، دهخــودا، کوێخــا، سهرپهرمستی خهڵکی دێ

دهر: رۆژگار، زەمان، جاخ، زەمانە، رۆژگارى بى كۆتايى كەسەرەتا و كۆتايى نىھ

دهری: دمهری، بیّ باومږ به خوا، ئهومی باومږی به خوا نمبیّت

دهستان: لادێ، گوندهکان، چهند دێی نزیك له یهك که سهر بهیهك قهزا بن

دهش: دان، بهخشین، پیّدان، کهرهم

دهش: سمرگمردانی، سمرلیّشیّوان، نـممانی عـمقلّ لـم عمشق یاله بیّ خوّبوون

دهشت: بهخشین، دان، پیّدان، کهرم

دهشت: سمرگمردانی، سمر لیّشیّواوی، شلّهژان له تـرس یا له شمرم

دهگان: خاوهن دێ، خودانی دێ، گهور می دێ، جوتيار **دهگان:** دميی، دمدانهيی

دهقــان: جوتيـار، ومرزێـر، خـاوهن دێ، نــهومى لمســمر زهوى كشتوكاڵى كاردمكا

دهقنت: جوتیاری، ومرزیّری، کاری جوتیار

دهكده: گوند، دێ، لادێؠ بچوك

دهل دریده: بی تابروو، ریسوا، بی شمرم، ریسواکراو

دهل زدن: دمهوّل ليّدان، دمهوّل ژمنين

دهل: دمموّل، داهوّل، تەپلى گەورە

دهله: پرد، جسر، پردی دارین یا پردیک که به ناسن و

خشت دروست كرابينت

دهله: گەوەن، گيايەكى چقلدارە

دهلیـز: دالآن، رێـرهو، رێگـهی تـهنگ و درێـژ، رێـرهوی باريك

دهلیزه: بروانه دهلیز

دهم: دەيەم، دەيەمىن

مانگي کۆچي

هاتن

دهماء ۱- رمش، تاریك ۲- فازان، مهنجهل ۳- دمسته، گروپ، قـ مرمبالغی خـ ملك ۴- شـ موی بیـست و نویــهم

دهن دره: باوشك، باويشك، دهم داجهقاندن لهبمر خهو

دهسن گجسی: دهم خوار کردن، دهم لار کردن، بهپیچهوانهی حهزی کهسیک ههنس و کهوت کردن، بنداگرتن

دهن: دهم، دم**ڤ**، زار، دهو

دهناء بيابان، سارا، فهلات

دهناد: نهزم، رێکی، رێك وپێکی، نيزام

دهى: عاقل، بيرمهند، زانا، وشيار

دهین: ۱ - چهورکراو، چهور ۲ -لاواز، سست

دهیو: بهش، ناوچه، قهزا، بهشیّك له ولأت، به مانای دی و ناوهدانیش دیّت

دهیوپد: قایم مقام، فمرماندار، بمرِیّوبـمری بهشیّك یا ناوجهیهك له ولاّت

دو آتشه: دو ناگره، همر شتیک کهدوجار خرابیته سمر ناگر

دو : دو ، ژوماره دو

دو: راکردن، هملاتن به خیرایی، رؤشتن به خیرایی، غاردان، بهزین

دواء دەرمسان، دەوا، ئىمەودى نەخۆشىنى پىنى چارەسىمر دەكەن

دواب: چوارپێ، چاروێ، ئاژهڵه بارههلگرهکان

دوات: مەركەبــدان، دەڤرێكــى بــچوك كەمەركــەب يــا

جەوھەرى تێدەكەن بۆ نوسىن دواج: بالأپۆش، بەتانى

دواخانسه: دمرمانخانسه، دمواخانسه، شبوینی فروّشتنی

دمرمان

دواد: ۱ - کرمه ورده، کرمی ورد ۲ - بلهز، پیاوی چالاك و خیّرا، تیژیی

دوار: سمرگیژه، سمرگیجه، حالمتیک که کهس گومان دهکات ههمو شتهکان بهدهوری سهریدا دهسووریتهوه

دوارالشمس: گوٽه بهروّژه

دواره: پهرگار، ئهوهی بازنهی پێ دهکێشن

دوارس: ونبو، لەبەرچاودا نەماو

دوازده: دوانزه، دوانزده، ژمارهی دوانزه

دواس: شێر، شێری درمنده، ئازا، چاونهترس

دواعى: ھۆكارەكان، ھۆكان، بروينىمرەكان

دوال پــا؛ لـۆق درێـرْ، لاق درێـرْ، ئــهوه*ى* پێـى باريـك و درێرْ بێت

دوال: هايش، كەمەربەنىد، قامىچيەك كىھ لەچسەرم

دروست کرابیّت دوالیسم: دوانه، دوههمینه، ههر مهزههبیّك پشت

بهستو به دو سمرتا بیّت ومك شهیتان و خوا، یا روّح و ماده، هاوپهیمانی دو دمولّهت که ولاّتیّکی سهربهخوّ

دروست بکهن

دوام: خۆراگرى، سەقامگیرى، پايەدارى، ھەمىشەيى دوائىلەن: غاردانن بىق راكىردن ناچار كىردن، مىرۆڭ يا

ئاژەلنىك بە راكردن ناچار كردن

دوانق: دانگ، یهك لهسهر شهش

دواهی: کاری سهخت، کاری دژوار

دوایر : بازنهکان، خریهکان

دوباره: دووباره، دووجاره، دو کهږمت، دوودهعه

دويدو: دووبهدوو، دواني، دوكهس بي كهسيتر

دوبرادران: دوبراله، دوبراکه، ناوی دو نهستیره **دوبل:** ۱ - بمرازی نیر ۲ - کمری جمسته بچوك

دوبل: بي وهفا، بعيمان شكين، ناراست

دوبل: دووتوێ، دووبهرابهر، رونوس

دوبلاژ: دوانی، دوولا کردن، کردنه دوان

دوبيت: جوارينه، شيّوه شيّعريّكه بيّك هاتو له جوار

دوبسين: چاوخيل، چاوخوار، ئەوەى يەك بە دوان دەبىنىت، جاڭ وير، خىلى

دوتا: دوان، دودانه، دودنك

دو تخمه: دو توو، دورهگهز، مروّهٔ یا ناژهنیّك كهلهدو

رهگهز بیّت، دورهگه

دوتو- دوته: بروانه دوتا دویوسته: دوتوی، نهوهی دوتویکلی ههبیت و مهبهست

له قسهی نامو و نمزانراوه

دوجین: دوجین، دوانزهدانه، بهستهیهکی دوانزهدانهی لههمر شتيك

دوحه: داری گهوره، گهورهدار، سهیوانی گهوره، داریکی گەورەى پىر لق و پۆ

دوخ چکاد: تاس، بی مو، ئهوهی ناوچاوی روتابیتهوه،

دوختن: بروانه دوشیدن

شامي

دوخاتون: دو خاتون، مهبهست له مانگ و خوره

دوختن: دورین، درومان، تهفهل لیّدان، دو تیکه پارچه به دمرزی و بهن به پهکهوه دورین

دوخواهر: دو خوشك، دوانه، جوته خوشك، نـاوى دو

ئەستىرە لە ئاسمان دود اسا: دوکهن ناسا، هاوشیوهی دوکهن، همرشتیك

وەك دوكەن

دود افكن: ساحير، جادوباز، جادوگهر كه شتى بون

خوّش دمخاته ناو ئاگر و ئەفسون دەخوينيت

دود الود: دوکه ۱ اوی، تیکه ن به دوکه ن، لهرمنگی دوکه ن دود آهنگ: دوکهل کیش، لولهی زوّیا

دود زدن: دوكسهل كسردن، دوكسهل كردنسي شستيك كسه دمسوتیّت یا جرایهك که بهنهوت کار دمکات **دود**: دود، دوکهن، تهم، دومان، کادی، دوی، دویکیّل، شتیکه رمش رمنگ هاوشیومی ههنم یا ههور کهله کاتی سوتاندنى شتيك بمرز دمبيتموه

دوده: بروانه دودمان

دوده: دورنج، رهژهن، دوده، زهير، هيبس

دوده: کرم، دمعبای وردی بی دمست وبیّی خزوّك

دودخانه: خيّزان، بنهمانه، عمشيره، تايمفه

دودستگی: دودستهیی، جیاوازی، جیاوازی بیرورا

لەنيۆوان دودستە

دودگون: بەرمنگى دوكەڭ، دوكەلاوى، دوكەل ئاسا

دودگین: دوکه لاوی، بهرمنگی دوکه ل، دوکه ل لیدراو دودكش: دوكه لكيّش، لوله يا ده لاههيه ك كه دوكه ل ليّي

برواته سمر

دودكى: به دزيهوه، دزانه، بهنيّهنى، هيّواش و بيّ دهنگه دمنگ

دودل، دوردونگ، ئەوەى بۆ دەسىپىكردنى كارىك لهبير و ئەندىشەدا بىت و نەتوانىت بەخىرايى بريار بدات

دودم: دودهم، وهك شمـشيّرى دودهم، هـمر شـتيّك كـه دودهم یا دو لیواری همبیت

دودمان: بنهماله، مال، خيّزان، عهشيره، تايهفه

دور: دوور، ئــهوهى لهبـهر دهسـتى ئيمــهدا نيــه، درى نزیك، دوورمدمس، دویر

دور: سووران، گەران بە دەورى شتىكدا، سوورانى سال و مانگ و رۆژگار

دوراغ: دو يا ماست كه ناوهكهيان گرتبيّت، تورغ، توراخ دورافتاده: دوورخراوه، دور، نهوه شتهی یا نهو کهسهی له شوێنێکی دووردا جێڰير بوبێت. زهوی يـا مـال کهلـه ئاوەدانيەوە دوور بيت

دوران: سوران، گهران، خول خواردن به دهوری شتیك، سوورانی بازنه ئاسا

دورانسدیش: دوورنهنسدیّش، دووربسین، نسهومی کوتسایی کارهکهی لهبهرچاو گرتبیّت

دوربساش: دوربه، دوربيّسته، دوركهودرموه. رميّكى دوشاخه كه له كوّندا له پيّش پاشاوه دميانبرد تا خهالك بيبينن و لمسمر ريّگا دوركهونهوه

دوربرداشتن: خيرايي، خيرابوون، دمور ههنگرتن

دوربل: بن وهفا، بن نهمهك، ناراست

دوربین: دوربین، نهوهی چاوی شتی دور باشتر دمبینیت تا نزیك. دوربین، دورئهندیش

دوربین: دووربین، نامرازیکه بو بینینی شتی دور که لهسهدهی ۱۷ دا دروست کرا. بهمانای دووربینی وینه گرتنیش به کار دمبریت

دوره: ۱- سووړان، گهړان بهدهوری شتێك، يهك جار سووړان۲- دهوره، دهوران، زهمانه، روّژگار

دورهگرد: چمرچی، وردموالّه فروّش، ئمومی لـه کوّلان و بازاردا دهگمریّت و کالاّی خوّی دمفرو<u>ّشیّ</u>ت

. **دورداشتن:** دوور کردن، دورراگرتن، دورخستنهوه

دوردست: دوردمست، دورهدمس، شتیک که نزیک نهبیّت، شهومی لهبهر دمستا نهبیّت

دورزدن: دمورلیّدان، سوورِان، گمرِان به دموری شتیّکدا **دورسنج**: دورپیّو، نامرازی پیّوانه کردنی دووری

دورگه: دوږهگه، دوږهگهز، دو تۆو، مروفه یا ناژهٽيٽ که دايك و باوكى له دوږهگهزى جياوازبن

دورق: گۆزە، گۆزەيەكى گەورە كە دودەسكى ھەيە

دوركـــردن: دوركـردن، دورخــستنهوه، شــتيك لــه

خۆدوركردن يا بۆ شوێنێكى دور ناردن

دورنگ؛ دووړمنگ، همر شتيّك كمدورمنگی همبيّت. و

مەبەست لە مرۆڤى درۆزن و دوړوو

دورنما: دورنوین، وینه یاتابلوی نههاشی که دیمهنیکی

دور نیشان دهدات وهك قهراغی ئاسمان، نوینگه

دورو؛ دوړوو، پارچه يا شتيکيتر که پشت و روومکهی له

رهنگ و شێوه و هتد دا جياوازبن، دوړوو، دروٚزن

دوروپر: دەورووبەر، ئەم لاولا

دورویه : دورو، له دووروهوه، دوولایهن، له دوولاوه

دورویی: دوورویی، ریاگاری، دروّزنی، خوّنیشاندان به هاورِیّ یهتی و شاردنهوهی رق و دوژمنایهتی **دوری:** دهوری، هاپی نان خواردن، پیّشدمستی

دوز و کلك: هَيْلٌ و هريو، تهلهكه، كهلهك دوزخ: دوزوخ، شسويني زور خسراب و گسمرم، شسويني

تاوانباران له رۆزى كۆتايى، سەھەر، دوژه

دوزنه: دمزری شویژن، دمرزیک، سوژن، دمرزی کمشتی*کی* پی درومان دهکهن، ئامرازی تمقمل لیّدان، بــــــمانــای

چزوی زمردمواله و دمعباکانیتر دیّت

دوزنه : دوژن، دوژنه، پیاوی دوژنه

دوزیدن: دوورین، دووراندن، تمهمل لیّدان

دوس: ١- پـێ شـێِل کـردن، بـه پـێ شـێلان، لـهژێ پێـدا کوتان ٢- ئاودان تيژ کردنی شمشێِر

دوسانیدن: لکاندن، چهسپاندن، پیّوه لکاندن، نوساندنی شتیّك به شتیّکیترهوه

> **دوست**؛ دوّست، هاورِێ، يار، هاودهم، همواڵ، همفاڵ **دوستار:** بروانه دوستدار

دوستانه: دۆستانه، هاورينيانه، تايبمت به دۆست

دوستدار: خۆشەويست، يارى ئازيز، دۆستى خۆشەويست دوستگانى: ھاورێيانە، خواردنەوە لە گەل ھاورێيان و يا بە بىرى ئەوان خواردنەوە

دوستکام: هاوری پهسهند، دوّست پهسهند، شهوهی به حهزی دلّ بیّت

دوستوار: دوّست ئاسا، هاورپّیانه، ومك دوّست، دوّستانه دوسره: دوسمر، ئهومی دوسمری ههبیّت، له دوولاوه دوسری: خمیمه، سهرپوشی گهژاوه

دوسیه: فایل، پهرومنده، دوسیه

دوسیدن: جهسیاندن، لکانیدن، نوساندنی شتیک به شتیکیتر

دوش: دوێ شهو، شهوی رابر دوو، شهوی پێش دو**ش:** شان، شانه، مـل، کـوّڵ، پـشت، بهشـی سـهر مومی پشت

دوشاب: دوّشاو، گوشراوهی تریّ، گوشراوهی خورما

دوشاخ: دوشاخ، همر شتیک دوشاخی همبیّت هاوشیّوهی دویمنجه

دوشادوش: شان به شان، هاورِێ نهگهڵ

دوشانیدن: بروانه دوشیدن

دوشه: گادۆش، ئەو دەڤرە*ى شىرى* تيا دەدۆشن

دوشت: ۱- تهلار، کوشك، مالی گهوره۲- وشتری زل و

زمبهلاح

رايدهخهن

دوشك: دۆشەك، تۆشەك، راخەر، ژێرخەر، راخەرێك پڕ لــه پەشـــم يـــا لۆكــه كەلەســـەر زەوى يـــا ھەرەوێلـــه

دوشمال: دمسمسر، خاولی، دمسمال

دوشـنبه: دوشـهممه، سـێيهم رۆزى حم**فتـه**، دوشـهمب،

دوشەمبى، دوشەمە

دوشنه : بروانه دوشه

دوشیدن: دوّشین، دادوّشین، شیردوّشی، وشین، شیر له گوان هیّنانه دمر، هیّنانه خواری شیر له گوانی مانگا و هاوشیّوهکانی

دوشیزه: کچ، کچی جهحیّل، کهنیشك، میّرد نهدیتو

دوشين: دوێ شمو، شموی رابردوو، شموی پێش

دوصد: دوسهد، ژوماره ۲۰۰

دوچسرخه: دوچهرخ، پاسکیل، دوچهرخه، یـهکێك لـه

هۆكارەكانى گواستنەوە كە دو چەرخى ھەيـە و تـەنيا

يەك كەس دەتوانىت سوارى بىت

دوچند: دوبهرابهر، دو ئهوهنده

دوگان: دوانه، دووبهدوو، دودانه

دوگانه: دوانی، همرشتیک کهلهدو شت پیکهاتبینت

دوگیتی: دو جیهان، دودنیا، دنیا و ناخیرمت

دوغ: دۆ، گۆراو، ماستاو، ماساو، ماستى تىككەل بە ئاو

دوغاب: دۆغاو، دۆخاو، ئەوەى ئاوى ت<u>ٽب</u>كەن و وەك دۆ

پی بیت

دوغبا: دۆخەوا، دۆغەوا، دۆكٽيو

دوغلو: دوانه، جمکه، دو منال کهلهیهك کاتدا نه یـهك

سك هاتبيتنهدمر

دوك ريسه: دوك، خەرەك

دوك: دەك، خەرەك، ئامرازى بەمۆ رستن

دوك: دوك، ئەمىر، نازناوى ئەشراقى لە ھەرەنسا

دوكارد: مقمست، مقمس، تۆرتۆ، مقمستى گموره كم

پەشمى مەرى پى ئىدەكەنەوە

دول: درمنگ کردن، پشت گوی خستن، درمنگ کردن له

كاريكدا

دول: سەتل، ئەو دەڤرەى ئاوى بى ھەليٚنجيٚنن

دول: ولأت، ولأتمكان

دولا: دوولا، چەماوە، نوشتاوە، خواربوو

دولاب: ۱- دولك، دولاو، ســهتلى ئاوكيــشان ٢- دولاب، حيكهى جلك له ديواردا، دولابه

دولابه: بروانه دولاب

دولت سرا: كۆشكى سەلتەنەتى، تەلارى دمولەت

دولت: ۱- دهولمت، سامان، دارایی، مال ۲- و له ناو سیاسه تدا، کاتی همرمانره وایی کردن به سمر و لاتیک، و همروها نهنجومهانی و مزیران، سمروّك و مزیر و و مزیر و مزیر کانی

دوله: تهپ و تۆز، غوبار، تۆز

دوله: تەپە، تەپۆلگە، جال، زەوى سەربەرمو خوار يا بەرەو سەر

دوله: دۆلچە، سەتلى ئاوى بچوك

دوله: ناله، هاوار، فریاد، زوزه، زوزهی سهگ

دولتخانه: مالّی دمولّمت، بارمگا، کوشك، تملار، بالمخانه دولتخواه: دمولّمت خواز، خوازیاری دمولّمت، خیّرخواز،

چاکهخوا<u>ز</u>

دولتمند؛ دەولەتدار، ساماندار، دەولەمەند، مالدار

دولخ: تەپ و تۆز، تۆز، تۆفان كە تەپ و تـۆزى لەگە<u>لْـدا</u> .

بێت

دولیتار: بهخیتار، بهتوانا، به شانس، بهختهومر

دوما، ئەنجومەنى نوينىمرانى خەلكى روسيا

لهسهردهمی نیکوّلای دوهم ثیمپراتوّری روسیه که له

دوای شوّرشی ۱۹۰۵ دروست کرا

دومان: تؤفان

دومان: هه لفرین، فرین و سوورانی بالنده بهدموری شتیکدا

دومو: دومـو، ئـموه*ی مـ*وی دهم و چاوی دورِهنـ**گ** یـانی رهش و سپی بیّت

دون پایه: پله نزم، ثمو فمرمانبهرمی پله و پایهیهکی ئموتوی نمییّت

دون: ١ - بهست، خهسیس، ریسوا، سوك٢ ـ خوا، ژير٣ ـ

حيا، جياوازله

بلەزى

دوى: نەخۆش، ناساغ، ئەحمەق، گێژ، ور

دویدن: راکردن، ههلاتن، غار کردن، به خیرای رو*ش*تن،

. دویست: دوسهد، ژوماره دوسهد

دویی: دوانه، دوانی، دوان بون، جیایی

دى: بەفرانبار، يەكسەم مانگى زستان كسە دەسسېيكى

سهختی سهرمایه، سهرماوهز

دى: دوينى، رۆژى رابردوو

ديابت: شەكەر، نەخۆشى شەكەر، نەخۆشىمەك كە

بههۆی زۆربونی شەکری خوێن دروست دمبێت

دیات: خوێن بهها، خوێن بایی، ئهو برِه پارهی له بـری خوێن دهیدهن

دیار: دیار، مال، نشینگه، شوینی دانیشتن نیشتهجی بون، بهمانای شاری و هوز

دیانت: دینداری، خواناسین باومر به خوا بون، ثایینی

خوا پەرمستىن، ھەر ئايىنىك كە بنەماكەى لەسەر خوا پەرمستى بىت

دیباچه: ۱- رو، روخسار، روالهت ۲- پیشهکی، دمسپیکی کتیب

ديه: خوێنبايي، ديه، خوێن بهها

دیه : دێ، ئاومدانی، لادێ، گوند

دييلم: ديپلؤم

دیپلمسات: سیاســمت وان، سیاســی، سیاســمت زان، بــه ئمزمون له کارووباری سیاسی

دیپلماتیك: سیاسی، رامیاری، پهیومندیدار به سیاسهت

و کارووباری رامیاری

دیپلوماسی: دیپلوماسی، سیاسهت، رامیـاری، زانـستی سیاسهت

دیجور: دمیجور، شهوی تاریك، شهوی نمنگوسته چاو، تاریكی شهو، رمشباو

دید زدن: بمراومرد کردن، دیاری کردن، دیاری کردنی بمها و نرخی شتیّك به بمراومرد، هملّسمنگاندن

دید: نیگا، بینین، سۆمای چاو

دیدار کردن: چاو پێکەتن، دینن، سەردانی کەسێ کردن **دیــدا**ر: دیـدار، چـاوپێکەوتن، بینـینی کەسـێك، دیــتن،

ديدان: خو، عادمت، نمريت، داب

ھەقدىتن

دیسدبان: دیسدهان، زیّره**ف**ان، سهرباز یا همراول که لهبهرزاییسدا بیّستیّت و ههرچس له دورموه ببینیّست ههوال بدات

ديده: چاو، چاف چهو، چههف

دیدهباز: چاو کراوه، ئموهی چاوی کراوهیه و دهبینیّت.

به مانای چاو چهرێنيش دێت

دیدهبان: بروانه دیدوان

دیدمور: بینمر، دیدموان، زیّرم**ف**ان

دیدن: بینین، دین، دین، سهیر کردن، چاو پیکهوتن، سهرنج دان، تهماشا کردن، روانین

ديدن: خو، داب، نمريت، عادمت

ديدوان: ديدموان، زيرمفان

دیر: دمیر، نـهو شوێنهی راهیبهکان لێی کوّدمبنـهوه و پهرمستین دهکهن

ديــر: دور، درمنـگ، هێـواش، هێـدى، هێـمن، لهسـمرخۆ، لهمێژ، پێشوتر

دیرانه: دیّرین، کوّنه، پیّشینه، زممانیّکی دریّرُ

دیرانی: دیّر نشین، ئمومی له دیّردا دادمنیشیّت و خوا پمرم*ستی* دمکات

دیرباز: درمنگان، ماومیهکی دوور و دریّژ، زممانی کوّن، سهردممی کوّن

دير پا: خۆراگر، سەقامگىر، جېڭىر، جېكەوتو

دیسیپلین: ریّکی، نیزام، نهزم

دیشب: دوی شهو، شهوی رابردوو، دویّنی شهو

دیشبه: دژلهمه، دیشلهمه، چای تبال، چاییهك که

شهكری تیّ نهكهن

دیگیدد گی مهنج مال، قالنان دوفر تا از كهشت تا

دیگ: دیگ، مهنجه ل، قازان، ده**ف**ریّك كهشتی تیا بكولیّنن، تیانه

دیگپایه: سیّ پایه، سیّ کوچکه، ئهو سیّ پا ناسنیهی مهنجهل یا دیگی لهسمر دادمنیّن

دیگدان: سیٰ کوچکه، سیٰ پایه

دیگر : یهکیتر ، ئەویتر ، بیّگانه ، ئیتر ، هیتر ، ئیدی ، ئــهوی دیکه

دیگرساز: جوّریّکیتر، به شیّوهیه کیتر، به جوّریّکیتر دیگرگسساز ۲- نساوهژو، سمریهر موّود و در به موّری دیگر سمار ۲- نساوهژو، سمریه روخوار

دیفستری: مله خرد، گهروه خرد، و مناخ، و مناق، نه خوشیه که له قورگ دا دروست دهبیّت

دىك: كەلەش<u>ى</u>ر

دیکتساتور: دیکتاتور، ملهور، لاری، خاومن دهسهلات، خوّبهسهند، شهو کهسهی وك ریّبهری حـزب یـا وهك شوّرش و کودمتا جلهری کارووبارهکان دهگریّتهدهست و به فهرمانرهوایی دیکتاتوّرانهی خوّی بهسهر خهلکدا فهرمانرهوایی دهکات

دیکتــه: ئـیملا، دیکتـه، بابـهتێِك كـه کهسـێك بیلێِت و يـهکيح بينوسێِت

دیکسیونر: فهرههنگ، قاموس، کتیبی وشه

دیله: نویّل، ناسنیکی بههیّز و رهقه بو کون کردن یابزواندنی شت و مهکی قورس کهنّکی لیّومردهگرن دیلماج: ومرگیّر، پاچفان، زمانزان، نهوهی قهسه یا نوسراوه له زمانیّکهوه بو زمانیّکیتر ومردهگیّریّت، دیمانج، پاچفهکار

ديم: رو، روخسار، قيافه، روالمت

دیماس: چائی ژیّر زممین، حممام، گوّر، همبر **دیمه:** باران، بارانی بیّ هموره بروسکه که ماومیمك بباریّت و دموامی بیّت دیرجنب: هیّواش، هیّمن، خاو، خاو خلیجك، شهومی درمنگ له شویّنی خوّی ههستیّت و تهكان بخوات دیررنج: خوّراگر، شهومی لهبهرابهر نازار و دژواریهكاندا خوّراگر بیّت

ديرسال: كۆن، كۆنە سال، كۆنە، كەڤن، كەڤنار

دیرگاه: درمنگان، سهردممی کۆن، چاخی کۆن، لـه مێـژ،

جاران، رابورده

دیرگهان: بروانه دیرگاه

ديرك: نيرگه، شاتير، ستونى خيومت

ديركتور: بهريوبهر، سهروك، دهرهينهر، رينيشاندمر

دیرکرد: درمنگ کردن، درمنگ بون

ديركردن: درهنگ كردن، پشت گوێ خستن، بـه هنـدا خستن

دیرماندن: تممهن دریّژی، مانهوهی زوّر، پیربون

دیرند: ۱- روزگار، تاف، چاخ۲- درید، درهنگان،

ماوميەكى دريْژ

دیروز: دویّنیّ، روٚژی پیّش، دویّ، دویّکه، دوهی

دیروقت: درهنگان، جاران، رابورده، له میّژ، پیّشوتر، له میّژینه

ديرياز: دريز، بمردموام

دیریدن: خایاندن، پیّ جون، کات بردن، دریّژه کیّشان د**یرین:** دیّرین، له میّژینه، کوّن، کوّنه

دیرینــه روز؛ تهمـهن درێـژ، ئـهوهی بـۆ تهمـهنێکی زۆر

دیرینه سال: بروانه دیرینه روز

دیز: رمنگ، رمنگی نهسپ و نیستر، خونهمیشی

ديز: قەلأ، دژ، حەسار

ژیانی بهسهر بردبیّت

دیزه: رمنگ. و بهمانای رمنگی خوّلهمیشی یا رمش

ديزه: قهلاً، دژ، حهسار، ديوارچ

دیزندان: سن بایه، سن کوچکه، سن پایهیی ناستی که مهنجهانی لهسهر دادهنین

دیس: دیس، بهلهم، ئهو بهلهمی برنج و خواردنهگانی هاوشیّوهی سهر دهکهن

ديس: شيّوه، هاوشيّوه، لهيهك جون، ليّكجو، هاوتا، ويّنه

دیوباد: گیژهلووکه، توفان، بای توند که ههوا تاریك و تار بكات

دیوبند: دیّبمند، دیّوبمست، نـموهی دیّـو بمنـد بکـات و نازناوی تمهمور*س سبّی*هم پاشای بیّشدا*دی*

ديوه: كرمي هاوريشم

دیوث: بی ویژدان، بی ناموس، ئه و پیاوهی دهمارگیری بو ژنهکهی خوی نهبیّت، گهواد، قورومساخ، ناپیاو، دهبیت، تهرمس

ديوجان: شهيتان، ديو ئاسا، وهك شهيتان

ديودل: دل رمش، رمشبين، دل رمق، بي بمزميي

ديوزاد: بهچكه ديّو، بيّجوه شهيتان، ديّوزا، ئـهوهى لـه ديّو بوبيّت

دیوزد: شیّت، عم**د**ل لهدمست داو، نمومی شمیتان دمستی لیّدابیّت و عمفلّی له دمست دابیّت

ديوسار: ديو ناسا، ومك ديو

ديوسالار: بوير، ئازا، نەترس

ديومنش: ديّو ئاسا، خرابه خواز، شميتان، گومړا، لاړێ **ديويــسنا:** ديّـو پهرمسـت، لـه ئـاييني زمردمشـتيدا بــه

شەيتان پەرمستەكان دەوتريت

ديمه: رو، روخسار، ههلافهت، هياهه، روالهت

ديمومت: خۆراگرى، ھەمىشەيى، پايەداربون

دین پژوه: دیندار، دین خواز، لایهنگری دین و باوهپ

دیس پسرور: دیس بهرومر، بشتیوانی دیس، شهومی بانگهشمی خمانک بو دینداری بکات

دین پناه: دین بهنا، پشتیوانی دین، نهوهی لایهنگیری له دین دهکات

دین ور: دیندار، باومردار

دین: دین، ئایین، شێواز، مهزههب، باومر، پاداشت، سزا

دین: دین، ناوی رۆژی بیست و چوارهم له همر سالیّکی

هەتاو

دين: همرز، دمين

دینار؛ دینار، پارمی لیّدراوی زیّرٍ که له کوّندا باو بوه.

کۆنټرین دیناری عمرمبی لمسمردهمی عمید الملك بن ممرواندا بوه لمسائی ۶۹۵ زایینی

دينامو: دينهموّ، ئامرازي بمرههم هيّناني كارمبا

دینامیت: دینامیت، مادهیهك شیاوی ته**ق**ینهوه

دينه : دوێ، دوێکه، دوێنێ

دیندار: دیندار، باومږدار، ئـمومی لایـمنگری لـم دیـن و دیانمت بکات

ديهيم: تاج، كلاوى پاشايەتى

دیو، دیو، جانمریکی خمیائی و نمفسانمییه که قیافهی

له مروَّهٔ دهکا بهلام زوّر ناحهز و ناشیرینه، میّردزمه

دیسوار: دیبوار، حمسار، موهی له خشت و هور و بهرد دروستی دهکهن به دموری مالدا

دیواره: دیواری، حمساری، هاوشیّوهی دیوار، دیوار ناسا

دیوان: دیوان، دادگا، خانهی داد، دهفتهرخانه

ديوانه سار: شيّت ناسا، وهك شيّتهكان، بيّ عهدل، بيّ

ديوانه: ديوانه، شينت، عمقل لهدمست داو، بهت بـر،

ئاوز

پەت پچرێن، بێ ئاوز

دیوانهوار: شیّت ناسا، وهك شیّتمكان **دیوانهوش:** بروانه دیوانه وار

ذ: بیتی یانزمیهم لهنالفابیتی فارسی. شهم پیشه
 لهزمانی کوردیدا نیه و له جیاتی شهوه له زمانی
 کوردیدا (ز) به کار دمبریت

دْوَابِه: پرچ، کهزی، موی دریْژی سهر. و بهرز و دریْژ له

ھەر شتىك

دُؤاله: گورگ

ذئب: گورگ، ومرگ، گۆر، فهرق، گۆريى

ذئبه: دهله گورگ، گورگی منینه، منچکه گورگ

شتیّکی دیکه دمکات

دْائقه: جِيْشتن، يەك<u>ن</u>كە ئە پيْنج ھەستەومرەكە، تام

كردن، جيْرْتن، ميْلاك

ذائل: داوێن درێژ، درێژمدار، درێژایی

ذابح: هوربانیکهر، هورگبر، شهوهی شاژهل بو هوربانی کردن سهردهبریّت

ذَابِل: سيس بو، ژاكاو، سيس هملاتو، وشكبو، هرمنجاو، ترمنجاو، لاغر، لاواز

ذات الجنب: برك، برك، دورد و ژانى خاليگه كه دمبيّته هؤى تا و توند بونى همناسه

ذات: ۱- خاوهن، نـ مفس ۲- زات، سرشـت، سروشـت، و بممانای ناخه و ناومرؤکی شتیّك، راستینمی شتیّك

ذاجل: ستهمكار، زائم، ستهمكهر

دْاخـر: ١- باشـهكەوت، ئـمو*ەى ب*اشـمكموت دەكـات ٢-

قەلەو، گۆشتن

ذاکسر؛ ومسفکمر، بیرکسمرموه، بسه بسیر، بسیردار،

بيرهێنانهوهى خوا

ذاکسره: بسیرمومری، یادگسه، هیّسزی شساراومی نساخ کسمو بابهتهکان لهناو زمیندا رادمگریّت

ذاهل: لمبیرکمر، فمرامؤشکار، ئـمودی شـتمکان لـمبیر دمکات

ذایع: پرژ، بلاو، ئاشکرا، دمرخستن، نیشاندان، دمرب_رین، درکاندن

ذُب: بزوك، بزوّز، بيّ ئوْقره، همر لمگمراندا

ذب: لادان، دورکردن، دورخستنهوه، لابردن، نههێشتن، رێ گرتن، رێ بێنهدان

ذبــاب: مــێش، مەشــه، مەشـى، مــەش، بــۆ مێـشولە و زمردەواڵە و ھەنگیش بە كار دەبرێت

ذباح: ۱- سهربرین، هوربانی کردن، هورگ به پین، سورگ به پین، سهربرینی مهر یا مانگا ۲- خنکادندن، خهفه کردن دباله: بلیته، فتیله، بلیتهی مؤم یا چرا

ذبح: سمربراو، كوژراو، هوربانيكراو، هورگ براو

ذبحه: ئازاری قورگ، ژانی قورگ،

ذبذبه: دوودل، سهرگمردان، دووردؤنگ، حهیران. بهمانای زمان و همر شتیکی ههلاواسراو که له ههوادا بجولیتهوه

ذبل: ۱- هاپوغ، هاپوغی کیسهن ۲- گوێچکه ماسی ۳-همرمتی لاوی

ذبل: ژاكان، سيس بون، وشك ههلاتن

ذَبُولْ: ژاکان، سیس بون، ژاکیان، وشك هملاّتن، ژاکانی گیا، وشك هملاّتنی پیّستی جمسته

ذبیح: سهربراو، هورگ براو، هوربانیکراو، نهو ناژه نهی شیاوی هوربانی کردن بنیت. همهروها نازناوی نیسماعیل کوری نیبراهیم

ذُورِسِينَ؛ زمرِمبِـين، هــوورك بــين، شوشــميهك شــت لمبمرچاودا گمورمتر دمكات، ممزنكمر

ذحل: دوژمنی، دوژمنایهتی، رق، بوغز، هین

ذكي: زيرهك، وشيار، بيرتيز

ذَل: ۱- پەست بون، سوك بون، ريسوايى، لەخۆبوردويى، نەرمى

ذلاقت: زمان تیژی، زمان پاراوی، پاراوی

ذلالت: زهلیل بون، سوك بون، سوكي، ریسوایي

ذَلت: : زهلیل بون، سوك بون، پهست بون، كهساسی، كهنفتی، داومشاوی

مستنی، مرسون **دُلسق: ۱**- تیرژی، تیربون، تیربونی کسارد و

هاوشیّوهکانی^۲ - زمان پاراوی، رموانی لهقسه کردندا .

ذلول: رام، دەستەمۆ، نەرم، دەسەمۆ

ذلولي: روخۆشى، كراوميى، خۆش ئەخلاقى

ذلیق: تیز، تیز، زمان تیز، پاراو، دلنیایی له قسه کردندا

ذلیل: زەلیل، كەنفت، سوك، ریسوا، كلۆل، پەریشان دم: زەم، لۆمەكردن، سەركۆنە كردن، تانە لیدان، خراپه وتن، خراپه خوازى

ذماء: بزوتن، جولان، تهكان خواردن، بزاوتن

ذماء: نا، هنز، توانا، پاشماوهی روّح، پاشماوهی گیان، دوایین هنز له ناو جهستهدا

ذمارت: بویّری، نازایهتی، نهترسان، چاونهترسی، به جمرگی

ذمام: ريز، ماف، پيويستى

ذمه: نامان، بهلین، بهیمان

ذُميه: لؤمه کراو، سهرکونه کراو، ناحه ز، فیروون، ناشیرین

ذنابت: خزمایهتی، کهسایهتی، ناشنایهتی، نزیکی ذ**نابه:** شوێنکهوتوو، لایهنگر، لایهنگیر، کوتایی، دوماهی ذنب: تاوان، گوناح، سوج، ههله

ذنب: کلك، دوايينهی شتيك ذو: خاوهن، دارا، خودان ذخر: پاشەكەوت، پەسەنداز، گلدرياوە، پاشەكەفت

ذُخیره: باشهکهوت، گلدراوه، باشهکهفت، ههر شتیّك که بو روّژی تمنگانه ههنیبگرن

ڈر؛ میرو، میروله، میروی زوّر ورد

ذْرِءِ: ئافراندن، خولقاندن، به ديهێنان، دروست كردن

ذرو: كهم، تۆز، تۆسقال، بريكى كهم، كهميك له شتيك

ذْراع: باسك، باهو، بازوّله، چهمپڵ، دەستى مىروّد له هەنىشك تا سەر يەنجە

ذرت: گەنمەشامى، بــەلال، گــەنمۆگ، گوڭـە پێغەمبــەر،

شامی، زورات

ذرخش: درموشانهوه، درموشین، رووناکی، روّشنایی، تیشك دانهوه، تم وّدُك

. ذرع: ئەندازە كردن، بـه گـەز يێوانـه كـردن. و بـهماناي

گهز که پیّوانهی دریّژی که هاوتای ۱۰۴ سانتی مهتره دُروه: بـهرزایی، تروّیـك، بـهرزی، شـویّنی بـهرز وهك

لوتکهی کێو

ذرہ: گمردیله، گمردیله بلاّومکانی نـاو هـموا کـه لمبـمر تیش*کی* همتاودا دمبینریّن

ذریحه: تهپه، تهپوتکه، بهرزایی سهر زهوی

ذريع: خيرا، بلهز، تيژ، تيژ پي، چوست و چالاك

ذریعه: هۆكار، كەرەستە، دەساويّز، بيانو

ذریه : منالّ، نهوه، نهبیره

ناخوش

ذْقَنْ: جەنە، جەناكە، ئارجەن، كاك<u>ٽ</u>رك

ذكاء: بيرتيزي، وشياري، بيرتيزبوون، زيرهكي

ذكاء: هەتاو، خۆر، رۆژ، ھەتاۋ

ذکات: هوربانی کردن، سهربرینی مهر یا مانگا

ذکاوت: بیرتیژی، وشیاری، زیرهکی، زرمنگی

ذگر: زیکر، بیرکردن، بیرهیّنانهوه، یاد کردن، بابـهتیّك

هێنانه سهر زمان

ڏگر: نيّر، نيّرينه، پياو، دڙي ميّ

ذكري؛ بيركردنهوه، بيرهێنانهوه، ياد كردن .

ذكور؛ نيْر، پياو، نيْرينه

ذواد: بمرگریکمر، پشتیوانی راستی

ذواق: جيشتن، چيزتن، تام كردنى شتيك يا خواردنيك

ذوب: توانهوه، تواندنهوه، تاویانهوه، هوّمین، بقهشین،

حەلاندن

ذواد

ذوب: همنگوین

ذوبان: تاواندنهوه، تواندنهوه، حهلاندن

ذوجنه: شيّت، عهقلٌ له دمستداو

ذوحق: شیاو، شایان، خاوهن ماف، شهوهی راستی و ماف

بهو بيّت

ذوحیات: گیاندار، زیندمبمرۆح، گیانلهبمر، زیندمومر

ذوق: چێــشتن، تــام كــردن، چــێژتن، يــهكێك

لەھەسىتەومرەكان كىھ بەھۆيسەوە تسامى خواردنسەكان

دیاری دهکریت

ڏهاب: رۆشتن، تێپمړين

ڏهب: زير، ئالتون، تهلا

ذهبي: زێرين، ئاڵتونى، بەرەنگى زێڕ

ذهل: بهش، پار، بهشیّك لهشهو، كاتژمیّریّك لهشهو

ذهل: لهبير كردن، فمراموّش كردن

ذهلول: نهجیب، شهریف، پیاوی نهجیب

ذهن: زمین، تێگهشتن، یاد، هؤش، بیر، هزر، هێزی ناخ

سو، رئیں، میں سی ہے، موس، ہیر، سرو، مارت ک

كه بابهتهكان لهناو ميشكدا دمپاريزيت

ذهوب: رۆشتن، ت<u>ێ</u>پەرين

ڏهوڻ: لمبير کردنن همرامؤش کردن، ناکاوگيربون

ذي روح: گياندار، زينو، روّح لهبمر، زيندمومر

ذیل؛ دامان، داوین، دافین، داوینی همر شتیک

ر: ر، پیتی دوانزمیهم له ئالفابیتی فارسی که رئ یا را
 دهخویندریتهوه

رائد: سیخور، جاسوس، نیّردراو له لایمن کمسیّك راب: زرِباوك، میّردی دایك

رابح؛ سودبمر، هازانجكمر، سودهێنمر، سود گمیمنمر

را بعه: سودمهند، به فازانج، سود گهیهنهر

رابض: ۱- نیشتهجیّ، دانیشتو۲- شیّر، شی_ری دارستان رابط: پهیوهندیدهر، پهیوهست کهر، نیّوهنجی نیّوان دو کهس یا دو شت، نهوهی دو وشه یا دو رستهبه یهکهوه

رابطه: پهیوهندی، بهندیواری، نهوهی دو شبت یا دوکهس به یهکهوه پهیوهندی دهدات

رابع: چواردم، چواردمین، خواردمی، ئهودی له هوناغ یا

بلهی جوارهمدا بیّت

پەيومند ددات

تەيۆلكە

رابه: زردایك، ژنی باوك كه دایكی خوّ نهبیّت، باومژن رابیه: بـمرزایی، بـمرزایی، لـمزموی، زموی بـمرز، تمهـه،

را پرت: راپؤرت، گێڕانـهوه، هـمواڵ، خـواس، دووزمـانی، شؤفاری

راتیب: ۱- دایم، ههمیشهیی، پایهدار، جیگیر، سهقامگیر ۲- داهات، کری، مانگانه، رؤژانه

راتبهخور: جبرهخور، نموهی کریّ یا روّژانه یا مانگانـه

ومردمگرێت

راتع: لمومړکمر، لمومړ، ثمومی لم لمومړگا دمچمریّت ر**اجح:** سمرکمتوو، زاڵ، فراوان، زیاد، زوّر، فرم

راجع: گمراوه، هاتو، هاتنهوه، گمرانهوه. همرومها ژنێك

که میّردهکهی بمریّت و بوّ مانّی باوکی بگهریّتهوه

راجل: پیاده، به پی، نهوهی به پی به ریگادا بروات و سوار لهسهر هیچ نهبیّت

راجه: راجه، نازناوی فهرمانرهواکانی هیندستان

راجي: هيوادار، به ئوميد، ئوميدوار، هوميدوار

راح: شاد، شادان، شادمان، خوّشحالّ، شادمانی، شادی، و بهمانای شهراب و باده

راحست: شادمانی، سروور ۲- ناسـوودهیی، ناسـایش، حمسانهوه، و جان گرتن، پشودان، نارامی

راحت طلب: لهش پهرومر، لهش خوّشهویست، نهوهی بیکاری و نارامی لاخوّشه

راحل: كۆچەر، كۆچكەر

راحم، بەبەزەيى، بەزەيى كەر، بەخشەر، ليْخوْشبو،

لێؠۅڔۮۅ

راخ: خەم، كۆڤان، قەھر، خەڧەت، پەۋارە، مەينـەتى، گمان و ئەندێشە

راد؛ به خشهر، جواميّر، نهجيب، شهريف، بويّر، نازا، دليّر، حهكيم، بيرمهند، فرمزان

راد: بەرگر، نەھێڵ، دوورخەرەوە، رێگەنەدەر

رادار: رادار، نامرازیکه به کهلاک ومرگرتن له شهپوله له دریوهکان پیگه و شوین و بمرزایی و دووری شتیک له ناسمان یا زموی دیاری دهکات و بههوی شهم شامرازموه فرینی فروگهکان پیگه و ناستی بهرزی شهوان نهسمر زموی دیاری دهکریت

رادع؛ بەرگر، نەھێل، رێگەنەدەر، ئەمپەر، رێگر رادكار؛ بەخشەر، جوامێر

رادمرد: بهخشمر، جوامیّر، دلیّر، بویّر، بیرمهند، زانا رادمنش: بهخشمر، جوامیّر، دلّ گهوره، دلّ فراوان رادن: ۱- زهعفمران ۲ - سووری تیّکملّ به زمردی

راده: ۱- بمرژمومندی، سوود، دمسکموت، فازانج، داهات، نهو فازانجهی به کهسیک دمبریّت ۲- ناست، راده، نهندازه

رادیساتور: رادیساتۆر، شوینی همانگرتنی نساو لسمناو ممکینمدا

رادیکال: رمگ، رمگی، ریشهیی، بنـمرِمتی، پـهیومندیـدار بـمرِمگی شتیّك

رادیو: رادوی، رادیو، دهسگای ومرگری شهپوّلهکانی دهنگ که لهناوهندی نیّرمرهوه بلاّو دهکریّتهوه، به کارهبا یا پیل کاردهکات. لهسمر دهستی مارکوّنی فیزیسیهنی ئیتالیایی (۱۸۷۴ – ۱۹۳۷) دوّزرایهوه و داهیّنرا

راز: نهـێنی، ســـڕ، راز، هــسهیهکی شــاراوه لــهناو دلّــدا، ئەوەى دەبێت بە نهێنی بمێنێتەوە، سرٍ

راز: ومستا، بهننا، هورکار، ثهومی کاری دروست کردنی خانوبهرمیه

رازبان: رازدارن سړ پاريز، نهينۍ پاريز، خاوهن راز

ر**از پوشیدن:** سر پۆشین، نهیّنی فهشارتن، نهدرکانندنی نهیّنی

رازدار: رازدار، ئەومى سر و نهيننييەكان نادركينيت

رازدان: راززان، نهێنی زان، شهومی له نهێنی سا رازێٍك ناگاداره

رازق: رۆژى دەر، رۆژى گەيەنـەر، و يـەكێك ئـەناوەكانى خوا

رازقی: ۱- لاواز، سست، بنهیز ۲- تری کشمیشی، جؤری تری که دنکهکانی ورده ۳- شهراب، باده، مهی ۴-جؤره گونیکه

رازگردن: نهیّنی وتن، سر درکاندن، وتنی نهیّنی دنّی خوّ له گهن کمسیّك، چپه کردن، سرکه کردنن به هیّواشی به گویّی کمسیّکدا چرپاندن

رازگسشادن: نهینی درکاندن، سر ئاشکرا کردن،

دەرخستن و ئاشكرا كركنى نهێنى

راز گفتن: درکاندن، درکانن، وتنی نهیّنی کهسیّك رازنج: بروانه رازیانه

رازو نیاز: راز و نیاز، راز و نیازی خوّ له گهل کمسیّکدا باس کردن

رازه: نهینی، سر، قسهی شاراوهی ناو دل

رازيام: بروانه رازيانه

رازیانج: بروانه رازیانه

رازیانه، رازیانه، رازیانه، گیایه کی بؤنخوَشه بوّ دورمان دم*شیّ*

رازینه: پلیکانه، پئ پلیکه، قادرمه، ریدرهوی ژوور یا سهربان که پلیکانهی ههبینت

راژ: خمرمان، خمرمانی سور کراو، خمرمانی به بادراو راست: 1 - راس، راست، دژی خوار 2 - راست، وتبه یا قسمی راست، دژی درو 2 - بمرابمر، یمکسان، به یمك راده، به یمك ئمندازه، تمواو، دروست

راست : راستی، راسا، راستا، پنچهوانهی خواری، ۲-راست، لای راست، دژی چهپ^۳- درنژایی، له راستایی راستاد: موچه، جیره، کرنی رؤژانه یا مانگانه، ههیفانه راست آسان: سازگاری، هاوناههنگی، سازان، گونجان، ههنگردن، یهکسانی

راست آوردن: راست کردن، ریّکخستن، ریّك کردن، سامان دان

راست انداز: راست هاویژ، نهوهی تیر له نیشانه بدات، تیرهاویژی شارهزا، دمست راست

راست بالا: بهژن بهرز، بهژن ریّك، بالأبهرز

راست بر: راست بهر، رینوینیکهر، ری نیشاندمر، شهومی یهکیتر بو سهر ریگای راست دمبات

راست بسین: راست بسین، راستی بسین، شهومی راستی دمبینیّت و لایهنگیری له راستی دمکات

را**ست پا:** ومستاو، بـه پێوه ومستاو، راومستاو، لمسـمر پێ، سمرپێ

راست پیمان: خاوهن به نین، به نهمهك، نهوهی پمیمانی راست بیّت

 راضي: شادمان، رازی، خوّشحال، رمزامهند راضیه: بهدل، پهسهند، خوّش

راعی: ۱- شفان، شوان، ئهو کهسهی ناگای له مهر و مالاته ۲- سهروک، سهرپهرهست، گهورهی هوز یا تایمفهیه ک

راغ: مێرگەلأن، چيمەن، سەوزەلأن، سەوزايى، دەشت و دەر، داوێنى كێو

راغب: خوازيار، تامهزرۆ، ئارەزومەند

ر**اف:** مەى، شەراب، بادە

رافد: ۱- هاریکار، یاردهدمر، بهخشهر، ۲- جیگر، نهومی له نهبوونی پاشا جیگری نهو بیت

رافع: ١- ههلگر، بهرزكهرهوه ٢- سكالأكمر، شكاتكهر رافد: خهوالو، خهوتو، نوستو، خهو ليكهوتو

راقص: سەماكەر، چۆپىكەر، ئـەوە*ى س*ـەما و ھەڵپـەركىّ دەكات

راقم: نووسەر، دانەر، نووسەرى كتێب يا نامە ...

را**قى:** خوێندەوار، بـەرزڕۆ، ئـەوەى پلەكانى خوێنـدنى بالأى بريبێت، سەركەوتو، زانا، پێشكەوتوو

> ، راك: بەران، پەزى نێر، قۆچ، نێرەمەر

راك: ئاوخۆرى، دمڤرى دارين بۆ ئاو خواردنموه

راك؛ بهن، پهت، ئەوەي بۆ درومان بەكارى دەبەن

راكاره: قەحبە، داويّن پيس، گاندەر، ژنى حيز راكب: سوار، سواره، سوار ئەسەر ئەسپ يا وشتر

راکد: نارام، بی جوله، بی بزاوتن، سرهوتو، همر شتیك

که له شوێنێکدا مابێتهوه و له جووڵهکهوتبێت وهك ئاوی ومستاو، پهنگاو، مهن، راومستاو

راكع: كورنوش بهر، سهردانهويّن، له خوّبوردويي

راگ: ئاواز، گۆرانى، رابورادن، خۆشى

رال: پرخه پرخ، مرخه مرخ، مرخه

رام: رام، شارام، دهستهموّ، دهسهموّ، دهسهلّین، هـیّمن، هیّدی، ولّی، همقوت

رام: رام، ناوی یهکیک له خواکان له نایینی زمردهشتی ناوی روّژی بیست و یهکهم له ههر مانگیکی ههتاوی رامح: رم وهشیّن، رمدار، خاوهن رم راست داشتن: راست زانین، به راست گومان کردن، باومرکردن به هسهی یهکیک

راست دل: دلباك، دل ساف، ساده دل

راستر: راست تر، دروستتر

راست رو: راست رمو، نهوهی به ریگای راست دا دمروات راست ساختن: راست کردنهوه، له خواری دمرهینان کردن، راست کردنهوه

راست شدن: راست بوونهوه، ههستان، به پێوه ومستان **راست شمـردن:** بمراسـت زانـين، بـاومڕ پێػـردن، بـاومڕ

کردن به هسهی یهکیک راستکار: راست کردار، راست کردهوه، باك، دهسباك،

ئەمىن

راست کردار: راست کردار، دهسپاك، چاکهخواز

راست کردن: ۱- راست کردن، راست کردنهوه، له خواری در هینان ۲- سهقامگیر کردن، جیگر کردن به هیز

کردن، ناماده کردن، تهیار کردن

راست گفتار: راست وتار، راستگۆ، راست بێژ

راست گفتن: راست و تن، راست بنیژی، راستگؤیی، بمرابمری درو کردن

راستگو: راستگۆ، راست بیْرُ

خور و رموان

راستی: راستی، راست بون، دژی خوار و خیّچی

راستهانی، راستی، راستینه، راستهاینه، راسهانی، راستهانی

راسخ: سمقامگیر، بمهیّز، پایمدار، جیّگرتو، جیّ کموتو راسم: موّرکهر، واژوّکهر، رمسم کهر. و به مانای شاوی

راسي: سمقامگير، بمهيّز، پايهدار، جيّ كموتو

راشی: ریشوهدمر، بمرتیل دمر، نموهی بمرتیل دهدات بوّ ثمنجامدانی کاریّك

راصد: چاودیّر، پاسهوان، ئەستیّرەناس كـه ئاگـادارى و جاودیّرى ئەستیّرمکان دەكات

راضع: شیرخوّره، شیرخوّر، منالّی شیرخوّره. و بهمانای پیاوی پهست و سوك

راضعه: شیرخوّره، شیرخوّر، کچی شیرخوّره

رامـش: ئاسودەيى، ئارامى، ئاسايش، بــه مانــاى ئـاواز و گۆرانى و خۆشى بـه كار دێت

رامشت: بروانه رامش

رامشگاه: ناسایشگه، شویّنی حهوانهوه، شویّنی پشودان رامشگر: لوّتی، ستران بیّژ، گوّرانی خویّن

رامشى: سترانبيْرْ، گۆرانى خويْن، گۆرانى بيْرْ، لۆتى

رامق: هەژار، **چاوچ**نۆك، بەخيل، رژد

راموز: ۱- زمریا، دمریا، دملیا ۲- نمونه، بنهرمتی همر شتیک، بنجینه

رامی: هاویدژهر، تیرهاویدژ، بمرد هاویدژ

را**میار:** شوان، شفانن ناگاداری ناژهڵ، رامیار

ران: ران، ئیت، کاماخ، له ئەژنۇ بەرەو ژوور تا سمتن رەھن

راندمان: بههمر، داهات، کارکرد، نهندازهی کاری به کمان ده کاری به کمار کمانی دهزگایمه کار به دروات دمروات

رائدن: ۱- دوور کردنهوه، دمرکردن، دوور خستنهوه، تاراندن، دمرناندن، دمرئیخستن، بهزاندن، دانهغار ۲-

لێخوړین، بمړێ خستن، بردن، بمړێ بردنی چوارپێ یا کەرمستەکانی گواستنەوە، ئاژوتن

رانکے: بالو، بالیف، کمژ و بان گوریسی بن کلکی بارهبهر، بالی

راننده: ليْخور، ناژۆ

راود: لمومرگا، مێرگ، زموی پهست و بمرز که گیایی

زۆرى لى روابيت، چەروان

راورا: ژیشك، ژیژو

راوك: پالْويْنه، پالْونه، پالْويْنكه، ئـمو دمڤـرمى شـمرابى

تيا دمهالٽون

ريباز، ياسا

راووق: بروانه راوك

راوی: هسه که ر، چیر ۆك بنز، گنرهوه ی هسه یا چیر ۆك یا شنعر له ناو کۆر و کۆبونه وه کاندا، گنرهوه، بنزمر راه: ۱- رێ، را، رنگه، شونن که خه لك ها تو چوی لنده که ن، داده، شه قام، خیابان ۲- رێ، رهسم، شنواز،

را آب: ئاومرِق، ريْرِموى ناو، رووبار يا جوْگەيەك كە ئاو ليّومى بروات

راه آموز: ریبهر، ری نیشاندمر، رینوینیکمر

راه آورد: دیاری، خهلاتی، دیاری سمفمر، پیشکمشی را آهسن: ریگهی ناسس، شهو ریگهی که تایبهشه سه

هاتوچۆ كردنى شەمەندەرفەر

راه افتادن: ۱- بمریکهوتن، رؤشتن، رؤیین، چوون ۲-وهگهر کهوتن، به گهر خستن، بهمانای خستنه کاری دمزگا و نامرازهکان

راه انجام: کهل و پهل، کهل و پهلی سهفهر، شتومهکی گهشت

راه انداختن: بمرِی خستن، بمرِی کردن، کمرمستهکانی گهشت بو یهکیّك ناماده کردن و ناردنی، خستنه گمرٍ، وهگهرخستن، کار پیّکردن

راهسب: راهیب، ترسهنوّك، ترساو، خواپمرمست، خوّباریّز، دیّر نشین، شهومی له دیّردا دادمنیشیّت و خوابهرمستی دمکات

راهبان: ريدار، پاسهواني ري

راهبر: رێبهر، رێ نيشاندهر، رێنوێنيکهر، رابهر

راه بسردن: رێ بسردن، رێ دهرگردن، بـ ه رێگـ ه زانـين، زانيني شتێك يا شوێنێك

راه بریدن: رێ برین، رێگه برین، رێ پێوان، گهشت کردن، سهفهر کردن. به مانای رێ برین و بونه لهمپهر بۆ کهسێکێکش دێت

راه بند: ۱- ریگر، ریدار، ری بهند، جهته، دزی سهر ریگا۲- ریدار، پاسهوانی ریگاوبان

راهبه: راهیبه، ژنی خواپمرمست، نهو ژنهی له ناو دێـر دا دادهنیشێت و خوا پمرمستی دهکات

راه پیما: رینبوار، رێ پیّو، گهشتیار، سمفمرکمر، شمومی به ریّگایمکاد دهروات. و بهمانای بلمز و تیژپێ

به ریسید - موروت و بدمانی بسر و میرپی

راهتوشه: تویشو، توشو، نازووخهی سمهمر و گمشت راه جو: ریبوار، نموهی به دوای ریگادا دمگمریت

راه حاجیان: کاکیشان، کاکهشان

راه خفته: ریّی دریّژ، مهبهست له ریّگهی دوور و دریّژه

راه دادن: رێ دان، رێگه پێدان، موٚڵڡتی تێڽـمڕين دان، رێ کردنهوه، رێ چوٚڵ کردن

راهدار: ریّدار، پاریّزمری ریّگا، پاسهوانی ریّگا، بـاجگر، ئهو کهسهی باج ومردهگریّت

راهدان: رینزان، نهوهی ریکا دمزانیت، شارمزای ریکا، ریبهر، رینیشاندمر، رینوینیکمر

راهزاه: رێ رێ، رازا، خهت خهتی، پارچه یه جهل و

بمرگیّك که خهتی رهنگین و باریکی تیا بیّت راهرو: ریّـرِهو، گهشتیار، ریّبوار، ئـهوهی بـه ریّگایـهکاد

و حرو، ریبرو، مصنیار، ریبوار، تموهی به ریکایه کاد دمروات، ریبار

راهرو: ریّرمو، دالآن، رارمو، ریفنگ، ریّگای هات و چوّ را**هزدن:** ریّ برین، برینی ریّگا و بان له دمشت وبیابان و تالانی کردنی گهشتیاران، ریّگری، دزی، چهتهیی

راهرن: دز، ریگر، ریبر، نهوهی له دهشت و بیاباندا ریگه له خهلک دهگریت و رووتیان دهکاتهوه

راه سسازی: ری دروست کردن، ریگه دروست کردن، دروست کردنی ریگا و بان

راه شــنـاس: رێ نــاس، رێـزان، رێ بــهر، رێ نيــشاندمر، ئەوەى رێڰا به باشى دەناسێت

راه کردن؛ ۱- رێ کردنـهوه، رێ چـوٚڵ کـردن، رێ دان،

ريّگه پێدان^۲- رۆشتن، رێېړين، رێ پێوان

راهگان: خۆرایی، بهلاشه، مفت، شتنك که له رنگادا بیدۆزنهوه، و ههرچی که مفت و خۆرایی به دمست

را**هگذ**ار؛ بروانه را**هگذ**ر

راهگسذر: ریبوار، ریبار، ریبگار، شهومی له ریگایهك

هاتوچۆ دەكات

راهگذر: ریّرِهو، ریّگا، ریّباز، نهو ریّگایهی هاتوچوّی نیّدهکهن

راه گرای: ریبوار، گهشیتار، ریبار

راه گستر: خوشرهو، بلمز، ئەسپ يا ئىسترى تىرپى

راه گشا: رێ کمرموه، نموم*ی* رێگا دمکاتموه

راهیگیر: ریّگر، دز، ریّبر، جهته

راهنامه: رئ نامه، سمفهرنامه، گهشت نامه، نهخشهی ریّگا

راه نشین: ری نشین، هه ژار، سوالکهر، بی مال و حال راهنسا: ری نیساندهر، رینوینیکهر، ریبهر، پیشهوا، سهرکاروانی، نههوهی ریگا دهناسیت و نیسانی کهسانیتری دهدات

راهنمون: رێنوێن، رێ نیشاندمر، رێبهر، پێشهوا، ئـهومی رێگا بزانێت کهسانیتر رێنوێنی بکات

راهنورد: رێ پێو، نێردراو، پهيك، رێبوار، نهسپ يا ئێسری تيژبێ

راهوار: رمهوان، رمهوال، خوشرو، نهسب یا نیستری رموان و تیژپی

راهواره: دیاری، پیشکهشی، خهلاتی، دیاری سهفهر راهی: بهریکهوتوو، روّشتو، چوو، ریّ نشین، سوالکهر، له کوّندا به مانای نوّکهر و غولام و نیّردراو دههات رای: ئهندیّشه، بیر، باومر، دهنگ، بیرورا، را رای: راجه، نازناویّکه لسه کوّنسدا بسه مسیر و

فەرمانرەواكانى ھێنديان دەدا رايت: بەيداخ، ئالا، پەرچەم، نيشانەى ھەٽواسراو لە

ربید، به بدیداری سال که به به بیشانه ی هه نواسراو که شوینیک، تالای سوپا

رایج: باو، بلاو، رموا، پوڵ یا کالأیهك کهکرپیاری همبیّت رایح: بوّندمر، بوّنکمر، بوّندار

ر**ا يحه** : بۆن، بۆنێك كـه بـهلوت بگـات ج خـۆش بێـت ج ناخوّش

رایزن: راویزگار، راویزور، راوینزیار، راویزکهر، ک*هسی*ك که له کاریّکدا راویزی لهگهاندا بکهن

رایش: رایش، ناویکه خهلکی نالمان لمسمردهمی نیمپراتوری به ولاتهکهی خوّیان دهوت

رایسشتاگ: رایستاگ، ئهنجومهنی نیستمانی ثالمان لهسمردهمی نیمپراتوری تاسمردهمی هیتلمر

رایض: رامکهر، دهستهموّگهر، رام کهری نهسپ یا ناژهله ومحشیهکان

رايسق: ساف، بـاك، بـي غـەش، پەسـەند، بـەدل، دلگـير،

جوان

رایکا: کور، کوری جوان، خوشهویست، دهزگیران، ئهویندار،

رایگان: خۆرایی، مفت، مفته، بی پاره، نهوهی خۆرایی بهدهست بیّت، نهوهی بی پاره بیدهن به کهسیّك رایگان خوار: مفتهخوّر، سوالکهر، دروّزه

رئالیست: ریالیست، را*ستی* بین، راستی خواز، لایهنگر و شو<u>ن</u>ن کهوتووی رئالیست

رأس: سەر، دانە، بۆ چوارپىكان، يەك ئەسپ، يەك سەر

رۆساء سەرۆكەكان، گەورەكان

رافت: دلّ رمحمی، دلنهرمی، میّرهبانی، بهزهیی، زك پیّ سوتان، خوّشهویستی

رئوس: سەر، سەرەكان، بۆ ئاژەئەكان،وەك دەئيّن دە سەر

ئەسپ

رئوف: دٽنمرم، بەبەزمىي، بەخشەر

رأى: ئەندێشە، بير، بيرورا، را، هزر، چارە، باومر

رؤیا: خەون، ئەوەى لە خەودا دەبينريت

رؤیت: ۱- بینین، دیتن، بینین به جاو۲- بینین، دیتن،

چاوپێکەوتن، نيگا، روانين

رئيس: سەرۆك، گەورە، سەروەر، پێشەوا، سەردەستە، سەرپەرەست گەورەى ھۆز

رئيس الوزرا: سمروك ومزير، سمروكي ومزيرمكان

رئيس جمهوري: سەرۆك كۆمار، سەرۆكى كۆمار له ولأتـه كۆماريەكان

رب: خوا، الله، ئافرينهر، خالق، خولفينهر، خاوهن،

خوادن، خودا، رمب

مەي، بادە

رب: روب، دۆشاو، گوشراوی تریّ، یا همنار یا تهماتـه یا

هەر شتێکيتر كە بيكوڵێنن تا خەست ببێتەوە

رباب: ھەور، ھەورى سپى

رباح: ۱- به چکه بزن ۲- مهیمونی نیر

رباح: ۱ - سود، هازانج، دمسکهوت، دمسهات، ۲ - شهراب،

, ,

رباخوار: سوخوّر، بارمخوّر، ئهوهی سودی پاره دهخوات رباط: رشته، بهند، ئهوهی شتیّکی بهی شتیّکیترهوه پیّ پهیوهست دهکهن

رباع: خانو، سهرا، مال، خانوبهر

رباع: باشي، جاكي، نه حوال چاكي

رباع: چوارێنه، چوارينه، چواردانهيي

رباعی: چواریّنه، نهوهی له چوار بهش بیّکهاتبیّت

رب الارباب: خوای خواکان، نافریّنهر ربانی: خواناس، خوابهرمست، خوّباریّز، باریّزکار

ربایش: رفاندن، فراندن، بردن به دزی خاومنهکهی ر**باینسده:** فریّنهر، رفیّنهر، شهومی ششیّك بـه دزی

> . خاومنهکهیهوم دمرفیننیت

رباییدن: رفاندن، فراندن، دزین

ربح: سود، قازناج، داهات، دمسهات، بههره

ربس: ۱- نارموا، نهشیاو، کاری خراب^۲- فراوان، فره، زوّر، زیاد

ربط: ۱- پهيومند دان، پهيومست كرد، بهستن ^۲-

پەيوەندى، پەيوەستى

ربع: چارەك، چاريەك، چواريەك، يەك ئەسەر چوارى شتىك

ربع: مال، خانو، سهرا، گهردك

ربع: ومستان، درمنگ کردن، جاورِیّ بون، چاومنوارِی، چاومنوّری

ربقه: ئالقەي تەناف، گرى

بن: رمبهن، نازناوی پیشهواکانی جوولهکه

ربو: ۱- پشته، تهپه، تهپوّلکه ۲- تهنگی نهفهس، ناسم، ههناسه تهنگی

ربوب: زرکور، کور که له میردی پیشوتری ژن بینت ر**بوبت:** خوای، خوایهتی

ربوخه: خوّشی، چیّژ، شادی، شادمانی، خوّشحالّی، و چیّژیّك که له جوت بون له گهلّ ژن به پیاو دمبریّت

رپودن: رفاندن، فراندن، بردن، قاچاندن، دزین، بردن

به دزی خاومنهکهی ر**بون:** بیّعانه، پیّش بایی

ر**بوه:** زموى بمرز، تەپە، تەپۆلكە، تەل

ربوه: ژومارهی زۆر، دههمزاری، ژوماریهك که نزیکهی

دمهمزار كمس بن

ربه: رمب، خوای ژن، همر بتیک که به شیوهی ژن

دروست كرابينت

ربینه: دیدموان، زیرم<mark>ف</mark>ان

رپیب: زرکور، ئەوەى كە كورى راستەقىنەى بياو يا لە

تۆوى خۆى نەبيت

رېيېسه: پەرەستار، دايـەن، تايـەن، لەلـە، كـچى ژن لـە

مێردێػۑڗ، زڕػڿ

ربیثه: ۱- بهربهست، لهمپهر، ریکهگر، ریکر، نههیل

۲- مەكر، فريو، تەلەكە، فيْل

ربیع: بههار، ومرزی بههار

ربیعه: ۱- باغچه، گونزار، میرگهلان۲- تویشودان، ۳-خـود، کــلاوی ناســنین۴- نــاوی هــوزیکی عــهرمب

لمسمردهمی نمزانی که لمهۆزد گموره وناودارمکان بون

رپتسیون: دوباره، دوباره کردنهوه، دوپات، پیاچونهوه رپرتسوار: پیرست، یـهکتربر، دهفتهری نویننمرایـهتی،

دمفتریّک که بهپنّی پیتهکان دابهش بکریّت بوّ توّمار کردنی ناو یا حسیّب یا بابهته جیاوازهکان

ر**پورتاژ:** همواٽنٽِرى، هموالدمرى، كۆكردنـمومى هـمواڵ

و پهيام له لايهن پهيامنيّرهوه

رپورتر: همواٽنٽِر، پهيامنٽِر، همواٽدمر

رت: رووت، هووت، بی جل و بهرگ، روت و هوت، خانی، جؤل، پهتی، کووت، زهلووت

رتبه: بله، پایه، پێگه، شوێن، دمرهجه، شان

رتق: بمستن، داخستن، دوورین، دووراندن

رتم: شكان، شكاندن، كوتان، لهت لهت كردن، ورد و پرد

کردن، باریك کردن

رتوب: سهقامگیری، خۆراگری، لهسهر پی بون

رتوش: دمسکاری، چاکسازی، دمسکاری کردنی شتیك

دوای دروست کردنی

رڤ: كۆن، رزاو، شەق و شر، دراو، كۆنە

رثاً: شین، گریان، شین و شهپوّر بهسمر مردو

رثاثت: كۆن بـون، رزان، دڕان، كۆنـەبونى جىل وبـەرگ،

دۆنى، شەق و شرى

رج: ريز، سەف، بەپەنا يەكەوە

رج: جوولاندن، تەكاندن، لەقاندن، تەكاندان رجاء ھيواداربون، ھيوادارى، ئوميّدەوارى، چاوەنوارى

رجاءِ ناوچه، بهش، لا

رجاحت: ۱- زوربون، فراوان بون، زیاد کردن، هورس

بون ^۲- زۆرى، فرەيى، فراوانى

رجاف: ۱- بی شارام، بی شوهره، نهسرهوتو ۲- حهشر، روژی حهشر، پهسلان

رجال: پياو، پياوهكان

رجال: پیاده، به پێ، دژی سواره

رجب: ردجهب، مانگی حهوتهم له سائی کؤچی مانگی پیش شهعبان

رجمان: زۆربون، فراوان بون، فرمیی، لەپیّشی، زۆری

رجز: پیسی، بت پهرهستی، ئازاب، ئازار

رجسس: پیسی، گلاوی، ناپاکی، گوناح، تاوان، کاری فیزمون و خراپ

رجع: گەرانەوە، قەگەريان، ھاتنەوە، دووبارە گەرانەوە

رجع: ۱ - ودلام نامه، پهرسڤ نامه ۲ - باران که دوای

باران بیّت^۳- سود، داهات، قازانج ^۴- سهوزه، سهوزهی معلی

رجعت: گەرانەوە، قەگەريان، گەرانەوە بەرەو دونيا

رجسف: جوولانسدن، تەكانسدان، لەھانسدن، بزوانسدن، جوولانسدن، جوولانسان، لەرين

رجفه: زموى لمرزه، بومه لمرزه، بولمرزه، زمارهله

رجل: پیاو، نیرینهی مروّهٔ

رجسم: ١- رهجسم، بهردباران، سهنگسار كردن ٢- جنيّودان، جويّن دان٣- دهركردن، دورخستنهوه، لهخوّ

دوور کردن

رجوع: گەرانەوە، قەگەريان، دوبارە ھاتنەوە

رجولت: پیاوی، پیاوهتی، ئهوپهری پیاوهتی

ر**جولیت:** بروانه رجولت

رجیل: پیاو بچوك، گرده پیاو، خره پیاو، پیاوی چکۆله

رخت: ۱- جل، جل وبهرگ، لیباس، سیپال، پؤشتهمهنی، پؤشاك، همهر شمتیكی شمیاوی لهبمهر كمردن ۲- كمالا، شتومهك، چتمهك، كهل و پهلی ناو مال

رخت از جهان بردن: مردن، نهمان، کۆچى دوايى رخت افكندن: باروبنه خستن، نيشتهجي بون

رخت بربستن: نامادهبون، خوّ بيّجانهوه، خوّ تـهيار كردن، سهفهر كردن، مردن

رخت برچیدن: کۆچ کردن، کۆچاندن، سەفەر کردن رختخسواب: قەرەويللە، تسەختى خسە،جيگا، ئسەوەى لەسەرى دەخەون

رخت شو: جل شۆر، ژن یا پیاو کهکاری شـۆرینی جـل و بـهرگـه، گازر، قهسار

رخت شویخانه: گازرگا، جلشۆر، نـهو شوێنهی جـل و بهرگی تیا دهشۆرن

رخ دادن: روودان، روویدان، روودانی کار یا بابهتیّك

رخسار: روو، روخسار، هیافه، دهم و چاو، روی، روالمت، سکوّم، بیچم

رخسش: روونساهی، روونساکی، روّشسنی، درموشساومیی، رمنگدانهومی نور

رخش: رمخش، سوور و سبی تیکهلاّو، نهوهی به رهنگی سوور و سبی بیّت

رخش: رمخش، ئەسپ، ئەسپى رەسەن، ناوى ئەسپەكەى رۆستەم پالەوانى ئەفسانەيى ئۆران

رخشا: رهخشان، درهوشاوه، درهخشان، تابان

رخشان: درهخشان، درموشاوه، تابان، رهخشان

رخشیدن: درموشین، درموشیانهوه، نوردانهوه، تیروّژك دانههه

رخص: همرزانی، همرزان بون، ئمرزان بون

رخص: نەرم، ناسك، نازك

رخصت: ۱- ناسانی، سوکی سانایی، هاسانی ۲- نیزن، مؤلّمت، دمرهمت

رخ گرداندن: بشت تێكردن، ئاوڕ دانموم، روو تێنمكردن

رجیم: رهجم کراو، بهردباران کراو، سهنگسارکراو

رچک: قرهینه، قلبینه، قرب، نهو با دمنگدارهی له قورگهوه دیتمدمر

رحسال: ١- كورتسان دوور، كۆپسان دوور ٢- گسهرۆك،

گهشیتار، نهوهی زور دهگهریّت و گهشت دهکات

رحاله: گەشـتيار، گـەرۆك، دنيـاپێو، ئـەوەى بـەدنيادا دەگەرێت

رحلت: کۆچ، کۆچى دوايى، مىردن، مىر، نــــمان، گيــا دەرچون، سەفەر

رحم: بهزهیی، میّرهبانی، دلّنهرمی، زك پیاسوتان، دلّ سوّزی، دلّ رهحمی

رحم: ۱- منالان، منالدان، شوینی منال لهناو سك ۲-خزمایه تی، نزیکی، ناشنایه تی

رحمان: رمحمان، بمخشمر، يمكيّك لمناومكاني خوا

رحمت: بمزمیی پیا هاتنهوه، دلّ بوّ سوتان، زك پیا سوتان، دلّ نمرمی، دلّسوّزی

رحى: ئاش، ئاسياو، بمرداش

رحيب: ١- بەربلاو، بەرىن، شوێنى بەربلاو٢- زۆرخۆر، تێرنەخۆر

رحيق: ساف، پاك، بئ غەش، بى گەرد، شەرابى بى غەش

رحیل: کۆچ کردن، رۆشتن، كۆچاندن، كۆچ

رحیم: رمحیم، میرمبان، بهخشمر، یهکیک نمناوهکانی خما

رخ: رو، روخسار، روالهت، دهم و چاو، لايهك له روخسار

تا ژێر چەناكە

رخ: رەخنە، كەليّن، قەلش، قەلشت، كەلشت، درز

رخاء نمسیم، شنه، بای فیّنك كه هیج نملمریّنیّتموه

رخام؛ مەرمەر، بەردى مەرمەر

رخامت: نەرم بون، سانما بون، ھاسـان بـون، رەوان بـون،

نمرم و سانا بونی دمنگ یا وتار

رخمه: لاشخۆر، مردارخۆر

رخنه: رمخنه، كون، كەليّن، قەنشت، كەنشت، جاك،

دمرز، کهلیّن و دمزری ناو دیوار رخنه: کاغمز، هاهمز

رخن افكندن: درز تيكردن، كمائين تيكردن، قمانشاندن،

كەلشاندن، دوبەركى نانەوە، جياكردنەوە، ئاژاوە نانەوە

رخنه جو: رهخنه کهر، چارهسه رکهر، دهرمان کهر

رخنسه کسردن: رمخنسه کسردن، درزانسدن، قه لشاندن، لهشتیکدا کون وکه لین دروست کردن

رخو: نهرم، سست، نهرم و سست له همر شتيك

رخوت: نەرمى، سستى، ھاسانى، سانايى

رخیدن: ههناسهبرکی، توند ههناسه کیشان، ههناسه برکی له توند روشتن یا ههانگرتنی شتی هورس

رخیص: ۱- همرزان، شمرزان، کهم بایی، کهم بهها۲-

نەرم، ناسك

رد: شوێن، شوێن پێ، شوێنموار، نيشان كـه لمشـتێك يـا

لەسەر شتێك ہمێنێتەوە رد: جوامێر، بەخشەر، ئازا، دلێر، بوێر، چاونەترس

رد: گمراندنموه، دانموه، پیدانموه، بردنموه

رد: بێکاره، هيچ کاره، فيروٚ، لمناوچو

ردا وعابا، بالأپوْش، همر جل و بمرگێك كمبهسمر جل -

و بەرگى تر لەبەرى بكەن

ردائت: فیرِ وْجون، لمناوجون، فموتان، فموتیان، فیروّیی، ریسوایی، بمستی

ردزدن: شوين كهوتن، شوين پئ ههاگرتن، بهدواى

نیشان یا شویّنهواری کهسیّك یا شتیّك گمرِان

رد شسدن: تێپ مړين، رؤشتن، جون، تێپ مړبون۲-

ومرنهگیران، پیّ رازی نهبون، دمرنهچون

رهع: رێ گـرتن، نههێـشتن، رێ لـێ گـرتن، بـمرگرتن، گمراندنهوهی کمسێك له شتێك یا کارێك

ردف: لایــهنگیری، شــوێنکهوتن، بــشت ســهری کهســێك

سواربون

ردف: لایسهنگر، شسویننکهوتوو، نسهوهی پسشت سسمری کهسیکیبر سوار بوبینت یا لههشت سمری نهودا بروات

رد كردن: ۱- ناردنهوه، ومرنهگرتن، پئ رازى نهبون، گهراندنهوه ۲- تيپهراندن، دمركردن، كهسيك يا شتيك له شوين يا ريگايهك تيپهراندن

ردم: بهستن، داخستن، پێوهدان، گون برين

ردوکسیون: کهمی، کهم کردن، کهمبون، دابهزین

رده: ريز، سمف، بهپهنا يهكهوه

رده: هه نگه راوه، گوم را، گه راوه نه دین، به و خه نگانه یان ده وت کسه دوای مردنی پیغه مبی ر نه سسه رده می خه لافه تی نه بوبه که رنه دینی نیسلام پاشگه زبونه وه رده بندی: ریز به نیدی ریز کردن، ریک خستن، دابه ش کردنی ناژه ل و روه که کان به ریز

ردى: بالأپوْش، عابا

ردياب: شويّن هـملگر. دۆزينـموه شويّن پـێ يـا نيـشانى كمسيّك يا شتيّك

ردیف: ریز، سمف، پشت سمری یهك، چهند کهس یا شهند شت که پشت سمری یهك بن

ردالت: ناكمس بون، پمست بون، ريسوا بون، سوك بون،

پەستى، ناكەسى، ناپاكى، سوكى، ريسوايى .

رذل: بهست، ناکهس، ناپیاو، سوك، ریسوا، هَیْـزمون، ناحه:

رذیل: رمزیل، پمست، خمسیس، وناکمس، ریسوا

رذیلت: پەستى، سوكى، ريسوايى، ناكەسى، نامرۆڤى

ر: ۱- رهز، بباغی تـرێ۲- رهز، تـرێ، بنـه تـرێ، مێـو، داری ترێ

رژار: برنج فروّش، ئەودى كارى فروّشتنى برنجه

رزاق: رۆژى دەرن رۆژى گــهيێن، ئــهوەى رۆژى و رســق دەدات. و يەكێكە لەناوەكانى خوا

رزان: ریّزان، رهزهکان، داری میّو

رزانت: ۱- سهنگینی، هورسی، بهریزی، ریزداری۲-

گرانباری، خۆراگری، ھێواشی، لەسەرخۆيی، بەرێزی

رز: بەلا، بەلاي گەورە

رزبان: رمزبان، رمزفان، رمزوان، شمومی ناگاداری رمز و باغی تری دمکات

رزبر: رمزبر، داسیکی بوچکه لقه زیادهکانی میوی پی بەرگرى، بەرگە گرتن دەبرن، مێوبر

رزين: ميو، دارميو، نهمامي ميو

رزداق: دێ، گوند، ئاومداني، لادێ، دێهات

رزرو: پاشـهکهوت، پهسـهنداز، کــۆکراوه، خرکــراوه،

گلدرياوه، گلدراو

رزق: رسق، رزق، رۆژى، ھەرجى كە كەنك و سودى لى

رزم: شەر، جەنگ، ھەرا، كۆماند

رزم آرا : شەركەر، بوير، نەترس، بەزات، دلير لەشـەر و

رزم آزما: شمردیتو، شمرکمر، ئمومی شمر و گۆرمپانی شمرى بينيبيت

رزم آزموده: بروانه رزم آزما

رزم آور: شەركەر، شەرقان

رزم توز؛ شەركەر، شەرقان

رزمجو: شەركەر، شەرقان

رزمخواه؛ شمركمر، شمرفان

رزم ديده: شمر ديتو، شمركمر، شمرفان

رزم زن: شەركەر، شەرقان، شەرانى

رزمسساز: شمهرفرؤش، ئموهى شمور هه لايسيننيت،

ئاژاوەگێر، فيتنەچى

رزمكار: شمركمر، شمرفان

رزمگاه: شمرگه، گۆرمپانی شمر

رزمه: بوغچه، بوهچه، بوخچهی جل و بهرگ، تای باری

رزم يوز: شەركەر، شەرقان

رزم يوش: شمركمر، شمرفان

رزنانس: دەنگدانەوە، دەنگدانەوەى دەنگ

رزه: ئالقه، ئالقهى درگا، ئالقهى بزمارى شوول

رزینه: بهلا، بهدبهختی، بهلای گهوره و دژوار

رزیدن: رمنگ کردن، رمنگ تی ساوین، رمنگ کردنی

جل و بهرگ و قوماش

رزير: گرمه، دهنگی ههورهتریشقه

رزيسستانس: خوراگري، پايهداري، دهوامن سهبر،

رزين: بمريّز، ريّزدار، سهنگين، قورس، بههيّز، خوّراگر رزين: شيله، سهقز، جيوه، مادميهكي لكينمره له ههدي هەندىك لەدارەكان دىتەدەر

رزیه: بهلا، بهدبهختی، کلوّنی، بهلای گهوره

رژد: رژد، چاوبرسى، تێرنهخۆر، چاوچنۆك، زۆرخۆر،

رژنراسسيون: ژياندنهوه، بوژاندنهوه، چاکسسازی، بمرههميّناني دوباره

رژه: ۱- رینز، سهف ۲- رینژه، تیپهرینی رینزی ریکی سوپا لەبەردەم پاشا يا يەكنىك لە مىر و فەرمانىدە گەور مكان

رژيسور: بمرێوبمر، سمرپمرست، بمرێوبمری شانوٚکاران له شانؤدا

رژیم: ۱ - شنوه، جنور، شنواز، رهوش، چنونیهتی ۲ -رژیم، شیودی حکومهت، شیوازی سیاسهت ۲- ریجیم، پارێز، پارێز له همندێ خواردن يا کار لمبهر نهخوٚشي رژیمان: دمسته، گروپ، تاهم، ژوماره

رس: رژد، پرخۆر، چاوچنۆك، تێرنهخۆر، سك برسى، تەماحكار، سك پەرەست

رس: ١- چاڵی کۆن ٢- کان، ٣- دمسېنك، سهرتای شتيك رس: حال هەلكەندن، داشارين، شاردنەمى شتيك له ژێرخاك، ئەسپەردە كردن، بە خاك سپاردنى مردوو پێگەشتوو، گەييو، بير تيژ، شياو، ژێ هاتى، چالاكى لـه تنگەشتن

رسالت: بهیام بردن، بهیامبهری، بیفهمبهری، کاری يتغهميمر

رساله: نامه، نوسراوه، كتيب، پهرتوك، ناميلكه رسام؛ رمسمکمر، نهقاش، پهیکهر تاش، وینهگر، جهخزكيش

رسانا: کهیهنهر، گوازمرهوه، گویزمرهوه

رساندن: گهیاندن، گههاندن، شتیّك بـه دمسـتی كهسـیّك دان و سباردنی، نزیك كردنهوه

رسسانه: گههینسهر، گهیهنسهر، گلوازمرهوه، هسهر کمرمستهیهك کسه بابسهت یا هسهوانیک بسه خسهنگ بگهیهنیت وهك رادیو و تهلهفزیون و روزنامه

رسائه: خهم، خهفهت، پهژاره، مهینهتی، داخ، ناخ

رست: سهخت، بههيّز، هايم، خوّراگر، دليّر، زال

رستاخیز: همستانهوه، رؤژی کوتایی، پهسلان، همستان،

هەســتانى گـشتى، قيامــەت، بــه مانــاى رۆژى حەشــر، رابوونەقە

رستاد: داهات، جیره، مووجه، مانگانه یا روّژانه

رستار: بروانه رستگار

رستاق: دێ، گوند، لادێ، ناوایی، دێهات

رستغيز: بروانه رستاخيز

رۆستەم ئە شانامەدا ھاتوە

نەترسانە

رستگار: رزگار، ئازاد، رمها، ئاسوده، رزگاربو، هوتاربون رستم: ۱ - گهوره، زل، چوارشانه، بهژن بهرز، بههیز ۲ - رفسته، گهوره، زل، چوارشانه، بهژن بهرز، بههیز ۲ - رفسته، گهورهترین پالهوانی داستانی ئیران که بو رزگار کردنی کهیکاووس که بهدهست دیدوی سپی گرفتارببو بهره و مازهندهران روشات و لهریگا رووبهرووری حهوت لهمپهری گهوره بویهوه که به حهوت خوانی روستهم ناسراوه. باسی ئازایهتیهکانی

رستمانه: روّستهمانه، روّستهم ناسا، بويّرانه، بههيّرانه،

رستن: رزگاربون، هوتار بون، دهرباز بون، نازاد بون، رزگاری، نهجات بون

رسستوران: ریستوران، ریستورانت، میوانخانه، نهو شونندی چهندین جور خواردن و خواردنهوه بو

رسته: ریـز، سـمف، بهـپـمنا یـهکـموه. بـازار، بـاژیّر، ئــمو دوکانانمی له بازاردا له یـمك ریزدان

رستهم: گهوره، زل، جوارشانه، بالأ بمرز. رؤستهم

رسستی: ۱- راحـهتی، ناسـودهیی، ناسـایش ۲- بـوێری،
دلێری۳- بهش، پار، پشك، بههره، رزق، روٚژی
رستی خوار: بههرهدار، روٚژی خوّر، رسق خوّر
رسد: ۱- دمسته، تاهم ۲- بهش، پشك، پار، بههره
رسداق: دێ، گوند، ناوایی، دێهات
رسخ: مهجهك، بهندی دمست، هولاپه، هولهپێ

رى ، ئىسچىدى، بەندى دىسىدى، ھومچە، ھونەپى رىسىل: بەش، ئەت، پىشك، بەشىيك ئەشىتىك. دەسىتە، كۆمەن

رسم: رمسم، نوسین، خهتکیّشان، نهخشاندن، ویّنه کردن، کیّشانی شیّوه یا خهتیّك لهسمر کاغمز رسم: ۱- نیشان، شویّن، شویّنییّ، شویّنهوار، نیشانیّك

کەلەسـەر زەوى يـا شـتێك بمێنێتـەوە ۲- شـێوە، شـێواز، جۆنيەتى، ئايين، ياسا، داب، نەريت

رسمان: بروانه ریسمان

رسن: تەناف، ھەوسار، جلْمو، ئەوسار، بەند

ر**سن بـاز:** تـهناف باز، پـهت باز، بـهند باز

رسوا : ریسوا، سوك، بیّ شمرم، بیّ ئابرٍوو، ئـموهی کاری هَیْزهونی ئاشکرابیّت لای خهلاک شمرمهزار و بیّ ئـابرٍوو بیّت، حمیا تکاو، ترِوّ

رسوب: نیشتهنی، خرچان، لمثاو رۆچوونی شتێك

رسول: نير دراو، كەسيك كەراسىپيدراوه بىق گەيانىدنى پەياميك، پيغەمبەر، پەيك، رەسول، لە ناو ئىسلامدا بەماناى نير دراو لە لايەن خوا

رسیدن: گهشتن، گهیین، هاتن، پهیوهست بون، نزیك بوونهوه، نزیك كهوتنهوه، گههشتن، گهیشتن

رسیس: ۱- خوراگر، سهقامگیر، سههیز ۲- فرمزان، بیرمهند، وشیار، عاقل

رسیل: ۱ نیر دراو، نیر دراف، نیر راو، پهیامهیند مر ۲ بمرین، فراوان، بمربلاو ۳ باو، شاوی خواردندوه ۴ هاوناهه منگ، هاودهنگ، هاودهنگ، شهوهی شه گهل یه کیتردا هاودهنگ بیت بو خویندن

رش: تەپە، تەپۆلكە، تل، زەوى بەرز لەسەر زەوى

رش: دادپهرومر، دادگهر، دادیار، به ویژدان. فریشته دادپهرومری له شایینی زمردهشتی، وناوی روزی همژدهیم له همر مانگیکی همتاو

رش: رەخش، ناوى ئەسپەكەي رۆستەم

رش: پاشین، پرژاندن، رژاندن، نمهنمهی باران

رش: نمه، نمهی بیاران، بیارانی کهم، رهشیش، نهرمه بارانه، رشینه

رشاء تمناف، گوریس، پهت، ومریس، کنف

رشاد: ۱ - تەرەتىزە، تەرەتىزك، سەوزيەكى خواردنە ۲ -

رێنوێنی کراو، له گومړایی دمرچوو

رشادت: بویری، نازایهتی، چاونهترسی، به زاتی، به

جەرگى

رشاش: چکاو، تنوٚکاو، پرژاو، ئاو یا خوێن که بچکێت

رشت: خاك، خوّل، خموش، تمپ و توّز، نمومى لمبمر كوّنى و رزاوى ورد و پرد ببيّت

رشتن: رستن، بادانی بهن و لؤکه به تهشی

رشته: بهن، پهت، تهناف، گوریس، ومریس، بهنك

رشته: رشته، همرشتهی گمنمه بههارو، رشده

رشتهفرنگی: ماکارؤنی، مهعکهرؤنی، جوّره خواردنیّکه له شاردی پهتاته یا شاردی گهنم بهشیّوهی باریك یا بیّجاو بیّج

رشح: دمردان، نارمق کردنهوه، نارمق دمردان، دملاندن، تمرایی دان، تمرمشوح

رشحه: دلوّه، تنوّکه، پـرژه، هـهتره، نـاو کـه نـه شـتیك بیّتهدمر

رشد: ۱- له گومپایی دمرچون، هاتنه سمر رئی راست ۲- سمهامگیری، خوراگری ۳- گهشمه، گهشمه کردن، بهخودا هاتن، پیشکموتن، بمرمو پیش چون

رشف: مـژین، هه لمـژتن، هه لمـژین، مـژینی ئـاو یـا شلهمهنیه کی تر

رشق: ۱- تیر هاویشتن، تیر خستن ۲- مؤره کردن، زمق لی نوارین، به توورهییهوه سهیری کهسی کردن ۳- تانه لیّدان، سهرکوّنهکردن، لاِمه کردن

رشك: دوخسين، لهچهرى، خراپهخوازى، قرِنوسى، حوسويداهى

رشك: رشك، گەراى ئەسپى

رشکناك: دەمارگير، حەسوود، رژد، قړنووس، لەچەپ رشــكناك: رشــكن، رشــكاوى، رشــكناوى، پـــپ لەگــمراى ئەسېـــى، رشكىخ،

رشكين: له چهر، فرنووس، رژد، دممارگير

رشم: نوسین، خمت کیّشان، نمهاشی، موّر کردن، واژوّ کردن

رشمه: كنفى زراق بهن، بهت، تهناق باريك

رشميز؛ مۆرانه، مۆريانه

رشن: دادگهر، دادپهرومر، فریشتهی دادپهرومی له ئایینی زمردم*شتی*

رشن: تهپ، تهپولکه، تهپه، بهرزایی سهر زموی

ر*شْن*: دمم، لێوار، همراغ جوٚگه يا روبار

رشوهخور: ریشوهخوّر، بـمرتیل خـوّر، رشـوهگر، ئـموهی ریشوه ومردهگریّت

رشید: رمسید، هادی، رینوینیکهر بو ریگای راست، بویر، جاونهترس، نازا، بهجهرگ

رشيق: رمشيق، جوان، ناسك، ثهندام ريّك، بهژن ريّك

رصاص: قالأیی، قەلأیی، كانزایەكی نەرمی سپیه مسی پیّ سپی دەكەنەوە

رسسانت: ۱- بههیزبون، هایم بون، شهتهك دران ۲-بههیزی، خوراگری، بهبرشتی

رصد: جاوتێڔین، جاودێڔی کردن، سمرنج دان، تهماشا کردن، ئی نوارین، ورد بوونهوه و سمیر کردنی شتێك رصد: $1 - (ێگا، شێواز، شێوه <math>^{Y} -$ پاسهوان، زێرمڤان، دمستهی پاسهوانهکان

رصف: چین دانان، چین، لمسمر یهك دانانی بمرد لمناو بینادا

رصف: سهد، بهنداو، ناوبهست

رصید: چاودیّر، سـمرمنج دمر، ناگادار. سـمگ یـا هـمر ناژهڵیّکی راوچی که نامادهی بازدان و پهرپین بیّت

رسیف: ۱ هاوتا، شیّوه، ویّنه، هاودهم، هاوهن ۲ - هایم، به هیّز، خوّراگر

رصین: ۱- هایم، بههیّز، خوّرِاگر، توند، پایهدار ۲-دلنمرم، بهبهزههی۳- بهنازار، پر نیّش

رضاء: رهزا، رهزامهندی، شادمانی، رازی، خوشحالی رضاع: شیرخواردن، شیرمژین، مژینی مهمکی دایك له لایهن منالهوه بو شیر خواردن

رضاعت: شير خواردن، شيرمژين

رضایت: رهزامهندی، رازی بون، خوّشحالی، شادامانی، رهزا

رضح: بهخشینی کهم، پاردی کهم، بریکی کهم لههمر شتیك

رضخ: ۱- بهخشینی کهم، بریکی کهم۲- شهو هموالهی بیبستن و باومری پینهکهن

رضع: شير خواردن، شير مژين، مهمك مژين

رضفه : ئەژنۆ، كەلەكەژنۆ، كەشكەپا، كەشكە زرانى

رهنوان ۱۰- رازی بون، رهزامهندی، شادامانی ۲- رازی، رهزامهند، شادان ۳- بهههشت، باخی خوا

رضي: رازى، شادمان، شاد، خۆشحال، رەزامەند

رضیع: ۱- منال، کۆپه، منائی شیرخۆره ۲- هاوشیر، برای

رطب: تمرِ۔، تمرِ و تازہ

رطب: خورما، خورمای تازه

رطل ، رهتل، پێوانهی کیش و پێوانهی کێشی

شلەمەنىيەكان بەرابەر بە ۸۴ مسقال

رطل: بيّهيّر: لاواز، سست، باريكه له، لاغمر، نه حممة، نمزان، گيّر، ور

رطیب: تمر، تمر و تازه

خووسان

رغ: رەع، خواى ھەتاو لاى مىسريەكۆنەكان، ھەتاو، رۆژ

رعاد: ۱- زوربله، جهنهباز، فرهبیّر، جهنه دریّر ۲- ههورهگرمه، ههوره بروسکه

رهاع: ناكەس، ئاپياو، ئامرۆڤ، پەسىت، ريىسوا، سـووك، ئەزان

رعاف: خویّن بهربون، خویّن له لوت هاتن، لووت پژان. و نهو خویّنهی له لووت دیّتهدمر

رعایت: ۱- لهوهراندن، چراندن ۲- گهشتن، پیْراگهشتن، ئهنجامــدانی کارووبــاری ولأت، جیّبــهجیّ کــردن ۳-پاسهوانی کردن، چاودیّری کردن

رعب: ۱- ترساندن، تؤهاندن، زراو بردن ۲- ترس، زات نهمان، زراوجون

رعد: همورهگرمه، هموره بروسکه، گرمهی همور، گۆله، گۆرین، ئمو دمنگهی له همور بمرگوی دهکمویّت رعداَسا: بروسکه ئاسا، وهك هموره بروسکه

رعدانداز: تۆپچى، خومبارەچى، تۆپ تەقيّن

رعدہ: ترس، دلّهراوكێ، نيگهرانى، پهرێشانى، لمرزين رعسشه: ١- خێرايى، پهلـهكردن ٢- لـهرزين، لـهره، لـهرزين كـه لـه پــيرى يــا لـه نهخوٚشــى لــه مروٚڤــدا دهردهكهوێت، چوٚقان، جهمين، بقهبڤ، ركركين

رعناء ۱- رمعنا، خوّبین، خوّبه زل زان، نمزان، سست. بوّ ژن به کار دمبریّت ۲- رمعنا، بمژن ریّك، نمندام ریّك، شوّخ، شمنگ، جوان

رعونت: سست بون، نـمزانی، کـمم ئـاومزی، کـمم هـامی، سستی، هملیت و پلیت بیّری

رعسی: ۱- لـمومړین، لـمومړیان ۲- پاراسـتن، راگـرتن، هیشتنموه، سمرېمرمستی کردن، پاسموانی

رعیب: ترساو، تؤهاوه، زراوچو، زات نهماو، نهو کهسهی ترسا بیّت

رعیت: مسکین، رمعیمت، هه ژار، هوّز و نمو خه لکانمی سه ربه سه ربه بیت: مسکین، هم شدار، سه در به سه ربیدار، کویّرایمان، فه رمانبردار، کومه لیّك و مرزیّر که له ژیّر فه رمانی خاومن زمویه که دا بن، ژیّر دهست، رایمت، به ردهست، دیّهاتی رغائب: پهسمند، به دل، دلگیر، خوازراو، به خشین

رغسادت: ئاسايش، ئاسودهيى، هينمنايسهتى، خوش رابواردنى ژيان، ئارامى

رغام: خۆڭ، خۆڭەپەتە، خاكى نەرم

رغبت: خواست، مهبهست، حمز، ئارمزوو، داواكارى، مهيل، ويست، هؤك، مكيّز

رغبت داشتن: ئارەزوومەنىد بىوون، خواسىتن، حىەز ئىكردن، مەبەست بوون

رغبت كردن؛ ئارەزو كردن، حەز ئۆكردن، مەبەست

رغد: ئاسوودەيى، خۆشى، ئارامى، ئاسايش، ژيان خۆشى

رغم: ۱- زالبون، چیربون، سمرکموتن، دمستبمسمردا گسرتن ۲- خسوّلاًوی کسردن، لسه خاکسدا گموزانسدن۳- پیچهوانه، به پیچهوانهی حمزی کمسیّك کاریّك شمنجام دان، دژایسهتی کسردن، نمسازان، نسهیاری۴- لسه خوّلدا

گەوزان، لە خۆلدا تلان، گەوزىن²- پەستى، سووكى، بـێ ھوورسايى ⁹- ناپەسندى، نابەدلى، ھێزمونى

رغیب: ورگ زل، سك گهوره، شهوهی یا شهو كهسهی ورگی گهوره بینت

رغيبه: پەسەند، بەدل، دنگير، دلخواز

رغیف: گونك، گونتك، گونهك، همویری خرکراو بوّنان رف: تاهه، رفحه، رفانك رمف، رمقه، كوليّن، خهلاّنكه، تهختهیمك كموهك تاق بمه دیـواردا دایدهكموتن تا شتیكی لهسمر دابنیّن

رف: گایهل، گاگهل، دهسته، مهر و مالات، ژومارهیه له چوارپیکان یا بالندهکان

رفاء سازان، یهك گرتن، پهیومست بون، سازگاری

رفسات: پرتکه، ورده، ورد و پسرده له هه ر شتیك، لیكیرژاو، خاشكراو، لهت لهت كراو، جنراو

ر**فاده:** مەٽھەم، مەٽحەم، مەرھەم، ئەو پەرۆيەيى برينى پى دەبەستن

رفاق: هاوهلان، هاورينكان

رفاقت: هاومنّی، هاورِپّیهتی، دۆستایهتی، برادمری رفاه: ئاسایش، ئاسودمیی، ئارامی، هیّمنایهتی ژیـان، بـێ کیّشهیی، خوّش رابواردن، به کهیفی، کاممرانی

رفاهت: ئاسوودەيى، ئارامى، خۆشى، كامەرانى

رفتار: ناکار، ههنس و کهوت، جوونه، شیوه، چونیهتی کار و کردهوه، کردهوه، ری و شوین، رهوشت دفتگی، کهنا

رفتگر: کهناس، سپوور، گسکلیدمر، کریکاری شارموانی کهکاری پاك کردنهومی شهقام و کولانهکانه

رفتن: رۆشتن، رۆيىن، چون، كۆچ كىردن، كۆچاندن،

تێپەرپن، بەپێچەوانەى ھاتن، بووردن، بۆرين ر**فستن:** گـسكدان، پــاك كردنــەوە، مــائێن، ســـرپن،

پافژکردنهوه، مانشتن، گیْسك کرن ر**فت وروب: گ**سك دان، پافژگردنهوه، جارِووکردن، کاری

كهناس، پاك كردنهوهى شويّنيّك لهخهوش و خوّل، گزوودان

رفسد: بهخشین، پێدان، هاریکاری، هاوکاری، ددستگیروّی، دهست گرتن

رفد: ۱- به خشین، یارمه تی، هاریکاری، هاوکاری ۲-

رسر، صوم، ریسرمدوم، ربپرسی، عمر مدود بـو رای مستی . . .

رفرف: راخهر، داخهر، ههرچی که شیاوی راخستن بیّت رفرم: ریفقرِم، چاکسازی، نههیّشتنی گهندهنّی، گوّرین، گوّرینی شیّوهی کار یا چوّنیهتی بهریّومبردن

رفسری: حهکهم، داومر، نیّومنجیگهر، داومری نسهو یاریانهی بهپیّی یاساکان نهنجام دمدریّن وهك دووگوّلی و باسکه و باله

رفىن : بهجيّهيّ شتن، فريّدان، دووركردنسهوه، دوورخستنهوه، نهويستن

رفسع: ۱ بهرزکردنسهوه، هسه نگرتن، بردنهسهر،

کیشانهسه ۲ - دوور خستنهوه، نههیشنن، لابردن،

رفیع: بهرزبون، پلهبهرزبون، بهریزبون، گهورهبون،

ریّزداربـوون، بهرزبوونـهودی پلـه و پایـه، بـهرز، زرا**هٔ**،

رفق: نەرمى، سازان، گونجان، ھەلكردن، سازگارى

رِهْقاءِ هاوملان، هاورِيْكان، دۆستان، برادمران

رفقه : هاوسمفهر، هاورێ، هاومڵ

يايەبەرز

رقل: ناز کردن، خەرامان بەرنگادا رۆشتن

رفلکسس : په چهکردار، پهر چهکردار، بهرپهرچ، دمنگدانهوه، رمنگدانهوه، په چهکرداریکی تاییهت که کمیمرامیمر بههدندی بزوینهری تاییهت له هدندی روون و نازهدا دروست دهیت

رفسوزه: دەرنەچوو، ماوه، رەد، دەرنەچون لىه تىاقى كردنەوەكان، مانەوە

رفوشه: گممه، يارى، شۆخى، گالله، گمپ، تاوان، گوناح، سوچ، ههله

رفه: رمفه، رمقه، تاقه، رفحه، رفانك

رفیده: رفیّیه، مایه، نامیان، نهوهی ههویری نمسمر پان

دەكەنەوە و بە تەنوريەوە دەدەن، خانكى نانى

رفیع: بمرز، بلند، پایمبمرز، ریزدار، خاوهن پله و پایه رفیــق: رفیـق، هاوهل، دوّست، هاورِێ، هـموال، هـمفال،

رق: بەند بون، گرفتار بون، دىلبون، يەخسىربون، دىلى، بەندايەتى، نۆكەرى، غولامى

رق: ناسك، همرپێِ ست يا شـتێکی ناسـك کـه لهسـهری بنوسن وهك پێِستی ئاسك. گهلای دار

رقابت: ۱- پاسهوانی کردن، چاودیْری کردن، چاومرِیّ بـون، چـاومنوارِی، چـاورِوانی ۲- لاســایی کردنـــهوه، هاوچاوی، چاولیّکهری، بهربهرهکانی، کیّبرکیّ

رقاد: خەوتن، خەفتن، نوستن، راكشان

رقاس: سهماکهر، چۆپی کیش، ئهوهی هه نبهز و دابهز دهکات. و بهمانای پاندؤنی کاتژمیر

رقاصه: سهماکهر، بۆ ژن به کاردمبریّت، ئهو ژنهی که سهما دمکات

ر**قاع:** نامه، نووسراوه، نامێلکه، نامه یا نووسراوی کهم ر**قاق:** نهرم، ناسك، تهنك، وهك نانی تیری

رقباء چاولیکمران، پاسموانان، نموانمی کیبرکی دمکمن، بمرامبمرمکان

رقبه: ۱- مل، گەردن، ئەستۆ۲- غولام، نۆكەر، بەنـدە، كۆيلە، بەزىر كراو

رقبه: باسموانی، چاودیّری، ترس، زات نهمان، توهیان

رقت انگیز: بهزمیی بروین، شهومی دنسوزی و بهزمیی هاتنهومی کهسیک ببروینیت

ر**هــــراق:** درهخــشان، درموشــاوه، بریقـــهدار، ثـــهوهی بدرموشیّتموه وهك شمشیّر و کیّرد

رهشاء خالدار، خوّش خات و خالّ، مار که خالّی رهش و سپی پیّوه بیّت، ماری رهش و سپی

رقس کنان: سهماکردن، هه نپهرین، هه نبهزو و دابهزله

رقصيدن: سهما كردن، ههٽپهرين، چۆپى كيْشان

رقعه: نامه، نوسراوه، كاغهز كه لهسمرى بنوسن

رقم: نوسین، خهت، ژوماره، نهژمیّر، نوسراوه، همریهك له نیشانی ژومارهکان وهك ۱- ۲- ۳- ۴- و هتد

رقم زدن: نوسین، خمت کیشان، نمقاشی کردن

ر**قود: خ**ەوتن، نوستن، خەفتن

رقىب: ركەبـەر، جاسـەوان، چاودێر، ئاگـادار، پـارێزەر، چاوەروان، چاوەرێ

رقيع: ئەحمەق، نەزان، گێژ، وێـژ، حـۆل، وڕ، كـاس، بـێ شەرم

رقیق: ۱- ناسك، نازك، نهرم، تهسك، باریك، ئاوهكی شل، ۲- بهنده، كۆيله

رقیقه: نمرم، ناسك، لمتیف، شل، ناوهكی تمسك. و بممانای كمنیز، بمزیّركراو

رقیم: نوسراو، نامه، نوسراوه

رقیمه: ۱- نامه، دهسنوس، نوسراوه ۲- داویّن پاك، خوّباریّز

رقیه: نمفسون، دۆعا، نوشته، ئـمودی بـۆ بـددسـت هیّنانی کار یا بابـهتیّك یـا بـۆ پاراسـتنی بــهکاری ددبــهن ودك دوّعا و نوشته وهاوشیّودگانی

رك: بن پهرده، بن پنج و پهنا، راشكاو، راشكاوى، بن گرن، روون

رك: نمهى باران، رمشينه، ورده باران، بارانى كهم
ركاب: ئاوزهنگى، ركيف، زهنگو، ويزهنگى، وزهنگى،
ئالظهى كانزايى كه بهزينى ئهسپ ههليدهواسن و
لهكاتى سوار پني تيدهخهن

رگاب: وشتر، وشتری سواری

ر**کاب:** سواران، سوار مکان

رکاب: سوارکار، سواری، وشترسوار

رکابدار: جلّهودار، ههوساردار، نهو کمسمی ههوساری جاروی دهگریّت تاخاومنهکهی سواری بیّت

ركاشه: سيخور، سيخ چوله

ر**کاکت:** سست بوون، لاواز بوونی باومرٍ، کهم عمدلّی، کهم ناوزی، نمزانی

ركانت: بەھىزى، خۆراگرى، ھايمى، بەبرشتى، پايەدارى، سەنگىنى، بەرىزى

رکب: سواران، سوار، سوار لمسمر وشتر یا همر جوارپنیهکیتر، نموسوارانهی زیاتر له ده کمس بن

ركبان: سوار، سوارهكان، سواركاران

ركب؛ ئەژنۆ، ئەژنۆكان

رکبه: ئەژنۆ، شوێنى پەيومست بونى قولاپە و ران

رکت: سست بون، لااواز بون، کهم عهقتی، نهزانی، کهم

رکز: رم، رم یا نیزه که له زهوی بجههینن، پایهدار کردن، حنگیر کردن

ركس: ١- پيسى، گلاوى، پۆخلى، قرينژى ٢- خەلك،

کۆمەل، ھەربالغى، دەستە، گروپ ر**كض**: غاردان، بەزىن، راكردن، غارين

ركضت: جووله، بزوات، تەكاندانى پى

ركست: رەكەعات، رەكەعەت، ھەر ھەستانەوميەك لە نويْر كەجەمانەودى تيا بيّت

ر**گلام:** ریکلام، راگمیاندن، ئاگاداری، پروپاگمنده بۆ کالآ لمناو تملمفزیۆن و بلاو کراومکان

ركو: شيتال، ريتال، پمروى كون، شره،

رگوب: سواربون، سواری، دانیشتن

رکود: ئارام گرتن، هیمنی، لهسهرخویی، ومستان وهك ومستانی ناو یا با، بیدهنگ بوون، مهند، مهندی رکسورد: ریکورد، ئهنجامی باش، سهرکهوتنی بهرچاو، بالاترین ئهنجام یا پله که هارهمانیک له یهکیک له ورزشهکاندا به دمستی دینیت

ر**كوع:** جممانموه، جممينموه، نوشتانموه، سمردانواندن، كورنوش بردن، دانموين، كۆبونموه، نوچيانموه

رکیب: سوار، سواری، سوارکار

ركيك: \- سست، ناكهس، لاواز، كهم عهقل، هيچ و پوچ، سست باومر \- جنيو، جوين، دژوين، قسهى ناشيرين ركسين: به برشت، پايهدار، سهقامگير

ركيه: چاڵ، چالاو، چاڵي ناو

رگ: رمگ، دهمار، را، رهو، رهه، ریّگهی خویّن لهناو حمسته

رگبار: رمکبار، لیزمه، ریزنه، بارانی به تهوژم، رفته رگ بسه رگ شسدن: رمگ بهرمگ بسوون، ومرگهران، وملگهران، شازاری نهنسدامیک له جهسته بسه هسوی ومرگهرانی رمگ یا شوین گورکیی رمگهکان

رگ جان: شارمگ، شادهمار

رگ زدن: دەمار بـرین، خـوێن گـرتن، بـرینی دەماربۆ خوێنبەربوون بۆ كەم بوونەوەی خوێنی كەسێك رگزن: دەماربر، رەگېر، ئەوەی كاری رەگ برینه

رگ شناس: دممار ناس، رمنگ ناس، شمومی دممارمکانی

جهسته به باشی دهناسینت

رگّل: ۱- شێواز، شێوه، ياسا، داب، نـمريت، ئـايين، نـمزم، رێگه ۲- خوێن بمربون، نمخوٚشي مانگانمۍ ژنان

رگلاژ: خمت کیّشی، خمتکیّشانی کاغمز، ریّك گردن، ریّکخستن، نمزم دان

رگلمسان: ریکخستن، ئایین نامسه، نهمسهر، فسهرمان، دهستوور

رگ نهادن: تەسلىم بون، ھايىل بون، لەخۆبووردويى، گويْرايەنى، فەرمان بردن

رگو: شرە، رىتال، تىتال، پەرۆكۆن،

رِل: ۱- توّمار، دمفتهر، لووله ۲- نهرك، كار، نـوّره، كـارى شانوّكار يا هونهرمهند و ياريزان

رم: رهم، رهم كردن، ههلأتن، ترسان، بيّرارى، راكردن،

سلّ كردنهوه، سلّه كردن، چلّهكه، سلّهمينهوه

رم: گایهن، گاگهن، مهر و مالات، دهسته، گروپ، تاقم

رم: چلك، قرير، پيسى، تەرى برين

رم: ناودهم، ناوزار، نیّف دهم، دهوراندهوری دهم

رم: رؤم، ناوى شاريكه له ثيتاليا و له كؤندا

ئيمپراتۆريەت بوه

رم: ۱- میشك، مـوّخ، مـوّغ، مـوّخى ئیسقان ۲- خـاك، خوّلى تمر ۳- ئمودى ئاوى دمریا بیهیّنیّت، ئاو هاورده

حوبی نهر ۱۰- نموهای ناوی دهری بیهینیت، ناو هاورده رم: چاکسازی، ناومدان کردنهوه، دروست کردنهوه، چاك

کردن و سمرلمنوی دروست کردنـموهی ویّرانی بینا یا شتیّکیتر

رم: رزان، رزین، فهوتانی ئیسقان

رماتیسم: رؤماتیسم، رؤماتیسمه، نهخؤشی جومگهکان رماح: رم، رمهکان

رماح: رمکمر، رمساز، رمچی، نموهی رم و نیّره دروست

دەكات رماد: خۆلەميْش، خۆلەكەود، خۆلە مشكى، ئەودى دواى

رماد؛ خونهمیس، خونهخهوه، خونه مسخی، نهومی دوای سوتان له شتیک دممینیتهوه

رمادی: خۆلەمىيشى،خۆلە كەومىي، بە رمنگى خۆلە مىش

رمارم: 1 - گایهل گایهل، دوسته دوسته، کوّم کوّم، تاقم، تاقم، گروپ گروپ 7 - بهردووام، یهك له دوای یهك، پشت سهری یهك 7 - جوّراو جوّر، جیا جیا 4 - بهرابهر، دوله دو

رمسازه: ١- قەحبىه، گانىدەر، حيىز، داويىن بىيس ٢-لەشكرى زۆر كە لە كاتى رۆشتن دەنيى شەپۆل لىدەدات

رماك: مايين، مايينهكان

رمال: زيخ، خيز، چهو، لم

رمال: ١- زيخ فرؤش، چهو فرؤش، لم فرؤش ٢- فالكر، فالچي، فالكير

رمام: كۆنه، رزاو، رزياو، شەق و شر

رمان: ترسەنۆك، رەقۆك، كولافه، زراوتۆقيو، زراوچوو، زات نەماو، رەم كردو، سلاميو

رمان: هەنار، ئەنار، دارى ھەنار

رمان: روّمان، داستان، جیروّك، حمقایمت، داستانی دریّرٔ رمانتیسم: روّمانتیسم، ریّبازیّکی تازه له روّمان نوسین که له سدهی نوّزده لمفمرهنسا دمرکموت و نووسمران خوّیان له کوت و بهندهگانی ریّبازی کلاسیکی رزگار کرد

رمانتیک: رؤمانتیک، رؤمانسی، داستانی، ئمفسانهیی، شاعیرانه، سهرنج راکیّش

رمانسدن: رممانسدن، جنقانسدن، بزانسدن، ترسساندن، تارساندن، تارساندن، تؤهاندن

رسانی: هـ مناری، ئـ مناری، ئـ مودی لـ ه سـکلّ و شـیّوددا هاوشیّودی همنار بیّت

رمایست: هاویسشتن، خسستن، فرندان، تیرهاویسشتن، تیرهاویزژی

رمبانسدن: خبراب کردن، خاپوور کردن، همرفانیدن، تیکدان، ویبران کردن، روخانیدنی دیبوار و سیمقف و هاوشیّوهکانی

رمبیدن: خاپوور بوون، همرفتن، رووخان، رووخیان، دارِمان، ویّران بوون

رمح: نيزه، رم

رمز: ئیشاره کردن، برؤ هه لته کاندان، به ئیشاره ی جاو وبرؤ شتیك له کهسیک گهیاندن، تشتانؤك، هموسه له، نادیار، جاو هه لته کاندن

رسز: ئیشاره، رەمـز، نهێنی، نیـشانهیهکی تایبـهت کـه شتێك یابابهتێك به دەستەوە بدات

رمس: به خاك سپاردن، ئەسپەردە كىردن، داپۇشىن، داشارتن، كردن ژيْر خاك، قەشارتن

ر**ەس: ١- گۆر، شەبر، خاكى گۆر ٢- دەنگى ھێ**واش و نزم

رمش: بروانه رمیدن

رمیشاء خوشخو، رو کراوه، ریّزدار، ژنی بـهرِیّز و روخوّش ۲- رهنگاورِهنگ، ئـهوهی رهنگی جوّراوجوّری همیه ۳- زهوی پرگیا، گیاجار

رمس: ريبوق، چلکی چاو، نهو چلکه سپيهی له سوچی چاودا کودهبيتهوه

رمضاء؛ تا، تین، تای گمرما، گمرمی زوّر، زموی یـا زیخی گمرم له تیشکی همتاو

رمضان: ردممزان، مانگی نؤیهم لمسالی کؤچی، مانگی ده: ه

رمق: نا، توانا، پاشماوی گیان، دوایین هیّز، دوا گیان، دوا

هەناسە

رمق: زان، زانه مهز

رمکسان: تووکمربسمر، مسووی بسمر، نسمو موانسمی نمدور وبسمری شسمرمی پیساو و ژن دموریست، مسوی بمرگمده

رمكو: رەمكەر، سلكەر، چلەكەر، سلەميو، ترساو، ئەو ئاژەلەك زوو رەم بكات و رابكات

رمكا: مايين، مايينه، ئەسپى مى، ماھين

رمسل: ۱- زیسخ، خیسز، لم، چهو، سیله، کیلته، حمد جمور ۲- هال، پیشگووی، شهو نامرازانهی هالی پیدهگرنهوه

رسل: ۱- نمه، رهشیّنه، نمه باران، ورده باران، تنوّکه باران، ۲- زوّری، فراوانی، زوّری له شتیّک

رمو: بروانه رموك

رموز؛ رەمزەكان، نهێنيەكان

رموك: ردمكهر، سلّهميو، چلّهكهر، شـهو ئاژدلّـهى زو رِدم ددكات و راددكات، سلّهموّك، سرك، سلّهبوّ

رمسوك: نیشته جی بسون، دانیشتن، مانسهوه لسه شوینیک شارام گرتن، سرموتن

رسه: ران، رانهمهر، میکهل، رهوگ، یه نخی، گایهل، گاگه ل. به مانای سوپا و له شکر و همرمبالغی خه نکیش دیت

رهه: ۱- ئیسقانی رزاو، ریزال، پارچهی رزاو و کوّن ۲ -موّرانه، موّریانه

رمهبان: شوان، شفان، گافان

رمهدار: ممردار، ناژهلدار، خاومنی ممر و مالات

رمه یار: بروانه رمیار

راسی: هاویشتن، خستن، فریّدان، هاویژتن، بسورد هاویشتن، تیر هاویشتن

رمیار: شوان، شفان، گافان

رميز: رصهن، بيرمهند، عاقلٌ، به ثاوز

رمیم: کونه، رزاو، پتروکاو، پورتوکاو، دارزاو، دارزیاگ، داهموتاو، داومشاو

رنب: موی بهرگهده، توکهبهر، نهو موانهی لهدموری شهرمی پیاو و ژندا دمرویّت

رئج: رەنج، ئازار، مەينەتى، كلۆلى، دەردەسر، جەزرەوە، ئيش، زەحمەت، چەرمەسەرى

رئج آزما: رهنجبهر، به نازار، مهینهت بار، دمردهدار، رهنج دیتو

رنج آزموده: رمنج دیتو، بهلاً بهسمرداهاتو، نازار چیّشتو رنج آور: رمنج هیّنمر، به نازار، به نیّش، پردمرد

رنجال: خواردن، چیشت، تیشت، خوّراك، خواردهمهنی رنجاندن، دواردهمهنی رنجانسدن، رمنجانن، نازاردان، کیسه بو دروست کردن، قههراندن، ومستاندن، توراندن

رنج باريك: سيل، ديق، نهخوْشيهكه

رنجبر: رمنجبه پ، رمنج كيش، زه حمهت كيش، كريكار

رئج بردار: بروانه رنجبر

رنج بردن: رمنج کیّشان، نازار کیّشان، زمحمهت کیّشان، رمنج بردن

رنج ديدن: رمنج بينين، بهلا بهسهرهاتن، ئازار چيشتن، مەينەتى، زەحمەت كێشان

رنجش: رمنجان، دل ئيشان، دلتهنگ بوون، خمبار بوون، مەلولى

رنسج كمشيدن: رمنج بردن، ئازار چيشتن، مهينهتي جِيْشتن، كَلْوْلْي

رنجمند: رمنجاو، دلشكاو، دل نيشاو، دلتهنگ، خهمبار،

رنجور: دلشكاو، خممبار، خممگين، ممينمت بار، دل پەرپشان، پەشيو، پەشۆكاو، دڵ ئيشاو، بە ئازار

رنجوردار: نهخوش دار، ئەوەى لە مائەوە نەخوشى

رنجورگونه: نهخوش ئاسا، نهخوشانه، وهك نهخوش و رمنجاومكان

رنجه: دنشكاو، دنتهنگ، خهمبار، مهلوول

رنجه داشتن: ئازاردان، دل شكاندن، دل ئيشاندن، پهريشان کردن

رنجه شدن: بمريشان بون، دلتهنگ بون، خممبار بون، دل ئيشان

رنجه کردن: نازاردان، پهريشان کردن، دنتهنگ کردن، مهلوول كردن، خهفهتبار كردن

رنجيدن: دلشكان، دلتهنگ بوون، خممبار بوون،

خمفهتبار بوون، رمنجانن، تۆراندن، تاراندن، رمنجاندن، جمزرمومدان

رند: زیرهك، زرنگ، فیلباز، مهکراوی، فریوكار، نەترس، ئەوەى بە ھۆشيارى خۆى ھەست بە نھێنى كمسانتي بكات

رند آسا: زيرهك ئاسا، فيْلْبازانه، مهكراويانه

رندانه: زيرمكانه، وشيارانه، فيْلْبازانه

رندش؛ تاشین، داتاشین، رمنده کردن

رنده: رمنده، ئهو ئامرازمی که دارتراش دار و تهختهی پی دادهتاشیت، رمندهتی

رندیسدن: ۱- رهنده کردن، تاشین، داتاشین، رهندش، داتاشینی دار و تهخته و هاوشیّوهکانی بوّ ساف کردن ۲- رووشاندن، سەلخاندن

رنسانس: بووژانهوه، ژیانهوه، زیندو بوونهوه، ژیانی دووبساره، گەرانسەوە، قەگسەريان، رينسسانس، دەورەى دوباره ژیانهوه له نهدهبیات و پیشه سازی نهوروپا که له کوتاییهکانی سهدهی ۱۵ و سهرهتاکانی سهدهی ۱۶ دمركــهوت كــه تيايــدا هونهرمهنــدان شــاكاره بـــيّ وينهكانيان نافراند

رنگ: رەنگ، چەشن، تەن، وەنىدى، رەنىد، ئەوەى بەرچاو بكەويت و بېينريت له ستەوزى و ستورى و شيني و....

رنگ: سوود، داهات، دهسکهوت، هازانج، بههره

رنگ: بزنه کێوی، کهنه کێوی

رنگارنگ: رمنگاورمنگ، جۆراوجۆر، هەلگرى چەند رمنگ، تێکهڵۅ، رمنگامه، رمنگين

رنگ آمیسز: نهقاش، رمنگین دمست، ئهومی رمنگهکان تيكهلأو بكات

رنگ آمیز: رمنگ کهر، فیْلْباز، فریوکار، زورزان

رنگ باختن: رهنگ دوراندن، رهنگ پهرين، رهنگ پهران، له دمست دانی رمنگی روخسار له تـرس یـا لهبـهر هـهر ھۆپەكپىر

رنگ برنگ: رەنگاورەنگ، رەنگىن، جۆراوجۆر

رنگ پریده: رمنگ بمراو، رمنگ بمریو، کهسیك که رمنگی روخساری لهبهر نهخوشی یا تىرس یا شهرم له دمست دابينت

رنگرز: رمنگریژ، رمنگ کهر، ئهومی کاری رمنگ کردنی جل و بمرگ و هوماش و همرچیه

رنگ رنگ: رمنگاورمنگ، رمنگین، جوراوجور

رنگ رو: رمنگی روو، رمنگی روخسار، رمنگی روخسار که نیشاندمری ساغ بوون یا ناساغ بوونی کهسهکانه

رنگريز: رەنگرێژ، نەقاش، وێنه كێش

رنگ زردی: رهنگ زمردی، رهنگ بهران، شهرمیونی، شمرم کردن، شمرمهزاری

رنگ کار: رِمنگ کار، نمقاش، ویّنه کیّش، رِمنگ کمرِ ر**نگنا**ك: رمنگین، رمنگاوی، رمنگاورِمنگ

رنگ و بو: رمنگ و بو، رمنگی کهلمشتیک بمرچاو کهویّت و نمو بونهی لیّی به لووت دمگات

رنگ و رو: رمنگ وروو، رمنگ و رووالمتی شتیك، جوانی و درموشاومیی

رنگ و روغین: رمنگ و روّن، نهو رمنگهی تیّکهل به روّنی دمکهن

رنگ و وارنگ: رمنگاورمنگ، رمنگین، جوراوجور

رنگی: رِمنگین، رمنگاوی، تیکه ل به رشمنگ، نهومی به رمنگی جیاواز بینت له تابلؤی نمقاشی و همر شتیك

رنگین: رمنگین، رمنگاورمنگ

رنگینگ: حمالوا، همالوا، همالوا که بم شارد و روّن و خورما دروستی دهکهن

رنگین کمان: رمنگین کهوان، کۆلکەزنرپنه، پهلکه زیرینه

رئین: رنی، شین، شهپور، شین و شهپور، بانگ کردن به گریانهوه، گریان، بانگ، دهنگی خهمبار، دهنگی پرخهم و کز

رو: ۱- روو، روخسار، دیّم، روی، هیاهه، رووالهت ۲- هۆ، هۆکار

روا : رموا، شـياو، شـايان، ژێ هـاتى، لێهـاتويى، شـيان، بسرفه، لايق، ههژى

رواء روخسار، ديمەن، قەلأڧەت، روو، رووى، ئابروو

رواج: رموا بون، باو، رموایی، بلاو بون، له شارادابون،

رموان بون، رموان، برمو، رمین

رواح: شموانه روشتن بو شوێنێك يا بو ثمنجام دانى كارێك، شموگمرى، سمرشمو، دممهو ئێوارێ، سمرمتاى

روادار: حەلالكەر، رەوا كەر، ئەوەى كارنىك بىۆ كەسىنك رەوا و حەلال بكات

روادف: ۱- سمـت، لارِان ۲- کونـه، مێـشك بـمردین، خهنکی کون و کهلله بمرد

روادیسد: ویرده، فیرا، ویرا، نوسراو یا واژوّیهك که نوسراویّك پشت راست بكاتموه

روارو: همرهبالغی، همرهبالغی هات و حو له شویننیك

رواس: بروانه ریواس

رواس: سەر فرۆش، گیپه فرۆش، سـمروپێ فـرۆش، ئــەو كەسەى سەروپێ دەفرۆشێت

رواسی: کێوی بهرز، کهژ و کێوی بهرز و خوٚړاگر

رواشن: رون، دەلاقىە، رۆژنىە، رۆچىنە، رۆچىنك، ئىمو پەنجەردى نور ل<u>ٽ</u>ى ب<u>ن</u>تە ناو

رواصير: مرهبا، ترشى، ترشيات

رواق: پیشگا، بمردمرگا، پیش مال، همیوان، نمویوان، سایموان، سمیوان، ریپرهوی سمرداپوشراو لمناو بینا روال: لیك، تف، گلیز، ناوی دمم، ناوی دممی چوارپی رو املان: هاتنمسمر، روبهرووی شتیك ومستان، له روودا

رو الحدن: هاتنهسمر، روبهرووی شتیک ومستان، له روودا ومسـتان، پیّ شکموتن. گهشـه سـهندن، گهشـه کـردن، گهشتنه پله و پایهی بمرز

روان: ناخ، گیان، رؤح، نمفس، نا، رموان

روان: رۆشـــتو، رەوان، ئـــەوەى بەرپ<u>ـّـ</u>ــدا دەروات، ئـــاو، شلەمەنى

> روان آسا: دنگەرموه، گیاندمر، ئارامكەر روان بخش: گیان بەخش، رۆح بەخش

روان پزشك: دمروون پزيشك، پزيشكى دمروونى

روا نخواه: سوائکەر، درۆزەكەر، سوائكەرى گەرۆگ

رو انداختن: داوا كردن، بارانموه، داواكردن لمكمسيّك بوّ شتنك

رو انداز: بـمتانی، پـمتو، ئـموهی ئـم کاتی خموتنـدا بـم خۆیا دمدهن، بـمخوّدادمر

روان داشتن: ناردن، همناردن، نیْردن، رموانه کردن

روان درمسانی: نساخ دەرمسانی، چارصسمر کردنسی نهخوشیهکانی ناخ

رواندن: ۱- ناردن، هسناردن، بو روستن ناچار کردن، بسمری خستن، دهس پیوهنان، خستنه ری ۲- رهوان کردن، باو کردن، برهو پیدان

روان ساختن: بمرى خستن، خستنه رى، رموانه كردن، همناردن، ناردن

روان شاد: خوا لیخوشبو، وشهی ریزدانان بو کهسیکی مردو

روان شـــدن: رۆشــتن، بەرێکــەوتن، رێکــەوتن، بمرێــدا رۆشتن

روان شــــناس؛ نــاخ نــاس، دمروون نــاس، پــسپۆرى دمروونناسى

روان شناسی: دهروون ناسی، ناخهناسی، زانستی روّح، پسیکوّلوژی

روانکساو: دمروون ناس، دمروون پزیشك، پسپۆرى نەخۆشيە دمروونيەكان

روانکساه: گیانبر، روّحبر، وزمبر، شمومی ببیّته هـوّی خمموّکی و خممباری روّح

روان کسردن: ناردن، همهناردن، بمری خستن، دهس

پیّومنیان، خستنه رئ ر**وان گیر**: ناخ گیر، گیانگر، گیانبر، نمومی یا نمو کمسمی

گیان بگریّت و ببیّته هوّی مردن ر**وانه:** رموانه، بهریّکهوتو، دم*س* پیّومنراو، ریّکهتوو

روائـــه شــدن: روّشــتن، چـوون، روّيــين، بـمرێـدا روّشــتن، بـمرێكەوتن، بـمرێخران

روانه كردن: ناردن، همناردن، دمس پێومنان، ڤمناردن

رو آوردن: رو تیکردن، سمرنج پیدان، ناوردانموه بو لای شتیک یا کمسیک

روایت: گیرانموه، هموالدان، هموال گیرانموه، چیروّك، همواتی، خمبروّشك، چرچـروّك، گیرانـموهی وتـمی یـا

حیروکیک له زمانی کهسیک حیروکیک له زمانی کهسیک

روبارو: روبەروو، رودەرروو، بەرابەر، روبەرووى يەك

روبساز: کراوه، رووکراوه، بئ حیجاب، بئ بمرده، دانهپوشراو، نهوهی له پهردهدا نهبیّت، ناوهلا

روپان: نهوار، نهواری ههوریشمی، بهند

روباه: رینوی، رووق، رهواسه، ریبوی، رویقی، ناژهنیکه گوشتخور هاوشیوه سهگ که زور چالاکه و له فیلبازیدا ناوداره

روباه بساز: فێڵباز، رێوی، فريوكار، ئـمومی ومك رێـوی فێڵبازی بكات

روبسراه: رموبهرێ، ناماده، تهيار، ناماده بـۆ سـهفهر، راست له ناو دمرهاتني كار، هومراخ

روبرتسافان: بـشت تێکـردن، سـمرنج پێنــهدان، ئــاوږ بۆنەدانەوم

رو برگردانسدن: بشت تێکردن، ناوڕ نهدانهوه، گوێ بیننهدان

روبــــرو : رووی بروانــه رووی، روبـــهروو، روودمرروو، بهرابمر یهك

رو بسستن: رو داپوشین، حیجاب بهستن، داپوشینی روخسار

روبل: روبل، پوئی روسیا

روبند: روبیّن، روبیّنك، روبهند، ئهو پهریهیی ژنان له گوندا روخساری خوّیانیان پیّ دادمپوّشی

روپوسی: راموسان، ماج و موج، ماج کردنی یهکیتر له بینینی دوباره یا بههوی ناشتی کردنهوه

روبه: بروانه روباه

روبهانه: رێويانه، هاوشێوهی ڕێوی ·

روبهك: به چكه ريوى، بيْچوه ريْوى

روبه مزاج: ريوى ناسا، ترسهنوك، حيزهله، بي دل

روبیدن: گسك دان، باك كردنـهوه، مالّین، مالّشتن، خاویّن كردنهوه، سرین، رِامالّین

- دين -ر--ود، سرپين، رامدس

روپاك؛ دەسماڭ، دەسەسر

رو پنهسان کسردن؛ خوّشاردنهوه، روو داپوّشین، خـوّ حمشاردان

روپـوش: روپـۆش، سـمرپۆش، پـمرده، پەچـه، ئـمومى

شتێکی دیکهی پیّ دابپوٚشن **روپوشه:** چارشێو، رووپوٚش، پهشه

روپیه: روپیه، پوٽی باو له پاکستان

روتازه: کراوه، رووخوّش، روو گهش، دهم بهبزه

روتاسیون: گهران، سووران، دمور، دموران

رو تافتن: ۱ ـ بشت تێکردن، ئاوڕنهدان، سهرنج نهدان۲ ـ

ههلأتن، راكردن

رو ترش: رو گرژ، روترش، ناو چاو تال، مؤن، گرژ روتول: نهژنؤ، کهلهکهی نهژنؤ،

روڭ: شياكە، زيخ، پيسايى، چوارپى

روح: ۱- نهسیمی دلگیر، بنونی خنوش، ۲- ناسایش، نارامی، ناسوودهی ۳- میرهبانی، بهزمیی، دلنهرمی ۴-

سەركەوتن، شادى، شادمانى، خۆشحالى

روح: ۱- روّح، گیان، ناخ، ههناسه، نهفهس، هوّکاری ژیان ۲- وهحی، فهرمانی خوا ۳- جبرهئیل، پهیام گههنهری خوا له ثایینه ئاسمانیهکان

روح افرا: گیاندهر، گیان بهخش، روّح بهخش، روّح پهروهره، نهوهی ببیّته هوّی شادمانی و دلْخوْش کردن به گیان

روح القسسدس: روِّحسی هودسسی، جبر منیسل، لای مهسیحیه کان شهو روِّحه ی هاشه لای مریهم و هوی تیکرد و عیسا له دایك بو

روح الله: رووح الله، روّحي خوا، نازناوى عيساى پيّغهمبهر

روحانی: روّحانی، تایبهت به روّح، نهوهی پهیوهندی به روّح و رموانهوه ههبیّت

روح پرور: روّح پهروهر، روّح بهخش، گیان دهر، شهوهی روّح پهروهده بکات و ببیّته هوٚکاری شادمانی له ژیان روخ چسکاد: تاس، بیّ میو، کهچیه ل، شهوهی میوی

رود: روود، رووبار، چۆم، چهم، چار، دمره، گهلاڵ، رۆ، رویبار، چێم، شمت، چۆمی گهوره

رود: رووت، هووت، رووت و هوت، ئاومروتکراو، تووك دامالراو، مریشك یا مهر که تووك یا پهرمکهیان لئ کردبیّتهوه

روداد: بروانه روویداد

ناوجاواني روتابيتهوه

رودادن: روودان، رويـدان، بـه ئـمنجام گهشـتني كارێـك،

روودانی کار یا بابهتیّك

رودادن: رووپیّدان، خوّش ویستن و لاواندنهوه

رو داشستن: روودار بون، شدمرم نهکردن، بویری، چاونهترسی

رودبار: رووبار، چۆم، شەت، شوێنێك كە جەن جەمێكى تێ برژێت، جێم

رودجامه: ساز، ژمه، تار

رودچکاد: بروانه روخ چکاد

رودخانه: رووبار، چۆم، چێم، چەمى گەورە

رودربایستی: شهرم کردن، حهی به خوبون، شهرمی ناماده بون

رودررو: رووی بروانه رووی، روبهروو، بهرابهر بهیهك رودرُنْ: تارژهن، ساز ژهن، ساز ساز چیّکمر

رودساز: بروانه رود زن

رودســت: سەردمسـت، بـەرزتر، لـە پێـشتر، بـەرزتر و لەيێشتر لەكەسێك يا شتێك

رودست خوردن: فريو خواردن، فيَل ليُكران، كه لهك ليُدران ليُدران

رودك: كور، منائى تاس و لوس، هەتيو

رودلاخ: رووبار، چۆم، چەمى گەورە

روده: ریخوله، ریخه له، رووخه له، ریله خو، رویفیك، به به رویفیك، به به لووله ی شنوه ی دمزگاری هه رس كردنی مروف و شاژه ل كه له ناو سكدایه و له دوو به شی سهره كی بیكدیت

روده: ئاومرووتكراو، مریشك یا همربالندهیمك كم توك و بهریان لیكردبیّت و ناومرووتیان كردبیّت. مهر یا پهز كه تووك و پهشمهكهیان لیّ دامالیبیّت. به مانای داری گهلا ومریویش دیّت

روده دراز: زوربله، چهنه درینز، فرمبینز، شهو کهسهی زور هسه دمکات

روروك: رەورەوە، ئامرازىكى بىلىچكدار كەمنال بىلى ھىرى رۇيشتن دەبىت

میری رویستن دبیت روز: روز، روّ، روزیار، روّجیار، له ههلاتن تا ناوابونی

خور که هموا روناکه. به مانای کات و ساتیش دیّت روز امیک و بسیم: روزی همستانموه، پمسلان، روزی

حەشر، دوا رۆژ

روزان: رۆژەكان، رۆشەكان(كۆى رۆژ)

روزانه: رۆژانه، ههمو رۆژێ، به مانـای رزق و رۆژ<u>يـش</u> دیّت

روزبان: درگاوان، پاسهوان، پمردهدار، پاسهوانی دمرگای شایی

روز بازخواست: پهسلان، رۆژى كۆتىايى، رۆژى حهشر، رۆژى ههستانەوه

روز پسین: قیامهت، پهسلان، روزی همستانهوه

روز جزا: قيامهت، پهسلان، روزى ههستانهوه

روز خسب: رۆژخمو، ئمومى به رۆژدا بخمويّت و بـمدواى كاردا نمروات، بيّكاره، تمممهڵ، تمومزهل

روز درنگ: بروانه روز جزا

روز رستاخیز؛ رۆژى كۆتايى، رۆژى ھەستانەوە، قيامەت،

روز سیاه: رۆژى رەس، رۆژى خەم، رۆژى خەفەت

روز شمار: بروانه روز جزا

روز شمسار: روژپێو، كات نامله، دهنتلهر يا كاغلهز

که حسیّبی روّژانه یا مانگانهی تیا دمنوسن ر**وز قیامست**: روّژی قیامسهت، نسهو روّژهی هسهمو

مردووهکان تیایدا زیندو دمبنهوه، رۆژی همستانهوه ر**وز کسار:** رۆژی کار، رۆژی هـمول دان، رۆژی خـمبات

کردن ر**وز کسور**: رۆژکـوێِر، ئــەوە بــه رۆژدا چـاوى بــه باشــى

رور سور، رورسویر، شهوه بنه رورد، چاوی بنه بسی نابینیّت، بمرابمری شمو کویّر

روزگسار: ۱- رۆژگار، دمور، زممانسه، گسهردون، دنیسا ۲- سار: ۱

سهردهم، دهوره، چاخ ۳- وهرز، کات، سات روزگساربردن؛ روزگدار بهسهربردن، ژیدان کردن، کات

بهسهربردن

ر**وزگاريــافتن؛ ک**ات بهدم*س*ـت هێنـان، دمرهـمت پێـدران، - - - - - - -

مۆلەت پێدران **روزگانە :** رۆژيانە، رۆژى، رزق، جيرە، رۆژانە، مووچە

روز گرد: روزگهر، ئهوهی له روزدا دهگهریت

روزگردان: بروانه روز گردك روزگردك: گونه بمروژه

))

روز گون: رۆژئاسا، سپی و روون وەك رۆژ ر**وز مادر:** رۆژی دایك، ئەو رۆژەی كە بـۆ رێـز ئێنـان لـە دایك دیاری كراوه واتای ^{۲۵} سەرماومز

روزمرہ: رۆژانە، ھەر رۆژى، ھەر رۆژە

روزن: دەلاقـه، رۆژنـه، رۆچنه، رۆچن، رۆچنك، كون، كەلنن، هەر كون و كەلەبەرنك كەلەديوار يا شتنكبـردا . . .

روزنامچه: بروانه روزنامه

روزنامه: روزنامه، روزنامه، بلاوکراوهیه ککه روزانه درده چینت و هیهوان و رووداوه کانی روز لیه خویدا جینگه ده کاتهوه و دهیخاته بمرچاوی خوینه مرانی. یه کمم روزنامه له سانی ۱۵۴۳ (. له فیه یه چاپ و بلاوکرایهوه. به مانای سهربورده و چارهنوسیش دینت روزنامه نگار: روزنامه نوس، روزنامه نوس، شهوهی کاری له روزنامهیه و ههوان و رووداوهکان دهنوسیت روزنه بروانه روزن

روزه: روّژو، روّژگ، پاریّز، خوّگرتنـهوه لـه خـواردن و خواردنهوه له بانگی بهیانیهوه تا بانگی نیّواریّ روزه خــوار: روّژوخـوّر، ئـهوهی لـه مـانگی رهمهزانـدا

روزمدار: بمروّژوو، ئەومى لە مانگى رەمەزانـدا بـە روّژو دمېيّت

روزه گسشودن: رۆژوو شىكاندن، خىواردنى خىواردن و خواردمەنى دواى بانگى ئ<u>ن</u>وارى، بەربانگ

روزی: رۆژی، رزق، رسق، بهش، خواردنی رۆژانه، بههره روزی خوار: رۆژووخۆر، ئهوهی بمرۆژو نابیّت

روزی ده: رؤژدمر، رزق دمر، نسهومی رزق و رؤژی بسه ههمو گیانلهبهران دمدات

روزي رســـــان ؛ رۆژيـــدەر ، ئـــموەى رۆژى بەھىــممووان دەگەيەنئىت

روزی مند: روزی دار، خاوهن رزق و روزی

روزینه: روّژانه، روّژی، خواردنی روّژانه، ژممی خواردن،

جيره، مووچه

بمرۆژوو نابيت

ر**وزینه دار:** روّژانه خوّر، موجه خوّر، جیر مخوّر، نموهی جیره و روّژانه ومردهگریّت

روژ: سوور، سووری، سووراو

روس: رووس، نــاوی نهتهومیــهك كــه لــه رووســيادا نیشتهجیّن و له نهتهوهی گهورهی ئوسلاون

روسپی: رووسپی، همحبه، داویّن پیس، گاندمر

روسپی بساره: میباز، شمروال بیس، همحبهگی، شمو پیاوهی بمردموام به دوای ژنانموهیه

روسپی زاده: حمرامزا، حمرامزاده، زوّلّ، منالّی ناشمرعی روستا: دیّ، گوند، دیّهات، ناوایی، لادیّ، له شار بچوکرّ و شویّنی نیشته جیّ بونی خماکانیّکی کمم

روستره: خاولی، دهسهسر، دهستمالّ، ئهوهی دهم و جاوی پیّ وشك دهكهنموه

روسفید: رووسپی، بی گوناح، داوین پاك، راست كردار، سەرھەراز

روسم: نیشان، هیّما، موّر یا ههر شتیّك که شتیّکی پیّ موّر بکهن

روسسیاه: روورهش، نسموهی روخسساری رهش بیّست، گوناحکار، تاواندار

روش: رۆشنى، رووناكى، رووناھى

روش: شێوه، شێواز، جۆر، ياسا، رێ، رمسم، ڕهوشت

روشان: بروانه روشن

روشن: رؤشن، روون، تابان، درموشاوه، درمخشاو،

بريقهدار، ئاشكرا، ديار، بهرچاو، گهش

روشنا: رۆشنا، نوور، تابان، تيشك، تيرۆژ

روشناس: ناودار، بهناو بانگ، ناسراو، ناسیاگ

روشنایی: رووناکی، تابانی، بریقهداری، رووناهی

روشن بین: کمشبین، روون بین، وشیار، زیرهك

روشن دل: دل روون، وشیار، فرمزان، ناگا، دل زیندوو

روشن روان: بروانه روشن دل

روشن فکر: روّشنبیر، رووناك بین، گهشبین، زانا، وشیار، دانا، ئهومی بهردموام هزر و ئهندیّشهی روون و روّشنه **روشن قیاس**: زیرمك، ورد بین، وشیار

روشنگر: روونکەر، تىژكەر، بريقەداركەر، رۆشنكەر

روضه: باخ، باغ، گولاستان، بلاستان، گولازار، ملارگ، سهوزهلان

روع؛ ۱- ترسان، توهان، زات نهمان، توهین، زراو چون ۲- سمرسوورمان کردن، سمرسوورهیّنان، واق ور کردن روعت؛ ۱- ترسیّنمری، توهیّنمری ۲- سمرسوورهیّنمری، واق ورماوی

روغان: ١- بهم لاولادا راكردن، بـۆ هـەر لايــەك رۆشــتن ٢- مەكر، فريو، فيّل، كەلەك

روغن: رِوْن، چهوری، ههر مادهیهکی چهور که له کهره یا بهز و پیو و دانه رِوْنیهکان ومردهگیریّت، دوهن روغندان: رِوْندان، دمڤری رِوْن، نـهو دمڤـردی رِوْنـی تیـا

روغن سوزی: رۆن سوزی، رۆن سوتان، سوتانی بەش<u>ن</u>ك له رۆن لەناو مەكىنىيە ترۆمبيّل بـه ھۆی ئـيرادی نـاو مەكىنەكە

ر**وغن کرچك:** رِوْن گەرجەك، ئەو روْنـەى لـە دنكـەكانى گەرجەك يا ھەنجىر ومردەگىرىت

رۆغن ماشین: رۆنی ترۆمبیّل، ئهو ماددی له بهنزین ومردگیریّت و لهناو ترۆمبیّلّدا کهلکی لیّومردهگیریّت روغن ماهی: روّن ماسی، نهو روّنهی له جگهری ماسی دهگیریّت

روغسىنى: رۆنسى، رۆنسدار، جسەور، ئسەو نانسەى لسە ھەويىرەكەى رۆنيان كردبيّت

روغنین: بروانه روغنی

ھەڭدەگرن

روفتن: باك كردن، گسك ليّدان، بافتر كردن، خاويّن كردن، مانستن، مانيين

روق: ۱- خوش ویستن، نهوینداری، خوشهویستی ۲- جوان، دهلال، دلگیر، بهدل، دلپهسهند۳- نهسپ، نهسپی باش و رمسهن ۴- همهرهتی لاوی، سمرهتای لاوی ۵- تهمهن، ژیان، ماوهی ژیان

روکار: رووکار، روی دمرموهی بینا و همرچی رو کردن: روو تیکردن، سمرنج پیّدان، ناوردانموه روگرداندن: پشت تیّکرد، سمرنج پیّنمدان، گوێ پیّنمدان **رویش:** رووان، روویین **رویگر:** سپیگهر، مسگهر

روی نمـودن: روو تێکردن، سـهرنج پێـدان، روو نيـشان دان، دمرکموتن

روی نهادن: روو تێکردن، سمرنج پێدان، گوێ پێدان

رویه: دوخسار، روو، بیجم، روالمت. بهشی دمرموهی همر شتیکی وهك بینا و جل و بمرگ

رویه: ۱- تیمکرین، تیرامان، بیر لیکردنموه ۲- نیاز، پیویستی، پیداویستی

روی همه: لهسمریهك، شتیك لهسمر شتیكیتر، تیكرا، فیكرا

روییسدن: روان، سهوزبون، شین بوون، گمشه کردن، سمردمرهیّنانی گیا لمزموی

رویین تن: بـههێز، پــرزوّر، خـوّراگر، سـهخت، مـهبـهسـت لـهو کهسهیه که هێزی زوّری ههیـه

رويين خم: كوس، كهرنا، دمهوّل، داهوّل

ره: رێگا، رێ، شێواز، رێڿکه، کهڕمت، دمفحه

رها: ئازاد، سەربەسىت، رزگار، بەرامبىەرى دىل، سەربەخو

رهاگ: كالّا، شتومهك، چت مهك، هوماش، كووتال، كهل و پهلى ناو مالّ

رهان: گرێ کردن، گرێ بهستن، مهرج کردن **رهانسان**: رزگار کردن، نسهجات دان، شازاد کردن، لسه

گرفتاری دمرهێنان ره آورد: دیاری، خهلاتی، پێش ک*هشی،* دیاری سمفهر ر**هایش:** رزگاربون، ئازاد بون، نهجات پهیا کردن

رهباء ترس، توهین، زات نهمان، وره له دمستدان رهبان: راهیبهکان، پاریزکار و خواپمرمستی جوولهکه،

دێر نشين

رهبان: خوا ترس، ئەوەى زۆر لە خوا بىرسێت

رهبر: رابمر، ریبمر، پیشموا، پیشرمو، شمومی کمسانیتر رینوینی بکات، ری نیشاندمر

ره بسیج: رپبار، ریبگار، ریبوار، سمفمرکمر، ریفنگ رهبه: ترس، توقین، وره لمدمست دان، زات نممان رولور: شەشلوول، دەمانچەى بچوك بۆ تەقمە كردن كە شوينى شەش فىشەك دەبيتەوە

روم: بەرەتووك، تووكەبەر، موى بەرگەدە، ئەو موانـەى

لمشمرمی پیاو و ژن دمږوین، رووی

رومال: دهسمال، دهستمال، دهسهسر، خاولی

رومي: رۆمى، تايبەت بە رۆمن، لە خەڭكى رۆم

رون: تاقى كردنهوه، ئازمون، ئەزموون

رۇن: ھۆ، ھۆكار، بايس

رو نجو: مۆرانه، مۆريانه

روند: شێوه، تەرز، شێواز، رێگه، نەريت، رەسم

روند: دمور، خول، دمره، سمره، نوره

رونسق: درهوشانهوه، درهوشین، درهخشین، تابان، بریقهدان

رونوشت: روونوس، ئـەو نوسىنەى ئـە رووى نوسىن<u>ٽكى</u> ترەوە دەپنوسن

رونسسویس: روونسوس، نسمو کمسسمی لسمرووی نوسراویکیترموم دمنوسیّت

رونهسادن: روو تێکردن، سـهرنج دان، نــاوږدان، ئــاوږ بۆدانهوه

روهنی: پولا، ئاسنی رەق، شمشیر که له پولا یا ئاسنی رەق دروستی بکەن

روی: روو، روخسار، رووی، قیافه، بیچم

روی: ۱- هـموری پرېـاران، ئـمو هـموردی بـارانی زوّری هماگرتبیّت ۲- ساقی، مـمیگیّر۳- بیرمهنـد، لـمش سـاغ،

تەنىروست

رویا: روهك، رواو، نهوهی لمزموی برویت

رویـــارو : رووی بروانــه رووی، روبــهرِوو، روودمررِوو،

بەرامبەرى يەك

ر**ویان:** بروانه رویا

رویاندن: رواندن، چاندن، چههاندنی ریشه و شمتل

رويداد: رووداو، كارمسات، فوّمياو، بمسمرهات

روی دادن: بمسمرهاتن، همهومییان، روودان، روودانسی

كاريا كارمساتيك

روی زرد؛ رووزمرد، شەرمەزار، شەرمیّون، سەرشوّر

ره توشه: توێشو، تۆشوى رێ

رهدار: بروانه راهدار

رهرو : رێڕهو ، دالآن

رهرو: رێگنگ، رێبوار، سمفمرکمر

رهزن: بروانه راهزن

رهگذر:

رپبار، ریبوار، ئەوەى بەریکادا دەروات

رهگو: گۆرانىبىد، ستران بىد، ئاواز خوين

رهگیر: ریکر، ریبر، جهته، دزی سهر ریکا

رهن: رمهن، گرينو دانان، شتيك له برى شتيك لاى

كمسيّك دانان

رهنامه: بروانه راهنامه

ره نشين: سوالكهر، رئ نشين

رهنما : بروانه راهنما

رهنمون: رپبهر، رێ نيشاندهر، رێنوێنيکهر

رەنورد؛ بروانە راھنورد

رهو: شيواز، شيوه، ريجكه، ريباز، رهسم

رهو: نەرمى كردن، بە ھێواشى بە رێگا دارۆشتن

رهوار: بروانه راهوار

رهور: بروانه راهوار

رهسی: ریّبوار، ري رِهو، شهوه*ی ب*ـه ریّگادا دهرِوات. بـه

مانای نۆگەر و غولامیش دیت

رهیسدن: رزگاربوون، هوتار بوون، دمرباز بوون،

دمرچوون ..

رهیق: مهی، باده، شهراو، شهراب

رهینه: رههن، گریو، گرهوی، نهوهی له گرهوی شتیکدا

دايبنيْن

رى: تيراوى، تازميى، ئاودارى، فراوانى

ريا : ريا، رياكارى، درۆزنى، خۆ بـه چاكەكار نيشاندان

به پێچەوانەى راستى

ریاست: ریاسهت، سمروّگایهتی، سمروّک بون، سمرومری

کردن، گەورەيى، سەردارى

ریاضت: خمانوه کیشان، چاك کردنی خوخده، چاك کردنی بیرورا، سمختی به خوّدان

رياضي: بيركارى، ئەو زانستە ئەسەر ژومارەكان دەروات

ریاع: گمشه کردن، فراوان بون، گمشه سمندن

ریاکار: ریاکار، درۆزن، دووړوو

ريال: ريال، قران، پووٽي ئيراني

ریال: ریال، دروای عمرهبستانی سعودی

ریان: تمر، تازه، تمر و تازه، شادان، تیراو

ريب: گومان، شك، تۆمەت، دوودنى، شنتاخ، تۆمانچ،

گێڿەڵ

ریباس: بروانه ریواس

ريتم: ريتم، كيش، ناههنگ، ياسا، شيواز، ريچكه

ریث: درمنگ کردن، خاوکردن، سستی، درمنگ

ريچا: مرهبا، مرهبا يا همر خواردنيكيتر كه له جهند

شتێك دروستى بكەن

ريح: با، نەسىم، شنە، بۆن، سروه

ریحان: ریّحان، ریّحانه، همر گیایهکی سموز و بوّنخوّش، جوّره گیایهکه بوّنی خوّشی ههیه و بوّ خواردنیش دمشیّت

ریحانه: بروانه ریحان

ريخ: ريخ، شياكه، گوو، پيسايى مروَّهْ يا ناژهڵ كه شل و

ئاومكى بيّت

ريخت: بيجم، فيافه، رووالهت، ههيكهل، شيّوه، شكلّ ريختن: رشتن، رژانـدن، ليّـژهوهدان، جـوّراندن، هـهلّ

رژاندن، پەلاتە كرن، بەلاقكرن

ریخت و پساش: زید در قیم، دمسبلاوی، خمرج کردنی

ریغن: ریغن، گواوی، پیس، مرؤهٔ یا ناژه آنک که سکی بچنت و خوّی یا یه کیتر پیس بکات

ریدك: کور، لاوی شهنگ و شوخ، کوری تاس و لوس

ريدن: گوكردن، دانيشتن، نيشتن لمسمر ممستراو، ريان،

فيراندن، دانانى پيسايى ناوسك

ریز: ورده، پرده، لهتی بچوك، ورد، هـهر شـتێکی ورد و بچوك

ريز: دڵۆپە، تنۆكە، قەترە، تكە، پيالە، پيوانە، قوم

ريزبين: ورد بين، باريك بين، مووبين، ئامرازيكه بو بینینی شته زوّر وردهکان

ريزش: باراندن، رشتن، رژاندن، جۆراندن

ریزه: ورد، بچکووله، ورده، پرده، لهتی زور ورد، هویر **ریزه خسوار:** ورده خـوّر، بـهرماوه خـوّر، ئـهوهی ورتکـه و

پرتکهی سهر سفره بخوات ریزهگار: ناسك كار، وردهكار، نهو كهسهى نهخشى زور

ناسك له كارهكانيدا بهكار دمبات

ریزیدن: رژاندن، رشتن، رژانن

ريژ: موراد، مەبەست، خواست، مەبەست، ئارەزوو

ريژك: خليسكان، هەڭخليسكان، خزين

ریس: بهن، بهنی بادراو، بهنك، دمزی

ریسس: ۱- نساز کردن، خرامان بهریگادا رؤشستن ۲-زائبون، چیربون ۳- گهوربون، سهرومری۴- تومار کردن،

ریسك: ریسك، مەترسى، ئەگەرى مەترسى، ئەنجامدانى کاریّك که دواهاتهکهی دیار نهبیّت

ريسمان: بهت، تهناف، گووريس، بهتك، ههوسار،

ريسيدن: تاودان، بادان، هۆنينهوه، چنين، رستن، ريسان،

ریش: ریش، ره، ردین، رهندین، شهردین، موی دهم و چاوی پیاو، ریھ

ریش: بریندار، زامدار، ریش

ومريس، كنف

ریش: پەرش، پەرى مریشك

ریش تراش: ریش تاش، ردین تاش، نهوهی ریش بو خەلك يا بۆخۆ دەتاشىت. ئەوەى رىشى پى دەتاشن

ريشخند: تيتانى، تيز، رشقەن، تەقىلت، مەبەست ليى کاسه لیّے سی و به خیرهینانی که سیّك بو فریـودان یـا

گالته پیکردنه

روخساری سپی بووبیّت

ریش دار: ریشدار، نهو پیاوهی ریشی ههیه و نایتاشیّت،

ریش سفید: ریش سبی، ردین سبی، پیاوی بیر که مووی

ریشور: بروانه ریشو

ریشه: _{ریشه}، رمگ، بن، ریشگ، بن چڵ، رهتهوه، رمگ و ریشال، رهگی دار و گیا

ريش كاو: نهزان، گيْژ، حوّل، كهم هام، ور، كاس

ریشو: ریشه، ریشو، ریشن، ریشدار

ریسشهدار: ریسهدار، رهگدار، نهوهی رمگ و ریسهی

ریشهکن: ریشه کهن، ئهوهی یا نهو کهسهی شتیك له بنهوه ههلکهنیّت و لهناوی ببات

ریشیدن: ریش ریش بون، ریشال ریشال بون، بریندار

ریشیدن: رژاندن، پرژاندن، پاشین، رشتن، رشتنی شتیک بمسمر شتيكيتردا

ريصار: مرهبا، مرهبا يا ترشيات كه لهجهند شت دروستى دەكەن

ريع: گەشەكردن، فراوان بون، ھاتنەسەر، بەرز بونـەوم، پێشكەوتن

ريع: تەپە، تەپۆڭكە، تەپ، شوينى بەرز

ريغ: داويني كيو، سارا، بيابان، دهشت

ريغ: دوژمنی، نهیاری، نهسازان، ههڵنهکردن

ریسق: ۱- رژان، رژانی ئاو یا خوین نهسمر زموی ۲-درهخشین، درهوشین

ريق: ١ - ئاو، تراويلكه، سهراب٢ - فيروّ، بيهوّ

ريق: ئاوى دەم، ھێزو، وزه، توانا

ريكا: شۆخ، شەنگ، جوان،ناسك، نيان، دەلال

ریگ: ورده بهرد، چهو، خیز، زیخ، پهلهپیتکه، هویر

ریگزار: خیزهلان، زیخهلان، ئهو شوینهی ورده بهرد و جهوی و زیخی زوری لی بیت

ريل: ريّى ئاسن، ئەو ئاسنانەي لاي يەك دايانىدەنيّن و

شهمهندهفهر بهسهريدا دهروات ريم: چلك، قرير، كيم، عهداف، قيفار، چلكى جل و

بەرگ يا جەستە

ريمن: جلكن، جلكاوى قريّرْاوى، ناپاك

ريمن: فيلباز، فريوكار، تەلەكەباز

ريمناك: جلكن، پيس، پۆخل، جلكاوى

ريمه: ريبوق، كنيشتي، جافي، جلكي جاو

رين: جلك، كيم، قرير، قيفار، عهداف، بيسى، ناپاكى

ریسنگ: رینگ، زهویه کی چوارگؤشه که تیایدا یاری

بۆكسێن ئەنجام دەدرێت

ريو؛ فيّل، فريو، تەلەكە، مەكەر

ريواج: بروانه ريواس

ريواس: ريواس، ريباس، ريوج، ريثاس

رينجو: مۆرانە، مۆريانە

ريوه: تهبه، گر، مل گهردمنه، كومت، تهبولكه

ريوه: فيّل، فريو، مهكر، ئمفسون

ریه: سی، سیپهنك، سیپه، لاك، شووش، بشاسپی، سوێ،

پیلاسپی، جهرگی سپی، نهندامی سهرهکی همناسهدان

له جهستهی مروّف و ناژهڵ

ز: ز، بیتی سیانزمیهم له ئالفابیّتی فارسی که به زا دهخویّنریّتهوه

زائد: زیاده، زیادی، زۆربوو، فراوان، پتر، فرمیی

زائده: فراوان، پتر، زۆرتر، زياده

زانسر: زیارهت کهر، سهردانکهر، نهوهی سهردانی شوینیکی پیروز دهکات

زَائره: زیارمت کمر، سمردانکمر، بو ژن بهکار دمبریّت، ئمو ژنهی سمردانی شویّنه پیروّزمکان دمکات

زائل: لمناوجو، ون، ديارنهماو، لمبمرچاو نهماو، لابراو، لاجوو

۰۰۰ **زائسو:** تازهزا، منالبو، ئـهو ژنـهی تـازه زابێِت، زێٟسان، زميسان

زاب: زاب، سمرچاوه، چاووگ، کانی، ئاورێ

زابغر؛ بروانه زابگر

زابگر: گوپ تمقاندن، نمومیه که کمسیّك گوپی خوّی پر با بکات و یهکیتر به پهلهپیتکه لیّی بدات و با بهدونگیّکی بمرز له دممی بیّتهدور

زابسن: ۱- چاووش، لـۆتى، گۆرانيبنــز ۲- ديـّـو، ديّـوى

ياخي٣- پاسەوان، نيگاوانى دۆزەخ

زا**بوقه:** سووچ، قوژبن، گۆشه، سوچى مال

زَاج: زمیسان، زیّسان، ئـهو ژنـهی تـازه زابیّت، زیسان، زمیستان، ئـهو ژنـهی منـالی دمبیّت تـا حـهوت روّژ بـه

> زمیستان ناو دمبریّت زاج: زاخ، زاج، شمب

زاجر: رێگر، بمربمست، لهمههر، رێنهدمر، رێگهنهدمر، .

دوورخمرموه

زاچه: زاج، زاخه

زاحف: خشۆك، ئـموى لمسـمر سمـت يـا ئـمژنوّ بــه رێـدا دهروات

زاخر: كمريم، شمريف، بمريّز، ريّزدار، پايمبمرز

زاد؛ زاده، زا، وهك منال زا، پهريزا

زاد: پيربون، بهسالأچون، بهتهمهني

زَادَ؛ زَادَ، تُويِّـشُو، خَـوْراك، خَـواردن، تَوْشـو، ئــهو بــرِه

خواردنهى بۆ سەفەر لەگەن خۆ دەيبەن

زادبسر زاد: پشت له دوای پشت، وهچه دوای وهچه،

سینگ بوّ سینگ، باوك بوّ باوك، جیل له دوای جیل زا**دبود:** زادگه، زادگا، ئهو شویّنمیلیّی له دایك بوین

زادبوم: وهلأت، ومتهن، زادگا، شويني لهدايك بون، زادگه،

نيشتمان، زێوجێ، ديار

زادخور: بەتەمەن، پىر، بەسالاچو

زادخواست: بروانه زادخور

زادغر: حدرامزاده، زوّل، حدرامزا، بيژى

زَادگــــا : زادگــا، زادگــه،ديار، ولأت، نيـشتمان، زێــوجێ، شوێنۍ لهدايك بون

زادمرد: جوامير، نازا، نازاد پياو، كمريم

زادن: زان، زایسین، منال هینانسه دنیا، منال بسون ۲-زاییران، زان، له دایك بون، هاتنهدنیا، چاو هه لهینان زاد و بود: دار و نهدار، ههستی و نیستی، مال و سامان زادورود: منال، نهوه، نهتیره، نهبیره، منالچی کهسیک له کچ و کور

زاده: زاو، بهدنیاهاتو، چاو ههاهنناو، له دایك بو زاد وولد: سك و زا، منال خستنهوه، وهچه خستنهوه زاده: بهدنیا هاتوو، له دایك بو، منال، زاده زار: زوّر، فراوان، پاگریّكه له دوای وشهوه دیّت وهك گولزار

زار: ناتموان، بێهێز، سست، لاواز، لاغر، كز، تياماو، لم زار: ناله، گريان، گرين، شين، روّرِوّ، نالْهى بمسوّز زار: خراپ، نارێك، نابمسامان، شێواو، شپرزه، شڵمژاو زارازار: هورهورش، له ناتموانيدا گريان، هور هور گريان زاران: گريان، نالآن، به دمم گريانموم

زارج: زرشك

زَارخورش: کممخوّر، لمر، دژلمومر، نـمومی خـواردن کـمم بخوات و لاواز و لاغربیّت، کیّم خواره

زارزار: قورقور، گریانی خهست خور، گریانی زوّر، به توندی گریان

زارع: جوتيار، ومرزير، فهلا، دمشتهوان، دمشتهفان، كيّل

گمر، توچین، نهوهی نهسمر زهوی کشتوکائی کار دهکات زاروار: کویّر، ناتهوان، سست، لاواز، بی هیّز، نابینا زارونزار: لاغر، نهر، دال گوشت، لاواز، خهموّك، خهمبار زاره: شین، شهپوّر، گریان، گرین، گریستن، شیوهن زاره: لاواز، سووك، بیّ هیّز، نهر، کهم گوشت، سست زاری: گریان، شین، شهپوّر، نائین، شین و روّروّ، گریستن

راری: سستی، بی هیّزی، سوکی، لهری، ناتهوانی، زهلیلی زاریانه: شین و روّرِوّ، گریان، هاوار و روّرِوّ، خوّرِنین،

زَارِيْدَن: گرِيان، شين كردن، شەپۆرٍ كردن، گريستن، ناله كردن، خۆرنينەوە

زاستر: لمولا، لمولاتر، دوورتر، قمراغتر

زَاغ: قمل، قەلمبەلەك، قالأو، قرْاك، بالندەيمكە حـەلالْ گۆشت ھاوشنومى قەلەرىش كە ھەمو پەرەكانى رەشە

زاغ: بروانه زاج

له خۆدان

زاغ: كەوە، شىن، چاو شىن

زاغیا: لۆمە، سەركۆنە، تانە، سەرزمنشت

زاغ چشم؛ چاوکهوه، چاو شین، نهوهی چاوی کهوهیی

زَاغُ دَلْ: دَلْ رَمْش، دَلْ پِيس، دَلْ چِهْبِهَلْ، دَلْرِمَقَ زَاغْـــر: جِيكَهُلْـدَان، جِيقَلْـدان، بِمَرْجِـيَّلَك، جِيقَهُلْـدانى مريشك

زاغ رنگ: رمش، رمشباو، بمرمنگی رمش

زاغ سار: سـمر رمش، ئـمومی سـمری رمش بیّـت، زائـم، ستممکار، دلّرمق، دلّ رمش

زاغنول: ۱- دم، نکل، مرازیکی ناسنیه زدویان بیدهکیلا و له کوندا بو شمریش کهلکیان لیودردهگرت ۲- تیری نوك تیژ

رَاغه: : زاخه، گهورِ، ناژه لدان، چالّ یا گهورِ که له دهشت و بیاباندا بوّ ناژه لهکانی دروست دهکهن

زافه: ژیشك، ژیژو، ژیژك

زاك: بروانه زاج

زاكون: ياسا، رموشت، شيّوه، دمستوور

زاکسی: ۱- گەشسەكەر، گسەورەبو، پێشفەچوو^۲- بساك، خاوێن، باقژ

زاگ: بروانه زاج

زَال: پیر، بهسالآچو، بهتهمهن، سهرسپی، پیاو یا ژنی زوّر پیر، دانسال

زالزالك: گۆيژ، بلج، گوشك، گيوژ، گفيژ، گوژو زالو: زيـرۆ، زيـزى، زالو، زمرو، مارمـژ، زملوو، زۆرگ، كرمى خويّن مژ، زيّـرى، زيّلى، كرميّكه گــموره و رمش رمنــگ كــه لــمثاودا دمژيــت و خــويّنى مــرؤ\$ يــا ئــاژملّ

زامل: شويّنكەوتوو، لايەنگىر

دممژيت

زامله: باربمر، چاروێي باربمر، بارههنگر

زامهسران: دژه ژمهسر، نوشنداروو، شه دمرمسانی بسوّ نمهیّشتنی کاریگمری ژمهر به کاری دمیمن

زامیاد: زممیاد، زامیاد، ناوی رۆژی بیست و همشتهم له همهر مانگیکی ههتاو و ناوی فریشتمیهك له نایین زمردهشتی

زانستر: بروانه زاستر

زانسو: ئىمۇنۆ، وژنىگ، زرانى، چىۆك، چىۆنك، رزانىۆ، زمنگۆڭ، ژمنىۆ، بەنىدى ن<u>ٽ</u>وان ران و ھولاپىمى پىێ كىم لەوڭ دا پى دمنوشتىتەوە و راست دەبىتتەوە

زَانویی: هاوشێومۍ ئەژنۆ، جەماوە، خوار، نوشتاوه زَا**نى**: زيناكار، زيناكەر، شەروال بىس، داوێـن بـيس،

گانکەر بە حەرامى

زانیه: حیز، همحبه، گاندمر، نهو ژنهی به حمرامی تیکه ن به بیاویکیتر دهبیت

رًاو؛ بههيّر، توانا، بـهتوانا، ومستا، شـارمزا، ليّهاتوو، ژێ

هاتي

زاو؛ كەليّن، درز، قەلشت، كەلشت، رەخنە

زاور: زور، هيز، توانا، هوومت، ئەترەش، زاخ

زاور: خزمەتكار، لەلە، پەرەستار، نۆكەر، غولام

زاورا: بێچاره، ئاواره، ماڵ به كۆڵ، وميلان، سمرگمردان،

دمربهدمر، بيّ مالّ و حالّ

زا**ووق:** جيوه، زيو

حلهكيش

زاویه: سووچ، گۆشه، هوژبن، هوولینچك، كونچ

زاویه نشین: گۆشهگیر، گۆشه نشین، ئـمومی لهخـملك

خۆی به دوور دمگریّت و بهتهنیا دادمنیشیّت

زاهد: پارێزکار، خوٚپارێز، له خوا ترس، ئهوهی دنیا بوّ ئاخيرمت به جـێ دێڵێت و سـهرقاڵی پارانـهوه بێـت،

زاهدانه: پارێزكارانه، خۆپارێزانه، وەك پارێزكاران

زاهیر: تابان، درموشاوه، درمخشان، بریقهدار، رمنگی روون و درموشاوه

زاهری: بۆنخۆش، گیای بۆنخۆش

زاهق: ١- لمناوچوو، مردوو ٢- فيرق، بيّهق، خوّرايي

زاهل: ۱- دوورمپهريز، نهوهى خوّى له شتيّك بهدوور دمگريّت ۲- ناسووده، دننيا، بيّ ناگا، ناكاوگير

زاهی: درهخشان، درموشاوه، بریقهدار، تروسکهدار

زایاندن: مامانی، مامایی، هاوکاری کردنی ژنی دوگیان

له کاتی زان، کاری مامان

زان، زايين، منال بون

زایشگا: منالبون، نهو نهخوّشخانهی ژنـانی دوگیـان لـه

كاتى زان لموىّ دمخمويّندريّن

زا يمان: زان، زايين، منال بوون، منال هينان

رَّالِیدِنْ: زان، زایین، منال بون، منال له سك كهوتنه خوار، منال هیّنانه دونیا

زئوس: زیووس، زیوّس، له خواکان لای یوّنانیه کوّنهکان که له شیّوهی پیاویّك به رووخساری گراوه و ریشی نالقه نالقه گومانیان دهكرد و باو بارانیان له دمسهلاتهکانی نهو دمزانی

زئولوژي: ئاژهڵ ناسي، حميوان ناسي

رُئیر: نهرین، گوورین، نهراندنی شیّر، نهرشه گووره رُب: مفت، خوّرایی، بیّ پاره، سانا، ئاسان، بیّ کیّشه

زبارج: زیومر، زیّر و زیو، خشلّ، نهوهی نافرمتان خوّی پیّ دمرازیّننهوه

زباله: ۱- ناو، ناوی کهم ۲- خهوش، خوّل، خرت و پرت، خهوش و خوّل، ههرچی شیاوی فریّدان بیّت

زباله کش: خوّلْرِیْـرْ، سپوور، گسکدار، نـمو کهسـهی خـموش و خـوّل لـه مـالان کودهکاتـموه و دهیریّــرُیّت، کریّکاری شارموانی که کاری هـملگرتنی خـموش و خوّل لمبمردهم مالانه

زیان: ۱- زمان، زوان، ئهزمان، زبان، ئهندامی گوشتی و برون که لهناو دممی مروّق و ناژهندایه ۲- زمان، زمان، بسه مانای زاراوه و چونیهتی قسه کردنی همه دردنی همه نهته و دار زمانی کوردی، زمانی فارسی

ز**بـان بـاز:** زمان باز، ماستاوچی، کاسهلێِس، زمان چـهور، ئـهوی بـه زمان چـهوری خـهلکانيـتر فريو بـدات

زبان بر: به برشت، زمانی بهبرشت، بورهان، بهلکه، بورهان و بیدهنگ بورهان و بهن ای به بیدهنگ بکات، وهلامیک کمزمانی بهرامبمر ببریت و نمتوانیت و دلام بداتهوه

زبان بریده: زمان براو، زبان براو، نهوهی زمانی برابیّتهوه، بیّدهنگ، خاموّش، کهسیّك که قسه نه کات زبان بستن: دهم داخستن، بیّدهنگ بون، نهدوانن قسه نهکردن، نمناخاوتن

زبان بکام کشیدن: بیدهنگ بون، قسه نهکردن، نهدوان، زمان بهستن

زبان بند؛ زمانگر، ئـموهی زمـان ببهستنِت و یاکهسنِك بو بنِدهنگ بون ناچار بكات وهك پوول

زیان بند خرد: شمراب، باده، مهی

زبان ترکردن: زمان ته رکردن، قسه کردن، ناخاوتن، هاتنه گؤ، دوان

زسان چیرب: زمان چهور، زمان شیرین، نهو کهسهی قسهکانی دلگیره، نهوهی به قسهکانی خوّی کهسانیتر قریو بدات

زبان دادن: بهنیّن دان، پهیمان دان، پهیمان بهستن زباندار: زماندار، وتهبیّر، بیّرْمر، ئـهوهی بتوانیّت بـه باراوی هسه بکات

رُبَّانَ دَرَازَ؛ زمان دريَّرُ، دهم دريَّرُ، بـيَّ شـمرم، زوِّرِبلّه، جهنه دريَّرُ

زبان درکشیدن: بیدهنگ بون، نهدوان، کپ بون، هسه نهکردن

زبان دل: زمان حال، زمانی دل، قسه یا وتاریّك كهباس لهناخی كهسیّك دهكات

زبانران: زمان پاراو، زۆربله، وتەبيْرْ، چەنە دريْرْ

زبان ریختن: هسه کردن، زوّروتن، زوّربلّهیی، چهنه دریّژی

زبانزد: سمرزمان، بابمتنك كمبكمونيته سمر زمان و لمهممو شونننك باسي بكمن، كلكه نما

زبان زدن: هسه کردن، دهم دریدری کردن، زماندریدری

کردن، زۆر وتن

ز**بان ستدن:** بەننىن ومرگرتن، بىمىمان سەندن، بىندەنگ

کردن، کپ کردن درده هورو

زبان شناسی: زمان ناسی، ناسینی زمانه جۆراوجۆرەكان

که له دنیا پێۍ دمدوێن

زبان کوچك؛ زمانه چكۆله، مهلاشو، مهلاشك، نهندامى گۆشتى بچوك له شيودى زمان كه له كۆتايى هوورگدا ههلواسراوه

زبان گرفته: بیدهنگ، کپ، نو همروهها نهو کهسهی له کاتی هسه کردن زمانی دهیگریت لالهپهته،

زبان گز: زمانگهز، زمان سوتێن، همرشتێ: تامی زوّر توند و تیژ یا زوّر شیرینی همبێت و لمکاتی خواردن زمان بگهزێت

زبان گشادن: زمان کردنهوه، دهم کردنهوه، دوان، هاتنه گۆ، ئاخاوتن، ئاخفتن

زبانگیر: سیخور، هموالدز، جاسوس، ئـمومی لـم دممی کمسانیتر بروانیّت و هموالْمکانیان لیّ بدزیّت

زسانگیر: زمانگر، نهوه ببینت لهمهمر لههمردهم هسه کردن و دوانی کهسیک

زبانور: زمان پاراو، بێژهر، هسهكمر، وتاردمر

زبانه: زمانه، همر شتيك ودك زمان، گر، بليسه، گله،

كڵۑه، شهوڵ، شماڵه، شيد، پێت، گرپه

زبانهدار: بٽيسهدار، گٽيمدار،گردار

زبانه زدن: بنیّسه سهندن، گلبه سهندن، کلبه کردن زبانی: زمانی، تایبمت به زمان، بهددم، شمفهوی

زبانی: هەنگەراوە، بى دىن، خاومنى دۆزەخ

زید: کمف، کمف، کمن سمرشیر و همرچی،

زبد البحر: كه في دمريا

زبده: کەرە، قەيماخ، سەرتو<u>ن</u>ژ، سەرشىر، چەورى كەلە شىر دەيگرن

زُ**بر:** زبر، زرب، ناساف، گرژ، گرنج گرنج، دروشت، زفر زُ**بر:** کتیّب، ہمرتووك، نوسراوه

زبر پوش: بالأپۆش، عابا، رەدا

زبرج: زیّر و زیو، خشل، نهو خشلانهی نافرهتان خوّی پیّ دمرازیّننهوه

زبردست: بمتوانا، هيّردار، شارمزا، ليّهاتوو، ژێ هاتي،

زال، خاوەن ھێز، دەسەلاتدار، چالاك، چوست

زبردست: لای سهردود، لای سهردودی ژوور یا شوینی دانیشتن، لاسمروو

زبر زیر: خوار و سهر، ناوهژق، سهروژير، ويران، خابوور، رووخاو، ژيروژوور

زبرسو: لای سـهرمو، لاسـهروو، سـهرموم، سـهرمومی هـهر شتیک

زبرقان: ۱- ریش تهنك، تهنکه ریش، شهو پیاوهی ریشیکی ته و پیاوهی ریشیکی ته واو ریشیکی ته واو ریشیکی ته واو ربوم و بانگ ربوم و با

ریت. ز**بره: ۱- پیك، سندان، بهشیّکی نهستوور له ناس**ن ۲-

رُسِره؛ زبره، کهههك، زبر و درشت له همر شتيّك،

زېرين: سمروو، لای سمروو، سمرموه

پشت، شان، ناوشان، سمرشان

درشتهی له هیّلهك دراو

زبس: شیاکه، ریخ، پیسایی چوارپیّکان وکه ئهسپ و وشتر

زبنيه: سەخت، رەق، سەركێش، ياخى، پاسەوان

رْبوده: بیّ درمنگ، بیّ راومستان، بیّ ماتل کردن، بیّ بیرکردنهوه، کتاوپر، لمناکاو

زبسور: نوســراوه، کتێــب، پــهرتووك، زهبــوور، نــاوى کتێبهکهى داوودى پاشاى پێغهمبهر له پێغهمبـهرمکانى

زبون: داماو، بێچاره، ناتـموان، لاواز، سـووك، بـێ هێـز،

ژێردهسته، کهساس، سهرلێ شێواو ژ**نهر:** بێزاری، بێزاری دایك و باوك له مناڵی خۆیان

رْبِيب: کشمیش، تریّی وشك کراوه .

زبیل: ۱- زممبیّل، سهوموته، ههمانه، دمقر ۲- شیاکه، ریخ، پیسایی چوارپیّ

زجاج: شيشه، شووشه، جام

بەنى ئىسرائىل

زجاج: شووشهبر، شووشهچی، جام ساز

نجاجی: شووشه فروّش، شیشه فروّش ز**جاجی:** شووشه فروّش، شیشه فروّش

زجاجی: شیشهیی، شووشهیی

زجر: ۱- ریکرتن، نههیشتن، بهربهستن، ریکه لی گرتن، دوور خیستنهوه ۲- دوور خیستنهوه، دوور کردنیهوه،

تاراندن

ز**جل: ۱- شادی کردن، گۆرانی خوێندن، شادامانی کردن** ۲- شادی، شادمانی، خۆشحاڵی

رْجِل: ناودار، بمناو بانگ، ناسراو رْجِه: زهیسان، زهیستان، نمو ژنمی تازه زاییت

رْحَاقِات: خَسْوْك، خَرْوْك، خَسْوْكەكان، ئىهو ئازەلانىهى

لەسەر زەوى دەخزن

زحام: تەنگ بى ھەلچنىن، زەخت كىردن لەيسەكم، بال

به يەكەوە نان، قەرباڭغى

ز حف: هنه خشکی، گاگؤلکی، لهسهر دهست و پی یا نه ژنؤ خزان و به ریگادا رؤشتن

زحل: بيْزاربون، بيْـزران، هيلاك بـون، شـهكمت بـون،

ماندوويي

رْحم : تـهنگ پـێ هه ڵڿنين، زهخت لـێ كـردن، گوشار، قەرەبالغى، كۆمەن

رُحمت: ١- همرمبالغی، زهخت لهیه کتر کردن، ته نگ بهیه کار کردن، ته نگ بهیه که هم نخونین، کوبوونه وه له شوینیک و زهخت لهیه ککردن، پاله پهستو ۲- رهنج، شازاردان، زهحمه تسه خلفت، کوسپ، ناره حه تی، رهنج

رْحمت افزا: رمنجهیّنمر، ناراحهتکمر، نُمومی رمنج ونازار و زمحمت زیاد دمکات

زحمت دادن: زمحممت دان، رمنجدان، نازار دان، بمنمرکی زحمتکش: زمحمهتکیّش، رمنجدمر، رمنجکیّش

زحمت کشیدن: زهحمهت کیشان، رهنیج کیشان، نبازار جیشتن، رهنیج بردن

رُحیر: ۱- تهقهفیره، سکچون، زهحیری، زکهشوّره ۲- نهو دهنگه یاههناسهی له کاتی بیّزاری و هیلاکی له سینه دیّتهدمر

زخ: برين، زام

زخ: ناله، هاوار، بانگی خهمبار، ئاواز

زخسار؛ لێوانلێـو، ليپاوليـپ، سـەررێژ، پــڕ، پــڕ ئــاو و

شەپۆلدار

زخاره: لق، حِلْ، شاخه

زخسرف: زیّر، زیو، نمخش و نیگار، جوانی و باشی،

دەلالى

زخم: برین، رووسان، زام، برین یا رووشان له جهسته که خوین یا چلکی لیبیتهدمر

زُحُم بِنْدَی: برین بهستن، زام بهستن، تیمار کردن زُحُم خُورِدُن: بریندار بون، زامدار بون، زهخمی بون

زخمدار: بریندار، زامدار، زهخمی

زخسم زبسان: قسهی رمق، هسهی تال، جوین، تانه، سهرکونه، مهبهست لهقسهی رمق و تاله کهدلی کهسیک برمنجینیت

زخم زدن: بریندار کردن، زهخمی کردن، زامار کردن، کۆلەوار کردن، زهخمی کردن

زُحْم کاری: برین پیّچان، تیمار کردن، چارهسمر کردن، برین بهستن، زام بهستن

زخم معده: ئازارى گەدە، يەكىكە لە نەخۆشيەكانى گەدە

زخمناك: بريندار، كۆلەوار، زامار، زامدار، زەخمى زخمى: بريندار، كۆلەوار، زامار، زامدار، زەخمى

زدایییدن: پاك كردن، پاهژ كردن، سرینهوه، خاوین كردن، مالین، مالشتن، پاك كردنهوهی ناوینه یا شمشیر له ژهنگ و همرچی

زُدْنَ: لیّدان، کوتان، تـمپکردن، دهست یـا ئـموهی لـمناو دهستدایه لـم جمسـتـهی کمسـیّك دان یـا کوتـانی، زیـان گمیاندن، تیّهملّدان، دارکاری

زدوخورد: شمر و پیّکدادان، لمیمك دان، لمیمك بـمربون، مشت و مر

زدودن: پاك كردن، سرين، پافژ كردن، پاك كردنهومى كانزا له ژمنگ، پاك كردنهومى ئاوينه له تمپ و تۆز زر: زيسر، ئسائتون، تسهلا، كانزاييسهكى زمرد رمنگه و گرانبايى

زراب: ئاوی زیّر، زیّرِثاو، ثاوزی زیّر که له نهقاشی و ناسك كاریدا به كاری دمبهن

زراج: بروانه زرشك

زراه: زری ساز، زری کمر، نمو کمسمی کاری دروست کردنی زریده

زراد خانسه: جبه خانسه، شوینی چهك و تعقهمسهنی، زمراد خانه، كارخانه یاكارگهی چهك دروست كردن

زّارع: جوتکهر، ومرزیّر، ههلا، جووتیار، شهو کمسهی لمسمر زموی کشت و کاڵی کار دمکات

زراعت: جووتیاری، ومرزیّری، فهلایی، کارکردن لمسمر زموی کشتوکالی

زراغن: بروانه زراغنگ

زراغنگ: ریکه لان، بمرده لان، زموی رمق و پر بمرد زراف: بروانه زرافه

زرافه: زمراهه، ناژه نیکه گواندار و گهوره و گیاخور، منیکی دریژ و دمست وپنی کورتی همیه

زراق: رياكار، كاسەليّس، تەشەھەلەچى، فيّلاّباز

زراگین: زیّرین، پرزیّر، زهرد رهنگ، به رهنگی زیّر

زرانسدود: شاو زیّــپدراو، زیّـپکــاری کــراو، بــه شاوی زیّــپ داپوشراو

زراه: زمریا، دمریا، دملیا، بهحر

زربان: پیر، بهسالاچو، بهتهمهن، دانسال، کونسال

زربفت: بهزیّر چنراو، نهو هوماشهی تالّی زیّری تیا بهکار برابیّت

زربی: پشتی، پالپشت، ئەوەى بالى پيوە بدەن

زربین: سمرو، سمرف، سمروی کیوی

رْرِبِیه : بشتی، پائپشت، همر چی که بوّ بالدانهوه بیّت لـه پشتی و هاوشیّوهکانی

زرتشتی؛ زمردمشتی، لایهنگرانی زمردمشتی پیّغهمبمر **زرجون؛ می**ّو، داری تریّ

زرچويه : زمرده چێوه، زمرده چۆ، زمرده چهوه

زُر**خریسا: بـەز**یْر کـراو، غـولام یـا کـەنیز کـه بــه زیّــر کرابیّت

زرد: زهرد، هـ مر شــتێك بــه رهنگــى زهرد يــا بــمږهنگى زمعفمران

زرد: زرى، زريّى چنراو له ئالقه پوّلاًييهكان

زرداپ: زمرداو، ناوی زمرد، شلهمهنیهکهی زمرد رمنگ که له برین دیتهدمر

زردالو: شيلانه، قهيسي، مرمره

زرد پوست: زمر دبیّ ست شهوهی پیّ ستی جهستهی زمرد بیّت، له نمژادی زمرد

زرهچهوه: رووزمرد، روخسار زمرد، ئهومی روخساری زمرد بیّت، ژاکاو، خهمبار، خهموّك، دنّسکاو

زردرخ: رمنسنگ زمرد، زمردهنسه، زمرد روو، شسهمهزار، شهرمیّون، سهرشوّر

زردرو: بروانه زردرخ

ئاكارى جاك

زردشتی: زمردمشتی، زمرتهشتی، لایهنگرانی زمردمشتی پینهممبهر، ئهوهی باورهی به ئایین و دنی زمردمشتی ههیه، ئهو نایینهی زمردمشت لهسدهی حموتهم پ.ز هینسایی و لهسهردهمی ساسانیهکان ئسایینی رمسمی نیرانیهکان بو. زمردمشتیهکان ناهورمهزادا خوای تاهانه دهپهرمستن و باومریان به زیندووبوونهوه و روژی پهسلان ههیه. سی بنهمای بنهرهتی ئایینی زمردمشت بریتیه له: ئهندیشهی چاك، وتاری چاك،

زردفام: زمردرمنگ، زرمدمل، زمردرو، رووزمرد

زردک: ۱- زمرده نه، بهرمنگی زمرد، زمردروو ۲- کیزمر، ههویچ

زردگوش: بێکاره، ترسهنوْك، دووړوو، ترسێنهر، رياكار، پهشيمان

زردگون: زمرد رمنگ، زمردهنه، بهرمنگی زمرد

زرده: زمرده، زمردیّنه، نهو زمردیّنهی لهناو سپیّنهی هیّلکهدایه

زرده: زمرده، زمردهنه، نهسپی زمرد رمنگ

زردهشتی: زمردمشتی، لایهنگری ئایینی زمردمشت

زرزار: بیرتیژ، وشیار، زیرمك، ئاگا، چالاك، رؤح سووك زرشك: زرشك، زریشك، داریّکی بچوکه زیاتر له شهراغ

دارستانهکان دمرونیت و بهرزاییهکهی تا سی مهتر دمگات و میوهکهی سوور و ورد و ترشه

زرشکی: زرشکی، سووری توّخ، بهرمنگی زرشك

زرع: چاندن، پۆو پاشین، ناشتن، کاری کشتوکائی

زرع: چينراوه، نيزراو، ناشتراو

زرق: ۱- رم لندان، بسه رم لسه کهسینک دان ۲- مسوّره کسردن، چاوسسوور کردنسهوه، جساو زهق کسردن، بسه توورهییهوه له کهسینک روانین

زرق: ۱- کوێر بون، نابینایی ۲- شین بون، شین بونهوه، کهوهیی۳- درۆ، فێڵ، فریو

ژرفاء ۱- ناسمانی، بهرونگی ناسمان، شین ۲- ناسمان، عاسمان، عاسمان ۳- شمراب، باده، مهی ۴- وهمروهها ناوی ژنیک له عمرمب که دملین به تیژ چاوی ناسراوه و له دووری سی روژ ریگهوه سوارهکانی دمبینی

زرقه: شینی، ئاسمانی، بهرمنگی ئاسمان

زرك: بروانه زرشك

زركار: زێڕنگەر، زێڕ فرۆش

زرکوب: زیّرِنگمر، ثمومی کاری له گملّ زیّرِدایه زرگــر: زیّرِنگـمر، زیّرِفـروْش، ثـمو کمســمی کــه کــاری

روست کردنی خشل و موروو له زیّره دروست کردنی خشل و موروو له زیّره

> **زرگون:** زیررهنگ، زمرد، به رهنگی زیّر زرمان: پیری، به سالأچون، بهتهمهنی

رُرنشان: زێڕین، زێڕنگار، شمشێر یا شتێك که نهخشی به زێر لهسمر ههڵکهنرابێِت

رْزِنگ: زرنگ، وشیار، ناگا، زیرهك، دانا، زانا، جالاك

زرنگ: گاگهل، میگهل، ران، گایسهل، دهستهی مسهر و مالات

زرنگار: زێڕنگمر، ئاڵتونچى، زێڕ نيگار

زرنیله: بروانه ریواس

زرو؛ زالوو، زيرو، زيروو

زروان: زمروان، زممان، ناوی یهکیّك لهخواكانه لمثایینی زمردمشتی و بـهباومرِی همنـدیّ لمزمردمشتیه كوّنـهكان سمرچاومی ئافراندن یا داهیّنمری چاكیه

زره؛ زرێ، زره، جهوشهن، بهرگی شهر، زری و کومزری زرهدار؛ زرێ دار، زرێ پوٚش، ئهومی زرێی لهبهردایه زرهگــر؛ زرێ سـاز، ئـهومی کـاری دروسـت کردنــی زرێ

دەكات

زرەور: بروانە زرمدار **زرى:** زمردار، بەزيىر چنراو

زریر: بیرتیژ، وشیار، زیرهك، روّح سوك

زریع: دیّمی، شهو کشت و کالهی تهنیا به شاوی باران

گهش بکات و ناوی نهدمن

زریعه: نیزراو، چنراو، کیلدراو، زموی کیلدراو

زرين: زيْرِين، تايبهت به زيْرٍ، ئهومى لهزيْرٍ يا بهرمنگى

زێڕ بێت، ئاڵتونى

زرین فام: زیررهنگ، بهرهنگی زیر، زهرد

زريون: بروانه زرگون

رُسْتَن: بروانه زیستن

رْشْت: ناشيرين، دزينو، ماحهز، ئيسك هورس، رِهزا تال،

خوێنسارد، گۆشت تاڵ، كرێت

خراپەوێژ، بەدڧەڕ

زشستخو: روگرز، رووتال، ئهخلاق ناشيرين، مون،

ناوجاوتاڵ، گرژ

زشَّتْ رو: ناشیرین، ناپهسهند، کرێت، ئـهوهی روخساری

جوان نەبێت، نابەدڵ

زشت سيرت: خراپهكار، بهدههر، ناحهزن كردار خراپ

زشت صورت: بروانه زشت رو

زشت كار: كار ناشيرين، خرابهكار، دمست بيس، ناباك

زشت گو: زمان شەر، جنێوفرۆش، دژوێندەر، دەم پیس

زشت نام: ریسوا، ناو زراو، ناوخراب، نموهی ناوی به خرابه زرابیّت

زشت یاد: زهم، نهوهی هسه ناشیریانهی پشت سهری

كەسىڭ بوترىت، غەيبەت، بوختان

زعاف: كوژهر، لهناوبهر، وينرانكه ر، بكوژ، ژههرى

كوژەر كەمرۆڭ لە پى بخات

زعامـــــــ: ١ - پێــشهوايي، فــهرمانرموايي، گــهورميي،

سەرومرى، سەرۆكى

زعبل: ۱ مل باریکی ورگ زل، ئهو کهسهی ملی بارك و

ورگی زئی همیه ۲- حمفیا، نمفعی، ماری گموره

زعرور: کممخیّر، موّن، گرژ، ناوجاو تال، رو گرژ

زعفران: زمعفهران، زاههران، زمحفهران

رْعم: گومان بردن، خميال كردن، وازانين

ز**عيم:** دمستمبهر، سمرومر، گموره، سمرۆك، پيشموا

زغار: پەنە، پەنەيەكى رەش رەنگ كە بەھۆى تەرى يا چەورى نەسەر زەوى دروست دەبينت

زغار: جخار، زوخاو، سهختی، بهلاً، مهینهتی، ئازار،

هاوار، شین و رۆرۆ

زغارو؛ قەحبەخانە، جندە خانـە، فاحيـشە خانـە، ئـەو

شویّنه یا ئمومالّهی ژنانی لهش فروّش تیایدا دمژین

زغاك: لقى مێو، پەلى مێو

زغال: خه لووز، روژی روژو، زووخان، کوّمر، شتیکی روق و روش رونگ که له سوتانی دار و شتیتر به دوست

پ-**ن** ر ر-س دن*ت*

رْغَالِدَانْ: زوخالْدان، خەلووزان، خەلووزدان، رەژى دان

زْغَاو: هَمحبه، گاندمر، لهش هَـروٚش، داوێِـن پـيس، ژنـی داوێِن پيس

زغب: مووی وردی زهرد، پرز، ریشوّلهی پارچه

زغېر: پرز، ريشونهى پارچه

زغلول: منال، كۆرپە، ساوا. بلەز، تىژپى، چالاك

زغند: هاور، گرمه، قیژه، دهنگی بنند، نمره

زغسنگ؛ نزگهره، نسزرگ، نزگره، حالیّکه بهسهر

گیانسداردادیّت و همناسسهی بسه پسری سسمردمکویّت و

دمنگی هك له گەرووى دێت

رف: ورده پهر، ورده مو، پهره وردهکانی مریشك

رْف: ۱ - گواستنهوهی ومیوی، بوك ناردن بوّ مالّی زاوا

۲- درموشانموم، تمیسین، بریقهدانموم، تروسکانموم

رْفَاف: خەنەبەنىدان، بووك ناردنى مالى زاوا، شەوى

بوكێني

زفان: بروانه زبان

زفت: ئەستوور، درشت، ھەلەو، زل، گەورە، زۆر

زفت: بهخیل، چاوچنۆك، برسى، رمزیل، رژد

زفت: قیر، نهو قیرهی له نهوت ومردهگیریت، زفت

زفر: دەم، بۆزە، لەوچ، شەويلاك، سووچى دەم

زفو: بروانه زبان

زفسير: همناســهدانموه، هيّنانــه دمرمومی همناســه لــه

سييهكان، دانهوه

زُلْف: بسك، پرچ، فژ، موى سەر و بناگوێ زُلْفُـهُ: دەرەجـه، بلـه، پێگـه، شـوێن، جێگـه، نزيكـى، ئاشنايەتى

زلفه: تمشت، کاسمی پر ناو، حموزی پر ناو **زلفین:** نالقه، گمو، هولف، نالقمی پشت درگا یا صنووق زاق: ۱ - خــزان، هملخلیــسکان، خلیــسکان ۲ ـ مــشتاو، دمسپهر، خۆراحمت کردن به دمست

زلق: ۱- خلیسگه، خلیزگه، شویّنی هه نخلیسکان ۲- رق نهستوور، رهاوی، تووره ۳- شهو پیاومی پیّش جووت بون دمسپهر بکات

زلل: هه نخلیسکان و کهوتن، له ریّ دمر چوون ۲- هه نه، تاوان، سووج، گوناح ۳- کهمی، کهم و کووږی، ناتهواوی زلو: بروانه زالو

> **زنوبیا**: زوولوبیا، زلووبیا، حوّره شیرینیهکه **زنول:** زولاّل، ناوی پاك و شیرین

زله : بروانه زلت

زله: زهله، چرچرو، سیسرك، چرچر، دهعبایه که ی سهوز رهنگه هاوشیوهی کوله که زیاتر له ناو دانه ویله دا دمرده که وزیت و دهنگیکی به رزی هه یه زلیف: بروانه زلیفن

رْلسیفن: تـرس، زراجـون، تۆقـان، تـۆقین، زات نــهمان، هەرمشه، رق

زم: سمرما، سمرمای وشك، بای سارد، بای سمخت زمار: بانگ كردنی وشتر مر، بانگی وشتر مر

زمسار: نــهی ژهن، ژهنــهری نــهی، ئــهو کهســهی نــهی دهژمنیّت

زماره: نمی، شمشال، نمی که هووی تیدهکمن

زمام: ههوسار، جنهو، نهوسار

زمامىدار: جلْمودار، ھەوساردار، پلِسْمواى نەتمومىمك، سەرۆك

زمــان: زدمــەن، كـات، زدمــان، رۆژگــار، ســات، بــەماناى مەرگىش د<u>ي</u>ّت

> رِّمان: کات، کالتی زوّر کهم، سات، چرکه رِّمانه: زممانه، روّرگار

ز**قاق:** كۆلان، كۆلانى تەنگ و تەسك

زقاق: مەشكەفرۆش، مەشكە چى

زك: بۆله، پرته، وتهى ژير ليو، قسهى ژير لچ

زگات: زهکاته، کورتکراوه و ههنبژیردراوی همر شتیك، بهشیك له سامان که به پنی شمرع دهبیت له ریگای

خوادا خەرج بكريّت يا بدريّت

زگاره: سەرسـەرى، ئاژاوەچى، شـەرٖفرۆش، بێـداگر، رق ئەست<u>ـ</u>ور

زگام: ههلامهت، سهرماخواردن، جوّره نهخوّشینیکه به هوّی سهرما خواردن و ههلمژینی تمپ و توّز و هموای پسیس به میکروّبی کوریزا دروست دهبیّت و له نیشانه کانی خورانی لووت و لوت گیران و ژانهسمر و تا و هاتنه خواره وه ی ناو لهلووته

ز**کنج:** بروانه زکند

زکند: سوالمت، دمفری گلین

زكى: پاك، خاوين، پاقر، خۆپاريز، پاريزكار

ز**كيدن:** بروانه ژكيدن

ز**گال:** بروانه زغال

زگالاب: ئاوى رەش، مرەكەب، مەركەب

رگیل: جۆش، زیبکه، زیتکه، بههلویلك، بالویلك

زل: خليــسكان، هەڭخليــسكان، خــزان، هــه لخزان،

هەلخلىسكانى پىّ و كەوتن

زُل: خليسگه، خليزگه، شويني هه لخليسكان

زلابیه: بروانه زلوبیا

زلازل: نهم وشه کوّیه و به ماذای بومهلهرزه دیّت

زلال: ۱- زولال، ئساوی شیرین و خسوش ۲- کرمیسك

کەلەناو بەفردا دەردەکەويّت و پرە لە ئاوى پاك

زلت: ههله، تاوان، سووج، خهتا، گوناح

زلزله: بوومهلمرزه، بولمرزه، زملزمله، لمرزی و تهکانی توندی زموی بههوی همندی هوکاری تایب مت وهك کهمبونی پله پلهی ماده ناوهندیهکان و پالهپهستو بههوی تهوینهودی بورگانهکان

زمانه: به لا، سهختی، عهیب، کهمی، ماوه، پاشماوه زمترا: گانته، بزه، بزه بو گانته پیّکردن

زمجره: ۱- بانگ، هاوار، نهره، فریاد، فیژه، فیره ۲-

نهی، شمشال ۳- قهحبه، داویّن پیس، خرابهکار

زمخت: ١- ئەستور، درشت، قەوى، نارێك ٢- بەخيل،

رژد، چاوچنۆك ٣- وهەر شتێك كە بەھۆى تامەكەى دەم كۆبكاتەوە وەك پێستى ھەنار

زمخك: بروانه زمخت

زمر: ۱ - نـهی ژمنین، لیّدان یا ژمنینی نـهی۲ - دمنگ، هاوار، بانگ

زمرد فام: سهوز رهنگ، کهسك رهنگ

زمرد گیا : شادانه، بروانه شاهدانه

زمره: دصته، گروپ، كۆما، كۆمەن، تاقم

زمزمه، ویرد، دوّعایه که زمرده شتیه کان له کاتی خوّشورین یا نان خواردن بوّ شکرانه بریّری خوا دهیلیّن

زمزم: ۱- ناوی زور، ناوی ساف ۲- زمزم، زممزمم، ناوی چاآنیکه لسه مسسجد الحسرام نزیسک که عبسه کسه دمیگهریننه وه بو سهر دممی ثیراهیمی پیغهمبهر

زمزمه: خوینندن، گورانی خوینندن، ویبرد، خوینندنی گورانی یا دوّعا له ژیر لیّو. بهمانای نمره و هاواری شیریش دیّت

زمستان: زستان، زسان، سی مانگهی پاشینی سال، کهژی سهرما و سوله

رْمنْ: زەمەن، تاف، چاخ، رۆژگار، كات، زەمان

زمن: کهم، کهم و کوری، زموی گیر، پهك کهوته، ماوه،

زمو: گلّ، هور، همرد، گلّی تمر یا وشك، و سمههنیك کم به گلّ و دار دروست بکریّت، گلّهبان

رْمودن: نەخشاندن، رازاندنەوە بە نەخش و نيگار

زمور: دهنگ، بانگ، هاوار

رْمهریسر: ســهرما، شــویّنی زوّر ســارد، ســهرمای ســهخت،

وشکه سهرما زمی: بروانه زمین

رُمیسل: ریبز، هاوکار، هاویبار، هاوسهفهر، یبار، هاوریّی سمفهر، نهومی به دوای یمکیبرّموه سوار سواری بیّت رُمیل: لاواز، سست، لمر، ترسهنوّك، بیّ زات

رْمِينْ: زەوى، زەمىن، خاك، ھەرد، عەرد، ئەرد

زمین: ماوه، کهوتو، پهك کهوته، زموی گیر، لـه کار کهوتو

زمین پیما: زموی پیّو، نهومی لهسمر زموی بـروات و لـه شویّنیّکهوم بوّ شویّنیکتر بروات

رُمسین دار: ۱- خساوهن زهوی، زهوی دار۲- سسنوربان، سنوردار

زمین سنبه: جوّبر، جوّبرکه، جوّبرك

زمین شناس: زموی ناس، ئـهومی بهچونیهتی پیکهاتـه و جنیهکانی زموی ئاشنایه

زمین شناسی: زموی ناسی، زانستیك که سهبارمت به چونیهتی پیکهاته و چینه جیاوازهکانی زموی دهدمویت رمین گیر، شهومی به هوی نمخوشی و پیری و ناشهوانی نهتوانیت لمسهر زموی همستنت

زمين لرزه: بروانه زلزله

زمینه: پلان، نهخشه، بابهت، دهق، روی، زهمینه

زەمىينى: زەمىينى، تايېمت بە زەمىين، ھەر شىتىكى زەمىينى

زُن: ژن، مێيهنـه، بهرابـهرى پيـاو، بـهماناى جـوتى پياويش دێت

زنسسار: کهمهربهنسد، پشتویّن، نسهو پشتویّنهی مهسیحیهکان به زوّری موسولّمانهکان دمیانبهست تا له موسولّمانهکان جیا بینهوه

رُنسازاده: جهرامزاده، زوّلّ، منالّیْك كهله جووت بونی ناشهرعی ژن و پیاویّك بهدنیا هاتبیّت

زناشوهری: ژن و میردایهتی، هاوسهرگیری

زناشوئی: هاوسـهرگیری، ژن هێنـان، شـوو کـردن، ژن و مێردای*هتی*

خۆرش دەويت

زناگار: زیناکار، ئەومى بە ناشەرعى لە گەل ژن<u>ن</u>كدا جووت دەبنِت

رُنَانَه : ژنانه، ژن ثاسا، وهك ژن، هاوشێومی ژن، شهومی تايبمت به ژن بێِت

زنباره: میّباز، ژن خوّشهویست، نهو پیاوهی ژنانی زوّر

زنسېر: دمستهبهره، سهوهتهیهك که چوار لاکهی چواردهسکی دارینی ههیه و بههؤیهوه خوّل یا خشت

چوروستسی داریس هدنی دهگرن دمیدن و دو کدس هدنی دهگرن

زنبر: شير، پاشای دارستان

زنبر: ناسك، حازر وولام، حازر جواو، بير تيژ

زنبری: ۱ جوارشانه، زلّ، زمبهلاح ۲- کهشتی گهوره زن بمسزد: گهواد، ژن حیـز، بـی غـیرمت، نـهو پیـاوهی

ژنه که ی خوی بو خه لگانی دیکه دهبات و کری و درگریت

زنبور: زمردمواله، زمرباف زمردمزیره، دمعبایه کی بجوکه که چوار بالی ناسکی ههیه و زیاتر له کونی دیواردا دههاری

زنبور عسس : هامنگ، میشه هامنگوین، میشهنگف، جغریکه نه زمردمواله به رمنگی زمرد و هاومیی که

هەنگوين بەرھەم دينيت

زنبور عسل: شان، شانه ههنگوین، هیلانهی ههنگ

زنبیل: زممیّله، سهومته، سهبهته، سهومته که له فامیش یا گهلای دارخورما دروستی دمکهن، سهلك

زنبیـل بـاف: سـمومته باڤ، زمميّلـه باف، ئـمو كمسـمى

زن پدر: باجی، زر دایك، باوهژن

زنج: جهوی، جیوه، سترك، جوّره مادهیهکهی لکینهره

کهله لق و قهدی ههندی داری میومدار دیّتهدمر

زنج: بروانه زنجه

زمميله دروست دمكات

زنج: رمش، رمش پێستهكان، نهتهوميهك نه رمشهكان،

زمنج

زنجسره: چیرچیروّك، زیرزیسرد، جوّره دمعبایه کسه هاوشیّودی کولله که دهنگیّکی دریّرُ و بهردهوامی ههیه

زَنجِه: گریان، شین و رِوْرِوْ، لالأنهوه، هاوار و شین، زیّمار

رُنجِيدَن: گريان، شين كردن، لآلانـهوه، پارانـهوه، هاوار كردن، زيّمار كرن

زنجیر: زنجیر، ئانقهی کانزایی ورد یا گهورهی پیکهوه لکاو

ز نجیربان: زنجیربان، زیندانوان، ثهو زیندانوانهی کاری بهستنی زنجیره له دمست وپنی زیندانیهکان

زنجيرگو: زنجيرساز، زنجيرچي، نهو كهسهي زنجير

زنجيره: زنجيره، همر شتيك هاوشيوهي زنجير

دروست دمكات

رُنجیری: زنجیری، تایبمت به زنجیر، نهو کهسهی له بهند و زنجیردایه، شیّتیک که به زنجیر بهستبیّتیانهوه، پهت پچرین

زنچك: قەحبە، داوێن پيس، روسپى، ژنى داوێن پيس

زنغ: چەنە، جەناكە، جەناگە، ئەرزنك زنغدان: ژيرچەنە، ژير جەناكە، بن كور، ئەرزنك

زند: مەجەك، مەجەكى دەست

زند: شروفه کردن، شیکردن، لیکدانهوه، شروفه کردنی نافی ستا، نیکدان وهی نافی ستا کتیبی بیروزی زردهشتیهکان

زند: زیندو، گەورە، بەھیز، زەبەلاح، زل، مەزن

زند: زمند، یهکیّك له هوزه ئیّرانیهکانی نیشتهجیّ له مهلایر

زندان: زیندان، حمبس، بمندیخانه، گرتووخانه، شویّنی

زيندانيان

زُ**نْدَانْبَانْ:** زیندانوان، زیندانبان، پاسهوانی زیندان، شهو کمســهی لــه زینــدان لیّپرســراوی ئاگــاداری و جــاودیّری

كردني زيندانيانه

زندانی: زیندانی، بهندی، دیل، یهخسیر، گیراو، حهبس کراو

زنداور: حهلاّل، رموا، دژی حمرام، شیاو

زندبار: بی نازار، ناژهلی بی نازار وهك مهر و مانگا زندخوان: زمند خویّن، خویّنهری کتیّبی زمند((کتیّبی پیروّزی زمردمشتیهکان))

زندش: سلاو، دروود

زندقه: بی دینی، بی باومړی، کافری، بی باومړبوون لهناخهوه و نیشاندانی باومړداری

زندگانی: ژیان، ژین، زیندووبون، تمممن، بژیّوی، ژی ز**ن دوست:** ژن خوّشهویست، ژن باز، میّباز، ئـمو کم*سـمی* ژنانی خوّش دمویّت

زنسده: زیندو، زیندی، ساخ، گیانلهبهر، زیندهومر، گیانسدار، بوونهومر، مسرؤهٔ یا ناژهل که گیانی له جهستهدایه

زندەبگور: زیندەبەگۆر، زیندەبەچاڵ، ئەو كەسەى بە زیندوویى دەخرێتە ناو چاڵ

زنده پیل: فیلی زیندوو، فیلی گهوره

زنده دل: دلّ ناگا، وشیار، دلّ زیندوو، شادمان، شادان، شاد، خوّشحال

رْنَديق: بيّ باومړ، بيّ دين، نهومۍ له ناخدا بيّ بـاومړ و به روالهت خوّى به باومړدار نيشان دمدات

زندیك: بی باومر، هه نگه راوه، بی نیمان، گوناحکار، تاوانبار، بی دین، له کوندا به باومرداران به نایینی مانیان دموت زمندیك

زنقه: زەنقە، كۆلأنى تەسك، تەنگەبەر، رێگەى باريك لەناو دارخورماكان

زنك؛ ژن، ژنى بچوك

زنگ: ۱- ژهنگ، ژهنگار، چلکی ناسن و کانزاکانیتر ۲- چلکی ناوینه ۳- بهمانای درهوشانهوهی مانگ و همتاویش دیت

زنگ: زمنگ، زمنگوله، نهو زمنگهی له ملی ناژه له کانی دمه ده نامرازیکی کانزایی که به ده کانزایی که به کانیک کانزایی که به داره با یا ههر شتیکی تر که کاتیک پهنجهی لهسهر دادهنین دهنگی لیّوه دیّت

زنگار: ژهنگ، ژهنگار، چلکی ئاسن و کانزاکانیتر

زنگارهام: ژهنگاوی، ژهنگ رهنگ، سهوز رهنگ، شهوهی به رهنگی ژهنگ بیت

زنگارگون: بروانه زنگار فام

زنگاری: ژهنگاوی، بـهرهنگی ژهنگ، تایبـهت بـه ژهنگ، سهوز رهنگ

زنگاهن: ژمنگی ئاسن، ژمنگی ئاسن که زمرد رمنگه

زنگدار؛ زمنگدار، نمومی زمنگی همبیّت، بـ مدمنگ، همر شتیک دمنگی زمنگی لیّوه بیّت

زنگدان: زمنگ، زمنگونه

ز**نگل:** بروانه زنگوله

زنگله: بروانه زنگوله

زنگلیچه: بروانه زنگوله

زنگنه: زمنگهنه، تایمههیهك له كوردهكانی نیران كه

زنگولسه: زهنگ، زهنگوله، زهنگی بنچوك كهله ملی ناژهلهكان یا پنی منالانی دهبهستن

زنگی: زمنگی، تایبهت به زمنگهکان که ناوچهیهکه له نافریقا و خهلکهکهی رمش پیستن، له کونندا به هممو رمشهکانیان دموت زمنگی

زنگیچه: نهنیشك، نانیشك

زنودن: بروانه زنوییدن

زنویه : ناله، هاوار، شین، گریان، لالانهوه

رْنُوپِيدْن: گريان، شين كردن، نالاندن، ناله كردن، زيِّمار كرن، رِوْرِوْ كردن

رُفهار: شهمان، پهنا، دمرههت، مؤلّمت، واده، پهلاّن و د مدد:

> زُنهارخوار: بيّ بهليّن، پهيمان شكيّن، بيّ ومعد زُنهار خوردن: پهيمان شكاندن، بهليّن شكاندن

زنهاردار: بهبهانن، پهيمان نهشكين، خاوهن بهاين،

سوور لمسمر بملّين و پميمان، ومفادار، نمممكدار

رْنینه: ژنانـه، تایبـهت بـه ژنـان، ئـهومی بـۆ ژنـان شـیاو

زو: دەريا، دەليا، زەريا

بيِّت و بوِّ پياوان نهشياو

زوابع: بهلا، سهختیهکان، دژواریهکان

زواج: هاوسهرگیری، پهیمانی ژن و میردایهتی رُواحف: خشوّك، خشوّكهكان، خزوّكهكان

زوار: خزمه تکار، بهرمستار، ئه وهی چهاودیری یا

سەرپەرمستى نەخۆش و زينداينەكان دەكات

زواده: زموا، تويشو،توشوو، تويشوى ريكا، زاد

زوار: زیارهتکهر، نهوهی زور دمرواته شوینه بیروزهکان زوال: لهناوچون، به فيرو چون، فريدران، فهوتان،

زوال ينيرفتن: لمناوجون، فموتان، نهمان،

زواله: گونك، گونكه، گونتك، ئەو بىرە ھەوپىرەى يەك

نانی لیّ دروست دمبیّت

زوان: بروانه زبان

زوان: تالك، تاله، جوره گيايهكه

رُواه: زهوا، زاد، شهو بره خواردنهی بو زیندانیانی ئاماده دەكەن

زوايا: سوجهكان، فۆژبنهكان، گۆشهكان

زويع: بهست، لاواز، كورت، سووك، ريسوا، شهيتان،

زوبعه ؛ رمشهبا، گیره هکه، توفان، تهپ و توز

زوبين: رم، رشمى بجوك، جوره رميكه له كوندا به

كاريان دەبرد ئە شەردا

زوتر: زووتر، خيراتر، بهپهلهتر

زوج: ۱- ميدد، هاوسهر، شوو ۲- نزيك، جووت، دژى

زوجه: ژن، هاوسهری پیاو، بهرابهری میرد

زوجین: ژن و میرد، ژن و شوو، جووت

زود: زوو، پيشوهخت، خيرا، لهناكات، بهيهله، توند،

حيّل، بلەز

زودباور: ساویلکه، خوشباومر، نهومی خیرا باومر

بهشتهکان یا کهسهکان دهکات

زودتر: خيْراتر، بەپەلە، بەلەزتر، زووتر

زودخشم: توورشه، كهم تاقهت، بي حموسهله، نهوهي لەزووترىن كاتدا توورە بيّت، خۆرانەگر

زودرنسج: دل ناسك، شهوهى دلنى ناسك بينت و خيرا برمنجيت

زود گددر: زوتید مر، نهومی خیرا تیدمریت و کوتایی پٽبٽت

زودیاب: بیرتیژ، وشیار، ئاگا، زیرهك، زرنگ، شهومی به

خيرايي له شتهكان يا بابهتهكان بگات

زور: ١-زور، هيز، دمسه لات، فشار، گوشار، زهخت، وزه، ۲- زۆلم، زۆر، ستەم

زور: سەرو، ژۆر، ژوورو

زور: ۱ - هيز، دهسه لات، ۲ - پيشهوا، سهروك، گهوره ۲ -

درق، بوختان، قسهی ناراست ۴- چیّژ، تام

زوراء ۱- چال، چائی قوول ۲- کهمان، کهوان۳- دیجله، بهغداد، شاری بهغداد ۴- پیاله، پهیمانه

زورازما: هيدز تاهيكهرموه، شهومى هيدز و زورى خوى

تاقى بكاتەوە، پالەوان زوراور؛ پرزور، زوردار، بههیز، ئهومی له گهل کهسانیتر

بههیز و زور ههنس کهوت بکات

رُوراوردن: زور ليُكردن، زهخت ليُكردن، گوشار بوّهيّنان، فشار هێنان، زمخت كردن له كهسێك يا شتێك

زورخانه: زورخانه، ياريگا، شويني تايبهتي ياريه

زورق: بەلەم، پاپۆرى بچوك، بەلەمى بچوك

زورکردن: ستهم کردن، زورداری، زور کردن، داگیرکاری **زورمند:** زۆردار، بەھێز، پر زۆر،

زورین: سهرو، لاسهروو، ژوورو، لای ژوورو

زوزه: زوزه، نالهی سهگ، لویرین، ومرینی سهگ لهتاو

ئازار ياهەرچى

كۆنەكان

زوش: تووره، گرژ، روگرژ، ناوچاوتان، بههیز، زوردار،

ترشاو، رووترش

رُوش: بەندە، پەست، سووك، ريسوا

رُوغ؛ جۆگە، چەم، چۆم، جۆ، رووبار

زون: پشك، بەش، پار، بەھرە

زون: بـوت، بـت، و ئـهو شـوينهى بوتـهكانى لـي كۆدەكەنەوە

زهره: ناهید، زوهره، ناوی یهکیک له همسارهکانی نزیك همسارهی زموی که دووریهکهی لهزموی نزیکهی ۴۱۸۰۰۰۰ کیلومهتره و پیش ههلاتن و دوای ئاوابونى همتاو دمبينريت زهره: ۱ - زمرداو، کیسهی زمرداو۲ - بویری، نازایهتی، جاونەترسى زهزاد: زێ و زا، ژن و مناڵ، مناڵ، وهجه زه زدن: شان خال كردن، لمپي كموتن بـ ههؤى ناتـ موانى و هيلاكي زهشت: ههناسه، نهفهس زهف: جوستى، چالاكى، بلەزى زهك: فرو فرشك، ژهك، يهكهم شيرى مانكا يا مهر دواى زهم: بۆگەن، بۆنى گەنيو، بۆگەنى جەورى و گۆشتى ماسی و همرچی زهمت: بۆگەن، بۆنى گەنيوى گۆشتى جەور زهنجه: ئازار، رمنج، سمختي، مهينهتي، خهلوه كيشان زهو: ۱ - ناز کردن، نازین، بهخونازین، شانازی کردن، گەشە كردن، گەورەبونى مناڭ ٢- درەوشانەوە، تەيسىن، بریقهدانهوه، دمرکهوتنی بهرههمی گیا ۳- فهخر، شانازی، ستهم، درو، زهو: تازمیی، تمری، تمر و تازه، شکوفهی گیا زهـوار: زێ ئاسا، تەسمـه، بەنـد، ھەرشـتێك وەك زێـى كەمان ىنت زهوزاد: زێ وزا، زێ و زاروٚك، ماڵ و مناڵ، وهجه زهوق: رۆشتنەدەر، لەناوچون، فەوتان، نەمان، فيرۆچون زهوق: ١ غيرو، لمناوجو ٢ - جائى قوول زهومت: بۆگەن، بۆنى گەنيو گۆشتى گەنيو زهي: زێ دار، ههر ئامر ازێکي موسيقا که زێي ههبێت زهى: بروانه زهيدن زهى: دەسخۆش، بەبە، ئافەرين، ج باش

رُهيدن: ١- زايين، زان، منالبون، منال هينانه دونيا ٢-

دلۆپە كردن، تكه كردن، دەلأندن، دلأندنى ئاو له درزى

شتنك

زون: كورت، كورتهبالًا، پياوى كورته بالأ، گولّ زونج: كورت، كورتهبالا زونك؛ بروانه زونج **زونکل:** بروانه زونج زه: وشهیهکه بو دمسخوشی کردن، ناههرین، دمسخوش زه: زێ، زه، زێؠ کهوان زه: دلۆپه، تكه، تكانى ئاو له درز زه: منال، كۆرپە، كۆرپەلە زهاب: ئافزه، ئاوزى، درز و كهاننى باريكى بهرد ياسەر جاوە كە ئاو لێى بێتەدەر زهاد: پارێزكار، خاترس، خۆپارێز زهادت: پارێزكارى، خواترسى، خۆپارێزى زهار: تووکهربهر، دهوراندهوری شهرمی ژن و پیاو که مووی لی دمرویت، شهرمگه زهار: درهخشان، درهوشاوه، بریقهدار، تروسکهدار زهدان: منالان، مندالدان، شويني لهمنال لهناو سكى دایك، مالْبچویك، جیگهی پیزه لهناو سكدا زهر: زههر، ژههر، دهرمانیکی کوشهندهیه، سهم زهر: جروّ، شكوْقه، شكوّوه، جروّى دار يا گيا زهراء درموشاوه، بریقهدار، تروسکهدار، درهخشان زهراب: زمهراو، ژمهراو، ئاوی تیکه ل به ژمهر، ناوی ژههراوی **زهرآبه:** بروانه زهراب زهرآگین: ژاراوی، زههراوی، تیکهل به ژههر زهرآلود: ژمهراوی، زمهراوی، تیکهل به ژمهر **زهراميغ:** بروانه زهرآلود زهرچشم: مۆرە، سەير كردن لەتوورەيى و رق، خيسه، جاو بزكردنهوه زهرخنسد: برزهی تال، ئهو بزهیهی لهرووی رق و تووړييهوه دينه سهر ليو **زهردارو:** دژوژوهر، دورمانی دژو ژوهر زهرگیا: ژههراوی، گیایی ژههراوی زهرناك: ژمهراوى، زمهراوى، تێكهڵ به ژمهر

زهره: شکوهه، چرو، چروی دار یا گیا

زی: ۱- لا، نال، رهخ، تهنیشت، کهنار، نزیك ۲- ئهندازه، ناست، راده

زى: شكل، شيوه، جور، چونىيەتى جل و بەرگ

زیات: رۆن فرۆش، رۆنچى

زياد: زؤر، فره، فراوان، زياد

زیساده: ۱ - زیساده، زوّر بسون، فرهبسون، فسراوان بسون۲-

زۆرى، زيادى، فراوانى

زیادمروی: زیّدمرِوّیی، لمراده دمرجون، پیّ لیّ کیّشان

رْ**يارت:** سەردان، زيارەت، سەردانى كەسى<u>ن</u>كى گەورە،

رۆشتنە شوينە پيرۆزەكان

زیارتگاه: مهزار، مهرههد، زیارهتگا، شوینی زیارهت

كردن

زياف: لەخۆبايى، نازكەر، مەكراوى

زيان: زيان، زهرمر، كهمى، ئيراد، كهم و كورى، دژى

سوود و داهات

زیان: بروانه زیستن

زیسان اور: یزانبار، زیاندهر، زیبان گهیهنهر،، شهوهی

ببیّته هوّی زمرمر و زیان

زیانکار: زیانبار، زمرمرکمر، زمرممهند، نمو کمسمی لم

کاری خوّی زیان پیّ ببریّت

زیانگر: زیانبار، زمرمرکمر، زیان گهیمنمر

زیب: خشل، زیب، زیومر، زینهت

زيبا: جوان، رازاوزه، دهلال، دلگير، دلوْقان، ئەو كەسەى

روخسار و قیافهی جوان بیّت، رند، خشکوك

زیبان: بروانه زیبا

زيباشناسي: جوان ناسي، ناسيني جوّرهكاني جواني و

هونهره جوانهكان

زييق: بزۆك، جيوه

زيبيدن: شياوبون، شاياني، ژێ هاتن، ژێ هاتي، هێنان

زيپ: زنجير، جۆرێك بەنـد بـۆ دووريـن بـﻪ جلـﻪوە لـﻪ

جياتى قۆپچە

زيت: زميت، رۆن، رۆنى گيايى

زیتون: زمیتون، داریکه و بمری داریکه

زيج: چالاك، چوست، بلمز، خيرا

زيخ: ستهم كردن، زولم كردن

رْيد: ١- زيادبون، فراوان بون، فره بونن زور بون ٢-

زیاد کردن، فراوان کردن ^۳- زیادی، زوّری، فراوانی

زير: خوار، بن، ژێر، خوارێ، بهرامبهری سهر

زير: زيره، فيژه، جيقه، دهنگي باريك

زيرا: چونكه، لەبەرئەوەى، چون، لەورا، ژ بەركو

زیسراب: زیسراو، ژیسراو، ریگهی شاوی ژیسر حسموز سا

ئیسته خر که همر کات بیانه ویّت ناوه که ی به تال بکه ن ده یکه نه وه

زيسرافكن: راخمر، ژيّىر راخمر، دۆشەك، فمرش، قالى

گلیم، ئەوەى لە ژێرەوە رايدەخەن

زیرانداز: بروانه زیرافکن

زيرباررفآن: چوونه ژيّر بار، شان بـ مرنان، لـه ئەستۆ

گرتن

زير پوش: ژير کراس، ژير پوّش، فانيله، ههر شتيك که

له ژیر کراسهوه لهبهری بکهن، جل و بـمرگی ژیّـرهوه، نارهق گر

زير پيراهن: بروانه زيرپوش

زيرجامه: بيچتامه، ژيّر شهرواٽي، دهرپيّ، نهوهي لـهژيّر

پاڼتۆلەوە لە پێى دەكەن

زيرچاق: ملكهج، گويرايهل، فهرمانبهر

زير دريايى: ژيردمريايى، جوّره كهشتيهكه كه ههم دمتوانيت لهسهر ناوو ههم له ژير ناودا بروات و زياتر

لمشمردا بمكار دمبريت

زیردست: ژیردمست، بمردمست، نهومی لهژیر فهرمانی

كەسێكيتردا بێت، فەرمانبردار، سووك، پەست، زەليل

ز**یردستی:** دموری، ژیر دمستی، پیش دمستی، دموری

بجوکه کهلهسهر سفرهی نان یا میوه دادیدهنین بو

ئەوەى ھەر كەس بەشەكەى خۆى بكاتەناوى

زیرزار: ناله، دهنگی خهمبار، لاواندنهوه

زیرزمین: ژێـرزممین، ماٽێـك كـه لـهژێـر زمويـدا دروست

بكريّت، قاتيّك له بينا كه نـزمـرّ له حهوشي مالّهكـه

بێت

زيرەك

شيواندن

زیرزمینی: ژیّرزممینی، شهومی له ژیّر زممیندا بیّت، تاییمت به ژیّر زممین

زیرسازی: ژیر سازی، شفته ریژی، شفته ریژی و بهرد چنینی ژیرهوهی جاده و نامادهکردنی بو هیر کردن زیرك: زیرهك، وشیار، زرنگ، وریا، ناگا، زانا، دانا، زانمر زیرکسار: وشیار، دانا، زانا، زانمر، ناگا، وریا، زرنگ،

زيرگاه: كورسى، ميّـز، تسهخت، چـوارييّ، چـواريايه، ئمومى لمسمر دادمنيشن

زيرلىب: ژيْرليّو، ژيْـر لـچ، مەبەسـت لەقىسى ھيّواش و نزمە

زیروبسالا : ژیّـر و سـهر، خـوار و سـهر، و مهبهسـت لـه هسهیهکی بیّ مانا و ناوعروّك

ي ت ت به به رو دو. ز**يرورو:** ژيروږوو، سهروخوار، تيکدان، ژيرووږووکردن،

زیروزیر: ژیرخوار، ژیر و سهر

زیره: زیره، تۆمی گیایه کی بۆنخوشه له چیّشتی دهکهن زیره: ژیّـری، خوارین، ژیّـرین، بهشی خوارهوهی ههر شتیّك

زيرين: خوارين، ژير، تايبهت به ژير

زیر: زیرزیره، جۆره بالندمیهکه هاوشیوهی کووله که زیاتر لهسهر گهلای دادرهکان دادهنیشیت و دهنگی زیرهی لیوه دیت

ز**یست:** ژیان، ژین

زیست شناسی: بونهومرناسی، زانستیّکه کهلهبونهومره زیندومکان دمکوّلیّتهوه

زیستن: ژین، ژیان، ژین کردن، ژیان کردن

زيغ: حمسير، زيلۆ، پەلاسى لەدەزوى لۆگە، حيسل

زيع: بەلارنىدا چون، گەرانـەوە ئـەرنى راست، لارنىيى، گومان، دودنى

زيفال: پياله، پميمانه، پيالهي شمراب خواردنهوه

زیفگر: حمسیرباف، زیلۆچن، ئمو کمسمی کاری دروست

کردنی حمسیر و زیلوّیه

زیف: گوناح، تاوان، سوچ، ههنه، ناپیاوی

زیلو: زیلۆ، پهلاسی به دمزوو چنراو له لۆکه، بهرِك **زیــن:** زیــن، ئــهومی لـه چــهرم و دار دورســتی دمکــهن دمیخنه سهر پشتی نهسب

زين: زين، رازاندنهوه، خهملاندن، جوان كردن

زینسب: ۱- ترسهنوّك، بئ وره، بئ زات ۲- زینسهب، زمینمب، ناویکه بو ژنان

زین پوش: زین پۆش، نهو جل و بهرگهی بهسهر زینی ئهسپیدا دهک<u>ن</u>شن

زینت: زینهت، خشل، زیومر

زین گر: زین ساز، نهو کهسهی کاری دروست کردنی زینه

زينه: بله، دمرهجه، بليكانه

زینهار: بروانه زنهار

رْيور: زيـومر، خشڵ، هـەر شـتێك بـۆ رازاندنــەوە بـەكار ببرێت

رُ: ژ، پیتی چواردەيەم لە ئالفابيّتی فارسی

ژابیژ: ۱- پزیسك، پریشكه، پریشكهی ناگر، دلاّههی ناو که لهکاتی سوتاندنی داری تهر لیّی دهتکیّت ۲- بلیّسه،

ژاژخاییسدن: لاژانسدن، لاژه لاژه، هسهی بی تنام کردن، ههلیت و بلیت وتن

ژاژدراییدن: لاژاندن، هملیبت و پلیت وتن، هس*می* بی

تام و مانا کردن

كٽبه

ژاژلاييدن: بروانه ژاژ دراييدن

رُّارُه: لاژه، هه ليت و پليت، فوريات، فسيه بي هو

رَّارُيدن: همڻيت و پٽيت وتن، لاژاندن

رُاغِي: جيقه لدانه، جيكلدانه، كيسهيهك كهله نيوان

گەروو و گەدەى مريشكدايە

ژانه: ژیژك، ژیشك

ژاله : ژاله، شهونم، ناونگ، شمفنم، شمفنم، دلوّپهی ناو کهلمسمر بمرگ و گهلای دار و گیا دمنیشینت

ژاندارم: ژاندارم، جهندرمه، له کوندا بهو کهسانهیان دهوت که لهشمره کاندا لیبرسراوی هه نگرتنی سیلاحه هورسه کان بون، نهمرو که له زوربه ی ولاته کان به و کهسانه ده نین که لیبرسراوی ناسایشی ناوشارن، ناسایش ژانر: جوّر، شیّوه، شیّواز، ریّجکه

ژانویه، مانگی یهکهمی سالی زایینی

ژنوپولیتیك: جیوپولوتیك، ژیوپولوتیك، زانستی سیاسمت بهیومندیدار به زموی

ژئوفیزیك: ژیو فیزیك، فیزیایی زموی، شهو زانستهی سهبارمت به هیزره فیزیکیهکانی زموی دمدموینت

ژنولسوژی: جیولوجی، ژیولوژی، زموی ناسی، نهو زانسستهی لمه پنکهاته و چونیهتی دروست بونی جینهکانی زموی دمکوانیتهوه

رُخ: ناله، بانگ، هاوار، گريان، نالهي خهمبار

ژخار: جخار، ژخار، بانگ، فمریاد، نمره

ژد: کهتیرا، شیرهی وشکهوهبوی گوینی جهباری

رُرف: هوول، چال، دوور و دریْر، کویر

رُرفا: قوولی، قولایی، کویری

كۆتايى كارەكان دەكاتەوە

ژرفا سنج: هووڵ پێو، هووڵی پێو، نامرازێکه بـۅٚ پێوانـه کردنی هووڵی

ژرف انسدیش: دووربسین، دوورئهنسدیّش، ئسهوهی بسیر لهکوّتایی کارووبارهکان دهکاتهوه

رون بسين: دووربين، دوور ئەنىديش، ئىمومى بىير ئىم

ژرفنا: هوولی، کویری، هوولایی، هوولارین شوینی دهریا ژرف نگر: دووربین، دورئهندیش

ژرف یاب: ۱- هول پیو، شهوهی هولایی شتیک بپیویت ۲- ورد، دوورنهندیش

ژرمىن: ژرمەن، جێرمەن، ناوى نەتەوەيەكى سپى لە رەگەزى ئاريا كە ئالمانەكان، ئەنگلۆسەكسۆنەكان، ھۆلەنديەكان و دانيشتوانى ئەسكەنديناوى لەوانن

رُست: هیافه، روالهت، رووکهش، چۆنیهتی ههلسوکهوت

وكردهومكانى كمسيك

رُغار: ۱- جغار، جخار، سهختی، بهلاً، مهینهتی، توندی،

رمنج ۲- بانگ، نمرِه، هاوار، فمریاد

ژغند: نەرە، گرمە، بانگى بەرز، ھاوار، ھاومقيژ ژف: تەر، تليس، خوساو، دژى وشكى

ژفکاب: بروانه ژفك

ژُفگن: چلکن، چلکاوی، ریپوقاوی، نهو چاوهی ریپوق

لمسوجهكميدا كۆبوبيتموه

ژ**فیدن:** تمرِبوون، خوسان، تلیسان

رَّك: ورته، بوّله، قسهى رُيّر لج، بوّله، ئهو قسمى له تورهيى يا له دنّته نگيدا لهرْيْر ليّوهوه دهيليّن

ژکاره: پێداگر، سوور، شەرانى، شەرخواز، شەرفرۆش،

رفاوى

ژ**كفر:** خۆارگر، بەتاھەت

ژ**کور**؛ بروانه ژگور

ژکیدن: بۆلەکردن، پرتە کردن، ئەژیر ئچەوە قسە کردن ژگسۇر: بەخیل، رەزيىل، رژد، چاوچىنۆك، دز، ناپىياو،

ناکەس، ھەٽس، چورىك

ژن: ژن، بۆماوه، هۆكارى بۆماوه، بەشىێكى بىچوك لـە

کرؤموزؤم کے هۆکاری گواستنهودی تایبمتمهندییه بۆماودییهکانه

ژنتیك: ژنتیك، بۆماوەیی، زانستی بۆماوه

ژند: زیندو، گهوره، مهزن

ژنده: كۆن، كەفن، د_راو، لەت و بەت، بەكەلك نەماو،

خەسپاڭ، شىتاڭ، شرە

ژنسله: زیندو، گهوره، مهزن، زیاتر بؤنساوبردنی

تایبهتمهندی فیل و وگورگ و شیّر به کار دهبریّت ژنده یوش: کونهپوش، نهوهی جل و بهرگی کونه لهبهر

ر**ىدە پ**وش: خۇنەپۇش، نەوەى جل و بەركى كۆنە لەبـەر ىكات

ژنراتور: بەرھەمھێنەر، ھۆكار، سەبەب، كەرەستەكانى

كار، ديگى ھەٽم

ژُنرال: ژنرال، جنرال، نهفسهری پایهبهرز له نهرتهشدا ژنگا: چرچ، لاچی، چرچ و لاچیی که لهپنیستی

جەستەدا دروست دەبيّت

ژنگ: ژمنگ، زمنگ، ژمنگی ئاسن و کانزاکانیتر

ژنگدان: زمنگ، زمنگوله

ژنگله: زمنگۆله، زمنگ، ئمو زمنگۆلهی له ملّی ممږ و مالاتی دمکهن

رُّنی: توانایی، شارهزایی، کارامهیی، کارزانی، لیّهاتویی،

شياوى، ژێهاتن

ژو: دمریا، زهلیا، دلیا، زمریا

ژوئن: ژوئهن، ژوهن، مانگی شهشهم له سالنامهی زایینی **ژوئیه**: ژوئیه، مانگی حهوتهم له سالنامهی زایینی

روپىتر: ژوپىتـمر، خـواى خواكـان لاى يۆنانيەكۆنـەكان، ھەسارەي موشتەرى

ژور: رۆژ، روناكى، روناھى، دەلاقە، رۆچنە

ژوراسیك: ژووراسیك، دوهم دهوره لهدهورانی دووهمی زهوی ناسی

ژورنال: رۆژنامە، گۆڤار

ژورنائیست: روژنامه نوس، شهو کهسهی له روژنامهدا کار دهکات

ژوژه: ژیژك، ژیشك، ژیژو

رُول: پهريشان، شيواو، شيرزه، ئاٽوز

رُولى: جوان، باش، بهدل، دهلال، رازاوه

ژوئیدن: پمریّشان بون، شپرزه بون، شیّوان، تیّکدران

ژون: بت، بوت

ژوهیدن: دڵۅٚپه کردن، تکه کردن، دڵۅٚپه کردنی سهفف و بان

ژى: ئاوگىر، ئەستىر، گۆل، ئەستىلك

ژیان: تووره، کیندار، رهاوی، درنده

رْيپس: گەچ، بەردى گەچ

ژیر: بروانه ژی

رُير: مردار، پيس، ناپاك، گلاو

ژیك: دلۆپه، قەترە، تكه، دلۆپەی باران

ژ**يمناستيك:** جيمناستيك، ژيمناستيك، جۆره ومرزشيكه

ژ**يوه:** بروانه جيوه

س

پیتی پانزهیهم له ئالفابیتی زمانی فارسی که به
 سین دهخوندریتهوه

سؤال: ۱- داوا کردن، خوازیاربون، خواستن۲- پرسیار، پرس کردن، پرسین

سئانس: دانيشتن، كۆر، كۆبونەوە، دەورە

سؤر: ماوه، پاشماوه، بهرماوه

سائب: رهوان، به پهله، خيّرا

سائبه: نازاد کراو، رهها کراو، بهندهی رهها کراو، وشتریّك که لهسمردهمی نهزانیدا رههایان دهکرد تا به حهزی خوّی بوّ کویّ دمروات بروات

سائع: گمشتیار، دنیاگهر، ئهوهی بهدهوری دنیادا دهگهریّت ۲ میّجیّور، پیاوی به روّژوو و پاسهوانی مزگهوت

سائد: سەرۆك، سەروەر، گەورەى ھۆز يا عەشيرە

سائر: ۱- رەوان، خۆر ۲-بلاو، باو، قسەى باوو بولاو لەناو خەلك

سانس: راهننمر، پهرومردهکهر، بهخیوکمر، رامکهر، نهو کهسهی کارووباری دمستهیهك بهعهقل چارمسهر بكات سانغ: ۱- رموا، حهلال، جایزز ۲- خوش، بهتام، نهومی بهناسانی له هوورگ برواته خوار

سسائق: سايەق، ليّخور، ئـەوەى ليّـدەخوريّت، ئــاژۆ، ليْخورى ترۆمبيّل

سائل: پرسیارکهر، پرس کهر، خوازیار، نهومی داوای خیر دمکات، سوالکهر، نهومی له ریّگهی سوالهوه له خهنگان شت ومردمگریّت

سانم: ۱- لـمومرخور، لمومرکمر، ئـمو ناژهنّمی زوّربـمی سـان لـم بیابانــدا دهلـمومریّت ۲- شـوان، شــفان، ئــمو کمسمی ناژهنّمکان دهلمومریّنیّت

ساباط: دالآن، رێرِهو، رێرِهوی سهر داپوٚشراو لهنێوان دو مال یا دو دوکان

سابح: ۱- مهلمقان، مهلهزان، سۆبایی کهر۲- تیژپێ، ئهسیی تیْژ یێ

سا بحه: سۆبايى كەر، مەلەقان، مەلەوان

سابر: شمشيّر، تيغ

سابع: حەوتەم، حەوتەمىن

سابق: پێشکهوتوو، پێشين، ئـهوهی پـێش دهکـهوێت، کۆن، پێش، تايبهت به پێش

سابقا: له كۆندا، له پێشدات، جاران، لهمهپێش، لهزهمانی پێش

سابقه سالار: ۱- کاروان سالار، پیّشرموی کاروان، سوپا سالار، ۲- سهرمتا، دهسینِک، پیّشمکی

سابقه: پێشينه، پێشين، پێش كەوتوو

سابقهدار: خاومن پێشينه، ئـمومى پێشينهى باشـى همبێت

سابقين: پێشينان، پێشنينان، رابـردوان، بـاو بـاپيران، كۆنەكان

سابله: ریّبواران، ریّبرهوان، نهوانهی به ریّگایهکدا دمروّن، همرومها بهو ریّگهیش دهلّین که پیایدا روّشتون سابوتاژ: خراپهکاری، کارشکیّنی، خراب کاری به دمست نهنقهست

سابوهته: ژنی پیر، پیریژن

سابود: جۆلانى، جۆلانە، ئەو تەناڧەى دوسەرەكەى بە لقى دار يا بە شىتىكىرەوە دەبەسىتن وجىۆلانىيى بىي دەكەن

سابوره: حیز، گاندمر، هووندمر، نهو پیاومی حمزی له هاورهگمزمکهیمتی

سادمرخ

سابیدن: سوون، ساوین، کوتان نـهرم کـردن، سایین، قوتان، نهرمژاندن

ساتر: پۆشەر، داپۆش، حەشاردەر

ساتراپ: حاکم، فەرمانرەوا، بەرێوبەر، پارێزگار

ساتگن: پهياله، پياله، پهيمانهى شهراب خورى

ساتگنی: بروانه ساتگن

سابيدن

ساتی: ژنی بهومها، ژنی ئهمهکدار، له کوندا له ثایینی هیندو باو بو که نهگهر پیاویک دهمرد ژنهکهیان له گهندا دهسوتان و ئهگهر ژنهکهی پیش دهکهوت له گهن یهکیک له کهن وپ هلهکانی پیاوهکهی دمیانسوتاند، نهم ری و رهسمه نینگلیسسیهکان لسه سساتی ۱۸۲۹

ساج: ساج، تاوه، دمقریّکی پهلی هوپاوی ناسنه بوّنان کردن و بریّشکه برژاندن

ساج: ساج، جۆرە داریکه دارتاشان به کاری دهبهن

ساج: چارشيّو، بالأپوّش

ههلأيانومشاندموه

ساجد: کووړنووش بهر، سهر دانهوێن، ئهو کهسهی ناوچاو له زموی دمدات و سوجده دمبات

ساجگون: ساج ناسا، بهرهنگی ساج، رهش، تاریك، لیّل

سساجی: ئارام، ئۆقرە گرتو، ھێمن، ھێدى، نۆخـژن گرتوو، ئاوەلنلو بۆشـەو و دەريا و چاو كە بێدەنگ و

ئارام بن

نەبىت

ساجي: ساجي، تيري، ناني ساجي، ئهو نانهي لهسهر

ساج دمبرژيت

ساحت: ناوچه، حموشيّ، پانتايي، زموي که سمقفي

ساحر: جادووگەر، جادوباز، ساحیر، ئەفسونگەر

ساحرانه: جادووگهرانه، جادووبازانه، به شیّوازی جادووگهران

ساحره: جادوگهر، ژنی جادوباز

ساحل: كمنار، رمخ، بمستين، همراغ دمريا

ساخت و پاخت: گرێ بهست، رێکهوتن، گرێ بهستی کوتایی له نێوان دو یا چهند کهس بـوٚ ثهنجامـدانی کارێك

سساخت: دروست کردن، ناماده کردن، تهیار کردن، جیّکری، جیّکردن

ساختگاری: دروست کردن، ناماده کردن، بناغهدانان، کاری دروست کردن و ناماده کردنی شتیّك

ساختمان: ١- بينا، كۆشك، تەلار، بالەخانه ٢- چۆنيەتى

دروست کردن

ساختن: دروست کردن، بینا کردن، شتیّك ناماده کردن و دروست کردن

ساخر: گانّته پیّکهر، قەشمەر، گانّتەچى، ئـەوەي گانّتـە بە كەسانيىر دەكات

ساخط: تووره، رق ئەستوور، رقاوى، بر كين

ساخلو: سەربازگە، پادگان، ژومارەيەك سەرباز كەلە شويننيكدا بۆ پاسەوانى كردن دادەنرين

ساخن: گمرم، تين

ساد: بەراز، بەرازى نير

ساد: خۆراگر، راست، بەھیز، راست وتار

ساد: دمشت، دمر، بیابان، سارا

ساد: ساده، بیّ ریا، بیّ نهخش و نیگار، ساکار

سادات: گەورەكان، منالەكانى پيغەمبەر

ساده جگر؛ ساویلکه، بی فیل و تهلهکه، سادهدل

ساده زنخ: بروانه ساده رو

ساده ضمير: ساده دل، دل پاك، ساويلكه، بيّ ريا

ساده طبع: بروانه ساده دل

ساده عدّار: بروانه سادمرو

ساده نویسی: ساده نوسین، نوسینی شتیّك به سادهیی بو نهوهی شیاوی تیّگهشتن بیّت

ساده: ساده، بیّگمرد، بیّرپا، ساکار، بیّ نهخش و نیگار،

بيّ رازاندنهوه، يهكسان، هاسان، سانا

ساده: سمروّك، سمرومر، گمورهی هوّز یا عمشیره

سادهدل: دلّ ساكار، دلّ پاك، ساويلكه، سادهدلّ، بـێ ريـا،

خۆشباومر، پاك

سادهرخ: لوس، لوس و **پ**ـوس، ئـهو کوږهی هێِشتا مـوی دهرنهکردبێِت، ساده رِوو

سسادهرو: ساده روو، نهو کورهی هیشتای مووی لیّنههاتبیّت، جوان، هوّز

ساده لوح: ساویلکه، ساهیلکه، دل ساده

سادس: شەشەم، شەشەمىن

سادم: خەمبار، پەشىمان، خەمۆك، باشگەز

سادن: درگاوان، دمرفان، پاسهوانی دمرگا

ساديسم: ساديسم، ئازاردان، شينى ئازاردانى خەلك،

ئازاردانى بهرامبهر لهكاتى جووت بون

سار: ۱- ئازار، بهلاً، سهختى، مهینهتى، دورد، رونج، بهدبهختى، خهم، خهفت ۲- جوّره بالندهیهکه

سارا: تايبهت، بيّ ريا، بيّگهرد، پاك

ساران: سهر، سهرهكان

ساربان: وشتردار، وشترفان، حوشتربان

سارخك؛ ميْشووله، پيْشكه، پيْشي، توٚفانه

سارخگدار: داری میشووله، شهو دارهی نیشووله بو لای

خۆى رادەكىشىىت

سارشك: بروانه سارخك

سارغ: بوخچه، بوهچه، دمستمال، دمستمالی گهوره که

شتيكى پيوه دەبەستن

سارق: دز، جهته، رێگر

سارقه: دز، ژنی دز

ساركوم: شيرپهنجه، نهخوشي شيرپهنجه، سهرهتان

سارو: بروانه ساروج

ساروان: بروانه ساربان

ئاوگرەكاندا بەكارى دەبەن

ساز امیان: سازگاری، ساز بیون، گونجان، ریّک کهوتن، راست هاتنهوه

ساز دادن: ئاماده کردن، رازاندنهوه، خهملاندن، سامان دان

ساز زدن: ساز ژهنین، ژهنینی یهکیّك له نامرازهگانی مؤسیقی، لیّدان

ساز گردن: ساز کردن، جیکرن، ناماده کردنن دروست کردن، ساماندان، ریکخستن

ساز وبرگ: ساز وبـهرگ، ئـهوهی لـه کـهڵ و پـهلی شـهر کهبه سهربازیّك دهدریّت

ساز ونهاد: رێ و رمسم، نايين، شێوه، شێواز

ساز ونوا: ساز و ناواز، بهزم و خوشی

سسان: شامراز، مراز، کهرمسته، شامرازی کار، شامرازی شهر، کهل و پهلی ژیان

ساز: ساز، همركام له ئامرازهكاني مؤسيقي

سازش دادن: سازاندن، گونجانـدن، ناشـتی دان، ناشـت کردنـهوه، هاوناههنگ کردن

سسازش کسردن: سازان، گونـاجن، ئاشـت بونـهوه، رێـك كهوتن

سازش: سازان، سازگاری، گونجان، ههلکردن، تهبابون، هاوناههنگی

سازشکار: ئاشتی خواز، سازگار، ئهوهی له گهل یه کیتردا ریّکهویّت و ناشتی بکات

سازگار؛ سازگار، هاوئاههنگ، هاورا

سازگر: بروانه سازگار

سازمان ملل متحد: ریکخراوی نمتموه یمك گرتومکان، دامهزراوهیمکی نیونمتموهیی کمه بم پنی ریکموتن نامهی نمتموه یمکگرتوهکان دامهزراوه و بنکهکهی له نیویورك و نامانجی هاوکاری نیونمتموهیی و نمهیشتنی کنیشهکان و ریگرتن لسه شمی و خوینرینرشری و دامهزراندنی ناشتی لمنیوان ولاتانه کمه لمه دوای شموی یمکهمی جیهانی دروست بو و به دهسپیکردنی شموی دووهمی جیهانی لماناو چو و لمه ناوهواستی شموی دووهمی جیهانی بیر لمه دروست کردنی کرایموه و لمه سالی ۱۹۴۱ به نامادهبونی سمروکی ولاتانی ویلایمته یمک گرتوهکان و نینگلیس و ولاتمه هاوپهیمانمکان یمهیمان نامهیمک بو دروست کردنموهی ریکخراوی

سازمان: سازمان، رێکخستن، چوٚنيهتی دروست گردن، نهزم و رێکی، رێکخراو

سازمند: ناماده، سامانداراو، ریّکخراو، دامهزراو سازوار: بروانه سازگار

سازوباز: بهند باز، تهناف باز

سازمند

سازور: ئاماده، رازاوه، ساماندراو، رێکخراو

سازوسامان: سهروسامان، رێ و رمسم

سازیدن: دروست کردن، چێکرن، بینا کردن، سازان

ساسان: ساسان، دمرویّش، همژار، نمدار، نمومی خوّی له ملک و مال به دوور بگریّت

ساسی: دموریّش، ههژار، نهدار، سوالکهر، دروّزهکهر ساچمه: ساچمه، گوولهی وردی سوربی که له تفهنگه راویهکاندا به کار دمبریّت

ساچى: سپى

ساطر: قەساب

ساطع: تیشکدمر، نوردمر، درموشاوه، درمخشان، تابان، ههلگراو، ناشکرا

ساطل: تهب و تۆز، تهپ و تۆزى بمرزبو، گێژهڵوكه ساط**ن:** پیس، ناباك، گلاو، هرێژ

ساطور: ساتوور، چهپهچاخ، ساتوّر، شامرازیّکی ثانسی پان و دمسکدار هاوشیّوه کیّرد که همسابهکان به کاری دمیهن

ساعت ساز: ساعه جی، ساعهت ساز، نهو کهسهی ساعه تدروست بکات یا جاکی بکاته وه

ساعت: کات، ساعمت، کاتژمیّر، زهمانی کهم، بهشیّك له زهمان، پیّوانهی كات كه بهشیّك له بیست و چوار بهشی شهوانه روّژه و بریتیه له شهست خولهکه که ههر خولهکیش بریتیه له شهست چرکه

ساعد: قوّل، لهمه چهكى دمست تا ئانيشك، باسك

ساعور: ۱- ناگر، تەنوور ۲- سەرۆكى خەستەخانە، يانى ئىسەو پزيسشكەى ئىسە خەسستەخانەدا بەريوبسەرى پزيشكەكانىيرە

ساعی: ۱- همولَدهر، تیکوشهر، کوشا، خمباتکهر۲-دوزامن، فیتنهچی، ناژاوه چی

ساغر: جام، پیاله، پمیاله، پیک، پیهمانهی شهراب و ناره خواردنهوه که له زیر یا زیو یاههرچی دروستی بکهن

ساغرزدن: ئارەق خواردن، شەراب خواردن، بادەنۆشىن **سافر:** سەھەركەر، گەشتيار، گەرۆك، رێبوار، رێباڕ، و بەمانايى كاتيب و نوسەريش دێت

سسافل: خوار، نشێو، نـزم، پهست، سـووك، ريـسوا، بـێ جێگه و پێگه، داماو، زهليل

سسافله: خوار، بهشی خواروی همر شتیّك، بهشی خواروی روبار یا چوّم

سافوت: فیکه، فیقه، دُهو دهنگهی مروّق له دهمی خوّی دهیهیّنیّتهدمر، فیتوو، فیت، فیته

سا**قب: ۱**-نزیک ۲-دوور

ساقه: ۱- ساق، لاسك، لاسكى گيا و دار ۲- پاشــهنگ، دوايي لهشكر و سويا

ساقط: ۱- کهوتوو، دابهزیو، لهسهره کهوتوه خوار ۲-پهست، سووك، ریسوا، ناکهس

ساقطه: کهوتوو، دابهزیو، پهست، سووك. و میوهیهك که پیش گهشتن له دار بکهویته خوار

ساقور: ۱- کمرما، گمرمی، تین، تا ۲- و پارچه ناسنیّك که ناژهلّهکانی پیّ داغ دمکهن

ساقی: ساقی، ناودمر، مهیگیّر، کهسیّک که ناو یا شـمربا به یهکیتر دمدات

ساقیانه: ساقیانه، مهیگیر ناسا، به شیّومی شاقیهکان ساقیه: چوّم، جوّگه، جوّگهاه، چهم

ساقیگری: مهیکیری، شهراب گیری، کار و پیشهی مهیگیر و ساقی

ساك: ساك، كيسه، توێشودان، كيسهى گـەورە لـه چـەرم يا پارچەكە كەل و پەلى تێدەكەن

ساكاروز: قەند، شەكر، چەومندەر، چۆندەر

ساکب: رژان، ریژان، رژاو، رژانی ناو یا فرمیست ساکت: بیدهنگ، هیمن، نارام، هیدی، بی جووله

ساكسوفون: ساكسوفون، يهكيك له ئامرازهكاني موسيقي

ساكن: بي جووله، نيشتهجي، ئارام گرتوو، بيدهنگ، ئۆقرەگرتو، ئۆخژن گرتوو

ساكى: ئارەقى بىرنج، جۆرە خواردنەوەيلەكى ژاپۇنيلە که له برنجی دهگرن

سال ازمای: پیری کونسال، به نهزمون، نهوهی جهندین

سال ئهزمونی ههبیت و تالی و سویری ژیانی جەشتىيت

سال پيموده: پير، به تهمهن، به سالآچو

سال خرد: کهم تهمهن، منال، بيّ ئهزمون، کج يا کور

که کهمتر له پینج سال تهمهنی بیت

سال گردش: سالانه، دهسپیکردنهوهی سال، سوورانی ساڵ، دمسپێکردنی ساڵی نوێ، ساڵڤهگهر

سال گشت: بير، بهتهمهن، به سالآجو

سال و ماه: سال و مانگ، بمردهام، هممیشه، سال تا سال سال: سال، ماوهی سوورانی زهوی به دهوری خور که دوانزه مانگ یا ۳۶۵ رؤژه

سالاد: سالاد، زهلاته، ترشى تازه كه له خميار و كاهوو و تهماته و بیاز و ناوی لیمو دروستی دهکهن

سالار جنگ: فمرماندهی شمر، سالاری شمر

سطلار: سالار، سبهردار، سهروّك، گنهوره، سهرومر، پێشرهوی کاروان یا لهشکر

سالارخوان: سفرهچی، سمرپهرهستی سفره، سهروکی حيشتخانه

سالاسال: سال سال، ههمو ساليك، سالأنه

سالانه: ساليانه، سالانه، سالى يهكجار، سال به سال

سطالب: رفینهر، فرینهر، رووت کهرهوه یا بیست دامالمرى شتيك

سالبه: سالي باش، سالي خوش

سالخورد: بمسالاً جو، سال ديتو، بهتهمهن، به نهزمون،

يي، كەڤنار، دانسال

سالدات: سمرباز، سویایی

سالدار: بهتهمهن، گهوره، پیر، به سالاچو

سالدیده: بروانه سالدار

سالگرد: بروانه سال گردش

سالغ: گا يامەرى شەش سالە

سالف: رابردوو، كۆن، بيش جوو، بيشين، ييشينه، مٽزينه

سالك: ريبار، ريبوار، رؤشتو، ئەوەى بە ريگايەكدا

دەروات، شوێنكەوتوو، خۆپارێز، لەخوا ترس

سالم: ساخ، ساغ، تەندروست، بى عەيب

سالماه: بروانه سالم

ساله: سان مانگ، حسيبي سان و مانگ، ميژوو، ديروك، تاريخ

سالند: سالدار، بهتهمهن، به سالاچو

سالن: سالون، هول، تالار، تالارى گەورە بۇ ميواندارى يا نیشاندانی فیلم و ههرچی

سالنامه: سالنامه، سال پيو، كتيبيك كهكورتهى ههوال و ئامارەكانى ساڭيكى تيا بنوسن

سالنما: روْرْبِيْو، سالْ بِيْو، ناميلكه يا كاغهزيك که حسیّبی سال و مانگهکانی تیا جاب دهکهن

سالوس: مهكرباز، فريودمر، هه لخه له تنيهر، رياكار، در ۆز ن

سالوك: ههژار، نهدار، دموريش، دمسكورت. به ماناني دز و رێگريش دێت

ساليان: ساليان، سالهكان

ساليانه: ساليانه، سالانه، سالى يهك جار، كاريك كهسائي يهكجار ئهنجامي دهدهن

سام: ئاوسان، ھەلأوسان، نەخۆشى، دەرد

سام: ژمهراوی، زمهراوی

سام: سام، له داستانهکانی شانامه کووری نهریمان باوكى زال و باوهگەورنى رۆستەمى دەستان

ساماكچه: مهمك بهند، شاماكي، مهمكه لوس، ستيان،

ئىلەك، زەخمە

سامان دادن: سامان دان، ریکخستن، نمزمدان

سامان گرفتن: سامان گرتن، ریکخران، دامهزران

سامان: سامان، کهل و پهلی ناو مال، کالا، باروبنهی

سهفهر، ریکی، نهزم، تارام و ههرار، تهندازه و نیشانه

سامه: تايومت، تايبهت

سسامه: پـمیمان، سـوێند، بـهڵێن، ئـممـهك، وهفا، پـهنا، پـهناگا

سامت: خهمبار بون، بيّدهنگ بون، خهموّکی، بيّزار بون، دلتهنگي

سامه: ژمهراوی، ژمهردار

سامح: بهخشهر، جواميّر، دلّ فراوان

سامر: ئەفسانە بيّر، چيرۆك بيْر

سامع: بیسمر، ئەوەي دەبیستیت

سامك: بمرزو، بلند، بمرز و بلند له همر شتيك

سامندر؛ بروانه سمندر

سامى: بمرز، لەپنش، بايەبمرز

سامی: سامی، تایبمت به سام کوری نوح

سامیه: بمرز، لمپیش، پایمبمرز، بلند

سان: بهش، پشك، پار، بههره

سان: رمسم، شيّوه، عادمت، نمريت، داب

سان: سا، وهك، وهكى، هاوشيوهى، وهك چوّن دهليّن گورگ ئاسا

سان: سان، لهناو نیزامدا بریتیه لهبهسهر کردنهوهی سوپا

سان: همسان، سان، بمردمسان

سانتر: بنكه، چەق، ناوەند، نێوان، ناومراست

سانترال: ناومندى، بنكهيى، چەق

سانتی گرم: سانتی گردم، یهك نهسهر سهدی گردم، سهد گردم

سانتی متر: سانتی مهتر، یهك نهسهر سهدی میتر

سانت: سانت، سانتى، يەك ئەسەر سەدى ھەر شتىك

سانتیم: سانتیم، یهك لهسمر سهد

سانتیمانتال: همستیار، پرهمست، خوینگمرم، گرژ، میهرمبان

سانحه: رووداو، كارمسات، پيشهات

ساندویچ؛ ساندویچ، لمفه، جوّره خواردنیّکی سارده

سانــسور: سانـسۆر، رەخنــه، ئــیراد گــرتن، پــشکنین و

چاودێری له لايهن دموڵهتهوه

ساهر: بيّدار، ئاگا، به ئاگا

ساهره: ۱- بیدار، به ناگا ۲- مانگ ۳- زموی، سمر زموی ۴- چاوه، سمرچاوه

سساهور: ۱- بیداری، بسه ناگسایی، ناگسایی^۲- مسانگ، مانگهشمو

ساهى: ھەلەكەر، نائاگا، لەبىركەر، فەرامۆشكار، ئەو كەسەى دلى لەشوپنىتكىتر بېت

ساو اهن: ورده ناسن، وردهی ناسن که لمکاتی همسان کردن لنّی دهبنتموه

ساو: باج، مانیات، خمراج، نموهی لم کوندا پاشا بم هیزهکان له پاشا تیکشکاوهکانیان دهگرت

ساو: سان، بهردمسان، ههسان، تیکه ناسن یا بقهرده که کیّرد و شمشیّری ییّ تیژ دهگهنهوه

ساویت: سۆفیەت، یەكیەتى سۆفیەت، شۆرای نوینـمرانی كریكاران و جوتیاران له یەكیەتی سۆفیەت

ساويدن: بروانه ساييدن

ساویز: رووخوش، دهم به بزه

سایبان: سایهوان، سهیوان، جهتر، همر شتیک کهبو ریگرتن له تیشکی ههتاو ههنی دهدهن و همر شتیک کهسیبهر بخات

سایه افکندن: نسی کردن، سیّبهر کردن، سیّبهر خستن **سایه تــرس:** ترسـهنوّك، بـیّ زات، شهوهی لـه سـیّبهری خوّیشی دمترسیّت

سایه پرست: سیّبمر پهرمست، نهومی حمزی نه سیّبمره سایه پسند: سیّبمر پهرمست، سایه پهرمست، سیّبمر خوّشهویست

سایه خفت: لمسیّبمردا خموتوون نوستوو لمسیّبمردا سایه خـوش: خـوّش سـیّبمر، سـایه خـوّش، شـویٚنیّکه کمسیّبمرهکمی خوّش بیّت

سایه رست: روواو نهسیبهردا، گیایهك كهنهسیبهردا برویت

سسایه روشین: تاریك و روون، بومهنیّل، حالمتیّك له نیّوان تاریکی و رووناکی

سایه شکن: سیبمر شکین، تیشك بهخش، لمناوبمری سیبمر، نور

سایه گاه: سایهوان، سیّبمر، نسیّ، نسرم

سایه گستردن: سیّبهر خستن، سیّبهر کردن، سایه خستن

سایه فکن: بروانه سایه افکن

سایه نشین: سیبهر نشین، نهوهی له سیبهردا دانیشیت.

و مەبەست لە كەسى بېكار و بېبار

سایه: سیبهر، نسی، سا، سایه

سایهبان: بروانه سایبان

سایه پرور: سایه پهرومر، کهسیک یا شتیک کهله

سيبهردا بهرومرده كرابيت

سايه پوش: سەيوان، سايەوان، كەپر، چەتر

ســایهدار: سـایهدار، سـێبهردار، هـهر شـتێك كهسـێبهرى ههبێت

سایهرو: شهو ناگا، شهو زیندوو، نهوهی به شهودا دهگمریّت

سايهوار: سێبهرئاسا، سايه ئاسا، وهك سێبهر

سایهور: سایهدار، سیبهردار، ئهوهی سیبمری همبیت

سایگاه: سیبهر، نسی، نسرم

سایوان: بروانه سایبان

ساییدن: ساووین، سوون، کتان و نهمکردن، نهرمژاندن،

له یهك سوونی دو شت، ههسان كردن،

سباب: جنيّو فروّش، جويّندمر، دهم پيس، درويّن دمر

سبابه: ۱- جن<u>د</u> ودمر، جوین فسروش ۲- پهنجهی

سبات: ۱ - وهنهوز، سووکه خهو، خهو ۲ - روزگار،

زهمانه^۳- زیرهك، زرنگ، وشیار، وریا

سباح: مەلەڤان، مەلەوان، سۆبايى كەر

سباحت: معله كردنن سۆبايى كردن، معله

سباع: درندهكان، ئاژهڵهدرندهكان

سباعي: حموتي، حموت دانميي، حموت لايي

سباق: ١- پيش كموتن، پيش كمفتن ٢- ئمسپ غاردان،

همر کێبڕکێيهکه کهلهنێوان دو يا چهند کهسدا بێت

سباك: زيرگر، زيرنگمر، نهوهى زير و زيو دهتوينيتهوه سبال: سمين، سمبين، موى پشت نيوى پياو

سبب ساز؛ بهدیهینمر، دروست کمر، داهینمر

سبب؛ هـۆ، هۆگار، بايس، دەسـتاوێز، بيـانو، پـهڵپ. پەيوەند، خزمايەتى، نزيكى

سبت: ١- راحهت كردن، وجان دان، ئۆقرە گرتن ٢-

حموانسهود، ئسارامی، ئسارام گسرتن ۳- شسهممه، رؤژی شمهمه

سبه: ۱- ساردی یا درمی که بو ماودی چهن روزیک بدرددوام بیت ۲- روزگار، ماودیدک له روزگار ۳- سمت،

پشت ران

سبه: عار، عهيب، و كهسيك كه خهلك زور جنيوى بي

بدهن

سبعان: پاك كردن، به پاكى بيركردنهودى خوا

سبحه: دۆعا، زيكر، ويْرد، پارانەوە

سبد باف: سهوهته چن، زهمیّله ساز، نهو کهسهی سهوهته و زهمیّله دروست دهکات

سبد: سەوەتە، زەمىلە، سەلك، زەمبىل

سبز آخور: ناخور، ئالفدان، نهو شوینهی نالفی زوری لی بیّت بو چوارپیّکان. و مهبهست له ناسمان

سبر ایوان: ئاسمان، عسمان

سبز تشت: ناسمان، عاسمان

سبز پری: بههار، ومرزی بههار

سبز پوش: سهوز پۆش، كەس پۆش، ئەودى جل و بەرگى سەوزى لەبەر كردبيّت

سبز دانه : دانهویلهی سهوز، گهنم یا همر شتیکیتر که

میشتا سهوز بیّت و پینهگهشتبیّت

سبز رنگ: کهسك رهنگ، سهوز رهنگ، به رهنگی سهوز

سبر زاغ: ئاسمان، دونيا

سبر شدن: سهوز بون، شین بون، رهنگی سهوز به خو

گرتن، رووانی گیاسمردمرهینانی گیا و شین بونی

سبز چهر ؛ نهسمهر، گهنم رهنگ

سبز گنبد: ئاسمان، عاسمان

سېز قدم: پێ رشه، ناپيرۆز، شووم

سبز کردن: سموز کردن، رمنگی سموز نه شتیك سوون

سبز كوشك: ئاسمان، عاسمان

سبعون: حمفتا، حمفتاد

سبعين: حمفتا، حمفتاد

سبفانه: بنعانه،بهیعانه، پنشهکی، نهو بره بامری بنش

کار کردن به کریکاری دمدهن

سبغه: راحهتی، نارامی، خوّش رابوێری

سبق: پێش کهوتن، گرێو کردن، مهرج بهستن، نهوهی

لەسەرى گريو ببەسىن

سبق: پێشكەوتن، پێشى گرتن، پێشڤەچون

سبقت: گرێو، مەرج بەستن، پێش كەوتن، پێشى گرتن سبك يوى: تێژپێ، جالاك

سبك خرد: بي ناوز، كهم عمقل، نمزان، ورٍ، گيْرُ

سبك خيز: روّح سووك، لهش سووك، جالاك

سبك داشت: سووك ئەزمار كردن، بە سووك زانين

سبك دست: دمست ووك، جالاك، ئمودى كاريّك به

خێرایی ئەنجام دبات، رۆح سووك

سبك دل: شاد، شادمان، خوشحال، دهم به بزه

سبك راى: كهم عهقل، بيّ ناوز، بيّ ميّشك

سبك ركاب: تيژپێ، توندرمو

سبك رو: بيّ شهرم، بيّ حهيا، بيّ نابروو

سبك رو: چالاك، تيژپێ، پێ سووك

سسبك روح: روّح سووك، چالاك، ئەودى كارمكان بە

خيّرايي ئەنجام دەدات، لەش سووك، شادمان، خۆشحالّ

سبك سایه : تێپهر، خوٚرانهگر، كهم دهوام، ناسههامگیر

سبك سنگ: كەم كێش. نەھورس، بێ كێش، سووك

سبك سنگين كردن: هه لسه نگاندن، شتيك له دمستدا

تهکان دان و سووك و هورسیهکهی ههنسهنگاندن ته

سبك سير: توندرمو، تيژپێ، بلەز

سبك عقل: بي ناوز، بي ميشك، كهم عهقل، نهزان

سبك عنان: چالاك، تيژرەو، توندرەو، بلەز

سبك مایه: كهم بایی، بی نرخ، كهم بهها

سبك مغز: بي ميشك، نهزان، گير، كهم عهقل

سبك ياب: بيرتيّرْ، زيرهك، ئەوەى لە زووترين كات

لمبابهتهكان تيدمكات

سبك: سووك، بي كيْش، نه قورس، كهم كيْش

سبز: سەز، سەبز، كەسك، ھەر شتىك كە بەرەنگى گيا و

گهلای داربیّت، جوّره رهنگیّگه له تیّکهل کردنی رهنگی شین و زهرد دروست دهبیّت

سبزارنگ؛ سهوز رمنگ، کهس رمنگ، به رمنگی سهوز

. سبزه: سهوزه، ئەسمەر، گەنم رەنگ

سبزه: سهوزه، گیایی تازه رواوو، شیمهن

سېزمزرا : سموزمزار، سموزهلان، چیمهن، میدگ، زموی

تمر و سمرسموز

سبزهناك؛ بروانه سبزهزار

۳۰۰ . پر **سبزیا:** شووم، ناپیرۆز، پی رمش

. . .

سبزجا: سەوزە زار، سەوزەلأن، چيمەن

سبزخوان: ئاسمان، عاسمان

سبزده: ئاسمان، عاسمان

سبزگار: ۱ - سهوزکهر، بهرهنگی سهوز دهرهینهر ۲ -

سهوز رمنگ، کهسك رمنگ

سېزگون: سمز رهنگ، سمبز رهنگ، کهسك رهنگ، به

رمنگی سهوز

سبزهام؛ سهوز رهنگ، کهسك رهنگ، به رهنگی سهوز

سبزفرش: ئاسمان، عاسمان

سبزك: سەوز، گياى سەوز

سېزكالك؛ سەوز، ميوەى نەگەيشتوو، كاڭكى نەگەييو

سبزى پاك كن: سموزه باك كمر، سموزى چاككمر، و

مەبەست لە كەسى كاسەليس و رياكار

سبزی پلو: سموزی خورشت، سموزی پـلاو، ئـمو پـلاودی

سەوزى تێدەكەن

سبزی فروش: سهوزی فروّش، سهوزه فروّش

سىبزى: سەزى، سەوزە، ئەو گيايانەى بىن كولأن دەخسورين وەك كەور، تەرە بېساز، جەعفسەرى،

مهعدهنوس، تهرهتیزه...

سېزينه ؛ سهوزرمنگ، كهس رمنگ، به رمنگي سهوز

سبط: كورمزا، كچه زا، منائى منان، نهوه

سبع: حموت يمك، يمك حموتى شتيْك

سبع: حەوت، حەفت

سبع: درنده، ئاژهٽي وهحشي

سبك: شيّوه، ريّجكه، جوّر، شيّواز

سبکبار: بارسووك، ئەومى بارى سووكى لەسەر شان بيّت، ئاسوودە، بى خەيال

سبكبال: بال سووك، بالندهى بجوك، شهو بالندهى بتوانيّت به خيّرايي هه لبفريّت

سبكپا: جالاك، تيژپێ، بلهز، پێ سووك

سبکسار: کهم عمقلّ، بیّ ناوز، بیّ میّشك، نهزان، سووك، پهست، ریسوا

سبکسر: بروانه سبکسار

سبکی: سووك بوون، بـێ کێـشی، کـهم کێـشی، قـورس نمیون، سووکی

سبل: ریّگا، ریّگاکان

سبلت: سمێڵ، سمبێڵ، موی پشت لێوی پياو

ســــبو: گــۆزە، دەڧـرى ســواڵەت، دەڧــزرى گڵـێن، گــۆزەى دەسكدا كە ئاو يا شەرابى تێبكەن

سبوره: حيز، گاندمر، هووندمر، كوونى

سپوکش: گۆزمكێش، شەرابخۆر، ئەوەى گۆزميەك شەراب بخواتەوە

سبى: ديل كردن، يەخسىر كردن، ئەسىر كردن، دوور

خستنهوه

سبیل: سمیّل، سمبیّل، موی پشت ایّوی پیاو سبیل: شیّواز، ریّگه، ریّ، ریّجکه، ریّگهی دایر و رون

سه بعد: سیّ لا، پانی و دریّژی و هوولّی

سه تار: سی تار، ئامرازیکی مؤسیقی هاوشیوهی تار

سه پایه: سیّ پاره، سیّ شاخه، سیّ لق، ثهومی ومك سیّ پا لمسمر زموی دایبنیّن و شتیّکی لمسمر دابنیّن

سه دوري: سيّ دوورين سيّ لا، دريّرْی و پانی و هوولي سه شنبه: سيّ شهممه، روّرْی جوارهمی حمقته

سه چرخه: سن چهرخه، ههریهك لههوكارهكانی

گواستنموه کمسێ جمرخی همبێت **سه طلاق: سێ** تملاقم، جوٚرێکه لمتملاّق که پياو بـوٚ

سینجار ژنهکهی خوی تهلاق دهدات و نهگهر دووباره

بیهوینت بیهیننیتهوه دهبیته ئهو ژنه سهرهتا شوو به بیاویکیبر بکات و دواتـر ئـهو تـهلاقی بـدات تـا ئـهم بتوانیت مارهی بکاتهوه

سه يك: سي يهك، يهك لهسمر سيّى شتيّك

سه: سيّ، ژوماره سيّ

ست: شەش، بۆ مێينە بە كار دەبرێت

ستا: ئاڤيستا، ئاويستا

ستًا: سيّ لا، سيّ دانه، سيان. و جوّريّك خيّومت

ستا: ومسف كردن، بيا ههنگوتن، بيا هه لنان

ستائر: پهرده، پۆشش ستاخ: لق، پهل، لقی دار

ستاد: ومستان، لهجوولهكموتن

ستادن: ومرگرتن، سهندن، لی سهندن، ستاندن ستادن: ومستان، له جووله کهوتن، راومستان، بهسهریی

معدن، ومستان وه بون، همستان

ستار: بروانه ستاره

ستار: پەردە، پۆشش، ئەوەى شتى پى دادەپۆشن سىتار: دايۆشـەر، يۆشىشى عبەيب و ئىماد. و يىمكىك

لهناوهکانی خوا

ستار: سى تار، جۆرىك سازەى مۆسىقىه

ستاره پیشانی: ناوچاو سپی، ناوچاو روون، دردوشاوه، درمخشان

ســتاره چــشم: جـاو ئە*سـتێ*رە، ئـەوەى جـاوى روون و درەوشاوميە وەك ئەستێرە

ستاره؛ ئەسىتێرە، ھەسـێرە، سـتێرە، ھـەر يـەك لەخاڵـە درەوشاوەكان كە لەشەودا دەبينرێن

ستاره: پمرده، پۆشش، ئەوەى شتێكى بى دادەپۆشن ستارەبار: چاو بە فرمێسك، گرياناوى، فرمێسك باران

ستاره پرست: ئەستىرە بەرەست، ئەوەى ئەستىرە دەپەرەستىت

ستارهدان: نمستیرهناس، نهومی شارهزایی له زانستی نمستیرمناسیدا همیه ئەستىرەناسى

> ستازن: سي تارژهن، ئهو كهسهى سي تار دمژهنيت ستاگوی: ومسفکهر، پیاهه ننهر، ئهو کهسهی بهکهسینك يا شتيّكدا ههلدمدات

> ستاغ: جاشوو، بنجوه ئەسب كە ھىشتا زىنىان لەسەر يشت دانهنابينت

> > ستام: هەوسار، ئەوسار، جلەو

ستان: به پشتدا خهوتوو، ئهوهی به پشتا خهوتبینت

ستان: بهردهگا، بهردمرگه، ئاستانه

ستان: ستان، پشاگری وشه که له کوتای همندی وشهدا دينت وهك كوردستان، دارستان....

ستانه: بهردمرگا، بهردهگا، بهرههیوان، دمرازینك

ستاندن؛ ستاندن، ومگرتن، ئەستاندن، سەندن، لى سەندن

ستاوه: مهكر، كهلهك، تهلهكه، فريو، فيْلْ

ستاوند: همیوان، نمیوان

ستاویز: بروانه ستاوند

ستایش کردن: ومسف کردن، پیا ههنگوتن، پیاههاننان، ييا هەڭدان

ستایش: پیاهه لگوتن، پیاهه لنان، ومسف کردن، به چاکی یاد کردن، پهسندان

ستایشگا: شوینی ومسف کردن

ستايـشگر: ومسفكهر، ئـهودى بهكهسيك يا شتيك

هه لدمدات

قەڭەو

ستاييدن: وصف كردن بييا هه ننان، با هه الكوتن، يسهندان

ستبر: ئەستوور، گەورە، زل، كلوفت، كولوفت، ستوير،

ستبرا: ئەستوورى، كوٽوفتى، زنى، گەورمىي

سنه: تری، بهمانای میوه یا خواردنیّك که شهوی بەسەر ھاتىتت

سته: پیداگری، لهج کردن، سوور بون، پیداگرتن لهسمر بابهتيك

سته: شهش، بۆ نێرينه بهكار دمبرێت ستخر: ئيستهخر، گۆل، حهز، ئەستير ستخوان: ئيسك، ئيسقان

ستخير: بەسلان، رۆزى ھەستانەوم، رۆزى كۆتاپى ستدن: ومرگرتن، سهندن، ئي سهندن، ومرگرتني شتيك له كەستك

ستر: پۆشىن، داپۆشىن، نهين كردن، داشاردن، قەشارتن، شاردنهومى شتيك

ستر: بەردە، يۆشش

سستره: تيخ، تيخ، گويزاني سهرتاشين، مووس، نهو تیغهی موی سهر و رووخساری پی دمتاشن

ستره: پۆشش، ئەومى خۆى پى دادمپۆشن

ستردن: تاشین، باك كردنهوه، بافتر كردن، سهلخاندن سترگ: گەورە، زل، ئەستوور، مەزن، چوارشانە، زەبەلاح، بههێِز، زۆرمەند، توورە، شەرخواز، شەرانى

سترون كردن: نمزوك كردن، نازا كردن

سترون: نەزۆك، نازا، ئەومى منائى نابيت

سهگان: سیانه، سیان، سیّ دانه، سیّ لا، سیّ جوّر

سبه گوش: سيكوشه، سي سوچ، نهومي سي گوشهي ھەينت

سهکنج: سي سوچ، سي گوشه

ستل: كوتهك، ئازار، ليدان، ئەشكەنجە

ستل: هەٽو، داٽ، لاشخور

سهلایی: سیّلا، ئەومى سیّ لای ھەبیّت

ستم آباد: دنیا، نهو شوینهی زونم و ستهمی زوری نی بێت

ستم امیز: ستهماوی، تیکهل به ستهم، زالم، ستهمکار ستم انديش: شمرخواز، خرابهخواز، بمدهمر، ستممكار، ئەوەي خەلك ئازار دەدات

ستم پرور: ستهم پهرومر، نهوهي بشتيواني له ستهمكار دهكات، زالم

ستم دیده: زولم لیکراو، مافخوراو، ستمم لیکراو، شمومی ستهمى لي كرابيت

ستم گستر: بروانه ستم کار

ستم کردن: ستهم کردن، زولم کردن، ناحه هی کردن، ماف خواردن

ستم کشیدن: ستهم بینین، زولم لیکران، ماف خوران، نهوهی ستهمی لی دهکریت

ستم كيش؛ بروانه ستم كار

ستم: زولم، ستهم، جمف، ثازار

ستمگر: بروانه ستم کار

ستمکار: ستهمکار، زالم، خرابه خواز، شهوهی ستهم له کهسانیتر دهکات

ستمكاره: بروانه ستمكار

ستنبه: زل، به هێز، بخومقه، زمبه لآح، مهزن، نهستوور، جوارشانه، بههێز، ناحهز، دزێو، قێزمون، ناشيرين، دێو ستنج: پاشهکهوت، پاشهکهفت، پهسهنداز، شهومی بـوّ روّژی تهنگانه ههڵی دهگرن

ستهاء سمت پان، ران نهستوور، نهو ژنهی ران و سمتی پانی ههبیت

ستهم: توند، سهخت، دژوار، رمق

ستوان: بههیز، خوارگر، هاییم، لهسمریی، پایهدار، درهجهیه کی نیزامی لهناو سویادا

ستوه: بيّزار، مانـدوو، هيلاك، تيامـاو، گيروّده، گرفتـار،

مەلوول، خەمۆك، خەمبار

ســــتودان: گـوّر، گوّرِسـتان، قەبرسـتان، كـون، تــاريكى، مەھبەردى زەردەشتىمكان

ستودن: پیا ههندان، ومسف کردن، پیا ههنگوتن، مهدح کردن، پهسندان، به باشی و جاکی ناوی کهسیک بردن

ستور؛ پەردەكان، پۆششەكان

ستور: چوارپێ، چارپێ، چاروێ، ئاژهێی چوارپێ که ههم سواری بدات و ههم بار بیات

ستوربان: جاروی دار، جواریی دار، نمیومی ناگاداری له جواریی کان دمکات، ناخوردار

ستوردان: ناخور، ششول، تمویله، گمور

ستوروان: بروانه ستوربان

ستوسر: پژمه، پژمین

ستون فقرات: بربردی بشت، ستونی فهقمرات، بربریهك پیّکهاتوو له سی و سیّ ئیّسقان کهبهشیّوهی سـتوونی لهپشتی مروّفهٔ له ژیّر ملهوه تا لای کهمهر جیّگیرن

ستون: ستوون، نیرگه، شاتیر، کوّلهکه، داریّکی دریّرُ و نهستوور که له ژیّر سهفف رایهنی دهکهن، پایهیی بهدرین یا خشت یا چیمهنتوّ که لهناو بیناسازیدا به کاری دهبهن بوّ پایم کردنی بیناکه

ستونه: ستوون، ستون ئاسا، وهك ستوون

ستوهانیدن: بیّزار کردن، خهمبار کردن، تهنگ پیّ ههنجنین، دنتهنگ کردن

ستوهیدن: بیزاربون، تهنگ پی ههنچنران، ومرمز بون، تیامان، گیروّده بون

ستى: پۆلا، ئاسن، سەرى رم، پيلا

سستى: خاتوو، خاتوون، ژنى هيندو كى خوّى لەگـەن مەيتى ميّردەكەى دەخاتە ناو ئاگرەوە

ستيخ: بروانه ستيغ

ستير: داپۆشراو، قاييم، خۆپاريز، داوين پاك

ستیره: داوین پاك، ژنی خوپاریز و داپوشراو

ستیز: شمر، همرا، فیتنه، ناژاوه، سمرکیشی، ناسازگاری، نمیاری

ستيزه: بروانه ستيز

سستیزه خو: شهرفروش، شهرانی، سهرکیّش، یساخی، ناسازگار

ستیزهگار: بروانه ستیزکار

ستيزگر: سەركىش، ياخى، بىنداگر، شەرئەنگىز

ستیزکار: شهرگگمر، شهرخواز، شهرانی، ناسازگار، نهیار، سهرکیش

ستیزیدن: شمر کردن، نهیاری کردنم، سمرکیّشی کردن، یاخی بون

ستيغ: راست بلهند، لمسمرييّ، راست و ومستاو وهك ستوون

سستیم: چ آك، قريّـرْ، عــهداڤ، پيـسى، نابــاكى، چــآك و خويّناو كه له برين دروست دمبيّت

ستين: شمست، ژوماره شمست

ستيهش: بروانه ستيهيدن

سستیهیدن: شهر کسردن، سهرکیسشی، یاخیگهری، بیّداگرتن، ناههرمانی، گهردنکیّشی

سپا: سوپا، سپا، ئەشكر، قۆشەن، ئەمرۆكە بەبەشنىك ئە

ئەرتەش دەڭين

سپاردن: بروانه سپردن

سپارش: بروانه سفارش

سپاروك: كۆتر

سپاری: ساق، لاسك، لاسكى گمنم و جؤ

سپاس پدیسرفتن: سوپاس کردن، شوکر کردن، شوکرانمبژیری

سباس گزاردن: سوپاس کردن، دهسخوشی کردن، شوکرانهبژیری، مهمنون بون

سپاس: سوپاس، سپاس، دهسخوّشی کردن، سوپاس کردن

سپاسه: سوپاس، شوکر، دهسخوشی

سپاسیگی: گەرانە، قەگريان، گەرانەوە بۆ دواوە

سپاناخ: سپیناخ، ئەسپیناخ

سپاهان: نیسفههان، ئیصفههان، شاری نیسفههان که یهکیّکه له شارهکانی ئیران

سبپاهید: سوپاسالار، سهرکرده، سالار، سهردار، فهرماندهی سوپا

سپاهدار: سوپاسالار، همرماندهی سوپا، سوپادار

سیاهسالار: سوپاسالار، فهرماندهی سوپا، سهردار

سپاهی: سوپایی، سمرباز، تایبهت به سوپا، سهربازیّك

له سوپا

سپه پهلوان: بروانه سپهبد

سپه شکن: سوبا شکین، ئهوهی له کاتی هیرش کردن سویا تیک بشکینیت

سپه: بروانه سپاه

سیتامبر: سپتامبهر، نؤیهم مانگ لهسالنامهی زایینی

سير انسداختن: تيكشكان، كهوتن، شكهست خواردن، دمست لهشهر ههلگرتن

سپر: سپهر، همانخان، همانغان، نامرازیکه لم کوندا لمشمردا بمکاریان دهبرد و لمکاتی شمر و پیکدادان

لهبسهردهم سینه یا سهری خوّیانیان دهگرت بوّخوّپاراستن لهشمشیّر و گورز و ههرچی

سپردن: برین، روّشتن بمریّگایهکدا، پیّوان، برینی ریّگا،

پێ شێل کردن

سپردن: سپاردن، ئەسپاردن، پیدان، لادانان، شتیك

به که سیک دان بو راگرتن و پاراستنی، دانه دهست

سپرساز: سپمرساز، قه لغان چی، نهومی قه لغان دروست دمکات، ری قهبرین

سپرغم: گول و گیا، ریّحانه، گول و گیای بوّندار

سىپرلوس: كاخ، كۆشك، تەلار، بالەخانە، كۆشكى پاشايەتى، سەرا

سپری شدن: به سهر جون، تهواو بون، کوتایی هاتن، دوماهی هاتن

سپری کـردن: بهسهر بـردن، بـهکوّتا گهیانـدن، تـهواو کردن، به نهنجام گهیاندن

سپرى: تێپەرپوو، كۆتايى بێھاتوو، بە ناكام گەستو، بــە ئەنجام گەستوو، تەواو بو

سپریدن: بمنمنجام گمیاندن، کوتایی پی هیّنان، به کوّتا گمیاندن، تمواو کردن، بن پیّ کردن

سپريغ: بۆڭ، بۆلە ترى

سپزك: دوزمان، شۆڤار، شۆڧار، فيتنەگێڕ، ئاژاوەچى

سپس؛ لەمەدوا، پاشى، لەدويقرا، لەدواى ئەمە

سپست؛ بۆگەن، بۆندار، بۆن گرتوو

سپل: سم، سمی وشتر، سمی فیل یا نینوکی فیل

سبپنج: کهپر، کوخ، نهو مانه ک دهشتهوانان بو حهسانهوه له دهشت له گژ و گیا و دار دروستی دهکهن سپندآسا: جالاك، تیژ، چوست، بلهز، خیرا، گورج، گورج و گۆن

> سپهبد: سالار، سوپاسالار، فهرماندهی سوپا سپهدار: سهردار، سالار، سوپاردار

سپهر: ئاسمان، عاسمان، فهلهك، گمردون

سپهرشناس: نەستىرناس، ئەوەى شارەزايى لە زانستى ئەستىرەناسىدا ھەيە

سپهسالار: سوپاسالار، سهردار، فهرماندهی سوپا

سپوختن: ١- تى كردن، تىزەنىن، تىخنىن، تى ئاخنىن،

شستیّك بسه زوّر و زهخست كردنسه نساو شستیّكیتر ^۲-دووركردن، راونان

سپور: کمناس، فمراش، کریکاری شارموانی که شهقام و کولانهکان پاک دهکاتموه

سپوزکار: سست، ئەوەى كارەكان پىشت گوێ دەخات،

دمست وپێ سپي

سپوزیدن: بروانه سپوختن

سپى: سپى

لهبهر دمكات

سپیتمه: سپی، سپی ئاسا، به رهنگی سپی، له نـهژادی سپی. ناوی بچوکی زمردهشت

سپید جامه: سبی پوّش، ئەوەى جىل و بەرگى سپى

سپید رخ: بروانه سپیدروو

سپید چشم: جاو سپی، بی شمرم، روودار، پیداگر

سپید کاسه: جوامیّر، بهخشهر، دلٌ هراوان

سپید: سپی، سفی

سبپیده: سبپنه، سبیایی، سبپنه کهلهناو هیّلکه و لهدمورووبهری زمردیّنهدایه

سپیدهدم: بمرمبمیان، بومملیّل، تاریک و روون، بمیانی زوو، ئملمند، کازیّوه

سپيدهدمان: لهبهرهبهياندا، له كازيومدا

سپید پا: پێ سپی، پیرۆز، مووبارەك، دژی پێ رەش

سپیدجرده: سبی پیست، نهومی رمنگی روخساری سبیه

سپیددست: دمست سپی، جوامیّر، بهخشهر

سپیدرو: سبی پیّست، رووگهش، شهوهی روخساری سپی و نورانیه

سپیدسار: سمرسپی، سپی مو، ئمودی مووی سمری سپی بیّت، ئمودی لمپیریدا مووی سمری سپی بیّت

سپیدفام: سپی رهنگ، بهرهنگی سپی

سپیدهو: موو سپی، سمرسپی، ئەوەی مووی سەری سپی

سپیدنامه: پارێزکار، لهخواترس، مهبهست له کهسی جاکهکار و لهخوا ترسه

سپيرك: سيسرك، سوور رمنگ و بمردار كه له حممام و شويّنه تمرمكاندا دمست دمكمويّت

سج: روو، روخسار، روی، فیافه

سجاحت: ۱ ـ نهرم بون، نهرمی نواندن، شل بـون، درێـْر و لاواز و نهرم بون ۲ ـ ئاسانی، سانایی، هاسانی، نهرمی سجاد: سوجده بهر، کورِنوش بهر، ئهوهی زوّر کورِنـوش ببات

سجاده: بمرمال، گوگرد، پارچه یا همرشنِك که نویّری لمسمر بخویّنن

سجال: شانازی کردن، فهخر فروّشتن، شانازی کردن بهسهریهك

سجام: سمرما، وشکه سمرما، سمرمای توند و سمخت

سجان: زیندانوان، پاسهوانی زیندان

سجده: سوجده، کورِنوْش بردن، ناوچاو لەزەوى دان بـۆ دەربرينى لەخۆ بوردويى

سجدهگاه ۱ مزگهوت، مزگهفت، شوینی سوجده بردن، شوینی بهرصتین و پارانهوه

سجل: ۱- دهلوو، سهتنی گهوره، سهتننک کهناوی تیا بیّت ۲- مهمک، مهمه ۳- بهخشین، پیّدان، بهخشهر، دلّ فراوان، جوامیّر ۴- بهش، پشک، بههره، پار

سسجن: زیندن، بهندیخانسه، یه خسیرگا، شوینی زیندانیهکان

سجود: سوجده کردن، ناوچاو له زموی دان بوّ کورنـوّش بردن

سجیه: عادمت، خوو، خولاق، خو و خمده، سرشت، سروشت

سجیل: بهش، پشك، بههره، پشك، پار

سجین: داییم، ههمیشهیی، خوّراگر، سههامگیر، توند، ردق و توند لههمر شتیّك

سجين: يزنادني، بهندي، ديل، يهخسير، بهند كراو

سحائب: هەور، ھەورەكان

سحاب: همور، نمور، عمور، مژی زور بمرزموم بوگ که بارانی لی دمرژینه خوار

سحابه: هەور، پەنە ھەور، پەنەيەك ھەور

سحار: سیحر کهر، جادوباز، جادوگهر

سحر: بمرهبهیان، سپیده، تاریك و روون، بهیانی زوو

سحر: سيحر، جادو گردن، ئەفسون كردن، ئەفسون،

فريودانى كمسيك بمكاريكى سمرسوورهيننمر

سعرامیز: سیحراوی، تیّکملّ به سیحر و جادوو سعره: ساحیران، جادوگمران

سعرخیز: خهو سووك، ئهوهی بهیانیان زو له خهو همستنت

سحرگاه: بهیانی زوو، بهرهبهیان، سپیّده

سعق: کوتان، قوتان، نهمرژاندن، نهرم کردن، سایین، سون، وردورد کردن، ههنجن ههنجن کردن

سحور: پارشيّو، ئمه خورادنی بمیانی زو دمیخوّن بوّ روّژو گرتن

سعیق: سووا، کوتراو، نـهرم کـراو. بـهمانای دووریـش دیّت

سخ: باج، جاك، پەسەند، بەدڵ، پىرۆز، خۆش

سخ: چلّك، پیسى، قریّرْ، عهداڤ، چلّكى برين يا جل و مهرگ

سسخاء دل فراوانی، دل گهورهیی، بهخشهر بون ۲-بهخشین، پیّدان، جوامیّری

سخافت: کهم عمقلی، بی ناوزی، بی میشکی، گیژی، وری

سخاوت: دل فراوانی، بهخشین، کهرهم، جوامیری

سخت بازو: بمهیّز، زوّردار، شموهی بازووی بمهیّز و پولاینی همیه، بمتوانا

سخت پا: خۆراگر، بەھيز، بايەدار، بەردەوام

سەرسەخت

سحت پیشانی: دلنر، بویر، شازا، جاونهترس،

سخت جان: گیان سهخت، نهوهی به سهختی گیان بدات سخت دل: دلّ رهق، بیّ بهزهیی، بیّ رمحم

سخت رو: بی شهرم، روودار، روو ترش، گرژ، موّن

سخت سر: سمرسهخت، گیان سهخت، پیّداگر، سوور

لمسمر شتيك

سخت گرفتن: هورس گرتن، توندگرتن، دژوار کردن، تهنگ بی ههلچنین، زمخت کردنی له کهسیّك

سخت کمسان: تیرهاویّـژی شـارهزا، نـهوهی بـه سـهختی کهمان بکتشیّت

سىخت كسوش: تێكۆشـەر، كۆشـا، ھەوڵـدەر، خەباتكـەر، ئەوەى ھەوڵى زۆر دەدات

سخت: ۱- دژوار، سهخت، گران، دژی سانا و هاسان ۲-سخت، رمق، سهخت،، دژی نهرم و سست ۳- بههیز، خوّراگر، پایهدار۴- چاوچنوّك، بهخیل، رژد

ســختانه: قسهی رمق، قسهی رمق کـه بهرامبـمر بهکهسیّك دمیکهن

سختن: هه نسهنگاندن، سهنگاندن، کیش کردن، پیفان سختی کشیدن: رمنج کیشان، سهختی کیشان، شازار بینین، زهحمهت کیشان، بهههژاری و نهداری رازی بون

سخره: ژیردهست، زهلیل، ئـمو کهسـهی خـهڵك گاڵتـهی

پێدهکەن، داماو، بەكرىٰ گيراو

سخریه: گالاته، رابواردن، پی رابواردن، گالاته پی کردن سخط: رق، ههلگرتن، تووره بون له کهسیک، رق لی بون سخط: نارهزامهندی، توورهیی، رق، غهزمب، کین، هین سخن آرا: هسه زان، و ته باراو، نهوهی به باشی بتوانیت بنوسیّت و هسه بکات

سخن پسردار: قسمزان، وتسمزان، نسمومی بسه پساراوی و ردوانی بتوانیّت قسه بکات

سخن پرور؛ بروانه سخن پرداز

سخن رائدن: قسه كردن، وتارخويندنهوه، ناخافتن، پهيفين، دوان

سخن سنج: وتمناس، ئموهى بتوانيّت قسمى باش و خراب لميمك حيا بكاتموه، ئمديب، شاعير

سغن شناس: قسه زان، وته زان، ئهومی بتوانیّت پاك و خرایی قسه ههنسهنگننیّت

سخن شنو: گون رایهل، هسه بیس، نهومی هسهی یه کیتر ببیستنت و جنبه جنی بکات

سخن چین: دووزمان، شوقار، شوقار، شهوهی قسه دهینیت و قسه دهبات

سخن گزار: وتهبیّر، قسه بیّر، وتاردهر، پهیقدمر

سغن گستر: فسه شیکرهوه، نیکدمرهوه، نهوهی بابهتیک یا فسمیهک شی بکاتهوه

سخن گفتن: بهیفین، دوان، ناخفتن، ناخاوتن، ناخافتن،

گفتوگۆ كردن، قسه كردن

سخن كوتاه: له كورتيدا، به كورتي

سخن ناشنو: گوێ نهبيست، نهوهی گوێ نه قسهی کهسانيټ نهگريت

سخن نيوش: بروانه سخن شنو

سخن: وته، قسه، پهیف، وتار، گنرانهوه، گوتار، ناخفتن سخندان: قسه کردن سخندان: قسه زان، وتهزان، دانا و ناگا له قسه کردن سخنور: قسه زان، وته زان، شاعیر، شدیب، بنیژهر، وته

سخوان: ئێسك، ئێسقان

بێڗ

سخون: بروانه سخن

سخونت: گەرم بون، گەرمى، تىن

سخي: كمريم، بهخشهر، دلّ فراوان، دلّ گهوره، جواميّر

سخیه: بهخشمر، ژنی دلّ فراوان، دلّ گهوره

سخيف: سست، سووك، لاواز، كهم عهقلٌ، بيّ ئاوز

سخين: گەرم، گەرما، تين

سد: بهستن، بهند کردن، بهستنی درگا، گرتنی درز

سد: سهد، صهد، ژومارهی ۱۰۰

سد: لهمپهر، لهمپهر لهنێوان دوشت، و دیـوارێکی ئهستوور لهبهرد و چیمهنتو یا خشت و ناههك یا دار و ناسن که بهری ناوی یی دهگرن

سداد: ۱- راست و ریکی، راست و ریک بون، نهریگهی راستدا بون ۲- راستی، خوّرِاگری، پایهداری،، راستی له کردار و وتار

سداسی: شمشی، شـمش دانهیینــمودی لـه شـه بـمش پیکهاتبیّت، وشمی شمش پیتی

سسلانت: پهردهداری، خزمهت کردنن پهردهداری و خزمهت کردن له مالی خوا

سده: دمرگا، پیشگا، بمرهمیوان، بمردمرگا

سده: سهده، دمورمیهکی سهد ساله، سهد سال، چهرخ

سدپا: همزاریی، همزاریا

سسله: راست بوون، دروست بوون، راستی، دروستی، راستی له وتار و کردار، خوّراگری

سدس: شەش يەك، شەش لەسەر يەك

سدكيس: رمنگين كەمان، كۆلكە زيْرِينە، بەلكە زيْرِينە

سدل: پەردە، پۆشش

سلل: گەردن بەند، ملوانكە، ئەو زيْر و جەواھىرەى ژنان لە ملى خۆيانى دەبەستن

سدن: پەردە، پۆشش

سیدوم: سیدوم، وشتری تیر و شیمهومتاوی. هیمرومها سیدون نیاوی شیاره کهی نمتیمومی لیووت کیه نزیکیهی ۳۰۰۰ سال پ. زبینا کرابو

سدید: هایم، بههیز، خوّراگر، راست، دروست

سديس: شمش يهك، شمش لمسمر يهك

سر: سمر، نهندامی جهستهی میروّق و ناژه ل نهمل بهرمو سمر کمه میشک و چاو و لوت و گوی تیاییدا جیکیره

سر: كلأش، گيوه، جۆره پێلاّوێكه كەسەرەكەى ئە بـەن دەچنن

سر: نهێنی، راز، رهمز، بابهتی داپوشراو و شاراوه سرا: سمرا، مال، خانو، جنگه، جیّ، شویّن، مالّی گموره

سراء شادمانی، سروور، خۆشحائی، شادی، خۆشی

سراب: سمراب، تراویلکه، رهمل و زیخی کهلهبهرتاو بریقهدهدا و له ناو دهکا، لهیلان

سرابالا: بروانه سربالا

سرابستان: بنستان، باخ، باخچه، خانووی گهوره کهدار و گونی زوری تیا بنت سرافکن: سمرپرێن، شمشێر، تیغ، تێخ سرافکنده: شمرمهزار، شمرمێون، سمرشوٚڕ، ریسوا سراق: دزمکان، چهتهکان سرال: شمروان، دمریێ، ژێر شمروان

سسرامد: دیساریکراو، ههڵبـژێردراو، لـهپێش، بـهرزتر و لهپێشتر لههمموان، بژارتی، بزارده

سراملن: بمسمرهاتن، به كوّتا هاتن، به نمنجام گمشستن، دوماهی هاتن، تمواو بون

سرامیك: سرامیك، تایبهت به سوالهت دروست كردن، پیشهسازی سوالهت دروست كردن

سرانه: یهك یهك، یهك یهك و نهرووی سهرژمیریهوه، سهرانه، باج و خهراج گهبهشیوهی سهرژمیری له خهلکی بگرن

سرا نجام: کوّتایی، سهرنهنجام، دوماهی، نهنجامی کار، بهکوّتا گهیاندن، بهنهنجام گهیاندن

سراندارْ: لەچك، روسەرى، سەرپۆش، ئەوپارچەى ژنـان سەرى خۆيانى پىّ دادەپۆشن، دەرسۆك، كەڤينك

سسرانداز: نسهترس، بسویر، جاو کسراوه، دلیّس، نسهوهی لهرینگای خوشهویستهکهی گیان بدات

ســـراندن خزانــدن، خـشاندن، شـتێك لهســهر زهوى خزاندنه و بۆ پێشهوه پاڵ پێوهنانى

> سرانگشت: سمر پهنجه، نوکی پهنجه، سهری هامکه سراهنگ: پیشرهو، بیشرهوی کاروان یا لهشکر

> > سراوازه: پێشهکی، دمسپێك، پێشهکی ئاواز

ســراوردن: بەسـەرھێنان، كۆتـايى ھێنـان، بەئـەنجام گەياندن، تەواو كردن

سرای بان: درگاوان، پاسهانی دمرگا، فهراش

سرایان: بروانه سراییدن

سرایت: ۱- شهو رۆشتن، گهران لهشهودا ۲- کاریگهری کردن، کارتیّکردن، کاریگهری دانانـه و دروسـت بـونی شتیّك لهناو بهشه پیّکهاتهكانی شتیّکیتردا

سرایدار: بروانه سرادار

سرایش: خویّنـدن، ســــ*تر*انبیّرْی، گـۆرانی خویّنـدن، ئــاواز گوتن سرا پا: سهراپا، سهرتاپی، ههمو لهش، نازای نهندام، ههمو، گشت

سرا پرده: خيومتي گهوره، بارهگا

سراج: زین ساز، زین فروش

سراج: چرا، چراخ، مەبەست ئە مانگە شەو

سراجت: زین دروست کردن، زین سازی

سرادار: همراش، دمرگاوان، پاسموانی دمرگا

. سرادق: خيّومت، خميمه

سرار: خەتى لەپى دەست يا ناوچاو

بەرامبەرى سەرەوژوور، سەرنوخين، سەرنشيڤى

سرازیرشدن: سهرهوخوار بون، گلۆربونهوه، تل بونهوه، بهرهو خوار رۆشتن

سراسر: سمراسـمر، سمرانـسمر، هـممو، گشت، سـمرپاك،

هەمووى

سراسيهه : شپرمزد، شيلهژاو، شيواو، پهريشان، سراسيهه :

سەرگەردان سراشىيپ: سەردوخوار، بەردو خوار، بەردو <u>ژيّ</u>ر،

سراگوش: روسهری، لهچك، سهرپوش، ئهو پارچهی كه ژنان سنهر و روخنساری خوّیانیانی پنیّ دادهپوّشن، دمرسوّك، كهڤینك

سراگوفت: تانه، لۆمه، سهرزهنشت، سهركۆنه

سراگون: بروانه سرنگون

سـراغ؛ نیـشان، هیما، پرسایار له شوین و جیگهی

كمسيّك، به دواى كمسيّك يا شتيّك روّشتن، دهوس

سـراغاز: دمسپێك، پێشهكى، ديباجـه، همرشـتێك كـه

شتنِك بهو دمسپيبكات، پيشگوتن، سمروتار، سمرگووتار

سراغج: بروانه سراگوش

سراغوش: بروانه سراگوش

سرافراز: سەرفەراز، سەربلند، شاناز، سەرفيراز

سرافسار: هموسار، جلمو، ئموسار، دمس هموسار

سرافسشان: مسەس، لسەخۇبايى، لسەخۇرازى، بسرۇك، سەرھەژينك، دەنىلند

سراييدن: هەٽبەسىت، خوينىدن، سىرّان بيْـرْى، گۆرانى گوتن، شيّعر خويندن، شيّعر گوتن

سـرب: ١- گايـهلى ئاسك، بالنـدهكان، كۆمـا، كۆمـهل ٢-

ریکا، ری ۳- دل، فهلب

سرب: سورب، سرب، کانزایهکه نـهرم و چـهکووش خـۆر

كەلەبەر ھەوادا ليْلْ دەبيْت، رساس

سربار: سمربار، تای بار یا بهستهیه ککههسمر باری چوارپنی بارهه اگر دایدهنین. سمربار، مهبهست له کهسیکه بریوی ژیانی خوی به زور و زهحمهت له کهسانیت و دردهگریت

سسسرباز زدن: ناف مرمانی کسردن، سمربین چی، خوق دوورخستنهوه، خودزینهوه

سرباز گمنام: سمربازی ون، سمربازیّك که جهستهکهی لهناو جهستهی سمربازه کوژراوهکان لهناو گۆرمپانی شمر ههلبژیّرن و وهك نویّنمری نهو سمربازانهی له ریّگهی ولاّتدا گیانیان بهخت کردوه به خاکی بسپیّرن و ریّز له نارامگاکهی بگرن

سرباز: سمرباز، سوبایی، نموهی له سمر و گیانی خوی بوگزمریّت و نامادهی گیانبازی بیّت

سرباز: سمرکراوه، سمر ناوهلا، شموهی سمرهکمی کراوه بیّت. نمو شویّنمی سمقف و بانی نمبیّت

سربازخانه: سمربازخانه، شوێنێکی تایبمت به ئمرتهش که سمربازان لهوێ بهسمر دهبهن

سربازگیری: سمربازگیری، رهش بگیری، گرتنی سمرباز، کؤکردنـهوهی ئـهو گهنجانـهی بـه تهمـهنی سـهربازی

گەشتون بەپنى ياسا نيزاميەكانى ولأت

سريال: كراس، پؤشاك، جلّ، جل و بمرگ

سربالا: سهرمو ژوور، ههوراز، بهرمو سهر، روو لهسهر، ئهومی روی لهبهرزایی بیّت

سربهنيسست: لهناوچوو، فهوتاو، نهماو، خاپوور، بهفير ؤچوو

ســربتو: ســهربـهژێر، لـهبيردا نــوقم بــوو، تێفکريــو، تـێ راماو، تياماو، بـهمانای فێلبازيش دێت **سربخش:** بـهش، پار، بـههـرد، پشك

سربدار: سهر بهدار، ئهوهی نامادهیه ملی بهپهتهوه بکریّت، رووداوخواز، شۆرشگیّر که دلّ به کوژران بدات و دژی حکومهت راپهریّت

سربراه: گوێڕايهڵ، ملكهچ، رام، دمستهمۆ

سربراوردن: سمرهمالهیّنان، سمربمرز کردنموه، همستان، شوّرش کردن، همستانه سمرپیّ، راپمرین

سىربرتافتن: خۆدزىنـەوە، گـوێ نـەگرتن، ناڧـەرمانى، سەربێچى، خۆدوورخستنەوە

سربرخط: گوێڕايهڵ، رام، ملكهج، گوێ بيست

سربرداشستن: سـمر بـمرز کـردن، سـمربٽند کـردن، سـمرههلهێنان، سـمردمرهێنان، شـۆرش کـردن، راپـمرپین دژی کمسێك یا ولاتێك

سربرزدن: سمردمرهیّنان، رووان، سمردمرهیّنان و روانـی گیا و گونّ لمزموی

سربرگردن: سمربمرز کردنموه، سمربنند کردن

سربریر: حهیابه خوّ، له خوّبووردو، شهر میّون، به حهیا سریسته: سمر به سته، سهر داخراو، شهوه ی سهر هکهی

حربسته ، حسرب مساره عرب مساره عدرت مساره عدد داخرابیّت وهك شووشه و پاكهت و ههرچی

سربسر: سەراسەر، سەرائىسەر، ھەمو، گشتى، سەرپاك، بەرابەر، بەرامبەر، سەربەسەر

سربلند شدن: سەربەرزبون، سەر بنندبون

سربلند کردن: سمربمرز کردن، سمر هم**ن**پرین، سمر بلند کردنی خوّ

سىرېلند كىردن: سەربەرز كردنـەوە، سەر بڭ*ن*د كىردن، سەربەرز كردن

ســــوبلند: ســـمربنند، ســـمرهمراز، ســـمرهیراز، شــاناز، سمربمرز

سسسربمهر: سسمربهمۆر، ئسهو پاکسهت یسا زمرفسهی کهسمرمکهی بهسترابیّت و مۆر گرابیّت

سىربند: ١- سەربەست، ئەوەى سەرى پى دەبەسىن، ئەچك، رووسەرى، سەرپۇش ٢- جامانە، دەستار، ئەوەى پياوان سەرى پى دەبەسىن

سربها: خوێن بهها، فديه، نهو بره پارهی بوٚ کرپنهوهی گیانی خوٚ به کهسێکی دهدهن

مروقه

سربهوا: عمجوول، هاروهاج، ئمودی به دوای هموا و همودسی خوّیمود بیّت

سربینه: سارد، ساردی حممام، نهو شوینه له حممام که جلی لی داده کهنن و دواتر دمرونه ناو حممام

سسوه: بــژارد، بــژارتی، دیــاری کــراو، ههنبــژیردراو، پهسهند، به دن، پاك، خاوین، پاهز

ســره: نــاوك، نافك، چـاليّهكى بــچوكه كەلەســەر ســكى

سسرتابیدن: خۆدوورخستنهوه، سمرپ<u>ن</u>چی کردن، نافهرمانی کردن، خۆدزینهوه

ســرتا پا: ســهرتاپێ، سـهرتاپا، هــهموی، گـشت نــازای ئهندام، لهسهر تاپێ، سهراسهر

سرتاســـر: سەرانــسەر، سەراســەر، ھــەمو، ســەرتاپێ،

سرتافتن: خۆدزينەوە، خۆشاردنەوە، نافەرمانى كردن،

سەرپێچى كردن

سرتراش: سمرتاش، حملاق، نارایشگهر، نموهی موی سمر و روخسار دهتاشیّت

سرهمرد: جوامیر، بی ریا، بی گمرد، پیاوی همنبژیردراو سسرتیپ: همرماندهی گسهوره، دهرهجهسهکی نیزامسی گهورهیه لهناو نیزام و نمرتهشدا

سر پا: راوهستاو، لهسهر پێ، شهوهی بهسهر پێ وه وهستابێِت

سرپاس: خوود، خودی ئاسنی، قەڭغان

سرپاس: همرماندهی پاسهوانهکان، سمر پاسهوان

سر پاسبان: سمر پاسموان

کهسیکی بدهن و سهری بپژینن

سرپایان: جامانه، دهستار، کلأوی نهرم کهلهژیر کلأوی

ئاسنى لەسەريان دەبەست لە كۆندا

سسر **پایی:** سهر پێیی، دهمپێیی، نهعل، ئهو پێلاوه

راحەتيەى لەمالەوە لە پێى دەكەن

سسر پایی: سسر پنیی، ئسهودی کساردی بهسسهر پسی وه ئهنجامی بددن ۲ - گانی سهر پنیی، زینا

سرپایی: سهرپێیی، ئهومی له کاتی کار کردن نهتوانێت دانیشێِت، لمسهر پێ

سرپاین: سەرەوخوار، بەرەو خوار، سەرەوژیر، نشیّو، نشیّف

سر پرست: سمر پهرهست، گهوره، پاسهوان، به خيو کهر، پهروهده کهر، بهريوبهر، نهوه ی نه شويننيکدا نه جیاتی سهروک کاربکات

سر پنجه: سمر پهنجه، سهقامك، نووكي پهنجه

سرپهن: سەرپان، ھەرچى كەسەرەكەى پان بيّت

سرپوش: ۱- سمرپوّش، لهچك، رووسمرى، ئمومى ژنان سمرى خوّيانى پئ دادمپوّشن ۲- سمرپوّش، ئمومى سمرى شتيّكى پئ دادمپوّشن

سسرپوش: رازدار، دهم سسلامهت، ئسهوهی راز و نهسیّنی کهسانیتر بپاریّزیّت و بلاویان نهکاتهوه

سر پوشه: بروانه سرپوشنه

سر پوشسنه: ســـمرپۆش، ئـــموهی ســـمری شـــتێکی پـــێ دادمپۆشن، لمچك روسمری، ئـموهی ژنان سمری خۆيــانـی پـێ دادهپۆشن

سرپوشسیده: ۱ سمرداپۆشسراو، ئسمو ژنسهی سسمری داپۆشیبیّت، لهجك بهسهر ۲- سهرداپۆشراو، بـ قمال و دالان و همرچی كهسهریان داپۆشرابیّت

سرپیج: جامانه، دهستار، میزهره، ناغابانو

سرپیچی: سمرپیچی، نافمرمانی، خودزینهوه

سرپیچیدن: خۆدزینهوه، سمرپیچی کردن، نافهرمانی کردن، خۆدوورخستنهوه

سرج: زین، زین کهلمپشتی ئمسپی دادهنین

سرج: چرا، چراکان، چراغ

سرجنبان: سمردمسته، گموره، ناودار، ناسراو، بـمناو بانگ

سرچین: شیاکه، ریخ، پیسی ناژهن و چوارپپکان وهك نهسب و نیستر و کهر...

سرحال: سمرحال، خۆشحال، شادمان، شادان، شاد، تەندروست، ساغ، سلامەت، زيندوو

سرحال: گورگ

سرحان: گورگ ۲- شێر

سرحد: سنوور، ئاست، راده، ممرز، قمراغ، ليوار، نيشان و هيمايهك كه ملكيك يا زهمينيك له يهكيتر جيا بكاتهوه

سرحددار: سنوردار، سنوربان، پاسهوانی سنور، مهرزدار ســـرحلقه: سمردصــته، سمرپمرمســت و گــهورهی دمستهیهك له خهلك

سرخ باد: باسوور، سووربا، جوّره نهخوّشیهکه به هوّی فایروّسی تایبهتی نیسترپتوکوّك دروسیت دمبیّت و پیّستی جهسته بهتایبهتی کونّم و ژیّرچاو سوور یا ومنهوشهیی و دمناوسیّت

سرخ بید: سووره بی، بی مهجنون، جوّریّك داری بی سرخ پید: سوور پیّست، نهوهی پیّستی جهستهی سوور رهنگه، خهانكیّك له نهژادی سوور، دانیشتوه كونهكانی نامریكا كه نیّستا نهژادهگهیان روو له همتانه

سسرخ رگا: خوێنبـمر، ئـمو دەمارانــمى كاريــان بردنــى خوێنه لەدڵەوە بۆ ئەندامەكانى لەش

سیرخ رو: رووسیوور، شهو کهسهی روخساری سیووره، سوور، و مهبهست له شادان، شادمان و خوّشحاله سرخ فام: سووررونگ، به رونگی سوور، سوورباو

سرخ: سوور، خوێنی، بهرٖهنگی خوێن سرخاب: سووراو، مادهیهکه ژنان له روخساری خوٚیانی

سرخاره: شانه، دمرزی، تموهه، دمرزی یا شانه که ژنان لهموی سمری خوّیانی دهدهن تا دهق به موومکان بدات

سرخارنگ: سوور پرهنگ، به پرهنگی سوور ، سوور باو سسرخه: ۱ - سـوور ، سـوّر ، سـوور پرهنگ ۲ - لـهناو داستانه کانی شانامه سـوّرخه نـاوی کـورِی ئـهفر اسـیاب

پاشای توورانـه کـه بهدمسـتی فهرامـهرز دیـل کـرا و بـه فهرمانی روِّستهم سهریان بری

سرخجه: سووریّژه، سۆرك، سووریّجه، سووریجه، جوّره نهخوّشیهکه به زوّری له منالاّن دمردهکهویّت سرخدار: سوورددار، جوّره داریّکه

سرخگون: سووررهنگ، به رهنگی سوور، سوور باو سـرخك: سـۆرك، سـورێجه، سـوورێژه، نـهخوٚشـیـهکه کـه لـهناو منالاندا دهردهکهوێت

سرخود: لـهخۆوه، ئـازاد، رهھان سـهربهخۆ، بـه حــهز و ويستى خۆ كار<u>ن</u>ك كردن

سرخوردن: بیّ هیوا بون، زاهمیّ بون، نائومیّد بـون، بـیّ هیوابون مل کاریّك و جاوپوّشین لیّی

سرخوردن: خلیسکان، هه نخلیسکان، خلیسکین، خرین، لهسهر بهفر یا شویّنیّکی سهرهوخوار خزین و هاتنه خوار

سرخوش: سمرخۆش، سمرممست، خۆشحال، شاد

سرخیل: سەرخیّل، سەردەستە، سەركردە

سسرد: سارد، سـمرد، ئـاو و هـموا يـا شـتێك كـم پلـمى گمرميمكمى كمم بێت، فێنك

سرداپ: ۱- سمرداب، سمرداوه، مانی ژیّر زممینی که هاوین ژیانی تیا به سمر ببه ن، ساردخانه ۲- شویّنیک که که دروستی بکه ن بو ناشتنی مهیت و که که که مردوهکان، ساردخانه، گوّر

سسردادن: خزانـدن، خـشاندن، ههڵخزانـدن، شـتێك لـه شوێنێکی تهخت دا خزاندن و بال پێومنانی

سبردادن: رمها کردن، وازهێنان، نازاد کردن، بـهجێ هێشتن

ســـردادن: ســمردان، ســمردۆړاندن، ســمردانان، گیانـبــازی کردن و دانی سمر له ریگایمك

سبردار: سمردار، سالار، سمروّك و گمورهی تایمفه یا دمستهیهك، فمرماندهی سوپا

سرداور: داومر، نیومنجیگهر، شهو کهسهی لهنیوان دو یاچهند کهس بو داومری کردن ههلامبژیردریت سردبیان: سارد و سر، وته سارد، نهومی هسهکانی گهرم

و گور نهبیّت و نهتوانیّت سهرنجی بهرامبهرهکهی رابکیّشیّت و به پیّچهوانهوه بیّزاری بکات

سردبیر: سهرنووسهر، شهو کهسهی بابهت و وتار و ههوالهکان لسهژیر چاوهدیّری نسهو نامساده و بسلاو دهکریّنهوه

سرده: ساقى، مەيكير

سسردخانه: ساردخانه، شویننیکی سمرداپوشسراو که همواکهی به کمرهسته میکانیکیهکان سارد و فینک دهکهن

سسردر: سسهردر، سسهردهرگا، سسهرهوهی چوار چسێوهی درهگای مال

ســردرآوردن: تەسـليم بـون، خۆبەدەسـتەوە دان، ســەر دانەواندن، سەر شۆر كردن

سردرآوردن: سهردمرهێنان، دمرکهوتن، نهشوێنێك دمرکهوتن

سردرپیش: شهرمهزار، شهرِشوّر، شهرمیّون، سهربهژیّر سردرختی: سهرداری، ههر میوهیهك کهلهدار بهدهست بیّت وهك ههرمیّ و سیّو و ههیسی و...

سسردرد: سمرنیشه، ژانهسهر، نهو ژانهی لهسهردا دمردهکهویت

سردرگم: حمیران، سمرلی شیّواو، سمرگمردان، بمریّشان، ئمومی ریّگای ون کردبیّت و سمرگمردان بیّت

سردرهوا: همومسباز، لمخوّبایی، لمخوّرازی، خمیالٌ باف سردست: سمرپمنجه، نوکی پمنجه، سمرهامك

سردسته: سمردمسته، سمرکردن، سمرپمرمست، سـمروّك، سمرومر، گمورمی نمتمومی یا دمستهیمک

سردسیر: یهیلاق، سمردسیّر، ویّستان، شویّنیّك كمناو و همواکمی سارد بیّت

سردم: ۱- هاوهخانه، چایی خانه ۲- خانهها، تهکیه، شویّنیّك كهدمرویّشهكان لیّی كوّدهبنهوه

سردماغ: سمرحال، شاد، خوّشحال، شادمان

سردمزاج: سارد و سر، خمموّك، سست، لاواز، بى حال، كهم بونهودى حمزى جنسى له ژن يا پياو

سردواندن: سمرگمردان کردن، پمریّشان کردن، ئـممروّ سبهی پیّ کردن به کهسیّك، سمرلیّ شیّواندن

سرراست: سمر راست، راستهوخوّ، ریّك، ریّگهی راست،

كەلەسەر رنگا دادىدەننن تا يەكىتر بىبات

بیّ پیّج و پهنا **سرراهی:** سهرمریّگا، منالّی سهر ریّگا، دوّزراوه، منالّ

سررسیدن: گمشتن، لمناکاو هاتن، گمشتنی وادمی کاریّك سررشیته: شارمزایی، پسپۆری، توانایی لـه ئـمنجامی کاریّك

ســرفتن: بهسمرچـوون، تــهواو بـون، بــه كۆتــا گهشــتن، تــهواو بـونـى كات

سىرريز: سەرريْژ، پېر، ئىەوەى لەشلەمەنى كەبىمھۆى پربونى دەقرەوە برژيّت

سرز: ماله، كهمچه، مالهى بهننايى

سرزدای: تیغ، خهنجهری سهربرین

سرزده: لهناکاو، بئ ناگا، کتاوپر، کتوپر، و کهسیّك کهلهناکاو و بئ ناگا برواته شویّنیّك

سرزدن: سمردمرهیّنان، سمرهمانّینان، روانی گولٌ و گیا سرزمین: سمرزممین، سمرزموی، ولاّت، دیـار، زمویـمکی بمربلاو که نمتمومیمك ژیانی تیا بمسمر دمیمن، سنوور سرزن: سمرکیّش، یاخی، ناهمرمان

سرزنده: ۱ سمرزیندوو، سمرحال، شاد، شادان، شادمان، خوشحال ۲ ـ سمردمسته، سمروك، گموره

سرزنش: سمركۆنه، لۆمه، تانه، لۆمه كردن، گازنده سرزير: بروانه سرازير

سرسسام آور: سمرسـوورهێنهر، ئـمومی ببێتـه هـۆی واق ورمان

سرسسام: ۱- سمرسام، واق ورماو، حمیهساو، سمرسوورهننمر ۲- ناوسانی سمر یا منشك که گرژی و پمرنشانی همستهکانی بمدواومیه

سرسبز: ۱- سهرسهوز، تـمرٍ و تـازه۲- گـهنج، شـادان، کامیار

سرسبك؛ پەرنىشان، سەرسووك، شنواو، شىپرزە، لەخۋىايى، لەخۋرازى

سرسپردن: تەسلىم بون، خۆبەدەستەوە دان، ملكەج بون، فەرمان بردن

سرسغت: سمرسمخت، پێداگر، بمتاهمت، گيان سمخت، بموزه

سرسره: خلیسکیّنه، شویّنی خلیسکیّن، شیّویّنی لیّـرْ و سهرهو خواری، تهحیسانك، حولیسانك

سرسری: سمرسمری، همانیت و پانیت، هسمی بی مانیا، کاریک که بیرکردنموه و به سستی نمانجام بدریت

سرسلسسله: دامهزریّنهر، دامهزریّنهری نهتهوه یا تایمفهیهك که پاشایهتی بکات و دوای نهو بنهمالهکهی یهك لهدوای یهك پاشایهتی بکات و دوای نهو بنهمالهکهی یهك لهدوای یهك پاشایهتی بکهن ۲- گهوره، پیشهوا، سهروّك، سهرومر

سرشاخ: سەر ئق، سەرپۆپ، سەرچ<u>ل</u>

سرشاخ: شاخ بهشاح، حالهتی دو ناژهلّی شاخ دار که شاخ له شاخی یهك گیر دهکهن

سرشار: ليوانليو، ليپاوليپ، پر، سهرريزر، ليفوليف،

سرشت: سرشت، سروشت، خوو و خهده، عادمت، ناخ سرشتن: ههویر کردن، تیّکهل کردن، تیّ سوون، دروست

کردن، گرتنموه، شێلان، دنافهٔ ههلاندن، نافراندن سرشسك؛ روّنـد، ئەسـر، ئەسـرین، فرمێـسك، ئەشـك،

دڵؤپهی ئاو که لهکاتی گریان له چاو دیّتهخوار، هیّستر سرشکسته: ۱ - سهرشکاو، ئهوهی سهری شکا بیّت۲ -

سرشکن: سمرشکنن، نموهی سمری کهسینک بشکینیت، همر شتیک که سمر بشکینیت

سەرشۆر، شەرمەزار، سەربەرەوخوار، شەرمێون

سسوشماری: سهرژمیری، ژماردن و دیاری کردنی ژوماردی دانیشتوانی ولاتیک یا شاریک

سرشناس: ناودار، بەناوبانگ، ناسىراو، كەسى<u>ن</u>ك زۆربـەى خەلك بىناسن، بەرنياس، سەرنياس

سرشسوی: سمرشور، ئهومی سهری یهکیتر بشوات، ئەسپۆن، جۆرە گیایهکه بۆ شۆردنی سهر و جهسته بهکاری دمیمن

سرشیب: بروانه سراشیب

سرشیر: سمرشیر، همیماغ، توپزی شیر، همیماخ، سمرتیك سرچشمه: سمر چاوه، چاوه، نمو شویندی ناو نیی هماندهوانیت

سرچكاد: ناوچاو، تەويْل، بيشەسەر، ناوچاوان

سرچنگ: ۱- سهرپهنجه، نووکی پهنجه. ۲- شهقازلله، شهپازلله، نهو لیدانهی بهنوکی پهنجه له روخساری کهسیکی دهدهن

سرچین: دمسچین، دمسچن، گولبژیر، میوه یا شتیکیتر که بهدمست چنیبیتیانهوه، بیژارده، بیژارتی، ههلبژیردراو، گول چن

سرطان: سهرمتان، نهخوشیهکهی مهترسیداره که ناوسان و برین لهناو جهسته یا له دمرهومی جهسته دروست دمکات هاوشیومی پیی هرژال که بهزوری له گهل خوین بهربون و نازاری زوّر هاورییه

سسرطان: قـرژاڵ، قـرژانگ، و یـهکێك لـه بورجـه فدلهکیهکانه

سرگـذر: كۆلأن، گەرەك

سرگسذشت: سهرگوزهشت، سهربورده، بهسهرهات، رووداویّك که بوّ کهسیّك روویدابیّت، سهرگوزهشته سرگر: کلاش فروّش، کلاش چن

سرگران: سەرھورس، ئارازى، ئارەزامەند، ئاشاد، مەست، ئەخۆبايىي، ھەھرى

سرگرای: ۱ - سەرپێچیکەر، سـەرکێش، ناڧـەرمان ۲ - بـێ قەرار، بـێ ئۆڧرە، نائارام

سرگردا: سمرگیژه، سمرسوور خواردن، سووران و خول خواردنی سمر

سسرگردان: سسرگهردان، حسهران، نساواره، دهربسهدهر، سهرگهشته، بن مال و حال

سرگرفتن: دمسپێکران، دمسپێکردنهوه، دمرگیر بـون، گیرۆدمبون

سرگرم: سمرگمرم، سمرهال، شموهی همست و سمرنجی لای کاریک یا شتیکه، مرویل. به مانای سمرخوش و سمرمهستیش دیت

سرگروه: سمرکرده، سمردهته، سمرؤك، گموره سرگریت: باج، خمراج، سمرانه، پارهیمك که لمكؤندا موسولمانهکانیتریان دهگرت سرگسشاده: سمرکراوه، سمرناوهلا، شموهی سمرهکهی کراوه بیت

سرگشته: سمرگمردان، حمیران، سمرلیّ شیّواو، شمومی ریّگای ون کردبیّت

سرگم: سەرلى شێواو، رێ ون كردوه، سەرگەردان سرگوشى: شپه، شـرپه، سـركه، ئـهو هـسەى بــه گـوێى كەسێكدا دەيجرپێنن

سرطويله: ئاخور، شوول، تەويلە، گەور

سرگیجه: سمرگیژه، نمه و حالهتمی بم مرؤهٔ دهست دهدات و گومان دهکات هممو شتیک بمدهوری سمری دهسووریّتموه

سرگیش: کۆٹکه زیْرینه، پهلکه زیْرینه، رهنگین کهمان سرگین: ریخ، شیاکه، پیسایی جوارپی کان وهك نهسب و ئیستر..، تهرسه هوول، کوشیل

سرعت: ۱- خيرايى، توند روشتن، بلهزى، پهلهيى، پهله كردن، خيرا روشتن

سسرغزل: سهر غهزهل، باشترین غهزهل کهلهناو غهزهلهکانی دیوانی شاعم پکدا بینت

سرغلیان: سهرقلیان، سهری نیرگهله، نامرازیکی بهردی یا کانزایی که تووتنی تی دهکهن و لمسهر نیرگهله دایدهنین

سرغوغا: فیتنهگیّر، ئاژاوه چی، نهوهی ببیّتهی هوّی دروست بونی ناژاوه و فیتنه

سرف: ۱- کهمتهرخهمی، بی ناگایی، لهبیر کردن، ههله کردن ۲- زیدهروّهین سنوور بهزاندن، له راده تیّپهرین سرف: بروانه سرفه

سرفه خروسك: خهند خهندوك، كۆكهرىشه، خروزهك، نهخۆشيهكه زياتر له منالان دەردەكهويّت و نهخۆش به سهختى دەنگى كهنهشيّر له هورگى دينتهدور

سیرفه: کوّکه، کوّخه، دهنگیّك که بههوّی خوورانی قورگ و هاتنه دمرمومی ههوا لهناو سیهکان دروست دمینّت، قف، کوخك

سسرفراژ: سـمرفیرازو، شـاناز، سـمرئمفراز، سـمربلند، سمربمرز

سرفرود اوردن: سهردانهواندن، جهمانهوه، جهمینهوه، کوورنسوش بسردن ۲- تهسسلیم بسون، ملکسهج بسون، خذبهددستهوه دان

سرفيدن: كۆكىن، كۆخە كردن، كۆخىن

سرقافله: پێشڕ٥و، سەرپەرەستى كاروان، كاروانچى

سرقت: دزین، دزی کردن، بهتهیی کردن، دزی

سسرقفلی: سهرقوفلانه، پوولیّب که کهسیک به کهسیک به کهسیک به که که که نه کریّی که سیکریّن که دایه به و بسیریّن

سرك: ۱- سـمر، سـمرى بـچوك ۲- بـمرزبون، سـمربون، زيادى و سـمربونى كيش يا بـمهاى شـتيْكبمرامبمر بـم شتيْكيتر

سركا: بروانه سركه

سسرگار: پێشکار، چاودێر، کارفـهرمان. و وشـهی رێـز لێنان لهکاتی بانگ کردنی کهسێك

سرکه فروختن: ۱- سرکه فروشتن، فروشتنی سرکه به خه نخ ۲- رو ترش کردن، مون کردن، رووتال کردن سرکه: سرکه: سرکه: سرکه، هیسك، سرته، شلهمهنیه کی ترش که نهتری یا کشمیش یا ههنجیر یا خورما دروست دهکریت سرکج: سهرخوار، چهماوه، نوشتاوه، نهوه ی سهرهکه ی وه کوچان نوشتابیتهوه

سرگرده: سمرکرده، فمرمانده، سمروّك، سمروّکی تایمفه یا دمستمیهك له خهلّك

سرکردن: بمسمر بردن، سازان، هملکردن، گونجان، لم گمل کمسیّك ژیان کردن و گونجان له گملیدا

سرکردن: دمسپێکردن، دمسپێکردنی هسه و چیروّك یا گریان و گلهیی

سبرکش: یاخی، سهرکیّش، نافهرمان. بهمانای توان و بههیّز و زوّرداریش دیّت

سرکسشی: سمددان کردن،، پیاچونهوه، گمران و جاودیری، بهسمر کردنهوه

سرکشی: نافهرمانی، سهرکیّشی، یاخیگهری، ملبیّچی سرکشیدن: سهردان، سهردان کردن، بهسمر کردنهوه

سرکشیدن: سمردان، هملّدان، خواردنمومی ناو یا شمراب به پیالّه یا پمیمانه

سرکن: سمردار، سمرکرده، سالار، دیار لهناو کوّریّك سرکن: سمردوت، شویّنیّکی بمرز ودك بورج و ههلاً یا ته پوّلاً ته ته ته ته توانریّت لهویّوه دوژمن سمرکوت بکریّت اله، توناج، لوّمه، سمرکوّنه سرکوبه: ۱ - سهرکوت، گوزر، گورزی گران ۲ - تانه، توانج، لوّمه، سمرکوّنه توانج، لوّمه، سمرکوّنه

سركوفت: تانه، لۆمه، سهركوت، سهركۆنه،

سركوفته: سـهركوتراو، سـهركوت كـراوه، ئاژهأيّـك كـه سمريان پان و پليش كردبيّتهوه

سرلشکر: سهرلهشکر، ههرماندهی سوپا و لهشکر

سرما درمانی: سمرما دمرمانی، چارمسمر کردنی همندی نهخوشی به سمرما

سرما: سمرما، سمردی، ساردی هموا، دژی گمرما، سـرِ و سمقم

سرماخوردگی: سهرما خواردن، ههلامهت، نهخوّشیهك كهبههوى سهرما یا گهرم و سارد بونی جهسته دروست دورنت.

سرمازده: سمرما بردوو، سمرما بردهلّه، گیا یا داریّك که میوهکهیان به هوّی سمرماوه زیانی بمر کهوتبیّت

سسرمایه: سهرمایه، سامان، پاره یا کالآیهك که لهبازرگانیدا بهکاری ببهن

سرمایهدار: سهرمایهدار، پارهدار، ساماندار، دهونهمهند

سرمه: سوورمه، تۆزێکی رهش رهنگ که بو رهش کردنی پێلو و مژوّلهکان بهکار دهبرێت، کل، کلی جاو

سرمەدان: سوورمەدان، كلدانك، كيسەيەكى بـچوك كـه

سورمهی تی دمړیژن

سرمهکش: سورمهکیّش، نهوهی کل نهجاوی دهکیّشیّت. و میّلهیهکی باریك که سورمی جاوی پیّ دهکیّشن، کل چیفك

سرمك: دايم، هەمىشە، بەردەوام، جاويادن

سرمست: سەرمەست، سەرخۆش، شادمان، شاد

سرمشق: نمونه، دمستووری کار، چونیهتی

سرمقاله: سـمروتار، سـمرگووتار، بایـمتی یهکـمی روژنامه یا گوفار

سرمنزل: مهنزن، شوینی دابهزینی کاروان، مهبهست سرنا: زرنا، زورنا، جوّریّك نامرازی موّسیقایه سرناچی، زرنا ژهن، زورنا ژهن، نهوه کهسهی زرنا ده وهنیّت

سسرند: سهرهند، سهرنگ، جسوّری بیّرنگیّکه بسوّ بیّرانهوهی زیخ و جهو

سرنسشین: نمضمر، نمو کمسانمی لمناو ترومبیل یا فروکمدا دانیشتون

سرنگ: فیجقه، سرنیچقه، سرنگ، تورومپایهکی بچوکی شوشهیی یا کانزایی که بههوّیهوه دمرمانی شلهمهنی دهکهنه ژیّر پیّست، شرینقه

ســـرنگهدار؛ رازدار، ئـــمومۍ راز و نهــێنۍ بپارێزێــت و بـمکهسـی نمڵێت

ســرنگون: ســمرهوخوار، ســمربـمرهو خــوار، ئــاومژوو، روو لهخوار، پێچموانـه، سـمرموژێر

سرنگونسار؛ بروانه سرنگون

سرنفر: سەردەستە، سەركردە

سرنوشت: جارمنوس، سمربورده، شانس، شمنس، همدمر، ئـموهی لـمړوژی ئمزهلـموه بــۆ مــرۆڤ دیـاری کرابێـت، بمخت، ناوچاوان

سرهال: سمرگمردان، بمریّشان، ناواره، حمیران

سرهم بندی: سمریهك كردن، كاريّك به سستی ئهنجام دان

سرو: سمرو، سمرف، جۆره داریکه لقی کورت و داپوشراو به گهلای ورد که زیاتر له ناوچه باکووریهکانی ئیّران دمرویّت

سرو: شاخ، شاخی مهر و گا و هاوشیومکانی

سروا: قسه، باس، خواس، ئهفسانه، شيّعر، چيرۆك، جيڤانۆك

سرواد: هەلبەست، شيْعر، سرود، ھۆزان

سرواده: شيّعر، هافيهي شيّعر

سىروازدن: خۆدزىنـەوە، شان خالى كىردن، ناڧـەرمانى كردن، خۆ دوورخستنەوە، سەرپنچى كردن

سروان: پیشهوا، سمروّك، سمرومر، پلهیمكی نیزامیه لهناو نمرتمشدا

سروبر: هياهه، رووالهت، روخسار، شيّوه

سروبند: كات، سات، زهمان، چاخ

سروته: بن و بنچینه، بنج و بناوان، سمرمتا و کوّتایی

شتيّك يا شويّنيّك

سروج: زین، زینهکان

سرود: سروود، ئاواز، گۆرانى، ستران

سرودسرا: گۆرانيبيّر، سترانبيّر، ئاواز خويّن

سرودگوی: چاووش، لؤتی، گۆرانيبيْژ، سترانبيْژ

سرودن: وتن، پرین، شیّعر گوتن، ستران بیّری، ناواز خویّندن، ناواز دانان

سرور: سمرومر، سمروّك، پیشموا، گموره، سمرپمرشت سرور: شادی، خوّشی، شادمانین سروور، شادمان بون سروسامان: سمروسامان، کهل و پهلی ناو مال، هاج و هاچاخ. سامان، نمزم و ریّکی لهکاروبارهکاندا، ریّك کردن

سروسر؛ راز، نهیّنی، پهیومندی نهیّنی نهگهن کهسیّك
سسروش؛ سبروش، فریـشته، جبرمئیـل، لـه ئـایینی
زمردهشـتی یـهکیّك لـهخواكان كـه هیّمـا و نیـشانهی
لایهنگیری و فهرمان بردنی نهو له نههورامهزدایه
سروصدا؛ هات و هاوار، هاومهیژ، دمنگه دمنگ، ناژاوه
سروصورت؛ سهر و روخسار، هیاهه، شیّوه، روالهت
سروقت؛ له كاتدا، لهكاتی خوّیدا، سـمری كات، لـه كاتی
دیاریكراودا

سروقد: بهژن و بالا، قهد و قیافه، قهو و قیافه سروکار: سهرو کار، پهیومندی، مامله، نالو گؤر سروکله زدن: گفتوگؤ کردن باس کردن، گفتوگؤ کردن بؤ فیّر کردن یا سهاندنی بابهتیّك به کهسیّك سروم: خویّناو، ناوی خویّن، شلهمهنیهکهی زمرد رمنـگ که لهكاتی مهینی خویّن لیّی جیا دمبیّتهوه

سرون: شاخ، شاخی ممر و گا و همرچی

سرویس: ۱- نؤکمری، بهردهستی، کارهکمری، خزمهت کردن ۲- نوسینگه، دهزگا ۳- هاج و هاچاخ، دهقری نان خواردن یا چاپی خواردن

سرویسه: پەلكە زێڕينە، كۆڭكە زێڕينە

سروين: سەروئاسا، وەك سەرەو

سسوی: ۱- سموی، تاییسهت بهسمه ۲- گمهورهیی، سهرومری، مهزنی

سری: سیلسیله، ریز، رشته، دهسته، چین، کوّمهن، کوّ سریال: زنجیرد، نالقه، بهش بهش، یهك لهدوای یهك، داستانیّك کهبهش بهش بلاو بکریّتهوه سریان: ۱- شهو روّشتن، له شهوداروّشتن، شهو گهری۲-کارتیّکردن، کاریگهری دانان لهناو شتیّکیتر

سريه: دمسته، دمستهیهك لهله شكر، ژومارمیهك ياسهوان

سىريە: كەنىز، ئەو كەنىزەى لە ماللەوە رادەگىريىت و خاوەنەكەى لەگەلى جووت بېيت

سريدن: خليسكان، هەلخليسكانن خزان

سریر: تەخت، تەختى باشايەتى

سریره: راز، نهیّنی، ناخ، نیمت، ئمومی بشاردریّتموه سریشم: سریّش، خریّش، ئمسریّلك، سترک، مادمیهکی لکیّنهره کهلهکولاندنی نیّسک و پروسک و پیّستی همندی گیانلمبمر ومك مانگا و ماسی بمدمست دیّت و دوای وشك بونموه رمنگه کمی زمرد یا لیّل دمبیّت سریچه: کلک لمفیّن، بالندمیهکی بچوکه کمبمردموام

ســريع الانتقـــال: بيرتيــژ، وشـيار، ئــمودى بــمخيّرايى ئمبايمتيّك بگات

سريع الحركه: بلمز، تيْرْبِيّ، چالاك

کلکی رادمومشینیت

سريع السير؛ توندرمو، ئەوەى بەخيرايى بروات

سریع العمل: توند کار، چالاك، ئەومى بەخيرايى كار بكات

> سریع: خیرا، به پهله، بلهز، توند، چالاك، چوست سرین: ران، رمهن

سرین: سمرمو، لای سـمرمو، ژوورو، شوینی سـمر لمسـمر حیّگا، سمرین، بشتی

سرینگاه: شویّنی دانیشتن، نشینگه، تهخت. به مانای رانیش دیّت

سرًا: سرًا، پاداش، پاداشت، جهزا، پاداشتی چاکه یا خرایه

سزار، سزار، سیزار، همیسمر، پاشا، نازناوی پاشاکانی روّم

سزاوار: شیاو، ژیّهاتی، شایان، لایق، ههلگر، ژیّ ههژی سزیدن: شیاو بونن ژیّهاتن، پیّکهوتن، لایق بون سس: ساس، سوّس، دوشاو، روّحی خواردن کهلهگهلّ

سس: ساس، سوس، دوساو، روحی حواردن حاله هاد هاندی خواردن دمیخون

سست اندام: لاواز، كز، لاغر، بي هيّز، ناتهوان

سست بنید: بناغه سست، شهو بینایهیی بنجینه و بناغهکهی سست و خوّرانهگر بیّت

سست پیمان: بهنیّن سست، پهیمان سست، نـهودی نهمهکی یو پهیمانهکهی نهییّت

سست رأی: باوم سست، نزیك بین، شهوهی توانای چارصمر كردنی سست و لاواز بیّت

سست ركًا: تەممەل، تەوەزەل، ناتەوان، بى كەلك

سست ریش: ریشو، ریش دریّرْ، نـهزان، نهحمهق، کـاس، .

سست: سست، لاواز، ناتهوان، خۆرانهگر، ناسهقامگیر سسفته؛ دیاری، خهلاتی، پیشکهشی، ۲- سفته، شتیک که کهسینک الله یه کیتر بله همرز ومری دهگریات که لهشاریکیتر یا لهماوهیه کیتر بیگهرینیتهوه. و لله دستهواژه بازرگانیه کاندا ومرهقه یه کی چاپ کراو که همرزار بری قهرزه که و کاتی دانه وه ی بو ومرگر دمنوسیت و ومرگر دمتوانیت به یه کیتر یا به بانکی بفروشیت

سچك؛ نزگەرە، نيزگەرە

سگ توله: توونه سوگ، بنچوه سهگ

سگ جگر: دل رەق، دل بەرد، بى رەحم، بى بەزدىي

سگ گیان: گیان سهخت، سهگ گیان، ئهوهی لهبهرابهر نهخوْشی و سهختیهکان گیان سهخت و خوّراگر بیّت سگ مسنش: روودار، بیّ شهرم، بیّ حها، بهدههر، خرابهخواز

سگ: سمگ، ناژه نیکه نهدهستهی گؤشتخورمکان کهبو پاسهوانی کردنسی مال و گایهل و هاوکاری کردنسی راوچیان که نکی نیومردهگیریت و همستی بونکردنی زوّر به هیز و تیژه، سه

سطارہ: راستہ، خ**مت کی**ش، ئامرازیّکی دارین یا کانزایی که هیّلی را*ستی* پیّ دمکیّشن

سگال: نەندىشە، ھزر، بىر

سگاله: گووی سهگ، پیسایی سهگ

سگالشگر: راویِژکمر، ئەوەى راویِژ دەكات و داواى راویِژ دەكات

سـگاڻيدن: تێفڪرين، تێڕامـان، بيرکردنــهوه، ئمندێشه کردن، گومان کردن

سسگیان: سهگیان، پاسهوانی سهگ، شهوهی سهگ رادهگریّت پاسهوانیان دمکات

سطح: روو، بـان، سـمری شـتێك، سـمری هـمر شـتێك كـه تهخت و ِبان بێت

سگدان: شوینی سهگ، سهگدان، نهو شوینهی بو سهگ دروستی دکهن. و مهبهست له شوینی پیس و ناپاکه سگدل: دلرمفن دل سهگ، بی بهزمیی، بی رمحم سطر: دیّر، دیّریّك لهنوسراویّك، ریز

سگرمه: سیّ گریّی بروّن هیّلهکانی ناوچاو، نُهنی گریّ **سگرو:** سهگ خوو، خهلْك ثازار، نُهومی ثازاری خهلّکم و بهتایبمت غمریبهکان دمدات

سگسار: سهگسار، وهك سهگ، نهوهی سهری وهك سهری سهری سهری سهگ بیّت. و مهبهست نه چاوچنوّك و تهماحكار سگسارانه، سهگسارانه، وهك سهگ

سطل: سمتلّ، دەلوو، دەقرى دەسكدار بۆ ئاو سگلاس: دەلّە سمگ، سمگى مێينه. و مەبەسە ئەكەسێك كە خۆى ھاوشێوەى دەلّە سەگ بنوێنێت، دێهل

سـطوت: پـهلاماردان، زالبـون بهسـهر کهسـیّك، هیـّـرش بردن

سعادت: خۆشبەختى، بەختەومرى، كامەرانى

سعاد تمند: بهختهومرن كامهانن خوْشبهخت، بهختيار

سعار: گهرما، گهرمی ناگر، تینویهتی

سعال: كۆكە، كوخك، كۆخە

سعایت: دووزمانی، ئاژاوه گێری، بشت سمری کمسێك

قسه کردن به خراپه، خراپهبیّژی

سعه: ئاودلايى، كراوميى، توانايى

سعت: پان بون، بەرىن بون، فراوان بون، ئاوەلاًيى، پانى، توانايى

سفتری: کەریم، بویر، دلیر، نـەترس، چاوفایم، بـەزات، بەجەرگ

سعد: پیرۆز، مەيمون، موبارەك

سعی: ۱- ههولادان، خهبات، ههولاّ، کوشش، تیّکوشین، رِمنجدان، مهبهست کردن۲- ریّگه روّشتن، غار کردن، غاردان

سعيد: بهختهوهر، بهختيار، خوّشبهخت، كاممران

سعیر: ناگر، بلیّسهی ناگر، ناگری دایساو

سغ: سەقف، بان، بانى ماڭ، گومەز

سغ: شاخـ شاخی مانگا

سفانه: مانى ژيرزهمينى، ساردخانه

سفب: برسی بون، برسیهتی

سفبه: فريودراو، ههڵخهڵهتاو، فيْلْ ليْكراو

سفد: ورده باران، نمه باران، بارانی کهم

سفراق: گۆزە، گۆزەى دەسەكدارى گەورە بۆ شەراب

سفاه: نەزانى، نەزانى كردن، ئەحمەقى

سفاح: ۱- خوێن ڕێۯ، ئەوەى خوێنى كەسانيتر بڕێۯێت

۲- بهخشمر، میهرهبان ۳- هسه زان، زمان پاراو

سفاح: ۱- زینا کردن، گان کردنی نارِهوا ۲- خویّن

رشتن، کوشتن سفاده سده

سفاد: پەرين، جووت بونى ئاژەلەكان

سفار؛ سمعمر کردن، گمشت کردن

سفارت: ۱- نێومنجی گهری کردن، رێکخستنی کاروباری خهلک۲- پێش و کاری بالوێزێك که لهلایهن دمولهتهوه له ولاتێکیتر دادمنرێت، نێردراو

سفار تخانه: بالویّرخانه، شویّنی بالویّز، مال یا تهلاریّك که بالویّر و کهسانیتر کاری لیّدهکهن

سفارش: پێشنيار، پێشنياز، دصتوور، فمرمان، دصتوور بۆ ئەنجامدانى كارێك يا داوا كردنى شتێك

سفاك: خوينخور، خوينريز

سفال پاره: لهتمسوالهت، كاسه و گۆزهى سوالهت كه شكاست

سفال: سفالّ، سوالّهت، دمڤری گلّین که لهکوورهدا سـوور کرابیّتموه

سفال: سووك بون، بێ بهها بوون، سووكى، كهمبههايى، پهستى، ريسوايى

سفالت: پمست بون، سووك بون، پمستى، سووكى

سفاله: ژیّر، خوار، بن، بنج، بناوان، بن و بناغهی شتیّك

سفالگر: سوالهت ساز، گۆزەكەر، گۆزەچى، ئىموەى كارى دروست كردنى سوالمت و قاپ و قاچاخى گلينه، جيّرِك چيّكەر

سـفان: خواوەنـدى كەشـتى، كەشـتى ئـاژۆ، كەشـتيەوان، پاپۆروان

سفاهت: بي ناوزي، بي ميشكي، نهزاني، گيري

سفاهن: شانه، شانهی قرْ داهیّنان، شه

سفه: بیّ عمقلٌ بون، بیّ میّشکی، نمزانی، کمم ئاوزی

سیفت: سفت، نهستوور، سهخت، رهق، چر، قاییم، بههیّز، ستویر

سفت: شان، سمرشان، شانه، شانی مروَّهٔ یا ناژهل

سفت: کوون، کەلێن، دمرز، رەخنـﻪ، کوونی بـچوك وەك کونی دمرز*ی*

سفته گوش: گوێ سماو، گوێ کون کراو، ئهو کهسهی گوێیان کون کردبێِت. و مهبه*س*ت له کۆیله وکهنیز و بهردهیه

سفتن: کوون کردن، سمین، سوون، سمتن

سفر: سمفمر، گمشت، له شاریّکهوه بوّ شاریّکیتر روّشتن ســفر: کتیّب، کتـیّبی پــبروّز. بهشـیّك لــه بهشــهکانی

سفره: سفره، زاد و تویشو و تویشودانی گهشیار. و پارچهیهك کهلهسهر زموی رایدهخوّن و هاپ و هاچاخی نان خواردنی لهسهر دادهنیّن و بهدهوریدا دادنیشن و نان دهخوّن

سفره خانه: ژووری نان خواردن، نهو ژوورهی سفرهی لی راده خهن

سفرجل؛ بهمي، به، داري بهمي

سفسار: دەلاڵ، چەرچى

سقر

سفساف: پەست، پەست ئەھەر شتىك، ھەڭيت و پلايت،

فۆرپات، قسەى بى ناوەرۆك و مانا

سفسطه: سمفسهته، بهلگه هینانهوه و لیکدانهوهی ههله بو پیچهوانهی نیشان دانی راستیهکان، حاشا

> کردنه له بابهته ههستیهکان و ناشکراکان سفسطی: سوفستایی، نهو*هی س*مفس*م*ته بکات

سفسیر: دهلان، چهرچی، ورده فروّش، کوّنه فروّش، نوده فروّش، نیّوهنجیگهر لهنیّوان فروّشیار و کریار

سفج: كالكي نەگەپيو، گندۆرەي پينەگەشتوو

سفط: سمومته، زممیّله، همرچیس که نمبمرگ یا گهلاّی دار جنرابیّت

سفك: رشتن، رشتنی خويّن يا ثاو، زياتر بوّ خویّ، رشتن بهكار دمبريّت

سفل: سووك بون، كهم بهها بوون، ريسوا بون

سفله: پەست، رىسوا، سوك، ناكەس

سفلی: خوار، ژیر، نزم، نهوی

سفلی: خوارو، خوارتر، نزمتر، نهویتر

سفلیه: خوار، ژیر، پهست، نزم

سفول: پەست بون، ريسوا بون، سووك بون، پەستى، ريسوايى، سووكى

سفیه: نمزان، نادان، گیر، خراپهخواز، خوو شر، بی ناوز

سفید بخت: خوّشبهخت، کاممران بهختهومر، بمشانس، بهخت سپی

سفید پلت: بروانه سفیدار

سفید پوست: سپی پیست، نمومی پیستی جمستمی سپیه، نمومی له نمژادی سپیه

سفید کار: سپی کار، نهوهی شتمکان سپی دهکات، و مهبهست لهکهسی جاکهکار و راست کردار

سفید کاسه: جوامیّر، میوان دوّست، ریّزگر، بمریّز

سفید؛ سپی، همر شتیکی سپی، رمنگی سپی، همر شتیك

كەبەرنگى شير يا بەفر بيت

سفیداب: سپیاو، تۆزیکی سپی کهلهههندی مادهیتر دروست دهکریت و لهنهقاشیدا بهکار دهبردریت. شهو تۆزهی ژنبان بۆ جوانکاری له دهم و چاوی خویبانی دهسمهن

سفیدار: سپیدار، چنار، جوّره داریّکه راست و بمرز بهرزیهکهی تا بیست مهتر دهگات و بیّ بهره و له دارتاشی و بوّ سهوف و بانی مالان بهکار دهبریّت

سفیده: سپیده، بهرهبهیانین روناکی دهمهوه بهیانی، کازیّوه، ئهلهند

سسفیده: سپێنه، شلهمهنیهکهی سپی رهنگه لهناو هێلکهدا کهدهوری زمردێنهی گرتوه

سىفىدەدم: سىپىدەن بوومسەئىّل، كازىيّوم، بەربسەيان، رووناكى بەيانى

سفيدهدمان: بروانه سفيدهدم

ســفیدگر : ســپیگەر ، ســپیکەر ، ئــەوە*ی* دم**قـ**رە مــسیەکان سپی دەکاتەوە

سسفیر: بالویْز، نیّسردراو، نیّومنجیگسمر، نسمومی بهنویّنمرایسهتی لسه لایسهن دمولّهتیّکموه لمهایمتسهختی دمولّهتیّکیتر نیشتهجیّ بیّت

سفیل: پهست، سسوك، ریسوا، نزم، بهدبهخت

سفینه: کهشتی، پاپۆر، کهشتی گهوره

سفيهه: ژنى نەزان، ژنى بى عەقل

سقاء ئاوگێر، ئاوكێش، ئەومى ئاو بۆ مالأن دمبات

سقاءِ مەشكە، مەشكى ئاو، دەفرىكى چەرمى بۆ ئاو ياشير

سقام: نەخۆش كەوتن، نەخۆشى، دەردەدارى

سقامت: بروانه سقام

سقایت: شوینی ناو خواردنهوه، دمقری ناو خواردنهوه. و بیشهی نهو کهسهی ناو دهگیریت

سقر: جەھەننەم، دۆزەخ

سقر: سهقز، بنیشت، مادههمکی لکینهره کهلههدی داری بنیشت دهگیریت و ناوی شاریکه لهگوردستانی روژههلات

سقط فروش: ورده فروّش، چهرچی، نهوه*ی شتی* ورده و پهرده دهکریّت و دهفروّشیّت

سقط کاري: خشت کاری، بهکار بردنی خشت و بهرد لهبیناسازیدا

سقط: ۱- همر شتیکی پوچ و بیهو، سمهمت،۲- ریسوایی،

ئابروو چون^۳- ههله، ههله لهنوسین سقط: لهبارچوو، منال کهپیّش له دایك بون بمریّت و

ئەسكى دايك بكەوپىتە خوار ســـقطي: وردە فــرۆش، فرۆشـــيارى كــالا ورد و كـــهم

سقف: سهقف، بان، پؤششی مال، ئهوهی به دار یا به خشت و ناسن لهسهر جواردیواری بینای دهکهن

ستقلاب: سهقلاب، ناوی نهتهوهیهك نیشتهجیّ له كهنارهكانی دانووب كه دواتر له نهوروپادا بلأو بونهوه

سقلب: بروانه سقلاب

و ئێستاكه پێيان دهڵێن ئۆسلاو

سقلفمه: سیخورمه، نهو زمربهی به مشت له کهلهکهی

كەستىكى بدەن

سقم: نەخۆش كەوتن، نەخۆشى

سقى؛ ئاودان، ئاو بەكەسنىك دان بۆ خواردنەوە

سقیط: ۱ - تمرزه، بمغر یا تمرزه کمبباریّت^۲ - نه حمه ق، نهزان، گیّژ و ور

سقيف: سمقف، بان، پۆششى ماڭ

سقیفه: ۱ - سایهوان، سهیوان ۲ - تهخته یا بهردی بان کهبتوانریّت سهقفی مالی لئی دروست بکریّت ۳ - پهراسوی وشتر، نیسقانی کهلهکهی وشتر ۴ - تهخته، نهو تهختی نیّسک شکاوی بی دهبهستن

سقیم: نهخوش، دمردمدار

سك: 1 - كوونى دوپشك، هێلانهى جارجاڵۆكه 7 - چاڵ، چاڵى تهنگ 8 - نرێ، زرێى تهسك تهنگ 8 - پهستى، ريسوايى، ناكهسى

سے ان کان، جووٹہ، لہرہ ۲۔ لفلفین، سیخیّکی سیخیّکی سیخیّکی سیمترتیژہ که چوارپیّکانی ہی دمثارُون

سكار: خەلۇوز، پشكۆ، ئاگر، رەژى، پەل

سکارآهنج؛ کوَلْوْرُ، مقاش، میّلهی ناسنی که نان یاگوَشتی لهتهنوور بیّ دهردیّنن

سكاري: مەستەكان، سەرخۆشەكان

سکاف: پینهچی، پیّلادوور، پیّلاوچی، ئـهوهی کـاری دروست کردنی پیّلاوه

سكاك: ريز، سهف، راسته

سکاك: سکهنندهر، ئهو کهسهی سکه دروست دهگات، ناسنگهر، نهوهی کنسرد و چههنز دروست بکسات و بفرزشنیت

سـکان: سـوکانن فـمرمان، ئامرازیّکـه لـمناو کمشـتی بــۆ گۆریّنی ریّگهی کمشتی

سكان: جەقۇساز، كيردساز

سكان؛ نيشتهجي، دانيشتوو، ئارام، سرموتوو

سسکاها: سهکاکان، تایمفهیهکی ناریسایی نسهژاد کهنمسمرزموی باکووری رووباری سهیحون نیشتهجی بوون و نمسمردممی فهرهادی دوومم باشای نمشکانی بمشمکانی باکووری نیرانیان تالان کرد و نمو باشایه نمشهر نمگهان نهوان کوژرا. دموروبهری سالهکانی

۱۵۲ - لـه سیستانی ئـهمرۆیی ولأتێکیان دامهزرانـد و ئـهو سـهرزهمینه بـههؤی ئهوانـهوه نـاوی سکستانی پـێ بـرا

سکب: ۱- جالاکن روّح سووك ۲- نهجيب، بلهز، تيژرِمو، ئمسپي نهجيب و تيژرهو

سکب: رشتن، رژتن، رشاندنی ناو یا همر شلممهنیه کیتر سکب: مس، سورب

سکه: ۱- سکه، نامرازیک کهپارهی ناسنی پی لیدهدهن. بهمانای ریگای راست، کولانی راستیش دیست. ۲- گاسن، نهوهی زهوی پی دهکیلن

سکته: سهکته، دلهکوته، جهلده، حالهتیك کهناکاو لهمرؤفدا دمردهکهویت دمبیته هوی بیهوشی و ههندی کات دمبیتههوی مردن

سكهزن: سكمزهن، نهومي سكه ليدهدات

سكج: كشمش، كشميش، تريّى ردشى وشك كراو

سسکر: دروست کردن،چئ کردن، دروست کردنی سهدلهبمردهم رووبار، پیّومدان، بهستنی دهرگا

سکر: سهد، لهمپهر، سهد و لهمپهر کهلهبهردهم ناودا دروست دهکریّت، ناویهست

سکر: مهست بون، سهرخوّش بون، نهو حالهتهی بههوّی خواردنی شهراب و عهردق له مروّقدا دروست دهبیّت سکران: مهست، سهرخوّش

سکرت: ۱- مەستى، سەرخۆشى، گوومړايى، ۲ سەختى مردن، ب<u>ٽ</u>هۆشى دەمى مردن

سكره: كاسه، قاب، پياله، كاسه يا پيالهى سوالمت

سكرت: نهيّنى، داپوشراو، شاراوه، فمشارياو، نمزانراوه

سکرتر؛ سکرتێره، نوسهر

سسکرجه: دموری، پیاله، پهیاله، ئهومی خسوردنی تیدمکهن و نهسمر سفره دایدمنین

سكز: بروانه سقز

سکس: جنس، جوّر، کوّمه له کهسیّک که لهیه ک جوّر بن، سیّکس، جینس، بیهمانای هیّیزی راکیّیشانی جنسی دموتریّت

سکسستن: ۱- پیچراندن، فهفهتیان، ژیکفههبون، هه فوهشاندن، لهت کردن، شهق کردن، دراندن ۲- هه لکهندن، هه لکهندن، هه لکهندن، هه لکهندن، مه کهندن، مه کهن

سکسکه: نزگهره، نزگره، حالهتیکه بهسمر گیانداردا دینت ههناسهی بهپری سهردهکهویت و دهنگی هك نهگهرووی دینت

سکسسیون: برین، براوی، به پراوی، بهش، هیّلی حیاکردنهوه

سكن: سرموتن، ئارام گرتن، حموانـموه، پـشودان، وجـان گرتن، نيشتمجيّ بون

سکنه: دوّخ، بـارودوّخ، ئـهو دوّخـهی کهسـیّك تیابـدا جیّگیره

سکنج: دهم بۆگەن، زار گەنيو، ئەوەى دەمى بۆگەن بيّت **سکنج**: كۆكە، رووشان، كوخك

سیکنجیدن: تاشین، رووشاندن، تـراش دان، رووشانن، بهمانای کوّکه کردن و کوّکینیش دیّت

سكندرى: ئەسكەندەرىن تايبەت بە ئەسكەندەرى مەزن سكندرى: رەتـەل بـردن، حاللەتى بەسـەرەو رۆشـىتن و كەوتن ئەكاتى ريكە رۆشتن بە ھۆى گيربون ئە شتيك، ھنتكفت:

سكنى؛ نیشته جى بون، سرەوتن، ئارام گرتن، نـشینهگه، شوێنى نیشته جى بون

سـکو: سـهکۆ، تـهختگا، بـهرزی سـهرزهوی کهلهبـهرد یـا خشت دروست دهکهن لهشوێنێکی سێبـمردا

سكوت: بيّدهنكى، بيّدهنگ بون، خاموْش بون، ثارام بون، خاموّشى

سکون: نارام گرتن، وحستان و لهجوونه کهوتن، نارامی، سکونت: 1 - همژار بون، نهدار بون 1 - نیشتهجی بون، بهمانای مهنزن گرتن و نیشتهجی بون لهشوینیک سکید: زورمهست، سهرخوش، ههمیشهمهست، شهوهی بهردهوام مهست بینت

سکیزه: جووته، جفتهك، جووته لهفه، ههلبهز و دابهزی جوارین، بیّهن

سكيزيدن: جووته وهاندن، جووته خستن، جفتك

خستن، پێهن دانان

سگیله: بروانه سکسکه

سكين: كێرد، كارد، چە**د**ۆ

سكينه: سەنگىنى، ئارامى، دلنيايى

سل: بردی دارین، تهختهیهك كهلهسهر ئاو دایدهنیّن و لهسهری دهپهرنهوه

سل: سیل، سل، نهخوشیهکه که میکروبهکهی لهسائی ۱۸۸۲ لهلایسهن پروفیسسور کوخی ثالمانیسهوه

دۆزرايــەوه. ئــەم نەخۆشــيە كاريگــەرى ئەســەر ھــەمو بەشـەكانى جەسـتە وەك سـيەكان و ئێسك و گورجـيلە

بعضاداتی جمسته ودت سیدان و نیست و دورچی دادهنیّت بهلاّم سیلی ریخوّلّه زیاتر باوه

سسل: ههنگێشان، کێشانهدمر، دمرهێنان، دمرهاوردن، دمرهێنانی شتێك لهناو شتێکیتردا

سلاب: جنی رهش، جل و بهرگی پرسه

سلاب: فرينهر، رفينهر، رووتكمر

سلاح: سیلاح، چهك، سلاح، همر ئامرازیّك كەلەشمردا بهكار بروات

سلاحدار؛ چهکدار، سیلاحدار، ههانگری سیلاح، نهوهی

سيلاح ئەگەن خۆى ھەندەگريت

سلاحشور: شهر: مر، ئازا، بويّر، دلّيرن پياوى شهركمرى

سلاخ خانه: کووشتارگا، نهو شویّنهی مهرِ و مالات و مانگای تیا سهردمبرن

سلاخ: پیست کهن، ئهودی نهکوشتارگا پیستی ناژهنهکان

۔ سلاست: نمرم بون، رام بون، دمستمموّ بوون، نمرم خوو،

سلاسل: ناوی شیرین و بتتام، شمرابی بهتام و دلگیر

سلاطين: سولتانهكان، پاشاكان

سلافه: گوشراو، گوشراو له همر شتیّك، گوشراوی ناوی تری پیّش گووشین

سلال: سەلەچن، سەلە فرۆش، سەلە ساز

سلال: لمرى، لاوازى، لاغرى، نمخوّشي سيل

سلاله : منالّ، نەوە، نەبىرە، ئەوەى لە شتىّك بىّتەدەر

سلام: 1 - بی زیان بون، رزگار بون له عمیب و نیراد1 - مل دان، مل بهرنان، فهرمان بردن1 - سهرسپاردن،

ملکهچی^۴- سلاو، دروود

سلامت: سلامهت، ساغ، ساخ، تهندروست، بي عهيب، بي

سلانه سلانه: شارام شارام، هیّدی هیّدی، سهلارانه، بمریّزهوه، سهنگین و سهلارانه

سلب: جلی رمش، جل و بمرگی پرسه

سلب؛ رەش پۆشین، جل و بەرگى ماتەم ئەبەر كردن سسلب؛ رفانىدن، فرانىدن، ھەلكەنىدن و جیاكردنىەوەى شىتىك ئە شىتىكىتر، پىست ئى كردن،پىلىست دامالىن، رووت كردنەوە، ئى سەندن

سسلب: رفێنـراو، فرێنـراو، بـراو، هەٽکـهنراو، ئــهومى رفێنرابێت يابهزۆر سەندرابێت

سلب؛ لفکه، لفکه یا پیّستی دار کهبهشیّوهی بهن بای

سطه: سهله، سهوهته، زهمیّله، دهفریّك كهلهلقه ناسكهكانی داریّك بو میوه یا شتیر دهیچنن

سلحشور: بروانه سلاحشور

سلحفات: كيسەل، كيسەلەكان

سلخ: پنِست لنِكردنهوه، پنِست دامالْين، دامالْينی پنِستی مهر یاههر ناژهآنِیکیتر

سلس: ۱- نـهرم بـوون، رام بـوون، دهستهموّبوون ۲-نــهرمی، ئاسانی۳- میــزه چــرکه، گمیزچــرکه، نهخوّشیهك کهمروّف ناتوانیّت میـزی خوّی رابگریّت و گمیز بی نیراده دلوّپ دلوّپ دینهدهر

سلس: نمرم، هاسان، سانا، رموان، رام، شمرابی بمتام

سلسسالبول: میزکهر، نهوهی نهتوانیت ریجگه له

میزه چرکهی خوّی بگریّت سلسبیل: نـهرم، رهوان، ئـاوی بـهتام و شـیرین. و نـاوی

كانيهك لمبههشت

سلسله: زنجیر، نالقه ناسنیه بهیهك پهیومستهكان. چهندین پاشا لهیهك بنهماله كهیهك لهدوای یهك پاشایهتی بكهن

ســـلطان: ١- بهلگــه، بورهـان، دمســهلات، هێــز،

همرمانرهوایی ۲- سوولتان، همرمانرهوا، پاشا

سططنت: ۱- سـوولتان بـون، باشـایهتی کـردن۲-سهلتهنهت، باشایهتی، فهرمانرٍ دوایی، ددسه لات، هیّـز، توانایی

سلطه: دمسه لآت، هيّز، توانايى، زائبون، فمرمان دوايى سسلعه: جـوّش، زيپكـه، دوومـهلّ، غـوده، غودهيـهك

سلعه: شكاوى، شكاوى سەر، برينينك كەپيستى جەستە مىلىشنىنت

سلعه: كالا، شتومهك، جتمهك، كالآي بازرگاني

خۆيان

سطف: رابردوو، پێشين، بهسهر چوو، و ههرکهس کهپێشتر دهژيا لهباوکان و کهس و کاری کهسێك

سلف: سلف، ئامرازیّکه لهناو تروّمبیّلدا کهبههوّیهوه مهکینهی تروّمبیّل ههلّدهکریّت

سلق: سلّق، چۆندەر، چەوەندەر

كەلەژىر بىستەوە دروست بىت

سلك: ئاوەرى، ئاوەرۆ

سلك: رشته، سيم، بهن

سلم: ناشتی، سولج، تهبایی. و کهسیک که لمناشتیدا سنت

سلم: تهخته رمش، ئهو تهخت رمشهی خویندگاران لهناو بول شتی لهسهر دمنوسن

سلم: پەيۋە، پيبليكە، پليكانه، نەرديوان

سلم: سهلهم، لهداستانهکانی شانامه ناوی کورِی گهورهی فمرمیـدون کـه کاتئـك فهرمیـدون ولاتهکـهی لـهنێوان کورِهکانی دابهش کرد روّم و روّژههلاّتی بهو سپارد

سلمانی: سهرتاش، نارایشگهری پیاو، نهوی مـوی سـهر و روخساری بیاوان جاك دهكات

سلهب: دریّژ، دراز، بهرز، بنّند، کیّشراو، پیاو یا نهسپی بهژن بمرز

سلوان: فمراموّش کردن لهبیر کردن، لهبیر کردنی کار یابابهتیّك و سهرفال بون و رهزامهند و بی غهم بوون سلوت: رهزامهندی، شادی، شادمانی، خوّشی، نارامی ناخ سلوك: روّشتنه شویّنیّك، ریّگایهك گرتنه بهر و روّشتن پیایدا، ههایّس و کهوت، کردار، ناگار، شییّوه، سازان، ههایّردن

سلول: خانه، بونهوهریکی زیندوو و ههستیار و بزوّك که توخمی سهرهکی جهستهی بوونهوهره زیندوهکانه سلوی: ثارام بهخش، هیّمن کهرهوه، ئهوهی ثارامی به مسروّق دهبهخستیّت. و هسهنگوین لهبسهر ئسهوهی شیرینیهکهی نارام بهخشه

سلیج: خواردنی بهتام، چیّشتی بهتام و چیّرْ که خیّرا لهقوورگ برواته خوار

سلیح: سیلاح، کهرهستهی شهر، چهك

سلیخه : منالّ. و پیّستی داریّکی بوّنخوّش هاوشیّوهی دارچین

سلیط: زمان پـاراو، زمـان درێـرُ، زمـان تـیـرُ((ومسـفه بـوٚ پیاو و زمـه بـوُژن)). روٚنـی زمیتـون و هـمر روٚنێـك لـه دانـهویێلهكان بـگرن

سلیطهٔ : سەلیّته، ژنی زمان دریّژ، زمـان پـیس، ژنـی دهم پیس

سلیقه: زهوق، سرشت، سروشت، رهسم، شیّوه، حمز ســــــلیل: ۱- هه لّکیّــشراو، دهرکیّــشراو، شمــشیّری

سليله: كج، كهنيشك، منائى ميينه، كيرُ

دەركىشراو ٢- منال٣- شەراب

سلیم القلب: دلّ پاك، دلّ روون، ئـمودى نـاخى گـمش و روون بنّت

سليم: سلامهت، تهندروست، بي عهيب، ساغ

سلیمانی: سلیّمانی، تایبهت به سلیّمان پاشای بههیّزی بهنی نیسرائیل (۹۷۰ تا ۹۳۵پ.ز) که پله و پایهی پیّغهمبهری بو

سم الفار: ممركمموش

سسم: سسهم، ژدهـر، زدهـر، هـهر مادديـهك كهگيانـداران

بكوژێت

مهرومالأت

سم: سم، نینوکی دمست وپ ێی جوارپێکان ومك ئەسب و وشتر و هێستر

سم: کون، کون وهك کوني دهرزي

سم: كوون، شوول، ئاخۆر، تەويلە، گەور، شوێنێك كەلەكێو يا لەژێر زەوى دروستى دەكەن بۆ جى دانى

سما: ئاسمان، عاسمان، سهقفی مال، بان

سمات: هيما، نيشانهكان

سماجت: سوور بون، پێداگرتن، هێزهونی، ناحـمزبونن ناش<u>ـرينی</u>

سماحت: جواميّري، جواميّربون، بهخشمر، بهخشين

سماخ؛ کونی گوێ، ناو گوێچکه

سمساروغ: كارگ، قارچ، كارگى خواردن كەلەشوينە

تمرمكاندا دمرويت

سماروك: كۆتر **سماط:** سفره، خوان، ئەوەى ئەسەر زەوى رايدەخەن و

خواردنی لهسهر دادمنێن. بهمانای، رێکی، نـهزم، ريـز و

دمستهيش دينت

سماع: ۱ - بیستن، شنمفتن، ژنموتن۲ - همستی بیستن۳ -

ئاواز، گۆرانى، سروود

سماع: ۱- گوێگر، بيسمر، ئـهومى گـوێ لـه هـسهى كمسانيتر دمگرێت ۲- جاسووس، سيخور، همواٽدر ۲-

گوێڕايەڵ، ملكەچ

سماعه: گوێی بیسهر، ئامرازێکه بـۆ بـههێز کردنـی ههسـتی بیـستن بهتایبـهت بـۆ ئهوانـهی گوێیـان گـران بوبێت

سمساق: سماق، توتم، داریّکه کهلهشویّنه ساردهکاندا دمرویّت کهبهرهکهی بهنهندازهی نیسك و سوور رمنگ و ترشه

سماك: بروانه سماق

سماك: ماسى، ماسيهكان

سماكار: سهماكهر، خزمهتكارى مهيخانه

سمسال: چاودمرهێنمر، چاوههڵکوٚڵ، نــهومی چـاو ههلکهنێت و چاو کوێِر بکات

سمان: ئاسمان، عاسمان، و ناوی رؤژی بیست و حموتهم لههمر مانگیکی همتاوی

سمان: رۆن فرۆش، رۆن چى، رۆنكار

سمانه: سمقف، سقه في مال و همرجي، بان

سماوات: ئاسمانەكان، عاسمانەكان

سمساور؛ سهماومر، دمقریّکی کانزایی کهناومکهی ناگرخانهی تیایه بوّ کولّ هیّنانی ناو و دروست کردنی چایی

سماوی: ئاسمانی، عاسمانی، تایهبت به ئاسمان سمبول: نیشانه، هیّما، ئیشاره، رهمز، نمونه، نویّنهر، دروشم، ئیشاره و هیّمایهك که ناسیّنهری شتیّك بیّت سمبولیست: سومبولیست، لایهنگری ریّبازی سمبولیسم سمبولیسم: سومبولیسم، کردار یاهونهری بهکار بردنی هیّما و نیشانهکان بو دهربرینی باومر یابیرهیّنانهوهی روداویّك

سمت: رێگا، شێوه، شێڢِاز، لا، رێڿکه

سمت: نیشانه، هیّما، نیشان، شویّنهوار

سمپاتی: حمز، حمزی سروشتی، ئارمزوی سروشتی، پهیومست بون، دلّسوّزی، پهیومندی روّحی، هاوخهمی، هاودمردی

سمپاش: سهم پاش، ژمهر پاش، پژینهری ژمهر، شهوم*ی* سهم دمپرژینیّت لهناو باخ و مهزراکان

سمج: تونیّل، ریّگهی ژیّر زهمینی، زیندانی ژیّرزهمین، شوولی ممرِ و مالاّت لهکیّو یالمژیّر زهوی

سمج: ناحمز، فيزمون، بيّ شمرم، سوور، پيداگر

سمے: جوامیربون، جوامیری، جوامیر، بهخشهر، لیّبورده

سمسدار: سسمدار، ژههسردار، هسمر ناژهنیّنک کسهژههری همییّت ودك مار و دوپشک

سمدار: سمدار، همر ئاژه نیک کمسمی همبیت

سمر: شهو، تاریکی شهو، نهفسانهی شهو، نهو چیروّك و داستانهی لهشهودا دهیگیرنهوه. بهمانای روّژگار و زمانهیش دیّت

سمراء گەنم رەنگ، ئەسمەر، ژنى گەنم رەنگ

سمرت: گەم رەنكى، ئەسمەرى

سمروت: دريْرْ، كيْشراو

سمسار: دهلاُلّ، کرِیار، نهو دوکاندارهی کهل و پهلی ناو مالّ دهفروَشیّت، چهرچی

سمسانی: ۱- چالاك، چوست، بلـ مز، روّح سـ ووك ۲-ناسك، همر شتیّکی ناسك

سمسم: ۱-ریوی ۲-گورگ

سمسسم: ١- مـهلاميروو، ميرووله سـووره ٢- چالاك، جوست، روّح سووك

سمط: جل وبمرگی پهشمین، جلی پهشمی

سمع: گون، گونچکه، همستی بیستن، نمومی ببیستریت سمهه: خوش، ناوباشی، ناوداری، ناوبانگی چاکه، و نمومی کمسیک بیلیّت و به گوی کمسانیتری بگمیهنیّت، یهکجار بیستن

سمعك: سمماعه، ئامرازێکه بـۆ بـهھێز کردنـی ه*ەسـتی* بیستن بەتايبەت بۆ ئەوانەی گوێيان گران بێت

سمك: ماسى، ماهى

سمل: ۱ - هه نکونلین، دمرهینان، کویر کردن، هه نکونلین و دمرهینانی چاکسازی، چاکسازی کهسینگ ۲ - چاکسازی، چاکسازی فهنیوان خه نک

سمل: شره، شیتال، جل و بهرگی کون و شر

سمن بر: پێست سپی، ناسك، ئـمومی جمستمی *سپی* و ناسك و بۆنخۆشی همیم

سمن: قەللەو بون، زلّ بون، قەللەوى. و جۆرە گولْيْكە سمنت: بروانە سيمان

سمنجونی: شین رهنگ، ناسمانی رهنگ، بمرهنگی ناسمان سمند: نهسیی زهرد رهنگ، نهسیی زهرد

سمندر: مارمیّلکه، مارمیّلك، ناژهانیّکه لمناو و وشکیدا دهژیت و جوارپیّی همیه، پیستی زمرد و پهلمی زمردی لمسمره. دهانیّن لمناو ناگردا ناسوتیّت

سمندور: بروانه سمندر

سمو: بەرزبوونـەوە، بلنـد بـون، سـەركەوتن، بـەرزايى، بلندى

سمور: سموّره، ئاژه لَيْكه لمريّوى دهكات و گوْشتخوّره بهلام له ريّوى بچوكتره

سموم: بای گهرم، بای سوتینهر، بای ژههراوی، بای گهرم و سوتینهر کهلهبههار و هاوین له سارا و بیابانهکانی نافریقا و عهرمبستان ههلاهکات

سموم: ژمهر، ژمهرمکان

سمى: بەرز، بلند، ئەپيش

سمى: ھاوناو، ھەڤنێڤ، ھاوتا

سمیر: نمفسانه بیّر، چیروّك بیّر لمشمودا. بـممانای روزگار و زممانمیش دیّت

سمیراء نهسمهر، گهنم رهنگ، ژنی نهسمهر

سمیع: بیسهر، گونگر، نهوهی دهبیستنت

سمیل: کۆنه، شرِه، شیتاِل، جل و بمرگی کۆن و شر سمین: هملّهو، پرگۆشت، گۆشتن، خرپن، چهوریدار، پر جموری

سمینار: کۆبونهوه، ژوماریهك خوێندگاری خوێندی بالآ کهلهژێر سهرپهرمشتی مامؤستایهك باس و لێکوٚلینهوه لهسهر بابهتێك دهكهن. خوێندنگا یا دامهزراوهیهك کهژومارهیهکی هاوكار كۆدهبنهوه و لهسهر بابهتێك باس و لێکوٚلینهوه دهكهن

سسن بسارتامی: کوشتار، کوشت و بر، کوشتاری برقتستانهکان له سه لته نمی شارتی نقیه م پاشای فهرمنسا که لهروژی ۲۴ نووتی سالی ۱۵۷۲ نهنجام درا. لهم روژه دا به هوی هاندانی دایکی شا (کاترین دومدیسی) سهربازان و زوربه ی خه لاك له پاریس دمستیان به کوشتاری پروتستانه کان کرد که بوماوه ی

سسی روّژ بسهردموام بسو و تیایسدا ژومسارمکی زوّر لسه پروّتستانهکان له ژن وپیر و منالّ کوژران

سن: ۱- دیانه، دهندانه، دیانهی مشار یا شانه ۲- سن،

تەمەن، ماوەى تەمەن، ئەو ماوەى كە ئەتەمەنى مىرۆڭ يا ئاژەللىكىتر تىپەريبىت

سن: دیمهن، شویّنی نمایشت، شانوّ، بهشیّك له هوّل

كمنمايشت لمويدا ئمنجام دمدريت

سن: سن، دمعبایه کی بچوکه کهبائی بچوکی ههیه و لهمهزاری گهنم دهدات و بهیه کیک لهبلا گهورهکانی مهزاری گهنم ههژمار دهکریت

سسفا: سنا، نهنجومهنی شیخ و گهورکان (پیران).

ئەنجومسەنىك كسە ئەندامسەكانى لسە پىساوە نساودار و گەورەكانى ولاتىك پىكھاتبىت

سناء: ۱- رووناکی، روّشتنی، نوورانی ۲- بمرزایی، بلندی

سناتور: سيناتور، ئەندامى ئەنجومەنى سنا

سسفاد: وشستری مین، وشستری مینی زمیسهلاح، و هسهر ناژهنیکی گهوره وهك هیل و كهرگهدهن

سنار: بهندمر، لهنگمرگه، نهو شوینه نه دمریا که زوّر هوول نهبیّت و کهشتی نه گلّدا بجههیّت و نهتوانیّت

بجوولێت سناریست: سناریست، نوسهری سناریو بو هیلم و شانو سناریو: شانونامه، هیلم نامه، نوسینی تایبمت بـه هیلم

و سینهما

سهخته

سنام؛ شمریض،گموره، سمرۆکی هۆز یا نمتموه

سنان: سمرنێزه، سمری رم، پارچه ئاسنێکی نووك تيـژ

کهبهداردهست یارمیهوه دهکهن سنباده: سماته، سمارته، بهردیکی رمش، زهبر و زوّر

سنباذج: بروانه سنباده

سنباندن: سماته کردن، کون کردن، سمتن

سنبك: ۱- سهرمتا، دمسبيّك، سهرمتاى شتيّك ٢- ههراغ سمى چواريي ٣- زموى رمق و بيّ كه لك

سنبك: كمشتى بجوك، بهلهم

سسسنبل: کساری سهرسسهری، سهردهسستی، کار<u>نس</u>ک بهسمرسهری نهنجامدان

سنبوت: وينه، ههيكهل، فياهه

سنبوسه: سى گۆشە، سى سوچ، ھەر شتىكى سى گۆشە. لەچك، سەربۇش، لەچكى ژنانە

سنبوق: بەلەمى بچوك، پاپۆرى بچوك

سنبيدن: سمين، كون كردن، سمتن، هەڭكۆئين

سنه: باویِّشك، باووشك، سهرمتای خهو، ومنهوز، دهم داجهقاندن لهبهر خهو هاتن

سنه: دۆعا، نفرين، دژوين، دۆعای خراپ

سنه: سال، دوانزه مانگ

سنت: سەنت، يەك ئەسەر سەدى دۆلار

و جهند تيره و هۆزېكيان لى دمېيتهوه

كنشانه دمكهن

سنت: سونهت، شێوه، رێگه، شێواز، سرشت، سروشت

سنتور: سەنتور، يەكيك لە ئاميرەكانى مۆسىقا

ســـنتورزن: ســهنتوور ژمن، ئــهو کهســهی ســهنتوور دهژمنیّت

سنجابی: سمنجابی، تایمهمیمك لم كوردمكانی نیّران كمله كرماشان و ناوچهكانی دموروبمری بمسمر دمیمن

سنجاق: ئــالاً، بەيــداخ، پەرچــەم، ئــالاّى گــەورە كــه

لمشوێنێکدا ههڵیواسن سسنجاق: دمرزی، سـنجاخ، سـنجاق، سـیخێکی بــچوکی دمرزی ئاسـا کـه لهلـهجیاتی کـون **ف**ۆپـجهیهکی بـجوکی

پێومیه **سنجه: کێ**شاه، بمردی کێشانهن ئهو بمرده*ی ش*تێک*ی پیێ*

سنجد: سنجو، سونجو، سنج، داریّکه بچوك و چقلدار گهلاکانی هاوشیّوهی گهلاّی بییه، میوهکهی بچوك و پیّستیّکی سوور رمنگی ههیه

سنجش: هەلسەنگاندن، خەملاندن، بەراومرد كردن

سنجیدن: هه نسهنگاندنن کیش کردن، بهراومرد کردن، خهملاندن، پیوانه کردن، پیفان و کیشان

سنهاب: سمۆره، سمۆر، سفۆر، سفۆر، ناژه لاک گواندار بچوکتر له پشیله، پیسته کهی موی نمرم و پری به

رهنگی خوّلُهمیّشی ههیه و زیاتر له دارستانهکان و لهسهر دارهکان بهرسهردهبات. خواردنهکهی میوه و گویّز و فندق و...

سنخ: بن، بنج، بناوان، بنچینه، ماده، بونیاد

سسند: حدهرامزا، زوّل، منالیّك كهلهسهر ریّگا ههلیبگرنهوه، نهوهی باوك و دایكی دیار نهبیّت

سند: سهنهد، قهباله، قهواله، شتى: كه پشتى پئ ببهستن، بهلگه، نوسراويك كهقهرز يا واميّك ديارى بكات يا بابهتیك بسهلینیت

سسندان: زوّردار، بههیّز، پیایو زل و بههیّز، گورگی بههیّز و درنده

سندان: سندان، دمزگا شت لهسمر کوتانی پینهچی و ناسنگه

سندانه: میچکهکهر، ماچهکهر، کهری می

سسندری: ۱- سهخت، دریّر، کیّشراو۲- شیّر، شیّری دارستان ۳- بهیمانه، پهیمانهی گهوره

سندل: سهندهن، پیلاوی دارین. و جوّریک پیلاو کهلهجیاتی سهرهکهی چهند بهندیکی ههیه که به پی وه دبهستریّتهوه. جوّره داریّکیشه گهلاکانی نوك تیژه و بهرگهکانی سییه

سندلی: سهندهنی، ورسی، چوارپایهی پشتی دار بوّ دانیشتن

سندیان: بمروو، داری بمروو

سسسندیکا: سسهندیکا، نوینهرایسهتی چسینیک، نوینهرایهایسهنگری کسردن نوینهرایهایسهای کهبهمهبهستی لایسهنگری کسردن لهبهرژهوهندیهکانی چیننیکی تاییهات دروست دهبیت وهک سهندیکای کریکاران

سنر: مؤنى، رووگرژى، ناوچاو تائى

سنسکریت: سهنسکریت، سانسکریت، زمانی ههدیمی هیندیهکان. زمانی زانستی و پیروزی هیندیهکان که لهزمانهی هیند و شهورپیهکانه و لهگهل زمانی نافیستا و فارسی کون زور نزیك و هاوشیوهیه

سنگ آتش: ئاگرگره، چەخماخە، چەخماقە، جۆرە بىسەردىكى رەق، بىسەرەنگى رەش يىسا قىساوەيى

کهلهبهرکهوتنی لهگهل ناسن جهرهههی لیدمبیتهوه و پیش دوزینهوهی شخارته ناگریان بهوه دروست دهکرد سنگ آسمانی: بمردی ناسمان، نهو بمردانهی له ناسمان دادمبارن

سنگ آسیا: بمرداش، بمردی ناش، همرکام نمو دو تهخته بمرده گهورهی کهنه ناشدا بهکاریان دهبمن بو نارد کردن و هارینی گمنم و جو

سنگ پا: بمردی پی، جۆره بمردیّکی رمقی کون کونه که سمتن و بریقه پیّدانهودی بمردی مهرمه پ بهکار ددبریّت و لمحمامدا بوّ پاك گردنهودی چلّکی ژیّر پیّ کهلّکی لیّومرددگرن

سنگ پشت: کیسه ن

سنگ خاز: بروانه سنگ پا

سنگ سا: همسان، بهردمسان، بهردیّك كمشتیّكی هیّ بسون

سـنگ فــسان: بمردمسـان، بـمردی همسـان، بمردمسـاو، بـمرد<u>ن</u>ك مچـمقوّ و كێردی پـێ تیرٌ دمكمنـموه

سنگ کلیه: بمردی گورچیله، نمو بمردهی له گورچیله دا دروست دمییت

سنگ لوح؛ تهخته بهرد، تاشهبهرد

سنگ مرمر: بمردی ممرممر، جوّره بمردیّکه

سنگ مفناطیس: موغناتیس، ئاسن رفین، بمردی ئاسن رفین

سنگ نوشته: نوسراوی سمرهبرد، بمردی نوسراو، نمو وشانهی لمسمر بمردیّك ههلکهنرابیّتن

سنگ: بمرد، بمردی شایهن، سهنگی کیشانه، پارچه بمرد یا کانزایهك به کیشیکی دیاریکراو که شتیتری پی کیشانه دمکهن

سنگ: سهنگ، بهر، کهفر، بهرد، کوچك، مادهیهکی رمق و سهخته کهلسه سسهر زموی و کیّوهکسان و کانسهکان بهشیّوه جوّراوجوّرهکان دهست دهکهویّت

سنگ: كيش، ومزن، سهنگيني

سنگتراش: بمردتاش، بمردتراش، ئمه کمسمی بمرد بـۆ بینا دمتاشیّت

سنگدل؛ دلرهق، دلبهرد، بيّ رهجم، بيّ بمزهيي سنگدوله: تمپو وتۆز، گێژەڵوكە، گەردەلوول

سنگر: سەنگەر، پەناگا، گيان پەنا، ديوارينك يا جاليك كەلمەخۆل و بىەرد يىا چىل و لقى دارلىمكاتى شىمردا دروست دەكرينت، چەپەر

سنگرو: بی شهرم، روودار، بی حمیا، روورهش

سنگسار: سهنگسار، بهردباران، رهجم کردن، سزایهك كەلەكۆنىدا باو بوه و تاوانباريان تا كەمەر لەزەويىدا رۆدەكرد و دواتر بەردبارانيان دەكرد تابمريت

سنگ ستان: بهرده لآن، زموی پیر بهرد، شهو شوینهی بەردى زۆرى ئى بىت

سنگچه: تمرزه، تمرزه كهلهناسمان دمباريت

سنگچین: بهردچن، شویرهه، وشکهکهنهك، دیوارنك

كەبەچنىنى بەردەكان لەسەر يەك دروست دەكريت سنگك: ١- بمردى بچوك، بمرد ٢- تمرزه

سنگك: سەنەكى، جۆرنىك نان كەلەناو تەنوور ئەسەر ورده بمرد دمبرژیت

سنگلاخ: بمردهلان، زموی پر بمرد، زمویمك كمورده بهردی زوری تیا بیّت

> سنگهای اذرین: بمردی بورکان، بمردهکانی بورکان سنگور؛ سەلە، زەمىلە، سەوەتە

سنگی: بمردی، بمردین، تایبمت به بمرد، دروست کراو لهبهرد. بهمانای گران و سهنگین و هورسیش دیّت سنگين اسلحه: سهنگين سيلاح، لهناو نيزامدا بهو كەسانە دەوتريت كە سىلاحى قورسيان پېيە

سنگين دل: دل رەق، دل بەرد، بى بەزەيى، بى رەحم

سسنگین: سهنگین، هورس، گران، بهکیش. و شهومی لمبهرد دروست كرابيت

سنف: توێکڵ، توێکڵی دانهوێله که دانه تیایدا جێگیره سنكي: بيهوشي، ومستاني لهناكاوي دل

سنمار: مانگ، مانگه شهو۲- دز، گیرفان بر۳-شهو زيندو، ئەومى بەشەودا ناخەويت

> سنن: سونهته کان، ریکاکان، شیوازه کان، شیوه کان سنوات: سال، سالهكان

سنوح: دەركەوتن، پەيا بون، روودان، روودانى بابـەتێك يا كاريْك

سنور: پشیله، کتك ۲۰ سمرومر، گهوره، سمروك ۳- بن كلك

سنوط: بي ريش، كۆسه، كۆسته، ئهو پياوهى ريشى نەبيت

سنون: سال، سالهكان

سنوى: سال، تايبهت به سال

سنى: ئاسن، ژەنگى ئاسن

سنى: بەرز، ئەپيش، پايە بنند، پايەبەرز

سنى: سونيى، ئەوەى شوينكەوتووى مەزھەبى سونى بيْت

سنیه: بەرز، لەپیش، پايەبەرز

سسنيه: سوني، دهستهيهكي گهوره لهموسونمانهكان كــهباومريان بــه خهلأفــهتى ئهبوبهكــهر ههيــه دواى پێغەمبەر بەپێچەوانەى شيعەكان

سنيد: زر كور، ئەوەى لەژن يا ميردى پياو يا ژن

سنين: سال، سالهكان

سنيور: سنيۆر، ئەنازناوە ئەوروپيەكانە كەلەكۆنىدا بە خاوەن ملكەكانيان دەوت

سهاد: بیّداری، بیّ خهوی، کهم خهوی

سهار: شمو زیندوو، ئموهی لهنه خموتندا زیدمروّیی

سهاله: ورده، ورده ئاسن

سهام: بشك، بهش، بشكهكان، بشكيك نه سهرمايهيي كارخانه يا دامهزراوهيهك

سهر: بيدارمانهوه، بمئاگا مانهوه، بيداري

سهر: سوور، گای سوور، گا

سهراب: سووراو، ئەوەى ئاو و رەنگى سوورى ھەبيت، لهداستانه کانی شانامه دا ناوی کوره کهی رؤسته م كەلەدەساڭيدا كەس ھاوتاى شەرى ئەو نەبو كەدواتر لەشەرىكدا لەگەن رۆستەمى باوكى كوژرا سهره: سیره، بالندمیهکی خوشدمنگه

سهستن: ۱- دمرکموتن، هاتنـه بهرچاو۲- ترسـان، رِمم کردن، رمم کردن و ههلاتن

سهل انگار: کهمتهرخهم، ثهوهی ههرکاریّك یا پیّشهاتیّك به ناسانی بگریّت

سهل: سانا، هاسان، ناسان، نمرم، زموی نمرم و تمخت

سهم: ترس، زات نهمان، توقان، ترسان

سهم: تیر، تیریک کهبه کهمان بیهاویرْن. تیروپشک، نهو تیرهی له تیر و پشکدا دهیکیْشن ۲- بهش، پشک، بههره، پار

سهمگین: ترسیّنهر، مهترسیدار، توٚفیّنمر، زاتبهر

سهمناك: ترسدار، ترسيّنهر، زات بـهر، ئـهوهى ترسـى بـهدواوه بيّت

سهمیدن: ترسان، زات نــهمان، وره لهدهسـت دان، تۆ**هـ**ان، تۆهین

سسهو: لــهبیکردن، فــهراموّش کــردن، بـــێ ئاگــایی، کهمتهرخهمی، فهراموّشی، لهبیرجوونهوه، بـێ ئاگایی

سهولت: ئاسان بون، سانا بون، ئاسانی، نەرمی

سهى: راست، ومستاو، كيْشراو، هيت، هنج

سهیل: سوهمیل، ئەستیرمیهکه لهناسماندا که یهکیکه ئهدرموشاومترین ئەستیرمکان

سهیم: هاوپشك، بهشدار، هاوبههره، ئهوهى لهگهن كهسيكيتر لهشتيكدا بشك ببات

سو: ئاو، ئاوى رووبار

سوء خراپه، شهرٍ، بهلاً، زيان

سو: روناكى، رۆشنايى، روناھى، بەپيچەوانەى تاريكى

سو؛ سوود، بهرژمومندی، هازانج، دمسکهوت، بههره

سو: لا، لايهن، كهنار، ههراغ، تهنيشت، ئهم لاولا

سواء ۱- ناومراست، نێوان، نێڤمراست، يهكسان، بمرابمر، ويژدان۲- جيا، جياواز له، بێجگه، جگه

سوائب: گایدن، ران، گایدنی مدر و مانگا و وشتر لدکاتی

سواد: ۱- رمشایی، به پنجهوانه ی سبیه تی، رمشایی شاریک که له دوره وه به رحیاو بکه وینت ۲- خویندن، خوینده واری، ناستی خویندن

سوار شدن: سوار بون، ئەسەر ئەسپ يا چوارپٽيەكى تىر دانيشتن

سوار گردن: سوار کردن، کمسیّك لمسمر نمسب یا همر جوارپیّیهکیتر دانیشاندن

سوار: دەسبەند، دەزبەند، ھوٽوانه، ئەو ئاٽقەى ژنان لە مەچەكى خۆيان دەبەستن

سوار؛ سوار، كەسىك ئەسەر ئەسپ سوار بىت

سواران آب: بلق، بلقى سمر ئاو

سواره: سەرەتاى شەو، سەرى شەو، بەشى يەكمەمى شـەو تاكاتى خەوتن

سواره: سوار، سوار لمسمر ئمسپ

سوارگار: سوارکار، ئەسپ سوار، ئەو كەسـەى لە ئەسـپ سواريدا شارەزابيّت

سـوارنظام: سـواره نيـزام، لـهناو نيزامـدا بـهو دهسـته لمسمربازان دموتريّت كمسوار لمسمر ئمسين

سواری: سواری، سواریون، سوار لمسمر تمسپ یا همر چوارپنیهکی تر

سواع: بمشیّك لمشمو، كاتیّكی كمم و دیاریكراو لمشمو سواك: سیواك، میسواك، فلّچمی دمم و دان شوّرین، ئـمو داردی لمدانمكانی دصوون بوّ پاك بونموه

سوام: گایدل، گاگهل، ران، گایهلی مهر مانگا و وشتر لهکاتی لهوهرین

ســوبژکتیو: نـاوهکی، نـاوی، نـاخی، سروشـتی، سرشـی، کهسیهتی

سوت وگور: بندهنگ، بی نوور، تاریك، خاموّش، گوژاوه سوت: فیکه، فیقه، ثهو دهنگهی کهسینك لهدهمی خوّی دمهیننیّتهدهر، فیته، فیك

سوتام: کهم، بریّك، تؤزیّك، مسقالیّك، کهمیّك، ههنـدیّ، بچوك، کهم و کورٍ، کیّم، بچك

سوتك؛ فیكه، فیقهله، فیته، ئـامرازیکی کـانزایی یـا ئیّسقانی کهلـهدهمی دهخـهن و فیکـهی پـیّ لـیّ دهدمن، فیتفیتوّك، فیرك

سوپ: سوپ، ئاوگۇشت، خۆراكى شلەمەنى، شلە سوپاپ: سوپاس، دەلاقە،، دەلاقەى مەكىنە ھەلمەكان

سوپر: سوپير، لهپيش، بهرز، بلند

سو پرمارکت: سوپیرمارکیت، به قائی، فروشگری گهوره که ههمو جوّره خواردهمهنیك و کهل و پهلی ناو مائی تیا بضروّشریّت

سوپريور: بمرز، لمپيّشين، بلندين، بمرزين، سمروويي، محمد

سوخ: پياز، پيواز

سوخت دل: دل سوتاو، دل برژاو، خهمبار، خهموّك، زیان بمركهوتوو، ستهم ليّكراو

سوخت: سوخت، سوتهمهنی، مادهی سوتهنی، ئهوهی بسوتیّت

سوخته خرمن: خرمان سوتاو، ئهوهی خرمانه کهی ناگری گرتبیّت

سوخته: سووتاو، شتێکی رمش رهنگ کهلهدووکهلی تریاك کۆدمبێتهوه و دواتر دمیهنهوه به شیره

سوخته جان: دلّ سوتاو، مهبهست له عاشقی دلّشکاو و دلّ سوتاوه

سوختگی: سووتاوی، حالهتی سوتینران یا سووتان، شهو زیانه ی بههوی ناگرهوه بهرکهسیک یا شتیک دهکهویت سوختن: سووتان، سوتیان، شاگر گرتن، شاگرتی بهربون، زیاتن بهرکهوتن بههوی ناگرهوه

سود: رمش، رمشهکان، رمش پیستهکان

سسود: سوود، بههره، دهسکهوت، داهات، فازانج، بهرژهوهندی، دژی زیان و زهرمر

سوداء رمش، پیست رمش

سودا: مامله، ئاله گۆر، كرين و فرۆش، سهودا

سودابه: سودابه، لهیداستانهکانی شانامهناوی کیچی پاشای هامارون کهکهیکاووس عاشقی بو و لهگهل نهو کهوته زیندان

سودا پرست: خـهیاناوی، نـهوهی شـویّنکهوتووی هـهوا و ههومسی خوّی بیّت

ســودازده: مائيخوليــايى، شــهيدا، شــپرزه، سمرل<u>ێ شێواو</u>، پــهرێشان، عاشق

سوداگر: بازرگان، ماملهچی، سهوداگهر

سوداکده: ماملّهخانه، شویّنی کرین و فروّش، بازار سودان: رمش، رمشهکان

سوداناك: هەومسدار، ئەودى هەوا و هەومسى بێت **سوداور:** سودهێنەر، هەر شتێك كەسـوود و بـەھرەى لـێ بەدمست بێت

سود پرست: سود پهرمست، فازانج پهرمست

سودجو: سوود خواز، نهوهی بهدوای **ق**ازانج و سوودموه بیّت، هازانج پهرمست

سودمند: سوودمهند، بههرهدار، بهقازانج، بهگهای، ئهومی سوود و بههرمی بو کهسیّك یا کاریّك ههبیّت سودن: ۱- سمتن، سوون، کوتان، نهمکردن، کون کردن ۲- بهرکهوتن، دمست لیّدان لهشتیّك

سوژه: بابمت، سووژه، باس، ئەوەى ئێكۆٽنيـەوە يـا تـاۿى كردنەوەى ئەسەر دەكەن

سور: توند، رەق، دەمارگىر، سەخت، سەنگىن

سور: دیوار، بورج، دیواری شار

ســور: سـوړ، ميـوانى، بـەزم، جـەژن، زەماوەنــد، بۆنــه و خۆشى

سوراخ: كون، دەلاھە، رۆژن، رۆژنه، درز

سورت: توندی، سهختی، تیژی

سوره: سوره، بهشیّکی جیا و سهربهخوّ له کتیّب، یهك بهش له هورنان

ســورتمه : ســورتمه، كەرمسـتەيەكى گواسـتنەوەى بــچوك كەلەناوچە بەفريەكان بــەھۆى ئەســپ يـا ســەگ ئەســەر بـەفر دەكيّشريّت

سوررائیسم: سورریالیسم، شورشیکی شددمبی کهلهسائی ۱۹۲۴ ر لفهردنسسا دهستی پیکرد و مهبهستی درپیرینی ههست و و گومان و خهیال و نهندیشه ک نازادی نووسهران و شاعیران بو و لایهنگرانی باومریان وابو کهنوسهر و شاعیر دهبیت بی هیچ کوت و بهندیک یا پهیوهست بونیکی زهینی یا دهمارگیری هونهری و شدهبی شهوه ی به زهین و می شکیان دهگات بینه سهرکاغهز

سورچى: عارمبانه ئاژۆ، عارمبانهليخور

سورن: هيرش، پهلامار، ههنمهت، ناژاوه و دهنگه دهنگي لهشكر لهكاتى ههلمهت بردن

سورنا: زړنا، سړنا، زوړنا

سوری: ۱- سور رهنگ، بهرهنگی سوور ۲- سوری، تايبهت به سوريه، له خهلكي سوريه

سـوز: سـوتان، سـوتانهوه، كزانـهوه، ئـازارى ئهنـداميّك لهجهستهى مرؤف بههؤى سووتانهوه

سسوزا: ۱ - سوتینهر، ئاگر، ئەومى دەسوتینیت ۲-سوتەنى، سوتەمەنى، ئەوەى لە حالى سوتاندا بيّت سوزاندن: سووتاندن، ئاگرتى بەردان، سوتياندن، گر تى بەردان، سوژاندن

سوزاور؛ سووتێنەر، ئەوەى ببێتە ھۆى سووتانى شتێك سوزماني: قەرەجى، ژنى قەرەجى

سوژن ژدن: دمرزی لیّدان، دروومان، دووریـن، دووریـنی جل و بهرگ به دمرزی و دمست

سوزن: دمرزی، دمرزیلك، سیخیکی کانزایی نوك تیری بچوکه که هنهکهی کونی ههیه و لهدروومان کهلکی لی ومردمگرن، سووژن، شووژن، شویژن

سورْناك: خهم هێنهر، سوتێنهر، ئاخ و ههناسهیهك کهلهدل کاریگهری دابنیت و دل بسوتینیت

سوزندان: دمرزیدان، قوتوی دمرزی، دمقریکی بچوك که دەزرى تيا ھەلدەگرن

سوزنگر: دمرزی ساز، دمرزی فروش

سوزیان: سوود و زیان، هازانج و زمرمر سوزيدن: بروانه سوختن

سوس: سرشت، سروشت، خوو، عادمت

سوسه: فيْلْ، تەلەكە، فريو، كەلەك، درۆ، ريا

سوسك: كيّر، كيّرك، قالونيچه، هوّلانيچه، جيوره دمعبایهکه بالدار بهرمنگی رمش یا سوور که چهندین جۆرى ھەيە و نزيكەي سى ھەزار جۆرى لى ناسراوم سوسمار: سووسمار، مارميلك، خزوكيكه هاوشيودي مار کهدمست وپنی کورت و کلکیکی درنیژ و دممیکی زور گــهوردی ههیــه. مارمیّلکــه جــهندین جــوّری ههیــه لهگهوره و بچوك كهههنديّكيان لهناو مالّهكانـدا دمژيـن

و دمعباكان دمخون. ((مارگيسك، زمردهقوري، بزنهمره، تيمساح لهجورهكاني مارميلكن))

سوسسو: سوسو، پرته پرتی چیرا، روشینایی کهم كەلەدوورەوە بەرچاو دكەويىت

سوسياليسست: سوشياليست، سوسياليست، لايهنگري سۆسياليسم

سوسياليسسم: سۆشياليسم، سۆسياليسم، هابهشي، ريبازيكه كهمهبهستهكهي جاكسازي كردن لمسامان دارایسی و گورینی کهرمستهکانی بهرهسهمهینان لهخاومنداریهتی تاکهوه بۆ خاومنداری گشتی و زائبونی دەوڭـەت بەسـەر دامـەزراوە گـەورەكانى ئـابوورى و سەر چاوە سروشتيەكان لەبەرژەومندى گشتى خەلك سوسيته: كۆما، كۆمەل، دەستە، كۆر، گروپ

سوسیس؛ سوسیس، باسترمه

سوسسىيلوژى؛ سۆسىيۆلۈژى، كۆمەنناسى، زانسستى كۆمەلايەتى، خوينىدنەودى زانىستى پەيودنىدى نيپوان تاكهكان

سوش: بن، بنج، بناون، بنهما، بنچینه، رمگ

سوشیانت: سۆشیانت، لمئایینی زمردمشتی ناونیشانی ههركام لهسئ موژدهدمرهكه كهلهدوا زمماندا همركام بهماوهی سین سیال لهیسهکتر دمردهکسهون و دوای دەركەوتنى دواھەمىن سۆشيانت رۆژى كۆتايى دمېيت سوچى: مەيگىر، مەيفرۇش، ئاودار

سوط: قامچى، شەلاق، شەلاخ

سوگ: ماتهم، پرسه، سهرهخوشی، خهم، خهفهت، تازیه، تەعزيە

ســوگذار: خاوەن پرسـه، پرسـهدار، ئـمومى كمسـيْكى نزیکی مردبیّت و خاوهن پرسه بیّت

سوگلی: خوشهویست، دەزگیران، نازدار، ههلبریدراو، ئەوەي سەرەنجى زۆرى پى بىريت، ژنى ئازيز

سوگنامه: پرسهنامه، نامهی نوسراو بـوّ سهرهخوّشی كردن

سون: لا، كەنار، رەخ

سوهان: سۆهان، جـۆره شـيرينيهكه كەبەگـەنم و ئـارد و

شەكر و رۆن دروستى دەكەن

سوهان: سوّهان، همسان، بهردمهمسان، بهردمسان

سوى: بەرابەر، بەرامبەر، يەكسان

سوى: لا، كەنار، تەنىشت، قەراغ

سویت: بمردموام، یمك لمدوای یمك، سیلسیلم، درێژه

سویسه: رمنگین کهمان، پهلکه زیرینه، کوْلکه زیرینه

سویق: ئاردی گمنم، ئاردی جوّ، ئاردی نـهرم. بـهمانای

سوین: سوینه، دمفر، کاسه، گوزه، دیگ. و دمفری

تایبهتی ناو خواردنهوهی سهگ

شەرابىش دۆت

سی ام: سی یـهم، تایبـهت بهسی، ئـهوهی لـه پلـهی یـا

دەرجەى سىدا جېگىر بېت **سى پارە:** سى بەش، سى جوزەسى بەشى قورئان، سى

سي پيرون سی جدرت سی جورد سی جدی دورد سی جزمه

سى يك: سى يەك، يەك بەش لە سى بەشى شتيك

سی: سی، ژومارهی سی، ۳۰

سيئه: ناحمز، فيّزهون، خراپ، پيس

سیا: سیا کورتکراوی وشمی Central Agency

intelligence دوزگای سیخوری و دژه سیخوری

ئامریکا کەدوای شەرِی دووەمی جیهانی دروست بو

سیاه پستان: مهمك ردش، نهو ژنهی مهمكی ردش بیت

سياه دل: دل رمش، دل تاريك، دل پيس، بهگومان

سیاه روز: بهدبهخت، چاره رِمش، خاکهسار

سیاه چرده: سهوزه، نهسمهر، گهنم رهنگ، نهوهی روخساری گهم رهنگ بیت

سیاه چشم: چاو رهش، نهوهی رهنگی چاوی رهش بینت

سیاه گلیم: بهخت رهش، بهدبهخت، خاکهسار

۔ سیاه گوش: گوی رمش، ئاژهڵیکی درندهیه که پیّستی

هاوهیی رمنگ و گویچهکهی رمشی ههیه

سیاه: سیا، رەش، لیّل، تاریك، همر شتیّك كمبمرونگی

خەڭووز بىيت

سیاه بخت: بهدیهخت، بهخت رمش، بی شانس

سوگند نامه: سوێند نامه، ئهو نوسراوهی سوێندی لهسهر دهخوّن. شێعرێك كهشاعير چهندين جوّر سوێندی تيا بهكار بهرێت

سوگند؛ سويند، قەسەم، سويند

سوگوار: پرسهگێڕ، خاوهن پرسه، بهلابهسهر هاتوو،

خەمبار

سوگیانه: رمشپوشین، جل و بهرگی رمش

سوغات: دیاری، پیشکهشی، دیاری، دیاریهك کهکهسیک لهسهفهر بو هاوریکهی خوی بینیت

سوغان: ١- جايز بوون، رهوا بوون ٢- غاردان، غارداني

ئەسپى بۆ بەشدارى كردن لە كێبركێدا

سوفار: سفال، سوالهت، دمفری گلین کهلهناو کوورهدا سوور کرابیتهوه

سوفار: کون، دونی دمزری

وشهيهكيتر زياد دمكريت

سوفچه؛ ورده، پرتکه، ورتکه، ورتکه و پرتکهی شتیك

ســـوفیکس: پاشــگر، پیــت یــا وشــهیهك كهبــهدوای

سوق: بازار، باژیر، شوینی کرین و فروشی کالا

سوق: غاردان، ليْخورين، غارداني ئاژهڵ

سوقه: مسكيّن، رمعيمت، رمشوّكي

سوك ريش: كۆستە، كۆسە، ئەو كەسەى چەند تا<u>ل</u> مووى

بهجهناكهوه بيّت

سولاخ: بروانه سوراخ

سۇلان: بان، سەربان، پەيژە

سوله: كون، بۆ ھەر كوننىك دەوترىت

سوم: ١- مامله، بازرگانی، بازار دوزینهوه بو کالایهك٢-

بایی، نرخ، بهها

سوم: سێيهم، تايبمت بمسێ، ئهودى دوجبار يا سێ جار

دووباره كرابيتهوه

سومه: هيّما، نيشانه

فورات ژیانیان بهسهر دهبرد و خاوهنی شارتانیهت و

پیشهسازی بون

سیاه پوست: رمش پیست، نمو کمسهی پیستی جمستهی رمش بیّت، نمومی لمنمژادی رمش بیّت

سیاه پوش: رحش پۆش، سیا پۆش، ئمومی جل و بمرگی رحشی لمبمردابیّت، پرسمگیّر

سيامدرون: دل رمش، دل جهپهل، دل بوگهن، ناخ پيس، دل پيس، نمومي دل و ناخي پيس بيّت

سیاهدست: دهست رهش، ئهوهی دهستی رهش بیّت، مهبهست له بهخیل، چاوچنوّك، رژد

سیامرو: روورهش، شهوهی روخساری رهش بوبیّت، گناحکار، تاوانبار، شهمهزار،

سیاهسر: سمر رمش، نموهی موی سمری رمش بیّت. ژن، ژنی داماو و همژار

سیاهسسرفه: کوکه پشه، جیوره نهخوشیهکه کهلهکهسیکهوه بو پهکیتر دهگوازریتهوه

سیاهچال: سیاحال، جالی رهش و تاریک، زینـدان،

بهندیخانه، شویّنی تاریك لهژیّر زموی سیاهگون: رمش، بهرمنگی رمش، رمشباو

سیامفام: رمش، رمشباو، رمنگی رمش، تاریك رمنگ

سیاهکاسه: دمست وشك، بهخیل، چاوچنۆك، رژد

سیاهنامه: گوناحکار، تاوانبار، خراپهکار، نامهرهش

سیاح: گەشتیار، گەرۆك، جیهانگەر، ئەوەى زۆر دنیا دەگەریت

سیاحت: گمران، گمشت و گوزار، گمشتیاری، گمران لمشار و ولاتمکان

سیادت: گەورەیى، سەروەرى، مەزنى

سیار: گەرۆك، ئەومى زۆر دەگەريىت

سیار: کهشك، دۆکلێو، نهو خواردنهى لهکهشك دروستى دمکهن

سیاره: ۱- کاروان، قافله ۲- همساره، همسیّره، همر ئمستیّرمیمك کمیمدموری زمویدا بسووریّتموه

سیاس: سیاسمتمهدار، رامیار، نهومی سیاسهت بکات

سیاست کسردن: سنزا دان، تـهمیّ کـردن، جهزرهبـهدان، فهلاقه کردن

سیاست: رامیاری، سیاسهت، بهرپّومبردنی کارووباری ولاّت، جاودیّری کردنی کارووباری نیّوخوّیی و دمرمکی سیاست تمدار: رامیار، سیاست مدار، سیاست تمان، شهوکه سهی شارمزای کارووباری سیاسیه، دیپلوّمات سیاسر؛ بروانه سیاهسر

سیاسی: سیاسی، رامیاری، تایبمت بهکارووباری سیاسمت سیاط: شهلاق، هامچیهکان، شهلاههکان

سسیاف: شمشیّر ودشیّن، بیاوی شمشیّر ودشیّن، شهوه بهشمشیّر بهباشی بتوانیّت شهر بکات

سیاق: ۱- لیخورین، لیخورینی ناژه آهکان ۲- شیوه، شیّواز، ریّ و رهسم

سياقت: ليْخورِين، ليْخورِينى ئاژەلْەكان

سیانور: سیانور، ژههریکه کوشهنده

سیاهاب: رمشاو، ناوی رمش، ناوی رمش و لیّل

سیاهکار: خراپهکار، تاوانبار، سووچدار، ستهمکار

سیاهی: تاریکی، رمشی، لیّلی، رمشاتی

سياوخش: بروانه سياوش

سیاوش: سیاومش، لهداستانه کۆنـهکانی ئیّـران نـاوی کورِی کهیکاووس پاشای گیانی کهلای روّستهم پهرومرده کرابو

> سیب زمینی: هیّلُمرماسی، پهتاته، سیّقی زممینی سیب: سیّو، سیّف، میوه و بهری داریکه

سسیپل: ناماج، نیشانه، سیبل، پارچه کاغهز یا تهختهیهک که له تیرهاویشتندا دمیکهنه نیشانه

سیه پستان: بروانه سیاه بستان

سیه چرده: بروانه سیاه چرده

سيه گليم: بروانه سياهگليم

سیه: بروانه سیاه

سيترون: ليمۆ، ليمۆ ترش

سیهٔسار: بروانه سیامسر

سیهفام: بروانه سیامفام

سیهگار: بروانه سیاهکار

سیهکاسه: بروانه سیاهکاسه

سیه نامه: سیامنامه

سيتواسيون: دۆخ، بارودۆخ، پنگه، جنگه، شوين

سیج: رمنج، نازار، مهینهتی، دمرد

سیج: میوژ، کشمیش، تریی رهشی وشك كراو

سيجمند: دمردهدار، رهنج كيشاو، رمنجاو

سیخ: سیخ، شیش، ئهو شیشیه بۆ گۆشت برژاندن بهکار دهبریّت. ههر شتیّکی کانزایی یا دارین وهك دهرزی و

سيخول: زيرك، زيروون زيرك

سید: سهرومر، بهریّر، مهزن. لای مهسیحیهکان نازناوی مهسیح. لهزمانی عهرهبی لهجیاتی کاك بهكار دمبریّت. و لای موسولمانهكان ههركام لهمنالهكانی بیّغهمیمر

سيده: بانوو، خاتوو، خاتوون، ژنی بمرێز

سیر: تیّر، سکپر، ئەوەى برسى نەبیّت. ئەوەى ئەبەر خواردنى زۆر سكى پربیّت

سیر: سیر، گیایه که به رگی باریك و گه لاکانی دریّره. له ژیّر زمویدا وه ک پیاز ده رویّت و به کالی و به کولاّوی له گه ل چیّشت و خواردندا ده خوریّت. بوّنیّکی ناخوّشی همیه و دوژمنی سه ره کی ماره

سیر: گهران، پیاسه کردن، روّشتن بهریّگادا

سيراب: تيراو، تيرئاو

سيران: ديوار، قه لا، حمسار، ديواري دموري شار

سیرت: شیّوه، ریّجکه، سونهت، مهزههب، ریّگه

سیرسیرك: سیرسیره، زیرزیره، دهعبایه که خوار بانی ناسـکی ههیـه و لههاوینـدا لهسـهر دارهکـان ژیـان بهسـهردهبات و نیرهکـهی دهنگیکـی تایبـهتی ههیـه،

چرچرك: 🕯 سيرك: سيرك، شويننيكى تايبمت كه كارى ومرزشى و

بەنىد بازى تىيا ئىمنجام دەدرنىت بىۆ سىمرقال كردنىي خەلك

سسیرمان: ۱- یاقووت، یاقووتی سوور ۲- حمریر، حمریر، حمریری نه خشینراو

سيرنگ: سيمورغ، بالندهيه كى نهفسانه يى و نامۆ، قەقنەس

سيز: چالاك، توند، بلهز، چوست، تيژ

سیزهبدر: سیانزهبهدهر، جهژنیّکی کونه تایب مت بهنیّرانیهکان کهدمرِوّنه دمرهومی شارمکان و لهو روّژهدا بهسهیران سهرهٔال دهبن و وهك باوه نهحسی سیانزه لهخوّیان دمردمکهن

سیزده: سیانزه، سیازده، ژمارهی دوای دوانزه و پی<u>ّش</u> چوارده

سیس: نهسب، نهسبی جالاك و جوست

سيستم: سيستهم، نهزم، ياسا، شيواز، جور، شيوه

سیستن: پهرین، باودان، ههلبهز و دابهز کردن

سیسموگراف: سیموگراف، زمازملمپیّو، نـهو دمزگایـهی ماوه و توندی زمازمله توّمار دمکات

سیصد: سیسهد، ژومارهی سیسهد، ۳۰۰

سيع: كۆكردنـ موه، ريك كردن، ريكخستن، نمزمـ دان، ساماندان

سیچیدن: کۆکردنهوه، تهیار کردن، ریکخستن، سازمان دان، ناماده کردن

سيگار: جگهره، سيگار، گهلای پنچراوهی توتن بؤ کنشان

سيطره: زالبون، چيربون، دمست بهسهردا گرتن

سيغ: باش، پەسەند، بەدل، جوان

سيف: شمشيّر

سيف: قەراغ، كەناردەريا، بەستىن

سیفه: ماوه، مهودا، دووری

سيفون: سيفۆن، گەلى، لوولەيـەكى جـەماوەى لەشــــۆوەى ئەژنۆ

سیکل: دمور، دموره، گهران، سووران

سيكى: سنّ يەك، شەراب

سيل خيسز: لافاواوى، سيلاوى، شوينيك كهلافاوى لى همستيت

سیل گیر: بروانه سیلابگیر

سيل: لافاو، لاباو، سيّلاو، لاخيّز

سيلاب: سيّلاو، لاهاو، لاخيّز

سیلابگیر: لافاوگیر، ناوگیر، زهوی قوول که لافاو تیایدا دهومستنت سيمين بدن: بروانه سيمبر

سیمین عذار: جوان، روخسار جوان، دهلال، بهدل، نهوهی روخساری جوانی ههبیّت

سیمین: سپی رمنگ، نهوهی بهرمنگی زیو بیت

سینه ریش: دلّ نـازار، دلّ شـکاو، ئـموهی دلّی لمخـم و خمفهتا شکاسنت

سينه: سينه، ئيسكي سهرهوهي سك لهمل بهرهوخوار

سينهبند؛ مهمكبهند، شاماكي، ستيان، مهمكه لوس

سينه چاك: ئازارديتو، رمنج كينشاو، به لا به سهر هاتو، عاشقى دل سووتاو

سینجر: بلیسه، شهراره، بلیسهی ناگر

سینما: سینهما، هونهری نیشاندانی زنجیره وینهکان و کاری هونهرمهندان و سینهماکاران کهلهسهر فیلم تومار دهکریّت و دواتر لهسهر پهردهیه کی تایبهت نیشان دهدریّت. لهسائی ۱۸۹۰ نهدیسوّن نامیّریّکی بو نیشان دهدریّت. لهسائی ۱۸۹۰ نهدیسوّن نامیّریّکی بو نیشاندانی ویّنه کی جوولاّو داهیّنا. لهسائی ۱۸۹۴ درایانی لوّمیهر دهزگای سینهما توّگرافیان داهیّنا که دهانتوانی لههمر شویّنیّک کهبیانهویّت فیلم هماگرن و لهسمر پهرده نیشانی بدهن. لهسائی ۱۸۹۵ بو یهکهم جار سینهمای بیّدهنگ له فهرهنسا نیشاندرا و ۲۸ دسامبره روّزی جیهانی سینهمایه. لهسائی ۱۹۲۷ سینهمای رهنگی سینهمای دهنگ و لهسائی ۱۹۳۲ سینهمای رهنگی

سينوس: ناوب متأل، همر شويّن يا شتيّك كمناوهكمى بمتأل و خالّى بيّت

سینی: سینی، دمقریکی کهلهزیو یا مس یا کانزاکانیتر دروست دمکریت

سیهه: همحبه، داویّن بیس، ژنی ناپاك، لمش هروّش سیهك: تـهب و تـوّز، تـهب و تـوّز كـمبا لمهـمودا بـلأوى دمكاتموه. بای توند

سيو: بروانه سيب

سيوف: شمشير، شمشيرهكان

سیویل: شاری، ولاتی، نارهسمی، ناههرمی

سيى: قيّزمون، ناحەز، ناشيرين، ناپەسەند

سسيلان: رموان بون، رموان بونی شاو یا همر شلممهنیهکهیتر

سیله: گایهل، گاگهل، ران، گایهلی مهر و مالات

سيلك: حەرير، ھەورىشم

سیلکس: جهخماخن بهردی ناگر گره

سيلو: سيلو، هەنبارى تايبەت بەدانەويلە

سيلى: شـهقهزلله، شـهقازلله، شـهپازلله، ليـدانيك

ەبەبەرى دەست ئەروخسارى كەسىك بدرىت

سیم آگین: زیو رهنگ، سپی، بهرهنگی زیو

سیم اندام: نهندام سپی، نهوهی جهستهی سپی بیّت

سيم: خويناو، جلك، نهو جلك و خويناوهى لهناو

بریندا کۆدمېپتهوه **سیم**: سیم، وایمر، گهیمنری کانزایی ومك سیمی کارمیا

حيم. سيم. وييدر. عديددرى دعريي ودت سيمى دارهب و تەلەفۇن

سیم: نوفره، زیو، یهکیکه لهکانزا گرانباییهکان

سيما: روخساتر، فياهه، شكل، تهرح، روالهت، دهم و چاو

سيماب آتشين: خوّر، روّژ، همتاو

سیماب گون: زیو رمنگ، بهرمنگی زیو سیماب: جیوه، کانزایهکی بزوّکه

سيمان: سيمان، جيمهنتو، توزيّک کهلهکهر مسته

سىيەن؛ سىمان، چىمەنتۇ، تۇزىكــە كەلەكەرەســتە گرنگەكانى بىناسازيە

سیمانکار: سیمانکار، ئەوەى كار بەچىمەنتۆ دەكات

سیمبر: نمندام سپی، نمندام ناسك، نمومی پیستی جمستمی ومك زیو سپی بینت

سيمهسار: پهريشان، شپرزهن سيواو، شلهژاو

سیمتن: بروانه سیمبر

سیمرغ: سیمرخ، سیمورخ، قهفنهس، بالندهیه کی نهفسانه یه کهده لین زور گهوره بوه و کیوه ی قاف

تعقساتهییه کهدهاین رور کهوره بنوه و کینوهی هاه. هیّلانهی بوه

سیمگر: زیو ساز، نهوهی موت و مووری زیبوین دروست

دمکات سیمکش: سیمکهش، وایهرمهن، شهوهی سیمی کاردبا و

تەلەھۆن بۆ مالان رادەكىشىت، كارەباجى

سیمیا: نیشان، هیما، جوانی، شادانی، تمر و تازمیی

ش: ش، پیتی شانزمیهم لهنالفابیّتی هارسی کهبهشین دهخویّندریّتهوه

ش: راناوی لکاوی نادیار بهمانای نهو، لهکوردیدا دمبنته (ی) وهك چیون دهنین پینووسهکهی، کتیبهکهی...

شائبه: عمیب، نیراد، کمم و کووری، گومان، شك، تیکهلاوی، دوردونگی

شائق: تامەزرۆكەر، بە ئارەزو، بەتاسە، كەسىنك كە تامەزۇرىي بىنىينى بىن

شائك: چقلدار، دركاوى، دركدار

شاپ: گهنج، لاو، تازه پیگهشتوو، پیاوی گهنج، جهحیّل شاپاش: شاباش، پارهیهك کهله ناو بوّنه و جهژنهکاندا به گوّرانیبیّری دهدهن یا بهسهر بووك و زاوادا بلاوی دمکهنهوه

شابرگان: بروانه شاپورگان

شابرن: بروانه شاپورگان

شـــابهار: شـابههار، نـاوی دهشـتێکه لای کـابوول پایهتــهختی نهفغانــستان کهلمســهردهمی ســوڵتان مـهحمودی غهزنـهوی شوێنی خێومت ههڵدانی لهشکر

شا پكا: شاپكا، شەپقە، جۆرە كلاويكە

شا پور: بروانه شاهپور

شاپورگان: شاپورگان، تایبهت به شاپور یهکهم باشای ساسانی. ناوی یهکیک لهکتیبهکانی مانی کهبهزمانی پالهوی ساسانی لهسهردهمی شاپووردا نوسیویهتی چونکه شاپوور گرنگی زوری بهمانی داوه و پشتیوانی لیکردوه مانی نهو کتیبهی بهناوی شاپوورهوه ناوناوه

شباپ و شوپ: شلّبه شلّبّ، دمنگی ئاو کاتیّك كمسیّك دمست یا قاجی تیّدمخات

شات: مەر، پەز، مەر ج مى ج نير

شاخ: ۱- شاخ، شاخه، لق، لقیّك كهله قهدی دار دمرویّت ۲- شاخ، شتیّکی هاوشیّومی نیّسقان کهلهسمری ههندیّ ناژهل دمرویّست۳- بهمانای پاره و بهش و بههرمیش بهکاری دمیهن

شاخ؛ پیاله، پمیمانه، پیالهی شمراب خواردنموه

شاخابه: جوّگه، چهم، رووباری بـچوك، چهم كهله رووبار جيا دميٽتهوه

شاخ اهو: كهمان، كهوان، كهواني تيرهاويشتن

شاخ بردیوار: گەردنکیْش، یاخی، سەرکیْش، لـمخوّبایی، لمخوّرازی

شاخ بشاخ: ۱- شاخ بمشاخ، حالمتی دوناژهلی شاخدار لهکاتی رووبهروو بوونهوه شاخ لهشاخی یهك گیر كسردن، شاخ لهشاخ گیر كسردن ۲- جوّراوجسوّر، رمنگاورمنگ

شاخ بن: لقى دار، شاخهى دار، دار

شاخچه: ۱- شاخی بجوك^۲- تۆمەت، بوختان، درۆ **شاخدار:** شاخدار، خاوەن شاخ، ئەو ئاژەللەي ك<mark>ەشاخ</mark>ى

ے سارہ کے حدار، حدودہ ہے، حدو دردندی بنست. هەبینت

شاخ دراوردن: شاخ دمرهیّنان، شاخ دمرکردن، و ممبمست لمسمر سوورِمانی زوّر، واق ورِمان

شاخ زدن: ۱- لق دمرکردن ۲- شاخ ومشاندن، شاخ ومشاندن، شاخ ومشاندنی ناژه نیکیتر

شاخ شانه: شاخ و شانه، نیسکی شان و شاخی مهر یا مانگا کهلهکوندا ههندی له سوالکهرهکان بهدهستیان دهگرت و لهیهکیان دهدات و سوالیان دهکرد

شساخس: ۱- بنند، بهرز، دیار، ۲- جاوکراوه، بینا، ههنبرنردراو، بهزارده، نهوه که اهناو خهنگدا دیار و ههنبزارده بیت۳- نوینه ر، و نیشانه یه که که هه هاتو بو دیاری کردنی نیومرو دهستنیشانی ده کهن شاخک: ۱- شاخی بچوك ۲- لقی بچوك، لق شاخ وبال: شاخ و بال، شاخه و لقه کانی دار شاخ و بهرگ، شاخه و گهلا، لق و گهلا، شاخ و بهرگ، هسهیه که که در راستی هسه یا داستانیک زیاد بکریت

دار**یّك ک**ه لقی زوّری همبیّت **شــاخه:** شـاخه، لـق، ئـهومی لـه هـهدی دار دمرویّـت. و ئـهومی له شتیّکیتر جیا ببیّتهوم، لق، دمسته

شاخور: ١- شاخدار، خاوهن شاخ ٢- شاخدار، بر لق،

شاخین: شاخدار، خاوهن شاخ شاد: شاد، شادان، شادمان، خوْشحال، سـمرزیندوو، رازی،

رەزامەند، بيخەم، خۆش

شاداب: شادان، تيراو، تهرش و تازه

شادان: شادان، شادمان، شاد، خوّشحالّ، بيّخهم

شادباش: شاباش، بۆ پیرۆزبایی بهکار دەبریت

شسساد بغت: بهختهومر، بهشانس، بهخت سبي، خوشبهخت

شادبهر: شادی به شن شهوهی به شی شادی و خوشی بیّت، خوشحال، به کهیف

شادخ: منال، گەنج، جەحیّل، لاو

شادخو: خۆشحال، شاد، شادان، شادمان

شادخواب: خەوخۆش، خەو شىرىن، خەوى خۆش

شادخوار؛ خوشحال، شاد، شادان، خوش

شاددل: دلشاد، خوشحال، خوش، شادان، دلخوش، بهکهیف

شادریان: بروانه شادروان

شیادروان: شادمربان، پیمرده، پهردهیه کی گهوره کهلهکونندا لهبهردهم بارهگای سولتانهکان دهیانکیشا. بهمانای فهرش و راخهری گرانباییش دیّت

شادروان: خوالیّخوّشبو، وشهی ریّـز لیّنان بوّکهسی مردوو، روّح شاد

شادروز: بهختهومر، خوشحالّ، شاد، شادان **شادرْیستن:** بهخوّشی ژیان، بهختهومر ژیان، له کهیف و خوّشیدا ژیان بهسهر بردن

شادگار: شاد، شادان، شادمان، خۆشحال، خۇش، كەيف خۆش

شادكام: شادان، كامەران، بەختەوەر، خۆشبەخت

شادگونه: پالپشت، پشتی، دۆشهك، تۆشهك، بالأپوش. بهمانای ژنی قهشمهر و قسه خوشیش دیّت

شادمان: شادمان، شادان، شاد، خوشحال، دوم بهبزه،

خۆش

شادمانه: بروانه شادمان

شادمند: بروانه شادمان

شادناك: بروانه شادمان

شادوان: بروانه شادروان

شسادورد: ۱- خرمانیهی مانگ۲- فهرش و تهختی پاشایهتی

شادیانه: شادیانه، شادمانانه، تایب مت به شادی، له شادیدا، له شادمانیدا، له شادانیدا

شادی آور: شادی هینهر، خوشی هینهر، نهوهی دهبیته هوی خوشی و شادی

شادی بخش: شادی بهخش، خوّشی بهخش، نهوهی شادی و خوّشی به مروّق دهبهخشیّت

شاديىچە: قەردويللە، تەختى خەو، بالأپۇش، بەتانى، پەتوو

شادی فزا : شادی زیادکهر، شادی هیّنمر، خوّشی هیّنـهر، ئەود*ی* شادمانی زیاد دەکات

شادی کنان: بهدهم شادی کردنهوه، بهدهم خوّشی کردنهوه، لهکاتی شادی و خوّشیدا، لهشادیدا

شادی گستر: شادی بهخش، خوّشی بهخش، نهوهی یا

ئەو شتەى دەبىتە ھۆى شادى و خۆشى

شاذ؛ شاز،کهم ویّنه، بیّ ویّنه، تاك، بیّ هاوتا **شاذان:** شادان، ناویّکه

شار: شار، شاری، بینای بهرز، تهلار، بالهخانه

شار: شار، نازناویّکه لهکوّندا بهپاشاکانی غورجستانیان دهدا

شارب: سمێل، سمبێل، موی بشت نێوی بياو

شاربن: رمشه برین، نهخوشیهکه زیاتر لهناو مهر و مالات بلاو دمبیّتهوه و دمبیّته هوی مرداربوونی زوربهیان

شارت و شورت: شات و شوت، هات و هاوار، فشه، هارٍمهارٍ،

فاومقيز

شارح: لیکدمرموه، شیکهرموه، لیکوّلهر، نهوهی کتیّب یابب متیّك لیّکبدات وه و شیی بكات موه و کهم و کووریهگانی دمستنیشان بكات

شارد: ردم کردوو، نافدرمان، چهموش، نافدرمانن سهربنجی کهر

شارده: بروانه شارد

شارژ: ۱- شارژ، بری کارمبا لمناو دمزگایهك یا پیلیّك

۲- بار، قورسایی کار، مالیات

شارژدافرا: موختار، بریکاری ومزیر

شارسان: شار، شاروْجِکه، شارستان

شارستان: شار، شارستان

شارع: دۆزەرەوەى رێگا، رێنوێنيكەر، رێ نيشاندەر

شارع: ریکا، ری، شهفام، شاری، جاده، ریکهی راست

شارق: تیش بهخش، تابان، بریقهدار، درهخشان، درموشاوه

شارلاتان: شارلاتان، فیّلباز، ریاکار، فریودمر، نهومی به

فریو و و ریاگاری خهلک فریو بدات

شارمار: شامار، حمفیا، عمفیا، ماری گموره

شاروان: بروانه شادروان

شاره: شاره، دمستاری گهوره و ناسك که پیاوانی هیندی لمدهوری سمریانی دهبهستن. نمو چارشیوهی ژنی هیندی هینسدی لمخویسهوه دهنالیّنیّست یاسهری خسوّی بیّدادهبوشیّت

شاره: جوانی، زینمت، جل و بمرگ، پمسمندی، باشی، جاکی

شارى: شار بون، نازناوى باشاكانى غورجستان

شاریدن: سهرهوخواربونهوهی ناو یاههر شلهمهنیهگیتر لهسهرهوه بو خوارهوه رژان، ناو هاتنه خوار

شاس: ۱- لاواز، لهر، لاغر، بى گۆشت، دائكۆشت، وشك، سيس ۲- بەدفەر، خراپەخواز، خراپەكار

شاست: نـهزان، ئهحمـهق، گپِـژ، ور، كـاس. هـهرومها بالندهيهكيشه حهلال گوشت

شاسع: دوور، مائی دوور. ثاواره، نـمو کمسـمی لـه شـار و ولاّتی خوّی دوور بیّت

شاسعه: بروانه شاسع

شاسی: شاسی، جوارجیجوه، قاب، ئاسن بمندی ژیّر ترومبیّل کهبهشهکانیتر نهسهر نهو جیّگیر دهکریّن

شاش: میز، میز، گمیز، پیشاو، ژمهراو

شاش بند: میزبهند، میزبهست، نهخوّشیهکه نهخوّش بههوّیهوه ناتوانیّت میز بکات

شاشدان: میزهندان، میزدان، گمیزدان. شوینیك یا

دمفریک کهمیزی تیا دهکهن

شاشدن: بروانه شاشیدن

شاش زدن: پیاهه نمیزتن، مینز کردن، مینز کردن به شتنکا

شاشو: میزکهر، میزبهخوداکهر، منالیّك کهبی ثیراده میز بهخویا بكات، دهلهمیز

شاشیدن: میز کردن بیشاو رشتن، گمیز کردن، میزاندن شاشیه: کلاو، کلایو ژیر جامانه

شاطر: ۱- نـهترس، جاوکراوه، بـهزات، بـوێر، جالاك، زيــردك، چوســـهى نـــان زيــردك، چوســـهى نـــان

شاطى: كەنار، قەراغ دەريا، بەستين

بهتمنوور موم دمدات

شـــاع: ۱- بـــلآو، ناشــكرا، ۲- هاوبــهش، هاوپــشك، حيانهكراوه، دابهش نهكمراو

شاعر: شاعير، هەنبەستوان، هەنبەست فان، ئەو كەسەى شيّعر دەھۆنيّتەوە

شاعرانه: شاعیرانه، ودك شاعیردكان، شاعیرئاسا

شاعره: شاعير، ههٽبهست وان، ژني شاعير

شاعی: ۱ - دوور، پیچهوانهی نزیک ۲ - پشك، بهشی هاوبهش هاوبهش

شَساغَل: سـەرقاڵ، ناچـاركەر بـەكار، كاريـا پيـشەيەك كەكەسنِك سەرقاڵ بكات، سەرقاڵى

شاغول: شاغول، شاهول، گلولهیه کی کانزایی ههلواسراو بهبهن یا پهت کهلهبیناسازیدا بو تاهی کردنهوه راستی و خواروی دیوار بهکاری دمبهن

شافع: شيفاعهتكمر، خوزيار، دۆعاكمر

شسسافعی: شسافیعی، یسهکیک له چسوار مهزهه بسه سهرهکیهکهی سسوونیهکان که دهگهریّتهوه بسو نه به به عمیدالله محمه مد کوری نیدریسی شافعی (۱۵۰ تا ۲۰۳) کوچی. ژماردی لایهگرانی زیاتر له ۸۰ ملیون

كهس و زياتر له ميسر و عمرهبستانن

شسافی: شیفادمر، چاککهرهوه، ساغکهرهوه، نهوهی تهندروستی دووباره بۆ کهسێك دهگهرێنێتهوه، دهرمانی سوودمهند کهنهخوّشی چارهسهر بکات

شافيدن: كموتن، هه لخليسكان، خزان، خليسكان

شاق: دژوار، سهخت، تاهمت پروکێن، کباری دژوار و سهخت

شاقول: بروانه شاغول

شاقه: بروانه شاق

شاك: شاك، بزنى نير، بزنى پير

شاك السلاح: جهكدار، داپوشراو به سيلاح

شاکار: سوخره، کاری بی کری کهسیّکی پیّ ناچار بکهن

شاکر: شوکرانهبژیر، سوپاسکمر

شاکری: بهکری گیراو، خزمهتکار، کارهکهر

شاکله: شنوه، هیافه، روالهت ۲- شنواز، رنجکه، شنوه، رنجاز ۳- نیاز، پنویستی، پنداویستی^۴- لا، تهنیشت،

رەخ، كەنار⁰- خالىگە، ھەبرغە، كەلەكە

شاكى: شكاتكەر، گلەييكەر، گازندەكەر

شاكى السلاح: بروانه شاك السلاح

شاگرد: بهردمست، شاگرد، ئهوهی لهبهردمستی یهکیتر فیری کاریا هونهریک دمبیّت. منالیّک که له خویّندنگا دمخویّنیّت

شاگردانگی: شاگردانه، نهو بره پارهی کهکریار بو ههرمبو کردنهومی زهحمهتی شاگرد وهك رمسميّك به شاگردی دوکان یا شویّنیّکی دهدات

شساگردانه: شساگردانه، تایبهت بسه شساگردهکان، بهردهستانه

شال: شال، حوّره پارچهیه کی ساده یا گوندار که له په شم یا کونک دروست ده کریّت

شالده: بروانه شالوده

شالم: كمنمه تاله، كمنمه شيّته، شيّلم

شالنگی: موو باف، پهت بادمر، ئهوهی بهن و پهت بادهدات

شالوده: بناغه، بنجينه، بن ديوار، نهخشه

شالهنگ: بارمته، گرمو، بهمانای فیّل و فریویش دیّت

شسائی: شه نتووك، جهنتوك، برنج كههنشتا له ينسته كه ی دم نه هاتينت

شالی پایه: چه لتووك جار، مهزرای برنج

شام: ۱ - سهرشهو، سهرمتای شهو، دهسبیّکی شهو، شهو کاته کاته که که که و اتازه تاریک بوبیّت ۲ - نیّواری، شهو خواردنه ی لهنیّواریّدا دهیخون

شاماخ: بروانه شاماك

شاماك: شاماكى، مەمكىملۆس، مەمكىمىنىد، سىتيان، بەريەخە، پيش بەند، ئەو پارچەى ژنان لەكاتى ھاپ شورين بەبەر خۆيانى دەبەستن

شامپانی: شامپان، شەمپانی، جۆر شەرابێکی تايبەت كەلەباشترین جۆری ترێ دروستی دەكەن

شامپو: شامېۆ، سەرشۆر، پێكهاتەيەكى كيمياييـە كـە بـۆ

شوّردن و پاك كردنمودى سمر بهكار دمبريّت شـــامپيون: بالـموان، فاردمـان، بـراودى كيّبركــيّ،

بەرگرىكەر، شەركەر

شامخ: بمرز، بمرزایی، بلندی

شامخه: بمرزایی، بلندی، بمرزی

شامگاه: ئێوارێ، دەمەوئێوارێ، سەرەتا*ي شەو*

شامل: لـهخوگر، شمـول، شـتێك كههـهمو يـا هـهموان بگريتهوه

شامه: بۆنكردن، ھەستى بۆنكردن

شامه: دمسمال، رووسهری، چارشیّو

شامی: لهخها*نگی* شام، تایبهت بـه شـام. هـهرومها جـۆره

خواردنيكيشه

شامیانه: سیهوانه، کهپر، سایهوان، سهیوان

شان: راناوی کۆ، ئەوان

شان: شان، شكو

شان: شان، كەندوو، ھێلانەي ھەنگ، كەنوو

شانتاژ: فێڵ، تەلەكە، فريـو، رياكارى، ھەر۪م*ش*ـە كـردن لەكەسێك بۆ دركاندنى نهێنيەك

شاندن: شانه کردن، داهینان، شانه کردنی هژه سهر

شانزه: شانزه، شانزده، ژومارهی ۱۶

شانس: شانس، بهخت، ناوچاو، نێوچاو، هات

شانك؛ جيكه لدان، جيقه لدانه، جيكلدانه

شانکر: ناگره، جوّره نهخوّشیهکه لهجووت بونهوه دروست دمییّت

شانه : شان، شه، شانه، ئامرازیّکه دارین یا پلاستیك بـۆ داهیّنان*ی* هرژ

شانهبین: فالبین، فالکر، فالکریک که لمرووی نیسقانی شانی ممر فال دهگریتهوه

شانهسر: شانهبهسهر، پهپو سليّمانکه، پهپوسليّمانی، پهپوسليّمانی

شانهگر؛ شانمساز، نهو کمسهی شانه دروست دمکات

شانیدن: بروانه شاندن

شاوغر: شەيپوور

شَّاه: شـه، شـا، پاشـا، سـونّتان، فـمرمانرٍهوا، تاجـدار،

كمسيك كمبمسمر ولأتيك باشايمتي بكات

شاها نجم: همتاو، خور، روز، شاى ئەستىرمكان

شاها نجیر: شاههنجیر، باشترین جوری همنجیر

شاهانه: شایانه، وهك شاكان، پاشایانه

شساهباز: شاباز، جۆرەبازىكى راوكىەرى سىپى رەنگى گەورەيە

شاهبال: شابال، شاپمر، گەورترین پمر له پمرهکانی بانی مریشك

ددانهداری ههیه

شساەبندر: شابەندەر، سەرۆكى لەنگەرگە، سەرۆكى

بازر**گ**انان

شاھبو؛ شابۆن، عەمبەر، عەنبەر

شاهپر: بروانه شاهبال

شاەپرك: پەپولە، پوپەك، پەروانە

شاه پسند: شاپمسهند، جوّمر گوانیّکه بـمرمنگی *سپی* و سوور و زمرد و ومنهوشهیی

شاهپور: شاپوور، شاهپوور، کوری شا، شازاده

شاهتوت: شاتوو، داریکه پر شاخ و بمرگ، بمرزاییهکهی

تا ۱۵ مهتر دهگات. میوهکهی رمش رمنگه و هاوشنوهی تووی سپیه

ئەستوور كەلەسەقفى ماڭدا بەكار دەروات شـافد: شـايەت، شـاھد، كەسـ<u>ن</u>ك كـە كـار يـا رووداوێكـى

بهچاوی خوّی بینیبیّت و شایهتی بدات

شاهدارو: شا دمرمان، شادموا، باشترین جوّری دمرمان .

شامداماد: زاوا، تازه زاوا، گەنجىنك كەتازە ژنى ھىنابىت شاھدانج: بروانە شامدانە

شاهدانه: شا دانه، گیایهکه یهکساله هاوشیوهی گهزنه

کهبهرزیهکهی تا ^۲ مهتر دهگات

شاهدباز: گانــهر، ئــهوهی لهگـهن کــور یــا ژنـی گــهنج و

جوان رادمبوێرێت

شاهد پرست: دەزگىران پەرەست، خۆشەويست پەرەست، دلىمر يەرەست

شاهدخت: شاکح، شاکیژ، کچی شا، کچی شازاده

شاهدوش: جوان، دەلال، بەدل، شۆخ، شەنگ

شاهراه: شارِێ، شارِێگه، جاده يا شههامي سـمرهکهي کـه

شوينى هاتوجوى خەلك بيت

شاهزاده: شازاده، كور يا كيرى شا، نهومى له شا بوبيت

شاەزنگ: ئەنگوستە چاو، تارىك، شەوى تارىك

شاەزىرە: زىرە، زىرەى رۆمى

شاهسوار: شاسوار، سوارگاری جالاك و شارهزا له نهسب

سواري

شاهسون: شادوشت، شاپهرمست، لایهنگری شا

شاهش: شایانه، شاهانه، شاناسا، وهك شا

شساهفنر: شافهنهر، گهورهترین ئیسیرینگ لهناو كمرمستهكاني گواستنموه

شاهق: بهرز، بلند، بهرزی لهکیو و بینا و همرچی

شاهقه: بروانه شاهق

شساهکار: شاکار، کاری گهوره و بهرچاو، کاریک كههونهرى تيا نيشان درابيت

شاه کاسه: شاکاسه، کاسمی گموره

شاهگان: شایانه، شاهانه، تایبهت بهشا

شساهمات: شامات، دمستهواژهیهکه لهیاری شهترمنج

به کار دهبریت نهو کاتهی شا مات دهبیت

شاهماهی: شاماسی، جره ماسیهکهی بچوکی دهریایی

شاهنامه: شانامه، شاهنامه، کتیبیکی گهوره که بهسهرهات و داستانی باشاکانی ئیرانی تیا نوسراومتهوه

شاهنامه خوان: شانامه خوين، ئهودى شانامه بهدهنگ دەخوينىتەوە

شساهندن: خوباراستن، باريزكار بونن باريزكارى، خۆبەدوور گرتن لەخراپە

شاههنشاه: شای شاکان، شهههنشا، پاشای گهوره

شاهنشين: شانشين، شويني دانيشتني شا لهژووريكدا

شاهوار: شایانه، شیاو بۆشا، همر شتیکی گرانبایی

كەشپاوى شا بيت شاهوش: بروانه شامفش

شاهول: شاهوّل، شاغوّل

شاهى: شايى، پاشايەتى، پاشايەتى كردن، لەسەر تەختى

پاشایهتی دانیشتن، شاهاتی

شاهى: شايى، بهنابا، يهك لهسهر بيستى ريال

شاهى: تەرەتىزە، تەرەتىزك

شاهیدن: باشایهتی کردن، سه لتهنهت، باشایهتی

شاهين: شاهين، يەكيكە لەبالندە راوكەرەكان ھاوشيومى

هەڵو، شەھێن، شاھێن

شاهین: شاهین، زوانهی شایهن، داری دریدی شایهن

کهتای شایهنی بی قایم دهکری

شایان: شایان، شیاو، ژیهاتی، ههلگر، ژههژی

شاید: لهوانهیه، نهگهری ههیه، دمکریت، بهنهگهری

شايستن: شياوبون، ژێ هاتن، پێڮهوتن، شان ههلگرتن، شایان بون

شايع: بلاّو، برژ، ئاشكرا، هەوالێِك كەلەناو خەلْكدا بلاّو

شايعه: شايمعه، ههوالينك كهبلاو بوبيتهوه

شایگان: شیاو، شایان، ههلگر، ژێ هاتی، ههر شتێکی

باش و پهسهند و گرانبایی

سنتهوه

شایورد: خرمان، خرمانهی مانگ

شاییدن: بروانه شایستن

شامت: شووم، نابيروز، ناموباردك، بهدبهختى،

نەگەبەتى

شأن: شان، كار، حال، بابهتى گرنگ و گهوره. شان شكۆ،

مەزنى، گەورەپى

شب: شهو، لمناوبون تا هملاتني خور كههموا تاريكه،

شباب: گەنج بون، جوان بون، لاوى، جەحيىنى، ھەرەتى

شـــباب: لاومكان، گەنجــهكان، تــازم بيكمشــتوان،

جهحيلهكان

شبابير: شەيبوور، شەيبوورەكان

شباروز: شەوانە رۆژ، شەوانە رۆژى

شباشب: شموانه، لمشمودا، لمكاتى شمودا، بمشموا

شبالنگ: نيچير، راو، ناژهٽيك كەراوى دەكەن

شيان: شەوەكان، شەوان

شُبِان: شقان، شوان، پاسهوانی مهر و مالات لهدهردوه

شبان: لاومكان، جهحيّلهكان، گهنجهكان

شب انبوی: بروانه شب بو

شب اندر روز: شهو روز، شهوانه روزی ۲۴ کاترمیره

شبانروز: شموانه رۆژ، شموانه رۆژى

شبانگاه: شهوانه، لهشهودا، لهكاتي شهودا، بهشهودا

شبانگاه؛ شوول، شموگا، شویّنی ممر نمشمودا

شبانه: شموانه، تايبمت بمشمو

شبانه: شەوان، شقان

شبانهروز: شهوانه روز، بیست و چوار ساعهته، شهوانه رۆژى

شبباويز: شهوبهره، بالندهيهكه لهكاتي شهودا بهچنگالهکانی خوّی به لقی دارهکان خوّی ههلدهواسیّت و بانگ لیّدهدات

شباهت: لێڬڿون، هاوشێوميي، وهك يهكي، ڤهك يهكي

شباهنگ: ۱- بولبول، ۲- کاروان کوژه، نهستیرهی

بەيانى

شباهنگام: شهوانه، لهكاتي شهودا

شب باره: ١- شمو پهرمست، شمو خوشموست٢- قمحبه، داوێن پيس، ژنی خراپهکار

شب بسازه: شهو پهرهي، كوندهبهبو، كونهبهبوو، شەمشەمەكوپرە

شب برات: شهوی بهرات، شهوی پانزهیهمی مانگی

شمعبان

شب بو: شهوبوّ، گوليچكه ومنهوشهيي لهدواي روّژناوا بون بۆنى خۆش دەدات

شب پره: شهو پهره، كونهبهبوو، شهمشهمهكويره

شب پوش: شمو پوش، ئمو جل و بمرگهی لمکاتی شمودا

لەبەرى دەگەن

شب یوی: شموگمر، نمومی بهشهودا دمروات

شبت: دالان، سهرسهرا، دالاني بجوك

شب تاب: شموتابان، همر شتيّك لمشمودا بدرموشيّتموه، شهوجرا

شب تاز: شەوخون، پەلامارى شەو

شبچراغ: شهوچرا، گهوههرهی درهخشان، گهوههریّك كەلەشەودا وەك چرا بدرەوشيّتەوە

شب چره: شهوچهره، ئهو ئاجيل و ميوه و شيرينيهى لهشهودا دهیخون. بهمانای لهومرینی مهر و مالات لهشهويشدا دينت

شب چك: شهوى بهرات، شهوى بانزهيهم لهمانگى شهعبان

شبح: مۆتەكە، جەستە، لەش، رەشايەك كەلەدوورەوە بەرچاو بكەويىت

شب خسب: بروانه شب خواب

شب خواب: شموخمو، نمودى لمشمودا بخموينت. بمماناي شوین خهو و جیگهیش دیت

شبخوان: بولبول

شب خوش: شهوباش، شهوخوّش، وشهیهکه کهنهشهو بهتايبهت لهكاتي مال ئاوايي كردن دميليّن

شبخون: بروانه شبيخون

شبغيز؛ شەونوێژ، ئەوەى ئەشەودا ئەخەو ھەلدەستىت

بۆ نوێژ کردن و پارانەوە، شەو زيندوو

شسبدر: شهومر، شهبدمر، شهودمر، جوره گیایهکی تايبەتە بۆ خواردنى ئاژەلەكان

شبدیز: شهو رهنگ، شهو ئاسا، بهرهنگی شهو، رهش، تاريك

شبر: وهجهب، هولانج، بست، لمسمرى پمنجه گموره تا سەرى پەنجە بچوك

شبر: مارديي، كابين

شَبِر: بهخشش، بهخشین، ههواڵ، باشی، چاکی

شبراق: ۱- توندی، توندی همر شتیک ۲- شره، جل و بهرگی دراو و کون، دراوی

شبرنگ: ردش، شهوه ردنگ، بهرمنگی شهو، تاریك

شسبرو: شهوگهر، ئهوهی لهشهودا بهرینگادا دمروات، ئەوەى بەشەودا سەفەر بكات

شب زنددهدار: شهو زیندوو، شهوهی شهو تابهیانی

نهخهویّت بو پارانهوه و پهرمستین

شبست: فيزون، ناحهز، دزيو، ناشيرين لههمرچي، كريت

شَّتاب

شبور؛ شەيپوور، بۆق، كەرەنا

شبه: وهك، وهك يهكى، ليْكجو، هاوشيّوه، هاوتا

شب هنگام: شموانه، لمشمودا، لمكاتى شمودا

شبهه: گومان، شك، دوردونگى، دودنى، گمان ئەكارنك يا

باسنك كمبهدلنيايي نهتوانريت برياري لمسهر بدريت

بسیت سبدندیی عدو دریت بریاری نصور بدریت شبی: جل و بهرگی شهو، نهوهی لهشهودا لهبهری

دەكەن

شب یازه: شهمهشهمهکویره، کوندهبهبو، کونهبهبوو

شبیخون: شهووخون، هێرش و پهلاماری شهو، ههڵمهت

بردنى لهناكاو لهشهودا بؤ سهر سوپاى دوژمن

شبينه : شموانه، شمفينه، تايبمت بمشمو، و خواردنيْك

كەلەشەو مابيتەوە

شبيه: هاوشيّوه، ليّكچو، وهك يهك، هاوتا، وهك، ويّنهى

شپاشاپ: شلبه شلب، دهنگی بهرکهوتنی بهردهوامی

شتيْك بەشتىْكىت

شپش: نمسپێ، همسپێ، دمعبایهکی ورد که پێی کورت

و شاخی همیمه و لمناو جل و بمرگ و فتری مروّف

دروست دمبينت

شیشاپ: بروانه شباشاب

شَيْشَيْ: بروانه شياشاپ

شيشك: بروانه شيشه

شپشه: ئەسپى، ھەسپى، ئەسپىيى دەغل و دان

شبها: فیکه، فیقه، دمنگیک کهبه خستنه ناودهمی

دوپهنجه دروست دمبينت

شیلت: بروانه شپل

شْبِليدن: فيكه ليدان، فيقه ليدان، فيكهكيشان

شپیل: بروانه شبل

نهخواردبيت

شييليدن: گوشين، زهخت ليكردن، بال بيومنان

شت: بلاو بوونهوه، پرژ و بلاو بوونهوه، بلاوی، پرژی

-337 -324 ... 3 -334 324 ... 3 -33. 324 ...

شستا: برسی، ئےووی نانی بھیانی یا نیہومرؤی

شتاء زستان، ومرزی سهرما، زسان

شتاب: خیرایی، بهله کردن، چالاکی و خیرایی، بهله

كردن و خيرايي لهكاريك، لهز

شبستان: حمرهم سمرا، جيّگهي شمو، خموگه، شويّن

خەو

شبستان

شبشت: بروانه شبست

شبع: تێربون، تێری

شبعان: تير، درى برسى

شبيغاره: شهوين، شهفين، شوينى مانهوهى ناژهل

لەدەشت و دەر

شُبق: جنس، شاوهت، تاممزروّیی بوّ جووت بون

شب قسدر: شهوی قهدر، شهویک لهمانگی رهمهزان

کمشهوی پارانهوه و پمرمستینه

شبك: تهشى، نەتەرە، ئامرازى ساكارى بەن بادان

شبکار: شمو کار، نمومی بمشمودا کاردمکات، شمفکار

شبكور: شهوكوير، نهوهى بهشهودا هيج نابينيت

شبكوك: هدژار، دهرويش، نهدار، هدژاريك كه شهوان

د درواته سهر بهرزایی و داوای یارمهتی لهخه لك دهكات

شبکه: تۆر، رمشکه، همر شتیکی کون کون

شبگاه: شهوانه، لهشهودا

شبگاه: شهوگه، شهفین، شول، شوینی مانهوهی مهر و

مالأت لمشمودا

شبگرد: شەوگەر، جەسجەس، پاشەوان، ئەوەى بەشەودا

دەگەريت

شبگز: ساس، كنه، شهوگهز، دمعبایه كه لهشهودا

بەمرۆۋەوە دەدات

شبگون؛ رمش، تاریك، شهو رمنگ، بهرمنگی شهو

شبگير: كازيوه، كازيوه، ئەلەند، بەرەبەيان

شبل: بێچوه شێر، بێچوه شێر كهبتوانێت راو بكات

شب مانده: شهوماوه، بهرماوه، پاشماوهی شهو، نهوهی

لەشەوى رابردوو بۆ بەيانى دەمينىتەوە

شب نامه: شهونامه، ههر نوسـراوێك كمشـهوانه و

بهنهيّني لهناو خهنكدا بلأوى بكهنهوه

شب نشینی: شمد نشینی، شهو نشینی، میوانی جون

لهشهودا، دانیشتنی شهوانه و قسه و باس کردن

شبنم: شەوئم، خوناڤ، تەرپەك كەشەوان لەسەر گەلأى

گیاکان پاشتی تر دروست دمیی، شهفنم، ناونگ

شتابان: بهپهله، خيرا، نهوهي بهپهله بهريگادا بروات، بنت، بوغزاوی، رق لهدل، ترسهنوّك بروانه لهز

> شـــتاب زده: عــهجوول، بهپهله، شـپرزه، نــهوهی زوری يەلەبىت

شـــتابكار: بهلهكــهر، ئــهوهى بــهخيرايى و بهلهپــهل كارمكاني ئهنجام بدات

شتابگر: بروانه شتابکار

شتاب گرفتن: بهله کردن، بهلهبهل کردن، خیرایی

لهكارووبار

شتابیدن: بروانه شتافتن

شتات: بلاوبوونهوه، بلاوی، پرژ و بلاوی

شتافتن: بهله كردن، بروانه لهزى، خيرايى كردن، بهپهله کرایک نهنجام دان، پهله کردن لهروّشتندا

شتاگ: لق، شاخه، بهل

شتام: جنيوفروش، دهم پيس، زمان شر، زمان شهر، دژوێن فروٚش

شتر: برین، بچراندن، فرتاندن، لهت کردن

شتر: براوی، پچراوی، ههنگهرانهوهی پیّلوی چاو، کهم و

شتر: وشتر، حوشتر، نازه ليّكه گهوره و حه لاّل گوشت و کاویزکهر و که مل و دهست وپنی دریزی همیه

بتوانيت بهيهك جار ههليگريت

شتربان: وشتربان، حوشتربان، وشترمفان، باسهوانی وشتر شتربچه: بێچوه وشتر، بهچکه حوشتر

شترچران: وشتر لهومرین، نهو کهسهی کاری لهومراندنی

وشتر. نهو جوارديواريهي وشتري تيا رادهگرن

شترخو: وشتر خوو، نهوهی خووی وهك شوتر بينت،

وشتر دل، رق لهدل وهك وشتر

شاردار: وشاردار، ئەوەى شاوتىرى ھامېيت، خوشاردار، وشتروان، حوشترفان

شترقربانی: وشتر فوربانی کردن، فوربانی کردنی وشتر له رۆژى جەژنى قوربان

شــترك: ١- بينچوه وشتر، بهچكه حوشتر٢- شـهپوّل، ههلبهز و دابهزی وشتر

شترکین: کینـدار، قـین دار، بـوغزاوی وهك وشـتر، دلّ <mark>پــر</mark>

شترگاو؛ زمرافه

شتر گربه: وشتر پشیله، مهبهست لهدوش شتی ناریک و نەگونجاو

شـــترمرغ: وشــترمر، وشــترمل، حوشــتر مـل، مــهنيكى گەورەيە كەملېكى درېژ و سەرېكى بچوكى ھەيە و پېي دريد و كلكى كورت و بائى بحوك بهلام ناتوانيت هەلفریت که زیاتر لهساراکانی نافریقا دمست دهکهویت شترنج: شهترهنج، یاریهکه فکری کهبه سی و دو موره یانی شانزهی رهش و شانزهی سپی دهگریت

شتروار: وشترناساحوشتر ناسا

شتروان: وشتردار، حوشتردار

شتکار: بروانه شدکار

شتم: دژوێن دان، جنێودان، جوێن دان

شتوی: زستانی، زسانی، تایبهت بهزستان

شته: ١- ترێ، هەنگوور ٢- باشماوه، ميوه يا خۆراكێك

كەشەوى بەسەرا تىپەرىبىت

شتى: بلاومكان، پرژ و بلاومكان

شتیت: پرژ و بلاو، بلاو،

شج: سەرشكاندن، شكاندنى سەرى كەسنىك

شجاج؛ سمر شكاندن، سمر شكاندنى يهكتر

شجاج؛ برینی سهر، کیّم و برینی سهر

شجار: شەر كردن، نەيارى، دوزمنايەتى، ھەلنەكردن

شجاع: دلير، بوير، نازا، جاونهترس، رمشيد، زاتدار،

ىەحەرگ شــجاعت: بـويرى، دليـرى، زاتــدارى، چاونەترســى،

بهجهرگی

477

وشك بكات

شجانیدن: سارد کردن، سهرد کردن، فینك کردن

شجر: دار، درهخت

شجره: داريك، درهختيك

شجعاء دلێران، بوێران، چاونەترسان، ئازاكان

شجعان: بروانه شجعاء

شجعه: بروانه شجعاء

شجلیز: سهرمای سارد، وشکه سهرما

شجم: هيلاكي، فيرۆيي، لەناوجوون

شجن: خهم، خهفهت، کهسهر، پهژاره، مهینهتی، دمرد.

بهمانای شاخه و لقی لهیهك ئالۆزاویش دیّت

شــجون: خــهمبار بــون، خــهم خــواردن، خــهموّکی، خمفهتباری

شجه: شکانی سهر، برینی سهر

شجیج: سهرشکاو، نهوهی سهری شکابیت

شجیدن: سارد بون، سهرما خواردن، سهرما بردن

شجیع: بویّر، دلیّر، زاتدار، ئازا، چاونهترس

شجيعه: بروانه شجيع

شع: بهخیل بون، چاوچنۆکی، تهماحکاری، رژدی، بهرچاوتهنگی

شح: بهرچاو تهنگ، بهخیل، رژد، تهماحکار

شحاح: بهخیل، چاوچنۆك، رژد، تەماحكار

شحم: چەورى، بەز، دووك

شحمه: پلێك جمورى، پلێك بمز

شحنه: پۆليس، دارۆغا، باسەوانى ناوشار

شحیح: بهخیل، رمزیل، بهرچاوتهنگ، رژد، تهماحکار

شحيم: ههنهو، گوشتن، پر گوشت

شخ: پەل، لق، شاخە، لقى دار

شخ؛ لووتکهی کێو، بهرزایی سهرکێو، زهوی ناڕێۣك و

بەرز

شخ: قریّر، چلك، جلكی جل و بمرگ و جمسته شخال: رووشان، بریندار كردن بمسووكی

شخالیدن: رووشانن، روشاندن، بریندار کردن بهسووکی

شخاييدن: بروانه شخاليدن

شخسار: بمرده لآن، زموی پر بمرد و ناریّك

شخش: کۆنه، دراو، شر، شره، جل و بمرگی کۆن و دراو شخش: کموتن، رووخان، همانخزان، خلیسکان، خزان،

هەڭخليسكان

شخشخه: شهخشهخه، دهنگی بهریهك كهوتنی سیلاح

شخشیدن: خزان، خلیسکان، هه لخلیسکان، هه لخزان

شخص: مروّف، ئيسنان، تاكم، كهس، جهستهى مروّف، بهيهن، لهش

شخصیت: کهسایهتی، کهسیهتی، سرشتی ههر کهسیک،

خوو و خددهیی تایبهتی کهسیّك شخکاسه: تدرزه، ژاله

شخ کمسان: به هیز، زوردار، پرهیّر، و ههرومها

تیرهاویّرْیّك کهکهمانیّکی سهخت و بههیّری لهدمستا بیّت

شخلیدن: بروانه شخولیدن

شخم: شیّف، شیّف، جووت کردن، کیّلان، زموی کیّلان و ئاماده کردنی بر کشتوکال

شخودن: روشانن، بریندار کردن، روشاندن

شسخوس: ۱- بمرزبونسموه، دمرکسموتن، هسملهاتنی ئمسستیره ۲- جساو کردنسموه، جساو کردنسموه و نمتروکاندنی بیلاهکان

شخول: بانگ، ناله، هاوار، قیره، فیکه، فیقه

شخوليدن: بانگ كردن، نالأندنن فيكه كيْشان، في<u>قه</u> ليّدان

شخیدن: خزان، هه لخلیسکان، خلیسکان و کهوتنه خوار لهشویّنیّك

شخیص: زل، زەبەلاح، چوارشانە، گەورە، مەزن، بـەرێز، سەروەر

شخيصه: بروانه شخيص

شخيليدن: بروانه شخوليدن

شد: 1 - بههیّز کردن، شهته کدان، قایم کردن 1 - ههلاتن، راکردن، غار کردن، پهلاماردان 2 - ههلهاتن، دمرکهوتن، ههلهاتنی روّژ

شداد: شهداد، کورِی عاد، پاشای عهرمبستانی سعودی که دهنیّن بهههشتی عاد تایبهته بهو

شدت: توندی، تمنگ و چهلهمهیی، دژواری، سهختی، نالهباری

شدكار: شيفكراو، جووتكراو، كيندراو، زموى كيندراو

تێپەرين، رەوان بون

شدو: کهم، تۆز، کهم و تۆز له شتێکي زۆر

شدهبند: بهیامنیّر، ههوالنیّر، رووداونوس، میّـرُوو نوس، دیروّك نوس

شدیار: بروانه شدکار

شدید: توند، بههیز، سهخت، رمق، بلند، بمرز

شدیده: بروانه شدید

شسو: شهر، خراپ بیون، خرابیه کردن، خرابی، پیچهوانهی خیر

شــر: شــەر، بەدفـەر، خرابــەكار، خرابەويــست، كــردار پيس، ناپاك

شراء کرین، کرین و فروش

شسراب: خواردهمانی، هاهر شاهمهنیه که بو خواردنهوه ببیّت، شهراب، مهی، باده، عاردق، شهومی پیاو سهرخوّش بکات

شراب: شەرابخۆر، ئەودى زۆر شەراب دەخواتەوە

شرا بخانه: شهرابخانه، مهیخانه، مهیکهده

شرا بخوار: شەرابخۆر، عارق خۆر، مەيخۆر

شرابدار: ساقی، مەيگ<u>ىر</u>

شـــرابرْده: مــهی زدده، نــهوهی لهبهرخواردنــهوهی زوّر شهراب یا عارم**ق**ی لهبهر**چاو ک**هوتبیّت

شرابساز: شمرابساز، شموهی شمراب دروست دمکات و همانیدمگریت

شرابی: ساقی، شمراب فروّش، ئموهی شمراب دهفروّشیّت شرار: پریسکه، بلیّسه، ئموههی لمثاگر لمهموادا بمرز دهبیّتموه

شرارت: خراپه کردن، خراب بون، خراپی، شهړ، ناپاکی، پیسی، بهدهمړی

شراره: پریسکه، شهراره، جمرهقه

شراست: بـهدخوویی، خراپـهخوازی، گـرژی، تونـدی دژایهتی و کیشه

شراشر: نمفهس، ههناسه، جهسته، ههمو نهندام، نازای نهندام

شراع: چارۆكە، چارۆكەي كەشتى

شراعی: وشتری مل دریژ

شرافت: ۱- بهشهردف بون، شهرافهت ۲- بهریز بون، گهوره بون، بهریزی، ریزداری، شهریفی

شــرافتمند: شــمريف، گــموره، بــمريّز، خــاومن شــمرف، نهجيب

شرافتمندانه: بمریزانه، شمریفانه، دك شمریفمكان شراك: ۱- همیتان، پمتی پیلاو ۲- گیایی وشكی باران لیّدراو

> شراهت: چاوبرسی بون، تهماحکاری بۆخواردن .

شراین: خوینبهرهکان، نهو دهمارانهی خوین نه دنهوه بو نهندامهکانی جهسته دهبهن

شرب: خواردنەوە، خواردەمەنى، ئەوەى بىۆ خواردنـەوە . -

شربت: شمربمت، نموهنده له خواردهمهنی کمبهیهك جار بخوریّتموه. بهمانای گوشراوه یا ناو که شمکریان تیا تواندبیّتموه

شربه: تا، تین، توندی گهرما، تینویهتی

شرپ: شلّب، شـرپ، شـلّپه، دەنگێك كەلەكـەوتنى شـتێك بۆناو ناو بەرگوێ دەكەوێت

شرتی: شرشینت، ژنینك که کاره کانی بی نه زم و نارینك ئهنجام بدات

شرج: کوّکردنهوه، ناماده کردنی شتیّك، تیّکهلّ کردنی شهراب و ناو

شسرج: ۱- جـوّر، شـێوه۲- دمسـته، ګـروپ۳- ئـاومړێ، ناومروّ شەرم آور

شرفانگ: بروانه شرفاك

شرفه: ههيوان، بالكون، بالكونه

شرفه: بروانه شرفاك

شرفیاب: شهردف پنیبراو، لهسهر شهردی، سهباردت

به که سیّك ده نین که گه شتبینته خزمه ت که سیّکی گهوره شسرق: ۱ - روّژه مانت، خوّره مانت، ها درّی خور ۲ -

رۆژھەلات، شوينى سەرھەلدانى خۆر، رۆژھەلات^٣- بەو ولاتانسەيش دەوترينت كەلسە بەشسى رۆژھسەلاتى گسۆى

زەويدا جێگيرن

شرق شناس: رۆژھەلات ناس، خۆرھەلات ناس، كەسىك

کسه شسارهزا بیّست لسهباروودوّخ و زمسان و داب و نمریتهکانی نمتمومکانی روّژههلات

شرك: ۱. كفر، كوفر، هاوبهشى، شهريك ۲- باوم بهفره خواوهندى، شهريك رهوا بينين بۆ خوا ۳- بهش،

پار، بەھرە، پشك

شـرك: داو، تەللە، داوى راوچى. و ھەرچى كـە بـۆ راو

كردنى بالندمكان بهكارى دمبهن

شركاء شمريكهكان، هاوبهشهكان، هاوپشكهكان

شرکت: ۱ - بهشداری کردن، هاوبهشی کردن، هاوپشکی،

هاودمست بـون، پـميمان دان بهيـمكتر بـۆ ئـمنجام دانـي

کاری^{ّك ۲} - شەراكەت، ھا*وبەشى، ش*ەرىك بون

شرم: شهرم، فهدى، فهيت، حهيا، نابروو، حالهتيكي

نگەتىف كەلەكاتى قسە كردن يا ئەنجامدانى كارنىك بە

مروّق دمست دهدات و تیایدا سور دمبیّتهوه. بهمانای

ناموس و بهمانای نهندامی نیرینه و میینهیش دیت

وەك چۆن دەڭنى شەرمى ژن، شەرمى پياو

شرم: كوتران، ترەكان، ھەلازرانى نەرمەي لووت

شرم آلود: شهرمن، شهرمین، شهرمیّون، شهرمهزار،

خەجالەت بار، فەدى كار، شەرمسار، شەرمۆك

شرمجا: بروانه شرمگاه

شهرم آور: شمرم هێنمر، نموه ببێته هوٚی دروست بونی

شەرم

شسوح: ١-كردنسهوه، ئساوهلا كسردن، بسلاو كسردن٢-

دەرخستن، ئاشكرا كردن، ليْكدانەوە، شى كردنەوە، راڤە

كردن، باس كردن، شروّقه كردن، شي كردنهوه و

لێکدانهوهی بابهتێك تا يهکيټر تێی بگات

شرح دادن: شي كردنهوه، ليُكدانهوه، شروَّفُه كردن، راقه

کردن، با*س* کردن

شرحه: پل، پله گۆشت، تیکه

شرخ: ۱- بن، بنج، بناوان ۲- همرمتی لاوی، سمرمتای

همر کاریّك^۳- هاوشیّوه، هاوتا، لیّکچو

شرر: شەرارە، پريسكە، پزيسك، جەرمقە

شررپار؛ ئاگربار، ئەوەى پزيسكى ئاگرى لى بباريّت

شرزه: تووره، رهاوی، هین گرتوو، توند، بههیّر

شىرس: خراپەخوازى، خىراپ ويىستن، شـەڕ فرۆشــتن، بەدفەرى

. **شرشر:** شۆرشۆر، دمنگی تافگه، دمنگی هاتنه خوارموهی

ئاو له شوێنێك

شرط: شهرت، مهرج، پێويست كردن، گرێو بهستن،

پهیمان بهستن، مهرج دانان

شرط: بەڭن، مەرج، شەرت، پەيمان، ھەرار

شرط: ۱- نیسان، هیما ۲- دهسبیک، سهرتای ههر

شتێك- ئـاومڕێ، ئـاومڕۅٚ ٣- ريـسو۱، سـووك، ناكـەس ۴-

گەورە، سەروەر، بەريز

شرطه: شەرت، پەيمان، ھەر شت<u>ٽ</u>ك كەبە*ش*تێكى تـرەوە

پەيومندى بدەن

شرع: شمرع، دين و مهزههب، شيّوازي ناييني كه خوا

بروانه بهندهکانی دیاری کردوه

شرعیت: ۱ ـ شمریعهت، سونهت، رئ و رمسم ۲ ـ عادت،

خوو ۳- وهك، هاوشيّوه، هاوتا

شسرف: شمهرمف، گمهورمبون، بسمریّز بـون، ریّـزداری،

پايەبەرزى

شرف: همیوان، بالکونه، ئموهی له بینایهك هاتبیّته

پیش و بو خوارموه بروانیت

شرفاء شمرفیهکان، بمشمرمفهگان، پایمبمرزان

شرفاك: دمنگی پێ، خشپهی پێ، همردمنگێکی هێواش

شریره: بروانه شریر

شريطه: پهيمان، شهرت، مهرج

شریعت: شمریعمت، ریّسا، یاسا، یاسا نایینهکان، سونمت، شیّواز، ممزهمب، نایین، دین، نمو ریّ و رمسمهی کم خوا بوّ بمندمکانی خوّی داناوه

شریعه: ناوخوری، شوینی ناو خواردنهوه

شسریف: شهریف، خاوهن شهرهف، بهرینز، ریسزدار، پایهبهرز، هیّژا

شريفه: بروانه شريف

شریك: هاوبهش، شمریك، هاوپشك، بهشدار، هاودهست،

هاوكار، هاوبههره

شریکه: بروانه شریك

شست: شمست، ژوماره ۴۰

شست: پمنجه گموردی دمست یا پیّ، دوّشاو مـرّه، پهنجـه نیّرینه

> شست: فولاب، فولابی ماسیگرتن، داو، تهلّه، داهٔ شستگانی: بنچینه، بنهما، بناغه، بونیاد

> > شستگر: تيرهاوێژ، كهوانگر، كهماندار

شستن: شوّرین، شوّردن، شوّستن، شتیّ: بـه ئـاو پـاك كردنهوه، پارچه یا دمڤر یا هـهر شتیّك كـه پـیس بیّت بـمئاو پاك كردنهوه

شستن: دانیشتن، نیشتن

شسع: پهیتان، پهتی پیلاو ۲- ماڵ، سامان، دارایی کهم۳-لا،کهنار، همراغی شوینیک یا زموی

شش: شهش، لهدوای پیننج وپیش حهوت، ژومارهی ^۶ شـــش: ســی، جگـهری ســپی، یــهکیّك لــه ثهندامــه سهرهکیهکان لهجهستهی مروّق و ناژهل

شش بانو: شهش خوشك، مهبهست له مانگ و پێنج ههسارهکه، شهش خاتوون

شش پر: شهش پهر، گورزی ناسنین که شهش لای ههبنت شرم داشتن: شمرم کردن، پی عمیب بون، بمحمیا بون، شمرماهی

شـــرم زد: شەرمــسار، رووزەرد، شــەرمەزار، شــەمۆك،

شەرمێون، شەرمن

شرمسسار: شەرمىسار، شىەرمەزار، شىەرميۆن، شىەرمن،

شەرمىن

شرمگاه: شهرمگا، شهرمگه، ناوگهنی ژن

شرمگن: بروانه شرمسار

شرمگین: بروانه شرمسار

شرمناك: بروانه شرمسار

شرمنده: بروانه شرمسار

شرمین: بروانه شرمسار

شرنگ: ژههر، سهم، زههر، ههر شتیکی تال

شرود: رهم کردن، ترسان و ههلاتن، غارکردن

شرود: رەمكردو، ھەلاتوو، راكردوو

شىسرور: شىمر، بەدفىمر، شىمر فىرۆش، خراپىمكار، خرايەخواز

شروط: شەرتەكان، مەرجەكان

شــروع ؛ د*مس*ـپێکردن، دم*سـپێ*ك، ســهرمتا، ســهرمتای هــهر شــتــــک

شروق: ھەلھاتن، ھەلھاتنى خۆر

شرو ور: هملیت و پلیت، هوریات، هسهی پوچ و بی مانا شره: تهماحکار بون، رژدی بردن، تامهزروّیی زوّر بوّ شتیك، تهماح، رژدی

شره: زۆرخۆر، چاوبرسى، چاوچنۆك، تەماحكار

شریان: سوورهدهمار، خویّنبهر، شهو دهمارانهی خویّن

له دلّهوه بوّ نمندامهکانی دیکهی لهش دهبن م

شریب: ۱- ناو،ههر شلهمهنیهکه که شیاوی خواردنـهوه بیّت، ناوی خورادنهوه ۲- هاوبهش لهناو، شهریکی ئـاو، هاو پهرداخ، هاوپیاله

شريح: ومك، شيّوه، هاوشيّوه، هاوتا، وكي، ويّنه

شریحه: بارچهی گوشت، بلی گوشت

شريدن: رژاندن، رشتن، رژانن، رژاندنی بمردهوام شاو لمسمرهوه بو خوارهوه

شش پستان: مهمك شۆر، ژنى پير، ژنيك كهمهمكى شل و شۆر بيّت، پيريژن

شش پستان: دهنه سهگ، میچکه سهگ، سهگی می شش جهت: شهش لا، ((جهب و راست و سهر و ژیـّر و پیش و دوا))

شش خاتون: بروانه شش بانو

شش خان: شمش خان، شمش گۆشم، شمش تاق

شش دانگ: شمش دانگ، تمواوی شـتێك، هـمموی شـتێك بـێ كمم و كوری

شیشدر: شهشدر، دهستهواژهیهکه لهتاونه دا بهکار دهبریّت که تیایدا خانهی شهشدر لهبهرامبهر دهگیریّت، وهك چوّن دهنّین شهشدهری لیّ گرتم

شش روزن: دنیا، جیهان، نهم دنیایه که کوتایی دیّت شش سری: زیّر، نائتو، زیّری تهواو عهیار

شش سو: بروانه شش جهت

ششصد: شهشسهد، ژوماره شهشسهد (۴۰۰)

شش طاق: شهش تاق، شهش گۆشه، جۆره خێوهتێکه شش عروس: بروانه شش بانو

شش گوشه : شمش گوشه، شـمش لا، شـمش سـوچ، ئـمودی شمش لا یا شمش گوشهی همبیّت

شش لو: شمش لؤ، یمکیّکه له ومرهّمکانی یاری ومرهق ششلول: شمش لول، شمشخوّر، دممانـچهیمکه که شـمش هیشمك دمخوات

ششلیك: كهباب، گۆشتى مانگا يا مەر كە لە سيخى دەدەن و لەسەر ئاگر دەيېرژينن

شش و بش: شمش و پینج، له یاری تاولهدا نهوهیه که زاریک به ژوماره شمش و نهویتریان به ژومماره بینجدا بیتهود که ددلین شمش و پینجی بو هات

شش و پنج: بروانه شش و بش

شصت: شهست، ژوماره شهست

شط: رووبار، روود، چهم، چهم یا رووبار که برژیته ناو

دمريا

شطاح: روودار، بيّش مرم، بيّ حميا، بيّ شمرم

شطارت: ۱ ـ شوخی، نهترسی، چاو هایمی، زاتداری ۲ ـ شوخی، گالله، زیرهکی، نهترسان

شطر: بهش، لهت، نيوه، بهشيّك له شتيّك، نيوهى شتيّك شطرنج: شهترهنج، ياريهكه

شطط: تنبهرین، له ناست دمرجونن، زیدمروّیی کردن، ستهم، زونم

شطن: گوریس، جهبل، تهناف، گوریسی دریْژ

شعائر: نیشان، هیّما، و همرکام له ریّ و رمسمهکانی حمج و داب و نمریته ممزهمبیهکان

شعار: ۱- ژیر کراس، جل و بهرگی ژیرهوه ۲- دروشم، شوعار، بانگی تایبهت و نیشانهی دهستهیهك لهخه لك کهیه کتری بی دهناسنه وه

شعاع: نوور، رووناهی، تیشك، تیرۆژ، رووناكی همتاو، تیشكی خۆر، هیلنیكی كهدهمهو ههلاتنی خور بهرچاو دهكهویت، بازنه

شعب: قەبىلە، عەشىرە، جەند ھۆز و عەشىرەيەك كە ھۆز يا عەشىرەيەكى گەورەيان بىنكھىنابىنت

شعب: دۆڭ، دمرِه، دمربهند، رێگه لهكێو، رێگاى ناو

شعباءِ ناوشان پان، ژنٽك كەنێوان دوشانى پان بێت، زل، پان

شعبان: شهعبان، مانکی ههشتهم لهمانگهکانی سالی کۆچی مانگی لهنیوان رهجهب و ردمهزان

شعبده: فيّل، تەردمستى، كەلەك

شعبه: لق، شاخه، پهل، شاخهی دار، لقی دار، جوّگهی ناو کهلهروووبار یا چهمیّکی گهوره جیابوبیّتهوه شسعر: شیّعر، ههنبهست، هیوّزان، هیوّنراوه، وتهی نهزمدار، نهوه وتهی کیّش و قافیهی ههبیّت

شعر: موو، قرْ، قرْمسەر، پرچ، موى مروّڤ يا ئارْەلْ

شعراء شاعيهكان، ههلبهستفانان

شعراء قژ پر، ژنێك كه موى سەرى پر و درێژ بێت، قـژ درێژ

شعراء ۱- میش، میشوله، شهو میشانهی بهجهستهی چوارپیکانهوه دهنیشنهوه ۲- همرهبالغی، زوری خهلک

۳- دارستان، زموی پـــردار^۴- بـــهلأن بـــهلای دژوار و سمخت

شعرانی: پرچ دریْژ، قژن، سمرقژن، قژ دریْژ

شعرباف: هموریشم چن، موو چن، نموی پارچه نممو یا هموریشم دمچنیّت

شعشع: دریز، تابان، ناسك، بلاو، پرژ، سیبهری بلاو

شعشعان: بروانه شعشع

شعشعه: ۱- درموشانهوه، درمخشانهوه، تابان ۲- تێػهڵ کردنی شیر یاشهراب لهگهڵ ئاو

شعف: شهیدا بون، شادمانی کردن، خوّشحالی، عهشق، ئهوین، ئهوینداری، عاشق بون

شعله: بنیّسه، کلّبه، زمانهی ناگر و نهومی ناگری بیّ خوّش دهکهن

شعلهور: بنیسه دار، شاگری زمانهدار، شتیک کهناگری تیبهربووبیت، ناگراوی، ناگردار، به بنیسه

شعواء بلاو، پرژ، لئ جيا، پرژ و بلاو

شعوده: بروانه شعبده

شعور: شعور، همست، تنگهشتن، همست کردن، پئ

زانین، زانین، زانین و ومرگرتن

شعير: جۆ، دەنكى جۆ

شعیره: هیّما، نیشانه، همرکام له ریّ و رمسمهکانی حمج شخ: شاخی دارن پهل، لق، شاخی ناژهلّ

شفا: تیردان، ئەوەى تیرى تیا ھەلدەگرن

شیفاد: شوغاد، نیاوی براکیهی روّسیهم پالیهوانی نمفسانمیی نیّران کهلمسهر ریّگای روّسیهم چالیّکی هملکهند و روّستهم لمو جاله کموت و مرد و شوغادیش خوّی بههوّی تیرمکهی روّستهمهوه گیانی لمدمستدا

شفار: دوور خستنهوه، دمر کردنن تاراندن، تۆراندن، دمرکردن و دمربه شار و ولائمکه کونی خوی

شغار: ژن به ژن، جۆره ماره برینیّك بولهسهردهمی نمزانی عمرهبدا كه پیاویّك كچ یا خوشكهكهی خوّی به پیاویّك دهدا بهو مهرجهی نهویش خوشك یا كچهكهی

خوی بهم بدات کهلهسهردهمی ئیسلامدا شهم گاره حهرام کرا

شفال: چهقهل، تویری، تویری، ناژهنیکه گوشتخور هاوشیوهی سهگ کمبانگیکی تایبهتی همیه، لهناو رمزدا کون لهزهوی بو خوی دروست دهکات و لههاویندا تری دهخوات. مریشکیش راو دهکات

شفال: سمرهال، کار زۆر، ئەوەى بمردەوام سەرى ھاللە شــفب: فیتنگیــری، گیرمشـیوینی، ئـاژاومگیری، ئـاژاوم، فیتنه، همرا

شغبناك: بمناژاوه، فیتنهگیّن، گیرمشیّویّن، تهشقه له چی شغر: ۱- لنگ هه لرپین، بهرز كردنه وهی هه دو پیّی كهسینك ۲- پی هه لرپینی سهگ بیق مییز كردن ۳- دوور خستنه وه، تاراندن، دمركردنی كهسینك لهشارینك شغربغر: بلاو، پرژ و بلاو

شــــفز: گەردنكێــشى، ئاژاوەنانـــەوە، فيتنــــەگێڕى، گێرەشێۅێنى

شُغَفَ: شمیدا بون، عاشق بون، ئمویندار بون، دلّدان، بمتمواوی دلّدان و عاشق بون

شغل: كار، پيشه، ئيش

شفم: تەماحكار، چاوچنۆك، رژد

شف: ۱- جل، جل و بهرگ، جلی ناسك، پهردهی ناسك ۲- زوری، فراوانی، زیادی ۳- کهم و کوری، ئیراد، کهمی شفاع شمفادان، تهندروستی، باش بونهوه، چاك بونهوه، ساغی، سلامهتی. بهمانای دهوا و دهرمانیش دیت شسفا بخش: شفادهر، شهو کهسه یا پزیشکهی نهخوش لهرزگار دهکات

شفاخانه: شیفاخانه، خمستهخانه، بیمارستان، شویّنی شیفادان

شفادارو: دژه ژههرن دهرمان، دهوای شیفادهر شفاعت: شیفاعهت، پارانهوه، داوا کردن، داوا کردنی بهخشین یا هاوکاری ومرگرتن لهکهسیّك بو کهسیّکیتر شفاعتگر: داواکهر، شیفاعهتکهر، شهو کهسهی بسوّ یهکیتر دهپاریّتهوه

شفاف: روون، ناسك، همر شـتێك لمپـشتيهوه شـتهكانيــرّ دمركهوێت

شفاه: ليّو، ليّوهكان

شفت: ئەستوور، زل، نارىك، ناتراش، كلوفت

شفتان: دوليّو، دولج

شُفتَه: شفته، دوّغاو له ناههك و خوّل كهلهبناغه ريّـرْی بينايهك بهكار دەبريّت

شفر: کهنار، همراغ، کهنارهی چاو کهمژوّلهگان لهسهری دمرویّت. کهنار یا لیّواری همر شتیّك

شفره: شفره، کیردی گهوره و پان

<u>شَفَشْف؛</u> لق، چِلّ، لقى دار كـەخوار و چـەماوە بێـت.

رهگ، ریشهی دار

شفع: جووت، دوانه، جووته

شُفعه: دراوسێيەتى، ھاوسێيەتى، ماقى دراوسێ

شفعه: ۱ - شێتین سمرشێتی، ناتهواوی ۲ - چاو، چهق شفق: خوّمرتاو، خوّرناوا، دوایین تیشکی همتاو، سـووری

ئاسۆ لەكاتى ئاوابونى ھەتاو

شفق: ۱ - جاکه، باشی، میهرهبانی ۲ - تـرس، بـێ زاتی، تؤقان ۳ - پهست، فیرو، پهست لههمر شتیك ۴ - ناوجه، بهشیك له شوینیک

شفقت: دنسۆزى، دن بۆ سووتان، دن نمرمى، بەزەيى

شَفْك: بنّ هونمر، نمزان، گَنْرْ، ورِ، حوّل، جنّف، ئمحممق شَفْل: نینوّك، نینوّكی وشتر، نینوّكی فیل

شفنین: هومری، یاکهریم، بالداریکه لهتیرهی کوتره باریکه

تاھەينى

شفوق: دلسۆز، دلنەرم، جاكەكار، جاكەخواز

شفوی: شمفهوی، شمغایی، تایبهت بهدهم، شهوهی بهدهم بهتریّت

شفه: ليّو، همردووٽو، دولج

شفهی: بروانه شفوی

شَفْير: قەراغ، كەنار، قەراغى پيٽوى چاو كە مژۆلەكانى ئەسەر دەوريت

شسفیع: شیفاعهتکهر، تکاکار، ناومنی، بهرمفان، ناوبژیکهر، نیّومنجیکهر

شفیف: ناسك، روون، همرشتیّك ناسك كـه نــهو دیـوی خوّی لیّوه دیاربیّت

شفیف: کزمبا، بای سارد، سهرمای زور، وشکه سهرما

شفیق: دلسّۆز، بهرمقان، چاكهخواز، چاكهكار، میهرمبان شق: قهانستن، لـهت كـردن، درانـدن، بـرژ و بـلاو كـردن،

شەق و شرگردن

شق: ۱ - هم نشت، که نشت، دراوی، شوینی دراوی، نیوه لههمر شتیک ۲ - به ربه یان، کازیوه، نه له ند

شق: نیوهی جهسته، نیوهی لهش، نیوه، نیمه، لهت، نیوهی بهرابهر و یهکسان لهشتیّك

شقاء بهدبهخت بون، چاکهساری، چارمرهش بون، سهختی، بهلا، تهنگ و چهلامه

شقاق: دژایهتی کردن، نهیاری، نهگونجان، ههننهکردن، دوژمنایهتی، دوژمنی

شقاوت: ۱ - بهدبه ختی، خاکه سارین چار مرهش بون، ههژاری، داماوی، لیّقه ومان ۲ - دلّره قی، دلّ بهردی

شقايق: گولاله، گولاله سووره، گۆراله، جۆره گولتيكه

شقراء سوور و سپی، ژنی سوور و سپی

شقراق: داركوت، داركونكەرە

شـقرت؛ سـوور و سـپى، رەنگى سـوور و سـپى <u>تێكـﻪلأ</u>و، زەردى سوورباو

شقشقه: بانگ کردنی وشتر، بانگ کردنی بالنده

شقه: لمت، نيوه، نيوهى شتيك، همرشتيك كملمدريزيدا

قەلشا بىنت و لەت كرابىنت

شیقه : دووری، مهوداری دوور، سهفهری دوور، گهشتی دوور

> **شقى:** بەدبەخت، چارەرەش، خاكەسار، قوربەسەر **شقىق:** نيوە، نيوە شت<u>ن</u>ك، لەت

شقیقه: شههیقه، همراغ ناوچاو، نازاری نیوهی سهر، ژانهسمر

شُك: شك، گومان، دوودنّی، دوردونگی، بهپێجهوانهی دننيايی، دروست بونی گمان و دوردونگی لهکارێکدا شكاونه: تونيّل زەن، چاڵ ھەلْكەن

شكاويدن: هەلكەنىدن، ھەلكەنىن، ھەلكۆلىن، چال كردنى زەوى و ليدانى تونيل

شكایت: گلهیی، شكات، گازنده، سكالاً، داد، هانا بردن

شکایت گستر: سکالاکهر، نهودی لای ههمو گلهیی و گازندهدهکات، به گلهیی، گازندهکمر

شكر: شهكر، قهن، قهند، شهكهر، شيرينيهكه

كەلەچەوەندەر يا قامىشى شەكر وەردەگىرىت

شـــکر: شــوکر، شــوکرانهبژێری، ســوپاس کــردن،

دمسخوشانه کردن، بژیری، پاپایی، سپاس

شکراب: شهکراو، ناو و شهکمر، ناو کهشهکریان تیا تواندبینهوه

شكرافشان: زمان شيرين، قسه خوّش، زمان پاراو

شکران: شوکرانه، شوکر، سوپاس کردنن شوکرانهبژیّری شکراندا: تیّک ان به شهکهر، شیرین، ههر شیتیک کهشهکری تیّیکهن

شکرانه: شوکرانه، سوپاس کردن، پاپایی، دهسخوشی کردن، شوکرانمبریری

شکربار: شیرین، زوّر شیرین

شکر پاره: شمکرناسا، شمکرهقهند، شم*وهی* وهك شمکمر شیرین بیّت

شکر پا: شەل، پى خوار، گير

شكرچين: شەكرخۆر، قەن خۆر، ئەوەى شەكر دەخوات

شکرخا: بروانه شکرچین

شکرخند: بزه، بزهی شیرین، بزهی سهرایو

شكرخواب: خەو خۆش، خەوشىرىن

شکرخوار: شهکرخور، ئهوهی شهکر دهخوات

شکردن: ۱- پاو کردن، شکار کردن، نیّچیر کردن،۲-شکاندن، بهزاندن، زال بون بهسهر دوژمن و شکهست دانی

شکرریز: ۱- زمان شیرین، قسه خوّش، ۲- لیّـوی دمزگیران، ۳- قسهی خوّش، وتـهی پـاراو، وتـهی شیرین ۴- و نهومی نوقل و شیرینی لهشهکر دروست دمکات شك: ۱- هەنشان، ترەكان، ترەنجان، قەنشتى بردنى بچوك وكەم لەننىسقان ۲- مەرگەموش، جۆرە ژەھرىكى

شكار: شكار، راو، نێچير، نهچير، هـمر ئاژهڵێك كەبــەتير ڵێى بـدەن يا راوى بـكەن

شکاراهکن: راوچی، نیّجیرهٔان، نیّجیروان، شهومی شاژملّ یاههر شتیّك راو دمكات

شکارچى : راوچى، راوكەر، نێچيرڤان، نێچيروان، ئـەو كەسەى راو دەكات

شکارستان: شکارگه، راوگه، شوینی راو کردن، جی راو

شکارگاه: بروانه شکارستان

شكارگر: راوجي، نيْچيرڤان

شكاريدان: راو كردن، نيّچير كردن

شکاشك: خشبه، خشبه خشب، دهنگی بی له کاتی روشتندا

شكاف: كەننن، دەرز، قەنشت، كەنشت، تىرەك، قنىش، تنيش

شكافائيدن: قەلشىن، كەلشىن، تلىنش تىكردن، ھەلش

پی بردن، درهزدان

شكافتن: فەلشاندن، كەلشاندن، درزبيندان، درزتينكردن، ترمكدان، ترمكاندن، لەت كردن، دراندن

شکافهزن: شهنهر، شهنیار، نهوهی سازدهژهنیّت، سازژهن

شسکافیدن: قه نش بسردن، که نش بسردن، درزدان، درز تیّکردن، که نیّن دروست بون، تنش بردن

شکاك: بــهگومان، دوودلّ، دوردونـگ، ئــهومى لههــهمو شتيّك بـهگومانـه

شکاك: شكاك، هۆزيكى گەورەي كوردە

شكاكين: گومان كەران، دوودلان، ئەوانەى گومان دەكەن،

به گومانان

شکال: پێبهند، پێ بهست، شهو گوریسهی دهس و پێی

چوارپێي پێ دەبەستنەوە

شكاندن: شكاندن، ورد كردن، لمت كردن، ورد و پرژ

كردن

شكانك: جيكلدانه، جيقلدانه، جيقلدانهي مريشك

شکرشکن: ۱- شهکرخوّر، نهوهی شهکر دهخوات ۲- هسه خوّش، زمان شیرین، وته پاراو

شكرفيدن: خزان، خليسكان، هەٽخليسكان، رەتـەڵ بـردن و بەسەرا كەوتنى ئەسپ يا ئێستر

شكرك: شەكەرە، شەكەر ئاسا، ھەر شت<u>ى</u>كى وەك شەكەر.

ئەوەي وەكە شەكر شيرين بينت

شکرگر: شیرینی پهز، نهودی شیرینی دروست دهکات

شکرگزار؛ شوکرانهبژیّر، سوپاسکهر

شكرگفتار: شيرين قسه، زمان شيرين، قسه خوش

شکرلب: ۱ ـ ليّو شيرين، هسه خوّش، زمان شيرين ۲ ـ

لێوبراو، سەلێو، كەل، سەلچ

شکره: راوچی، همر بالندهیمکی راوچی ودك هملاّ و شاهین

شکرین: شیرین، شهکردار، نهوهی وهك شهکر شیرین بینت

شکست: شکان، شکمست، تێکشکان، ورد بون، لـمت بـون، ورد و پردبوون

شکست خوردن: شکان، تیّکشکان، بـ مزان، بـ مزیّنران، شکمست خواردن، کوّلْدان، تی ٚشکان

شكست دادن: تى شكاندن، بەزاندن، شكەست دان، كۆل

پێدان، تێك شكاندن، پێ دۆړاندن، زاڵ بون بەسەر

شکستن: شکاندن، لهت کردن، ورد کردن، ورد و پرد کردن، تیکشکاندن، بهزاندن، کوّل پیّدان، پیّ دوّراندن

شکست و مکست: شکاو و مکاو، ورد و پرد، لهت لهت،

شکسته بسال: بال شیکاو، بال شیکیاگ، نهوهی بالی شکابیّت. و مهبهست لهکهسی ناتهوان و داماو و ههژار شکستهبند: جمراح، نهشتمرگهر، شکهسته بهند، نهوهی

. شكاوى ئێسك دەبەستێتەوە و جاك دەكاتەوە

شكسته حال: بمريّشان حالّ، شيّواو، شلّهژاو، داماو،

بهدبهخت، دمست کورت

شكباگ

شكسته خاطر: دل شكاو، دل ئيشاو، پمريشان، خمموك، خممار

شكسته دل: دل شكاو، دل رمنجاو، خهمبار، خهموّك

شكسته زبان: زمان شكاو، لآله پهته، ئهوهى زمانى لهكاتى قسه كردندا دهگيريت

شكــسته نفــسى: لــهخۆبووردويى. خۆبەكــهم زانــين، گەورەيى، له خۆ بوورين

شکشك: خشبه، خشبه خشب، دهنگی بی له کاتی روشتندا

شكفتن: شكوفيان، شكوفانهوه، ئاوهلأبوون، چروكردن، چرودان، فهبوون، بشكفتن، پشكيان، دهم كردنهوه، پشكووتن

شكفه: بروانه شكوهه

شكفيدن: بروانه شكفتن

شکك: تەمبوور، تەنبوور، بـەماناى دەنگى پێيش دێت لەكاتى رۆشتندا

شکل: شکل، شیّوه، روخسار، هیاهه، دهم و چاو، روالمت، روو، هاوشیّوه، وهك، روخساری كهسیّك یا شتیّك، تـهرز، جهشن

شکلاءِ سوور و سپی، سپی سوورباو، ژنێك کهلهچاویدا سووری ههبێت

شکلات: شوکولات، چکلیّت، چۆرە شیرینیەکە بـه شـەکر و شیر و کاکاو دروستی دەکەن

شکل پذیر: شنوه ومرگر، نهوهی به شنوه یه کیر دمربیت شکلگ: نهدا، نه توار، نهدا و نه توار که به لنو و دهم و جاو و برو دمرده هننن

شکله: هاش، هاشی شووتی یا گرکه

شکم: سک، زك، كۆمـهنى گـهده و ريخوّنـهكان وسـى كهلهناو سكدايه، ورك، ورگ، هوورگ، لهمه، نؤجك

سکم بند: کهمهربهند، بشتین، نهو بشتینهی بو شکرتن له گهوره بونی زك دهیبهستن

شکمبه: گهیه، گههك، گهتگ، ناشك، خوّرگه، ناشكنّ گیانهومری گیاخوّر

شکم پایسان: خزوّکهگان، خشوّکهگان، شهو شاژهلّ و دمعبایانهی لهسمر سکی خوّیان بهرِنگادا دمرِوّن

شكم پرست: چاوبرسى، زسك پەرصىت، سك پەرەست، ئەوەى بەردەوام حەزى لەخواردنە

شکم پرور: بروانه شکم پرست

شکم چار پهلو کردن: زور خواردن، زورخوری، زورخوری تا نهو رادهی سك گهوره و وهك جوارگوشهی نيبيت

شکم خوار: زورخوّر، تێرنهخوّر، سك برسى، زك برسى شکم دار: بروانه شکم خوار

شكم درد: ژانـه سك، سك ئێشه، ئازارى سك كهبههـمر هۆكارێك لهگهده يالهناو ريخۆلهكان دروست دهبێت

شکم ران: زۆرخۆر، تيرنهخۆر، چاوبرسى

شكم روش: سكجون، ئيسحالى، ئيسهالى، زكه شۆرە، تەقه فيرە، نەخۆشيەكە كە پيساييەكانى ناوسك يەك ئەدواى يەك و بەشيومى شلەمەنى ئەسك دينەدەر

شكم روه: بروانه شكم روش

شکم گنده: ورك زل، سك زل، ورگن، نهوهى سكى گهوره و ئاوسا بينت، تيرنهخور، زورخور

شکمو: بروانه شکم پرست

شکم وار: ژدم، شهمیّك، بره خواردنی دیاری کراوی ژممیّك

شکن: پنج، چین، هرژ، ژاکیاو، لوّج، چرج، دمق شکاو شکنجه: نمشکمنجه، نازار، چیّوجهله، نمشکهله، ماوش، جمزرموه، نازاردانی تاوانبار به کمسمرتمکانی نازاردان یابههمر شیّومیهک بوّ دان پیانان بمتاوانهکهی

شكنجيدن: نقوجك گرتن، نقورجك گرتن، چرنوق لئ گرتن

شکنه: ناز، عیشوه، نازداری

شكوب: دمستار، دمسمال، نهو پارچه پهروّيهى پياوان لهسهرى دهبهستن

شكوخ: خليسكان، خزان، هه لخليسكان، رهته ل بردن، بهسمراكموتن

شكوخيدن: سمرسم دان، ساتمه كردن، بمسمر موه جوون، باهمنتمقيان، خزان، رمتمن بردن، بمسمرا كموتن

شكور: شوكرانهبريّر، ئهوهى زوّر شوكر دمكات،

سوپاسكەر

شکور: پاداشدمر، یهکیّك لهناوهكانی خوایه، بهخشهر بوّ باداشتی كاری جاكه

شكفوتن: بروانه شكوفيدن

شكوفه: شكوفه، چروّ، گوْپيته، خونچه، گوْراله، بشكوژ، ههلاڤيتن

شیکوفیدن: ۱- گهشانهوه، پیشکوتن، شیکوفیانهوه، شیکوفیانهوه، شیکوفانهوه، هیهلافیتن، دل رابوون، دم کردنیهه، پیشکیانهوه، ناوه لا بیون، کرانهوه ۲- شکهست دان، بهزاندن، تیش کاندنی لهشکر و دوژمن

شکوه: ۱ - گلهیی، سکالاً، گازنده، ۲ - نهخوّشی، ناساغی

شكوه: جهلال، فهر، مهزنى، پايهبهرزى، سهربلندى، شكوّ

شكوه: ترس، تۆقان، زات نەمان

شكوممند: بمريّز، سمنگين، پايمبمرز، بمشكوّ، خاوهن شكة

شكوهه: شكوّ، جواني، جهلال

شـــكوهيدن: خۆبەگــهورە زانىـين، خۆبــهزل زانىـين،

پایەبەرزى بون

شكوهيدن: ترسان، تۆقان، تۆقين، زراوچون، زات نەمان شكوى: گلەيى كردن، گازندە كردن، بۆلە كردن، گلەيى، گازندە، سكالأ

شكهيدن: نيگعران بون، پەريىشان بون، بى قىمراربون، ئۆقرە لى بران

شكيب: خۆراگرى، ئارامى، ھيمنى، لەسەرخۆيى، تاھەت، بى گلەيى

شكيبا: خوراگر، شارام، هيسدى، هايمن، لمسامرخو، بمتاقمت، بمسمير

شكيبيدن: خۆراگرتن، ئارام بون، بەرگە گرتن، ھێمن بون، لەسەرخۆبون، لەسەرخۆيى

شكيفت: سهبر، نارامى، تاقەت، ھيمنى، لەسەرخۆيى

شكيفتن: بروانه شكيبيدن

شکیل: ۱- که فی خویناوی که نه دهوری نوزی نهسپ کوده بیته وه ۲- جوان، ده لال، ناسك

شکیل: مهکر، کهنک، فریو، ریا، درق

شگا: تیردان، ئەو شتەى تىرى تیا ھەلدەگرن

شگال: بروانه شغال

شگال: خەلووز، رەژى

شگال: جاڵ، كەلشت، چاڵى قوول لەزەوى

شكاليو: برژاو، برژياگ، نان يا گۆشتێك لمسمر ئاگر

بيبرژێن

شگرد: شێوه، چۆنيەتى كاركردن، شێواز، رێگه، رێباز

شــــگرف: ســهير، ســهمهره، بــێ وێنــه، بــێ هاوتــا،

سمرسوورهێنمر **شــگفت:** سمرســوورمان، واق ورمــان، ســوّزمت، نائاشــنا،

پرپرس

شگفتن: بروانه شکفتن

شگفتیدن: سمرسوورمان، واق و ورمان، پرسیار لا

در**وست** بون

شگن: بروانه شگون

شگون: فالی باش، پیروزی، موبارهکی

شل: نمرم، سست، شلممهنی. بهکهسی لاواز و تهمه لیش

دەليّن

شل: رم، رمی کورت

شل: ران، رانى مروّق يا ناژهل

شل: شمل، گۆج، ئەوەى دەستى لەكار كەوتبيت

شلافه: بيّ حميا، ژني بيّ شمرم،

شلاق: قامچى، شەلاخ، شەلاق

شلال: شەلال، تا**فگە،** ئاوھەڭديّر، شويّنى رژانـەخوارى ئاوى روبار ئەشويّنيّكى بەرز

شك: شلّب، شلّبه، دەنگى كەوتنى شتيّك بۆناو ئاو

شلپوی: خشپه، خشپهی پێ، دهنگی پێ لهکاتی روٚشتندا شسلتاق: گێــچهڵ، شسهڵتاخ، هــمراوهوریا، ئاژواوهگــمر،

تەشخەلە، تەشقەلە

شلتوك: چەنتووك، پويش برنج، ئەو برنجەى ھيشتا لە توپكەنەكەى دەريان نەھينابيت

ت. شلتوك كسارى: چهلتوك كارى، ناشتنى برنج، چاندنى

برنج

شــلته : سمرســملوێنك، ســملوێنك، پــمين، ئــمو شــوێنمى پـمين و پيسايى ممر و مالاتى لى دهرێژن

شلخته: شلمپهتی، نهو ژنهی کارهکانی ناریک و بی

نەزمە، ريپاڵ، لێنەھاتوو، شپرزە

شُلغم: شَيْلُم، شهلهم، شهلهميّ، تيّتوو

شْلف: قەحبە، گاندەر، لەش فرۆش، ژنى خراپەكار

شُلفینه: بروانه شلفیه

شلفیه: هوز، کوس، کوز، ناوگه لی ژن، شهرمی ژن ۲-

قەحبەر، گاندەر، ژنى خراپەكار، لەش فرۆش

شىلق: ١- بەرقامىچى دان، قامىچى ئىندان ٢- بەدرىنىژى قەنستىنى شتىك

شلك: بروانه زالو

شَلل: شەلەل، لەكاركەوتنى دەست، گۆج بون

شلميز: بروانه شنبليله

شلنگا: هه آبه و دابه ز، جوری ریکه روشت به همنگاوی دریژ و به رز، لوق نان، ههنگاو هه لگرتن

شدوار: شمروان، شمانوار، پانتون، جل و بمرگیک که

لەپشتەوە تا ھولاپەى پى دادمپۆشىنت

شُلوغ: شلوّق، همرمبالغ، كملّهكم كردن، دمنگ و دوور،

هوسه و ههرمبالغ

شلوك: بروانه زالو

شُله: هوز، وز، ناوگهنی ژن، شمرمی ژن

شَّله: تۆلە، تۆلە سەندنەوە، دادخوازى، كوشتنى بكوژ

شلیدن: شـهل بـون، وەك شـهلهكان بـمریّگادا رۆشـتن، گیری، نجمین

شليل: هوخ، خوخ، شهليل، ههشتالو

شم: ۱ ـ رِهم كردن، ههلاتن، راكردن ٢ ـ فريـو، كهلهك،

ن

شم: نینۆك، ناخون، نینۆكی دمست و پیّ شم: بۆن كردن، بۆن، بۆكردن، بۆ، بیّن

شما: ئيّوه، راناوي دووهم كهسى كۆ. بـۆ ريّـز دانـان لـه

جیاتی تۆ بەكار دەبرێت

شماتت: ۱- شادی کردن، دهربرینی شادی بو خهم و

ئىازارى كەسىيك ^۲-سىەركۆنە كىردن، لۆمىە كىردن،

شماخ: شاماكي، مهمكه لوس، ستيان، مهمك بهند

شماخ: ۱- بەرز، زۆر بەرز ^۲ سەرفراز، سەرفىراز، سەر بلنـد، لـەخۆپازى، ئـەوەى لـە روى لـەخۆبايى بونـەوە شانازى بەخۆى بكات

شمار: ژوماره، شماره، نمره، درهجه، ناست و راده

شماردن: ژوماردن، شوماردن، بژاردن

شمارش: بروانه شمردن

شمـــاس: وشــهیه کی ســریانیه بــهمانای خزمــهتکار، خزمهتکاری بهرمسگا

شماطه: دمنگدار، دمندمر، ساعهتی دمنگدار

شماع: مـوّم سـاز، موّمـژی، ئـهو کهسـهی مـوّم دروسـت دهکات، موّمی ورد و بچوك

شمال: شمال، باکوور، لای چمپ، دژی راست. و دمستی جمپی کمسیک کمروو له رؤژههلات ومستاوه

شماله: موّم، شهمع

شمام: بۆنكەر، ئەوەى زۆر بۆن دەكات، بينكەر

شمامه: ۱- شهمامه، كالهك، گندۆره، جۆره كالكێكه ۲-ههر شتێكى بۆنخۆش كەلەدەستى بگرن و بۆنى پێوه

شمانيسدن: پمريشان كردن، شلمژاندن، شيواندن،

ترساندن، تۆقاندن

شمایل: خوو، عادمتهکان، سرشتهکان

بكەن، بۆنخۆش ٣- مۆمدان، جى چرا

شمپسانزه: شهمپانزه، مهیمونی مرزق ناسا، نهو مهیمونهی زور لهمروق دهکات. مهیمونیکی بی کلک کههاوشیوهی مروقه زیاتر له دارستانهکانی نافریقا دمست دهکهویت

شمد: مهلافه، پارچهیهکی ناسك كهلههاویندا لهكاتی خهو بهخوّیان دهدهن

شمــر: ئەسـتیز، ئـاوگر، گـۆل، حـەوزن ئیـستەخر، ھـەر شويّنيْك كە ئاو وەستا بيّت

شمردن: ژوماردن، ژمارتن، بـژاردنن شوماردن، حسيّب

کردن، ههژمار کردن، هژمار کرن

شمرش: بروانه شمردن

شمریدن: بروانه شمردن

شمس: ھەتاو، خۆر، رۆژ

شمش: قالبي زير، زيرخشتي، زيري قالب

شمیشه: شمیشهن کهرمسیته یه کی داریسنی چیوار لا هاوشیّوه ی راسیته به دریّری یه ک یا دومیه تر که له بیناسازیدا بو ته راز کردنی خشت به کار ده روات

شمشیر: شمشیّر، شیّر، شووشکه، شوور، شیر، نـامرازیّکی شهرِ که تیغیّکی دریّرُ و دهمهکهی برِهرِ و کوشهندهیه

شمشیربازی: شمشیربازی، شیر بازی، یاریهکی ومرزشیه که لهنیوان دوکهس له گورمپانیکی ۲ له ۱۲ یا ۲ له ۳۴ نهنجام دمدریت

شمـشیر ژ**دن :** شـیر وحشاندن، شمـشیّر وحشـاندن، شــمرِه شمشیّر

شمــشیرساز: شمـشیّر سـاز، شـیّر سـاز، ئــهوهی شمـشیّر دروست دهکات

شمشیر کشیدن: شمشیر دمرهننان، شمشیر دمرکیشان، دمرهننانی شمشیر لهکالان

شمشیرگر: بروانه شمشیر ساز

شمع: مۆم، شەم، مێو، دەرمێو

شمفنسد: بوگهن، گهنیو، بون ناخوش، ههر شتیکی بون بدات بوگهن و گهنیو به الیمت ژنیک که جهستهی بون بدات شمقمق: ۱- دریژ، بلند، کیشراو ۲- شاد، شادان، شادمان شمل: ۱- بایی باکوور،۲- کهم، توز، نمه باران، کهمیک له خهاک یاباران یا ههرچی

شملال: تیژپی، بلهز، خیرا، وشتری خیرا و تیژپی

شملق: بەدھەر، خراپە خواز، ژنى خراپ

شمله: شال، دمستار، عابا، چارشیوه، شهو چارشیوهی

ژنان لەخۆيانى دەپێچن

شمليد: بروانه شنبليله

شمن: شەمن، شمن، راھيبى بودايى، بت پەرمست

شمند: بروانه شمن

شمندر؛ چۆندەر، چەوەندەر

شمن دوفر: شهمهندمفهر، ههتار، ریّگهی ئاسن شمنده: بروانه شمیدن شناو: بروانه شنا شموس: جەموش، سەركێش، ياخى، ئەسپى سەركێش

> شم ول: دەورە گرتن، ههموان گرتنهوه، شتنك يا بابهتيك كهههموان بكريتهوه

شمسوم: بۆنكەر، ئەومى زۆر بۆن دەكات، بينەر، بۆنخۆش، بين خۆش

شمه: ١- بۆ، بێن، بۆن، بۆنى كەم ٢- بۆنكردن، يەكجار

بۆنكردنى شتيك شمه: سمرشير، قميماخ، قيهماغ، سمرتويْرْ. فروّ، يمكمم

شیر کەلەدوایی زانی مانگا یا مەر لیّی دەدۇشریت

شمیدن: ترسان، توقان، زاتجون، زات نهمان، رهم کردن، بێهۆش بون، جڵهكيانهوه، داجڵهكان

شمیز: پووشه، فایل، کاغهزیّیکی تایبهت که بهلگه و

سەندە تايبەتەكانى بابەتىكى تيا ھەلدەگرن

شمیله: خوو، سرشت، خهده، عادمت، سروشت

شمیم: بۆنی خوش، بینی خوش. بهمانای بهرز و بلنديش ديت

شمين: بونخوش، بين خوش

شن: ورده بمرد، ريخ، ريخ، ماسه، خيز، زيخ

شنا: مهله، سۆبايى كردن، جوولهى مروَّق يا ناژهل لەسەر ئاو بەدەست و پئ

شناخت: ناسین، ئاشنایی، ومرگرتن، تیگهشتن، ههست

شناختن: ناسین، ناشنا بون، شناسین، تیگهیشتن، زانین،

هەست پیکردن، زانایی، هەفالینی، نیاسین

شُنَار: بروانه شنا

شَــنار: عـار، عەيبـە، عـەيب، شـوورەيى، فيْــزەونــرَين

عهیب، شووم، ناپیرۆز، ناموبارەك

شناسا: زانا، ئاشنا، نياس، دانا، ئاگا

شناساندن: ناساندن، نیاساندن، ناشنا کردن

شناسنامه: بيناس، سجيل، ناونيشان، ومرمقه به كه

ناو و همهمو شبتیکی کهسهکانی لهستر نوستراومو بۆناسىنەوە، ناسنامە

شناسندگان: زانایان، ناگایان، داناکان

شناسيدن: بروانه شناختن

شناور: سۆبايى كەر، ئەوەى لەسەر ئاو مەلە دەكات يا دهجووليّت

شناه: بروانه شنا

شنايع: فيزدونهكان، ناحهزيهكان، ناشيرينيهكان

شنب؛ گوومهز، گوونبهد، قووبه، نارامگای غازان خان له فهرمانرهواكاني مهغؤل لهئيران لهنزيكي تهبريز

شنبد: شەممە، شەمبى، يەكەم رۆژى جەفتە

شنبليد: بروانه شنبليله

سهر متاى حمفته

شنبليله: شمني، شەمەلىلە، شەمبەلىلە، سەوزى جىشت شنبه: شەممە، شەمبى، شەمبە، يەكەم رۆزى حەفتە،

شندرغاز: جهند قران، پووٽي کهم و بي بايي

شندف: كووس، تەپل، دەھۆل

شنزار: بەردەلان، خيزەلان، زيخەلان، ئەو زەويەي كە زیخ و ورده بمردی زوری لی بیت

شنع؛ بهناحهز زانین، به هیّزهون ههژمار کردن، کار یا

شتێك به فێزمون يا ناحهز زانين

شنع: قيّزمون، ناحهز، دزيّو، خراب

شُنعت: فيّز دوني، ناحهزي، ناشيريني، دزيّوي

شنف: کینه، دوژمنی، نهیاری، به دوژمن زانینی كەسىنك

شنف: گوواره، خشنی کهنهگوی دهکری

شُنفَتْن: بيستن، شنمفتن، ژنموتن، گوێ لێ بون، بيسن

شنق: لهداران، يهت كردنه مل

شنق: ۱ - گووریس، تای بار ۲ - برین، جهراحهت

شن کش: شهن، شهنکیش، نامرازیکی کانزایی دهسکداره

بة كۆكردنهومى بمرد و خهوش و خةلى ناو باغجه

شنگ: شەنگ، شۆخ، دەلال، جوان، ناسك

شنگ: شنگ، شن، جوره گیایه کی خواردنه

شنگرف: جيوه، بزۆك، يەكێك لەجۆمركانى بەردى كانى

شنگرف گون: سوور رمنگ، سوور باو

شنگل: شۆخ، شەنگ، دەلال، جوان، ناسك، قۆز

شنگل: شهنگا، لهداستانهکانی شانامه ناوی پاشای هینده که هاوکاری نهفراسیابی کردوه

شنگله: ریشال، ریشالی پهرده و پارچه و همرچی

شنگول: بروانه شنگل

شنگه: ۱ - شهرم، نهندامی نیرینه، کیس ۲ - زبلدان،

خۆلدان، شوينى رشتنى خەوش و خۆل

شنگينه: گارام، گاڵۆك، داردەس، چل كوت، چێوى جل

شۆرين

شنوا: بيسەر، گوێگر

شنوانيدن: بهگوي گهياندن، بابهتيك بهگويي كهسيك گەياندن، گەھاندن، بھيساندن

شنوایی: بیسن، ژنهوتن، بیسن، یهکیک له پینج

هەستەومرەكان كە دەنگەكان بەھۆپەوە دەبيستريت **شنودن:** بروانه شنیدن

شنويدن: بروانه شنيدن

شنه: ناواز، بانگ، حیله، کووران، حیلهی نهسب

شُنه: لهعنهت، نفرين، لهحنهت

شنيدن: بيستن، شنمفتن، ژنهوتن، گوێ نێ بون، بيسن،

بهيستن

شنیدنی: نهوهی شیاوی بیستن بیّت، بیستهنی، بیسهنی

شنيع: قەبيىخ، دزيو، ناشيرين، ناحەز، قيزمون

شو: بروانه شب

شو: ميرد، هاوسهر، تاكى ژن

شُو: نمایشت، نمایش، دیمهن، ریا

شوا: ئاولە، بىنەي بەرە دەست

شواء برژاو، گۆشت یا همر شتیکی برژاو

شوارع: ريْگا، ريْگاكان، ريْ، جادهكان

شواظ: ١- بليسه، كليهى ئاگر، بليسهى ئاگر كهبي دووکهل بیت ۲- گهرمی خور یا ههتاو، تیشك، تا۲-

فرياد، هاوار، دژوين، جنيّو، جويّن

شواليه: نهجيب زاده، خانهدان، جواميّر، خاون بله و

شوان: شوان، شوانه، شفان، پاسهوانی ناژهل

شوب: دمستار، دمسمال، دمسمسر

شوب: تیکه ل کردن، ناویته کردن، فاتی کردن **شوپان:** بروانه شبان

شوبست: چاوبەست، فيل، ئەفسون

شوخ: چلك، قرير، پيسى، چلكى جل و بهرگ و جهسته شوخ: شوّخ، شاد، شادمان، دلّ زيندوو، جوان، دهلال شوخ چشم: بيّ شهرم، بيّ حهيا، بيّ نابروو، روو كراوه،

> شوخ طبع: هسه خوش، زمان شیرین، نوکته خوش شوخگن: جلكن، جلكاوى، قريزاوى

شودر: چارشیوه، بهتانی، جل و بهرگی خمو، جل و بەرگى شەو

شور: سوير، پرخوي، همر شتيك كهتامي خويي همبيت شور: فیتنه، ئاژاوه، همرا، هوریا، گرژی

شور: راویْرْ کردن، پرس و را، تموبیر، تمگبیر

شورابه: سوێراو، ناوی پرخوێ، ناو که سوێر بێت

شوراندن: هاندان، بزواندن، دهنهدهنهدان، گرژ کردن، ئاژاوه نانهوه، گێره شێوێني، فيتنه گێري، ههٽخراندن، چوكلەختى، بەلشاندن، گالدان

شورانگیز: گرژی هینمر، بزوینمر، ههلخرینمر، هاندمر، به لشاندهر، نهوهی مروّق گرژ دهکات، فیتنه جی، ئاڙاوهگٽر، گٽره شٽوين

شوربا: شوربا، شلهمهنیهکهی ساده کهبه برنج و سەوزى ئامادەي دەكەن

شـــوربغت: بــهخت رمش، حـارمرمش، بهدبــهخت، خاكەسار، بى شانس

شــوربوم: زەوى بيبــەر، زەوى بــي بــەر كەبەكــەنكى بەروبومى كشت و كاڵى نەيت لەبەر سوێرى خاكەكەي شوريشت: سويرمپشت، سهركيش، نافهرمان، ياخي

شورچشم: چاوپیس، ئەوەى بەچاوى زيان بەكەسانيتر بگەيەنىت

> شورش: شورش، راپهرين، ياخي بون، همستان **شورگیاه:** گیایی سوێر، سوێره گیا

> > شورم: کێو، کهڙ، جيا

شورمور: ميروله، مروله، ميروولهى ورد

شوروا : بروانه شوربا

شوروغوغا: همراوهوريا، ئاژاوه، فيتنه، دهنگه دنگ،

قمربالغى

شورومور: بروانه شورمور

شورمزار؛ شۆړەكات، زەوى پر شۆرە، زەوى سويىر

شورەسر : شۆرە، شۆرەى سەر، كرێش، ھرێش

شوری: راویْز، پـرس و را، تـهگبیر، تـهوبیر، پـرس کـردن بهیهك لهسمر بابهتیّك یا کاریّك

شسوریدن: بهریسشان بوون، گرژ بون، بزویندران، ههدنخریان، شورش، رابهرین، سهرههندان، ههستان، یاخی بون

شوریده بخت؛ بهدبهخت، چاره رمش، خاکهسار، بهخت رم*ش*

شوريده حال: پمريّشان، شلّمژاو، شپرزه، پمريّشان حالّ

شوریده خاطر: بروانه شوریده حال

كراو، خەمۆك، خەمبار

كورت

شوريده دماغ: شيّت، ديّوانه، پهريّشان، شلّهژاو

شوريده روزگــار: پمرێشان حـاڵ، هـمژار، نــمدار، دمسـت

شوريده سر: بي نارام، بي نوهره، بمريشان

شــوریده کـــار: کارپهرێشان، ئــهوهی کارهکانی نارێِـك و پهرێشانه، پـرژ و بلاو

شوريده مفر: ديوانه، شينت، ماليخوليايي

شُوسه : شوّسه، شوّسته، جادهی ریّك و چهوریّژی کراو

شوشه: شمشی زیر، قالبی زیر

شــوغا: شـهوگەر، شـوول، شـوێنى مانــهودى ئــاژەڵ و

مهرومالات له دهشت شوغار: بروانه شوغا

شسوفاژ؛ نوفاژ، سوتهمهنی، مادهی گهرم کسردن، گهرمیهك کهله نامیریکهوه دروست دمبیّت و ههمو

ژوورمكانى بينايەك گەرم دەكاتەوە

شسوفر: شــوّفير، لێخــورِ، ئــاژوّ، ئــهوهى تروّمبێـــڵ لــێ دهخورێت

شُوق: ویست، خواز، ئارمزوو، مهیل، حهز، تاسه، نهلّها، ئارمزومهندی، حهزداری، ویستن، خواستن

شوق انگیز: بزویّنهر، حهز دروست کهر، نـهوهی حـهز و تاسه لهمروّفدا دروست دمکات

شوك: شوّك، راچلهكان، تهكان، جوولهى توند، له پزيشكيدا حالهتيك كهلهناكاو بهمروّه دمست دمدات و هيزمكانى بهرمو لاوازى دمجيّت

شوکار: شهوکار، نهوهی بهشهو داکار دهکات، شهوگهرِ، دز، نهو کهسهی شهوانه دزی دهکات

شوکت: شکوّ، مـەزنى، مەزنايـەتى، بـەرێزى، رێـزدارى، گەورەيى

شوكران: شەوكەران، گيايەكەى ژەھراويە

شوکل: تەشى، ئامىرى ساكارى بەن بەبادان

شوگاه: بروانه شوغا

شول: ۱- ناو، ناوی کهم، کهمیّك ناوی ناو مهشکه یا گۆزه ۲- چالاك، رۆح سووك

شولك: ئەسپ، ئەسپى تىژ پى

شولم: بروانه شیلم

شوله: زبلدان، خوّلدان، شويّنى رِشتنى خەوش و خوّل

شسولیدن: بهریّشان بوون، شلّهژان، شپرزه بوون، تیامانهوه، نالاّزاوی، داماوی

شوم: شووم، ناموبارەك، ناپيرۆز، نەحس

شُوميز: شيّف، كيْلْدراو، جوت كراو، زهوى جوت كراو و

ئاماده بۆ كشت و كال

شوميزيدن: كێلآن، حووت كردن، شێف كردن، كێلآنى

ز**ەو**ى

شُوهاءِ روو گرژ، مؤن، ژنی ناوچاو تال، رووناخوْش،

ناحەز، ناشىرين

شُوهر: میّرد، هاوسمر، شوو، جووتی ژن، پیاوی ژندار

شوهردار: ميرددار، ژنيك كهشووى كردبيت

شوی: بروانه شوهر

شوی: برژاو، برژیاگ، کهباب

شسوید: شیوت، شیویت، گیایسه کی یسه ک سالهیه بمرزاییه که ی تا یه ک مهتر ده گات و یه کیکه له سهوزیه خوارده مهنیه کان

شوی دیده: میّرد دیتو، میّرد کردوو، ژنیّك کهشووی کردبیّتن بیّومژن

شوییدن: بروانه شستن

شه: بروانه شاه

شه: ناخ، نهح، وشهیهکه لهکاتی بیّزاریدا دمری دمبرن

شهاب: تیشك، پرووسکه، پریسکه، تریضه، نهستیّرهی روون

شهادت: شایهتی دان، شایهتی، بینینی شهوه به چاو بینراوه لای دادومر. شایهتومان، شایهتیدان به تافانهیی خوا

شهاست: بویّری، دلیّری، نازایهتی، چاونهترسی، زاتداری، بهجمرگی

شهانه: شایانه، پاشایانه، تایبهت به شاکان

شهبا: ۱- ردش و سبی تیکه لاو ۲- سوپای، له شکری هورس و پر چهك ۳- وشكه سالی، قات و قری، گرانی،

شهبال: شابال، گهورهترین پهر له پهرهکانی بالی مریشك

شه بالا: بهژن بهرز، بالأ بهرز

شهبانو: شاژن، ژنی شا

شهير: بروانه شهبال

نەھات

شهد: هەنگوين، ھەنوين

شهدانج: شادانه

شهر: شار، شارستان، ئاومدانى گەورە كە شەھام و كۆلأن

وشارهوانی تیا بیّت، باژیّر

شهر: مانگ، خرمانهی مانگ، مانگی کۆچی

شهربـان: شارهوان، بـهرێوبـهری شار

شهربانو: شاژنی شار، خاتوونی شار

شهرباني: يانەى پۆليس، پۆليسى ناوشار

شهربند: دیوار، حمسار، نمو دیـواردی دموری شـاری پـێ دمگرن

شهرت: ئاشكرابون، دمركموتن، بلأوبونمومى بابمتيّك يا قسميمك

شهرتاش: هاوشاری، دوکهس کهلهخهلکی یهك شار بن شسهردار: شسارمدارن شسارهوان، شسارم**قا**ن، لیّپرسسراوی کاروباری ناوشار

شهرداری: شارموانی، شارمداری، شوینی شارموان

شهرسسازی: شارسازی، دروست کردنی شار، نوژهن

کردنهومی کۆلآن و گمړهکهکانی ناوشار

شهرستان: شارستان، شار، شاری گهوره به ناحیه و همزاکانی

شهرك: شارى بچوك، شار، شارۆچكه

شهروزه: سوالکمر، درۆزەكمر، سوالکمرینك كمهمر رۆژموه لمبمشیکی شاردا سوال بكات

شهره: ناودار، ناسیاو، بهناو بانگ، ناوی، نافدار، نیّف بانگ

شسهریار: شساریار، گسهورهی شسار، پاشسا، سسونتان، ه*هرمانر*هوای*ی* شار

شهریده: برژ و بلاو، لیّك ههلپرژاو، پهخشان، پهخشان و دهخشان

شهریر: بروانه شهریور

شهريور: خەرمانان، مانكى شەشەمى سال

شهریه: مانگانه، کریّی مانگانه

شهراده: شازاده، منائى شا

شهسوار: شاسوار، سواركارى چالاك

شمهکار: شماکار، کماری گمهوره و دیمار، کاریمک کههونمرنویّنی تیا کرابیّت

شهلاء شههلا، چاو رهش، ژنی چاو رهش

شهله: چەورى، سېيتى، بەز، پيو، چەق

شهله: پيريزن، ژنى بهتهمهن، بهسالأچوو

شهله: چاف شین، چاوشینی، به رهنگی ناسمان بوونی

رەنگى چاو

شهليدن: لينك برژان، لينك باشان، به خشان بون، بلأو

بونهوه، پرژ و بلاو بونه**وه**

شهم: بيرتيژ، چالاك، دليّر، گهوره، سمرومر، فمرمانرِموا

شه مات: بروانه شاهمات

شهناز: شههناز، شاناز، ناوی یهکیک لمناههنگهکانی

مۆسىقى ئۆرانى

شهنشاه: شای شاکان، پاشای پاشاکان، شاههنشا

شهنشه: بروانه شهنشاه

شهنگانه: تمرزه، ژاله

شهوار: شایانه، همر شتیّکی گران و شایانه، شهودی شیاوی شا بیّت

شهوان: شههومتاوی، پیاوی بهشههوت، نهو پیاومی شاومتی زوّری بیّت

شسهوانی: شسهههوتاوی، شساوهتاوی، بسپ شسههومت، ههومسدار، پیاوی خوازیار و نارهزومهند

شهوت: شاومت، شەھومت، ھەومس، حەز، ئارەزومەنـدى،

شهوت آلود: شههومتاوی، شاومتاوی، ههومسدار، شهومی تیکهلاو به شههومت و ههومس بیّت

شهوت انگیز: شاومت بزوین، شهههومت بزوین، ئموه شهههوت و ههومس ببزوینیت

شهوت بسار: شاومت بـار، همومسـدار، ئـمومى شـاومت و

ھەومسى لىّ بباريّت

شهوت پرست: شههوهت پهرمست، شاومت پهرمست، ئهوهی زور تاسهمهندی شاومت و ههومسه، ئهوهی بهردموام حهزی لهجووت بونه

شهوت ران: بروانه شهوت پهرمست

شهود: شايەت، شايەتەكان

شهود: ناماده بون، بینینی شتیّك، شایمتی دان

شهور: مانگ، مانگهکان

شهوق: بەرز بونەوە، ھەستان، ھەستانە سەرپى

شهه: حیله، حیلان، کووړین، حیلهی نهسپ

شهی: ۱ - تــهماحکار، چاوچنۆك، خوازیـار ۲ ـ گونجـاو، پهسهند، همر شتیّکی پهسند و بهتام و چیّژ

شهید: ۱ - شههید، کوژراو لهریکهی خوا یا ولات ۲-

شايهت، شايهتيدمر، و يهكيّك لهناومكاني خوا

شهیده: بروانه شهید

شهیر: ناودار، بهناو بانگ، ناسراو، سهرناس، سهرنیاس **شهیره:** بروانه شهیر

شهیق: ۱- ههناسه ک<u>ن</u>شان، ههوا ههلمژین ۲- بانگ کردنی کهر

شهین: شمهین، شاهین، شایی، تایبهت بهشا. بهمانای جووله و لمرمیش دیت

شیاب: ئاویّته کردن، تیّکهل کردن، هاتی کردن، تیّکهلّی، ئاویّتهیی

شیاد: فیّلْباو، مەكرباز، دووړوو، ریاكار، دمسې شیار: شیّف، شیّف، رووشانی و كمایّنی بچوك لمشـتیّك،

سیار؛ شیف، شیف، رووشانی و کملینی بچوک لمشتیک. شیو

شیاریدن: شیّف کردن، ههلکهندنن شیو کردن، کیّلانی زموی بهمهبهسستی نامساده کردنسی بسوّ بسهروبومی کشتوکانی

شیاطین: شهیتانهکان، نیبلیسهکان، نههریمهنهکان شیاطین: شهیتانهکان شیاع: لایهنگری کردن شوین کهوتن، هاورپنیهتی کردن شیاع: ۱ ناگرگره، ورده چیلکه که ناگری پی دهکهنهوه ۲ شمشال، نهی، شمشالی شوان۳ ههوالیک کهبهههمو شوینیک گهشتبیت

شیاف: دمرمان، دمرمانی چاو

شیان: سزا، جهزا، تاوان، پاداشت، قمرمبو

شياه: مهر، مهرومالات

شى وشت، جت، شتومەك، جتەمەك

شیب: ژیّر، خوار، سەرەوخوارى، پیّچەوانەى بەرزى

شيب: شەيدا، شنواو، شلەژاو، بەرنشان، شپرزه

شیب: سهرسپی، سپی سهر، سپی بونی موی سهر، پیری، بهسالاحون

شیبا: شهیدا، پهریشان، سهرگهردان، شپرزه، شیّت، دیوانه

شیبان: لـهرزان، پهرێشان، شێواو، شپرزه، تێػـهڵ و پێکهڵ

شیبان: شهیبان، ناوی هۆزیکی عهرمبه

شيبانيدن: لمرزاندن، شميدا كردن، شيت كردن،

پەرىشان كردن، تىكەل كردن، ھەوير كردن، ئاويتە کر دن

شیب پالا: ترشی بالنو، دهفریکی مسین کهبنهکهی

کونی وردی ههیه و شهربهت یا ترشی یا شتیتری تیا دمباليّون

شيبيدن: لمرزين، تمپين، شميدا بون، پمريشان بون،

شێت بون

شيپور: شەيپوور، زرنا

شیپورچی: زرنا ژمن، شهیپوور ژمن، ئمومی شهیپوور دەز ەنئىت

شیخ: شیّخ، زانا، بیرمهند، پیاوی گهوره، سهروّك هوّز، رينيشاندمر

شیخوخت: ۱- پیربن، بهسالاچون، پیری

شيخون: پير، بەسالاچوو، بەتەمەن

شيخه: شيخ ژن، پيريزن

شید: نوور، رووناکی، روناهی، ههتاو، روْژ، تیشك

شید: سواغ، سواغدان، سواغدان دیوار بهگهج یا ناههك یا ههرچی

شید: گهچ، ناههك، هور، ههرچی كهدیواری پی سواغ دەكەن

شيدا: پەرىشان، شەيدا، بەرىشان لە عەشق

شيد اهرمن: هانداني شهيتاني، خهياله شهيتانيهكان

شــــيدوش: شــيدوش، نـاوى يــهكيك لهپالهوانــه

ئەفسانەييەكانى ئێران، كورى گوددرز

شیده: نوور، رؤشنایی، رووناهی، رووناکی، تیشك، ھەتاو، رۆژ

شیر: شیر، درمندهی گهوره، پاشای دارستان

دێت

ئاژەلەكان و مەمكى ژناندا ھەيە

شير: شير، بەلۆعە، لوولە، ئاميريكى كانزاييە بۆ بەستن

و کردنهوهی ناو شير: شير، شلهمهنيهكهي سبى رهنگ كه لهگواني

شیر: وهزیر، راویْژگار، راویْژ. بهمانای جوان و دهلالیش

شيراز: تۆراخ، دۆسوير

شیراهکن: بههیّز، بویّر، نازا، جاونهترس، زوّردار، پیاوی ئازا و بوير كه شير لمزموى بدات

شيرانه: شيّرانه، كورانه، ودك شيّره، شيّرناسا

شيراوژن: بروانه شيرافكن

شیربا: بروانه شیربرنج

شيربان: شيّربان، شيّرفان، پاسهواني شيّر

شيربچه: بنچو شنر

شیربرنج: شیربرنج، جوّره خواردهمهنیهکه به شیر و برنج دروست دمكريت

شیربها: شیربایی، بههای شیر، پوول یا شتیکیتر کمزاوا بهمالي بووكي بدات

شير پنجه: بههيز، ئازا، جاونهترس، زوردار، بههيز ومك شير

شيرجه: شيجه، شيرجه، بمرين، خوّهه لدانه ناو ئاو لەبەرازاييەوە

شرحنگ: بروانه شیرپنجه

شيرخام خوردن: شيرى خاو خواردن، ههله كردنن بؤنى شيرى خاو لهدهم هاتن

شیرخشك: شیری وشك، شیریك كه وشكیان كردبیت و وهك تۆزى لى ھاتبيت

شيرخوار: شيرخور، شيرهخوره، مناليك كههيشتا لەمەمكى دايكى شيردەخوات

شیرخوارگاه: دایانهگه، شوینی منالانی شیرخوره

شيردان: شيردان، ناوسكى ههندى ئاژهنى وهك بهرخوله و بزن

شبردل: بهجهرگ، بوير، دل ئازا، نهترس، رهسيد، جاونهترس

شــــيردوش: شــيردوش، بيــرى، بيريفــان، ئــهومى شيردهدۆشێت

شيرده: شيردمر، شيردار، ژن يا ئاژه ليك كهشير بدات شيرزاد: شيرزا، زادمي شير، بوير، جاونهترس، نازا، بەجەرگ

شیرزج: شیری شهمشهمهکوینره

شیرزن: شیّرمژن، ژنی نازا و بویّر **شیرزور:** زوّردار، بههیّز، نهوهی وهك شیّر بههیّز بیّت **شیرژیان:** شیّری ژبیان، تووږه، شیّری درِهنده **شیرسگ:** شیّره سهگ، سهگی نازا و بههیّز **شیرسوا**ر: شیّرسوار، نهومی سوار شیّر بیّت

> **شیر شرزه؛** شیّری تووږه، شیّری درِهنده .

شیرشکار؛ بویّر، نموهی شیّر شکار بکات، نازا، نمترس شیر علیم: شیّرنالاً، ویّنهی شیّر کملمسهر شالاً دایان نابیّت

شیرفش: شیّرئاسا، وهك شیّر، شیّرانه

شیرفهم کردن: تیّگهیاندن، حالّی کردن، تیّگهیاندنی بابهتیّك بهمنالیّکی کهم میّشك و نمزان

شیرك: شیره، گوشراوه، دوشاو، شیرهی تریاك

شیرکچی: شمراب فرۆش، عارەق فرۆش، خاونی مەیخانه شیرکخانه: مەیخانه، نادی، شوینی خواردنهوه

> شیرگیاه: شیرهی گیا، نهو شیرهی له قهدی گیادایه شیرگیر: شیرگر، نهومی بتوانیّت شیّر راو بکات

۔ **شیرلان:** شیردلان، هیلاندی شیران، ندو شویندی شیری

شيرمان: شيّرانه، شيّرئاسا، وهك شيْر

زۆرى لېيىت

شیرماهی: شیر ماسی، ماسی گهوره

شيرمرد: شيرمپياو، ئازا، بوير، دلير

شیرمگس: جارجالوّکه، جلّجالوّکه چونکه میّش دهخوات شیروا: بروانه شیربا

شيروار: شيّرانه، شيّر ئاسا، هاوشيّوهي شيّر

شیر و خورشید: شیّر و خورشید، نیشانی کوّنی دهولّهتی نیّران که بریتی بو له شیّریّکی ومستاو به شمشیّریّك لهدمستی راست و خوّریّك کهلهپشتیهوه دهدرهوشایهوه شیروش: شیّرانه، کورانه، شیّرئاسا

شیره: ناومیوه، گوشراوی میوه، شیرهی میوه **شیر یاخط:** شیّر یاخهت، جوّریّکه لهقومار کمبه سکهی دووروو دهکریّت که دیویّکیان شیّره و نهویتریان خهته

شیرین: شیرین، شریناهی، نهوهی وهك شیر بیت یا تامی شیر بدات، همر شتیک کهتامی شهکر بدات. ناوی ژنیکه کهخوسردو پهرویز عاشقی بو و به ژنی هینای شیرین دهن: شیرین زمان، شیرین دهم، نهوهی دهم و لیدی جوان و خوشهویستی ههبیت

شیرین سفن: قسه خوّش، و ته خوّش، قسه شیرین، زامن شیرین

شیرین شمایل: جوان، شوّخ، شمنج، فوّز، دهلال **شیرین گوار:** بمهتام، بمچیّژ، تامدار، ئـموهی تـام چـیّژی خوّشی همبیّت

شیرینی: شیرینی، همر شتیک کهتامی شهکر بدات شیرینی پز: شیرینی پهز، نهوهی شیرینی دروست دهکات شیرینی خواردن: شیرینی خواردن، شهکراو خواردن، ری و ردسمی ماره برین و دیاری کردنی کچیک بو کوریک شیزفرنی: شیزوفیرنی، شیتی ناژهلی

شیشك: ممړی شمش مانگه یا یمك ساله، شمك، بمران شیشله: سست، لاواز، بی هیّز، شل، نـمومی دمست وپیّی سست و بیّهیّز بیّت

شیشه : شووشه، شیشه

شیشه باز: فیلباز، فریوکار، دمغه لکار، تهردمست

شیشهبر: شووبر، شووشهچی، نهو کهسهی کاری بـرینی شووشه و جیّ خستنیدتی

شیشهکار: شووشهچی، شوشهبر، نهوهی شووشه دروست دهکات، شووشه ساز

شیشهگر: بروانه شیشهساز

شيشه گردان: فينباز، فريوكار، دمغه لكار، ته شقه له چي

شیشه گردن: ئەحمەق، نەزان، گێژ، وڕ، كاس

شیطان: شمیتان، نه هریمه ن، یاخی، نیبلیس، رؤحی نایاك، دیّو، دیّث

شیطنت: شــهیتانی کــردن، ســمرکێـشی کــردن، نافــمرمانی کـردن، یاخی بون، بـهدفمری شيع: لايهنگران، شويّن كهوتوان، هاوريّيان، هاوهلاني

كەستك

شیعه: شیعه، دمسته، بهره، جوی بوهوه، لایهنگرانی

عهلى و دوانزه ئيمامهكهيتر كهباومريان وايه خهلافهت

دوای پیغهمبهر دمبیت له عهلیهوه دمست بی بکات

شَيِفَتَنْ: شەيدابون، پەريشان بون، سەرگەردانى، شلّەردان

شبيفر: ژومار، شماره، دهرهجه، نمره، رهمز، هيّما،

نيشانه

شيك: شيك، شەنگ، شۆخ، دەلال، قۆز

شیکیوش: شیك پوش، خوش پوش، نهوهی جل و بهرگی

جوان و رازاوه دمپوشێت

شیکران: بروانه شوکران

شیگار؛ بیکار، بیگار، کاری بی کری، کاری زورهملی

شيلان: سفره، سفرهی خواردن که چهندین جوری

خواردني لهسهر چنرابيّت

شيلان: شيلان، شيلانه، جليق، داري، بهري داريكي

در کدار ه

شیلم: گمنمه شیّته، دانهی گیایهکه نه جوّ باریکتر و

سوورباو، گەنمە تالە

شبيلينگ: شلهنگ، سونده، لوولهي پلاستيكي بو

جيبهجي كردني ناو لهناو مال

شیله: بروانه شیلم

شيله: شيله، فريو، فيْلْ، كەلمك

شیلینگ: شیلینگ، بارهی وردی ئینگلستان

شيم: خالدار

شیم: خوو، خهده، عادمت، سرشت، سروشت

شيماء خالدار، ژنى خالدار

شيمه: خوو، خولق، عادمت، سرشت، سروشت

شیمی: کیمیا، زانستیکه که له تایبهتمهندی مادهکان و

شی بونـهوه و پیکاهتـهوه و کاریگـهری نـهوان لهسـهر

يەك دەكۆلتىتەوە

شیمیایی: شیمیایی، کیمیایی، تایبهت به کیمیا

شسيمي دان: كيميا زان، ئهودى له زانستى كيميادا

شارهزايه

شیمیست: بروانه شیمی دان

شين: عهيب كردن، ئيراد گرتن، عهيب له كهسيك

دۆزىنەوە، ناحەزى، قىرمونى، دزيوى

شينتو؛ شينتو، مەزھەبى رەسمى دەولەتى ژاپۇن

شيو: شيو، سمرموخواري، بمرمو خواري

شیوا: شیوا، زمان پاراو

شيوا: شيوا، ناوى يهكيك لهخواكاني هيندو، خواي ويرانكهر

شيوخيت: پيربون، بمسالاً چون

شيوع: بلاو بونهوه، دمركهوتن، ئاشكرا بون

شیون: شین، گریان، گریان و رؤرؤ، شین و شمپور، نائه،

هاتوهاوار، گريان لهكاتي بهلآ

شيوه: شيّوه، شيّواز، رێ، چونيهتي، ريّباز، ريّجكه، باسا،

نەرىت، رېگە

شيويدن: ئاوێته بوون، تێڮهڵ بوون، فاتي بوون

شيهم: ژيژك، ژيژو، ژيشك

شیهه: حیله، کوران، کورین، حیلهی ئهسپ

س: بیتی حمفدههم له نالفابیتی زمانی فارسی، نهم پیته له زمانی کوردیدا نیه و له جیاتی نهوه (س) بهکار دمبریت

صائب: راست و دروست، راست، ریک، ماف

صائحه: شین و شهپؤړ، گریان بهسهر مردوو، بانگی -

گریان و خهم

صائم: رۆژووگر، بەرۆژوو، ئەوەى ھەمو رۆژەكانى ساڵ بەرۆژوو دەبيّت

صائن: پارێزمر، پاسهوان، چاودێر

صابر: بهسهبر، خۆراگر، بهتاقهت، پشوودریژ، ئارام، ئۆقرهگیر

صابون: سابوون، ساون، باك كهرموه، مادهیه که بو پاك کردنه وه جهسته و جل و بهرگ که نکی نیومردهگرن صابون پیز: سابونساز، سابونژی، سابونکهر، شهوهی سابون دروست ده کات

صابونی: سابونکەرن سابون فرۆش، سابونچی

صابونیه: نهسبون، جوره گیایه که کهف ده کات، سه شد.

صاحب: خاودن، خيوى، ماخو، مالخو، خودان

صاحب اختيار: خاودن دمسهلات، خودان، لمسمردممي

فاجاريهكان يهكيك لهنازناومكان بوه

صیاحب اسیرار: رازدار، خیاوهن سیر، شهوهی راز و سیر دمیاریزیّت

صاحب افسر: تاجدار، خاوهن تاج

صاحب اقتدار: دمسه لأتدار، خاومن دمسه لأت صاحب الجيش: سوپاسالار، فمرمانده

صاحب امتیاز: خاوهن نیمتیاز، کمسیک کهلهلایهن دهولمتهوه مولهتی کهلک ومرگرتن له کان یا له شوینیکی ههیه

خوهه نقورتاندنی له کار و باریّکدا ههیه صاحب تمیز: عاهل، بیرمه ند، تیّکه شتوو، زانا، فرمزان صاحب جا: خاوه ن شکوّ، پایه دار، خاوه ن پله و پایه صاحب جمال: جوان، ده لال، رازاوه، شوّخ، شه نگ صاحب خانه: خانه خویّ، خاوه ن مالّ، خواوه ندی مالّ، میّه هاندار

صاحب خبر: ناگادار، زانا، دانا، هموالدمر

صاحب خرد: بيرمهند، عاقل، زانا، دانا

صاحب خیر: چاکهکار، خیّرخواز، ئـُـهودی کـاری خیّر لهبهرژدومندی خهلک دمکات

صساحب درد: بسمنازار، دهردهدار، بسه لا بهسسمر هساتوو، نهوهی دهرد و نازاری ههیه

صاحب دل: ۱ جمدل، بهجمرگ، بولار، دللر، بولار۲-خاناس، خوپارلز، خوابمرمست، لهخواترس

صاحب دلق: كۆنەپۆش، دەرويش كە جل و بەرگى كۆنە لەبەر دەكات

صاحب دولت: ۱- بهخته ومر، کامه ران، بهبهخت، بهشانس^۲- خواناس، پاریزکار، خوّپاریّز، له خوا ترس صاحب رأی: خاومن دمنگ، خاومن بروا، شهومی را و بوجونی ههیه

صاحب سخن: خاوهن قسه، بيّرْهر، وتاردهر، وتارخويّن

صاحب سر: رازدار، نهێنی پارێز، ئـموهی راز و نهێنی دمهارێزێت، خاوهن بهڵێن

صاحب سرير: خاوهن تهخت، پاشا، دهسه لاتدار

صاحب سنگ؛ بهريز، ريزدار، سهنگين

صاحب شریعت: خاوهن شهریعهت، خودانی شهرع، پیّغهمبهری ئیسلام

صاحب عزا: پرسهگێڕ، خاوهن پرسه، ئهوهی یهکێك لهخزم وکهس و کارهکهی لهدمست دابێت

صاحب عنوان: پایهدارن خاوهن ناونیشان، خاوهن پله و

صاحب عیال: منالدار، خودان مال، خاودن مال و منال، ئهو کمسهی ژن ومنالی همبیت

صاحب غار: هاورێی غار، نازناوی ئەبوبەكەر كەهاورێ ئە گەڵ پێغەمبەر ئەئەشكەوتەكەدا مايەوە

مساحب غرش: خاودن مهبهست، نهودی مهبهستیکی

صاحب فراش: نهخوّش، لهجیّدا کهوتوو، نهو نهخوّشهی لهجیّدا کهوتبیّت

صاحبقران: ساحيبقران، بهختـهومر، بهشانس، خوّشبهخت، كامهران

صاحب قلم: نوسمر، سكرتيره، خاوهن قهلهم

صاحب قیاس: بروانه صاحب رای

صاحب كار: خاوەن كار، بەريوبەر

صاحب کرم: بهخشمر، دلوْفان، نُمومی توانایی بهخشینی همنت

صاحب کلاه: خاوهن تاج، تاجدار، پاشا، کولافدار، تانجدار صاحب کمال: زانا، بیرمهند، ئهدیب، خاوهن زانست

صاحب کمر: خاوهن تاج، پاشا، تاجدار

صاحب مال: خاوهن مال، ساماندار، بهتوانا، دمولهمهند صاحب مرده: ههتیو، باوك مردوو، خاوهن مردوو، بی سمرپهرمست، نهوهی گهورهکهی مردییّت

صاحب منصب: پلمدار، خاوهن پایه و پله، پایهبمرز صاحب نظر: ۱- خاوهن دمنگ، خاوهن بروا، ئهوهی خساومنی بسیر و بؤچسونی تایبست بهخویسهتی۲-

لهخواترس، پارێزکار، خۆپارێز ۳ پایهبهرز، پایهدار، جـوان پهسـهند، ئـهوهی جـوانی بـهلاوه پهسـهنده و وهسفی دهکات

صاحب نیاز: نیازمهند، نیازدار، دهست کورت، همژار صاحب ولایت: پیشهوا، گهوره، سمرپمرهست، سمروّك، سمرومر

صاحب همت: خاوهن ئيراده، بهبرشت

صاحب هنر: هونمرمهند، خاوهن هونمر، خاوهن بههره صادر: نـاردن، هـهناردن، ناردنـهدمر، دمرگـرد. نێـردراو، بـمرامبمری هێنراو

صادع: بەجىّ ھێنەر، ئاشكراكەر، داومر، دادومر، ئـﻪوەى ئەنێوان خەلگدا نێومنجىگەرى بكات

صادق: راستگو، راستبیّر، راست، دروست، دیار، ناشکرا، باومرپیّکراو

صطدقانه: راستگویانه، راست، راستبیّژانه، وهك راستگوّکان

صادقه: بروانه صادق

صسارم: شیّر، شیری درمنده، دلیّدر، نسازا، بسویّر، چاونهترس

صاروج: بروانه ساروج

صاع؛ پهیمانه، پێوانه، کێشانه، پێوانهیهکه کهحوکمه ئیسلامیهکانی لهسمر دهکرێت و هاوتایه لهگهڵ سێ کیلؤ گرام

صاعد: سـمرکموت، بـمرزمفر، ئـمودی لـمخواردود بـق سمردود ددروات، بـمرزدود بو

صاعقه: تریشقه، ههورمبروسکه، ههورمتریشقه، بروسکه، ناگریّك کهلهههوره بروسکه دروست دمبیّت صاعقه آسا: ههورمبروسکه ناسا، تریشقه ناسا، وهك تریشقه لهتوندی و خیّرایی و ناگر

صساغر: پهست، سووك، شهومی بهههر پهستی و سووكيهك رازی بيت

ساف: ساف، باك، بنگمرد، بى خموش، برچمفان، خاويّن، بى غمش، بى ريا، بى رازاندنموه، ساده، ساكار، ريّك، بى چرج و لۆچ، صباغت: رهنگ رشتن، پیشهی بویهچی

صسبان: سابون چیکهر، سابون فروّش، سابونکهر، سابونساز

صباوت: منائى، دەورانى مندائى، زارۆكيىنى

صبح: بهیانی، بهرهبهیان، سهرهتای روّژ، سپیده

صبح آسا: روون، رووناك، وهك بهياني رووناك

صبحانه: نانی بهیانی، ناشتایی، قاوهڵتی

صبح بام: بهیانی زوو، بهرمبهیان، سهرمتای روّژ

صبح خوان: بولبول، ئەو مەلەي لەبەيانىدا دەخوينىت

صبح خيسز، خەووسوك، ئەودى بىميانيان زوو لەخلەو

هەندمستنت

صبحدم: بمرهب میان، سمرهتای روّژ، کازیوه، نملمند، سپیّده

صبحدمان: بروانه صبحدم

صبیح سعادت: بهانی بهخته و مری، سهر متای بهخته و مری

صبح فام: روون، بمردنگی بهیانی، سپی، روون، رؤشن

صبح فش: بهياني ئاسا، ودك بهياني

صبحگاه: بمرمبهیان، بهیانی، سمرمتای روّژ، نهکاتی بهیانیدا

صبح نشین: خموو سوك، ئموهى بمیانیان زو لمخمو هملامستنت

صبح وار: سپی، رؤشن، وهك بهيانی

صبح وش: بروانه صبح فش

صبر: سمبر، تاهمت، خـۆړاگرتن، پوودرێـژی، بهتاهمت بون، خوّ گرتن

صبر: ۱- ناوچه، کهنارهی شتیّك، همراغ ۲- هموری سپی صبیغ: رهنگ کردن، رهنگ کردنی جل و بـمرگ یـا

ھەرشتىكىىر

سبغه: رمنگ، نهو شتهی شتیکیتری پی رمنگ دمکهن، بزیه

صبوت: نەزانى، بى ئاگايى، مندالى، زارۇكىنى

صافات: مهلایکه، فریشتهکان

صافکاری: صافکاری، ساف کردنی چرج و لؤچی جل و بهرگ یا ناریکی شتیک

صافی: ۱- پاك، بى ريان روون، بى غەش، بىگەرد ۲-ساق، برنج پائيو، ئەو دەڤرەى كونى ورد وردى ھەيـە و بـۆ سـاف كـردن و پـالأوتنى ھەنـدى خـواردن كـەلكى لنوەردەگرن

صافی درون: ناخ پاك، ویژدان پاك، دلّ پاك، ئـمومی دلّ دمرونی پاکه و بیّ گریّیه

صافی دل: دلّباك، دلّ ساف، بيّ كينه، ساف و رون

صافی شدن: پاك بونهوه، پا**ه**ژ بونهوه، خاوين بونهوه،

بیّ ریا بون

صالح: سائح، جاكهيكار، جاكهخواز، جاكه ويست، شياو

صالحه: ژنی چاکهکار، ژنی پاك، چاکهخواز. بهمانای کرداری چاك و ناکاری باشیش دیّت

صافت: ۱ - بیدهنگ، نارام، کوژاوه، هیّمن ۲ - زیّر، سیم صسانغ: نافریّنهر، دروستکمر، داهیّنهر، بیّ شهومر،

پیشهگمر، ئمومی بمدمستی خوّی شتیّك دروست دمكات

صب: رشتن، رژاندن، رژانن، رشتنی ناو

صبا: سەبون، سەبا، باى رۆژھەلات

صبا: ۱ - حدز، تاسه، نارهزو، خواست، ویست ۲ - منائی، مندائی

صبا ۽ حمزکردن، ئارەزوومەنىد بون بىه ئەنجامىدانى كارى منالانه، منالى، كەم تەمەنى

صسباح: ســمرمتای رۆژ، بمرهبــمیان، کــازیوه، کــازیّوه، ئملمند

صباح: صمباح، ناوی باوکی حمسهن پیشهوای نیسماعیلیه

صباحت: جواني، دەلالى، رازاوميين شەنگين شۆخى

صبار؛ خۆراگر، پشوودرێژ، بەسەبر، بەتاھەت

صبار: تەمەرھىند، ھەنجىرى ھىندى

صباغ: رمنگ، ئەوەى شتېكى پى رمنگ دەكەن، بۆيە

صباغ: ۱- رهنگرِهز، رهنگرِيْژ، بۆيەكەر، بۆيەچى، رهنگ ساز۲- درۆزن، فشەكەر، درۆكەر

صبوح؛ همر شتیّك گەلەبەيانىيدا بیخوّن وەك شیر و شەراب، ناشتایی

صبور؛ خۆراگر، بەتاھەت، بەبرشت، خۆگر، پشودريّژ، ھيٚمن

صبى: منال، ميرد مندال، منائى بچوك، زاروك

صبيان: منالأن، زارؤكهكان

صبیح: رووسپی، روخسار سپی، شموهی روخساری سپی و رون بیّت. جوان، شوّخ، شمنگ، دهلال

صبيحه: ژنى جوان، شوّخ و شمنگ، دملال

صبيع: ١- خـ وارگر، پـ شودريز ٢- گـ موره، سـ مرومر و

دەستەبەرى ھۆز

صحاری: سارا، ساراکان

صبیه: کج، کیژ، کهنیشك، کچی منال

صبح: تهندروست بـوون، سـاغى، ئـهش سـاغى، بـاش بونهوه، چاك بونهوه، راست بوونهوه

صحابت: هاودهمین هاورێ، هاورێیهتی، هاوهڵ بون

صحابه: هاورنسان، ساران، هاوهلان، همقالان. به هاورنسان پنغهمبهری ئیسلامیش دهلین

صعاح: باشبونهوهن چاکبونهوه، تهندروست بـون، لـه نهخوّشی رزگاربون

صعاح: تەندروست، ساغ، بى عەيب، راست، بى ھەللە

صحاف: چالاو، ئەو چالانەي ئاوى تيا كۆدەبيتەوە

صحبت: هاودهمي، هاورێيـهتي، گفتوگـۆ، وتوێـژ، هسه،

ئاخاوتن، ئاخفتن، ھاوەلايەتى، ھاونشينى، دەمەتەھە

صحت: تەندروستى، لەش ساغى، باش بونەوە، چاك بونەوە، ساغ بونەوە

صحراؤ سارا، بیابان، زموی پان و بمرین و بیّ ناو و گیا، دهشت، بیاوان، شمپاڵ، مخمر، ناران

صعراگرد: بیابان گهر، ساراگمر، سارانشین

صحرانشین: سارا نشین، بابان نشین، جادرنشین، خیّوت نسشین، نسهوهی لهسارا و لهژیرخیّوهتدا ژیبان بهسمر

صحرانورد: بیابانگهر، ساراگهر، ساراپیّو، شهوهی لمسارا و بیاباندا دهگمریّت

صعراوی: ساراوی، تایبمت به سارا

صحفه: دیس، لیس، دموری گموره که برنجی تیدهکهن صحن: ۱- حموشه، ناوحموشی، ناومراستی مال و حموشه ۲- دموری، دیس، لیس

صحنه: ۱- زهوی ریک، پانتایی بهربلاو ۲- دیمهن، شوینی دمایشت

صعو: نهمانی مهستی، دهرهاتن لهسهرخوّشی، بهردان، بهناگا هاتنهوه، ۲- وشیاری، ناگایی ۳- ساف، بی ههوربونی ناسمان^۴- سامالّ، روّژی بیّ ههور، ناسمانی بیّ ههور

صحیح: راست، بیعهیب، تهندروست، ساغ، سلامهت، دروست

صحیفه: نامه، ومرههه، لاپهره، کتیّب، پهرتووك، روّژنامه

صخره: تاشمبمرد، بمردى گموره

صد: سهد، ژوماره سهد، ۱۰۰

صد: رێگرتن، نههێشتن، بونه لهمپهر، گهراندنهوه

صلها: دهنگ، ئـاواز، بـانگ، دهنگێـك كهلهكـهژ و كێـودا بـزرنگێتهوه و دوباره بهر گوێ بـكهوێتهوه

صدارت: لمپیّشی، لمسمرموه دانیشتن، راویّژکار، سمروّك ومزیر

صداسنج: دمنگ پێو، نامێرێکه بۆ پێوانـه کردنـی بـهرز و نزمی و لهرینهومکانی دمنگ

صداع؛ ژانهسمر، ئازاری سمر، سمرئیشه

صداق: مارمیی، مارمیی ژن

صداق: هاورێ بون، هاوهلایمتی، هاوهێی، هاورێیمتی پاك و بیّ ریا

صداقت: راستی، پاکی، هاوریّیمتی پاك و بیّ ریا

صدام؛ ژانمسمر، سمرئیشهی چوارپیکان. ئازاری نیوهی

سەر

صداندرصد: سمد لمسمد، لمسمدا سمد، بمتمواوی، گشتی صد برگ: سمد بمرگ، سمد گملاً، گوولی سوور، گوولی زرد، گولیّک که بمرگمکانی زور بیّت

صدیا: سهد پی، همزار پی

صد پاره: لمت لمت، شمق و شر، پینم پمروّ، ثمومی دراوی و پینمی زوّری پیّوه بیّت له جل و بمرگ

صد تو: سهد تویّن سهد لا، شهوهی تویّ یا لاکانی زوّر بیّت

صدد: ۱- رووبه پوو، بهرامبهر، رووده پو ۲- نیر دراو، نامههر

صحار: ۱- سینه، سکی مروّق ۲- سهرمتا، سهرمتای شتیک، لهپیش، سمرموه، پیشهوا

صدرنشین: ئـمومی لای سـمرمو دادمنیشین، پیشموا، لمپیش، سمرومر، سمروک

صدره: ۱- سینه، سینگی مرؤف، سك ۲- پیلهك، سوخمه، بهربوودی، قووتك، سینهبهند، سینهپوش، جلیکی بی قوّل کهسینهی دادمپوشیت

صد شاخ: بروانه صدپاره

صلصد: سهد سهد، سهسه، سهد دانه سهد دانه

صدع: ۱- هه نشتن، که نشتن، دووباره دروست کردنهوه، ناشکرا کردن، دورخستن، دیار خستن ۲- که نشت، هنیش، تنیش، دراوی ۳- دهسته، گروپ، تاهم، جهماعهت

صدف: سهدمف، سب، گوێچکه ماسي

صدف وار: سهدمف ناسا، وهك سهدمف

صلف وش: سهدمف ناسا، وهك سهدمف

صلق: ۱- راستگذیی، راست وتن، راست بینژی، درؤنهکردن ۲- راستی، دروستی، پاکی

صدقه: خیّر، خیّرات، ئەوەى لەریّگاى خوادا بــه فــهقیر و هەژارى بـدەن، سەگۆر، گاوگەردون

صدقه: ماردیی، ماردیی ژن

صدم: ۱- کوتان، لهیهك دان، لهیهك کوتان، بهتوندی لیّدانی دو شت لهیهك^۲- گهشتن، هاتن، دروست بون، دمرکهوتنی کاریّکی گموره و گران

صلمه: ۱- دوورخستنهوه، تاراندن، دمرکردن ۲- کوتان، لهیهك دانی دوشت بۆیهك جار ۳- زیان، بهلا، ئازار، قۆرت، چۆرتم، چهپۆكی رۆژگار

صدور: ۱- روودان، روودانی کار یابابهتیّك، ناشکرا بون، دمرکهوتن ۲- گمرانهوه، فهگهریان

صدوق: راستگۆ، راست بێژ، نهوهی هیچ کات دروّ ناکات صددید: ۱- ج لك، كێم، كێماو، هـهو، زووخ، زمرداو، خوێناو، جهراحهتی برین۲- ناله، فریاد، هاوار

صدیع: ۱- بهرمبهیان، کازیوه، ئهلهند ۲- نیوه، نیمه، نیوه له همر شتیکی دو نیو کراو

صدیغ: لاواز، سست، بنهنز، پیاوی بنهنز و سست. منالی حهوت رؤژه

صديق: يار، هاورێ، هاوهڵ، همڤاڵ، هاودهم، دمستمبرا، دوّست

صديق: راستگۆ، راست بێژ، درۆنەكەر

صديقه: ژنى چاكهكار و هاوړێ

صراح: پاك، بيْگەرد، بيْ غەش، ساف و پاك

صراح: دمرکهوتن، ناشکرا بوون، رووبهروو هسه کردن، دوزرانهوه

صراحت: بن گرێ، بن گرێ و گوٚل، بن ريا، ناشكرا، به ناشكرا هسه كردن، بن پنج و پهنا ئاخاوتن

صراحی: سوراحی، تؤنگ، تؤنگی شمراب یا ناو

صراحیه: شهراب، شهرابی پاك و بی غهش، هسهی راست، بی گری، هسهی بی پیج و پهنا

صراحیه: بروانه صراحی

صراخ: فەرياد، ھاوار، بانگ، قيژه، سەخت، خرۆش صرار: فەرياد كەر، ھاواركەر

صراط: ریّگهی راست. و ناوی پردیّکی زوّر باریك که دهنّین باریکتره لهمو لهو دنیا که خهنگان بهسهریدا تیّدهپهرِن و ههر کهس گوناحکار بیّت لیّی دهکهویّته خوار

صراغ: زۆران گرتن، زۆرانبازى، باومش بەيەكا كردن صراف: زێرناس، ئاڵتونـچى، دراوگـۆرٖەوە، ئـەومى پـارمى باش و خراپ لەيەك جيادمكاتەوە

صرام: ۱- یه کیک نه ناوه کانی شهر، به لا، گرفتاری، گیروده یی ۲- به برشت، بوید، چاوهایم، نه ترس صرام: چهرم فروش، پیسته فروش، نهوه ی چهرم و پیسته دهفروشیت

صرات: تیـرُبون، نهترسـان، بـوێری، نازایـهتی، چـاو قایمی، بهجهرگی، زاتداری

صرح: كۆشك، تەلار، بالەخانە، بيناى گەورە

صرد: ١- سارد، سمرد، سمرما، شوینی بمرز لمکویستان

٢- ساده، پاك، بي گهرد وگري لههمر شتيك

صرصىر: سەرسىەر، باى تونىد، باى سىمخت، باى زۆر سارد، باى زەمەن

صرصرتك؛ تيژرمو، بلهز، توندرمو

صرع: ق، ق لنهاتن، گهشکه، پهرکهم، سهرسام، کهوتن، لهسهر زموی کهوتنی کهسینک، نهخوشیهکه بههوی گرژی و ههستی نازار و سست بون لهناو دهمار و نهندامهکانی جهسته دروست دمبیت و نهخوش کتاوپر دهکهویته سهر زموی و روخهساری رهش و شهین دمبیته وه و بو ماوهی چهند خوله کیک وه دار رهق

صرع: ودك، ودكو، هاوشيّوه، هاوتا، بدرابدر، یهكسان صرعدار: پمركهمدار، فيّ دار، فيّ یاوی، ئـهودی نـهخوّشی پـهركهمي لهگهدّدا بيّت

صرع زده: بروانه صرعدار

صرعی: بروانه صرعدار

صرف: گەراندنـەوە، قەگەرانـدنن ھێنانـەوە، ناردنـەوە، گەراندنـموەى ماڵێـك بـۆ كەسـێك٢- چـواندن، خـەرج كــردن، ســەرف كردنـى مــاڵ و ســامان٣- گۆرينــەوە، گۆرينەوەى دراوێك بۆ دراوێكيتر

صرف: گمران، سووران، سوورانی روزگار و زممانه

صرف: صمرف، سهرف، زانستیّکه لهوشه عمرمبیهکان دمکوّنیّتهوه

صرف: پاك، بى غەش، پاك و بىي گەرد لەھەر شىتىك،

بیٰ گریٰ

صرف شدن: خمرج کران، بهکار بران، که لک نیّومرگیران صرف کردن: خمرج کردن، بهکاربردن، که لک نیّومرگرتن صرفه بردن: سوود بردن، فازانج کردن، به هره گرتن صرفه جو: دمسپیّوهگر، مالّدار، نهوه ی له خمرج کردنی سامان و ماله که ی دمست پیّوه دهگریّت

صرفه جویی: دهست پێوهگرتن، ماڵداری، کهم خهرج کردن، بیری دوا رؤژ بون، نیاته

صىرم: برین، پچراندن، قرتاندن، لمت کردن، برینی شتیک یا قسمی کمسیّک

صرم: : جهماعمت، دمسته، تاقم، گمرك، مالهكانى يهك شويّن

صرنایه: زرنا، زورنا

صرود: سمردسـێر، قـشلاق، قـشلاخ، زسـتانموار، ئــمو شارانمی همواکمیان زور سارده

صروف: رووداو، گهران و رووداومکانی روْژگار

صره: ههمیان، کیسهی پاره، جزدان، کیفی پوول

صريح: باك، بئ غهش، خاويّن، باقرّ، باك لههمر شتيّك، ناشكرا، بن بيّج و بهنا

صريحه: بروانه صريح

صریر: ۱- هاوار کردن، نالاندن، هیژه کردن ۲- دمنگی پینوس، نهو دمنگهی نه کاتی نوسین به هه نهم اینی بهرز دمییتهوه

صريع: كەوتوو، خراو، كەوتووم سەر زموى

صعب: دژوار ، دشوار ، سهخت، گران، هورس، کاری سهخت و دژوار

صعبوب: دژوار، سهخت، کاری گران و هورس

صعبه: دژوار، قورس، گران، دشوار، سهخت، گیانبر صعاری: کمریم، بهخشمر، بویّر، پیاوچاك، چاکهخواز، خیّرخواز، چالاك، نمترس

صعدا و دژواری، سهختی، به لاّ، زیان، دشواری صعدا و همناسهی سارد، همناسهی دریّژ، همناسهیهك کهلمخهم یا بیّزاری و هیلاکی لمسینه دیّتهدمر، ئاخ،

ئۆت

صعرور: جیوه، جیوهی دار که وشك ببیتهوه صعق: بیهوش بوون، له هوش چوون، لهخوچوون، لهخوچون بههوی دهنگیکی گهوره و ترس بزوین صعقه: ۱- بیهوشی بههوی

ترس یا نیگهرانی^۲- ههورهتریشقه، ههوره بروسکه، تریشقه

دشواري

صعلوك: دموريش، ههژار، نهدار، دمستكورت، نيازمهند صعوبت: دژوار بون، دژواری، سهختی، گرانی، قورسی، پشت سەرى يەك ومستان

صعود: سمركهوتن، چوونهسمر، بمرزموم بون، رؤشتنه سهر، روّشتنه سهر له كيّو يا بيلكانه يا شتيتر

صعوه: حوله که، ههر بالندميه كه بهنه ندازهى جۆلەكە بىنت

صعید: ۱ - خاك، همرد، خوّل، خوّلی سمر زموی ۲ - گور، ههبر، مهزار^۳- رێ، رێگا ^۴- زموی رێك و خاڵی لهدار صفار: سووك بون، سووكي، ريسوايي، پهستي

صغار: ورد، بجوك، چكۆله، بچكۆله

صفارت: بچوك بون، ورد بون، سووك بون، ريسوا بون، پەست بون

صفر: ١ - بچوك بون، بجوكى، كهم تهمهنى، منائى ٢ -

سووکی، ریسوایی، پهستی، ورد بون، شکان صغران: ١- ورد بون، سووك بون، ريسا بون٢- خورئاوا

> بون، ئەو دەمانەي خۆر ئە ئاوابوندايە صفران: ورد، بچوك، چكۆله، بچكۆله

> صفرى: بچوكتر، چكۆلەتر، ژنى بچوكتر

مستفو؛ حهز، تاسه، تاسه كردن، نارمزومهندى، تامەزرۆپى، خوازيارى

صفير؛ ورد، بجوك، كهم تهمهن، بجكوّله، حكوّلانه، منائيك كههيشتا نهكهشتبيته تهمهنى بلاق

صفيره؛ ورد، بچوك، جكوّلأنه، كهم تهمهن.

صف: ریز، رهده، سهف، راسته، هیّلی راست

صفاء ساف بون، پاکی، خاوینی، بی ریایی، بی گمردی، باك و خاويني، باقرى، بيْگەردى

صفات: تايبهتمهندي، تايبهتمهنديهكان

صفاح: بهخشهر، شهوهي له گوناح وتاوانهكان خوش دمبيت

صفادادن: بريقهدانهوه، يا كردنهوه، خاوين كردنهوه، ئاودان بۆ بريسكانەوە

صفاكردن: سازان، هه تكردن، گونجان، ئاشتى كردن، شادی کردن

صفاهان: ئيسفههان، ناوى يهكيك لهشارهكاني ئيرانه صف بسآن: ریز بهستن، سهف بهستن، نه ریزدا ومستان،

صفت: ١- ومسف كردن، پياهه لگوتن، پياهه لنان، ريز بو دانان، به چاکه باس کردن ۲- تایبهتمهندی، چونیهتی، جــهندایهتی، حالّــهت، وشــهیهك كهجـــونیهتی و چەندايەتى كەستىك يا شتتىك بگەيەنتىت

صفع: بشت تيكردن، روو سوراندن، ئاورنهدانهوه، خۆشبون، ئەگوناح خۆشبون، ئێخۆشبون

صفح: ١- لا، كهنار، رهخ، تهنيشت، كهنار، تهنيشت كهسيك ٢- روخسار، روائهت، دهم و جاو٣- بانايي شمشير

صفحه: رو، روی شتیک، لاپمره، کاغمز، ومرمقمی کتیب، همر کام نه لاپمرهکانی کتیبیک

صفدر: دوژمن شکین، شهوهی رینز و سهفی دوژمن دەشكىنىنت، رىز شكىن، شەركەر، بوير، داير

صسفر: سفر، ناوبهتال، بؤش، خالی، پوچ، هیچ، بی ناومرۆك. هێمايــهك لمشــێومى نوكتــه(.) كەلەخۆيــدا ژوماره نیه بهلام نهگهر له لای راستی همر ژومارهیهك دابنريت ئهو ژوماره دمبهرابهر دهكات

صفر: سمفمر، مانگی دوهم له سائی کؤچی

صفر: زير، ئالتون، تهلأ

صفر: ۱ - زمردوویی، نهخوشی زمردوویی ۲ - برسیهتی، برسی بون

صفرا و زمرد رمنگ، همر شتیکی زمرد رمنگ، زمردباو. زمرداو، ئەو شلەمەنيە زمرد رمنگەى لە جەستەى مىرۆڭ دينته دمر، زمرداوه

صفرازده: زمرد بو، وشك بو، رمنگ پهريو، شهومى نەنەخۆشىدا رەنگى زەرد بوبىت

صفراکردن: تووره بون، توند گرتن، توند و تیژی

صفراوی: توند و تیژ، تووره، رق نهستوور

صفرت: زمردی، رمنگی زمرد

صفر و سبرگردان: سهرگهردان، مال بهکول، شاواره، دمربهدمر، سمرسوورماو، واق ورماو

صف زدن؛ ریز بهستن، لهریزدا وهستان، سهف بهستن صف شکن؛ ریز شکیّن، دوژمـن شکیّن، ئـهوهی ریـزی سوپای دوژمن دهشکیّنیّت، دلیّر، شهرِکهر، نازا، نهترس صفصاف: بی، دارمبی، همر جوّره داره بی یمك

صفصف؛ زموی تهخت و بی گیا، هامون

صفصف: بالنده، جولهكه

مسقع: زلله ليدان، شههمزلله ليدان، شهپازله ليدان، بهبمری دمست كيشان به دهم و چاوی كهسيكدا

مسقعه: شبهپازلله، شبههمزلله، زلليه، بمبهري دمست

کێشان به پشتهمل یا دهم و چاوی کمسێك

صفق: ۱- تا، تای درگا ۲- کهنار، رهخ، تهنیشت، قهراغ صفقه: دهست دانهوه، دهست دانهوه لهکاتی پهیمان بهست و مور کردنی گری بهست

صف کشیدن: ریز بمستن، لمریزدا وستان، بشت سمری یمك وستان

صفن: پیستی هیلکه گون، نهو پیستهی جووته هیلکه گونی نیرینهی تیایه

صفن: سفره

صسفو: ۱- ساف و روون بوون، روّسن بوون، روّسنی، رووناکی ۲- هه لبریردراو، برارتی، برارده، باك و بژارده لههرچی

صفوان: بمردی لووس، بمردی ریّك و ساف

صفوت؛ ساك، سن گهرد، خاوين، بافر، سرارده، هه نيزير در او

صفه: همیوان، نمیوان، شانشین، ژوور ناسایهك لمناو ژوور یا پشتی مزگهوت که شوینی دانیشتنی چمند مس دمینت، مانی هاوینه

صفى: دۆست، هاورێ، هاومڵ، همقال، هاورێى ئەمەكدار، پاك، هەلبرارده

صفیعه : شمشیری پان، بمردی پان، روی همر شتیکی یان

صفير: سووت، فيكه، فيقه

صفيرزدن: فيقه ليدان، فيكه كيشان

صفین: سهفین، شهری سهفین، شهو شهردی لهنیّوان سوپای عهلی کوری شهبی تالیب و سوپای مهعاویسه کورِی شهبو سوفیان روویسدا که نزیکهی ۷۰ ههزار کهس له همردوولا کوژرا

صقع: ناحیه، ناوچه، گۆشه، سووچ، گۆشهی زموی

صقل: پاك كردنهوه، بريقه پيّدانهوه، درهخشان كردن، خاوين كردن بوّ بريسكهدانهوه

صسقیل: ئاودراو، بهبریقه، نسهوهی ناودرابیّت و ببریسکیّتهوه

صك: قەبالە، قەوالە

صك: ليّدان، كوتان، سهخت ليّدان و كوتاني شتيّك

صحاك: همباله نـوس، همواله نـوس، ئـموهى همباله لمنيّوان دوكمسدا دمنوسيّت

صل: ۱- شمشیّر، شمشیّری تیژ ۲- بهلاً، دژواری، تهنگ و چهلهمه، شواری۳- و جوّره ماریّکی زمرد رهنگ

صلاءِ ٹاگر، ئاتەش، ئاگرى گەورە، ئەو ئاگرەى خۆى پىێ گەرم بكەنەوە

صلابت: سەخت بون، سەختى، بەھىزى، خىۆراگرى، بەبرشتى

صلات؛ نوێِرْ، دوٚعا، پارِانـهوه، تهسبێِح، نوێـرْ و دوٚعـای بهندهکان بوٚ خوا

صلاح: ناشتی کردن، سازان، ناشتی، ههانگردن، گونجان صلاح: چاکهکاری، چاکهخوازی، خیّرخوازی، خیّر، دژی خراپه و شمر

صلاح انسدیش: خیرخواز، چاکهخواز، خیرنهنسدیش، خیرومهند

صلاح دید: به باش زانین، له بمرژهومندیدا بینین، بمرموا زانین

صلاحیت: شیاوی، شایانی، شیاوبون، ژیهاتن، لیّهاتن، پیّکموتن

صلاحیتدار: شیاو، شایان، شیاو و دهسلاندار بو نهنجامدانی کاریک

صلب: ۲- لـمداردان، همٽواسين، لـمداردانی کمسيّك۲-برژانن، برژاندنی گۆشت

صلب

صلماءِ گوێ بڕاو، گوێ دمرهێنراو، ژنێٺ کهگوێڿکميان لمبنا دمرهێنابێت

صلوات: سلاوات، دروود، رهحمهت، بهزمیی

صله: ۱- پهيومست بون، پهيومند دران، پهيومست بونی شتيك به شتيكيتر ۲- بهخشين، پيدان و بهخشينی مال بهكمسيك

صلی: ناگر، ناگری گهوره وزوّر، ناگر گره، نهوهی ناگری پیدهکهنهوه له پوش و پهلاش و جیلکه

صلیب: سهلیب، خاج، داری عیسا، داری مهسیح، داری پیرۆز، ئهو دارهی عیسایان پی لهخاج دا

صلیبه: ۱- لـهخاج دراو، لـهدار دراو ۲- تونـد، بـههێز، خوّراگر، توند و تيژ

صلیب سرخ: خاچی سوور، خاچی سووری نیّو دمولّهتی که دامهزراومیهکه بوّ هاوکاری کردن و بههاناوهچونی لیّقهوماوانی کارمسات لهناکاوهکانی ولاّتهکان

صلیب شکسته: خاچی شکاو، هیّمای نازیهکان لمثالّمان کههیّمای رمسمی بوئهم هیّمایه لهکوّنهوه لهناو نمتـهوه ناریاییهکاندا باو بوه

صليبى: خاچى، خاج ئاسا، بەشٽوەى خاج، عيسەوى، مەسىحى، خاج پەرستانە

صليح: جاكهكار، جاكهخواز، خيرخواز، خيرومهند

صلیل: بانگ کردن، دمنگ لنّوه هاتنی شتنّک کانزایی لهکاتی راکنّشان یابمرکهوتنی به شتنّك

صم: كەر، نەبىس، گوێ گران

صماء كمر، نهبيس، ژنى كمر

صمات: ۱ - بیدهنگ بون، کوژانهوه، نارام بون، بیدهنگی، خامزشی

صــماخ: نـاوگوێ، ناوگوێـچکه، کـونی گوێـچکه، پــمردهی گوێ

صمان: بمرده لآن، زهوی رمق و پر بمرد

صمت: خاموش بون، بيدهنگى، خاموشى، بيدهنگ بون، ئارم بون، قسه نهكردن، جووله نهكردن، جووله لهخوبرين صلب: ۱- توند، سهخت، درشت، بههیز ۲- نیستانی پشت، بربرهی پشت، کهمهر

صلبوت: سەلبوت، رۆژى لە خاچدانى عيسا

صلبیه: سپێنه، سپێنهی چاو

صلح: ناشتی، کؤکی، تهبایی، گونجان، ههلکردن، سولخ. لهناو دهستمواژه سیاسیهکاندا بهمانای دهست ههلگرتن لهشهر و بهستنی ریکهوتن نامهی ناگر بهست دیّت

صلحاء حاكهكار، حاكهخواز، خيرخواز

صلح جو: ناشتی خواز، نهوهی بهدوای ناشتیدا دهگهریّت، ناشتی ویست

صلح کردن: تهبابون، ئاشتى كىردن، هـەلكردن، گونجان، سازان، كۆك بون

صلح گونه: ناشتی ناسا، ناشتی کاتی لمبمر بمرژمومندیی تاییمت

صطحنامه: ناشتی نامه، بهیمان نامه ناشتی، ریکهوتنیک کههانیوان دوکهس یا دو ولات دا مور دهکریت که تیایدا همردوکیان پایهند بونی خویان بو ناشتی دمردمبرن

صلصال: ژاکاو، سیس بو، وشك ههلاتوو، گونّی ژاگاو و سس به

صلصل: ۱- ناوچاوی نهسپ، تهویّل، موی سپی پشتی نهسپ۲- پیاله، پهیمانهی بیچوك ۳- شوان، شوانی شارمزا و لیّهاتوو

صلصله: بانگ کردن، دمنگ لیّومهاتنی زمنگ یا خشل یا هموسار

صلع: رووتانهوه، رویتانهوه، ههنوهرینی مووی پیشه سهر، تاسی، کهچهنی پیشهسهر

صلعا و ۱- که چه لا، تاس، بی موو، ژنیک کهمووی ناو چاوی رووتابیّتهوه ۲- سارای وشك و بی ناو و گیا صلعه: پیشه سهر، پیشهسهر که مووی پیّوه نهمابیّت

صلف: فشه کردن، خۆههلکیشان، سنووور بهزاندن، تیّبهرین له نهندازه

صلم: لمبن دمرهێنان، لمرمگ دمرکێشان، برینی گوێ یا

لووت

صمد: سمرومر، گهوره، بئ نیاز، تاهانه، تهنیا، ئهوهی صنوبر: سنهوبهر ههموان نیازمهندی ثهون. و یهکیّك لهناوهكانی خوا لهبیچمی دلی مروّده

صمصام: شمشێر، شمشێری برمړ

صمغ: جیوه، جیوهی دار

صمم: کمری، نهبیستن، گوی گرانی

صموت: بندهنگ بون، خاموش بون، جووله لهخو برین صمیم: ١- باك، صاف، باك و ساف له مر شتنك،

بیگهرد ۲- توندی گهرما یا توندی سهرما

صمیمانه: هاورپیانه، دۆستانه، بنی ریایانه، لمرووی یاکی و راستیهوه

صناعت: پیشه، سهنهعات، کاریا پیشهیهك که پیّویستی بهشارهزایی و بیرگردنهوه بیّت، هونهر، کرده صناعی: دروستکراو، دمسکرد، بهرامبهر بهسورشتی، دروستکراوی دمست، خوّکرد، دمسکار

صنایع: پیشمسازی، پیشمکان

صــندئی: ســەندەڵی، کورســی، چــوارپايەي<u>ـی</u> پــشت دار بۆدانيشتن

صندوق: سنووق، سندوق، سنوّق، مجرى

صندید: ۱ - گهوره، بویر، شازا، چاونهترس، سهروهر ۲ -بای سارد، سهرمای وشك

صنع: دروستکردن، خولقاندن، بمرهمم هیّنان، ئافراندن ۲- کار، کردهوه، پیشه، کرده۳- چاکهکردن، هاریکاری کردن، بهخشین، یارمهتی دانی خهنّگ

صنعت: بیشه، هونمر، کار، کرده

صنعتكار: پیشهگهر، سهنعاتكار، پیشهومر

صنف: جور، شيوه، جهشن

صنم: بت، بوت، نهوهی لهبهرد یا دار یا کانزا دمیتاشن و دواتر دمییمرمستن

صسنم کسده: بتخانه، بوتخانه، شوێنی بوتهکان و پهرمستین

صنم گر: بوت تاش، بت ساز، نهوهی بت بو پهرمستین و جوانکاری دروست دهکات و دایدمتاشیّت

صنو: 1 - برادمر، برا، دو کور که لهیهك باوك بن 1 - کور 2 - دو یا چهند دار که لهیهك بن رواییتن

صسنوبر: سنهوبهر، داریکی گهلاً دمرزیه بهریکی لهبیچمی دلی مروّ دهگریّ

صنوبر خرام: دلبمر، دهزگیران، خوشهویست، دولبهر، دلداریک که قهد و بالآی وهك سنهوبمر بیّت

صنوبری: سنهوبمری، نهومی لمشیّومی سنهوبمردا بیّت، سنهوبمر ناسا

صنیع: ۲- دمسکرد، دمسکار، دروستکراو، پهرومردمکراو، شمشیری ناودراو، جلّ و بهرگی پاك و خاویّن۲- خیّر، خیّسرات، نسهو خیّسر و خواردنسهی لسمریّگای خسوادا دمیسدهن۳- شارمزا، لیّهاتوو، لیّسزان، نسهومی لسمکار و

صنیعه: ۱ هونمر، کاری باشه، چاکه، خیّرات، بهرومرده کراوی دستی کهسیک

صواب: راست، دروست، بيّ ههله، حهق، شياو، شايان

صوابدید: مؤلمت، ریکه، نیزن، بروانامه

پیشهی خویدا شارهزابیت

صوابرای؛ راست ئەندیشە، بیرمەند، عاقلّ، ئەومى بیر و بۆچونەكانى راست بیّت

صواب شمردن: بمراست زانین، بمچاکه زانین، رموا دیتن، لمبمرژمومندیدا بینین

صــواع: جـام، هـاپ، پــمرداخ، ئـاوخۆرى، دمڤـرى گــموره كمئاوى پێبخۆنـەوه

صواغ: درۆزن، درۆكەر، فشەكەر، ئەوەى بەدرۆ شان و باڭ بە ھسەكانى خۆى بدات

صواغ: زيرگمر، زيرنگمر، ئالتونجي

صواف: پەشم ھرۆش

صوام: زموى وشك و بيّ ناو، وشكه لأن

صوام: بمرۆژوو، رۆژودار، رۆژوگر، نمومى زۆر بىمرۆژوو دمېيت

صوان: جي جل، كوميد، سنوهي جل يا كتيب

صوب: ۱- راست، دروست، بئ هدله ۲- لا، روخ، کهنار،

ناوچه، تەنىشت، قەراغ

صوبه: كۆ، كۆگا، كۆگاى شتيك، كۆگاى گەنم

صوت: بانگ، ئاواز، سموت، دهنگ، ئاههنگ، همردهنگیك یائاوازیك كهبهگویچكه بگات

صور: سوور، بوق، شاخیک کهفووی تیبکهن و دهنگی ليّبيّتهدمر. نفخه صور، نهفخي سور، ئهو بايهيي **صور فلکی:** بورج، بورجهکان ئيـسرافيل لـمرۆزى كۆتـايى لـه شـميبوورەكمى خـۆى دمكات و مردومكان زيندو دمبنهوه

> صورت: ١- شيّوه، جوّر، تهرز، شيّواز ٢- روخسارن روو، دهم و چاو، روالهت، بیچم، دیمهن، قیافه، بهیکهر، نەخش

> صورت برداشتن: پيرست ههنگرتن، پيرستي کهل و پهل مال يا شوێنێکيټر لهناو کاغهزێکدا نوسين

صورت بستن: بهخهيالدا هاتن، دروست بون، له گوماندا دروست بون، شيوه گرتن، كران

صورت بند: وينهكيّش، نهقاش

صورت بین: روخسار بین، رووبین، ئەومى تەنیا رواللهت

صورت پدیر: لهکران هاتوو، شیوه ومرگر، شیاوی ئەنجام دران

صورت پرست: روخسار پهرمست، نهوهی زور گرنگی به جیوانی روخیسار دهدات و جیوانی روخیساری خیوش دمويت

صورت حال: جونيهتي، باروودوخ، حال و هموال

صورتغانه: بتخانه، بوتخانه

مسورت دادن: ١- شيوهدان، روخسار بيندان ٢- ئـ منجام دان، بەكۆتايى گەياندنى كارێك

صورت سار: نهقاش، وينهكيش، نيگاركيش

صورتگار: بروانه صورت ساز

صبورتکده: ۱- نیگارستان، دامهزراودی نههاشی و پهیکهر سازی ۲- بوتکهده، بتکهده

صورت کردن؛ وینهکیشان، نههاشی کردن، نیگار کیشان

صورتكش: نمقاش، پميكمر ساز، نيگاركيش، وينمكيش

صورتگر: نەقاش، پەيكەرساز، نيگاركيش

صورت گرفتن: ئىمنجام دران، ئىمنجام درانى كار يا ماملهيهك

صورت نا يذير؛ نهكران، لهكران نههاتوو، نهومى شياوى

كران نمبيّت، ئەنجام نەدراو

صورت نگار؛ نەھاش، وينەكيش، نيگار كيش صورتی: پهمهیی، بهرنگی روخسار، سووری روّشن

صورنگار: نمفاش، وينهكيش، نيگاركيش

صورى: روكهش، روالهت، تايبهت بمروو

صسوغ: ١- ئافرانىدن، خولقانىدن، دروسىتكردن ٢-رۆچۈۈن، رۆشتنە خوارەۋەي ئاو لەسلەر زەوى٣- وەك، ومكو، هاوشيوه، ليكجو، هاوتا

صوف: پەشم، تووك، پەشمى مەر

صوفى: سۆق، ئەومى شوين كەوتووى ريبازى سۆفيەكان

صوفيانه: سۆفيانه، هاوشيوهى سۆفيهكان، وهك سۆفى صوفیگری؛ صوفی بون، سوفیگهری

صول: پەرىن، بازدان، ھەڭمەت بردن، پەلاماردان

صولت: ۱- پهرين، پهرين و پهلاماردان ۲- دهسهلات، زالْبون، هيْز، هەلمەت بردن لەشەر

صولح: زيو، زوى بيّ غهش، نوقره

صولجان: گۆچان، داردەستى پاشايەتى

صوم: رۆژوو گرتن، بەرۆژوو بون، خۆ پاراستن لە خواردن وخواردنهوه له بانگی بهیانیهو تا بانگی نٽوارێ

صومع: بروانه صومعه

صومعگی: دیرنشین، نهودی لهناو دیر و سهومهعهدا دادمنيشيت

صومعه: سهومهعه، دير، کيو يا شويننيکي بهرز که راهيب يا خۆپاريز بو پارانهوه پهرمستين لهوئ بمسمر دمبات، خانهقا

صومعهدار: خوّباريّز، راهيب، لهخواترس، نهو راهيبهى سەومەعەي ھەبيت

صومعه نشين: راهيب، لهخواترس، ئهودى لهناو سەومەعەدا داەنىشىت بۆ پەرەستىن و پارانەوە

صون: ۱ - پاراستن، راگرتن، چاودیدی کردن۲ - راگرتنی شتيك، هەلگرتن

صه: بيدمنگ به، قسه مهكه

صیدگاه: راوگه، نیْچیرگه، جیّ راو، شکارگه صیدگر: بروانه صیاد

صیدلانی: دهرمان فروّش، دهوا فروّش، شهوهی دهوا و دهرمان دهفرشیّت، بوّتفروّش

صیدانه: دهرمانخانه، دهرمان فروّشی، دهواخانه، شویّنی دهرمان فروّشتن، گوگای دهرمان

صيرفى: زيرناس، زيرنياس، دراو گۆرموه

صيرورت: گەرانـەوە، فەگـەريان، ھاتنـەوە، گـۆران، لـه حالەتىكەوە بۆ حالەتىكى تر دەرھاتن

صیفه: جوّر، چهشن، قیافه، بیچم، روالهت، همر شتیّك که لهفالّب درابیّت. ۲-سیفه، ژنـی کاتی، ژنیّـك کـه بوّماویهکهی کاتی له پیاویّك ماره دهکریّت

صیف: هاوین، ومرزی گفرما، تاوسان

صیفی: هاوینی، تایبهت بههاوین، نهو کشت و کالهی لهسهرتاکانی هاوین کارهکانی نهنجام بدریّت و بهرههمهکهی له سهرتاکانی پاییز بهر بیّت

صيقل؛ زاخاو دان، ناودان، رهوارتن، تير كردن

صیقل گر: زاخاوکمر، تیژکمر، ئمومی چنک و ژمنگی ناسن و شمشیر بگریت

صینی: چینی، تایبهت به چین، له خه لکی چین، دروست کراوی چی صهباء سوور و سپی، سوور وس پی تنکهلاو ۲- شهراب، شهرابی تری کهسوور باو بیت

سهر: ۱ - نزیکی، خزمایهتی، ناشنایهتی ۲ - زاوا، میردی کج یا میردی خوشك

صهروج: بروانه ساروج

كەلەپاريزكاريدا بەناو بانگە

صهریح: ۱ - حموز، گۆلاو، نمو چالهی ناو تیا كۆببیتموه ۲- بروانه ساروج

، -مسهیب: سـوههیب، یـهکیّك لـههاوهلانی پیغهمبــهر

صهیل: کووران، کوورین، حیله، حیلهی نمسپ

صهیون: سههیون، ناوی کیویکه له باشوری روزناوای نورشهلیم که مزگهوتی نهقیصی لهوییه و همندی

كاتيش به ئورشەليم دەلين سەھيون

صیاح: بانگ کردن، هاوار کردن، فیژاندن، بانگ، شاواز، هاوار

صیاد: راوکمر، نێچیرفان، راوچی، نهومی راو دمکات

سسیاغ: ۱- دروزن، دروکهر، شهودی زور درو دهکست، شهودی بهدرو به شان و بالی هسهی خویدا ههاندات ۲-زیرینگهر، زیرگهر

سیاغت: زیرینگهری، کاری زیرینگهر

صيام: رۆژو گرتن، بمرۆژوو بون، خۆپاراستن له خواردن و خواردنهوه

صيبام: رۆژوھان، رۆژودار

سیانت: راگرتن، پاراستن، ههنگرتن، چاودیّری کردن

صیت: ناوبانگ، نیّوبانگ، ناوی چاکه، ناوبردنی کهسیّك به چاکه لهلایهن خهلکموه

صیحه: ۱- بانگ کردن، هاوار کردن، نمره، هیژه ۲-

ئازار، جەزرمبە

صید: ۱- راو کردن، نیچیر کردن، شکار کردن، ئهوهی راوی دهکهن

صید آزما: راوچی، نیژیمفان، شکارچی

صيد افكن: بروانه صياد

صید بند: بروانه صیاد

صیدگار: بروانه صیاد

ض: بیتی هەژدەیەم لە ئالفابیّتی فارسی. ئەم پیتـه لـه زمانی کوردیـدا نیـه و لـهجیاتی ئـهم پیتـه (ز) بـه کـار دمبریّت

ضائر: زیان گهیهنهر، زمرمردمر

ضائره: بروانه ضائر

ضابط: پارێزهر، بمړێوبمر، راگر، بمهێز، دمسملاتدار، وشيار

ضابطه: ۱- راگر، پاریزهر ۲- یاسا، ریسا، دهستوور

ضابي: خۆلەمىنش، خۆلەمىنشى گەرم

ضاجع: خانه نشین، سست، تهمهل، پال کهوتوو، نهوهی لهسمر لا کموتبیّت یا خهوتبیّت

ضاحك: ۱- پيكهنهر، نهوهى زوّر پيدهكهنيست، دهم بهبزه ۲- ههوهره تريشقه، نهو ههوره كه بروسكهى لهگهندا بيّت

ضحاحکه: ۱- دهم بهپیکهنین. دهم به بسزه ۲- شهو دیانانهی لهکاتی پیکهنین دهردهکهون

ضاحي: ديـار، ئاشـكرا، دەركـەوتو، ئـەوەى ھـەتاو پێـى ىگات

ضار: زیان گهیهنمر، زهرهردهر، لهنیّوبمر، خهساردهر ضارب: ۱- هیّـزهون، ناحـهز، دزیّـو ۲- شـهوی تاریـك، شهنگوسته چاو

ضاربه: بروانه ضارب

ئەمىن لەسەر شتىك

ضارع: رام، دەستەمۆ، لاواز، لەر، دانگۆشت

ضارور: نیاز، پیویستی، پیداویستی

ضاروره: ۱- نیاز، پێویستی ۲- زمرمر، زیان، خمسار ضاغط: ۱- گوشمر، زهخت کمر ۲- پارێزمر، پاسموان،

ضاغوط: مۆتەكە، خەوى ناخۆش، خەوى پريشان

ضال: گوومړا، لاړێ، ئاواره، لمړێ دمرچوو **ضاله:** ون بوو، نوقم بوو، ئمړێ دمرچوو **ضامر:** کهم گۆتش، دالگۆشت، لمړ، لاواز، لاغر ضامره: بروانه ضامر

ضامن: دمسبهر، تاوندمر، تاوان بژێر، ومرگر، لهخوٚگر ضایع: بێهوٚ، بێ کهڵک، بێ بههره، فیروّ، گوم، خراپ، بزر

ضایعه: بمفیرق چو، بهخمسارچوو، لهناوچو، بهکه آك نماو، نهو شتهی نیتر که آگی که آگ و مرگرتنی نهبیّت ضایق: تمانگ، تهسك، نموهی زوّر بان نمهیّت، تهنیّت، تهنیّت، تهنیّت،

ضب: مارميلك، مارميلكه

ضباب: زباب، ناوی هۆزیکی عمرمبه

ضباب: تــهم، تــهم ومــژ، هــهورێکی تــهنك كــه زموی دابپؤشێت

ضباط: تؤمارکمر، نموهی ومرمقه و به نگهنامه کانی ناو دامهزراوه یا ریکخراویک بنوسیت و هه نبگریت ضبان: مارمینک، مارمینکه

ضبط: پاراستن، گرتن و هداگرتن، تؤمار کردن، راگرتن ضبط صوت: تمسجیل، نهو نامیّرهی به کارمبا یا به پیل کاردهکات و بههوّیهوه دهنگ دهکهویّته سمر شریت و بلاو دمبیّتهوه، دهنگگر

ضبع: كهمتيار

ضبع: وشکهسائی، سائی نههات، قات و قری ضبعان: کهمتیار، کهمتیاری نیّر

حبطن، عصديار، عصدياري مي ضبعانه: كهمتيار، كهمتياري ميّ

ضبه: منحکه مارمنلك

ضج: بانگ کردن، نالآندن، هاوار کردن، شین و روّروّ

ضرب المثل

ضجاج

ضجاج: نالآندن، هاوارکردن لهترس، بانگ کردن ضجاج: حیوه، حیوهی داریّك کهشیاوی خواردن بیّت

ضجاج: عاج، دیانی فیل

ضجر: نالاندن، بیقمراری کردن، بی نوهرمیی، دنتهنگ بون، دلتهنگی

ضجر: مەلول، خەمبار، خەمۆك، دلتەنگ

ضجرت: خهم، خمفهت، بهژاره، دلتهنگی

ضجور: دلتهنگ، خهمبار، خهموّك، خمفهتبار

ضجه: بانگ و هاوار، شین و روّروّ، گریان

ضجیج: نالأندن، هاوارکردن و گریان لمترس

ضجيع: هاوخهو، هاوجيّ، هاوجيّگه

ضجيعه: بروانه ضجيع

ضحاك: دهم بسهبزه، دهم بهپێکهنين، ئسهومى زوّر و بمردهوام پێدمکهنێت

ضحاك: زوحاكن ئاژى دهاك، دوايين پاشاى ئيمپراتۆرى

ضحك: كەنىن، پېكەنىن، خەنىن

ضحکه: خهنده، پێکهنين، يهك جار پێکهنين

ضعکه: قەشمەر، ئەوەى خەلك پنى پنبكەنن، گالتەجار

ضعوك: دەم بەبزە، دەم بە پىكەنىن، ئەوەى زۆر پىدەكەنىت

ضعي: ناشتایی، کاتی هـهلآتنی خـۆر، بـهمانای هـهتاو و خۆریش دیّت

ضعیه: ۱- بهرزایی روّژ، نیومرِوّ، نیمهرِوّ ۲- هوربانی، مهری هوربانی

ضخام: ئەستوور، ستويرن كولفت، كلفهت، هموى

ضخامت: ئەستوورى، كوڭوفتى، ستويرى، قەڭەو بون، قەڭەوى

ضخیم: نهستوور، گهوره، ههوی، ستویر، کوٽوفت، مهزن، گهوره

شد: نهیار، دژ، دوژمن، ناسازگار، ناهاوتنا، هانندر، خهنیم

ضدید: ۱- دژ، ناهاوتا، ناسازگار، دوژمن، نهیار ۲-وهك، هاوش<u>ند</u>وه، هاوتا، وهکو، ومکی

ضدین: دودژ، دو دوژمن، دو شت کمنـمیار و دژی یـمك بن

ضر: ۱- زیان گهیاندن، زمره لیّدان، زیان گههاندن ۲- زهره، زیان، خهسارهت، ۳- تبهنگی، سهختی، دژواری، خرابی

ضسراء: زیسان، زمرمر، خەسسارمت، بسەلاً، وشكەسسالى، سەختى، دەست كورتى، دەست تەنگى

ضراب؛ شەرەشمشێر، شەر كردن لەگەڵ كەسێك، شـەر و پێكدادان

ضراح؛ لهقه ومشاندن، جووته خستن، جفتهك خستن ضــرار: زيــان لێــدان، زيــان گههانــدن، زمرمر لێــدان، خهسارمتدان

ضرارت: کوێری، نابینایی، لهناوچوونی سۆمایی چاو **ضراط:** تـــــ لێـــدان، تـــــ بـــایی دهنگدار له هن

ضراط: ترکن، تر بهردمر، ترلیدمر

ضراعت: گریان، شین کردن، له خوّبوورین، ناتهوان بوون، سست بوون، سستی، شین و رِوْرِوْ، گریان

ضراغم: شيّر، شيّرهكان

ضرام: ئاگر گره، دمسهچیلهی ناگر، چیلکه و جهویّلّ کمناگری پیّدهکهنهوه

ضراوت: تـەماحار بـون، جاوجـنۆكى، رژدى، ھۆگربـون، خوو گرتن

ضرب: لیدان، کوتان، لیدانی سکه. لهناو دهسته واژه بیرگاریهکاندا بهمانای کهرمت دینت که یهکیکه لهچوار کسردهوهی سهرهی بیرکساری و نهویش دووبساره کردنهوهی ژومارهیهکه له ژومارهیهکیتر بو بهدهست هینانی ژوماریهك که چهندین بهرابهری نهو ژومارهیه ضرب: ۱ - وهك، هاوشیوه، شیوه، چهشن ۲ - ورده باران، نمه باران ۳ - بیرتیژ، چالاك، روح سووك

ضبرب الاجل: کـات دیـاری کـردن، دوایـین کـات، مـاوه بؤدانان، دیاری کردنی کاتیکی سنوردار

ضىرب المثىل: بهنىد، وتىه پێشينان، نمونىه هێنانـهوه، جيرۆك هێنانهوه ضربان: ليّدان، ليّدانى دلّ، تههه تههى دلّ، تههين ضروري: ناجار ضسرب خسوردن: زيسان بهركهوتن، زمره ليّسدران، بسهلاً پيّويست و نيا

بمسمردا هاتن، بریندار بون

ضرب دیدن: بروانه **ضرب** خوردن

ضرب زدن: زیان لیّدان، خمسارهتبار کردن، بـهلاً بمسـمر هیّنان، بریندار کردن، زهرهر پیّگهیاندن

ضرب طرفتن: تميل ليدان، تميل كوتين

ضربه: ۱ خیّدان، زمرسه، یـهکجار لهلیّدان ۲ ـ بـرین، زام، ناسوور

ضرر: زمرمر، کهم وکوری، ثیراد، زیان، خهسارمت، بهلاً، سهختی

ضرر زدن: زیان گههاندن، زیان لیّدان، زمره لیّدان

ضرر کشیدن: زمره کردن، زیان بینین، خمسارمت دیتن

ضرس: ۱ - دان، دیان، دندان ۲ - نمه باران، ورده باران

ضرس؛ توند و تیژ، توورِه، رهاوی، ئهوهی لهبرسیهتیدا تووره ببیّت

ضسرطه: تــر، بــایی دهنـگ دار کــه لــه دواوهی مــروّهٔ دمرده چیّت

ضرع: گوان، گۆهان، گوانی مانگا ممر

ضرع: هاوتا، هاوشێوه، هاوجوٚر، وهك

ضرع: ۱- رام کردن، دهستهموّکردنی نهسپ ۲-رام بون، دهستهموّ بـون ۳- لـهخوّبووردویی، گریـان، سـووکی،

ريسوايي

ضرغام: شپر، شيری درمنده، بههيز، شازا، دلير، بوير،

حاونهترس

ضرغامه: بروانه ضرغام

ضرغم: شيّر، شيّری دردنده

ضره؛ ئايسان، داگيرسان، پي بوون، هەلگېيرساني ئاگر،

گەرم بونى شتێك، بڵێسەداربون

ضرم: بێچوه ههڵۆ، بهچكه ههڵۆ

ضرور: پێويست، نياز

ضرورات: بروانه ضرورت

ضرورت: نیاز، پێویستی، پێداویستی، ناچاری، گمرهك

ضروري: ناچاری، به پێويستی، بهناچاری، نیـاز، شهوهی پێويست و نياز بێت

ضروريه: بروانه ضروري

ضره: ۱- نیاز، پیویستی، نیچااری، پیداویستی ۲-سهختین بهدبهختی، تهنگ دهستی ۳- نازار، زیان، زمرمر۴- گوان، گوهان، بن گوان

ضريب: شيّوه، جوّر، جهن، شيّواز، وهك، هاوتا

ضریبه: ۱- سرشت، سروشت، خوو، خهدهن عادمت ۲-خهراج، جهزیه، زهریبه،

ضریح: قـهبر، گـۆپ، ئارامگا، مـهزار، چوارچـێوهیهکی دارین یا کانزایی کون کون کهلهسمر گۆپ ههلیدمبهستن ضریر: ۱- کوێر، نابینا۲- نهخؤش، لمر، دالگؤشت، کهم گۆشت

ضريره: بروانه ضرير

ضریع: مهم زل، مهم شوّر، شهوهی مهمکی زل و شوّری ههیه

ضریم: ۱- ناگرکهوتنهوه، ناگر، ناتش^۲- سهوتاو، سوتیاگ، سووتیاو

ضعف: سست بون، ناتموان بوون، سستى، ناتموانى

ضسعف: دووبمرابسمر، دو ئمومنسده، دو ئمونسه، دووبمرابمری شتیّك یا زیاتر

ضعیف: سست، بنهیّز، ناتهوان، کهم توانا، لاواز، شهومی جهستهی لاوازه، لهر، لاغر، بچوك، رمقهن، تهشك، کهم تین، زراف _

ضعیف شعردن: به کهم زانسن، بهلاواز ههژمار کردن، بهناتهوان زانین

ضعيفه: زمعيفه، ژنى بيّهيّز و ناتهوان

ضغط: گووشین، پال پێوهنان، زهخت لێکردن، کوتان، تهنگ پێ ههلچنین

ضغطه: سهختي، تهنگي، گووشار، زهخت، رهنج

ضفن: رق ههلگرتن، رق گرتن، کینـه، رق لـهدل گرتن، خلاخواردنموه

> **ضفینه:** رق، کینه، بوغز **ضفدع:** بۆق، فرپۆك

ضفیر: ۱- بهستین، کهنار دهریا ۲- بهنی بادراو

ضل: گوومرایی، لمناوچوون، فیرۆیی

ضـلال: گـووم بـون، گومړابـوون، رێ ون کـردن، لـمرێ

دهرچوون، گوومرایی

ضلالت: گوومړايي، گوومړا بون، رێ ون کردن

ضلع: كەلەكە، ئۆسقانى كەلەكە

ضلل: گوومرایی، لەرى دەرچوون

ضلول: گومرا، لەريدەرچوو، رێ ون كردوو

ضلیع؛ بههیّز، پرِ زوّر، زوّردار، پیاوی بههیّز و پرِ زوّر

ضليعه: بروانه ضليع

ضليل؛ گوومرا، رێ ون کردوو، لهڕێ دمرچوو

ضم: كۆكردنــهوه، خــر كردنــهوه، كەلەكــه كــردن،

كۆكردنەوەى چەند شتێك لەشوێنێك

ضماد: مەلھەم، مەرھەم، مەلخەم، مەلھەمى بىرين. ئەو

پەرۆيەيى برينى پى دەبەستن

ضمار: شاراوه، فمشاریاو، نهیّنی، داشاریاو، مالّی شاراوه کمهیوای دمست پیّگمشتنی نـمبیّت. نـاوی بوتیّك بـوه

لمسهردهمى نهزانى عمرمب

ضمان: رازی بون، هبول کردن، لهنهستو گرتن، له نوده گرتن

ضمانت: ١- تووش بوون، گيروده بوون بهنهخوشي كه

کات کات توند که کات کات بهره دهسینیت و دمبیته

هـۆى زەوى گيربـون ٢- دەسـتەبەرى، لەئەسـتۇ گـرتن، لەئۆدە گرتن

ضمر: ئەندام ريك، بەژن ريك

ضمره: ژنی ئەندام رێك، شۆخ و شەنگ، بەژن رێك

ضمن: ناو، ناف، ناوى شتيك، نيوان، لمناو

ضمن: لهجیّدا مانهوه، ناتهوان بوون، زموی گیر بوون،

پەك كەوتن، پەككەوتەيى، زموى گيرى

ضمن: پهك كهوته، زموى گير، لهجيّدا كهوتوو

ضمور: کمم گؤشت، دالگؤشت، لمر، کر، لاواز، لاغر، تمشك، رمقهل، باريك،

ضسمیر: نساخ، نساخی مسروّهٔ، ویسرّدان، نهندیّـشمی و نهیّنیهکانی ناودلّ، پرونیّو

ضمیم: خاوەن، ھاورى، ھاوەل

ضمیمه: ۱- خاومن، هاورێ، هاومڵ، پهیومستن پاشکوّ،

شتيك كهبهشتيكيترهوه بهيومستى بكهن

ضـــمان: ۱ - لمنمســتۆ گرتــوو، ئــۆدەدار، دەســتەبەر، دەسەبەر ۲ - پەك كەوتە، لەجيّدا كەوتوو، زەوى گير

ضنت: بهخیلی، درێغی، درێخی

ضنين: بهخيل، رهزيل، رژد، ناكهس، ناپياو

ضوء؛ نــوور، تیـشك، تــیرۆژك، روونــاهی، روونــاکی، رۆشنایی

ضوضاء: دەنگەدەنگ، ھاتوھاوار، قەرەبالغى، دەنگە

دەنگى خەلك لەكاتى شەردا

ضومر؛ پۆپنە كەٽەشير، گوٽى پۆپنە كەتەشير

ضیاء: نوور، روّشنایی، رووناکی، تیشك، رووناهی

ضیاع؛ زهوی کشت و کائی

ضیافت: میوانی، میّهفانی، میوانداری، میوان بوون

ضیاگستر: نووربه خش، روناکی به خش، تیشك به خش ضیزن: زیـزن، ناوی بوتیّك بـوه لهسـهردهمی نـهزانی

رەب

ضیغم: گازگر، پێوەدەر، شێر، شێری دڕەندە <mark>ضیغمي</mark>؛ شێر، شێری درەندە

ضيف: ميوان، ميهقان، ميمان، مههوان

ضيق: تەنگى، سەختى، دروارى

<mark>ضیق:</mark> تــهنگ، تهنگهبــهر، تهسـك، پێــچهوانـهی پــان و ــهرین

ضیق النفس: تهنگی ههناسه، ناسم، ههناسه تهنگی که مروّق به درواری ههناسه دهکیّشیّت

ضیقت: خراپحالی، همژاری، دمسکورتی، نهداری، دمست تهنگی، نیازمهندی

ضيم: زولم، ستهم، ناحمقي، ئەستەم

ضيوف: ميوانهكان، مينمانهكان، مههوانهكان

ط: ت، پیتی نۆزدەیەم لە ئالفابیتی فارسی. ئەم پیتە لە زمانی كوردیدا نیـه و لـهجیاتی ئـهم پیتـه پـیتی (ت) بـهكار دەبریت

طائر: بالنده، هەلفر، ھەر ئاژەئىك بەر وبائى ھەبىت، مەل، بەلەودر، بالدار

طائره: تەيارە، فرۆكە، فرۆك

طائش؛ كـهم عـهقلّ، بـيّ ميّشك، نـهزان، زلحوّل، كيّرْ،

كاس، ور

طائع: فهرمانبهردار، گوێ رايهڵ، ملكهج

طائف: ۱- تـ مواف کـ مر، ئـ موه بـ مدهوری شـ وێنێکدا دمسوورێتموه. ۲- حمسحهس، شموگمر

طائفى : تايمفى ، تىرە، ھۆبە، زۆم، رەچەلەك، ھۆز، بەرەباب، بەرە، خىلا

طائل: دمسه لاّت، هیّز، زوّری، توانایی، سوود، هازانج طائله: ۱- دمسه لاّت، توانایی، هیّر، بهرژهوهندی ۲-کینه، رق، دوژمنی

طاب: حملاًل، باك، خاويّن، خوّش، باقرُ

طاباق: خشت، کهرپووچ، خشتی گهوره

طابغ: ۱- چیشت لیندر، تهباخ، ناشپهز ۲- تا، گهرمی لهش

طسابع: ۱- چاپکەر، مۆركىەر، واژۆگىەر ۲- سرشىت، سروشت، خوو، خەدە

طابع: ئەنكوستىلە، كلكەوانە، مستىلە، مۆر، ھەر شت<u>ن</u>ك كەنىشان و ھيماى ئەسەر شتيك بى ديارى بكەن

طابق: ۱- تاوه، دمڤرێك كهشتى تيا سووردهكهنهوه ۲-خشتى گهوره، كهرپوچ

طاجن: تاوه، نهوه دمڤرهی خواردنی تیا سووردهکهنهوه طاحون: ناش، ناساو، ناسیاو، شوینی گمنم نارد کردن

طاحوني: ئاشى، ئاسياوى، تايبمت به ئاش **طارف:** ماٽى نوێ، ماٽى تازه بەدەست ھاتوو

طارقسه: ۱ - بـهلا، رووداو، كارمسات ۲ - هـۆز، نهتـهوه، خيّلا، بهرمباب

طــارم: هــهیوان، بـهرهـهیوان، داربه*سـتی* هــهیوان، مــالـّی دارین، گومـهز

طاريء: كتاوبر، لمناكاو، كتوبر

طاریه: به لا، كار مسات، پیشهاتی لهناكاو

طاس: تاس، کاسهی مسین، دمفری مسین

طاس: تاس، بیّ مو، کهچهڵ، کهل، ئهوهی تووکی سهری رووتابیّتهوه

طاس: زار، تاس، مۆرىدك شەش لا كەھەر شەش لاكمى خالى يەك تا شەشى ئەسەرە و ئەيارى تاوللە و ھەنىدى ياريىزدا بەكار دەبرىت

طاسباز: تاسباز، زارباز، ئەومى يارى بەزار دەكات

طاع: فەرمانبردار، گوى رايەل

طاعست: فسهرمان بسردن، گسوی رایسهنی کسردن، فهرمانبرداری، سهردانهواندن

> طاعت پیشه: فهرمانبردار، گوی رایهل، ملکهج طاعت ور: بروانه طاعت پیشه

طاعن؛ لۆمەكەر، سەرزەنشتكەر، تانەلىدەر

طاعون: تاعون، ئازار، ئاهۆ، چاوهوولگه، هران، درم، نهخۆشینیکی مرۆش کوژه که میکرۆبهکهی لهسائی ۱۸۹۴ لهلایهن پرسن دۆزرایهوه

طاغوت: سمرکیّش، ملّهور، زوّردار، بست، بوت، شمیتان کسه مسروّق لسمریّگای راسست دووردهکاتسموه. هسمر پمرمستراویّك جگه لهخوا

طاغي: سەركێش، زۆردار، مڵهور، زاڵم، ستەمكار

طاغيه: ستهمكار، لـهخوْرِازى، لـهخوْبايى، ئهحمـهق، نمزان

طافح: سمرخوّش، ممست، ممست لمشمراب

طافحه: ۱- مهست، سهرخوّش، ۲- وشك، وشك لههمر شتيك

طاق: تاق، سهقفی چهماوه، سهففیکی چهماوه کهبهخشت نهسهر درگا یا پرد دروستی دهکهن

طاق: ۱- تاق، تمنیا، تمك، یمك پیچموانمی جووت ۲-تمنیان تاقانم، بی هاوتا، بی ویّنه

طاق ازرق: ئاسمان، تاقى ئاسمان

طاقباز: بهپشتا خهوتو، راکشاو

طاقت: تاقعت، توانایی، یارا، تاو، راومستاویی، خوّراگری، بهرگهگرتن، توانا، سهبر

طاقت آوردن: تاقمت هينان، بمرگه گرتن، خوّراگری کردن

طاقت داشتن: تاقمت بون، خوّراگری، بهسمبر بون، بهرگه گرتن

طاقت رسیدن: تاهمت نهمان، سمبر نهمان، بمرکه نمگرتن، خوّرانمگمرتن

طاقت شکن: وزهبر، هیزبر، شهوهی هیر و تاههت لهمروق بستینیت

طاقت فرسا: بروانه طاقت شكن

طاقت یافتن: خۆراگرتن، بەرگە گرتن، تاقەت ھێنان مالة جەردىد بىرتىت تىد

طاقچه: تاهجه، تاق، تاهی بچوك، هوونهبان، رمفه، دولان، رفه

طاقه: تان، تار، تالیک موو، دستهیهک موو، چهپك، جهبكيّ

طاقي: تەھىلە، تەھلە، تاھىلە، عارمھچن، كىلاو، كىلاوى دريْر ھاوشيوه كلاوى دەرويشان

طالار: تالار، هۆڭ، هۆڭى گەورە

طالب: خوازبار، تامەزرۆ، داواكار، خواستەر، خوازۆك، قوتابى، خوێندگار

طسالبي: گركسه، گنسدۆره، كاللهك، ميوميسهك لسهجۆرى شووتى كه يهك دومانگ زووتر له شوتى پيدهگات

طالح: خراههکار، بهدفر، شهرِن شهرِانی، شهرخواز، خراههویست

طالع: ۱- ههلاتوو، نهوهی هه ندینت وه که هه او ۲-مانگ، مانگی تازه ۳- شانس، بهخت، سهربورده، چارهنوس

طالع بین: فالگر، فالْچی، فالْبین، نهوهی بههوّی کتیّب و هاوه و شتیتر فالْ بوّ کهسانیتر دهگریّتهوه

طالع مند: بهختهومر، بهبهخت، خوّشحال، كامهران، خوّشبهخت

طالع میمون: شانسی پیرۆز، بهختی باش

طائق: تملاقدراو، ژنی تملاقدراو و رزگاربوو لممارمیی ط**سائوت:** تسالووت، نساوی پیاو<u>ن</u>سك لمبسمنی نیسسرائیل کمبسمپنی گنرانسمومی موسسولمانمکان بساوکی ژنمکسمی داوود و لممنالمکانی یمعقوبه و شمری حالوتی کرد

طامــات: کارمسـات، رووداوی گــهوره و دلّتــهزیّن، بــهلاّ، سهختی، دژواری

طامح: ۱- نافهرمان، ژنیک که بی موّلهتی میّردهکهی برواته لای پیاوانیتر ۲- بلند، بهرز، بهرز و بلند لههمر شتیک

طــــامع: تــــمماحكار، تمماحــــدار، چاوچـــنۆك، رژد، چاوچنۆك

طامعه: بروانه طامع

طامـــه؛ بـــهلاً، بـــهلاًی ســـهخت، کارهســـات، بهلاًیـــهك کهلهههمو بهلاگانیتر فورس تر و دژواتر بیّت

طاووس: تاوس، داوس، مەلىّكى جوان و پەر رەنگىنە **طاووس فش:** وەك تاوس، تاوس ئاسا، ھاوشىّوەى تاوس

طاووس وار: بروانه طاووس فش

طاووسي: تاوسی، سمز رمنگ، بمرمنگی سموز، بـمرِمنگی تاووس

طاهر: پاك، خاوين، پافژ، بينگهرد

طاهره: پاك، ژنى پاك، پاك له پيسى و عهيب

طاير: بروانه طاير

طايفه: بروانه طايفه

طبیسب: پزیسشك، دوكتسۆر، چارەسسەركەر، ئسەوە*ى* نەخۆشىيەكان چارەسەر دەكات

طبیبانه: پرشیکانه، دوکتورانه، هاوشیّوهی پریشکهکان طبیخ: کولاّو،، گمرم کراو، کولّ هاتوو، هر شتیّکی کولاّو و سوروهکراو وهك برنج وخشت و همرچی

طبیعت: سروشت، سرشت، خوو، نهو سرشتهی خهلکهی نمسمری نافرینراون

طبیعی: تایب مت به سروشت، سورشتی، سرشتی، پیچهوانهی دمسکرد

طحان: ئاشەوان، ئارد فرۆش

طحانت: ئاشەوانى، ئاردفرۇشى

طعن: ئارد کردن، ئاش کردن، ئارد کردنی گمنم یاهمر دانمویّلهیمکی تر

طحين: ئارد

طــر؛ ۱ــ لا، تەنيــشت، كــەنار، قــەراغ، رەخ ۲ــ هــەمو، ھەموان، سەرپاك، گشتى، تێكرا

طرائق: ريْگاكان، شيوازمكان، ريْچكەكان

طراح: بلاندانهر، نهخشه كيّش، نهقاش، وينهكيّش

طراد: رم، رمى بچوك

طراد: ۱- دوورخهردود، تارینه ر۲- کهشتی شهرکهری توندردو ۳- شوینی بهربلاو، پان و بهرین۴- روژ دریدژ، روژی بلند

طراد: پەلاماردان، ھێرش كردن، ھەڵمەت بردنـه *سـ*ەر يەك

طرار؛ تەردەست، زۆرنگ، كىسەبر

طراز: ۱- زینهت، نهخش و نیگار، نهخش و نیگاری جل و بهرگ۲- شیّوه، ریّچکه، جوّر، جهشن

طرازیسدن: رازاندنسه، خهملانسدن، جسوان کسردن، ریکخستن، رازاننهوه

طراف: شەرەف، گەورەيى، مەزنى

طرافت: تازه بون، نوى بونهوه

طب: چارمسەر كردن، پزیشكی، دەرمان كىردن، ھۆلمان، چارمسەر كردنى نەخۆشيەكانى جەستە

طبابت: پزیشکی، کاری پزیشك، چارمسهر کردن

طباخ: جێشت لێنـهر، ناشـپهز، ئـهو کهسـهی خـواردن دروست دهکات، خواردن جێکهر

طباخت: ئاشبهازی، جیشت نینان، خواردن دروست کردن

طباع: خوو، عادهتهكان، سرشتهكان

طباع: ۱ - مۆركەر، چاپكەر، واژۆكەر، ئەوەى مۆر لەشتىك دەدات ۲ - شمشىر ساز، شمشىر چى، ئەوەى شمشىر دروست دەكات

طباق: هه نسه نگاندن، به راومرد کردن، خهم لاندن، هه نسه نگاندنی دوشت به یه کتر

طبال: تمپل ژمن، تمپل ليدمر، دمهول ژمن

طبایع: خومکان، سرشتهکان، عادمتهکان

طبخ: ليّنان، دروست كردن، كولاّندن، برژاندن

طبطبه: بانگ کردنن ناوازدان، دهنگ لیّوههاتنی ناو یا لافاو لهکاتی روّشتن، دهنگی شهبوّل

طبع: مۆر كردن، نەخشاندن، چاپ كردن

طبع: سرشت، خوو، خهده، عادمت، سروشت

طبعاً: بمدلّنيايي، بمتمواوي

طبق: بمرابمر، يەكسان، ھاوتا

طبقات: دەرەجەكان، بلەكان

طبقه: نهوّم، قات، تا، چین، پله

طبقه بندي: ريزبهندى، ريز كردن، ريّك خستن

طبل: تەپل، دەول، دەھۆل

طبل خوار: زۆرخۆر، تێرنهخۆر، چاوبرسى، ئەومى قەت

تێر ناخوات، ورگن

طبل زن: تەپل ژەن، ئەوەى تەپل لىدەدات

طبل نواز: تمپل ژدن، ئمومى تمپل ليدهدات

طبن: زیرکی، وشیاری، زیرهك بون، زرنگی

طبي: سمرگوان، سمرگهۆان، نـوكى گـوانى چـوارپێكانى

ودك ئەسپ و وشتر

طراق: تەق، تىرەق، دەنىگ يىا ئاوازنىك كە لە شىكان يىا تىرەكانى شتىك بەرز دەبىتتەوە

طراوت: تمر و تازه بون، نوی بونموه، تمری، تازمیی

طربال: مناره، بینای بهرز، بهردی بهرز کهنهنوتکهی

كێو هاتبێته پێش

طرب انگیز: شادی بزویّن، خوّشی بزویّن، ئمودی ببیّت ه هوّی زیاد بوونی شادی

طرب شكار: بروانه طرب انكيز

طربناك: شادمان، خوشحال، دهم بهبزه، شادان، شاد

طرح: ١- فريّدان، دووركردن، دورخستنهوه، خستنه

لا ٢- لەبار بردن، لەبار بردنى كۆرپەلە لەناو سكى دايك

۳- پیشنیار کردن، پیشنیاز کردن

طرح افکندن: بناغه دارشتن، بلأن دانان، بهرنامه ريّرى طرح بندي: نهخشه كيّشان، بلان دانان

صرح بعدي، منحسه ميسان، پورن دانان طرح ريغتن: پلان دانان، نهخشه كيشان، بهرنامه ريزي

طرح کردن: ۱- دوور خستن، خستنه دوور، فریدان ۲-

نهخشه كيْشان، پلاندانان، بناغه دارِشتن

طرح كش: پلان دانهر، نهخشهكيّش، بهرنامه ريّرْ

طرخان: سەروەر، سەرۆك، گەورە، مەزن

طرد: دووکردنهوه، تاراندن، دوورخستنهوه، دمرکردن **طرز:** شیّوه، روانّهت، هیاهٔ می شتیّك ^۲ ـ شیّوه، شیّواز،

رێباز، رێگا، جۆر، چەشن، رێچكە

طرف: لا، تەنىشت، كەنار، ھەراغ، رەخ

طرف: چاو، سوچى چاو

طرف: كۆتايى، دوماھى، كۆتايى و سەرئەنجامى ھەر

شتيك، سووچ و قمراغ، كهنار

طرفاء؛ گەز، دارى گەز، گەزۆ

طرفدار: لايــهنگر، لايــهنگير، شــوێنكموتوو، پــشتيوان،

پشت، پشت و پمنا

طرفگاه: جيهان، دنيا

طرفگسیر: ۱- لایهنگر، بشتیوان، شوینکهوتوو ۲-

گۆشەگىرن گۆشە نشين

طرفه: بهرچاوی، چاوتروکاندنیّك، بهرچاوی، چاولیّك نان، یهك جار لیّك نانی بیّلومكانی چاو

طرفه: تازه، هسهی خوّش، وتهی بهنرخ، ههرشتیّکی تازه و نویّ

طرفين: دولا، ئەم لاولا

طرق: ريْگا، ريْگاكان، شيْوازمكان

طرق: ۱ - لیّدان، کوتان، لهیهك دان، به پیك کوتان ۲ -

میز کردن، گمیز کردنی چوارپی لمناوی ومستاوه

طرماح: ناودار، ناسراو، پایهبهرز، سهرنیاس

طرنب: قروفر، خۆنواندن، خۆدەرخستن، ناز كردن

طروب: شادمان، شادان، پیاوی کمیف خوّش، ئـمودی بمرددوام سمرقالی خوّشی و رابواردنه

طروق: رێڕ؞و، شوێنکهوتوو، لايهنگر

طره: ١- كاكۆل، فلكه، ئەگرىجه، تووكى ناوچاو، پەلكه،

فر ۲- ریشو، ریشال، بهراویز، قهراغی جل و بهرگ

طري: تازه، نوێ، نفار، تهڕ و تازه

طريح: دوورخراوه، فريّدراوه، تاريّنراو

طرید: ۱ ـ دوور خراوه، هه لاتوو، فریدراو، پشت گوی خراو ۲ ـ شهوهی دوای سه کیتر له دایك بیت ۳ ـ رؤژی

دریّژ، رۆژی بلند

طریدان: شمو و رۆژ

طریر: جوان، شوّخ و شمنگ، هوّز، پیاوی جوان و هوّز

طریف: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، سهیر، سهرسورهیّنهر، غهرین

طریفسه: کـهم وێنـه، غـهریب، بـێ هاوتـا، سـهیر،

سەرسوورھێنەر، تازە، نوێ، تازە داھاتوو، نڤار

طریق: ریکا، ری، ریی

طريقت: شيوه، رەوشت، مەزھەب، چۆنيەتى

طریقه: شیّوه، جوّر، ریّگا، ریّ و رمسم

طرر: مالى زستانه، كۆشكى زستانه

طس: تەشت، تشت

طساس: تمشت چێكمر، تمشت فروٚش، تمشت ساز

طشت: تمشت، تشت

طعام: خواردهمهنی، خواردن، ئهوهی بخوریّت، چیّشت،

ھەردنى، پێداويستى ژيان، خۆراك

طعان: رم ليّدان، رم ومشاندن لميمكتر

طفولت: ۱- نمرم بون، ناسك بون، بهناز پمرومرده كران ۲- منانى، كـم تهمـهنى، زارۆكـى، زارۆكـينى، وردى، بچكۆلهيى

طلب

طق: تەق، تەقە،، دەنگى بەريەك كەوتنى دوشت طقطقە: تەقتەقە، دەنگى سمى چوارپى، تەق تەق

طل: ورده باران، نمه باران، بارانی کهم که دلّوپهکانی بچوهك بيّت

طل: ۱ - جوان، دهلال، پهسهند، بهدل، شتی جوان و سهرسوورهیننمر ۲ - بهتهمهن، بهسالاچوو، پیر

طـــلا: تـــهلاً، زێـــر، ئــاڵتون، يـــهكێك لـــهكانزا كـــهم و گرانباييــهكان

طلاء: ۱- مهلهم، مهلحهم، ههر شتیّك لهشتیّکی بسون ۲- گوشراوی تریّ، شهراب

طلاق: تەلاق، جيابوونەوەى ژن لەمێرد، رزگار بونى ژن يا پياو لەكوت و بەندى ژن و مێردايەتى

طلاقت: ۱ - دهم به بزه بوون، شادمان بون، خوّشحالی ۲ - زمان تیژی، زمان پاراوی

طلاقتنامه؛ ته لأقنامه، به لگهیه ك كه ته لأق دانی ژنیکی تای بنوسن

طلاکـــار: زیّرنگــهر، ئالتونــچی، ئــهو کهســهی کاروبــاری لهگهل زیّر و ئالتوندایـه

طلاكردن: ماليّن، سوون، ماليّيني و سووني شـتيّك لهجهسته

طلال: نمه باران، ورده باران، شهونم، خوناق

طلاوت: جوانی، چاکی، شادمانی، شادی، خوّشحالی

طلایه: ئەودى ئەجەستەى بسون، مەلھەم، مەرھەم

طلایه: پێ شەنگ، پێـشڕەوى ئەشـکر، دەسـتەيەك ئـه سەربازەكان كەئەپێشەوم برۆن

طلایه دار: دیدهوان، زیرمفان

طلب: داواکاری، خواستن، ویستن، داوا کردن، خوازیار بون، خوازوّکی

طلب: خواستن، ویستن و بهمانای پیاوی ژن باز، ئـهو پیاوهی ژنی دهویّت طعان: رم زهن، رم وهکین، سهرکونهکهر، تانهائیدهر، سهرزهنشت کهر

طعم: تام، چیّژ، نهومی لهخواردن یاخواردنهومی شتیّك ههستی پیّدهکریّت لهتائی و سویّری و شیرینی و مزری طعمه: خوّرشتن شله، روّژی، خواردهمهنی

طعن: تانه، لۆمه كردن، سهركۆنه كردن، عهيى كەسىك وتن، سەرزەنشت كردن، تەوس

طعن آمیز: تموساوی، وتمیمك كمه تانمو تموسی پیّوه بنت

طعن كردن؛ لؤمه كردن، تانه ليدان، تانون كردن، پلارييدادان، سهركونه

طعنه زدن: تانه ليدان، سهركونه كردن

طعنه زن: لۆمەكەر، تانەلىدەر، سەرزەنشتكەر

طعنه رُنان: بهدهم تانه ليّدانهوه، لهكاتي سهركوّنه كردن

طفام: ناپیاو، ناکهس، پهست، سوك، هیچ و پوچ، لات طفامه: نه حمدق، پهست، گیژ، ور و کاس، نهزان

طغیان: ۱- سنوور بهزاندن، له پاده دمر چون، سهر کیشی کردن، پی دریر کردن، پی نی راکیشان ۲- هه نجون، هاتنه سهرهوهی ناوی دمریا، شیت بوونی دمریا ۳- سمرکیشی، بی شهرمی، رووداری، چاوو سوری

طفال: هور و لیته، هور و لیتهی وشك

خەرمانە، خەرمانەي دەورى مانگ يا خۆر

منال،، كۆرپە، كەم تەمەن، منائى ساوا

طفاوه: ۱- پـوج و پـهلاش، وشـکه گیـا، کفهریّـر، کـه ق ســهرئاو، کــه ق ســهرمهنجه ل. بهشــیّك لـه شــتیّك ۲-

طفره: ۱- بازادن، خوّفریّدان، یهکجار پهرین لهبهرزایی ۲- مهودا، نهو مهودایهی دهکهویّته نیّوان کاریّکهوه،

طفل: بچوك لەھەر شتيّك، بچكۆلانە، بـچكۆلە، چكۆلە،

طفل: ناسك، نازپهرومرده، بـهناز گـهوره كـراو، نـهرم و

نيان

ماوه

طفیل: ۱- تــاریکی، خۆرئــاوا بــون، دەمــهو ئێــوارێ ۲-باران، ئەو ئاوەى لەھەور دەرژێتە خوار

طلب: گروپ، دەستە، تاقم، جەماعەت، كۆمەلاك لەخەلاك

طلسم: نووشته، جادوو، تیکه ومرهقهیهك کهدوّعا یا شتیّکی لهوجهشنهی لهسهر دهنوسن و باومریان وایه بوّ پاریّزگاری کردنی کهسیّك له بهلاّ و سهختیهكان كاریگهره

طلع: ۱- جرق، شکوفه، شکوفهی خورما۲- شوینی بهرز و بلند۳- ئهندازه، راده، بر

طلعت: رو، دیدار، روخسار، بینین

طلق: حهلاًنّ، رموا، شیاو، ریّگه پیّدراو، شتیّك کهکهسی تیایدا هاوپشك نهبیّت و تایبهت بهخودی کهس بیّت

طلق: ژان، ژانی منالبون، نازاری منالبون

طلق: ۱- نازاد، ردها، بهردلاً، ۲- خوّشحال، ددم بهبره، ددم به بنکهنین

طلل: شویّنی بهرز، شویّنهواری مالّ و بینای رووخاو

طلوب: خوازيار، خوازۆك، داواكەر

طلوع: همه لهاتن، همه لاتنى مانگ و خور و ئه ستيره،

دمرکموتن، هاتنهدمر طلی: تهلاً، زیّر، ئالتون

-**طلي:** مەلھەم ئى<u>ّ</u>دان، مەلھەم ساوين

طلي: چلکی دیان، زمردی دیان، رزانی دیان

طليب: خوازيار، داواكمر، خوازۆك

طلیعه: پیشردو، پیشهنگ، پیشردوی سوپا و نهشکر

طلیق: ۱- نازاد، ویّل، رهها، بهرهلاً ۲- دهم بهبزه، دهم بهبیّکهنین، شادمان

طهم: ۱-، ئاو، ئاق، دهریا، دهلیا، زهریا ۲- ژوماره، ههژماره، ژومارهی زوّر ۳- سهیر، سهرسووپهیّنهر، واق ورکهر۴- نهسپ، نهسپی باش و رمسهن

طماطم: تهماته، باینجانی سوور

طماعت: تهماحکاری، چاوچنوکی، رژدی، تهماحداری

طماع: تەماحكار، چاوجنۆك، رژد، تەماحدار

طمانینه: ئارامش، ئارامی، بندهنگی، ئوقره گرتن، ئۆخژن گرتن، ئارام بوون، هنمنایهتی

طمث: ۱- بمرکموتن، دمست لیّدان، ۲- نمخوّش کموتنی ژن، نمخوّشی مانگانهی ژن، حمیز ۳- جلّك، خویّن طمس: ون کردن، سرینموه، لمناو بردن، لمبمرچاو نمهیّشتن

طمطام: ناوهرساتی، ناوهراستی دهلیا

طمطراق: خـوّ دمرخـستن، خونوانـدن، خوّرازاندنـهوه، بهخوّنازین، ناز کردن، عیشوه، ناز و عیشوه

طمع: تهماح، هيوا، ئارەزوو، خواست، ويست

طمع: تەماحكار، رژد، چاوچنۆك

طمع برداشتن: نەھ<u>ن</u>شتنى تـەماح، تـەماح بــرين، بــێ ھيوابوون، چاومړێ نەبون

طمع بردن: تهماح کردن، چاو لهدونان، تهما کردن، بههیوا بون

طمع بريدن: بروانه طمع برداشتن

طمع بستن: بروانه طمع بردن

طمع داشتن: تهماحدار بون، تهماحکار بون، بههیوا بون، رژد بون، رهچاوی

طمعكار: چاولەدوو، تەماحكار، تەماكار، رژد

طمع گستن: بروانه طمع بردن

طميس: كويّر، نابينا

طمیم: نــهرم نــهرم روّشــتن، هیـّـدی هیـّـدی روّشــتن، لهسهرخوّ روّشتن

طناب: تەناف، بەند، بەت، گورىس، گورىس

طناب باز: تمناف باز، بهند باز، مو کهسهی لهسمر تمناف دمروات

طناب خور: چاڵ، قووڵ، قوولاّيي

طفاز: نازکمر، گاڵتمپێکمر، چۆن و نازدار

طنان: ۱- ناودار، سمرنیاس، ناسراو ۲- ویزمویز کمر، ناوازدمر ۳ - ناهمنگدار، بمناهمنگ

طنب: ١- تسمناف، گوریس، بمنسد، بسمت ٢- دمسار،

دممارهکانی لهش، رمگ ۳- دممارهکانی دار

طنبار: تەنبور، جۆرە سازىكى مۆسىقايە

طنبور: تهنبوور، یهکیکه له نامیرهکانی موسیقی طنبی: تهناف، تالار، هؤلی گهوره طوف: سـووړانهوه، خولانـهوه، دهور لێـدان، بـهدهوری شتێك سووړان وخولانهوه

طوفان: توفان، گێژهڵۆكه، فهرتهنه، لافاو، پـۆك، لـههى، ليمشت، شڵێوه

طوفان زا: توفان زا، ئەوەى ببيتە ھۆى توفان

طوق: تــهوق، گــهردن بهنــد، هــهر شــتێك دەورى مــڵ بگرێــت، كەڵــەن، كەڵــەو،، كــەئێن، كەڵەمــە، مــادانگ، سەنجۆڵ، سەنجۆر

طول: دریّــژ بــون، دری<u>ــ</u>ژی، کی<u>ــشراوی، دریّــژا، دوور و دریّژی</u>

طول: دمسه لأت، هيّز، توانايي، وزه

طولاني: دريّر، بهردموام، كيّشراو

طول دادن: دریّـرْه پیّـدان، دوا خـستن، پــێ خایانــدن، نهکاریّکدا درمنگ کردن

طول کشیدن: خایاندن، پئ چون، دریده کیشان،

طولي: درێژی، درێژایی، بهدرێژی، لهدرێژیی

طومار: تۆمار، نامـه، تيانوس، دهفتـهر، نامـهى دوور و

طوي: ۱- مەشكە، مەشكەى ئاو ۲- برسيەتى، برسى بوون

طوي: جەژن، زەماوەند، شايى

طویت: نیمت، مبهست، نهندیشه، هزر، بیر، ناخ

طويس: بروانه طاووس

طويل: دريْرْ، كيْشراو

بمردهوام بوون

درێژ

طويله: درير، كيشراو

يێغهمبهره

طویله: گمور، ناخوور، شوول، شوینی چوارپیّکان طه: طه، ناوی سووردی بیستهم له هورنان که ۱۳۵ نایمیه و له ممکه هاتوّتهخوار. و ممبمست لمبنهمانّمی

طهارت: باکی، خاوینی، پاقری، دهستنویر

طهر: پاك بونهوه، پاقر بونهوه، خاوێنى، پاك بونهوهى ژن لهنهخوّشى مانگانه

طهره: پاکی، خاوینی، پافڑی

طنجیر: مەنجەڵ، دیگی مسینی دەم گەورە، پاتیل

طنر: گانته، نساز کردن، گانته پیکردن ۲- تانه،

سەركۆنە، سەرزەنشت، تەشەر، تەوس، پلار، ئۆمە

طنز كىردن: گاڭتە پٽكردن، ناز كردن، لۇمىه كىردن، تەشەر ل<u>ن</u>دان

طنفسه: راخمر، جاجم، فمرش، قائی، گلیم، همر شتیّك که شیاوی راخستن بیّت

طنین: بانگ کردنی میشوله یا میش، وزه، گزه، وزه وز، دهنگی ناهووس، دهنگدانهوه

طو: ميوانين بۆنە، جەژن، زەماوەند، حەفلە

طواشي: گوون دمرهاتوو، خهسێنراو، ئـهومی گونيان

دمرهينابيت

طواغي: بوتخانه، بتخانه

طواف: سوورانهوه، خولانهوه، بهدهوری شتیکدا سوور خواردن، تهواف

طواف: وردەواڭــه فــرۆش، چەرچــى، ئــــەوەى بــــەردەوام دەگرێت

طوال: درێڙ، كێشراو، زور درێڙ

طوبي: پاكتر، خاوينتر، پافرتر، زور پاك

طوبي: بهختهومری، کاممرانی، خوشی، شادی، شادمانی، خیّر و خوّشی

طود: کێو، کهژ، چيا، کێوی بهرز و بڵند

طور: حال، ئاست، بر، ئەندازە، شيّوه، جۆر، چەشن

طور: ۱ - حموشی، پانتایی ناو مال ۲ - کیّو، کمژ، جیا^۳ -وناوی کیّویّکه لمدوورگهی سینا که موسای پیّغهمبـمر

ودوی خیوینه بدوورت کسید که خوت لهوی دوعا و پمرمستینی خوای دهکرد

طوسي: توسى، خۆٽەمێشى، كەومىي، سەوزى سپى باو

طوطي: تـووتى، بالندهيـهك ههرچـى بليّـى دووبـارهى ددوبـادهى

طوطی وار: تووتی ئاسا، هاوشیّوهی تووتی

طــوع: فــهرمان بــردن، گــوێ رايــهڵی، ملکهچــی، فهرمانبرداری

طوع: ملكهج، فمرمانبردار، گوي رايهل

طهور: باك كردن، خاوين كردن، بافر كردن

طهير: باك، خاوين، باقرُ

طي: برين، پڏوان، پڏواني ريڪا، پڏچان، ت<u>ٽپٽ</u>چاني شتنك

طي: تهى، ناوى هۆزيكى عهرەبه كه هۆزى حاتهمى تابيه

طيار: هەلفر، فرۆك، جالاك، تيژرمو

طيارات: فرۆكەكان، ھەنفرەكان

طياره: فرۆكە، ھەڭفر، كەشتى توندرەو

طیاش: عمقل سووك، بی عمقل، حوّل، گیْژ، ور، کاس طیساف: تباریکی، رِمشایی شبهو. بهمانای موّتهکه و شهومیش دیّت

طیان: بهنا، ومستای دار و دیوار، خشتکار، نهومی کاری بیناسازی دمکات

طيب؛ بۆنخۆشى، خۆش بۆن بوون، بين خۆش بوون.

بهتام بوون، بهچێڙ بوون، حهلاٚڵ بون، رموا بوون

طیب: ۱ - باشترین، جاکترین، باشترین له همر شتیك ۲ -

حەلأل، رەوا، شياو، حەز، ئارەزوو، خواست، ئيرادە

طيب: پاك، خاوێن، بەسەند، بەدڵ

طيبت: خوّش بون، بونخوّش بوون، خوّش بيّن بوون،

بهتام بوون، چێژداربون، خۆشى، شادى، شادمانى

طيبه: باك، خاوين، باقر، بهسهند، بهدل

طیت: نیهت، مهبهست، نیاز، پیویستی

طير: فرين، بال گرتن، هه لفرين

طیر: بالنده، مهال، فرقك، شهوهی هه ندهفریّت سه ناژه له کان

طیران: هه نفرین، فرین، پهری، فران

طیره: سووکی، کهم عمقلی، توورمیی، رق، کین، هین

طيش: سووك، بوون، ريسوا بوون، بيّ عمطلٌ بوون، كهم

عەقلى

طيف: رق، تـوورميى، خـميال، گومـان، ئـمو خميالـمى

لهخهودا دروست دمبيّت

طي کردن: برين، پٽوان، بريني ريڪا

طین: گل، هور، همره، گلی تـمر، بـشکوّل، تـمفن، هـمرگ، زمل

طینت: سرشت، خوو، عادمت، سروشت

طيور: بالندمكان، مەلەكان، فرۆكەكان

ظ: پیتی بیستهم له ئالفابیّتی فارسی. ئهم پیته لهزمانی کوردیدا نیه و لهجیاتی ئهوه پیتی (ز) بهکار دمبریّت

ظئر: دایه، دایان، ژنیّك كهشیر بهمنالیّكیتر بدات ظافر: سهركهوتوو، زالبوو، پیروز، دمسهلات پهیا كردوو

ظافر: سەركەوتوو، زالبوو، پيرۆز، دەسەلات پەيا كردوو ظالم: ستەمكار، زالم، خوينىمژ،

ظالانه: زالمانه، بهشیوه زالمهکان، ستهمکارانه

ظالمين: ستهمكاران، زالمهكان، زالمان

ظاهر گشتن: دمرکهوتن، روون بون، ئاشکرا بون، خوّیا بوون

ظاهر کردن: دمرخستن، ناشکرا کردن، روون کردنـهوه، هیّنانه روو

ظاهر: ديار، ئاشكرا، روون، خۆيا، بەرچاو

ظاهربين: رووبين، روالهت بين، شهوهى تهنيا روى

دمرموه دمبینیّت و ناخ نابینیّت ظاهرسازریاکار، ئهوهی خهانک فریو بدات

طاهره: بروانه ظاهر

ظباء: ئاسك، ئاسكەكان، كارمامزەكان

فلبي: ئاسك، كارمامز، غەزال

ظراف: زیرهك، وشیار، زرنگ، دانا، زانا، زانهر

ظرافت: زیردك بوون، زرنگی، وشیاری، زانایی، جوانی

دەلالى، شۆخى، شۆخ و شەنگى

ظرف شوئي: قاپشۆرى، دمقرشۆرى، قاپ شۆرين، شوينى

قاپ شۆرين

ظرف؛ دمقر، هاپ، ههر شتیک کهشتیکیتری تیا جی

بكەنەوە، دەفر

ظرفیت: توانایی، جیکه، پانتایی، شوین، بهربلاوی

ظریف: زیرهك، زرنگ، وشیار، شیرین قسه، قسه خوّش، جوان، دهلال، شوّخ، بهدل، دلگیر، چهلهنگ ظریفه: بروانه ظریف

ظفر: نينۆك، هەينوك، ناخوين، ناخوون

ظفرمند: سەركەوتوو، زال، دەسەلات پەيا كردوو

ظفیر: سمر کموتوو، زال، پیاویک کمنیرادمی همر شتیک بکات بمسمریدا زال ببیت

ظکاء: تینو بوون، تینومتی، تینویهتی، دمم شوك بوون

ظل: سێبهر، نسێ، پهنا

ظلام: تاریکی، روشایی شهو، سهرمتای شهو

ظلام: زولم، ستهم، ناحهقي

ظلام: ستهمكار، زالم

ظلیف: سیم، سمی قهلشاو ودك سمی نهسیپ و میهر و ناسك

ظلف: نیاز، پیویستی، بیداویستی

ظلم پیشه: زالم، ستهمکار، زوردار

ظلم: ستهم کردن، زولم، ستهم، ناحههی، خورتی، زوّرداری، کهلهزمری

ظلماء: تاریکی، زور تاریك

ظلمات: تاریکی، رمشایی، رمشاتی

ظلماني: تاريك، ليّل، زور تاريك، نەنگوستەچاو

ظلمت سرا: دنيا، جيهان

ظلمت: تاریکی، رمشایی، لیّلی ظلمتکده: دنیا، دونیا، جیهان

ظلمه: ستهمكاران، زورداران

ظلوم: ستهمكار، زوردار، ئهومى زور ستهم دمكات

ظله: سايهوان، سهيوان، نهوهي سيبهر بخات

ظليف: ١ - خراب حال، پهرينشان، زهليل، داماو ٢-

دژوار، سهختی، کار یا بابهتیکی دژوار و گران

ظليل: سايهدار، سێبهردار، ئهوهى بهردهوام سێبهرى

ھەبيّت

ظليم: ستهم ليكراو، زولم ليكراو، ستهم ديتوو

ظلیمه: ۱ - ئەوەى بە زۆر ئەكەسىنك وەربگىرىت ٢-

دادخوایی، **د**ادخوازی

ظن: گومان بردن، گومان، دودنی، دوردونگی، وازانین،

سۆ، لاوا بوون، شك

ظنان: بهدگومان، دودلّ، رحشبین، نهومی لههممو شتیّك

گومان دەكات

ظنون: بهدگومان، رهشبین، پیاوی لاواز که نهکریّت باوهری پیّبکریّت

ظنه: تۆمەت، بوختان، قسەى ناراست

ظنين: ١ - تاوانبار، تۆمەت ليدراو، تاواندار، ئەودى

تۆمەتى خرابيتە سال ٢- خراسەخواز، بەدخواز كىه

گومانيان لٽِي ههبٽِت

ظهارهاوپشتی، هاریکاری، هاوگاری، دصستگیرۆیی،

يارمەتى دانى يەكتر

ظهر: پشت، دوا، بمرامبمری روو

ظهر: نیمهرق، نیهوهرق، ناوهراستی رقر، نیهوه رقره،

نيڤرۆ، ئافرۆژ

ظهور: دمرکهوتن، ئاشکرابون، هاتنهدی، روون بونهوه

ظهیر: یار، هاوری، هاوکار، پشت، هاریکار، یارمهتیدهر

ظهيره: بروانه ظهير

ظهيره: نيمهرۆژه، كاتى نيومرۆ، ناومراستى رۆژ

ظیان؛ هەنگوین، ھەنوین

ع

ع: ع، پیتی بیست و یهکهم له نالفابیتی هارسی که بهعهین دهخوینندریّتهوه

عائب: عمیب کمر، عمیبدار، شمودی عمیب و کمم و کوری همی<u>ن</u>ت

عائث: شێر، شێری درِمنده

عائد: ۱- سەردانكەر، ئەوەى سەردانى نەخۇش دەكات ٢- گەراوە، قەگەرياو، ئەوەى بۆ كەسىك بگەرىتـەوە لە

. پاره و سامان و همرچی. گهراوه

عائده: ۱- سمردانکهر، شهوهی سمردانی شوینیک یان نهخوش دهکات ۲- باشی، چاکه، بهخشین، بهخشش، بمرژدوهندی، هازانج

عائد: پەناھىنسەر، ھۆمسەن بسەر، ئسەوەى روودەكاتسە

کمسیّك بۆ ھاوكارى و دمست گیرۆیى

عائق: رِێگر، لەمپەر، بەربەست، بەرگر. ئەوەى لەسەر رێگاى كەسێك يان شتێك سەوز دەبێت

عائقه: بروانه عائق

عائل: دەورىش، ھەۋار، دەست كورت، نيازمەند

عائله: بنهماله، ژن و منال، خيّزان، پهرگال، بندار

عابث: گەمەكمر، ياريكەر، ئـەوەى كارى بيّھۆ و فـيرۆ دەكات

عابید: خۆپاریّز، خواپهرەست، لەخواترس، پاریّزکار، ئەوەى دەپەرەستیّت و دەپاریّتەوە

عابدانه: خواپمرمستانه، خۆپاريزانه، پاريزكارانه،

لهخوا ترسانه، هاوشيّوهي خوابهرستهكان

> **عابر:** تێپهږ، ڕێڕهو، ڕێڰا، ڕێبوار، ڕێبار، ڕابوار ع**ابره:** بروانه عابر

عابس: مۆن، گرژ، رووترش، ناوچاوتالّ، گرژ و مۆن عاتــك: ۱ ـ كــهريم، جــواميّر، پياوچاك، خيّرخــواز ٢ ـ پاك، بــێ گمرد، پاك و بيّگمرد لههمر شتيّك٣ ـ شمراب عاج: عاج، ددانى فيل، كهنّبهى فيل

عاجز: ناتهوان، سست، تياماو، پهك كهوته، دؤش داماو، هيلاك، بيّزار

عاجزامكن: هيلاك بوون، بيّزار بوون، تيامان، ههك كهوتن، ماندو بوون، ناتواني

عاجزانه: ناتهوانانه، بي هيزانه، ماندوانه، بيزارانه عاجز شدن: ماندوو بوون، بي هيز بون، ناتهوان بوون، تيامان

عاجز كردن: ناتهوان كردن، سست كردن، لاواز كردن، بي هيّز كردن

عاجزوار: ناتەوان ئاسا، بيزار ئاسا، ماندو ئاسا عاجل: ١- پەلەكەر، بلەز، ٢- مۆلەت، خيرا، پەلەپەل، بەلە

عاد، نهتهوهی عاد، هۆزنت له عمرمب لهنهتهوهی
 عاد و له بنهمالهی نوح

عادت پذیر: خوو ومرگر، هوٚگری، هوٚگربون، عادمت گر، عادمت ومرگر

عادت دادن: عادمت دان، هوّگر کردن، خوو پێوه گرتن عادت داشتن: خو گرتن، عادمت بوون، هوّگر بون، خو پێوه گرتن

عادت شدن عاصره

> عادت شدن: ١- عادمت بوون، خوو، باو بون، بونه شيّوه ۲- نەخۆش كەوتنى ژن، حەيز، نەخۆشى مانگانـەى ژن که عادهتیهتی

> عادت كردن: خوو گرتن، عادمت كردن، هؤگر بون، خوو بيوه گرتن

> > عادت گرفتن: بروانه عادت كردن

عادل: دادومر، دادیار، دادگهر، داومر، بهویژدان، عادل

عادلانسه: دادوهرانسه، دادیارانسه، بهویژدانانسه،

دادپهرومرانه

عادى: دوژمن، دژمن، نهيار، دشمن، دژ، ستهمكار، زالم،

زۆردار، دەست درێژ

عادى: ئاسايى، كاريك كهخووى بيوه گيرابيت، عادى، عادمتی، نمومی خوویان پیّوه گرتبیّت

عادیه: ۱- مهودا، ماوه، دوری، پیشهیهك که کهسیّك له کارنک بگیرینتهوه ۲- توندی، توورهیی، توند و تیژی،

عاذر: تکاکار، لێبوردهخواز، ئهوهی داوای لێبوردن و ليخوشبون دمكات

عاذر: ۱ - نیشان، شوینهوار، شوینی برین له جهستهی مرؤق ۲ - پیسایی، گوو، که، پیسایی مرؤف

عاذل: سەركۆنەكەر، ئۆمەكەر، تانە ئىدەر، سەرزەنىشت

عادله: بروانه عادل

عار: عهیب، ئیراد، شوورمیی، شهرم، حهیا

عاربه: عارهبه، عمرهبی رمسهن

عارض: دمركمهوتوو، دمرخراو، بياشاندمر، نياشاندمر، ئموهی بیتم پیش، بیشهات، ئموهی رووبدات و سهقامگیر و ههمیشهیی نهبیت

عارض شدن: ١- روودان، هاتنه بيش، ٢- سكالا كردن، شکایهت کردن، دادخوازی

عارضه: پیشهات، رووداو، نهوهی بو مروّهٔ پیش بیت عارضين: دوو رووی روخسار، ئهم لاولای روخسار

عسارف: خوانساس، خوانياس، ناسينهري خوا، خوا پەرەست، دانا، زانا، خۆراگر، بەسەبر، عارف، شارەزا، ئاشنا، سۆقى

عارفانه: خواناسانه، خوابهرستانه، هاوشيّوهی زاناگان، شارمزايانه، سۆفى

عسارى: رووت، قووت، روت و قوت، بئ جل و بمرگ، زەلووت، كووت

عاريه: بروانه عارى

عسازف: ١- چهنهر، چهنیار، ساز ژهن ٢- گورانی، سروود، ئاواز

عازم: نیهتکهر، مهبهست کهر، نهوهی مهبهست و ئیرادهی کاریک دهکات، همرکهسیک که ناههنگی کاریک

عاس: شموگمرِ، پاسموان، حمس حمس، پاسموانی شمو عاسم: زوردار، ئازاردمر، ئەو پياومى رەنىج و سەختى بهسهر مال و مناله کهیدا دهسه پینیت

عاشر: ۱- ده یه ک و مرگر، ئه و می نه ده به ش به شیک ومردهگریّت ۲- دهیهم، دهیهمین، دهههمین

عاشره: بروانه عاشر

عاشق: عاشق، دلداده، ئەوينىدار، ئەفينىدار، ئەوكەسەى یهکیتر تا رادهی پهرمستین خوش دهویت، شهیدا عاشقانه: عاشقانه، ئەويندارانه، ھاوشيّومى عاشقەكان

عاشق باره: عاشق دوست، عاشق خوشهويست

عاشق پیشه: بروانه عاشق

عاشق کش: عاشق کوژ، ئەوين کوژ، ئەو دەزگىرانەى ناحمقي و ستمم له عاشقهكهي بكات

عاشق وش: عاشق ئاسا، هاوشيّوهى عاشقهكان، عاشقانه، دلدارانه، ئەويندارانه، دلبەرانه

عاشقه: بروانه عاشق

عاشورا ۽ عاشوورا، رِوْڙي دهيهمي مانگي موحهرهم، نهو رِوْژهی حسین بن عملی له کمربهلا کوژرا

عاصر: گوشهر، زهخت لیّکهر، کهسیّك که میوه یان ترێ دهگوشێت بۆ ئەوەى ئاوەكەى بگرێت

عاصره: بروانه عاصر

عا**قر**: نازا، نمزوّك، ئمو ژنمى كم منائى نمبيّت عاقل: عاقلّ، دانا، زانا، وشيار، ئاگا، زيـرمك، بيرممنـد، هزرممند، زرنگ، ژير، ژيرلوو، ماموّتك، هيردار

عاقلانه: عاقلانه، بیرمهندانه، هاوشیّوهی عاقلّهکان، زانایانه. زیرهکانه، ژیرانه

عاقل فریب: عاقلّ فریو، نهوهی عاقلّ و بیرمهند فریو دهدات

عاقله: عاقل، بيرمهند، ژني عاقل و وشيار

عاکف: خۆپاریز، گۆشەگیر، سووج نشین، ئـمومی خـۆی لمگوناح و تاوان دوور دەخاتموم

عالم: زانا، دانا، زانـهر، فرمزان، بیرمهنـد، تیگهیشتوو، بهنهزمون

عالم: دنیا، جیهان، دونیا، روّژگار، زممانه

عالم آخرت: نهو دنیا، رِوْژی پهسلان، رِوْژی کوتایی

عالم بالا: ئاسمان، عاسمان، دنيايي سهرموه

عالمتاب: خۆر، تايبەتمەندى ھەتاو

عالم جان: دنیایی روّح، دنیا، جیهان

عالم گشا: جیهاندار، نهوهی ولاتان دهگریّت

عالم گیر: جیهان گیر، ئەوەي ھەمو جیهان بگریّتموه

عائى: بەرز، لەپيش، زۆرباش، گەورە، بلند، پايەبـەرز، ريزدار، بەريز

عالی آ**وازه:** خوّشخویّن، دهنگ خوّش، نـاودار، ناسـراو، سهرنیاس

عسالی تبسار: پایهبهرز، خاوهن بنهماله، شهوهی لهبنهمالهیهکی ناودار و پایهبهرز بیّت

عاليجاه: پايەبەرز، رِيْزدار، خاوەن بلە و پايە

عالى جناب: بەرپۆر، رۆزدار، وشەيەك بۆ رپۆز دانان لە كەسپك بەكارى دەبەن

عالى رتبه: پله بەرز، خاوەن بله و بايه، پايەبەرز **عالى شان:** بروانه عالى رتبه

عالى قدر: بمريّز، ريّزدار، خاوهن شكوّ

عالى مربته: بروانه عالى رتبه

عالى مقام: بروانه عالى رتبه

عالى مقدار: بمريّز، ريّزدار، بايمبمرز، خاوهن شكوّ

عاصف: ۱- چهماوه، لار، خوار، ناریّك ۲- تونـد و تیـژ، بایی توند و سهخت

عاصم: باریزهر، راگر، رینگهگر، بهرگر له گوناح و تاوان

عاصمه: شار، پایتهخت، ناوهند، بنکهی دمسه لأت

عاصى: ياخى، سەركێش، ناڧەرمان، ملهور، گوناحكار، تاوانبار

عاصيه: بروانه عاصي

عاضد: هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر، پشتیوان

عــاطر: بۆنخــؤش، بــێن خــۆش، ئــهوهى بــۆنى خۆشــى خۆش دەويّت

عاطف: چاكهكار، خيرخواز، ميهرمبان، چاكهخواز

عاطفه: خۆشەويستى. دلسۆزى، بەزەيى، چاكە، بەزەيى، سۆز

عاطل: بێكار، بێ شت، بێهـۆ، فـيرۆ، ولـوول. پاڵوتـه، گردەنشين

عافى: بەخشەر، ئيخۇشبو، ئيبوور، ئى بوور ئەگوناح وتاوان

عافيت: تەندروستى، سلامەتى، لەش ساغى

عساق: سمرهخوره، ئازاردهری دایک و باوك، رهنیج بهخهسار، هاروهاج

عاقب: جنگر، جنگردوه، قایم مقام، نهوهی ببیّته جنگری یهکنکیتر

عاقبت: ئەنجام، سەرئەنجام، دوماھى، كۆتايى، دواھات،

كۆتايى ھەرشتىك عاقبة الامرىي مىلەن

عاقبة الامر: سهرنهنجامی كار، كۆتايى كار، ئهنجامی كار

عاقبت اندیش: دووربین، دورنهندیّش، نهوهی بیر لهدواهات و نهنجامی کارهکان دهکاتهوه

عاقبت بخیر: نهنجام خیّر، نهوهی سهرنهنجامی کار یا ژیانی خیّر و خوشی بیّت

عاقبت نگر : دور ئەندێش، دوربین، ئەوەی بیرلە ئەنجام و دوماهی کارمکانی خۆی دمکاتەوە

عاقسه: گرێ لێدور، مارهبر، مارهکهر، بههێزکهری پهیمان، ئهوهی دوکهس لهیهك ماره دهکات

عالى منزلت: بروانه عالى رتبه

عاليه: بنند، بهرز، ريزدار، گهوره، مهزن

عالى همت: جوامير، دلّ فراوان، بهخشهر

عام: گشتی، ههمو، ههموان، تێکڕا، سهرپاك

عام: سال

عام الفیل: سائی فیل، سائی ^{۷۷}۰ زایینی که نهبردهه سهرداری حمیهشی هاوری لهگهن ^۵۰ ههزار سوپای حمیهشی بهمهبهستی ویّران کردنی کهعبه روی له مهککه کرد و کاتیّك گهشتنه مهککه باننده بجوکهگان بهناوی نهبابیل بهورده بهرد نهوانیان لهناو برد

عسام المنفعسه: بمرژموهندی گشتی، نهوهی سوود و بمرژهومندی همموانی تیا بیّت

عامد: نیمت کمرن بمنهنقهست، له رووی زیانیهوه، مهبهست کمر، دصهنقهست

عامر: ئاقەدانكەر، ئاوەدانكەر، نىشتەجى لەناو ماڭ. بەماناى ئاوەدان و ئاقايش دىت

عامره: بروانه عامر

عامل: كاركمر، كريّكار، ئەوەى بەدەست كار دەكات

عامله: بروانه عامل

عامه: هممو، همموان، گشتى، تيكراى خەلك، سەرپاك

عامــه پــسند: خــهڵك پەســهند، ئــهودى لاى هــهموان پەسەند بێت

عامی: کوێر، نابينا، ئەوەى رێگاى خۆى نەزانێت

عامیان: عمشایمر، نمزان، خملکی نمخوینندهوار

عامیانه: نهخویّندهوارانه، وهك خهلّکی نهخویّندهوار و نهزان

عاند: شمرکمر، شمرِ خواز، لارِێ، نموهی له رێگای راست دمربچێت

عانه: ۱- میچکه کهر، ماکهر، کهری می ۲- بهرهتووك، شویّنی روانی موو لهخوار ناوکی ژن و پیاو، تووکهبهر عانی: دیل، بهندی، پهخسیر، ئهسیر، گیراو

عانیه: بروانه عانی

عاهت: بهلاً، زيان، زمرمر، نهومى ببيّته هوّى فهوتان و لهناو جونى شتيّك

عاهر: زیناکەر، ئەوەى گانى نارەوا دەكات، داوێن پیس، گوناحكار

عاهل: ۱- پاشای گهوره، خهلیفهی گهوره ۲- بیدوه ژن، ئهو ژنهی که میردی نیه

عایب: بروانه عائب

477

عايث: بروانه عائث

عاید: بروانه عائد

عايده: بروانه عائده

عايد: بروانه عائد

عباء عابا، جلێکی گهورهی شوّره لهسهر جلی تـرهوه لهبهری دهکهن

عباب: خواردنهوه، خواردنهوهى ئاو

عبادت: پارانـهوه، پهرمسـتين، دۆعـا كـردن، بهنـدهيى، يـهز، بـهندايهتى، بچووكى، پهرمستنى خوا

عباد تخانسه: پهرمسگا، پهرستگا، پهرستگه، شوێنی پهرمستن و پارانهود لهخوا

عبادتکار: خۆباریز، له خواترس، پاریزکار، نهوهی خوی له گوناح بهدوور دهگریّت و بهندایهتی خوا دهکات

عبادتگاه: بروانه عبادتخانه

عبادید: ۱ دمسته، کۆمهل، کۆمهلی خهلک ۲- رِیّگا، رِیّگا دوورهکان

عبار: لیکدمرهوه، شیکهرهوه، لیکدهرهوهی خهو
عبارت: ۱- شی کردنهوه، لیکدانهوه، لیکدانهوهی خهو
یان وته ۲- چونیهتی وتن، واتا، بریتی، وته، کوش

عباس: رووگرژ، مۆن، ناوچاوتان، رووترش، گرژ و مۆن عبث: ۱. بێهـۆ، فــرۆ، بــێ ئــهنجام، بــێ كــهنك، كارێـك كمهــچ بههره و ئهنجامێكى نهبێت، گهمه كــردن، يـارى

كردن

عبد ؛ بەندە، بەردە، كۆيلە، غولام، غولام، بەندەى خوا، پياوى خوا

عبدالبطن: سك پەرەست، زۆرخۆر، زك پەرەست

عبدالجنه: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەريشان

عبدالله: بهندهی خوا، پیاوی خوا

عبدل: بەندە، بەردە، كۆيلە، ملك

عبدون: بەندەكان، كۆيلەكان

عبرانی: عیبرانی، یههوودی، جوولهکه، زمانی جوولهکه عبرانیه: عیبرانیه، زمان و نوسینی جوولهکه و یههودیهکان

عبرت: ۱- سمیر، سممهره، سمرسورهینمهر، واق ورکهر ۲- پهند، وانه، وانه یان پهندیک که له روانین له ژیانی کهسانیتر بهدهست بیّت، سهرکردنهوه، کلکهنما، چاوبرکی

عبرت گرفتن: بهن گرتن، وانه ومرگرتن، فيّر بون، ئهزمون ومرگرتن

عبرت نما: کلکه نما، نهوهی ببیّته هوّی سهرسورمان و وانه بوّ کهسانیتر

عبره: فرميسك، خوناڤ، شهونمى جاو، نهشك، نهسر، خهمى بني گريان، فهتيس مانى فرميسك

عبره: تێۑڡڕين، ڕۅٚۺؾن، ڕمت بوون، تێۑڡڕين لڡۺۅێڹێڬ

عېرى: عيبرانى، جوولەكە، يەھوودى، موسايى

عبره: باج، خەراج، سەرانە

عبس: موّن کردن، روو گرژ کردن، ناوچاو تال کردن، روگرژی، رووترشی

عبقر: عمبقمر، شوینیک که عمرمبهکان گومانیان دهکرد جن و پهری زوّری همیه. و ناوی شوینیک که همر شتیکی باشیان بو نموی دهگمراندهوه

عبة ــــره: درموشانهوه، درهخــشانهوه، درموشــين، درموشانهوه، شرموشانهوهی شتیّك ومك تراویّلکه

عبقری: ۱- سهرومر، سهرؤك، گهورمی هوّز و نهتهوه ۲- چاك، باش، گرانبایی، کهم ویّنه، بی هاوتا، ههر شتیکی باش و کهم ویّنه ۳- سهرسورهیّنهر، واق ورکهر، ههر کهسیّك که جوانیهکهی یا هیّز و یا گهورمیهکهی ببیّته هوّی سهرسورمان

عبقریه: بروانه عبقری

عبودت: بهندهیی کردن، بهندایهتی کردن، بهندایهتی، کۆیلایهتی، پهرمستینی خوا، خواپهرمستن

عبودیت: پەرەستىنى خوا. خوا پەرەسىن، بەندايەتى، كۆيلايەتى، پەرەسىن

ع**بور**: تێپهڕين، ڕۅٞشتن، لێ رهد بوون، ڕێ۪**گه** برشين، ڕێ پێوان، له شوێنێکهوه تێپهرين، بووردن

عبوس: موّن کردن، موّنی، رووگرژی، ناوچاو تالّی، گرژی، توورهیی

عبــوس: تــووړه، مـۆن، ناوچـاوتاڵ، ړوو گــرژ، ړووتــرش، تــووش

عبهر: قەڭمو، گۆشىت، _بىر گۆشىت، چوارشانە، ناوشان پان

عبيد: بەندەكان، پياوانى خوا، كۆيلەكان

عبير: عهبير، دهرماني بؤنخوش

عبيراگين: بونخوش، بينخوش، تيكمان بمبونى خوش عبير آميز: بروانه عبيراگين

عتاب: توورِه بون، سەركۆنە كردن، تانــه لێـدان، لۆمــه كردن، سەرزەنشت كردن

عتاد: ئاماده کردن، تەيار کردن، كۆكردنەوە، ئامادەيى، تەيارى

عتاق: نازاد بونی بهنده، رزگار بوون

عتاق: شمراب، شمرابي كۆنمسال

عتاهیه : کهم عمقلّ، بیّ ناوز، نهزان، کاس، گیّژ، وړ، بیّ میّشك

عتبه: ئاستانه، بهردمرگه، دمرمال، دمریزان

عترت: مال و منال، بنهماله، خیزان، تایمفه، عمشیرهی پیاو

عتق: ۱ - نازاد بون، رِزگاربونی بهندهی بهزیّرِ کـراو ۲ -کوّن بوون، بهریّز بون، رِیْزدار بون، مهزن بوون، گهوره بوون

عتل؛ زۆرخۆر، ورگن، سك پەرەست، تێرنـﻪخۆر، تونـد وتيژ، ئازاردەر، زيان گەيەنەر، ستەمكار، زالم

عتم: زمیتوون، داری زمیتوون

عتو: بهخوّنازین، لهناست دهرچون، سنوور بهزاندن، لهخوّبایی بوون، خوّبه زل زانین، ستهم کردن، زولّم کردن

عته: ۱- کهم عهقل بون، کهم ناوزی، بی میشکی، گیر بون، ور بوون، کاس بون ۲- تهماحکاری، تهماحکاربون، رژدی، چاوجنوکی

عتیسه: ۱- نامساده، تسهیار، حسازر ۲- نهسستوور، قهبارهگهوره، بهقهباره

عتیق: ۱- کونه، ئهنتیکه، چوپلهك، بایی دار، کون، عهنتیکه، میژینه، دیسرین، لهپینشینه ۲- برژارده، برژارده، برژارتی، ههلبریردراو لههمر شنیک۳- نازاد کردن، رزگار کردنی بهندهی به زیر کراو

ع**تیقــه: ک**ۆنــه، دێـرین، لەپێـشیینه، تایبــهت بــه کــۆن وپێِش، شتی گرانبایی، عەنتیقه، ئەنتیکه

عثّار: هەلخزان، ھەلّخلىسكان، بەسـەرا كـەوتن، خـزان و كەوتن، خزان، ھەلّخلىسكان، رەتەلّ بردن

عثر: بروانه عثار

عثرت: ههله، تاوان، گوناح، سووچ، شهرِ

عثمان: ۱- مار، تووله مار. و ناویکه بوّ پیاوان

عثماني: عوسمانی، بنهمالهیهك لهتووركهكان كه لهسائی ۴۹۹ تا ۱۳۴۲ كوچی له ولاته عوسمانیهكان پشایهتیهكان كرد. و ناوی كؤنی ولاتی توركیا

عشور: ۱- ناگادار بون، پێزانين، زانين به بابهتێك يارازێك، خهبهرداربون ۲- بهدمست هێنان، بهدمست هاوردن، دمست كهوتن

عثور: ههنهکهر، تاوانکار، سووچکار، شهوهی زوّر ههنه دمکات

عجائب: سهمهرمکان، سهیرمکان، سهرسور هینهرمکان، شته سهیر و سهممرکان

عجائز: پیریّژن، پیریّژنهکان، ژنه بهتهمهنهکان عجاب: سهرسورهیّنهر، واق ورِکهر، نهوهی زیاد لـه رِاده ببیّته هوّی سمرسورمان

عجاج: تۆز، تەپ و تۆز، دوكەل

عجاج: نهحمهق، نهزان، گێــُر، كـهم عــهفڵ، بـێ ئــاوز، پهست، ريسوا

عجاج: به دهنگه دهنگ، گرمهگهوره، هاوار، هیژه، هیره عجاله: پهلهپهل، کاری پهله، کاریّك که به پهلهپهل بکریّت

عجان: ۱ سمت، قن، قوون، له کهمهر بهرهو خوار له پشتهوه ۲- گهردن، مل، ژیر چهنه، ژیر چهناکه عجب: خوبینی، خوبهزل زانین، خوبهسهندی، لهخورازی بون

عجب: سـهیر، سـهمهره، سـهیر بـون، سهرسـورماو، واق ورِماو، سهرسورِماو له شتیّك

عجز: ناتهوانی، سستی، بیهیزی، تیا مان، ناتهوان بوون، سست بون، بیزاری، ماندوو بون، هیلاکی عجز: دریژه، دریژهی شتیك

عجل: گوێرهكه، گۆلك، بێچوه مانگا

عجل: پەلەپەل، پەلە، خيرا، بلەز

٣ - توێشوودان

عجله: ۱- پهلهکردن، پهلهپهل، خيّرا کردن، بلهزی، ههلّپه، ههلّپهداوان، خيّرايی، پهلهيی، بلهزی عجله: ۱- گويّرهکه، گولك، بيّجوه مانگا ۲- مهشکه روّن

عجم: عدجهم، ناعدرمب، ندودی عدرمب ندبیّت عجم: لاّلدپدته، ندودی زمانی ددگیریّت، منگن عجماء ۱- ژنی لاّلدپدته، ندو ژندی زمانی ددگیریّت ۲-بیّ زمان، بدسه زمان، چوارپیّ، ئاژدلّی بیّ زمان عجماوات: چوارپیّکان، ئاژدلّه بیّ زماندگان

> عجمت: زمان گیران، لالهپهتهیی عجمی: عهجهمی، نهومی عهرمب نهییّت

عجن: هموير كردن، هموير شيّلان، شيّلان

عجوز: ۱- پیر بون، بهسالاچون، بهتهمهن بوون ۲- ناتهوان بون، تیا مان، دهستهوهسان، سست بون، بیّهیّز

بوون

ع**جوز:** پیریّژن، ژنی بهسالاّچو، عهجوزه، عهجوز، پیری گهوره

عجول: هار، هاروهاج، دمست نهسرموتوو، نهوهی بسه خیرایی و پهلهپسهل کارهکانی ئسهنجام دمدات، پهلهکهر، بزور، تولاز، جرپن، توسن، ههنهشه، حالوور، بهتانووکه

عجول: گويْرهكه، گۆلك، بيْجوه مانگا

عجولانه: هاروهاجانه، بلهز و بهز، بهخیرایی، ههلپه

ھەڭپ، جربنانە، ھەڭەشانە، وەك جربنەكان

عجیب: سهیر، سهیر و سهمهر، سهرسورهینمر، واق ورکهر، نهوهی ببیته هوی سهرسورمان

عجيبه: سهرسو دهينه در، سهير، سهير و سهمه در، واق

وركەر، پرپرس

عجیج: بانگ، ناواز، بانگ کردن، دهنگ هه لبرین

عجين: شيّلدراو، تيّكهن كراو، شيّلاى، شيّلياو

عد: ژوماردن، شوماردن، ههژمار کردن

عداد: ۱ - هاوتا، هاوشان، رکهبهر، هاوپی ۲- ژوماره،

ھەژمارە، شومارە

دوژمنهکان

دادومری

بهويژدان

عدالت: داد، دادپمرومری، ویژدان، پرسین، فریارِمسی،

عدالت پیشه: دادبهرومر، دادومر، دادیار، دادگهر، بهویژدان، دادفان

عدالتخانه: دادگا، دادخانه، خانهی داد

عسدالت گسستر: دادپهروهر، دادگهر، دادیار، دادوهر،

عسداوت: دوژمنی، نهیاری، هه لانهکردن، نهسازان،

ناسازگاری، دژمنایهتی

عدت: ۱- توانایی، لیّهاتوویی، شارهزایی، ئامادهیی ۲- کهل و پهلی ناومال، قاب و قاچاخ، کهل و پهلی شهر،

ساز و بهرگی شهر، تفاقی شهر

عدد: ژوماره، ههژماره، شوماره

عددی: ژومارهیی، دانهیی، تایبمت به ژوماره، نهوهی به ژوماره بفروشریت

عدس: نیسك، نژی، نوپژی

علل: دادگهری، دادومری، دادفانی، دادپهرومری، ویژدان، داد، لیّ پرسین

عدل: پاست، دروست، هاوتا، هاوشێوه، بهرابـهر، وهك. و كهسێك كه بو شايهت*ي* ببێِت

عدل: راست، ریّك، هاوتا، هاوكیّش، تا، نیومبار، لابار، بهسته، هاوشیّوه و هاوتای شتیّك لهکیّشدا

عدل گستر: داد**ف**ان، دادپهروهر، دادگهر، بهویژدان

عدلیه: دادسهرا، داد خانه، خانهی داد، دادگا، شوینی

دادژ -

عدم: ون کردن، گوم کردن، لهناوجون، نـهمان، نیـستی، نهبوون، پیْچهوانهی بوون

عدن: نیشته جی بوون، ههمیشه بوون له شوینیک. بویه ده نین به هه شتی عهده ن جونکه مروّق ههمیشه له وی ده نیت

عدو: دوژمن، دژمن، نهیار، نهگونجاو، ناسازگار، ناتهبا، خهنیم، نهتهوی، ناحهز

علوان: دوژمنی کردن، نهیاری، ناسازگاری، نهگونجان، ههننهکردن، ستهم کردن، زونه کردنی ناشکرا له کهسنِك

عدول: گەرانەوە، قەگەريان، گەرانەوە لە رېڭگا، دووبارە ھاتنەوە

عدومال: دوژمن شکێِن، دژمن شکێِن، ئـــهوهی دوژمــن و نـهـيار تێِك دهشکێنێِت

عــدوی: فیرِوّیی، بـێ هـوّیی، بـێ کـهلُکی، گوێزرانــهوهی نهخوّشی له کهسێکهوه بوّ یهکێکیتر

عده: ژوماره، دمسته، تاقم، کوّمهنّی خهنّکان، گروپ عدید: ۱- ژوماره، شماره، ههژماره، ژمیّردراو، ژمیّریاو ۲- بهش، بشك، پار، بههره

عديده: بروانه عديد

عديل: ودك، ودكى، هاوشيّوه، هاوتا، بمرابمر، يمكسان عديم: لمناوجوو، نمماو، خاپوور

عدیم النظیر: بی هاوتا، کهم وینه، نهومی هاوشیّوه و هاوتای نهبیّت

عذاب: شكەنجە، ئازار، ئەشكەنجە، جەزرەوە، جەزرەبە، رەنج، دەرد، چەرمەسەرى، تالأو، دەردەسارى، ئۆزۆر

عذب: پاك، خاوين، باهر، بهتام، خوش

عدر: بیانو، به لکه و بورهانیک که بو نه هیشتنی گله یی کردنی که سیک ده یهیننه وه، به هانه، ته گهره، بیانگه،

دەسەك، مھانە

عذراً: تازه، دمست لینهدراو، کچ، کون نهکراو، کچ که هیشتا کچینی نهپژابیت، گهوههری نهسمدراو یا کون نهکراو

عذر آوردن؛ بيانو هێنانهوه، مهانه ئێنان، بيانو گرتن،

بههانه هێنان، داوای لێبوردن کردن

عدر خواستن: بیانو هینانهوه، بیانگه گرتن، داوای لیّبوردن کردن

عدر داشتن: بههانه بوون، بیانو بهدمستهوه بوون، بیانو هیّنانهوه

عذره: دمسته موو، کاکوڵ، مووی ناوچاو، پهرچهم

عدره: ۱- پیسایی، گوو، پیسایی مروّف ۲- دهوروبهری مان، بهردمرگه، دمرمان، دمریزان

عساق: ۱- بهریزی، گهورهیی، مهزنی، مهزنایسهتی، ریزداری۲- بوّل، بوّلی خورما یا تری، هیشوو

عدویت: به تامی، به تام بون و خوش بونی شاو یان شهراب، چیزداری

عرابي: سارا نشين، عمرهبي پي پمتي، عمرهبي بيابان نشد:

عرار: نێرگس، نێرگسی سارایی، نێرگسی وهحشی عرار**ت: ۱** ـ توندی، سهختی، توند و تیژی ۲ ـ گهورهیی، سهروهری، مهزنی، سهروّکی

عراضه: دیاری، خهلآتی، پیشکهشی، نهوهی له سهرهمر دمهیّنن

عراف: ئەستێرەناس، غەيب زان، فاڵچى، جادووگەر عرافت: ئەستێرەناسى، فاڵچيەتى، فاڵبينى، جادووگەرى. بزيشكى

عسراق: ۱ ـ کمناری ئـاو، قـمراغ ئـاو، سمراسـمری قـمراغ رِووبار یان دمریا ۲ ـ عیّراق، ناوی ولاّتیّکه

عرامت: ١- سهخت بون،توند بون، له راده دهرچون ٢-فيرؤيي، بهفيرؤچون، لهناو چون

عسرب: عبدرهب، تـــازى، خـــهلكى عـــهرهب، لـــه نــهتـــهوهى عــهرهب

عربانه: بروانه عربه

عربده: تووړهیی، شهړخوازی، نهړه، شهړ فروّشتن، شهړ ئهنگ<u>ن</u>زی

عربدهجو: شهرخواز، فیتنهجی، نـاژاوهگیّر، شهرانی، ئهوهی بنهریّنیّت و شهر و ئاژاوه بنیّتهوه عربه: گمردوونه، عمرمبانه، عمرهبه، گاری، گالیسکه عربی: عـمرهبی، تایبهت به عـمرهب، زمانی عـمرهبی، نهتهوهی عـمرهبی

عربیه: عهرمبی، زمان و نوسینی عهرمبی

عرج: شەل بون، پى ئەكار كەوتن، شەلى

عرج: شهل، پي خوار، قاج خوار، لاق خوار

عرجاء بروانه عرج

عرجاء كەمتيار، لاشخۆر

عرجان: شهل، شهلهكان

عرس: هاوسمر، هاو خهو چ ژن چ پياو

عرس: حمفله، زمماومند، خهنهبهندان، بۆنهی بوکینی، ناههنگی ژن گواستنهوه، میوانی و خواردنیّك كهدوای هیّنانی بووك بۆ مالّی زاوا دهیدهن

عرش: تهخت، سايموان، سهيوان، كۆشك، تهلار، سهقف،

عرشه: ۱- بروانه عارش ۲- رووی کهشتی، سهرووی کهشتی، نهو شوینه له کهشتی که دمروانیته سهردمریا

عرصه: حموشه، گۆرمپان، پانتایی بمردمرگای مال، حموش

عرض: ئاشکرا کردن، دمرخستن، نیشان دان، دمربرین، دمربرینی بابهتیّك یان داواگاریهك به ریّزموه

عسرف: پانی، پانسایی، پێـچهوانهی درێـژی، بــهرینی، بهریانی، بهریانی

عرض: ۱- نهفس، زات، سرشت، جهسته ۲- ناموس، ئابروو، حهیا

عرض: ۱- کالاً، شت و مهك، کهل و پهل، ههر شتيك جگه له زيّر و زيو ۲- نهخوش، نهخوشی که له مروّفدا دمردهکهویّت ۳- پيّشهات، روداو، ئهوهی بو مروّف روودهدات ۴- ناسههامگیر، خوّرانههگر، ئههوهی ههمیشهیی نهبیّت

عرض: ۱- مله، گەردەنه^۲- ناومړاستى دمريا، نـاو دمريا ۳-لا، تەنيشت، رەخ، كەنار، قەراغ

عرضه: توانایی، ليومشاوهیی، فيل، فريو، ئيراده

عرضه: پیشنیار، پیشنیاز، نمایش، نمایشت، نیشاندان، پیشاندان

عرعر: عدرعدر، زدردزدر، زدرد ددنگی کدر

عرعسو: عمرعه، داریکی جوان و نمستووره و بمرزیهکهی تا بیست مهتر دهگات

عسرف: خوو، عادمت، رەوشىت، نىەرىت، شىتىك يان بابەتىك كە ئەناو خەلكدا بىلاو بوبىتەوە و بوبىتە شتىكى گشتى، باو

عسرف: ۱- کاکوئی ئەسىپ، يال ۲- پۆپنە، پۆپنەی كەنەشنىر۳- شەپۆل، شەپۆلى دەريا۴- بەرزايى، شوننى بەرز و بلند

عرف: بۆن، بۆ، بێن، بۆنى خۆش

عرفا ۽ زاناکان، عارفهکان

عرفات: عەرمغات، ويستگەيەكى حاجيەكان لە مەككە كەسارايەكى بەربلاۋە و حاجيەكان لە رۆژى عەرمفە نويژى ئيوارە و نيومرۇ لەوى دەخوينن

عرف الديك: پۆپنه، پۆپنهى كەلەشيْر، تاجى كەلەشيْر عرفان: ناسين، ناسينى خوا، خواناسى، خودا شناسى

عرفه: عهرمفه، ناوی کێوێکه لهنزيك مهكکه که حاجيهها دهوی دهومستن و ههندی له پێ و پێ و پښمهکانی حهج نهنجام دهدمن

عرق: ۱- عهرمق، ئارمق، شلهمهنیه که له غودهکانی ژیّر پیّست دیّتهدمر، خوهی، خویسهدان، عبارمق^۲-عبهرمق، ئارمقه، عبارمق، خواردنهوهیه کنه میروّقی سهرخوّش دهکات

عــرق: رمگ، ریـشه، رمگ و ریـشهی هـهر شـتێك، بـن و بنچینه

ع**رق چین:** ئارەھگر، جۆرە كلأوێکی سادە و ساكار كـه لەژێر جامانەوە لەسەرى دەكەن

عسرق خسور: شارەق خىۆر، ئىەوەى عىرەق دەخواتىەوە، شەرابخۆر

عسرق کسردن: عسهرهق کردنسهوه، نارهشه کردنسهوه، هاتهدمردودی عاردق لهجهسته

عرق گیر: عمره ق گر، عمره هجن، نموه ی عاره ق دهگریت عرقناك: ناره هاوی، عاره هاوی، لمعاره هدا خوساو، تیکه ل بمعمره ق

عرقیه: بروانه عرقچین

عسرم: ۱- ســهد، بهند، بهربهست ۲- بــارانی زوّر، تــاوه بارانی بهلیّزمه

عرم: رمشي رمشباو

عرم: گۆشت و چەورى ماوە لەناو دىگ و مەنجەل

عرن: ١- گۆشتى كولاو ٢- دووكەل، دود

عسرنین: ۱- لووت، کهپو، نیسقانی رمهی ناو لوت ۲-سهرمتا، دمسپیک، پیشهکی، دمسپیک و سهرمتای ههر شتیک ۳- شهریف، گهورهن سهروک، سهرومری ههر هوز و نهتهومیهک

عروبه: هەينى، رۆژى پشو، جومحە، جومعه

عروبیت: تهعریب،ه عهرهبی قسه کردن، بوونه عهرهب زمان

عروج: سمرکموتن، رۆشتنه سـەر، بـمرز بوونـموه، بلنـد بوونموه، رۆشتنه بمرزایی

عروج: شەل بوون، شەلى، پى خوارى، ھاچ خوارى

عــروس: بـووك، وهيـوى، وهوى، وهيى، كـچێك كـه تــازه مــــردى كردبيـــــ

عروسانه: بووکانه، هاوشێوهی بووکهکان، وميويانه

لەيستۆك

عروض: ۱- دمستووری هۆنراوه، کێشانهی ههڵبهست ۲-

كەنار، رەخ، ھەراغ، تەنيشت، رێگا لەناو كێو

عروض: كالأ، كهل و پهل، شتهومهك، جتمهك

عروف: خواناس، خوانياس، دانا، خۆراگر، بهتاقهت

عروق: رمگ، دهمار، دهمارهکان

عسروه: ئائقه، دەزگره، دەسگیره، دەسکى شتنىك وەك دەسكى مەسىنه

عسرى: ناوچـه، كـهنار، بهردمرگـه، دمريـزان، حموشـه،

عرى: سەرما، ساردى، سەختى سەرما

عرى: وشكه سهرما، بايي سارد

عریان: رووت، زهلووت، پهتی، رووت و هووت

عریس: بروانه عروس

عريس: هيلانهي شير، لانهي شير

عريشه: كەژاوە، كەجاوە، سايەوان، سەيوان

عريض: پان، بمرپان، بمرين، بمربلآو، پيچموانمى دريز،

عریف: زانا، ناسینمر، دانا، ناشنا به شتیک، کارگوزاری نمتهوه و هوز

عریکه: نمفس، سرشت، سروشت، خوو، عادمت، خمده

عريم: سهختى، بهلا، تهنگانه

مردوو مردن

عسرين: ١- دارستان، ليّـرهوار، جهنگـهڵ، بيّـشهلان ٢-

شویّنی شیّر و کهمتایر و گورگ، بیشهلان

عر: ئازیز بون، بهریز بون، بهریزی، مهزنی، گهورهیی، ریزداری، پایهبهرزی

عزاء ۱- خوارگری، بهرگهگرتن، سهبر کردن، تاههت هینان، سهبووری ۲- پرسه، سهرهخوشی، رگ و رهسمی

عزائم: ۱- ئیراده، ئیرادهی بههیّز وبوّلاًیین ۲- نوشته، ئهو دوعایانهی بوّ نهخوّشهگان دهیخویّنن یا دهینوسن بوّ نهمانی نهخوّشی و ساغ بونهوه

عراخانه: ماله مردوو، پرسه خانه، ماتهم خانه، مالی خاودن مردوو

عزادار: پرسهگێڕ، کهس مردوو، مردهموار، پرسهکهر، ردش پۆش

عزازیسل: عـهزازیل، وشـهیهکی عیبرانیـه بـهمانای خوّشهویـست و ئـازیزی خـوا. نازنـاوی ئیبلـیس پـێش لهدمرکردنی له بههمشت

عزال: سستى، لاوازى، ناتەوانى، بى ھيزى

عسزب: عـازمب، پيـاوى بـێ ژن، ژنـى بـێ پيـاو، تــهنيا، زگووردى، ئازمب

عرْت: ئازیز بون، هیّژایی، بهریّزی، گهورمیی، ریّـزداری، مهزنی

عزرائیسل: عیزرائیس، سهنهری روّح، نهوهی گیانی مروّفهکان دهگریّت، گیان ستیّن

عسزّل: لابردن، لهسهر کار لابردن، دمرکردن، جیا کردنهوه، جویّ کردنهوه، وهلانان، بیّکار کردن

عزلت: گۆشەگىرى، گۆشە نشينى، سووج گىرى، خانە نشينى، خۆ دوورخستنەوە لە خەلك

عزلت گزیدن: گۆشهگرتن، قوژبن گرتن، خو دوور خستنموه له خهنگ

عزم: شیراده کردن، ناههنگ کردن، مهبهست، شیراده، ویستن، **گاثین**، هرم، دل کهوتنه سهر شتیک

عزوبت: ئازمب بون، تمنيا بون، تمنيايي، زگووردى، بـێ ژني

عزوجل: بمرز و بمريزه، بو خوا دموتريت

عزى: ئازيز، ژنى ئازيز، خۆشەويست، ھێژ، ڕێزدار

بەرپىز، رېنزودار، ژيكەلە، ھەلكەوتوو، گيژگوڵ، بەھادار

عزيزا لوجود: بمړيز، رينزدار، هينژا، گموره، کمم وينه، هملکموته عشرت: تێػڡڵۅی، هاوڕێڽڡتی، خوٚشهویستی، ئاوێته بوون، گفتوگو، ئاخاوتن، وتووێژ

عشرون: بيست، ژوماره بيست

عشره: ده، ژوماره ده

عشرین: بیست، ژوماره بیست

عشق: عمشق، ئەوين، دلدان، شەيدايى، خۆش ويستن تا بى ئەندازە

عــشق آفــرین: عهشـق ئـافریّن، ئــهوهی عهشــق و خوشهویستی دمنافریّنیّت

عشقباز؛ عاشق، شهيدا، شيّت، ئەويندار، دلّداده

عشق ورزيدن: عاشق بون، شـهيدان بـون، دلّـدان، خـوّش ويستن تا بـيّ ئـهندازه

عــشواء شـهوکوێر، مێـچکه وشــرێك کهبـمرپێی خــۆی نهبينێت

عشوه: تاریکی، رِمشایی، چواریهکی سهرهتای شهو، شهو، لارولهنجه

عشوه: ناز، عیشوه، کریشمه

عشوهگر: عیشوهگهر، نازکهر، مهکر کهر، نهوهی ناز و عیشوه بهکار ببات

عشی: دهمهونێواره، سهرهتای شهو، له ئێوارهوه تا نیـوه شهو

عشير: دەيەك، يەك ئەسەر دە

عشیر: هۆز، عەشیره، تایمفه، نەتـەوه، خـزم وكـەس و كارى نزيك

عشیره: عهشیره، هۆز، تایمفه، خیّل، ئیّل، بنهماله، كۆز عسشیق: عاشق، ئهویندار،. بهمانای خوّشهویست و دلّبهریش دیّت

عسسا: گۆچان، داردەست، چىيودەس، گارام، روومك، دارىك كەلەكاتى رىكا رۇشتن پشتى پىي دەبەسىن

عسسابه: ۱- دهسته، تاقم، کۆمهنی خهنگ، تاقمی خهنگان۲- جامانه، دهستار، نهو پارچهیهی نهسهری دمیستن

عصار: ۱- تمپ و تۆز، خۆل، تمپ و تۆزى زۆر ۲- كات، سات، جاخ، تاف، هەرەت عزیز داشتن: ریز گرتن، بهریز زانین، ریز دانان، گهوره کردن، بههیّژا زانین

عزيز كردن: ريزدار كردن، ريز بودانان، ئازيز كردن

عزیمت: مهبهست کردن، نیهت کردن، ناههنگ کردن،

ويستن، روضتن، دل خستنه سهر كاريك

عزیمه: ۱ نیرادهی بههیّز وپوّلایین ۲- نوشته، دوعا

عساكر: لهشكر، سوپاكان، لهشكرهكان

عسجد: زيْرٍ، گەوھەر

عسر: دژواری، ههژاری، نهداری، تهنگدهستی، دهست کورتی، بهلاً، سهختی

عسسرت: تسهنگی، تهنگانسه، سسهختی، بسهلاً، دژواری، همژاری، نهداری

عسس: حەسحەس، شەوگەر، پاسەوانى شار بەشەودا

عسكر: لهشكر، سوپا، سپا، فۆشەن، هووردوو، بنۆم

عسکری: لهشکری، سوپایی، تایبهت به سوپا

عسل: هەنگوين، هەنوين، كاوريت، ليكى ميشەهەنگ

عسلى: هەنگوينى، ئەوەى بە رەنگى ھەنگوين بيت،

ئەوەى ھاوشيوەى ھەنگوين بينت عسير: سەختى، بەلا، دزوارى، تەنگ و چەلاممە

عـش: هێلانـه، هێلانـهی باٽنده کـه لـهپوش و پـهلأش لهسهر لقی دارهکان دروستی دهکهن

عشا: شەوكويْرى، كەم سۆيى جاو، كەم سۆمايى

عشاءِ تاریکی، دممهوئێواره، سهرهتای شهو، لهنێوارێوه

تا نيوه شهو

عشاؤشهو، شيف، خواردني ئيواره، شهو خواردنهي

لەشەودا دەيخۆن

عشار: دمیهك ومرگر

عشاق: ئەوينداران، عاشقانن شەيداكان، دلدادەكان

عشاوت: شەوكويىرى، كەم سۆمايى جاو

عشب: گیا، تهره گیا، گیایی تهر

عشر: ده، ژوماره ده

عشر: یهك ده، یهك دهی شتیك، یهك نهسهر ده

عشرات: دەيەكان، لە ژومارە دەۋە تا نەۋەد

عسمار: گوشراوه، شیره، نهوهی به زهخت و زوّر له شتیک دهگیریت

عصار: رِوْنچی، رِوْنگر، ئەوەی لە دانـەی وەك كونجی و گەرچەك روّن دەگریّت

عصصاره: شيره، گوشراوه، نهوهى لهشتيك بهزور

دەگىرىت، سلىپ، تلىپ، سەرپاتە، تلىاس

عصام: دمسته، دمسك، دمسكى گۆزه يا تۆنگه

عصب: دهمار، شادهمار، شارهگ

عصبانی: تووره، هین گرتو، رق ههستاو، تهنگهگرتوو، ئالۆز، هرم هایم، رمبه لی

عصبه: دمسته، تاقم، كۆمەڵ، جەماعەت

عصبه: خرم، ناسراوهکان، ئاشناکان، خرم و ناسراو عصبی: ۱ - توورِه، رق ههستاو، تهنگه تیکله، هرم هایم،

۲- دەمارگیر، ئەوەى دەمارگیرى بكات و لەكەسـنىك يا
 شتنىك پشتىوانى بكات

عصبیت: توورهیی، توندی، هین گرتن، تووره بون، رق

عسسر: ۱- رۆژ، شهو، عهسر، ئێوارێ، كۆتايى رۆژ تا كاتى ئاوابونى خۆر ۲- سەردەم، سەدە، چاخ، رۆژگار

عــصر: گوشـين، گوشـينى شـتێك بـۆ گـرتنى ئـاو يـان شير مكهى

عصرانه: عمسرانه، خواردنيّك كه لمئيّواراندا بخوريّت عسصفور: بالنده، چـوّلهكه، هـمر بالندهيـهك بـجوكتر

عصصت: رِێ گرتن، نههێشتن، بهربهستن، دوور خستنهوهی نهفس له گوناح

عصى: نافەرمان، ياخى، سەركێش، گوناحكار

عصیان: سمرپیچی، سمرکیشی، یاخی بون، سمرچلی، بمزاج، گوی نمدان، لی هملگمرانموه

عصيان گر: ياخى، سەركيش، سەرپيج، نافەرمان

عصیر: شیره، گوشراو، گوشراوی شتیک، ناوی تری یا میوهی تر که بهزهخت دهگیریت

عصیرہ: بروانه عصیر

لەكۆتر

عضاد: باززوبهند، هوّل بهند

عضاده: ۱- یار، هاوکار، یاریدهدمر، هاریکار، بمردمست ۲- لا، تمنیشت، فمراخ، رمخ

عضد: بازوو، بازووله، بازوّله، لهسهرشانهوه تا نهنیشك عضد: ۱- هاوکاری کردن، هاریکاری، یارمهتی دان ۲- هاوکار، یارمهتیددر، هاریکار

عضله: ماسوولکه، ماسوّله، گوّشتی جهسته که چر و پر

بيت

عضو: ئەنىدام، بىەل، بەشنىك ئە جەستە وەك سەر و دەست و سىنە... ئەندام، بەشنىك ئەدەستەيەك، ئەنىدام ئەشونىنىك

عطا: بهخشین، پیّدان، بهخشش، خهلانّت، شاباش، و شتیّك که بهکهسیّك ببهخشریّت

عطا بخش: بهخشهر، بهخشنده، خهلاتكهر

عطار: بوْن فروْش، عهتر فروْش، بيْن فروْش

عطاس: ۱- پژمین، پژمه کردن ۲- ههلاتنی بهیانی

عطاش: تینویهتی، نهخوشی تینویهتی، حالهتیك كه مروق همرچهنده ناو بخوات دوباره تینویهتی

عطالت: بیکاری، بن کاربون، لهکار کهوتن، دمس و مستان، جرووتی، بهرهلایی

عطب: ۱- لمناوجوون، تێك شكان، شكان، ناتموان بـوون ۲- تـوورمبـــون، رِق گـــرتن لمكمســێك^٣- فيروّيـــى، لمناوجوون

عطب: پەمو، پەمە، پەمبە

عطر: عـهتر، بـۆنى خـۆش، بـۆن، بـێن، بـۆ، مادەيـهكى بۆنخۆش كه لهگول يا شتيـر دەيگرن --

عطرآگين؛ بۆندار، بۆنخۆش، بين دارن تيكەل به عـەتر، تيكەل بەبۇنى خۆش

عطردان: بۆنـدان، ئـهو دەفـرەى عـهتر يـان بـۆنى تيـا هەلدەگرن

عطرسا: بوندار، بونخوش، بيهن خوش

عطسه: پژمه، پشمه، پژمین، پیکژین، همپشکرن، پشمین، بیهنشك

عطسه زدن: بزمه کردن، بشمین، بشمین عطش: تیونیهتی، تینو بون، تونیهتی، تینگی، تهزنه عفيف

عطشان: تینی، تینو، تونی، تینگ

عطشانه: تينو، ژنى تينو، تينى

عطيف: گەرانسەوە، دووبسارە ھاتنسەوە بىق لاى شىتىك،

ئاوردانەوە، لاكردنەوە

عطف: لا، كەنار، تەنىشت، رەخ، قەراغ

عطلت: بيكارى، بي بارى، كار نهبون، بيكار بوون

بهگهرانهوه بو لای شتیک، چاکه کردن، ناور لیّدانهوه عطوف: حاکهکار، دلّــهرم، بــهزمیی دار، خیّرخــواز،

عطوفا: چاحه دار، دسته رم، بسه رمین دار، خیر حوار، میر مبان

عطوفت: جاكه، سۆز، خۆشەويستى

عطیف: نەرم و نیان، ئـارام، ھێمن، ژنـی لەسـەر خـۆ و ھێـدى

عطیه : دان، به خیسین، به خیسش، خه لأت، شتیك كه به كه سیك ده به خشریت

عظام: گەورە، مەزن

عظام: ئيسك، ئيسقانهكان، ئيسكهكان

عظت: پەند، ئامۆژگارى، مۆجيارى،

عظم: گهوره بيون، گهورهيي، مهزني، پايهبهرزي،

ریّزداری، بهریّزی ***

عظم: ئێسك، ئێسقان، ئێستك، سوفان، همستێ، پێشه، سقان

عظماء: گەورەكان، پايەبەرزان، رێزداران

عظمت: گەورەيى، پايەبەرزى، رێزدارى، بەرێزى، شكۆ، فيز

عظمی: گەورەتر، مەزنىر

عظیم: گهوره، مهزن، بهریز، پرشکو، خاوهن شکو، پایهبهرز

عظيم الجثه: ناوشان بان، جوارشانه، زل، بهخو

عظیمه: پیشهات، رووداوی زوّر سهخت، کارهسات، کاری گرنگ

عفاء: لمناوچون، نـممان، ون بـون، سـرانـموه ۲- خـاك، خوّل، نمرد ۳- باران

عفساء: چاك كردنسهوه، ساغ كردنسهوهى نسهخۆش، تهندروست كردن

عفار؛ نان، نانى شوك، وشكه نان

عفاف: خۆپارێزی، پارێزکاری، خۆپاراستن له گوناح و تاوان، داوێن پاکی، ئەستۆ پاکی

عفاف: دموا، دمرمان

عفت: داویّن باکی، پاریّزکاری، خوّباریّزی، خسوّ دوورخستنهوه له گوناح، تهرکی شاومت

عفج: ۱- لندان، پیا کنشان، لندان به گؤچان یا شتیر ۲- گان کردن، جوت بون، نیربازی

عفح؛ رِیخوّله، رِیخوّله کهخواردن لهناومیهوه دمرواته ناو گهده

عفریت: ناپاك، پیس،گلآو، هیـزهون، ناحـهز، دزیّـو، بونهومریّکی هیّزهون و مهترسیدار، دیّو، غوول عفریته: بروانه عفریت

عفس؛ توند، تيژ، تامى توند وتيژ، تال

عفس: مازوو، جۆرى دارى بەرو كە مازووى ليدەگرن

ع**فن:** ڕزان، گەنىن، بۆگەن كىردن، دارزان، خىراپ بىون،

گهروو ههنیّنان ۲- گهنیو، رزیو، بوکهن، گوشت یان ههر شتیّکیتر که تیّك جوبیّت و بوگهنی کردبیّت

عفو: به خشین، لیخوشبون، لیّ بوورین، به خشش، لیّبورین، نوّبه خش، به خشان

عفوپیشه: بهخشهر، نهودی بهردهوام له گوناحی

كمسانيتر خوْش دهبيّت، ليْخوْشبو، ليّبوور

عفونست: لمناچون، گمهنین، بوگمهن کردن، رِزان، ههانگمرانموهی تام و بونی شتیک گمهنیوویی، بون

ناخۆشى، بۆگەنى، كفكۆ، بۆگەندى

عفونی: گهنیو، بۆگهن، رزیو. و لهناو دهستهواژه پزیهکیهکاندا نهخوشیهك كهبههوی میكرونیکی تایبهتهوه دمردهكهویّت و لهبهركهوتنی راستهوخوّ یان ناراستهوخوّ شیاوی گواستنهوه بوّ یهكیّكیتره

عفیف: پاریزکار، خوّپاریّز، داویّن پاك، شهومی لهگاری خراهه و حمرام خوّی بهدوور دهگریّت

عفیفه: داویّن پاك، جَوّپاریّز، ژنی حَوّپاریّز لهگوناح و حمرام

عقائد: بيروبۆچونەكان، باومرەكان، بۆچون

عقائم: نمزوّکهکان، نازاکان، نهو ژنانهی مناثیان نابیّت عقباب: سرزا، تاوان، نهشکهنجه، نازاردان، سرزای خرابهکاری کهسیّك دان

عقاب: هەئۆ، ئەيئۆ، كۆلارممارە، ھەئوو

عقار: کهل و پهلی ناومال، دیّ، گوند، خانوبهره، خانو، مالّ، لادیّ

عقار: ۱- کهل و پهلی ناومال، شتهمهك، چتمهك ۲- شهراب، مهی

عقار: ۱- دار، درهخت ۲- دهوا، دهرمان، دهرمانی گیایی عقار: ۱- دوپشکهکان، کوّلاژدهمهکان ۲- بهلاکان، سهختیهکان، دوزمانیهکان

عقال: ۱- ئەژنۆبەنىدى وشىر، گورپىسنىك كە ئەژنۆى وشىرى پى دەبەسىن ۲- ھەگال، دەستار، ئەو پەرۆپىەيى پياوانى ھەرەب لەسەرى دەبەسىن

عقب: ۱- پاژنهی پی، پانیه، پانی، نانچه، هؤمپاژنه، پشتهسمر ۲- منال، نهوه، کورهزا، بهره، دوندان

عقب افتاده: دواکهوتوو، نهودی لهکار و بهدمست هینانی زانست و هونمر له کهسانیتر دواکهوتبیت

عقبان: ھەلۆ، ئەيلۆ، ھەلۆكان

عقب گرد: گەرانەوە بۆ دواوە، قەگەريان بۆ دواوە، روو ئەدواوە كردن

عقب مانده: \ دواکهوتوو، نهوهی لهکار و بهدهست هینانی زاست و هونه رلهکهسانیتر دوا کهوتبیت \ حقل، دواکهوتوو، مهغوّل، منائیک کسهگیرودهی نهخوّشسی دمرهونسسی و هؤکساره جهستهیهکانه و میشکی بهجوانی کار ناکات

عقب نشینی: باشهکشی، پهشمیان بوونهوه، گهرانهوه، بهرهو دواوه روّشتن، پاشهکشی کردن

عقبول: تونـدى، بـهلأ، سـهختى، پاشمـاوەى نـهخۆشـى، پاشماوەى دوژمنايەتى

عقبه: گەردەنە، ملە، رېكاى سەختى كويستانى، رېكاى دژوار لەسەر كيو

عقبی: ۱ = سزا، جهزا، تۆله، قهرمبوو، سزای کردار ۲ -ئهنجام، دوماهی، کۆتایی ههرشتیّك، ئاخبرمت، رۆژی پهسلان، رۆژی کۆتایی، دوارۆژ

عقسد: ۱- به سستن، گری لیّدان، تونید کردن، به هیّز کردنی به لیّن و پهیمان ۲- به لیّن، پهیمان، ریّکهوتن، گریّ به ست، ماره کردن

عقسد: هـهلاده، گـهردن بهنـد، ئـهوهی دهیهنـه ملـی ئاژهڵـهکانی وهك سـهگ، تـهوق، تـوّق، كـهلاّين، كهلـهن، ملویّنك

عقداء لاله پهته، ژنيك كهزماني بيگريت

عقدنامه: به نین نامه، بمیمان نامه، ومردهه یان کاغمزیک کمتیایدا ناوی ژن و میردیک و ممرجمکانی هاوسمرداریهتی لمنیوانیان نوسرابیت

عقده: گری، خهرپووك، سۆ، قۆپك، قهرهقف، حالمتی خهموکی هاوری لهگهال رق و قین لهناو مروّفیکدا عقدهگسشا: گری کهرهوه، کیشه چارهسهرکهر، نهو کهسهی یان نهو شتهی گری یهك بكاتهوه و کیشهیهك

حهسه ی یان ده سندی دری یعت بدایه و دیسه یعت جارمسه بکات عقر: ۱ - برین، دهست وینی و شتر برین، دهست وینی و شتر برین ۲ - نهزوک بون، نازا بونی ژن

عقب: ۱- ناومراستی مال، مال، حموشی، حموش ۲- کوشک، حموش ۲- کوشک، تمالار، بالمخانم، بینای گموره ۳- کمالیّن، درز، قمشت، درز و کمالیّنی نیّوان دو شت

عقرب: دووپشك، دوماره كولّ، كوّلأزدهم، دمارهكولّ عقرباء دووپشكى ميّ، كوّلاژدهم ميّ

عقربسه: ۱- دووپشك، دوپشكی مین ۲- میل،میلی كاتژمپر

عقسمی: ۱ = بهخیلی، چاوچینوکی، رژدی ۲ - خیراپ کرداری، همهلس و کموتی خیراپ، کردهوهی خیراپ، بهدههری

عقل: ۱ ـ زانین، ومرگرتن، تێگهشتن، ههست پێکردن، هۆش، ئاوز، ژیری، ئاریش، فرش، فام

عقل: بمستن، بهند کردن، بهستنی باززو و پنّی وشتر عقسلاء بیرمهندهکان، عاقلان، ژیسران، فرمزانسان، تنگهشتوان

عقلانیی: عدهقلانی، بیرمهندانیه، ژیرانیه، زاناینه، تیگهشتوانه، ئهوهی پهیوهندی به عهقلهوه ههبیت عقله: زمان گیران، زمان گرتن، گیرانی زمان، بهدژواری قسه کردن

عقلی: ژیری، ئاوزی، عهقتی، تایبهت به عهقل، ئهومی تیگهشتنهکهی به ههستی عهقل دهکرینت

عقم: نازا بون، نەزۆك بون، منال نەبون لە پياو، نەزۆك بونى ژن، نەزۆكى، نازايى

عقما و نمزوکهکان، نازاکان، نمو پپاوانهی منالیان نابیت عقوبت: سزا، جمزا، نمشکمنجه، نازاردان، سزای خرابه و تاوان

عقور: گازگر، گەزۆك، نەو ئاژەلأنەى گاز دەگرن، سەكى گازگر

عقوق: ناههرمانی کردن، سهرپێچی کردن، یاخی بون، گوێ به هسهی باوك و دایك نهدان، ئازاردانی دایك و باوك

عقول: زانا، دانا، فردزان، بیرمهند

عقوه: گەرەك، دەوروبەرى ماڭ، حەوشى

عقیب: دریّرْه، بـهدواداهاتوو، ئـهوهی بـهدوای شـتیّکیـــرّ بیّت

عقیده: باومر، ئایین، دین، مهزههب، بۆچون، بیر، ئهوهی مروّق لهدل و ناخی خوّی رایدهگریّت، همرشتیّك کهمروّق باومری بیّی ههبیّت

عقیر: پیاوی نهزوّك، نهو پیاوهی منانی نهبیّت ۲-

بریندار، هیلاك، ماندوو، زامدار مقبل مصمتالات گیندار سیمندشد

نەبىت

عقیل: عمقلانی، گونجاو، بیرمهند، ژیـر، بـمریّز، پیاوی بیرمهند و بمریّز

عقیله: ۱- ژنی بهریز، ریزدار، پایهبهرز ۲- همر شتیک ریزدار ۳- گهوره، سهرومر، سهروک

عقیم: نهزوّك، نازا، زك وزانهكهر، نهو ژنهی منائی

عكار: هيْرش بەر، هەلمەت بەر، پياويْك كە لەشەردا زۆر هيْرش ببات

عكاس؛ وينهگر، ئەومى وينه ھەلدمگريت

عكاش: جارجالۆكە، جارجالۆكەي مى

عکاشه: ۱- جارجالوّکه ۲- هیّلانهی جارجالوّکه، تهون عکرمه: کوّتری میّ

عكس: ١- پێچهوانه، ئاوهژۆ كردن، هەلگەراندنـهوه، قاژيكرن، قوڵپاندن، پێچهوانه كردن، هەڵهوگەراندن ٢-وێنه، عەكس، رصم، وێنهى مرۆف، شێوه

عکسس العمل: په چهکردار، په رچهکردار، کار یان جوولهی حوولهی که که سیک لهبه رابه رکار یان جوولهی که سیکیتر ده یکات

عکس برداری: ویّنه ههلگرتن، ویّنه گرتن، رِمسم گرتن، عهکس گرتن، ویّنه گری، ههلگرتن بان رِمنگدانـهومی ویّنهیکهسیّك لهسهر کاغهز به نامیّری تایبهت

علاء ۱ - بمرزبونهوه، سمرکهوتن، بلند بون ۲ - پایمبمرز بـون، گـموره بـون ۳ - پایمبـمرزی، بلنـدی، گـمورهیی، پیّزداری

علائم: نيشانه، هيما، نيشانهكان

عسلات: ۱- هۆكسار، بەلگسەگان، هۆكسان ۲- حالەتسە جۆراوجۆرەكان، دۆخە جياوازەكان

عسلاج: دەرمان كىردن، چارەسەر كىردن، دەرمان، چارەكردن، تيمار كردن

علاف: گیا فروّش، جوّ فروّش، ئالف فروّش، ئەوەى كا و ئالف و جوّ دەفروّشيّت، گەنم فروّش

علاقه: حهز، ئارهزوو، ویست، خواست، مهبهست، خوش ویستن، پهیوهندی، خوشهویستی لهدلهوه، بهندیواری، ئهوین، دلخوزای،

علاقهمند: تامهزرۆ، ئەويندار، ئەقىندار، خۇشەويىست، ئارەزوومەنىدن ئىموەى ئەدلىموە كەسىنىك يان شىتنىكى خۆش دەويت

علالا: بانک، فمریاد، هاوار، همرمبالغی، دمنکمدمنگ، شات و شیت، فاومفیژ

علامت: ۱- نیشان، هێما، نیشانه، ئـهو نیشانهی بـۆ ڕێنـوێنی لهجادهکانـدا ههڵیدمواسـن ۲- ئـالا، بهیـداخ، پهرچهم

علامت کش: ئالآدار، پەرجەمدار، ئەودى ئالآ يا پەرجەم ھەڭدەگرێت و ئەپێش دەستەيەكەوە دەروات

علام: فرمزان، زانا، دانا، بیرمهند، زوّرزان، تیّگهشتوو علامت گذاري: نیشانهدانان، هیّما دانـان، دانـانی هیّما و نیشانه لهقهراغ جاده یا سنور

علامه: زورزانا، زانا، ئاگا، بيرمهند، فرمزان، دانا

علامى: روّح سووك، بيرتيرْ، زيرهك، وشيار، ئاگا

علامی: دانا، وشیار، وریا، پیاوی زور ناگا

علان: دمرخستن، ناشکرا کردن، نیشان دان، دمربرین، ناشکرا کردنی دوژمنی

علانی: کمسیّك که کارمکان دیار و روون بیّت، ناودار، سمرنیاس، ناسراو، بمناوبانگ

علانیه: دمرکهوتن، ناشکرا بون، روونی، دیاری، لمبمرچاوی

علاوه: ۱- سهربار، ئهو بارهی لهسهر باری چوارپیّکان دایدهنیّن ۲- جیاواز، جگه، جگهله، بیّجگه، زیاده، سهرمرا

علت: نەخۆشى، رەنج، ھۆكار، بيانوو، ھۆ، ئاھۆ، بۆنە

علج؛ كەر، كەرى وەحشى، كەرى وەحشى قەڭەو زل

علف: گیا، گیای سهوز، ئالف، کا، خورادنی چوارپیّکان، ویّنجه، شهوهی چوارپیّکان دمیخوّن، ئالیّك، ئالیـك،

ويىجــە، ئــەوەى چــوارپيـكان دەيخــۇن، ئاليــك، ئاليــك ئەوەر، **گ**زرە، ديزى

علف بر: ماله غان، ماله قان، شتیکه هاوشیوه می داس که شهو مر و وینجه ی پی دروینه دهکهن

علف چر: ئالف خۆر، گیاخۆر، ئەو ئازەلەى دەلەومرىت وگیا دەخوات

علفخسوار: شالفخور، گیاخور، ئالیک خور، شازمل، مدرومالات که گیا و ئالف ددخون

علفزار: گیاجار، ئالفزار، لەومرگە، لەومرگا، ئەو زويەيى ئالفى و ئالىكى زۆرى تيا بىت

علسق: خـوێن، خـوێنی مـهییو، خـوێنی بهسـتوو۲۔ ههڵواسـراو، هـهر شـتێکی ههڵواسـراو ۳۰ زالـوو، زیــرۆ، زیروو

علق: گرانبایی، کهم ویّنه، نرخدار، بایی دار

عاقم: تال، همر شتيكي تال

علقمه: تالى، تال بوون

علقه: ئارمزوو، حەز، عەشق، ئەوين، دلدان

علقسه: زالوو، زيـرۆ، زەلوو، خـوێن، خـوێنى بەسـتوو، خوێنى مەييو

علك: بنيّشت، سهفر، جاچك، نهومى لهدهم دا دديجون علك خاييدن: بنيّشت جوون، جاچك جوون، همر شتيّك كهلهدهمدا بيجوون

علل: هۆ، هۆكارەكان، هۆكان، بيانوومكان

عللا: بانگ، هاوار، همریاد، فریاد، دهنگهدهنگ، هات و هاوار، قاومقیژ

علم: ۱- پەرچەم، بەيداخ، ئالا، بەياخ، درەوش، دروشم، بەنىدىر، نىشان، نىشانە ۲- نازناو، ناوێىك كەكەسـێك پێى بناسرێت ۳- گەورە، سەرومر، سەرۆك

علم: ۱ ـ زانـین، دلنیـابون، بـاومر پـێ بـون ۲ ـ زانـست، زانین، باومر، دلنیایی

علماء زاناكان، بيرمهندان، دانايان، فرمزانهكان

علم الحجار؛ بمرد ناسی، زانستی تایبمت به ناسینموه و لیّکوّلیّنموه بمردهگان

ع**لــم الادیــان:** دیـن ناسی، ئـایین ناسی، ناسـین دیـن و مەزھەبەكان

علم الاشياء زانستي سروست، سروشت ناسي

علم الحيات: زيندهومرناسي، زيندهومرزاني

علم النفس: دمروون نسى، ناخ ناسى، زانستى تايبهت بهدمروون

علمدار: ئالآدار، پەرچەمدار، ئەو كەسەى لەناو سوپا ئالآى ئەدەستا ىئت

علسم شهدن: نهوداربون، ناسهران، سهرناس بهوون، بهناوبانگ بوون، سهرنیاس بوون عمار: ئیماندار، باومردار، خۆراگر، بەبرشت، ئـەومى ئیمان و باومری بەھیّزی ھەبیّت

عمارت: ۱- ناومدان کردن، ناهٔمیان کردن، بینا کردن، دروست کردن ۲- ناومدانی، ناهٔمیانی، نمومی ببیّته هنوی شاومدانی. بهمانای بینا و تهلار و بالهخانهیش بهکار دمبریّت

عمــــاری: ۱- کـــهژاوه، کــهجاوه ۲- تــهخت، ئـــهوهی دارمهیت، تابووت

عماقریب: بهم زوانه، لهم نزیکانهدا

عمال: کارکهران، کریکاران، نهوانهی نه دامهزراوه یان دهزگایهکدا کار دهکهن

عمامسه : دمستار ، جامانه ، ئــهوهی پیــاوان لهســهری دمبهستن

عمایت: گوومرایی، لارییی، سمرکیشی

عمد: ئەنقەست، دەس ئەنقەست، كاريىك بەتايبەتى

لەرووى زانىنەوە كردن، دەسگۆر، بەھەستى .

عمده: پانبشت، پشتیوان، ئمومی پشتی پی دمبهستن. بهمانای گشتی و کویش بهکار دمبریّت

عمد مفروش: کوفروش، جمله فروش، نهودی شت به تاك نافروشیّت

عمر: تەمەن، ماوەى ژيان، سالەكانى ژيان، ژيى، ژين، ژيان، سېرە

عمران: ئاوەدانى، ئاقەيانى،

عمران: عومران، ناوى باوكى موساى پيغهمبهر

عمرہ: عەمرہ، حەجى عەمرە

عم زاده: نامؤزا، كوره مام يا كچه مام

عمش: چاوکزی، کنزی چاو هاورِی لهگهل هاتنسه خوارهودی ناو لهچاو

عمشاء چاوکز، ژنیک که چاوی کزبیت

عمق: هوولى، هوولايى، چالايى، هموارتى، همر شويننيكى هوول يا همر شويننيكى چال

ع*مل: ۱- دروست کردن، چیکرن، ک*ار کردن ^۲-کار،

کرده، کردار، کردهوه، پیشه

عمل گرد: کارکرد، کردهی کار، نهنجامی کار

علم غیب: علمی غمیب، غمیب زانی، زانستی زانینی کاروباری نهینی

علم كردن: راست كردن، بهرز كردنهوه، ههلكردن، ههلكردني پهرچهم

علن: ناشكرابون، دەركەوتن، رون بونەوە

علن: ئاشكرا، بەرچاو، ديار، روون، دەركەوتوو

علو: بهرزترین، بلندترین، بهرزترین و باشترین ست، .

بەرز، بڭند، بەرزايى

علو: بەرز بونەوە، چوونەسەر، بانىد بون، سەركەوتن، پايەبەرز بوون، رِيْزدارى، گەورەيى، مەزنى، مەزنايەتى،

بمړیّزی، هیّژایی

علوفه: گرْ و گیا، ئالف، ئالیّك، ئالیك

علوق: مەرگ، بەلا، سەختى، دژوارى

علوم: زانست، زانستهكان

عله: ھۆكار، ھۆ، بيانو

على: شهريف، بهرز، پايهبهرز، گهوره، ريْزدار، هيْژا، بهريّز. نساوى يهكهم ئيمامى شيعهكان و چوارهم خهليفهى موسولمانان

علياء بمرزايي، شوێني بمرز، ئاسمان، سمركێو، لووتكه

علياحضرت: شاژن، خانمي يهكهمي ولأت

على اي حال: بههمرحال، لههمر شيّوميهكدا، بههمر شيّوميهك

على حده: جياواز، جگه، بيّجگه

على رغم: بەپێچەوانەى، نـەخوازراو، بەپێچەوانەى

حەز و ويست

عليق: ئالف، ئاليك، ئاليك، خواردنى چوارپيكان

عليل: نەخۆش، بەئازار، پەك كەوتە، دەردەدار، رەنجدار

علیله: نهخوش، ژنی دمردهدار، بهنازار

علیم: زانا، دانا، زانهر، فرهزان، بیرمهند

عليه: پايەبەرز، رێزدار، هێڗ

عم: مام، براى باوك، ئاپۆ، مامۆ، مامه

عماء همور، هموری بمرز، هموری پر باران

عماد: پالپشت، ئەومى پشتى پى دەبەستن، ئەومى پشتى

پێ دمدمن

عنيف

نەتەوە

عمله: کارکمر، کریکار، کریکاران

عمو: مام، ثاپ، ثاپۆ، مامه، مامك، مامۆ

عمود: ۱ - ستوون، پایه، ستوونی مال، کولهکه ۲ - گورز، گورزی ناسنی ۳ - سهرومر، سهرؤك، گهورهی هوز یان

عموم: گشتگیر، ههموان گرتنهوه، شتیّك كهههموان

بگريّتهوه، گشتى، تايبهت بههمموان، سمرپاك، تيّكڕا

عمه: پوور، پلك، پيلك، خوشكى باوك، تيتك، ميمك

عمی: کوێری، نابینایی، نهبینین

عمی: کوێر، نابينا، نهوهی چاوی نهبينێت

عمیاء کوێر، ژنی نابينا

عميان: نابينايان، كويْرەكان

عميد: گەورە، سەروەر، سەردار، سەرۆك

عميق: هوول، چال، سووتال، ساكوول

عميم: كۆ، تەواو، گشت، ھەمو، ھەموان، سەرپاك،

تێؚکڕ۱، ئەوەى كۆببێتەوە و زۆر بێت

عناء رمنج کیشان، به لا بینین، نازار بینین، رمنج، سهختی، دژواری

عناب: شيلان، شيلانه

عناب: تری فروش، ههنگوور فروش

عنساد: ۱- رقهبهری، رکهبهری، قسین گرتن، به ربه در کارتن، به ربه در کانی، رك گرتن، به قیندا چوون ۲- گومرایی، سمرکیشی، لارییی، سمر بیچی

عناصر: توخم، توخمهكان،

عناق: باوهش پياكردن، لهئاميّز گرتن، دمست لهملان

عناق: بهلا، سهختی، دژواری، نائومیدی، بی هیوایی

عنان: هەوسار، ئەوسار، جلەو، دەسەوسار، لەغاو

عنایت: سمرنج دان، چاودیّری کردن، مهبهست کردن، پاریّزگاری، پاراستن، خهمخوّری، راگرتن،

عنبر: عەمبەر، عەمبەر

عنبر بار: بۆنخۆش، بۆن خۆش وەك عەنبەر

عنبس: شير، باشاى دارستان

عنت: ۱- گیر کهوتن، گرفتار بون، گیروده بون، هیلاك بون، لهنان دون، لهنان دوخوون، هیلاکی، فیرویی، نهمان

عنتر: عـەنــــر، كــەرمـــــش، زەردەوالەيــەكى گــەورەى رەش رەنـگ

عسنتره: عسمنترهی، گونرهشسی، نازایسهتی لمشسهر و دژواریمکان

عند: دمفری کات و شویّن بهمانای لا، کن، نزیك، تمنیشت

عندليب: بولبول

عنز: بزنی می، میچکه بزن

عنزه: بروانه عنز

عنصر: توخم، بنهما، بنجینه، تق، توخم و بنجینهی ماده

عنصل: پیازی کیوی، پیازی دمشتی

عنف: توند وتیژی، سهختی، بی رهحمی

عنفوان: کات، هـەرِمت، تـاف، جـەنگـە، سـەرەتا، گۆنـەر، گۆنـەڭ، ھەرِمتى لاوى، سەرەتاى ھەرشتێك

عنق: گەردن، مل

عنقاء ۱- مل دریّژ، ژنی مل دریّژ ۲- سهختی، بهلاً، دژواری

عن قریب: به زویی، لهزووترین کات، بهم نزیکانه، بهم زوانه

عنقود: بۆل، بۆلە ترى، ھىشوو

عنكب: جارجالۆكە، جارجالۆكەى نيْر

عنکبوت: جار جالوّگه، کاکله مووشان، داپیروْشکه، ماماله، پیرك، داپیروْك

عنكبه: جارجالوّكه، جاوّجالوّكهى ميّ

عنوان: سەرنامە، ناونيشان، سەرەتا، پێناس، نيشانى، پێشەكى

عنود: گەرانەوە لەريْگا، بـە رِيْـى ناراست رۆشـىن، لارِێ رۆشىن

عنود: سەررەق، كەلەرەق، كەلەشەق، براندۇخ، ھەرۇك عنيد: ناسازگار، نەگونجاو، ناريك، لار، ناتەبا

عنیف: هسه ردق، توند و تیر، سهختگیر، مؤن، گرژ، ناوچاوتال

عنین: لمپیاومتی کموتوو، پیاویّك کمتوانایی جوت بـون لمگمن ژنی نمبیّت

عواء زووزاندن، زووزه کیشان. قوولآندن، بانگ کردنی سهگ و گورگ، زووزه، قووله

عواد: عوود ژهن، نهوهی عوود دمژهنیّت

عوار: عمیب، ئیراد، شوورمیی

عسوراض: رووداو، پیشهات، نهخوّشی. بهمانای باج و خمراج جیباواز لهومی لهخهالک ومردهگیریّت بهکار دمبریّت

عسواری: رووت، روت و قـوت، دانهپوٚشـراو، بـێ جـل و بهرگ

عوام: گشت. ههمو، تێکرای، ههموان، ههموی خهلاک، جهماومر

عوام فریب: ریاکار، خه لاک هه لخه له تین، نهوه ی خه لک فریو دمدات

عوامل: کارکمران، کرێکاران، ئەوانــەى ئــه شـوێن يــان دامەزراوەيەك كار دەكەن

عوان: یارمهتی دان، هاوگاری کردن، هاریکاری

عوان: نیوهنج، نهوهی نهپیر بیّت نه گهنج، ههر شتیّك که بهنیوهی تهمهنی خوّی گهشتبیّت

عوج: لاری، خواری، چەماوەيى

عسود: گەرانـەوە، قەگـەريان، ھاتنـەوە، باشـى كـردن. و ناوى يەكێك لە ئامێرە موسيقيەكانە

عودت: گەرانەوە، پاشى كردن، ھاتنەوە، قەگەريان

عوذ: پەنا بردن، ھۆمەن بردن

عور: کوێری لهیهك **ج**او، تهك جاوی، یهك چاوی

عور: ۱. يهك چاو، تهك چاو ۲. رووت، هووت، بي . پوشاك

عسورا عید کی به او ، تیک جاو ، ژنیک که یدک جاوی هدید. و به مانای دزیو ، فیزهون ، ناحه ز لههم ر شتیک عسورت : شهرم، ههر شتیک مروق شهرمی لی بکات و نهندامیک لهجهسته ی نیرینه و میینه کهلهبهر پی عهیب بوون داید میوشن

عسوز: ۱- وینهی، بی هاوتهی، دیار نهمانی شتیک کهکهسیک پیویستیهتی ۲- نیازمهند، پیویست بون ۳- دهست کورتی، پیویستی، نیاز

عوض: گۆرىنەوە، شت<u>ن</u>ك كەلەجياتى شت<u>ن</u>كيتر بىر<u>ن</u>ت، لەجياتى، لەبريى، زانەوير، لەباتى

عوعو: عهوعهو، دهنگی سهگ

عوف: ۱- حال، شان، شکوّ، همولّدان، خـمبات، تیّکوْشان ۲- بهخت، شانس، ناوجاو ۳- میـوان، میّمـان ۴- شیّر، شیّری دارستان ^۵- گورگ ۶- کهلّمشیّر

عسول: ۱- بـژێوی ژيـان ۲- گـابۆړ، بۆرانـدن، هۆهـه، بۆراندن لهگرياندا

عسون: ۱- هاوکاری، یارمهاتی، هاریکاری ۲- هاریکار، یارمهاتیدمر، هاوکار

عویل: هاوار، قیره، هوقه، بوّره، هاوار و قیره لهگریاندا عهد: ۱- ناسین، پاراستن، چاودیّری کردن، ومسیمت کردن، موّجیاری کردن، ناموّژگاری کردن ۲- ومفا، شهمهك، بهدیّن، پهیمان، عههد، ومسیمت، شهمان ۳-روّژگار، چاخ، سهردهم، زهمانه، تاف، كات، دهم

عهدنامه: بهنین نامه، پهیمان نامه، نامهیه ک کهمهرج و پهیمانی تیا نوسرابیت

عهده: ئەستۆ، توانايى، ئۆدە، لەخۆگرتن، دەستەبەرى، تاوان، لەئەستۆ گرتن

عهدهدار: ئۆدەدار، لەئەستۆ گرتوو، دەستەبەر

عهیسد: ۱- به لیّن، بهیمان، عههسد ۲- هاو چساخ، هاو چساخ، هاو پوژگار، هاوکات ۲- کوّن، میّزینه، دیّرین

عیاب: نیرادگر، عمیب گر، عمیب دوزمرموه، رهخنهگر

عیاد: سمردان، سمردان کردنی نمخوّش

ع**ياذ:** ١- پەنا بردن، ھۆمەن بردن، پەنا بىردن بۆخوا ٢- پەنا، پشت، پەناگە

عیار: ۱- بمراومرد کردن و تاقی کردنـمومی شایمن و کیلؤ بؤ دلنیا بون له راست بونی ۲- عمیار، پیّوانـه بـؤ همنسمنگاندانی زیّر، راده، نمندازه، نمیارده

عیار: ۱ - بمرهلا، نهوهی بیکار دمسوریتهوه، بیکاره ۲ -دليّر، ئازا، جواميّر، بويّر

عياش: دلّ زيندوو، خوش رابويّر، ئەومى بەكەيف و خۆشى رادەبويْريْت

عيال: مال و منال، ژن و منال، ئەندامانى خيزان كه نان خۆرى پياويك بن، ناخۆر

عیال: بهناز، خمرمان، نهوهی بهلار و لهنجه بهریگادا دمروات

عیالسدار؛ خیزاندار، خاوهن ژن و منال، نهوهی ژن و منائي ههبيت

عيالمند: بروانه عيالدار

عيالوار: بروانه عيالدار

عیان: ۱ - بهجاو بینین، بینین، دیستن، ناشکرا، روون، بمرجاو، ديار

عيب: عميب، ئيراد، رەخنه، سووچ، شەرم، بەندوباو، شوورميي

عیب بین: عمیب بین، ئیراد گر، رمخنهگر، نمومی عمیب و ئیرادی کهسانیتر دهبینیت و ناشکرایان دهکات

عيب يوش: عميب بوش، نموهى عميب و نيرادى كمسانيتر دادميؤشيت

عيبجو: رمخنهگر، ئيرادگر، عهيب دۆزەرەوە، ئەوەى بە دوای عمیب و نیرادی کمسانیتر دهگمریت

عيبدار؛ عهيبدار، ئەوەى عەيبى ھەبيّت، ئيراددار

عيبناك: بروانه عيبدار

عيث: خراب كردن، خرابهكارى، لهناو بردن، زيانكارى، زيان ليّدان

عیثوم: ۱ - کهمتیار ۲ - فیل

عيد: جەژن، بۆنە، جەشن، رۆژى جەشن، ھەر رۆژنىك كه بيرمومريهكي خوشي بـ فر ثمارهيـهك لـ ه خهلك تيـا بيت وهك جهژنى سهرى سال، جهژنى قوربان، جهژنى نەورۆز

عيسوى: عيسهوى، تايبهت به عيسا، شوين كهوتواني

عيسا ممسيح

عيسسى دم: همناسمى عيسا، ئمودى همناسمى ودك ههناسهی عیسا بیت

عيش: ژيان، ژيان كردن، ژين. ژيوار، بژێوى، هۆى ژيان عين: ١ - چاو، چەف ٢ - وەك، وەك خۆى، سرشتى ھەر شتنك

عینساء جاوگەورە، جاو زل، ژنێِك كەچاوى گەورە و جواني ههبينت

عينك: جاويلكه، جەشمەك، عەينەك، جاويلە

٤

غ: غ، پـيتى بيـست و دووهم لـه ئاڵفـابێتى فارسـى كەبە غەين دەخويندريتەوە

غائب: نادیار، ون، دوورلهچاو، ئهوهی کهناماده نیه، بزر، پیوار، نهبانووك، نهدیو

غائر: ۱- پزچوو، ناوی پزچوه ناو زموی ۲- چاڵ، زهوی نزم و چاڵ

غسائرہ: 1 بروانہ غائر 7 - نیومرق، نیّوان رقَّر، نیمہرق نیمہرق

غائص: مەلەوان، سىۆباييكەر، ئەوەى لەناو ئاودا رۆدەچىت

غانط: ۱- زەوى پەست، زمايى، چاڵ ۲- پيسايى،

گوو، پیسایی مروّة

غائلــه؛ شەپ، خراپـه، ئاشـۆ، ئالـەبارى، شـلُەژاوى، ئاژاوە، ھەراوھوريا

غائى: كۆتايى، دوماھى

غساب: ۱ – گۆشىتى كەنيو، گۆشىتى شەوماوە ۲ –

بهرماوه، پاشماوه، خواردنی ماوه له ژهمیك

غابر: تیپهر، رابردوو، ماوه، پاشماوه، بهجینماو غابگ: رژدی بهر، چاوچنوّك، ئارهزومهندی به ژیان

. غابن: فریوکار، فیلباز، فیلباز له کرین و فروش

غابسه: دارستان، ب<u>ن</u>شهلان، جهنگهل، لیرهوار، دارسان، نزار، ریلاً

غسادر: غەدەركەر، بىي وەفا، بىي ئەمەك، پەيمان

شکێن، بهڵێن شکێن غادره: بروانه غادر

و حالي كەسىك

غادی: شیر، پاشای دارستان

غادیسه: ۱- بروانه غادی ۲- خۆراکدهر، ناندمر، ئەومى نان بە يەكىتر دەدات

غسار؛ غار، ئەشكەوت، درنال، كوول، كەلين يان كوننىك كەلەرنىر زەرى يان لەناو كنودايە

غارب: شان، سەرشان، سەرەومى ھەر شتيك

غسارت: تالأن كىردن، چەپاو، تالأن، تالأن و بـرۆ، يەلامار

غارت زده: تالأن كراو، ئەوەى مال و سامانى تالأن كرابيّت

غارتگر: تالأنكەر، چەپاولكەر، ئەوەى مال و حالى خەلك تالان بكات

غارتیدن: تالأن کردن، چهپاو کردن، بهتالآن بردن غارج: شهراب، ئهو شهرابهی بهیانیان دهیخوّن غارس: نهمامکار، ئهومی نهمام و دار دهچیّنیّت

غارغار: غارغار، قارقار، دەنگى قەلە رەشە

غارق: نوقم بوو، خنكاو، نوقم بوو لهناو ئاو غارنــشين: غارنـشين، ئەشـكەوت نـشين، ئـەوەى لــه

غساروغور: قاروقیر، قال و قیل، دهنگه دهنگ و قهربالغی

غاز: قاز، غاز، مراوی گهوره، مهلیّکه هاوشیّوهی مراوی به لام لهو گهورهتره و ملیّکی دریّری ههیه و نزیکهی ۱۲ کیلوّ کیشهکهیهتی

غاز؛ پینه، پینهپهرێ، پینهك

غاز؛ غاز، گاز

غاردا دەژىت

غازل: چنەر، بەن بادەر، تەشى رۆس، رۆسەر غسازە: سىووراو، سىووراو كىە ژنــان لىە پوخـسارى خۆيانى دەدەن.

غسازی: شــهرکهر، شــهرانی، تێکۆشــهر، خـهباتکــهر، ئەوەى لەرێگاى خوا لەگەلْ دوژمندا شەر دەكات غازى: بەندباز، تەناف باز

غاژیدن: پستن، پیسان، پهشم یان خووری پیسان غاسق: ۱- تاریك، نهنگوسته چاو، شهو که زوّر تاریك دهبیّت ۲- ماری پهش، پهش مار ۳- مانگ، هیلالی مانگ

غاسول: جلشوّر، ئەسپوّن، سابوون و ھەرچى جل و بەرگى پى بشوّن

غساش: عاشىق، شىهىدا، شىيّت، دلّىدادە، كەسىيّك كەيەكىّكى ترى زۆر خۆش دەويّت

غاش: فریوکار، فیلّباز، ئهوهی خهلّك فریو بدات غاشم: زالّم، ستهمكار، ئهوهی ناحهقی بهرامبهر به خهلّك دهكات

غاشیه: پۆشەر، داپۆشەر، پەردە، پۆشش، پەردەى دلّ. بەماناى رۆژى پەسلانىش ديّت.

غاشیهبردوش: ملکهچ، گویّرایهلّ، فهرمانبهردار غساس: ۱ – پــپ، چــپ، قــهرمبالغ، چــپوپپ، شــویّنی قـهرمبالغ ۲ – ئـهوهی پــاروو لـه قـورگی گــیر بکــات و نــهتوانیّت هـهناسه بکیّشیّت

غاصب: داگیرکار، ستهمکار، ئهوهی مالّی کهسانیتر داگیر و زموت دهکات، دابرکهر

غاصبانه: داگیرکهرانه، ستهمکارانه، هاوشیوهی ستهمکاران

غساطي: ١- پۆشسەر، تاريسك ٢- پسر، لێوانلێسو، سەررێِڎ، ليپاوليپ، زۆر، تێكەڵ و پێكەڵ

غسافر: لنِخوش، لنِبوور، داپوشهر، ئهوهی له گوناحی کهسانیتر خوش دهبیّت

غافل: ۱ – سستی کردن، کهمتهرخهمی، بی ناگایی ۲ – بی ناگا، ناناگا، فهراموّشکار، کهمتهرخهم، بی خهیه

غافلانه: بیّ ناگایانه، ناناگایانه، بیّ خهبهری، وهك بیّ خهبهران کاریّك ئهنجام دان

غاف ل گسیر: ناکاوگیر، ئەوەى بى ئاگا پەلامارى يەكىكىتر بدات

غسال: ئەشىكەوت، غار، درنال، شىكەقت، شىويىنى مانەو*ەي* مەر و مالأت لەكيو.

غالب: ۱ – زال، چیره، سهرکهوتوو، قاندر، زوّردار، پیوّز ۲ – زوّر، فراوان، زیاد، فره، بهشی زوّرینه له شتیّك، زوّربه

غالط: تاوانكار، هەلەكار، خەتاكار

غالظ؛ ئەستوور، ستوير، كوڵوفت

غالی: گران، گرانبایی، بایدار، نرخدار، بهنرخ غالی: بروانه قالی

غالیدن: ۱ - تلان، تل خواردن، خل خواردن، گریّل بون، لهسهر ئهم لا بهولادا تلان، تلاوتل کردن

غامر: چۆل، بەتال، باير، زەوى نەكىللىراو، باھىر، بسۆرە، زەويسەك كەلسەژىر ئساودا مابىتسەوە و نەكىللىرابىت

غامض: ۱– نامق، نهزانراو، دوور لهتێگهشتن، دوور له زمین ۲– زموی نزم و پهست

غامضه: بروانه غامج

غامى: لاواز، لهر، لاغر، ناتهوان

غسانی: بی نیباز، توانیا، دارا، سیاماندار، دهست پرشتو

غساو: ئاخور، ئاخۆل، شوول، كون و شوينيك لهزموى يا كيو كەمەر و مالات تيايدا بەسەر دەبەن غاوش: كاليار، خەيارى گەورە، ترۆزى، خەيار كە بۆتور هەنى دەگرن

غاوشو؛ بروانه غاوش

غاوى: گومرا، بي هيوا، له ري دهرچوو، نائوميد

غاویه: بروانه غاوی

غايب: بروانه غائب

غایت: کۆتایی، دوماهی، ئەنجام، سەرئەنجام، مەبەست، ئەنجام و كۆتايى شتىك

غاير: بروانه غائر

غايط: بروانه غائگ

غب: پۆژ ناپۆژ، پۆژێك هاتن و چەند پۆژ نەھاتن غب: ئەنجام، كۆتايى، دوماهى، كۆتايى ھەر شتێك غب: زەوى پەست، شوێنى وەستانى ئاو. گۆلاو غداء ناشتایی، خواردنی بهیانیان، قاوه لَتی، غدائر: قرْ، پرچ، زولْف، زلْف، قرْی داهیندراو و بادراوی ژنان

غلاات: بەرەبەيان، بوومەليّلّ، كازيوە، كازيّوە، ئەلەند غلالد: تاعوونى وشتر

غىدار: بى وەفا، بى بەلىن، پەيمان شىكىن، زالم، ستەمكار، فىلاباز، فريوكار

غداره: بروانه غدار

غدد: غوودهکان، تشبووك، تشپق، لق، برزك، لك غدر: غەدەر، خيانەت، بىّ وەفايى، پەيمان شكاندن، بەلّىن شكاندن، مەكر، فريو، فيّل

غدراء تاریکی، تاریك، شهوی تاریك

غدره: بروانه غداره

غسدره: تاریکی، پهشایی، تاریکی شهو، شهوی ئهنگوسته چاو

غدغد: قودقود، دەنگى مەلى مالىّ، قود قود غدغن: ياساغ، رِيْگە پينەدراو، قاچاخ، دەستوور بۆ ئەمىّشتن

غدفره: بروانه غت

غدنگ: نهزان، گێڙ، ناحهز، دزێو، بێ مێشك، كهم ئاوز

غدو: بەيانى، سبەى، سبەينى

غدو؛ بەرەبەيان، بومەليْل، كازيْوە

غدور: بي وهفا، به لين شكين، پهيمان شكين

غلوه: بەرەبەيان، ئەلەند، كازيوم، بەيانى زوق

غده: غوده، لو، تشبؤك، تپشق، بزرك

غــدیر: ئاوگیر، گۆلاو، باراناو، شویّنی کۆپونەوەی ئاوی باران له بیابان

غديره: موو، پرچ، زلفى بادراوى ژنان

غذاء: خواردن، خواردهمهنی، چێشت، نان، ئهوهی بخورێت

غسر: قوَّدٍ، پياوێك كه فيتق يان هێلكه گونهكاني ئاوسابێت

غر: قەحبە، داوين پيس، حيز، ژنى گاندەر

غبب: غەبغەبە، گۆشتى ژير چەنە

غبج: قوم قوم خواردن، قوم قوم خورادنهومي ئاو

غبجه: قوم، چۆر، قوميك ئاو يان شەراب

غبراء ۱ - تۆز، تەپ و تۆز، خاك و خۆل ۲ - زەوى، زەمىن، ئەرد

غسبس: ۱- تاریکی، تاریکی سهرهتای شهو۲-خزلهمیشی، به رهنگی خزلهمیش

غبش: تاریکی، تاریکی کوتایی شهو

غبطه: ١- ئاوات، ئارەزو، خۆزگە، خۆزگە بىردن،

خۆزگىه خواسىتن، ئىارەزوو بىردن ^٢ - شىادمانى، شادانى، كەيف خۆشى، دل زيندووى

غبغىسى؛ غەبغەبسە، گۆشستى ژێس چسەنە، بەبەغسە، بەرخەبەبە، چۆلەمە

غبن: ۱- فریودان، هه نخه نه تاندن، فریودان نه مامله و کپین و فروّش ۲- زیان کردن، زیان بینین، زمرمر کردن نه مامله کردن نه مامله

غبى: نەزان، گێڗ، حۆل، بى مێشك، بى ئاوز

غبیراء سنجوو، داری سنجوو

غبين: كهم عهقل، فريودراو، فريوخواردو، بيّ ميّشك

غبينه: فريو، فيْلْ، فيْلْ ليْكران، مەلْخەلەتيْنران

غت: نەزان، ئەحمەق، گيْرْ، ور، كاس، دەبەنگ

غتفر: بروانه غت

غث: ۱- لاغر، دالگوشت، کهم گوشت، کر، لاواز، له پ ۲- ههنیت و پنیت، قسهی بی ناوهروّك، قوریات غثیسان: دل بهیسه کاهاتن، هیننجسدان، رشسانه وه، ههنهیننانه وه

غد: خۆبين، له خۆرازى، خۆپەرەست، خۆويست

غد: بهیانی، سبهی، سۆزی، سبهینی، ڕۏٚڗٛێڬ که

لەدواى ئەمرۆ ديّت

غسر؛ بۆله، ورته، قسهی ژیّر لچ، وتهیهك كه له توورهییدا لهژیّر لیّوهوه بوتریّت

غــر؛ ۱ – کهلێن، قهڵشت یـان درز لـه زهوی، جوّگه، چهم، جوّگهله ۲ – چرچ و لوّچ، چرچی جل و بهرگ غرا ء جوان، چاك، سپی، درهخشان، پووناك لههـهر

غراب: قەلەرەش، قەلەرەشە، قالأو، رەشەدال

غرابت: دوور بون، دووری، دووری لهوهتهن، جیایی غرار: ۱ - لهخوّبایی بون، فریو خواردن، هه ڵخه ڵهتان ۲ - بی نهرمونی، ناکارامهیی

غسرار: I دهم، نووك، دهمی تیژی شمشیر Y وهنهوز، خهونوچکه، سووکه خهو، خهوی کهم و ههر شتیکی کهم Y بنزاری

غرار: فريودەر، فيْلْباز، ھەلْخەلْەتيْنەر

غرارت: سپی بوون، سپیهتی، جوان بوون

غـرارت: گەنجى، لاوى، بى ئەزمونى، ئاكارامەيى،

نەشيارى

غراره: رەشكە، تۆرى ئالف كيشان

غراره: غەرغەرە، خەرخەرە، ئاو لە دەم رادان

غــــراش: پوشــان، ســووکه بــرین. بــهمانای پق و توورِهیی و خهمیش دیّت

غراشيدن: ١- سەلخين، كەلداچوون، رووشان ٢-

قین گرتن، تووره بون، پق گرتن، شهر کردن

غراف: يەيمانە، ييوانە، يەيمانەي گەورە

غراف: چەم، جۆگەى پر ئار، چەمنىك كەئارى زۆرى - ..

غىرام: ئەشىكەنجە، ئازار، دەرد، عەشق و شەيدايى كەببيتە ھۆى دل ئيشان

غرامت: تاوان، بـژاردن، قـەرەبوو كردنـەوە، تۆڵـە، كردنەوەجىّ، ئەوەى دانەكەي پێويست بێت

غراورنگ: تەخت، تەختى گەورە

غسرب: ۱ – ون بون، دیار نهمان، لهبهرچاو نهمان، گوم بـون۲ – روّژئـاوا، شـویّنی ئـاوابونی هـهتاو، خوّرئاوا، خوّرپهر، خوّرنشین

غرب: داری بیّبهر، چنار، بی، ئهو دارهی بهرههمی خواردنی نهبیّت

غـــرب: ۱- زيْـر ۲- زيـو۳- پهيمانـه، پيالـه ۳-شهراب، مهي، ئارهق

غرباء غەرىبەكان، نەناسراوەكان

غربسال؛ بێـژنگ، بێـژن، وێـچنه، سـهرهند، ئێڵـهك، هێڵهك، وێـژنگ، دهفرێکی کون کونـه کـه شـتی پـێ دهبێژنهوه

غربال بند: بیّژن ساز، سەرەندچی، ئەوەی پیشەی بیّژنگ دروست کردنه

غ**ربال کردن:** بێڙان، بێڙتن، بێڙانەوە، لەسەرەند دان، لەھێڵەك دان، شت بێڙانەوە

غ**ربال گر:** بێژنگ ساز، ئەو كەسەى بێژنگ دروست دەكات

غربت: دووری، جیایی، دوور بون، دوور کهوتنهوه له مالّ و حالّ و ولاّتی خوّ

غربچه: زۆڵ، مناڵى ژنى قەحبە

غربلسه: بێـران، بێـراتن، لهسـهرهند دان، بێرانـهوه، لههێلهك دان

غربیب: 1- تریّی رهش 1- پیره پیاویّك که مووی سهر و سمیّلّی خوّی رهش بکات 1- رهش، تاریك، زوّر رهش

غربيل؛ بروانه غربال

غرتشن؛ زۆردار، زۆربيّر، ياخى، گەردنكيّش،

غرتسی: جلّف، سەرسـەرى، ھـيچ و پـووچ، بێکـارە، بەرەلا، جنێوە بۆ ژن و پياو

غرچك: بروانه غرچه

غرچه: ۱ – ناپیاو، حیز، کونی، گاندهر ۲ – نهزان، ئهحمهق، گیّر، حوّل، بیّ میّشك، پهست، سووك، رسوا

غردل: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە، حيزەلە

غرده: عارمبانه، گەردوونه، ئەرابە

غرر: لەناوچوون، مەترسى، كەوتنە مەترسيەرە

غرر: سپی بوون، سپیهتی، جوان بوون

غىرزدن: بۆلەبۆل كردن، بۆلە كردن، نقاندن، لەرپىر لچەرە قسىە كردن لە توررەييدا

غــرزن: ۱- پووسـپی، قەحبـه، گانىدەر، ژنـی داوێـن پیس ۲- نەو پیاوەی ژنی حیزی ھەیـه، ژن حیز

غسرس: توندی، توورهیی، توندوتیـژی، قین، رق، غهزهب

غرس: ناشتن، نهمام ناشتن، دارنان، دار داچهقاندن، قهلّهمنان

غرس: نێژراو، داچەقاو، چەقێنراو، قەڵەمەكراو

غسرش: نـهرِه، گرمـه، هـاواری مهترسـیدار، دهنگـی ئاژهلّه درِندهکان

غرش: قرووش، غروش، جۆرە دراوێکی باو لەناو ولاتە عەرەبيەكانە

غرشست: نـهره، گـوره، گرمـه، هـاواری مهترسـیدار، دهنگی ئاژهله درندهکان

غرشمار: قەرەج، خێوەت نشين، ھوستا، قەرەجە كۆچەريەكان كە لەم شار بۆ ئەق شار دەپۆن و لە ژێر چادردا دەژين

غرشيدن: بروانه غراشيدن

غرض: ۱- تامەزرۆ بوون، خوازيارى، ئارەزومەندى، ئارەزوومەنىد بىوون ۲- مەبەسىت، نيباز، ئامىانج، ئاماج، ويست

غىرض آلبود: تويْكلّدار، بەتويْكلّ، ئەوەى مەبەسىتى ئەپشتەوە بيّت، مەبەسىتدار، ووتە يان قسەيەك كە بە مەبەستىكى تايبەت بووتريّت

غرض آميز: بروانه غرچ ێلود

هەڭگرتن، قين گرتن

غرض ورزيدن: قين كرتن، رق مه لكرتن

غرضوف: بروانه غچروف

غرغر: بۆلە، ورتە، بۆلەبۆل، وتەى ژير لچ غرغر: بروائه غرغره

غرغسره: قرقره، غەرغەرە، خەرخەرە، ئەو ئامێرى پەتى پێوە دەبەستن و شتى پێ بەرز دەكەنەوە غرغرە: قوپوقراگە، قوپقوپە، خپخپە، قورگ غرغرە: ئاو لەدەم رادان، غەرغەرە، خەرخەرە، دەم شۆرين

غرغسشه: هاتو هاوار، دهنگهدهنگ، ههراوهوریا، ناژاوه، پشیوی، گنگاشه، شهرهده قه قهرقهشه غرفه: پهفه، بالهخانه، دوویر، باله پهفه، دیوی سهرهوهی مال

غرفه: چنگیّك ئاو، مشتیّك ئاو، بەرەدەستیّك ئاو غرق: نوقم بون، خنكان، خنكان لەژیّر ئاو، فەتسان، تاسان، خنكیان

غرقاب: قوولأو، شويّنى قوول كهمروّة يا كهشتى تيا نوقم ببيّت، گوّم، گيّراو، ليمشت، گرداو، تهنووره، گيّرتكه، گيّرينه

غر**قه**: خنكاو، خنكياو، نوقم بو، كەسێك كەلەناو ئاودا خنكابێت

غرم: بزنهكێوى، كهڵهكێوى، پهزى كێوى

غرم: تاوان، قەرەبوو، تۆلە

تەقانى تۆپ

غرماء قەرزدار، خاوەن قەرز، وامدار

غرمان: توره، قین گرتوو، رقاوی، خهمبار، خهموّك غرمانوش: تهرخوون، تهرخان

غرمیسدن: توورهبون، جنیّ ودان، شهرفروّشتن، پق گرتن، قین گرتن خهمبار بوون، خهموّك بون .

غرن: رِمق بوون، وشك بونهومى ههوير لهناو دەفر غرن: سست، لاواز، ناتهوان، بيّ هيّز

غرنب: گرمه، زرمه، دهنگی گهوره و زل وهکو دهنگی

غرنبسه: هات و هاوار، قاوهقیژ، قسهی پهق، دمنگهدمنگ

غرنبیسان: دمنگهدمنگ کردن، هات و هاوار کردن، دمنگ بهرز کردنهوه، قاومقیژنانهوه

غرند: کچێنی پرژاو، کچێك که لهشهوی بوکێنیدا دەرکەوێت کچێنی لەدەست داوە

غرنگ: شين و شهپۆپ، دهنگى كريان، پۆپۆ، هۆقه

غرنگیدن: گریان، شین کردن، نالأندن، بهدهنگی بمرز گریان

غرنوق: لاو، لاوى سپى پيستى قوز

غرنچى: سەرما، وشكه سەرما، زستانى تووش

غرو: نهى، شمشال، قاميشى ناوبهتال

غرو: سەپسىورمان، واق ورمان، تاسان، ھەپەسان، گيربوون

غروب: ئاوابون، تيداچوون، ئاڤا بوون، ديارنهماني خوّر و مانگ

غسرور: \— فريودان، هەڭخەلەتانىدن، دەستبەسەر كىردن، بنيەق كەسىنك هيوادار كىردن ٢ — لەخۆبايى بون، خۆپەسەندى، خۆبەزل زانين، خۆبيىنى، ھەوا، فيز، باسەرى، فيس، لەخۆدەرچوون، باديى ھەوا، شۆكايى، غروور

غرور: چرچ، چرچ و لۆچى جل و بەرگ

غرورآمي<mark>ر</mark>: لەخۆباييانە، لەخۆرازيانە، تۆكەل بەھەوا و فير

غرولنسد؛ بۆلەبۆل، ورتە ورت، قسەى ژیْـر لـچ لەتوورەپيدا

غره: 1 فریودان، مەلخەلەتاندن، فیّل لیّکردن، گوّل لیّکردن، بیّهوّ کهسیّك هیوادار کردن 7 – بیّ ئاگایی، نهزانی، ناوشیاری، نائاگایی 7 - نائاگا، ناوشیار،

غره: سپی بون، جوان بوون، قور بون

بیّ ناگا

غره: ١- سپيهتى ناوچاوى ئەسپ ٢- مانگى نوى

٣- سەرەتا، دەسپېك، سەرەتاى ھەر شتېك

غسىرە: بىۋاردە، ھەلبىۋىردراو، بىۋارتى، پەسىەند و ھەلْبۇيردراو لەھەر شتىك، گەورە، سەروەر، سەرۆك

غره: بي ناگا، ناوشيار، لاوي بي نهزمون

غره: گرمه، نهره، دهنگی گهوره و ترسینهر، دهنگی ههوره تریشقه، دهنگی ناژهله درندهکان

غری: جوان، دهلال، بهدل، بینا و تهلاری جوان. و یهکیّك لهناوهکانی شاری نهجهفه

غریسب: ۱- دوورخراوه، غهریب، دوورکهوتوو، دورکهوتوو، دورکهفته، ئاواره، سهرگهردان، هه لّوهدا، ئاشـوّره،

ئاوپەرە، ئابەللەد، بىنگانە، بىيانى، تاچىك، ئائاشنا ٢- نامۆ، ئەزائراو، سەير، سەرسورھىندەر غرىب آشىنا: غەرىب دۆست، بىنگانە خۆشەويست، ئەومى رىز لە غەرىبەكان دەگرىت

غريبانه: غەريبانە، ھاوشيوەى غەريبەكان

غریب پرست: غەریب پەرەست، بیانی پەرەست، بیگانە پەرەست

غريب دوست: غەرىب دۆست، غەرىب خۆشەويست، ئەوەى غەرىبەكانى خۆش بوينت

غریب زاده: غهریب زا، منائی پیاوی غهریب، بهمانای قهرهجیش به کار دهبریت

غریبستان: ۱ – غەریبستان، شوێنی غەریبەکان ۲ – گۆپستان، قەبرستان

غریب شمردن: به غەریب زانین، غەریب ھەژمار كردن، به غەریب دانان

غریب کش: غهریب کوژ، ئهوهی ئازاری غهریبهکان بدات

غریب گر: ساس، کنه، جرّره میّشوولهیهکه له کاروان سهراکان و ههندی شارداههیه و بهخه لّکی شارهکهوه نادات و تهنیا به بیانیهکانهوه دهدات و دهبیّته هرّی نهخوّش کهوتنیان

غریب مرگ شدن: له غهریبی دا مردن، دوور لهکهس و کار مردن

غريب وار: غەرىبانە، ھاوشيوەى غەرىبەكان

غريبه: غهريبه، بنگانه، نائاشنا، نامق

غریدن: هاوار کردن، بۆپاندن، داخوپین، نهراندن، قیراندن، خروشان

غریسر: بـیّ ئـهرّمون، نائاگـا، ناوشـیار، لاوی بـیّ ئەزمون

غريره: ژنى بى ئەزمون، ژنى بى ئاگا

غريزه: سرشت، سروشت، زات، خووخهده

غریژن: بروانه غریژنگ

غریــــژنگ: قوپ، قوپوچــلْپاو، قوپاو، قوپاو كەلــەبن حەوز يا جۆگە كۆدەبئىتەوە

غریس: چەقینراو، چەقاو، داچەقاو، نیْرژراو، نەمام کە لە زەویدا چینرابیت

غریف: قامیشهلآن، قامیشه جار، دارستان، بیشهلآن غریفج: بروانه غریژنگ

غریسق: نوقم بو، خنکاو، خنکیاو، خنکاو لهناو ئاودا، کهسیّك یان شتیّك کهکهوتبیّته ناو ثاو و ثاو لهسهری تیّیهری کردبیّت

غریم: قەرزار، قەرزدار، ئەر كەسەى تواناى دانەودى قەرزەكانى نەبيت

غریسو: هاوار، قیاژه، قاپره، ناهره، دهنگی باهرز لهتوورهییدا

غریویسدن: دهنگ بهرز کردنهوه، هاوار کردن، قیراندن، نهراندن، هات و هاوار کردن

غزات: شەر، جەنگ، شەر لەگەل دورمنانى دىن

غزارت: زور بوون، فراوان بون، فره بوون، زور بونی ئاو یان شتیکیتر، زوری، فراوانی، فرهیی

غَــزال: ئاسك، مامن كارمامز، بانبز، وهرهماس.

بهمانای خوّشهویست و دلّداریش دیّت غزال: موچن، بهن فروّش، بهن بادهر، ریّسهر، تهشی

سران، سوچن، بان عروس، بان باددر، پیستار، عاسی بادهر

غزال چشم: چاو ناسك، چاو مامز، نهوهى چاوى وەك چاوى ئاسك جوانه

غزالك: ١- ئاسكى بچوك، كارمامزى بچوك ٢- ژنى حوان

غزاله: ئاسكى ميّ، مامزى ميْچكه

غـزل: بادان، چنین، رستن، بادانی مو یان پهشم،

ړێسان

غُزَلْ: ئاخاوتن لهگهل ژنان، عهشقبازی، ئهو وتهی بر وهسف کردنی ژنان دهوتریّت. و شیّوهیه شیعر

که زیاتر له عهشق و عاشقی دهدویت

غَـــزَل خَـــوان: ١- غـهزهل خـويْن، ئـهوهي غـهزهل بخويْنيْت ٢- گورانيبيْرْ، ستران بيْرْ

غزل سرا: بروانه غزل خوان

غزل گو: بروانه غزل خوان

غزو: ۱- ویستن، خواستن، مهبهست کردن، ناههنگ کردن ۲- پهلاماردان، ههنمهت بردن، شهپ کردن له پنگای دین ۳- شهپی مهزههبی، جیهاد غزوه: شهپیک، شهپ کردن لهگهل دوژمنی دین، یهك جار شهپ کردن، له ناو نیسلامدا بهو شهپانهیان دهوت که پیفهمبهر خوّی تیایاندا بهشدار بوه غزیر: زوّر، فراوان، فره، زیاد، زوّر لهههر شتیك غزیسره: ۱- بپوانه غزیس ۲- چاوگ، چاوه، سهرچاوه پر ناو ۳- چاو، چههٔ چاوی پرناو

غُرُّم: بروانه غرُّب

غژب: دەنكە ترى، دەنكە ترى

غ<mark>ژیـــدن؛</mark> خــزان، خـشان، بـه دانیـشتنانهوه لهســهر ز*هوی* خزان

غسا: بروانه غسات

غسات: خورما، خورماي پێنهگهشتوو

غـساق: سارد، گـهنیو، بۆگـهن، پزیـو، هـهر شـتێکی بۆگـەن و پزیـو

غسال: مردووشور، ئەوەى زور دەشوات

غـــسالخانه: مردووشــۆرخانه، شــوێنى شــۆردنى مردوو

غساله: جلشۆر، ژن یان پیاوی جل شۆږ غسان: هەپەتى لاوى، تاق گەنجيەتى. ناوى ھۆزێكى عەرەبیشە

غسانی: جوان، قۆز، دەلال، دلگیر

غسق: تاریکی، تاریکی سهرهتای شهو

غـسل: شۆرین، شۆردن، شوشتن، وسلّ، شۆردن و کردنه ناو ئاوی شتیّك بۆ لەناو بردنی پیسی و پاك کردنەودی

غسلخانه: حهمام، گهرماو

غسیل: وسل دراو، شوراو، پاك كراوه

غسش: فيّ للّ ليّكردن، فريودان، هه لّخه له تاندن، دهرخستني پيّچه وانهي ئه وهي له دلّدايه

غَـش: خیانهت، دل ٚ رهشی، رهشایی لهمهر شتیّك، دهموّ، پلان، خهوش

غـــش: بێهۆشــى، لــههۆش چــوون، لەخۆچــوون، بورانەرە

غــشاء پــهرده، پۆشىش، داپۆشــەر، پۆشــەر، ئــەوەى شتێك دابيۆشێت

غشاك: بۆگەن، بۆن ناخۆش، بۆنى ناخۆش، بۆنى ناخۆش كە لەدەمى مرۆڭ دێتەدەر

غشاوه: پەردە، پۆشش، پۆشەر، داپۆشەر

غَـشْغَرغ: قەرەبالغى، دەنگەدەنگ، قاوەقيـژ، ھات و

هاوار، ههرا و هوریا د د

غشم: ستهم کردن، زولّم کردن، ناحهقی غشمره: ۱ – ستهم، زولّم، نهترسانه کاریّك کردن ۲ –

دەنگ، ئاواز

غشمسشم: دلنس، بوير، شازا، نهترس، بي شهرم، خزين، خزيهرهست، ستهمكار، لهخزرازي

غشوم؛ ستهمكار، زۆردار، زالم

غشوه: يەردە، يۆشش، دايۆشەر

-ې بېه وش بون، بورانهوه، له څوچوون -

بێۿۆشى، بورانەوە، لەخۆچۈون .

غشیه: بیهوشی، لهخوچوون، بورانهوه

غسطب: داگیر کردن، دهست بهسهردا گرتن، مالی

كەسىنك بە زۆر گرتن، زەوت كردن، دابر كردن

غصن: شاخه، لق، پهل، لقى دار

غصون: بروانه غصن

غصه: خەم، پەۋارە، خەفەت، دۆتەنگى، كەسەر، سۆ، يەرۆش، كزى

غصه پرور: خەمهينەر، پرخەم، خەفەتاوى، كەسەربار

غىصەخور: خەمخۆر، خەفەت خۆر، ئەوەى خەم و خەفەت بخوات

غىصەدار: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، كەسەردار،

غصهکاه: خهم پهویّن، خهفهت پهویّن، ئهوهی ببیّته هوّی کهم بونهوهی خهم و کهسهر

غ<mark>صهگـــسار؛ خــهمخوّر، خهفـهتخوّر، ئــهوهى خــهم و.</mark> خـهفهت بخوات

غىصەناك: خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار، پرخەم، خەمگىن

غَض: ۱ – ته و تازه، نوی، تازه، شکوْفهی تازه ۲ – دهم بهبره، ۳ – گویْرهکه، گوْلك

غضب: تووره بوون، قین گرتن، تووره بون لهکهسیّك، توورهیی، رك، پهشم، ئالوّزی

غضب: تووړه، پق گرتوو، پق ههستاو، قين له دل، جههراوي

غضب آلود: توورِه، رِقاوی، قین گرتوو، رِق ههستاو، پرِ لهتوورِهیی

غضبان: تووره، رِقاوی، قین گرتوو، رِکن، جههراوی غـخب انگیـــز؛ رِق هیّنـهر، رِق بـزویّن، ئـهوهی ببیّتـه هوّی بزواندنی رِق و قین

غضبناك: بروانه غچبان

غسضبي: ژنـى تـووڕه، قـين گرتـوو، ركـن، رقـاوى، جههراوى

غ<mark>ىضروف:</mark> كرمۆچىۆلىّ، كركىرە، كركراگە، كركرانە، ئىسكى نەرم و كرۆشتەنى

غضنفر: ۱- شیر، شیری درنده، ۲- توند و تیر، پیاوی زلی تووره

غضوب: بروانه غچبان

غطاء: پەردە، پۆشش، داپۆشەر، پۆشەر

غطاس: مەلـەوان، مەلـەقان، سىۆباييكەر، ئـەوەى بروانە قوولايى ئاو

غطريس: لهخوّبايى، لهخوّرازى، فيزن، باديى هموا

غطریـف: جـوامێر، بهخـشهر، دلّ فـراوان، سـهروهر، سهرۆك

غطسیط: مرخاندن، مرخه مرخ کردن، لهخهودا مرخاندن

غفسار: به خشهر، لیّبوور، داپوشسهر، داپوشسهری گوناح، یهکیّکه لهناوهکانی خوا. و ناوی هوّز و باوکی هوّزیّك له عهرهب

غضج: ئاوگیر، پالآو، گۆم، شویّنی وهستانی ئاو، تالاّو

غفر: پۆشىن، داپۆشىن، شاردنەوە، داپۆشىن و ليخۆشبونى گوناح

غفر: - پیشال، پیشوّله، پرزو، ورده موو، وردهی پشت مل یا ناوچاو - برنه کیّوی، بهچکهی برنه کیّوی

غفران: پۆشاندن، داپۆشین، لێبورین، لێخۆشبون، چاوپۆشین لهگوناح و تاوانی کهسێك

غَفْرہ: پووپۆش، سەرپۆش، پووپۆش كەشتێكى پىّ دادەپۆشن

غفلت: بیّ ناگایی، نائاگایی، کهمتهرخهمی، لهبیر کردن، سستی

غ**فۇر: بەخشەر، ل**ێبور، لێخۆش، ئەومى لەتاوان و

گونــاحى كەســانيتر خــۆش دەبيّـــت، پۆشــيّنەر، بەخشيّنەر

غفور؛ ليَخرُشبون، چاوپرُشين، ليَبورين، لهگوناحی كەسيّك خرّش بون

غفول: بی ناگا بون، لهبیر کردن، که متهرخه می غفیر: ۱ - ورده مو، نهرمو موو، مووی نهرم و وردی پشت مل یا پوخسار ۲ - زور، فراوان، زیاد، فره غلا: کورت، قالمو، ناحهز، پیاوی کورته بالأی

غ**که:** نزگهره، نزگهر

قەلەرى ئاھەز

غل: تەرق، گەردن بەند، تەوقى ئاسىنى كە دەيكەنە ملى كەسنىك، تۆق، زۆلانە، كەلنىن

غل؛ كينه، قين، پيسى، دوژمنى

غلاء گران بون، نرخ بەرز بونەوە، باييدار بون، گران بونى نرخى كەل و پەل و خواردەمەنيەكان

غسلاب: زال بون، سەركەوتن، چېرەبون، زال بون بەسەر كەسىك

غلاب: زال، چيره، سەركەرتور

غسسلات: دانهویّله، بهروبومی شهو گیایاینهی دانهکانیان به ناردکراوی یان نهکراوی بهکار دهبهن وهك گهنم، جزّ، برنج

غلاظ: ئەستوور، ستویر، كوٽوفت، گەورە غلاف: پۆشش، كالآن، پۆششى شتێك وەك بەرگى كتێـب و شمـشێر، كـێلان، كيـف، بـەرگ، قـەوڵك، خڵيف، قڵيف

غلالسه: زولْف، پرچ، دهسته موو، گلوّله، كلاّفه، كاكولّ

غطام: غولام، خولام، نۆكەر، بەندە، بەردە، بەنى، بەردەست، كوچى كەم تمەن كە تازە پىشت للىوى سەور بويلىت

غلامانه: خولاًمانه، غولاًمانه، هاوشیّوه غولاًمهکان غلامباز: نیّرباز، ههتیو باز، ئهو پیاوهی حهزی له کورِی منالّه

غلام بچه: خولام زا، کوپی خولام، غولام زاده، کوپی نابالق کهپیّشتر لهکوّندا لهدهرباری پاشاکان کاریبان دهکرد

غلام زاده: خولام زاده، غولام زاده

غلام سیاه: خولامی رهش، غولامی رهش پیست غلامه: کهنیز، کیژی بهرده، قهرهواش

غلامیت: بەندەیى، بەردەیى، نۆكەرى

غلب: زال بون، دهست بهسهردا گرتن، چپربوون غلباء باغ، باغ، باغی پردار

غلبه: زال بون، دەست بەسەردا گىرتن، چىپەبون، بەزاندن، تىشكاندن، سەركەوتن، گاردان

غلت: ئالأن، تل خورادن، جووله و سوران لهم لا بق ئەولا،

غلت: هەله، هەلەكردن، سەھو كردن له حيساب و كتاب

غلتبان: شمولمبان، باگردین، باگووردان

غلتشن: زۆردار، زۆربیژ، گەردنکیش، مل ئەستوور غلتش: ۱ – شەولەبان، باگردین، باگووردان، بانگلیز، بانگلیز، بانگلین، بانگلین، بانگلینگ ۲ – و ترۆمبیلی که بن تهخت کردن و ریدک کردنی شهقامه تازه قبرکراوهکان بهکاری دهبهن

غلتيــدن: تلان، تلينـهوه، خليْربونهوه، تل خواردن، سووران، تليانهوه، تلاوتل كردن، گريْل بون

غلتگاه؛ خلێرگه، شوێنی تل بونهوه، شوێنی تل خواردن

غلسے: گریّ، گریّ کویّرہ، گریّیها کهبه ناسانی نهکریّته وه

غلچه: ديهاتي، لادييي، خهلكي دي

غل خوردن: تل خواردن، تلۆر بونەرە، تل بونەرە، گريّل بونەرە، خل خواردن

غــــل دادن: تلانــدن، تـل دان، گلێرکــردن، خلێــر کردنهوه، گرێل کردنهوه

غسسل زهن؛ قولست دان، كسولان، كسولانى ئساو يسا شلهمهنيه كيتر لهسهر ناگر

غلس: تاریکی، تاریکی کوتایی شهو

غلط: مەللە كىردن، بەمەللەدا چوون، سىەمو كىردن، مەلە، تاوان

ت غلط انداز: فریودەر، ھەٽخەٽەتێنەر، ئەرەى خەٽك بە ھەٽەدا دەبات

غلط بین: هه نه بین، نهوهی بههه نه شتهکان دهبینیت غلط کار: هه نهکار، خهتاکار

غلط گیر: هه لهگر، هه لهچن، شهوهی لهنوسراو یان ووتهی که سانیتر هه له بگریّت

غلظ: ئەستوورى، ستويرى، ئەستوور بون

غلظت: ۱ - چڕ بون، ئەستوورى، ستويرى، چڕوپڕى

۲ - دوژمنایهتی، نهیاری

غلغل: ۱ - هات و هاوار، همراوهوریا، دهنگه دهنگ، جریوه جریسو ۲ - قول قول، دهنگی کیولانی شاو لهسهر ناگر

غلفلك: دەفرى سوالەت، گۆزەى سوالەتى مل درێڗْ غلفلك: ختووكە، ختولكە، ختويلكە، ختك، ختكى، خۆتووكە، ختكە، گليزانك

غلفلسه: هات وهاوار، همراوهوریا، دهنگه دهنگ، قاوهقیژ، قاوهقی، ناژاوه، پشیّدی و قهرهبالّغی

غلفونیه: سووراو، سووراو که ژنان لهدهم و چاوی خزیانی دهدهن

غلفے: زەردەواله، ھەنگ، ژەنگە سوورە، زركيتك، ستينك

غلفق: گەلأ، گەلأى ميْو

غلق؛ بەستن، پێوەدان، داخستن، دەرگا بەستن

غلق: قوفلّ، کیّلون، قوفلّ یان کیّلون که دهرگای پیّ دادهخهن

غلق؛ ۱- نامز، ئالۆز، نەشياو بۆ تۆگەشتن، وتەيەك كە تۆگەشـتنەكەى نامۆ و دژوار بۆـت ۲- تــووپە، پقاوى، قىن گرتوو، پكن

غلسـك: دەخىلـه، داخىلـه، گۆزەيـەكى بـچوك يـان سنووقى كانزايى كە پارەى تيا كۆدەكەنەوە

غلل: تينوهتي، تينويهتي، تينوبون

غلمه: ئارەزوومەندى بۆ جووت بون، ھەز لە گان كردن، ئارەزورمەند بونى پياو بۆ جووت بونى زۆر لەگەڭ ژنان

غلندر: بروانه قلندر

غلنسدوش: قەلأنىدۆش، سەرشيان، شيان، قەلانىدۆش كردن، قليقدانك

غلو؛ له پاده دەرچوو، سىئوور بەزائىدن، زيْدەپۆيى، زيادە پەويى

غلــــواءِ ۱– ســنوور بەزانــدن، لــەرادە تێپــەرين، زيْـدەرۆيـى ۲– سەركێشى، يـاخى بـون، سەرپێـچى ۳– ھەرەتى لاوى، سەرەتاى گەنجى

غلول: خيانەت كردن، ناراسىتى،

غلول: خاين، ناراست، ناپاك، خيانهتكار

غلول: تەرق، تۆق، گەردن بەند، زۆلأنه، كەلنىن

غله: ١- داهات، قازانج، داهات كهله بهكرى دانى مال و دوكان بهدهست بيّت ٢- دهخل، دهخل و دان

غله: تینویهتی، تونی بونی زوّر، لیّو وشك بون

غله: شاماکی، شاماکه که لهژیر زریوه لهبهری دهکهن، سینه بهند

غلهدان: ههماری دمخل و دان

غلسهٔزار؛ مهزرا، کیّلگه یان زموی کشت و کالّی که زیاترین بهرههمی دمخلّ و دان بیّت

غلی: کولان، قولتدان، کولانی شلهمهنی لهسهر ناگر غلیان: ۱ - کول هاتن، قولت دان، کولان، کولین، پژان ۲ - جزش و خروش

غلیان: نیرگه له، قلیان، نامیریکه بن کیشانی توتن غلیز: تف، ناوی دهم، لیك، لیكاو كه له دهمی مرزق یان ناژه ل دیته دهر، گلیز

غلیزبنسد: بهریه خه، سینه به ند، ئه و به ریه خه ی بق منالأنی ده به ستن تا ئاوی دهم یان شیر که هه لی دینه وه برژیته سه ری

غلیژن: قوروچلپاو، قور، ههری، ههرك

غليظ: ئەستوور، ستوير، كولوفت، درشت

غلیه ۱ - پق، کین، قین، پك، دوژمنی، دژمنی، درمنی، نهیاری ۲ - تینویهتی، تینوهتی زور۳ - سوتان، سوتان لهخهم یان عهشق، کزانهوه

غلیه از تینو، تونی، لیّو وشك، ئهوهی زوّری تینو بند.

غم: ۱- خەمبار كردن، خەفەتبار كردن، خەمۆك كردن ^۲- خەم، پەژارە، داخ، ئاخ، خەفەت، كەسەر،

غم آباد: خهم خانه، شويني خهم و خهفهت

مەينەتى، ئاراھەتى، يەرۆش، سۆ

غماز: ۱ - دووزمان، شۆفار، سیخوپ، ئاژارهگیّد، ئموهی پاز و نهسیّنی کهسانیتر ئاشکرا دهکات، فیتنه، کولّه فتنه ۲ - چاوداگر، چاوههلّتهکیّن، ئموهی چاو دادهگریّت

غم آشام: خهم خوّر، خهموّك، خهفتخوّر، ئهوهى خهم و پهژاره دهخوات

غسم آشیان: خەمخانە، شوپننی خەم و خەفەت، مەبەست لەدنيايە

غمام: ھەور، ئەور، ھەورى سپى

غمسان: خـهمبار، كهسهردار، خـهمخوّر، خـهموّك، خـهموّك، خـهموّد،

غمان: خەم، خەفەت، كەسەر، خەمەكان

غم انگیسز: خهم بروین، خهفهت بروین، خهفهت هینه، خهماوی

غم آور؛ بروانه غم انگیز

غم آهنج: خهم رِهويِّن، خهفهت رِهويِّن، ئهوهى خهم و خهفهت لادهبات

غمباد: گواتر، غوده، ئاوسانى ژير قورگ

غم بار: بروانه غم انگیز

غم پرداز: خهم رموين، خهفهت رموين

غسم پرست: خهموّك، خهم پهرهست، خهمخوّر، خهفهتخوّر، نهوهی خهمی کهسیّك یان شتیّك بخوات غـم پـرور: خهم پـهروهر، خهموّك، ئهوهی بـهردهوام خهم بخوات و خهموّك بیّت

غمخانه: خەمخانە، شويننى خەم و خەفەت

غمغوار: خەمخۆر، خەفەتخۆر، خەمبار، ئەومى خەم دەخوات، بەيەرۆش

غمد: كالأن، بهرگ، كالأني شمشير

غمدار: غەمبار، خەمبار، كەسەردار، ئەوەي پەۋارەي ھەيە

غم دیده: خهم دیتو، به لا به سهر هاتوو، خهمگین، خهمبار، شین گیر

غمسر: ۱- شاو، شاوی زوّر، دهریا، دهلیا ۲- جل و بهرگی شوّرش و گهوره ۳- جوامیّر، به خسّهر، کهریم

غمر: بی نهزمون، ناکارامه، نهشیاو، لی نهوهشاوه، نهزان، نائاگا

غمر: ۱- تینویهتی، تینو بون ۲- دوژمنی، کین، پك، پق

غمر: زەعقەران، زاقەران

غمسره: ۱ – سسهختی، توندی، دژواری ۲ – کوّگا، شویّنی کوّبونهوهی شتیّك، خهرمان

غمز: ۱- چاوداگرتن، چاو تروکاندن، ئیشاره کردن بهچاو و برق، چاو قرتاندن ۲- دوزمانی کردن، شقفاری، فیتنهیی

غمسزدا: خـهم رمويّـن، خهفهتبـهر، ئـهومى خـهم و

ناخۆشى نەميْلْيْت

غمزده: خەمبار، خەمگین، خەفەتبار، ئارەھەت غمزەكار: دورزمان، شۆفار، كوڭەفيتنە، ئاژاوەگیر

غمزه: چاوداگرتن، يەك جار ئيشارەكردن بەچاو، چاو قرتاندن، چاوقرتكي، خەمزە، برۆ ھەئتەكاندن،

ئاز غمس؛ لهئاو پۆكردن، خستنه ناو ئاو، شتيّك كردنه

ناوئاو

غمستان: خەمخانە، شويننى خەم و خەفەت

غم سرا: بروانه غمستان

غم سنج؛ خەمبار، خەنەتبار، كەسەردار، ئاراحەت

غم سوز: خهم رموين، خهفهتبهر

غمض: چاوبەستن، پاوپۆشى كىردن، چاوليكنان، چاوتروكاندن

چارىروخاندن غ**ىم ئىزا:** خەم زا، خەمھىندەر، خەئەتھىندەر، ئەرەي

خهم و خهفهتی کهسیّك زیاد بكات غمگساه: خهم رهویّن، خهفهتسهر، شهوهی خهمی

> . كەسىيك كەم بكاتەرە

غمكده: بروانه غمستان

غمكش: خەمبار، خەفەتبار، بە پەرۆش، خەماوى،

كەسمەردار

غم كوفته: خهمبار، ئهوهى لهژير خهم و خهفهت

پشتی شکابیّت، خهفهتبار

غنگداز: بروانه غمزدا

غمگسار؛ خەمخۆر، دۆست، ھاوپێی خۆشەويست، ھاوپێيەك كە خەم بۆ مرۆڭ بخوات، ھاودەم، ھاوپاز، ھاونشين

غم گسل: بروانه غمزدا

غمگن: بروانه غمكين

<mark>غمگـــين:</mark> خــهمبار، خــهمگين، ناپاهــهت، كەسەردار، مەينەتبار

غمناك: خەمبار، خەفەتبار، ئەوەى خەم و خەفەتى ھەبيّت

غمند: نارهحهت، كهسهردار، خاوهن خهم و پهژاره

غمنده: بروانه غمگين

غموس: ون بون، لهبهرچاو نهمان، ئاوا بون، گوم بون غمسوض: ون بـون، لهبهرچاو نـهمان، داپوٚشـران، ناموٚبونی وتهو نهشیاو بو تیّگهشتن بونی

غمسه: ۱- پۆشەر، داپۆشەر، ئەرەى شىتىك دابپۆشىت ۲- سەرسورمان، واق ورمان ۳- خەم، خەفەت، پەژارە، مەينەتى

غمى: غەمبار، خەمگىن، كەسەردار، خەفەتبار

غمىى: بنه وش بون، بنهۆشى، لىەھۆش چون، لەخۆچۈون، بوورانەوھ

غمى: بيهوّش، لههوّش چوو، بووراوه

غمسیس: ۱- تـاریکی، شـهوی تاریـك، شـهوی ئه که نادیـك، شـهوی ئه نگوستهچاو ۲- نه ناسـراو، نامو، شـتیك کـهلای خه لك ئاشکرا نه بینت و هاوشیوه یان نه بینیبیت ۳- دارستانن لیرموار، جه نگه ل

غمين: خەمبار، خەفەت دار،

غنا ۽ دهوٽهمهند بون، سامانداري، دهوٽهمهندي، ماٽداري، بي نيازي

غناء گۆرانى، ستران، ئاوازى خۆش

غناء منگن، ژنیّك كەلەلوتەرە قسە بكات

غناء کیا جاپ، لەوەپگە، شوێنى سەرسەورْ و ئاوەدان غناساز: گۆرانيبېـْرْ، سترانبـيْرْ، رُەنەر، رُەنيار

غناگر؛ گۆرانيبيْرْ، سترانبيْرْ

غنپز: فشه، خزهه لکیشان، شان پیاکردن

غنج: سووراو، سووراو که ژنان خوّیانی پیّ جوان دهکهن

> غنج: خونچه، شكۆفه، چرۆ غنج: دهلال، ناز، عيشوه

غنجار: سووراو، سووراو که ژنان خوّیانی پیّ جوان دمکهن

غنجـــال: کـال، پێنهگهشــتوو، ميــوهي تــرش و پێنهگهشتوو وهك ههنار و سێو...

غنجر؛ بروانه غنجار

غنج زدن: تامەزرۆ بون، ئارەزوومەنىد بوون، تامەزرۆ بونى شت<u>ۆ</u>ك

غنجه: ناز، عيشوه، دهلال، لهنجه، لهنجه و لار

غنجموش؛ قريوك، بوق، بهق

غنچه: خونچه، نهپشکواو، چرێ، گوڵێڬ کههێشتا خونچه بێت و نهپشکوابێت، گۆراڵه، بشکوژ غنچه پیشانی: گرژ، مێن، ناوچاوتاڵ، ڕووناخۆش غنچهدڵ: دڵتهنگ، خهمبار، خهمێك، دڵشکاو غنچهدهان: دمم بچوك، مهبهست له دڵداری جوان که دممی وهك خونچهی گوڵ بێت

غنـــچهوار: خونـچه ئاســا، هاوشــێوهى خونــچه،

چرۆئاسا

غند: بروانه غنده

غندر: چوارشانه، زل، زەبەلاح، قەلەو، گەنجى قەلەو و ناوشان پان

غندرود: بۆق، شەيپوور، كەرەنا

غندش؛ بروانه غنده

غنده: ۱ – گلوّله، کلافه، ههر شتیکی گلوّله کرا له بهن و دهزوو ۲ – جارجالوّکه، تهفنبیرك، داپیروّشك غسنم: تالاّنی گهشتن، تالاّنی

دهسکهوتن غُنّه: مهر، مهر و مالأت، رانهمهر، دمولّهت

غنو؛ خەق، بەرامبەر بەبيدارى

غنسودن: خهوتن، نوستن، خهفتن، ئارام گرتن، ياداكيشان، نفستن، دخهوچون

> . غ**نوند:** بەڵێِن، پەيمان، عەمد، مەرج

> > غنويدن: بروانه غنودن

غىنى: بى نيازى، دەست پۆشتوويى، ساماندارى، دەولەمەندى، پوولدارى

غنى: دەوللەمەند، بەتوانا، بى نياز، ساماندار

غنیست: بسی نیسازی، بهتوانایی، دهولهمهنسدی، سامانداری

غنیم: تالآنی، ئەوەی لە شەردا دەست دەكەويّت، فەرھود

غنیمست: تالآنی، چهپاو، فهرهوود، پهلیسه، وهلیفهت، نهومی لهشهردا دهست بکهویّت غنینه: هیّلانه، هیّلانه زهردهوالّه، کونه زهردهوالّه، شانه، شان

غنیسه: توانـایی، دەسـت رۆشـتوویی، بـێ نیـازی، دەولەمەندی، سامانداری

غو: بانگ، هاوار، ناوازی بهرز، قپره، قیژه، فریاد غو: قاز، قو، مراوی، مهلیّکه مالّی و جوان بهملی دریّــــژ و قاچــی پــهـپدار بــه پهنگــی پهش و ســــپی، گۆشتهکهی دهخوریّت بهلاّم زوّر بهتام نیه غوات: گومپاکان، پیّ ون کردوان، لاپیّکان غوارب: شان، سهرشانهکان

غسواس: ئاوبــاز، ســۆباييكەر، زريــەوان، مەلــەوان، مەلەقان

غواصه: ژیردهریایی، کهشتی شهرِکهری گهوره که بهژیر ناودا دهروات

غسوڭ: ۱- يارمەتى دان، ھاوكارى كردن، دەست گرتن، ھاركارى، يارمەتى، گرتن، ھاريكارى، يارمەتى، ھاريكار، يارمەتيدەر ھاريكار، يارمەتيدەر غوچ: پەزى كيدى، قورچ، مەرى شاخدار، غوچى: چال، شوينى قوول لەزەوى غور: رۆچون، تينكرين، قولبونەو، وردبونەوە

عور؛ پوچون، ئيفخرين، فولبونەۋە، وردبونەۋە غورباغسە؛ قرپـۆك، بـەق، بـۆق، قۆرمـاق، قـۆپـواق، قربۆق، قۆپباق

غسور كسردن: تيّفكرين، وردبونهوه، قوولْبونهوه له بابهتيّك

غوره: قۆرە، ھاڵە، پەسىللە، پەرسىللە، بەرسىلە، بىێ سىرە، دەنكى ترىّ كە ھێشتا نەگەشتبێت و شىرىن نەبێت

غوری: قۆرى، قۆرى كە چايى تيا دروست دەكەن، قورىك، چاپەز

غـوز: ئاوسىان، چەماوەيى، بەرزبونەوە، كۆم، قۆز، قنگ، پشت دەرھاتوو، قلۆز

غوزه: قوْزاخه، قوْزلاخ، خليف، قوْزلاخه

غوش: ئازاله، تەپال، شياكە، پيسايى چوارپيكان، گەرمە، گەمرشە، پەگر

غوش: گوێ، گوێچکه

غوش: پووت، پووت و قوت، بی پوشاك

غوشسسا: تەپائسە، ئازائسە، گسەمرە، پىسسايى وشكەوەبوويى چوارپنكان

غوشساد: گهوپ، تهویله، ئاخوپ، شویّنی ئاژه لهکان لهشهودا لهناو مال،

غوشت: پووت، پووت و قوت، بی پوشاك، پووتی سکوما

غوس: مهله کردن، رِوْشتنه ناوناو، سوّبایی کردن غـوط: رِوْشـتنه نـاو، چـوونه نـاو، چـونه نـاو ئـاو، رِوْشتنهناو شتیّك

غوطه: قولته، قولتيان، روشتنه ناو ئاو، قولتيانه نيو ئاو

غوطه باز: ناوباز، مهلهوان، مهلهقان، سۆباييكهر غوغا: هات و هاوار، ئاژاوه، پهشێوی، شهڕ و ههرا، ههلا ههلا، خوڵوو، قال و قيڕ، جهنجال، تێكهل و پێكهل، دهنگهدهنگ و قهرهبالغی لهكاتی شهڕ يان كۆبونهومى خهلك

غوغاطلسب؛ شــهرانی، ئــاژاوهگێڕ، فیتنهچــی، شهرخواز، شهرئهنگێز

غوغاگر: شەپەنكىز، شەپانى فىتنەكىپ، ئاۋاوەچى غوك: بروانە غورباغە

غسوك چسوب: هملوكيّن، دارهملووك، شهو دو تيكم دارهى منالأن يارى پيّدهكەن

غول: غوول، ديّو، حوّل، درنج، دهئيّفه، ميّردزمه، عهجته، بوونهومريّكي خهيالي گهوره و ناحهز

غسول أسسا؛ غوول ئاسساء وهك غوول، هاوشــێوهى غوولهكان، گـهوره، زهبهلاح، ناحـهز، دزيّـو، قيّـزهون، ديّـوئاسا

غول پیکر: گهوره، ترسینهر، ئهوهی جهستهی وهك دیّوه

غول وار: ديّق ئاسا، وهك ديّوهكان، زهبهلاح، ناحهز، قيّزهون

غوله: ١- كال، خاو، پينهگهشتوو ٢- نهزان، حوّل، ئهحمهق، گيْرُ

غوی: کومړا، رێ ون کردوو، لهڕێ دمرچوو، ئهومی بهدوای ههوا و ههوهسی خۆیهوه بێِت

غسسی: گــومړایی، بــی هیــوایی، نائومیّــدی، لــهړێ دمرچوون، فپرۆیی

غیباب: ئاماده نهبوون، وت بون، لهبهرچاو نهمان، دیارنهمان، گوم بون ۲- پشتهسهر، پشتهمل، زهم،

قسه کەلەپشت سەرى كەسىكەوە دەوترىت غيابت: ون بون، گوم بون، لەبەرچاو نەمان

غیسات: فریادرهسی، بههاناوه چون، فریاکهوتن، و یهکیّك لهناوهکانی خوا

> غیاظ: غهم، پهژاره، خهفهت، کهسهر، مهینهتی غیاظ: تووره، قین گرتوو، رکن

غیان: گومپا، ئەرەى لەبەند و ھەوا و ھەوسى خۆى بيّت

غیسسب: ۱- گسووم بسون، لهبهرچساو نسهمان، دوورکهوتنهوه، ون بوون ۲- نادیار، شاراوه، ون، نهینی، غهیب

غیب بین: غهیب بین، ئهوهی غهیب دهبینیّت غیبت: دیارنهمان، لهبهرچاو نهمان، ون بوون، نادیار بون، شارانهوه

غیبت: زمم کردن، پشتهسهری کهسیّك قسه کردن، پاشه مله، بهخراپ ناوبردن، خوسپ، داکوتاندن غیبت گفتن: زمم کردن، پشته مله قسه کردن، بهخراپه باسی کهسیّك کردن

غیب دان: غەیب زان. غەیب دان، ئەوەى لەكار و بارە غەیبیەكان دەزانیّت

غیبگو: غهیبگو، ئهوهی له غهیب دهدهوینت

غيب دان

غیبوبت: ۱- نادیار بوون، نهبینران، شاراوه بون، لهبهرچاو نهمان^۲- ناوا بون، ناوابون و دیار نهمانی ههتاو

غیث: باران، پهڵه ههور که بارانی لهگهڵدا بیّت

غيداق: ١- جوامير، بهخشهر ٢- نهرم و ناسك

غیر: یه کنکی تر، که سنکیتر، بنگانه، دیکه، ئهوهیتر، ئیتر، یاشین

غير: ديه، خوين بهها، خوين بايي

غیرت: زات، ئازایی، ناموس پەرەسىتى، پركێشی، هوورە، غیرەت، دەمار

غیسان: هەرەتى لاوى، تاق گەنجى

غیض: ۱- کهم بونهومی شاو، نیسشتنهومی شاو، پۆچونی شاو لهزموی ۲- دابهزین، کهم بونهومی نرخی کهل و یهل ۳- کهم، تزز. توسقال

غيل: قەلەر، قەلوپچكە

غيل: جەنگەل، ليرەوار، دارستان، بيشەلان

غیله: فریو، فیّل کوشتنی کتاوپر، تیروّر، بهناکاو

كەسىيك كوشتن

غيم: ھەور، ئەور

غين: ١- تينو بون، تينويهتي ٢- دل بهيه كا هاتن،

دلّ شيّوان

غين: ھەور. ئەور

غیو: هاوار، نهره، کرمه، دهنگی بهرز، فریاد

غيوب: ديار نهمان، لهبهرچاو نهمان، ون بوون

غيور: دەمارگير، ئاموس يەرەست

غيه: بروانه غيو

غیهب: ۱- شهو، شهوی تاریك، رهشایی ۲- ئهسپی رهش

ف: ف، پیتی بیست و سیّیهم له ئالّقابیّتی فارسی **فائت:** لهناوچوو، نهماو، لهدهست چوو، مردوو

فائح: بۆنخۆشكەر، ئەوەى بۆنى خۆشى ليوە بيت، بۆنخۆشدەر

. فائىدە: بەھەرە، سوود، قازانج، كەلك، سود، بارە،

بەرخوەر، دەسىھات، دەسىكەوت، داھات، ئەنجامىك كە مرۆۋ لە سامان يان زانست بەدەستى دىننىت

فائز: سەركەوتوو، دەرچوو، رزگار، پيرۆز

فـــائق: ۱- زال، چــپره، زال بهســهر شــتێك ۲-هەلْبـژیردراو، بـژارده، بـژارتی، هەلْبـژیردراو لهمـهر

فابریك: فابریك، كارگه، كارخانه

شتيك

فاپیش: بۆپێش، بۆ پێشەرە، بەرەو پێش، پێشوازى فساتح: سەركەوتوو، زاڵ، چیر، پیرۆز، كەسێك كه شوێنێك داگیر بكات، ئەرەى شوێنێك دەكاتەرە

فاتحانه: سەركەوتوانە، ييرۆزمەندانە

فاتعه: ۱- بروانه فاتح ۲- سهره تا، دهسپیکی شینیک، سهره تای کار، پیشه کی کتیب، یه که سووردی قورنان

فاتر: سست، لاواز، کز، لهکول کهوتوو، شیلهتهین، ناوی نیوه گهرم، شیلهوگهرم

فاتك: لەناكارگير، لەناكار كوشتن، كۆشەر، كۆشا، ھەرندەر، خەباتكەر، بوير، دلير، چارنەترس، ئازا

فاتن: گومراكهر، لهريندهركهر، لارينههر

فـــاتور: نيوهكــهرم، شـيلهتهين، شـيلهوكهرم، ساردوكهرم

فاتوریدن: خۆپاراستن، دووركەوتتەوە، دووربونەوە، وەلاچون، رەڤین، خۆدوورخستنەرە

فاتوليدن: بروانه فاتوريدن

فاجر: گوناحکار، زیناکار، داوینن پیس، خراپهکار، شمروال پیس

فساجره: داویّن پیس، ژنی زیناکار، خراپهکار، گوناحکار

فساجع: بهنازار، پرئیش، شهوهی ببیّته هوّی خهم و پهژارهی زوّر لهمروّدٔ

فاجعه: کارهسات، رووداوی دلتهزین، به لا و سهختی فساجور: زیناکار، شهروال پیس، داوین پیس، خرایهکار

فاجــه: باویّـشك، دهم كردنـهوه لهبـهر خـهو هـاتن، باووشك

فساحش: قیّـزەون، ناھـەز، دریّـو، زیّـدمپوّ، ئـەومی سنووری خراپهکاری ببەزیّنیّت

فاحشه: ۱ – قەحبە، داوێن پىس، ژنى خراپەكار، گاندەر ۲ – قێزەون، كار يان گوناحێك كە قێزەونى لەھەمو گوناحەكان زياتر بێت

فاحشه خانه: قه حبه خانه، جنده خانه، مالّی ژنانی خرایه کار

فساخر: ۱– فهخمرکمر، شانازیکمر، نازکمر، شهومی بهخوّی دهنازیّت ۲– گرانبایی، باییدار، همرشتیّکی باش و بهنرخ

فاخره: بروانه فاخر

فاخریدن: دووباره کرینهوه، کرینهوه

فاخواستن: ویستنهوه، خواستنهوه، داوا کردنهوه، دووباره ویستنهوه

فاخيدن؛ چنين، مەلگرتنەرە، ھەلكەندن، ليك جيا كردن، جوي كردنەرە، ھەلاجى كردن فاره: مشك، مشكيك

فساره: زيسرهك، زرنگ، چالاك، شارمزا، بهتوانا،

ليوهشاوه، ليهاتوو

فارهه: جوان، دهلال، دلْگیر، کچی جوان و دهلال

فاریسساب: بهراو، کشت و کسائی شاوی، زهوی

کشتوکالی که بهناوی بیر یا کاریز ناو بدریت

فاریدن: قووتدان، خواردن، بردنه ناو قورگ

فاز: لايەرە، دىمەن، چاوەنداز، گۆرانكارى، گۆرىن،

قوناغ، پله، گۆرىنى پلەپلە

فاژ؛ باویشك، باووشك، دهم داچهقاندن لهبهر خهو هاتن

فاژيدن: باويشك ليدان، باووشك ليدان

فاس: تەور، تەقر، تەورى داربرين

فاسبپردن: دانهوه، دووباره دانهوه، گهراندنهوه، قەگەراندن

فاستدن: سەندنەوە، وەرگرتنەوە، لى سەندنەوە

فاستونی: فاستۆنی، پارچهی پهشمی که زیاتر بو

دورینی چاکهت و پانتۆل بهکار دهبرینت

فاسخ: پهيمان شكين، هه لوه شينهري به لين و پەيمان، بەلنن شكنن

فاسسد: فيرق، خراپ، لهناوچوو، گهنيو، رزيو،

بێڮەڵك، بۆگەن

فاسسد الاخسلاق: خرابهكار، مؤن، گرژ، ئهخلاق

فاسدالفقيده: رهش بين، بهد بين، ئهوهى بهخراپي

بير لەشتەكان دەكاتەرە فاســق: لاړێ، گوناحکـار، سوچـدار، داوێـن پـيس،

شهروال پيس

فاسقه: قەحبە، ژنى داوين پيس، حيز، گاندەر

فاسيس: ديمهن، روخسار، روالهت

فاش: ئاشكرا، ديار، بەرچاوو، روون، بلاو، بەربلاو،

بەرمەلا

فاشورانيدن: هاندان، بزواندن، بزوانن، دهنهدهنهدان

فاشيـــــــــــ فاشيـست، شـوينكهوتووي ريباز و ريجكهى فاشيسم

فـــادزهر: دژهژههـر، دهرمانێـك كهكاريگـهرى **ڗٛە**ھرناھێڵێت

فادوسيدن: لكان، پيوهنوسان، چهسپان، پيه

نوسان، پێوهلکان، لکانی دوشت بهیهك

فار: مشك، مووش

فار: فانووس، فانوس، چرایی دهریایی

فار: راكهر، ههالأتوو، فيراركهر

فارد: تەنيا، تاك، تەك، تەق، جيابو، تاقانە

فارس: پارس، فارس، ئەتەرەي فارس

فسارس: ستواركار، ستوار لەستەر ئەسىپ، ستواركارى ئازا

فارسی: فارسی، پارسی، زمانی فارسی

فارط: پێشى گير، پێشكەوتوو، پێش چوو بەرەو ئاو

فارع: ١- سهركهوتو، بهرزهوه بوو، ئهوهى بهرهو بهرزایی کیو دهروات ۲- بهرزایی، بلندی، بهرز و

جوان

فارعسه: ١- بروانه فارع ٢- لووتكه، سهركيّو، بەرزايى كيو

فارغ: دەسبەتال، بەتال، تەواق بو لەكار، بيكار، ئەوەى دەسىتى لە كار ھەڭگرتبيت، ئاسوودە، ئارام،

فسارغ البسال: ئاسبووده، ئاسبوودهدل، ئهوهى دل و خەيالى راحەت بيت

فارغ دل: دل ئاسوودن، خهيال تهخت، ئاسوده ناخ

فرافتن: كسك دان، خاوين كردنهوه

فارق: ١- جياكهرهوه، جوي كهرهوه، ئهوهي لهنيوان

کهژی و راستی جیاوازی بکات ۲- جیاوازی، جیایی، جیاوازی لهنیوان دوشت

فارقه: بروانه فارق

هێِمن، هێدى

فاروس: فانوس، فانووس، چرایی دهریایی

فساروق: ١- جياكهرهوه، جوي كهرهوه، ئهوهي

لهنیوان راستی و چهوتی جیاوازی دهکات ۲-

نازناوی عومهر کوری خهگاب ۳- بهمانای باشترین

جۆرى ترياكيش دينت

فاشیسه: فاشیسم، ریبازیکی سیاسیه کهلهسهر بنهمای لهپیشی نهژادی و ناسیونالیسمی دهمارگیر لهگهل به به ناسیونالیسمی دهمارگیر لهگهل به به ناردنی سیاسه تی توندوتیژی بو جهسیاندنی بهرنامهکانی خوی و شیوهیه کی حکومه ت کردن که لهماوهی شهری یهکهم و دووهمی جیهانی له نالمان و نیتالیا هاتهناراوه

فاصل: جیاکهرهوه، جوی کهرهوه، جیاکهرهوهی دوشت، تیغه، ناویر، بهرچیت

فاصسله: دووری، مهودا، دووری نیّوان دو شت، نهومی لهبهینی دو شت دا بیّت

فاضح: رسواکهر، ئاشکراکهر، دهرخهر، بهمانای بهرهبهیانیش دینت چونکه ههمو شتیک روون و ناشکرا دهکات

فاضل: زانا، هونهرمهند، لهپیّش، دانا، زانیار، زانهر فاضل آب: فازلاّو، ئاوهروّ، ئاوی زیاده، ئاویّـك كهلهرووبار یان جوّگه زیاد بیّت و لیّی بیّتهدمر، چلّكاوی، ئاوی پیسی حهمام و چیّشتخانه

فاضلانه: زانایانه، بیرمهندانه، زانهرانه، ومك زاناكان فاضلار: لهپیشتر، زاناتر، زانهرتر، بیرمهندتر

فاطر: ئافرينەر، دەسپىكەر، دەسپىشخەر

فاطسه: فاتیمه، ژنیّك كهمنالهکهی خوّی له شیر گرتبیّتهوه و ناوی کچی پیّغهمبهر

فاطمه اره: ناوی یهکیّك له پالهوانهكانی ههزار ویهك شهو كه ژنیّكی بهغدادی بوه. و بهمانای بیّ شهرم، بیّ ئابرو

فاطن: زیرهك، زرنگ، وشیار، ئاگا، دانا، زانا

فاعل: بكەر، بەج<u>ئ</u>ەينەر، ئەنجامدەر، ئەومى كارينك ئەنجام بدات

فاعله: بروانه فاعل

فاغیسه : چرزی خهنه، شکوفهی حهنا، ههر شکوفهیهك که بونخوش بیّت

فاها: جوان، دەلال، ھەرشتىكى جوان و چاك، بەدل، پەسەند، كەشخە

فاق: ۱- سارا، سهحرا، بیابان، دهشتی تهخت ۲-قاپ، کاسهی پر خورادن

فاقسد: ۱ – ون کهر، گووم کهر، شهوهی شتیك یان کهسیکی لهدهست دابیت ۲ – بیوه، بیوهژن، جهرگ سووتاو، جهرگ براو، ژنیک که میرد یان منالی خوی لهدهست دابیت

فاقعه: سهختی، بهلان دژواری، ناخوشی

فاقسه: نیاز، دهست کورتی، ههژاری، نهداری، پیریستی

فاكتور؛ فاكتور، پيرستى شتى فروشراو،

فاكولته: پەيمانگا، خوينىدنگاى خوينىدنى بالأ، زانكۆ

فاکه: ۱- دهم بهبری، شوّخ ۲- خاوهن میوه، میوه فروّش

فاكهانى: ميوه فروش

فاكهه: ميوه، ههر ميوهيهك كه بخوريّت

فَالْ: فَالْ، شَانِس، بِهِ حْت، نِهِ حْشَى بِهِ سِهِ رِهَات

فالبين: فالكير، فالبين

فالج: ئيفليجى، نەخۆشيەك كەبەشيّك لە ئەندامانى جەستە لەكار دەكات

فالج زهده: ئىفلىج، ئەو كەسمەى نەخۆشى ئىفلىجى گرتىيت

فالق: قەلشىندەر، بەدىھىندر، ئافرىندر

فالكبار: فالبين، فالكير

فالكو: بروانه فالبين

فسالگیر: فانگر، فانگیر، فانبین، ئەو كەسسەى فال دەگریتەرە

فالنامه: فالّنامه، ئەو كتێبه يان پەرتووكەى رێسا و ياساكانى فالْگرتنى تيانوسرابێت

فالوده: فالووده، پالووده

فاليز: بروانه پاليز

فسام: رەنگ، پێشگرێکه لهکوٚتایی ههندی وشهدا دێت و مانای رهنگ دهگهیهنێت

فام: قەرز، وام

فامدار: وامدار، قەرزدار

فامیل: خزم، ناشنا، کهس و کار، ناسراو، تایهفه، تیره، خاوخیّزان

فامیلسدار: خزمدار، کهس و کساردار، ناسسراو، سهرنیاس، ثهوهی خزم و کهس و کاری ههبیّت

فانتزی: فانتزی، خهیال، گومان، بیرکردنهوه، ههوا و ههوهس، سهرقالی، سهرگهرمی

فائوس: فانوس، فانۆس، جيّ چرا، جيّ چرا كه له شووشـه يـان كـانزا يـان كاغـهز دروسـتى دەكـهن، فەنەر، فانۆز، فەنەرك، لەنتەر

فسانی: ۱- لهناوچیوو، فهوتاو، لهدهست چیوو، نادیسار، ون ۲- پسیر، پسیری پسهك كهوتسه، پسیری سهرهمهرگ

فانید: قەند، شەكر، قەن، شەكرى سپى

فاوا : شەرمەزار، رسوا، سەرشۆپ، خەجالەت بار

فسایتون: عارهبانه، عهرابه، گالیسکه، گالیسکهی چوارچەرخ

فایده: بروانه فائده

فايز؛ بروانه فائز

فايق: بروانه فائق

. فئات: دەستەكان، تاقمەكان، گروپەكان

فؤاد: دلّ، قەلب، سينە

فنودال: فیودال، ملّکدار، خاوهن ملّك، ناغا، دهرهبهگ فئودالیسم: فیودالیسم، سیستهمی خاوهنداریهتی لهسهدهکانی ناوهراست

فنه: جهماعهت، دهسته، تاقم

فبها: زؤرباشه، كهواته باشتره لهوه، ج باشتر

فت: ۱ - شکاندن، ورد کردن، لهت لهت کردن، ورد و خاش کردن ۲ - پرژ و بلاّوی، بلاّوی ۳ - بلاّو، پرژ، پرژ و بلاّو

فتاء: لاوی، گەنجيەتی، جەحیّلی، ھەرەتی لاوی فتات: ورده، ورده و پرده، لەت، وردهی ھەر شتیّك فتات: ژنی گەنج، لاو، جوان، دەلال، قوّز، شوخ، شەنگ

فتاح: ۱ – چارەسىەركەر، مىژدەدەر ۲ – فىەرمائرەوا، دادەۋەر، خاكم

فتادن: بروانه افتادن

فتاريدن: بروانه فتاليدن

فتاك: ئازا، چاوكراوه، دليْر، بويْر، نەترس، پرودار، بەزات، جەرگدار

فتال: بروانه فتاليدن

فتالیدن: قەلشاندن، دراندن، كەلشاندن، پرژاندن، بلاو كردنەوه، تىكەل و پىكەل كردن

فتسان: ۱- فیتنه چسی، ته شقه له چسی، ئساژاوه گیر، شوّفار ۲- دلّرفیّن، جوان، فریودهر، به مانای شهیتان و دریش دیّت

فتانه: دنّبهر، دنّفرِيّن، دنّفريّن، فيتنهكهر، فيتنهچى فــتح: دهست بهسهراگرتن، داگير كردن، كردنهوه، زالّ بون، خهنيم تيّش كان

فتح الباب: ۱- کردنه وهی ده رگا، ده رگا کردنه وه ۲- چاره سه رکردنی کیشه کان، کردنه وهی گری کان

فتدن: بروانه افتادن

فَتَر: لاوازی، کزی، سستی، بی هیّزی

فترت: ۱ - سستی، بی تینی، بی هیزی، بهجینمان، لاوازی، کیزی ۲ - ئیه سیدردهمهی لیهنیوان دو پیفهمبهردا بیت. زهمانیک کهحکومهت یان دهولهتیک پووخیا بیت و هیششتا دهولیهتیکیتر شوینی نهگرتبیتهوه

فتردن؛ درِاندن، قەلشاندن، كەلشاندن، لەت كىدن، وردكردن، پرژ و خاش كردن

فتق: ۱ - کردنهوه، چارهسه رکردن، حهل کردن ۲ - درانس گون، فیتق، قورشسی، قوربون، ناوسانی هیلکه گونی پیاو

فتك؛ نازایـهتی، دلیّـری، نازایـهتی كـردن، لـهناكاو گرتن، لهناكاو كوشتن

> فتل: چنین، بادان، ریسان فتلیدن: بروانه فتالیدن فتن: فیتنهکان، ناژاوهکان

فتيل: بادراو، چنراو، ريسراو

فتيله: يليته، فليته، فتيله، يليته

فج: لچه، لچ شۆپ، ئەوەى ليّوى خوارەوەى شۆپ و داكەوتبيّت

فج: درنال، دۆل، دەربەند

فجاو: لهناکاو رۆشتنه لای کهسیّك، ناکاوگیرکردن، لهناکاو گرتن

فجاه: بروانه فجاء

فجار: زینا کردن، داوین پیسی، شهروال پیسی فجر: سییده، بهرهبهیان، بوومهلیّل، نهلهند، کازیوه،

فجفاج: زۆرېلە، چەنەدرىين، فرەوويىن، دەم درين

فجل: نهرم بون، ستویّر بون، نهستوور بون، چر و پری، نهستووری

فجور: گوناح کردن، زینا کردن، تاوان کردن، داوین پیسی کردن، درق کردن، پشت کردن پاستی، سهرپیچی، سهرکیشی، پشت کردنه یاسا و ریسا

فجور: زیناکار، پیاو یان ژنی زیناکار

فجه: كەلين، دەرز، دۆل، درنال، دەربەند

فجيسع: بهنازار، دەردەدار، نالسەبار، دلتسەزين،

خەمھىندەر، جەرگ بې، جەرگ سوتىن

فجیعسه: به لاّ، به دبه ختی، مهینه تی، گرفتاری، کارهسات

فچفچه: پچهپچ، وتهیهك كه كهوتبیّته سهر زمانی خهلك و بهگویّی یهكیدا بخویّنن، پست پست

فعساش: دروینندمر، جنیودمر، جوین فروش، دمم

. پیس، ئەومى جنيو و قسەي ناشيرينى زۆر دەكات

فحاس؛ لێكۆڵەر، وردېين، پشكنەر، ئەوەي بە وردى

ليْكوْلْينەرە و پشكنين بۆ بابەتيْك دەكات

فعام: رەرى فرۆش، خەلوور فرۇش

فعث: پشکین، لیّکوّلَینـهوم، پیاچـوونهوم، دووبـاره تاقی کردنهوم

فعسش: جوێن، جنێو، دڙوێن، قسهی ناشيرين، زێدەرۆپی کردن له خراپهکاری، خومسن، دووژوێن فتنه: ۱- تاقی کردنهوه، ئهزمون کردن ۲- گومرا کسردن، لسهری دهرکسردن ۲- گسومرایی، لسهری دهرکردن، تاریکی، کوفر، دژایه تی لهنیوان خهلک،

ىدرىغرى، مەينىەتى، ژانەسىەر، فيتنىم، تەشىقەلە،

گێرهشــــێوێنی، ئــــاژاوه، گۆبەنـــد، تێــــچاندن،

شەراشسۆيى، شسێواندن، شسڵەژاندن، ئاژاوڵسە، ىشئوئنى

فتنه انگ يختن: ئاڙاوه نانهوه، فيتنه كينرإن،

گێرهشێوێنی، تێکدان، تێچاندن

فتنهجو: شەرخواز، فيتنەچى، فيتنەخواز، ئاژارەگێڕ

فتنه شدن: شهیدا بون، دل پیدان، عاشق بون،

گیرۆدەبون، شیّت بون فتنهگر: بروانه فتنهانگیز

۰ .پت فتوت: جوامیری، بهخشین، بهخشش، گهورهیی، دل

فراواني، دمست كراوه

فتوح: سەركەوتنەكان، زالبونەكان

فتور: ۱ – ئارام بونهوه، هێمن بونهوه، سست بون، هێدی بونهوه، ئۆخـژن گـرتن ۲ – لهکارکهوتوویی، سستی، شلی، بێ هێزی، لاوازی، هێواشی،

لەسەرخۆيى

فتوره: پارچه، قوماش، كوتال

فتَسون: گیروّده کردن، توش کیّشه کردن، ئاژاوه بوّنانهوه، شهر نانهوه

فته: بليت، بيتاقه، پيهيل

فتى: جوامير، بەخشەر، بەخشەندە

فتى: جوان، تازه، جوان و تازه لهههر شتيك

فتیسان: جوامیّران، بهخشهران، بهخشهندهکان، دلّ فراوانان

فتیت: تریت، ورد و پـرد، ورده، نـانی وشـکی ورد کراو یا کوتراو

فتیش: بت، بوت، ئەرەي بىپەرەستن

<mark>فتیشیست</mark>: بوت پهرهست، ئەو*هی شنتی* وەك بوت یان ھەرچیتر دەپەرستیّت

فعشاء جندهیی، قهحبهیی، داویّن پیسی، زینا، زنا، گوناحی گهوره و کاری زوّر قیّزهون

فحص: پشکنین، لیکوّلینهوه، ورد بوونهوه، دووباره تاقی کردنهوه، لهدوگهران

فحل: نیّر، کهلّ، بهکهلّ، بهتهلّهب، نیّرهکهلّ، نیّر لهههر ناژهلّیّك. بهمانای پیاوی زانا و سهرناسیش دیّت

فعم: زوغال، خەلوز، رەژى

فعمه: روغاليك، يهك دانه خهلوور، روژيهك

فحواءِ مانا، ناومرۆك، ناوكى قسه، ناومرۆكى وتە

فحولیت: نیری، نیربون، بهکهنی، پیاوهتی

فحوی: بروانه فحواء

فخ: داو، تهله، داقه،

فخ: مرخاندن، مرخه مرخ کردن، پرخاندن

فخاخ: داو، تهله، دام، داڤ

فخار: شانازی کردن، ناز کردن، فهخر کردن،

بەخۆنازىن ...

فغار: نازکهر، شانازیکهر، ئهومی ناز و فهخر دمکات

فخار: دمفر، سوالهت، دمفری گلین

فخارى: سوالهت فرۆش، گۆزەچى، گۆزەكەر

فغامت: پایهبهرز بون، پیزدار بون، بهپیزی، گهوره بون، ریزداری، هیزایی

فغــٰذ: خــٰزم، کهس و کـار، ناسـیاو، ناشـنا، کـهس و کار و خـٰزمی پیاو

فغرُ: ران، ئيت، كاماخ، لوولاقه

فخسسر؛ نسازکردن، بسهخوّنازین، شسانازی کسردن فشهکردن، خوّههلکیّشان، شوّگایی، قوونهت

فخرز: قەلەو، زل، چوارشانە، يان وپۆر

فخسم: پایهبهرزی، بهریزی، هیدایی، پیدرداری، گهورهیی

فخن: ناوباح، ناوهراستى باخ

فخور: نازكەر، شانازىكەر، خۆھەلكىش

فغیع: ۱ – مرخاندن، پرخاندن، مرخه مرخ کردن ۲ – فش فش کردن، فشهفشهی مار

فخيز: نەقىز، نەقىزە

فخيم: گەورە، ريزدار، پايەبەرز، ھيْرا

فسسداء فدیسهدان، شستیك بن پزگساری خسل یسان كهسانیتردان، دیلیك به پاره كریشهوه، به لاگهردان، گاوگهردوون

فداء ۱ – قەبارە، بارستايى، ئەستوورى، قەبارەى شتێك ۲ – ھەنبار، ئەنبار، ھەمار، ھەمارى كەل و پەل

فدائی: گیانباز، گیان بهخش، پیْش مهرگ، ئهومی ئاماده بیّت گیانی خـۆی لـه پیّگـای کهسـیّك یـان شتیّك ببهخشیّت

فداكار: لهخوبوور، كيانباز، كيان بهخش

فسلام: دەمبەست، دەمبیّن، زاربییّن، پەپیّ یان پارچەیەك كە لەسەر سووراحى یان تۆنگ دایەنیّن بۆ ئەومى شلەمەنيەكەى ناوى بیالیّون

فدراسيون: فيدراسيۆن، يەكىمەتى چەند ولات،

يەكيەتى چەن پارێزگا يان چەند ڕێكخراوە فسلدال: فيـدراڵ، يەكيـەتى، پەيوەنـديار بەچـەند

مىلايەت يان پاريىزگايەك ويلايەت يان پاريىزگايەك

فدرالیسسم، فیدرالیسم، سیستهمیّکی سیاسی کهبهپیّی ولاّتیّك لهچهند پارچهیهکی سهربهخوّ دروست دمبیّت

فدرنگ: جل کوت، جل شۆر، ئهو دارهی بۆ جل شۆرین بهکاری دهبهن. ئهو دارهی دهیخهنه پشت دهرگا بۆ ئهومی نهکریتهوه

فلفسد: ۱- بهرزایی، شوینی بهرن، بنسدی ۲-دهست، بیابان، سارهٔ ۳- شوینی دژوار و سهخت فدی: فدیه، ئهومی دیل و ئهسیر بو پزگار کردنی

خۆيان دەيدەن، سەربايى

فدیه: فدیه، لهباتی، قهرهبوو، ئهو پارهی بۆ پزگار کردنی خۆ دهیدمن، بژاردن

فر: شان، شكۆ، مەزنى، مەزنايىەتى، گەورەيى، دەبدەبە، جوانى

فر: فیّر، فی، ئاسن، ئامیّری ئاسنین بوّ داغ کردن. و ئامیّریّکه وهك تهنوور بوّ سوور کردن و برژاندنی خواردن

فر: پاکردن، ههلاّتن، تێقوچاندن، خوّدهرباز کردن فرا: پاشگرێکه لهسهرهتایی وشهدا دێت و مانای لا،

تەنىش، روبەرو، كەنار، بەرامبەر، نزىك دەدات

فراءِ کەڭەكيۆى، كەرى كيۆى

فراء پيستهدوور، پيسته فروش

فرا آمدن: هاتنه پیش، نزیك بونهوه

فسراآوردن: بهدمست هيّنان، بهديهيّنان، چيّكرن، دروست كردن

فراآورده: بەدەسىت ھاتوو، بەرھەم، دروسىت كراو، دەسھات، دەسكەوت، بەرھەم ھێنراو

فراافكندن: مينانه ناق باس كردن، مينانه ئارا،

حراستندن، مینانه ناق باس خردن، مینانه نارا، میّنانه ییّش

فرابردن: بردنه پێش، پێشڤه بردن، پێش بردن فرابستن: بهستن، پێوهدان، داخستن، قايم کردن

فرا پایه: پایهبهرز، رِیْزدار، خاوهن شکق، مهزن، هیْرًا فرا پسوش: بیّه وِش، لههوش چوو، بووراوه، هـوْش

دو پاردی بیه وسن ساموس پاروی بورورود. خهماو، لهخوچوو

فراپیش: پیّش، بەردەم، بەرامبەر، لەبەردەم، پیّش جاق

فسرات: دمریا، دملیا، زمریا، زملیا، ناوی شیرین و بهتام، و ناوی چهمیّکی گهوره

فراتر؛ پێشتر، نزيكتر، لەپێشتر، بەرزتر، بڵندتر

فراترك؛ كەمنك پنشتر، كەمنك لەپنشتر

فراچسنگ: لهچنگ، لهناودهست، بهچنگ هینان، دهست بهسهردا گرتن

فراچيدن: چنين، كۆكردنەوم، مەلگرتنەوم

فسراخ: پان، بەرىن، بەربلاۋە، پان وپىۆپ، گەل و

گوشا، دەرەن دەشت، فرەھ، بەرفرەھ،

فراخا: بەربلاوى، بەرىنى، پانى، بلاوى

فراخاستن: هەتسان، بەرزبونەوە، ھەستانە سەرپى

فراخ آستین: دهست بلاو، به خشه نده، به خشهر، جوامیر، دل فراوان

فراخ آهسنگ: بهرزهفر، تیریّك كهنامانجه دورهكان بیپّكیّت

فراخ البرو: ناوچاو پون، کراوه، دهم بهبزه، شهخلاق شیرین، پووخوش

فراخبال: ئاسووده، ئارام، دل ئاسووده

فراخ بسوم: زموی پان، زموی بهرین، دمشتی پان و بەرین

فراخ بین: بیرکراوه، چاو کراوه، ئهوهی به گهورهیی دهروانیّته ژیان

فراخ پیشانی: ناوچاو پان، ئەوەى ناوچاوى پانه فراختن: ھەلكردن، بەرز كردنەوە

فراخ چشم: چاوگهوره، چاو زل، ئهوهی چاوی گهوره و زلی ههیه

فراخ حوصله: خۆراگر، بەتاقەت، بەتىن، سەنگىن

فراخ درم: دەوڭەمەند، ساماندار، ماڭدار، پووڭدار

فسراخ دسست: دهست بـلاّق، جـواميّر، بهخشهر، بهخشهنده، بهتوانا

فراخ دل: نەترس، چاو قايم، ئازا، بويْر، دليْر فراخ دوش: شانپان، ناوشان پان، چوارشانه، پان و

پۆږ

فراخ دهن: دهم کهوره، دهم زل، دهم حهوشه، زوربله، چهنه دریش، زورویش

فراخ دیده: دهست ودلّ باز، چاوکراوه، دلّ فراوان فــــراخ رو: خێــراڕهو، تونــدڕهو، زێــدهڕۆ، ئــهومی لهئاستی خۆی دەربچێت، سنوور بەزێن

فراخ رو: دەم بەبزە، پووخۆش، ئەخلاق شىرين

فسسراخ روزی: سسهربهرۆزی، ئسهوهی رزق و رۆزی فراوانی ههیه

فراخزيدن: بن پيشهوه خزان، بزپيشهوه كشان

فراخ زیست: سەربەرۆزى، ئاسوودە، خۆش رابوير

فراخ سخن: زوربله، چهنه دریش زور ویش نهومی بیهو زور دهلیّت

فراخ شانه: شان پان، چوارشانه، پان و پۆپ

فراخ شکم: ورگ زل، سك زل، زوّرخوّر، تيْرنهخوّر، هميشه برسي

فراخ شلوار: پانتول شور، ئەوەي پانتولى شورى لەبەردا بنت و مەبەست لە تەمەل و بنكارە

فــراخ عــیش: ســهربهروّزی، ئــهوهی لــهناو خوّشیدا دهژیت

فراخ کام: بهختهوهر، کامهران، خوشحال، دهم بهبره فراخ کندوری: بهخشهر، بهخشهنده، دهست و دل باز، دل فراوان، ئهوهی بهردهوام سفرهکهی کراوه بیت

فراخنا: پانی، بەرىنی، پانتايی، بەربلاّوی، بلاّوی،، شويّنی پان و بەربلاّو

فراخ نشستن: بلأو دانيشتن، دوور لهيهك دانيشتن

فراخواندن: بانگ کردن، قاو کردن، بانگیشت کردن، بۆلای خۆبانگ کردن

فراخور: شیاو، ژیهاتی، شایان، مهلگر

فراخسه: لـهرزه، لـهره، لـهرين، موچـرکه، لـهرزين،

فراخیسان: ۱- مو گرژ بون، راست بونهوهی موی جسته بههه مر هزکاریّك ۲- جیا بونهوه، جنوی

بونهوه ۳- بلاّو بون، پان بون، بهرین بون

فراداشستن: بمرز کردنموه، بردنهسمر، همانگرتن، راگرتن

فرادست: بهدهست، لهناودهست، لهسهر دهست

فرادی: تهك، تاك، تهنیا، تاقانه، بیّ هاوتا، بیّ ویّنه فرادید: دیار، بهرچاو، ئاشکرا، بهدیهیّنان

فرار: ۱- پاکردن، ههلاتن، تیقوچاندن، خوّدهرباز کردن، ههرِاکردن

فرارسیدن: هاتن، گهشتن، نزیك بونهومی گهشتنی كاتی شتیك یا كاریك

فسرارون: باش، لهپیش، بهرز، بلند، راست، راسته وخق بهمانای داویّن پاك و خوّپاریزیش بهكار دیّت

فسسراروی: ۱ – نەبەردەم، ئىەپىش، ئەبەرچساو ۲ – ئاسىراو، بەئاوبانگ، سەرئياس، ئاودار

قسراز: هـەوراز، سـەرەوۋورى، سـەربەرەو ژوورى، بەرزايى، بلندى

فىراز: وتە، پستە، دێپ، وتار، بەشێك لە پستە كـە تەواوكەرى پستەى سەرەكى بێت

فسرازا: بەرزايى، بلنىدى، رادەى بەرزىي شوينىك لەئاستى دەريا

فرازانیدن: ۱- بەرز کردنەوە، بردنەسەر، ھەلکردن، ۲- ھەلکردن، ۲- ھەلکردن دایساندن، داگیرساندن، پیکردن فرازیدن: ۱- ھەلکردن، حەوادان، بەرز کردنەوە، ئاللا ھەلكردن ۲- بەستن، پیووددان

فراس: خورما،خورمای رهش

فراس: شيّر، شيّرى دړنده

فراس؛ بیرتیژ، وشیار، زیرهك، زرنگ، هۆشیار

فراست: وشیاری، زیرهکی، زرنگی، بیرتیژی، وهرگرتن و تنگهشتنی بابهتنك به زیرهکی وشیاری، وریایی، بزنوی، تیژبیری

فراستوك: پەرەسىلكە

فراسر: سەرسەر، ژيرسەر، دەورى سەر

فراش: بیجامه، جل و بهرگی خهو، قهرمویّله، تهختی خهو، راخمر، همرشتیّکی راخستنی، نویّن، جیّگه، پیّخهف

فراش: بهردهست، فهراش، کاربهدهستی حکومهتی، نامهبهر و خزمهتکاری ناو قوتابخانه و دامهزراوه حکومهتیهکان

فراشا: لـەرزە، لـەرين، باوينشك، حاللهتيك كـهپيش دەركەوتنى تا لەمرۆقدا دەردەكەويت

فراشتن: بروانه افراشتن

فراشتوك: پەرەسىلكە

فراشان: هاتنه ناو، چوونه ژوور، بوون، چوون، هاتن فراشه: پهپو، پوپهك، پهروانه، پهپوله كه لهسهر گول و گياكان دادهنيشيت

فراس: ۱ – توند، درشت، سوور رِمنگ، سوورباو ۲ – جل و بهرگ، یوْشاك

فراض: پۆشاك، پۆشەر، جل و بەرگ

فراعنه: فيرعهونهكان، فهراعينه

فراغ: ۱- ئاسووده بون، كاريك بهنهنجام گهياندن، لهكار بونهوه، بهتالّی، بیّكاری، پشوودان، ئاسووده حالّی ۲- بسهتال بونسهوه، خسالّی بونسهوه، بسهتال بونهوهی دهفری ئاو

فراغ: دەفر، دەڤر، پەيمانە، پيالەي گەورە

فراغست: بى ئارامى، بى ئۆقرەيى، ئائارامى، پەرىشانى، دلەراوكى

فراق: جیابونهوه، جویّ بوونهوه، دووری، جیایی، دوور کهوتنهوه، لهیهك بریان

فسراك: ۱- پشت، پشتهسهر، پێچهوانهى پوو و بهردهم ۲- حيز، كونى، گاندهر ۳- قێزهون، پيس، ناياك، گلاو

فراكسسىيون: شيكاوى، ليهت، بيهش، بهشيك، دهستهيهك لهنهندامانى حزبيك حزبيك

فراکــشیدن: راکیّشان، کیّشان، بـوّلای خـوّ کـیّش کردن، بوّ سهرهوه کیّشان

فراگسرقتن: $^{-}$ دووباره گرتنهوه، دهست بهسهردا گرتن، دهورهدان، گهماروّدان، داگیر کردن $^{\top}$ -فیّربون فرامسرز: فهرامهرز، ناوی کوپی پوّستهم پالّهوانی داستانی ئیّران

فرامش: بروانه فراموش

فرامشت: بروانه فراموش

فرامشت: لهناو مشت، لهمشتا، لهناو مشت

فرامشكار: بروانه فراموشكار

فرامسوش: لــهبیرکراو، لهیادچــوو، فرامــوّش کــراو، ئەرەى لەبیردا ئەمابیّت، لەبیرچوونەوە،

فراموشکار: لمبیرکهر، فهراموّشکار، کهم هوّش، گیّر، وی، زهین کویّر، شهوهی ههمو شتیّك زوّر بهخیّرایی معرب دهکارت.

فراموشسیدن: لـهبیرکردن، لـهیاد کـردن، لهبیرچـون، فەرامۆش کردن، لهیاد کردن

فرامون: دەوروبەر، ئەملاولا، دەوروبەرى كەسى<u>ن</u>ك يان شت<u>ن</u>ك

فرامین: فەرمان، دەستوور، فەرمانەكان فرائج: كابوس، مۆتەكە، شەوە، خەوى پەريشان فرائىسسوى: فەرەنسىەوى، فەرانسىەوى، خسەلكى فەرائسا، زمانى فەرەنسىيەكان

فرانق: ۱ - پەروانە، پەپولە، گوى پەش كە ھاوپى

لەگـەل شــيْر بەپىدا دەپوات و بــەدەنگى خــۆى

ئاژەلەكانىتر ئە ھاتنى شير ئاگادار دەكاتەوە

فرانك: پەروانە، پەپوولە، گوى پەش، پوپەك

فرانك: فرانك، پولى باو ئە فەرەنسا و سويس

فرانمــودن: دەرخستن، نيشاندان، ئاشـكرا كـردن،

پيشان دان، هينانەبەرچاو، ديارخستن

فرانهـــادن: دانان، باس کردن، میّنانه نارا، میّنانه گۆر

فراوان: فراوان، فره، زۆر، زیاده، فهر، زیاد، زهبهند، گهنیّك، زۆرپه، زۆری، زیادی، گهلهك، مشه

فراوان هنسر؛ دەست رەنگین، ئەوەی ھونەری زۆری ھەبنِت

فىراوردە: بەرھەم ھاتوى، بەرھەم، بەروبوم، بەرھەم ھێنىران، دەسىكەرت، دەسىھات، بەدەسىت ھىاتور، خرقەكرى، كۆمكرى

فراهست: شاد بوون، شادمانی، خوشحال بون، شادانی، شادمانی، شادی، خوشحالی، چالاکی، زیرهکی، زرنگی، لیّهاتووی، شارهزایی، پسپوّری فسراهم: ناماده، تهیار، حازر، پهرداخ، دهبار، کوّکراوه، کوّبوهوه، بهرهه ق

فراهی*غتن:* تهمیٰ کردن، پهروهردکردن، ههلکیْشان، بهرز کردنهوه

فرايافتن: تنگهشتن، ههست پنکردن، حالّی بون، ومرگرتن

فربسه: قەلەر، كۆشتن، پرگۆشت، چاح، پەروارى، دابەستە، گلۆل، بەزدار، بخوەقە

فربی: بروانه فربه

فرت: تار، تاری جل و بهرگ، تال

فرت فرت: توند توند، يەلەپەل، خيراخيرا، بەپەلە، بەخيرايى

فرتسوت: پير، بەسالاچور، بەتەمەن، پەك كەرتە، فرخ: پیرۆز، موبارەك، مەيمون، جوان پتووركاو، دارزاو، لەكاركەوتوو

فرتود: بروانه فرتوت

فرج: كردنهوه، كرانهوه، ئاوهلا بون، ئاوهلايي

فرج: كون، كەلين، دەرز، ئەندامى شەرمى ژن، قوز،

فرجاد: زانا، بیرمەند، فرەزان، دانا، زانیار، زانەر

فرجسام؛ ئەنجام، كۆتايى، دوماھى، سەرئەنجام، ئاكام، ئەندامى كار، دوايى كار

فرجامگاه: دوایی مال، گۆړ، قهبر، ئارامگا، نهزار

فرجامیدن: كۆتا ھاتن، بەئەنجام گەشتن، تەواو بون، بهكۆتا گەشتن

فرجسد: باوهگهوره، باوهگهوری، باوهپیاره، باوکی باوك يان دايك

فرجمند: بمريِّز، باييدار، بهنرخ، بههادار، نرخدار،

فرجه: كەلين، درز، كون، قەلشت، كەلشت، تليش

فرچه: فلچه، فرچه، فلچهی پیش تاشین

فسسرح: شماد بون، شمادمان بوون، خوشمالي، شادمانی، شادی، پیکهنین

فرح: شاد، شادمان، خوشحال، دهم بهبره

فرح افزا: شادى هينهر، خوشى هينهر، ئهوهى ببيته هۆی شادی و خۆشی

فرحان: شادمان، شادان، شاد، خوشحال

فرح انگیز؛ شادی مینهر، خوشی مینهر، شادی بزوين

فرح بغش: شادی بهخش، شادی هینهر، ئهوهی ببيته هزى شادمانى

فرحت: شادى، شادمانى، خۆشحالى، خۆشى، بهمانای مزگینی و مژدهیش دیت

> فرحت افزا: شادى بزوين، خوشى بزوين فرحناك: شادان، شادمان، شاد

فرخ: جوچك، جوجه له، جوچكى مريشك ٢- ورد، بچوك، ورديله، ورد و بچوك له ههر ئاژهل يان روومكيك

فرخار؛ دیر، پهرسگا، پهرسگه، پهرستگا. و شاریك

له تبت که بوتخانهکانی بهناو بانگ بون فرخارديس: بوتخانهئاسا، بتخانه ئاسا، وهك بتخانه

جوان و رازاوه

فرخاش: بروانه پرخاش

فرخ پی: پی پیروز، پی موبارهك

فرختار؛ فروشیار، ئەرەي دەفرۇشيت

فرختن: فرؤشتن، شت فرؤشتن

فرخج: ناشيرين، ناجوان، ناحهز، دزيو، پيس، ناياك، گلأو، قيزمون

فرخجسته: ييروز، موبارهك

فرخ ديم: جوان، قۆز، دەلال، شۆخ، شەنگ، بەدل

فرخ زاد: بهختهوهر، خوش شانش، خوش بهخت، ئەومى بە شانسىكى يىرۆز لەدايك بوبىت

فرخسته: هيلاك، ماندوو، پيشيل، پاشيل

فرخ فال: بهخت باش، بهختهوهر، بهشانس، بهخت

فرخ لقا: جوان، قوّز، دهلال، شوّخ و شهنگ، بهدلّ فرخميدن: حهلاجي كردن، پهمو ليدان، پهمو لهدانه

جياكردنهوه

فرخ قدم: یی پیروز، یی موبارهك، پیروز پی فرخنج: بهش، پشك، پار، بهههره، شانس

فرخنده: ييروز، موبارهك

فرخنسده بخت: بهخته وهر، شانسدار، به شانس، خۆش شانس

فرخنده پی: پی پیرۆز، پی موبارهك

فرخنده حال: كامهران، خۆشبهخت، بهختهوهر

فرخنده طالع: بهختهوهر، خوشبهخت، كامهران

فرخنسده فرجسام: ئهنجامي خوش، سهرنهنجامي خۆش، عاقيبەت خير، ھەر شتيك ئەنجامەكەي باش

و بەدل بىت

فرخو: برین، قارس کردن، ههرس کردن، برینی لقه زیادهکانی میّو و دارهکانیتر، کهزاخه

فرخوی: پروخوش، پروکراوه، نهوهی خولق و خوی شیرین بینت

فرد: تاك، تەك، تەنيا، تاقانە، بى ھاوتا، كەم وينە فردا: سبەى، سبەينى، بەيانى، رۆژى دواى ئەمرۆ، سۆزى. سبحەينى، سوباھى، سوبە

فردان: تاقانه، تهنيا، تاك، تاق

فردوس: باخ، بيستان، بهمهشت

فرجوس وش: بهمهشت ئاسا، وهك بهمهشت .

فردیت: تاکیهتی، تاقانهیی، تهنیایی، تاکی

فردین: بپوانه فروردین

فرز؛ فرز، سرت، چالاك، چوست، زيرهك، وشيار،

گرژ، قۆچاخ، گورج، گورج و گۆل

فرزام: شیاو، شایان، ژیهاتی، هه لگر

فرزان: فرمزان، فەرزائە، زائيا، دائيا، بيرمەند. زائەر، زائيار

فرزانه: بروانه فرزان

فرزند: منال، پۆله، ئەولا، زاروو، زاپۆله، كچ يان كوپى هەر ژن يان هەر پياونك بەرامبەر بەخودى ئە.

فرزندك؛ بەچكە، زارۆلە، منالى بچوك

فرزند مرده: جهرگ سووتاو، منال مردوو، ئهوه*ی* منائی مردبیّت

فرزه: بروانه فرز

فرس: فارس، پارس، نهتهوهی فارس

فرس: ئەسپ

فرس البحر: ئەسپى ئاوى، ئەسپى دەريايى

فرسان: ئەسىپ سوار، سواركار، سوارە

فرسایش: پزان، داپزان، کوّن بون، بهکهلّك نهمان، بیّ

فرسپ: کۆلەکە، نێرگە، قەدى دار، شاتير، ناوقەدى دار، دار يان كۆلەكە كە بۆ سەقفى خانوو بەكارى دەبەن، كاريتە

فرستادن: ناردن، رموانه کردن، ههناردن، بهری کردن شاندن، هنارتن

فرسـته: نێـردراو، ڕەوائـه كـراو، ئـاردراو، پێغهمبـهر، باڵوێـز، هنێـر، هـنارتـی

فرستوك: پەرەسىلكە

فرسخ: بروانه فرسنگ

فرسسنگ: فەرسىەنگ، فەرەسىەق، پيوانىەى دوورى نزيكەى شەش كىلۆمەتر

فرسودگی: پزاری، کۆنی، پزیوی، شهق و شپی فرسودگی: پزاندن، کۆن کردن، شهق و شپ کردن، بی کسه لک کشفن بون پتورکیاندن، داوه شیان، داپزان، گه فن بون فسرش: ۱ – پاخستن، بالو کردنه وه، داخستن ۲ –

فسرس: ۱- پاحسان، بلاو کردنهوه، داخسان ۱-فهرش، پاخهار، داخهار، فهرش و قبالی و گلیم و ههرچی لهسهر زموی پایبخهن یان دایبخهن

فرشتو؛ پەرەس<u>ى</u>لكە

فرشسته: فرشته، فریشته، پسهری، بونسهووهری ئاسمانی که پوخساریکی جوان و پازاوهی ههیه و بهچاو نابینرینت

فرصاد: ۱- توو، توه سپی، توی سپی ۲- دهنك، ناوكی تریّ، دهنووی تریّ ۳- سوور، پهنگی سوور فرصت: دهرفهت، ههان، پهخسان، دهرفهتی گونجاو بو ئهنجامدانی كاریّك، ههاكه، پیّلیسك، ماولّ

فرض: پێويست، لهسهر بون، كارێـك بـۆ كهسـێك ديارى كردن، ئهوهى خوا داينابێت

فرضیه: گومان، بیرۆکه، گومان و بیرۆکه سهبارهت به بابسهتێکی زانـستی کــه بیانــهوێت ئــهنجامی لــێ بهدهست بێنن

فرط: زال بون، سەركەوتن، پێش دەسىتى كردن، چپپ بــون، زێــدەڕۆيى، تێپــەڕين لــه ئەنــدازە، ســنوور بەزاندن

فرع؛ لق، شاخه، بهشیّك له شتیّك، نهومی له بهشه سهرمکیهکهی خزی جیا ببیّتهوم

فرعون: فیرعهون، ستهمگهر، ستهمکار، زالم، زوّردار، یاخی، لهخوّبایی، لهخوّرازی، و نازناوی همرکام له پاشا کوّنهکانی میسر

فرغار: تەپ، تەپبوى، خوساو، تليساو، خووسياگ، تيكەلاق

> فرغاریدن: تەركردن، خووساندن، تلیساندن فرغان: دەفر، دەفرى گەورە، قاپى گەورە

هرطان: دهور: دهوری خهوره: فاپی خهوره فرغانج: مانگا: گای میّ: کهری میّ: میّچکه کهر

فرغر: جۆگەلە، جۆگە، جۆگەي ئاق

هەڵكێشان

فرغند؛ بۆگەن، بۆندارن پزيو، گەنيو، بۆن ناخۆش، ناپاك، گلاو

فرغــول: درهنگ کـردن، سستی کـردن، پـشت گـوێ خستن، به قندا خستنی کاروبارهکان

فسرغیش: کــۆن، دپاو، شــەق و شــپ، پزیــو، پزاو، داپزاو، جل و بەرگى كۆن و داپزاو

فرفتن: بروانه فريفتن

فرفخ: بهربلاو، پان و پوږ، بهرين

فرفر: فرفر، حالّهتی توند خویّندن و توند نوسین، پهله پهل کردن، ههلّیه ههلّی

فرفر: چۆلەكە

فرفروك: بروانه فرفره

فرفره: فرفره، بابردوو، سوك، كفكفه، همر شتيّكى

سووك كه با بەرزى بكاتەوە، فرفرۆك

فرفره: بروانه فرفر

فرفره: بانگ کردن، قیژاندن، قپراندن، هاوار کردن

فرفور؛ كار، كاربيله، كاربوله، گۆلك، گويرمكه

فرفير: بروانه فرفور

فرق: ۱ – جیا کردنهوه، جویّ کردنهوه، دابران ۲ – جیایی، جیاوازی، تهوفیر،

فىرق: تەوقەسەر، ئەو خەتەى لە ناوەراسىتى سەر لەناو مووەكان دەيكەنەوە

فسرق: قورئان، ئەوەى راسىتى ئە ئاراسىتى جيا دەكاتەرەم

فرقسان: جیا کردنهوه، دابراندن، جوی کردنهوه، ئهوهی راستی له ناراستی جیا دهکاتهوه، قورئان فرقت: جیایی، جوی بونهوه، دابران، دووری

فرقه: دەستە، تاقم، تايەفە، گروپ. جەماعەت، دەستەيەك لەخەڭك، كۆما، كۆمەل

فركنسدن: ١ - مەلكەنىدن، ھەلكەنىن، چال كىردن،

هه لکه ندنی جوّگه و پنگای ناو له ژیرزهوی ۲- کوّن کردن، دراندن، که قن کرن

فرگــــرد: بــهش، بهشــێك لــه كتێــب، هــهر بــهش لهبهشهكانى وهنديدادى زهردهشت

فرم: خەم، پەژارە، دڵتەنگى، خەفەت، كەسەر، داخ فسرم: قياف، شيۆرە، حاڵەت، پوخسار، پوركەش،

فرمالیته: فۆرمالیته، ئایینی تەشىریفاتی، پی و رەسم، داب و نەریت

جەستە، پەيكەر

پ ، ، ، ق در . فرمسان: فـهرمان، دهستوور، فـهرمانيّك كهلهلايـهن

كەسى<mark>كى گەورەوە دەردەكرى</mark>ت، حوكم **فرمسائېر: فەرمانى**ـەر، گـوى رايـەن، ملكـەچ، ئـەوەى

فەرمانى گەورترى خۆى جێبەجى دەكات

فرمسانېردار: گـوێ رايـهڵ، ملکـهچ، دەسـتهمۆ، فـهرمانبردار، ئـهوەى فـهرمانى گـهورەتر لـهخۆى جێبهجێ دەكات

فرماندار: فەرماندار، شارەدار، لێپرسراوى حكومى بۆ بەرپۆەبردنى كاروبارى شار

فرمانسنده: فهرماننده، سهردهسنته، فهرمانندهر، سهرکده، سهریهل

فرمانروا : فەرمانرەوا ، فەرماندار ، بەريۆبەر ، حاكم فرمان شنو : گوئ رايەل ، گوئ بيست ، گوئ لەمشت ،

عرمان سنو؛ حوی زایدن، حوی بیست، حوی تهمست ملکهچ، فهرمانبهر

فرمانفرمسا: فەرمانىدەر، فەرمانىدە، ئىەو كەسسەى فەرمان دەردەكات

فرمسان گسندار: فعرمان دهر، شعق کهسسهی فعرمان دهردهکات، حاکم

فرمسان گــزار: فەرمانىيەر، فـەرمانىردار، گـوى پرايـەل، ئەوھى فەرمان جى<u>ن</u>بەجى دەكات

فرمان نیسوش: گوی بیست، گوی پایه ل، گوی له مشت، ملکه چی فهرمان، ئهوهی فهرمان جیبه جی دهکات

فرمان یافتن: ۱ – فهرمان ومرگرتن، فهرمان پیّدران ۲ – مردن، مهرگ

فرمایش: فهرمان، دهستوور، ئهمهر، کار

فرمش: بروانه فراموش

فسرمگن: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، دانتەنگ، مەلول

فرمناك: خەمبار، خەمگىن، مەلوول، دڵتەنگ، پەشيۆ فرمسودن: فەرمان دان، ئەمر كىردن، دەسىتوور دان، وتن، ئاخاوتن، فەرمون، قسە كردن

فرموش: بروانه فراموش

فرموشكار: بروانه فراموشكار

تيايدا خواردن دروست دمكهن

فرموشیدن: لهبیر کردن، بیرچوونهوه، لهیاد کردن، فهراموش کردن

فرمول: دەستوور، ياسا، هاوكيشه، نمونه، پەمز فسرن: فرن، ئاميريكى كارەبايى وەك تەنوور كـه

فرناس: خەوالو، نەزان، بى ئاگا، ناوشيار، ئەحمەق،

فرناس: ۱- دلێر، ئازا، چاونەترس، بوێر، زۆر ئازا ۲- شـێر، شـێرى دارسـتان ۳- گـەورە، سـەرۆكى جوتياران، سەردەستەى جوتياران

فرنج: پۆزە، لمۆز، پۆز، دەوروبەرى دەم

فرنگ: فەرەنگ، ئەوروپا، بەتايبەت فەرەنسا

فرنگى: فەرەنكى، فەرەنسايى، ئەرروپايى، تايبەت

به ئەوروپا

فرنود: بورهان، بەلكە، دەلىل،

فرنی: فرنی، فرنو، خواردنیّکه به شیر و شهکر و ئاردی برنج دروستی دهکهن

فرو: پاشگریکه له سهرهتای ههندی وشهدا دیّت و

مانای دابهزین، نشیّو، پهست، ژیّر دهدات

فروار: خانەباخ، كەريّل، كووخ، كەپر، ماڵى ھاوينە، بالەخانە

فروارد: ئەرەى پێشەرە، پێشرەر، ئەيارى دوگۆڵيدا بەماناى ئەر كەسە دێت كە ئەركى گۆڵ تۆمار كردنه و لەپێشى پێشەرە يارى دەكات

فروآمدن؛ ماتنهخوار، دابهزین، ماتنهژیّر

فسروآوردن: دابەزائىدن، ھێنائىە خىوار، ھێنائىە ژێـر، داگرتن، داباراندن

<mark>فروپاریسدن؛</mark> بارانسدن، پژانسدن، پشستن، لەسسەرموم كردنەخوار، ماتنەخوار

فروپـــــردن: بردنــه خــوار، قــووت دان، دابــردن، ههلقوراندن، لووش دان

فروپستن: بەستن، بەند كردن، گيرۆدە كردن، گرفتار كردن

<mark>فروثوشیدن: ق</mark>ەشارتن، داپۆشین، ئاشکرا ئەکردن، قایم کردن

فروتر؛ خواتر، نزمتر، ژيْرتر، پەست تر

فسروتن: لـهخۆبوردوو، بــێ فيــز، خۆبەكــهم زان، خۆنەگر

فروجستن: پەرين، بازدان، بازدان بۆ خوارموم <mark>فروچسكيدن: دڵۆپسە كىردن، قىەترە قىەترە پژان، بــۆ</mark> خوارموم دڵڒپە كردن

فروچسيدن: ١- چىنىن، مەلگرتنـەوم، كۆكردنـەوم،

ههڵپێچان ۲ – سازدان، ڕێػڂستن، نهزم دان

فروخ: جوجكه، جوجه له كان، جوچكه كان

فروخت: فرۆش، فرۆشتن

فروختار: فرۆشيار، ئەومى شت يان كالأ دەفرۆشێت فروختن: فرۆشتن، فرۆتن، شت فرۆشتن

فروختن: بروانه افروختن

فروخواندن: خويندنهوه، نوسراويك خويندنهوه

فروخوردن: خواردن، قووت دان، ههل قوراندن

فرود: ژێِر، خوار، نشێِو، خوارهوه

فرود: تاقانه، تهنيا، تاك، تاق

فروداشت: به کهم زانین، کهم کاری، به سووك زانین. بهمانای ئهنجام و گۆتایی کاریش دیّت

فرودست: ژيردەست، بەردەست، سوووك، پەست

فرودگساه؛ فرِوْکهخانه، فرگه، جیّی نیستنهوه و فرينى فرؤكه

فرودین: خاکه لیّوه، نهوروّز مانگ، مانگی یهکهمی سال

فرودین: خوارین، نزمایی، نزمتر، پەستتر، ژیْرتر

فزور: بروانه فروهر

هەتاوى

فرودگان: بروانه فروردین

فرورديان؛ بروانه فروردين

فسروردين: خاكەليّوه، مانگى يەكەمى سال، يەكەم مانگی بههار. و پۆژی نۆزدەيهم لهههر مانگیکی

فـــرورفتن: پۆشــتنهناو، پۆچـون، لـهناو شــتيكدا رۆچون، دابەزين

فروريخان: پڙاندن، دابارندن، بن خوارهوه پڙاندن

فروز: روناکی، روناهی، روشنایی، نور

فروزان: تابان، درهخشان، درهوشاوه

فروزاندن: درهخشان کردن، نوورانی کردن، بریقهدار کردن، رۆشن کردن

فروزش: روناکی، درهوشاوهیی، درهخشانی

فروزشگر: درهخشان، تابان، رۆشنكەر، تىشكدەر

فروزنده: درهخشان، تابان، تیشکدهر

فروزیدن: رۆشن كردن، درمخشان كردن، نوورانی

كردن، روناك كردن، بريقهدار كردن

فروزینه: ناگر گره، ئەوەى ئاگرى پىي ھەلْدەكەن، دەسەچىلەي ئاگر

فروس: ئەسپ، ئەسب

فروسستردن: پساك كسردن، خساوين كسردن، سسرين، سرینهوه، تۆز گرتن، گسك دان

فروسیت: سوارکاری، شارهزایی له سوارکاری

فروش: بروانه فروختن

فروشدن؛ ١- رۆشتنه خوار، دابەزين، ٢- ئاوا بون،

ديار نهمان، لهچاو ون بون

فروشستن: شورين، شوردن، پاك كردن، خاوي، كردن، چلك گرتن

فروشك: برويش، گهنمي نيوه كوتراو، برويشه، ساڤار، ساوهر، دانقوت

فروشگاه: فروشگاه، فروشگه، دوکان، شوینی

فروشیدن: بروانه فروختن

فروع: لق، لقه کان، ئهوانه ی له شتیکی سهره کی جیا دەبنەوە

فروغ: نور، تیشك، تیرۆژ، پوناكى، پوناهى، پۆشنى، تيشكى هەتاو يان ئاگر

فروغ بخش: نوور بهخش، تیشك بهخش، پوناكی بهخش

فروغمند: روناك، رۆشن، نورانى، ئەومى تىشك يان روناكى هەبيت

فروفرستادن؛ ناردنهخوار، دابهزاندن، داباراندن، بق خوارهوه ناردن

فروق: ئاشكرا بون، دەركەوتن، ھاتنەبەرچاو

فروق: ترسهنؤك، بيّ زات، بيّ وره، نائازا

فروقه: ترسهنؤك، بيّ زات، بيّ وره، نائازا

فسروكش: دامركان، دامركيانهوه، كوژانهوه، لهتاو كەرتن، كوژيانەرە، نيشتنەرە،

فروكشتن: كوژاندنهوه، دامركاندن، كوژاندنهوه يان ئاگر يان جرا

فروکــشیدن: میّنانـه خـوار، دانیـشاندن، جلّـهوی سواری راکیشان و له شوینیکدا وهستان

فروكوفتن: داچەقاندن، داكوتان، داكوتاندن،، لەزەوى دان، کهسیّك لهزموی دان، بزمار یا شتیّك له زموی يان شتيتر جهقاندن

فروگـــذار: بـێ ئاگـايى، كەمتەرخـەمى، سىستى، كـەم کاری

فرو گذاشتن: ١ - داكشاندن، هينانه خوار، نزم كردنهوه ٢- سيستى كردن، كەمتەرخمە، لەكارىكدا سسىتى كردن

فروگـــرفتن: دەورەدان، كــهمارۆ دان، دەورە كــرتن، دەورى كەسىنك يان شتىنك گرتن

فروماليدن: گوشين، زهخت ليْكردن، لهيهك سوون، ليْك پِيْچان، شَيْلان

فرومانسدن: تیا مان، هیلاك بون، ناتهوان بون، داماوی، سهركزی، بی دهسه لاتی فرومایسه: ناپیاو، ناكهس، به خیل، رهزیل، نهزان،، ریسوا، چاوچونك، بهرچاوته نگ، ساتوّل، یویچ

فرومسسردن: کوژانسهوه، کوژیانسهوه، دامرکسان، دامرکانهوهی ناگر یا چرا

فرومولیدن: موّل کردن، درهنگ کردن، دوا کهوتن، پاشهکشه کردن

فرونست: پوخسار، ناوچاو، تـهویٚڵ، بـهرهی شـهر، بهشی پیّشهوهی سوپا لهشهردا له لایهك تا لاکهیتر فروند: دیوار، قهلاّ. قهلاّت. گوّرِهپان

فرونسد: فهروهند، ناوی شهره نیوخوییهکانی فهرهنسا که لهسهردهمی لوئهی چواردهیهم لهنیوان لایهنگرانی پارلهمان روویدا فرونشاندن: داکشاندن، دامرکاندن، هینانه خوار، نزم کردن، داگرتن، کوژاندنهومی ئاگر، تهمراندن،

فسرو نشسستن: لهخوارهوه دانیشتن، کهوتنه وژیر، کوژانهوه، لهتا کهوتن، له تین کهوتن، دامرکان، کهم بونهوهی گهرمی و تینی شتیك

فرونگریسستن: لهخوارهوه پوائین، سهیری ژیّرهوه کدن،

۔ **فروهشتن:** دمس لێڪێشان، لێ گـﻪڕان، بـﻪرهلاٚ ڪردن، وازهێنان، پشت گوێ خستن

فروهليدن: بروانه فروهشتن

قەمراندن

فروهنــده: جـوان، شـۆخ، شـهنگ، بـهدل، پهسـهند،

دهلال. بهمانای فریشتهیش دیّت

فروهیخت: بروانه فروکشیدن

فروهیده: زانا، بیرمهند، دانا، تیگهشتوو، پهسهند،

خاوهن ريّز و شكوّ

فرویدیسم: فروّیدیسم، بیر و باوهرِهکانی زیگموّند فروّید دهروون شیکاری نهمسایی

فسرویش: نائاگایی، سسستی، کهمتمرخهمی، کهم کاری، درهنگ، سستی کردن لهکاریّك

فره: ۱- فره، فراوان، مشه، زوّر، زیاد ۲- پهسهند، بهدل، گونجاو

فره؛ شكق، شان، رِيْن، فهرٍ، زاخ

فره: ناز کردن، لار و لهنجه کردن، لهخوّبایی بون فره: نازکهر، لهنجهکهر، لهخوّبایی

فرهساد: فهرهاد، ناویّکه بـق پیـاوان و نـاوی بـهرد تاشـی سـهردهمی خوسـرهو پـهرویز کـه ئهوینـداری شیرین بوو

فرهختن: پهروهرده كردن، ئهدهب كردن، گهوره كردن فرهد: خنجيله، منالى قهلهو و جوان

فرهست: ۱ – زوّر، زیاد، فره ۲ – سیحر، جادوو فرهمند: ۱ – بهشکوّ، خاوهن شکوّ، پیّزدار، هیّرًا، بهریّز، گهوره ۲ – زانا، زانهر، زانیار، تیّگهشتوو، دانا، بیرمهند، هوّشمهند

فرهنج: بروانه فرهنگ

فرهنجه: بەئەدەب، بەرين، جوان، بەدل

فرهنجیدن: پهروهرده کردن، گهوره کردن

فرهنگا: زانست، ئەدەب، پەروەردە كردن، بەرھەمە ئەدەبى و زانستيەكانى نەتەرەپسەك ^Y – وشسەنامە، فەرھەنگ، قاموس، كتيبيكە كە لەخۆگرى وشەكانى زمانيك و باس كردن و شى كردنەرەى ئەوانىه "--پاھينەر، مامۆستا

فرهنگ سستان: ۱- فهرههنگ ستان، خویندنگه، قوتابخانه، خویندنگا، شوینی پهروهرده کردن و پاهینان ۲- فهرههنگستان، شوینی کوّپ و کوّبونهوه زانا و نوسهره گهورهکان

فرهنگ نویس: فهرههنگ نوس، دانهری فهرههنگ، ئهومی فهرههنگ دمنوسیّت

> فرهود: بەرخ، بەرخۆلە، كاژیلە، كار، كاژۆلە فرھومند: بروانە فرھمند

فرهی: شان[°]، شکوّ، خاوهن شکوّ، هیّژا، فهرِ، رِیّزدار فرهیختن: بروانه فرهختن فری: دهسخوّش، ئافهرین

بيّداد

فریسه: بروانه فریس

فريش: دەسخۆش، دەست نەپزى، ئافەرين

فسريش: ١- پرژ، بلاو، پرژ و بلاو، پهريشان ٢-

هەلمەت بىردن، كردنەسلەر، شالاق بىردن، ھينىش

كردنهسهر، يهلاماردان

فسريش: راخمر، فمرش، جيكه، پيضهف، شهومي

رإبخرينت

فریشته: بروانه فرشته

فريسضه: ييويسست، فهرز، ئهوهى لهسهر مروقة

يێويست كرابێت

فريفتار؛ فيلباز، فريودهر، فريوكار، هەلخەلەتينەر،

گزیکهر، کلأوسهرکهر

فريفتگار: بروانه فريفتار

فريفتن: فيْلْ ليْكردن، فريو دان، گرى ليْكردن، كلاّو

سەرنان، گەر كىردن، ھەڭخەلەتانىدن، لەرى بىردن،

خەلەتاندن

فريق: دەستە، تاقم، تايەفە، جەماعەتيك لەخەلك

فریقین: دودهسته، دوگروپ، شیعه و سونی فريواندن: بروانه فريباندن

فریه: درق، بوختان، قسهی ناراست

فريه، نفرين، نفرهت، لهجنهت، لهعنهت

فرار: بروانه ابزار

فزایش: بروانه افزایش

فزاييدن: بروانه افزودن

فزع: ١- ترسان، زات نهمان، زراوچون ٢- ترس،

شین و رِوْرِق، هات و هاوار، زات نهمان

فزودن: بروانه افزودن

فزون: زور، زیاد، مشه، گهلهك، فره، فراوان، ئهوهى

زیاد بیّت، زیاده

فرُّ: چلك، پيسى

فر: كاكول، يال، موو، يالى ئەسىپ

فْرَّاكَ: حِلْكن، پيس، پۆخل، ناپاك، گلاو

فْرُاكُن؛ چِلْكن، پیس وپۆخل، گلاو، ناپاك، پیس

فْرْغَنْد: گەنيو، رزيو، بۆگەن، بۆن ناخۆش

فَرُكُن ؛ بروانه فراكن

فرى: سەير، سەمەرە، سەرسورھێئەر، واق وركەر

فریساد: فهریاد، بانگ، دهنگی بهرز، هاوار، داد و

فریاد بر آوردن: دهنگ بهرز کردنهوه، بانگ ههلدان،

فهریاد کردن، هاوار کردن، قیژاندن

فريساد خواستن: هاوكاري ويستن، فرياد خوازي،

هاریکاری ویستن، داوای یارمهتی کردن

فریاد رسیدن: به هانا کهشتن، به فریا کهشتن، فریا

کهوتن، یارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری

فريب: فريو، فيِّلْ، كەللەك، تەشەقەلە، دەھۆ، يىلان،

تەروەند، گەر، گزە

فريب آميز: پرفريو، تيكهل به فريو

فريبانسدن: فريودان، فيّل ليكردن، كلاف سمرنان،

مەڭخەلەتاندن

فريبا: ١-- فريودەر، مەڭخەلەتىنەر ٢- مەڭخەلەتاو،

فريودراو، فيْلْ ليْكراو

فريب خوردن: فيْلْ ليْكران، فريو دران، مەلخەلەتان

فريب دادن: فريودان، فيّل ليْكردن، گرى ليْكردن،

كلأو سەرئان، ھەڭخەلەتاندن

فريبرز؛ بهژن بهرز، بالأ بهرز، بهژن ريك. و ناويكه بن

پياوان

فريب ساز: فيلباز، فريودهر، فريوكار، گزيكهر

فرييش: فريودان، هه لخه له تاندن، گزى ليكردن

فريبكسار؛ فريوكار، فيْلْباز، كەلْەكىچى، گزيكەر،

مەڭخەڭەتىنەر

فريب ناك: مەنخەنەتىنەر، فريودەر

فريبيدن: بروانه فريفتن

فريد: تاك، تاقانه، تاق، تهنيا، تهك، بي وينه، بي

فریدون: فەرەیدون، ناوی شەشەم پاشای پیشدادی

و ناویکه بق پیاوان

فريسله: فهريده، تاقانه، بيّ ويّنه، گرانبايي،

گەرھەرى گرانبايى و كەم وينه. ناويكە بۆ ژنان

فریس: کوژراو، ئەوكەسەى كوژرابيت

فژولیدن: بروانه افژولیدن

فروليدن: بروانه پروليدن

فره: چلکن، پیس، گلاو، ناپاك، پیس و پوخل، چلکاری

فسساحت: ئاوەلايى، بەرىنى، بەربلارى، فراوانى،

پانتایی

فساد: ١ – لەناوچون، بەفيرۆچون، پزان، خراپ بون،

٢ - ئاژاوه، زولم، ستهم، ههراوهوريا، فيتنه

فسار: ھەوسىار، دەسەوسىار، جلەو

فساط: خيوهت، چادر

فسان؛ هەسان، بەردەسان، ھەساو، بەردىك كەكىرد و شمشىرى يى تىژ دەكەنەوە

فسانه: ئەفسانە، چىرۆك، بەسەرھات، ھەقايىەت،

فسانیدن: ههسان کردن، ههساو کردن

فساييدن: جادوو كردن، ئەفسون كردن، دەستەمۆ

کردن، رام کردن

فستق: يسته، بسته

فستیوال: فستیوال، فسیّستیقال، جهژنی گهوره، بوّنه یان جهژنی گهوره بـوّ نیـشاندانی بهرههمه هونمرهیهکان

فسسحت: بەربلارى، بەرىنى، كراومىسى، ئارەلايى، شويننى بەربلارە، گۆرەپان

فسیخ: مهلّوهشاندنهوه، تیّکدان، بهتال کردنهوه، تیّکدانی ماملّه، ههلّوهشاندنهوهی گریّ بهست یان ریّکهوتن نامه

فسرائيدن: سارد كردن، مەيياندن، كردنه سەھۆل فسردن: سەھۆل بەستن، مەيين، ژاكان، سىيس بون،

گرژ بون، كۆپونەوە، سارد بون

فسطاط؛ خيروهت، روشمال، چادر

فسق: دەرچون، گوئ ئەدان، دەرچون لە فەرمانى

خوا، خراپهکاری کردن، پی لی راکیشان

<u>ف سوس:</u> ۱ – داخ، دریّغ، خـهم، پـهژاره، کـۆلار، داخ دمربرین ۲ – گانته کردن، گانته، قهشمهر، رهشقهن

فسوق: بروانه فسق

فسون: سیحر، جادوو، فیّل، ئەفسون، فریو فسونگر: ئەفسونگەر، فیّلْبان، فریودەر، جادووگەر فسیح: بەرین، پان و پۆر، بەربلاو فرسیاله دگار دار، گاگ دار، دار، درگرررد، کیّدرد، کیّد دار

فسسیله: گایهان گاگهان، ران، رِمُوگ، رِمُو، کوّمای ناژه لهکان

فسيله: نهمام، نهمامي خورما

فش: بش، يال، مووى يالى شير، كاكول

فــش: فـشهكهر، خۆبـهزل زان، پيـاوى نـهزان كـه

شانازی بهخۆی ىمكات

فشار؛ زهخت، زوّر، پالهپهستو، گوشار، فشار

فشارخون: فشاری خوین

فشاردن: بروانه افشردن

فشارسنج: فشارپیو، زهخت پیو، ئامیری پیوانی زهخت و فشار

فشافش: فشفش، دەنگى بەردەوامى دەرچونى تىر

لەكەوان

فشائدن: بروانه افشائدن

فشردن: بروانه افشردن

فشست: فشکه، فیسه، فشکهفشك، دهنگی فیشهی مار لهکاتی پهلاماردان

فش فش: فش فش، فس فس، فشکه فشك، دهنگی مار له کاتی خزان و رِدِّشتن

ن فشل: سست بون، لاوازی، فش دادان، ترسهنوکی،

زات نەمان، بى ورەيى، كەم زاتى

فشُل؛ ترسهنوّك، كهم زات، نائازا، سست، كنّ بيّ وره

فشنگ: فیشهك، گووله، تیر

فصاحت: زمان کراوهیی، زمان پاراویی، به زمانی، زمان تیژی، جوان ئاخاوتن

فصاص: نگين ساز، نگين فروش

فصال: لهشير گرتنهوه، له شير برينهوهي منال

فسطد: دهمار ليدان، دهمار برين، خوين گرتن له دهمار

فسصل: بهش، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، جیا کردنهوه، جیا کردنهوهی راستی له ناراستی

فسل: 1 لهمپهر، بهربهست، پێگر، ديوار 7 بهش، به شــــێك لــه كتێبێــك 7 وهرز، هـــهركام لهچــوار وهرزهكهى سال، ههرمت

فسیع: زمان تین زمان پاراو، ئهومی بتوانیّت به ئاسانی و پاراوی قسه بکات، زمان تهر، خوّش قسه فسیعه: بروانه فصیح

فسضاء: پانتایی، فهزا، زموی بهربه لأو، گۆرەپان، شسورننی پسان و بسهرین. لسهناو دمسستهواژه جوگرافیه کاندا مهبهست لهو شورنهیه که گوی زموی و ههوای جهو له بهشنگیدا جنگیره و له هیچ لایه کهوه سنوردار نیه، ههوا، ناسمان، بهرفه کری

فسضائح: ریـسوایی، ئــهتك، نــاتۆر، ئابروچــون، ناونیتکه

فضائل: باشيهكان، چاكيهكان، لهپيشيهكان

فىضاح: پريسوايى، ئاب<mark>پوچ</mark>ون، شـەرم تكـان، ئـەتك بون، ئاو زپان

فضاح: ريسواكەر، ئەتك كەر، ئابروبەر

فضاحت: پیسوایی، ئابپو چون، ئەتك، ناتۆر، ھەيا نەمان

فضاض: ورده، ورده و پـرده کـه لـه شـکانی شـتێڬ دروست دهبێت

فضاله: ماوه، بهرماوه، پاشماوه، پاشماوهی شتیك،

فــضانورد: ئاسمـان پێـو، ئاسمـان گــهرد فـهزا پێـو، ئەوەى گەشى*تى* ئاسمان بكات

فضل: بهخشین، پیدان، چاکه، خهیرات، لهپیشی، زیادی، باشی

فضلومند: بیرمهند، زانا، دانا، زانهر، تیگهشتوو فضله: بهرماوه، پاشماوه، ماوه، ئهوهی له شتیك مابیتهوه. بهمانایی پیسایی مروّق و ئاژه نیش دیّت فضوح: پیسوایی، ئابپوچون، ئهتك، ناتوّر، ناو زران فضول: ۱- پاشه کهوت، زیاده، ماوه، زیادهی مالّ و

سامان ۲– ئەوەى بە شى<u>ن</u>وەيەكى سروشىتى لىە كونەكانى جەستەدەردە<u>جىن</u>ت

قسهی زیاده کردن .

فضه: زيو، نوقره

فضيح: ريسوا، سووك. بي ئابرو

فضیحت: رِسوایی، سوکی، بیّ ئابرویی، حهیاچوون، ئەتك

فضولي: خو تى كوتاندن، خو تى مەلقورتاندن، بى

هـۆ خـۆ ھەڭقورتاندنـه نـاو كاروبـارى كەسـانيتر،

فضیلت: لەپێشى، زانايى، دانايى، پايەبەرزى لـه زانين

فطام: برینهوه، له شیرگرتنهوه، ئهو کاتهی منال له شیر دمبرن

فطانت: هەسىت كىردن، پىي زائىين، تىكەشتن، زىيرەك بون، دانايى، وشيارى، زانايى، دانا بون لە كار يان بابەتىك

> فطر: شکاندن، پۆژوو شکاندن، بەربانگ کردن فطر: کارگ، قارچ، قارچك

فطسرت: سرشت، خووخهده، عادهت، ههست، سروشت، شیّوهی مروّفایهتی. به مانای دیـن و سونهتیش دیّت

فطن: زیرهك، وشیار، دانا، زانا، تیّگهشتوق زانهر <mark>فطنـــت: ه</mark>هســت كــردن، زیــرهك بــون، تیّگهشــتن، وشیاری، زانایی، دانایی

فطور: شکاندن، بـەربانگ کـردن، پۆژوو شکاندن. بەمانای خواردنی بەربانگیش دیّت

فظاظت: زمان پیسی، زمان شری، توند و تیژی، توندی، توورهیی

فظاعست: زیّده پویی، زیساده پهویسی، لسه ناسست دهرچون، سنور بهزاندن

فظیع: کاری زوّر خراپ، کاری قیّرْمون، کاریّك که له قیّرْمونی و خراپیدا له ناست دمرچوبیّت

فعال: کارهکان، کردهکان، کردارهکان، کردهوهکان فعال: چاکه، باشه، جوامیّری، کاری باشه

فعال: چالاك، پركار، بەكار، تێكۆشەر، ھەوٽدەر، ماندوو نەناس

فعل: كار، كرده، كردهوه، كردار

فعله: کریکار، بهکری گیراو، کاریگهر، ئهوهی رِوْژانه بو کاری کریکاری بهکری بگیریت

فغ: بت، بوت، بهمانای دلّدار و دلّبهریش دیّت ففساك: نـهزان، و ٍ، گیّـژ، حـۆل، ئهحمـهق، بـهمانای حـ*هرا*مزادهیش دیّت

فغان: هاوار، شین و پوْپوّ، گریان، داد و بیداد، شاه منافه

ففستان: بتخانه، بوتكهده

فغفور؛ فهغفور، بهمانای کوپی خوا، نازناویکه له کوّندا به پاشاکانی چینیان دهدا

فغند: هەلبەن و دابەن، سەما، ھەلپەركى

فغواره: بت ئاسا، وهك بت، بوت ئاسا

فغیاز: بهخشین، دان، پیدان، شاگردانه، پارهیهك که جیاواز له حهقی وهستاکار به شاگردی بدهن

فقاح: شكۆفه، چرۆ، شكۆفهى هەر داريك

فقار: بربره، بربرهی پشت

فقاره: بروانه فقار

شەرىعەت

فقاع: قیّزهون، پیس، ناپاك، گلاّو، زوّر پیس، دریّو فقساع: شابجوّ، شاوی جبوّ، بیره، شامرابیّك كه له كشمیش یان جوّ یان برنج دروستی بكهن

فقاعى: بيرەفرۆش، ئابجۆ فرۆش، شەراب فرۆش

فقاهت: زانا بون، دانا بون، شارهزا بون له زانستی

فقد؛ لەدەست دان، ون كردن، بزر كردن، گوم كردن،

فەوتاندن

فقسر: ههراری، نهداری، دهست کورتی، دهست تهنگی، دهرویشی

فقـــــراء هــهژاران، دەســت كورتــهكان، نــهداران، نيازمەندان

فقره: مۆرە، بربرەى پشت

فقط: جگه، تهنیا، تایبهت

فقود: ۱ – ون کردن، بزر کردن ۲ – ون بون، گوم بون، بزر بون

فقه: تێگهشتن، زانین، حاڵی بون، شارهزا بون له شتێك، زانایی له یاسا و ڕێساكانی ئایین

فقید: ون بوو، گووم بو، بزر بوو، لهدهست دراو، فهوتاو، له کیس چوو

فقیر: ههژار، نهدار، دهست کورت، نیازمهند، نهبو، بیّدهر، کهساس، کزوّك، رهبهن، بهلهنگاز، بارچهوت، برهش، بهستهزمان، بیّکهس، داماو

فقيره: بروانه فقير

فیك: كردنهوه، ئاوهلاً كردن، جیا كردنهوه، جوی كردنهوه، لهیهك كردنهوهی دو شت، پزگار كردن، ئازاد كردن، بهردان، پزگار كردنی دیل

فك: چەنە، چەناكە، چەناگە، كەپ، ھاروق

فکاهست: دمم به بره بون، شادمان بون، پووخوش بوون، قسهی پیکهنین کردن و پیکهنین

فكر؛ ئەندىشە، ھزر، بىر، ھۆش، ھويىر، وير

فكرت: بروانه فكر

فكز؛ دووكەل كێش، دوود كێش

فكندن: بروانه افكندن

فكـــور: بيرمهند، بــهبير، ت<u>نفكــر، ئــهوهى زۆر بــير</u> دەكاتەوھ

فگار: رِمنجاو، شازاردراوه، هیلاك، ماندوو، بیّزار، بیّزراو، بریندار

فل؛ لەيلوپەر، لەيلوفەر

فلات: تار، تار بەرامبەر بە پۆ

فلات: بیابان، سارا، دهشت، چۆلەوانی، دەشىتى بى ئاو و گیا

فلاح: پزگاری، دهرباز بون، ئازادی، پیرۆزی فلاح: ومرزیّر، جووتیار، فهلا، ئهومی لهسهر زموی کشت و کانی کار دمکات، جووت بهنده، جووتیّر

فلاحت: جووتیاری، ومرزیری، کاری جووتیار

فلاخن: قەلماسك، قۆچەقانى

فلاده: بێهێ، بێ ئەنجام، فپڕێ، قسەى بێ مانا فلاسفه: فەيلەسوف، فەيلەسوفەكان

فلاسك: تەرمۆز، قومقومە، تۆنگ، سوراحى، دەفرى ئاو ھەلگىرتن، فلاسك

فلاکت: بەدبەختى، داماوى، كزى، كەساسى، ئەدارى فلان: فلأن، فلأن كەس، كەسى ئاديار و ئامۆ، كابرا، فيسارە، فيسكە، ھەرامە، فيسارەكەس

فلانه: فلأنه، فلأنه ژن، بۆ ژنی نادیار و نامق بهكار دمدند...

فلج: قوفل، كيلون، زنجيري پشت دهرگا

فلخ: قەنشتن، دەرخستن، ئاشكرا كردن

فلــج: ئیفلیجی، فهلـهج، ســپ بـون، لــه کارکـهتووی ئەندامیّك له ئەندامهکانی لهش، شهلی، کووپ بون فلخ: دەسپیّك، سەرەتا، پیّشهکی، سەرەتای کاریّك

فلخم: بروانه فلاخن

فلخود: دانى پەمو، پەمو دانە، دانى لۆكە

فلخودن: هەلاجى كردن، ھەلاجى كردن، پەمۆ لەدائە جيا كردنەوە

فلسد مارشسال: سپاسیالار، سوپاسیالار، فهرمانندهی سویا

فلا: برین، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه

فلذ: جەرگ، جىگەر، جگەر، جەرگى وشتر

فلز: کانزا، شتومهکی کان وهك ئاسن ومس و هتد

فلس: فلس، پشیز، پووٹی رهش،

فلسفة: فهلسهفه، پرچون، تیفکرین، بیرکردنهوه، حکمهت، ئهندیشه کردن، تی پرامان، بیرکردنهوه له زانست و هزکارهکانی دروست بونی دنیا و مرؤ فلش: فلش، سهمم، تیر، نهوهی هاوشیوهی تیری کهوان بیت

فلفند: پەرژین، پەرچین، پقیران، دیوار له چیلکه و چەویل به دووری باخ و مەزرا

فلفل: بیبهر، بیبار، دانهیه که ورد و پهش پهنگ به تامی توند و تین دهرمان گهرم، ئالهت، ئیسوّت، ئیسیوهت

فلق: قەلشتن، قەلشاندن، كەلشتن، درز تيكردن

فلىق: قەلىشت، تلىيش، كەلىشت، درز، كەليّن، درز لەناق شتىك

فلىق: ١ - بەرەبەيان، سىپيدە، كازيوە، ئەلەنىد ٢ -كەليّن، قەلْشت، درنال

فلقه: نیوه، نیمه، نیو، نیوهی شتیّك فلك: كهشتی، یایوّر

فلك: ئاسمان، گەردون، عاسمان، چەرخ

فلك زده: بەدبەخت، بەخت رەش، خاكەسار، ھەژار، ئەدار، نيازمەند

فلکه: فولکه، گزرِهپان، مهیان، چواررِیانی شهقام **فلکسی:** ئهستیّره نـاس، زانـا و شـارهزا لـه زانـستی ئهستیّره ناسی

فلماخن: بروانه فلاخن

فله : فرق، سەرشیر، ژەك، شیری یەك پۆژی تازە زاو، فری

فليو: بيهق، بيكه لك، بي كار، فيرِق

فم: دمم، زار

فیمینیسسم: فیمینیسم، لایهنگری کردن له ماف و داواکاریهکانی ژنان

فن: فەن، حالّ، شيّوم، جۆر، ھونەر، قسن، پيشە فنــا ولەناوچون، فەوتان، ئەمان، پيّچەوائەى مان، فەرتيان

فناء بەرخانە، بەردەرگا

فتا پـذیر: خۆړانهکر، ناسهقامگیر، ئهوهی شیاوه بۆ لهناوچون

فناتیسهم: فناتیسم، دهمارگیری، باوه و تیّکه ل به دهمارگیری سهبارهت به بابهته مهزههبیه کان فناتیك: پابهند، دلّداده، پیّ بهند، گرفتار، گیروّده،

دهمارگیر، ئەوەى كويْرانە لەسەر بابەتىك پىداگرى

فنار؛ مەشخەل، فانۆس، چرا

فنان؛ فهنان، هونهرمهند، خاوهن فهن

فنج: گون ناوساو، قوّد، ئەومى فيتقى بيّت. به ماناى گەورە و مەزنىش ديّت

فنجا: تا، تاولەرز

فنجسان: پیاله، قهدهج، دهفری بچوکی قول، ئیستیکان

فَنْدَ: فَرِيو، مَهُكُر، فَيْلٌ، دَرَق، دَمُلُهُ سُهُ

فنبد: ناتهوانی، داماوی، تیامان، کنزی، نهداری، ھەڑارى، ئاسوياسى،

فندق: فنق، فندق، فستق

فندق: كاروانسهرا، ميوانخانه، هوتيل

فندق زدن: چەقەنە لىدان، پلە لىدان

فندق شكن: ماج كردن، راموسان، ماج دان

فندك: فهنهك، فهندهك، چهرخ، ئاميريكى كانزايى

که ٹاگری پی هەلدەكەن

فنر: فەنەر، ئىسپرينگ

فسن فسروش: فريوكار، فريوباز، فيْلْباز، مهكراوي، نقدذان

فنن: لق، شاخه، شاخهی دار

فنودن: شەيدان بون، لە خۆبايى بون، لەخۆدەرچون فن وفن: فن و فن، فن فن، دهنگيك كه لهكاتي لوت دالوشين بهرز دهبيّتهوه

فن ومن: دیارده، شوینهواری ههست پیکراو، دەركىمەرتور، روداو، ئىمەرەي حالىمتىكى نسامۇ و نائاسایی بیّت

فوات: لەناوچون، نەمان، بە فىرۆ چون، تۆپەرين، بەسەرچونى كاتى كاريك

قوارس: سواركار، ئەسپ سوار

فواق: نزگەرە، نزگەر

فواقع: سەختى، بەلا، درواريەكان، نەھامەتيەكان

فواكه: ميوه، بهر، ميوهكان، بهرى دارهكان

فوب: بروانه فوت

فوت(فوب): فوو، فوت، ئەر بايەيى لەدەمەرە بۆ فوكردن ليه شيتنك يبان كوژاندنهوهي ناگر دەيھێننەدەر

فوت: مردن، نهمان، لهناوچون، فهوتان

فوتبال: فوتبال، دوگۆلى، يارى تۆپى پى

فوتك: شمشال، بلوير، پلوور، زهلى كورت بو فو

فوتوگراف: وینهگر، رهسم کر، عهکاس فوتوگرافی: وینه گرتن، رهسم گرتن

فوته: فزته، خاولى، يەرۆى حەمام

فوج: دەستە، تاقم، گروپ، جەماعەت، كۆمەل فوح: کولان، سەرریر کردن، کولان و سەرریر کردنی مەنجەل

فود: پۆ، پۆ بەرامبەرى تار وەك چۆن دەلنن تار و پۆ فور: بۆر، رەنگى سوورى كەم رەنگ

فور: خيرا، بلهز، پهله، گورج، حالهتيك كه درهنگ كردنى تيا نەبيت

فسوران: كولأن، هه نقولان، هه نقوليان، كولأن يان هـه لقولاني ئاو له سهرچاوه ٢- فيحقه كردن، هەڭخستنەوەي فوارە

فورت: توندی، ئاستی زوری گهرمی یا توورهیی فوردين: بروانه فروردين

فوریه: فهوریه، مانگی دوهم له سالی زایینی فوز: قەپۆز، ئمۆز، پۆزە، دەوروبەرى دەم فوز: سەركەوتن، چىربون، زائبون، پىرۆزى، پزگارى، رەھايى، ئازادى

فوژان: نەرە، ھاوار، كرمە، قيژه، قيره، ھاوارى بەرز فوطه: فۆتە، پەرۆ كۆن، خاولى

فسوق: ١ بهرز بونهوه، پيشكهوتن، لهپيشي ٢-زیاده، بەرزتر، سەرتر، لە پیش، زۆر

فوق: سنهر، سنهرهوه، لا سنهرو، بان، هموراز

فوقسانی: سهرویی، ئهوهی لهسهرهوه و لهبهرزاییدا

فول: فاول، لهناو يارى دۆگۆلىدا بهكار دەبريت و بهماناي خهتا كهلهسهر ياريزاني بهرامبهر بكرينت فولاد؛ يۆلأ، دەبان، پەرەندار، ئاسىنى زۆر رەق، پىلا فولکلور؛ فولکلوّر، زانستی ناسینی داب و نهریت و رئ و رەسىم و ئەفسانە كۆنەكانى نەتەوەيەك، بىر و باوەرە كۆنەكان، كەلەپوور

فوندمانت: پایه، بناغه، بنچینه، ئەساس فهامت: تێڰهشتن، زانين، ههست پێڮردن، حاڵى بون فهر؛ فهمر، يهكيك له جهژنهكاني نهتهوهي يههود فهرس: بروانه فهرست

فهرست: پێرست، خشتهيهك كه له سهرهتايي كتێب يان دەفتەرى حسيب و كتيب دروسىتى دەكەن، پێڕەس، پێرس

فهل: ئاوەلاً، كراوه

فهم: زرنگ، وشیار، ئەوەى بەخیرایى لە بابەتەكان

فهمانسدن؛ تنگهیاندن، حالی کردن، بابهتیك به

فهميدن: تنگهشتن، حائى بون، زانين، ههست پیکردن، ئاگایی پهیا کردن

فهیم: ژیر، وریا، زیرهك، زرنگ، وشیار، تیگهشتوو، بزیو، زرك و زینگ

فیار؛ کار، پیشه، ئیش، شوول. به مانای بیّرو و ههوهسيش دينت

فيال: سەرەتا، دەسىپىك، پىشەكى، دەست پىك

فيال: فيلدار، خاوهن فيل، فيل وان

في الحقيقة : له راستيدا، بهراسني

في الفور: دمست بهجيّ، بيّ درمنگ، همر ئيّستاكه

فيحاء فراوان، بهربلاو، ئاوهلا، پان و پۆر

فيريكان: ناز كردن، به خمرامان بمريّگادا روّشتن،

لهنجه و لار كردن

فيزيسين؛ فيزيك زان، شارمزا له زانستى فيزيا

فيزيك؛ فيزيك، جهسمى، جهستهيى، مادى،

فهم: تنگهشتن، حانى بون، ههست ينكردن، زانين،

ژیری، وریایی

ئيشاره له كەسپك گەياندن

في الحال: دمست بهجيّ، بيّدرهنگ، ههر ئيّستا

في المثل؛ بق نمونه، وهك، نمونه

في الواقع: له راستيدا، به راستي

فياوار: كار، پيشه، ئەرك، ئيش

فيج: نامهبهر، خزمهتكار

فيدل: بەرەفا، ئەمەكدار، بە ئەمەك، وەفادار

فسير: ١-دريخ، داخ، حهسهرت، پهشيماني ٢-

كالته، بزهى تال

فيروزه: فيروزه، پيرۆزه

زانستى سروشتى

فیزیکدان: فیزیك زان، فیزیازان، زانیا له زانستی فيزيك

فيزيونومى: روخسار، قيافه، روالهت، بيچم، شيوه

فيس: فيس، فيز، باديى هموا، غروور، لمخوّبايي بون. به مانای تاوسیش بهکار دهبریت

فيصل: حاكم، داومر، هه نسه نگينهر

فیض: زور بون، زوری، زادی، فراوانی، زور بونی ئاو، پربون، سارێڗ بون، لێوانلێو بون

فيضان: بروانه فيج

فیفاء زەوى بى ئاو، ساراى وشك، بیابانى بى ئاو فيكس: فيكس، سەقامگير، جيْگير، نەگۆر، بەھيْز فيل: فيل، پيل، يەكيكە لە گەورەترين ئارەلەكان

فسيلانتروب: مرزة خواز، مرزة خزشه ويست، چاكەخواز

فيلبان: فيلدار، خاوهن فيل، ئهوهى چاوديرى فيل

فيلتر: فيلتهر، پارچه يان پهرويهك بو پالاوتنى ئاو يان ههر شلهمهنيهكيتر، ساق، پاڵێوهر

فيلسوف: فهيلهسوف، زانا له زانستى فهلسهفه

فیلگوش: گوی فیل، ئەوەي گوینچكەي پان و گەورە وهك گويچكهى فيل بينت

فيلم: فيلم، شريتي تايبهت به وينه هه نگرتن به كاميرا

فیلون: رهگ، دهمارهکانی ناو زهوی و کان

فيل؛ ميچكه فيل، فيلي ميّ

في مابين: لهنيوان، له بهين، لهناو، لهناڤ

فینسال: کوتایی، ئەنجام، دوایین، دوماهی، یاری

كۆتايى

فی نفسه: به خودی خوی، خوی

ق: ق، پیتی بیست و جوارمم له نالفابیّتی هارسی

🗓 آن: پاشا، پاشای گەورە، نازناوی پاشاكانی مەغۆل

قائد: پێشهوا، سـهردار، سـهروٚك، سـهردار، فهرمانـدهى سويا

نسائف: روالهت ناس، روخسار ناس، نهوهی توانایی ناسینهوهی کهسهکانی ههبیّت

قائل: بێژمر، وتاردمر، وتارخوێن، فسمكمر

قسانم: ۱- راومستاو، لهسهریی، سهقامگیر، خوراگر، بههیز، پایهدار، سفت و سؤل ۲- داشارین، شاردنهوه، فهشارتن، فایم کردن

قسانم مقسام: هایم مقام، جنگر، جننشین، کهسیک که جنگهی یه کیتر بگریته وه و کاره کانی شهو شهنجام بدات

تاب: ئەندازە، ئاست، رادە

اب: ۱- دموری، دمفر، قاب ۲- چوارچێوه، قاب

قابس: ئاگرخۆرە، ئاگرخۆر

قاب شور: هابشۆر، پێتاو، تيكه پهرۆيهك كه هاپى جهور و پيسى پێ دمشۆن

قابل: پازی، شیاو، شایان، ژێ هاتی، هملگر، ئاماده بـۆ همر کارێك، شیاو بۆ همر کارێك

قابلمه: قابلهمه، قازان، ممنجهل، قاولهمه

قابله: \ - شیاو، شایان، ژبیج هاتی، ژنی شیاو \ - ماما، دایه، مامان، پهزاج، ژنیّك كه لهكاتی منالبونی ژنی سكېر منالهكهی دهگریّت

قابلیت: شیاوی، ژیّهاتن، شایانی، نامادهیی بوّ رازی بـون و ومرگرتنی کار یان حالهتیّك

قابوس: جوان، شوّخ و شهنگ، بـهدلّ، پيـاوى جـوان و خوّش ئهخلاق

قابیل: قابیل، ناوی کورِهکهی نادهمه که رژدی بهبرا بچوکهکهی خوّی برد و کوشتی

قا پان: قەپان، ترازووى گەورە، قاپان

قا پو؛ قاپی، دمرگا، دمروازه، دمرگای گهوره

قا پوچی: دەرگاوان، باسەوانی دەرگا، قەرمول، كويّخا دەرگا

قا پوق: دار، داری سیّداره، داری نیعدام

قاپیسان: دزین، رفاندن، فراندن، بردن، رفاندن به زیرمکی و چالاکی

قاتل: قاتل، بكوژ، كوژمر، ئەوەى يەكىكىتر دەكوژىنت، مرۆف كوژ، بياوكوژ، خوينەخوى

قاجار: تیژبی، توندروو، تایمفهیهك له تورکمانه کان که ژمارهیه کیان له سهردهمی شا عهباسی یه کهم له نستراباد نیشته جی بون

قاچ ؛ قاش، بهشنک لیکراوه له شووتی، کوز، بر، بریّك. به مانای درز و کهلینیش دیّت

قاچاق: قاجاخ، **قا**جاق، یاساغ، رِیّگه پیّنـهدراو، کاریّـك یان ماملّهیهك که بهنهیّنی و زیرهکی نهنجام بدریّت

قاچاقچی: هاجاخچی، هاجاهچی، نهو کهسهی مامنهی هاجاخ دهکات

قادح: الإمهكمر، سمرزمنشت كمر، تانه للامر، رمخنه گر قادحه: ١- بروانه قادح ٢- كرمى ديان، كرمى دارخؤر قادر: زال، بهتوانا، توانا، دمسه لأتدار، خاومن دمسه لأت، للهاتوو، به هيز

قادم: هاتوو، کمسێك که لمسمقمر بگمڕێتمود، پێشڕدو قادمه: بروانه قادم

قادمه الجيش: پيشرهوى نهشكر، پيشهنگى سوپا

قساذوره: زینسا، کساری دزیّسو و ناشسیرین، خرابسهکاری، گوناحی گموره

قسار: هیر، مادهیه کی روش رهنگ کمه لهنهوت ومرده گیریت

قار: سمقامگیر، جیّگیر، راومستاو، خوّراگر

قاراسيا: بلاتوك، هانهبلاتوك

قارب: بەلەم، كەشتى بچوك

قارج: كارگ، هارج، نيّفاز، كوارك، كوولافك، چيّلوكا، ههنج، ههنچيّ، خارجك، گفارك

قارع: ۱- کوتهر، لهدمرگادمر، فال گرتنهوه به شانس، شانس تاقی کردنهوه

قارعه: ۱- بروانه قارع ۲- بهشی سهرهوهی رِنگا ۳-قیامهت، پهسلان، روزژی کوتایی ۴- به ۷، به دبه ختی،

قارقار: قارقار، قير وقار، دمنگي قەلەرمشە

قاروره: شووشـه، شووشـهی شـهراب، دمفـری شووشـهیی،

قارون: نـاوی پیـاویکی دەولەمەنـد لـه بـەنی ئیـسرائیل ل*ەسە*ردەمی موسای پیغهمبەر

قساره: قاره، کی شومر، هامرکام له پنانج بهشه وشکانیه کهی دنیا که بریتین له ناسیا، نهوروپا، نامریکا، نافریقا، نؤسترالیا، مه لبه ند، ناوجه، هیل

نساری: هورئان خوین، خوینهر، ئهومی هورئان یان کتیّب یان رِوْژنامه دمخویّنیّتهوه

قارغان: دیگ، مهنجهان، قازان، دهفری گهوره که

خواردنی تیا دروست دهکهن، تیانه

تاس: راده، ئاست، ئەندازه، بر، پيوانه

قاس: برۆ، ئەبرۆ، برو

هاش

قاسط: ستهمكار، زالم، ئەستەمكار، مافخۆر

قاسم: بهشکهر، دابهشکهر، بلاوکهر

قاسی: دل روق، بی بهزهیی، بی رهجم، ستهمکار، دل رهش، سهرسهخت

شاش: ۱ - که نومی زین، که نبه ی زین، هه نبوس ۲ -، کووز،

قاشق: كەوچك، جمجه، جەمجه، كەوجـه، كەڤجك، كاچك

قساس: چیروّك بیّـرْ، داستان خـویّن، ئـمومی داستان و حمفایمت دمگیّریتموه

قاصد: مەبەست كەر، ناھەنگ كەر، نامەبەر، تەتەر، شاتر، روت<u>ن</u>كەر، دەلىل

قاصر: ۱- که متهرخهم، سست، نهوهی له کارهکانیدا کهم و کوری و سستی دهکات ^۲ کورت، نهگهیهنهر، کوّتا، کول

قاصـف: شکێنهر، بـای تونـد و سـهخت کـه دارهکـان بشکێنێتهوه

قاصی: دوور، دوورترین جیّگا، دوورکهوتوو

قاسیه: ۱- بروانه قاصی ۲- ناوچه، کهنار، مهلّبهند، قهراغ

قاضب: تیغ بران، شمشیری تیژ و برمر

قاضي: حوكمدمر، قازى، داومر، دادپرس،

قاطبه: هـمموون هـمموان، گـشت، تێکـر، سـمرپاکت، گشتی

قاطر: ولأخ، هيستر، ئيستر، ههسهر، ئاژهنيكه بههوى جووت بونى كهرى نير لهگهل مايين دروست دهبيت، هيسر

قططرچیی: ولاخار، ولأخدار، هێستردار، هێستروان، ئهوهی هێستری ههیه و شت و مهکی پێ دهگوازێتهوه قطع: برمر، تیژ، بران، تێفه، بیر، برنده

قاطعه: بروانه قاطع

قاع: هامون، دهشت، زهوی چال، دهشتی دوور لهکیّو قاعدگی: نهحوّشی مانگانهی ژن، خویّن بهربون، بیّ نویْژی، حهیز، خویّن بهربونی مانگانهی ژن که مانگی یه کجاره و بوّماوهی چهند روّژ دهخایهنیّت و له سیانزه سالیهوه دهست پیّدهکات و له دهوروبهری ۴۵ سالیدا کوّتایی پیّدیّت

قاعده: بناغه، بونیان، ئمساس، پایه، یاسا، دمستوور، شوّن و شیّوه، بنیچه، بنچینه، بنهرمت

قاعه: حموشه، پانتایی ناو مان. گۆرمپان، حموش، خانووبمره

قاف: قاف، ناوى كيويكى ئەفسانەييە

شافل: گەراوە، ھاتوو، گەراوە لەسەھەر، ئەوەى لەسەھەر دەگەرىتەوە

قافله: کاروان، قافله، دمستهیهك له خهلاك که پیّکهوه بوّ شویّنیّك دمروّن، کاروانی، مهکاره

قافلیه سیالار: قافله چی، کاروانیچی، کیاروان دار، سمرپمرمستی کاروان

قافیسه: پشتهمل، قاشه مل، پاشبهند، دووابهند، بهشافهند، ریّکی کوّتایی هوّنراوه، قافیه

قاق: بەلەبارىكە، بارىكى درێـرْ، ما*سىگر*، رەقـە مێـرد، ئەحمەقى رۆح سووك

قال: وتار، ئاخاوتن، گوتار، پهيڤين، گفتوگؤ، پهيڤ، ئاخفتن، هسه كردن، وتن، گوهتن

قالب: قالب، دمفریّك که کانزای تواوه یان شتیتری تیدهکهن بو نهوهی شیّوه بگریّت، قالوّ، چوارچیّوه. به

قالب زدن: له هَالْب دان، له هَالْب دانی شتیّك بـوّ دهق گرتن و شیّوه گرتن*ی*

مانای جمسته، لاشه و بمینیش دینت

لهناه خهلك

قالت: وته، هسه، پهیڤ، وتار، گوتار، هسهی باو و بلاو

قسالی: قالی، ف مرش، ژیره خدم، را خدوری گدورهی دروست کراو له بدن و پهشم بدرهنگ و شیوهی جغراو جغر، مه حفویر

قالی باف: قالی باف، قالی چن، ئـمو*هی* کـاری چنینی قالبه

قاليچه: قاليچه، قالى بچوك، دووگمزى

قسالی شمو: قانی شور، نهوهی کاری شوردن و باك کردنهومی قانیه

قامت: پهد، نهندام، بهژن، بالا، ئادگار

تامع: برمر، شكێنەر، كوتەر، سووك كەر

قاموس: دمریا، دملیسا، زمریا، زملیا، دمریایی گهوره. ناوی کتیبی وشهی عهرمبی له دانانی فیروز ثابادیـه کـه ئهمروّ به ههر فهرههنگیکیش دملیّن قاموس

قانت: فمرمان بردار، گوێرايهڵ، ملكهج

قانته: بروانه قانت

قانس: راوچی، نێچيرڤان، شکارچی، راوکهر

قانط: بيّ هيوا، نائوميّد، هيوابراو

قانع: همناعمت کمر، رازی، شادمان، رازی و شادمان له بمش و پشکی خوّ، هانع، جاوتیّر، چاهٔ تیّر، رِهزاممند

قانون: قانون، یاسا، دمستوور، ریسا، داننگ، بنمرِمت. نهو یاسا و ریسایانهی له لایهن دمولهت و نهنجومهنی نیشتمانی همر ولاتیک بو بهریوبردن و راگرتنی باری ناسایشی ناوخوی ولات دمردهکرین

قانون دان: یاسا ناس، یاسا زان، هانون زان، شارمزا و ناگادار له هانون و ریّساکا*ن*

قسانون گسذار: باسا دانهر، باسانوس، شهوههی باسا و ریّساکان دادمنیّت و دمیاننوسیّت

تانی: سوور، سووری پررهنگ

قاووت: قاووت، خواردهمهنیهکه به ناردی نوّك و شهکر و قاوه دروستی دهکهن

قاهر: زال، چيره، سەركەوتوو، زۆرەمل، پايەبەرز

تاهره: بروانه قاهر

قامقاه: فاقا، پێكەنين بە دەنگى بەرز، تريقە، حيلكە، تريقە تريق، حيلكەحيلك

قايق: بەلەم، كەشتى بچوك، لۆتكە

قسايقران: بهلهم نناژۆ، ليخوړى بهلهم، سهول ليندهر، سهولچى

قایم باشك: جاوشاركی، قمراقمرا، یاریهكی منالأنهیه كه جاوی یهكیان دمبهستن و نهوانیتر خوّیان دادمشارن قب: نیّر، نیّرینه، كهل، پیّشهوا، سهروّك، سمرومر

قباء عابا، کهوا، سیچاك، کوٽهجه، قهویی، جل و بمرگی درێژی پیاوانه

قبائل: بروانه قبایل

قبا پوش: کەوا پۆش، ئەوەى سىچاك لەبـەردەكات، عابـا لەبەر

قباح: قەبيح، دزيو، ناحەز، قيزمون

قباحت: دزیوی، ناشیرینی، فیزهونی، ناحمزی، دزیوی

له وتار، کردار و روخسار

قباق: بروانه هاپوق

قبال: بمرابمر، بمرامبمر، هاوتا، یهکسان

قباله: همواله، كۆده، بنچاخ، هاهانی، هۆچان، نوسراویك یان بهلگهیمك كم بمهوی كهسیك دمبیّت خاومنی شتیک لهدهست دهدات شتیک یان خاوهنداریهتی شتیک لهدهست دهدات

قبان: همپان، هاپان، تمرازووی گموره

قبح: ناحهزی، دزیوی، ناشیرینی، هیزهونی، خرابی له وته و کار

قبر: قەبر، گۆر، ئارامگا، گلْكۆ، مەزار، قەور، شويْنيْك كە مردوى تيا دەشارنەوە

قبراق: جالاك، بلهز، نازا، سهرحال

قبرستان: همبرستان، گۆرستان، شويننيك كم مردوهكانی لئ دمشارنموه

قبرقه: قبرغه، قەبرغه، كەلەكە، ئيسقانى كەلەكە

قسېركن؛ گۆرهەلكىەن، قىمبر ھەلكىەن، ئىمومى كىارى ھەلكەندنى گۆر و قەبرە

قبرگاه: بروانه فبرستان

قبس: ۱- ناگر گرتن لهشتیّك ۲- هازانج كردن، سوود ومرگرتن، كهنك ومرگرتن

تبس: بنیسه، کنیه، بنیسهی ناگر

قبش؛ ومرگرتن، گرتن، تهنگی، تهنگ کردن، لهدمست ک.ت.

قبضه: مشتیك، بهره دهستیك، مشت، مشتیك له شتیك قبط: قبت، فبتیه کان، قبتی، تایه فهیه کی له خه لکه سهره تاییه کانی میسر، دانیشتوانی روسه نی میسری

قبق: بروانه هاپوق

قبقاب: زۆربلە، چەنەدرىر، فرمویر، درۆزن، فشەكەر **قبقاب:** قاپقاپ، پیلاوى دارین، قەپقاپ

قبل: پێش، پێشتر، پێشوو، بەر، لەبـەر، بەرلـەوم، **پ**ێش ئەومى

قبل: پێش، ڕووبـمڕوو، لـمپێش، بـمردەم، لەبەرابـەر، لەپێناو

قبله: ماج، راموسان، مووج، جك، مؤج

قبله: قیبله، خانهی موسولمانان، نهو شوینهی لهکاتی نویر کردن رووی تیدهکهن، باشوور

قبلهگاه: قیبله، ئهو شویّنهی موسونمانان لهکاتی نویّرژ کردن رووی تیّدهکهن

قبله نما: قیبلهنما، نامیریکی که میلهی کانزایی تیایه و چوار لایهنهکهی بی جیادهگهنهوه و قیبله یان کهعبهیش بی دهدوزنهوه

قبور: قەبرەكان، گۆرەكان

قبول: ومرگرتن، _{پا}زی بون، همری کرن، ومخـوّ گـرتن، پەسەند کردن، بەدلّ بون

قبولانسدن: پازی کردن، ناچار کردن سه پازی بون، کهسیّك به ومرگرتنی شتیّك یان کاریّك پازی کردن، پیّ ههبولاندن

قبه: گومهز، بینایهك كه سهقفهكهی خرٍ و دمركهوتوو بیّت، گومبهز، گومبهت، نافد

قبیح: ناشیرین، دزیّو، ناپهسهند، هیّزهون، رِهزاتال، رِهزا گران، خویّن تالّ، نیّسك هورس، گوّشت تالّ، مرهّن

قبيح المنظر: ناشيرين، ناحهز، ناجوان، ناپهسهند، نابهدن، دزيو

قبیحه: بروانه قبیح

قبیل: ۱- دهسته، جهماعهت، تاقم، گروپ ۲- دهسهبهر، دهستهبهر، لهخوْگر

قبیله: هۆز، تایمفه، کنگهزه، عهشرمت، عهشیره، خیّل، ژمارهیهك له منالآن له یهك باوك

قپان: همپان، تمرازووی گموره بۆ كیشانه كردنی باری هورس

قپانسدار: قمپانسدار، شموهی کاری کیشانه کردنسه بسه قمپان

فتسال: شهر کردن، بهرزانیدن، شهروبنار، جهنگ و کوشتن، شهر، جهنگ، ههرا

فتال: کوژمر، بکوژ، نهوهی بهردهوام دهکوژێت

قتل: كوشتن، خوين رشتن، مراندن، گيان سهندن

فتلكاه: كوشتنگاه، شوينى كوشتن

فتول: كوژمر، بكوز

قتیل: کوژراو. خوێن ڕژاو، ئهوهی کوژرابێت، کوژاو

تجر: بروانه قاجار

قچاق: قەلەو، گۆشتن، بەھير، زل، زەبەلاح

قماب: قەحبەكان، داوين بىسەكان

قحاب: ۱- کۆکین، کۆخین، قـۆخین ۲- قەحبـه، داوێـن بیس، ژنی خراپهکار

قعبه: قەحبە، گاندەر، حيز، داوێن پـيس، ژنـى داوێن بـيس، جندە، سۆزانى، فەڵتونى، سەڵيتە، فەڵهيتە

قحبه خانسسه: هه حبه خانه، جنده خانسه، خانسه ی سۆزانیه کان و ژنانی خرابه کار

قعط: ۱ - ومستان، وشك بونى باران، نهبارينى باران ۲ -وشكهسائي، قاتى، گرانى، قاتوقرى، هشكهسائى، خهلا

قعط سال: وشکهسان، سانی بی باران، سانی گرانی و هاتوفری

قد: قهلاًشتن، کهلاًشتن، دو لهت کردن، لهت کردن، دو لهت کردنی شتیک لهدریژیدا

قد: ئەندازە، دريزى، بەژن، بالأ، شەد

قداح: پیاله ساز، گۆزهچی، نهوهی کاری دروست کردنی پیاله و کاسه و گۆزمیه

قداست: پاکی، خاوینی، پاهری، بیّ گهردی، پاگری، بیّ خهوشی

قدام: ۱- پیّش، بمردهم، لمبمردهم ۲- لمپیّش، نموهی لهکمسانی تر باشتر و لمپیّشتر بیّت، لمپیّشتر، سمرتر

قدح: جام، کاسه، دمفر، پهرداخ، پياله، ستکان، ئهوهی

شتى تيابخۆنەوە

قسدح: عهیب گرتن، تانه لیدان، سهرکونه کردن، سهرزمنشت کردن، خرابه وتن، لؤمه کردن، سهرزمنش، سهرزمنشت

قدح آشام: شهرابخو، مهى خوّر، عمرهق خوّر،

قدح پیما: مەیگیر، ساقى

قدر: \- نهندازه گرتن، راده گرتن \- نهندازه، ناست، ریّز، نرخ، بایی، بهها \- توانایی، هیّز، تاهه ت، وزه، ریّز و سهنگینی \- چارهنوس، ناوچاو، فهرمانی خوایی، چارهنوس و شهوه ی خوا بو بهنده کانی خوّی دیاری کردبیّت

قدرت: توانین، توانایی، هیّز، دم*سه*لاّت، وزه، توانایی و هیچز بوّ نمنجام دانی کاریّك

قدرت طلب: دمسهلات خواز، هیچز پهرمست، هیّز خواز، ئەومى بەدواى هیّز و تواناییەومیه

قدرت کردن: هێـِز نیـشاندان، دمسلاحِت و هێـِزی خـوّی نیشاندان

قسدرت نمسایی: خۆنیـشاندان، خۆدمرخـستن، هێــز نیشاندان، دمرخستنی هێز و توانایی خۆ

قسدردان: ریزگر، بـمریز، ئـمومیریز و بـمهای شـتمکان بـزانیّت و بگریّت، پیزان

قدرناشــناس: ســپله، پێنــهزان، ئــهومی رێــز و بــههای شتهکان نـمزانێت و نـهگرێت

قدس: پاك بون، پاكى، خاوێنى، پاقژى، بىّ خەوشى، بىّ گەر دى

قسدس: ۱ - بهههشت ۲ - پاکی، خیاویّنی، پاقــژی ۳ -هودس، نورشهایم

قدسی: بهه*هشتی*، قودسی، تایبمت به قودس

قدك: جاو، جاوگ، جل و بهرگى جاوين

قد كشيدن: بالأ بهرز بون، گهشه كردن، بهرز بون

قسدم: پـێ، هـەنگاو، شـەھاو، لاق، هـَاج، چـييق، پاچك، ئەندازدى پێ

قدم افشردن: پیداگرتن، پیداگری، سوور بون، پایهداری قدم برگرفتن: ههنگاو ههنگرتن، بهریدا روستن، شهفاو ههنگرتن، پی ههنگرتن

قدم بریدن: هات و چۆ نـهکردن، پـێ لێـِـبرِين، سـهردان نـهکردن، هاموشؤ نـهکردن

قىلەت: ١- بويرى، ئازايەتى، چاونەترسى ٢- پىشى، كۆنى، پىشىنە، بىشىنە لەكارىكدا

قسلم زدن: بیاسه کردن، ههنگاو لیدان، بههیواشی روشتن و بیاسه کردن

قدمگاه: شوين پي، جيٽايهك كه شوين پي يهك لهسهر بهرديك مابيتهوه كهدهاين هي پيغهمبهر يان ئيماميكه قدم گشادن: بهريدا رؤشتن، ههنگاو ههانگرتن، پياسه كردن

قدم نهادن: پئ خستنه ناو، رؤشتن و پئ خستنه شوينبك

قد نما: بالأ نويّن، ئهومى بهژن و بالأى مروّق دمربخات قدور: توانين، بونى هيّز و دمسهلات بـوّ نـهنجام دانـى كاريّك

قدوم: هاتنهوه، دوباره هاتنهوه، گمرانهوه، گمرانهوه لهسمفهر، فهگمریان

قدوه: پێشهوا، سمرومر، سمروٚك، ڕێؠمر، ئمومى پشتى پێ ببعستن و لايهنگرى بكهن

قسدیر: خاومن هیّـز، دمسه لأندار، بـهتوانا، و یـهکیّك لهناومکانی خوا

قديس: باك، باقر، خوباريز، لهخواترس

قديسه: بروانه قديس

قدیم: پیّشین، کوّن، میّزینه، کهون، کمونینه، رابردوو، ئموهی تایبمت به رابردوو بیّت

قدیمه: بروانه قدیم

قذال: پشت سمر، دوا سمر، نيوان دو گوێ

كردن، تۆمەتبار كردن به ناراستى

قذر: پیسی، گلاوی، چلکنی، چلکن، پؤخل، ناپاك

قَنْف: ١- خستن، هاویشتن، فریّدان، دوورخستنهوه ٢-بوختان ههلبهستن، قسه پشت سهر دروست کردن، زهم

قراء خوینندنهوه، خوش خوینندنهوه، نهوهی هورنان به خوشی و جوانی بخوینیت

قرائت: خوێندنـهوه، خوێندنـهوهی هورئـان يـان هـمر كتێبيكيـر

قراب: نزیك، لا، كن، پێچەوانەى دوور

قراب: بهرگ، کالآن، کالآنی شمشیر و خهنجهر

قرابت: خزمایهتی، نزیکی، ئاشنایهتی، کهس و کاری، تیکهلاوی

قراچور؛ شمشيّر، شمشيّري دريْژ

قراح: ۱- ناو، ناوی پاك و بێگەرد ۲- زەويەك كە ناو و داری تیا نەبێت

قراد: سەر مەمك، گۆ، گۆى مەمك، نوكى مەمە

قرار: ۱- نارام گرتن، جیکیر بون، هددادان، ستار، جیکیر بون له شونینیک ۲- نارامی، هیمنی، ناسایشی، نوهرهیی، نوهره گرتن، هیدی بون، نوخژنی، هددا دان ۳- بهاین، بهیمان، عمهد، بریار

فسرارداد: ریکهوتن نامه، بهایین نامه، بهیمان، گری بهست، بهیمانیک که لهنیوان دو یان جهند کهسیک دمبهست یت، همفیهست

قراردادن: جێگير کردن، بههێز کردن، سههامگير کردن، جێ کردنهوه

قرارداشتن: نارامی، نارام بون، هیمن بون، جیگیر بون قرارگاه: شوینی حموانمود، مال، خانو، خانوبمرد،

شوین نارام گرتن و جیکیر بون، خانی

قرارگـذاشتن: گرێـو کردن، مـهرج بهسـتن، بـهێێن دان، پهيمان دان

قرار گرفتن: جێکير بون، جێ گرتن، نـارام بـون، هـێمن بـون، ئۆخژن گرتن، ئۆقرە گرتن، هێم*نى*

قرارمدار: عمهد و پمیمان، ممرج و شمرت

قرارنامه: بەلىن نامە، پەيمان نامە

قراسوران: كێشكچى، ئێشكچى، قەرمسۆران، قەرمول

قراضه: ورده ناسن، وردهی ناسن که لهکاتی برین یان داتاشینی ناسن لیّی دهکهویّتهوه. کوّنه، هوّرازه، شکاو و لهت و پهت، دمفری کوّن، پتورگاو

قراگوزلسو: چاوردشه کان، نساوی تایمفهیه کسه لسه دموروبه ری همه دان

قرآن: قورنان، کتیبی موسولمانان که لهخوّگری ۴۴۰ کا فایه و سهد و چوارده سورهیه. ههشتا و دو سورهیان له مهککه که بهو سوره مهککیه کان ناسراون و نهوانیتر له مهدینه هاتونه خوار

قىرآن: پەيومسىت بىون، ل<u>ن</u>ىك ئزيىك بونىەوم، نزيىك كەوتنەودى دو شت ئەيەكتر

قراول: پاسموان، زیرمفان، دیددوان، کیشکچی، نیشکچی، سمربازیک که لهپیشهوه بو پاسهوانی کردن دیاری بکریت، ددرکموان

قرع کات، دهم، سات. بهمانای قافیهیش دیّت

قرب: نزیك بون، نزیكی، پیچهوانهی دور

قرب: مەشكە، مەشكەي ئاو

قربان: ۱- نزیك بونهود، نزیك كهوتنهوه ۲- قوربانی، همر شتبك كه بههؤیهود ههست بكهن له بارهگای خوا نزیك بكهونهود، نهودی لهرینگای خودا قوربانی دهكهن ودك وشتر و مانگا و همرچی

قربان کردن، هوربان کردن، هوربانی کردن، سهربرینی ناژهلهکانی ودك وشتر و مانگا لهریگهی خوا

قربت: نزیکی، نزیکی له جیّگه و پیّگه. و نهومی ببیّته

قرپوس: گەٽومى زين، كەٽبەى زين. قەٽپۆس، قەرپۆس

قربه: مەشكە، مەشكەي ئاو يان شير

هۆي نزيك بونەوە لەخوا

قربى: نزیكى، خزمایهتى، دۆستایهتى، ئاشنایهتى

قره: فینك بونهوه، روّشن بونهوه، چاو رونی، وشك بونهودی فرمیسکی چاو و دهرگهوتنی نیسانهکانی

شادماني

قرح: زام، كوان، برين، دومهن، دممهن، جهراحهت

قرحه: برین،ناسور، ناوله، کوان

قرد؛ مميمون، ئەنتەر، مەيمونى نير، كەللە مەيمون

قرده: مميموني ميّ، ميّجكه مميمون

قرشــى: ھور ديـشى، تايبـەت بــە ھــور ديش، لەنـەتــەودى ھور ديش

قرص: کولێره، خړ، گلێر، خرت، کولیچه. همر شتێکی خړ وهك خړی که لهههتاو و مانگ بمرچاو دهکهوێت. هورس، دمرمان، حمب

قرصه: كوليّره، كوليچه

قبرش: ۱- برین، پچراندن، دابراندن ۲- پاداشت دان، سزای جاکه دان ۳- هؤنراوه وتن، شیعر گوتن

قرض: وام، دمين، قەرز، قەرد، دەس قەرز

قسرش دادن: هسمرزدان، وام دان، شستینک بسان بساره بسه کمسینک به همرز دان، همرد دان

قرضدار: وامدار، دمیندار، نهومی قهرزای یهکیتره لهپاره یان همر شتیّکیتر

قـرض کـردن: بەقـمرز گـرتن، قـمرز کـردن، شـتێك يـان پارميەك بە قەرز ئە يەكێك ومرگرتن

قرط: بليسه، بليسهى ناگر

قرط: ۱- کواره، نهوهی ژنان لهگو<u>تی</u> دهکهن ۲- مـهمك،

قرطاس: كاغز، لاپهره، ومرمقهي كاغزى

مەمە، مەمكى ژنان

قرطبان: بان گليّر، بان گرديّن، باگرديّن

قرطه: كراس، كراسي فؤل كورت

قرع: كوتان، كوتين، لمدمرگا دان، ليّدان، كوتاندن

قرع: كەدوو، كولەكە

قرع: هەلۇمرىن، ومريىن، ومريىنى مووى سەر، كەچەل بون، كەچەلى، تاسى

قرعه: یهکجار کوتان، یهك جار لیّدان، یهکجار لهدهرگا دان

قرعه: بهش، پشك، شانس، پار، بههره، كاله مشتیّ، تیکهیهك کاغزیان ههر شتیّکیتر که بههوّیهوه بهش و پشکی ههر کهسیّك دیاری دهکهن

قرفه: پێست، توێڮڵ، پێستی دار، پێستی همنار

قرق: رِیّگرتن، نههیّشتن، بوونه لهمپهر، رِیْگرتن له چونه ناودودی کهسیّك بو شویّنیّك

قرقره: ۱- بانگ کردن، بانگ کردنی وشتر یان کۆتر، هۆر، هۆردی سك لهتاو برسیهتی یان سهرما ۲- هاها، پیکهنینی بهرز، بههاها پیکهنین

قرقف: شمراب، ممی، ئارمق، ئاوی سارد، باده

قرقی: باشه، واشه، ترونته، سهماکهره، ههلهکهسهما قرمز: سوور، نال، سۆر، رهنگی سوور، له بنهرهتدا ناوی دمعبایهکهی بجوکه سوور رهنگ که ههرچی زیاتر بمینیتهوه زیاتر سوور دمییت

قرمزی: سوو رهنگ، ئال رهنگ، بهرهنگی سوور

قرمساق: گهواد، نهوهی نابروی ژنهکهی خوّی به لاوه گرنگ نهبیّت و بیخاته بهردهست که سانیتر، قورومساخ، قورمساق، قورومیف

قرمطه: خوّش نوسین، نوسین به خهتی جوان

قرموت: ئالف، ئاليك، خواردنى ئەسپ له كا و جۆ و ھەرجى

قرمه: هاورمه، گۆشتی سوورهوهکراو، تیکهی گۆشت که بیبرژینن و ههنیگرن و خواردنی لیّ دروست بکهن

قرن: کات، سات، زممان، بهشیّك له کات، سـهده، چـهرخ، دموریهکی سهد سالّه، سهد سالّ، قهرِن

قرن: شاخ، شاخی مانگا و مهر

قرن: هاوتا، هاوشيوه، وهك، وهكو، وهكي

قرناق: خزمهتكار، بهردهست، نۆكەر، غولام، مهحرهم قرنبى: قالۆنچە، قالۆنچە رەشە

قرنیه: پهردهی چاو، هۆی بینین، پهردهی چاو که لهپێشهوهی چاودایه و بهتهواوی روونه و به ناسانی نوور لێوهی تێپهر دهبێت

فروى: ديهاتى، لادييى

قره: رهش، رهنگی رهش

قرەنى: سورنا، زورنا، يەكۆك لەئامۆرەكانى موسىقا

قري: لادێ، دێ، گوندهکان، لادێکان

قریسب؛ نزیـك، تەنیـشت، لا، كـن، بێـجەوانەى دوور. بەماناى خزم و كەس و كاریش دێت

تربح: بریندار، زهخمی، زامار، زامدار

قریح: باك، ناوى باك، ناوى رون

قریعه: ۱- سهرمتا، دمسپیک، دمسپیکی ههرشتیک ۲-زموق، ههست، ههست و تیگهشتنی سروشتی له نوسین و خویندنهودی شیعر و هونهرکانیتر

قریر: بانگ کردنی مار

فسریش: قورهیش، هۆزنیك له عهرهبی ئیسماعیلیه كهسهرهتا لهناوچهی تههامه نیشتهجی بون و بو چهند تایمفهیهك دابهش دهكران. بهشیک لهوان لهدهوروبهری مهكکه نیشتهجی بون و پیغهمبهر لهناو ئهواندا دهركهوت

قسریض: ۱ - قسهرزار، قسهردادر، دهینسدار ۲ - شسیعر، ههلبهست، هؤنراوه

قریع: رکهبهر، هاوشهر، بالهوان، سهروهر، سهروك، گهوره. بهمانای وشتری نیریش دیت

قرین: نزیك، یار، هاودهم، هاوری، هاوسمر، هاونشین قرین: نزیك، یار، هاودهم، هاوری، هاوسمر، هاونشین و قرینه: ۱- هاوسمر، هاونشین، هاودهم ۲- هیما، نیشان و هیمایه که که که که دو ده لیل بیات بو ههست کردن به بابهتیک یان گهشتن به مهبهستیک قریه: دی، لادی، ناوهدانی، لهشار بجوکتر، گوند، ناوایی قر: ههوریشم، ههوریشمی خاو و نهریسراو

قسزار: هموریسشم فسروش، نهوهی هموریسشمی خیاو دمفروشیّت

فسزاق: توند، توند و تیژ، تووره، ناوی نهتهومیهك لهتاتار که لهسهدهی حهوتی کوچی گونرایهنی چهنگیز بون. و ناوی کونی سهربازه روسیهکان که کلاوی پیستی گهوره و جل و بهرگی دریژیان لهبهر دهکرد فسزح: رهنگین، رهنگاورهنگ، تیکهان بهرمنگی زمرد و

قزح: میزی سهگ، گمیزی سهگ

سور و سەوز

قرل: سوور، نال، به مانای زیّر و رهنگی زیّریش دیّت قسزل آلا: قسزل نالا، جوّره ماسیهکه بجوك جهستهی خسائی سسووری پیّوهیسه و گوّشستهکهی زوّر بهتامسه و لمناوی شیریندا ژیان بهسهردهبات

قزلباش: فیزنباش، سهرسور، بهشیک له سوپای شا نیسماعیلی یهکهم که له لایهنگرانی مهزههبی شیعه و پشتیوانانی سهنتهنهتی صهفهوی پیکهاتبون و لهبهر نهو کلاوه سوورهی لهسهریان دهکرد به فیزنباش ناودهبران

قس: قەشە، كاھىن، پياوى ئايين ئايينى مەسيح

قساس: شۆفار، دوزامن، ئاژاوەچى، ھەوالدز

قسسام: بهشکهر، دابهشکهر، ئــهوهی بــهش و پــشکی

کهسانیتر به ریکی دهدات

قسامه: سویند خواردوان، نهوانهی بو نهنجامدانی کاریک سویند دهخون. بهمانای ناشتی و کوتایی هینان به شهریش دیت

قساوت: دڵ ڕمقى، سەرسەختى، بى بەزەيى بون، بى رەحمى، دڵ رەق بون

قسب : ۱ سهخت، دژوار، هورس، گران ۲- خورمای وشك، خورمای شوك كهلهددمدا لهت لهت ببیت

قسر: بەزاندن، ناچار كردن، كەسێك بە زۆر بـۆ كارێـك ناجار كردن

قسط: 1 - ویّرْدان، داد، راستی 1 - بهش، بشك، بار، بههره 1 - راده، ناست، نهندازه، بر 1 - قست، بهشیك له وام یان قهرزیک که بو جهند بهش دابهش کرا بیّت و ههر بهش لهکاتیّکی دیاریکراودا بدریّت

قسطاس: شايەن، تەرازوو، ترازوو، كێشانە

قسطال: تۆز، تەپ و تۆز، تەب تۆزى گۆرەپانى شەر

قسطان: كۆلكە زيْرِينە، بەلكە زيْرِينە **قسطلاني:** برِوانە **قسطلان**

قسطنطینی: قوستهنتینی، له خه نکی قوستهنتینه، یه کیک له شاره کانی تورکیا که نه مرؤ به نیستانبوْل ناو دهبریت

قسطوره: گون، هێلکه گونی سهگی دمریایی

قسم: بهش، پشك، پار، بههره، بهشنك له شتنكى بهشكراو

قسم: قەسەم، سويند، سۆن

قسمت: بـهش، پشك، پـار، بـههره، بهرگـهوت، دالْبـهش، بارمقسن

قسمت خور: رِوْژی خـوّر، ئـهودی لهبـهش و رِوْژی خـوّی دهخوات

قسسم نامسه: سويندنامه، قهسهم نامه، نامهيهك كهسويندى تيا خورابيت

قسوت: دل رِمقی، بی رمحمی، دل رِمق بون قسوره: شیّر، شیّری درِمنده، بویّر، شازا، چاونمترس، بهجهرگ

قسی: توند، توند و تیز، دل رهق، بی بهزمیی، گادل قسیس: قهشه، پیاوی نایینی مهسیحی، کاهین

قسیم: ۱- بهش، پشك، پار، بهركهوت، بههره، بهشیك له شتیك که شتیک که شتیک که نیوان چهند کهسیک دابهش دهکات ۲- جوان، هوز، دهلال، بهدل

قشده: سمرشير، تويّى شير، قميماغ

قشر: تویّکل، بیّسته، بیّست و رِوپوّشی شتیّك، بهوّس، بیّس، توّکل، تویّر، تویّك، تیّکول، تویّ، توّرْگ، سهرتوّ قشطه؛ سهرشیر، سهرتویّر، همیماغ

قسشعریره: لـمره، لـمرزین، لـمرز، سـیخ بـون، راسـت بونموهی مووی جمسته لمسمرما یان همر هوّکاریّکیتر قشقایی: هشقایی، یـمکیّك لمخیّله گـمومرمكانی ئیّران که لمفارس نیشتهجیّن

قشلاق: گەرمەسێر، فشلاق، گەرميان، ناوجەى گەرم كە بيابان نشينەكان زستانان كۆچى بۆ دەكەن، گەرمێن قشلاميشى: گەرمێن كردن، كۆچ كردن بـۆ گـەرميان لـە زستاندا

قشم: ئاوەرىخ، ئاوەرۇ، جۆگە، چەم، رىكگەى ئاو لەسلەر زدوى

قشم: سرشت، سروشت، جهسته، شيّوه، قه لأفهت، بيچم، روخسار، روالهت

قشم: گۆشتى كولاوى سوردوه كراو،

قَــشنگ: جـوان، رازاوه، بـهدل، شـفخ، شـهنگ، دهلال، دلرفیّن، خانوومان

قش ودش: هاومهیژ، هال و هی_ر، هی_ر و هار، دمنگه دمنگ، هات و هاوار

قىشون: سوپا، لەشكر، قۆشەن، كۆمەنى سەربازانى ولاتىك

> قص: برین، پچراندن، کردن، برینی مو یا نینؤك قص: سینه، سنگ، ئیسقانی سینه

قسماب: قمصاب، شموهی مهر و مانگا سهر دهبریّت،

قمساو

قسصار: لایهن، ئەوپەرى ھەول، ئىەنجام، ھەولىدان، ئەنجامى كار

قصار: كەمتەرخەمى، سستى، تەمبەئى

قصار: جل شوّر، نهومی جل و بهرگ دهشوات

قصارت: جل شۆرين، كارى جل شۆر، شۆردن، شۆشتن

قصارى: لايەن، ئەنجام، ھەوئدان، ئەوپەرى ھەول

قصاص: تۆلە، ھەرمبو، تۆلە كردنەوە، حەق سەندنەوە،

قصاص: جيرۆك بێژ، حەقايەت خوێن، ئەوەى لە كۆر و

كۆبونەوەكان چيرۆك و حەھايەت دەگێرێتەوە

قصب: برین، قرتاندن، بچراندن

ماف ودرگرتنهود، قهساسه

قصب: قامیش، و ههر گیایهك ناوهکهی وهك قامیش بهتان بیّت، نهی

قصباء قامیشه لآن، ئهو شوینهی قامیشی زوری لیبیت،

نمیزار قسمبه: دیّی گموره، همزا، ناوهدانی گموره، ناوهدانی

گهوره که لهیهك یان چهند دی پیکهاتبیت

قصد: ۱- نێوان ڕێ، ڕۅٚۺؾن، ئاههنگ کردن، ئاههنگ، ویست، دڵخواز، مهبهست، ئارهزوو

قصر: کورت کردنهوه، رِیّگرتن، نههیّشتن، نویّژی جوار رهکهعهتی به دو رِهکهعهت خویّندن له سهفهردا

قصر: کورت بون، کهم و کورتی، کورتی، کوٽی، کهمی، گؤتا، کوڵ

قسصر: کیاخ، کوّشك، سهراپهرده، تسهلار، خانوبهرهی خوّش، مالی پاشا

قصص: داستانه کان، چیروکه کان، بهسهرهاته کان

قصعه: دموری گهوره، کاسه

قسمه: شکاندن، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، لهت کردن، لهت و کورت کردن ۲- شکاو، لهت کراو، دوکهرت کراو

قصور: کهمتهرخهمی، کوتایی کردن، سستی کردن له کارټکدا، بهجی هیّشتن، وازهیّنان

قصوی: دوورتر، دوورترین

قصه: داستان، چيرۆك، حمقايمت، بمسمرهات، ووته

قصه پرداختن: داستان وت. جیرؤك گیرانهوه، حمقایمت گیرانموه

قصه پرداز: جیرۆك بێژ، داستان بێژ، ئەوە*ى چیر*ۆك و داستان دەگ<u>ێر</u>ێتەوە

قسمه خوان: جیروک خوین، داستان خوین، شهوه ی شهرووی کتیبهوه داستان و چیروک بو کهسانیتر دهخوینیتهود

قصه گو؛ چيرۆك بێژ، داستان گۆ

قصی: دوور، دوورتر

قصیده: قەصىدە، بەنىد، ھۆنراوەى درێـُـژ، ھەڵبەسـتى زۆر بۆ مەبەستێك

قصیدهسرا: ههنبهست فان، شاعیر، شاعیر که هونراوهی دریْژ بهونیّتهوه

قصیر: کورت، کوڵ، کهم، پێچهوانهی درێژ

قصیرہ: بروان**ہ ق**صیر

قضاء: ۱ - حـوکم کـردن، بـهجێِهێنان، ڕهوا کـردن، ۲ -مردن، نهمان، لهناوچون ۳ - قهزا، چارهنوسیی خـوایی، ناوچاو

فضات: هازیهکان، دادومرهکان

قضاجریان: فهرمان، دصتور، فهرمانیّك کهوهك قهزای خوایی ناچاری بیّت

قضارا: بەرىكەوت، ئەزقەزا، لەخۆوە

قضاعه: فوزاعه، ناوى هۆزيكى گەورەي عەرەبە

قسطاوت: داومری، دادپرسی، نیّومنجیگهری، داومری کردن لهنیّوان چهند کهسیّك

قیضی: ۱ - بیرین، فرتاندن، بیچراندن، لهت کردن۲-

قامچى لندان، شەلاق لندان، بە قامچى لەكەسنىك دان

قضیب: ۱. شاخه، شاخهی دار، لق ۲- کیر، بهمانای شهرمی پیاویش دیت

قمضیه: هموالّ، حوکم، فهرمان، دهستور، وسه یان رستهیمك که ماناکمی تمواو بیّت و بتوانریّت حوکمی

رستمهمات که ماناکدی نادونو بیت و بنوابریت خوسو لمبارهوم بدریّت

قط: پشیله، کتك

قطاب: ۱ - گیرفان ۲ - تیکه لاوی، نزیکی

قطابه: گۆشت، لەتە گۆشت، بلە گۆشت

قطار: ريىز، زنجيره، رز، لمشويّن يبهك، شهمهنمهمر،

شەمەندەفەر، قەتار

قطاره: جکاو، جکاوه، شهوهی بتکیّت له شتیّك، تكاو،

ئاوى كەم، دٽۆپە

قطاع: برمرش، زور تیز

قطان: نیشته جیّ، نهوهی له شویٚنیّکدا نیشته جیّ

قطاف: ومرزى ميوه چنين، همرهتى ميوه چنين

قطان: پهمو فروش، پهمه فروش

قطب: مهگهنی زهمین، جهمسهر، هیتم، تهوهره، گهوره

سەرى زنجيره، شيخ و سەرومرى هۆز يان نەتەوە

قطبین: جەمسەرەگان، جەمسەرى باكور و جەمسەرى باشوور

قطير: ناوچه، ناحيم، كمهنار، قمراغ، قمهباره،

ئەستوورايى، ئەستوورى شتىك

قطر: باران، ئەومى بباريت يان دلۆپە بكات

قطران: تكان، چكان، دڵۆپ دڵۆپ هاتنهخوارمومى ئاو

قطرب: ۱ - نمزان، ترسمنوّك، بيّ زات ۲ - دز، گيرفان بر

٣- گورگ ۴- غول، ديو

قطره: دلوَّبه، قەترە، تنوّك، تكه، براك، زەنگوّل

قطع: برین، قرتاندن، بچراندن، جوی گردنهوه، جیا

كردنهوم، پەل كردن، ھەتاندن، پساندن، ژيكرن

قطعات: پاچرەكان، لەتەكان، بەشەكان

قطعه: پارچه، بهش، كوت، لهت، جزار، كارتك، زوولاك،

كەرتك، دۆن، تىكە

قطف؛ روشاندن، هەلكەنىد و رفانىدنى شىتىك، مىلوم

چنین، رووکاندن، رفاندن، کهندن

قطور: همور، هموری پر باران

قطوغ: زۆرتىژ، برەر

قطه: پشیله، پشیلهیهك

قطیع: گاگهل، گایهل، ران، دهستهیهك مهر و مانگا

قطیعه: جیایی، براوی، جوی بونهوه

قعب: پمیمانه، پیاله، کاسهی گهوره، دمفر

قعبري: بمخيل، رمزيل، هيج و پوچ، ناپياو، رژد،

قلاده

بمرچاو تەنگ

قعر: هولايي، بن، بناوان، بنج، بيّخ، تمرك

قعود: نیشتن، دانیشتن، دانیشتنی کهسی راوهستاو

قعير: قوول، زور چال، بي بن

قف: سەوزە، سەوزى وشك

قفا؛ پشته مل، پشتهسهر، پشتمل، پژمله، ستق، پاتك،

پاتن، پژمل

قَفَالْ: قوفلْ، ساز، قوفلْچی، ئەوەی كارى دروست كردنى

<u>قو</u>فله

قفر: زهوی وشك و بئ ناو، بيابان، چۆلەوانى

قفس: قمفهس، قمفهز، لمقمفه، قمفهسهى دروست كراو

له دار یان گانزا بؤ راگرتنی بالندهکان

قفل: قوفل، كۆد، كۆدك، قفل

قفل گر: هوهل چي، هفل ساز

قفول: گەرانەوە، ھاتەوە، قەگەريان، ھاتنەوە لەسەفەر

قفيسز: قەفيز، كەيل، كاسە مەن، كەوپىژ، پەيمانىە،

پێوانههکه بو ۱۴۴ گهز له زهمين

قة نس : قەقنەس، بالندەيەكى ئەفسانەييە كە

دەنوگەكــەى كـونى زۆرى تىنا و دەنگـى ســەيرى لــێ

دێؾۿۮڞ

قل: بنّی، بیّرْه، بینّی، بهمانای وتار و وتهیش بهکار دمبریّت

قل: كەم، تۆز، برنك، تۆزقالنىك، كەمنىك

قسلاب: قولاب، قولاو، جهنگهك، ئاميريكي كانزايي

سەرخوار بۆ ماسى گرتن

قسلاب: ناومژۆكمر، هەلگەرنىكمرەوە، تەشەقەلەچى،

فيلباز

قلابى: تەزوير، درۆينە، ساختە، ئەودى لە شيودى

شتیکی راست دا دروست گرابیت وهك پارهی تهزویر

قسلاده: كەنبەن، كەننن، ملوانىك، ملوينىك، گرتەممەر،

گەردانە، خرتەمور، ئەوەى بە ملدا ھەڭيواسن

قسلاش: بهردلاً، هیچ و پوچ، نهدار، بیّکاره، بیّکاره، شهراشق، فیّلبّاز، فریوکار، تهشقه لهچی

قلاش: ورد، پهست، ترهنجاو، ترهنجياو، ورد كراو

فَلَاطَ: كورت، كولّ، كوّتا، كورته بالاً له مروّفه يان ناژهلّ

قلاط: قەلات، قەلا، دى، گونىد، قەلات كە ئەسەر كىيو يان بەرزايى دروست كرابىت

قلان: ماليات، خمراج، باج، سمرانه

قسلاووز: رابسهر، رێبسهر، پێشهوا، سسهرۆك، پێشږهو، پێشږهوى سوپا

قلب: هەلگەراندنـ موه، ئاوەژۆ كردن، پێچەوانـ كردن، گذ. . .

قلب: دلّ، ئەنىدامى سەرەكى لەشى مىرۆۋ كە ئىەركى گەياندنى خويْنى لە ئەستۆدايە

قلب زدن: ساخته کردن، درو کردن، تهزویر کردن، کالآی ساخته و خهوشدار

قلبكار: دمغهل باز، فيلباز، ساخته چى، ساخته كار

قلېگاه: نێومړاست، ناومړاست، ناومړاستی **گ**ۆرمپانی شهر - .

هلت: کهم بونهوه، کهمی، کهم کردن

قلتاق: قەلتاق، قالتاخ، قەلپاخ

قَلْتَبِانْ: باگردێن، بانگلێر، شهو لهبان، بان گردێن

قلـچماق: زۆربێـژ، بـەھێـز، زۆردار، ملـهوڕ، مـل قـەوى، قەرەزاخ

قللر: لهخۆرازى، مل قەوى، زۆردار، زۆربيْرْ

قلع: هه تکهندن، له ریشه دمرکیشان، هه تکهنن، له رمگ دم هیننان

قلعه: قهلاً، قهلات، كهلات، بورج، دژ، پهناگا كه نهسهر كيّو يان بهرزايي دروست بكريّت

قلق: رمشوه، بهرتیل، پارمیهك كه ليپرسراوی دمولهت

بۆ ئەنجامدانى كاريك لە كەسيكى وەردەگريت

قلم: قەلەم، پىنوس، ھامىش، قامىشى داتاشراو بىق نوسىن، ھەر شتىك كەپىي بنوسن

قلهـــاش: هــمرزه، زۆرېلــه، چــمنه دريـَــرْ، زۆر ويـَــرْ، قمرمجهناخ

قلمتراش: قەلەم دايەر، چەقۋى بچوك كە قەلەمى بىن دائەدەن

قلمداد: حسيب كراو، ههژمار كراو، ناوبراو

قلمدست: قەلەم بەدەست، نوسەر، نەقاش، وينە كيش

قلمدوش: قەلادۆشكان، قليقدانك، سوار لەسەر كۆل

قلمدیده: بهقه لهم نوسراو، نهوهی به قهلهم نوسرابیت

فلم رائدن: نوسین، ههژمار کردن، رفقهم لیدان

قلمرو: سنوور، ناوچەى ژيْر دەسەلات

قلم زدن: نوسین، نهخشه کیّشان، نهقاشی کردن، ویّنه کیّشان، قهلّهم لیّدان

قلم شدن: بران، پچران، قرتان، قەلەمە كران

قلم كردن: برين، قرتاندن، قەلەمەكردن

قلم كشيدن: خمت كيشان، هيل كيشان

قلندر: قەلەندەر، دەرويش، پياوى تەنيا و دور لەدنيا

قلندرانسه: قەلەندەرانسە، دەرويسشانە، ھاوشسيوەى دەرويشەكان

قلندروار: قەلەندەر ئاسا، دەرويش ئاسا

قلوه: گور چيله

قلوه سنگ: خره بهرد، بهردی بهوکی دانهتاشراو گهورتر له گویز و بچوکتر له سیّو

قله: لوتکه، تهپوْلکهی سهرکێو، کلاوه، بهرزترین جێگا، سهر کێو

قله: گۆزە، گۆزى گەورە يان بچوك

قليب: جاڵ، چاڵي كۆن

قليج: شمشيّر

قليل: كهم، تـوّز، بـر، توّزهال، توّسفال، جك، كيّم، هيندي، توّزيّك

هُمار: هُومار، كايه، يارى، گەمه، ههر ياريـهك كـه گري<u>ْ</u>و يان لەسەر پارە بيكەن

قمارباز: قومار باز، ئەو كەسەى قومار ئەكات

قمارخانه: قومارخانه، شويّني قومار كردن

قماش: قوماش، كوتال، بارجه، كالأ، حوزخ

قنبل: بههێز، چوارشانه، زل، پياوى بههێزى چوارشانه قنبله: بۆمب، قومبهله

قنبيط: كەلەم، قەرنابىت

قند: قەند، قەن، شەكر

قنداق: ۱- هۆنداخ، هۆناخ، بەشى كۆتاپى تفەنگ كە لە دار دروست ئەكريت ۲- هۆنداخ، ئەو پەرۆيەى منائى شىرەخۆرەى پى ئەبەستنەوە

قندداغ: قەنداغ، ئاوى گەرم كە بىكەنە ناو پيالە و شەكرى تيا بتوپننەوە

قنددان: شهكردان، قهندان

قندیل: همندیل، چرا، لامپا، ممشخمل یان چرا که له سمقفهوه شوری بکهنهوه

قنطرہ: ہـرد، جـسر، پـردی گـمورہ کـه لمسـمر رِووبـار دروستی نمکمن، بازگه، پێڵ، پردمباز

قنفذ: ژیژك، ژیشك

قنق: ميوان، ميْڤان، گەشتيار، رِيْبوار

قنوت: گوێ ڕايـﻪڵی کـردن، فهرمانبـهرداری کـردن، لـه خۆبورين

قَنُـوط: بــی هیــوایی، نائومیّــد بــون، بــی هیــوا بــون، نائومی*ّدی*

قنوع: ۱ - پرسیار کردن، داواگردن ۲ - رازی بون به بمشی خوّ

قنوع: رازی، قانع، کهس<u>ن</u>ك که به بهش و بههرمی خوّی رازی بیّت

قنیع: رازی، رهزامهند، قانع

قنینه: دۆلکه، سوراحی، شوشه، تۆنگهی، شوشهی بچوك که شمرابی تی نهکهن

قو: قوو، مراوى، غوو

قواره: ریّك، ئەندازە، رادەی جل و بەرگ، بەژن **قواس:** كەمان ساز، كەمانگر، كەمان گیر

قوال: زمان شیرین، خوش قسه، سترانبیّر، گورانی خویّن، نسهوهی لسه بونسه و ناههنگهکانسدا گورانی نهخویّنیّت

قوام: راستی، ریکی، ویژدان، خوّراگری، بههیّزی، بژیّوی

قماط: فۆنداخ، فۆنداخه، ئەو پەرۆيەى دەست و بينى

منائی شیروخۆرەی پێ ئەبەستنەوە

قمچى: قامچى، شەلاق، قەمچىن، شەلاخ

قمح: گەنم، يەك دانە گەنم

قمحه: زمعفهران، زافهران

قمر: مانگ، كاوت، مۆنگ، هەيف، هەيو

قمسراء سبی، روون، روناك، مانگهشهو، به مانسای

روناكايي مانگيش دينت

قمره: دصتيك قومار، يهك جار قومار

قمرى: قومرى، كۆرك، كۆترى چكۆلە

قمطرير: دژوار، قورس، گران، سهخت

قمع: سمرکوت کردن، سووك کردن، لمناو بردن، ریسوا کردن

قمقام: کاری گهوره، ژومارهی زوّر، دمریا، دهلیا ۲-

سمرۆك، سمرومر، گەورە، بيشموا

ور ر - روسپی روستومه، تونگی مل تهنگ

قمل: نەسىي، سىي

قمه: سەر، لاى سەرەو، بەرزترين شو<u>ێ</u>ن، سەرەوەى ھەر

شتيك

قمه : كێرد، قەمە، شير

قمه: دمسته، جهماعهت، خهلاك

قمیس: کراس، کرواس، مۆری، گجی فتاء: حالا هماکمن، به هماکمن، شمه

قناء: جال هملکمن، بیرهملّکمن، نمومی جال و بیر هملّ نمکمننت

قنات: قەنات، كاريز، چاوگەي ھەنكەنراو

قناد: شیرینی فرۆش، شەکرساز، شیرینی پەز

قناره: قەنارە، قولاب، قولاپ، جەنگەك، دارقەباخ

قناري: كەنارى، مەلىكى بچوكى خۆش ناوازە

قناص: راوچی، شکارچی، راوکهر، نیّچیرفان

قناطر: پرد، جسر، پردهکان

قناع: روس مرى، ئەومى ژنان سەرى خۆيانى پى

دائەپۆشن، لەچك، سەرپۆش، سەرەناز، سەرتل قناعت: قەناعەت، چاوتىرى، رەزا بەبـەش، چاقتىرى،

رازی بون

قوام: پایه، ستون، کوّلهکه، نهوهی که کاریّک یان شتیّک پشتی بهو بههیّز بیّت و پشت نهستور بیّت

قوام: فەرماندە، ئەمىر

قوانين: ياساكان، دمستورمكان

قوت: خۆرشت، خواردەمەنى، رزق، رۆژى، ئەوەى مىرۆق

ئەيخوات

گوژمه، گۆ، وزه، تەووش، زۆر، ھاز، گف

قوت کردن: زمخت کردن، هیّز به کار بردن، زوّر کردن

قوت گرفتن: بههيز بون، هيز كرتن، وزه كرتن

قود: کێشان و بـهدوا*ی خ*وّدا بـردن، ههوساری ئه*س*ـپ

گرتن و بهدوای خوّدا راکیشانی

قسود: مىل دريــژى، بــشت دريــژى. بــه مانــاى تۆكــه و

کوشتنی بکوژیش دیّت --

قور؛ تەقەمەنى، سىلاح، جبە

قورباغه : بۆق، قرپۆك

قوریلتای: شۆرا، ئەنجومەنى نوێنەران

قوس: کهمان، کهوان، و ناوی بورجی نؤیهم له دوانره بورجی فهلهکی

قـوس قـرح؛ پهلکه زێرينـه، کۆلکـه زێرينـه، کهسـکه سوره، ههساره زێرينه، شهوبهنده رِوْژ

قوش: قوش، باشه، واشه، بالندميهكي راوكمره

قوطي: جهعبه، قوتو، فتو، سنوق

قوقل: كەو، كەوى نيْر

قوقله: سەركەوتن، بـەرز بونـەوە، سـەركەوتن بەسـەر

.

كێودا

قوقو: دوگمه، توكمه، فۆپچه

قوقو: قوقو، قوقولى قوقولى، دمنگى كەڭەشير

قوقه : قوقو، قوقه، دمنگی کهٽهشٽر

قول: وتن، وتاردان، ئاخاوتن، پەيڤىن، وتار، وتە، پەيڤ،

قول دادن: بهليّن دان، پهيمان دان

قول گرفتن: بهنین ومرگرتن، بهیمان ومرگرتن

قولنامه: قەولنامە، بەلىّىن نامە، نوسراویّك كە كرپار و فرۆشيار سەبارەت بە مامەلە ئەينوسن

قول و قرار: قمول و قمرار، عمهد و پمیمان

قوم: کەس و كار، خزم، ئاشناكان، ناسراومكان

قومش: جال ھەلكەن، بىرھەلكەن

قومه: همستان، يهك جار همستان، بالأ، بمژن، بالأى مرؤڤ

قوه: هێزه، وزه، توانايي، گوڕ، تين،، زوٚر

قوی: توانا، هێزدار، زوٚردار، بههێز، به تین، وزهدار

قوی پنجه: بههێز، زوٚردار، ئهوه*ی* هێزی بازوی ههیه

قوی حال: بهختهومر، کامهران، سهرحال،

قوی دست: ههوی دمست، بههیّز، زوّردار

قوی دل: بهزات، بهجهرگ، بویر، دلیر

قویم: راست و ریّك، ناومند، خوّراگر، بهژن ریّك

قهار: زالّ، چیر، سەركەوتوو، يەكێك لەناوەكانى خوا

قهـر: زال بـون، سـهركهوتن، دهسـت بهسـهردا گـرتن،

سەركەوتوويى، زاٽى

قهر كردن: ١- بهزاندن، لهپى خستن، بهزانن ٢- تـهپ بون، قسه نـهكردن لهگهن كهسيّك، پـچراندنى هات و جوّ لهگهن كهسيّك

قهرمان: قارهمان، پالهوان، نهترس، دمسه لاتدار

قهقــــرا: گەرانـــەود، قەگــەريان، گەرانـــەوە بـــۆ دواود، ياشەكشى كردن

قهقهه : قاقا، به دەنگى بەرز پێكەنين

قهوه: هاوه

قهوهچی: هاوهچی، ئـهو كمسـهی لـه هاوهخانـه چـایی و هاوه بــــ فروشتن ئاماده ئهكات

قهوه خانه : هاوه خانه ، چاییخانه ، شوینی هاوه و چایی فروشتن

قهوهخوری: قاوهخوّری، دمفری قاوه خواردنهوه

قى: رشانموه، ھەئىنانموه، ھلاوردنموه، زىل شىيوان، ھەلھىنانمومى خواردن

قیاد: هموسار، جلمو، ئموسار

قىسادت: رابىمرى كىردن، سىمرۇكايىمتى كىردن، رابىمرى، رېنوينى

قیاس: نهندازه گرتن، هه نسهنگاندن، پیوانه کردن، نهندازه گرتنی دوو شبت نه روی قهباره و درینژی و کورتی

قيافه: بيچم، شكل، شيّوه، قيافه، روالهت، روخسار

قيام: همستان، لمسمر بيّ ومستان، هملّسان، رابمرين

قىامىت: قىامىمت، بەسلان، رۆژى كۆتسايى، رۆژى ھەستانەوە، دوارۇژ

قیتال: کوشتن، شهر کردن

قیچاچی: خمیات، بمرگدروو، بمرگ دوور، دمرزی

قیــچى: مقەسـت، تۆرتــان، دوارد، مقــراز، دوێــردك، مەقەست

قیح: زمرداو، چلك، زمرداوی ناو برین

قید: پێومند، پاومند، زنجیر، تۆمار، ئـ مو پـ مت یـان بهندهی پێی ئاژهڵهکانی پێ ثهبهستنهوه

قير: قير، قهير

تیرگون: رەش، بە رەنگى قیر

قىروان: كاروان، قافله

قیش: چەرم، تەسمە

قیرینه: رهش رهنگ، قیری، بهرهنگی قیر

قیصر: قەيصەر، باشاى رۆم، نازناوى باشاكانى رۆم لە كۆندا

قیصریه: راسته بازار، باژیری گهوره

قیطان: قهیتان، دمزوو، بادراوه، بهنی بادروا

قیف: رەحەتى، سەرتلىك، ھۆجەكە

قيقاج: خوار، گێڕ، لار

قيل: وتن، بهيفين، قسه كردن، ناخاوتن، گفتوگۆ،

وتوويز

قيلوله: خەوى نيومرۆ، لە نيومرۆدا خەوتن

قیماز: کهنیز، خزمهتکار، قهرهواش

قيماق: هميماخ، سهرشير، توي، سهرتو، توژك

قیمت: نرخ، بایی، بهها، فیمهت

قيمت گر: هه لسه نگينه ر، به هادانه ر

قیمت مند: به هادار، به نرخ، گرانبایی، بایی دار قیمه: قیمه، گۆشتی له چهرخ دراو قین: عهبد، به نده، غولام، نۆکمر

5

ك: ك، پيتى بيست و پينجهم له ئالفابيتى فارسى كائن: بوو، بون، پوداو، ئهومى بونى ههيه، بونهومر كائنسسات: بونهومرهكان، بهدى هاتومكان، ئافرينزاومكان

كائنه: بروانه كائن

کاباره: کاباره، مهیخانه، عهرهقخانه، نادی، شویّنی فرزشتنی عهرهق و خواردنهوهکان

كابل: كيبل، تەناف، تەناق كەشتى

كابلج: تووته، پهنجه بچوكهى دهست يان پى

كابلشاه: كابلشا، نازناوى پاشاكانى كۆنى كابل

کسابلی: کیابلی، لهخه لُکی کابیل، شهوهی لیه کابیل دهست کهویّت یان دروست بکریّت

كابنه: چاو، چاق، ديده، روانين، چهم

گسابوس: مۆتەكە، شەوە، دۆوەزمە، مۆردەزمە، تەنتەل، حالەتىكى ئاخۇش كە ھەندى كات لە خەوى مرۆقدا دروست دەبىت و كەسەكە ھەست دەكات و كەسەكى دەكات و ئاتوانىت تەكان بخوات

گابوك: كولانه، كولانهى مريشك، كۆڵكى مريشكى گىسابوى: كـابۆى، گالـهوږێن، ئـهو كهسـهى كـارى ئاگادارى و لەوھراندنى مانگا و گايه

كابيدن: بروانه كاويدن

كابيله: هاوهن، هاوهنى كانزايى يان بهردين

كابين: كابين، ژوورى بچوك له ناو كهشتيدا

کابین: مارهیی، شیروایی، شیربایی، مههر، نهو بره

پارەى كە ژنى لەسەر مارە ئەكەن

کابینه: ۱- ده فته ر، نوسینگه، ژووری کار۲ - نهنجومه نی وهزیران، کابینهی حکومه ت

کاپ: کاپ، کاس، پیاله یان کاسهیهکی زیْرین که له یاریه ومرزشیهکاندا به براومی دمدمن

كاپشن: قەمسەلە، بالتاو، كاپشين، پالتاو

کاپوت: ۱- پۆشش، پۆپۆش ۲- کابوت، کاپوت، پوپۆشی کانزایی مهکینهی سهیاره ۳- کاندوّم

کاپیتال: سهرمایه، دارایی، سامان، بنهما، دهسمایه کاپیتالیــست: سهرمایهدار، دهولهمهند، ساماندار، لایهنگری سهرمایهداری

کاپیتائیسسم: سهرمایهداری، سهروّکایهتی سهرمایهداری، سهروّکایهتی سهرمایهداران له کاره بازرگانی و پیشهییهکان. سیستهمی سهرمایهداری که هوّکاره سهرهکیهکانی بهرههمهیّنان له ژیّر دهستی سهرمایهدارانه و کارگه و دامهزراوه پیشهسازیهکان بهپیّی بهرژهوهندی خوّیان بهریّوه دهبهن

کاپیتــــان: ســهرکرده، ســهروّك، سهردهســته، فهرماندهی کهشتی

كاتاراكت: ئاوى سيى، ئاو هينانى چاو

كاتسالوگ: كەتەلۆگ، پێڕست، پێڕستى ناو يان نرخى شتومەك

کاتب: نوسهر، نویسهر، نقیسهر، شهوهی کاری نوسینه، نوسیار

کاتم: ۱ – حهشارهدهر، داپۆشهر، ئهوهی شت یان قــسهیهك بــه نهـــێنی دههێڵێتــهوه۲ – ڕازدار، دهم قورس

کسساتوره: سەرگەشىتە، سىمرگەردان، پەر<u>ئىشان،</u> ھىميران، ئىلوارە، وپ، پەشىزكاو، پەشىنو، سىمر لىنشىنواو، كىنژ

كاتوزى؛ خۆپاريز، خواپەرست، له خوا ترس،

كاثر: زۆر، مشه، فراوان، زياد

کاج؛ کاج، کاڑ، جۆرە داریکه

كاج: شەقەزللە، زللە، شەپازللە

كاج: خيْل، چاوخوار، چاڭ ويْر، خوەزى، چاوتيل

كاج: خۆزگە، بريا

كاجستان: كارستان، ئەو شوينەي كارى زۆرى لى

برويت

کاچار: کهل و پهل، شتومهك، چتمهك، کهل و پهلی

ناو مالّ، ئالالله، ئاميّر

كاچك: تەوقە سەر، سەرسەر

كاچــه: چەنە، چەناكە، چەنەكە، چناكە، ئەرزنك،

ئەرزىنگ. بەماناي خۆشى وشادمانىش دىت

كاخ؛ كاخ، كۆشك، قەسر، سەرا، خانوبەرەي گەورە،

تەلار

كاخر: كه ئاخر، كه له ئەنجامدا

كاخ سفيد: كۆشكى سپى، كۆشكىكى بەناوبانگە لە

ئامریکا که سەرۆك کۆمار لەويدا ژیان بەسەر ئەبات کاخ نـشین: کاخ نشین، کۆشك نشین، ئەوەی لەناو

كۆشك و كاخدا ژيان بەسەر دەبات

كاخه: زەردويى، ئەخۆشى زەردويى، زەردى گەنم.

بەماناى بارانىش دىنت كادر: چارچىرو، چوارچىروە، قاپ، قاپى ويننە

كادو: پێشكهشي، خهلاتي، دياري، ئهومي بهدياري

يان پێشكەشى بە كەسێكى ئەدەن

كاذب: درۆزن، فشەكەر، دەرەويىر، ئاراست، فركەر

کار: ۱ – کار، پیشه، ئیش، ۲ – شهر، جهنگ، همرا ۳ – کشتوکال

حسبوعان

كارآب: شەرابخۆرى، عەرەقخۆرى، زيدەرۆيى كردن

له شهراب خواردنهوه

كارآزهاي: ئەزمون كەر، تاقى كەرەوھ، ئەوھى كاريك

تاقى يان ئەزمون دەكات

كارآزموده: بەئەزمون، خاوەن ئەزمون، شارەزا

كارآ**شوبي:** شێواندن، كارتێكدان، كارشكێنى

كــــاراَفرين: ئافريّنــهر، خــوا، ئــهوهى دمخولقيّنيّـت و دمئافريّنيّت

کسارآگسیاه: پیشکنهر، لیکوّلهر، شهوهی لیه راسیتی پوداویّك ناگیاداره. به مانیای سیخور و دوزمیان و نهستیّرهناسیش بهکار نهبریّت

گارآمد: کارزان، شارهزا، زانای کار، شیاو، شایان، ژیّهاتی، شهوهی به جوانی بتوانیّت کاریّك شهنجام بدات

كارآموز: قوتابى، شاكرد، بەردەسىتى وەسىتا، ئەومى ئە شويننيك يان ئوسىينگەيەك سەرقائى فيربونى كاريك بيت

کارآور: کارزان، خاومن کار

گاراته: کاراته، هونهی زمربه لیّدان، جوّریّك ومرزشه گارافتّادن: پوودان، پوودانی کارهسات یان کاریّك، پیّشهاتن، ئهنجام دران

کارامل: شهکری سوتاو، سوّهان، شهکر و ههنگوین کاربافك: جارجالوّکه

کسار بسشول: کارساز، کاردان، شارهزا، زانای کار، ئەوەی کاریک به باشی ئەنجام ئەدات

کاربان: بروانه کاروان

گاربستن؛ بهجیٔ هیّنان، کار بهنهنجام گهیاندن، به کار بردن، به کار بهستن

کارپهر: به هرهی کار، داهاتی کار، سودی کار

كاربين: كارزان، كارناس، كارنياس، كارشوناس

کارپذیسر: کاروهرگر، نهوهی به کار یان پیشهیهك رازی دهبیّت

کارپرداز: بەرپوبەر، بەرپوبەرى كار

كارپژوه: پشكنەر، ليكۆلەر، پرس وجۆكەر

كارپيج: لەفاف، ئەرەى لە دەورى شتىكىيەوە بئالىننن

کسارت: کارت، کارد، وهرقه، کارتؤنی ناسك، خهریتهی جوگرافیا

كارتن: جارجالزكه، كاكله موشان

كارتن: كارتزن، مقهبا، مقهوا

كارتنك: جارجاڵۆكە، پەسپەسەكۆلە، داپيرك

کارچو: کارخوزا، ئەوەى بە دواى کاردا دەگەرپىّت کار چاق كـن: دەلالّ، نىۆەنجىگەر، ئەوەي كاروپارى

. نيوان دوو كەس ريك دەخات

كارخانه: كارخانه، كارگه، شوينني كار، جيگاي دروس كردنى شتومهك

كارخانه چىسى: كارخانه چىسى، كارخانه دار، ئەومى كاروبارى كارخانهيهك بهريوه دهبات

كارخانهدار: كارخانهدار، خاوهن كارخانه، بهريوبهر يان سەرۆكى كارخانەيەك

کارد: کارد، کیرد، چهقوی گهورهی دهسکدار

كاردان: كارزان، كارناس، كارنياس، شارمزا لهكار، هونهرمهند، زيرهك، ليهاتوو، لي وهشاوه، به توانا، دەست رەنگىن، عاقل، زانا، دانا

کاردگر: چەقۆ ساز، كێردچى، ئەوەى كێرد و چەقق دروست دمكات

كارديده: كارديتو، به ئەزمون، به توانا، لى وەشاوه، شهر ديتو، چاونهترس، چاو قايم

كاردينال: كاريدنال، خەليفه، مەتران، قەشەي گەورە

که له دوای پاپ یهکهم پیگهی ههیه

کارران: پیشکار، پاریزور، کارگوزار

كارراه انداز: كارريكخمر، ئەوەي كاروبارەكان ريك

كارزار؛ شەر، ھەرا، بەزم، جەنگ، گۆرەپانى شەر

كارساز: كارساز، كار ريْكخەر، چارەساز، چارەكەر گارستان؛ کارگه، شوینی کار

كارسىنج: كارزان، كار ديتو، به ئەزمون، ئەوەى توانای هه نسه نگاندنی کاروباره کانی ههیه

كارشكن: كارشكين، كار تيكدهر، كارشيوين، ئەومى ببيته لهميهر له پيشكهوتني كاريك

كارشناس: كارناس، كارنياس، كارزان، كارشوناس، شارهزا و پسيۆر له كاريك

كار طراز: كارريكخەر، كارساز، ئەوەي كاروبارەكان ريّك دمخات

کار طلب: کارخواز، ئەومى بە دواى كاردا دەگەريت،

شەركەر، شەرخواز، خوازيارى شەر يان كار

گارفرما: خاوهن کار، خودانی کار

كاركرد: كردموه، كار، كاركرد، كاركرد، كاريك كه ئەنجام دراوه، ئەندازە و پيوانەي كارى ئەنجام دراو

كار كردن؛ كار كردن، سمرقائي كاريك بون، كاريك ئەنجام دان، بە ئەنجام گەياندن، بە جى ھينان

كاركسشته: به ئەزمون، به توانا، شارەزا، ليهاتوو، پسیور، کارزان

كساركن: كاركبهر، كريكبار، كاريگهر، ئهوهي كبار ئەكات، كارى

كاركيسا: خاوهن كار، خوادن كار، كارزان، وهزير، حاكم

کارگاه: کارگه، کارخانه، شوینی کار و شت و مهك دروست کردن

كارگر: كريكار، كاركەر، كاريگەر، ئەوەى لە كارخانە يان شويننيك كار دمكات و ياره ومردمگريت، ياله كارگردان: كار بەرپوبەر، ھەلسىورپىنەرى كاروبار،

ئەوەي بەرىدوبردنى كاروبارى شويننىك لە ئەستۆي

كارگشا: فريارەس، چارەسەركەر، ئەوەي يارمەتى كەسىكىتر دەدات و كاروبارەكانى بۆرىك بخات. بە مانای دهلال و نیوهنجیگهریش دیت

کارگسل: قورِهکاری، کاری قورِهکاری له دروست كردنى بينا و خانوبهره

كارمزد: كرى، حەقى كار، ئەو يارەى كە لەبەرابەرى کاری ئەنجام دراودا ومری دمگرن

كارمنسد: كاربهدهس، كريكار لهناو دام و دهزگا حكوميهكان

كسارنساآزموده: لينه هاتوو، دهست ويسي سيى، نا شارهزا، كهم توانا، بيّ ئهزمون له كار

كارناديده: بروانه كار نايزموده

كارنساكرده: كار نهكردو، نهكركار، بيّ ئهزمون،

تەممەل، ئەوەي كە كاريكى ئەنجام نەداوە کارنامه: کارنامه، بهروار و میژووی بهسهرهاتهکانی

كەسسىك، كتىبىك كسە لسەخۇگرى بەسسەرھات و روداوهکانی ژیانی کهسیک بیت. کارت، کارنامهی

نمرهکانی خوینندکار له قوتابی که له کوتایی همر سالْیْك دەدریّت

كارنساوال: كەرنـەوال، كانـەوال، رِۆرەكانى خۆشى و كاريز: كاريز، چاوه، چاوگه، سهراو، قهنات رابواردن له جهژنی دهرکهوتنی مهسیح كارنگ: زمان چەور، زمان لوس، زمان شيرين، زمان

كارنه: دەفتەر، تيانوس، دەفتەرى بچوك، ناميلكه

كاروان: كاروان،، مەكارە، كارەبان، قافلە، ژومارەيەك گەشتيار كە پېكەوە سەفەر بكەن

كاروا نخانه: كاروان سهرا، كاروان خانه

كاروان رو: كاروان دى، ئەو دىكايەى كاروان ليومى

كساروان سسالار: كاروان سالار، سهروك و گهوهرى كاروان

كاروانسرا: كاروانسهرا، شويننيكي گهوره لهناو شار يان لەسبەر رنگەي كاروان كىه كاروانيەكان لەوپىدا وچان دهگرن

كاروانسرادار: خاوهنى كاروانسهرا

كساروانكش: كاروان سالار، ئەو كەسەي كاروان ريبهرى دمكات

كاروانگاه: كاروان جيّ، كاروانگه، شويّني كاروان، شویّنی وهستان و وچان گرتنی کاروان، کاروانسهرا كاروبار؛ كاروبار، كار، پيشه، ئيش

كارورز: شاگرد، قوتابى، ئەوەى سەرقائى فير بون یان راهیّنان له کاریّکدایه

كسساروژول: سىمركريكار، ئىمومى سەرپەرەشىتى كريكاران دمكات

كاروكرد: كار و هيز، مهبهست، موردا، نهنجام، نيهت كاروكشت: كشت و كال، ومرزيري

كاروكيا: فەرمائرەوايى، دەسەلات، ھێڒ

كساره: ليهاتوو، تايبهت بهكار، شارهزا، ئهوهى توانایی ئەنجامی كاريكى ھەيە

کاری: کاری، کریکار، کاریگهر، ئهوهی زور کاربکات یان کارهکهی به جوانی نهنجام بدات. و بهمانای

شەركەر و شەرخواز و ئازايش ديت

كاريدن؛ چاندن، تۆ وەشاند، وەرزيرى كردن، كشت و کال کردن

كاريكاتور؛ كاريكاتور، ئەو وينه يان دىمەنەي بېيتە هۆى پيكەنين

كاريكاتوريست: كاريكاتۆريست، ئەو كەسەي ويننەي كاريكاتۆرى دەكيشيت

كاريگر؛ كاريگەر، پيشەگەر، سەنعەتكار، كريكار كاز: زاخه، شوول، لادر، مهغار، غار، شوينني له بیابان یان کیو که دروستیان کردبیت بی مانهوهی

كازه: بروانه كاز

مهر و مالأت تيايدا

كـــازينو: كازينق، كازينق، قومارخانه، شوينى رابواردن و قومار کردن

كَارُ: خَيْل، چاوخوار، چاو كَيْرٍ، چاوخويْر

كاس: كوس، تەپل، تەپلى گەورە

كاس: چال، قوول، به قولاً چو

كاس: شين، كەرەپى، چاوشين

كاسه، دهفر، جام، دهفريك كه شهراب يان ئاوى تيا دەخۆنەرە

كاسب: كاسب، بازرگان، ماملهچى، سەوداگەر، ئەوەي سەرقالى كرين و فرۆشتنه، دوكاندار

كاست: كهمى، كهمو كورى، به ماناى خوارى و درۆيش دێت

كاستر: سهكى ئاوى

كاست كار؛ لار، خوار، دروزن، فيُلْباز

كاسستن: كهم كردن، كهم بون، كهمبونهوه، كورت بونەوە

كاسد: بي برهو، نارهوا، كۆن، بي بهها، كهم نرخ

كاسر؛ شكينهر

كاسك: خود، كلأوخود

كاسه: كاسه، كاس، جام، قاپ، دهفرى نان سوالهت یان چینی که نانی تیا دهخون

کاسه پرداز: زورخور، تیرنهخور، زک برسی

كاسه يشت: كيسهل

کاسهٔ سر؛ کاسهی سهر، جومگه

كاسه زانو: سەر ئەرنىز، كاسەي ئەرنىز

كاسه سياه

كاغذ باد: كۆلارە

گاغذ ہر: قاقەز بِن، ھەر ئامێرێك كە كاغەز بپرێت گاغـذ ســاز: قاقز سـاز، كاغز سـاز، ئـەوەى كـە كـاغز دروست دەكات

كاغذ گر: بروانه كاغژ ساز

كاغذين: قاقەزى، دروست كراو له قاقەز، كاغەزى، ئەومى وەك كاغەز ناسك بيّت

كاغسة: گيْـرْ، ئـەزان، ئەحمـەق، وپ، كـاس، حـۆڵ، ساويلكە، دلّ سادە

كاف: درز، قەلشت، دراوى

گافر: داپۆشەر، مل ئەدەر، بى دىن، بى باوەپ، كافر، ناموسولمان، ناسوپاس

كافرانه: كافران، بيّ دينانه، وهك كافرهكان

کسافرخو: ستهمکار، زوّردار، ئهوهی خو و کرداری وهك کافرهکان بیّت

کافر دل: بی رهحم، بی بهزهیی، ستهمکار، دل پهق کافرستان: کافرسان، کافرستان، شوین یان شاریک

که زۆربەی خەلكەكەی كافر و بی باوەر بن گافر سېرت: بروانه كافر خو

كافر كيش: بيّ دين، بيّ باوهر، كافر

کافر نعمت: ناسوپاس، ناپازی، نهوهی به بهشهکهی خوّی پازی نهبیّت

كافرنهاد: بروانه كافر خو

كافره: كافر، ژنى كافر، ژنى بى باوهر

گافل: دەسەبەر، دەستەبەر، لە خۆگر، ئەوەى كاريىك لە خۆ دەگریت یان دەبیتە دەستەبەرى كەسیك

گافور: کافور، دەرمانیّکه سپی رەنگ و بۆنخۆش که لەھەنىدىّ گیـا بـه تایبـهت لـه داریّکـی نـاودار بـهم ناوەوە به دەست دیّت

كافورپوش: سپى پۆش، ئەوەى جل و بەر**كى سپى** لەبەر بكات

کافورپیکر: سپی پیّست، لەش سپی، ئەوەی رەنگی جەستەی سپی بیّت وەك كافور

کسافورخوار: کافور خووّر، شهرهی کافور بخوات، سارد، سارد و سرِ كاسه سياه: بهخيل، رهزيل، رژد، به تهماح

کاسه گسردان: سوالکهر، دروزهکهر، سوالکهریك که دهفری به دهستهوهیه و کولان و کولان دهگهریت بن سوال کردن

کاسته لیس: کاسته لیس، زوّر خوّر، شهوهی دوای خواردن قاپهکهی دهلیّسیّتهوه، سوالّکهر، برسی، زوّر خوّر، تیّرنهخوّر، بهخیل

کساش: خۆزگه، بريا، ئاخ، وشهيهكه له كاتى دەبېين ئارەزو و حەز به كارى دەبەن

کاش: شووشه، شیشه

كاشان: بروانه كاشانه

كاشانه: هيلانه، خانوو، مالى چكۆله، مال، خانوى

زستانی

كاشت: كشت و كال، چاندن

کاشتن: چاندن، کشت وکال کردن، کیلان، شانای، کیلاندن، توو چاندن، توو وهشاندن

کاشے: قیناوی، بوغزاوی، قریـۆك له سـك، ئهوهی دوژمنی خوّی دهشاریّتهوه، رق ئهستور

که کی دورخهر، دیارخهر، ئاشکراکهر، به دیهێنهر

كاشفه: ١- بروانه كاشف ٢- ريسوايى، ئابروچون،

حەيا تكان

كاشك: خۆزگە، بريا

كاشه: يەخ، سەھۆڵ، سەھۆڵى تەنك كە لەسەر ئار بىيەستىت

کاشی: کاشی، خشتی رهنگین و نهقاشی کراو، دهفری گلیّنی ناودراو

کاشی ساز: کاشی ساز، ئەو كەسـەی كاشـی دروسـت دەكات

گاشی کار: کاشی کار، ئەوەی کار بە کاشی دەکات، وەستای کاشی

کساظم: بیدهنگ، خوراگر، به تاقهت، و نازناوی ئیمامی حدوتهمی شیعهکان

گاغ: ۱ – کاویْژ، کاویْژ کردن، ئهو ئاژهڵانهی کاویْژ دهکهن ۲ – ناله، ئاواز، دهنگ، دهنگی قهله رهشه

كاغذ: كاغهز، ومرمقه، قاقهز، قاغهز

کافورسار: سەر سپى، ئەوەى سەرى سپى بوبێت **كافور گ**ون: كافور رەنگ، بە رەنگى كافور

کافورمو: مو سپی، سهر سپی، نهوهی موی سپیه **کافور**ی: کافوری، تایبهت به کافور، نهوهی _پهنگ یان بؤنی کافوری بیّت

كافه: كافه، قاومخانه، چايخانه، جيّى رابواردن

کافسه: ۱- پیّکر، بەربەسىت، تەواوكـەر ۲- ھـەمو، ھەموان، گشت

گافی: بەس، تەسەلى، بەس بون، بەسىندە، ئەوەى كەسىڭك يان شتىك لە كەسىكك يان شتىككىتر بى نىياز .

کاك: ١- کاك، کاکه، پيار ٢- خهلك، گلينهى چاو

سانای همر شتیک وشک و باریک و ناو بهتال $^{-7}$

کاکا: کاکه، برای گهوره، به مانای غولامیش دیّت

کاکائو: کاکاو، کاکائۆ، داریّکه لهشویّنه گهرمهکاندا دهرویّت و بهرزیهکهی تا شهش مهتر دهگات

. **کاکا سیا: ق**ول، **قو**لّه رمش

كاكاونسسد: كاكارەنىد، يسەكيك لسە تايەفسەكانى

نیشتهجیی قهزوین له ئیران

كَاكُلُ: كَاكُوْلُ، ئەگرىجە، زولْف، قَرْ، فْر، پْرچ

كاكو: خال، خالق، براى دايك

کاگسا: قىامىش، جۆر<u>ن</u>ىك قىامىش كىه لىەناو ئىاودا دەرو<u>ن</u>ت

کــــال: نـاودر، چـانی گـهوره، زهوی کـه نـاو ههنیکهندبیّت و چانی کردبیّت

كال: خوار، خيج، لار، خوير

كسال: كال، نهكهييو، پينهگهشتوو، ميوهيهك كه

هیشتا نهگهییبیت و بق خواردن نهشیت

كالا: كالأ، چتومهك، شتمهك، مهتا، كوتال

كالار: تاشهبهرد، تاشه بهردى پان و ناسك

كالب: جەستە، لەش، تەن

کالباس: کالباس، گۆشتی گا یان بمراز که لهناو پیخۆلهی دهکهن و له ناو پۆندا سووری دهکهنهوه کالبسد: جهسته، تهن، قالب، لهش، قهلأفهت، ههیکهل، لاشه

كالبد گر: نەقاش، وينەكيش، پەيكەر تەراش كالج: كۆليژ، دواناوەندى، خويندنى بالأ

کالسکه: گالیسکه، کالیسکه، وهرگیراو له روسی که یه کیک بوو له هوکارهکانی گواستنهوه که چوار چهرخی بوو و به دو نهسپ یان زیاتر رادهکیشرا،

کالسکه چی: گالیسکه چی، نهو کهسهی که گالیسکه لیّده خوریّت، عارهبانه چی

كالفتن: پەرێشان بون، شلەژان، ژاكان، پەرێشانحالى كالك: كالّ، نەگەييو، پێنەگەشتوو

كالنجار: شهر، جهنگ، ههراوهوريا

كالوج: تورته، پەنجە بچوك كالوج: كەو، كۆتر

کسالوش: دیگ، مهنجهل، قازان، دهفری گهوره بـق خواردن دروست کردن

كاله: كالأ، حِتمهك، شتومهك، كوتال

كاله: كالّ، يينهگەييو

كالى: بيّعانه، قەرز

گالیجار: بروانه کالنجار

كاليدن: ١- شلّمژان، پەريّشان بون، شيّوان، ژاكان ...

۲ – ههالاتن، راكردن، دووركهوتنهوه

كاليس: پياله، جام

كاليو؛ سەرگەردان، حيران، شلّەژار، ئەحمەق، نەزان، گيْژ، حۆل

كاليورنگ؛ سەرگەشتە، ھەيران، گێژ

کسسام؛ دهم، نساودهم، زار. بسه مانسای مهبهسست و ئارەزوپیش دیّت

<mark>كــام بخـش: ئارەزو</mark>بەخش، بەديھ<u>ىن</u>نەرى مەبەست و ھيوا، ھيوا بەخش

كامپيوتر: كۆمپيتەر، كامپيوتەر

كام راندن: رابورادن، خوش گوزهراندن

كامروا: خۆشىبەخت، كامەران، بەختەوەر، كامەران <mark>كامفر:</mark> بروانە كافور

كامكار؛ كامەران، بەختەرەر، خۆشبەخت

كامل: تهواو، بي عهيب، بي كهم و كورى

كامله: بروانه كامل

كامن: شاراوه، ناديار، ون، نهوهى لهبهر چاو نهبيت

كام ناكام: ناچار، خوازراو و نهخوازراو

كامور: بروانه كامياب

كامه: مەبەست، خۆزگە، ويست، ئارەزو

کامیساب: کامهران، بهختهوهر، به موراد گهشتو،

خۆشبەخت، سەركەرتور

كاميار: كاميار، كامهران، بهختهوهر، به مهبهست

گەشتور

كان؛ كان، بنكه و شوين كانزا و شته بهردينهكان

لهناو سروشت

كان: وهك، وهكو، هاوشيوه، هاوتا، وينه، وهك بليني

كانا: نەزان، كَيْر، ئەحمەق، حۆل، بى ئاوز

كانسال: كانال، كاريز، قەنات، ريكه، ريرهويكى

گەورە كىه لەنپوان دوو دەريادا دروست بكريت،

ئاودرگه، كەندال، قەنال

كانديـــدا: كانديـد، ناوبراو، دياريكراو، نوينگـه،

نوینهری هه لبژیردراو بو کاریک یان بو یوستیکی

حكومي

كانگورو: كانگۆرۆ، كەنغەر، جۆرە ئاژەڵێكى گياخۆرە

كه له ئۆستۆراليا دەست دەكەريت

كانوا: كاموا، بهن، خورى ريسراو بو جل و بهرگى

زستانی

كانون: ئاگردان، تون، ئاتەشخانە،، بنكە، ناوەنج،

چەق، نێوەند

كاواك: يوچ، ناوبهتال، ناو خالى. به ماناى كون و

درزی داریش به کار دهبریت، پوچهن، قرون، هلون

كاواليه: سوار، سواره، سواركار، سهربازيك كه

ئەسپى ھەيە

كاوان: بروانه كاويدن

گاوك: بروانه كاواك

كاووك: بروانه كابوك

كاوه: كاوه، له داستانهكاني كۆنى ئيران ناوى ئاسىنگەرىك بورە لىه سىەردەمى زوحىاك كىه دەلىن توانيويهتى ئهو ياشايه لهناو ببات

كاويدن؛ پشكين، گەران، ليكۆلينەوم، كەندن، ھەل كلوشان، يهى جورى، ههل كولأندن، ههل كهندنى زموی بو گهران و دمرهینانی شتیك

كادۆش، ئەو دەفەرى شىرى مانگاى تىا دەدۆشن

كاه: كا، ئالف، تفاق، وشكه كيا و ساقهتي گهنم و جۆ كە خواردنى ئاۋەلەكانە، كۆلەش

كاهانيسدن: كمهم كردن، كورت كردنهوه، لئي كمهم کردن، لیّ داشکاندن

كاهسدان: كايهن، شوينى كا و شائفى ئاره لهكان، مەرەك، ئاڭقدان، كادان

كاهربا: بروانه كهربا

كاهكشان: بروانه كهكشان

كاهكل: كاكلّ، ههناو، سواخ

كاهل: سست، ناتهوان، لاواز، يير، لهكاركهوتوو، يەك كەرتە، تەمەل

كاهل: يشتهمل، بوقهتهي مل، ناوشان، سهرشان تا ڑیں مل

كاهن: غەيبگۆ، كاهين، پياوى رۆحانى لاى مسريه كۆنەكان

کاهنگان: بروانه کهکشان

کساهو: کامو، گیایه که به سهوردوات مهرمار دەكرىت

كاهيدن: كهم بونهوه، كهم كردن، كهم هاتن، لهر بون، دابهزين، لاواز بون

كئيب: خەمبار، خەمگين، نارەحەت، دل پر ئيش

كب: دهم، زار، ناودهم، ليو، لج كبائر: گوناحي گەورە

كباب: كەباب، گۆشتى برژاو لەسەر ئاگر

كبار؛ گەورە، زل، زۆر گەورە

كبارت: كەورە بون، كەورەيى، زل بون

كبت؛ هەنگ، ميش ھەنگوين، زەردەواله

کبت: له زهوی دان، پشت شکاندن، پیسوا کردن، نابپو بردن، سوك کردن، دهرپهږاندنی دوژمن به توپهييهوه

کبتر: بروانه کبوتر

كبج: تف، ئاوى دەم، ليك

كبح: كەرى كلك براو، بى كلك

كبد: جگەر، جەرگ، جيگەر، يەھر، پشارەش

کبسند: ۱ – سنك گهورهيي، ورگ زلني ۲ - دژواري،

سەختى، رەنج، مەينەتى

گېر: خق به زل زانین، فیز، ههوا، خق به زل زانین، له خوّیازی بون، خوّدهرخستن، له خوّیایی بون

کېر: گەورە بون، پیر بون، به سالأچون، گەورەیی، به تەمەنی

كبرا: كوبرا، جۆرە ماريكى ژەھردارى گەورەيە

كبره: پەترۆ، پەرتۆ، كەپەرە

كبرياء مەزنى، شكۆ، گەورەيى

كبريت: شقاته، شخارته، شهمچه، ئهوهى ئاگرى پى دەكەنەوه، گۆگرد

کبس: گوشین، زهخت لیکردن، شتیّك خستنه ناو شتیّك و زهخت لیّکردنی، ناخنین، پرِ کردن، کهلّهکه

كبست: تال، مهر شتيكي تال

كبش؛ قووچ، قوچ، مەرى شاخدار

كبك؛ كەو، ۋەرەۋ، كەۋ

كېكېـــه؛ كەبكەبـە، دارودەسىت، شكۆ، كش و فىش،

ههنگ و دهنگ

کبوتر: کۆتر، کاواترى، کەمووتەر، کاوەتر، کەقۆك، بەمىث، بالندەيەكە حەلال گۆشت لە شيوە و رەنگى جۆرارجۆر

کبوترباز: کۆترباز، ئەو كەسەى كۆتر ئە مائەوە پادەگر<u>ن</u>ت و پەروەردەيان دەكات

کبسوتر نامهبسهر: کۆترى نامەبسەر، جۆرە كۆتر<u>ن</u>که گسەرتر لىه كۆترى مىائى كىه بىۆ گەيانىدنى پسەيام و نامە بە كارى دەبەن

کبود: شین، کەوەیی، شینی تیّر یان وەنەوشەیی پپر رەنگ

كبودتشت: ئاسمان، عاسمان

کبود جامه: شین پوّش، ئەو كەسەى جل و بەرگى شین لەبەر دەكات

کبود پیشم: چاوشین، ئەر كەسىەى رەنگى چاوى شینه

کبودی: ۱- شینی، کهوهیی بون، شین بون ۲- خال، شهو خالهی به دهرزی له سهر پیست دروستی دهکهن

كبوس؛ خوار، خوير، لار، ناراست، چەماوە

كېسە: كۆگا، كۆپەلە، ھەلھاتويى، كفتە، تەپۆلكەى خاك، سەريوان، سەريكوان

كبى- كپى: مەيمون، عەنتەر

<mark>کبیث</mark>: بۆگەن، _پزیو، بۆن ناخۆش، گۆشت که گەنیو و بۆگەن بوبیّت

كبير: كەورە، مەزن، زل، كەرا، سان، بۆز، زەلام

كبيره: گوناحي گهوره، گوناحي وهك قهتل و زينا

گبیـــسه؛ کەبیـسه، ساڵێك کـه بـه پێـی یاسـاکانی ئەسـتێرە ناسـی یــەك ڕێڑ بـه مـانگی ئـاخری زیـاد

دهکهن و نهمه ههر چوار سال جاریکه

كپ: دەم، زار، ئاودەم

كپان: بروانه قپان

کپی: کۆپی، پونوس، وینه که لهپوی وینهیهکیتر یان پونوس که لهسهر پونوسیکی تر دهیگرنهوه کپیدن: خهوتن، نوستن، خهفتن. به مانای دزین و پفاندنیش دیّت

<mark>كپيـــــه: كـــۆپى، پونوســـى، لاســـايى كردنـــەوە،</mark> دەمەلاسكى

کت: شان، شانه، سهرقوّل، و بهمانای تهختی یاشایهتیش بهکار دهبریّت

كت: كۆت، نيو قۆل، قۆل كورت

كت: تەنىشت، دەندە، لا، داوين

کتاب: کتیب، نوسراوه، پهرتووك، نوسراوی چاپ کراوی بهرگ تیگیراو

كتـــاب: فوتابخانه، خويندنگه، خويندنگهى

سەرەتايى

كتابت: نوسين، نوسهرى، كتيب نوسين

كتابچه: ناميلكه، كتيبي بچوك

کتابخانه: کتیبخانه، کتیوخانه، شوینیکی گشتی

بن ھەڵگرتنى كتيْب

کتا بخوان: خوینهر، کتیب خوین، نهو کهسهی کتیب دهخوینیتهوه

كتــابفروش: كتيّب فـروّش، ئـهو كهسـهى كـارى

فرؤشتني كتيبه

كتاب مقدس: ئەنجىل

كتابى: كتيبى، تايبهت به كتيب، وهك كتيب

کتان: کهتان، گیایهکه که لاسکی باریك و بهرز و بهرزیهکهی تا یهك مهتر دهگات

کتب: کتیبه کان، چوار کتیبی ناسمانی که بریتین له صه حیفه کانی ئیسبراهیم و تهورات و شهنجیل و قورئان

كتب خانه: بروانه كتابخانه

كتغدا: بروانه كدخدا

كتره: ١ - دراو، مەلدراو، مەلدرياگ ٢ - قسەي قۆر،

ههلیت و پلیت

كتف؛ شان، شانه، كۆل، تەختەي شان، سەرقۆل

كتك: داردەست، گۆچان، داردەستى قەلەندەران

كتك: مەرى بچوك، بەرخۆلە، ئەو مەرەى دەست

وپێی کورت بێت

كتكار؛ نهجار، دارتاش

كتكن: چال هەلكەن، بير ھەلكەن، ئەو كەسەى كارى ھەلكەندنى چال و كاريزە

كتگر؛ بروانه كتكار

كتل: تەپۆلكە، تەپە، گرۆدلكە، ملە، كوتەل

کتم: داپوشین، شاردنهوه، قایم کردن، به ژیّر لیّو کردن، حهشار کردن

كتم: وسمه، بهركى شين

کتمان: شاردنهوه، نهین کردن، حهشاردان، بهژیر لچهوه کردن

كتنبر؛ زۆرخۆر، تێرنەخۆر، تەممەڵ، تەوەزەل

کتـوم: پازدار، پاز هـه لْگر، ئـهوهی پازی کهسانیتری لایهوه نایدرکینیت

کت وات: کت و مت، واک خوّی، بهتهواوی، به ههمان شیّره

كته: كەتە، برنجى كولأوى بى پۇن

کتیبه: فهوج، دهستهیه که له شکر، و به مانای نوسراوه که لهسه ر ده رگا یان دیواری بینایه ک دهنوسریت

کـــقیرا: کـهتیرا، شیلهیهکه کـه لـه گیایـهکی درکـاوی بهناوی گـهوهن وهردهگیریّت

كتيم: شاراوه، داپۆشراو، لەبەرچاو نەبو

کثافت: پربون، که له که بون، کوگا بون، تیکه ل وپیکه لن، له فارسیدا به مانای پیس و پوخلی به کار دهبریت

کثرت: زوّر بون، فره بون، فرهیی، زیادی، زوّری کثیب: تهپوٚلکه، تهپه، گردوٚلکه

كثير: زور، فراوان، فره، زياد، مشه

کثیف: ئەستور، تێکهڵ، چڕ و پڕ. له فارسیدا به مانای پیس، پۆخڵ و بۆگەن و چڵکن بهکار دەبرێت کچ: خوار، لار، گێڕ، ناڕاست، چهماوه، خوێر، دژی راست

كج: كەژ، ھەورىشمى ئەريسراو

کجا: کوێ، بۆ کوێ، له کوێ، وشهی پرسیار کردن بۆ جێگه

كجاوه: كەژارە، ھۆدە،

کدرت: ئیّل بون، رەش بون، رەشايى، تاریکى کدفت: سەر، كاسەى سەر

گدو: کهدو، کولهکه، گیایهکی یهك سالهیه به لاسکی بهرز و گهلای پان و پهنگی زهرد، کولند، قزندك، کوندك، کوندر

كدواده: ديوار، بناغهي ديوار، حهسار

كدوخ؛ حەمام، گەرماو، گەرمخانە

گذودانه: کرمی کولهکه، کرمی کهدو

کسدورت: ۱- لیّل بون، رهش بون، ۲- دلّتهنگی، مهلوول، بون، خهمبار بون، ناکوّکی

كسده: زمانـه چـكۆڵه، زمانـه چـكۆله كـه لـه كۆتـايى

كدين: جل كوت، جل شور

کدیور؛ جوتیار، جوت بهنده، وهرزیّر، فهلا، کهیخوا، کهدخودا، خاوهن مالّ، خودانی مالّ

کدیسته: ۱ – ستهختی، بهلاّ، دژواری پۆژگسار ۲ – سوانکهر، درۆزهکهری، کاری سوانکهر، سوالّ کردن کذا: بهم شیّوه، ناوا، ناوهها. ناوایه، بهم شیّوهیه

كذاب: درۆزت، درۆكەر، زۆر درۆزن

کذب: درق، درق کردن، قسهی ناپاست کردن کذلك: بهم شيّوميه، بهم شيّوه، ناوهها، ناوا

كذي: بهم شيّوهيه، وايه، ئاوههايه

کسر: کمپر، گوی نهبیست، نمهبیس، نمو کهسمی گویچکهی میچ نابیستیّت

كر: زور، وزه، هيز، توانايي، تا، تين، تاقهت

كر: هيْرش بردن، پهلاماردان، شالاَو بردن، ههلّمهت بردن بق سهر دوژمن.

کر: کۆپ، ئاوازی پێکەوە، چەند کەس کە پێکەوە يەك ئاواز يان گۆرانى دەڵێنەوە

کسراء کسیّ، مـز، ئـەق پارەييـەی کريّىچى وەك كـريّ خانو دەيدات

کسراب: ۱ – نزیك بونهوه، نزیکی ۲ – زهوی کیّلان، جوت کردن، زهوی بوّ کشت و کالّ ناماده کردن کرابه: بهلاّ، بهلاّی کتوپرٍ، سهختی

كراتن: كاكلهموشان، داييرۆشك، جارجالۆكه

كج بين: خيل، خويل، چاو خوار، چاوخيل

کے خلیق: پوو ناخۆش، ئەخلاق ناشیرین، تووپه، مۆن، گرژ

کسج رو: لار پەو، ئەوەى بە پیکەى ئاپاسىت و لاردا دەروات

كج سرشت: خراپهكار، بهد نيهاد، پيس

كج كلاه: كلأو خوار، كلأو لار، ته پله لار، ئهو كهسهى

كىلاّو بىه خىوارى لەسسەر دەكسات و و مەبەسست لىم

کهسی له خۆړازی و خۆبینه

کج معامله: لار، دروّزن، ئەو كەسەى لە ماملّە كردنـه راستى بە كار ئابات

، <mark>کجسسواج:</mark> لار، چـهماوه، چـهمیاگ، خــوار، خــویّر،

ناراست

کچل: کهچهل، بی مو، تاس، نهو کهسهی سهری مسووی پیه وه نهبیت یان قده سهری بهفوی نهخوشیهوه وهریبیت

كچه: ئەنگوستىلە، كلكەرانە، كلكەرانەي بى نقيم

کچیر؛ وهزیر، پیشهوا، سهرکرده، سهروّك

گھـــــــال: پزیــشکی چــاو، ســورمهکەر، شــارەزا لەنەخۆشىيەكانى چاو

كعژل: سورمه، دەرمانى چاو، كل، كله، رەژى

كعل: سورمه كيْشان

کعلی: ۱ – سورمهساز، ئەر كەسەى كل يان سورمه دروست دەكات ۲ – سورمەيى، بە رەنگى سورمە

كخ: كرم، دمعبا، داعبا، همر دمعبايهكي ورد

کسد: مال، خانو، خانوبهره، کهپهك، ناوچه، شويّن. ۲۰۰۲۳

کــــد: ۱ - رهنج، درواری، سـهختی کنِـشان ۲ -همولّدان، تیکوشین، خمبات کردن بـو گهشتن بــه

شتيك يان بهدهست هيناني

گذام: کامه، کیّ، چ کهسیّك

گذامین: کامه، کیّ، چ کهسیّ

كدبانو: كەيبانو، ژنى مال،كەيوانوو

كلر: ليْلْ بون، رەشى، تارىكى، رەشايى

كَلْخُدا: كوينخا، كەيخوا، گەورەي دى، قەيخا، قينخا

گراد: جلّ و بەرگى دړاو و شەق وشړ گرار: پەلاماردەر، ھەڵمەت بەر، ئەوە لە شەپدا زۆر

کراز؛ تونگ، سوراحی، دهفری ئاو

كراسه: دهفتهر، مهلزهمه، تيانوس

کراش: پوشان، پەرىشانى، شلەژاوى، تىك چون

كراشيدن: پەريشان بون، خراپ بون، له كار كهوتن،

به فیرزچون

پەلامار دەدات

كراكر: قەلەرەشە، ريشۆلى، ريشۆلە

كرام؛ كەورەكان، ريزداران، ميزاكان

كرام: جواميّر، دلّ گەورە، بەخشەر

كرامت: جواميربون، گهورهيي كردن، بهخشين،

ریزداری، هیژایی، ریز گرتن

گرامند: بهریز، باییدار، گرنگ، نرخدارکران

كران: كەنار، بەستىن، قەراغ دەريا، كەنار دەريا،

ليُوار، روْخ

كراوات: كراوات، بزينباخ

كراه: كۆتايى، ئەنجام، كەنار، قەراغ، كەنارە

کراهت: بینزار بون، نارازی بون، به دل نهبون، قیز لیکردن، بیز لیکردن، به خراپ زانین، پی ناخوش

گراهیت: ناپهسهندی، قیّزهونی، دریّوی، نابهدلّی، دریّد بون و ناپهسهند بونی کاریّك

کرایسه: کریّ، کریّ خانو، کریّ دوکان، ئهو بره پارهی که کهسیّك له باتی کریّ دهیدات

گرایه نشین: کریّچی، کریّ نشین، ئهو کهسهی له

خانوی کریدا دادهنیشیّت

كبرب: خەم، پەژارە، خەفەت، مەينەتى، سەختى،

دڑواری

كرباسه: مارميلك، مارميلكه

كرباس معله: كۆرستان، قەبرستان

کربسال: بینرنگ، سهرند، بینرن، شهرهی شنتی پی

ىمبيۆنەرە

کربت: خەم، خەفەت، پەژارە کربز: خەيار، ترۆزى

کسربن: کاربۆن، کاربۆن، مادەيلەکی کیمایی که بەشێودی جۆراوجۆر له سورشتدا دەست دەكموێت کرپ: کرێپ، ئەتڵەس، جۆرە پارچەيەکی ئاسكە کرپوك: مارمێلك، مارمێڵكه

گــرت: پـهلامار، هێرش، ههڵمهت، ههڵمهت بـردن لـه شــهردا. بـه مانــای نــۆره، جــار، کــهرِهتیش بــه کــار دهبریّت

کرتاسسه: کهرتاسه، دمورهی سینیهم له دمورانی دوومم زموی ناسی

گرته: كەرت، تۆمەشان، تالأنه، زەريەكى بچوك كە شتىكى تيا بچىنن

كرته: نيو قۆل، قۆل كورت

کرج؛ دوگمه، قۆپچە

كرجى: بەلەم، قايەق، كەشىتى بچوك، لۆتكە، قفە

كرج: قاش، قاشيك له شووتى يان كاللهك

گرچ؛ کړ، کړکهتوو، مریشکی کړکهوتوو

کرخ: بی ههست، بی شعور، سر، بی تین، بی گیان، . ۲. ۲۰

گیرد: کورد، ناوی نهتهوهیهکه ناریایی که بهسهر چوار ولاتی نیران و عیراق و تورکیا و سوریا دابهش بون و چهندین عهشیرهی گهوریان تیدایه. به زمانی کوردی دهدهوین و زوربهیان لهسهر نایینی نیسسلامن بههام لایسهنگرانی نسایین و مهزههبهکانیتریش له ناو کوردهکاندا ههیه وهك زمردهشتیهکان و کاکهییهکان و نیزهدیهکان و

کردار؛ کار، کردهوه، کرده، کردار، چۆنیهتی کار، شێوه، جۆر، یاسا، شێواز، ڕێسا کردك: بهش، بهند، بهشێك له کتێب

کردگـــــار: زۆرکــەر، زیادکــەر، چـالاك و یـــەکێك لەناوەكانى خوا.

کردگر: بروانه کردگار

کردمند: چالاك، چوست، توند و تيژ، بزيو

کسردن: کردن، دروست کردن، شهنجام دان، به جیّهیّتان، به جیّ هاوردن

ناشيرين، ناحەز

كردهكار: كرده، ليهاتوو، ليوهشاوه، به ئهزمون، به

توانا، شارهزا

كرديت: پێگه، ئابروو، دڵنيايي، باوهڕ

كرز: بلالوك، هالبلالوك

كرز: تويشودان، تويشوداني شوان

کرس: چلّك، قريّرْي، پيسى، چلّكى جل و بەرگ

كرسب: مەمك بەندن ستيان، شاماكى، مەمكەلۆس،

سینهبهند، کهمهرهندی پانی ژنان

كرستون: قەپان، شايەن، ترازويى گەورە

کرسی: کورسی، تهخت، چوارپایه، چوارپایه که لهسهری دادهنیشن

كَرْش: فريو، درق، فيّل، تەلّەكە، زمار لوسى، كاسە ليّسى، رياكارى

کرش: ورگ، ورگی مانگا و مهر و هاوشیوهکانیان

گرشمسه: نــاز، عيـشوه، لهنجـه و لار، ئيـشاره، چـاو داگرتن، ئيشاره كردن به چاو و برز

<mark>كرشيدن</mark>: كاسەلێسى كردن، مەرايى كردن، _پياكارى، فريودان، ھەڵخەڵەتاندن

كرفت: پيس، چلكن، چلكاوى، ناياك

کسرفس: کهرهوس، کهرهوز، گیایه که که له پیزی سهوزهوات ههوزمار دهکریست و لاسکی سبپی و هاوشیوه ی پیواسه و گهلآکانی له خواردندا به کار دهبریت

کرفه: چاکه، کاری باشه، خیّر، پیّچهوانهی گوناح

گرفسهگار: چاکهکارتر، چاکه خواز، خیروّمهند،

خيرخواز

گرفهگر: بروانه کرفهکار

كرك: كورك، كوورك، بنى مووى بزن

كرك: كەرەواله، چيرۆك، چرك

گرگرانك؛ كركراگه، خرمۆته،

گرگری: بروانه کرکرانك

كسسركس: دال، لاشسهخۆر، دالاش، خەرتسەل، دالەكەرخۆر

كركفيز: بروانه كفكير

كركم: رەنگين كەمان، كۆلكە زيْرينه، پەلكە زيْرينه

كركم: زمعقهران، زاقهران

کرگ: بروانه کرگدن

کرگدن: کەرگەدەن، کەرگەدەنگ، ئاژەئێکە گەورە و بە ھێـن، گـەورەتر لـە گـامێش کـﻪ درێژيەکـﻪى بـﻪ چــوارمەتر و بەرزيەکــەى بــﻪ دوومــەتر دەگــات و

پیّستی جهستهی رهش و نهستوره

كرگندن؛ بروانه كرگدن

کرم: بهخشین، جوامیری، بهخشهری، گهورهیی، دل .

كرم: ميو، تاك، دارى ترى

گرم: کریمی، سپی زورد باو

کسرم: کرم، دمعبایهکی بیّ دهست وپیّی خروّك که ئیّسقانی نیه

کرم: کریّم، سەرشیر، قەیماغ، خواردنیّك که له شیر و شەکر و هیّلکه دروستی دەکەن

کرم ابریشم: کرمی هاوریشم، جوّره کرمیّکه که به

لیکی یان ناوی دممی خۆیان ههوریشم دهتهنن کرمانــشاهی: کرماناشـیی، تایبهتبـه کرمانـشا، لـه

خەلكى كرمانشا. و يەكيك لە زاراوەكانى زمانى

کوردی که خه لکی کرمانشا پنی دهدهوین گرمایر: قولاب، نامیری کانزایی دیانهدار

كرم پيشه: بهخشهر، جواميّر، دلّ فراوان، بهخشنده

کرملین: کریملین، کۆشکی سەرۆکايەتی له روسیا که ئەمرۆکەیش پەکیکە له بینا ناودارەکانی ئەو ولأته

و شویّنی دانیشتنی سهروّکی ئهو ولاّتهیه

چالاك، بلەز

گرنا: كەرەنا، بۆق

كرنج: كشنيز

گرنج: بپوانه برنج

كرنج: چين دراو، چرچ، لؤچ، چرچ و لؤچ

کرنجو: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەرىنشان کرند: ئەسپى زەرد، ئال، ھال، خورمايى کسریم: کهریم، بهخشهر، بهخشنده، دل فراوان، دهست و دل باز

كريسة: ناشيرين، ناحەز، دزيّو، ناپەسەند، نابەدلّ، قيّزەون، نەخوازراو

كز؛ كەڭ، ھەورىشمى نەريسىراوى خاو

کزاد؛ جل و بهرکی دراو و شهق و شر

گسزاز: گهزاز، کوزاز، وشکی و دهرد و سوتانهوه بسههری سسهرما، و و جسوّره نهخوشسیهکه کسه میکروّبهکسهی لسه پینگهی برینسهوه دهچسیّته نساو جهستهی مروّق و دهبیّته هوّی گرژ بونهوهی توندی ماسسولکهکان کسه لسه مساوهی ۲ تسا ۱۱ پوژ دردهکهویّت

كزبره؛ كشنيز

گزبسود: کـهیخوا، کوێخـا، سـهروٚکی عهشیره یـان تایهفهیهك

كَرْ كَرِدِنْ: كَرْ كَرِدِنْ، كَرْوْلُه كردِنْ، خَوْ كَوْ كَرِدِنْهُوه لِهُ سەرما يان خەم

کزم: سهوزه، قهوزه، قهوزه که له قهراغ ناو دهپویت کزوغ: موّره، گهردن، موّرهی گهردن، بربرهی مل

كڙ؛ كەڑ، ھەوريشمى خاوى نەريسراو

كَرْ: خوار، خويْر، ئاراست، لار، چەماوە، چەمياگ

كژار؛ جيقلدان، جيقلدانه

كژاوه: كەژارە، كەجارە

کژبین: بروانه کج بین

كژپايك؛ قرژاڵ، قرژانگ

کژ دل: دل پیس، دل چهپهل

كژدم: كۆلاژدەم، دوپشك، چزە پيلل، دومارە كۆل، دوفيشك

کسژراه: لاپی، پێ خوار، ئهوهی له پێگای ڕاست ههڵگهرێتهوه، گومرا

كَرْزْخْمَهُ: خراپه كار، ئاكار ناشيرين، كردەوەخراپ

كَرُّمرُ: كَيْرِ و خوار، لار و لهويْر

كس: كەس، تاك، زات، مرۆۋ،

کساء جل و بمرگ، لیباس، پۆشاك

کرند: کەرەند، يەکێکە لە ھۆزەکانى کورد لە ئێران **کرنر:** کۆرنێر، سوچ، سوچى يارى، وشەيەكە زياتر

له یاری دو گۆلیدا به کار دمبریت

كسرنش: كورنوش، سنهر دانهوانندن، لنه خۆبورين،

خولته، خوّ به کهم زانين

گسرو؛ کلوّر، پزینو، ددانی به کهڵك شهماو، له کار

كەوتور

كرو؛ بەلەمى بچوك، گەميە، قايەق

كروت: قەلەو، زل، بە كۆشت، تىرگۆشت، گۆشتن

كروتنه: داپيرۆشك، كاكله موشان، جالجالۆكە

كرور: پێنسهد مهزار

گروڑ: شادی، شادمانی، خۆشحالی، به کهیفی

كروشه: كهوانه، كهوانه بهم شيّوهيه []

كروكوديل: كۆرۆكۆديل، تيمساح، مارميلكى گەورە

كسروه: ماوهيهكه به ئەنىدازەي سىي فەرسىەخ، دو

کیلوّمه تر. به مانای هیّلانه و نارامگایش به کار

كروه: دداني لهكار كهوتوو، كلۆر، پزيو

كره: بهچكه، بيچو، بهچكهى ئەسپ يان كەر

كره: ناپەسەند، نابەدل، ئەرەى مرۇق بە ناپەسەند و

ناشيرينى ههژمار بكات

کریاس: دمربار، پیش خانه، بهرههیوان، بهردمرگه

کسریج: کـهپر، مـاڵێکی بـچوك کـه د*هشـ*تهوانان بـۆ دروست کردنـی سـێبهر بـۆ خۆيـان لـه دار و ــچـيلکه

دروسىتى دەكەن

كريزى: پير، پەك كەوتە، چەماوە، بە سالأچوو

كريستال: بلور، ئاوينه، نهينوك، شتومهكي بلورين

كريسمس: كريسمهس، جهڙني له دايك بوني مهسيح

که مهسیحیهکان له شهوی ۲۵ دیسامبهر دهیگیّین

و به جهژنی مهزههبی ئهوان ههژمار دهکریت

كريشك: ١- جوجكه، جوجهله، جوچكهى مريشك

۰۰ ۲- شەركەر، شەرخواز

كريشك: چاڵ، قولأيي

گریشنا: کریشنا، خوای هیندیهکان

کسساد: بی بازاری، بی برهوی، بی مشتهری، له برشهو کهوتن و دهست نهکهوتنی مشتهری بوی

کسسالت: سستی، بی هیـزی، بی حیالی، کـزی، نهخرشی، بی تینی، هیلاکی

کــسالت آور: خـهم هێنـهر، بێـزار کـهر، مانـدو کـهر، وزهبي، گيانير

گــسب: به دەست مێښان، ئاماده كردنى شــتێك، كۆكردنەوه، قازانج كردن، دەسكەوتن

كسبه: كاسب كاران، ماملهچيهكان، سهوداگهران

کسپرج: مرواری

کسته: کوتراو، هاراو، دانهویّلهی کوتراو که هیّشتا

له کا جیا نهکرابیّتهوه

کسستی: زوران، زورانبازی، پشتوین، کهمهربهند، پشتینی پیروز که زوردهشتیان له پشتی دوبهستن و سی گری لی دودون

کستی کردن: زوران گرتن، زورانبازی کردن

کستیمه: درکی وشتر، جۆره چقنیکه که وشتر زوّر حهز به خواردنهکهی دهکات

گسر: شکاندن، لەت کردن، ورد و پىرد کردن، كەرت كردن، نووخاندن

کسره: لهت، ورده، پرده، تیکه، تیکهیهك له شتیّکی ورد كراو و لهت كراو

کسف: ۱- برین، پچراندن، برینی جل و بمرگ یان همر شتیکیتر ۲- گیران، مانگ گیران

كسل: سست، بيهينز، بي تين، بي وزه، بي حال، لاواز، نهخوش

کـــسل؛ سـسنتی کـردن، سـسنتی، تهمـهڵی کـردن، تهمهڵی، بی حالی

كسلان: سست، بي هيز، ناتهوان، لاواز، نهخوش

كسمه: بن، ئالۆزكاو، قنى بن لاى پوخسار

كسندر: ناكەس، ناپياو

كسنى: بروانه كاسنى

كسوت: جل و بهرگ، ليباس، سيپال

<mark>کــسوف:</mark> گـیران، گیرانی پۆژ، تاریـك بـونی خـۆر ئـەو كاتەی كە مانگ دەكەوپتە نيْوان زەوی و خۆر

کسیر: شکاو، شکیّنراو، ورد کراو، ورد و پرد کراو کسیمه: بروانه کستیمه

كش: باخەل، سىنە، قەبرغگە، لا، كەلەكە

كش: جوان، باش، چاك، دەلال، دلگير

<mark>کــش</mark>: کـش، کـشه، وشـهیهکه لـه کـاتی دهرکـردن و دورکردنهوهی مریشك به کار دهبریّت

کش: کهڻ، کهش، کهژ جـۆره بهنێکه کـه لـهکاتی کێـشاندا درێــژ و درێــژتر دهبێـت يــانی تــا زيــاتر بکێشرێت زياتر درێژ دهبێت

کشاف: دەرخەر، ئاشكراكەر، ئىشاندەر، بەدىھىنەر، رونكەرەرە

کشاکش: کیشمهکیش، کیشان کیشان، بهم لاولادا کیشان، و مهبهست له خهم و خهفهت و پهژاره و درواری و پوداو و کارهساتی ناخوش

كشاله: دريزه، دريزيي، بهردهوامي شتيك

کشاندن: کیش کردن، راکیشان، کیشان، شتیّك یان کهسیّك بهرمو لایهك کیّشان و بردنی

كشاورز: جوتيار، جوتير، جوت بهنده، ومرزير، فهلا،

کشت وکال ٚکەر، کشتیار گـــشت: کـشت، کـشتوکال کــردن، زمو*ی کــ*یْلان و

چاندنی

كشت: كوشتن، قەتل

کشتار: کوشتار، زوّر کوشتن، کوشتاری مهرٍ و مالآت له کوشتارگا

کشتارگاه: کوشتارگا، کوشتارگه، ئهو شوینهی که مهرو مالآت و مانگای تیا سهردهبرن

كشتبان؛ جوتيْر، جوتيار، كشتيار، ومرزيْر

کشتزار: کانگه، کینگه، زهوی و زار، کشتکه، زهوی کیندراو و چینراو

كشتك؛ دەشت، دەشتى بچوكى

کشتکار؛ بپوانه کشاورز

کشتگر؛ بروانه کشاورز

کــشتمان: کێڵگه، کاڵگه، کـشتکه، نـهو زمويـهی شتێکی تیا چێنرابێت

کشتن: چاندن، زموی کیّلاّن و چاندنی، کشت و کالّ کردن، جوتیاری کردن

کشتن: کوشتن، مراندن، گیان سهندن، گیان له کهسینک گسرتن. بسهمانای کوژاندنسهوهی چسرا و روناکیش دیّت

كشتنگاه: شوينني كوشتن، كوشتنگه

کشته: وشکه، میوهی وشك كراو وهك قهیسی و هدوره هداوره

کشتی: زوّران، زوّران گرتن، زوّرانبازی، شاخ به شاح بونی دوو کهس بوّ له زهوی دانی یهکیّکیتر

کشتی: که شتی، یه کیک له هوکاره کانی گواستنه وه که له سه ر ناو ده پوات له قهباره ی جیاواز و جوّری جیاواز وه ک نه فه رهه نگر و که شتی شه رکه ر

کشتی نوح: کهشتی نوح، مهبهست له کهشتی نوحی پیّغهمبهره

كشيتبان؛ كەشتيەوان، كەشتيوان، كەشىتى ئارۇق

کشتی را**ن:** بپوانه کشتیبان

كشتى گير: زۆرانباز، ئەو كەسەى زۆران دەگريت

کشخان: گەواد، پیاوى حیز، بی غیرەت

كشش: مەولدان، تەقەلا كردن، تىكۆشان، تىكۆشىن كشش: راكىنشان، كىنشان

كشش: كوشتن، گيان سهندن، مراندن

كشف: دەرخستن، ئاشكرا كردن، دۆزىنەوە، پوت

کشف: کیسهل فر ناوی بورجی چوارم له دوانزه بورجی قرژاله

كَشْفَتْنْ: قەنشتن، بىلاو كردنەوە، پرژاندن، ژاكاندن، سىس كردن

كشك: كەشك، دۆينە، قروت

کشکاب: دۆینه، کهشکی سوار به ئاو که نائی تیا تریت دهکهن و دمیخۆن

کشکك: خرتکه زرانی، خرتکه لهی نهژنق، وژنگ کشکنجیر: قلا کوت، جۆریك قوچهقانی گهورهی بهرد

ىسىنېير، قىر كۈت، جورىك قوچەقاتى كەورەق بەرد ھاويىژ

كشكول: كەشكۆل، دەفرى دەرويشان

کشمش: کشمیش، کشمش، تریّی وشك کراو کشمکش: کیشمه کیّش، بگره و بیّنه کشن: پر، پرش، زر، مشه، فراوان، مشه

کشنیز؛ کشنیز

کشواد: قسه خوّش، زمان پاراو، به توانا له قسه کردن. و ناوی یهکیّك له پالْهوانهكانی ئیّران له سهردهمی کهیکاوس

کش واکش: بگره و بینه، کیشمه کیش، کیشان کیش کشور: ولات، مهلبهند، سهرزهمینیکی پان و بهرین کسه لسه خسوگری چسهندین پاریزگسا بیست و دانیشتوانه کهی لایه نگری یه ک دهوله ت بن، همریم،

> کشورخدا: پاشا، سهرۆك، خاوهن ولأت کشوردار: ولأت پاريّز، پاسهوانی ولأت

کشورز: بروانه کشاورز

<mark>کش و فش: ک</mark>ش و فش، قرِ و فرِ، شان و شکق کشی: باشی، چاکی، دهلالی، دلگیری

کشیدن: ۱- دریدژ کردن، پاکیشان، کیشان، کیش پیدان ۲- پاکیشان، سهرنج پاکیشان بز لای خز۳-بار بردن، کیشان، پاکیشانی بار یان ههر شتیکیتر ۴- کیشان، جگهره کیشان، بردنه ناوهوهی دووکهل بنو ناو سینه ۵- بهرگه گرتن، پهنج کیشان، سهختی بینین، ئازار کیشان

کـشیده: شـهقەزللە، شـهپازلله، شـهقەزلله کـه لـه بـن گوێ یان روخساری کەسێکی بدەن

كشيده بالا: بالا بمرز، بهرن بمرز

کشیش: کهشیش، قهشه، پیاوی روّحانی مهسیحی کشیك: کیّشك، ئیّشك، زیّرهقانی، پاسهوانی دان کعبه: کهعبه، قیبلهی موسولّمانان. ئهوهی شیّوهی

چوار گۆشەى ھەبيّت، مانى چوار گۆشە كف: كەف، مادەيەكى سپى رەنگە كە لە شۆردنى پارچە يان جەستە بە ئاو و سابون دروست دەبيّت. ئەوەى لە كاتى كولأنى ئاو لەسەر ئاو دەردەكەويّت كف: بەر، بەرە دەست، بەرە پىّ.

کف: وهستان، پهشیمان بونهوه، پاشکهز بونهوه، نهمیشتن، ریّگرتن، ریّ لیّ گرتن

کفیا: سیهختی، مهینهتی، دژواری، بهدبهختی، دلتهنگی

كفا : جهزا دان، پاداشت دان، وهك يهكى. به ماناى

وهك، هاوشيّوه، ويّنه، هاوتايش ديّت

كفار: كافرهكان، بيّ باوهران

کفاره: کهفاره، ئهوهی بههۆیهوه گوناح دادهپوشن یان قهرهبوی گوناح دهکهنهوه وهك پوژو گرتن و خير كردن

كفانيدن: درز پيدان، قەلشتن، قلشاندن، ترەكاندن

كفايت: بەس، بەس بون، تەواق بون، بەسندە

كفت: شان، سەرشان، سەر قۆل

كفتار؛ كەمتيار، كەمتار، گۆركەنكە، كەفتارۆ

كفتر: بروانه كبوتر

كفتن: ١ – ترمكاندن، قەنشتن، شكاندن، درز تيكردن

۲ - ترهکان، شکیان، قهنش بردن، درز بردن

كفج: كەف، كەنى ئاو يان سابون

كفچليز: كەرگىر، كەرگىرى بچوك

کفچه: کهوگیر، کهفگیر، ئهوهی کهن سهر چێشتی یێدهگرن

گفر: کوفر، کفر، ناسوپاسی کردن، مل نهدان، رازی

نهبون، بیّ دینی، بیّ باوهرِی گفر آمیز: کفراوی، تیّکهلّ به کوفر و ناسوپاسی

کفیران: کوفران، ناسوپاسی کردن، مل نهدان، بی

دینی، بی باوهری، ناموسولمانی

كف رفآن: رفاندن، درين، فراندن، به زيرمكي شتيك

درین و فراندنی .

كفره: كافرهكان، ئاموسولْمائان، بيّ باوهران

كفرى: كفرى، تايبهتبه كوفر، كافر، بيّ باوهرٍ

كف زدن: دەست ليدان، چەپلە ليدان، بەرە دەست لەيەك دان

كَفَشْ: كَمُوشْ، پِيْلاْو، پاپۆشْ، پاپوچ، پِيْلاْ

كفشدور: پێڵأوچى، كەرش دور، ئەو كەسەي پێڵأو دروست دەكات

<u>کف شدوز: گوی</u>رهکه سووره، مال ماله سووره، خال

كَفْشْ كَنْ: كەوش كەن، شويننى پيلاو داكەندن

كَفْشَكُر: كەوش دروست كەر، پيلاوچى، ئەو كەسەي

که پیلاو دروست دمکات

كفك: كەف، كەنى ئاو يان دەريا

کفگیر: کهوگیر، ئامێرێکی کون کونی *دهسک*دار که

كەنى پى دەگرن

كفل: سمت، ران، پشت قون

كفــــل: ١- بـهش، بـهمره، پـار، پـشك ٢- وهك،

هاوشيوه

خالۆكە

كفلگاه: سمت، ران، پشت قون

كفليز؛ بروانه كفچليز

كفن: پۆشاندن، كفن كردن، داپۆشنى مردو به كفن

كفن: كفن، جل و بهرگى مردو، ئهو پارچهيهى كه

مردوی پیّ دادهپوّشن و دفنی دهکهن

کفن درد: کفن در، شهومی قهبر ههددهداشهوه و کفشی مردو دهدریّت

كفو: وهك، هاوشيّوه، وهكو، هاوتا، ويّنه، وهكى

کفسور: ۱ – مـل نـهدان، ناسوپاسـی کـردن، بـاوهږ

نههینان ۲- بی باوهری، بی دینی

كفور: كافر، بي باوهر، ناسوپاس، بي دين

كفه: تا، تاى تەرازو، تاى شايەن

كفى: بەس، بەسندە، تەواو

كفيدن: دمم كرنهوه، قه لشان، درز بردن، له يهك

بونەرە، ترەكيان

كفيل: دەستەبەر، زامن، لە خۆگر

كفين: بەردەستەكان، دوبەرە دەست

ككه: پيسى، شياكه، ريخ، گوو

كل: كەچەل، بى مو

کیل: کهن، بزنی نیّر، ئاژهنّی نیّر وهك گا و مهر و

ئاسك و بزن

كل: خوار، خويْر، لار، چەماوە، چەمياگ

كل: هەمو، ھەموان، گشت، تێڮڕا، سەرپاك

کل: ۱- کول بون، کول بونی شمشیّر و کیّرد ۲-سست بون، سستی، تهمهنّی، لاوازی، ۳- گرانی، قورسی، سهنگینی ۴- دژواری، سهختی، بهلاّ، مهینهتی

كلا؛ وانيه، بهم شيوه نيه، ههركيز

کلائست: پاگرتن، پاراستن، پاسهوانی دان، کێشك گرتن، ئێشك گرتن

كلاب: سەگ، سەگەكان

كسلات: قەلآت، دى، دى يىان قەلآ كىە لەسسەر كيىو دروست بكريّت

كلاجو: پياله، پيالهيهك كه شهراب يان قاوهى تيا بخونهوه

کلاچ: کلاچ، ئامێرێکه لهناو تروٚمبێل که تروٚمبێل ئاژو دهتوانێت به هوٚيهوه گێڕی تروٚمبێل بگوڕێت و تواناییی تروٚمبێل له خێرا روٚشتندا بباته سهر

كلارينت: كلارنيْت، جۆرە سازيْكى مۆسيقيايە

كلاژ: چاو خوار، چاوخيّل، تيل، يهك به دو بين

كلاژه: بروانه كلاژ

كلاس: پز، رەدە، پۆل، كەلاس، ژوورى وانه وتنەوه

كلاسمان: نەزم، ريكى، ريزبەندى

کلاسه: ریّك خستن، ریز كردن

بالندهيهكي حمرام كؤشته

كردن

گلاسیك: كلاسیك، بهپنی یاسا و رئیسای قەدیمیهكان گلاش: بەرەلا، بنكار، مفتەخۆر، پەتیارە، شەراشۆ كـــــلاغ: قـــژاك، قــالأو، قەلەبەلْــەك، قەلْــه رەشـــه،

کلاف: کلاف، کلاف، دەس پێچك، ماسوٚله، بەن يان ھەررىشم كە بەدەررى شتێكەرە پێچابێتيان

كلافه شدن: سەرگەردان بون، سەر لێشێوان، ھەيران بون، سەرگەردان بون، كێر بون

كلافه كردن؛ كيْرُ كردن، سەر لى شيواندن، پەريىشان

کــلاك: تەوقەسەر، سەر سەر، بە ماناى دەشـت و سارايش ديّت

> كلاك: ناو بەتال، خالى، پوچ، ناو بۆش كلاك: شەپۆل، شەپۆلى گەورەى دەريا

كلال: تەوقەسەر، ناوچاو، تەويىل

كلال: كۆزەچى، گۆزە ساز، ئەوەى دەفرى سوالەت دروست دەكات

کلال: ماندو بون، بێزار بون، هيلاك بون، بێزارى، شهكهتى

کلالت: ۱ – خاو بون، کومل بون ۲ – مهتیو بون، بی باوك بون، بی منال بون، جهرگ بران

كلاله: كاكۆل، قرى بر، پەرچەم، زولف

كلالى: كۆزەچى، كۆزە ساز، ئەوەى كۆزە دروست دەكات

کسلام: وته، قسه، پهیڤ، وتهیه که هه نگری مانایه کی به که نک بیّت، وتار، ناخاوتن

كلان: گەررە، زل، زەبەلاح، قەلەو، زەبەندە، ئەستور كلانستر: گەورەتر، ئەسىتورتر، گەوررەي كويخاكان، سەرۆكى شارەوانى

كلانسال: به تەمەن، بەسالاچو، پیر، بەتەمەن

کـــلاوه؛ سەرگەشـتە، گێــژ، ســەرگەردان، وڕ، كــاس، پەرێشان

كلاوه: بروانه كلاف

كلاه: كلأو، تەقىلە، تەقلە، قۆچكە، عارەق چن

کلاهبردار: دن کلاوسه رکه ر، هه نخه نه تینه ر، شه وه ی کلاه بردار: دن کلاه سه رکه سانیتر ده کات و فریویان ده دات، شه وه ی به فرید و که نه که مال و سامانی که سانیتر به تالان ده بات

کلاهخود: خوده، کلاّو، کلاّوی ئاسن، کلاّوی شهرِ کلاهــدار: کلاّودار، کلاّو لهسـهر کهر، ئهوهی کلاّوی لهسهردایه. و مهبهست له پاشایه

کلاه گیس: کلاّو گیس، باپرّکه، قرّی دهسکرد که ژنان و پیاوان لهسهری دهکهن

> کلب: کلّب، دهم، لموّز، پوّزه، دهوراندهوری لیّو کلپ: سهگ

کلب: ۱ – تینویهتی، تینیهتی زۆر، تهماحی زۆر، ۲ – هاری، نهخۆشی هاری که لهسهگهوه دهگوازریّتهوه کلب: هار، ئهوهی توشی نهخۆشی هاری بوبیّت کلبتان: گاز، ئهو گازهی ددانی پیّ دهکیّشن

كلبه: دوكان، مال، خانو، مالى بچوك

كلپتره: قسمى قور، هماليت و پليت، قسمى بى مانا کلت: کۆلت، چەکى كەمەرى كە جنگەى چەند فیسشه کی ههیمه کمه سماموئل کو لتی نامریکایی

دروستكهرهكهيهتى

كلته: كەلتە، كەلتە كۆن، ئاۋەلى پىرى لە كاركەوتوو. بهمانای ئاهژلی کلك براویش دینت

كلسج: سنهوهته، سنهوهتهيهكي گنهوره كنه ينهين و شیاکهی ئاژهڵهکانی پی دهریٚژن، سهبهته

كلجان؛ خۆلدان، زبلدان، شوينني رشتني خهوش و

كلج: چلك، قريدى

كلچنگ؛ قررژان، قررژانگ

كلخج: چلك، پيسى، قريْرْى، چلكى لەش

كلداني: كەلدانى، تايبەت بە كەلدە، كەلدانيىمكان كە نهتهوهیهك له كورهكانی سام بون و میروهكهیان بو

۲۰۰۰ سال پ.ز دهگهرينتهوه

كليف: رەنگى رەشى سورباو، ئەو يەلأنەي لەسەر مانگ و ههتاو دهبینرین، چاله رهشهکان

كلفت: ئەستور، قەوى، كوڭفت، پيچەوانەى ناسك

كلفت: كولفهت، ژنى خزمهتكار، ژنى كارهكهر

كلفت: دژوار، سەختى، رەنج، سەختى، بەلا كلفشهنگ؛ سيخچه، چلوره، سهموليك كه له رستاندا

به بن گویسوانهکانهوه شوّر دهبیّتهوه

كلك: نهى، قاميش، ئەو قەلەمى پيى دەنوسن

كلسك؛ كهچهل، بئ موو، تاس، ئهوهى مووى بەسەرەوە نەبىت

كليك: كوندهبهبو، كونهبهبو، به ماناى شوميش و ناحەزىش دينت

كلك؛ كاميْش، كاميْشي نيْري جوان

كلك؛ فيْلْ، تەلەكە، كەلەك، فريو، فيْلْ كردن

كلكسيون: دەستە، تاقم

كىل كىل: زۆرېلەيى، فرەبيىرى، چەنە بازى، چەنە دریّری، زوربلهیی کردن و سهری یهکتر ئیشاندن

كلم: كەلەم، كەلەرم، يەكنك لە سەوزيەكانە كە بە كولأوى دمخورينت

كلمات: وشهكان، كهليمهكان

كلمرغ: بروانه كركس

كلمه: وشه، كەلىمه، وشەيەك كە ماناي ھەبيت

كلن: كُلْوْلُه، كلافه، بهنى بادراو كه كُلْوْلْهيان كردبيّت كلنبه: گونك، گونكه، گونتك، گونكهى ههر شتيك،

قوليچه، كوليچه

كلنج: چلك پيسى، قريري، به ماناى له خورازى بون و خۆبىنىش دىت

كلنجار: قرران، قررانگ

كلنجار؛ شهرٍ، همرا، جهنگ، همرا و هوريا

كلنجك؛ قرر الن، قرر انگ

كلنسدر: زەبەلاح، بەھير، چوارشانە، قەلەندەر، زل،

كلنسدگر: ئەومى بىه پاچ زەوى ھەلدەكەنيت، پاچ وهشيّن، پاڄ ليدهر

كلنديدن: هەنكەندن، قەنشتن، ھەنكەندنى زەوى

كلنگ؛ پاچ، قولنه، قولنگه، قولنگ، زهنگن، زهنگهنه كلنى: داگيركراو، كۆچەر نشين، سەرزەمىنىك كە جەماعـەتنىك لــه شــونىنىكەوە بــۆ ئــەوى كۆچــيان كردبيت

كلوب: يانه، نادى، كلوپ، بنكه، ناوهند

كلوخ؛ كولْق، سندهكل، كلوسن، كلوبهرد، كلمهت، گۆمتل، كەرەسەك، سىمتەگل

كلوخ انداز: بهرد هاويد، ئهوهي بهرد له كهسانيتر دەگريت

كلوخه: بهرد ئاسا، ئەوەى وەك بەرد يان كلەبەرد بێت

كلوك: سوالهت، خشت، كەرپووچ

كلوك؛ منال، زارۆك، كورى بچوك

كلوك: بيّ شەرم، بيّ ئەدەب

كلول: بيزار بون، هيلاك بون، شهكهت بون كلون: كولوم، كلوم، كلون، دهرگا داخهر

كله: بروانه كلاه

كله: كەلە، سەر، سەرى مرۆڭ يان ئاڑەڵ

كله: پەردە، پۆشش، روپۆش، سەرەخەرە

کله پاچه: سەرەوپىّ، كەلەپاچە، سەر و پێى مەر كە دەيكەن بە خواردن

كله پاشدن: رووخان، لەناوچون، سەرنگوم بون، لەپئ كەوتن

كلهدار: بروانه كلاهدار

كلــهر: كـەلهوپ، يـەكيك لـه تايەفـەكانى نيـشتەجينى ئيران

كليه گنيده: كەلەزل، كەلە قەوى، سەر زل، ئەوەى

سەرى زلە

كلى: دينهاتى، گوند نشين، لاديني

کلی: دایره، دهف

کلی: گولی، گول

كلى: بەستە، لا، تا، تابار

كليات: كشتهيكان، بابهته كشتيهكان

کلیسساوه: ۱ - کسهر، شهوهی نابیستیّت ۲ - گیّسرْ،

سەرگەردان، سەرگەشتە، ھەيران

كليچه: نان، كوليچه، قوليچه

كليسد: كليل، هاچەر، حاچەر، كليل، ئاميريك كە

قوفْلی پیٰ دہکەنەوھ

كليلدان: كليلدان، قوفل

كليسلدار: كليل بهدهست، خاوهن كليل، كليلدار،

ئەرەي كليلى بە دەستەرەيە

كليز: زمردمواله، ههنگ

كليزدان: هيلانه زمردمواله، كونه زمردمواله

كليسا: كەنىسە، كليسا، پەرەسگاى مەسىحيەكان

کلیشه: کلیشه، پمراویز، نوسراو یان وینهیهك که

. لەسەر دار يان كانزا دروسىتى دەكەن بۆ چاپ كردن

کلیك: خيل، چاوخوار، چاوخيل، يهك به دوو بين

كليك: تووته، پەنجە بچوكەى پى يان دەست

كليك: كوندەبەبو، بوو، كونە بەبو

كليل: ناتهوان، پهك كهوته، بي هيز، سست، لاواز.

ئەرەي چارەكانى بە جوانى نەبينيت

كليله: كەلىلە، ناوى رِيْويەكە كە ئەفسانەكەي لە

كتيبي كهليله و دهمنهدا نوسراوه

كلسيم: هاودهم، هاوقسه، هاودهنگ، نازناوى

حەزرەتى موساى پيغەمبەرە

کلینیسگ: خەسـتەخانە، ئـەو خەسـتەخانەي كــه قوتابیان وانەي پزیشكى تیا فیردەبن

كليه: گورچيله، كوليه، گروچهويننه، ونك، گورچينك

كليه: هەمو، ھەموان، گشت، تێكڕا، سەرپاك

کلیه: تهوق، گهردن بهند، تهوق که دهیکهنه ملی سهگ و...

کم: کهم، تۆز، تۆزقال، بریکی کهم، ههندیک، کهمیّك، پیچهوانهی زوّر

كم: راده، ئەندازە، بر

كمسا: به هـه مان شيروه، وهكو، وهكي، وهك شهوه،

هاوتای، هاوشیّوهی

كما: لاوازى، له هۆش چون، سست بون، بى هيزى،

بیّهوّشی به هوّی ژاراوی بونهوه، کوّما

كما بيش: كهم تا زؤر، كهم وزيا، كهم و كورت

كماس: كەم، تۆز، تۆزقال، ھەندىك

کمال: تهواو بون، ژیری، فام، تهواوی، پازاوهیس تایبه تمهندیه کان

كماله: كيْرِ، خوار، لار، ناراست، ناريْك

كمال يافتن: پێشكەرتن، گەشە سەندن، بەرزبونـەرە،

گەشتنە ترۆپك

كمان: كەمان، كەوان، كەقان، ئاميْريْكە كە لە كۆندا

بۆ تىرھاويشتن بە كاريان دەبرد

كمان ابرو: برۆكەوان، ئەوەى برۆى وەك كەوان بيت

كمانيهه: كهمان، كهمانچه، يهكيك له ناميرهكاني

مۆسيقايە

کمانچه زن: کهمانچه ژهن، ئهو کهسهی که کهمانچه دهژهنیّت

كماند: پيشنيار، فهرمان، دهستور

کمانسدار: کهواندار، کهماندار، ئهو کهسهی له تیر هاویشتن به کهمان شارهزایه

كماندان؛ فهرمانده، سهركرده

کمانسدو: کوّماندوّ، ئه و سهربازانهی راهیّنانی تایبهتی شهر کردن دهبین و له هیّرشه لهناکاوهکاندا که لَکیان لیّرهردهگیریّت

كمان رستم: پەلكە زيرينە، رەنگين كەمان

كمان سام: بروانه كمان رستم

. كمانكش: كەماندار، تىرھارىدْ

كمانگر: كەمانساز، كەوان ساز، ئەو كەسەي كەمان

دروست دەكات

كمانگير؛ كەواندار، كەمانگير

کمانور: خاوهن کهمان، کهواندار، ئهو کهسهی که کهمانی ههیه و به کاری دههێنێت

كماهه: بازوو بهند، چاوهزار، ئهو دوّعا يان نوشتهى

نۆ نەھێشتنى كاريگەرى چاوى پيس ھەٽيدەگرن

گمبود: کهمی، کورتی، کهم وکوپی، ئهوهی له کاتی کیشان یان ییوانه کردن له کیشدا کهم بینیت،

كەمايەتى، كەم ھاتور، ئاتەرارى

کم بها: کهم بایی، کهم نرخ، بی بایی، ناگرنگ

کم بیش: کهم تازور، کهم و زور

كمپ: كەمپ، ئوردو، ئوردوگا

کمپائی: کۆمپائی، دەستە، شەریکە، كۆمەلىّك شەریك كە كۆمەلىّك شەریك كە چىڭكەرە لەشویْنیّگدا كار دەكەن و ھەر

كام خاوهن بهشى خۆيەتى

کمپایه: ناگرنگ، بی پایه، نهو کهسهی پله و پایهی بهرزی نهبیّت

. مدت ... کمپرســور: کۆمپرۆســۆر، زەخــت، شامێرى زەخــت

. کردن، چهکوش یان دریل که به کارهبا کار دهکات،

ئاميْرى چڕ كردنەوەى ھەڵم

کمپلت: همه مو، گشتی، تێکرا، سهرپاك، گشت، کۆمیلێت

کمـــپلکس: هاوبـهش، جۆراوجــۆر، تێکــهڵ، شــتێکی هاوبهش لهنێوان چهند کهس

کمپیر: بهسالاچو، بهتهمهن، پیر، پیرنیش، ژنی پیری له کارکهوتوو کمپیوتر: بروانه کامپیوتر کمټر: کهمتر، وردتر

کمرین: کهمترین، کهمایهتیترین، ورد ترین، بچوك ترین

كمثري: ھەرمى

كهم حوصله: بئ تاقەت، كەم تاقەت، خۆرانەگر، بئ سەبر

كم خرد: بيّ عهقلّ، بيّ ئاوز، نازيرهك، نهزان

کم خوار: کهمخۆر، ئهوهى خواردن کهم بخوات

کم خون: کهم خوین، ئهو کهسهی خوینی کهم بیّت

کم خسونی: کهم خویننی، زهردی، لهری، لاوازی، بی تن

كم دل: بئ زات، ترسهنؤك، بئ وره، خويْرى

كمدى: كۆميدى، شانۆي پيكەنيناوي

کمر: کهمهر، پشت، دهوری سك و پشت. به مانای کهمهربهند و پشتویّنیش به کار دهبریّت

کمرا: تەويلە، گەوپ، شوول، چوارديوارى كە شويننى خەوى چوارپيكان بيت

كمر بستن: قوْلْ هەلْمالْين، خوْ ئامادە كردن بوْ كاريك،

پشتویّن، پشتیّن، له پشت بهستن، کهمهربهند

كمربند: كەمەربەند، پشتين، پشتوين، شال

کمر شکن: پشت شکین، جهرگ بی، وزهبی، دژوار، سهخت، قورس، ههر کاریّك که دژوار و سهخت و بیّت و نهنجامدانی وزه له مروّق ببریّت

کمر کش: ۱ - لوتکه، سهرکێو، سهرهوهی کێو ۲ -

ئازا، بوێِر، ئەترس، چاو كراوە

كم رو: شەرمن، شەرميون

كم زده: سوك، ريسوا، نزم، پەست

کمسزن: کهمتهرخهم، بی شانس، ئهوهی له قومار کردندا ههمیشه دهیدوّریّنیّت

کمسال: ورد، کهم تهمهن، لاو، گهنج، ئهوهی هیشتا له سالهکانی تهمهنی زوّر تنیهری نهکردبیّت کم همت: سست، پیسوا، ئەوەی كەم ھەول دەدات، پەست

کمیاب: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، شهوهی هاوتا و ویّنهی کهم بیّت، دهگمهن، ناویّره

کمیت: ئەسپ، ئەسپى كە رەنگەكەى لەنێوان رەش و سوردابێت

کمیت: ئەندازە، رادە، ئاست، ئەندازەى شتێك كە ھەلسەنگێنرێت يان بژمێردرێت

كەيتىك: كۆمىتە، كومىتە، كىۆپىكى تايبەت، ژمارەيەكى ھەلبژىردراو لە حيزب يان كۆمەلىك لە خەلكان

کمیك: پێکەنیناوى، پێکەنین هێنەر، قەشمەر کمیىل: کۆمەیل، نازناوى يەكێك لە ھاوەلأنى عەلى

كمين: كەمين، خۆداگرتن، بۆسە، خەنگە، خۆمەلأس بردن، خۆھەشاردان بۆ ھيرش كردنه سەر كەسيك يان شتيك

کمین کردن: بۆسمدانان، خۆحەشاردان، کەمین دانان، خۆ حەشاردان بـۆ ھێـرش کـردن سـەر شـتێك يـان -

کمینه: کهم بایی، پهست، کهم نرخ، سووك

كن: تەقەل، تەقەلى درومان كلا: مەرز، زەوى، سنور، كەنار، قەراغ

كنا: بكهر، نهوهي كاريك نهنجام دهدات

كنار؛ تەنىشت، قەراغ، كەنار

كورى ئەبى تاليبە

کنارآمدن: سازان، هه لکردن، گونجان، پازی بون، سازان لهسهر بابهتیّك بـوّ نه هیّـشتنی کیّـشه و دو پهره کی

كنارنگ: حاكم، سنوروان، فهرمانرهوا

كناره: كەنار، كەنارى شتيك، بەستين، قەراغ، ليوار

کناره جستن: خوّ به دور گرتن، دووری کردن، خوّ له شتیک درورخستنه وه، خوّ کیشانه وه

کنارهجو: سوچگیر، ئەوەى بە تەنیا دادەنیشیّت کنارگرفتن: خـــــّد کیّشانەوە، لـه خـــهلّك دوورى كــردن، لا گـرتن، جوىّ بونەوە، بە تەنیا دانیشتن کم سو: کهم سۆ، کهم نور، بئ نور، ئهوهی پوناکی کهم بیّت

كسم طاقست: كهم تاقهت، بيّ تاقهت، بيّ سهبر، خورانهگر

كم ظرف: بروانه كم كاقت

كم عقل: بيّ ئاوز، كهم عهقلّ، نهزان، ئهحمهق

کم عمر : کهم تهمهن، تهمهن کورت، نهوهی تهمهنی کورت بیّت

كم عمق: تەنك، ئەرەى زۆر قول نەبيت، كەم قوولأيى

کم قدر: بی به ها، ناگرنگ، بی نرخ، کهم بایی

کمک: یارمهتی، هاریکاری، هاوکاری، یاریدان، ژیّر

بال گرتن

كمك: كەم، كەمنىك، ھەندىنك

کم کار: کهم کار، ئهومی کهم کار بکات

کم کاسه: به خیل، رِهزیل، بهرچاو تهنگ، رژد، ئهو کهسهی کهم میوانی بدات

كم كم: كهم كهم، بهره بهره، شمه شمه، ورده ورده

كمل: تەرار، بى عەيب

كملكان: جۆگە، جۆگەلە، چەمى بچوك

کــم مایــه: دەسـت كورت، هـهژار، كـهم مایـه، ئـهوهى

دەسمايەى كەمى ھەيە

کمند: کهمهند، داو، کهمهن که بن گرفتار کردنی

مروِّةً يان ئاره ل به كار دهبريّت

کم نظیر: کهم ویّنه، کهم هاوتا، ئهوهی هاوشیّوهی

كەم بێت

کم و بیش: کهم و زور، کهم تازور

کم و کاست: کهم و کوری، عهیب، نیراد

کمون: شاراوه بون، داپۆشران، خۆ داشارين، خۆ

قايم كردن، خوّ حهشاردان

كمون: كمؤن، هاوبهش، كشتى

كمونيـست: كۆمۆنيـست، شوينن كـەوتوويى پيٚبازى

كۆمۆنيستى يان ھاوبەشى

سوسوسيسا

کمه: کویر بون، نهبینین، کویری، شهو کویری

کناس: کهناس، سپور، کریّکاری شارهوانی که سهر جاده و شهقامهکان پاك دهکاتهوه

كناغ: لا، كەنار، تەنيشت

كناغ: تار، داو، تارى هەورىشم، داوى داييرۇشك

كناك؛ ژانه سك، ئازارى سك، پيا هاتنى سك

كنام: هيلانه، شهولاني درهنده، كوني ئاژه لهكان. به

مانای لهوهرگایش دینت

كنانه ؛ كۆن، پنچەرانەي تازە

كنانه: تيردان، شوينني تير مەلكرتن

كنايه: تانه، تهشهر، توانج، تانووت، يلار

كنايه زدن: تهشهر ليدان، تانه ليدان، تهشهر له

كەسىيك دان

كنبوره؛ مهكر، ناز، فريو، فيِّلْ، تهلُّهكه

كنتاك: نزيكى، بەركەوتن، روداو

كنتر؛ كونتۆر، ئەرماركەر، ئاميرى رماردن

كنترات: قزنتمرات، رِيْكموتان، گريْبمست، رِيْكموتن

بۆ كارى بيناسازى يان كاريتر

كنتراست: درايهتى، نهيارى، هەلنەكردن، در

كناترل؛ تەفتىش، پشكنين، كۆنترۆل

كنترلر؛ كۆنترۆلكەر، پشكنەر، ئەوەى لە سەر رينى

ئاسن يان سينهما سهيرى بليتهكان دهكات

کنتینو: بەردەوام، پەیوەست، پشت سەرى يەك، يەك لە دواى يەك

كنج؛ كونج، گۆشه، سوچ، زاويه، قوژبن

کسنج: زمانه چکۆله، زمانه چکۆلهکه کۆتسایی قزرگدایه

كنج: گەورە، زەبەلاح، زل، چوارشانە، زەلام

كنجد؛ كونجى، گيايەكە يەك سالە بەرزيەكەي تا يەك

مەتر دەگات، شەيدانك، كونجيت

كنجك؛ تازه، نقار، نوى، تازه دمركهوتوو

كنجكاو؛ پەيجۆر، تى بىن، ورد كەرەوە، لەشوين گەر،

ورد بين

كنجه: پل، قنجك، جكچك، چنجك

كنجه: مۆلەتى، پشوو، مۆلەتى پشوو

گئساد؛ خاق، کول، ئارام، هیّمن، لهسهرخق، نهرم، نهوچ، تهمهلّ، ئهو کهسهی یان ئهو شبتهی که هیّواش یان ئارم دهروات یان دهجونیّتهوه

کنسه: بویّر، شازا، پالّـهوان، چاونهترس، بویّری، دلیّری

كند: بروانه قند

کنسدا: زانیا، دانیا، پسپۆر، شیارهزا، فهیلهسوف، نهستیرهناس، جادوگهر. به مانسای بسویری و

كنداگر: بروانه كندا

ئازايەتىش دىنت

کنددست: دمست خاو، نهوهی له کاتی کارکردندا دمستی خاوه، خاو

كند ذهن: نهزان، كهم هوّش، ناوشيار

كندر؛ شار، باژير، ناوچه

کندرو: هیواش پروو، خاو، ئهوهی هیواشه و خاو به ریدا دهروات

كندر: قەلأى كۆن، درى كۆن، قەلاتى كۆن

کندزبان: زمان خاو، ئەرەي زمانى دەيگرينت، فسك،

پسك

کند شهم: کهم مۆش، ئهوهی زۆر درهنگ له شتهکان تی ئهگات، نهزان، گیْرُ و حوّل

كندك: ورتكه نان، ورده نان، نانى ورد كراو

کندن؛ هه لکهندن، هه لکهنین، جیا کردنه وه، جوی کردنه وه، شتیك کردنه وه، له رهگ دهرهینان، جوی کردنه وهی شتیك

كه به شتيكيترهوه لكا بينت، ههندرين، ههنكولأن

کندمنـــد؛ ویّران، خاپوور، پەریّىشان، بینایــەك کــه دارمابیّت و ویّران بوبیّت

كندواله: چوارشان، زەبەلاح، زل، زەلام، گەورە

كندوره: سفره، سفرهى چەرمى كەورە

كندوك: بروانه كندو

کندوکاو: مه لکه نین، پشکنین، مه لکه نین و گهران به دوای شتیک، فهگهریان

كندوكوب: هـه لأوزهنا، هـهراوهوريا، ئاژاوه، پشيّوى، دنمراوكيّ

کندوله: بروانه کندو

کنده: دار، قهدی دار که برابیّتهوه

کنده: خەنەق، خەندەك، خەندەق، چاٽيكى قوول كە بە دەورى شاردا ھەلىدەكەنن بۆ پيگرتن لە ھاتنە ناوەومى دوژمن بۆ ناو شار

كنده زانو: سەرئەژنق، خرتكه زرانى

گنیدهکاری: کهنهکاری، نه خیشاندن، هه لکهندنی نه خش له سهر دار و ته خته

كندهورش: چال و بهرز، ههوراز و نشيوى زهوى

كندى: خاو بون، كول بون، سست بون

كندى؛ دليرى، بويرى، ئازايەتى، ئەترسى

كنديدن: مەڭكەندن، ھەڭدرين، كەندن، ھەڭكەنن

كنسرت: كۆنسيرت، هاوئاهەنگى، يەكيەتى، تەبايى،

ساز و ئاوازى هاوئاهەنگ

کنسك: بهخیل، رەزیل، دەست وشك، رژد، بەرچاو تەنگ

كنسول: قونسول، نوينهر، بالوينز، نوينهرى دمولهتيك له ولأتيكيتر

کنسسیانس: مهعریفه، ناسبینهوه، ویبردان، راست کرداری، دین، باوهرداری

كنش: كار و كردار، كرده، كرداري چاك و خراپ

كنشت: بروانه كنش

كنشت: ئاتەشكەدە، دەير، يەرسگاى يەھوديەكان

كنشتو: جل شۆر، جل كوت، ئەو دارەي كە شۆريىنى

جل و بهرگ که لکی لیوهردهگرن

كنشن: بروانه كنش

کنعائی: کهنعائی، تایبهت به کهنعانیهکان، کهنعان سهرزهمینیّك له نزیبك ئوردن بوه که ههمان سهرزهمینی بهلیّندار یائی فهلهستینه. کهنعان له منالهکانی سام کوری نوح بو

كنفاله: ههتيو باز، نير باز، منالباز، ئه پياوهي كه

حەزى بە جوت بون لەگەل منالە

كنف: لا، قەراغ، سىنبەر، تەنىشت، كەنار

کنفت: چڵکن، پۆخل، پیس، چڵکاوی، قرێـژاوی، فيڕڏ، شەرمەزار، شەرمێون

كنفرانس: كـۆنفرانس، وتـاردان، وتارخويّندنـهوه، كۆبونهوه بۆ دوان لهسهر بابهتيّك

کنفوسیوسسسی: کۆنفۆسیۆسسی، تایبسهت بسه کۆنفۆسسیۆس، شسوین کسهوتوویی کۆنفۆسسیۆس، مهزهمهبیّکی ئهخلاقیه که دانهرهکهی کۆنفۆسسیۆس فهیلهسوق ناوداری چینیه که لهسالهکانی ۵۵۱–۴۷۹ پ. زهیناویسهتی، کۆنفۆسسیۆس پیبازیّکی دروست کرد تا لاوهکان بۆ ژیانیّکی باشتر و شیاوتر ئاماده بکات، کهسانیّکی زوّر شویّنی کهوتن بهلام بانگهشهی پیّغهمهرایهتی نهکرد

کنے ۱- گویز، گویزی رِهق ۲- بهخیل، دهست وشك، رژد

کنکاش: راویْرْ، بیروراگۆرینهوه، پرس و را

کنکسسور: هاوناهسهنگی، هاوکساری، کیبرکسی، رکهبهرایسهتی، کوبوشهوه و قهرهبالغی ژمارهیسهك بـق مهبستیك له شوینیك

کنکورد: تاقانهیی، یهکیهتی، یهك گرتویی، و جۆرینك فرزکهیه که لهسالی ۱۹۶۹ ز به بهشداری بریتانیا و فهرهنسا دروست کرا که خیراییهکهی دوو بهرابهری خیرایی دهنگه

کنگ: حیز، کوری چوارشانه، بی شهرم، روودار کنگ: ۱- بال، پهر، پهرشی مریشك، بالی مریشك ۲- لق، لقی دار، چل

کنگـــر: ســوڵکەر، ســواڵکەرى پێــداگر، درۆزەکــەر، درۆزەکەرێك کە بەرودارى سواڵ بكات

کنگر: کنگر، قنر، قنگر، جۆره گیایه که که لاکانی درکدارن و به کالی و نه کولاوی دهخوریت

کنگره: کۆنگره، کۆپ، کۆپىك که لەنوينىمرانى چەند دەولەت يان چەند حىزب يان نوينىمرانى هەر كام لەوانە بۆ بىر و پاگۆپىنەوە و باس كردن و چارەسەر كردنى كىشە سياسيەكان دەبەسترىت

> کنوانسیون: پیکهوتن نامه، عهمد، به نین نامه کنود: ناسوپاسی کردن، کوفران، ناپازی بون کنود: نافهرمان، ناسوپاس، بهخیل، رژد

کنــور: کـهنوو، کهنـدوو، شـوێِننی دهغـُلّ و دان لـهناو مالّ

کنور: هەورە تريشقە، ھەورە گرمە، بروسكە

كنون: هەنوكە، ھەمێستاكە، ئێستاكە، ئەمێستاكە

كنه: كەنە، غەرىب كەز، كەنە كەولە

کته: سایهوان، سیّبهر، نسیّ، سهیوان، سهر دهرگا، سهقف یان پوششی سهر دهرگای مالّ

کنیـز: کهنیز، کارهکهر، خزمهتکاری ژن به تایبهت ئهگهر کریبیتیان

كنيزك: كەنىزى بچوك، كچ، كچى بچوك

كنيس: كەنىسە، پەرەسگاى جوولەكە

كنيسه: كليْسا، كەنيسە

كنيسف: ١- داپۆشـەر، پۆشـەر ٢- پۆشـش، ٣-

قەلغان ۴- ئاودەست، مەسىتەراو

كو: كوا، لهكوئ، بن كوئ چو

كو؛ زيرهك، بيرمهند، تيكهشتوو، عاقل

كوار؛ سەرەتە، سەرەتەي ميوە

كوارث: خهم هينهر، خهفهت هينهر، ئهوهي ببيته

هۆى خەم و خەفەت

كواره: بروانه كوار

كواز: گۆزە، دەفرى سوالەت

كسوارُ: تانسه، لۆمسه، سەرزەنىشت، تسوانج، پسلار، سەركۆنه

كواسر: شكينهر، به بالنده راوچيهكانيش دهلين

كواش: تايبهتمهندى، جۆر، شێوه، شێواز، ياسا

کوب: جام، گۆزه

کوب: زەرەر، زیان، برین، برین یان زیانیک که له بهرد یان دار یان شتیکیتر که بهر جهسته دهکهویت

دروست دەبيّت

كوب خوردن: زيان بهركهوتن، زهرمر ليدران، زيان بينين

كوبل؛ شكۆفه، چرۆ، گوڵى تازه پشكەوتوو

كوبن: چەكوش، تەشوى

كوبه: ئاميرى كوتان، چەكوش، تەشوى، چەكوچ

کوبیدن: کوتان. شتیّك به بهرد یان چهکوش لیّدان و نهرم کردنی، داکوتان، نهرم کردن

كوبيسم: كوبيسم، ريِّبازيْكه له ريِّبازهكاني نهقاشي **كوپ:** برِ، برين، لهت، پارچه

كوپك: كوپيك، پارەى باو لەناو روسيا

کسوپن: کوپین، بهش، پشك، ههركام لهو وهردقه باییدارنهی که له کای دابهش کردنی خواردهمهنی بسه سسهرمالهکاندا لسه وهردقسهی سسهردکی جیسا دهکهنهوه

گوتبار: دالأن، كۆلأنى سەرداپۆشراق، رِيْرەق

کوتساه: کـورت، کـول، کهسـیّك یـان شـتیّك کـه بهرزیهکهی له هاوشیّوهکهی خوّی کهمتر بیّت، گول، کورتهبالاً

<mark>کوتساه آمیلن: ک</mark>ۆتا هاتن، واز هیّنان، خوّ به دوور گرتن له دریّژهدان به شهرِ و ئاژاوه

كوتاه بين: بروانه كوته بين

کوتاه دست: دهست کورت، ئهوهی به مهبهست و ئارهزوی خوّی نهگات

كوتاهقد: كورتهبالأ، كورت، كولْ، گول، ئهوهى بهژن

و بالأی کورته <mark>کوتساه کسردن</mark>: کورت کردنهوه، له دری<u>ْ</u>ژی و بهرزیی

كوتوال: پاسەوانى قەلأ، زيرەڤانى قەلأ

شتيك كهم كردنهوه، كوّتا كردن

كوتوله: گول، كورته بالاً، بهژن كورت

كوته: كورت، كول، كوتا

کوته اندیش: کورت بین، بیر تهسك، ئهوهی نهتوانیّت به باشی ئهندیّشه بکات

كوتەبين: كورت بين، بەرچاوتەنگ

كوته خرد: كهم ئاوز، كهم عهقل، نهزان، دهبهنگ

كوته نظر: بيرتەسك، بەخيل، رژد، بەرچاو تەنگ

کــــوثر: ۱- فـــراوان، چـــپوپپر ۲- بهخـــشهر، بهخشنده۳- و ناوی پوباریك لهبهمهشت

كوچ؛ بوم، كونەبەبو، كوندەبەبو

کوچ: کۆچ، بار کردن، پۆشتن، پۆشتن له شوێنێکهوه بۆ شوێنیکیتر. به مانای تایهفه و بنهمالهیش دێت

کوچاندن: کۆچ کردن، _پۆشتن، بار کردن، **گ**واستنهوه له شویّنیّکهوه بۆ شویّنیکیتر

گوچك: ورد، بوچك، بچوك، چكۆله، پرتكه

كوچكتر: بچوكتر، وردتر،چكۆلەتر

كوچكترين، بچوكترين، وردترين

کوچکین: بروانه کوچکترین

كوچ نشين: كۆچ نشين، ئەوەى لە شار و ولاتى خۆى

كۆچى كردېيت و له شويننيكيتر دانيشتېيت

كوچولو: بچوك، ورديله، منائى چكۆله، زارۆك

كوچه: كۆلأن، پيكاى هاتووچۆ لەناو گەرەكەكان

كوچه پس كوچه: كۆلأنى باريك، كۆلأنى تەنگ يەك لە دواى يەك

کوچسهدادن: پیکه دان، پیکه کردنهوهی خه^الک بــق تیّیهریعنی کهسیّك

كوچه گرد: بەرەلا، كۆلان گەر، ئەوەى لە كۆلانەكاندا بەرەلا و ھەرەلا بسوريتەوە

كوچسيدن: كۆچ كردن، بەرىككەوتنى دەستەيەك لىه خەلك لە شارىككەو بۇ شارىكىتر

کوخ: کوخ، که پر، زنج، کهویّل، خانوی بچوك

کود: ۱- خرمان، کوّگا ۲- کود، پهین، شیاکهی یان پیسایی وشکهوه بوی چوارپیّکان که بوّ قوهت دان

بهزهوی له زهویدا بلاوی دهکهنهوه

كودتسا: راپدرین، پلانی لهناكاوی ژمارهیهك له سوپاییانی ولاتیك بو روخاندنی حكومهت و هینانه

سەركارى حكومەتىكى نوێ، پىلان، گۆرانى رژيم سەركارى حكومەتىكى نوێ، پىلان، گۆرانى رژيم

گودك: منال، زارق، زارقك، زارقله، كچ يان كورى كهم

كودكانه: منالأنه، هاوشيّوهي ههنس وكهوتي منالأن

كودك وش: منال ئاسا، منالأنه، هاوشيوهي منالأن

گور: کویر، نابینا، ئەرەي چاوى نابینیت

كوراب: تراويلكه، سهراب

گورانه: کویْرانه، کویْرکویْرانه

کورباطن: دل پهش، کهم هـێش، دل پـیس، ئـهوهی ههمو شتهکان به پهشی ببینیّت، پهش بین کوربخــــت: بهدبـهخت، بـێ شـانس، چـارهږهش،

دوربعستا: بەدبىمىت، بىي شىانس، چىارەرەش، خاكەسار

کورذهن: زمین کویر، کهم هوش

كورس: ١- زولف، قرى بر، موى ئالۆزكاو ٢- چلك،

قریّژ، پیسی، چلکی جهسته

كورك: دومهل، دمهل، زوه، جوش، پيزوّكه

گورگورانه : کوێرکوێرانه ، کوێرانه

كسوره؛ كـوره، زۆپـا، ئـاگردان، شـوێنى ھەلأيـسانى ئاگر، شوێنى تواندنەودى شوشە يان ئاسن

کسوره: بهشك، پیشك، بهشیك لیه ولات، ناوچه،

مەنبەند، پاریزگا، شار، باژیر مەنبەند، پاریزگا،

کــــورهراه : کــویْرهرِیّ، تولــه رِیّ، رِیْگــهی باریــك و ناخوّش

كوريدور: رارهو، ريرهو، دالأن

کوری رنگ: رِهنگ کوێری، نهخڒشيهکی چاوه که کهسهکه توانای جیا کردنهوهی رِهنگهکانی نیه

كوريزا: هەلأمەت، سەرماخواردن

كوز؛ قالۆنچە، قالۆنچە رەشە

كوزگك: گۆزە، گۆزەى بچوك

كوزه: كۆزە، دەفرى سوالەت، ئىمە سەولە

كوزهگر: گۆزەچى، ئەو كەسەي كارى دروست كردنى

گۆزە و دەفرى سوالەتە

كوژ: چەمارە، خوار، لار، ئارىك، چەمياگ

كوژپشت: پشت كۆم، پشت چەماوه، پشت كورتان،

ئسەوەى بسە ھسۆى پسيرى يسان نەخۇشسى پسشتى چەمابىتەوە

كوژه: كەر، كەرى سىپى رەنگ

كوس: تەپل، تەپلى گەورە

كوس: زيان، زەرەر، بەلا، سەختى

كوسان: سترانبيِّنْ، كۆرانيبيِّنْ، لۆتى

كوست: تەپل، تەپلى گەورە

كوست: كۆست، زيان، زەرەر، بەلأ، سەختى

کوسین: سهنیر، سهرین، پشتی، شهوهی له کاتی خهودا دهیخهنه ژیرسهر

کوسه: کۆسه، کۆسته، ئهو پیاوهی تهنیا چهناکهی مووی پیوه بیت و سهرکولههکانی بیمو بیت

كوشا؛ ھەولدەر، كۆشا، تىلكۆشەر

کوشش: هەولدان، تیکوشین، خهبات کردن، تیکوشان کوشك: کوشك، بالهخانه، بینای بهرز، تهلار، بینای بهرز و خوش له دهرهوی شار که دهوروبهری به باغ و بیستان گیرابیّت، خانه باخی

كوشىيدن: ھەولىدان، تەقەلا كىردن، خەبات كىردن، تىكۆشىن، تىكۆشىن، زۆر كار كردن

کوفت: زمرمر، زیان، بهلاً، زیان و برین که له مشت و لهقه یان دار وبهرد بهرجهسته دهکهوینت

کوفتن: کوتان، زهرمر لیدان، زیان پیگهیاندن، شتیک به بهرد یان دار یان ههر شتیکیتر کوتان و ورد کردنی

کوفته: کفته، قلقلی، خواردنیّکه که به برنج و نوّك و سهوزی و گوشتی کوتراو دروستی دهکهن کوفجان: قهفهس، شویّنی تهنگ

كوفشانه: جزلا

کوك: بهقهل، کۆك، تەقەل که له جل و بەرگى دەدەن کوك: بروانه کاهو

كوكب: ئەست<u>ن</u>رە، ھەسىنرە

گوکبه: ۱- ئەتىرە، سىتارە، ھەسىدە ۲- گول ۳-دەسىتە، جەماعىەت، تىاقم ۴- بىدەماناى فىدر و شكۆيش بە كاردەبرىت

كوكله: شانهبهسهر، جوّره بالندهيهكه

كوكن: بوم، كونهبهبو، كونده بهبو

کوکسو: کــوکی، خواردنێکــه کــه بــه ســهوزی و پهتاتهیکوتراو دروستی دهکهن

كول: كۆل، شان، سەرشان

کول: گزلاو، حەوز، ئەستىر، ئەستىلك، شوينىنك كە ئاو<mark>يكى كەمى تيا</mark> وەستابىت

کول: ۱ – خیّل، چاوخوار۲ – ئەسپیّك كه هیّواش به ریّدا بروات

كولاب: ئاوگر، گۆلاو، حەوز، ھەسىلل، گۆم، ئەستىر كولاك: تۆفان، گىزەن، شەپۆلى دەريا

كولخ: ئاگردان، ئاشتەدان، مەنقەل

کولر: فینک کهرهوه، ئارام کهرهوه، ئامیریکه که بق فینک کردنهوهی ههوای ناو ژوورهکان به کار ... ۲

کولنگ: حیز، گاندمر، پیاوی گاندمر، قندمر، قوندمر **کوله:** کۆل، کۆلەبار، ئەو بار*می دە*یخەنە سەرشان، ئەومی بە كۆل ھەٽیدمگرن، كۆلەپشتی

كوله: خوار، لار، چەماوە، چەمياگ

كولى: قەرەچ، سارانشىن، بيابان گەپ، قەرەجەكان كە لەھەمو شوينەكانى دنيا بەربلاون

كوليت: قۆلۆن، جۆرە نەخۆشيەكە

كوم: سەورە، سەورەى كەنار دەريا، قەورە

كومش: چال ھەلكەن، بىرھەلكەن

گومه: کەپر، خانو، ماڵێکی بچوك که دەشتەوانان بـه لق و گەلأى دارمکان دروسىتى دەکەن

کون: ۱ – بون، ههستی، ژیان، هاتنهدنیا، دروست بون ۲ – دنیا، جیهان، کهون

كونده: تۆر، تۆرى ئالف كيشان، رەشكە

كوه: كيّو، چيا، كيّف، كهڙ، شاخ، ههردهبان

گوه: کون، کونی دیوار، دهلاقه، رۆچنه

کوهان: کۆپاره، دووگهی وشتر، کۆپانه، کۆپان

كوهپايه: داويْنى كيّو، كويّستان، خوار كيّو **كوفسر:** سەركيّو، كيّوسار، كۆسار

کوهکان: بروانه کوهکن

كويز: سوچ، قۆژبن، كۆشە

كسبوهكن: كۆكسەن، كێوكسەن، ئسەق كەسسەي كێسو ھەلدەكەنئت

کوه نورد: کیوپیو، سهختهوان، زهردهوان، کهژبپ

کوهسه: ته به هلافوساوی شتیک، ته پولکه ۲شه پول، شه پولی ناو۳- هیرش، پهلامار، هه لمه ت

کوی: گه په که ناوچه، کولان، شاریک، شاری

کویر: شو په کات، چول، زهوی سویر، کرك، بیابان،
تراویلکه. به مانای شیری ژبانیش دیت

کویستن؛ کوتان، کوتانی دانهویّله یان ههر شتیّکیتر کـه؛ کـه، وشـهیهکه کـه بـهمانای ئـامرازی پهیوهندی

ديّت

که : کیّ ، چ کهسیّك

كه: كيّو، كهڙ، جيا

كه: كاه، ئالف، تفاقى چوارپى ماليهكان

كه: بچوك، ورديله، چكۆله

كها: شەرمەزار، شەرميون، خەجالەت

كهانت: ئەستىرەناسى، ھەسارە ناسى، غەيب گۆيى كەرلەركىدىنىڭ خىرىدارنىڭ بىرىداردىنانى كىرى كەر

كهبد: كيّو نشين، چيا نشين، پاسهواني كيّو، كهڙ

نشين

كهبل: نەزان، كێڽ دەبەنگ، ئەحمەق

كهتر: بچوكتر، چكۆلەتر

كهدان: كايهن، كايين، نالفدان

کهر: قاوهیی رهنگ، ئەسپیك سووری رهشباو

كهرمان: قارهمان، پالهوان، ئازا

كهره؛ بەرخۆلە، بەرخۆلەي شيرخۆر، بەرخ، كاژيلە

كهريز: بروانه كاريز

كهسار: بروانه كوهسار

كهست: بچوكترين، وردترين، چكۆلەترين

كهستان: بروانه كوهستان

كهسله: بروانه كهبل

كهف؛ ئەشكەوت، غار، غارى گەورە لەكيو، پەناگە،

مەغار

كهكان: بروانه كوهكن

كهكسشان: كاكهشان، كاكيشان، هيليكي سيي

هەورئاسىا كىه ئىه مليۆنان ئەسىتىرە پىنىك ھاتوە و

شهوانه له ئاسمان دا دهبينرينت

كهن: كۆن، مێڗين، پێشين، دێرين، قەديمى، كەڤن

کهن جامه: کونه پوش، ئهوهی جل و بهرگی کون و

دراوی لهبهردابیّت

كهن در: قەلأى كۆن، قەلاتى كۆن

كهن زاد: كۆنسال، به تەمەن، ئەوەى لە سالەكانى

تەمەنى زۆر تىپەرىبىت

كهنسال: پير، به سالآچو، بهتهمهن، تهمهن دريّر ا

کهنسهٔ: کوّن، کوّنه، دراو، شهق و شر، سواو، له کارکهوتوو، پیّچهوانهی تازه

کهنه پرست: کونه پهرهست، میشك بهرد، ئهوهی به شیوازی کون بیرده کاتهوه و توانایی گورانی تیا به دی ناکریت

کهنهسوار: کۆنه سوار، خاوهن ئەزمون له سوارکاریدا کهنهکار: کۆنه کار، به ئەزمون، شارهزا، لێوهشاوه،

به توانا و ئەزمون لە كاروبارەكاندا

کهولت: پیربون، پیری، تەمەن دریزی، به سالاً چون

كهين: بچوكتر، چكۆلەتر، كەم تەمەنتر

کی: کهی، چ کات

کی: کیّ، چ کەسیّك

كى: پاك، بى گەرد، خاوين

كسى: داغ كـردن، داخ كردنـى پيـُستى جەسـتە بــه

ئاسىنى سىورەوھ كراو

کیا: گهوره، خاوهن، خودان، خوا، پاشا، فمرمانرهوا کیابیا: جنِّکه و رنِّگه، شان و شکق

كياخن: نەرمى، ئارامى، ھێمنى، لەسەرخۆيى

كياده: ريسوا، بي نابرو، بي شهرم، ناو زراو

كيار: تەمەلى، سسىتى، لاوازى

كيارا: خەم، پەژارە، خەفەت، مەينەتى، كەسەر

كيارنگ: سپى، خاوين، پاك، بى گەرد

کیاست: زیرهکی، وشیاری، به ناگایی، هوشیاری

كياگن: ناريّك، ناخوّش، گەررە، نەگونجاو، دار، ئەيار -

كيان: كيان، ناوى سيلسيلهيهك له پاشاكانى ئيران

که به کیانیان ناسراون

كيسان: خينمه، خينوهت، چادر، خينوهتى خهلكى سارانشين

کیسان: ۱ - پودان، دمرکهوتن، بهدیهاتن، بون ۲ -سروشت

كيانا: سروشت، سرشتى همر شتيك، همركام له توخمه چوارينهكان

کیسانوش: کیانوش، له داستانه ئیرانیهکان ناوی فهرهیدون پاشای پیَشدادی كيله: پەيمانە، پيوانە

كيماك: قەيماغ، سەرشىر، قەيماخ، توپر

كيه خست: پيست، پيسستى ئەسب يان وشتر كه خرشيان كردبيت

کیمختگـــر؛ پێـِسهخۆشکەر، پێـِست خۆشـکەر، ئــ<mark>ەو</mark> ک**ە**سەی کارى پێِستە خۆش کردنه

کیمیا: کیمیا، تیّکهل بون. و به پیّی دهستهواژهی کوّنهکان مادهیهك که بتوانریّت به هوّیهوه مس بوّ زیّر بگوّیدریّت

كيميايى: كيمايى، تايبهت به كيميا

کسین: دوژمنی، نهیاری، دوژمنایهتی، نهگونجان، نهسازان، ههلنهکردن

کینونت: بون، بهدیهاتن، هاتنه نارا، دروست بون کینه: پق، دوژمنی، نهیاری، نهسازان، دژایهتی کینه آوردن: پق هه نگرتن، دوژمنایه تی کردن، توّنه سهندنه وه

کینه کسی شیدن: تۆل به سیهندنه وه، پق هیه نگرتن، دوژمنایه تی کردن

کینسهور: پقاوی، خاوهن پق، خراپهخواز، پهشبین، شهرانی

کیهان: جیهان، رۆژگار، دنیا

کیهان خدیو: پاشای دنیا، پاشای گهوره

كين: پاشايەتى، فەرمانرەوايى، شايەتى

کیبیدن: له پێ دەرچون، به لاپێدا بۆشتن، به پێگای ناړاست رۆشتن

كيپ: پر، ليوانليو، ليپاوليپ، سهرريژ

كيج: پەرىشان، پىر، پىر و بلاو، تىكەل و يىكەل،

کهم، هێواش، ورد ورد، هێدي هێدي

كيد: مەكر، فيْلْ، فريو

کیس: چرچ، چرچ ولوچ، چرچ و لوچ و ناریکی له جل و بهرگ و فهرش و قائی

كيس: تۆبەرە، تويشودان، كيسه

كيس: زيرهك، زرنك، ليوهشاوه، وريا

کیسان: بی وهفایی، جهفا، غهدر، ناوی کهسینکیش بوه

كيسه: كيسه، تووره، توورهكه، گيرفان، ههمانه

کیسهبر: دز، گیرفان بر، دزیک که پارهی خهلک اهناو گیرفانی نهوان بدزیت

كيــسهكش: كيسه كيش، لفكهكيش، ئهومي له

حهمامدا کیسه و لفکه له کهسانیتر دهکیشیت

كيش: ئايين، دين، مەزھەب، باوە_پ

کیف: کیف، جزدان، کیسه یان جانتایه کی بچوك بن پاره هه نگرتن

كيفر: سزا، جەزرەبە، تاوان، قەرەبو

كيفور: سەرخۆش، مەست

كيفيت: چۆنيەتى، چۆنايەتى، چۆنى، تايبەتمەندى و چۆنيەتى شتيك

كيك؛ كەيك، كيك، جۆرە شيرينيەكە

کیکاوس: کهیکاوس، به پیّی داستانهکانی شانامه

دوهم پاشا له سیلسیلهی کیانیان

كيكيز؛ تەرە، تەرەتىزە

کیل: ۱- خوار، خویّر، لار، چهماوه، چهمیاگ ۲-

ئارەزومەند، تاسەدار، تاسەخواز، پرتاسەژ

كيل: يەيمانە، يێوانە

کیلو: کیلق، پیشگریکه به مانای ههزار

گیلوس؛ شلهمهنی، تراو، ئاوهکی

كيلوگرم: كيلۆگرام، كيلۆغرام

كيلومتر: كيلۆمەتر، ھەزار مەتر

گ: گ، بیتی بیست و شمشهم له نانفابیّتی فارسی که به گاف دمخویّنریّتهوه

گابساره: گایسهل، میّگسهل، گایسهلی مانگسا. بسه مانسای ئهشکهوت و غاریش دیّت

گاه: جنگه، تهخت، تهختی پاشایهتی

گات: گات، كۆنىرىن و پىرۆزتىرىن بەشى ئاقىستا

گاه: كات، سات، دهم، وهخت، خول

گاهگدار: هەندى كات، سات ناسات، هەندى جار

گار: ویستگه، نیسگه، ویستگهی شهمهندهفهر

گاراژ: گاراژ، گاراج، شوینی راگرتنی ترومبیل

گــاراژدار: خـاومن گـاراژ، نـمو کمسـمی گـاراژی همیـه و کمسمکان و کمل و پمل دهگوازیّتموه

گارد: باسهوانی، کێشك، ئێشك، ئاگا لێبون، همراول،

نیگابان، کهسه نیزامیهکان که لیّپرساون بـوّ پاسـهوانی کردنی کهسیّك یان شویّنیّك

گارسن: کور، لاو، پیشخرمهتی میوانخانهکان، شاگرد

گاری چی: گاری چی، عەرەبانىە ئىخور، ئىەو كەسەى

گاری یان عەرەبانە لىّ دەخوریّت

گساری: گاری، عارهبانه، عمرهبانه، یه کیّك له که دو هماری گواستنموه که به به دو هماری یان

چوارچەرخ بە ئەسپ يان كەريەوە دەبەستن و زياتر بۆ گواستنەوەى كەل و پەل و بۆ شوينىە نزيكەكان كەڭكى

> لێۅڡڔۮڡڰڔڹ ؞

گاز زدن: گاز گرتن، قهپ گرتن، قهپ لیّگرتن، قهپال

گرتن، دیان کردنه ناو شتیّك

گاز: پواز، پوازه، تیکه دار یان ئاسنیک که لهکاتی لهتکردنی دار یان ته خته له بهینهکهی دایدهنین بو

ئەومى كارى شكاندن و ئەت كردن ئاسانىز بىيت

گاز: دان، دیان، همرکام له دیانهکانی مرؤق گاز: گاز، پلاییز، شامیریکی دوسهر که بزمار و شتی هاوشیودی له دارو دیوار پیدهکیشنهدمرگاز: گاز، ههلم، مادهیهک که له مادهیهکیتر بهشیوهی

هەٽم جيا ببێتەوە **گازد**ار: گازدار، هەر شلەمەنيەك كە گازى هەبێت **گازر:** جلشۆر، ئەو كەسەى كە كارى جل شۆرينە

گازرشوی: باك، خاویّن، جل و بمرگی شوّراو و باك كراو گازركاری: جل شوّرین. كاری جل شوّر

گازوئیل: گازاییل، گاز، رؤنی شیاوی سوتان که له نموت ههلدههیننجریّت

> گازور: بمهیّز، گازوّر، ثمومی ومك گا بمهیّز بیّت گاس: كات، دمم، سات

گاچهره: جوان، دهلال، ناسك، وشهیهك زیاتر بۆ ژنـان و منالآن بهكاری دهبهن بۆ ومسف كردنی جوانی ئهوان گال: پشكلّ، پشقل، پشكلی مهر كه كهمۆلهی كردبيّت، گهرۆنی،

گال: فريو، مەكر، فيْلْ، كەللەك

كَالَهُ: جهوالْ، تاينچه، خهرمانكيْش، هۆر

گالری: سەرسەرا، دالآن، رێرمو، رارمو

گالیدن: ههلاّتن، راکردن، دوور کهوتنهوه

گسام برداشتن: هامنگاو هامنگرتن، شاموهاو لیدان، بمرششیگادا روشتن

گام بیرون نهادن: له سنوور دمرجون، سنور بمزاندن، زیّدمروّیی کردن

گــام زدن: پياســهكردن، بمريّـدا روّشــتن، هـهنگاو ليّـدان، هـهدم ليّدان

گام سپردن: رِێ پێوان، بمرێدا رِوٚشتن، رێگه پێوان

گاوچران: گا لهورین، شوانی مانگا، شهو کهسهی شوانی مانگا دهکات

گاوچشم: چاو مانگا، ئەو كەسەى چاوى گەورەى وەك گاھەبە

گاومیش: گامینش، ناژهنیکه لهشیوهی گا به لام گهوره تر و شاخی ههیه و میچکه کهی شیری زور دهدات، مانگا میش، که ل

> **گبرك**: بروانه گب*ر* **گبر**: گەورە، ئەستوور، زل، ھەوى، بەھيّز

كت: كەورە، زەلام، زل، زەبەلاح، مەزن

گه: ههندی کات، سات

كهگاه: همندي كات، سات ناسات، كات كات

گپ: هسه، وته، دوان، پهيڤ، وشه

گجسته: مهلعون، ناپاك، پيس، گلآو، پێچهوانهى پيرۆز گدا طبع: بروانه گدا صفت

گدا همت: کهم وره، بی غیرمت، نهوهی ههمو ههولهکانی له ناستی همول و تهههلای سوالکمران بینت

ته نا*ستی همون* و تعقیدی سواندمران بیت **گذا:** سوائکمر، دروّزهکمر، گهدا، همژار، نـهدار، ئـمومی بژیّوی خوّی به خوّرایی له خهلک داوا دهکات

گدا پیشه: خمسیس، رمزیل، ئـهودی هـهلّس و کـهوتی هاوشیّودی سوالُکمران بیّت

گداخانه: سوالکمرخانه، ئهو شویّنهی سوالکمرهکانی تیا رادهگرن

. **گذاختن:** تواندنموه، تاواندنموه، هرژانن، کانزا یان همر

شتیّکیتر به هیّزی گهرما تواندنهوه و ناو کردنی **گدار:** بوار، بگار، **قولایی دوّل**. بهمانای رِیّرٍهو و شویّنی

گَدَارْ: تواندنهوه، تاواندنهوه، ئاوكردن، قرجانن

گدازشگر: تاویننمرموه، نهوهی کاری تواندنهومیه

گدازیدن: بروانه گداختن

تێۑڡڔينيش دێت

گداصفت: پمست، سوك، نهومی كردمومی هاوشيومی سوالکمران بیّت، رسوا گام شمردن: هەنگاو ليدان، بەريدا رۆشتن

گام: ههنگاو، شههاو، لوّق، گاو، پیننگاهٔ، دووری نیّوان دوپیّ له کاتی روّشتندا

گام: ههوسار، جلهو، ئهوسار

گاهگیر: ناکاوگیر، ئەسپینك كە كات ناكات رەم بكات

گاهنامه: رِوْژژمێـر، كـات ژمێـر، رِوْژپێـو، ومرهقـه يـان دمفتـمرێك كهحسابى ساڵ و مانگهكانى تيا چاپ دهكمن

گاهواره: لانکه، بیّشکه، ههلّورك، لانك، جوّلانه، شهوهی منالّی تیا دهخهویّنن و رایدهومشیّنن

گاو: گا، مانگا، يەكىك لە ئاۋەلە مالىيەكان كە گىاخۆرە

و گۆشتى دەخوريْت، بۆغ، چيل، چيلەك

گاوآهن: گاسن، گێِسن، گاومسن

گاوپان: مانگادار، گاوان، نهو کهسهی ناگاداری مانگاکان دهکات، شوانی مانگاکان

گاوتاز: شوان، شفان، شوانی مانگا

گاو پیکر: گاناسا، مانگا ناسا، نهوهی له شیّوه و

گەورەيىدا وەك گا بيّىت. و لـه داسـتانەكانى شـانامەدا بەناوى گورزەكەى فەرەيدونە كە لەشيّوەى گادا بوە

گاودار: چۆيار، گادار، ئەو كەسەى كە گا و مانگاى زۆرى

ھەيە

كاودان: تهويله، شوول، شويّني كايهل له مالهوه

گاودل: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە

گاودوش: گادوّش، نـهو دمفرهی کـه شیری مانگای تیا دمدوّشن

گاورنگ: گا رِهنگ، لهشیّوهی سهری گا، گورزیّك که لهشیّوهی سهری گا دروست کرابیّت

گاوزبسان: گاوزران، گیایه که بیابانی که زیاتر له کویدستانه کان دمرویدت گهلاکانی گهوره و دریدژه هاوشیّوه ی زمانی گا

گاوزهره: ترسهنوك، بيوره، بي زات

گاوشنگ: گارِام، گۆچان، گالۆك، ئەو دارەى گا و مانگاى

پيّ ليّدهخوړن

گاوصنوق: گاوصنوق، صنوهی گهورهی ناسن

گداچشم: تـهماحکار، نـهودی بـهرددوام چـاوی بـه دوای سامانی کهسانیــردودیه

گدامنش: بروانه گدا صفت

گدوك: گەردەنە، گەردەنەى كێو، شوێنێك ئە كوێستان كە ئە زستان بەھرى ئى كۆببێتەوە و ببێتە ڕێڰڕ ئەبەردەم ھاتوجۆ

گژار: جیقلدان، جیکلدان

گذار: هاتوچۆ، تێپهڕين، تێپهڕين له شوێنێك. ڕێڕ٥و

گذاردن: دانان، شتيك له شوينيكدا دانان

گذاره: تێپهڕين، تێپهڕين له شوێنێك

كذاشتن: دانا، شتيك له شوينيكدا دانان

گذر: تنبهرین، تنبهرین، به مانای شوینی هاتوچویش . . .

گذران کردن: ژیان، ژیان بهسهر بردن، ژیان گوزمراندن گدزاندن: ۱- تیبهراندن، کهسیک یان شتیک له شویننیکهوه تیپهراندن۲- به شهنجام گهیاندن، به جی هینان

گذرگه: رێڕهو، شوێنى تێپهڕين

گذشت: تێپهرين، روٚشنن، رهد بون

گذشتن: ۱- تێپهربون، رۆيشتن، تێپهر کردن ۲- کۆتا هاتن، به ئهنجام گهشتن، کۆتا هاتنی کات و سات

گر: بلیّسه، کلیه، بلیّسهی ناگر

گر: گەر، ئەگەر

گرا: بهنده، غولام، به مانای سهرتاش و حهلاقیش دیّت

گراز: خوو، خيّو، خووك، بهراز

گراز: ناز، لهنجه و لار، خهرامان بهریکادا رؤشتن

گرازان: بروانه گرازیدن

گرازه: بروانه گراز

گرازش: بروانه گرازیدن

گرازيدن: ناز كردن، لهنجهولار، خمرامان بهريدا رؤشتن

گراس: باروو، تیکه، تیکهی گهوره

گرامر: دهستور زمان، رِيْزمان، ياساكانى زمان

گرامی داشتن: بمړیز بون، خوّشمویست بون، ړیزداری

گرامی شمردن: ریّز لنگرتن، بهریّز زانین، پایهبهرز کردن

گرامی: بهریّز، ریّزدار، هیّژا، پایهبهرز، خوّشهویست گران پیکر: ههنّمو، بهکیّش، نـمو کهسـهی زوّر ههنّمو بیّت و هورس بیّت

گران جنبش: تهمهان، تهومزها، لهش هورس، نهومی زوّر تهمهان بیّت و درمنگ له جیّگای خوّی بجوایّت

گران خاطر: دلتهنگ، مهلول، بيزار، دل شكاو

گران خسب: خهو قورس، ئهوهی درهنگ بخهویت و درهنگ له خهو ههستیت

گران خو: ناسازگار، نـهگونجاو، نـهوهی لـه گـهـل کهسـدا ههاننهکات

گران خور: زورخور، تیر نهخور، نهوهی زور بخوات و تیر نهخوات

گران دست: دمست هورس، تهمه ل، لهش هورس، شهومی کاره کانی به تهمه نی و سستی نهنجام بدات

گران سرشت: ریزدار، لهخوّرازی، لهخوّبایی، خوّبهسهند گسران سلیح: چهك قورس، نهوهی چهكی قورسی بهدهستهوه بیّت. و مهبهست له كهسی نازا و دلیّر و بویّر

گران سنج: هورس، سمنگین، کیْشدار، باییدار، بههادار گسران سسنگ: ۱- سهنگین، هنورس ۲- بهریّز، رازی، ریّزدار، هیّژا

گــران چــشم: جاو گــهوره، جاو زل، ئــهوهى جـاوى گـهورمبيّت

گران گوش: گون گران، که پ، ئهوه ی زوّر به زمحمه ت بیبستنت

گــران فــروش: كـران فـروّش، نــهوهى شــت بــه كـران دمفروّشيّت

گران قدر: بهریز، هیژا، ریزدار، بایهبهرز

گران قیمت: باییدار، گران، بههادار، نهومی بههاکهی زوّر و گران بیّت

گران: ۱- سهنگین، قورس، پرکیش ۲- باییدار، پربهها، بههادار

گرانبسار: ۱- گرابنسار، مسروّق بسان ناژهلیّن کسه بساری هورسی لهسهر پشت بیّت ۲- داری پرمیوه، شهو دارهی کهبسهری زوّری گرتبیّست ۳- خسوّراگر، بسهمانای ژنسی دوگیانیش دیّت

گرا**نبهسا:** گرانبایی، بههادار، ئهوهی زوّر ناوازه و

دەگمەن بىت، بايىدار

گرانپایه: پایهبمرز، بمریّز، هیّژا، ریّزدار

گرا نجان: 1 - گیان هورس، گیان سهخت، به تهمهن، بهسالأچو، زوّر پیر 7 - بیّزار، ههژار، نهوهی زوّر نهدار بیّت و له گیانی خوّی تیّر بوبیّت 7 - بهخیل، رمزیل، رژد، بهرجاوتهنگ

گراند: گەورە، ئەستور، زل، زەلام

گرانسر: سەرقورس، لە خۆرازى، خۆبىن، لەخۆبايى، خۆبەزل زان

گرا نمایه: بمریّز، ریّزدار، نازیز، هیّژا، باییدار

گرانی: گرانی، گران بون، پێچهوانهی همرزان بون، سهنگین بون، فورس بون

گرایستگی: حمز لی بون، نارهزودار بون، حمز لی کردن

. گرایش: حمز، ویست، نارمزو، مگیز، خواستن، ویستن

گراینیدن: ئارەزومەند كردن، حەزدار كردن

گراییكن: ناهمنگ كردن، نارهزو كردن، پهلاماردان،

هێرش کردن، خواستن، ويستن، حهز لي کردن

گربال: بروانه غربال

گرایستن: بروانه گراییدن

گربه شان: فنِلْباز، دروزن، فریوکار، فریودمر

گربه شور کردن؛ پشیله شوّر کردن، پشیله شوّر، شتیّك

به خیّرایی و ناتهواوی شوّردن

گربه گون: بشیله ئاسا، فیلباز، ریاکار، ممرایی کمر،

گربه کور؛ پشیله کویّر، فیّلْباز، فریودمر، فریوکار

گربه وحشی: بشیله وهحشی، جوّره بشیلهیه کی وهحشی و بیابانیه و جهستهی له بشیله مالّی زوّر گهورتره و درهندهیه

گربسه: پشیله، پشی، پشیلك، گورپه، كتك، ئـاژهڵێكی بجوكی گۆشتخۆره

گربهسسان: پشیله ناسا، هاوشیّوهی پیشیلهکان، وهك بشیله

گربز: زیردك، لیّومشاوه، لیّهاتوو، فیّلباز، زیردك، زرنگ گربك: بروانه گربه

گره بر: گیرفان بر، دز

گره بستن: گرێ لێدان، پێجانهوه، بهستن، گرێ له

شتيك خستن

گره بند: دوكمه، فۆپچه

گره پیشانی: مۆن، گرژ، ناوجاو تاڵ، عەبوس، رو گرژ گره خوردن: تێـِك جـون، لـه يـهـك ئـالأن، ئـالۆزان، گـرێ

خواردن

گره زدن: گري ليدان، گري دان

گره گشا: چارهسهرکهر، شهوهی کیشه و گرفتی

كمسانيتر چارمسەر دەكات

گره: بروانه گروه

گره: گرێ، پێوانهيهك بۆ درێژی

گره: گرێ، خمربوك، سوو، قمرهمف، قوّبك، ئاڵوّزى و

تێك هەڵچونى بەن و پەت يان لقى دار

گرتن: گرتن، سهندن، به چنگ هینان، چنگ خستن،

ومرگرتن، ومدمس خستن

گرختن: بروانه گریختن

گرد آمدن: كۆبونەوە، خربونەوە، كۆما بون

كرد اوژن: دليّر، پالهوان، قارممان، نازا

گىرد آوردن: كۆكردنـهوه، خركردنـهوه، كەلەكـهكردن، ھەلچنين

گرد سوز: لاميا، گرسوز، چرا

گرد گرفتن: دەورەدان، دەورە گرتن، گەمارۆ دان

گرد کردن: ۱- خر کردن، کۆکردنهوه، کهلهکه کردن ۲-

۔ تۆپەلە كردن، خر كردن، بەشنوەى بازنەيى دەرھننان

توپهنه خردن، خر_د خردن، به*سیوهی* بارتمیی دهرهیتان **گرد و خاك كردن:** تمپ و تۆز كردن، تـمپ و تـۆز بـمرز

كردنهوه

گرد: تۆز، تەپ و تۆز، تەپ و تۆز كە بۆ ھەوا بەرز دمى<u>ن</u>تەوە

گرد: خرِ، بازنهیی، ههر شتیّك وهك بازنه خربیّت

گردکان: بروانه گردو

گردماه: مانگی تهواو، بهدر، مانگی شهوی چوارده

گردن افراختن: خونواندن، گەردنكيشى كردن، ياخى

بون، لەخۆبايى بون

گــردن آور: بــمهێز، زۆردار، ئــمو كمســميـه بـمخۆوميــه و

بەھيرە

گردن بند: گمردن بهند، ملوانك، ملوانكه، ملويّنك،

گەرووبەن

گردن تافآن: بروانه گردن پیچیدن

گردن پیچیدن: یاخی بون، سمرکیشی کردن، نافمرمانی

كردن

گردن خاراندن: بیانو هینانهوه، پهلپ گرتن

گردن خمم كردن: سمردانهواندن، كرنوش بردن، له

خۆبوورين، لە خۆبوردن

گسردن دادن: تهسلیم بون، رازی بون، گوی گرتن،

گوێڕايەڵى

گردن دراز: مل درید، گهردن درید، شهو کهسهی ملی

دریزی همیه

گردن زدن: له ملدان، ئەودى ملى كەسىنك بە شمشىر

ببەرتنىت

گردن شخ: له خوبایی، لهخورازین خوبین، خوپهسهند

كردن شكسته: مل شكاو، نهودى نيسقانهكاني ملى

شكابيّت، و جوّره جنيّويّكه

گردن فراز: سەربلندن، خۆپەسەند، لەخۆرازى، خىۆبىن،

خۆيەرىست

گردن كج كردن: له خۆبورين، سەردانەواندن، ملكەج

کردن، دمربرینی ناتهوانی و لاوازی

گردن کشیدن: سمرکیشی کردن، نافهرمانی کردن، یاخی

بون، له خوٚړازی بون، خوٚ نواندن

گردن كلفت: مل هموى. نمو كمسمى ملى نمستور بيّت.

بەھێز، زۆردار

گردن نهادن: رازی بون، تهسلیم بون، ملکهج کردن

گردن: مل، گهردن، ناق،

گردناك: تۆزاوى، خۆلأوى

گرد: فارممان، دليّر، بالموان، نازا، جاونمترس

گسرداب: گێــژاو، ئــهو شـوێنهى ئــاو بــه دهورى خۆيــدا

دمسوريتهوه

گرداس: زانم، ستهمکهر، ستهمکار

گرداگرد: دموراندمور، دموروبمر، دموروبمری شتیك

گردافكن: پائهوان، قارهمان، نازا، دلير، بوير، نازا،

حاونهترس

گردآئود: تۆزاوى، تەپ و تۆزاوى، خۆلاوى، ئەوەى خۆل

یان تهپ و تۆزى پیّوه بیّت

گردان: پالهوان، قارممان، نازا

گرداندن: سوراندن، جهرخاندن، گۆراندن، شتيك به

دموری خۆیـدا سـووړاندن، شـتێك بـه دموری شـتێكدا

گەراندن

گردانگیغتن: تۆز كردن، تەپ وتۆز بەرز كردنەوە

گردباد: گێژهٽوكه، گێجهلوول، گهردهلول، بايي توند كه

بهدمورى خۆيدا دمسوريتهوم

گردبرگرد: بروانه گرداگرد

گردبند: قارممان، نازا، دلیر، بویر، جاونهترس، نهوهی

بتوانيّت پالهوانهكان له زموى بدات

گرده: خر، بازنهیی، خر ناسا

گرده: گورچيله

گرده: کوئێره، ههر شتێکی خر، ماده، ئهستۆك، خهپله،

برساق

گرده پر: نانهوا، نهوکهسهی نان و کولیّره دمکات

گردران: ران پر گوشت، بن ران

گردزاد: بالهوان زا، فارهمان زا، منالی فارهمانان

گردش دادن: سوراندن، خول پیّدان، سووراندنی کهسیّك

يان شتيْك له شويْنيْك

گردش کردن: گمران، پیاسه کردن، همنگاو لیّدان

گردش: سووران، گەران، سوريان، خولاندن

گردشگاه: جيني رابواردن، ئهو شوينهي خهاك ليي

را**دمبو**ێرن

گردگاه: قەبرغە، خانىگە، كەلەكە

گردگیر: بالموان، ئازا، بویر، جاونهترس، قارهمان

گرست: مەست، خەيان، سەرخۇش

گرستن: بروانه گریستن

گرسنه چشم: جاوبرسی، تهماحکار، تهمادار، به تهماح

گرسنه: برسی، رەودىن، ئاورا، مرۆڤ يان ئاژەڵ كە سكى

خالی و پێويستی به خواردن بێت

گرسینا: برسی بون، برسیهتی

گرشاسب: گەرشاسب، لـه باشاكانى بينشدادى كـه كورى

زابه و به مردنی نهو سیلسیلهی پیشدادی کوتایی

پێهات

گرچه: ئەگەرچى، ھەرجەند

گرگ آسا: گورگ ئاسا، وەك گورگ، ھاوشيومى گورگ

گرگ بند: گرفتار، ئەسىر، دەست وپى بەستراو

گرگ پو: گورگ پێ، ئەوەى وەك گورگ رابكات و ھەڵێت

گرگ: گورگ، ئاژەڵێکه ومحشى و گۆشتخور هاوشێومى

....

گرگاو: پاپوچ، جۆرە پێلاٚوێکى چەرمى سووك

گرگر: تەخت، تەختى پاشايەتى

گرگسار: گورگسار، وهك گورگ

گسرگین: گورگ ناسا، نازا و بویر وهك گورگ. و ناوى

یهکیک له پالهوانه نهفسانهییهکانی نیّران که کورِی میلاده

گرفت و گیر: گرتن و بهند کردن، گرتن

گرفت: ۱- گرتن، لێۑێڿينهوه ۲- تاوان، فهرمبو ۳- تانه،

سەركۆنە، لۆمە، سەرزەنشت

گرفتار آمدن: گرفتار بون، گیروده بون، توشبون، دیل

dia.

گرفتار شدن: بروانه گرفتار آمدن

گرفتار کردن، گرفتار کردن، دمربهند کردن، گیروده

کردن، ئەسىر كردن، دىل كردن، توش كردن

گرفتار: گرفتار، گیرۆده، دیل، ئەسیر، دمربەند، توشبو

گرفته چهر: خهمبار، خهمگین، رووخاو، مهلوول،

د نتهنگ دنتهنگ

گرفته لب: بيدهنگ، خاموش، بي چرپه

گردنه: گمردنه، لوتکهی کێو، شوێنێکه له کێو که ومك

ملى كێو ھەژمار دەكرێت

گردنگاه: بروانه گردنه

گردو؛ کوێز، گۆز، ومزی، گۆزك، گردمكان

گردوار: پالهوان ئاسا، هاوشيّومى هارممانان

گردون شكو: بهرز، بهشكۆ، شكۆمهند، بهرز و بهشكۆ

وەك ئاسمان

گردون شناس: گهردون ناس، نهستیّرهناس، شارهزا له

زانستی گهردون و ئهستێره ناسی

گسردون گسذار: ئاسمان بينو، گمردون بينو، ئمومى له

ئاسماندا تێپمرێت

گردون نورد: گەردون پێو، ناسمان پێو

گردون: گەردون، چەرخ، ھەرچى بە دەورى خۆى يان

شتيكدا بسوريتهوه

گردونه: عارمبانه، گاری، عمرمبانه

گردیده حال: پهریشان، شیواو، شپرزه، شهومی حالی

پەريشان بيت

گرديسدن: گهران، دهورليسدان، دهوردان، سيووران،

سووريان، گۆران، خول خواردن، خولانهوه، خوليانهوه

گرز: گورز، يەكنك لە كەرەستەكانى شەپ كەلە كۆندا

بهكار دهبرا

گرزه: بروانه گرز

گرزه: ماری گهوره، جۆرنىك مار كه سمری گهورهی

گرزدار: گورزدار، گورز بهدهست، شهوهی گورزی شه

دمستا بيّت

گرزدن: گر گرتن، بنیس کیشان، کلبه کردنی ناگر

كرزش: شكايهت، كلهيى، كازنده، شكات، توبه، كريان

گرزمان: ئاسمان، عاسمان

گرزن: تاج، تاجی شایی که له کوندا به سهر سهری

پاشاوه ههٽيان دمواسي

گرزیدن: نالاندن، گازنده کردن، گلهیی کردن، تؤبه

کردن، هاوار کردن

گرس: برسی، برسیهتی

گرمگاهان: گمرمای نیومرِۆ، کاتی نێومرِۆ **گرناد:** نارنجۆك، قومبەلەی دمستی

گرنج شیر: شیر برنج

گرنج: ۱- چین، چرچ، لؤج ۲- سوچ، قوژبن، بن، گۆشه گرنجار: برنج جارش، مهزرای برنج، چهنتوك جار

گړو بردن: بردنهوه، گرێو بردنهوه، بردنهوه له کێ<u>بړ</u>کێ يان قومار

گرو بستن: گريو كردن، ممرج بهستن، شهرت بهستن له سهر شتيك

گرو کردن: گریّو کردن، بـه بارمتـه گـرتن، شـتیّك وهك بارمتـه لای خوّی دانانهوه

گسرو: گرندو، بارمته، گرهونان، نهوهی لای کهسیک دایدهنین و بهنهندازهی نهوه پاره قهرز دکهن

گرو: مانگرتن، دمست له کارکیّشانهوهی کریّکاران بـۆ کهم کردنهوهی کاتژمیّرهکانی کارکردن یان زیاد کردنی

گروباختن: دۆراندن، گرەو دانان

. **گروه خون:** گروپی خوین

مانگانه

گروه: گروپ، دهسته، تاقم، جهماعهت، دهستهیهك له

گروپ: گروپ، دمسته، تاهم

گرودادن: گرمونان، به بارمتهدانان، شتیک وهك گرمو

لای کمسیک دانان

گروگان دادن: بارمته دان، شبتیّك یان کهسیّك وهك

بارمته دانان

گروگان گرفتن: بارمته گرتن، شتیّك یان كهسیّك وهك بارمته گرتن

گروگان: بارمته، ئهودى وهك بارمته راگيرابينت

گروگر: دادگهر، دادپهرومر، دادیار

گروهاگروه: دهسته دهسته، تاقم تاقم، ریز ریز

گروهان: دمستهکان، گروپهکان، تاهمهکان

گروهبان: سمربازی دمرهجهدار

گروهه: دمسته، تاقم، جهماعهت، ژمارمیهك له خهلك

به جوانی و خوّشی له کهسانیتر ههنّس کهوت بکات

گرم خيز: جالاك، جوست، تيژپيّ

گرم دار: خمفه تبار، خهمبار، دلتهنگ، مهلول

گرم دل: دلگمرم، دلنیا، نهوهی دلی بههیّز بیّت، خوّرِاگر

گرم رائدن: راکردن، به خیرایی روشتن، پهله کردن له

ر**ێگ**ا ڕۅٚۺتندا

گرم رو: تیژپێ، تونـدرٖهو، ئـهوه*ی ل*ـه رِوٚشـتندا گـهرم و گوره

گرم گرفتن: گەرم وگور بون، دەربرینی هاورییهتی

گرم کین: رق ئەستور، ئەوەى رق لە دل بگریت

گرم نفس: همناسمگمرم، خوين گمرم

گرم: ﴿ - خهم، پهژاره، كهسهر، مهينهتي، داخ، خهفهت

۲۔ برین، کیم

گرم: گمرم، ئەوەي گەرماي ھەبيّت

گرم: گرمم، غرام، پێوانهيهكي كێشه له فهرمنسا. پێنج

گرەم نزىكەى يەك مسقالە

گرما درمانی: گهرما دهرمانی، شیّوازیّکه بوّ چارهسهر

کردن به گهرما

گرما: گەرما، تىن، پێچەوانەى سەرما

گرمابــه: گمرماو، حــهمام، شـوێنێك كــه بــؤ خوٚشـۆرين

دروست كرابينت

گرمسازده: گمرما ليدراو، شموهي گمرما ليني دابيت و

نەخۆش كەوتبيىت

گرماسنج: گەرمى پيو، گەرماپيو، ئاميريكه بۇ ديارى

گردنی پل*هی* گهرمی

گەرمىدا

گرماوه: بروانه گرمابه

گرمخانه: مانی گهرم، شوینی گهرم

گرمسير: گەرمەسير، گەرمين، قشلاخ، گەرميان، شوينى

گەرم كە خيوەت نىشىنەكان لە زستاندا كۆچى بۇ

دەكەن

گرمگاه: گمرمای نیومرۆ، کاتی نیومرۆ

گریون: گولی، نهخوّشی گولی **گرییدن:** بروانه گریستن **گر کردن:** گەز کردن، ئەندازه گرتنی زەوی به گەز **گر:** ئەستور، کولۆفت

گز: گەز، پێوانەيەكە بۆ درێژى گز: گەز، دارێكە، گزيچار، جۆرە شيرينيەكە

گزار: پلان، نهخشه، نهخشه که لهسمر کاغمز بیکیّشن **گزارا:** پلان داریّژ، نهخشه کیّش

گزاردن: بهجێهێنان، نهنجام دان، كردن

گزارش دادن: هموال دان، ممبهست دان، ئاگادار کردنموه گزارش کردن: شی کردنموه، شروّقه کردن، رافه کردن، لیّکدانموه

۔ گزارش: هموال دان، ممبمست نوسین، رابوّرت گزارشگر: میّـرُوونوس، دیــروّك نــوس، ئــمو كمســمی كمسانیتر له روداوهكان ئاگادار دمكاتموم گزاریدن: بروانه گزاردن

گزاف: زۆر، زیاد، بی نهندازه، بی سنور

گزافه: بروانه گزاف

گزافىەگو: زۆربلە، فرەبيّژ، چەنە دريّژ، ئەوەى بيّهۆ ھسە دەكات

گزافــهکار: زێـدمڕۊ، سـنوربهزێن، ئــمومى لــه کارمکــان زێدمڕۊٚيى دمکات

> گزاك: گەزۆك، گازكر، ئەو ئاژەڵانەى گاز دەگرن -

گزایان: بروانه گزاییدن

گزاییدن: زیان پی گمیاندن، گاز گرتن، نـازاردان، زمرمر لیّدان

گزر: چاره، دهرمان، چارهسهر

گزر: گێزهر، گهزهر، كارووت

گسزگ: ۱- تــام، ئــهودی تــامی دەمــی پــێ بگــوّرِن ۲ـ دەرفەت، ھەلی گونجاو بو ئەنجام دانی کاریّك

گزك: سەرما بردەلّە، سەرما ليّدراو، سەرما، گرژبون گزمار: مارى گازگر، ئـەو مارەى گاز دەگريّت و پيّوه

دەدات

گرویدن : باومپهێنان، شوێن کهوتن، بـاومڕ بـه کهسـێك يان شتێك هێنان، ومدوو کهوتن

گریان: گریان، ئەو كەسەى لە گریاندايە

گریاندن: گریاندن، فرمیسك له چاو هینانه خوار،

ناچار کردن به گریان

گريبان: يەخە، يەقە، مليوان

گریبانگه: ملیوان، قورگ، مل

گریه آلود: گریاناوی، تیّکهل به گریان، فرمیّسکاوی

گریه آور: گریاناوی، فرمیسك هینهر، نهودی ببیته

هۆى **گ**ريان

گریه گر: گرینوّك، چاو به گریان، نهو کهسهی دهگریّت

گریه: گریه، گریان، رژاندنی نهسر نه جاو، شین کردن

گریه مند: چاو به گریان، فرمیسك ریز، گرینوك

گریهناك: بروانه گریه مند

گريپ: زكام، هەلأمەت، پەتا، درم، نەخۆشيەكە

گریختن: هه لاتن، راکردن، دمرجون، خودمرباز کردن،

گريختنگاه: شويني ههلان، شويني راكردن

گريز: هه لاتن، فيرار، فهرار، هه لاتن له به راب مر كه سيك

يان شتيْك

گریز پا: تیژپی، شموهی خیّرا لمبمراب. کمسیّك یان

شتيك همنيت

گریزجا: بروانه گریختنگاه

گریزش: راکردن، ههلاتن، دمرباز بون، ههرا کردن

گریزگاه: بروانه گریختنگاه

گریزیدن: بروانه گریختن

گریس: گریس، چەورى، رۆن

گریستن: گریان، شین کردن، فرمیسك له چاو هینانه

خوار، فرمێسك ڕژاندن، گرين

گریسنگ: چاڵ، قولایی

گريغ: ههلاتن، راكردن

گرینویج: گرینیج، یهکیک له شارهکانی بریتانیا

گريواره: گەردن بەند، كەنين، ملوانك، ملوينك

گریوان: بروانه گریبان

گريوه: تەپە، تەپۆلكە، ملە، گەردەنە

گزمسه: حەسىحەس، شىموگەر، باسىموان، ئىشكىچى، گستاخی کردن؛ روداری کردن، بویری کردن، نمترسان كێشكچي

گزنه: گەزنە، ئالۆشە، ئەنجەرە، گيايەكە لە تىرەى

نهعنا

گزند خوردن: زمرمربینین، زیان بهرکهوتن، زمره دیتن

گزند دیدن: زیان بهرکهوتن، زمرمر لیّدران

گزند رساندن: زیان لیّدان، زمرمر لیّدان

گزند: زیان، نازار، زمرمر، بهلا، رمنج

گزنده: گازگر، نهوهی گاز دهگریّت و بیّوه دهدات

گزیت: باج، باج و خمراج، ئمو بره بارهی که له کوندا

موسولمانان له ناموسولمانانیان دمسهند

گزیده کردن: هه نبر اردن، براره کردن، دیاری کردن،

دمست نیشان کردن

گزیدن: گاز گرتن، بیوهدان، جز لیدان، گهستن

گزیدن: ههلبژاردن، دیاری کردن، جیاکردنهوه، جوی

كردنهوه، ههڵژماردن، بژاره كردن

گزير: پيشكار، حەسحەس، شەوگەر، پاسەوان، كيشكچى

گزیر: چاره، چارهسهر، دهرمان

گزیره: چاره، چارمسهر، دهرمان

گزیردن: جاره کردن، جارهسهر کردن، دهرمان کردن،

چاره بۆ دۆزينەوە

گزین کردن؛ هه نبراردن، دست نیشان کردن، دیاری

كردن

گزینه: دیاری کراو، دهست نیشان کراو، بژارده، بژارتی،

هەلبژێردراو

گزینش: ههلبژیردراو، دیاری کراو

گس: مێخوٚش، تامێك كه دهم بكاتهوه

گساردن: خواردن، خواردنهوه، مهی خواردن

گست: ناحەز، قيزمون، ناشيرين، دزيو

گستاخ رو: بي پهروا، بي شهرم، نهترس، ئازا

گستاخ وار: نەترسانە، بويرانە، دليرانە

گستاخ: نمترس، دليّر، ئازا، بويّر، چاو كراوه، روودار،

بيّ شمرم

گستاخانه: دليرانه، بي شهرمانه، روودارانه، نازايانه

گسته: ۱- ناشیرین، فیّزدون، ناحهز ۲- شیاکه، ریخ، پیسایی

گسترانیدن: راخستن، پان کردن، داخستن

گستردهگوش: گوێ پان، گوێ گهوره، ئهوهي گوێچکهي

گەورە و پانى ھەيە

گستردن: پان کردنهوه، راخستن، داخستن

گسختن: بروانه گسیختن

گسسته یشت: بی پشتیوان، بی پشت و پهنا، تهنیا،

پشت شكاو

گسسته خرد: بي عهقل، بي ناوز، كهم ناوز، نهزان

گسسته دل: دل شکاو، دلتهنگ، خهمبار

گسستهدم: همناسه براو، ئهوهی له هیلاکیدا همناسه بركيي پيكهوتبيت

گسستهعنان: هموسار پچراو، پهت پچرين

گسستن: برین، بچراندن، جیا کردنهوه، دابراندن، جوی کر دنهوه

گسلاندن: برین، درین، ههندرین، دادرین، نهت کردن

گسلیدن: برین، دراندن، پچراندن، لهت کردن

گسنه : بروانه گرسنه

گسی: بروانه گسیل

گسیختن: بروانه گسستن

گسیل: ناردن، ههناردن، نیرتن، بهری کردن

گشاد نامه: نامهی سهرکراوه، فهرمان، دمستور، نامهی **پاشاک**ان

گشاد: بالاو، گهل و گوشا، بهربلاو، پان و پوّر، دهل، دەڭپ

گشاده خاطر: دل روناك، كراوه، دلخوش

گشاده زبان: زمان پاراو، قسه خوّش، نهوهی به ناسانی

بتوانيت هسه بكات

كشاده: كراوه، ئاوهلا، بمربلاو

گشادهباز: دمست بلاو، زیدمرو، نموهی پارهی خوی بی

هۆ خەرج بكات

گشاده خد: روکراوه، روخوش

گشادهدست: دهست کراوه، دل گهوره، جوامیّر، بهخشهر،

گشادمرو؛ دمم بهبزه، لێو به پێكهنين، دمم به پێكهنين، رو كراوه

گُشادن: كردنهوه، شاوهلاً كردن، رمها كردن، بهرهلاً

کردن، بهردان کردن، بهردان

گشایش یافتن: بلاو بون، بهربلاو بون، ناوهلا بون

گشایش: کردنهوه، ناوهلا کردن، رزگاری، رههایی

گشت: گشت، ههمو، ههموان، تێڮڕا

گشتا: بهههشت، شوێنی چاکهکاران لهو دنیا

گشتاپو: گشتاپۆ، ناوى دەزگاى نهينى پۆليسى ئالمان

لەسەردەمى ھيتلەر

گشته سر: سمرگمردان، بمریشان، شپرزه

گشتن: گمران، پیاسه کردن، سمیر کردن، روانین، دوردان دوردان

گشسب؛ ئەسپ نير

گشن گرفتن: سك پر بون، دوگيان بون، ناوس بون

گشن: جوان، فۆز، نير، پياوانه

گشش: زوّر، پر، چر و پر، چر وپری لهشکر یان دارستان

گشنه: برسی

گشنی: جوت بون، جوت گرتنی نیر و می

گشنیز: گشنیز، گیایهکی یهك سالهیه

گشودن: كردنهوه، ئاوهلا كردن، بهرهلا كردن

گچ انسدود: سواخدراو به گهج، نهوهی به گهج سپی

کرابیّت گع بر: گهچکار، گهج بر، نهوهی کاری گهچ کاری دهکات

گج کار: گهچ کار، ومستای گهچ کار، شهو ومستاییهی کاری گهچ کاری دهکات

گج: گهج، مادمپيهكي سپي رمنگه هاوشيّوهي خوّلهميّش

که زیاتر بۆ سپی کردنی ژوورهکان بهکاری دمبهن

گچك: كەمان، كەمانچە

گفت و شنید: وتن و بیستن، گفتوگۆ، وتوویز

گفت: وتن، وتار، پەيف، كەلام

گفتار: هسه کردن، وتار دان، وتار، هسه، پهیف، ناخاوتن، ناخفتن، دوان، گفتوگۆ

گفتگو: گفتوگۆ، وتويدْر، دوان، پهيڤين، قسه كردن

لەگەل كەسىكىىر

گفآن: وتن، قسه کردن، دوان، ناخاوتن، پهيڤين

گل آتشی: گوٽي سوور

گل اندام: گوڵ ئەندام، گوڵهنام، ئەومى جەستەى نەرم و ناسك بێت وەك گوڵ كە بۆ ژنان بە كار دەبرێت.

۔ ناوێِکه بو ژنان

گل اندود: سواغ دراو، هور ليّدراو، ئهوهى بـه هور سواغ

درابیّت گار درورد گراز رورور را خوران شوروی گراز رورورور

گل پرور: گوڵ پمرومر، باخموان، ئمومی گوڵ پـمرومرده دمکات

گل پیرا: گوڵ پهرومر، گوڵکار، باخهوان

گل سرخ: گوٽی سور، يهکٽك له ناودارترين جوّری گوٽهکان کهشٽوازی جوّراوجوّری ههيه

گل کردن: ۱- گول کردن، گول دمردان ۲- دمرکهوتن، ناشکرابون، هاتنهروو

گل كىپر؛ گۆڭچى لەناو يارى دوگۆڭيدا

گـل مـژه: زيتكهسـلام، سـيتكه سـلاو، هنـچكه سـلاوه،

قرينجكه سلأو

گل میخ: گول میّخ، جوّریّك بزمار كه هنهكهی بانـه و ئەستەر

گُل: گۆڵ، له يارى دوگۆڵيدا كاتێك تۆپ دەچێته ناو

گۆڵەوە بە كارى دەبەن -

گل: گڵ، هور، همری، بشکوڵ، همرگ، هموه، گڵ که تێکهڵ به ناو کرابێت

گـــل: گـوڵ، شـکوّفهی دهم کــراوه، چــروّی دهم کــراوه، غونچه که شکوّهابیّتهوه

گلاب دان: بروانه گلابپاش

گلاب: گولأو، عمتر، عارمقی گول که له بهشیکی تایبمت به ناوی گولی موحهمهدی دهیگرن

گلابه: قور، ليتاو، قوروجلپاو

گلابپاش: گولأوپاش، گولأو پژيّن

گلابی: هەرمێ، هەمرو، هەمرۆ، ميوەيەك سەوز رەنـگ

و ئاودار بە ئەندازەي سٽو

گلادیاتور: گلادیاتۆر، له رؤمی کۆندا به کهسانیکیان دووت که له شوینه گشتیهکان لهگهل ناژهله درندهکان

شەريان دەكرد

گلانسدن: تمكانسدن، لمرانسدن، ومرانسدن، راشسمكان،

شەكاندنەوە، تەكاندانى دار بۆ وەراندنى ميوەكانى

گلاویسز شدن: دمرگیربون، چنگاوش بون، به یهکا

ههڵپژان، مشت ومر کردن،، یهخهی یهکتر گرتن و شهر

گلاویز: دمرگیر، هملواسراو

گلایه: گلهیی، گازنده، شکایهت

گلباران: گولباران، رژاندنی گل بهسهر کهسیک یان

شتێك

گلبام: بروانه گلبانگ

گلبانگ؛ بانگی باند، دمنگی بهرز

گلېرگ: بمرگى گوڭ، همركام له بمرگه ناسكهكانى گوڭ

گلبن: داری گوڵ، گوڵ

گلبند: باخهوان، باغهوان، ئهوهى كارى پهرومرده

کردنی گول و داره

گلبيز: گوڻ رِژێن، گوڻ پژێن

گله گله ؛ ئيْرمو ئەوێ، شوێن شوێن، جێ جێ

گله: شكايەت، گلەيى، گازندە، دەربرينى داتەنگى

گله: گایهل، ران، دمسته، میکهل، رین

گلەبان: شوان، شقان

گلهدار: چۆيار، نەو كەسەى مەر و مالاتى ھەيە

گله چران: شوان، شفان، میگهل ران

گلهگله: میکهل میگهل، دمسته دمسته

گلەمنىد: گلەيىكەر، گازندەكەر، ئەو كەسەي گلەيى و

گازندهی ههیه

گلپر: گولپەر، سەول، سەوەلان، گياييەكە كە ترشى لى

دروست دەكەن

گلخان: بروانه گلخن

گلخانه: گونخانه، شوینیکی تایبهت که تیاهدا گول پهرومرده دهکهن و بهخیوی دهکهن

گلغن: تون، ناگردان، ناتهشدان، ناگردانی حهمام

گَلغُوار: گلخوّر، نهوهی عادهتی به خواردنی گلّ ههیه

گلدار: گولْدار، ئەوەى نەخشى گولْى پيْوە بيْت

گلدان: ئينجانه، گولدان، دهفري سوالمت که گولي تي

دەكەن

گلاسـته: ۱ ـ چـهپکه گـوڵ، دمسـتهی گـوڵ ۲ ـ مینـاره،

مناره، منارهی بهرزی مزگهوت و پهرمسگاکان

گلىر: گۆڭچى، لـه يـارى دوگۆلىدا بريتىـه لـمو كەسـەى ئەركى پاراستنى گۆلەكەى لە ئەستۆدايە

گلرخ: بروانه گلچهره

گلرنگ: کوٽرونک، به رونکی کون، هاورونکی کوٽی سور

گلرو: بروانه گلچهره

گلريز: گوٽريز، گوڻ پژين

گلزار: گوٽزار، گوٽستان، باخ، باخي گوٽ

گلستان: گولستان، گولزار، شوينيك كهگولى زورى

لٽِبٽِت

گلشن آرا: باخەوان، گوڵ پەرومر، ئەو كەسـەى كارەكـەى

پەروەردە كردنى گوڭە

گلشن طراز: باخەوان، گوڭ **پ**مرومر

گلشن: بروانه گلزار

گلچين: گوٽچن، گوٽچين، ئەو كەسەي گوٽ دەچنيتەوە

گلچين: هه لبرارده، برارده، هه لبريردراو، باشترين شت

كه لەنيوان چەند شت ھەليبژيرن

كَلْكُشْت: سەيران، گەرانەو پياسە كردن لەناو باخ

گلگون: سوورمنگ، بمرمنگی سور، سوور

گلگونه: بروانه گلگون

گلگیر: گلگیر،

گلفذار: بروانه گلچهر

گلف: گوٽف، جۆرە ياريكە كە لە گۆرەپانٽكى گەورەدا

که کونی بچوکی تیا ههلکهنراوه دمیکهن

گلفام: بروانه گلرنگ

گلیك: تانیه، سیهركونه، سهرزهنیشت، لوّمیه، تهشیهر، وتهیهك كه بهشیّوازی تانه و تهشهر بوتریّت

گلکار: گولکار، باخهوان، ئهوکهسهی سمرهالی بهرومرده کند. کند

گلکار: کریکار، فورهکار، کریکاریک که کاری له بیناسازیدا دهکات، بهنا، ومستای دیوار

گلکوبی: پیشیل کردن، شیلانی گول و گیا، گهران و پیاسه کردن له سهرمتای بههار له ناو گول و گیا که دمینته هوی شیلانی گولهکان

گسن گسدن: گهلهنگهدهن، نامیّریکه لهناو تضهنگ که فیسهك دهخاته نساو مسهخزهن و دهریدههیّنیّتهوه. فیشهك کیّش، کوّلاس

گلنار: گولنار، گولی همنار، بمرِمنگی گول*ی* همنار

گلنارگون: سور رەنگ، بەرەنكى كونى ھەنار

گلناك: هوراوى، هەرگاوى، تێكەڵ بە هور

گلو: هورگ، گەلوو، هۆروو، بەشى كۆتايى دەم

گلوبر: هورگ بر، ئەوەى هورگى گيانداريك ببريت

گلوبند: ملوانکه، ملوێنکه، گهردن بهند، زێ۪ڕ و خشڵ

که ژنان بۆ جوانی له ملی خۆیانی دەکەن -

گلوبندە: سك پەرەست، زۆرخۆر، ت<u>ٽ</u>رنەخۆر،

گلوگیر: هورگ گر، تیکهی گهورهکهله هورگ گیر بکات

گلولــه بـــاران: گولــه بــاران، فيـشهك بــاران، گولــه بــاران كردنــى شويّنــهكانــى دوژمن

گلوله: گلۆله، خرتەله، ئارماز، كۆتە، كۆتلك، گوله

گلیز: ناوی دهم، تف، لیك، لیك كه لهدهمی مروّف یان

ئاژەل دىنتەدەر گليز: گۆزە، سوالەت

گلیگر: گلگار، بهنا، ومستای دیوار

گلیم پوش: همژار، نمدار، دمست کورت

گلیم: گلیم، بهر، پلاس،

گلین: بوك، وهیوی، وهوی

گلین: گنی، گنین، تایبمت به گل و خاك؟، نمومی له گل

دروست كرابينت

گلینه: گلین، تایبهت به کل

گم شدن: گوم بون، ون بون، بزر بون، لمبمرچاو نهمان گم گشتن: بروانه گم شدن

كم كردن: ون كردن، گوم كردن، بزر كردن

گم نشان: بی ناو و نیشان، نهناسراو، نهوهی ناو و نیشانی دیار نهبیّت

گم: ون، نادیار، گوم، بزر، لهناوچو، لهدمس چو

گماردن: بروانه گماشتن

گماریدن: بروانه گماشتن

گماشتن: دیاری کردن، کهسیک لهسهر کاردانان، کاریک به کهسیک سیاردن

گمان انگیز: گوماناوی، نهوهی ببیّته هوّی دروست بونی گومان

گمان بردن: گومان بردن، شك كردن، وا زانين، واهمست

سرون **گمان کردن :** گومان کردن، شك کردن، خهيال کردن

گمان: گومان، دودنی، شك، دلاودنی، خهیال، ومهم، ئهندیشه، گریمانه

گمانه بردن: گومان بردن، شك كردن، وا زانين

گمانه کردن: گومان کردن، وا زانین، ههست کردن

گمانه: گومان، خمیالّ، شك

گمانیدن: نهندیشه کردن، خهیال کردن، بیرکردنهوه

گمزا کردن: گومرا کردن، له رِی دمرکردن، بهههنمدا بردن

گمراه شدن: گومرا بون، له رِێ دمرچون

گمراه: گومرا، لەرى دەرجو، بەھەلەداجوو

گمسرك: گومرك، مالياتيك كه لهسهر سنور له كالآ

نیّردراو و هیّنراوهکانی ومردهگرن

گمنام: نمناسراو، نادیاری، نمناسراو، بی ناو نیشان، نمودی نمناسراو و ناودار نیه

گمیختن: ۱- تیکه ل کردن، ناویته کردن، تیکه لاو کردن

۲- میز کردن، پیشاو رشتن، گمیز کردن

گمیز کردن: میز کردن، پیشاو رشتن، گمیز کردن

گمیز: گمیز، میز، پیشاو، میزن

كميزدان: ميزهلان، كميزدان،

تاوانبار

گمیزیدن: میز کردن، گمیز کردن، پیشاو رشتن

گنساه آلسود: گوناحاوی، تیْکهل به گوناح، گوناحکار،

گناه ورزیدن: گوناح کردن، توشی گوناح بون

گناه: گوناح، تاوان، سوچ، ههله، نافهرمانی، کاری خراب

گناه پوش: گوناح پۆش، ئيخۆشبوو، ئى بوور، ئـمومى ئـم

ههنه و گوناحی کهسانیتر جاو دمپوشیت

گناهکار: گوناحکار، تاواندار، شووچدار، نهومی ههنه

یان تاوانی کردبیّت

گنبد: گومبهد، گومهز، گونبهد، سهقف یان بینایهکی

هێلکهیی که به زوری له خشت لهسهر مزگهوت یان پهرسگاکان دیاری دهکریت

گنبدی: گومهزی، گونبهدی، له شیّوهی گومهزدا

گنج خانه: گەنج خانه، شوێني گەنج

گنج دار: گەنج دار، خاوەن گەنج، پاسەوانى گەنج

گنج دان: گەنج دان، خەزىنە، گەنجىنە

گنج نامه: گهنج نامه، نهو کاغهزدی که شوینی گهنجی تیا دمست نیشان کراوه

گنج: توانایی، لێوهشاوهیی، لێهاتویی، ههباره

گنج: گەنج، خەزىنەى زىر و زيو، بارەى زىر و زيو كە

له شوێنێکدا حهشاريان دابێت

گنجار: سوراو،

گنجاندن: جيدان، جيكردن، گونجانن، لـهناو دانان،

شتيّك له شويّنيّك يان لهناو شتيّكيتردا جيّكردنهوه

گنجایش: دیریان، توانایی، جی کردنهوه

گنجبار: گەنجخانە،، كەنجدان، شوينى كەنج

گنجبان: خەزىنەدار، ئەوەى كەسەى راسېيردراوم بۆ

پاسهوانی کردن له گهنج و خهزینه

گنجه: دۆلاوچە، دۆلاوە، قەفەزە، گەنجىنە

گنجــشك: چـۆلەكە، پاسـارى، مەلووچـك، مـەلىنجك،

مەلىچك

گنجور: خاوەن گەنج، گەنجدار، خەزينەدار

گنجيدن: گنجان، جي بونهوه، جي گرتني شتيك له

شويننيك يان لهناو شتيك

گنجینه: گەنجینه، شوینی گەنج، شوینی ھەنگرتنی شته گرانباییهکان

گنجينهدار: گەنجدار، خەزينەدار

گند زده: بۆگەن، گەنيو، رزيو، پيس، بۆن ناخۆش

گَنْد: بۆگەن، بۆنى ناخۆش، گەن، كفكۆ

گند: سوپا، لەشكر، قۆشەن،

گند: هێلکه، گون، هێلکه

گندا: بروانه گنده

گنداب رو: ناومرو، نهو شوینهی ناوی گهنیو و بیس بیا

دمروات گنسدآب: بۆگەناو، ناوى راومستاوى بۆگەن كىردو،

گەندەژە، گەناوو

گندامویه: ورده مو، گهنهمو، زهرده موو، موی ورد و

نەرم كە ئەسەر جەستەي منال بيت

گنداندن؛ گەناندن، بۆگەن كردن، بۆن ناخۆش كردن

گنده دماغ: لووت زل، كهپۆ زل، ئهومى لووتى زل بيّت

گنده دهان: دمم گهوره، دمم حهوشه، شهومی دممی

گەورە بێت، دەم زل

گنده زبان: زمان شر، زمان پیس، جوین فروش، جنیو

فرۆش

گنده لاش: لاشهی گهنیو، لاشه که بوگهنی کردبیّت

گنده مغز: لهخورازی، لهخوبایی، خوبین، خوبهرهست،

خۆ به زل زان

گنده نفسس: دەم بۆگەن، ھەناسە بۆگەن، ئەوەى

هەناسەي دەمى بۆگەن بيت

گنده: بۆگەن، رزيو، بۆن ناخۆش، كفكۆ

گنده: زڵ، زهلام، زمبهلاح، گهوره، ئەستوور، قەنمو

گنده پیر: پیر، به سالاچوو، بهتهمهن

گندهخور: پیس خور، نهودی شتی پیس و بوگهن

دەخوات

گندهکار: کار پیس، نهومی کاری پیس و ناشیرین دمکات

گندزدا: بۆن بر، بۆگەن گر، بۆنگر، ھەر دەرمانيك كە

ببيته هؤى نههيشتني بؤني ناخوش

گندك: بارووت، گۆگرد

گندله: خر، بازنهیی، ههر شتیکی خر و بازنهیی

گندم درو: ومرزی دروینهی گمنم

كَنْدُم: كُمنم، دان، خهنه، دمغل، يهكيك له دانهوينهكان

که له ناردهکهی نان دروست دهکهن

گندمه: تاول، زيپكه، جوش

گندمزار: گمنمجار، گمنمه جار، ممزرای گمنم

گندمگون: گهنم رهنگ، ئەسمەر، كەسىك كە روخسارى

سپی نەبیت و گەمیك ئەسمەر بیت

گنديدن: بۆگەن گردن، گەنين، بۆن كردن، خراب بون،

گەنيان

گسنگ؛ بى زمان، بەسەزمان، بەستەزمان، ئەوەى

نهتوانيت قسه بكات

گنگ: چوارشانه، زل، پیاوی چوارشانهی زهبهلاح

گنگ: گۆنگ، ناوى بوتخانەيەك لە چىن

گنگل: گانته، شوخی، گانته و گهپ، ههنهك، كايه،

تيتالي، قەرف

كنگلاج: لالمپهته، ئهوهى له كاتى قسه كردن زمانى

دەيگريت، بسك، فسك

گنهگار: بروانه گناهكار

گهبد: خەزينەدار، دەلال، دراو گۆرەوە

گهواره: بيشكه، لانكه

گو: خرش، همر شتیکی خر، توپی لاستیکی

گو: دئێر، بوێر، ئازا، قاردمان، باڵموان، گموره

گو: جان، قوون

گو: گا، مانگا

گوا: بروانه گواه

گواه آوردن: شایمت هینان، بهنگه هینانموه

گواه: ئاگا، شايەت، ئاگادار، بينەر

گواتر: گواتر، گهشه کردنی تایبهتی غودهی تیرونید که

دمبيته هوى زيادبونى قهبارهكهى

گواژ؛ تانه، لؤمه، سمركونه، سمرزمنشت

گوارا: بهتام، به چیْژ، خوْش، همر شتیّکی خواردن یان

خواردنهوه که بهتام و چیز بیت

گواره: گایهلّ، گایهلی مانگا

گواردن: همرس کردن، باش همرس کردن

گوارش: همرس كردن، كاريكه لمناو ريخونه و گهدمدا

ئهنجام دهدريّت و خواردهمهنيه ورد كراوهكان شێومكەيان بە جۆرێك دەگۆرێت كە لە لايەن جەستەوە

ومربكيرين

گوارشت: بروانه گوارش

گواز: گارِام، گاٽۆك، گۆچان، داردەست، ئەو داردەستى گايەلى پى لىدەخورن

گواچو: جولاني، جولانه، ئهو پهتهی به داريکهوه

هه ليده واسن و تيا داده نيشن و جوّلانيّي بيّ دهكهن

گوالیدن: ۱- گهشه کردن، گهوره بون۲- کهنهکه کردن، كۆكردنەوە

گوا نجى: دليّر، بويّر، پالهوان، ئازا، گهوره، سمرومر، سەرۆك

گوانگله: قوّبجه، دوكمه

گواهی خواستن: شایمت ویستن، بهلگه ویستن، داوای

بەنگە و شايەت كردن ئەكەسىك

گـواهی نامـه: شایهتی نامـه، شـههاده، باومرنامـهی

خوێندن

گویان: گادار، شوانی گا و مانگا

گوترو: گۆتره، له خۆوه، شتێك كه بێ كێۺ كردن و له

خۆوە بكردريت يان بفرۇشريت

گوپاره: گایهل، میکهل، گایهلی گا و مانگا

گوجه فرنگی: تهماته، تؤماتيْز، باينجانه سووره

گوجه: هەٽوژە، ھەٽووچە، كۆگجە

گود برداشتن: جال هه نکهندن، خاك له سهر زموى

ههلگرتن و چال کردنی زموی

گسود: جال، قوول، ههر شتنك يان شويننك كه

دیوارهکانی بهرز و بنهکهی قوول بیت

گوداب: دۆشاو، **گو**شراوى ترى

گودال: جال، جائي قوول

گوده: گورجيله

گودرن: قير، ئيسفالت

گوژ انگبين: ههنگوين، ههنوين

گوسفند چسران: ممر لمومریّن، شموهی ممر ومالآت دهلمومریّنیّت

گوسفند: مەر، پەز، لە ئاژەلاماللەكانىە كە گۆشىتەكەى دەخورىت

گوش بدر: چاومړوان، چاولمړێ، چاومنواړ

گوش تیز: گوێ هولاخ، گوێ تیژ، نهوهی همستی بیستنی بههنِزه

گوش پیج: گوێ بادمر، نهوهی گوێی کهسانیتر دهگرێت و بای دهدات

گوش خراش: گوێ ئازاردمر، ئەوى بېێتە ھۆى ئازاردانى گوێ

۔ گوش خواباندن: چاومرِێ بـون، چاومنوارِی، بـه دوای دمرفهتا گمران

گوش دادن: گوێ گرتن، گوێ ههڵخستن

گوش گرفتن: گوێ گرتن، گوێ ههڵخستن،

گوش ماهی: گوێچکه ماسی

گــوش نهــادن: کـوێ گـرتن، گـوێ **هـولاخ کـ**ردن، گـوێ

گوش: بروانه گوشه

گـوش: گـوش، لـمثاييني زمردهشـتي خـواي پــارێزمري

جواربيكان

هەڭخستن

مورد. گوش: گوێ، گوێچکه، يهکێك لهنهندامهکانی جهسته که ئهندامی بیستنه له مرؤف وئاژهڵ، گۆچك، گۆ، گۆش

گوشاسب: خەو، خەون، خەوى خۆش

گوشت تلخ: گؤشت تال، _رِهزا گران، نيّسك **هورس، خويّن** سا، د

گوشت پاره: تیکه گوشت لهته گوشت

گوشه گرفتن: گۆشەگرتن، سوچ گرتن، فۆژبن گرتن

گوشه گزیدن: بروانه گوشه گرفتن

گوشت فروش: گۆشت فرۆش، ئەوەى گۆشت دەفرۆش<u>ن</u>ت

گوشـــه نشــستن: گۆشــه گـیری کــردن، ئــه گۆشــهیمکدا

دانیشتن، *سو*ج گرتن

گوشه و گنایه: تانه و تهشهر، توانج، هسه یان وتهیهك که تهشهری پێوه بێت گوژ پشت: بشت کوم، جهماوه، بشت کورتان، ئهوهی پشتی به هوی نهخوشی یان پیری جهمابیّتهوه

گور: گۆر، قەبر، شوێنيكە مردوى تيا دەشارنەوە

گور: کهر کێوی، ئاژهڵێکه زياتر له کـهر دهجێت ڕهنگی

زمرده و پهڵهۍ رمشۍ پێوميه و زياتر له نافريقا دمست

گوراب: نارامگا، مەزارگە، ئەۋەى لەسەر قەبىر ھەلى

دمبمستن

دمكهويت

گوراب: تراوێلکه، سهراب

گوراب: گۆرەوى، ئەوەى لە پێى دەكەن

گــوران: گـۆران، يەكێلــه لــه هـۆزە كورديــەكان كــه لــه

كرماشان نيشتهجين

گورېگور: گۆربەگۆر، مردو<u>ن</u>ك كە لە گۆردا دەريبيّىن و

ئه شوێنێػيټردا بينێژن

گورخانه: گۆرخانه، قەبر، گۆر، مەزارگە، ئارامگا

گوردان: گۆرستان، قەبرستان

گــورزا: فـهزهم، كورتـه بالأ، ئـهوهى گهشـه كردنـى

جەستەى لە ئاستى پٽويست دا نەبوبٽت و بالأى كورت

مابێتەوە، گول، گۆرزا

گورسان: بروانه گورستان

گورستان: گۆرستان، قەبرستان

گورگا: تەپڵ، دەھۆل

گورگاه: مەقبەرە، ئارامگە، مەزارگە

گوركان: گۆركەن، گۆركان، نازناوى ئەمىر تەيمور

گـوركن: گۆركـەن، قـەبر ھەلكـەن، نـەو كەسـەى كـارى ھەلكەندنى گۆرە

گوريل: گوريل، غوريل، غوريّلا، معيمونيّكه هاوشيّوهى

مىرۇڭ بەرزيەكەي بىھ دومىەتر دەكات و كۆشەكەي بىھ

۲۵۰ کیلؤ

گوز: گوێز، گۆز

گوزاده: پاٽموان زا، مناٽي پاٽموان

گوساله پرست: گوێرهکه پهرمست، ئهوه ی گوێرهکه

بپەرمستنىت

گوساله: گوێرهکه، گۆلك، بهچکهی گا

گوشه و کنار: سوج و کهنار، بن و **ه**وژبن، نهم لاو لا

گوشه: سوچ، هوژبن، گۆشه، كولمسوچ

گوشت: گۆشت

گوشتابه: گۆشتاو، ئاوگۆشت

گوشتالو: گۆشتن، خرپن، **قە**ڭمو، ئىمومى گۆشىتى زۆرى

پٽوه بٽت

گوشتاوه: گۆشتاو، ئاوى گۆشت

گوشتخوار: گۆشتخۆر، ئەودى گۆشت بخوات

گوشــتدار: گۆشــتن، هەٽــەو، ئــموەى گۆشــتى زۆرى پێـوە

بيْت

گوشتمند: بروانه گوشتدار

گوشتناك: بروانه گوشتدار

گوشتین: گۆشتى، تايبەت بە گۆشت

گوشزد: بیرخستنهوه، بیرهیّنانهوه، ناگادار کردنهوه

گوشمالی: لێدان، تهمێ کردن

گوشن: وتن، وتار، ئاخاوتن، كەلام، بەيف

گوشوار: گواره، ئهو زيْر و زيوه*ى* ژنان له گويْى دمكهن

گوشور: خاوهن گوێ، گوێگر، بيسهر

گوشیدن: گوێ گرتن، گوێ ههڵ خستن

گوگرد: گۆگرد، يەكێكە ئە مادە كانيـەكان كـە زيـاتر ئـە

نزيك كێوه بوركانيهكان دمست دمكموێت

گول: نــهزان، گێــژ، ئهحمـهق، حــۆل. بــه مانــای هريــو و فێڵيش دێت

گون: جۆر، شێوه، رٖهنگ، شێواز

گون: گەوەن، گەون، گيايەكى دركاويە

گوناگون: جۆراوجۆر، رەنگاورەنگ، شێوەى جيا جيا

گونه : روخسار، رو، روومهت، یهك لای روخسار،

بهمانای رمنگ و شنوه و جوریش دیت

گونهگون: بروانه گوناگون

گونك: پينج پەنجەبىنىج قامكە

گونك، گونتك

گونی: گوێنی، تەلىس

گوهر: گەوھەر، نەژاد

گویا: وتهبیّر، هسهکهر، وتاردهر. و به مانای وهك بلیّی، تومهز، به گومانم، دیّت

گویش: وتار، هسه، پهیف، دوان، ناخاوتن

گویشمند: قسهکهر، وتاردمر، وتهبیّرٔ

گویی: ودك بلّیّی، به گومانم

گیا: بروانه گیاه

گیاه شناس: روهك ناس، زانایهك كه جوّرهكانی روهك و گیا بناسیّت

گیاه: گیا، روهك، شینایی، سهوزه، سهوزهلأن

گیاهخوار: گیاخۆر، نهوهی گیا دهخوات

گیاخوار: بروانه گیاهخوار

گیادار: گیاجار، میّرگ، نـهو شویّنهی گیایی زوّری لیّ بیّت، میّرگهجار

گیازار؛ میرگ، میرگهلان، سهوزهلان

گیاهکار: جوتیار، جوتیّر، ومرزیّر، نهوهی گرْ و گیا دمچیّنیّت

گیاهناك: منرگ، منرگهلان

گیتار: گیتار، یهکیکهله ئامیرهکانی موسیقی

گیتی آفرین: جیهان نافریّن، نافریّنمری دنیا

گيىتى پرور: ھەتاو، رۆژ،خۆر

گیتی پسند: حیهان پهسهند، دونیا پهسهند

گیتی خدیو: باشای جیهان، ئافریننهر

گیتی شناس: جیهان ناس، دنیا ناس

گیتی گشا: جیهانگیر، نهوهی دهست به سهر ههمو

جيهاندا دەگريت

گسیتی نسورد: دنیاگهر، دونیا پیّو، نـهوهی بـه دنیـادا دهگهریّت

گيتى: جيهان، دنيا، دونيا

گیپا: گیبه، جوره خواردنیکه که زیاتر لهگهان

سەروپيدا دروستى دەكەن

گیج و گنگ: گێژ و حوّل، سەرگەشتە، حەيران

گیج: گیْرْ، سەرگەشتە، كەم ھۆش، حەيران

گيرا: سەرەنج راكيش، دلرفين، دلفرين

گیراگیر: گیرودار، ناژاوه، همراوهوریا

گیرودار: کیرودار

گیس: کەزیە، زوڭف، پرچ، پەلكە، موى سەر، ئەگرىجە

گيسو: بروانه گيس

گیسسوپوش: روسهری، له چیك، شهومی ژنسان سهری

خۆيانى پى دادەپۇشن

گیلاس: گلاس، پیاله، پمیمانهی عارمق خواردنهوه

گيلاس: گێلاس، گێلاس، ميوهيهكه هاوشێوهى بلاڵوك

گیهان: جیهان، دنیا، دونیا

گیوه دوز: کلاش دور، ئەوەى كلاش دەچننىت، كلاش چن

گيوه: گيوه، كلاش، چم چم

گيوتين: گيۆتين، ناميرى سەر برين

ل: پیتی بیست و حموتهم له نالفابیّتی فارسی که به

لام دەخويندريتەوە

لا: لا، ناو، ناو شتيك

لا: نا، نه

لااقل: لانی کهم، دمستی کهم، کهمتر

لائح: ديار، ئاشكرا، بەرچاو، روون

لائحه: نوسراو، نامهی دریّژ، پیرست حسیّب

لائم: سەرزەنشت كەر، لۆمەكەر، تانە لىدەر

لائمه: سمرزمنشت، لؤمه، توانج، تانه

لابث: درهنگکهر، نیشتهجی له شوینیك

لابد: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لابراتور: تافیگه، شوینی تایبهت به تافیکردنهوه

زانستيهكان

لابرلا: لمناو يهك، توى توي، لالا

لابسه: گریسان، شسین، رِوْرِوْ، پارانسهوه، داوا، مسهرایی، ریاکاری، له خوّبوردویی

لابهگر: رياكار، مەرايى كەر، كاسەليْس، دوزمان

لابیدن: گریان، شین کردن، کاسهلیّسی کردن، مهرایی کردن

نهزانیدا دمیانبهرمست لاتاری: شانس گرتنهوه، بهخت تاقی کردنهوه

لاتو: پەيژە، نەرديوان

لات و لوت: لات و لوت، همژار و نهدار، دمست کورت

لاج: رووت، پهتی، بێ پۆشاك، رووت و هوت. بـه مانـای ددله سهگیش دیّت

لاجرم: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لاحد: گۆرھەئكەن، گۆركەن

لاد: ۱- دیوار، دیواری گذین. ۲- بن، بناغه، بنجینه، بنهرمت

لاد: حمرير، پارچه يان قوماشي ناسك

لادگر: بهنا، ومستای دیوار

لاده: ئەحمەق، بى عەقل، نەزان، گێژ، وڕ، حۆل، كاس

لارو: كرم، دمعبا

لازق: لكينهر، ئەوەى بە شتىكەوە بلكىت

لازم: پێویست، دهبێ، ئهشێ، گهرهکه، ناچار، بـهردهوام، سهقامگیر و خوّراگر

لازم آمدن: پێويست بون، ناچار بون

لازم داشتن: پێويست بون، گهرهك بون، نياز بون

لازم شمردن: به پێويست زانين

لاس: ھەورىشمى خاو، كەژ

لاس: منى، منى حكه، منى هاهر ناژه لانىك، ده له سامگ، منجكه سهگ

لاستیك: لاستیك، شیاوی كیشران، تایه، تایهی تروّمبیّل

لاسع: گازگر، گمزۆك، ئموهى بينوه دهدات، بينومدهر

لاسيدن: خوّ تيّههنسون، ماج و موج كردن، خوّ له ژن يان كچيّك ههنسون

لاسیما: به تایبهت، تایبهتی

لاش: لاشه، مردار، ئاژەئى مردارموەبو، قولاخ، تۆپيو،

تۆپىك

لاش: تالأن كردن، تاراج، به تالأن بردن

لاشبرگ: گهلای رزیو، گهلای سیس بو که له دار مورینت

ومريبيّت

لاشـــخور: لاشــخۆر، دال، دالهكــهرخۆر، مــردوو خــۆر، رمشهدال

لاشه: مردار، تۆپيو، تۆپيك، قولاخ، مردارهوه بو

لاشىء كەم، ناگرنگ، كەم بەھا، نەزۆر

لاطائل: بنهو، خورایی، فیرو

لاعب: ياريكهر، ياريزان، گهمهكهر، ئهوهى يارى دمكات

لاعج: سوتێنەر، ئەوينى سوتێنەر

لاعلاج: لاعيلاج، ناچار، بن دهرمان، چارمسهر نهكراو لاعن: جوين دهر، جنيودهر، دژويندهر، دووركهرهوه

لاعن شعور: بن نيراده، نهخوازراو، بن همست كردن بـه

بابەتەكە لاغ: گەمە، يارى، گانتە، گەپ، شۆخى

لأغر: لاغر، دالْ گۆشت، لەر، لاواز، مرۆڤ يان ئاژەڵى

کهم گوشت، رهق و فیق، زمرده ل لاغر میان: کهمهر باریك، ناوفهد باریك

لاغيه: بيهوّ، فيروّ، خوّرايي

لاف: فشه، هاشه و هوش، خوّهه لْكيْشان، زيْدهروْيي له

خۆومسف كردن

لافح: سوتێنهر، گهرم

لاف زدن: خـوْ هەلكىـِ شان، بـ ه خـوْ نــازين، خـوْ ومسـف

کردن، فشه کردن، هاشه و هوش کردن

لافیدن: بروانه لاف زدن

لاقید: نەترس، بويْر، ئازا، كەمتەرخەم، خۆگيْل كەر

لاك **پشت:** كيسەل، رەقە

لال: لال، بينزوان، بهستهزمان، ئهوهى نهتوانيّت قسه

لال: ئال، سوور رمنگ، سور

لالا: بروانه لله

لالا ۱ - شادمانی، خوشحالی، شادی ۲ - روناکی، روشنایی چرا

لالایی: لالایی، لای لایه، ناوازیّك که دایك له کاتی خهواندنی منالهکهی دویخویّنیّت

لالسك: ۱- بـنِلاّو، كـەوش، سـەولّ، باپوچ ۲- پۆپنـە، پۆپنەى كەنەشنِر

لالكا: بنلاو، كموش، سمول، بابوج، ئمو بنلاوهى خەلكى دنهات لە بنى دەكەن

لاله: لمعلا، گولاّله، گولاّله سووره

.

لاجبین: جوان، دهلال، هوّز، شوّخ و شهنگ لاله فام: سوورهنگ، به رهنگی گولاّله، گولاّله رهنگ

- - - - - ، سوورست، به رمد **لالهگون:** بروانه لاله هام

دمست دەكەويىت

لامسا: لامنا، پیناوی رؤحنانی لنه تنایینی بنودایی لنه مهزههبی لامایسم

لامسان: ۱- درق فیل، فریو، که له ک ته له که، گالته پیکردن ۲- چالاک، چوست، وشیار

پیدردن ۱۰ چهدت، چوست، وسیار **لامسانی:** مـهرایی کـردن، کاسـه لیّـسی کـردن، رِیاکـاری

کردن، درۆ، فشه، فشه فش کردن، بیّ باومرِی

لامي: لامپ، چرا، گڵۆپ

لامها: لامها، جرا، جرايهك كه به نهوت بسوتيّت

لامح: درموشاوه، درمخشان

لامحاله: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لامذهب: بی دین، بی باومر، نهودی باومری به شایین و مهزههب و خوا نهبیّت

لامسه: بمركموتن، يمكيّك له پيّنج همستمومرمكانه كم

به هۆیەوه گەرمی و ساردی و نـەرمی و زبـری شـتەکان لای مرۆف رون دەبێتەوە

لامع: درموشاوه، درمخشان، بريقهدار، تروسكهدار

لامعه: بروانه لامع. به مانای ناوچاوانی منالیش دیّت که نهرمه

لامكان: بي جيكه، بي جي و ري، بي شوين

لان: ١- چاڵ، هووڵايي، ٢- پانتايي، هراواني، بهربلاوي

لأن: بي وهفايي، ناراستي، بميمان شكيني

لاندن: گلاندن، جوولاندن، تەكان دان

لانه: هيّلانه، لانه، كوليّن، هيّليّن، هيّليّنك، كولانه

لانه: بيّكاره، تهمهل، تهوهزهل، بيّ بهند و بار

لانيدن: بروانه لاندن

لاو: ريا، كاسەليّسى، مەرايى

لاو: له دمست چو، له دمست روّشتو، لهناو چو، به هيروجو

لاوه: بروانه لابه

لاهوت: خواومندى، خوايهتى

لاهوره: هاش، هاشي شوتي، هاشيك له شوتي يان كالهك که برابیّت

لاهى: گەمەكەر، ياريكەر

لايتفير: نەگۆر، ئەوەى نەگۆربىيت

لايتناهى: بىن كۆتايى، بىن ئىەنجام، ئىەومى كۆتايى بۆ

لا يجوز: نارهوا، نهشياو، ريّگه پينهدراو

لایزال: ههمیشهیی، نهبهدی،، نهگور

لايشعر: نەزان، كەم عەقل، حۆل

لايق: شياو، ژێهاتی، شايان، ههلگر

لايموت: نهمر، نهوهى ههرگيز نامريت

لاييدن: نالأندن، لالأندن، زوزه كيشان، ههاليت و يليت وتن

لئامت: پەستى، بەخىلى، رژدى، پەست بون

لأمان: خەسىس، ناپياو، رژد، پەست، سوك

لؤلؤ؛ لۆلۈ، دور، مروارى

لؤم: پەست، رژد، بەخىل، رژدى، ناكەسى، بەغىلى

لئيم: پەست، ناكەس، دەست وشك، رژد، بەرچاوتەنگ

لب: ليّوار، قهراغ، كهناره. ليّو، لج، لهو، لهوش

لب: ناوك، هەلبژيردراو، ناوكى شتيك

لباً: فرۆ، شیریکی خەست که له دوای زانی مانگا یان

مهر تا دو سيّ روز ليّي دهدو شريّت

لباب: ۱ - هه لبژیردراو، بژارده، دیاری کراو ۲ ضاوك،

ناوكى بايهم يان گوێز

لباچه: بالأپوْش، عابا، كەواى شۆر، بەرگى مەلا

لباده: بروانه لباچه

لبساس: جل، جل و بمرگ، پۆشاك، بمرگ، سيبال، پۆشەنىن پۆشتەمەنى

لباسات: مهكر، فريو، فيْلْ، تهلُّهُكه

لباس شویی: جلّ شورین، بهرگ شورین، شوردنی جل و بەرگ

لباقت: ١- زيرهك بون، زرنگ بون، ليومشاوميى، شارهزایی، زیرهکی، زرنگی، زمان چهوری، نمرمی لبالب: لێوانلێو، ليپاوليپ، سمررێژ، پر، لێورێژ، ليپه لبان: شيردان

لبان: سنهوبهر

لب برچیدن: لج کردن، لج کردنی منال پیش گریان لب بستن: بي دهنگ بون، دهم داخستن، قسه نهكردن، لب بلب: ليوانليو، برش، سمررير، ليهه، ليوريد،

ليپاوليپ

لب تخت: دموری،دموری که ناومکهی قوول نمبیت لب تركردن: ليو تهركردن، تهركردني ليو به قوميك ئاو يان شمراب

لب تشنه: ليو تينو، تينو ليو، تينو، توني

لبث: درمنگ کردن، دواکهوتن، ومستان،

لب خاييدن: ليو جوون، ليو گهستن، به ددان گرتني ليو له شمرم یان لمداخا

لبخند: بزه، زورده، زردهخهنه، نهرمه پیکهنین

لبغند زدن؛ پیکهنین، کهنین، زمرده گرتن، بزه گرتن

لب دوختن: ليو بهستن، دهم داخستن، قسه نهكردن، نەدوان، نەدوان

لبديس: ليّو ناسا، وهك ليّو

لبريز: پر، ليوانليو، سمرريزر، ليپاوليپ

لبس: جل و بمرگ، سيپاڵ، پۆشەنى، پۆشتەمەنى، يۆشاك

لبس: داشارین، شاردنهوه، داپوشین، شتیك له كمسیك شاردنهوه

لب شترى: ليّو ئەستور، لىج ئەستور، ئەوە ليّوى شـۆر و ئەستورى وەك وشترى ھەيە

لبق: زیرهك بون، زرهنگ بون، شارهزا بون، زیرهكی، نەرمى، شارەزايى

لْبِق: نەرم، زمان چەور، زيرەك، شارەزا، ليومشاوه

لب گـزه: ليّوگهسـتن، پهشيمان بونـهوه، ليّو بـه ددان گرتن له پهشیمان بونهوهدا

لب گزیدن: لنو گهستن، لنو به دیان گرتن، لنو قور جانن

لبلاب: لاولاو، گيايهكه له دارموه دمئانيّت

لېلېو؛ لەبلەبى

لېلېو: ھەرزەيى، بيھۆيى، فيرۆيى

لبن: شیر، شیری ژن، شیری ناژهلی می

لبنگ: مۆرانه، مۆريانه

لبو: چەوەندەر، چۆنەر، چەوەندەرى پيشاو

لبون: شیردار، شیردمر، ژن یان میچکه ناژهنیک که شیری

لبوه: ميچكه شير، شيرى مي

لبه: ليوار، ليو، همراغ

ئبەدار؛ ئێودار، ئەومى ئێوارى ھەبێت

لبيب: زيرهك، عاقل، بيرمهند

لبيدن: هه نيت و پنيت وتن، فشه كردن، بي هو هسه

لبيس: ١- هاوتا، هاوشيوه، وهك، ٢- كۆن، شره، جايك

که لمبمر زؤر لمبمر کردن کؤن بوبیّت لپ: كولم، ناودەم، گوپ، كولمه

ليه: لهتكه، لهتهنؤك، لهتكهنؤك، نخومشهر

لت: ١- زللهى، شهقازلله، ٢- لهت، تيكه، بهشيك له

شتیّك، كوت، كوته، كوتیّك، نیوه

لت انبار: زورخور، تيرنهخور، ورگ پهرمست، سك

پەرمست

لت انبان: بروانه لت انبار

لت خوردن: زيان بمركهوتن، زلله بمركهوتن، شهفازلله

خواردن، زمرمر بينين

للره؛ كۆنه، شر، دراو، ئەت، شەق و شر

لتنبر: بروانه لت انبار

نت و یار: نهت و پهت، تیکه تیکه، شهق و شر

لته: کۆنه، پارچهی کۆن و دراو لته پاره: بروانه لته

لحاظ: ناگاداربون، روانین، تیّبینی، بابمت

لثام: دەمبين، زاربين، پەرۆپەك كە روخسار تا ژير چاو دادمپۆشێت

لثغه: فسك، فسكه، بسك، ئهومى نهتوانيت ههندي له وشهكان وهك خۆى بێنێته سهرزمان

لثم: ماج كردن، راموسان

لثه: پووك، گۆشتى بن ددان

لج: شهر کردن، پیداگری، پیداگرتن له دژایهتی، رق، رك، لهنج، بنار، ههتهر

لجاج: سەرسەختى نوانىدن، رق ھەلگرتن، پيداگرى کردن، سهرسهختی

لجاجت: پيداگرى، سور بون، سەرسەختى نواندن، لەنج کردن، رق گرتن

لجام: هموسار، ئموسار، جلمو

لجباز: پیداگر، رق نهستور، رقن، رقاوی، قیناوی

لجلاج: فسك، يسك، لالههدته، ئهومى نهتوانيت به

ئاسانى وپاراوى قسه بكات

لجم: بروانه لجن

لجن: ليته، قور و ليته كه له حهوزدا كۆدەبيّتهوه، لم،

لجن مال: بي نابرو، بي شهرمف، ريسوا، ناو زراو

لجسوج: رق گیر، رکن، فیناوی، لهنج کهر، ههتهره،

بنارگیر، پیداگر له دژایهتی

لجوجانه: پێداگرانه،، سهرسهختانه،

لجسه: ۱- دمریا، ناومراستی دمریا دملیا، زمریا ۲-

جەماعەت، كۆمەڭ، كۆمەڭى خەلكى زۆر

لجين: سيم، زيو، نوفره

لج: رو، روومهت، روخسار، روالهت، دهم و چاور

لج: رووت، روت و هوت، بي بهرگ، بي پؤشاك

لچر: ناكەس، بەست، سوك، چلكن، لەچەر، گەجەر،

لچك: لهجك، لهچكه، روسهرى، سهرپوش، ئهوهى ژنان

قژی خویانی پی دادهپوشن

لحاظ: گۆشەى چاو

لد: دوژمن، دژمن، دوژمنی سهرسهخت
لدغ: گهشت، پێومدان، گاز گرتن
لدغه: یهك جار گهشتن، یهك جار گاز گرتن
لدغه: دهفری كات و شوێن به مانای لا، تهنیشت، كن،
نزیك

لدود: دوژمن، نهيار، دوژمني سهرسهخت

للى: بروانه لدن

لديغ: كمستراو، پيومدراو، كاز ليكيراو

لذا: كمواته، لمبمرئهمه، لمبمر نموهى، كموابو

لذاذت: بهتام بون، چێژ، بهتامي

لَذْتَ: تام، چێژ، خوٚشى، حەز بىردن، تام خوٚشى، چێژ

بردز

لذيذ: بهتام، بهجيّر، خوّش، تام خوّش

ٹر: ۱ ۔ خواست، ویست، مەبەست، ئارەزوو ۲ ۔ بەرخ، بەرخۆلە

ار: لوّر، یهکیّك له تایهفه گهورهکانی کورد که له فیران نیشته جیّن و لایهنگری مهزههبی شیعهن ایر: ۱- جوْگه، جوْگهله، شاومرِی ۲- بالّ، ژیّر بال ۳- لاواز، لهر، لاغر

لرد: بيابان، سارا، دمشت، چۆڭەوانى

ٹرد: نۆرد، نازناوێکه له ئينگلستان به کهسانی خاوهن بلهو پايه دهدرێت

بدر پيد حدريد لرز: لمرزه، لمره، تهكان، جووله

ثرزاندن: لمرزاندن، لمراندن، تمكاندان، جوولأندن، حمولاندن، حمان، حماندن، راشمكان

لرزش: لمرزين، لمرين، شمكانموه

لرزندهدل: ترسمنوك، بي وره، بي زات، بي جمرگ

لرزه: لمرزه، لمره

لرزهدار؛ لمرزهدار، لمرهدار، نموهی لمرزهی پیّوه بیّت

لرزيسكن: لمرزين، لمرين، جمانن تمكان خواردن،

جوولان، شەكانەوە، شەكيانەوە

لزب؛ كهم، تۆز، تۆزھاڭ، تۆزيكى كهم

لْرْج: لينج، ليخن، جهسپين، خزوّك، خز

لزوق: لكان، چەسپان، نوسان، بە شتێكەوە نوسان

لحاف: بالأبوّش، ليّف، ليّفه، بيّخهف، ميّرمف، نهومي له

كاتى خەوتندا بە خۆيا دەدەن

لحاف دوز: ليّفه دور، نهوه ليّفه و پيّخهف دهدوريّت

لحام: گۆشت فرۆش، ئەوەي گۆشت دەفرۆشێت، ھەساب

لحد: گۆر، قەبر، درز لە گۆر كە شوين سەرى مىردو

بينت

لعظه: سات، دمميّ، تاويّ، يهك جار سهير كردن

به چاو، یه ك چاو تروكان، چاو تروكاني

نحم: گۆشت

لحمه: بل، بله گۆشت، تیکه گۆشت

لحمه: نزیکی، خزمایهتی، ئاشنایهتی

لعن: ناواز، ناهەنگ، ناوازى خۆش

لحيان: ناوى كهم، جانيْك كه لافاو ههانيكهندبيّت

لعيان: ريشن، ريشو، ريش دريّر، پياويّك كه ريشي

دریزی همبیّت

لحیم: ۱ ـ پرگوشت، ههنهو، گوشتن ۲ ـ کوژراو، سهربراو

٣- لمحيم، پهيومست كردني دو شت به يهكهوه

لحيه ؛ ريش، رديّن، روه، رنديّن

لغت: روت، روت و قوت، پهتى، بى بهرگ، بى پۆشاك،

قووتەڭ، زەلووت، رووس

لَحْتَ: شل، بيّ هيّز، بيّ تين، بيّ حالّ

لخت: بهش، تيكه، پار، لمت، لهتيك له شتيك

لخت شدن: رووت بونهوه، جل و بهرگ داکهندن

3.30. 33. 333 6

لغت كردن: رووت كردنهوه، روت كردن، جل و بهرگ لعبهر داكهندن

لخته: تيكه، لهت، بار، بهشيك

لخچه: بليّسه، بليّسهى نلگر

ثغشاندن؛ خشاندن، خزاندن، هه نخزاندن

لخشش: بروانه لخشيدن

لخشه: بروانه لخچه

لغشيدن: خزان، خشان، هەلخزان، لەخشيان، خشيان،

خلیسکان، سوریان

لخلخ؛ لاواز، لهرٍ، لاغر، بي گوشت

لخم: گۆشت، گۆشتى بى چەورى

294 نفت نويس لزوم

لزوم: پيويست بون، پيويستي

لزير: زيرەك، ھۆشمەند، وشيار، دانا

لرُّن: بروانه لجن

لْرُّن: بروانه لجن

لس: بي همست، سست، بي حال، بي تين، بي هيز

لسان: زمان، زوان، ئەزمان

لست: ئەستور، قەوى، خۆراگر

ئسن: زمان پاراوی، پاراوی، ئاسانی له هسه کردندا

ئسن: زمان پاراو، ئەوەى بتوانيت بە ئاسانى و پاراوى

قسه بكات

لسيع: پيوهدراو، گازليكيراو، گهستراو

لش: ١ بروانه لاشه ٢- بيكاره، تهمهل، تهوهزهل

لش: بروانه لجن

لشك: نمت نمت، كوت كوت، تيكه تيكه

لشكر: لمشكر، سوپا، فوشهن

لشكر شكن: لمشكر شكين، سويا شكين

لشكر كشيدن: لمشكر كيشان، به گمرخستني لمشكر

بهرهو سوپای دوژمن

لشكرگاه؛ لمشكرگه، شوينى لمشكر

لشكر گرا: لمشكركيش، ئمومى لمشكر به ريدهخات

لشكر كشا: بروانه لشكر شكن

لشكرى: سوپايى، نەشكرى

لشن: ١- نهرم، خليسك، خز ٢- تهخت، ساف ٣- ساده،

ساکار، بیّ نهخش و نیگار

لص: دز، چهته، ريْگر

لصوص: دز، دزهکان، جهتهکان

لطافت: نەرمى ناسكى، بەژن ريكى، جوانى

لطف: نهرمي، ميهرهباني، باشي، چاكي، دل رهحمي

لطم: زلله ليدان، شهقه زلله ليدان، شهيازلله ليدان

لطمه: زيله، زلله، شهبازلله، يهك جار ليّدان، يهك جار

شەقە زلە ليدان

لطيف: نمرم، ناسك، جوان، شيرين، نمرم و نيان

لطيفه: قسمى خوش، نوكته، وتميمك كم ببيّته هوّى

شادماني كمسانيتر

لظى: جەھەننەم، دۆزەخ، ئاگرى دۆزەخ

لعاب: ليك، تف، ئاوى دەم

لعاب: ياريكهر، ياريزان، گهمهكهر، ئهوهى زوّر يارى

دمكات

لعان: جنيودان بهيهكتر، دژوين دان، نهحلمت كردنى

يەكتر

لعب: يارى، گەمە، بەزم، گالتە، شۆخى

لعبت: بوكهنه، ههر شتيك كهيارى بي بكهن

لعبت يرست: بوت پهرمست، بت پهرمست

لعبت خانه؛ بت خانه، بوتگهده

لعبت ساز؛ بوكهنه ساز، بت ساز، ئهوه بت يان بووكهنه

دروست دمكات

لعبتگر: بروانه لعبت ساز

لعبگر: ياريكەر، گەمەكەر، فيلباز، فريوباز

لعبه: بروانه لعبت

لعل: خۆزگە، بريا، ئاخ

لعن: نضرين، جويّن دان، دڙويّن دان، نهحلمت كردن،

نفرین کردن

لعنت: نه حلمت، له عنهت، يهك جار نفرين كردن

لعنت: لهعنهتي، نهحلهتي، شياوي نهحلهت، نهوهي

شياو بيّت بوّ بەنەحلەت كردن

لَعِينَ: مەلعون، بەنەحلەت كراو، لەعنەت كراو

لغ: ١- سهرى بي مو، تاس ٢- سارا، چۆلهواني، سارى

بيّ ناو و گيا

لغام: هەوسار، جلەو، ئەوسار

لفت: لوغه، وشه، كهليمه، زمان و و كهلامي همر

نەتەوميەك كە بيى دەدوين

لغت شناس: وشه ناس، نهوهی وشهکانی زمانیک و

ماناكانيان بزانيت

لغت نامه؛ وشه نامه، فهرههنگ، كتيبه كه لهخؤگرى

وشهكاني زمانيك بيت

لفت نسويس: همرهمانگ نسوس، وشه نسوس، دانسمری

فهرههنگ

نفر: مهتهن، مهتهنوّك، ههوسهنه، تشتانوّك، وتهى نامه و نسهزانراو كسه تنگهشتنهكهى پيّويتستى بسه بسير كردنهوه ههبيّت

ئغزاندن: خزاندن، خلیسکاندن، هه ڵخزاندن، خشاندن، پاڵ پێومنان

لغزش: خزان، خشان، خلیسکان، هه لخلیسکان

لغزیدن: هه لخلیسکان، خزان، خشان، خزیان، لهخشیان لغسر: که چه ل، بی مو، نهوهی سهری موی پیّوه نهبیّت لغو: هسهی هوّر، هه لیّت و پلیّت، هسهی بیّمانا، ههر

شتێکی بێکهڵك، سوچ، تاوان، ههڵه، خهتا

لغوب: هيلاك بون، ماندو بون، هيلاكي، شەكەتى

لفونه: زيْرِ و زيو، خشل، ئارايشت، خهملاندن

لفوى: وشه زان، شارمزا له زانستى وشه

لفیدن: جولان، تهکان خواردن، جمان، تهکان خواردنی شتیک له شوینی خوی

لف: پێچان، پێکهوه پێچان، ههڵ پێڿان

لفافسه: بهلهك پينج، پووزهوانسه، نسهومى بهسمر شتيكيترموه بيينجن، لهفاف

لفت: ۱- شیّلم، شهلهم ۲- نیو، نیوهی شتیّك ۳- مانگا،

گای می

لفتره: سوك، ريسوا، بهست، بهر جاوتهنگ

لَّهُ: و لَيْسِ: دەلەدزى، رەشەدزى، بەرماوە خۆرى، كاسـه ئۆسى

لفج: لچى شۆر، لچى ئەستور وەك لچى وشتر

لفجن: ليو شؤر، لج نهستور، لج شؤر

لفظ: وته، قسه، پهيڤ، وتهيهك كه لهدهم بيّتهدمر

لفيف: تێكەڵ و پێكەڵ، ئاڵۆز

لقاء سمردان کردن، بینین، جاو پیکهوتن. به مانای روخساریش دیّت

لقاح: بهبهر بون، بهبهرههم بون، سك پربون، بهرهيّنان، جوت بون

لقب: نازناو، ناتؤرہ، ناوی دوومم، ناویّک که کمسهکه ناوبانگی پی بهدمست بیّنیّت

لقلاق: لهق لهق، حاجي لهق لهق

لقلق: لهق لهق، حاجي لهق لهق

لقسان: لوقمان، ناوی پیاویکه که به پیّی گیرانهوه نیسلامیهکان له خهاکی حمیهشه یان نهوبه بوه و لهسمردهمی داوود ژیاوه له زانایی و خوّراگری به ناو بانگ بوه و له قورنانیشدا ناوی هاتوه

لقمه: تیکه، پارو، نهو بره خواردنهی که به یهك جار دهخريّته ناو دهم

لقمسه شمسار: تیکه بریّر، بارو ژمیّرن بهخیل، بهرچاوتهنگ، نهومی پارومکانی میوانهکانی نمبژیّریّت، رژد

لقیه: بینین، سهردان کردن، پیشوازی کردن

لك: هەٽيت و پٽيت، هسەى قۆر، هسەى بىّ مانا، قسەى بىّ ناومرۆك

لىك: بەرچاوتەنگ، رەزيىل، خەسىيس، بـەخىل، رژد، پەست، سووك، رېسوا

لك: سهد ههزار، سهد ههزار دانه له شتيك

لك: پهڵه، شوێنهوارێك كه له پيسى و چهورى لمسمر جل و بمرگ يان شتێك دمردهكموێت

لك: نهستور، گهوره، زل، ههر شتيكي گهوره و خړ لكا: بيلاو، كهوش، پاپوچ،

لكات: ١- سوك، بهست، ريسوا، كهم بهها ٢- ژني خراپهكار، ههجيه، گاندور

لکام: ۱- بن شمرم، بن ئمدمب، بن حمیا ۲- چوارشانه، بمهیّز، بمخوّ

لك دار: پەلەدار، ئەوەى پەلەى پيوە بيت

لك درا: زوّر بله، چهنه دریّرْ، زوّر ویّرْ، ئـهومی قسهی ههلّیت و پلّیتی زوّر دهكات

لكل: ھەرمى، ھەمرو

لكلك: هه ليت و بليت، قسهى قور

لسك لسك: لهق لهق، حاجى لهق لهق، لهك لهك، بالندههكه به قاج و ملى دريْرْ

لك لك كردن: خاومخـاوه كـردن، هێـواش روٚشــتن و بــه خاوى كارێك نمنجام دان

لكن: بهلام

099

نگنت: زمان گیران، گرتنی زمان له کاتی قسه کردن، فسکی

لك و پك: ١- كەل و پەل، شتومەك، چتمەكى ناو ماڭ ٢- ھاتوجة

لك ويك: زل، ئەستور، ناريك، كولفت

لك و پیس: پهله، خال، ئهو پهله و خالانهى لهسهر پیستى مروق دمردهكهون

لكه: پهله، خال

لگ: ۱- رمنج، سهختی، مهینهتی، نازار، دژواری ۲-زیندان، بهند، بهندیخانه

لگام: هموسار، جلمو، ئموسار

نگام گسیخته: پمت پچراو، هموسار پچراو، نمسپیّك که هموسارهکمی پچراندییّت

لگد: لهقه، شهق، ليدانيك كه به پيي له كهسيك

بدریّت **نگد انداختن:** لم**قه ه**اویشتن، شمق ومشاندن، جوتـه

حسان، جووته وشاندنی چوارپیکان خستن، جووته وشاندنی چوارپیکان

نگد پراندن: بروانه لگد انداختن

ثگد زدن: لهقه خستن، جووته خستن، شهق ومشاندن، جووته ومشاندن

ڻگد سپر : پـێ شـێل، پاشـێل، بــه پـێ شـێلدراو، پـێ شـێل

_

كردن

نگد کردن: پیشیل کردن، باشیل کردن

لگن: تمشت، تمشتیی گهوره که دمست و روخساری و

جلی تیا دمشوّن

لله: لهله، راهننهر، پیاونک که پهرمستار و راهننهری

مناله

لله: بۆ خوا، بۆ رەزاى خوا، لەبەرخوا

لم: راكشان، بالدانهوم، پشت دان به پشتى بۆ حەوانهوم

لم : فيْلْ، تەلەكە، فريو، فيْلْ و مەكر لە كاريْك

لم: نا، لا

لَـَاز: دوزمـان، شوّقار، ئـهومى پشت سـهرى خـهلك قسه

دمكات

اع: درموشاوه، درمخشان، بریقهدار

ئالم: پر، سەررێژ، سەررێژ، لێوان لێو، ليپاوليپ **ئـــــّر: قە**ڵــەو، گۆشـــتن، گــەورە، نارێــك، زڵ، زەبــەلاح، تەمەل، تەوەزەل

لعه : سمیر کردن، روانین، یهك جار روانین و سمیر کردنی شت<u>ن</u>ك

ار: ۱- عمیب گرتن، نیراد گرتن، عمیب گرتن له کمسیک ۲- کمسیک ۲- کمسیک ۲- جاو تروکاندن، به سوچی چاو نیشاره کردن و شتیک

لس: نهرم، سست، بيّ حال، بيّ هيّز

وتن

لمن د د د د المن المنان المنان

ئس شدن: سست بون، بیّ حالّ بون، بیّ ههست بون ئس کردن: دمست پیا هیّنان، دمست لیّدان، دمست له شتیّك دان

لمع: دردوشانهوه، درمخشانهوه، بریقهدانهوه، تروسکه دانهوه

لمان: درمخشان، درموشان، درموشاومیی، درمخشانی

لمه : درهوشاومیی، روناکی، نور، روناکی

لميدن: پالدانهوه، راكشان، پشت دانهوه

لم یزل: هممیشهیی، نهمر، جاویدان، بهردهوام لن: نا، ههرگیز، هیج کات

لنبان؛ ژنی خراپهکار، ژنی دهلاُل که ژنانیتر به کری دودات

لبنسر: ۱ - هه نه و زل، زمیسه لاح، زهلام، چوارشانه ۲ -سمت، پشت ران، هن

لنبوس: ناودهم، ناوزار

لنبه: قەلەو، زل، گۆشتن، پر گۆشت

لنَّر: لمنتمر، چرا لمنتمر، فانوْس، چراى نموتى

لنج؛ لێو، لج،

لنج: ناز، مهكر، خمرامان، لهنجه

لنجه: لمنجه، لمنجه و لار، همانس كموت به لمنجة و لار

لنجه: ليّو، لج

لنجه كردن: چهنه ليّدان لمسهر بههاى شتيّك، ماملّه

كردن

لوالو: سوك، ريسوا، بمست، بيّ ريّز

لوام: لۆمەكەر، سەرزەنشت كەر، تانە ليدەر

لؤم: بەستى، ريسوايى، ھەرزەيى، بەخيلى

لوبيا: لۆبيا، فاسۆليا، له دانەويلەكان كە كولاومكەي

لوت: خواردن، چێشت، خۆرشت، تيكهى گهوره

لسوت: ١- رووت، زهلووت، هوتهن، روت و هوت، بين پۆشاك ٢- حيز، گاندمر، كور يان پياويك كەگان دەدات

لوت: جنگ، عود

لوث: پیس کردن، گلاو کردن، پیسی، ناپاکی، گلاوی

لوج: چاوخوار، خيّل، چاوخويّر، خويّل

لوچه: ليّو، لج، ليّوى خوارهوه

لو دادن: له دمست دان، به فيرودان، شتيك به ناساني له

دمست دان، ئاشكرا كردن، دمرخستن، نهيّني كمسيّك يان خۆ دركاندن

لوده: شوخ، قسه خوش، نوکتهزان، زمان شیرین

لودى: جوامير، ئازا، نەترس، بوير

لوذع: زیرهك، زرهنگ، بیرتیژ، وشیار

لور: لاهاو

ئورانك: دمبه، دمبهى رۆن

لسسوره: ئساودر، لافساودر، زەويسەك كسه ئساوى لافساو هەنيدريبيت

لورى: گولى، نەخۆشى گولى

لور: بايهم

لوزى: بايەمى، بەشيوەى بايەم، مەعين كە يەكىكە لە

شيوه ههندمسيهكان

لوس: لوس، ریاکار، زمان چهور، زمان شیرین، شهوهی

بى ھۆى خۆى لاى كەسانىتر شىرىن بكات. بە ماناى

ریاکاری و کاسهلیسیش دیت

لوسانه: رياكارانه، كاسهليّسانه

لوستر: لۆستىر، چلچرا، سورەيا، گلۆپى كارەبا كەلـە

سمقفموه همليدمواسن

لوسمى: شيرپهنجهى خوين

لوسیدن: کاسەلیسی کردن، ریاکاری کردن، له خوبورین

لنجیدن: ١- دمرهینان، دمرکیشان، هینانهدمر، له رمگ

دمرهیّنان له بن دمرهیّنان ۲- لهنجه و لار کردن

لند: ١- كور، منائى نيرينه ٢- كير، شهرمى پياو

لند: ورته، پرته، هسهى ژير ليو، بوله، وتهيهك كه له ژێر لجهوه له توورهييدا بوترێت

لندهور: لهندهور، جوارشانه، زمبه لاح، و ناوى پاشايهك بوه له هیندستان

لنديدن: بوله بول كردن، بولاندن، هسه لهگهل خو كردن له توورميي يان له بيزاريدا

لنف: لنف، ليمف، شلهيهكي بيرونگه كه لهناو ليمفه

دهماريهكاندا هميه لنگ: شەن، مرۆف يان ئازەن كە قاچى ئازارى گەشتېيت

و نهتوانیّت به باشی به ریّگادا بروات

لنگ: تا، لابار، نيوهى بار، تاى پيلاو، تاكيك پيلاو

لنگاك: قسمى ناشيرين، قسمى ناخۆش، جوين، جنيو

لنگر: لەنگەر، ئاسن و زنجيريكى زۆر شورس كه به

هۆپەوە كەشتى ئە جووڭە دەخەن

لنگر انسداختن: لهنگهر خستن، لهنگهر خستن بو له

جووله خستني كمشتي

لنگر گاه؛ لمنگمرگا، لمنگمرگه، شوینی لمنگمر گرتن

لنگ كردن: ١- شەل كردن، ئازاردانى قاچى كەسىنك بۇ

ئەوەي بىشەليت ٢- داخستن، وەچان گىرتن، پىشودان، دواخستني كاريك

لنگه: تاك، تا، پێچەوانەى جووت، لابار، تايەك

لنگيسدن: شهلهشهل كردن، به شهلهشهل بهريّگاد

رۆشتن، شەلىن، شەليان

لو: ليّو، لج

ئو: تەپە، تەپۆڭكە، گردۆڭكە

لو: زمرداو

لو: ئەگەر، گەر

لواءِ ١- ئالاً، بهيداخ، پهرچهم ٢- پارێزگا، ويلايهت

لواش: ليّواشه، ليّواش، جوّره نانيّكي زوّر ناسكه

لواط: نێربازي، جوت بوني پياو لهگهڵ کور

لواف: گلیم چن، قائی چن، نهوهی گلیم دهجنیّت

لوش: ليته، لم، هور و ليتهى بن حهوز

لوشانه: چهور و شیرین، پاروی چهور و شیرین

ناوی ۱- چارشیّو، عابا ۲- چالاك، زرهنگ ۳- ناوی پیغهمبهریّک که برازای حاوزهتی ئیبراهیمه که خداکهکهی بههری گوناحهکانیانهوه گیروّدهی بهلای خوایی بون و لهناو چون

لوعست: بىن ئىارامى، بىن ئۆقسەرىي، خۆرانسەگرى٢-

سوتانموه، سوتانی دلّ له عمشق یان خمم و رِمنج .

لوغ: خواردن، نوّش كردن

لوغیدن: نۆش کردن، دۆشین

لوقا: لۆ**قا،** يەكێك لە ھاورێيانى حەزرەتى عيسا كە ئنجيلى لۆ**قا تاي**بەتە بەو

ئوك: سوك، سست، ناتهوان، ئهوهى دهستى گێڕ يان خوار بێت. ئهوهى له سهر دهست و ئهژنو به ڕێدا بروات

لــوکس: شـکوّ، جــوانی، <u>ډ</u>ازاوهیـی، هـمر شـتێکی جــوان و ړازاوه

لوکه: ئارد، ئاردى گەنىم يان جۆ

نوکیدن: چواردمست و پێ ڕۅٚشتن، لمسمر چواردمست و پێ روٚشتن

ئـول: ۱ ـ سەرمەسىت، شادمان، شاد ۲ ـ بىێ شـەرم، بىێ حەما

ئون: تەكان، جوونه، ئەرە، ئەرزە، تەكان و ئەرە ئە شوينى خۆ

لولا: لمولا، لاولاو، ئاميريكم به چوارچيومى دمرگاوه دميمه دديمه به دديمه و دمكريتهوه لولو: لولو، لولو، لولو، لولو، لولو، لولو، ديومزمه، قيافه به كى مهترسيدار كم منال ليى دمترسيد، خيو

لوله: لوله، بۆرى، همرشتێكى درێـرْى لـه شێوەى بـۆرى كه ناوەگەى بەتال بێت وەك بۆرى ئاو **لولەكش:** لولەكێش، ومستاى بۆرى

ڻوڻيدن: تـهکان خـواردن، جـِوولأن، تـهکان خـواردن لـه شوێنى خوّ

ئسوم: سمرزهنست كردن، لؤمسه كردن، تانسه ليُسدان، سمركونه كردن، تانه، لؤمه، سمرزهنشت

لومیر: روناکی، روسنایی، روناهی، نور، تیشك

لون: رهنگ، شيّوه، جوّر

لوند؛ نازکه، مهکرباز، ژنی مهکرباز

لوید: دیگ، هازان، مهنجهنی مسینی گهوره

لوير: تەپە، تەپۆئكە، گرد، گردۆئكە

له: كوتراو، شيّلدراو، بيّشيّل كراو، هليقاو، پان و پليش لهات: مهلاشو، زمانه جكوّله

لهاشم: پەست، رىسوا، سوك، ھێزمون، ناحمز، دزێو

لهسپ: ۱- کلیسه، بلیّسهی شاگر ۲- شهپ و شوّز، شوّزی بمرزمومبو

لهبله: نهزان، گیْر، حوّل، دهبهنگ، نهحمهق

لهجه: زمان، زوان، زاراوه، زمان یان زاراوهیهك که خملاً بنی دهدوین

لهر: مەيخانە، شەرابخانە، نادى

لهف: خهمبار بون، خمفهت خواردن، داخ خواردن

لهسف: داخ، ئاخ، دريّخ، وشهيهكه له كاتى پهشيمان بونهوه دهيهيّننه سهر زمان

لهنه: نەزان، ئەحمەق، بى ئاوز

لهنه: دیاری، پێشهکهشی، ئـهو دیاریـهی گهشـتیار لـه سمفهر دهیهێنێت

لهو: گهمه کردن، یاری کردن، گانّتهکردن، نهوهی ببیّته هۆی سهرهٔانی و مروّهٔ خوّی پیّوه سهرهٔالّ بکات

لهى: مۆلەت، ئىجازە، ئىزن

لهیب: بلیّسه، کلّبه، بلیسهی ناگر، گهرمی ناگر

لهیدن: فلیقاندوه، پان بوندوه، پان و پلیش بون، کوتران

لهيف: خەمبار، دل سوتاو، داغ لە دل

لياقت: شياوى، شايانى، ھەلگرى، شياو بون، ژێھاتى

ليالى: شەو، شەوەكان

ليان: درهخشان، تابان، درهوشاوه، نوراني

لیان: نەرم بون، نەرمى، خۆشى

لیبرال: نازادی خواز، پیاوی نازاد، نهوهی به دوای

ئازاديەوميە

ليبراليسم: ليبراليسم، رينبازى ئازاديخوازى

ليتر: ليتر

ليتك: نهدار، بيّ سهروپيّ، لات، لات و پوت

ليته: ليته، ترشى باينجان

ليث: شيّر، شيّری نيّر

ليج: ئاوكێشراو، تەرش، خوساو، تڵيس

ليچار: مرهبا، مرهبا يان خواردنيّك كهله چهند شت دروستي بكهن

ليدر: پێشهوا، سهردمسته، سهروٚك، گهوره

لیر: لیره، پارهی بریتانیا

ليز: خز، زهوى تهر و خز

ليزابه: لينج، خز، ههر شلهمهنيهكي لينج

لیزاندن: خلیسکاندن، خزاندن، خشاندن

ليزيدن: خزان، خشان، هەلخلىسكان، ھەلخزان

لیــسانس: لیـسانس، بروانامـه، پلـهی زانـستی پـێش دوکتورا

ليست: پيرست، پيرس

ليسيدن: ليسيانهوه، ليسانهوه، زمان هينان به شتيكدا،

شتێك به زمان پاك كردنهوه

لیشتن: بروانه لیسیدن

ليغ و لاغ: كالنه و كمف، يارى، كهمه

ليف: لفكه، ئەوەى لە حەمامدا خۆى بى دەشۇن

لىك: پێوانه، پەيمانە

ليك: بروانه ليكن

ليكن: بهلام

ليل: شەو، پێچەوانەى ڕۆژ

لیلی: لهیلی، مهعشوقهی مهجنون که کچی بیاویک له

عەرەب بەناوى عم قىسى عامرى بو

لیمو: لیموّ، جوّره میوهیه که که پیّستی ناسکتره له

پرتهقال و دوو جۆرى هەيە ترش و شيرين

لىين: نـەرمى، نـەرم بـون، ئەسـەر خۆبـون، پێـچەوانـەى تووږەيى

لينوفر: لميلوپمر، نيلوهمر

ليسوان: ليّوان، بـمرداخ، ئـاوخوّرى، ئـمودى ئـاوى بـێ دمخوّنموه

ليوتنان: ياريدهدمر، بمردمست، جيّگر

ليسوه: فريسودهر، هه لخه له تنسمر، فنلنساز. بسهمانای ئه حمه ق و نمزانیش دنیت

م: م، پیتی بیست و ههشتهم له ئالفابیّتی فارسی که به میم دهخویّندریّتهوه

ما: ئێمه

ها و ناو، شلهمهنیه کهی پوون بی رهنگ و بونه

مائده: سفره، خوان، سفرهی رازاوه به خواردن

مائه: سهد، ۱۰۰

مابعه: ئەومى دواتر، ئەومى دواى شىتىكە، دواى ئەوم، دواتر

مابقی: پاشماوه، ماوه، ئهوهی ماوهتهوه

مابون: حین گاندهر، قوندهر، بۆ كوپ به كاردهبريت

مابين: لهنێوان، له نێو، لهناوهراست، شهوهی له ناوهراستدایه

مات: سەرگەردان، سەرگەشتە، ھەيران، واق ورماو، -

تاساو، کاس. له شهترهنجیشدا به شا دهنین کاتیک گیروده بینت و هیچ ریگهیهکی دهربازبونی نهبینت

مات: لیّل، تاریك، بی نور، نادیار

ماتعت: ژير، خوار، خوارو

ماتریالیسست: ماتریالیست، مادی، لایهنگری

ماترياليست

ماترياليسسم: ماترياليسم، فهلسهفهي مادي،

فەلەسسەفەيەك كسە حاشسا لسە پۆحىسات و شستە ئاماديەكان دەكات

ماتقدم: رابردو، پیشین، کون، بهسهرچو

ماتم؛ پرسه، شين، سهرهخوشي

مساتم پرسسی: سەرەخۆشنی، سەرەخۆشنی كىردن لەكەس و كارى مردو، سەرسەلامەتى

ماتم ديده: پرسهگير، شين گير، خاوهن پرسه

ماتم زده: شين كێڕ، پرسه كێڕ، خهمبار، خهمگين، خهفهتبار، بهلا ديتو

ماتمكده: پرسهخانه، شويني پرسه كيران

ماتم گرفتن؛ پرسهگرتن، شین کردن

ماتیك: ماتیك، سوراویکه که ژنان له لیّوی خوّیانی مده:

ماجد: گەورە، مەزن، پايەبەرز، بەرپۆن ھۆڑا، جوامێر ماجدە: بروانە ماجد

مساجرا: پرورداو، پێشهات، قـەوماوه، بەسـەرهات، ئەوەى پرويدابێت

مساجراجو: پووداوخواز، شمومی بـه دوای پووداودا دهگەریّت، شەرخواز

هاج: ماچ، راموسان، ماچ کردن

ماچه: ماچه، مێچکه، مێ، زياتر بۆ سهگ يان کهر به کار دهبرێت وهك ماچهکهر

ماچين: ماچين، چيني گەورە

ماحصل: بهدهست هاتور، ئهوهی به دهست بیّت

ماحى: لەناوبەر، بەفيرۆدەر، فەوتىنەر

ماخ: پەست، رىسوا، سوك، بەخىل، بەرچاوتەنگ

ماخور: قومارخانه، مەيخانه

ماخوليا: ماخوّلان، مليخوّليا، ماخوّليا

مادام: تا ئەن كاتەي، مادەم، تارەكن، تا كاتى، ھەتا

مادام: ثن، خانم، خاتون

مادح: وەسقكەر، سوپاسكەر، پياھەلدەر، چاك بێڗٛ

مادر: دایك، دایه، ئەل ژنهی منالی هەیه، دا، دیه،

مادراندر: زردایك، زرداك، باومژن

داك

مادربزرگا: نەنى، نەنە، دايەگەورى، دايەگەورە

مادرزا: سكوزا، زگماك، خيْرِوْك

مادرزن: خەسو، دايكى ژن

مسادرغر: دایك حیر، حسهرامزا، ئسهومی دایكی خرايهكار بوه

مادرگان: دایکانه، ئهوهی له دایك به منالهکهی دەگات

مادرمرده: دایك مردو، ئهوهى دایكى مردبیت

مادگان: ميّ، ميّچكه، ميّچكهكان

مادگانه: می یانه، میچکانه، بهشیّوهی می کان

مادگی: می بون، میچکهیی

مادندر: بروانه مادراندر

مادون: ژیردهست، خوارتر، نزمتر، کهمتر، ئهوهی له خوار شتيكيترهوهيه

ماده: ميّ، ميْچكه، ميْنگنه، ماك، مروّة يان ئاژهليْك

که منائی ببیّت

ماده، بنهما، بنهرهت و بناغهی ههر شتیّك

مادی: مادی، تایبهت به دمولهتی ماد

مادی: مادی، تایبهت به ماده

مادیان: مایین، ماهین، ئەسیی می

مادينه: منينه، تايبهت به مي

مار: بروانه مادر

مار؛ مار، ئەڑى، ئاژەڵێۣكە لە دەسىتى خزۆكەكان

مارافسا: مارگر، مارگیر، ئەودى مار دمگریت

مارپيج: مارپيج، پيچاوپيج

مارچوبه: مارچيوه، جوره گيايهكه

مارخوردن؛ مارخواردن، مەبەست لە رەنج بينين و بەلا بەسەرداھاتنە

مارد؛ سەركىش، ملهور، ياخى، بەرز، بلند

ماردى: سور، ئال

ارس: مارس، مارچ، مانگی سنیهم له سائنامهی زاييني

مسارس: مارس، له يارى تاولهدا كاتيك يهكيك له بهرامبهرهكان ياريهكه بباتهوه يسيش ئهوهى

بەرامبەرەكەي دەست بە خواردن بكات دەلْيْن مارس

مارسار: سهرمار، ئەومى لەسەرى مار ئەچيت مارسان: مارئاسا، له شيوهی مار

مارستان: خەستەخانە، نەخۆشخانە

مارش: شيوه، رهفتار، ريكا، ههنگاو، شوين پي، رئ پێوان، ڕێڲه ڕۅٚۺتنی ڕێڮی سهربازان، ناههنگێڬ که لهكاتى رؤشتنى سهربازان ليدهدريت

مارشال: مارشال، سوپاسالار، سەركردە

مارفسا: بروائه مارافسا

مارفش: مارئاسا، هاوشيوهي مار

مارك: مارك، يارهى ئالمان

مسارك: نيشانه، هيما، شوين، شوينهوار، داغ، نيــشانەيەكى تايېــەت كــه كارخانــەكان لەســەر بەرھەمەكانى خۆيانى دەدەن، مارك

مارگاژ؛ زۆنكاو، زۆلكاو

مارکت: بازار، باژیر، ماملچه، سهودا، بازرگانی

ماركسيست؛ ماركسيست، لايەنگرى ماركسيسم

مارکسیسسم؛ مارکسیسم، ریبازی کارل مارکسی ئالمانى فەيلەسوف كەرىبازىكە لە سياسەت و ئابوريىدا و ياسىاكانى و شينوازهكانى سۆسياليىسم

شى دەكاتەرە

مارگزیده: مار گهستو، ئهوهی مار پیوهی دابیت

مارگیاه: بروانه مارچوبه

مارگیر: مارگر، مارگیر، ئەودى مارى زیندو دەگریت مارماهی: مارماسی، جوّره ماسیه که هاوشیّوهی مار، ماسى ماره

مارمولك: مارميلك، مارمززك، مارميلكه، مارميلوك

ماره: ئامار، سەرژميرى، دەفتەرى حسيب

ماری: کوژراو، گیان گیراو

مازاد: زیاده، زیاده له ییویستی

مازار: عهتر فروش، بون فروش، گيافروش

مازح: گانتهکهر، قهشمهر، قسه خوش

مازو؛ مازوو، مازی، مازگ

مازه؛ پشتمازه، بربرهی پشت، گارگاره

ماژ؛ رابواردن، خۆشى، كەيف

ماژیك: جادوویی، سیحراوی، سهیر و سهمهره

ماسارُّ: شَيْلان، دەست پياھيْنان

ماسبق: ليْرەوبەر، ييشين، ييشو، رابردوو

ماست: ماس، ماست، میْست

ماسبك؛ پرووبەنىد، دەمامىك، ئەوەى پوخىسارى پىيّ دادەيۆشن

ماسوا: جكه لهوه، جياواز لهوه، بيجكه نهوه

ماســوره: ۱ – قامیش، قامیشی باریك ۲ – ماســوره،

ماسوله، شتیکی خره که دهزوی تیّوه دهپیّچن

ماسه: ريخ، ريخ، زيخ، ماسه، لمت

ماسيدن: بەستن، مەيين، كۆبونەوھ، رچان، رچيان

ماش: ماش، دانهویِلهیهکه هاوشیّوهی نیسك

ماشطه: ئارايىشگەر، ژنىي ئارايىشگەر، ئەو ژنـەي ژنانى تر جوان دەكات

ماشو: بیْژنگ، بیْژن، نموهی شنتی پی دهبیْژنموه ماشور: تیْکمان، تیْکمان و پیْکمان، همر شنتیْکی تیْکمان

و پیکه ل که جیا کردنهوهیان دژوار بیت

ماشه: ماشه، پەلەپيتك، پليتكه، پليتكهى تفەنگ،

ماشین: دهسگا، چهرخ، نامیر، مهکینه، ههر شتیك که چهرخی ههبیت و بههویهوه کاریک نهنجام بدریت

ماضي: رابردوو، كۆن، ئەوەى تێپەرىبێت، بووردو، ئەمەوبەر، ئەمەويێش

ماعدا: جگه، بيجگه، جياواز له

ماغ: مره، تهم و مره

ماغگون: رەش، ئێڵ، تارىك

ماعون: چاکی، باشه، خیّر، پیاوهتی. باران، و همر شتیّك که سودی لیّ ببهن

مافوق؛ بەرزتر، ئەسەرتر، بان، سەرتر، بائتر

ماقبل: پێش، ڕابردو، بوردو، لهپێش، پێ ئەوە

ماکارونی: ماعکهرونی، ماکارونی، خواردنیکه که له ناردی پهتاته یان گهنم به شیّوهی لوولی باریك یان

شيوهي تر دروستي دهكهن

مساكر: مەكركەر، ئازكەر، فريبودەر، ھەڭخەلەتىندەر،
 فىلباز

ماکول: زور خور، تیرنهخور، زگ برسی

ماکول: پهله، پهلهی سوور پهنگ لهسهر پیست ماکیان: مریشک، مامر، مر، مریشکی مالی که بوّ کهلّك وهرگرتن له هیّلکه یان گوْشتهکهی بهخیّوی دهکهن

ماگــــازین: هـهمار، همبـار، ئـهنبار، هـهماری کــالأ، دوکان، مهخزهن، فیشهك دان

مال: مال، سامان، دارایی

مالاكلام: بى قسە، بى چەند و چۆن، بى گفتوگى، ئەوەى قسەى لەسەر نەكرىت

مال الاجاره: كرى مال، كرى خانو، ئەو برە پارەى لە باتى كرى خانو دەيدەن

مال التجاره: كالّا، چتمهك، كهلو پهلى بازرگانى

مالامال: پر، لێوانلێو، سەرڕێۣڽ، ليپاوليپ

مالح: سوير، پرخوي

مالدار: مالدار، دەولەمەند، ساماندار، خاوەن مال، كۆك

مال رو: توله پێ، پێگهی باريك که تهنيا ئاژهڵ يان خهڵکی پياده بتوانن لێوهی تێيهرن

مالش: شيّلان، دەست پيا ميّنان

مالسك: خاوەن، خودان، ماخۆ، ماڭخۆ، خيّوى، خواوەند، ئەوەى خاوەنى شتيك بيّت

مسالکی: مالکی، یهکیّك له چیوار مهزههبهکهی سونیهکان که دهگهریّتهوه بـق ئـهبو عبداللـه مالـك کوری ئونس

مالكيت: خاوهنداريهتى، خاوهندار بون، خودان بون مالنخ: بروانه ماليخوليا

مالور: خاوهن مال، دمولهمهند، ساماندار

ماله: ماله، کهمچه، سواخدهر، مالهی سواخ کیشان مالی: ۱ – سمرپیژکهر، پرش، لیّوان لیّو ۲ – گهوره، بهریّز، هیّژا

مالیات: مالّیات، باج، خهراج، سهرانه، میری، شهو پارانــهی بــه پیّــی یاســا لــه خــهلّك وهردهگیریّــن و دمخریّنه خهزیّنهی دمولّهتهوه

مالیات بسده: باجدهر، مالّیات دهر، ئهوهی مالّیات مدات

مالیات بگیر: باج ومرکر، مانیات کر، نهوهی باج یان مانیات ومردهگریّت

مالیغولیا: مالیخولیا، ماخولیا، سهرسام، شینی، خوّله شیّتی دان، جوّره نهخوّشیهکهی دهبیّته هوّی بیرکردنهوهی بیّهوّ و خوّرایی

مالیدن: سوون، تی ساوین، دهست لیدان، دهست پیا مینان، شیلان، شیلاندن، شتیکی وهك پوّن یان رهنگ له شتیکیتر سوون

مام: دایه، دایك، داك

هاما: ماما، مامان، پهژاج، یاریدهدهری زیِّسان، ئهو ژنهی له کاتی منال هیِّنانی ژنیِّکیتر یارمهتی دهدات

ماماچه: بروانه ماما

مامان: دایه، دایك، داك

مامك: دايه، دايك

مام ثناف: بروانه ماما

مان؛ خانو، مال، كهل و يهلي مال، خان و مان

مان: وهك، هاوشيوه، وهكو، هاوتا، وينهى

مانــــا؛ وهك، هاوشــێوهى وهكــو، هاوتــاى، وهكــى، ويّنهى

مانتو: مانتق، بالأپوّش، جل و بەركى گەورە و شوّپ مانسدگار: ھەميـشەيى، ئـەمر، جاويـدان، خــۆپاگر، ئەگۆر

مانسسدن: مانسهوه، ههمیسشهیی بسون، نسهگوّران، خوّراگرتن، وهستان، به مانای هیلاك بون و شهكهت بونیش دیّت

مائدن: هاوشيوه بون، ليكچون، وهك بون

مانده: ماوه، پاشماوه، راوهستاو، هیلاك، شهكهت مانده بون، له كانده شدن: هیلاك بون، شكهت بون، ماندو بون، له كار كهوتن

مانده کردن، هیلاك کردن، ماندو کردن، شهکهت کردن

مانع: لەمپەر، رێگر، نەمێڵ، بەربەست مانع آملان: ڕێگر بون، ڕێ گرتن، نەمێشتن، بونـه بەربەست

مانعه: بروانه مانع

مانگ: مانگ، مانگی ئاسمان

ماننه: وهك، هاوشيّوه، وهك، وهكو، وهكى، هاوتا، ويّنه، ليّكجوو

مانند شدن: هاوشيّوه بون، ليّكچون، له يهك چون، هاوتا بون

مانند کردن: لێڪچواندن، هاوشێوه کردن، وهك يهك کردن

مسائور؛ مانۆپ، كىردار، جووڭه، چالاكى شەپ وەك پاھێنان

مانومتر: زهخت پیو، نامیریکه بن نهندازه گرتنی زهخت و فشاری ههنم و گازهکان، مانومیتر

مانوی: مانەری، لايەنگری ئايينی مانی پێغەمبەر مانی: ماخۆليا، شێتی، ماليخۆليا

مانيدن: مانهوه، به جيّ هيشتن، واز ليّ هيّنان

مانيكان: لهيهك چون، وهك شتيك بون، هاوشيّوهى شتيّك بون، هاوتا بون

مانیفیست: مهنهفیّست، مانیفیّست، کتیّبی ناوداری کارلّ مارکس و غریّدریك نهنگلّس که له سالّی ۱۸۴۸ ز له لهندن له لایهن یهکهم کونگرهی کوّمؤنیستهکان بلاو کرایهوه

مانیه تیسسم: موغناتیس، گوگناتیس، هنزی راکنشانی جهستهی مرز أ

ماوراء پشتهسهر، پشتی شیّ، نهوهی له پشت شتیّکهوهیه

ماوقع: پرورداو، ئەودى پريداود

مساه؛ مانگ، مـۆنگ، كـاوت، هـهوى، يەكێكـه لـه هەسارمكان كه بەدەورى زەويدا دەسوڕێتەوە

ماه: مانگ، سی روّر ا

هاه: ماه، له ئاييني زەردەشىتى خواوەندى پۆژى دوانزەيەم لە ھەر مانگ<u>ن</u>ك

ماهانسه: مانگانه، موچه، مانگ به مانگ، شهو مووچهی که مانگانه دهست کهسیّك دهکهویّت

ماه بماه: مانگ به مانگ، مانگانه

ماهپاره: مانگ، جوان، دهلال، شوّخ، جوان و پازاوه وهك مانگ

ماهتاب: مانگهشهو، پووناکی مانگ، تیشکی مانگ ماه چهر: مانگ پوخسار، نهومیه پوخساری وهك مانگ نورانی و جوان بیّت، دهلال، شوّخ، جوان، دلّپهسهند، دلّرفیّن

ماه دیدار: بروانه ماه چهر

مساهر: شارهزا، زيـرهك، زرنـگ، پـسپۆر، لێهـاتوو،

کارزان، به ئەزمون

ماهرانسسه: شارهزایانه، وهستایانه، لیّهاتوانسه، پسپوّرانه

ماهرخ: بروانه ماه چهر

مساه روزه: مانگی پۆژو، پەمسەزان، ئسەو مانگسەی موسولمانان تیایدا بەپۆژو دەبن

مساه روزه: مینژوو، دیروک، بهروار، حسیبی سال و مانگ و روژ

ماه سیما: بروانه ماهچهر

ماه طلعت: بروانه ماه چهر

ماه عذار: بروانه ماه چهر

ماهگانه: مانگانه، مانگ به مانگ

ماه منظر: بروانه ماه چهر

ماهنامسه: مانگانه، گۆڤارنِـك كـه مـانگى يـهك جـار

دەرچىت

ڃۆڵ

ماهنو: مانگی نویّ، مانگی شهری یهکهمی مانگی کۆچی

ماهو: داردمست، گۆچان، گارام، داردمستی شوان و کاروانی

ماهو: زيب، زيومر، خهلأندن، زينهت

ماهوار؛ مانگ ئاسا، جوان وهك مانگ

<mark>ماهواره؛</mark> ماهواره، سەتەلايت، مانگى دەسكرد

ماهور: ناودۆل، شەتاوى دەشت، دەشىتى پــــ چــال و

ماهوش: مانگ ئاسا، جوان وهك مانگ، دلّگیر، ئهومی وهك مانگ جوان بیّت

ماهی: ماسی، بونهومریّکی خویّنسارده که ههمیشه له ناو ناودا دمژیّت و شیّوه و جوّری روّر و جیاوازی ههیه

ماهیانه: مانگانه، مانگ به مانگ

ماهیت: چۆنیەت، رەچەلەك، ناوەرۆك، پرۆزە، راستى و سرشتى شتیك

ماهی تابه: تاوه، دهفری خواردن سوور کردنهوه ماهیچه: ماهیچه، مایچه، مازهیی، ههندیّ له گوشتی جهستهی مروّقٔ یان ئاژهلّ که هاوشیّوهی دوسهری باریك و له ماسی دهچیّت

مساهیغوار: ماسیخوّر، بالندمیهك دهنوكیّکی دریّر و كلكیّکسی کسورتی ههیسه و زیساتر لای پوبارهکسان دادهنیشیّت و ماسی پاو دهکات

مايچه: بروانه ماهيچه

مایحتــاج: پێویستی، پێداویستی، ههر شتێك که پێویست بێت

مسایع: شله، شلهمهنی، ئاوهکی، ههر شتیّکی وهك ئاو، پیّچهوانهی بهستوو

مایسل: ۱ – خوازهر، تامهزرق، ئارهزومهند بق شتیّك ۲ – چهماوه، ههلّگهراوه، وهرگهراو

مايلزم: پيويست، ئەومى پيويست بيت، نياز

مایملك: مال، دارایی، ئەوەى مالى كەسىك بىت

مایندر: بپوانه مادراندر

مايو: مايق، جلى مەلە، شۆرت

مایه: ئەندازە، رادە، بر، ئاست، بناغه، بونیانی شتنك

مایهٔ دار: ساماندار، دمولهٔ مهند، خاومن مال، مالّدار، سهرمایهٔ دار

مايهرو: بروانه مايهدار

مایی: خۆبینی، خۆپەرەسىتى، خۆ بە زل زانی

هسآب: گەرائىدوە، قەكىدريان، سەرچىاوە، چىاووگ، د. د. م. س. د.

شویّنی گهرانهوه مات: سهد، سهدهکان

مَاتُم: تاوانەكان، ھەڵەكان، خەتاكان، سوچەكان مۇاجرە: بەكرىؒ گرتن، بە كرىؒ گرتنى كەسىڵك يان بە

کری گرتنی خانو

مؤاخذه: لي پرسينهوه، پرسينهوه، عهيب گرتن

مارب: نيازهكان، پيويستيهكان

مآكل: خواردن، خواردنهكان

مسآل: گەرانسەرە، قەگسەريان، سەرچسارە، چساوگ، شويننى گەرانەرە

مال اندیش: دوور ئەندیش، ئەوەى بیر له كۆتایى كارەكان دەكاتەوە

مؤالف: هاوئاههنگ، خوپیّ گرتو، عادهت گرتو

مؤالفت: خو پیوه کرتن، عادهت کرتن، هاورییهتی، تیکهنی، هاودهمی

ىيەسى، ساردىسى

مؤامره: بيروراگۆرينەوه، راويْرْ كردن

مؤبد: هەمىشەيى، دايمى، جاويدانى

مآبون: تاونبار، تاوندار، تاوان پال خراو، ئهوهی تاوانی پال خرابیت

ماتم: پرسه، سەرەخۆشى، دانىشتنى سەرەخۆشى، شو<u>ن</u>نى يرسه ك<u>ن</u>ران

مسۇتمر: كــۆپ، كۆبونــەوە، شــوێنى كۆبونــەوە، كۆنفرانس

مؤثر؛ كاريگەر، كارتێكەر

مَآثُم: تاوان، مهلّه، خهتا، سوچ، گوناحی گهوره

مآثوم: گونحاكار، گوناحبار

مَــَآجُوج: مـاجوج، یـاجوج و مـاجوج، بونــهومریّکی ئەفسانەیی کورته بالأیه هاوشیّوهی مروّاً

مَأَخَذَ: رِيْكَه، شَيْواز، رِيْباز، شويْن كرتنى شتيْك

مسؤخر: دوایسی، کۆتسایی، بەشسی کۆتسایی شستیّك، یاشینه

مؤدي: كەيننەر، ئەومى شتنك دەگەيەننىت

مؤذن؛ بانگ دمر، بانگ بێڙ

مؤسس؛ دامەزرينەر، بونيانگوزار، بناغە دانەر،

مؤسسه: دامهزراوه، نوسینگه

ماكل: خواردن، خواردهمهنى

ماکول: خوراو، خواردمنی، شیاوی خواردن

مۇلف: دانەر، كۆكەرەوە، نوسەر، ئەوەى بابەتەكانى كت<u>ۆب</u>نىك كۆدەكاتەرە

مؤلف: دانراو، كۆكراوه، نوسراو

مؤلم: دەردمێنەر، بە ئازار، خەممێنەر، پر پەنج مألوف: خوو گرتو، عادەت گرتوو، راماتوو

مامن: پەناگا، شوينى ئەمن

مؤمن: ئيماندار، باوهردار

مؤمنه: ئیماندار، باوهردار، بۆ ژن بهکار دهبهن

مأمور: راسپێردراو، بەرى خراو، فەرمانبەر، دانراو، كەسێك كە فەرمانێكى پێدرابێت

مسأمول: ئارەزوو، خواسىت، ويىست، مەبەسىت، داواكارى

مامون: بي ترس، پاريزراو

مؤنث: ميّ، ميّينه، ميّچكه

مانوس: خو كرتو، عادهت پيكرتوو، راهاتوو

مساوف: بــهلاً ليـّــدراو، زمرمر بەركــهوتوو، زيسان بەركەوتوو

مؤول: شى كەرەوە، لێكدەرەوە، ڕاڤەكەر، شرۆڤەكەر ماوي: شوێن، پەناگە، جێى دانيشتن

مۇيسىد: پىشت راسىتكەرەۋە، بەھ<u>ى</u>زكسەر، يارمسەتى، يارمەتىدەر

مايوس: بي هيوا، هيوا براو، بي نوميد، نائوميد مباح: حهلال، رموا، ريكه پيدراو، حهلال كراو

مباحثه: وتويّدرُ كـردن، بـاس كـردن لهگـهلّ يـهك،

شرۆقە كردنى بابەتىك لە لايەن چەند كەسىككەرە مباد: ئەبىت، خوا ئەكات، وانەبىت

مبادرت: هەستان، پیشی گرتن، پیش کەوتن، پەلە

کردن له ئەنجامدانى كاريك -

مبادلسه: ئىائوكۆپ، كۆپىنـەوە، كۆپىنـەوەى شـتێك ئەگەل شتتێكىتر، ئائشت دان

مبادى: ئاشكراكەر، دەرخەر، ديارخەر

مبارات: بێزار بون، زوير بون، له يهكتر زوير بون

مبسارز: شەپكەپ، شەپخواز، ئەوەى بىق شەپ كىردن لەگەل كەسىڭك دىنتە ناو گۆرەپانى شەر

مبارزه: شهر کردن، جهنگ کردن لهگهل یهك

مبارك: موبارهك، پيرۆز، مەيمون، موارهك مبتذل: بي بهما، كهم بايي، بي نرخ، ناگرنگ، شتيك مبارك باد: پيرۆز بيت، موارەك بيت، موبارەك بيت که ههمو کهسیک بینیبیتی مبسارك پسى: پئى پيرۆز، ئەوەى ھاتنەكەي پيرۆز و مبتر: كلك براو، بيّ كلك

مبتكر: داهينهر، بهديهينهر، ئهو كهسهى شتيكى تازه دروست بكات

مبتلا: گیروده، توش بو، گرفتار

مبستهج: شاد، شادان، شادمان، خوش، به كهيف،

خۆشحال

مبثوث: بلاو، پرژ، بهربلاو، بلاو کراوه، پرژ و بلاو

مبحث: باس، شیاوی باس کردن

مبدأ: سەرەتا، بنەرەت، ھۆ، چاوگ، بناغە

مبدد: پەرىشان، بلاو، پرژ

مبدع: داهێنهر، ئافرێنهر، بهديهێنهر، ئهوهى شتێكى تازه بەدى دينيت

مبدل: گۆراو

مبدر: مال به فیرودهر، ئهوهی مال و سامانی خوی بيهن به فيرن دهدات

مبذول: بهخشراو، پیدراو

مبرا: بيّ بهرى، بيّ تاوان، ياك له گوناح

مبرات: خيرمكان، باشيهكان، چاكيهكان

مبرت: ۱ - فەرمان بردن، گويرايەنى كردن، بەقسەي دایك و باوك كردن ۲- چاكه كردن، خير كردن

مسلبح: ئازاردەر، زيانىدەر، ئەوەى كەسانيتر ئازاردهدات

مبرد: ساردكهرموه، فينك كهرموه

مبرز: دیار، بهرچاو، ناشکرا

مبرقش: رەنگاو رەنگ، رەنگين، جۆراوجۆر

مبرقع: دهمامکدار، ئەوەي دەمامك يان رووبەندى بەستىيت

مېرم: بەھيّز، خۆراگر، سەقامگير

مبرهن: ئاشكرا، به به لكه، روون، بهرچاو، همر شتيك

که به لکه و بورهانی ههیه

مبسم: ددان، دان، دیان مبسوط: کراوه، راخراو، پانکراو، شروّقه کراوه، شی

شانسى پيوه بيت

مباسطه: رووخوشی، ناوچاو کراوهیی

مباسله: شهر کردن، دلیّری، هیّرش بردن، ههنّمهت بردن بۆ سەر دوژمن

مباشر: بەرپوبەر، كويخاكار، سەركار

مباشرت: ۱ – کار کردن، مهستان به، به نهنجامدانی

كاريك ههستان ٢- گان كردن، جووت بون

مباضعه: جوت بون، گان كردن

مباعدت: دوور کردن، دوور خستنهوه

مباغسضه: دوژمنی کردن، دوژمنایسهتی، نسهیاری،

ھەڭئەكردن، ئەگونجان، ئەسازان

مباكات: گريان، گريان پيكهوه

مبال: ئاودەست، مەستەرار، پيشاوخانه، شوينى میز کردن

مبالات: وردبونهوه، تيبيني، ئەنديشه كردن له

ئەنجامدانى كاريك، بير كردنەوه مبالغه: ١ - هەولدان، تېكۆشان، تېكۆشىن، ھەولدان

له كاريك ٢- زيدهرؤيي، فسه كردن، سنور بهزاندن

مبانى: بيناكان، تەلارەكان، خانومكان

مباهات: ناز کردن، شانازی کردن، شانازی کردن به شتيك يان كەسىك، فەخر كردن

مباهله: نفرين كردن، جوين دان، جنيو دان، نفرين

كردني يهكتر

مباهی: فهخر کهر، نازکهر، شانازی کهر

مبایعه: کرین و فروش، ئال و گور، کرین و فروش لەگەل يەك

مباین: نهیار، دژ، نهگونجاو

مباينت: جوي بونهوه، جيابونهوه، هه لنه كردن،

ئەسازان، ئەگوئجان

مبتدا: دەسىپكران، سەرەتا، دەسىپك، پېشەكى

مبتدی: ۱ - دهسپیکهر ۲ - تازهکار، شهزان، تازه

فيربو، ناشارهزا

مبشر: مردهدهر، مزگینی دهر

مبصر: پارێزهر، پاسهوان، زێرهڤان، ديدهوان، بينهر ...

مبطخة: بيّسان، بيّستان، شويّني چاندني كالّهك و

شوتی

مبعوث: نيردراو، رموانهكراو، بهرى كراو

مبغض: دوشمن، نهيار

مبــــل: ۱- پژینــهر، تهپکــهر، فرمیــسکاوی ۲-یاریدهدهر، یارمهتیدهر

مبلغ: شوينني كهشتن، سنور و كوتايي شتيك

مبلـغ: گەيێنـەر، كەسـێك كـه فـەرمان يـان كارێـك بـه

يەكيتر رادەگەيەنيْت

مبلود: گێڙ، وڕ، کهم عهقڵ، سهرگهردان

مبلول: تەر، ئمدار

مبنى: بناغه، بنهرهت، بنچينه

مبهج: شاد كەر، شادى ھێنەر، خۆشحاڵ كەر

مبهم: نامق، ناديار، ئالْوْز، نائاشكرا

ەبھىــوت: سىەرگەردان، حــەيران، واق و<u>ر</u>مــاو، سىەر ل<u>ۆ</u>شـ<u>ن</u>راق

مبيت: شهو مانهوه، شهو مانهوه له شويننيك

مبیت: مال، شوین خهو، ژووری خهوتن

مبيع: فروشراو

مبين: دمرخهر، ئاشكراكهر، ديارخهر

متاب: گەرانەرە، تۆبە، پەشىمان بونەرە

متابع: شويننكهوتوو، لايهنگير، شوين كهوتن

متابعت: شوين كهوتن، لايهنگري كردن

متارکه؛ واز هیّنان، بهجیّ هیّشتن، کوّتایی پیّهیّنان، واز هیّنان له یهکتر

متاع: کالاً، شتومهك، چتمهك، کهل و پهل، ئهومى

سوود و قازانجی لی ببهن

متانت: بهمیّز بون، خوّراگری، سهنگینی، قورسی، ۲.

ړێز

متاثر؛ خەمبار، دلّ شكاق، دلّ پرخهم، خەفەتبار متاخر؛ درەنگ گەر، دواكەوتوو، بەجىّ ماق

متأسف: بهداخ، خهمبار، خهفهتبار

متاسی: لایهنگر، شویِّن کهوتوو، ئهوهی لایهنگری له کهسیّك یان ریِّدازیِّك دهکات

متاكد؛ بهمێزكەر، بەمێز، بە بڕشت، سەقامگیر

متاثم: دمردهدار، به ئازار، ئەومى له پوادويّك يان كارمساتيّك خەمبار بيّت

متاله: خواناس، خۆپاريز

متاهیل: خیزاندار، منالدار، ئهوهی خاوو خیزانی ههیه

متباین: جیا، جیاوان جیا لهیهك، دری یهك، ئهوهیه لهگهل شتیكیتر جیاوازه

متبعیر: زانیا، دانیا، شیارهزا، پیسپۆپ، ئیهوهی لیه زانستیك زانیاری فراوانی ههیه

متبدد: پەرىشان، بلاو، پرژ

متبرك: پيرۆز، موبارەك

متبرم: مەلول، بيزار، شەكەت، دنتەنگ

متبسم، پیکهنیناوی، کهنین، ئهوهی ببیته هوی ییکهنین

متبع: شوين كهتوو، لايهنگر

متبلد: نەزان، گێڙ، حۆل، حەيران، سەرگەردان

متبوع: لايەنگرى كراو، شوين كەوتوو

متتــابع: بـەدواى يـەك، يـەك لـە دواى يـەك، لـە شوێِن يـەك

متتبسع: خوينهر، ليكولهر، شهوهى شوين شتيك

دەكەويىت و خوينىدنەوەى لەسەر دەكات

متجانس: هاوجنس، ومكو يهك، هاوچهشن

متجاهسل: خوگیلکهر، خونهزان کهر، شهوهی به

ئەنقەست خۆى لە گێلى ئەدات

متجاوز: داگیرکهر، دهست دریزکهر

متجبر: ستەمكار، زۆردار، ملهۆر

متجر: سهودا، بازرگانی، ئالوگۆر، مامله

متجرد؛ پروت، زهلووت، زووت و قوت

متجسد: گەورە، زل، ئەستور

متجـــسس: پـشکنهر، لیکولهر، شهومی بسه دوای شتیکهومیه و لیکولینهومی بو دمکات متجـــسه: ديـار، كــهوره، ســهرؤك، ســهردار، هەلبسژیردراو، ئسهومی بسه دوای کساریکی گسهورهدا

دمروات

متجشع: بەرچاوتەنگ، رژد، تەماحكار

متجلد: خۆسەر، دلير، بوير، نەترس، ئازا

متجلسى: درەوشباوە، درەخىشان، پوون، بەرچباو، ئاشكرا

متجنب: خۆپاريز، خۆدۈورخەر، دۈورى كەر

متجند؛ لەشكرى، سوپايى

متعسارب؛ شهرخواز، شهر هه لگیرسینهر، شهوهی ئاگرى شەر ھەڭدەگىرسىنىنىت، شەرانى

متحتم: پێويست، نياز

متحجر؛ بهرد، بهردین، شهوهی وهك بهرد وابیّت

متعد: يەككرتور، ھاردەنگ، لەپشت يەك، كەسىپك

یان شتیك که پهیوهستی پهکیتر بوبیت و بوبیتنه

متحد الشكل: هاوشيوه، هاوشكل، هاوچهشن، وهك يەك

متعذر؛ خوپاریز، ئەوەي خوى به دوور دەگریت

متحسرك: بزوك، ههڙان، بزوينهر، ئهوهي جوولهي ھەبيت

متحسرى: مەبەست كسەر، ليكۆلسەر، بـه دواداگــەر، يشكنهر

متعسر؛ خهخ خۆر، داخ خۆر

متعصن: پەنابردوو، خۆخەشاردراو، ئەومى پەناى بۆ شوينيك بردبيت

متعف: بهخشراو، خهلات کراو، به دیاری دراو

متعفق: پارێزر، رِاگر، ئاگادار، وشيار

متحقق: ۱- راست، به دی هاتوی، دروست ۲-يشكنەر، لێكۆڵەر

متعكم: فهرماندهر، حوكم كهر

متحلی: رازاوه، زینهت دراو

متعمل: ١- بارهه لكر ٢- خوراكر، به تاقه ت، پشو درێۣڗ، بەسەبر

متعير: سەرگەردان، گێڙ، حەيران، واق ورماو

متعيز: جيگر، جي نشين

متخاصه، دورْمنايهتي، ئهوهي لهگهل يهكيتر دوژمنایهتی و شهر بکات

متخالف: نهيار، دره، در يهك

متخصص: شارهزا، پسیور، لیزان، ئهوهی له کاریکی تایبهت دا شارهزایه

متخلص؛ نازناو، ناوی دووم، نازناوی شاعیران که زياتر بۆ خۆيانى دادەنين

متخلف: خيلافكار، ههلهكار، خهتاكار

متغيل: خهيالأوى، ئهوهى بهردهوام خهيال دمكاتهوه متد؛ دەستور، شێواز، شێوه، رێڃكه، رێباز

متدافع: بەرگریكەر، بەرگرى كردن له خۆ له كاتى شەر

متدانی: نزیك، كن، تهنیشت، لا

متداول: باو، ياسا، رەسم و ياساى باو لەناو خەلك متسداوم: بهردموام، خوراگر، ئهومى بميننيتهوم و نەفەرتىت

متدرع: زرى پۆش، ئەومى زرى بپۆشىت

متدین: باوهردار، به ئیمان، ئیماندار، دیندار

متسلكر؛ بيرخهرهوه، ئاگاداركهرهوه، ئهوهي شتيك بيرى كەسىڭك دەخاتەرە

متر: مهتر، میتر، ییوانهی دریژی

مترادف: هاومانا، چەند وشەي هاومانا كە يېكەرە بوترين و بنوسرين

متراژ؛ میتراژ، ئەندازە گرتن به میتر، مەتر كردن متراكب؛ لەسەر يەك چنراو، كەلەككەراو، لەسەر يەك

متراكم، كۆكرارە، كۆگا بى، بەسلەر يەكا كەرتور، كەلەكە كراو لەسەر يەك

مترب: خولاوی، توزاوی، تهپ و توزاوی

متبرد: روترش، گرژ، مؤن، ناوچاو تال، ئاسمانى

متربسس: چاوەروان، چاوەنوار، ئىمو كەسىمى چاو لەرپىيە، چاو لەرى

مترجم: ومرکیّر، دیلمانج، ئەومى وتە يان نوسىراویّك .

له زمانیکهوه بن زمانیکیتر وهردهگیریت

مستردد: دوودل، دوردوّنگ، ئەوەى لـە ئەنجامىدانى كاريّك گومانى ھەبيّت

هسترس: داهـۆل، شـتێك كـه بەبـەرد و دار و پـەڕۆ لـه شێوەى مرۆۋ له ناو بێستانەكان دروسىتى دەكەن تنا

ئاژەل و بالندەكان لىكى بترسن

مترسك: بروانه مترس

مارسل: نوسهر، نامهنوس، سکرتیّر

مترصد: چاومنوار، چاومروان، چاولمري

مترعرع: شادمان، چالاك، نازكهر

مترغب: چاوهنواړ، هيوادار، چاوهږوان

مترقب: چاو لەرى، چاوەنوار، چاوەپوان

مترقى: پێشكەوتوخواز، پێشكەوتن خواز، ئەوەى بەرەو پێشەوە بروات

مترنم: گۆرانيبين، سترانبين، ناواز خوين

متروك؛ ويْرانه، به جيّهيْلْدراو، لهبهرچاو كهوتو، واز ليّهيْنراو

مترهب: ١- خواپهرهست، ئەوەي كردارى پەرەستىن

ئەنجام دەدات ۲ – ترسیننەر، ئەوەى بترسینیت

متزایل: خۆرانەگر، ناسەقامگیر، لەناوچو متزلزل: لەرزان، لەق و لۆق

متزوج: ژن میناو، شوو کردوو، ئەومى ژنى مینابیت

سروی، رن میشاو، سوو خردوو، شاوه ی رنی میشابید بان شوی کردبیّت

متزهد: پاراس، خۆپاريز، خواناس

متزين: رازاوزه، زينهت دراو

متساوى: بەرابەر، يەكسان، وەك يەك

متسع: ئاوەلأ، بەربلاو، ئەوەى پانتايى فراوان بيت

متسق: ريك، نەزمدار

متسلح: چەكدار، ئەوەى چەكى مەڭگرتبيت و ئامادە - د م د د د

بێت بۆ شەڕ

متسلط: زال، چیر، چیهر، دهست بهسهردا گرتوو

متــسلى: ئارام، ئارام گرتوو، ئۆقرە گرتوو، ھێمن،

ھێدى

متسوق: بازارى، ماملەچى، بازرگان

متشابك: تيكهل، تيكهل و پيكهل

متشابه: هاوشيوه، وهك يهك، ليكچوو، هاوتا، شتيك

که له شتیکیتر بچینت

متسشاغل: سهرقال، سهرگهرم، شهوهی خوی به

كاريكهوه سهرقال بكات

متــــشاكس: ســهختگير، پوگــرژ، مــؤن، ناوچــاوتال، نهگونجاو

متشبه: هاوتا، هاوشيوه، ليكچوو، وهك، وينه

متشتت: پرژ، بلاو، پرژ و بلاو

متشخص: دیار، بهرچاو، کهسی گهوره و کهم وینه

متشرد: پرژ، بلاو، رهم کردوو

متشرع: شوين كهوتووى شهرع، لايهنگرى شهرع،

ئەوەى باوەپدار بيّت و باوەپى بە شەرعى ئىسىلام

ے

متــشرف: گـهوره، مـهزن، خـاوهن شـكۆ، پايهبـهرز،

رِیْزدار، هیْژا متشعب: لق لق، بلاّو، پرژ و بلاّو

متشعث: بلاو، پهريشان، پرژ و بلاو

متشكر: سوياسكهر، ييزان

متشكك: به كومان، دوودل

بلەرزىت

متشكى: شكايەت كەر، گازندەكەر، گلەيى كەر

متشمر: ئاماده، حازر، تەيار، ئامادە بن كاريك

متشنج؛ لمرزان، ئمومى لمسمرما يان همر شتيكيتر

متشوق: ئارەزومەند، خوازيار، تامەزرق

متشهى: ئارەزومەند، خوازيار، تامەزرق

متشيع؛ شيعه، شيعي، لايهنگري مهزههبي شيعه

متصدع: قه لشاو، درز بردوو، قلْیشاو، تلیشاو

متصل: پەيوەسىت، بەدواى يەك، لە دواى يەك

متصلف: ریاکار، کاسهلیّس، مهرایی کهر

متصيد: شكارگه، شوينني راو

متضاد: درُّ، نهیار، شتیْك كه لهگهلْ شتیْکیتردا نهیار

بيت

مضاغف: دوبهرابهر، دو ئهوهنده

متعفن: بۆگەن، گەنيو، بۆن ناخۆش متعقب: به دواداچو، شوي، كهوتوو، ئهومي بهدواي شتيكدا دمروات متعقل: زیرهك، وشیار، زرنگ، وریا، عاقل، بیرمهند، بيرتيژ متعلق: هەلواسراو، شۆر، پەيوەست، ئاويتە مستعلم: فيرخواز، ئهوهي زانست يان هونهريك له كەسىپكىترەوە فىر بېيت متعمق: دور ئەنديش، ئەوەي بيرله داھاتوو ئەنجامى كارهكان بكاتهوه متعنسد: پنداگر، سوور، ئەوەى ئەسەر كارنىك پیداگری بکات متعود: عادهت گرتوو، خوو گرتوو متعهسد: پهیمان دار، له خوگر، به لیندار، خاوهن بهلین، ئەرەي عەھدا و پەیمان ببەستیت متعین: ١- ئاشكرا، دیار، بهرچاو، رون ٢- گهوره، دەولەمەند، ريىزدار متفاين: زەرەمەند، زيان بەركەوتوو، زيان ليكەوتوو متفافل: بیّ ناگا، نائاگا، ئەرەى خۆى لە بیّ ناگایى ئەدات، كێڙ، كێج متفایر؛ در، نهیار، ناجوّر، نهگونجاو متغلب؛ زال، دەست رۆشتو، چير متغنى: گۆرانى خوين، گۆرانى بيْرْ، سترانبيْرْ متغیر: گۆراو، كەسپىك يان شتيك كە گۆرانى بەسەر بنت و بگۆرىنت، پەرىشان، شلەراو متفاحش: جوين دهر، جنيو فرؤش، دهم شي، زمان متفاوات: جياواز، جيا لهيهك، تهوفيردار متفتت: ورد ورد، لهت لهت، لهت و پهت متفجع: دەردەدار، بەلا ديتو، بەلا بەسەرھاتوو، زيان ليكهوتوو متفحص: يشكنهر، ليكوّلهر، بهدواداگهر متفــرعن: خــزبين، خزيهرهسـت، لـه خــزيازي، خۆويست

متفرق: بلاو، پرژ، پرژ و بلاو، دوور لهیهك

متضرر: زيان بهركهوتوو، زيان ليُكهوتوو، زهره ديتو، ئەومى زيان يان زەرەي بەركەوتبيت متضرغ: گریان، گرینوك، له خوبوردو **متضمن:** ھەڵگر، لەخۆگر متطابق: بەرابەر، يەكسان، ريك، وەك يەك متطاوع: گويْرايەل، فەرمانبردار، ملكەچ متطرف: گۆشەگىر، ئەرەي خۆى لە كەسانيتر بە دور بگرید و به تهنیا ژیان بهسهر ببات متطرق: پیشرهو، ریبهر، ری نیشاندهر، رینوین متطوع: فەرمانبردار، گوى رايەل، ملكەچ متظاهر: خۆدەرخەر، خۆنوين، درۆزن متظلم: دادخواز، ستهم ليكراو، زولم ليكراو متعادل: بەرابەر، يەكسان، ھاوكيش متعارض: درْ، نەيار، نەگونجاو، ئاريك متعسارف: ١- ئاشىنايەتى، ناسىينى يەكتر، ئەوەى خوی به یهکیتر بناسینیت ۲- ئاسایی، باو متعاقب: شويّ، كهوتوو، ئهوهي به دواي شتيّكهوه متسال: بمرز، گموره، ممزن، زؤر بمرز، یمکیك لم تايبه تمهنديه كانى خوا متعالى: پايەبەرز، بەرز، پايەدار متعـــاون: يـار، هاريكـار، هاوكـار، يـشتيوان، يارمهتيداني يهكتر متعاهد: هاوبه لنن، هاویه یمان، ئهوهی پهیمانی لەسگەل يەكيتردا بەستېيت متعب: رەنج، سەختى، مەينەتى، دروارى، ئەومى مرؤة دمخاته رمنجهوه متعثر: خراو، خلیکساو، هه لخزاو، ئهوهی بخلیسکیت، ئەوەى لە قسە كردندا زمانى بیگریت متعدى: داگيركەر، دەست دريزكەر، زۆردار، زالم متعسنر: ۱- بیسانوگیر، ئسهوهی پسهنپ و بیسانو دهمینیتهوه ۲ - دروار، رهنج، سهختی متعسف: ستهمكار، زالم، زؤردار متعصب: دهمارگیر، ئەوەى لەسەر بابەت يان شتيك دهمارگیر بیّت، رکن

متفطن: زیرهك، وشیار، ئهوهی به وشیاری له شتیك بگات

متفق: هاوئاههنگ، يهك، يهك دهنگ، هاوپهيمان

متفكر: بيرمهند، وشيار، ئەرەى لە بابەتنىك ئەندىنشە دەكات

متفكرانه: بيرمهندانه، وشيارانه

بەرامبەر بەيەك م**تقادم: پ**ێشين، كۆن، رابردوو، مێژينه، دێرين

متقارن: پەيوەست، يەك گرتوو

متقاصسو: كەمتەرخەم، ئەوەي لىنە كارەكانىدا

كەمتەرخەمى دەكات

متقاضي: خوازيار، داواكەر، خوازەر

متقاعد: پازی، دامرکاو، ئهوهی به بهشی خوّی رازی بنّت، خانه نشین

پری بیت کے سین متقساطع: یسمکتربر، یسه بسر، شموهی لسمناو شستیکی

ترهوه تێپهڕێت و بيپچڕێنێت

متقدم: پێشكەوتوو، پێشكەفتى، پێشو، پێش

متقلب: درۆزن، دەغەل، دەغەلكار

متقن: بهميّن، خوّراگر، سهقامگير،

متقوم: باییدار، گران بهما، نرخدار

متقى: خۆپاريز، خواپەرست، باومږدار

متکا؛ پشتی، پائپشت، ئەوەى پتشى پێوە دەدەن، سەرين، سەنير

متكافى: يەكسان، بەرامبەر، رەك يەك

متکبر: له خۆپازی، خۆپەرست، خۆبین، گەردنكیش، ئەرەي خۆي به گەورە بزانیّت

متكبرانه: خۆپەرستانە، خۆوپستانە، لە خۆرازيانە

متكدر؛ ليْلْ، تاريك، خەمبار، مەلوول، دلتەنگ

متكدى: سوالكەر، درۆزەكەر، ئەوەي سوال دەكات

متكسر: شكاو، لەت كراو، شكياو

متكفل؛ فۆدەدار، له ئەستۆ گر، ئەوەى كار يان شتيك له ئەستۆ دەگریت

متكلم: قسهكهر، بيّرُهر، وتاردهر، كهسيّك كه قسه دهكات

متکون: به دیهاتوو، ئافرینزاو، ئەوەي ژیانی پی

متکی: پشت، پالپشت، ئەوەى پشت بە كەسانيتر ببەستنِت، پشت بەستور، پشت سوور

متال: مهتاهل، ئەفسانە، داستانى كورت، كورت،

چيرۆك

برابيت

متلازم: هاوهل، هاورى، پەيوەست

متلاشی: لەت لەت، لەت، شتىك كە بەشەكانى لە يەك ھەلوەشابىتەرە

متلالى: درەوشاوە، درەخشان، تابان

متلسف: بـه فـپروّدەر، لەناوبـەر، ئـەوەى شـتێك بـه فيروّدەدات

متلفظ: قسهکهر، وتارخویّن، بیّـرُّهر، ئـهوهی قسه دمکات

متلك: گانته، شوّخى، قسهیهك كه به گانته و به تانه به كهسیّكى بلیّن

مَتَلَهُفَا: خَهُمْبَارٍ، مَهُلُووِلَ، دَلْتَهُنْكُ، خَهُفُهُتِّبَار

متم: تەراركەر

متمادی: بەردەوام، ھەمىشەيى، دايمى، دريْرْ

متمسازج: تێڪهڵ، ئاوێته، تێڪهڵ وپێڪهڵ، ئهوهي تێڪهڵو به شتێڪيتر بوبێت

متمایز: جیاواز، ئەو كەسەى يان ئەو شتەى لە**گ**ەڵ كەسەكان و شتەكانيتر جياواز ب<u>ٽ</u>ت

متمایل: ئارەزومەند، خوازیار، تامەزرق داچەماوە، لايەنگیر، چەماوە

متمتع: بەھەرەدار، قازانچ بەر، كەڭك بەر، ئەوەى لە شت<u>ۆ</u>ك بەھرە ببات

متملن: شارنشین، شارستانی، پیشکهوتوو، شاری متمرد: سمرکیش، یاخی، نافهرمان

> متمزق: لەت لەت، بەش بەش، شەق و شرٍ متمكن: جێغير، جێنشين، جێ گوزين

متملق: مەراپيكەر، ماستاوچى، رياكار، كاسەليْس

متملقائه : ریاکارانه، کاسهلیّسانه

متنمر: تووره، قیّرهون، ناههر، ناشیرین متنور: نورانی، روّشن کراو

متنوع: جۆراوجۆر، جۆربەجۆپ، ھەمو چەشن

متواتر: یهك له دوای یهك، بهردهوام، به دوای یهك داهاتن

متوارد: بەردەوام، يەك لە دواى يەك

متوارى: مەلأتوق، دەربەدەرن خۆھەشارداق، شاراۋە،

ئاوارە، سەرگەردان، وەيلان

متواضع: لهخۆبوردوو، خۆ بەكەم زان، بى فيز

متوافر: فراوان، زؤر، زیاد، مشه

متوالی: یهك له دوای یهك، بهردهوام، پشت سهری یهك

متوج: تاجدار، خاوهن تاج

متوجع: دمردهدار، به نازار

متوجه: سمرنج دهر، چاودیّر، پوو کردن له شتیّك، سمرنج دان به شتیّك

متوحد: تاك، تاق، تهنيا، بيّ ماوتا، بيّ ويّنه

متوحش: ۱ – ترساو، ترسیاک، شلّهژاو ۲ – کهلاوه، ویّرانه، خاپوور

متورع: خۆياريّز، له خواترس، ديندار

متــــورم: ئاوســاو، ماســاو، ئاوســياگ، پەنــەماو، يەنمياو، با كردوو

متوسط: نێوهند، نێوان، بهين، نه زوّر نهكهم، نهباش نه خراب، نهدرێژنه كورت

متوسع: فراوان، پان، بهرین، بهربلاو

متوسل: پشت بهستوو، ئەرەى دەست بە دامێنى كەسێكيتر دەبێت

متـوفر؛ فراوان، زۆر، زیاد. ئموهی هممو کاتـمکانی

خۆى بۆ ئەنجامدانى كاريك تەرخان بكات

متوفى: مردو، كيان سپاردوو، رؤيشتوو

متوقع: چاوەپوان، داواكەر، شەوەى لـە كەساينتر چاوەرنيە

متوقسف؛ وهستاو، راوهشتاو، بـی جـم و جـۆڵ، ویّسیاگ

متوقى: خۆياريز، ئاگا، وشيار، وريا

متملك: خاوەن، خودان، خيو، خاوەنى شتيك

متمم: تەواوكەر، ئەوەى دەبينتە ھۆى تەواو كردنى شتنك

مستمنی: ئارەزووكەر، خوازىيار، تامەزرۆ، ئەوەى ئارەزووى شتىك دەكات

متموج: شەپۆلدار، شەپۆلأوى

متمول: مالدار، دمولهمهند، ساماندار

متمهد: بهتوانا، توانا، بههيّن

متمهل: هيواش، خاو، سست

متميز: جيا، جياوان، جيا لهيهك، جوى

متن: ۱- پشت، ناو شتیک ۲- ته په، ته پولکه، زموی بهرز ۳- دهق، مهتن، ناوه روّك، نوسراوی ناو کتیب

متنادم: هاونشين، هاودهم، هاوقسه

متناسسب: گونجاو، هاوئاههنگ، ئهوهی له گهل

شتێکیتر یان کهسێکیتر یهك بگرێتهوه، هاوتهراز، سازاو

متناسق: ريك، رازاوه، نهزمدار

متناقض: درّ، نهیار، نهدونجاو، نهساز، دوشت که درّی یه کتر بن

متناوب: پهك له دواي پهك، به دواي پهك

متنساهی: کوتایی هاتوو، تهواو بو، نهنجامدراو، بهناخر گهشتوو

متنبه: بيّدار، به ناكا، ههستاو لهخهو، وشيار، وريا متنجس: ناپاك، پيس، كلاّو

متندم: پەشمان، پەرپوان، پاشگەر

متنزه: داوين پاك، پاك

متنزه: سهیرانگه، شوینی سهیران و گهشت

متنسك: خواپهرست، دیندار، باوهردار، له خوا ترس متنفذ: دهست روشتوو، ئهوهی دهسهلاتی بهسهر

كەسانىتر ھەيە، دەسەلأتدار

متنفسر: بیّـزار، لووتهلا، دورکهوتوو، نـهوهی لـه کهسانیتر بیّزاره

متـــنفس: زينـدهوهر، زيندهبـهريّح، گيــان لهبـهر،

بونهومر، ئەرەى ھەناسە دەك<u>ن</u>شنت

متنكر؛ ناشناس، نەناسراو

متولد: له دايك بو

متولی: سەرپەرشت، دەرھێنەر، ئەوەی كاریْكی پی راسپێردرابێت

متوهمه: گومانکهر، ئهوهی گیروّدهی وهم و خهیال

بينت

مته: مهته، ترمه، مت، ئامێرێکی دارتاشیه که دار و تهختی یی کون دهکهن

متهاجم: هەلمەت بەر، ھ<u>ى</u>رشبەر، پەلاماردەر

متهم: تاوانبار، تۆمەت ليدراو، تۆمەت پال خراو

متهمه: بروانه متهم

متهمين: تاوانبارن

متهور؛ نەترس، ئازا، دلێر، بوێر، چاونەترس متهورائه؛ نەترسانه، بوێرانه، ئازايانه

متیسر: ئاسان، سانا، هاسان، ئاماده، تهیار

متيقظ: بيدار، وشيار، وريا

متيقن: بي گومان، بي چهند و چون

متيمن: پيرۆز، موبارەك

متین: بههیّز، لهسهریی، خوّراگر، سهقامگیر

متینگ: کۆپ، کۆبونەوە، شویننی کۆبونەوە بۆ باس و لیکونینەوە لەسەر بابەتیك

مثابه: ئەندازە، رادە، پلە، ئاست

مهال: ١- ئەندازە، رادە، ئاست، وەك، ھاوشيوە،

ئمونه ^۲ فەرمان، تۆلە، حوكم

مثال دادن: فمرمان دان، حوكم دان

مثاله: لەپێشى، باشى، لەش ساغى

مثانه: ئاودان، ميزهلان، ميزهلدان

مثقال: مسقال، تۆز، ئاميْرى كيْش چ زۆر چ كەم

مثقب: کون کهر، ئهوهی شتیك کون دهكات

مثقب: كونكراو، كوندار،

مثقل: سەنگىن، قورس، گران

مثل: وهك، هاوشيّوه، هاوتا، وينه

مثلبه: کهم وکوری، زیان، عهیب، ئیراد

مثلث: شي گۆشە، سى سوچ، سى قوربن

مثلة: ئەشكەنجە، ئازار، بريىنى لوت يان گوىّ يان ليّوى كەسيّك لە كاتى ئەشكەنجەدان

-

مثمر: بەبەرھەم، ميوەدەر، دار*ى* بەبەر *مىثەن:* ھەشىت گۆشىەيى، ھەشىت سوچىى، ھەشىت

ىسىن، ئەنسىن خونسەيى، ھەنسىن سوچىي، ھەنسىن لايەنى

مثمن: هەنسەنگىنراو، خەمنىنراو

مثني: دوبهرابهر، دودو، دوان دوان

مثوبه: پاداش، جهزا، پاداشت

مثوي: مالّ، خانو، شويّن

مثيل: هاوشيّوه، وهك، هاوتا، ويّنه

مجاب: وهلأم دراو، ئەوەى وەلأمى دەست كەرتبيّت مجاج: ئاوى دەم، ليك، تف

مجاجه: ئاوى دەم، تف، ئەوەى لەدەمەوە فرينېدرينت مجادل: شەركەر، شەرانى، شەرخواز

مجادلسه: شمر كردن، بهربهرهكاني، پيكهوه شهر

کردن، دمم ق<u>ر</u>ه

مجارات: هاو ههنگاو بون، پێکهوه ڕێشتن، گفتوگێ کردن، پهيڤين

مجاز: رِیْگەپیّدراو، حەلاّل، رەوا، یاسایی

مجازات: پاداشت دان، سزادان، جهزرهبه دان

مجازی: سزادهر، پاداشتدهر

مجاعه: برسیهتی

مجال: دەرفەت، ھەل، كات

مجال دادن: دەرفەت دان، كات پيدان، مۆلەت پيدان مجالىسە: ھاونىشىنى، ھاودەمى، لەگەل كەسى<u>نك</u>دا

دانيشتن

مجامعت: كۆبونەوە، جوت بون، جوت بون لەگەل

ژندا

مجامله: زمان چهوری، پووخوشی، بهخیر هینان مجاملهکار: زمان چهور، زمان شیرین، زمان خوش

مجان: خۆرايى، مفت، بى بەرامبەر

مجانبه: دووركهوتنهوه، كهنار گرتن، خۆكيشانهوه

مجانس: هاوجنس، هاورهگهن

مجانين: شيّتهكان، ديّوانهكان

مجساور: دراوسسیّ، جـیران، هاوسسیّ، ئـهو کهسـهی شویّنی ژیانی له نزیك شویّنی ژیانی یهکیتردایه

مجاورت: هاوسێيهتى، دراوسێيهتى، نزيكى

مجره: كاكهشان، كاكيشان مجزا: جيا كراوه، جوي كراوه، بهش بهش كراو مجزوم: براو، قرتاو، پچراو مجسمه: پێڮەر، پەيكەر، ھەيكەڵ، ئابيدە، شتێك كە له گهچ يان كانزا به شيوهي مروّة يان ئاژهل دروستى بكهن مجصص: گهچ کاری کراو، گهچ لیدراو، گهچ کار مجعد؛ بن قرى بن مووى ئالون لوول مجعول: دەسكرد، دروستكراو، درۆينه مجفف: وشككهر، ئهومى وشك دمكاتهوه مجلد: بەرگ تېگىراو، بەرگ لېدراو مجلسس؛ كور، نيىشتگه، كور، كۆبونهوه، شوينى كۆپونەوەى خەڭك بىق راويىڭ كىردن و باس كردنى بابهتيك مجلس گاه: نیشتگه، شوینی دانیشتن مجلل: بەرينز، خاوەن شكق، گەورە، رينزدار، مينا مجله: گۆڤار، پەرتوكىك كە مانگانە يان حەفتانە دەردەچيت مجلى: پيش سهر، ناوچاو، شوينى دەركەوتن مجلى: ئاشكرابو، دەركەوتوو مجمد: بەستو، مەييو، بەستراو مجمع: كۆپونەرە، شويننى كۆپونەرە مجمع: كۆكەرەوم مجمل: رازينهرهوه، زينهت دهر، خهملينهر مجموع: كن، كۆكراوه، كۆما، دەفتەرنىك كە بابەتە بەربلاوەكانى تيا كۆكرابيتەوە مجنب: دوورکهرموه، دوورخهرموه، مجند: سویا، قوشهن، سویای کوکراوه مجنسون: شينت، ديوانه. ناوي پياوينك له عهرهب بهناوی قهیس عامری که عاشقی لهیلی بو بهلام به هـۆى درايـهتى باوكى لـهيلى بـه لـهيلى نهگهشت و عەشىقەكەي بە شىپتى كۆتايى ھات و لەوەدوا بە مهجنون ناوى دەركرد

مجوز؛ رِيْگەپيدەر، بەلگە

مجوس: ھەتاو پەرەست، رۆژ پەرەست

مجاهد: تێڮڒشهر، خهباتكار، ههوڵدهر، شهركهر، ئەوەى لەگەل دوژمندا شەر دەكات مجاهسده: مولّدان، تيْكوْشين، خهبات كردن، تيكوشان مجاهره: ئاشكرا كردن، دەرخستن، روون كردنهوه مجبور: ناچار، مهجبور، مل پیدراو، ئهوهی دەسەلاتى لەژىر دەستى خۆيدا نيە مجتاز: ريبوار، تيپهر، ريبار، ئهوهى له شوينيكهوه تێۑەرێت مجتبى: ھەڭبريردراو، بزاردە، يەسەند كراو مجتث: مەلكەنراو، لە رەگ دەرھينراو، دەركيشراو مجتری: بویر، ئازا، چاونهترس، دلیر مجتنب؛ خزپارین، گزشهگیر، ئەرەى لە شتیك یان کهسیک خوی به دوور بگریت مجسد: که ورهیی، مهزنی، ریسزداری، هیشرایی، جواميرى مجد: تێڮۆشەر، خەباتكەر، ھەوڵدەر مجداف: سهول، سهولي بهلهم ليُخورين مجدب: وشك و بي كيا مجسدد: نبوي، تازه، تازهبو، نقار، سهر لهنوي دەركەوتوو مجدر؛ ئاولەدار، ئەوەى ئاولەي دەردابيت مجدود: بهختيار، بهختهوهر، كامهران مجسدور: ١- شياو، ژينهاتي، هه لکر، شايان ٢-ئاولەدار مجذوم: گول، ئەرەي نەخۆشى گولى ھەيە مجرب: ئەزمون كەر، تاقىكەرەوە مجرب: به ئەزمون، ليهاتوو، شارەزا مجرح: بریندار، زامار، زهخمی مجرد: ١- روت، روت و قوت، زملووت ٢- تاك، تاق و تەنيا، سەڵت، بىٰ ژن **مجرگ: بێگ**ار، کاری بێکرێ مجرم: تاوانكار، گوناحبار، سوچدار، خەتاكار مجروح؛ بریندار، زامار، زمخمی مجرور: کێشراو، درێڙ کراو

مجوف: ناو بهتال، ناو خالّی، پوچ، ئهوهی ناوهکهی بهتال بیّت

مجون: نەترسى، ئازايەتى، بى شەرمى، قەشمەرى مجهسز: ١- ئامادەكسەر، رىكخسەر ٢- ئامادەكسار، رىكخراو، رىكخراو

مجه ود: هـ اول، تذكوشان، تذكوشين، تاقهت،

خۆړاگرى

مجه ول: نادیار، نائاشکرا، ون، کهس نهزان، ئافریمکی

مجيب؛ وهلأمدهر، ئهوهي وهلأم دهداتهوه

مجيد: گەورە، مەزن، بەريز، خاوەن شكق، پايەبەرز، يايەدار

نقوچك گرتن، بەركەوتن، بردن

مجير؛ فريارهس، پهنادهر

مجیز: مۆلەت دەر، رێگه دەر، سەرپەرەشتى ھەتيو

مجیز: پیاکاری، کاسهلیسی، مهرایی کردن

مع: مەچەك، جمگەى دەست، مورچ

مچاله: گوشراو، تووچراو، مچوله، گلوّله، ملّوچه، گروْموّله

مچاله شدن: تووچران، گوشران، گلۆله کران، مچووله کران، گروموله کران

مچاله کردن؛ گرموّله کردن، مچووله کردن

مچك: ماش، نيسك

مچول: جوان، ناسك، دهلال، شۆخ، رازاوه، چكۆله معابات: لايەنگرى كردن، يشتيوانى كردن، يشت

گرتن، یارمه تیدان، هاریگاری کردنی که سین به

پیچهوانهی راستی و ویژدان

معاجه: دوژمنی کردن، دوژمنایهتی کردن، نهسازان .

محادثه: گفتوگۆ، پەيقىن، قسە كردن، ئاخاوتن

محاذي: پوبەپوو، بەرامبەر، پوو دەرو محارب: شەركەر، شەرخواز، شەرانى، شەرئەنگۆز

معاریه: شهر کردن، جهنگ کردن، شهر کردن لهگهل معاد

معاسب: حسيبكهر، حسيبدار

محاسبه: حسيّب كردن، ژماردن محاصر: گهماروّدهر، دمورهدمر

محاصره: گهمارۆدان، دەورەدان، دەورە كرتن، تەنگ

پی ههٽچنين

محاضر: ئاماده، بەردەسىت، ئەوەى ھازر بينت و

لهبهردهمدا ومستابيت

محاط: دەورەدراو، كەمارۆدراو، تەنگ پى ھەڭچنراو محافظ: پارێزەر، پاسەوان، زێرەڤان

معافظت: پاراستن، پاسهوانی کردن، راگرتن، ئاگا

محافظیه کیسار: پاریزکار، شهوهی کارهکانی به تیبینیهوه نهنجام دهدات

محافظين: پاريزهران، پاسهوانان

محاکسات: هاوشیوه بون، به شیوهی که سیک یان

شتيك دمرهاتن

محاکمیه: دادگایی، دادپرسی، لیّ پرسینهوه، داوا پرسینهوه

محال: ئەكران، ئائەگەر، ئەبو، ئامومكێن، قس*ەى* بى سەر و بن

معسال: ۱ – مهکر، فیّل ۲ – شهر، هه را ۳ – سنزا، پاداشت، جهزرهبه ۴ – توانایی، هیّز

محالف: هاوپهيمان، هاوسويند، هاوبهنين، هاوقسه

معالفه: پەيمان بەستن، بەڭڭن دان، عەھد بەستن

محاله: هيز، توانايي، شارهزايي، ليهاتوويي

معامات: پشتیوانی کردن، پشت گرتن، لایهنگری کردن

محامی: پاریزهر، بهرگریکار

محاوره: ئاخاوتن، قسه كردن، پەيقىن، گفتوگۆ كردن محاوله: مەولدان، تێكۆشان، مەبەست كردن، فێڵ كردن بۆ گەشتن بە مەبەست يان كارێك

معبت؛ خۆشى، خۆشەويسىتى، ئارەزومەندى بەرەو لاي شتێكى خۆشەويست

محسبر: خهت خوّش، ئهوهی شتیّك به جوانی برازیّنیّتهوه

معبس؛ زیندان، بهند، بهندیخانه، خانهی گرتوان، گرتوخانه

محبل: منالأن، مندالداني ژن

معبوب: دۆست، خۆشەرىست، دەزگىران

محبسوس: زیندانی، بهندی، گیراو، گرفتار، گیروّده، بهند کراو

معتاج: نیازمهند، نیازدار، ئاتاج، دهست کورت،

ھەۋار، كەماسا

محتال: فيْلْباز، مەكركەر، فريوكار، ھەلْخەلْەتيْنەر

محتبس: بهند کراو، زیندانی، گرفتار

معتد؛ ئەسل، نەۋاد، رەگەز

معترث: جوتيار، جوت بهنده، فهلا، ومرزيّر

معترز؛ خۆپارين، پارينزكار

معترس: پاسهوان، پارينزهر

معترف: ناودار، خاوهن پیشه

معترم: بەرين، رينزدار، ھيڙا

معترمانه: بهريزانه، ريزدارانه، بهريزهوه

محتسب: کهیخوا، کویّخا، خاوهنی دیّ، لیّپرسراوی فهرمانرهوا

معتشد: ئاماده، تەيار، حازر

معتشم: تووره، كرژ، بهحهيا، حهيا بهخو، بهريّن

محتضر: شارنشین، شاری، شارستانی

محتقر: سووك كراو، به كهم زانراو، بي نرخ كراو

محتلم: بینمر، شهیتانی، ئموهی له خمودا ببینیّت

که سهرقالی گان کردنه

محتمل؛ ئەگەر، لەوانەيە، ئەگەرى ھەيە، رەنگە

محتوی: ناوهروّك، ناو، نيّوان، شتيّك كه شتيّكيتر

لەخۆ بگرينت

معجر: باخ، بيستان، باغ

محجر: بەردىن، بەرد ئاسا، وەك بەرد

معجن: گۆچان، داردەسىتى سەر خوار

معجوب: شاراوه، دايۆشراو، بەشەرم، بەھەيا

محجوبانه: شهرمنانه، به شهرمهوه

معجوج: ۱ – مەبەست، خواست، ویست ۲ – ئەرەی به بەلگەوھ سەلمینزابیت، بەلگەدار

محجه: ناوریّ، نیوه ریّ، نیّوان ریّ محدب: کرّم، پشت خوار، پشت چهماوه محدث: نقار، تازه، تازه دهرکهوتوو

محدود: سنوردار، دمورگیراو، نمومی سنور و ناستی

يت په سرد سر

معرات: گاشن، گیسن، ئەرەى زەوى پى دەكیلن معرر: ۱- نوسەر، دائەر ۲- ئازادكەر، رزگاركەر معرز: بەدەست ھاتوو، پاریزراو

معرض: بزوينهر، ماندهر

محرق: سوتێنەر، گەرم

محرق: ۱- سوتاو ۲- ئەرەى بېيتە ھۆى تينويەتى محرك: بزوينەر، ھەلْخرينەر، پالْ پيۆمنەر، ھاندەر مەحرم: مەحرەم، خۆيى، ئەرەى ھاوسەرگىرى لەگەلْ ئەر حەرام بيّت. موحەرەم، مانگى يەكەم لە سالْى ھەتاوى كۆچى

محرمانسسه: نهــێنی، شــاراوه، بهشــێوهی نهــێنی و سمردایوٚشراو

محروس: پارێزراو، ههڵڲيراو، راگيراو

محروق: گرگرتو، سووتاو، سوتیاو، ناگر گرتوو

محروم: بيّ بهش، بيّ هيوا، نائوميّد

معرومیت: بیّ بهشی، بیّ هیوایی، بیّ بهش بون معرّون: خهمبار، دلّتهنگ، مهلول

معسن: چاکی کردن، چاکهکار، خیرخواز

محسوب: هەژمار كراو، لەبەرچاو گيراو

محسسوس: هەسىت پێڪراو، پێزانراو، ديار، شوێن دەركەوتوو

معــشر؛ مەھىشەر، پەسـلأن، پۆژى كۆتـايى، پۆژى ھەستانەرە

> محشو؛ پِر، لێوان لێو، سەرڕێۣڗٛ، كەڵەكە كراو محشور: ھارىمم، ھاوڕێ، ھارقسىه

> > محصد: داس، ئامرازى دروينه كردن

معصل: بهدمست هاتوو، كۆكراوم، ئەنجام، بهرههم معصل: ۱ - بهدمست هێنهر، ئهومی شتێك بهرههم بێنێت و بهدمست بێنێت ۲ - خوێندكار، فيڒخواز، قوتابی محلــول: تـوێنراوه، تـواوه، تـاوێنراوه، ههڵوهشـاوه، تاوياوه، فهركاندراو، شـتێك كـه لـهناو شـلهمهنيهكدا تـوابێتهوه

> محله: گەرەك، تاخ، كۆلأن، بەشنىك لە شار محلى: رازاوھ، رازىنىراو، خەملىنىراو

محمره: سوورپوشان، نهوانهی جل و بهرگی سوور لهبردهکهن که مهبهست له لایهنگرانی بابهکی خسوره الدینسه کهلهسسهردهمی مسهنمون لسه نازهربایهجان شوّرشیان کسرد کسه دهیانویسست دهسهلاتی عهباسی له نیّراندا کهم بکهنهوه محمل: کهژاوه، نهوهی کهسیّکی پیّ دهگویّزنهوه محمود: وهسف کراو

محموم: تا، تا كردو، ئەرەى تاى ليهاتبيت

محمى: پشتيوان، پشت، پهنا

معنت: بهلاً، ئازار، دەرد، سەختى، رەنج، مەيئەتى معنت بار: دەردەدار، پررەنج، پر مەيئەتى

محنت دیــــدن: ســهختی بیـنین، رهنـج کێشان، بـهلآ بینین، ئازار کێشان

محنت زده: خهمبار، دلتهنگ، دهردهدار، به نازار محنت کشیدن: رهنج کیشان، نازار کیشان، سهختی بینین

مهو: پاك كردنهوه، سپينهوه، لهناو بردن، نههيشتن مهو: پاك كردنهوه، سپينهوه، لهناو بردن، نههيشتن محسوط: دهوره دراو، گههابيت كهدهورهكهيان ديوار كيشابيت

محسول: سپێردراو، تەسلىم كىراو، گۆپاو، ھەواڭـه كراو، دائراو بۆ كەسێكيتر

محيا: ژيان، ژين، شويني ژيان

محسیر: سەرسىوپھێنەر، واق وپكەر، ئەوەى دەبێتە ھۆى سەرسوپمان

محیط: دەورەگر، گردای گرد، گردوپەر، هێڵێڬ که دەوری بازنــه دەگرێــت، هــهر شــتێڬ کــه دەوری شتێکيتر بگرێت

محیل: فیّلْباز، فریوکار، فریودمر محیی: زیندوکهرموه، ژین دمر، ئهومی دوباره زیندو دمکاتهوه معصن: خيزاندار، پياويك كه ژنى هينابيت

محسصور: دیوارکێشراو، زمویهك که بهدمورهکهی دیواریان کێشابێت

محصول: بەرھەم، بەر، دەسكەوت، دەسھات، دەغل ق دان

محصون؛ پارێزراو، بهمێز

معض: خاوين، رووت، بي خهوش، بي دهغهل

معظوظ: بهختهوهر، كامهران، خۆشبهخت

محفل: كۆپ، كۆبونەرە، شوينى كۆبونەرە،

محفور: هه لکه نراو، که نراو، ده رهینزاو و که سیک که ددانه کانی کلوریان رزابیت

محفوظ: پاريزراو، هه لکيراو

محفسوف: ئالوز، شتیك كه دەوريان گرتبیت،

گەمارۆدراو

محــق: سـپينهوه، لـهناو بـردن، بـه فـپۆدان، كـهم كردنهوه

محق: خاوهن حهق، حهقدار، مافدار، ئهوهى ماف بهوه

محقر: ورد، پەست، ریسوا، سووك

محقق: راست، بەھێز، رێك، بەنەزم، سەقامگیر

محقق: پشکنهر، لێکوڵهر، ئهوهی به دوای شتهکاندا دهگهرێت

محقوق: ۱ – دلّنیا، بهدی هاتوو، راست ۲ – شیاو، شایان، ژیّهاتی

محكم: بهميّز، خوّراگر، سهقامگير، سهخت، پتهو

معکمه: دادگا، دادگه، خانهی داد

محکوك: مه لکه نراق، تراش دراق

معكسوم: حوكمدراو، **گوناحك**ار، سوورچدار، شهوه*ي*

تاوانهی که بهسهرا سهپابیّت و حوکم درابیّت معل: شویّن، جیّگه، جیّ، جیّگا، دهقهر

معلق: تيغ، تێخ، گوێزان، گوێزانی سهرتاشين

معلق: حەلاق، ئارايشتگەر، سەرتاش

محلسق: سەرتاشىراو، سەرچىاك كىراو، ئىەوەي قىژە

سەرى چاك كردبيّت

هخ: دهماخ، مۆخ، مێشك، مێشكى سەر، مێشكى ئێسقان، مەژگ، مێڎۣى

مخابره: هـەوال دان، خەبـەردان، گفتوگـق بـه هـقى بيّتەل يان تەلەفۆن

مخاتله: هەنخەنەتانىدن، فريبودان، فيل كردن له يەكتر

مخادع: فَيُلْبَارْ، فَرِيوكَار، فريودمر

مخادعه: هه نخه نه اندن، فريو دان، فيل ليكردن

مغارج: خەرج، خەرج و مەرج، ئەوەى كەسەكان لە دارايى خۆيان خەرجى دەكەن

مخاصم: دوژمن، نهیار، شهرانی، شهر فروش، نهو

كەسەي شەر دەفرۇشىت

مضاض: ئازاری ژان، ژان گرتن، ئهو ئازارهی که له کاتی منال له دایك بون ژن دهیگریت

مخاط: چلّم، ئاوى لوت، ئەو ئاوەى لە لوت دینتەدەر مخاطب: بەرامبەر، بیستیار، گوی دیّـر، لایــەنی بەرامبەر لە كاتى قسە كردن

مخاطبه: گفترگوکردن، ناخاوتن، پهیڤین، قسه

کردن، وتووید کردن

مخاطر: ترس، ترسهکان، مهترسیهکان

مخافت: ترسان، ترسیان، زراوچون

مخالت: شك كردن، گومان بردن

مخالت: هاوريْيەتى، دۆستايەتى

مغالف: نەيار، دژ، نەساز، نەگونجاو، بەرھەلست، ئاھەز، يێچەوانە

مغیر: هەوالدەر، خەبەردەر، ئاگاداركەر، ئەو كەسەى خەبەر دەگەيەننىت يان كەسانىتر لـە پوداونىك يان قسەيەك ئاگادار دەكاتەوە

مخبل: شيّت، كهم عهقلّ، پهست، ريسوا

مخت: هیوا، ئومید، هیواداری،

مختـــار: ١ - خـاوهن دهسـهلأت، دهسـهلأتدار٢ -

هەلبژیردراو، بژارده، دیاری کراو

مختال: له خۆړازى، خۆبين، خۆپەرەست مختبر: تاقىكەرەوە، ئەزمون كەر

مختسیر: تاقیگه، تاقیگا، شویننی تاقی کردنهوه و ئهزمون کردن

مختتم: کۆتایی پێهێنهر، ئەنجامدەر، ئەوەی کارێك بە ئەنجام دەگەيەنێت

مخترع: بەدىھىندەر، داھىندەر، ئەوەى شىتىكى تازە دروست دەكات، خولقىندر

مخترع: بهدیهاتوو، خولقینراو، نقار، تازه دروست

مخترق: پیکه، پیرهو، پی، شویننی کهران و پوشتن مخترف: پاشهکهوت کراو، هه نگیراو

مختص: تايبهت كراو، تايبهت

مختصر: كورت، كهم، كورت كراو

مختفی: ۱- شاراوه، نایدار، حهشار دراو، ۲- خق حهشاردهر، نهوهی خقی دهشاریّتهوه

مختل: ئاڵۆز، شێواو، پەرێشان، تێڮچوو

مختلس: فرينهر، رفينهر، نهوهي شتيك برفينيت

مختلط: تێڮەڵ پێڮەڵ، تێڮڿڔڗٛٳٯ، ھەڕەمە

مختلع: فرينهر، رفينهر، تالأنكهر

مختلـــــف: جیــاوان، جۆراوجــۆر، جۆریـــهجۆر، پەنگاورەنگ، شیوە شیوە، جوی

مختوم: مۆر كراو، ئەنجامدراو، بە ئەنجام گەيەنراو، ئەرەي كۆتايى پنهاتبنت

مختون: خەتىنەكراو، ئەرەي خەتىنە كرابىت

مغدر: سست کهر، بێهۆش کهر، ئهوهی دهمارهکانی جهسته سر دهکات

مخدوش: بریندار، پوشاو، پوشیاگ

مخدوم: سەروەر، گەورە، ئەو كەسەى كە ئۆكھەرى ھەنە

مغراق: بهخشهر، جواميّر

مغرب؛ ويرانكهر، لهناوبهر، خاپووركهر

مخرق: دهشت، بیابان، سارا، دهشت و بیابانی بی

مخسوق: ۱ - لهتکهر، درینهر، ههندر ۲ - دروزن، فشهکهر

مخرقه: درق، قسه دروست کردن، بوختان، قسهی ناراست

مغرم: لوتكه، تهيؤلكه، تهيه، گردولكه

مغروب: خاپوور، ويران، ويران كراو، كاولكراو

مغرن: گەنجىنە، ھەمبار، ھەمار، ئەمبار، ئەنبار، .

شویننی ههلگرتنی کهل و پهل، کیلیر، کونگه

مخزول: پشت شکاو، ئەوەى پشتى شکا بيت

مغزول: کون کراو، لوت کون کراو، ئەوەى لوتى کون ،

مخسصص: تايبهت كهر، دانهر، ئهوهي شتيك بن

مخصص: تایبهت کراو، دیاری کراو، دهست نیشان کراو، دانراو

مخـصوس: تایبهت، دمست نیشان، دیاری، دیاری کراو

مغطط: هێڵدار، خهت دار، رێ رێ

مخطوب: ماره کراو، دیاری کراو، خوازبیّنی کراو

مخطوط: شيّف كراو

مغطي: خهتاكهر، تاوانكهر، ههله كار، نهوهى لهسهر رِيْگهى ناراست و باوهرى ناراست بيّت

مخف: ۱ – سوك كەر، ريسواكەر ۲ – سوك، ريسوا، پەست، بى بەھا، بى نرخ

مخضوض: ۱ – سبوك كبراو، ريسبوا كبراو ٢ – ئاسيان كراو، سانا كراو

مخفى: شاراوه، داشارياو، پۆشارو، نهيننى، ناديار،

قايم كراو

مغل: زیاندەر، زەرەرمەند، لەناوبەر، بەڧپۆدەر

مخلاف: بی بهنین، پهیمان شکین، شهومی بهنین و پهیمانهکانی خوّی ناباته سهر

مغلاف: دى، كوند، لادى، ديهات، ناوچه، مەلبەند

مخلب: چنگ، چنگال، نینۆکی بالنده <u>راوچیهکان،</u> چنگۆل، رتۆك

مخلد: نهمر، جاویدان، ههمیشهیی، پایهدار مخلص: بیّ پیا، یهك پوو، دلّپاك، هاوپیّی پاست و بیّ پیا

مخلس: تایبهت کراو، پاك کراو، خاوین کراو، دیاری کراو، دهست نیشان کراو، دانراو

مغلس: پزگارکهر، نهجات بهخش، نازادی بهخش مغلع: سست، لاواز، بی میّـز، بی ّ تـین، ئـهوهی ههندیّك له ئهندامهكانی كار نهكات

مخلف: پهيمان شكين، بي بهلين

مخلف: بهجيّ ماو، دانراو

مخلفات: کهل و پهلی ناو مالّ، شتومهك، چتمهك، ئهو کهل و پهلانهی له کهسیّك دهمیّنیّتهوه

مخلوط: تێڪهڵو، تێڪهڵ، ئاوێته، ئامێـته، قاتى، پاڵۆش

مخلوع: هەلْكەنراو، لەسبەر كار لابراو، ئەو كەسبەي لەسبەر كارەكەي خۆى لابرابيّت

مخلسوق: ئافرِيْنراو، مـرزة، مەريتـه، لەنـەبو ھـاتوو، خولقاو، خولقيْنراو، دروست كراو

مخلوقات؛ ئافرینراومکان، دروست کراومکان، بهدی هاتوان، بونهومران

مخلى: خالى كراو، چۆل كراو

مغمس؛ پێنجی، پێنج دانهیی، پێنج لایی

مخمش: رووشاو، بریندار، رووشیاگ

مغمصه: ۱ – برسیهتی، خالّی بونی گهده له خواردن ۲ – بهلاّ، سهختی، مهینهتی، گرفتاریی، درژواریی مغمل: مهخمهل ، جوّره پارچهیهکی ناسك و نهرمه

مخملك: مەخمەلەك، سوريْژه، جۆرە نەخۆشىيەكە كە

زياتر له ناو منالأندا دەردەكەويت

مغمور؛ مەست، سەرخۆش

مغنث: حین، گاندهر، قوندهر، ئهو پیاوهی زیاتر لاسایی ژنان بکاتهوه. پیاوی خراپهکار

مخنـق: ۱ – خەفەكەر، ختكێنەر ٔ – ختكاق، خەفە كداە

مغنوق: خەفە كراو، خنكينراو، گيان لى سەندراو

مخوف: ترسناك، ترسينهر، تؤقينهر، زراويهر، زات بەر

مخوف: ترساو، توقاو، زراوچو

مخيدن: خزان، خشان، تهكان خواردن، جولأن، چهسپان، لكان، پيوه نوسان

مخسیر: دەسىلاتدەر، ئىەوەى دەسىەلات بىە كەسىيك دەدات

مخسسير: خساوهن دهسسه لأت، دهسسه لأت پيسدراو، هه لبريردراو، برارده

مخيز: بروانه مهميز

مخسیط: دمرزی. بسه مانسای پیسپرهو و شسویننی تیدرینیش دیت

مخیط: دووراو، درواو، جل و بهرگی درواوو

مغيل: گومان كراو، خهيال كراو، ههست كراو

مخیم: خنوهت که، خنوهت کا، شویننیك که چادر یان خنوهتی لی ههنبدهن

مد: ١- دريْرْ كردن، كيْشان، فراوان كردن، پاكيْشان

٢- لافاو، هەلكشان، ھەلشكانى ئاوى دەريا

مىدا: سىەلىقە، شى<u>ٽ</u>وە، شى<u>ٽوا</u>ز، مىۆد، رەسىم، داب ق ئەرىت، مۆدى رۆژ

مدابير: كڵۆڵەكان، بەدبەختەكان، چارەرەشان

مسداح: ودسیف کهر، پیاهه نددر، شهودی و دسیفی که سیکی دیکه ددکات

مداخله: خۆهەئقورتاندن، بەشدارى كردن، بەشدارى كردن لە بابەتىك

مداد: میداد، پینوس، نهوهی پیی بنوسن

مداعبه: گالته کردن، شوّخی کردن

مدافع: بەرگریکار، پاریزور، ئەوەى بەرگرى لە شتیك دەكات، بەرھەلستكار

مدافعیه: بهرگری کیردن، بهرهه نیستی کیردن، پاریزگاری کردن، پشتیوانی کردن لهکهسیک یان شتنک

مداقه: ورد بینی، سهرنجدان، وردبونهوه له کاریّك یان له بابهتیّك

مدال: میدال، نیشانه، نیشانهیهکی زیْرِین یان زیو که بۆ رِیْزگرتن له کارهکانی کهسیّك بهو دهدریّت مدالــــه: فریـودان، ههلّخهلّهتانـدن، فیّــل لیّکــردن، ستهم لیّکردن

مدام: ۱- مهی، شهراب، عهرهق ۲- باران، باران که ههمیشه بباریّت ۳- ههمیشه، بهردهوام، ههمو دمیّ ههمو کاتیّك

مداوات: چارەسەركردن، تيمار كردن، چاك كردنەوە، دەرمان كردن

مداوم: ۱- درینژه دمر، به ردموام که ر، نهومی درینژه به کاریک دمدات ۲- چاودیّری، سهقامگیر، نهومی ههمیشه کاریّک نهنجام دمدات

مداوى: چارەسەركەر، دەرمان كەر، تيماركەر

مداهنه: فريدان، هه لُخه له تاندن، فيْلْ ليْكردن، خولْته

مداین: شارهکان، ناوی شاری تیسفون له کوندا

مىدبر: بەدبەخت، بەخت رەش، بەخت مەڭگەراو، كۆزن

مدبر: دوور ئەندىنش، چارەسىەكەر، ئەوەى بىر لە كۆتايى كارەكان دەكاتەوە

مدبوغ: خوّش كراو، پيستى خوّش كراو

مدت: کات، ماوه، بهشیّك له زممان، ومخت، دمم، چاخ، تاو

مدح: وەسف كردن، پياھەلگوتن، ھەلنان، چاكەوتن، تاريف

مدح گر: وهسف کهر، تاریفکهر، پیاهه لَدهر، نهوهی وهسفی کهسیّك یان شتیّك دهکات

مدحور: دوورخراوه، دووركراو، تارينزاو

مدخر: پاشه که وت کراو، هه لگیراو، پاشه گهفت کراو

مدخل: دەرگا، دالآن، رێگەى چونە ناو

مسدخل: ۱ – ناکهس، ناپیاو، نامهرد، پهست ۲ – زپکوپ

مسلده: یارمه تی، هاوکاری، هاریکاری، دهست گیر فیی، فریا کهوتن، سیار، پشت گرتن

مده دادن: بارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری کردن

> مددکار: یارمهتیدهر، هاریکار، هاوکار، پشت مدر: کلّق، کلّقِبهرد، گلّ

مدرب: گرفتار، گیروّده، توش بو، شارمزا، پسپوّر، شهوهی عادهتی به کاریّك گرتبیّت و لهو كارهدا شارمزابیّت

مسدرج؛ پیْرهو، پیْگه، شویْنی پوْشتن و تیْپهپین. پیْگه، شیّواز، پیّباز، پیّچکه

مدرج: پلهپله، دەرجەدار، پلهپله كراو، پيوراو

مدرج: تۆمار، پەرتوك، كتيب، نامەي ئالۆز

مدرس: مامۆستا، وانەبيْرْ، ئەوەى وانە دەلْيْتەوە

مدرسه: خویندنگا، قوتابخانه، شوینی وانه خویندن مدرك: ۱ - به گه، سات و كاتی تیگهیشتن یان بینین

٢- شەھادە، بەلگەنامە

مدرك: ومركر، هەست كەر، ئەوەى ھەست بە شت<u>ن</u>ك دەكات يان ت<u>نى</u> دەگات

مدرن: نوی، نقار، تازه، تازه دروست بو، موّدیّرن، ئهمروّیی، ئهوهی پهسهند و بوّ ئهمروّ گونجاو بیّت مدروس: کوّن، دراو، شهق و شرِ، جل و بهرگی کوّن.

به مانای شیّتیش دیّت

مدعو: داواکراو، بانگ کراو، بانگیشت کراو

مدعى: ١ - داواكار، گازندهكهر، شكاتكهر، دادخواز

٢ - ئارەزوو، خواست، مەبەست

مسدغم؛ تیّکهلاّو، پیتیّك که لهناو پیتکی تـر دا تیّکهلاّو بوبیّت

مدفع: ئاوەرۆ، شويننى كۆبونەوەى ئاو

مىدۇن: گۆپ، گۆپستان، قەبر، شويننى دفن كردنى مردوق

مدفوع: پیسایی، ناپاکی، ئەوەی لە جەستەی مرزة دەردەجیّت

مسلفون: شاریاوه، قایم کراو، ئهوهی لهژیر خاکدا شاراواتهوه، چال کراو، شاردراوه

مدقق: ورد بین، به سهرنج، شهوهی له کاره کاندا ورد

ید دادن

مسسلال: ریّب در، ریّنی شانددر، ریّنویّنیک در، و شهو کهسهی باودری بهخوّی ههیه

مدل: نمونه، شيّوه، موّديّل

مسدلس: فريسودمر، فيُلابان، ههنّخهنّهتيّنهر، شهومي. خهنّك فريو دمدات

مدلل: به لکه دار، ئه وهی به به لکه وه بیت

مسدلول: ۱- پێ نيـشاندراو، پێنـوێني كـراو ۲-ناوهرۆك، مانا

مسدلهم: رهش، تاریك، شهوی تاریك، شهوی ئەنگوستە چاو

مدنگ: کلیل، کلیل قوفل، داری پشت دمرگا، کیلون

مدنی: شاری، تایبهت به شار، شارنشین

مدور؛ خپ، خرت، گۆ، گردەڵه، ههر شتێکی خپ و بازنه ئاسا

مسدون: ناماده کراو، کـۆکراوه، دانـراو، شـیعر یـان بابهتیّك که کۆرابیّتەوە و ناماده کرابیّت

مىدهش: سەرسىوپھێنەر، واق وپكەر، ئەومى بېێتە ھۆى سەرسوپمان

مدهن: چەوركەر، چەورى دار

مىدھوش: سەرگەشتە، سەرگەردان، ھەيران، كێـژ، واق ورماو, بە ماناى بێهۆشىش دێت

مدهون: چەور كراو، رۆن ليدراو

مسدیاتور: ناوهنجی، نیوهنجیگهر، دهلال، شهوهی لهنیّوان دو یان چهند کهسدایه، ناوبژیوان

مديح؛ ومسف، پياهه لدان، پياهه لكوتن

مديحه: ومسف، يياهه لكوتن

مدید: کیشراو، دریّژ

مدید: میداد، پینوس، مهرهکهب

مدیر : بەرپوبەر، ھەٽسورپنەر، ئەوھى كاروبارمكان بەرپوھ دەبات

مدینسسه: شار، مهدینسه کسه ناوی شاریّکه لسه عهرهبستانی سسعودی کسه لسه کوّندا پیّیان دهوت

> **مديون:** قەرزار، قەرددار .

يەسىرب

مذاب: تواوه، تاوياوه،

مىرار**ت ب**ىردن: تائى بيىنين، زەحمەت كيىشان، بەلآ بەسەرھاتن، پەنج كيشان

مراس: چارەسەر كردن، دەرمان كردن

مراسله: نامه نوسين، نوسيني نامه بۆيەكيتر

مراش: رشانەرە، مەڭھێنانەرە، ھێنانەرە

مراعی؛ لەرەرگا، لەرەرگاكان، شويننی لەرەرينی مەر ،

و مالأت

مرافلت: هاوکاری کردن، هاریکاری کردن، یارمهتی دانی یهکتر

مرافعه: چنگاوش بون، شهرِ کردن، رِوّشتنه دادگا و داخوازی کردن

مرافق: هاوری، هاوهل

مرافقت: هاوسهفهر بون، هاوهلیهتی، هاورییهتی

مراقب؛ پارێزمر، پاسهوان، ئاگادار، چاودێر

مراقبت: چاوديري كردن، ئاگا لئ بوون، پاراستن،

ياسهواني كردن

مرال: ئاسك، غەزال

مرام: مەبەست، ئارمان، ويست، ئامانج

مراهـــق: تــازه پێگەشـتوو، كوپێـك كــه تــازه بگاتــه تەمەنى بڵوغ

مراهنه: گريدوکردن، مهرج بهستن، مهرج بهستن

لەسەر كێېږكێى سواركارى

مرآت: ديمهن، چاوهنداز

مرأة: ژن

مرئى: بينراو، لەبەرچاو، ديار

مربا: مرهبا، ميوهيهك كنه لهناو شير و شهكردا

كولأبيت

مربض: شوول، تەويلە، ئاخور، گەور

مرہسع: ہارانی ہەھار، شویّنی نیشتەجیّ ہون لـه وەرزى بەھار

مربع: چوارگۆشە، چوارسوچ، شۆوەيەكى ھەندەسيە

كه همر چوارلاكهى يەكسانە

مرپوپ: پەرۈەردە، بەختى كراق، گەورە كراق، بەندە مرپوط: پەيۈەندىدار، پەيۈەست، بەستراق، لەمەن

مربى؛ رامينتەر، پەرۈەدەكەر، قىركەر، قىركار

مذاق: تام، چێڙ، زهوق، تام و چێڙ

مــذاكره: گفتوگــق كــردن، وتوويّــــژ كــردن، پاويّـــژ كــردن

لەگەل كەسىنك يان لايەننىك لەسەر بابەتنىك

مذال: داوين درين داوين دار

مذبح؛ کوشتارگه، شوینی کوشتار کردن

مذبذب: ۱ - دوودل، دوردونک، ۲ - دروزن، دوزمان،

شۆڤار

مسڈبوح: سمپربراو، قوربانی کنراو، کوشتار کنراو، قورگ براو

مدْعان: رام، دەستەمۆ، ماڵى، ئەوەى زو رام ببيّت

مذكر؛ پياو، نير، نيرينه

مسنكر: بيرخسهرهوه، ئاگسادار كسهرهوه، وتساردمر، وتارخويّن

مذكور: ناوبراو، ئاماژەپيدراو، بيركراو

م**دّلت:** ریسوایی، سورکی، پەسىتى

منمت: : خرایه وتن، سهركونه كردن، لومه كردن،

سەرزەنشت كردن

مذموم: لۆمەكراو، سەركۆنە كراو، سەرزەنشت كراق

مذنب؛ گوناحکار، سوچدار، تاوانبار

مذنب؛ كلك دار

مذهب؛ مەزھەب، رِنْگە، شَيْوان، رِيْچكە

مذيل: داوين درين، داوين دار

مر: حسيب، ژوماره، ژماردن

مر؛ تال، ينجهوانهى شيرين

مر؛ رۆشتن، تێپەرين، بە جى ھێشتن

مراء؛ شهر کردن، جهنگ کردن

مرائي: مەرايى كەر، رياكار، كاسەليْس، ماستاوچى

مراجعت: گەرانەوە، **قەگەري**ان، سەردان كردن، دوبارە

هاتنهوه

ميراد: ئيراده كراو، خواستراو، مبوراد، مهبهست،

ئارەزوو

مرادف: ١ - لايهنگير، شوين كهوتوو، ئهوهي له پشت

سىمرى يىمكيتر سىواربينت ٢- موراديىف، هاومانا،

وشهیه که هاوشیوهی مانای وشهیه کیتر بیت

مرارت: تال بون، تالَّى

مرتب: ریّك و پیّك، دامهزراو، خشت، كۆك، ریّك كراو مرتبان: دهفر، دهفری چینی قاپ و قاچاخی چینی مرتبط: پهیوهندیدار، پهیوهست، شهومی لهگهل شتیّکیتردا له پهیوهندیدا بیّت

مرتبه: پله، پایه، دهرجه، پیکه، جیکه

مرتجع: كۆنەپەرست، كەلەپەق، م<u>ێ</u>شك بەرد

مرتجى: هيوادار، به هيوا، ئوميدهوار

مرتسد: هه لکه پاوه، بی باوه پ، شهوه ی له دین

هەٺگەرابێتەرە

مرتشى: ريشوهكر، بمرتيل خور

مرتضي: پەسىند، پەسىەند كىراو، بىه دڵ، نازناوى ئىمام عەلى

هرتـــع: لەوەركــه، مێركــهلأن، ســهوزهلأن، چــيمهن،

سەوزايى

مرتعب: ترساو، تۆقاو، زراوچو

مرتعش: لەرزان، لەرزۆك، ئەوەي دەلەرزيت

مرتفع؛ بەرز، بلند، بەرز كراوم، لووتكەدار

مرتقب: پاسهوان، پاریزهر، چاودیر

*مرنکسز: جینگیر، سهقامگیر، خی*وراگر، شتیک که

لەشويننى خۆيدا سەقامگير بيت

هرج: پشیوی، ئاژاوه نانهوه، تیکهل کردن

مرج: چیمهن، میرگهلان، سهوزایی، سهوزلان

مرجب: گەورە، بەشكۆ، مەزن

مرجح؛ زیاد کراو، فراوان کراو، زور کراو

مرجسع، سەرچاوە، چاووگ، چاوگە، شويننى

گەرانەوم، سەرەتاى ھەر شتىك يان شويننىك

مرجمك: نيسك، ماش

مرجو: هیوادار، به هیوا، ئومیدهوار

مرجوح: پیش خراو، له پیشی پیّ دراو، بههادار،

شتیک که گرنگی و بههای زیاتریان پیدابیت

مرجـــوع: ١- گــهراوه، گــهريندراوه، ئــهوهى

كه اندبيتيانه وه ٢- نامه، وه لأم

مرجوم: نفرین کراو، به لهعنهت کراو، بهردباران کراو مرح: شاد، شادان، خۆشحال، شادمان، دمم بهبزه

مرحلسه: قوّناغ، شویّنی دابهزین یان کوّچ کردن، ماوهیهك که پیّبواریّك له پوّژیّکدا دهیپریّت مرحلهٔ دار: پیّدار، پاسهوانی پیّگا مرحمت: پیّز، میهرهبانی، رهحمهت مرحوم: خوا لیّخوّشبو، مهبهست له کهسی مردوه مسرخ: شاگر گره، دهسه چیلهی شاگر، داریّك که زو ناگر بگریّت

مرخشه: شووم، پي رهش

مرخص: موّلت پیدراو، ئیزن دراو، ئازاد کراو مرخم: کاك براو، شتیّك که دریّریهکهیان قرتاندبیّت مرد: ۱ – پیاو، مروّقی نیّر. ۲ – ئازا، پیاو، بویّر مرد: تووره، رقاوی، ناوچاو تال

هرداب: گۆلاو، ئىستەخر، ھەوز، زۆلاكاو، زۆنگاو،

گەنكاو، ئاوى وەسىتاو

مرداد: گەلاويىڭ، مانكى دووەمى ھاوين

مردار؛ مردار، لاشه، ئاژهڵی مردوو، تۆپيو

مردارخسوار: مردوخوّر، مردارخوّر، لاشهخوّر، دالّه کهرخوّر

مرد آسا: بویر، دلیر، نازا، پیاو، نهترس

مرد افکن:بهمیّز، زوّردار، پرهیّز

مردانه:پیاوانه، تایبهت به پیاوان، ځهوهی بۆ پیاوان شیاو بیّت

مردانهوار:پیاوانه، نازایانه، دلیّر، بویّر، چاونهترس مرد اوژنبروانه مرد افکن

*هردد:دود*ل، دوردۆنگ، به گومان، سەرگەردان

مردم:خەلك، خەلكى، مرۆۋەكان، ئينسان

مسردم آزار:بین بهزمیی، ستهمگهر، زوّردار، شهومی لهگهل خهلّك خرایه بكات

مردم آميز:رووخوش، تيكهل به خهلك

مردم پرست:مرۆۋ پەرەست، ئەوەى مرۆۋ بپەرستێت مردەسار:خەڵك ئاسا، وەك خەڵك

مردم شناس:خهلك ناس، مروَّةُ ناس

مردم فریب:فریوکار، فیّلْباز، ئەوەی خەلّك فریو بدات مردمك:گلیّنەی چاو، گلارە، گلارك، كەنیشكی چاو مردم كش:قاتلّ، پیاو كوژ، بیّ بەزەیی، خویّن ریّرٌ مرسل:نێرەر، ئەوەى دەنێرێت مرسل:نێراو، نێردراو، پەيام ھێنەر مرسلين:پێغەمبەران، نێردراوانى خوا بە پێى دەقە ئاسمانيەكان مەسمور(– شەرۆندىشانكىلى ئارىن، شۆرانى ئوكىم

مرسوم: ۱ - شوین،نیشانکراو، نایین، شیواز، پیچکه، نامه، فهرمان، دهستور، یاسا ۲ - جیره، پوژانه مرسسوم خسوار: جیره خور، نهویسه پارهی پوژانسه ومردهگریت

مرشح:عارمق گر، عارمق گیر، ئەومى دمیخەنە ژیر زینی ئەسپەوم بۆ ئەومى عارمقى ئەسپ بگرینت مرشح:پەرومردە كراو، بە خیو كراو بۆ كاریك، گەورە كراو

مرشد:پیّبەر، پیّ نیشاندەر، پیّنویّنیکەر، پیّنویّن مرصاد:پیّگە، پیّ، حەشارگە، شویّنی دیدەقان مرصع:گەوھەر نیشان، شتیّك كە كە گەوھەر یان ھەر جۆرە خشلیّكی تیا جیّگیر كرابیّت

مرصع زبان:قسه خۆش، قسه شیرین، ئەوەی قسەی خۆش و شیرین بکات

مرصوس:بەھێز، پشت ئەستور، خۆراگر، پەيوەست،

مرض:نهخۆشی، ناخۆشی، ناساغی مرضات:رازی بون، رهزامهندی مرضع:شیردمر، ژنی شیردمر مرضع: پهسهند، پهسهند کراو، به دلً

مرطوب: تەپ، ئىدار، ئىمەرەر، تەپرايى، شى، شەو ئى مرعوب: ترساو، ترسىندراو، تۆقاو

مرعى: كيا، سەوزە، لەوەرگا

مَرغَ؛ بالْنده، پەلەومر، بالْدار، مەل، مریشك، مامر، ھەر ئاژەلْیّك كە پەر و بالّی ھەبیّت و بتوانیّت بغریّت مَرغُ؛ چیمەن، سەورە، سەورەلان، دەشت، میّرگ

مرغابی: مراوی، سۆنه مرغ آغال: هیّلانه، کولانه، هیّلانهی مهل مرغانه: هیّلکه، هیّلکهی مریشك مرغب: هاندمر، دهنهدهنددر

مرغ بهمن: كونەبەبو، كوندە بەبو

مردم گزا:خەلك ئازاردەر، زۆردار، ستەمكار مردم نژاد:مرۆۋ، ئیسنان، بنیایەم، حینسان مردمه:بروانه مردمك

مسردن: مردن، بئ گیان بون، گیان لهبهردا شهمان،

لەناوچون

مردوار:پیاوئاسا، بویرانه، ئازایانه

مردود:رهد کراوه، دهرنهچو، گهرێنراوه

مردەبروانە سەركىش، لەخۆرازى، لەخۆبايى، خۆبىن .

مرده:مردو، نهوهی گیانی له جهستهدا نهمابیّت مرده پرست:مردو پهرهست، نهوهی مردو بپهرهستیّت

مسرده خسور:مردو خـۆر، ئـهوهى گۆشـتى مرداروهبـو بخوات، لاشخۆر، دالْهكەرخۆر

مردهدل: دل مردوو، مهلول، بي حال، خهموّك

مرده ریگ:میراتی، ئەرەی لە مردو بە جی مابیت

مردهشسو:مردوشسۆر، ئىهودى لىه مردوشسۆرخانەدا مردودكان دەشوات

مردینه: پیاوانه، نیرینه، ئهوهی تایبهت به پیاوان بیّت

مرز:مەرز، سنور، قەراغ باخ و مەزار، پەپ

مرزبان:سنووردار، قەراخ گىر، سنووروان، پاسەوانى

مرزبنسدی:سنور دانیان، دیباری کردنی سنووری

فير المحادث ا شويننيك

هـرزدار:سىنوردار، كاربەدەسىتى سىنوور، پاسەوانى سنور

مرزش:نزیکی، جووت بون

مرزغن:گۆپستان، قەبرستان

مرزوان:بروانه مرزبان

مرزوپوم:مه لبهند، شوینی له دایك بون، نیشتمان، ولات، خاك و ناو

مسسرزوق:پۆژی دراو، ئسەوەی پۆژی پسی درابیّــت، بەختەوەر، خۆشبەخت

مرزيدن: ١- بهركهوتن، دهست ليدان ٢- نزيكى

کردن، گان کردن، جووت بون

مرس:ترش، مێخوٚش، ميوهي ترش

مرکز: چەق، ناوند، بنکە، نێوند، پێگە، چەقى دايرە و بازنه مـرکن: تەشت، ئەو تەشـتەى مـەويرى تيا دەشـێلن يان جل و بەرگى تيا دەشۆن

مركور: جيوه

مركوز: سەقامگىر، بەرقەرار، جى گرتوو

مرگ: مەرگ، مردن، ئەمان، لەناوچون، ئەبون

مــرگ ارزان: شیاوی مـهرگ، ئـهوهی بـۆ مـهرگ شیاو بیّـت

مرگ آور: مەرگ مێنەر، ئەوەى ببێتە ھۆى مردن مرگبار: مەرگ ھێنەر، ئەوەى ببێتە ھۆى مردن مرگو: چۆلەكە، چۆكەلە

مرگ ومیر: ممرگ و میر، بهلاّی گشتی، زوّر مردنی خهلّك به هوّی نهخوّشی یان قات و قری، قر، قران، قر كردن

مرمست: چاك كردنــهوه، بنيــات نانــهوه، ئــاوهدان كردنهوه، سهر لهنويّ دروست كردنهوه

مرمر: مەرمەر، بەردى سپى

مرموژ: نادیار، نامق، نهزانراو، نهیننی، داپوشراو، شتیك كنه لهنیوان دو كنهس بنه نینشاره دیباری كرابیت

مرمى: فريدراوه، هاويرراو

مروارید: مرواری، مروارید، دوور، خشل

مــروت: جــوامـێرى، بەخشنەدەيى، دل گــەورەيى، دل

نەرمى، پياوەتى

هسروج: بلاّوکهرهوه، ئهوهی یاسیا ثایینیهکان بیلاّو دهکاتهوه و پهرهیان پیّ دهدات

مروح: باومشيّن

مرور؛ ۱– پۆشتن، تێپەرین، تێپەر کردن له شوێنێك ۲– خوێندنەوە، خوێندنەوەي گشتى کتێبێك

مروزنه: گۆرستان، قەبرستان، گۆر

مروسیدن: رمنج بینین، ئازار بینین، رمنج کیْشان، سەختى کیْشان

مروع: ترساو، تۆقاو، زراوچو

مرغ **چمن:** بولبول .

مرغ خانگی: مریشك، مامر

مرغ خوشخوان: بولبول

مرغدان: كولانه، هيلانه، لانهى مهل و مريشك

مرغ دل: ترسهنوك، بي زات، بي وره

مرغزار: چیمهن، میرهگهلان، سهورهلان، سهورایی،

زە*وى سەرسەو*ر مىرىدىن

مرغ زبانی: ههلیت و پلیت وتن، قسهی قوّر کردن

مرغزن؛ قەبر، قەبرستان، گۆرستان

مرغ آسا: مهل ئاسا، هاوشيودي مهلهكان

مرغ سحر؛ بولبول

مسرغ سسليمان: پهپوسليمانه که، پهپوسليمانی،

شانەبەسەر، ئاپۆ، پەشوو

مرغ عيسى؛ شەمشەمەكويرە

مرغوا: فالَّى خرابٍ، نفرين

مرغوب: پەسەند، پەسەند كراق، داواكراق، خواستراق

مرغول: ئالْۆزى قر، برى قر، لوولى

مرفد: هاوکاری، هاریکاری، یارمهتی

مرفق؛ ئەنيشك، ھانيشك

مرفوع: مەلگىراو، بەرز كراوە

مرفه: كۆك، به كەيف، ئاسوودە، كەيف خۆش، دارا

مرق: ئاوگۆشت، شله، شۆربا

مرقات: پلیکانه، پی پلیکانه، پهیژه، قادرمه

مرقد: ئارامگە، ئارامگا، گۆپ

مرقع: جل و بهرگی شهق و شپر، کونه، دراو، لهت و

پهت بۆ جل و بەرگ

مرقع پوش: دمرويش، سوني

مرقم؛ قەلەم، پينوس، ئەوەى پيى بنوسن

مرقوم؛ نوسراو، خەت دار

مرقومه: نوسراو، نامه

مرقى: پيەژە، پليكانە، قادرمە، پى پليكانە

مركب: پنكهاتوو، تنكهل، تنكهل كراو، ئهوهى له

دوو يان چەند بەش تىكەل كرابىت

مركبــــات: تێڪــهڵۏڡكان، <mark>تێڪــه</mark>ڵ كراوهكــان، ميــوه

گەرمەسىپريەكان وەك پرتەقال و لىمۇ و نارنج

مسروق: دەرچون، ھەنگەرانـەوە، بـــى بــاوەر بــون، دەرچون لە دىن

مره: يەك جار،يەك كەرەت، دەفعەيەك

مره: ١ - تال ٢ - بهغيل، خهسيس، رمزيل، رژد

مره: ژماره، ئەندازە، _رادە

مرهف: ١ – لاغر، لاواز، له ٦ – شمشيّري تيرُّ كراو

مسرهم: مهلّههم، دورمان، مهرههم، مهلّصهم، ههر دورمانیّك که بیخهنه سهر برین

مرهون: به کریّو گیراو، گرمو دانراو، بارمته، گریّو

مسری: دژایهتی، دوژمسنی، نسهیاری، نسهگونجان،

نەسبازان

مرى: جواميّر، بەخشندە

مریخ: بههرام، مریخ، مارس، یهکیّك له ههسارهكان

که له زموی بچوکتره و له دوای زمویهوه جیّگیره مریخ سلب: سورپۆش، جل و بمرگی سوور

مرید: ئیرادهکهر، خوازیار، خوازهر، به ئیراده

مريد: سەركێش، ياخى، ناپاك، پيس

مريض: نەخۆش، ناساغ، دەردەدار

مز؛ مژين

هز: مزر، ترش و شیرین، میخوش

مزاج؛ سرشت، سروشت، تاقهت، مهزاج

مزاح: دوورخراوه، لابراو، دوور كراوه

مراح: شؤخى كردن، گالته، گالتهو گهپ، ههنهك،

گەمە، تىتالى، كايە، قەرسە

مزاحت: شۆخى، ھەنەك، گائتە، فشە، كايە، قەرسە

مزاحم: به نهرك، ئازاردمر، زمحمهت دمر

مزاحمت: تەنگەتاو كىردن، ئازاردان، تەنگ يىي

هەلچنين

مزاد؛ زیاد، زؤر، زؤر کردنی بههای شتیّك

مزار؛ مەزار، زيارەتگە، قەبر، گۆر

مزارع: مەزراكان، كيلگهكان

مزازت: زور بون، زیاد بون، فراوان بون

مزاوجت: جووت بون، نزیك بونه، ژن هیّنان، شو

کردن، هاوسهرگیری کردن

مزایده؛ زیادهکارین مهزات، دانانی شتیّك بوّ فروّش تا ههر کهسیّك که بههای زیاتر بدات بهو بفروّشریّت مزبله؛ خوّلْدان، شویّنی پشتنی خوّل، زبلّدان مزبور؛ نوسراو، نوسراوه، ئاماژه پیّدراو مزج؛ تیّکهل کردن، ئاویّته کردن، تیّکهلاّو کردن مزج؛ ههنوین، ههنگوین

مزجات: کهم، تۆز، کهم بایی، کهم نرخ، بی بهها مزح: شۆخی کردن، گاڵته کردن، گهمه کردن .

مزخرف: قسهی قوّن، هه لیت و پلیت، قسهی بی مانا مرد: من کری، پاداشت، ئهوهی لهبهرامبهر کاری ئه نجامدراو وهریدهگرن

مزدا: زانا، ئافرينه

مزدگی: مەزدەكى، تايبەت بە مەزدەكەي پ<u>ن</u>غەمبەر

مزدوج: ژن هێنهر، شووكهر، جووت گير

مزدوج: جوت بو، تێکهلأو، ژن مێناو، هاوسهر گرتوو مــزدور: کرێکار، کارمکهر، ئهومیـه کار بـێ یـهکێکیتر دمکات و پاره ومردمگرێت

ەزدىسن: خواپەرسىت: مزدىسنان: خواپەرسىتەكان

مزدیسنی: خوا پهرمستی

مزراق؛ رمی بچوك، نيزهی كورت

مزرعه : مەزرا، كێڵگه، زەوى كشت و كاڵى، دەشت مسزروع: كێڵدراو، زەوى ئامادە بـۆ كـشت و كـاڵ،

چێنراو

مزکی: پاك كراوه، خاويْن كراوه، پاقژ كراوه، زمكات دراو، مالّیك كه زمكاتهكهی دابیّت

مزگت: مزگهوت، شویّن نویّرٌ کردنی به کوّمهلّ له ناو نایین نیسلامدا

مزلت: ۱- خزان، خشان، مهلّخزان، خزان و کهوتن، ۲- تاوان، خهتا، سوچ، ههلّه

م**زلزل:** لەرزاو، ترساو، ترسینراو

مزمزان: مزمزکهر، تامکهر، مژهر، چێژهر

مزمزه؛ مزمزه کردن، تام کردن، چێشتن

مزمن: کۆن، دێرین، پێشین، ئەوەی زەمانێکی درێڽؕ بەسەریا تێیەریبێت

مزمور: ستران، گۆرانى، ئاواز

مسائت: ۱ – خهمبار بون، خهفه تبار بون له کاریک یان شستیک ۲ – بینزار بون، بسی تاقه ت بون ۳ – کرداری خراپ مسائت: پرسیار کردن، پرسین

مسابقه : کێبرکێ، پێشکەون له يـەك لـه شـەڕ يـان ڕا کردن يان هەر ومرزشێکيتر

مساح: زەوى پێو، ئەندازە گرتنى زەوى بۆ كاروبارى بيناسازى

مسارعت: پەلە كردن، خيّرا كردن، پيّش كەوتن لە يەك

مساری: شیّر، شیّری دارستان

مــساعد؛ یار، هاوکار، هاوپیّ، هاوهلّ، یاریـدمر، هاودهنگ

مـساعدت: هاوکاری کردن، یارمهتیدان، هاریکاری کردن، د*هست* گرتن

مساعى: ھەول، ھەوللەكان، تۆكۆشان، تۆكۆشىن مساغ: رۆپرەر، شويننى رۆشتن

د پیچ د دووری، ماوه، مهودا، دریّژی، ماوهی نیّوان دو شویّن

سافر: کهشتیار، پێبوار، ڕاویار، ڕێبگار، ڕێوینگ، سهفهرکهر

مسسافرت: گەشىت كىردن، سىەفەر كىردن، گىەپان، گەشت، لە شارىكەوم بۆ شارىكىتر پۆشتن

مسافرخانه: میوانخانه، شویّنی گهشتیاران، هوتیّل مسافهت: جویّن دان، جنیّو دان به یهکتر

مـــسالمـــّا: ۱ – ئاشـــتى كــردن، ســـازان، هـــهــُلكردن، گوينجان ۲ – بـى زيانى، رووخۇشى

مسامح: سست، كەمتەرخەم، تەمەل، تەوەزەل

مسامحه: ناسان گرتن، به سانا زانین، نهرمی نواندن مسامع: گویّ، گویّچکهکان

مساوات: بعرابهری، یهکسانی، وهك یهکی، وهك یهك بون

مساومت: چەنە لێدان، قيمەت كردن، لەسەر نەخى شتێك قسە كردن

مساوى؛ يەكسان، بەرابەر، وەك يەك

مزن: هدور، هدوری پرئاو، باران

مزور؛ درۆزن، درۆكەر، فيْلْباز، دەغەلْ چى

مزور: درۆينه، درۆى، دەسكرد

مزوق: پازاوه، پازینراوه، خهملینراو

مزه داشتن: بهتام بون، چێژدار بون، به تام و چێژ

هزی: ناسك، جوان

هزیت: لهپیشی، نهوهی کهسیّك یان شتیّك بهموّیهوه

له هاوشیوهکهی خوّی له پیشی ههبیّت

مزیج: پیکهنیناوی، کار یان وتهیهك که ببیته هزی پیکهنین

مزید: زوربون، زیاد بون، زیادی، زوری، فراوانی

مزید: زیاد کراو، زۆرکراو، فراوان کراو

هزیلان؛ چێژتن، چێشتن، تام کردن، مژین هزیل: لهناوبهر، به فیرۆدهر

مزين: جوانكهر، جوانكار، رازينرهوه، ئارايشگا

مزين: پازينراوه، پازاوه، جوان كراو

مژدگانی: مزگینی، مژدانه، پاداش یان پارهیهك که

لەبەر ھەواڭيكى خۆش بە كەسيك دەدريت

هژده؛ مژده، مزگینی، ههوالی خوش

مژدهدادن: مژدهدان، مزگینی دان، هموالی خوش دان

مژده رسائدن: مژدم پیدان، مزگینی پیدان

مژگان: مزگان، مژوّل، برژانک، برژوّل، مژانک

هژهژ: كەرميش، ميشى گەورەي سەور رەنگ

مژنگ: ناخۆشى، قيزەونى، ناشيرينى

مژه: برژۆل، برژانک، مژۆل

هس: مس، مسینه، یهکیکه له کانزاکان سور رهنگ و بههیّر

مس: گەورە، سەرومر، سەرۆك

مس: دمست لیّدان، سوان، له یمك ساوینی دوشت

مسا و سەرەتاي شەو، سەرشەو، شەوائە

مستبعد: دوور، ئەوەى دوور بيته بەرچاو مستتر؛ شاراوه، داشاریاو، داپوشراو، نهینی مستتم: تەواو، تەواوكەر

مستثني: جياواز، جگه له، شاز، شتيك كه ياسايەكى گشتى نەيگريتەرە

مستدام

مستجاب: وهلام دراوه، بهراوهرد كراو، به ديهاتوو مستجد: تازه کهر، نوی کهرموه

مستجد: تازه كراوه، نوى كراوه

مستجمع: کۆکەرەوە، گشتى، تەواو، ئەوەى بە ھەمو شتيك يان ههمو مهبهستهكاني خوى گهشتبيت مستجيب؛ وهلأمدهرهوه، بهديهينهر

مستجير؛ پەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر

مستحب: خۆشەريست، بە دل، پەسەند، كاريك كە کردنهکهی یاداشتی ههبینت و نهکردنهکهی گوناح نەپنت

مستحث: هاندهر، هه ڵخرينهر، بزوينهر

مستحدث: نقار، تازه دەركەوتو، تازه به ديهاتوو

مستحسن: چاك، پەسەند، بە دل، باش

مستحسضر: ١- ئامادەكسەر، ئامادەكسار ٢- ئاگسا، ئاگادار، بەخەبەر

مسستحفظ: پاسهوان، پساريزهر، ئهوهى شستيك دەپاريزيت

مستحق: شياو، شايان، رئيهاتي، ههلكر

مستحكم: بههيز، خوراكر، سهقامكير

مستحل: به حهلال زانراو، ريكه پيدراو، رهوا

مستحیل: نهکران، نا ئهگهر، شتیک که نهکران بیته بەرچاو

مستغیر: ههوالگر، ههوالدز، شهوهی به دوای باس و خواسهكاندا دهروات

مستخدم: خزمهتكار، ئەوەى داواى خزمهتى ليبكهن مستخرج: دەرھێنەر، دەرھێنراو

مستخف؛ سوووك، ريسوا، پەست، نزم مستخلص: رزگار، نازاد کراو، رهما مستدام: بەردەوام، پايەدار، ھەميشەيى **مــساوى:** خراپيـهكان، ههڵـهكان، كـردار يـان وتـاره خرايهكان

مساهرت: شهو نشيني، شهو به ناگابون، نهخهوتن له شهودا

مساهل: كەمتەرخەم، ئاسان گر، تەمەل

مساهله: كەمتەرخەمى، به ئاسان گرتن، به سانا بينين، سووك گرتن

مساهم: هاویشك، هاوبهش، شهریك، هاوبههره

مساهمت: هاوبهشی، هاویشکی، شهریکی

مسئلت: داوا كردن، خواستن، ويستن، تكا كردن

مسئله: خواست، ويست، مەبەست، ئارەزو، نياز، داوا

مسسئول: لێپرستراو، داوالێڪراو، ئەرك له ئەستۆ، داواكراو

مسبب: هـۆ، هۆكار، بكەر، ئەوەى دەبيتە ھۆكارى ئەنجامدرانى كاريك

مسبوق: به ئەزمون، خاوەن پيشينه، رابردوو، پيش

مسست: مەست، سەرخۆش، ئەوھى بە ھىزى زۆر خواردنى مەشروبەرە ئاگاى لەخۆى نەمابيت

مستانه: مەستانە، سەرخۆشانە، وەك مەستەكان

مستأثر: دیاریکهر، دهست نیشان کهر، هه لبریّر، ئەوەى شتىك ھەلدەبرىدىت

مستأجو: كريْچي، كريْ نشين، ئەرەي مالْ يان

دوکانیّك به کری دهگریّت، کریّدمر، جهمهکهدمر

مستأصل؛ ههڵكهنراو، دەركێشراو، له رِهگ دەرهاتوو،

له ریشه دەرهاتوو، داماو، هەژار، ئەدار، سەرکز

مسستبد؛ له خورازی، خویهرهست، خوبین، له خۆبايى، كەڭەگا، خۆسەر، ئەوەي بىي راويىڭ كردن

لهگهڵ كهسانيتر كارهكان ئهنجام دهدات

مستبدع: سەير، سەرسورمينەر، واق وركەر

مستبشر: شادمان، شادان، خوشحال، دهم بهبزه،

كەيف خۆش

مستبسصر: خاوهن بير، خاوهن را، خاوهن بزچون، ئەوەى بيەويت بابەتىك ئاشكرا بكات مستغفر

مستدعی: داواکار، داواکهر، خوازیار، نهوهی داوای شتیّك دهكات

مستدير: ١- دەورەدەر، گەمارۆدەر ٢- خې، ھەر

شتیکی خر و بازنهیی

مستدعى

مستدیم: ههمیشهیی، نهمر، بهردموام

مستذل: سووك كراو، ريسواكراو، زهليل

مستر: داپۆشەر، حەشاردەر، قايم كەر، ئەومى شتيك يان كەسىك دەشاريتەوە

مسسستراح؛ ئاودەسىت، سەرپىيشاو، مەسىتەراو،

كەنارئاو، سەرئاودەس

مسترد: وهركيراوه، كهريننراوه، كهراوه

۸---سترسل: ۱- پام، دەستەمق ۲- ئــه خۆبــوردو،
 پووخۆش، خۆبەكەم زان

مسترضع: شيرخور، شيرخوره

مسترق: نمرم، ناسك، لاواز، كمم و كورت، عميبدار

مستریح: پاهمت خواز، ئاسبورده ویست، ئەرەی بە دوای ئاسبوردوییهودیه

مستزاد: زیاد کراو، زورکراو، فراوان کراو

مستزید؛ زوّرخواز، زیاده خواز، ئهوهی داوای زیاتر بکات

مستسعد: پیروز، موبارهك، بهبهختهوهر زانراو

مستشار؛ موستهشار، پاویدژکار، ئهوهی پاویدژی پی بکریّت

مستشرف: مەلكراوە، بەرز، زال، چپپ، ئەرەى شـتێكى خستبێتە ژێر چاودێريەوە

مستــُــشرق: پِوَشــههلأت نــاس، ناگــا لــه کاروبــاری پوَرُههلأت

مستشفى: خەستەخانە، نەخۆشخانە

<u> مستصفی</u>: پاك كراو، خاويّن كراو، پاقرْ كراو

مستضعف: سبووك، ناتهوان، لاواز، كهم عهقل، سست

مستطاب: پاك، پاقر، خاوين، پاك كراو

مستطرف: تازه، نویّ، سهیر، سهرسو<u>ر</u>هیّنهر *مس*تطیع: توانا، به توانا، لیّهاتوو،

مستطیل: درید شتیک که دریزیهکهی زیاتر له یانیهکهی بیت

مستظرف: جوان، ناسك، دهلال

مستظهر: یارمهتی خواز، پهنابهر، پهناهینهر، هوّمهن بهر، نهوهی داوای یارمهتی دهکات

مستظهر: پشت كهرم، دلكهرم، پشت ئهستوور،

ئەرەي پشت بە شتىك يان كەسىك ببەستىت

مسستعار: خواستراو، خواستهمهنی، شهوی بهقمرز وهرگیراییّت

مستعجل: پەلەكەر، بەپەلە، ھەشتاق، بەلەز، بەتاق، گورچ،

مسسستعجل: زوو تنبه پ، ئهوکارهی خیرایی اله نهنجامدانهکهیدا کرابیت

مستعد: ناماده، حازر، بهتوانا، ليّوهشاوه، ليّهاتوو، كهسيّك كه ناماده بوّ كاريّكه

مستعربه: ناعهرهب، ناعهرهب که تیکهل به عهرهب بوبیّت و ودك نهوانی لیّهاتبیّت

مستعصم: پهنابهر، پهناهێنهر، هۆمهن بهر

مستعفی: لهکارکشاوه، دهس کیشاو، شهوهی له خزمهت یان کار خوّی بکیشیّتهوه، شهوهی داوای لیّبوردن دهکات

مستعلم: فیرخواز، زانست خواز، ئهوهی به دوای زانین و زانستهوهیه

مستعلى: بەرز، لەپيش، ديار، بەرچاو، بلند

مستعمر: ئاوەدان كەر، ئاوەيان كەر

مسسستعمره: داگیرکسراو، زموت کسراو، ولأت یسان سهرزهمینیّك که لهلایهن ولأتیّکیترهوه داگیر کرابیّت مستعمل: بهکاربراو، کوّنه، کوّنکه، کهلّك لیّوهرگیراو

مستعین: یارمهتی خواز، یارمهتی ویست، شهوهی داوای یارمهتی دهکات

مسستفرب: سهير، سهرسورهينهر، نامق، بيكانه، نائاشنا

مستغفر: تۆپەكار، پەشميان، ئەوى داواى ليْخوْشبون دەكات

مسستغنی: بــیّ نیــاز، بــهتوانا، دهولُهمهنــد، دارا، ساماندار

مستفید: به کاربه ر، که لاک وه رگر، شهوه ی که لاک و به مهره له شته کان و هر ده گریّت، سوود مه ند، پریّژ مستقبح: قیّزهون، ناحه ز، دریّو، ناشیرین، شهوه ی به قیّزهون و ناحه ز دیّته به رچاو

مسستقبل: داهاتوو، دوارور، پاشه رور، زهمانی داهاتوو

مستقر؛ جينگير، جي گرتوو، سهقامگير

مستقــصی: شـی کـراوه، شـرزقه کـراو، راقـه کـراو، لیّکدراوه

مىستقل: سىمربەخق، سەربەسىت، ئازاسىمر، ئىمومى ئازادانە كاروبارەكانى خقى رادەپەريننيت

مستقیم: راست، ریّك، سهرراست، راستهوخق،
 سهقامگیر، پایهدار

مستكبر: خۆبين، خۆپەرەست، لەخۆبايى، لەخۆرازى

مستكره: بيّزاركەر، ناپەسەند، دريّو، ناحەر

مسستگر: دل شکاو، رهنجاو، دلتهنگ، خهمبار، خهرنده

مىستلزم؛ پێويست، شتێك كەپێويسىتى شتێكيترە، ئەوەى شتێكيتر پێويسىتى پێيەتى

مستمال: دلنهوایی کراو، دل دراوه، تامهزرق

مسستمد: یارمه تی خواز، ئهوهی داوای هاوکاری

هـستمر : بەردەوام، ھەميشە، دايم، بى برانـەوم، لـە شويّن يەك

مستمسك: به لْگه، بيانو، ئهوهى پشتى پى ببهستن

مستمع: گویکر، بیسهر، نهوهی گوی دهگریت

مستمند؛ مەزار، دەست كورت، ئەدار، خەمبار، كز، سەركز

مستنبط: دەرھێنراو، ھەڵێنجراو، ھەست پێكراو

مستنبه: ئاگا، وشيار، وريا، هەوال پرس

مستنجد: ۱ - یارمهتی خواز ۲ - دلیّر، بهتوانا، بویّر مستنجم: روناك، رِوْشن، تابان، نورانی

مستند: به لُکه، بورهان، نهوهی بـق راسـتی کاریّـك پشتی پی ببهستن

مستنشق: مژهر، هه لمرث، هه ناسه كيش

مستنطق: ليْكوْلُهر، دادپرس، ئهومى يهكيتر بيننيته گۆ، يشكنهر

مستنفر؛ رمم کهر، ئاژهڵێك كه رمم بكات

مستنکر: حاشاکهر، ئهرهی حاشا دهکات، ئهرهی ناناسیّت

مستنکر: حاشاکراو، نهناسراو، کاریّك که به قیْرهون و ریّگه پیّنهدراو له قهلّهم دراوه

مستوثق: خۆراگر، سەقامگیر، بەھێز

مستوجب: شياو، شايان، ژێهاتى، ههڵگر

مستوحش: ترسينهر، تۆقينهر، ترسيناك، دلتهنگ و رمنجاو له كەسيك

مستور؛ ۱ – داپۆشراو، شاریاوه، شاراوه، نهیّنی ۲ – داویّن پاك

مستوره: داویّن پاك، خوّپاریّز، ژنی داویّن پاك و خواناس

مستولى: زال، چير، دەسەلات پەيا كردوو

مستوی: یهکسان، ریّك، بهرابهر، راست، دروست

مىستە: خەم، پەۋارە، مەينەتى، خەفەت، كەسەر، ستەم، زولم

مستهام: سەرگەشتە، خەيران، سەرگەردان

مستهان: زهلیل، سووك، پیسوا

مستهجن؛ قيْزهون، ناحهز، دزيّو، ناشيرين

مستهلك: لهناوجو، فهوتاو

مسجد: مزکهوت، مزکت، مزکهفت، نویزگه، شوینی نویّژ کردن له ئایینی ئیسلام

مسجور: لێوانلێو، ليپاوليپ له ئاو، سەرڕێۣڽ دەريايى پرئاو

مسجون: زیندانی، بهندی، ئهوهی لهزینداندایه مسح: پاك كردن، سرپینهوه، شویّنهواری شـتیّك لـه شتیّكیتر لابردن، كوژاندنهوه، نههیّشتن، سراندن مسعور: جادووكراو، ههلّخهلّهتاو

مسحوق: سواو، كوتراو

مسخ؛ گۆپان، ناھەز بون، ناشىرىن بون، رەزا گران بون، ئىسك قورس بون، گۆپان بى شىيوەى ناھەز و خراپ

مسسخر: داگیرکراو، زهوت کراو، دهستهموّ، رام، ملکهچ، گویّرایهلٌ

مسغره؛ قەشمەجاپ، تیزەجاپ، تیتالی، كەسیك كە كارى پیككەنیناوى دەكات

مسخن: گەرم كەر، گەرمى ھێنەر

مسخوط: ناپەسەند، نارەوا، ناھەز، ناخۆش

مطلد: راست، رهوا، دروست

<u>مسدس</u>: شەش سوچ، شەش گۆشە، شەش لايى

مسدود: بهستراو، داخراو، گیراو، بهربهستراو، بهند کراو

مسرت: شاد بون، شادمانی، خۆشحالی، شادی

مسرح؛ لەوەرگە، شويننى لەوەرين

مسرح: شانه، ئەوەي قرى پى دادەھينن

مسرع: پەلەكەر، بلەز، خيراكەر، بەپەلە، چالاك

مسسرف: زیده رق، دهست بالآو، شهوهی بی نهندازه خهرج دهکات

مسرور: شادمان، شاد، خۆشحال، شادان، كەيف خۆش، ساز

مسروق: دزراو، براو، مال دزراو

مسرى: بلاومگير، گشت گير، نهخوشيهك كه كهسيك

له يەكىترەوە بىگرىت، پەتا، پەرەسىن

مسطح؛ پان، پان و بمرین، بی گری، بی قورت،

مسطره: راسته، خهت كيش

مسطور؛ نوسراو، خهت كيشي كراو

مسعود: بهختهوهر، بهخیتار، کامهران

مسعى: هەول، تەقەلا، تىكۇشىن، خەبات كردن

مسقف: سەقف دار، شوێنێك كه سەقفى هەبێت

مسکت: بیّدهنگ کهر، ئهومی یهکیّتر بیّدهنگ دهکات مسسکر: سـهرخوّش کـهر، ههرچـی کـه ببیّتـه هـوّی

سەرخۆشى

مسکن: مالّ، خانوو، شویّنی نیشتهجیّ بون، شویّنی ژیان، نشینگه، نیشتمان، زیّی

هسکن: ئارام کهرهوه، ئارام بهخش، سوکنایی دهر هسکنت: همژاری، نهداری، داماوی، دهست کورتی هسکوت: بیّدمنگ، بی قسه، بیّدمنگ کراو، کوژاوه

مسکون؛ جیّگیربو، دامهزراو، جیّ دراو، جیّ پیّ دراو مسکه: چهوری، چهوری که له شیر یان دوّ دمیگرن

مسكين: ههڙار، داماق نهدار، دهست كورت

هسگر: مسکهر، مزگهر، ئهوهی قاپ و قاچاخی مسین دروست دهکات

مسلح: چەكدار، سىلاح دار، پرچەك

مسسلخ: كوشتارگه، كوشتنگه، شويّن كوشتارى كردنى مهر و مالأت

مسلسل: ۱- زنجیره، پهیوهست به یهك، پشت سهری یهك، بهردهوام ۲- رهشاش، موسهلسهل، جوره تفهنگیکه که یهك لهدوای یهك فیسشهك خالی دهكاتهوه

مسلط: زال، چیره، دهسه لأتدار

مسلك: رِيْگه، شَيْوان، رِيْچِكه، رِيْبان، شَيْوه

مسلم: موسولمان، باوهردار به ئايينى ئيسلام

هسلمان: موسولمان، باوهردار به ئایینی ئیسلام، ئەوەی باوەری به ئایینی ئیسلام ھەیە

مسلوب: پفێنراو، فڕێنراو، دەرھێنراو، دەرکێشراو، ئەومى دەسەلاتيان لى سەندبێتەوە

مــسلوخ: پێـست دامـاڵراو، ئاڙەڵێـك كەپێـستەكەيان داماڵيبێت

مسلول: سیلاوی، ئەوەی گیرۆدەی نەخۆشی سیله مسلی: ئارام کەرەوە، ئارام بەخش

مسس مسس: خاوه خاوه، گێژهگێـــژ، خــاوی لــه کاروبارهکاندا

مسمع: گويّ، گويّچكه

مسمن: قەلەر، پرگۆشت

مسمن: چەور، رۆندار، خواردنى چەور

مسموع: بيستراو، بيسراو

هــــسهوم: ژههرخــواردو، مــهسموم، ئــهوهى ژههــر پۆشتىيته ناو جەستەى

مسمى: ديار، بەرچاو، ئاشكراو، ناونراو

مسن: ههسان، بهردهسان، ئهومی کیّرد و چهقوّی پیّ تیرُ دمکهنهوه

مسن: پیر، بهتهمهن، به سالاچو

مسند: پاٽپشت، پايه، پٽگه، پله

مسنن: دانساز، دیانساز، دان پزیشك

مسوار: مسین، مس ئاسا، ئەوەى وەك مس وابیت

هسواك: مسواك، فلّچهى دهم و دان، دان شوّر، ددان شوّر، سيواك

مسسود: پهش، پهش و پهههنده، رهش پوخسار بههزی خهم و نازار

مسوغ: رهوا، ريكه پيدراو، حهلال كراو

مسوف: بۆندان، عەتردان، شوشەي بۆن

مسسوف: ١- خــۆراگر، بهتاقــهت، پــشو دريـْــرْ ٢-خۆســهر، كهسـيك كـه هـهر كاريك بيـهويـّت بيكـات و

كەس رِيْگەى لى نەگريْت، خۆبين، خۆپەرەست

مسول: هەلخەلەتىنەر، فريوەدەر، فىلبان

مسهد: كهم خهون بي خهو، خهر زړاو

مسى ۽ گوناحكار، تاوانبار، سوچدار

مسیح: مەسىح، ئەوەى بە رۆنى پيرۆز چەور كرابيت.

نازناوى عيساى پيغهمبهره

مسيح وار: مەسيح ئاسا، وەك مەسيح

مسیر؛ روشتن، بهریکهوتن ریگا، شویننی هاتوچو

مسیل: لیمشت، ئاودرگه، کهندهلان، دهراو، شویننی لافاو

مسين: مسين، مسينه، تايبهت به مس، دروست كراو له مس

مشاء ۱– شهومی زوّر به پیّدا بروات ۲– دوزمان، شوَقَار، ههوالّدز

مشابه: هاوشیّوه، هاوتا، ویّنه، وهك، وهكو، شتیّك که هاوشیّوهی شتیّکی تربیّت، لیّکچو

مـشابهت: لێکچوون، هاوشێوه بون، وهك يـهك بـون، وێنهى يـهك

مشاتمه: شاتهشات، شهرِه جویِّن، جویِّن بهیهك دان مسشاجره: شـهرِ كـردن، هـهرا كـردن، دهمـه قـره، بهربهرهكانی

مشاحنه: دوژمنایهتی کردن، نهسازان، ههننهکردن، نهگونجان

مشار؛ ناماژهپیُدراو، ئیشاره پیکراو. و ئهوهی پاویّرْ یان پرس و پای پیّ دهکهن

مشارب: خواردهنهوه، خواردنهوهكان

مشارك: هاوبهش، شهريك، هاوپشك

مسشارکت: به شداری کیردن، هاوبه شبی کیردن، شمریکاتی

مشاش؛ ھەنگوين، ھەنيون، حەلوا، ھەلوا

مشاش: ۱- زموی نمرم ۲- بنچینه، بنمرهت، بناغه ۳- همناسه ۴- سرشت، سروشت، خو و خمده

مشاط: شانه، ئەوەي قرى يى دادەھينن

مشاطه؛ شانه کهر، نارایشگهر، شهوهی پیشه کهی

جوان کردنی ژنانه، جوانکار ا

مشاع: بهش نهکراو، دابهش نهکراو، مولّکیّکه له نیّوان چهند کهسدا هاوبهش بیّت و بهشی هیچ

کامیان دیاری و سنوردار نهکرابیت

مشاعره؛ شهره شيعر، شيعر خويندنهوه

مسشافهه: گفتوگو کردن، وتوییر کردن، ناخاوتن، دوان، قسه کردن

مشاق: رامینهر، پهروهدهکهر، فیرکار

مشاكل؛ كيشه، كيشهكان، گرفتهكان

مشاكل: هاوشيّوه، هاوشكلّ، وهك يهك، هاوتا، ويّنه مشام: لوت، كهيوو

مـــشاور: پاویْـرْکار، وەزیـر، یارمەتیــدەری ســەرۆك، تەگبیرکەر، ئەوی پرس و پای پیّ بکریّت

مسشاوره: پاویْسژ کـردن، پـرس و پاکـردن، بـیروپا گۆپینهوه

مشاهده: بینین، پوانین، سهیرکردن، دیتن مــشایعت: بــهریّکردن، پی خــستن، هــاوپیّی کــردن،

> شویِّن کەوتن، بە دوای کەسیِّکدا پِوْشتَن مشئوم: ناموبارەك، ناپیرۆز، شووم

مسشبع: تێرکـهر، سـك بێـدهنگ کـهر، ئـهوهى مـرۆﭬ تێردهكات

مشبع: تيْر، تيْر و پرِ

مشبك: كون كون، شهوهكه، تور، رهشكه

مشبه: هاوشيوه، هاوتا، وهك، وهكو، ليكچو

مشت: مشت، مست، مشتهكوّله، لاگويّل، مستهكوّله،

پەنجەكانى دەست كە كۆكرابينەوە

مشت: جۆگە، جۆگەلەي ئاو

مشتاق: تامەزرۆ، پپھەز، ئارەزومەنىد، خوازيــار، بەتاسە، ئاواتەخواز

مشتاقانه: تامهزروٚيانه، ئارەزومەندانه

مشتاقى: تامەزرۆيى، ئارەزومەندىى، بەتاسەبون، ئاواتەخواز بون

مشتبه: داپوشراو، دژوار، قورس، گران، نادیبار، تیکه آن ییکه آن

مشتد؛ توند، بهمیّن، دروار، سهخت، خوّراگر

مشترك: هاوبهش، شهوهى كه چهند كهسيّك تيايدا شهريك بن

مشتری: مشتهری، کریار، بکر، بسین، نهوهی شت دهکریت

مشت زن: مشت ومشین، بههیز، زوردار، نهومی یاری بوکس دهکات

مسشتعل: کپ کرتبوو، نباکرکرتوو، داکیرسباو، هه نگیرساو، شهمانه گرتوو

مشتغل: سمرقال، سمرگەرم، كەسىك كە بەكارىكەوە سەرقالە

مسشتق: جيا، جـوى، شـتيك كهلـه شـتيكيتر جيـا بوينتهوه

مشتكى: شكات كەر، شكايەت كەر، گازندەكەر

مشتلق: مژدانه، پاداشت یان پارهیهك كه لهبهرامبهر -

هەوالْیکی خوش دەیدەن، دەس خوشانە

مشتمال: شێلانن، شێلان، شێلان به دهست،

مشتمل: دەورەكر، ھەلگر، كشتكير

مشتن: ١- مالين، جهست ليدان به شتيك، سواني شتيك له شتيكيتر ٢- ههوير كردن

مشتواره: مشت ئاسا، وهك مشت
مشتهر: ناودار، ناسراو، سهرناس، سهرنیاس
مشتهی: خوازراو، ئارهزو كراو، پهسهند،
مشج: تیّكهل، تیّكهل و پیّكهل، قاتی
مشعون: پر، لیّوان لیّو، سهرییّژ، لیپاولیپ
مشغص: دیار، دیاری كراو، جیا كراوه، كلكهنما
مشرف: بهرزایی، بهرز، شویّنی بهرز
مشرف: پایهبهرز، گهوره، شهرهف پیّ براو

مشرك: كافر، بى دين، خودا نەناس، شەرىك بۆ خوا دائەر، ئەومى باومرى بە خوا جياوازمكان ھەبيّت مشروب: خواردنـەوم، ھەر شىلەمەنيەك كە شياوى خواردنـەوم بيّت

مسشروح: شنی کنراوه، شنروّقه کنراو، راقه کنراو، لیّکدراوه

مشروط: شەرتدار، مەرجدار،

مسشروطه: نهتهوایسهتی، حکومسهتی یاسسایی، حکومهتیّك که پارلمانی ههبیّت و نویّنهرانی خهلّك تیایدا بهشدار بن

مشروع: پهوا، حهلاّل، ئهوهی بهپیّی شهرع بیّت مشط: شانه، ئهوهی که قرّی پیّ دادهمیّنن مشطب: خهت دار، هیّلدار، ئهوهی خهتی تیا بیّت مشعب: پیّگه، شیّواز، پیّچکه، پیّ

مشعث: بلاّو، پرژ، پرژ و بلاّو

مشعر: خەبەردەر، ئاگادار كەرەوم، ھەوالدەر...

مشعشع: درمخشان، درموشاوم، پۆشن، پوون مشعل: چراخان، چرا، ئاورگ، مەشخەل، چۆلەچرا

مشعل دار: مهشخهل دار، ئهوهی مهشخهل له دهست

بگرينت و له پيش كەسانيتر

مشعوفا: شەيدا، دڵدادە، خۆشحاڵ، شادمان، شاد مشغله: كار، پیشه، سەرقاڵی، سەرگەرمی

مشغوف: دلداده، مهلخهلهتاو، شهيدا

مشغول: سەرقال، سەرگەرم، ئەومى سەرقائى كاريك مشوش: پمریشان، ناریک، شیواو، شلّهژاو، تیکهل و پیکهل

مشوش: هاندمر، بزوينهر، هه لخرينه

مشوم: ناموبارەك، پىّ رەش، شووم

مشوه: ناشیرین، ناحهن، ئهوهی پوخساری ناشیرین بیّت

مشوی: برژاو، برژیاگ

مشهر؛ ناودار، ناسراو، سەرنياس، ئاشكرا، ديار .

مشهود: بینراو، دیتراو، بهرچاو کهوتوو، ئهومی به چاو بینرابیّت، ئهومیه شایهتی لهسهر بدریّت. به

مانای رؤژی ههینی و رؤژی پهسلانیش دیّت

مشهور: ناودار، سهرناس، سهرنیاس، به ناوبانگ

هشی: ۱ – پۆشتن، پیکه پۆشتن ۲ – شیوه، شیواز،

رێچکه، ڕێ<u>ب</u>از .

مشیانه: حهوا، دایکه حهوا، یهکهم ژن بهپیّی کتیّبه ئاسمانیهکان

مشیب: پیر بون، به سالاً چون، سهر سپی بون

مشيت؛ خواستن، ويستن، ئيراده، خواست، مهبهست،

مەبەست و ئيرادەي خوايى

مشید: گهچ کراو، سواغ دراو به گهچ .

مشید: ۱ – مه لکراو، شهکاوه، بلند ۲ – به میز، خزراگر

مشیر: ئیشارهکهر، راویدژکهر

مشیمه: منانّان، منانّدان، شویّنی منانّ لهناو سکی

مص: مرين

مصائب: سەخىتەكان، گرفتەكان، دژواريەكان

مصاب: ١- سهختى ديتوه، بهلا بهسهرداهاتوو،٢-

راست، دروست، به مهبهست گهشتوو

مساحب: هاودمم، هاوقسه، هاوهل، ههڤال

مصادره: زموت کردن، داگیر کردن، دمست بهسهردا

گرتن، مال وهرگرتنهوه به زور

مصادف: بەركەوتن، بەريەك كەوتن، پوبەپوو بون، پيك گەشتن و بەريەك كەوتن

مصارع: زورانباز، ئەومى يارى زورانبازى دەكات

مشفق: دنسوز، میهرمیان، دل ندرم، بهبهزمیی

مشفقانه: دلسوّزانه، دلّ نهرمانه

مشفوع: شيّت، شهيدا، مهجنون

مشق: نوسین، راهیّنان

مشقت: رەنج، سەختى، دروارى، مەينەتى

مشكك: گومان كهر، دودل، ئهوهى گومان له ههمو

شتيك دمكات

مشكل: كيشه، گرفت، دروار، كارى سهخت و ئالۆز

مشکل پسند: دروار پهسهند، شهوهی شتهکان به

دژواری پەسەند دەكات

مشكو: حەرەمسەرا، بوتخانە

مشکور: پهسهند کراو، به دلّ، شوکر کردن، سوپاس

مشكوك: گوماناوى، گوماندار، نامق، دووبهختى،

ئەوەي گومانى ليبكريت يان گومانى لەسەر بيت

مشكين: رەش، تارىك

مشکین پرنسد: رهشایی، تاریکی، رهشایی شهو،

هەورى رەش

مشك: مەشكە، مەشك، مەشكۆلە، كوندە، تۆراغان،

تۆراخدان

مشگی: رهش، رهشباو

مشمئز: بيّزار، رهم كردوو، لووتهلا، وهرمز، قهلس

هـشهس: خوّر ليّدراو، هـهتاي ليّدراو، لهبهر هـهتاوا دانداه

مشمول: گشتگیر، گشتی، ئەوەى ھەموان بگریتەوە،

دەورە دراو، گەمارۆدراو

مشموم: بۆنكراو، ئەومى بە ھەستەومرى بۆن كردن

هەسىتى پيېكريت

مشنج: ترمنجاو، قرنجاو

مشنع: قيْزهون، ناشيرين، دريو، ناحهز، ييس

مشنف: جوان كراو، رازاوه، رازينراوه

مشوب: تيْكەڵ، تيْكەلأو، ئاريْتە، پيس

مشورت: پاوێڙ ڪردن، بيروپا گۆپينهوم، پـرس ڪردن،

چارەسەر ئەندىشى، راويْرْ، تەگبىر

مصارعت مصلي

> مصارعت: زوران گرتن، باوهش بهیه کا کردن به له زهوی دانی یهکتر

> > مصاص: راز، نهیننی، شتی شاراوهی کهسیک

مسساعب؛ سهختيهكان، دڙواريهكان، گرفتهكان، به لأكان، گرفتاريه كان

مصافات: هاوهلی، هاورییهتی، دوستایهتی

مصافحه: تهوقه كردن، تهوقه كردن لهكاتي يهكتر بينين يان كاتى مالناوايي

مسصالح: ١- بەرژەرەنىدى، ئەومى دەبيتىمى مىزى ئاسوده بونی ژیانی مرؤهٔ ۲- کهرهسته، کهرهستهی بیناسازی وهك چیمهنتو و خشتو.....

مصالح: ئاشتى كەر، ئاشتى خواز

مصالحه: ئاشىتى كردن، سازان، گونجان، مەلكردن ييكهوه

مستصاهرت: زاوایه تی، بون به زاوا، یه یوه ندی خزمايەتى لەگەل كەسپك بەستن، ژن ھينان مصايد: داو، تەلە، داۋ، تەلەكان

مصباح: ١- چرا، ٢- ئه وقاج قاچاخه ي ناني

مصبغه: شويني رهنگ كردن، رهنگ خانه

مصبوغ: رەنگ كراو، بۆيە كراو

بەيانى تيا دەخۆن

مصحح: هەلەچن، ھەلەگىر، ئەرەي ھەللەي كتيب يان نوسراويك راست دمكاتهوه

مصحف: كتيب، يەرتورك

مصداق: به لكه، بورهان، ياليشت بن قسه، به لكه يان ههر شتیک بۆ سەلماندنی راستی قسه بهکار بیت

مسصدر: سهرچاوه، چاووگه، چاووگ، شويني كەرائەرە

مصدع: دەردى سەر، ژانەسەر، ئەوەى بېيتە ھۆي ڑانەسەر

مصدق: باوەركەر، باوەرھينەر، پشت راست كەرەوە، ئەوەى باوەر بە شتىك دەكات

مصدق: باوهرپیکراو، باوهرکراو، پشت راست کراو مصدوقه: راستی، دروستی، راست، بی درق

مصدوم: كوتراو، بريندار، زيان بهركهوتوو، زيان ديتوو

مصر: لهمیهر، دیوار لهنیوان دوشت، مهرز و سنوری نێوان دو سەرزەمين، مەڵبەند، شار، ناوچە

مسصر: پیداگر، سوور، پیداگر لهسهر کار یان بابەتنىك، ئىنكار، يەك قسە، كەلە رەق

مسصرع: فيدار، ئەرەي نەخۆشىي فينى لەگەلدايىه، يەركەم دار

مصطبه: تهخت، سهكق، شويننيكي تايبهت كه لهسهر زهوی کهمیّك بهرزتر بیّت

مسطفي: هەنبژیردراو، بژارده، یهکیك له نازناوهكانی ييغهمبهرى ئيسلام

مصطلم: دەركێشراو، دەرھێنراو، ھەڵكەنراو، لـه رەگ دەرھينراق

مصطنع: چاكەكار، چاكەخواز، خيرۆمەند

مصعد: بەرزكەرەوە، پليكانەي كارەبايى

مصفر: بچوك كراو، كورت كراوه

مصف: گۆرەپان، شويننى شەر كردن

مصفات: کەرگیر، پالوینه، ساق، ئەرەي شىتیکى پى دهياليّون

مصفى: ١ - پالأوته، پالْيُوراو، له ساق دراو٢ - پاك، بيّ غهش، بيّ گهرد

مصقع: زمان پاراو، قسه زان، ئەومى بتوانيت به ئاسانی و پاراوی قسه بکات

مصط: کهشك، ئهوهى له ئاوى ماست يان پهنير دروست دمکریت

مصلح: چاكساز، چاكەكار، چاكەخواز، ئاشتىدەر، شیاو، شایان

مصلحت: بهرژهوهندی، ئهوهی ببیته هنوی خیر و خۆشى و لەبەرژەوەندى مرۆقدا بيت

مصلحت دیدن: به باش زانین، له بهرژهوهندیدا بینین، به جاك زانين

مصلحت كردن: راويْرْ، بيرورا گۆرينهوه، راويْرْ كردن مصلوب: لهداردراو، له سيّداره دراو

مصلی: نویزگه، شویننی نویز کردن

مصلى

مضاعف: دوبهرابهر، دو ئهوهنده، دو ئهونه مسضاف: زیاد کراوه، زیده کراو، شبتیک که به شبتیکیتر زیاد بکریت مضافرت: هاوکاری کردن، یارمهتی دان، هاریکاری

م**ضافرت:** هاوکاری کردن، یارمهتی دان، هاریکاری کردنی یهك

مضایقه: تهنگ پی هه نچنین، سهخت کردن، زور بو هینان، دروار کردن لهسهر کهسینی، هه نپینچان، تهنگهتاو کردن

تهنگهتاو کردن مضبوط: پارینرراو، هه آگیراو، پاگیراو مضج: ناله کهر، نالأن، نهوهی دهنالینیت مضجر: خهمهینهر، خهفهت هینهر، دلاته نگ کهر مضجع: شوین خهو، نارامگه مضجع: شوین خهو، بیکهنین هینهر، نهوهی ببیته

مضحك: پيكەنيناوى، پيكەنين ھيننەر، ئەرەي ببيتە ھۆي پيكەنين

مسشر: زیانده، زیانکار، زهرهدهر، قهساردهر، خهسارکهر، ئهوهی زیان بگهیهنیّت

مــضرب: ئاژاوەچـى، فيتنەچـى، ئــەوەى پـشێوى و ئاژوە بنێتەوە

مضرت: زەرەر، زيان، قەسار، خەسار

مضروب: ليدراو، تيلان خواردو، ئەرەى ليدانى خواردبيت

مضطر: داماو، ناچار، گرفتار، دهست کورت مــضطرب: پەرئــشان، لــەرزان، چەواشــە، شــپرزه، شڵەژاو، پەشۆكاو، ھەراسان

مضعف: سست كهر، لاوازكهر، بيّهيّز كهر مضغ: جوون، جاوين، جاويني خواردن لهناو دممدا مضغه: تيكه، پله، پله گوشت، بهشيّك له گوشت

مضل: گومراکهر، که ریدهرکهر، شهوهی به لاریدا دهبات

مسطله: گلومړايی، لسه ړێ دەرچلويی. شهو شلوێنهی مرؤة ړێګا ون بکات

مضمعلً: لمناوچو، به فیرۆچو، پرژ و بلأو مضمر: شاراوه، داپۆشراو، نهێنی، قایم کراو مضمر: لاغر، کهم گۆشت، دالْگۆشت، لهر، لاواز مضمضه: ئاو لهدهم رادان، شۆردنی ئاو بهدهم مصلی: نویْژکهر، نویْژ خویْن، ئهوهی نویْژ دهکات

مصمت: كوژاوه، بيدهنگ، كپ، بي قسه

مسهم: سوور، خاوهن ئیراده، به برشت، ئهوهی بریاری بۆ ئەنجامدانی کاریّك گرتبیّت و سور بیّت لهسهری

مسصنع: باراناو، شویننیك که ناوی بارانی تیا كۆبیتهوه، گولاو، ئیسته خر، حهوز

مصنف: نوسهر، دانهر، نوسهري كتيّب

مصنوع: دروست كراق، بهرههم هينراق، دهسكرد

مصور: وینه کیش، وینهگر، نگارکیش

مسسصون: پساریزراو، هسه لگیراو، ناگساداری کسراو، چاودیری کراو

مصيب: راست كرار، راست

مصیبت: به لا، سه ختی، درواری، گرفت، گرفتاری،

خەم، پەژارە، كەسەر، مەينەتى، داماوى مصيبت زا: خەم ھێنەر، بەلأھێنەر، ئەرەي بەدبەختى

حییت را ، خام میشر، به میشور، فاودی به دیدختی زیاد بکات

مصیبت زده: پرسهگیّن، شین کیّن، لیّ قهوماو، کرفتار، گیر<u>ددی</u> دورد و بهدبهختی

مصید: داو، تهله، ئهوهی بۆ راوی ئاژهلهکان بهکاری دهبهن

مسسسیر: ۱- گەرانسەرە، قەگسەريان ۲- شسویننی گەرانەرە، سەرچاوە ۳- ئەنجام، كۆتایى، كۆتایى كاریّك

مضاء: کاریگەری دانان، کارتیکردن، کارتیکهری

مضاجع: شويّن خهو، ئارامگه

مضاجعه: پێکهو خهوتن، سهرجێيي، لهيهك جێگادا خهوتن

مضاده: دژایهتی کردن، نهسازان، نهیاری، ناتهبایی، .

ناکۆکی، ھەٽنەکردن مضارع: ۱ – ھاوشٽوھ، وەك، لێکچوو ۲ – رِابردو،

مضارعت: هاوشـێوه بون، لێکـچون، وهك يـهك بـون، هاوتا بون، وێنهى يهك بون

مضاره: دژایهتی کردن، شهیاری، زیان لیّدان، زمرمر لیّدان

مضموم: كۆكراوه، ئامادە كراو

مضمون: ناوه روّك، مانا، ئەومى لە وتە يان نوسىراويك

هەڵدەھێڹجرێۣت

مضيء: پون كەرەوە، درەخشان، تابان، پوناك كەر مضي: پۆشتن، تێپەرين، بەسەرچون، تێپەرينى كات

مضياع: لهناوبهر، به فيروّدهر

مضيع: لەناوبەر، بەفپرۆدەر

مضیف: میوانخانه، شویننی میوانداری کردن له میوان

مضيف: ميواندار، ميّماندار، خانه خويّ

مضيق: تەنك، تەسك

مطابق: یهکسان، بهرابهر، هاوتا، وهك یهك مطابقه: بهراومرد كردن، بهرابهر كردنى دوشت

. مطار: فرزکهخانه، شوینی فرین و نیشتنهوهی

، ف<u>ړ</u>ۆكە

مطارده: پهلاماری یهك دان، هیرش كردنه سهر یهك مطاله: درهنگ كردن، سستی كردن، پشت گوی

خستن

نوسراوه

مطالبه: داوا كردن، شتيك له كهسيك خواستن، داواى حهقى خوّت كردن

مطالعیه: خویندنسهوه، خویندنسهوهی نوسسراو یان

كتيب و ورد بونهوه ليي

مطاوع: فەرمانبردار، گويْرايەڵ، ملكەچ، سازگار

مطاوعت: فـهرمانبرداری کـردن، گویّرایـهلّی کـردن، فهرمان بردن

مطاولیه: دریّرهٔ پیّدان، خایاندن، ئهم دمس و ئهو دمست کردن

مطب: دهرمانگا، شویننی دکتور، تیمارگه

مطبخ: چێِ شت خانه، ئاشخانه، ئاشپهزخانه، شوێنی خواردن دورست کردن

مطبوع: ١ - حاب كراو ٢ - به دلّ، يەسەند، دلگير

مطبوخ: كولأو، كولْيْنراو، سهر ئاگر خراو

مطجن: برژاو، سوورکراو، سورکراوه لهناو تاوه مطر: باران

مطرا: تەر، تەر و تازە، ئاودار

مطران: مەتران، سەرۆكى قەشەكان

مطرب: سارنه، لۆتى، گۆرانيبين، سترانبين، چاروش

مطرح: تەرح كردن، باس كردن

مطرد: ۱- پم، پمی کورت ۲- نالاً، بهیداخ، پهرچهم مطرد: دریّژ: بهردهوام

مطرف: ١- سەرەتا، پێشەكى، دەسپێك ٢- ئەسپێك

که سهر و کلکی پهش یان سپی بیّت مطرق: چهکوش، پیك، چهکوچ

مطروح: دوورخراوه، فريّدراو

مطرود: دوور کراوه، دوورخراوه، دهکراو، پاونراو، .

دمرپهراو مطعم: خواردنگه، چێشتخانه، شوێنی نان خواردن

، سبار کورود سند کیا کی کورون اله بازار

مطعون: ۱- تانه ليدراو، سهركونهكراو، سهرزهنشت كراو ۲- تاعون ليدراو، ئهوهى نهخوشى تاعون ليى داييت

مطلا: سواخدراو، چەور كراو، شتيك كە بەشتيكيتر سواخيان دابيت

مطلب: بابهت، مهبهست، نوسراوه، ویست، ئارهزوو، ئاوات، پرس، بابهتیّك له زانست

مطلع: ئاگا، ئاگادار، زانا، دانا، ئاگا له کاریّك یان شتیّك

مطلق: ئازاد، رهها، بيّ كوت و بهند

مطلقہ: تہلاق دراو، ژنیک کے میردہکے ی تہلاقی دابیّت

مطلوب: خوازراو، ویستراو، پهسهند، به دلّ، گونجاو

مطمئن: دلّنیا، ئارام گرتوو، ئاسووده، پشت سوور

مطموس: ون، گوم بو، کویّر، نابینا، دوور کهوتوو مطموع: تهماحکار، تهماحدار، رژد، بهرچاوتهنگ

مطواع: گويْرايەلْ، فەرمانبردار، ملكەچ

مطول: 1 - دریّژ کراو، کیّشراو Y - دریّژ

مطوى: پێچاوپێچ، ئاڵۆز، پێچراو، پێچدار، لوول خواردو

مطهر؛ ياك، ياقر، خاوين، بي كهرد

مظهره: ئافتاوه، مەسىينه، دەفىرى ئاو كە دەست نويْرى پى دەگرن

مطيب: بۆن خۆش، بۆنخۆشكەر

مطسیر: بارانی، باران لیّدراو، شهوهی بارانی بهرکهوتبیّت

مطیع: گویّ رایهلّ، ملکهچ، فهرمانبردار، گویّ دیّر مطیه: چارویّ، چوارپیّ، ههر چوارپیّیهك که سواری

ىليە : چاروىن، چوارپىن، ھەر چوارپىنيەك كە سىوارى. ن

مظاهر؛ یشت، یشتیوان، هاویشت

مظاهرت: پشتیوانی کردن، پشت گرتن

مظفر: پیرۆز، سەركەوتوو، زال، چیر

مظفرانه: سهركهوتوانه، وهك سهركهوتوان

مظل: سێبهر، سێبهردار، سايهدار، نسێ دار، شهومی سێبهری ههبێت یان سێبهر بخات

مظلم: تاریك، ئەنگوستە چاو، شەوى تاریك

مظلوم: داماو، زولّم ليْكراو، ستهم ليْكراو، برهش،

ماف خوراو

مظلومانه: داماوانه، وهك ستهم ليكراوهكان

مظله: خيّوهت، چادر، خيّوهتى گهوره، رهشمال، چهتر، سايهوان، سهيوان

مظنون: گومان لیّکراو، ئهوهی گومانی لهسهر بیّت، جیّی شك، چکزین

مظنه: چی شك، جی گومان، بایی، نرخ، قیمهت، مهزمنه

مظهر: دیارده، دهرخهر، شویننی ناشکرابون، ئهوهی شتی سهرسورهینهری لی ببینریت

مع: له، هاوريّ لهگهلّ

معا وريخۆلە

معاتب: لۆمەكەر، سەرزەنشت كەر، تانەليدەر

مهاد: گەرائەوە، قەكەريان، شويننى گەرائەوە، رۆژى پەسلان، رۆژى كۆتايى، ئەو دنيا

معادات: دوژمنایهتی کردن، نهیاری کردن، نهسازان، ههننهکردن پیکهوه

معادل: بەرابەر، يەكسان، ھاوتا، ھاوشيوم، وەك يەك معادلىگ: بەرابەر كردن، يەكسان كردن، ھاوكيش كردن، ئەندازە گرتنى نيوان دوشت

معادن: کان، کانهکان

معاذ: پەنابردن، ھانا بردن، پەناگە، پشت

مسارزه: دوژمنایهتی کردن، نهیاری کردن، سهختا گرتن لهیهکتر، تهنگهتاو کردنی یهکتر تهنگ پیی ههلچنین

مفارض: نەيار، دژ، نەگونجاو، ئاريك، ئەسازاو

معسارف: زانست، زانستهکان، ناودارهکان، کهسه دیارهکان له بواری زانست

معارفه: يهكتر ناسين، بهيهك ئاشنا بون

مهاسره: توند گرتن، سهخت گرتن، تهنگهتاو کردنی یهکتر، ئهخلاق ناشیرینی

معاش: ۱- ژیبان کردن، ژیبان گوزهراندن ۲- بژیوی هۆکساری ژیسان، ژیسوار، کسهل و پسهلی ژیسان، پیداویستیهکانی ژیان

معاشــر: دۆســت، هاوړێ، هاوهڵ، هـﻪقاڵ، هـاودم، هاونشين

معاشــسرت؛ ژیــان کــردن، پێکــهوه ژیــان، تێکــهڵی، هاونشینی، هاتوچۆ

معاشسقه: عهش قبازی کردن، دلّداری، ئهوینداری، عاشقی کهسیّك بون

معاصـــر: هـاودەورە، ھاوچـەرخ، لەيــەك ســەردەمدا، ھاورۆژگار

معاصـــره: هاوچـاخی، هاوچــهرخی، هاوپۆژگــاری، لهگهلاّ یهکتردا له یهك رۆژگاردابون

معاضد: ماوکار، پاریدهدهر، پارمهتیدهر، هاریکار

معاضسدت: هاریکساری کسردن، هاوکساری کسردن، یارمهتیدان

معاطات: بهخشين، خزمهتى كهسيك كردن

معاف: بهخشراو، ليْخوْشبو

معاقب: سزادمر، پاداشت دمر، به دواداچو

معتمد

معاقب؛ ئەشكەنجەدراو، سىزادراو، تۆلە لى سەندراو معاقبه: سزادان، تۆلە ليكردنەوه، ئەشكەنجە دان

معاقده: يەيمان بەستن، بەلنن دان

معاقب

معاقره: ١- بهردهوام خورادنهوه، عادهت گرتن، خوو پیوه گرتن، بهردهوام خواردنهوهی شهراب و عەرەق ٢ – جوين دان، شەرە جوين، جنيو دان

معالج: چارەسەركەر، دەرمانكەر، تيماركەر، ئەوەى چارەسەر دەكات

معالجه: چارهسهکردن، دهرمان کردن، تیمار کردن، جاك كردنهوه

معالى: شەرەف، گەورەيى، ريز

معامل: سهوداكهر، ماملهچى، بازرگان

معامله: مامله، كرين و فروش، ماملهكردن، سهودا

كردن، تيكه و ليكه

معان: شوين، مال، جيگه، جي

معاند: شەركەر، شەرخواز، نەيار

معاندت: ١- شەپ كىردن، ھەرا كىردن، پيداگرتن ٢-خۆدوور خستنەوە، دوورەپەريزى

معانقه: يهكتر له ئاميز گرتن، باوهش به يهكا كردن

معانی: مانا، ماناکان، ناوهروکی وته یان وشهکان

معاود: ئاگا، وشيار، شارهزا له كارى خق، پسپۆر

معساودت: گەرانـەوم، قەگـەريان، ھاتنـەوم، دوبـارم هاتنهوه

معاوضه: گۆرىنەرە، ئالوگۆر، ئالشت

معاون: ياريدهدهر، جيْگر، شويْن گر، بهردهست، ياريكار

معاونت: هاریکاری کردن، یارمهتی دان، هاوکاری كردن

معاهد: هاوپهیمان، هاوسویند، هاوبهلین

معاهده: يهيمان بهستن، بهلين دان، عههد بهستن و سويند خواردن

معایسب؛ عهیبه کان، کهم و کوریه کان، ئیراده کان، خراييهكان

معاینه: بهچاو بینین، سهرهنج دان، شتیّك به چاو بينين

معبد: پەرسىگا، پەرسىتگە، شويننى پارانەرە و خوا يەرەستى

معبر: ريدرهو، بووار، بگار، بازگه، شوينني رؤشتن، پرد و هەرچى بەھۆيەوە لەسەر ئاوى پوبار تىپەپن معبر: خهو ليُكدهرهوه، ئهوهى خهو ليُكدهداتهوه

معبود: يەرەستراو، ئەوەى دەيپەرستن

معتاد؛ خورگرتو، عادهت گرتوو، ئەوەى بە كاريك یان شتیک عادهتی گرتبیت

معبتر: باوەردار، باوەرپىككراو، بايەخدار

معتد: هـهژمار كـراو، حسينب بـق كـراو، لهبهرچاو گیراو، سهرنج پیدراو

معتدل: ١- راست، ريّك، راسته وخوّ ٢- به رابه ر، یهکسان ۳- نیوهنج، ناوهنج، ناوهند

معتندر: پهنپ کیر، بیانوگیر، ئهوهی بیانو دهگریت يان بيانو دەھينيتەوە

معلترض؛ رمخنهگر، در؛ نارازی، ئهوهی رمخنه له

كهسيك بگريت و درايهتي بكات

معترف: دان پیانهر، درکین، درکینهر، پی لینهر معترك؛ كۆرەپان، شەرگە، شوپىنى شەر

معتز؛ ئازيز، بەرين، ريزدار، بەنرخ

معتزل: كۆشەكىر، سوچ نشين

معتزله: موعتهزيله، بهشيك له موسولمانان كه باوهریان به ئازادی ئیراده ههبو و خوایان لهههر جۆرە كردەوەيەك بە پێچەوانەى داد و راستيەوە بە دور دمزانی

معتصم: يەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر، ئەوەى يەنا بۆ كەسىك دەبات بۆ پزگاربون لە بارودۆخ يان شتىك معتضد: ياريدهر، دادخواز، يارمهتيدهر

معتقد: ۱ - باوهردار، بروادار، باوهرکهر، ۲ - باوهر، بروا، ئەوەى مرۆڭ باوەرى پىيەتى

معتكف: گۆشەگىر، گۆشە نشين، ئەرەي لە خەلكان خوی به دووردهگریت و له سوچیکدا دادهنیشیت

معتل: ئەخۇش، ئاساغ، زەلىل، پەك كەرتە

معتمد: باوەرپیکەر، بیوا پیکەر، ئەوەى باوەر بە يەكىتر دەكات

میں داوای لیّبوردن دهکهن، لیّخوّشبون موّیه

ئەوەى بە پەڭپ و بيانوەكەى رازى بن

معـــراج: پێپليكانه، پليكانه، قادرمه، پهيــژه،

نەردىوان، ئەوەى بەھۆيەوە سەركەون. لە ئايىنى

ئيسلاميشدا سهفهري پيغهمبهري ئيسسلام له

مهككهوه بق مسجد القصى و لهوييّوه بق ئاسمانهكان

پێی دهڵێن میعراج

معرب: ئاشكار، ئاشكرا، ديار، بەرچاوژ

معربد: شهرانی، بهدفهر، شهرکهر، ئهوهی خوی

مەست بكات و شەر بفرۇشىنت

معرت: ١- خراپه، گوناح، تاوان، عهيب، جهنايهت

۲- تاوان، خوينبايي، قهرهبو ۳- پهنگ گوپين،

رەنگ گۆرىنى پوخسار بەھۆى توورە بونەرە

معسرج: پەيىرە، ئەردىوان، پليكانىه، قاردمىه، پىي

پلیکانه، ئەوەى بەھۆيەوە سەر بكەون

معرض: پیشانگا، شوینی نیشاندانی بهرههمینك

معرض: نهیار، درهٔ ئهومی پشت دمکاته شتیّك یان

كەسىيك

معرف: ناسینهر، ناشکراکهر، تاریف کهر

معرفت: زانایی، ناسینی شتیّك، زانست، زانیاری

معرفى: ئاساندن، پيناسه كردن، ئاساندنى كەسيك

به کەسێکیتر

معرك: شەرگە، گۆرەپانى شەر، شويننى شەر كردن

معروف: ناودار، ناسراو، سەرنياس، بەناوبانگ

معری: رووت، رووت و قوت، بی بهرگ، بی پوشاك،

زەللوت، رووتەل

معز: بزن

معز؛ رِيْز ليْكيراو، رِيْز بق دانراو، بهرِيْز كراو

معزز: بەرين، ريندار، هينا، ئازين، كەورە، پايەدار

معزم: ئەفسىونگەر، جادوگەر،

معزول: لەكارلابراو، دەركراوە، لەكار خراو، بيكار

معسر: نیازمەند، دەست كورت، نەدار

معتمد: باوهږپێکراو، بږوا پێکراو، شهوهی باوهږی پێکرابێت

معتنی: سەرنج دەر، ھەول دەر، ئەوەى سەرنج بە

کاریک دهدات و همولی بو دهدات

معتنی به: سهرنج پیدراو، شیاوی سهرنج، شایان، ژیّهاتی، زوّر، زیاد

معتسوه: كهم عهقل، كهم شاوز، بعي عهقل، شهزان،

سەرگەردان

معجب: خۆبين، خۆپەسەند، خۆويست

معجب: سەرسىورماو، واق ورماو، ھەپەساو

معجسر: لەچك، روسىەرى، سىەرپۆش، ئىەوھى ژنــان

سەرى خۆيانى پى دادەپۇشن

معجسزه: مـوّعجيزه، مـوّجيزه، كـارى كـهس نـهكردوو،

کاریکی تایبهت که کهسانیتر له کردنهکهی ناتهوان ...

معجل: پەلەكەر، بلەز، بە ھەڭپە، ھەڭەشە، ئەومى لە

كارەكانيدا پەلەپەل بكات

معجم؛ نوقته دار، ههر وشهیه ککه نوقتهی ههبیّت. به

مانای فهرههنگی وشهیش به کار دهبریّت

معجون: شيّلاو، تيّكه لأو، داشيّلاو، ههوير

معسد: ئامادەكەر، ئامادەكار، ئەوەي شىتەكان يان

كارهكان ئاماده دهكات

معدل: بهرابهر، يهكسان، هاوكيّش، نيّوهنج، ناوهنج،

ناوەند، ئاسىتى ناوەندى شتەكان

معدلت: دادیاری، دادپهروهری، دادگهری، داد کردن

معسده: دمرويّس، نهدار، ههژار، دمست كورت، لنقه و ماه

معدن: كان، كانگه، لاژوارد، ناوهندى شتيك

معسدود: ١ - ژماركراق، هـهژمار كـراق ٢ - كـهم، تـۆز،

برينك، تۆزقالينك

معدوم: لهناچو، گوم بو، نادیار، نهبو، فهوتاو

معسده: گهده، میعده، یسهکیک اسه نهندامسهکانی

جەستەي مرۆڭ كە خواردنەكان لەريدا ھەرس دەبن

معذار: به لُکه، بورهان، بیانو، ئهوهی به هزیه وه داوای

ليبوردن دمكهن

معلف: ئاخور، تەويلە، گەور، شويننى ئالف خواردنى مەر و مالات

معلق: ههلّواسراو، هالأواسراو، ئاویّزان، شوّپ معلم: نیشاندار، ئهومی به هوّی نیشانه و هیّمایهکی تایبهت کهم ویّنه بیّت

معلم: فيركهر، فيركار، ماموّستا

معلم: فيركراو، فيربو، رامينراو

معلن: ئاشكراكەر، دەرخەر، ديارخەر

معلــول: دامـاو، پــهك كهوتـه، ئــهـخۆش، كــهم ئـهنــدام، زهليل، عهليل

معلوم: زانراو، ئاشكرا، ديار، بهرچاو معلومات: زانيارمكان، زانستهكان، ئهومى نهزانراون معلى: ههلكراو، شهكاوه، بهرز كراو، بلند كراو معمار: وهستا، ميعمار، كارزان و شارهزا له دروست كردنى خانوبهره

معمر؛ بهتهمهن، پیر، به سالأچو، تهمهن دریّژ معمور؛ ئاوهدان، ئاوهیان، ئاوهدان کراوه، ئاوا، ئاڤا معمول؛ باو، خوّرستی، کراو، دروست کراو، بهرههم هیّنراو، داب و نهریت، یاسا

معمول داشتن: بهجیّ میّنان، جیّبهجیّ کردن معمول کـردن: جیّبهجیّ کردن، به جیّ هیّنان، برهو پیّدان، باو کردن، بلاّو کردنهوه

معمی: پۆشراو، داپۆشراو، نەزانراو، مەتەل، لوغز، شتیّك كە ماناكەی داپۆشراو بیّت

معنوی: ۱ - روّحی، تایبهت به روّح، راستین، راستی ۲ - ۱۳ - واتادار، مانادار

معنی: مانا ، ناوەرۆك ، مەبەست

معنی دار: واتا دار، مانادار، ئەومی مانای ھەبیّت معنی گزار: لیّکدەرەوە، شروّقەکەر، راقەکەر

معوج: لار، خوار، خویّر، ناراست، چهماوه، چهمیو معود: راهیّنراو، پهروهرده کراو، عادمت ییّدراو

معود: نوشته، درّعا، نوشته یان ههر شتیّك كه برّ

نههیّشتنی زیان و زهرهر دهینوسن، چاوهزار

معوق: وهستاو، دوا کهوتوو، پهك کهوتو، ماتلّ معول: پهنا، پشت، پشتيوان، باوهريپّکراو معسر؛ سەخت گیر، دژواركەر

معسكر: لهشكرگا، ئوردوگا، شوينني لهشكر

معسور: دژوار، سهخت، گران

معشار: دمیهك، یهك بهش له دم بهش

معشر: جەماعەت، كۆمەل، كۆ، تاقميّك لە خەلك

معشقق: دلدار، دولبهر، دهزگیران، خوشهویست،

معسسار: گووشهر، ئاميريكه ميوهى تى دهكهن و

دەيگوشىن تىا ئاوەكىەى يىان شىيرەكەى وەربگىرن، ئاوگر، ئاوميوەگر

معصفر: زەرد رەنگ، بەرەنگى زەرد معصم: مەچەك، مەچەكى دەست

، معصوم: پاك، بى گوناح، بى بەرى لە گوناح، ئەومى

---وم. پات، بی کوناح، بی بدری ته کوناح، تدودی بەتەمەنی خۆی گوناحی نەكردېيّت

معصومانه: بيّ گوناحانه، پاكانه، وهك پاكهكان، وهك بيّ گوناحان

معصومیت: پاك بون، بي گوناح بون

معصيت: گوناح، سوچ، ههله، تاوان، خهتا

معضل؛ درُوار، سهخت، گرئ، ناحهز، قيْزهون، دريْو

معطر؛ بۆندار، بۆنخۆش، بۆنخۆش كەر

معطل: بيّكار، داماو، ماتلّ، بيّ بهش

معطي: بەخشەر، بەخشەندە

معظم: گهوره، مهزن، به گهوره دانراو

معفن: بۆگەن، بۆن ناخۆش، پزيو، گەنيو

معفو: بهخشراو، چاوپۆشى ليكراو

معقبله: گری دار، ئالوّز، نهزانراو، به گریّ، قسهی

سەر داپۆشراق و نامۆ

معقرب: چەماوە، خوار، لار، چەميو

معقل: پەنا، شوين پەنا، بورج، قەلأ، دژ، كيوى بەرز

معقول: پەسەند، پەسەند كراوى عەقل، بەجى

معکن: ورگ زا، سك زل، ورگن

معکوس: سەرەوخوار، پێچەوانە، ئاوەژۆ، سەرەوژێر،

هەلەو گەراوە

معلات: شەرەف، كەورەي، ريز

معونت: دەسگیرۆیی، ھاریکاری کردن، یارمەتی دان معهــــود: پــهیمان بەســتوو، بەڵێنــدار، ناســراو، بەناوبانگ، ناودار

معى: ريخۆلە

مهیار: ئەندازە، پیوانە، ئامیرى ھەلسەنگاندن

معیب: عهیب دار، ثیراددار، بهعهیب، ناراست

معیت: پیکهوه بون، هاوهلی، هاورییهتی

معید: ۱- شارهزا، به ئهزمون، کارزان ۲- کهسیّك که کاریّت دوباره بکاتهوه، ئسهوهی وانسه بسوّ خویّندکاران دوباره بکاتهوه

معیسشت: برژیوی، هوکاری ژیسن، ژیسوار، شهوهی بههویهوه ژیان دهکهن وهك خواردن و خواردنهوه معیل: خیزاندار، نهوهی مال و منالی زوری بیت

معين: ياريدهدهر، يارمهتيدهر، هاريكار، هاوكار

معین: ئاشکرا، دیار، زائراو، بەرچاو معیوب: عمیب دار، به عمیب، ئیراد دار

هغ: مۆغ، پياوى رۆحانى ئايينى زەردەشتى

مغ: ١ - چاڵ، قوول ^{٢ -} روبار

مفادرت: به جی میشتن، کهسیک به جی میشتن و

مفار؛ ئەشكەرت، غار، درناڭ، مەغارە،

مفاره: بروانه مغار

مفازله؛ عەشق بازى كردن لەگەل ژنان، ژن بازى، مى

مفازه: دوكان، مهخزهن، ههمارق، ئهنبار، ئهمار

مفافست: ناكاو گير كردن، لهناكاو هيرش كردنه

سەر كەسى<u>ن</u>ك

مفاك: چال، قوولأيى، قوول، شوينى قوول

مفاكچه: چاڵى كهم قوول

مفسالات: سنور بەزاندن، لـه ئاست تێپـەپـين، گـران كرين، گران فرۆشى كردن

مفالبسه: زال بون، دەسسەلأت پىەيا كىردن، زالبون بەسەر يەك

مفالظه: دوژمنیایهتی، نهیاری، دوژمنایهتی کردنی یهکتر

مفاله: خیانهت، ناراستی، دهغه لی

مفایر: ناجوّر، پنچهوانه، جیاواز، گوّراو

مفایرت: جیاوازی، پنچهوانهی یهك بون

مفایطه: ۱ – بنهوّ قسه كردن، ههانیت و پلّیت و تن
۲ – دوژمنایه تی، نهیاری

مفبر: تۆزاوى، خۆلأوى

مغبن: بن ران

مغبون: فریودراو، فیْلْ لیْکراو، هەڵخەڵەتاو، خڵەتاو مغبه: کۆتایی، ئەنجام، دوماهی، کۆتایی هەر کاریّك مغتبط: رژدی بەر، چاوچنۆك، بەرچاو تەنگ

مفتنم: ههل، به خوّرایی دهسکهوتوو، تالأنی، به ههل زانین

مغرب: پۆژئاوا، خۆرئاوا، شوينى ئاوابونى خۆر مغرب: سەير، سەرسوپھينەر، شتى سەير و سەمەرە مغربىل: ١- پەسىت، پيسوا، نامەرد ٢- ئاوسىاو، باكردو، پەنەماو، كوژراوى ئاوساو

مفرش: نەيار، ناھەز، بەدفەر، قىن لەدل، خراپەخوان مفرق: نوقم كراو، خنكاو

مفرم: تاوان، قەرەبو، وام، قەرز

مفسرور: لەخۆبايى، فيىزن، بە فيىز، خۆپەسەند، لە خۆرازى

مفرورانسسه: خۆپەسسەندانه، ئسە خۆپازيانسە، وەك خۆپەسەندەكان

مفروس: چێنراو، نێژراو، نهمام که لهزهویدا بنێژرێت مفز: مهغز، مێشك، مؤخ

مفسل: مردوشور خانه، شویننی مردو شورین

مفشوش: غەشدار، تىكەل، ناپاك

مغص: ژانه سك، ئازارى سك، سك ئێشه

مفصوب: زموت کراو، داگیرکراو، شتیّك که بهزوّر له کهسیّك ومربگیریّت

مغفرت: بهخشین، لیخوشبون، چاوپوشین له گوناح، لیوبردن، بورین

> مففل: نەزان، گیّرْ، ور، كاس، حوّل، كەم عەقلّ مففور: بەخشراو، چارپوّشى لیّكراو، بوراو

مفلظ: دژوار، سهخت، توند

مغلق: داخراو، بەستراو، وتەيدك كە تىگەشتنەكەى دروار بىت

مفلگساه: ئاخور، تەرىلـه، شـول، شـويّىنى خـەوتن و حەوانەرەى چوارپيّكان، گەور

مغلوب: شکاو۔ شکیاو، تێشکاو، شکهست خواردو، بعزاو، بهزیو

مغلوط: غەلەت دار، ھەلەدار

مغمور: بی ناو، نهناسراو، بی ریّن، بی ناو ونیشان، پیاوی نهناسراو و بی ریّن

هفسوم: خەمبار، خەفەتبار، پەۋارەدار، دلتەنگ، خەمداد،

مفمى عليه: بيهوش، لهموش چو

مغنساطیس: موگنساتیس، ئاسسن پفینن، موغنساتیس، جۆره بەردیکه که له کانهکان بهشیّوهی بەردی پهش دهسست دهکهویّت و تایبهتمهندیهکهی ئهرهیه که

> ئاسن بەرەو لاى خۆى رائەكيشيت مفنى: جى، جيگە، جيگە وپيگە

> > مفنی: بی نیاز کمر

مفنی: گۆرانی خوين، سترانبيْرْ، گۆرانی بيْرْ

مفوشًا: زەردەشىتى، باوەپدار بەئاييىنى زەردەشىتى

مفسول: مهغوّل، ناوی تایههٔهیه کی زمردپیستی ئاسیایی ناوه راست که خه لکانیکی خویننفور و تالانچی بون

مفیسسبا: خسق شساردنهوه، خسق حهشساردان، دوور کهوتنهوه، لهبهرچاو نهمان

مغيب: گوم، ون، ناديار، لهبهرچاو نهماو

مفیث: فریادرهس، پشتیوان، پشت گر

مفير؛ تالأنكاس، تالأنجى

مفير: گۆراو، گۆرياو

مفیر: شیاوی گۆړاندن، ناسهقامگیر، خۆړانهگر

مفاجسات؛ ناكاوگير كردن، لهناكاو هاتن، لهناكاو

ھێرش کردنه سەر کەسێك

مفاخر؛ نازكهر، شانازيكهر، بهخؤوه نازين

مضاد: مانا، ناومروّك

مفارقت: جیابونهوه، جیایی، دووری، جویّ بونهوه

مفاصات: جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، حسیّب کردن، رون کردنهوهی حسیّب

مفاكهه: شوّخي كردن، گالته كردن، تيتالي

مفاهیم: ماناکان، چەمکەکان

مفت: مفت، خۆړايى، بەلاش، ئەوەى بە بى زەحمەت دەست كەوينت

> مفتاح: کلیل، ئەوەى قوفلى پى دەكەنەوە مفتتح: كراوە، ئاوەلا، ئاوەلا كراو

> > مفتح: كليل

مفتخـــر: شانازیکهر، ئهوهی بهخوّی دهنازیّـت، قوونهت

مفتخسوار: مفته خوّر، بهلاش خوّر، خـویْپی، لالهوهر، ئهوهی بیّ رهنج و زهحمهت شتیّك به دهست بیّنیّت مفترس: درنده، ئاژهنّی درنده

مفتش: پشکنهر، پشکێنهر، پهيجۆر، لهشوێنگهڕ مفتضح: ڕيسوا، بهرچاو، ديار، بيّ ئابڕو، ئهتك كراو مفتقر: دمست كورت، نيازمهند، نهدار

مفتن: فیتنهچی، ناژاوهچی، ناژاوهگیْږ، گیْرهشیْویْن مفتوح: کراوه، ناوهلاً، ناوهلاً کراو

مفتون: ۱ – فیتنهچی، ناژاوهچی ۲ – شهیدا، شیّت، ئەویندار، عاشق

مفتي: فتوادمر، فهقیّ، نهوهی فتوا دهدات، موفتی مفعـش: جنیـوفروّش، جویّنـدهر، دژویّـن دمر، دهم پیس، زمان شر

مفحم: بیّدهنگ کهر، رازی کهر، قهناعهت پیّکهر

مفخم؛ بەريىز، ريىزدار، كەورە، مەزن، ھيىژا

مفرح: شادی هێنهر، ئەوەی شادمانی پێوه بێت مفرد: تەك، تاق، تەنيا، يەك، تاقانه

مفرش: راخهر، ئەوەى لەسەر زەوى رايبخەن

مضرط: ۱ – سنوربهزیّن، زیّدهرِق، ئهوهی زیّدهرِقیی بکات و سنورهکان ببهزیّنیّت۲ – زقر، مشه، فراوان،

. زیاد

مفرق: جياكهرهوه، جوئ كهرهوه، پرڙ و بلاو كهر، پهریشان کهر. ناوی کانزایهکه به رهنگه جیاوازهکان بەرمورو، ھەمبەر وهك سور، سوري كهم رهنگ، زهرد

مفروش: فهرش كراو، راخراوه

مفسروض: فبهرز كبراو، پيويست كبراو، شهوهي خوا

لەسەر بەندەكانى خۆي پيويسىتى كردبيت

مفروق: جيا، جوى، پرڙ و بلاو، پهريشان

مفزع: پهناگا، پهناگه، ئهو شوينهى له كاتى ههلأتن رووى تيددكهن

مفسد؛ لەناوبەر، بەفيرۆدەر، خراپ كەر

مفسده: خراپی، لهناوچویی، فیرویی

مفسر؛ شى كەرەۋە، لىكدەرەۋە، شرۇقەكەر، راقەكەر مفصل: بهند، جومگه، جمگه، گریسچۆ، خرته، جومگەكانى ئىسقان

مفتصل: بهش بهش، جيا كبراوه، جوي كبراوه، بهربلاو، دريزه پيدراو

مفطر؛ رۆژوخۆر، ئەوەى رۆژو ناگريت

مفقود: گوم، ون، گوم بو، نهماو، نادیار

مفكر؛ بيرمەند، ئەندىشەكەر

مفلاق: ناكەس، پەست، ھەڑار، ئەدار

مفلاك: نەدار، ھەۋار، دەست كورت، فەقىر، پەريشان

مفلح: رزگار، ئازاد، سەركەوتوو

مفلس؛ ئەدار، ھەڑار، فەقىر، دەسىت كورت، داماق، كز مفلوج: گیر، ئیفلیج، ئەوەى ئەندامیّك له جەستەى بههۆى نەخۆشيەرە لە كاركەرتبيت

مفلـــوك: بەدبــەخت، بــەخت رەش، خاكەســـار، قۆربەسەر

مفني: لهناوبهر، بهفيرودهر، ويرانكهر

مفهوم: زانراو، مانادار، كورتهى مهبهست، مانا

مقید: به که لک، به هره دار، به سبود، سبوودمهند، قازانجدار

مفیق: وشیار، هوشیار، زیرهك، شاعیریک که وشهی سەير و سەمەر بهينيتەوە

مقابح: خراييهكان، قيرزمونهكان، دريوهكان

مقابل: روبهروو، بهرابهر، روو لهیهك، لهبهردهم یهك،

مقابله: پووبهروبون، بهرموروو كردن، بهرابهر كردن مقاتل: كوشتاركەر، شەركەر، شەرخواز

مقاتله: شهر كردن، كوشتار كردن، شهر كردن لەگەل يەكيتر

مقارب: نزیك، نزیكی

مقاربت: نزیك بونهوه، نزیك كهوتنهوه، جووت بون

مقارن: نزیك، هاوری، هاودهم، پهیوهست مقارنسه: نزيك بونهوه، لهيهك نزيك كهوتنهوه،

پهیوهست بون، هاوړی و هاودهم بونی پهکتر

مقاسات: رەنج كێشان، سەختى بينين

مقاسمه: بهش كردن، دابهشكردن، شتيك لهنيوان خۆ وكەسانىتر دابەش كردن

مقاصات: دووری، دوورکهوتنهوه

مقاطعه: ١- برين، جيا كردنهوه، جوى كردنهوه، دابرِان، له يهك بران ٢- قونتهرات گرتن، قونتهرات

مقال: ئاخاوتن، گفتوگۆ كردن، قسه كردن، دوان، ئاخفتن، يەيڤين

مقاله: ١ - قسه كردن، ئاخاوتن، ٢ - وتار، پهيڤ، قسمه ٣- بابــهت، مهقالــه، بهشــنك لــه كتنيــب، نوسراویکی تایبهت که لهژیر ناویکی دیاریکراودا نوسرابيت

مقام: نیشتهجی بون، شوین یان کاتی نیشتهجی

مقام: ١- پله، پايه، پنگه، پۆست، شان ٢- مقام، تايبەتى خۆى ھەيە

مقساوم: خـوّراگر، بەرگـەگر، سـەقامگیر، رارەسـتار، ئەرەي لەبەرابەر كەسىپك بوەسىتىت و خوراگرى

مقاومست: خــۆراكرى، بەركــهكرتن، خــۆراكىرى، راوەستارى، پتەوى، سەقامگىرى

مقايسه: بەرارەرد كردن، ھەلسەنگاندن، خەملاندن

مقبره: كۆر، قەبر، كۆرستان

مقبل: ۱ – پیشهات، داهاتوو، ئەوەي دواتر دینت ۲ – خاوهن بهخت، بهختهوهر، به شانس

مقبول: پەسەند كراو، ھەويان، وەرگيراو، بەدل

مقت: دوژمنی کردن، نهیاری، ناحهزی، بیّزار بون،

بيزارى

مقستعم: نهترس، ئازا، بويْر، دليْر، ئهوهي بيّ بيركردنهوه كاريكى مهترسيدار دمكات

مقتدا: پیشهوا، ئهوهی خه لکانیتر لایه نگری لی دمكەن

مقتــــدر؛ بــهتوانا، دەســهلاتدار، خــاوەن هێــز، بەدەسەلات، توانا

مقتدى: لايەنگر، شوين كەوتوق

مقتصد: دەسىپيوەگر، نۆتەكسەر، ئابورى زان، دەس وشك

مقتضب: براو، برياو، پچراو، قرتاو

مقتضي: داواكهر، خوازيار، ئهوهى داوا دهكات

مقتضي: داواكراو، خواستراو، ويستراو، خوازراو

مقتضیات: داوکراوهکان، خوازراوهکان، ویستراوهکان مقتفي: لايهنگر، شوين كهوتوو، لايهنگير

مقتل: كوشتنگه، شوينني كوشتن

مقتسنص: پاوچسی، شکارچسی، پاوکسهر، شهوهی پاو

مقتنع: قانع، رازى، شوكر، ئەودى بە بەشەكەى خۆی رازی بیت

مقتني: بهدهست هاتوو، دهسكهوت، دهسكهوتو

مقتول: كوژراو، بي گيان كراو

مقحم: لاواز، سست، كز، داماو

مقدار؛ راده، بهش، بهشیّك، بریّك، بهرتمقا، ئهندازه، بارستایی، ئەوەى بەھۆيەوە ئەندازە و رادەي شتنك

به دمست ديّت

مقدام؛ دمس پیشخهر، تیکوشهر، بویر، پیشرهو مقسلر: موقهدهر، چارهنوس، ناوچاو، فهرماني خوایی، ئەرەي لەلايەن خوارە ديارى كرابينت مقدرت: توانایی، دەسەلات، ھیٚز، وزە، تین، تا

مقدس: پیروز، پاك، بی خهوش، پاقژ مقدم: پیشرهو، پیشکهوتوو، پیشهنگ مقدم داشتن: پیش خستن، کهسیک یان شتیک پیش

مقدمه: پیشهکی، سهرهتا، دهسپیک

مقسدور؛ دەسسەلاتدارى، توانىايى، ئەوەى بىە ھينز و توانایی له کران دیّت

مقر: مقهر، بنكه، مهكق، شوينني ئارام گرتن مقر: ددان پیانهر، درکیّنهر، پیّ لیّ نهر، ئهومی دان به شتێکدا دهنێت

> مقراض: مقهست، ئەوەى شىتى پىدەبرىنەوە مقرح: زهخمی، بریندار، زامار، زامدار

مقرر: دیاری کراو، بریار لیدراو، دانراو، سمقامگیر

مقررداشتن: سهقامگیر کردن، جیکیر کردن، دیاری كردن

مقرط: كواره لهكوي

كراو

مقرعه: شەلاق، قامچى

مقرن: بهتوان، ياريدهدهر، هيزبهخش، هاريكار

مقروء خوينراو، وتراو

مقروض: براو، بریاو، قرتاو، به مانای قهرزاریش ديْت

مقروع: ١- كوتراق، كوتياو ٢- سەرۆك، سەروەر، گەورەي ھۆز يان نەتەرە

مقرون: نزيك، نزيك لهيهك، پهيوهست

مقسرى؛ خوينهر، ئهوهى قورئان فيسرى كهسانيتر دمكات

مقسط: دادیار، دادگهر، دادیهرومر

مقسم: بەش، پشك، بەھرە، پار

مقسم: بەشكەر، دابەشكەر

مقسم: بهش کراو، دابهش کراو

مقسوم؛ بهش كراو، بهش بهش، پشك پش مقشر: پیست دامالراو، پیست لی کراوه، میوهیهك

كه پيستكهى يان تويكلهكهى ليكرابيتهوه

مقص: مقەست، ئەوەي شىتى پى دەبرنەوە

مقصد: ئامانج، ئارمانج، ئارمان، ئەو شوينئەى بۆى دەرۆن، مەبەست

مقصد: مەبەست، ھەويا، ئارەزوو، ئاوات،

مقـصر: کهمتهرخهم، تاوانبار، ههلهکار، شهوهی له ئهنجامدانی کارهکانیدا کهمتهرخهمی بکات

مقسود: مەبەست، ئاھەنگ كىراق، ئامانج، ئارەزوق

كداو

مقصور؛ كورت، كورت كراوه

مقصوره: ژنی مال، ئه رثنهی له مالهومی زیندانی بکهن و ریگه نهدهن برواتهدمر

مقصوص: براو، قرتاو، برياو، پچراو

مقطع: براو، برياو، قرتاو، پچراو

مقطوع: براو، بریاو، پچراو، قرتاو، جیا کراوه، جوی کراوه

مقطوف: چنراو، چنینهوه، کۆکراوه، کۆکردنهوهی

مقعد: نشینگه، شویننی دانیشتن

مقعسد: زهوی گسیر، پسهك كهوتسه، ئسهوهی بسههوّی

نەخۆشيەرە نەتوانىت لەسەر زەرى تەكان بخوات مقعر: چال، بەقولا چو، ئەرى قوولايى ھەبىت

مقفع: سەربەژىر، سەركز، سەرشۆر

مقفل؛ بهستراو، داخراو، قوفل كراو

مقل: دەرويش، دەس كورت، ئەدار، ھەڑار

مقلاد: کلیل، ئەوەي قوفلى پیدەكەنەوە

مقلب: ئالۆگۆركەر، ھەلەوگىر، ھەلگەرىندرەوم، بگۆر

مقلد: گورچیله، گورچهویله

مقلد: لاساييكەرەوە، پەسخەلى، ھەنەكار، ھەنەكوو،

ئەوەي لاسايى كەساينتر دەكاتەوە

مقلسوب: هه لکه پراوه، سه رمورثیر، واژی، نساوه ژو، هه لکه ریندراوه

مقلوع: هه لکه نراو، له په که دهرهیندراو، له پیشه ده رکیشراو، لابراو، ده رکراو، له سه رکارلابراو

مقلسه: ۱ - ناوچاو، سپینه و ره شینهی چاو ۲ -نیوهی ههر شتیك

مقمر؛ مانگهشهو، شهویک که مانگهشهو بیت

مقنع: قەناعەت كەر، رازى، قانىع

مقنع: پوسەرى، لەچك، لەچكە، ئەو پارچەيى ژنان سەرى خۆيانى پى دادەپۆشن

مقنن: ياساناس، ياسا زان، ساسا دانهر

مقني: چال هه لکه ن، بيرهه لکه ن، ئه وه ی بير يان کاريز هه لده که نيّت

مقسوا: کارتۆن، کاغهزی ئهستور و رهق بو بهرگ گرتنی کتیب یان شتیتر

مقوال: زمان خۆش، زمان شیرین، قسه خۆش، زامان پاراو، زمان تیژ

مقود: هەوسىار، جلەو، ئەوسىار

مقوس: كەوانى، چەمارە، چەميو، خوار

مقول: وتار، بابهت، گوتار، قسهی وتراو

مقــوم: راسـتكەر، ئـەوەى شىتىك راسـت دەكاتـەوە، ھەلسەنگىنەر، خەملىنەر

مقوم: راست كراو، هەلسەنگينراو، خەملينراو

مقوی: وزه بهخش، هیز بهخش، نهوهی هیز و وزه به .

مرۆۋ ببەخشىت

مقهور؛ بمزاو، بمزیو، تیّکشکاو، شکهست خواردو، دوّراو

مقیاس: راده، ئاست، ئەندازه، ئامیری ھەلسەنگاندن مقید: بەند، پی بەند، گرفتار، پیوەند کراو، پابەند مقیم: دانیشتو، نیشتهجی، جینشین، ئەومی لـه

شوێنێکدا نیشتهجێیه و لهوێ دهژیت

مك: مژين، يەكجار مژين

مكابده: رهنج كيشان، سهختى بينين، ئازار بينين

مكابر: شەرئەنگيز، شەرانى، شەرخواز

مكاتبه: نامه نوسين، نامه نوسين بوّ يهك

مكسار: فيلباز، تەشقەلەچى، فريبودەر، كەلەكچى،
 ھەلخەلەتىنەر

مكاره: رمنج، سەخىتى، دروارى، ئەومى مرۆۋ لينى بيزارم

مکساری: به کریّنده ر، ئه وه ی ئه سب و و شتر به کریّ ده دات

مکاس: چهنه لیّدان، کهم کردنهوهی نرخ، چهنه لیّدان لهسهر کهم کردنهوهی نرخ

مكاسر: جيران، دراوسيّ، دراوسيّي ديوار بهديوار

مكاشسفه: دۆزىنــەوه، دەرھێنــان، ئاشــكرا كــردن، دەرخستن، ھێنانه بەرچاو

مكافات: پاداش، سزا، پاداشت دان، تۆلە

دوژمن

مكافى: بەرابەر، يەكسان، وەك يەك، ھاوتا

مكاله: وتوويْرْ، گفتوگۆ، قسه كردن پيْكەوم، پەيڤين

مكان: شويْن، جيْگه، جيّ، جيْگا، جهميّ

مكانت: جێگه، پێگه، جێ، شوێن، پله، پايه

مکانفه: هاریکاری کردن، یاریدان، یارمهتی دان،

هاوکاری کردنی یهکتر م**کاوحه**: شهر کردن، جویِندان، شهرِه جنیّو کردن

مكايده: فيْلِّ كردن، فريودان

مكبر: بانكدمر، بانك بيِّنْ، ئەومى بانك دەدات

مكبسه: سىدرقاپ، سىدرپۆش، سىدرقاپى قىازان و مەنجەل و ئەم شتانە

مكتب؛ قوتابخانه، خويندنگه، شوينني خوينندن و

نوسین مکتستم: قایم کهر، حهشاردهر، شهومی شـتهکان

حهشاردهدات

مكتسب بهدهست هاتوو، بهرههم هاتوو، بمرههم

هێنراو، بەدەست هێنراو، دەسكەرت

مكتـــشف: دەرخـهر، ديارخـهر، ئـهوهى شـتێك

دەدۆزيتەرە و ئاشكراي دەكات

مكتفى: بەس، بەسندە، تەواق

مكستم: شاراوه، شارياوه، قايم، حهشاردراو، دايۆشراو

مكتوب: نوسراو، نامه

مکتـوم: شاراوه، شاریاوه، حهشاردراو، قایم کراو، داپزشراو

مکث: درهنگ کردن

مكثار؛ زۆرېلە، چەنەدرين، فرەبين

مكثر: مالدار، دمولهمهند، ساماندار

مکثیر: بروانه مکثار

مکحله: سورمهدان، ئەوەي سورمەي تيا ھەلدەگرن

مكدر: ليْلْ، تاريك، تەنخ

مكدر ساختن: ليلل كردن، تهلغ كردن، دلتهنگ كردن،

خەمبار كردن،

مكدر شدن: ليْلْ بون، دنْتهنگ بون

مكذوب: درق، ناراستى

مكسر: فيّل، فريو، كهلهك، تهشقهله، فريودان، مهلخهلهتاندن

مكر آميز: فيلاوي، تيكهل به فيل و فريو

مکرر: دوباره، دوپات، دوپات کراوه

مكرگر: فيٚلباز، مهكراوى، فريودهر، ههڵخهڵهتێنهر

مكرم: بەريىز، ريىزدار، ھينا، ئەزيىز، ئازيىز

مکرمت: بهریزی، گهورهیی، ریزداری، هیژایی

مكروب: خەمبار، خەفەتبار، دنتەنگ، خەمۆك

مكروه: ناپەسەند، ناپەوا، شەرش، خراپە

مكره: نايەسەند، نارەوا

مکس: باج، گومرك

مكسب؛ كار، ئيش، پيشه

مكسر: شكاندن، شكيانن

مكسر؛ شكينهر

مكسشوف: دۆزراوه، درههێنسراو، ئاشسكراكراو، پوت

کراو، دهرخراو، دیارخراو

مكفوف: كويْر، نابينا، نهبين

مكفى: بەس، تەوار، بەسەندە

مكلسف؛ ئــۆدەدار، ئــه ئەســتۆگرتو، ئەســەر، پـــێ سىيۆردراق

مكمل: تهواوكهر

مكمل: تهواو كراو

مكنت: هيز، دمسهلات، توانايي، وزه

مكنون: شارياوه، شاراوه، قايم كراو، داپوشراو

مكون: خولقيندر، بەدىھيندر، دروست كەر، ئافريندر

ملاز: مەلأشو، زمان چكۆلە ملازم: ھاورى، ھاوەل، نۆكەر

ملاست: نــهرمی، نــهرم بــون، پێـچهوانهی تــووږهیی و توند و تیژی

ملاصق: لكاو ، چەسپاو ، پێكەرە لكاو و نزيك لەيەك ملاصقە : چەسپان، لكان، لكيان ، پێكەرە پەيرەسىت بون

ملاغه: مهلاقه، كهوديّز، كهوجز، كشتيّله ملافـه: مهلافه، سـهرمخهر، پووپــۆش، پارچـهيهكى سپى كه بهسهر دۆشهك يان ليّفهدا دميكيّشن ملاقات: بينين، چاوپيّكهوتن، سـهردان كـردن، ديـتن كردن، بهيهك گهشتن

> ملاك: راده، بناغه، بهراوهرد ملاك: فريشته، مهلايهكه

مسلال: بێـزارى، دڵتـەنگى، خـەمۆكى، رەنـج، خـەم، كەسەر

مىلال ا<mark>نگيىز:</mark> خەم ھێنەر، بێزار كەر، ئەوھى ببێتە ھۆى خەم و بێزارى

ملائست: دلتهنگی، بینزاری، خهموّکی، بینزار بون، بینزران

مــلام: سەرزەنشت كـردن، لۆمـه كـردن، تانـه لێـدان، سەركۆنە كردن

ملام: لۆمەكراو، سەرزەنشت كراو

ملامت گر : سەرزەنشت كەر، لۆمەكەر، سەركۆنەكەر ملامسە : بەركەوتن، دەست لە يەك دان

ملانکوئی: ماخوّلیا، مالیخوّلیا، پهریّشانی، شلّهرّاوی ملایم: سازگار، گونجاو، نهرم، ئارام، گونجاو لهگهلّ ناخ

ملایمست: نـهرمی، سـازگاری، گونجـان، ئـارامی، پووخوشی **مكون:** خوٽقێنراو، ئافرێنراو، دروست كراو

مكسى: مەكى، تايبەت بە مەككىه، ئەق سىورانە لە

قورئان که له مهککه دابهزیون

مکیاز: حیز، بی پیش، کونی مکیدت: مهکر، فیّل، فریو

مكدين: مرين، ملّق ليدان، ملكاندن، ههل مرين

مکیس: زیرهك، زرنگ، وشیار، هوشیار

مكين: جي گرتوو، جي گير، خاوهن پله و پايه

مکینـــت: ســهنگینی، _پێـِـز، هێواشــی، جێگــه، پێگــه، شوێِن

مگر: مهگهر، جگه، بيّجگه

مگس: میّش، مهگهز، مهشی، مهیهس، دهعبایهکه له شویّن گهرم وییسهکاندا دروست دهبیّت

مگس پران: میش کوژ، ئهوهی میشهکان دهکوژیّت یان دوریان دمخاتهوه

مگــس كــش: مـيْش كـوش، هـهر شـتيّك يـان هـهر

دەرمانىك كەمىش بكورىت

مگس وار: مێش ئاسا، وهك مهگهز

مگل: بۆق، قرپۆك

هل: شەراب، مەى، بادە، عەرەق

مل: ھەرمى، ھەمرو

هل: مو، موى مروّة يان ئارهل

ملا: مهلا، ئاخوند، شارهزا له ئايين

ملاءِ كۆبونەوە، راويْرْ كردن، كۆما، كۆ، تاقميْك له خەلك

ملائك: فريشته، مهلايكه

ملابسسس: جسل و بسهرگ، پۆشستهنی، پۆشساك، پۆشتەمەنى

<mark>مسلاح: ۱ − كەشـتيوان، گەميـەوان، سـۆبايى كـەر،</mark> مەلەوان، مەلڤان ۲ − خوى فرۆش

ملاحت: سوير، سوير بون، پر خوي بون

ملاحت: كەشتىرانى، گەميەرانى

ملاحظه: چاوديري كردن، ئاگا لي بون، تيبيني، به

گۆشەى چاو سەيرى يەكتر كردن

ملاذ: پەناكا، پەناكە، قەلأ، قەلأت

ملاینت؛ هه نکردن، نهرمی نواندن، گونجان، سازان ملبس: پۆشتەمەنى، پۆشاك، جل و بەرگ

> ملبوس: ۱- پۆشراو، لەبەر كراو ۲- جل و بەرگ، يۆشتەمەنى، يۆشاك

> ملت: ١- شهريعهت، ئايين، دين، مهزههب ٢-

نەتەرە، خەلكانى يەك ولأت، گەل

ملتجا: یهنا، یشت، پهناگا، پاسهوان، پاریزور

ملتجى: پەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر

ملتحد: پەناگا، يەناگە

ملتهم؛ لهحيم كرا، جوّش دراو، پهيوهست

ملتزم: ئۆدەدار، له ئەستۇ گرتوو، بەلنن دار

ملتصق؛ چەسپاو، لكار، لكياو

ملتفت: سەرەنج دەر، تېگەيشتوو، ئەوەى لەشتېك دەروانيت

ملــــتمس: داوكار، داواكهر، يسهيجوّر، تكاكار،

داخوازكهر ملتوى: ئالۆز، پێچاوپێچ، تێکهڵ و پێکهڵ

ملتهب: كركرتوو، بليسهدار، به بليسه، ههلكيسراو، داگیسراو

ملجاً: يهناكه، يهناكه، شوينني يهنا بردن

هلج: خويّ، خوا، خيّ، خوه، سويّري، سوّلي ملح: پيداگر، سوور

ملحسد؛ بيّ باوهر، كافر، بيّ دين، ئهوهي حاشا له بونى خوا دمكات

ملحق: پەيوەست، لكاو، چەسىياو، كەسىپك كە بە

شتیّك یان كەسیّكیتر پەیوەست بیّت

ملحمه: شۆرش، راپەرىن، جەنگ، فيتنه، ئاژاوه ملحوظ: بينراو، ديتراو، تيبيني كراو

ملعسون: ناههنگ دار، شاوازدار، شیعریک که به

ئاهەنگى موسىقيەرە بخويندريتەرە

ملخ؛ كوله، زيانه خرق، كولله

ملخس: کورت کراو، به کورتی، به کورتی باس کراو ملسلم: ١- ئەحمەق، گرانجان، كىران فىرۇش ٢-

ملاوغ؛ گەزياو، گەزاو، ئەودى مار ييودى دابيت

قورس، سەنگىن ٣- قەلەو، پرگۆشت

ملذت: شاوهت، خوشي

ملزم: پێويست، پێويست كراو، له ئەستۆ نراو، پێ سيێردراو

ملزوم: پێويست كراو، ئەرەي پێويستە

ملس: ميخوش، ترش و شيرين

ملسسون: ١ - درۆزن، فشهكەر، درۆكـەر٢ - زمان

شیرین، قسه خوش

ملصق: لكاو، جهسياو، يهيوهست

ملعسب: باریگه، باریگا، شوینی باری کردن، گۆرەپانى يارى

ملعقه: كەرچك، كەرچىك. مەلاقە، چەمچە

ملعون: دەركراو، لەعنەت كراو، نفرين كراو

ملعونه: بروانه ملعون

ملفر: قسمى نامو و نەزانراو، لوغز، مەتەل، قسميەك که تیگهشتنهکهی دروار بیت

ملفى: هەلوەشاوە، ھەژمار ئەكراو، لەبەرچاو ئەگيراو ملق: ریاکاری، کاسهلیسی، مهرایی، هاورییهتی به

ملق ب: ئەوەى ئازناوى ھەپ يان ينى دراوم، نازناودار، لەقەب دار

ملك؛ ملك، ديّ، زموى و زار، ههر شتيّك كه كهسيك خاوەنداريەتى بكات، مولك

ملك: مهلهك، فريشته، سروش

المسك؛ پاشا. خاوهن مولك، خاوهن دهسه لأت، به دەسەلات

ملكت: پاشايەتى، سەلتەنەت

ملكدار: ملكدار، خاوهن ملك، مولك دار، ئهوهي ئاو و زموى هەبيت

ملك ران: ياشا، فهرمانرهوا

ملك زاده: شازاده، منائى شا

ملكوت: مەلەكوت، دنيايى فريشتەكان

ملکه: شاژن، ژنی یاشا

ملل: ئەتەرەكان، گەلەكان

ملل: بيِّزار بون، خەمۆك بون، خەمبار بون

ملمات: پیشهات، پیشهاتهکان، روداوهکانی روزگار

ممارات: شهر کردن، جهنگان، جهنگ کردن
ممارست: راهینان، بهکاریکهوه ههمیشه سهرقال بون
ممازحت: گانته کردن، شوخی کردن، کایه کردن،
یاری کردن
مماشات: سازان، ههنکردن، گونجان، پیکهوه سازان،
پیکهوه به ریدا روشتن، ساچان، ساچیان
مماطله: پشت گوی خستن، به قنا خستن، نهمرو
بهیانی کردن
مماکسه: چهنه لیّدان، چهنه لیّدان بوکهم کردنهوهی
نرخی شتیّك

ممانعت: رِیْگرتن، بهر گرتن، بهر لی گرتن، نههیشتن،

ممتحن: تاقیکهرموه، ئهزمون کهر، تاقی کار ممتحن: تاقی کراوه، ئهزمون کراو ممتد: دریْرْ، کیْشراو، کیْشدار، بهردموام

ممتزج: تێڮەل، ئاوێتە، تێڮەل و يێڮەل

ممتع: بههرهمهند، سوودمهند، ئەوەى بەھرە و سبود دەبات، قازانج بەر

ممتلی: پر، لیّوانلیّو، سهرپیّر، لیپاولیپ ممتلی: پر، لیّوانلیّو، سهرپیّر، لیپاولیپ خوّی ممتنع: مل نهدور، نهوهی له کاریّک یان شتیّک خوّی به دور دهگریّت، نهگونجاو، نهبو، نا نهگهر، نهکران ممتهن: سوك، پیسوا، پهست، بیّ نرخ، بیّ بهما ممد: هاریکار، هاوکار، یارمهتیدهر، یاریدهدهر ممدود: کیّشراو، دریّرْ

ممدود: کیشراو، دریژ ممر: رِیْرِهو، شویْنی تیْپهرین ممزق: دراو، لهت لهت، شهق و شر ممـــرُوج: تیْکهلاّو، تیْکهلاّ، تیْکهلاّ به شهراب یان عارهق

ممسك: بهغیل، چاوچنۆك، بهرچاوتهنگ، رژد ممسوس: شیّت، مال ویّرانه، دیّوانه ممشوق: بهژن باریك، بالأبهرزی باریك ملمع: درهخشان، درموشاوه، رهنگین، رهنگاورهنگ ملموس: ههست یپکراو، دهست لیدراو

ملمسه: پیسشهات، رووداوه تاله کانی روژگار، سهختیهکان، بهلاکان

ملنگ: سەرخۆش، مەست

ملواح: ۱ - دریّر، له پ، لاغر ۲ - تینو، لیّو وشك، ئەومى بەردەاوم تینو بیّت

ملوان: مەلەوان، سۆبايى كەر، مەلەقان، ئاوباز

ملوث: پیس، گلاّو، پوْخل

ملودی: میلۆدی، ئاھەنگ، گۆرانی، ستران

ملسوس: جـوان، بـهدل، نـهرم، نيان، دهلال، رازاوه،

ملوك: پاشا، پاشاكان، شاكان، فەرمانرەواكان

ملوكانه: پاشايانه، شايانه، فەرمانږەوايانه ملوم: سەرزەنشت كراو، لۆمەكراو، سەركۆنەكراو

هلون: پهنگین، پهنگاوپهنگ، پهنگاوی، تیکه ل به رهنگ

ملهوف: خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار، خەمۆك

ملي: توانا، به دهسهلات، به توانا

هلى: نەتەرەيى، نەتەرايەتى، تايبەت بە نەتەرە

ملیارد: ملیارد، ههزار ملیون

ملیاردر: ملیاردر، دەولەمەند، ئەوەى سامانەكەى زیاتر لە پەك ملیاردە

ملیح: سویر، پرخوی، گهنم رهنگ، جوان

مليك: پاشا، شا، فهرمانرهوا

مليم: لۆمەكراو، سەركۆنەكراو

مليون: نەتەوايەتيەكان، نەتەومىيەكان

مليون: مليون، ههزار ههزار، ملوين

ملیونر: ملوینهر، ملیونهر، ئهوهی سیامانه کهی زیاتر

له مليۆن بيّت

ممات: مردن، سەرەمەرگ، كاتى مردن

مماثل: وهك يهك، بهرابهر، يهكسان، هاوتا، هاوشيّوه مماثله: هاوشيّوهيي، هاوتايي، ليّكجون، بهرابهري،

يەكسانى

مماحضه: هاورییهتی، پاکی، راستی

ممکن: ئەگەر، گونجاو، شیاو، رەوا، لە كران ھاتوو، مومكین، ئاسان، ئەوەى لە كران بیّت

ممكن: سەقامگير، جينگرتوو، جي كەوتوو

ممل: خهم هێنهر، بێڒاركهر

مملح: سوير، پر خوي

مملكت: مهملهكهت، ولأت، سنورى فهرمانرهوايي

مملکست دار: ولأت دار، ولأت پاريز، پاشسايهك كسه بتوانيّت به باشي ولأتهكهي بمريّوه ببات

مملوك: بهنده، غولام، كۆيله، بهرده

مملسول: بیّزارکهر، خهم هیّنهر، نهوهی ببیّته هوّی بیّزاری بیّزاری

ممنوع: ياساغ، رِيْگه پينهدراو، قهدمغه، قوْرخ كراو

ممنون: منهت دار، منهت لهسهر، پووت، باتمان. به مانای براو برگه برگهیش دیّت

ممهد: راخراو، ئاماده، تەيار، حازر

ممهور: مور كراو، واژو كراو

مهيت: مريّنهر، مهرگ هيّنهر، ئهوهي ببيّته هـۆي

مهیز: جیاکهرموه، جوی کهرموه، نهومی جیاوازی لهنیّوان شتهکان دمکات

من: من، ئەز، يەكەم كەسى تاك

من: من، پێوانەيەكى كێشە كە يەكسانە ئەگەڵ سى كيلۆگرام

منابع؛ سەرچاومكان، چاوگەكان

منات: منات، پوولی روسیا

مناجات: راز و نیاز، پارانهوه، لالأنهوه، شاکهشاك، وتوویْرْ لهگهل خوا

ن صدر مناجزه: شهر کردن، جهنگ کردن

مناخ: بەربلاق، پان، بەرين، شويننى پان بەرين

منادم: هاودهم، هاونشين، هاوقسه، هاوهل، ههڤال

منادمست: هاودهمی، هاونشینی، هاوریسهتی،

هاوپياٽەيى

منادی: جارچی، جار لیدمر،

مناره: مناره، مهناره، مهناری مزگهوت

منازع: شهرکهر، رقاوی، ئهوهی لهگهل یهکیتردا دوژمنایهتی ههبیت

منازعه: شهرِ کردن، جهنگ کردن، قین گرتن له یهك مناسب: سازگار، گونجاو، نزیك له یهك، لهیهك چو،

مناسبت: خزمایهتی، گونجان، نزیکی

شياو، شايان

مئـــاس: پــهنا، پـهناگــه، شــويّنى هــهلّاتن، چــاره، چارهسهر

مناصح: ئامۆژگار، ئامۆژگاريكەر، پەند بێژ

مناصفه: دو لهت کردن، نیو کردن، دابهش کردن، دو بهش کردنی مال یان ههر شتیك لهگهل کهسیکیتردا مناظرة: گفتوگ و کردن، ناخاوتن، پهیڤین، دوان لهسهر بابهتیك لهگهل یهکیتر

منساع: ۱- رێگر، بەرھەلست، ئەوەى رێ لە شتێك يان كەسێك دەگرێت ٢- بەغيل، چاوچنۆك، رژد مناعت: خۆراگرى، بەھێز بون، سەقامگيرى

منافسات: جیاوازی، نهیار، نهسازان، ناسازگاری،

ھەل نەكردن

منافته: چپه کردن، چپهچپ کردن، پچه کردن، له بن گویی کهسیکیتردا قسه کردن

منافسسه: بەربەرەكانى، ركەبەرايىەتى، ركەبەرى، لاسايى كردنەومى يەك

منافع: بەرژەرەندى، سوود، بەرژەرەنديەكان

منافق: مونافیق، دووړو، دوزمان، دروزن، ئهومی روخساری پیچهوانهی ناخی بیت

منافقسه: دووړويي، درؤزني، دو ړهنگي، خيانهت

کردن له یهك منا فرد امالاد می د مفسلامی دادی دادی دادی دادی

مئىساقى؛ لەئاۋىيەر، يەقپرۆدەر، ئىەيار، ئاھلەز، دۇ، ئاسازگار

مناقشه: شەپرەقسە، قسە زۆراندان، گێرەو كێشە مناقصە: كەم كردن، دابەزندن، بەربەرەكانى ئەسەر

دابهزاندنى نرخى شتيك

مناقض: نەيار، دژ، ناحەز، ناسازگار، نەساز مناكمىغ: مارە كىردن، ژن ھێنان، شىوو كىردن، پەيوەندى ژن مێردايەتى بەستن

منام: خەو، خەوگە، شويننى خەو، خەون منامە: خەوگە، شويننى خەو، جلى خەو

منان: منهت كهر، بهخشهر، بهخشنده

مناوله: بهخشين، پيدان،

منبت: کهنده کاری، خاتهم، کاری، به مانای شوینی

پوانی **گ**ڑ و گیایش دیّت

منبر: میمبهر، مینبهر، کورسی پله پله که وتارخویّن لهسهری دادهنیشیّت و وتار دهدات

منبسط: كراوه، يان، بهرين، بهربلاو، ئاوهلا

منبع: سەرچاوە چاوگ، چاووگە، شويننى ھەنقولأن و ھاتنەدەرەومى ئاو

منبعث: نيردراو، رئ خراو، بهرئ كراو

منبك: گسكه شارى، گيايهكه گسكى لى دروست دهكهن

منبل: تەمەل، بيكار، تەوەزەل، بيكارە

منبل دارو: مەلھەم، مەرھەم، مەلخەم

منبه: ئاگاداركەر، بيداركەر، ئەرەى بە ئاگا دينيتەوە

منتبه: وشیار، بیدار، به ناگا، ناگادار

منتج: ئەنجامدەر، بەھەردار، سوودمەند

منتجب: پەسەند، پەسەند كراو، بژاردە، ھەلبژيردراو

منتجع: لەوەرگە، لەوەرگا

كراو

منتخب: ھەلبرينەر، دياريكەر، يەسەند كەر

منتخب: هەلْبىژاردە، بىژاردە، پەسىند كىراو، دىيارى

منتزع: جوی کهرهوه، دهرکیش، هه نکیش، له رهگ

. دهرهێنهر

منتزع: هه نکه نراو، هه نکیشراو، له پهگ ده رها توو، جوی کراوه، جیا کراوه

منتشر؛ راگهیندراو، بلاو کراوه، پرژ و بلاو

منتصب: سهقامگير، جي گير، جي گرتوو، جيكهوتوو

منتصر؛ سەركەوتوو، زال، چپ_ر، پيرۆز

منتظر: چاوەروان، چاولەرى، چاوەنوار، تەمادار،

ئەوەي چاو لەريىي شتيكە

منتعش: چالاك، سەرحال، خۆشحال

منتفع: سوودبەر، قازانج بەر، بەھرەوەر، سوودمەند

منتفی: لهناوچو، فیرق، لابراو، دوورخراوه، دهرکراو منتقسسد: پهخنسهگر، ئیرادگسر، ئسهوهی دوای خویّندنهوهی کتیّب یان نوسینیّك پهخنسهی لسیّ دهگریّت

منتقش: نهخشاو، ههڵكهنراو

منتقــــل؛ جێبــهجێ بــو، ګواســتنهوه، ګوێزانــهوه، گوێزراوه، بار کردوو، لـه شوێنێکهوه بـێ شوێنێکی تر رۆشتو

منتقم: تۆلەستىن، سىزادەر، پق ئەستوور، پقىن، پقاوى

منتقى: ھەڵبژێردراو، بژاردە، جياكراوە

منتکس: سەرموژێر، ئاوەژۆ، سەرەوخوار، پێچەوانه منتن: گەنيو، رزيو، بۆگەن، رزياو

منتهــك؛ بێزاركـەر، لاوازكـەر، دەسـت درێـژكردن بـق سەر ناموسى كەسێك

منتهی: به نهنجام گهشتوو، به کوّتا گهشتوو، تهواو بو، نهنجامدراو

منتهی: کرّتا، ئەنجام، دوماهی، ئاخیر، کرّتا هاتوو، به ئەنجام گەشتوو

منثور: پرژ و بلاو، پرژ، بلاو، پرژینراو، چینراو

منج: میش، مهکهس، زهردهواله، ههنگ

منج: تۆو، تۆوى گيا

منجح: سەركەتوو، كامەران، زال

منجر: کیْشراو، دریْرُ کراو، کیْشراو بوّ لای کهسیّك یان شتیّك

منجل: داس، ئەوەى دروينەى پى دەكەن

منجلاب: گەنكاو، گەندەلأن، گۆلاوى گەنيو

منجلى: روناك، رۆشن، ئاشكرا، بەرچاو

منجم: ١- كان ٢- ريكه، ريى ئاشكرا

منجم؛ ئەستىرەناس، ئەستىرە ژمىر

منجمد: بهستوو، مهييو، ئاو يان ههر شتيك كه

بەھۆى سەرماوە بەستبينتى، رچاو

منجی: پزگارکهر، پزگاری بهخش، نازادی بهخش

منت: بەخشىن، بەخشىش

منعرف: هەلگەراوم، لە رىي دەرچوو، خوار، چەماوم، چەميو، ئەرەي بەريى ھەلەدا دەروات

منحسصر؛ تايبهت، دەورەدراو، گهمارۆدراو، تهنيا

كەتور

منحط: دابهزیو، نزم بو

منعل: ١- چارەسەركراو، كراوه، ئاوەلا، ٢- ھەل پێچراو، تواوه، كۆكراوه

منعنى: خوار، لار، چەماوە، چەميو، كۆماوە

منحوس: شووم، بهدبهخت، ناموبارهك

منغر: لووت، كهپو، كونى لووت

منخدع: فريودراو، هه نخه نه تاو، فيْلْ ليْكراو

منخرق: دراو، شهق و شر، لهت و پهت، تیکه تیکه

منخرم: لووت براو، كهيوو براو

منخسف: تاریك، داپوشراو، گیراو

منخل: بیّرْنگ، بیّرْن، سهرهند

منخلسع: هەلكەنراو، دەركيتشراو، دەرھينسراو، لـه شوينى خۆ ھەلكەنراو

منخنق: خنكاو، خنكياو، خهفه كراو

مندب: شین و رؤرق، گریان، شین مندرج: نوسراو، تي كراو، ئاماڙه ييدراو

منسدرس: کۆنه، جل و بهرگی کۆنه و شهق و شر،

مندف: كەمان، كەوان، كەمانى حەلاجى

مندك: پەسىت، كەم، تۆزقال، بى برمو

مندل: پيلاو، كەوش، قۆندەرە، پى پۆش

مندل: دەسىمال، دەسىەسىي

مندمل: چاك بوهوه، ساريد بو، بريني ساريد بو

مندوب: ههلبريردراو، دياري كراو، دهست نيشان كراو

منسدور: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، كەسەردار،

بەدبەخت، رەزىل، رژد، بەرچاوتەنگ

منده: گۆزه، گۆزهى شكاو

مندیل: دەستار، جامانه، ئەوەي لەدەورى سەريەوە

دەينچن

مندر؛ ترسينهر، توقينهر

منزجسر: توراو، لوتهلا، لالوت، ترساو، دهركسراو، ئازاردراو

منزعج: بي ئارام، بي ئوقره، پهريشان

منزعه: سهرچاوه، چاووگ، شوينى دەكهروتن،

گەرانەوە، قەگەريان، كۆتايى كار، ئەنجام

منزعه: دوژمنی، نهیاری، ههل نهکردن، نهسازان، ناسازگاری

منزل: مال، خانو، خانوبهره، سهرا، يانه، شويّني دابهزين

مَنْزُل: نَيْردراو، رِموانه كراو، نَيْراو

منزلت: ينگه، يايه، يله، جنگه، ريز

منزوى: كۆشەكىر، كۆشەنشىن، ئەومى خۆي لە خەلك دوربخاتهوه و بهتهنيا له سوچينكدا دانيشيت

منزه؛ پاك، خاوين، پاقر، بي گهرد

منسساق: ١- خـزم، كـهس و كـار، نزيكـهكان ٢-لايەنگر، شوين كەوتوو

منسد: سهد كراو، بهسراو، بهربهسترا

منسك: كوشتارگه، شوينى قوربانى كردن

منسوب: پالدراو، پالخراو، خزمایهتی، نزیکی

منسوج: چنراو، ههر شتێکی چنراو

منسوخ: بهتال كراوه، ههلوهشاوه، له ناوبراو

منسى: لەبىر كراو، فەرامۇش كراو

منش: خو، عادهت، سرشت، سروشت، خوو وخهده

منسشا: سهرچاوه، چاووگه، چاووگ، شوينی

دمركهوتن

منشآت: نامهكان، نوسراوهكان

منشار؛ مشار، هەرە

منشرح: ئاشكرا، بەرچاو،ديار، رون، ئاوەلا، كراوه منشعب: بهش بهش، لق لق، جيا كراوه، جوى كراوه

منشفه: خاولی، جلی حهمام

منشق: قەلشاو، تليشاو، ترەكاو، قرەنجاو منش گرد: ميٚڵنج، ههڵهێنانهوه، رشانهوه

منشور؛ بهیان، راگهیندراو، نامه، فهرمان، دهستور،

فهرمانى ياشايهتى

منشي

منظوم: مۆنراوە، ھەنبەست، شیعر، قسەی ئاھەنگ دار

منسع: پیکرتن، نەھیشتن، بەرگرتن، پی کی گرتن، بەرھەنستى كردن

منعدم: لەناوچو، بەفيرۆچو، ئەماو، فەوتاو

منعطف: چەمارە، چەميو، خوار، لار

منعقسد: بەسىتراو، بەسىراو، دراو، پەيمانىك كە ببەسترىد، گرى دراو، رىك كەوتن

مىنعكس: رادەر، دەنگدەر، دەنگدانەوە، رەنگدانەوە، گەراۋە، ۋەرگىراۋ

منعل: نال كراو، چوارپي كه نال كرابيت

منعم: بهخشهر، بهخشنده، جواميّر

منعم: بهتوانا، دمولهمهند، ساماندار، پارهدار

منفض: ليْلْ، تاريك، ناسازگار

منفجر؛ تهقاو، تهقيو، ترمكاو، ههل يوقان

منفرج: كراوه، ئاوهلا، كرياوه

منفرد: تهنيا، تاقانه، تهك، تاق و تهنيا

منف سح: کراوه، ئاوهلاً، دل فراوان، دل کراوم شادمان، شاد

منفسخ: هه لوه شاوه، لابراو، هه لوه شينراوه

منفصل: جياجيا، براو، تيكه تيكه، لهت لهت

منفصم: شكاو، براو، پچراو، شكياو

منفعت: بەرژەوەنىدى، سىود، داھات، دەسكەوت، قازانج، بەھرە

فارانچ، بهمره منفعل: کاریگهری وهرگر، شهرمهزار، شهرمیّون

منفك: جيا، جويّ، رِهما، جياكراوه

منفــور؛ بێزاركـەر، ئاپەسـەند، ئاھـەز، دووركـراوم،

دوورخراوه

منفی: دوورخراوه، راونراو، دهرکراو منقاد: فهرمانبردار، ملکهج، گویْرایهلّ

منقــــار؛ نـوك، دهنـوك، دهنـدوك، دهنـوكى بالندهكان،دهمك، نكلّ

منقساش: موکیّش، ئەوەى مووى دەم و چاوى پىيّ ھەلدەكەنن منشی: نوسهر، سکرتیّر، ئهوهی بتوانیّت به جوانی نامه بنوسیّت

منصب: پله، پایه، پنگه، جنگه

منصرف: پهشیمان، پهژیوان، دهس ههل گرتوو، دل ساردی، ئەوهی له مەبەستەكەی خوّی بگەرینتەوهو پەشیمان ببینتەوه

منسصرم: براو، قرتاو، پچراو، پهت یان تهنافی لهت

منصف: ناوهراستی ریّ، ناو ریّ، نیوه، نیّوهنج، ناوهند

منصف: داديهروهر، داديار، دادخوار

منصف: دو لهت، دو تیکه، دو بهش، ئهوهی کرابیّت به دو بهشهوه

منصفانه: دادپهروهرانه، دادیارانه، دادخوازانه

منصور: یاری دراو، هاوکاری کراو، هاریکاری کراو، یارمهتی دراو

منصوره: بروانه منصور

منضم: پهیوهست، زیاد کراو، پی زیاد کراو

منطبع: چاپ كراو، نەخشينراو،

منطق: وته، وتبار، پهیڤ، لۆژیك، ئاسىتى قىسە و . نام.

منطقه: پشتوین، کهمهربهند. و له زاستی جوگرافیا ههرکام له پیننج ناوچهکهی گوی زموی، ناوچه، مهنبهند

منطوق: وتراو، باس كراو، ئاماژه پيدراو

منطیق: پاراو، زمان پاراو، قسه زان، وتهزان، زمان شیرین

منظار؛ ئاوينه، نەينۆك

منظر: دیمهن، شوینی روانین، شهوهی بهرچاو

بكەريىت

منظره: ديمهن، چاوئهنداز، پێش چاو، بهرجهوهن،

ئەرەي بەرچاو بكەريىت

منظم: رِیْك، رِیْك و پِیْك، نەزمدار، بەنەزم، ئاراستە منظور: مەبەست، لەبەرچاو گیراو، دیاری كراو

منقبض: كۆكراوه، ترەنجاو، كۆ، ھەل قرچاو، ت<u>ن</u>ك ك<u>ن</u>شراو، چر

منفذ: پزگاری بهخش، ئازادی بهخش، پزگارکهر منقرض: لهناوچو، پوخاو، داپماو، مردوو، نهماو منقسم: بهش کراو، دابهش کراو، لهت کراو، جوی کرادم

منقش: نهخشيّنراو، نهخش كراو، رِهنگ كراو

منقصت: کهمی، کهم و کوری، کهم و کورت

منقضي: تێپهڕ، تێپهڕيو، ڕابردوو، پێۺين، لهناوچو،

خاپورکراو، کۆتایی هاتو منقط: نوقتەدار، ئەوەی نوقتەی ھەبیّت

رەنگاورەنگ

منقطع: براو، پچراو، جوی کراو، پهت یان تهناق پچراو و جیا کراوه، یساو

پپېدى ... 550 پ منقىع: دەريا، دەليا، زەريا، شويْنيْك كە ئاو ليْـى

کۆببیّتەوە منقل: مقەڵی، ئاگردان، کورە، مەنگەڵی، مقەڵی منقلب: پەریٚشان، پەشۆکاو، شڵەژاو، شیرەزە

منقلع: هه لکهنراو، له رهگ دهرهیندراو، هه لکینشراو منقسوش: نه خشینراو، پازاوه، نه خشین، ره نگین،

منقوط: نوقته دار، همر وشه یه که نوقته ی هه بیّت منقسول: گیْرانه وه، گیْردراوه، ئه وه ی باسی بکه ن، ئه وه ی شیاوی گواسستنه وه بیّت و بتوانریّت له شویّنیّکه وه بوّ شویّنیْکی تر ببریّت

منقی: پاك كراو، خاوين كراو، بژارده، ههلبژيردراو، دهست نيشان كراو، دياري كراو

منکسسر؛ حاشباکهر، دان پیانهنهر، ژیّس نهچیوو، لهخترنهگ

منکسر: ناپهسهند، ناپهوا، ناههز، قیّرهون، کاری خراپ و قیّرهون، ریّگه پیّنهدراو، دریّو

منكسر: شكاو، شكياو، لهت بو، ورد كراو

منكشف: رووت، ديار، بهرچاو، ئاشكرا

منکسوب: به دبه خت، به خت په ش، په نج کیشاو، سه ختی دیتو

منکوحه: ماره کراو، ژن که بن ههمیشه له پیاویک ماره کرابیّت

منکوس: سەرەوخوار، سەرەوژێر، ئاوەژۆ، پێچەوانە منگ: حۆل، گێــژ، كاس، وڕ، نەزان، كەم عەقلّ. دز، چەتە، پێگر

منگه: ١ - قومار ٢ - شيّوه، ريّچكه، شيّوان

منك: زەردەواله، ھەنگ، مىشھەنگوين

منگال: داس، مالهغان

منگل؛ دز، چەتە، ريكر

منگوله: مەنكۆلە، كولەنك، مەندۆلە، كيز وكولەنك

منگیا: قومار، قومارخانه، شوینی قومار کردن

منگین: چپه کردن، هیواش قسه کردن، لهژیر لچهوه قسهکردن

منسور: نـورانی، بریقـهدار، تروسـکهدار، درهوشـاوه، درهخشان، تابان

منوط: ههلواسراو، پهيوهست، ئاويزان

منوگام: یهك ژنه، ئهومی تهنیا یهك ژنی ههبیّت منوم: خهویّنهر، خهولیّ خهر، ئهومی دهبیّته هوّی

منون: ئەجەل، مەرگ، رۆژگار، زەمانە

خيرايي له خهوتن

منوى: نيەت كراو، مەبەست كراو، ئاھەنگ كراو

منهاج: پێگهی پاست، پێی پاست، پێگهی پوون و ناشکرا

منهج: رینی راست، ریگهی بون و ناشکرا

منهسدم: ويّـران، كـاول، خـراپ، خـاپور، لهناوچـو، پوخاو

منهسزم: تێڪشكاو، شكهست خواردو، هـهلأتوه، راوئراو

منهکه: کهم و کوری، کهم و کورتی

منهم: لهوان، لهنهوان

منهمك؛ سـهرقال، سـهرگهرم، تيكوشهر، ههولدهر، سهرقال و تيكوشهر له كاريك

منهوب: تالأن كراو، به تالأن براو

مواشي: چاروي، چوارپي، چوارپيکان وهك مهر و مالأت و مانكا مواظب: پاسهوان، چاودير، ئاگايار، پاريزهر مواظبت: چاودیری کرد،ن پاریزگاری، پاسهوانی كردن موافق: هاورا، سازگار، هاوری، هاودهنگ موافقت: سازان، مەلكردن، گونجان، ماودەنگى، هاوئاهەنگى، سازگارى موالى: يار، ياريدەدەر، ھاوەل، ھەقال، ھاورى موبد، موبيد، موبد، زانا، پيشهواي روّحاني ئاييني زەردەشتى موبق: ١ - زيندان، بهنديخانه، حهبس ٢ - شويني مردن، شوينني لهناوچون ٣- لهمپهر، ئهوهي ببيته ديوار لهنيُوان دوو شت موبعو: من بهموی، ورد، ورد و باریك، مهبهست له پیاچونهوه و لیکولینهوهی ورده موبيز؛ ميلهك، ئيلهك، ئاردبيْرُ موت: مهرک، مردن موتسان: ١- مەرگ، مردن ٢- بى كيان، بى رۆح، ئەرەي گياندار نەبيت موتور: ماتۆر، بزوینهر، ئامیری بهرههم هینانی وزه موتورسیکلت: ماتۆر، موتۆر، پاسکیلی ماتۆردار موتى: مردوهكان، مراوهكان **موثق:** باوەردار، باوەرپيكراو موج: شەپۆل، ليپاو، پيْڵ، پيْڵچوك، بەيار موجب؛ هۆ، هۆكار، بايس، بۆنه موجب؛ پێویست کراو، دانراو، دیاری کراو موجسد: دروست كهر، بهرههم هينهر، خولقينهر، ئافرينەر

موجر؛ کریدهر، به کری دهر، ئهوهی مال یان دوکان

موجز؛ كورت، كول، كهم، كورت كراوه

موجل: چالاو، چالیك كه ئاو تیایدا كۆببیتهوه

موج زن: شەيۆل دار، ييْلْ دار

موجع: به ئازار، به ئيش

به کری دهدات

منهوم: نهوسن، چٽيس، نهوسن بو خواردن منهى: ئاگاداركەر، ھەوالدەر، خەبەردەر منى: خۆبىنى، خۆپەسەندى، لە خۆباى بون منى: شاوەت، ئاو، ئاوى پشت، ئەو ئاوەي لە كاتى راحهت بون دهرژينت منیست: ئارەزوو، داخوازى، داواكارى، ويست، خواست، مەبەست منیت: مەرگ، ئەجەل، مردن منير: درهوشاوه، درهخشان، تابان، نوراني منيع: بهرز و بلندج، خوراگر و بهميز منیف: بەرز، بلند، بەرزایی، ھەلكراو، گەورە، مەزن، شهكاوه مو: ميو، داري تريّ مو: موو، توك، قرَّ، كولْك، پۆرت، ئەو تالله باريكانه که لهسهر و پیست و جهستهی مروّهٔ دهروین موات: بي گيان، مردو، بي روّح مواتسات: سازان، سازگاری، گونجان، هه لکردن، رەزامەندى، رەزامەندى لەگەل كەسپىك لە كارىكدا مواثقه: بهلّنِن دان، پهیمان بهستن مواج: شەپۆلاوى، ئەو ئاوەي شەپۆلى زۆرى تيا بيت مواجب: مووچه، مانگانه، حهقدهس، جیره مواجه: پووبهږو، پودهرپوو، بهرامبهر، لهبهرچاو مواجهه: روبهرووبون، رودهرروبون، یهکتر بینین، سەردانى كەسىپك كردن مواخات: هاورينيهتي، برادهرايهتي، دوستايهتي مواد: مادهکان، ماده موادعه: ناشتی کردن، ناشتی، سازگاری، گونجان موازات: بدرابدر بون، روبدرو بون، هاوتدریب، هاوتا موازرت: هاوکاری، هاریکاری، یارمهتی دان موازنه: كێش كردن، كێشانه كردن، ههڵسهنگاندن، بهراومرد كردن موازی: رووبهرو، هاوتهریب، یهکسان، بهرابهر مواسات: یارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری كردن مواسم: ومرزمكان، ومرز

موجود؛ بونەوەر، زيندەوەر، گيان لەبەر، ئاڧړينداو، خولقينراو

موجه: باش، پەسەند، بە دل، خاوەن پايە

موچلكا: سەندە، قەوالە، پەبالە، بەلگە

موچول: بچوك، جوان، دەلال، رازاوه، چكۆله

موچینه: موکیش، موگر، ئهوهی مووی دهم و چاو و جهستهی پی هه لدهگرن

موحد: خواناس، خواپهرهست

موحش: ترسینهر، توقینهر، زراوبهر، بیزارکهر

موحش: ويران كهر، كاول كهر، خاپوركهر

موخوره: موخۆره، نەخۆشى ھەڵوەريىنى موو

مودت: هاورێيەتى، دۆستايەتى، برادەرايەتى

مودع: ئەمانەت، ئامانەت، بە ئەمانەت دانراق

موذي: ئازاردەر، زيان گەيێن، زەرەردەر

مور: میروله، مرووله، میروو، دهعبایه کی ورده که

زیاتر له ژیر زموی بو خوی مال دروست دهکات

مورب: خوار، لار، گێڕ، چەماوە، چەميو، خوێر

مورث: هۆ، هۆكار، بۆنە، بايس

مورچال: کونه میروو، هیلانهی میروو

مورچه: میروو، میروله، مورله، میلووره، موریی، مروچه

مورچهخوار: میرووخور، میروله خور، ئهوهی میروله

دەخوات، جۆرە دەعبايەكە

مورد: گول رمنگ، سوور، به رمنگی گول

مورق: نوسهر، بهرههمهین و فروشیاری کاغهن

موریانه: موریانه، مورانه، ده عبایه که به کومه ل

له ژیّسر زهمینهکانسدا دهژی و دهرواتسه نساو دار و

مسورُ: مـوٚرُ، داریّکـه زیباتر لـه ناوچـه گهرمهکانـدا دهرویّت و بهرهکهشی همر بهو ناوهوه ههیه

موزج: جزمه، چهكمه، پۆستال

موزع: بلاّوکەر، پاشێنەر، پرژێنەر، پرژ و بلاّوکەر موزۇن: رێك، ھەڵسەنگێنراو، گونجاو، كێش كراو

موزه: جزمه، چهکمه

موزه: موّزه، موّزهخانه، شویّنی ههلگرتنی کهل و پهلی کوّن و میّژوویی

موزيسسين: موزيك ژەن، ژەنەر، ژەنيار، سىترانبيّر: گۆرانى خويّن

موزيك: موزيك، مۆسىقا، مۆسىقى

موژ: ئاوگر، گۆلاو، زەنكاو، زۆنكاو

موستان: رهز، زهویهك كه پر بیت له داری میو

موسستره: تسيخ، تيسغ، گويزان، مسوس، گويزاني سهرتاشين

موسخ: چڵكن، چڵكاوى، پيس

موسر: دەوللەمەند، پوولدار، ساماندار، بەتوانا

موسع: ئاوەلاً، بەربلاو، كراوم، بەرفراوان، پان، بەرين

موسم: وهرز، كات و سات، چاخ، چهرخ، دهم، تاف

مسوس مسوس: کاسهلیّسی، مهرایی کردن، ماستاو کردن، ریاکاری

موسوس: دودل، به گومان، دوردونگ

موسوم: ناونراو، نیشان کراو، دهست نیشان کراو. ناوبراو

موسه: زمردمواله، ههنگ، زمرگهته

موسى: كوينزان، تيغ، تيخ

موسیقی: مۆسیقا، مۆسیقی

موش: مشك، ميّش، مله

موشانه: مشكانه، مشك ئاشا، وهك مشك

موشــك: موشـەك، يـەكێك لـﻪ كەرەسىتەكانى شـﻪڕ كـﻪ

هه لگری ته قه مه نیه و له شهره کاندا به کار دهبریت

موشكاف؛ ورد بين، باريك بين، مەبەست له كەسيكه

که به جوانی له کارهکان دهکوّلْیْتهوه

موش کور: مشکه کویّر، مشکه کوّره

موصوف: ومسف كراو، باس كراو، تاريف كراو، ئـهو

كەسەي تايبەتمەنديەكى ھەبيت

موصول: چەسپاو، پەيوەست، پ<u>ٽ</u>وە لكاو، ئەوەى بە

شتێکیتر پهیوهست کرابێِت

موصی: وهسیهت کهر، نهو کهسهی وهسیهت دهکات موضع: جیّ، جیّگه، شویّنی دانانی شتیّك

موضوع: بابەت، مەبەست، بابەت<u>ن</u>ك كەباسى لەسەر بكر<u>ن</u>ت

موطن: ولآت، دیار، نیشتمان، سهرزهمین، زادگا موطئی: شوین پیّ، شوینهواری پیّ یان ههنگاو موظفه: راسهپیّدراو، کار له نهستق، موچهخوّر، کاربهدهست

موعد: بەلنن، پەيمان، عەھد، شويننى پەيمان

موعظه: ئامۆژگارى، پەند، وانه، داباش، مۆچيارى، ئامۆ<u>ژي</u>ارى

موعسود: بـهێێن دراو، پـهیمان دراو، شـهوهی بـهێێنی هاتنی یان کردنی درابێِت

موغ: مۆخ، مۆغ، پياوى رۆحانى ئايينى زەردەشتى

موفر؛ زیاد، زۆر کراو، فراوان، زیاد کراو

موفق: سەركەتوو، كامەران، بەبەخت، بەختەوەر

موفور؛ فراوان، مشه، زوّر، زیاد

موقت: کاتی، دیاری کراو، دممی، کات و ساتی

دیاری کراو ...

موقد: ههلایسان، ههلگیرسان، دایسان، داگیرسان موقر: سهنگین، بهریّز، هیّژا، بیرمهند، به نهزمون

موقع: پیکه، شوین، جیگه، شوینی کهوتن، شوینی

موقع: رەنچ كێشاق، بەلاّ ديتق، سەختى كێشاق

موقف: شویّنی ومستان، ویّسگه، ویّستگه، شویّنی راومستان

موقن: دلنیا، پشت ئەستوور، پشت سوور

موقود: مەلگىرساو، دايساو، داگيرساو

موقوس: مل شكاو، مل كورت، بي مل، مل كول

موقــوف: وهسـتێنراو، ڕاوهسـتاو، ڕێ ڶێ ګیراو، بـهر گــا،

موقوفه: تەرخان كراو، ديارى كراو، دانراو بق، ملّك

یان سامانیّك که بن کاره گشتیهکان تهرخان کرابیّت موکت: موکیّت، کومبار، شیّوهیهکه له فهرش

موکسول: پیی سیپردراو، بهسراو، پهیوهندیدار،

يەيوەست بە

مولسلا: شویّنی له دایك بون، سالّی له دایك بون، تهمهن

مولــد: سك كـەر، منالّ هێنـەر، ژن كـه سك دەكات و منالّى دەبێت

مولسد: زاده، زاو، ئەومى ئە دايىك دەبيّىت، بەرھەم ھاتوق

مولع: تەماحكار، بەرچاوتەنگ، رژد

مولسنود: منەولۇ، زاۋ، زادە، كۆرپىنە، سىاۋاۋ، مشاڭ، زارۇك

مولی: خاوهن، خودان، گهوره، سمروهر، سمروّك مولیدن: درهنگ کردن، درهنگ کهوتن

موم: موّم، ميّو

مومو: میاو، میاومیاو، دهنگی پشیله

مومیا: مۆمیا، مۆمیایی، قیری رەش

. مومین: مزمی، میّوی، دروست کراو له موّم، تاییهت

په مۆم

مونس: هاودهم، یار، هاودهنگ، هاوزمان

مونه: تايبه تمهندى، تايبه تمهندى شتيك

موهبت: بهخشش، بهخشین، دان، ئهوهی به کهسیّکی دمیهخشن

موهن: لاواز كهر، ناتهوان كهر، سست كهر

موهوب: بهخشراو، پیّدراو

موهون: لاغر، لهر، لاواز، سست

مويز؛ ميوره، كشميش، تريّى وشك كراو

مویه: گریان، شین، شین و رؤرق، گریین

موییدن: گریان، شین کردن، گریین

مه: گەورە، زل، مەزن

هه: ههلّم، مژ، ههلّمی ناو بلأو له نزیك زدوی، تهم، تهم و مژ

مه: مانگ

هه: مهی، مانگی پینجهم له سالی زایینی

مهابت: ۱ - ترساندن، توقاندن، ۲ - گەورەيى، شان، شكق

مهاجر: كۆچكەر، كۆچەر، كۆچ كردوو

 ۸ساجرت: كۆچاندن، كۆچ كردن له شويننيكەوه بۆ شويننيكيتر رۆشتن

مهاجم: هێرشبهر، پهلاماردمر، ههڵمهت بهر

المهاجمسة: هيّرش بردن، پهلامار دان، پهلاماردانی پهكتر له ناكاو

مهاد: جيْگه، شوين، لانكه، لانك، بيشكه

مهادات: دیاری دان، خهلأتی دان، پیِشکهشی دان

مهادنت: ئاشتى كردن، ھەلكردن، گونجان، سازان،

ساز**گ**اری

مهارت: شارمزایی، لیّزانی، پسپوّری، ومستایی، به ئەزمونی

مهازاه: گانته کردن، شوّخی کردن، کایه، یاری، گهمه کردن

عمد حردن

مهامه: دهشت، بيابان، سارا، چۆلەوانى

مهانت: سوك بون، ريسوايى، سوكى، پەستى

مهانل: ترياك، ترياق

مهبل: منالّان، منالّدان، پهحمی ژن، قیتکه، زیّدان، ریّگای زیّ، بهلوّکه

ههپساره: جوان، دهلال، شوخ، شهنگ، جوان وهك مانگ

مهتاب: مانگهشهو، روناکی مانگ

مهتابی: بهرههیوان، هیوان، ههیوان

مهتدی؛ پی نیشاندراو، پینوینی کراو

ههار: گەورەتر، سەروەر، سەرۆك، پيشەوا

مهترین: کهورهترین، مهزنترین

مهتم؛ خەمخۆر، خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار

مهتوك: ١- پەردە دران، ٢- مردوق، مراق

مهجع: نەزان، ئەحمەق، حۆل، كێژ، وڕ

مهجع: خەرگە، شويننى خەرتن، نوستنگه

مهجور: جيا كراوه، دووركهوتوو، بهجي ماو

مهجوم: دارماو، ويران، كاول، خاپور، مانّى كاول و

مهجه: خوين، خون، خوينى دل، رؤح، كيان

مهد: لانكه، لانك، بيشكه، ههإورك

مهدوم: ويران، خراپ، كاول

مهدی: پیِنویِنی کراو، پیِنیشان دراو، نمومی خوا بِق پیِگای پاست پیِنویِنی کردبیِّت

مهذار: فرمبيِّرْ، زوْربله، چەنەباز

مهذر: زۆرېلە، چەنەباز، فرەبيْرْ

هر: خۆشەويسىتى، ھاوريىيەتى

مهر: ههتاو، خور، رور

هر: رەزبەر، مانگى حەوتەم لە سالى ھەتاوى

مهر: مۆر، ديارده، واژۆ

مهر: مارهیی، شیربایی، پارهی ماره برینی ژن

مهرا: گۆشىتى كولأو، گۆشىتى نەرمە

مهراس: هاوهن، ئهو دارهی دانهویلهی پی دمکوتن

مهربان: دل ندرم، به رهم، بهبهزهیی، میهرهبان

مهرخ: مانگ پوخسار، ئەوەي پوخسارى وەك مانگ

مهرگان: مانگی روزبور

الهرو: مانگ پوخسار، جوان، دهلال، شوّخ و شهنگ،

ئەرەى روخسارى وەك مانگ جوان بيت

مهزول: لاغر، لهر، لاواز، كهم كۆشت، دانگۆشت

مهزوم: شكهست خواردو، تنك شكاو، بهزاو، بهزيو

مهست: کهورهترین، مهزنترین

مهستى: خاتوون، خاتوو، خانم، خاتونى گەورە

مهسیما: مانگ روخسار، جوان، شوخ

مهشید: مانگهشهو، پوناکی مانگ

مهفهف: ناوقهد باريك، بهرن باريك

مهفهفه: ناوقهد باریك، بهژن باریك، ژنی ناوقهد

باريك

مهل: هێواشی، هێمنی، هێدی بون، لهسهرخۆیی

مهلت: ١ - مؤلّه:، كات دان، ماوه، ماول، ٢-

كونجان

مهلت خواستن: كات ويستن، مؤلَّهت ويستن، داواي

کات کردن

مهلت دادن؛ مولّهت دان، كات دان، دمرفهت دان، ماوه

دان

مهــیره: کـهیبانو، ژنیّك کـه مارهییهکـهی زوّر و **گ**ـران بیْت

ههیسل: ترسینهر، تؤقینهر، زراویهر، شهومی ببیته هوّی ترسان و توّقاندن

مهین: کهوره، کهورهترین، کهورهتر

مهین: سست، ریسوا، باوهر سست

مى: شەراب، بادە، عارەق

میان: کهمهر، ناو، لا، ناو شتیك

میان باریك: قهد باریك، ناوقهد باریك، بهژن باریك

میسائبر: کورت بی، قەوبې، ریگایهك که بمرامبس به جادمی سەرمکی کورت تر بیّت

میان بستن: قوّل هه لَکردن، قوّل هه لَمالَین، ناماده بون، حازر بون بوّ نه نجامدانی کاریّك

میان تهی: ناوبهتال، خالی، پوچ، شهومی ناومکهی هیچی تیا نهبیّت

میسانجی: نیّوهنجیگهر، ناوجی کهر، ناوبـژیوان، ناویژی

میانگین: ناوه راست، نیّوه نجی، ناوه ندی، نیّوه ندی، ناست: نامه نص

ئاستی نێوهنج میانه: نێوان، ناوقهد، ئهوهی لهناو شتێکدا جێگهی

میانین: نیوهنجی، ناوهنجی، نیوهندی

می پرست: مهی خوّر، شهراب خوّر، عارهق خوّر

ميت: مردوو، بي كيان

ھەبيت

میترا: میترا، ناوی فریشتهی خوشهویستی

میته: مردوو، مردار، مرداربوو

میستین: پاچ، تەشـوێ، تەشـوێ كــه بــەردى پــێ دادەتاشن

ميثاق: پەيمان، عەمد، بەلْيْن، ژوان

میخ: مینغ، بزمار، بسمار، مینخ

میخانسه: مهیخانه، عارمق خانه، شویّنی عهرمق خواردنهوه

میخ طویله: گول میخ، بزماری گهوره

میخك: میّخهك، جوّره گیایهکه

مه لقا: مانگ پوخسار، ئەومى پوخسارى ومك مانگ جوان بيت

مهلك؛ لەناوبەر، كوژەر، كوشەندە

مهلل: چەماوە، چەميو، خوار، لار، خوير

هههم: گرنگ، دژوار، کاری دژوار، گرنگ، شتیّك

كەگرنگ وسەرنجى پى بدەن

مهماز: بروانه مهمیز

مهمان: ميوان، ميْقان، ميْمان، ميْوان

مهما نخانسه: ميوانخانه، شويننيك كه تايبهت به

میوانداری کردن له میوان. هوتیّل

مهمانسدار: ميواندار، ميماندار، خانهخوي، خوادن

مال، ئەومى ميواندارى ميوانەكان دەكات

مهمانسرا: بروانه مهمانخانه

مهمانكده: بروانه مهمانخانه

مهمز: بروانه مهمیز

مهمان: بێهێ، بێکار، بێکار، قسهی قوّن، ههڵیت و یڵیت

مهموم: دنتهنگ، خەمبار، خەمگىن، خەمۆك، مەلول مهمە: بيابان، دەشت، سارا، چۆنەوانى، دەشىتى بى

ناو و گیا

مهميز؛ نهقيزه، نهقيز، ماميّن، نهقيزى ولأخ

مهنا: بهتام، چیژدار، بهتام و چیّر، خوش

مهنسدس: ئەندازيار، ئەندازەگەر، زانا لـ كاروبارى

بینا دروست کردن و ریگا وبان

مهوار: مانگ ئاسا، وهك مانگ

مهوس: هەوەسدار، شيّت، كەم عەقلّ، ديّوانه

مهوش: مانگ ئاسا، وەك مانگ، جوان، دەلال

مهول: ترسێنەر، تۆقێنەر، زراوبەر

مهیا: ئاماده، تەيار، حازر، پەرداخ، كۆك، ساز

ههیب: ترسناك، ترسینهر، كهسیك یان شتیك كه لیّی بترسن

مهيج: هەلخرينهر، بزوينهر، گرژكهر، بەلشاندەر،

هاندەر، جووڭينەر

مهير: مانگ

میسور: ئاسان، سانا، هاسان میسیون: وهفد، وهفدی نوینهرایهتی میش: می، مەر، پەز، پەزدما میشوم: شووم، ناپیروز، ناموبارهك ميعاد: ژوان، جي ديتن، شويني يهكتر بينين میغ: ههور، ئهور، ههوری چر و تاریك مسى فسروش: منهى فروّش، شنهراب فروّش، عارمق فرۆش میقات: کات، دمم، چاخ، کاتی کار، سات، شویننیکه که بۆ كۆبونەوە كاتيان بۆ ديارى كرابيّت میکائیل: میکائیل، ناوی فریشتهیهکه میکادو: میکادق، نازناوی ئیمپراتوری ژاپون میکده: مەيخانه، نادى، شويننى خواردنەوه می گسار؛ مهی خوّر، شهراب خوّر، عارمق خوّر میگون: شهراب رهنگ، به رهنگی شهراب ميسل: حدن ويست، خواست، مهبهست، شارمزو كردن، حدر كردن، بادائهوه، گەرائهوم، يەك لايى میلاد: رؤژی له دایك بون، كاتی له دایك بون، رؤژی له دایك بونی حهزهرتی عیسا كه یهكهم پۆژی دەسىيكردنى سالى زايينيە میلاو: شاگرد، بهردهست، شاگردی دوکان میمون: موبارهك، پیرۆز میمون: مەيمون، عەنتەر، ئەنتەر مين: مين، ئەلغام، جۆرىكە لە تەقەمەنىيەكان كە لەناق زهویدا دهچیندریت مینا: جامی نهخشینراو، ئاوینهی زیرین، مینا میناءِ لەنگەرگا، لەنگەرگە، دوورگە مینو: بهههشت، جیکهی باوهرداران لهو دنیا مينوفش: بهمهشت ئاسا، وهك بهمهشت مینیوم: کهم، لانی کهم، دهستی کهم

میوپ: نزیك بین، ئەوەى بەھۆى نەخۇشىيەكانى چاو

نهتوانیّت که له دوورهوه به جوانی ببینیّت

میوه: میوه، بهرههم، بهر،، بهری دار

ميوهدار: ميوهدار، بهردار، بهبهرههم

میغکوب: چهکوش، چهکوچ، ههر شتیك که بزماری پیّ داکوتن **میخوار؛** مهی خۆر، شهراب خۆر، عارمق خۆر ميخواره: بروانه ميخوار میخوش: میخوش، ترش و شیرین، مزر، میوهیهك که تامهکهی ترش و شیرین بیّت میدان: مهیان، گۆرەپان، زەوى بەربلاو میدان دادن: دمرفهت دان، ماوه پیدان، مؤلّهت دان میدانگاه: گۆرەپان، زەوى بەربلاو، مەيدان میده سالار؛ نانهوا، نانکهر، نان پهز مير؛ مير، ئەمير، قەرمائردوا میراب: میراو، پاسهوانی ئاو، ئهوهی ئاو لهناو مال و باخهكان دابهش دهكات ميراث: ميرات، ميراتى، شت و ممكى بهجى ماو له مردوو میراکل: مۆعجیزه، سەرسپرهینهر، واق ورکهر میراندن، کیان سهندن، گیان گرتن ميرشب: شەوگەر، خەسخەس میرغضب: جهلاد، مروّة كورّ، كهسيك كه ليّپرسراوي جيبهجي كردنى حوكمي ئيعدامه ميروك: ميروو، ميروله، ميلوره ميره: ميدر، هاوسهر، پياو، كهيخوا، كويخا میسز: مذِّر، تهختی چوارگۆشه که چوار پایهیی بلندى هەيە ميزان: ميزان، ئەندازە، شايەن، كيشانه ميزبان: ميواندار، خانه خوي، ميماندار مى زده: سەرخۆش، مەست ميسزر: مينزهر، جامانه، شاشك، مينزهره، پووشين، كلأودهسمال میزك: میز، گمیز، میز میزیدن: میز کردن، پیشاو پشتن، گمیز کردن میستان: مهیخانه، عارمق خانه، نادی میسر: قومار میسر: ئاسان، سانا، ئاماده، ساز، كۆك

میسره: لای چەپ، چەپ، دەستى چەپ

ميهان ۶۶۳

میهمان: بپوانه مهمان میهن: ولاّت، نیشتمان، دیار، زادگا میهن پرست: ولاّت پهرمست، وهتهن پهرمست، ئهوهی ولاّتهکهی خوّی زوّر خوّش دهوی

ن: ن، پیتی بیست و نوّیهم له ئالفابیّتی فارسی که به
 نون دهخویّندریّتهوه

ننانسدرتال: نیانسدمرتال، ناوی دوّنیّکه له ئالمانیای روّزههلات که له سالی ۱۸۵۶ کاسهی سهری مروّفیّکی لی دوّزرایهوه که زاناکان بوّ ۴۰ همزار سال بیّشیان گهراندهوه و به مروّشی نیاندمرتال ناویان برد

نا: نا، پێشگرى نا كه لمسهرهتاى وشهدا دێت و ماناى

وشه دهگۆرێت وهك راست كه دهبێته ناراست

نا: ۱ نم، تـەرى ۲ بـۆنى نـاخۆش كـه لـه هەنــدى خواردەمەنى كۆن پەيدا دەبيّت

نا: وزه، هيز، توانايي، تاقهت

نائب: جێنشين، جێگر، جێگرهوه، نوێنهر

نائبه: ١- بروانه نائب ٢- بهلا، سهختى، دژوارى

نائح: گرینۆك، شین گێڕ، گریان

نائل: بەھرەمەند، سوودمەند، بەھرەدار

نائم: خەوتو، خەھتو، نوستو، ئەوەى خەوتبيت

نائمه: ۱ ـ ژنی خهوتوو، ژنی نوستوو ۲ ـ مهرگ، مردن

ناآرام: نائارم، بي ئوقره، بي ئارام

ناارز: بيّ بهها، كهم بايي، بيّ نرخ، كهم بهها

ناآزموده: بيّ نهزمون، ناشارهزا

نااستوار: خۆرانەگر، ناسەقامگیر، سست

ناآشنا: نهناس، نهناسراو، نائاشنا، بيْگانه، غهريبه

نااصل: نانهجیب، بی خاوهن، نهوهی نهژادی نهبیّت

ناآگاه: بي ناگا، نهزان، نا ناگا، بي خهبهر

ئاآگاهان: ئەزانراو، بى ئاگايانە، ئائاگايانە، لەناكاو،

كەمتەرخەمى

ئاآمده: ئەھاتوو، روونەداو، ئەوە ھىنشتا ئەھاتبىنت يان

روی نهدابیّت

ناآمرزیده: نمیهخشراو، لی خوش نمیو ناامن: نائممن، شویننیك که نهمنیهتی تیا نمبیّت ناامید: بی هیوا، هیوابراو، نائومیّد، ناهومیّد، ناهمیّ ناآهار: نیومرِق، نیمهرِق، خواردنی نیمهرِق ناهسل: نمشیاو، ههانسهگر، نسهگونجاو، ئسهوهی شیاو نمبیّت بق شتیّك یان کاریّك نااوستا: ناشارمزا، بیّ نمزمون

ناایمن: نائهمهن، بی شهمان، نا دلانیا، شهو شوینهی دلانیایی و نهمنیهتی لی نهبیّت

ناب: پاك، ساف، بى غەش، بى ريا

ناباب: ناجور، نەگونجاو، ناسازگار، ناپەسەند

ناباك: بن ترس، بويْر، نازا، چاو كراوه، دل هايم، دليّر نابالغ، نابالق، كور يان كچيّك كه هيّشتا به تممنى بالق نهگمشتبيّت

ناباور: باومرپێنهكراو، نهشياو بۆ باومر كردن، ناباومر

نابایا: ناپیویست، نائهگمر، ئەومى پیویست نەبیت

نابايست: نەگونجاو، ناپيويست

نا بجا: نابه جيّ، بيّ كات، ناكات، كاريّك يان شتيّك كه

لهکات و شوینی گونجاوی خویدا نهبیّت

نا بختیار؛ ناکاممران، بهدبهخت، بهخت رهش

نا بغرد: بيّ عهقلّ، بيّ ناوز، نهزان

نا بغردانه: بي عهقلانه، نهزانانه، گيژانه

نابرادری: زرِ برا، برایهك كه لهگهل خوشك یان برایهكیتر له یهك دایك و باوك نهبینت

ئابردار: خۆړانەگر، بى تاھەت، بى سەبر، ئاسەھامگىر ئابردبار: بروانە ئابردار

999 نابريد ناجنس

> نابريسد: نسهبراو، نسهقرتاو، بارجسهكه كسه هيستا نهيانبريبيت

نابسسامان: شپرز، شيواو، شپرزه، شلهژاو، ئاژاوله،

تێػڿۅ؞، بێ نهزم، ناڕێڬ

نابسود: دمست لينهدراو، تازه

نابگاه: ناكاو، ناكات، بي كات

نابغسه: زيردك، كهم وينه، بي هاوت، بليمهت،

ھەڭكەوتوو، ھۆكەن

نابكار: خراپهكار، بهدفهر، بي كهلك، ناپياو

نابلا: نابه لهد، ناشار هزا، بن ئاگا، بن خهبهر

نابنوا: ١- لهناوچو، فيرو ٢- ههژار، داماو، لي قهوماو

نابهره: خەسىس، رەزىل، پەست، رژد، بەر چاوتەنگ

نابهنجار: بي نهزم، ناريك، بي ياسا، ناهاوسهنگ

نابهنگام: ناكاو، لمناكاو، بيّ كات

نابود: لهناوچو، به فيروچوو، ناديار، لهدمست دراو

نابودمند: موفليس، فهقير، همزار، نهدار، داماو، لي

قەوماو

نابینا، کوێر، ئەوەى جاوى نەبینێت

نابيوسان: ناكاو، لهناكاو، بيّ كات، بيّ واده

ناتراشیده: نهتاشراو، جاك نهكراو، قسهى رهق

ناتمام: ناتهواو، كۆتا نههاتوو، نهودى به تهواوى

ئەنجام نەدرابىيت، تەواو نەكراو

ناتندرست: نهخوش، ناساغ، زهلیل، پهك كهوته. دمردمدار

ناتنى: زر، برا يان خوشك كه لهيهك دايك و باوك

ناتو: ناتو، ریکخراوی ئاتلانتیکی باکوور، بهیمانیکی نیزامی سیاسیه بو بهرگری کردن لهبهرابهر مەترسيەكانى كۆمۆنىسم كە لە سائى ۱۹۴۹ لە نيوان ولاتهكاني نامريكا و كانساد، ئينگليس، فهرهنسا، ئايسلەند، نەرويچ، دانيمارك، ئىتاليا، لۆجيك، ھۆلەند،

لۆكزامبۆرگ، پورتوغال، مۆر كرا

ناتو: ناسازگار، نهگونجاو، نهساز

ناتوان: ناتوان، بهك كهوته، داماو، ليّ ههوماو، بيّ هيّز، بيّ تين، لاواز

ناتوانا: بروانه ناتوان

ناتور: خوو، خهده، عادمت، رهوشت، سرشت، سروشت،

گەوھەر، ناخ

ناپارسا: بي دين، ناباومر، بي ئيمان

نا پاك دين: كافر، بيّ باومر، بيّ نيمان

نا پاك راى: بير رەش، رەشبين، ئەندىشە خراپ، ئەوەى بۆچون و چارەسەرەكانى راست نەبينت

ناپاك: ناپاك، پيس، پۆخل، زيرگن، جلكن، گلاو

ئا پاگرو: خراپەكار، بەدفەر

نا پاکزاد: زوّل، حمرامزا، حمرامزاده، نانهجیب

ناپای: ۱ - خورانهگر، ناسهقامگیر ۲ - بی سهبر، کهم

نا پايدار: تێپهر، خۆرانهگر، ناپايهدار، لهرزۆك

نا يخته: نهكو لأو، خام، بيّ ئهزمون، ناشارهزا

نا پدرام: ناخوش، ناپەسەند، نابەدل

نا پدری: زړباوك

نا يديد: ناديار، شاراوه، ون، گوم

نا پدیدار: بروانه ناپدید

نا پرهيزگار: بي باوهر، فاسق، بي ئيمان

ناپرهیزی: باریز نهکردن، کهمتهرخهمی

نايروا: شلّهژاو، شپرزه، نهترس، چاو كراوه، پهريّشان

ناپز: نهکولاو، ئهومی درمنگ بکوئیت

ناپسری: زر کور

ناپسند؛ ناپەسەند، نابەدڭ، ناحەز

نا پیدا: نادیار، ون، گوم، دوور لهجاو، شاراوه، شاریاوه ناجح: ١- سهركهتوو، زال، بيروز ٢- ناسان، سانان،

هاسان، کاری سانا و بی کیشه

ناجز: ئاماده، نهقد، دهست بهدهست، تهیار، ساز، کۆك

نساجع: ١- بسهتام، جييْرُدار، خيوْش ٢ سيوومهند، بههردمهند

ناجم: ناوابوو، نپار، تازه دمركهوتوو، سهركيْش، ياخي ناجنس: بهدفهر، خرابهگار، پیس، بهد کردار **ناخوشسایند:** ناپهسهند، نابهدل، ناحهز، نهویستراو، نهخوازراو

ناخویشکار: نمرك نمناس، نموهی کار و پیشهی خوی نازانیّت، نموهی کارهکانی خوی جیّبمجیّ نمهکات، کهمتهرخهم

نادار: نهدار، ههژار، فه**ق**یر، لیّقهوماو، دصت کورت ن**اداشت:** بروانه نادار

نادان: نەزان، نەخوينەوار، كەم عەقل، بى ئاوز

ئادائسسته: نــهزانراو، ناديــار، نــامۆ، كارنــك كــه لــه نـهزانيهوه ئهنجام بدريّت

نادختری: زر کج

نادر: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، ناویّزه، دهگمهن، ههلکهوتوو نادره: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، ناویّزه، دهگمهن

نادرست: ۱- ناراست، درق، شکاو، شکیاو، لمت و بهت ۲-درفزن، ناراست، خرابهکار، بهدهمر

نادم: پەشىمان، پەژيوان، پاشگەز

نادى: نادى، يانه، كۆر

نادیده: بهغیل، نهدیوبدی، رژد، بهرچاوتهنگ

نادیده: نهبینراو، نهدیتراو، نهوهی به چاو نهبینرابیّت

ناژو: کاج، سنهوبمر، کاژ

نار: ئەنار، ھەنار

ناراست: ۱- ناراست، خوار، لار، چماوه، گێـر ۲-ناراست، درو

نارین: دارههنار

ئارپستان: مهمك ههنار، كچ يان ژنێك كهمهمكی وهك ههنار بێت

نارجيل: بروانه نارگيل

نارخو: گول ههنار، گول ئهنار

ناردان: دمنکه همنار، دمنکی همنار

ناردانگ: بروانه ناردان

نارس: كان، پێنهگهشتوو، نهگهييو، ميوهى كان

نارسا: كورت، كوڵ، كۆتا

نارسان: كان، نەگەييو، ناتەواو، بينەگەشتوو

نارستان: همنارستان، شوێنێك كه همنارى زوٚرى لێبێت

نسساجوا نمرد: نساجواميّر، پهسست، بسهخيل، رژد، بهرچاوتهنگ، پهست، ناپياو

ناجور: ناجوّر، نـهگونجاو، نهسازگار، نهساز، ناریّك، ناحهز، نارموا، ناپهسهند

ناجى: رِزگار، ئازاد، نهجات دراو

ناحق: ناحەق، درۆ، ناراست، بێجەوانەى راست

ناحل: لاغـر، لـمر، لاواز، ئـمومى بـمهۆى نـمخۆشـى يـان

عهشق يان سهفهر لاغر بوبيّت

ناحيه: ناوجه، مه لبهند، لا، لايهن، كهناره، ههراغ، به شيّك له شاريّك يان ولأتيّك

ناخدا: خاوەن كەشتى، كەشتىموان، گەمىموان

ناخرسنند: نارازی، ناشادمان، نهوهی رازی نهبیّت،

ناقانيع

ناخـستو: حاشـاكمر، كەللـەرەق، ئـموەى دان بـم <u>هـيـج</u> شتێكدا نەنێت

ناخشنود: نارازی، ناشاد، ناشادمان

ناخن بر: نینۆك گیر، نینۆك كەرشەوەى نینۆكى پى

دەكەن

ناخن زدن: نينوك ليّدان، نينوك خشاندن، نينوك گير كردن له شتيّك

ناخن گير: نينوك گير، نينوك كمر

ناخن: نينۆك، ناخوون، هەينووك، نووخان، نينك

ناخواه: ۱- نهخوازراو، نهویستراو ۲- بی نیراده، له : ۲- ...

ناخواست: نەويستراو، نەخوازراو، داوانەكراو

ناخوانده: نهخوینراوه، بانگ نهکراو، بانگیشت نهکراو، ئهو کهسهی بی بانگیشت کردن دمرواته میوانیهکان،

بيّ سەواد، نەخويّنەوار

ناخود آ**گاه:** بيّ ئاكا، نائاگا، بيّ ناگا لهخوّ، ئـهوهي لـه

حالی خوّی ئاگادار نیه

نساخوش: ناخوّش، نـهخوّش، دمردهدار، لـهش ناسـاغ، ناسـاغ، پهککهوتـه، عـهليل، زهليـل، دلّتـهنگ، ناحـهز،

نابەسەند، نابەدل

نارسيد: نەگەييو، پېنگەشتوو، نابالق

نارکنید: ههنارستان، شوینیک که دار ههناری زوری

نارگیل: نارگیل، نارجیل، میوهیه کی گهرمهسیریه

ناركوتيك؛ بيهوش كمر، سركمر، خموينمر

ناركوك: ترياك، تلياك، ترياق

نارنج: نارنج، نارنگ، میوهیه کی گهرمهسیریه

نارنجك: نارنجۆك، نارنجەك، تەھەمەنى

نارنگ: بروانه نارنج

نارنگى: لالەنگى، نارنگى، ميوەيەكى گەرمەسيريە

نارو: فيْلْ، تەلەكە، فريو، مەكر

ناروا: نارموا، ناپەسەند، ناحەز، حەرام، رێگە پێنەدراو ناز، عیشوه، مهکر، ناز و عیشوه

نازا: نەزۆك، نازا، ژن يان ئاژەلْيْكى مى كە سكى نەبيت

نازاد: نەزۆك، نازا

نازان: نازکمر، عیشومگمر

نازيو: ريحان، ريحانه

نسازیرورد: نازپهرومرده، شهومی شهو پهری ناسایشدا

گەورە بوبيت

نازك: لاغر، بهژن ريّك، ناوههد باريك، نهندام باريك

نازك انديش: ورد بين، بهسمرنج، نهومى وردبيني له کار و کردهوهکانی دهکات

نازك دل: دل ناسك، ئەوەى زوو برەنجيت، ئەوەى دلى

ناسك بيت

نازك طبع: همستيار، دل ناسك

نازك: ناسك، نازك، ئەومى جەستەي ناسك بيت

نازکش: نازکیش، نازهه لگر، شهومی به ناز و عیشومی

كمسانيتر رازى دمبيت

نازل: هاتنه خوار، دابهزیو، دابهزاو

نازله: بهلا، سهختي، مهينهتي، دژواري

نازنين: نازمنين، ناسك، دلرفين، دلبهر

ئازورمند؛ بيّ هيّز، ناتهوان، كهم زوّر

نازی: نازی، ناوی حزبهکهی هیتلهره که له سائی ۱۹۱۳ دامهزرا

نازييا: ناجوان، ناشيرين، نابهدل، ناپهسهند

نازیدن: ناز کردن، عیشوه کردن، بهخونازین

ناس: خەلك، خەلكان، مرۆقەكان، بنيادەمەكان ناساز: نهساز، ناساز، ناسازگار، نهگونجاو، ههلنهکهر،

دژ، نهیار

ناسازگار: ناسازگار، نهیار، دژ، نهساز، نهگونجاو

ناسازوار: بروانه ناسازگار

ناستوده: ناپەسەند، نابەدل، بەست، سەركۆنە كراو،

لؤمه كراو

ناسیاس: ناسوپاس، ناشوکور، نارازی، سبله، بی نهزان

ناسخته: نهكيشراو، ومزن نهكراو، هه لنهسه نگينراو،

بمراومرد نهكراو

ناسره: هه لب، خهوش دار، ناپاك، بي برهو

ناسزا: جوين، جنيو، قسهي ناشيرين، دروين، ئهوهي

شياو نەبينت، نەشياو

ناسزاوار: نهشياو، پێچهوانهی شياو

ناسگاليده: بي بيركردنهوه، بي تيرامان، ئەنديشه

نەكراو، بىر لىنەكراوە

ناسفته: كون نهكراو، دمست ليّ نهدراو

ناسك: خۆپاريز، خوابەرست، پاريزكار

ناسىنجىدە: ھەئنەسەنگىنراو، بەراومرد نىەكراو، بىير لننهكر اوه

ناسوت: سرشت، سروشت، زاتی مروف، ناخ

ناسودمند: بيّ كهٽك، بيّهوّ، بيّ سوود

ئاسوز: بروانه نسوز

ناسى: لەبىركەر، فەرامۆشكار، ئەودى شتەكانى بىير

دەجىتەوە

ناسيونال: نەتەومىي، نەتەوايەتى

ناسيوناليست: نهتهوه بهرست، نهتهوايهتي، لايهنگري

نەتەود

ناشاد: ناشاد، خەمبار، خەمگىن، دئتەنگ **ناشادان:** بروانه ناشاد

ناشادگام: بروانه ناشاد

ناشادمان: بروانه ناشاد

<u>السر</u>

ناصيه: تەويْلْ، ناوچاو، تەختى ناوچاو

ناچار: ناچار، بي دمرهتان، مهجبور

ناضج: کولاو، گۆشتی کولاو، پیگهشتوو، گهییو، میوهی گهیبو

ئاشر؛ تەر، تەر و تازە، سەوز، شىن، جوان، دەلال، شۆخ

ئاچیز: کهم، تۆزھاڵ، کهم بایی، کهم بهھا، بی نرخ

ناگاه: لمناكاو، كتوپر، كتاوپر، بى ناگا، بى كات، بى

خەبەر، ناكاو، لەپر، ناوەخت

ناگاهگیر: ناکاوگیر، نـموهی لـه ناکـاو هیّـرش بکـات یـان

كەسىك يان شتىك بگرىت

ناگاج: بروانه ناگاه

ناگاهان: بروانه ناگاه

ناگه: بروانه ناگاه

ناگرفت: ناكاو، لەپر، لەناكاو، كتوپر

ناگرویدن: مل نهدان، باومړنههینان، باومړنهکردن **ناگزارده:** ئهنجام نهدراو، نهکراو

ناگزاینده: بی نازار، نهوهی نازاری بهکهس نهگات

ناگزران: بروانه ناگزیر

ناگزرد؛ بروانه ناگزیر

ناگزیر: ناچار، مهجبور، بی دهرهتان، پیویست

ناگسستنى: نەپچراو، نـەقرتاو، نەشـياو بــۆ درانــدن،

ئەوەى لە دراندن نەييت

ناگفتنی: نموتراو، نمودی شیاوی وتن نمبیّت

ناطق: هسهكهر، وتاردمر، وتهبيّر، وتارخويّن

ناگمان: بي گومان، بي شك، بي دودلي، به دلنياييهوه

ناگهان: لمناكاو، كتوپر، كتاوپر، ناوهخت، ناكاو

ناگوار: ناخوْش، تال،تامی ناخوْش، ئەوەی تامەكـەی لـە

دهمدا ناخوش و ناپهسهند بنِّت، نابهدلّ، ناپهسهند

ناگور: باخهوان، پاسهوانی کیّلگه و ممزرا، دهشتهوان

ناظر: سەيركەر، بينـەر، چاودێر، ديـدەڤان، زێرەڤان،

ئەوەى بۆ چاوديرى كردنى كارينك يان كەسىك ديارى

دەكريت

ناشایست: نهشیاو، نارموا، ناپهسهند، فیّزهون، دزیّو،

خراپ، ئەوەى شياو و رەوا نەبيت

ناشتا شكستن: نان خواردن، نانى بهيانى خواردن،

قاولتی کردن، ناشتایی کردن

ناشـــتا: برســى، نــان نــهخواردو، ئــهودى نــانى بــهيانى

نهخواردبينت

ناشتاب: بروانه ناشتا

ناشتاب: بي بهله، لمسمرخو، خوراگر، بهتاههت

ناشدنی: نـهکران، لـه کـران نـههاتوو، ئـهنجام نـهدراو،

نەشياو بۆ كران، نائەگەر

ئاشر؛ بلاوكەرەوە، بلاوكەر، پەخشەر

ناشكر: ناسوپاس، سبله، پينهزان، نارازى

ناشكفته: جرو نهكردوو، نهكراوه، نهشكوفياو

ناشكيب: بي تاقەت، خۆرانەگر، توورە، تەنگەتىكلە

ناشكيها: خۆرانهگر، كهم تاقهت، تووره، بي سهبر،

تەنگەتىكلە

نههاتوو

ناشمر: بروانه ناشمار

ناشناخت: نهناسراو، نهناس، نائاشنا

ناشناس: ناشناس، بێگانه، نهناس، نهناسراو

ناشناسا: نهناسراو، بی ناو نیشان، نهناس، بیگانه، نامو ناشنوا: کمر، شهوهی نهبیستیت، گوی نهبیس، شهوهی

پ گوێ له ناموٚژگاریهکان ناگریٚت، بێ گوێ

ناشنود: نەبىسراو، نەبىستراو

ناشو: نهکران، نائهگمر، له کران نههاتوو

ناشى: تازەكار، بى ئەزمون، ناشارەزا

ناشیانه: نهزانانه، ناشارهزایانه، بی نهزمونانه

ناشیگری: بی نهزمونی، تازهکاری، ناشارهزایی

ناصاف: ۱- ناریّك، خوار، لار ۲- جلّكن، ناباك، جلّكاوى

ناصح: نامۆژگار، مۆچيار، ئەوەى كەسانىتر ئامۆژگارى

دمكات

ناصر: باریدهدمر، بارمهتیدمر، هاوکار، هاریکار، بار

ناصواب: ناراسن، نارموا، ناپهسهند، ناحهق

ناقصه: بروانه ناقص

ناقش: پمیمان شکیّن، بیّ به لیّن، نهومی نمسهر پمیمان و به لیّنی خوّی نهبیّت

ناكس

ئاقع: سەم، ژەھر، زەھەر، ژەھرى كوشەندە

ناقل: گوێزمرموم، گێرموم، ئمومى شتێك دمگێڔێتموم

ناقلا: زیرهك، زرنگ، زیتهن

ناقلسه: گوټزراوه، گواستراوه، خه لکانيك كه له

شوێنێکەوە بـۆ شوێنێکيـَر کۆچـيان پـێ کرابێـت، کـۆج پێکراو

ناقور: شەيپور، بۆق، كەرەنا

ناقوس: ناقوس، زمنگی گهوره، زمنگی کهنیسه

ناك: تێكەڵ، ئاوێتە، پەرێشان، خەوشدار

ناکار: ناکار، لـه کارکـموتو، پـهك کموتـه، بـێ کاريگـمر، بێکار

ناكاره: بێكار، بێكاره، لەكاركەوتوو، پـەك كـەوتو، بـێ نرخ

ناكاردان: ناشار مزا، ناكار، بيهونمر، پيچهوانمى شار مزا

ناكارديده: بيّ ئەزمون، خام، كەم ئەزمون، ناشارمزا

ناکام: ناکامهران، ناموراد، به ناوات نهگهشتوو، شهوهی

به مهبهست و ئاواتەكانى نەگەشتبينت

ناكامكار: ناكامەران، بيّ بـەش، بـەش خـوراو، نـاموراد،

ئەوەى بە مەبەست و ئارەزوەكانى خۆى نەگەشتبيت

ناکب: دوورمپمرێز، سوج گير، گۆشەگير

ناکث: پمیمان شکیّن، بیّ بهانیّن، نهوهی لمسمر پمیمان و بهانیّنی خوّی نهبیّت

ناکح: ژن هێنهر، ژندار، پياوێك که ژنی همبێِت

ناکدخدا: بی کهیبانو، سهلت، زوگوردی، تهنیا، دمم

وت

ئاكردهكار؛ بيّ ئەزمون، كەم ئەزمون، ناشارمزا

نساكس: سەرشسۆر، سەربەژير، سەرموخوار، ئاومژۆ،

چەماوە، چەميوە

ناکس: ناپیاو، هیچ و پوچ، پهست، سووك، ریسوا

ناظم: رِیْکخهر، نهزمدهر، نهو کهسهی کاروبارهکان رِیْك دمخات

ناعش: ژین بهخش، ژیان بهخش، ئهومی ژیان

دمبهخشيّت

ناظم

ناعم: نمرم، ناسك، نازك

ناغوش: نوقم، خنكاو، نوقم لهناو ناو، سهر كردنه ناو

ئاغول: پەيژە، قادرمە، پليكانە، پێپليكانە، نەرديوان

نساف: ناوك، ناڤ، ئەو كونە بىچوكەي لەسەر سىكى

مرۆڤەكانە، نێوك، نەھە، نێڤك

نافه: ناوك ناسا، ودك ناوك

نافث: جادووگەر، سێحرباز

نافَــَـ: رِموان، شـوێن کــهر، کاريگـهری دانــهر، کارتێکـهر، تێـپهرێن

نافرجام: ئاخرشەپ، پۆژ رەش، بێوڵەت، ئـەوەى ئـەئجام و كۆتاييەكەى خراپ و رەش بێت

نافرخ: ناموبارهك، ناپيرۆز، شووم

نسافرزام: نهشسیاو، سهرکونهکراو، لومهکراو، نارهوا، نایمسهند

نافرزانه: بي عمقل، بي ناوز، كمم عمقل، نمزان، گير،

حۆل، كاس، وړ

نافرمان: نافهرمان، مل نهدور، سهركيش، يهاخي،

سەرپێچيكەر، خۆسەر

ئافرھختە: بى ئەدەب، بەدھەر

نافع: بهههرهدار، بههرهومر، سوودمهند، هازانج بهر

نافله: دان، بهخشش، بهخشین

نافهم: تێنهگهشتوو، نهزان، گێژ، کهم عهفڵ، نهوهی به

تمواوی له شتمکان ناگات

نافی: دوورکهر، دمرکهر، دوورخهرهوه، حاشاکهر

ناقابل: ١- نهشیاو ٢- کهم، تۆز، بریکی کهم

ناقه: وشتر، حوشتر، وشترى مي

ناقد: ھەلسەنگىنەر، رەخنەگر

ناقص: كهم، كهم و كور، ناتهواو، شتيّك نهگهشتبيّته

ئاستى تەواوى

نال: هامیش، هامیشی باریك و ناوبهتال

نالان: گريان، گرينۆك، جاو بهگريان

نالایق: نمشیاو، به کملک نمهاتوو، بیّ بمها، کمم نرخ نالستان: هامیشملان، نمو شویّنمی هامیشی زوّری لیّ

بينت

نالش: گریان، گریین، شین، رِۆرِۆ، شین و شهپۆرٍ

ئالىندن: گرينان، شين كردن، شين و شەپۆر كىردن،،

نكانن، گريان به همر هۆيەك

نام آور: ناودار، سەرناس، بەناوبانگ، ناودار

نام: ناو، نێو، نێڤ، هۆى ناسين و بانگ كردن

نامادری: باجی، زردایك

نسامبردار: سـمرنیاس، سـمرناس، بـمناوبانگ، نـاودار، ناسراو

نسامېرده: ناوبراو، نيٽوبراو، ئاماژمپيّىدراو، ئىمومى ئىم نوسراوميەك يان لەشويّنيّكدا ئاوى براييّت

نامەبر: نامەبەر، تەتەر، ئەودى نامە لە شوێنێكەوم بـۆ شوێنێكى دىكە دەبات، بۆستەجى، جەپەر

نامهرسان: بروانه نامهبر

نامهسیاه: گوناحکار، تاواندار، سووجدار

نامتناسب: ناجور، ناریّك، ناسازگار، ناتهبا

نامتناهى: بن كۆتايى، بن ئەنجام، بن كۆتا

نامهنگار: نامهنوس، نهوهی نامه دهنوسیت

نامهور: بروانه نامور

نسامجو: ناوخواز، نهودی به دوای ناو و ناوبانگدا

دهگهریّت. به مانای بویّر و دلیّریش دی

نا معدود: بيّ سنوور، بيّ راده، بيّ نهندازه

نامحرم: نامه حردم، پياو يان ژنيّك كه مه حردمي يهك

نین

نا محمود: ناپەسەند، نابەدل، ناجۆر، قيزرەون، دزيو

نامخواه: ناوخواز، نموهی به دوای ناو و ناوبانگهومیه

نامدار: ناودار، ناسراو، سمرناس، بمناوبانگ

نامرئى: نەبىنراو، نەشياو بۆ بىنىن، نەدىتراو

نساهراد: نـاموراد، ناكامـمران، بهدبـهخت، بـێ بـهخت،

ئەوەي بە موراد و مەبەستەكانى خۆى نەگەشتېيت

نسامربوط: بسی پهیومندی، نساجوّر، ناریّسك، نسهومی پهیومندی به بابهته کهوه نهبیّت، ناسازگار، نهگونجاو نامرد: نامهرد، ناپیاو، پهست، ریسوا، ترسهنوّك، بیّ زات، بی وره

نامردانه: ناپياوانه، نامهردانه، ترسهنؤكانه

نامردم: ناممرد، ناپیاو، پهست، سووك

نامرغوب: بن بردو، ناپەسەند، نابەدل، شتى ناپەسەند

و کهم بایی

نامزد: دهزگیران، دیاریکراو، ناوبراو، دهسگیران، دهست نیشان کراو، نیشان کراو، کج و کورپنك که بو ژن و میردایهتی به لینیان به یهك دابیت

نامساعد: ناسازگار، نهگونجاو، نالهبار، ناریّك

نامشروع: ياساخ، رِێگەبێِنەدراو، نـاردەوا، حــەرام، ياسـاغ، ھەدەغەكراو

نامطبوع: ناپەسەند، نابەدل، ناخۇش

نامطلوب: نهخوازراو، داوانهکراو، نهویستراو، نهشیاو نامعقول: نامهعقول، ناماهول، ههانیت و پلیت، هسهی هوّر، بیّهوّ، بیّ کهلک

نامعلوم: نامۆ، نەزانراو، ناديار، نەناسراو

نامعین: نادیار، نهزانراو، نهوهی دیار و ناشکرا نهبیّت

ناملایم: ناسازگار، توورد، توند و تیژ، نهگونجاو، نایهسمند

نامنظم: ناريك، بي نمزم

نامه: نامه، نوسراو، كتيّب، بمرتووك، ناميلكه

ناموافق: ناسازگار،دژ، نمیار

ناموجه: ناماقوولّ، ناپمسهند، نمشیاو بوّ رازی بون و باومر پیّکردن

نامور: ناودرا، نیّودار، بهناوبانگ، سهرناس، سهرنیاس، ناسراه

نساموزون: ناهاوسهنگ، ناریّنک، نالهبار، ناسسازگار، هەلنەسەنگينراو

ناموس: ناموس، غيرمت، دهمار، شهرمف، نابروو

نامی: ناودار، بهناوبانگ، ناسراو

نامیدن: ناونان، نیونان، ناولیّنان، بانگ کردنی کهسیّك يان شتيك بهناو

ئامیسر: نهکران، نائهگهر، له کران نههاتوو، نهشیاو بۆ ئەنجامدران

ئامیمون: ناپیرۆز، ناموبارەك، شووم، پی رەش

نان آور: نان هێنـمر، بهخێوكـمر، نـمو كمسـمى نـان بـوٚ مالهوه دمبات، شهو کهسهی مال و منالهکهی بهخیو

نان پاره؛ لهته نان، تیکه نان، باروه نان

نان پز: نانهوا، نانکمر، نان پهز

نان ده: نان دمر، دل گموره، نموهی نان به کهسانیتر بدات، بەخشەر، بەخشەندە، رۆژى دەر

ئان: نان، ھەويىرى برژاو

نانبا: بروانه نانوا

نانجيب: نانهجيب، بي شهرهف، بي نابروو، پهست

نا نخواه: نانخواز، ئەوەى نانى دەويت

نا نغور؛ نان خور، نان خۆره، ئەومى نان دەخوات،

ئەوەى يەكيتر بەخيوى دەكات

ئاندان: جێنان، سوێنه

نانگور؛ سپله، پێ نـمزان، دەس وشك، نـان كوێر، رژد، بمرجاوتهنگ

نانو: بيّشكه، لانكه، لانك، ههلوّرك، جوّلانه

نانهوا: نانهوا، نان فرؤش، نانكمر، ئهومى نان دمكات و دەيفرۇشنت، نان پيْرُ

ناثواخانه: نانموایی، نانمواخانه، شویّنی نان کردن

نانویس: نەنوسراو، بەجىّ ماو، لەبىركراو

نسانيوش: مل نهدور، گوێ نهگر، ئهووى گوێ له ئامۆژگارى ناگريت، نافەرمان

نانيوشان: نمبيستراو، لمناكاو، لمپر، كاتوپر، بى ئاگا،

بىّ خەبەر

ناهار: برسى، ئەوەى لە بەيانيەوە ھىچى نەخواردبيت ناهرگزی: خورانهگر، ناسهقامگیر، لهناوجو

ناهشیوار: ناوشیار، بی ناگا، بی خهبهر، ناهوشیار

ناهمال: ناويْزه، كهم ويْنه، بيّ هاوتا، دهكمهن

ناهمتا: بيّ ويّنه، كهم، دهگمهن، بيّ هاوتا

ناهمساز: ناسازگار، نهگونجاو، ناریّك، نالهبار

ناهموار: ناريك، نالهبار، ناجور، ناپاك، خهوشدار، قۆرتدار، چا<u>ل</u> و چۆل، ناكلۆكار

ناهنجار: ناريك، نائهبار، ناجوّر، فيدرهون، ناحهز، ناپەسەند، بى جى و رى، نەگونجاو

ئاھوشمند: ناوشيار، كەم عەھل، بى ئاوز، نەزان، بى

ناهوشوار: بروانه ناهشیوار

ناهى؛ رێگر، بەرگر، بەرھەنست، ئەوەى رێگەى بە كمسيّك يان شتيّك نادات

ناهیه: بروانه ناهی

ناو: كەشتى، گەميەي شەر

ناز، عیشوه، ناز کردن

ناو؛ ناو، ناوسار، داری ناوبهتال، ههر شتیّکی دریّـژی ناوبهتال

ناوائيدن؛ خوار كردن، جەماندنەوە، لاركردن

ناوير: كمشيهوان، گهميهوان

ناوه: ناوه، دمسهبهره، دمفریّکی دارین که قورِ یان گلّی تيدهكمهن و لمسمر شان له شويني گرتنهوه يان هەلگرتنى بۆ شوينى بە كاربردنى دەبەن

ناوخدا: بروانه ناخدا

ناورد بردن: هيرش بردن، ههلمت بردن، پهلاماردان ناورد: شمر، جهنگ

ناوردجو؛ شەر كەر، شەرخواز

ناوردگاه: شهرگه، گۆرمپانی شهر

ناوك انداز: تيرهاويْـرْ، نـهو كهسـهى بـه كـهوان تـير دمهاويْرُيْت

ناوك: تير، تير كه بهكهوان دمهاويْژريْت

ناووس؛ گۆر، قەبر

ناویدن: ۱- چهمانهوه، چهمینهوه، لاربون، خوار بون

۲- ناز کردن، عیشوه کردن

ناويژه: ناپاك، خەوشدار، تێكەلاو، تێكەل

ناى: هورگ، گەروو، هرهرتووك، هورهوراچكه

نای: نهی، یهکیک له نامیرهکانی موسیقایه

ئايساب: ناديار، دانسقه، دهگمهن، دمست نهكهوتوو،

ئەوەى بە ئاسانى دەست نەكەويت

ئايلون: ئايلۆن، لايلۆن،

نبا: خەبەر، خواس، ھەواڭ، باس

نبات: گیا، رووهك، شینایی، ئموهی له زهوی دهرویّت،

گڑ و گیا

نبات: نهبات، جۆرە شيرينيكه له شيّوهى شووشه كه لـه

شیری شمکر دروستی دمکمن

نباذ: مهى فروش، عمرهق فروش

نبساش: کفن دز، شهو کهسهی شهبر ههندهداشهوه و

كفنهكاني دمدزيت

نباشت: كفن دزين

نباس: نەبزگر، پزیشك، دكتۆر

نبال: تيرساز، تيرهاويْرُ

نبالت: بمریزی، ریزداری، هیژایی، گهورمیی، ممزنی

نباهت: ۱- بهناوبانگ بون، ناوداربون، ناسران ۲-

شەرمف، گەورمىي، زرنگى، زىرمكى

نبت: گيا، رووهك

نبذ: كهم، تۆز، شتى كهم، بريكى كهم، تۆزھال

نبرد: شمر، جهنگ

نبردآزها: شمركمر، دلير، بوير، نازا، چاونهترس، به

ئەزمون لە شەر

نسبرده: شهرکمر، دلیر، بویر، نازا، چاونهترس، به

ئەزمون لەشەر

نبردگاه: شمرگه، گۆرمپانی شمر

نبس؛ بروانه نبسه

نبسه: نهوه، نهتیجه، منائی منال

نبش: هەندانەوە، ھەندرين، ھەن تەكاندن، ھەندانەوەى گۆر، ھەنكەندنى زەوى و دەرھىنانى شتىك ئە ژىدرزەوى

نبش: همراغ، كهنار، همراغ دمريا يان شهقام نبشتن: بروانه نوشتن

نبض: نهبز، جوولانی رمگ، لیدانی دل

نبع: هەلقولىن، ھەلقولان، ھاتنە دەرموەى ئاو لـە زەوى

یان له کانی

نبعان: هه نقولان، هاتنه دمر مومى ناو له زموى

نبل: تير، تير كه بهكهوان دميهاون

ئېل: شەرىف، نەجىب. گەورە، مەزن، ھێژ، بەرێز

نبل: گەورەيى، ھێژايى، مەزنى، ڕێڒدارى

نبهره: بيّ بههره، قهلْب، ساخته، دروسكراو

نبوت: پینغهمبمری، پینخهمبهری، ههوال دان له داهاتوو به ئیلهامی خواومند

ئېوغ: ھەڭكەوتن، دەركەوتن، وشيارى، زرنگى، زيرەكى،

نبوح: هەندەونن، دەرخەونن، وسيارى، رزىدى، ريرەدى،

نبي: پێغهمبهر، نێردراوي خوا

نبیه: شمریف، زیرهك، زرنگ، وشیار، دانا، وریا، ناگا،

به ناگا

نبید: شمراب، شمرابی تریّ، شمرابی خورما

نبیره: نهبیره، بهره، کورهزا، منالی منال، وهچه

نبیسه: بروانه نبیره

نبیل: وشیار، زرنگ، زیرهك، زانا، دانا، وریا

نبیله: بروانه نبیل

نه: شار، باژير، ئاومداني

نه: نۆ، ژماره نۆ، ^٩

نه: نه، وشمى حاشا كردن، پێچهوانهى بهڵێ

نتانت: بۆگەن، بۆن ناخۆشى، بۆگەنى، بۆن كردن، رزين

نتايج: نهنجامهكان

نتراشیده: نهتاشراو، نهتراشراو

نترس: نەترس، ئازا، بوير، چاوقايم

نْتَن: بۆگەن، بۆگەن كردن، بۆن ناخۆش، گەنىن، رزيىن،

رزان

نَتَن: گەنيو، رِزيو، بۆگەن، بۆن كردوو

نتیجه: نهنجام، بههره، ناکام، بهرتال، دهسهات،

دمسكهوت

نشار: ۱- پاشاندن، پژاندن، پرژاندن، بلاو کردنهوه ۲-شاباش، نهوهی له حمقله و شاییدا بهسهر بوك و زاوایا دهریّژن له گول و پاره و همرچی بیّت

نپخته : نەكولاو، نەكولياو، نەگەييو، پينەگەشتوو

نشر: ۱ - بلاو کردن، پرژاندن ۲ - بلاو، پرژ و بلاو ۳ -

پەخشان، پێچەوانەي شيعر

نتم: قسهی ناشیرین، قسه کردن به ناشیرینی، جویّن دان، دهم پیسی

نثیر؛ بلاو، پرژ، پرژ و بلاو

نج: ليّو، لج، ناودهم

نجابت: نه جیب بون، گهورهیی، بهرپزی، هیرایی،

نهجیبی، ماقوولی، ریزداری

نجات بخش: پزگارکهر، پزگاری بهخش، نازادکهر **نجات:** پزگاری، نازادی، رِههایی، پزگاربون

نجاح: سمركموتن، جيربون، دمسه لأت بمدمست هينان،

نجار: دارتاش، دارتراش، خيّزارچي

نجار: رِمنگ، شێوه

نجارت: دارتاشی، دارتراشین، پیشهی دارتاش

نجاست: ناپاکی، پیسی، گلاوی، **ق**ریزی، ناپاك بون

نجاشی: نهجاشی، نازنساوی پاشسای حمیمشسه لسه سمردمی پیخهمیمر

نجد: زموی پان و بلند، زموی بلند

نجدت: ئازايەتى، بويرى، پياوەتى، دليرى

نجس، ناباك، بيس، بيس و پؤخل، گلاو، رشتن، جهپهل، ليتووكه

نجف: تەپە، تەپۆلكە، گرد، گردۆلكە، زەوى بەرز كە ئاوى پينەگات

نجل: وهجه، نهوه، نهژاد، منال، بهر، بهره

نجم: هەستىرە، ئەستىرە، ھەرىن

نجمه: همستيره، ئەستيرە

نجوغ: چرج، چرچ و لؤچي دهم و چاو

نجوی: بچه، بچهپج، چپه، راز، نهینی، ورکهورك، بههیواشی له بن گویی كهسیكدا قسه كردن

نجى: هاوراز، ئەومى رازى پيدەلين يان بە چپە قسەى لەگەن دەكەن

نجیسب: نـهجیب، کـابۆش، خانـهدان، هـییر، مـاهوول، گهوره، هیّرا، بـهریّر

نجيبانه: نهجيبانه، ماقوولانه

نجيبه: بروانه نجيب

نجیح: ۱- بۆچونی راست، باومری راست ۲- سمرکمتوو، کاممران

نهاس: ۱- مس ۲- ناگر، دووکه ۲- سرشت، سروشت نهاس: مس گهر، مس فرؤش

نعافت: لاغرى، لەرى، لاوازى، دالگۆشتى، كەم گۆشتى نحر: زانا، زانەر، بەئەزمون، وريا، دانا

نحر: هورگ برین، هوربانی کردن، هورگ برینی وشتر نحریر: شارمزا، پسپۆر، بهتوانا، لنهاتوو، لنومشاوه

نعس: شووم، ناپیرۆز، ناموبارەك، پی رەش، بیولمت، بی فەر، ناوچاورەش

نحل: ئايين، دين، مەزھەب

نعل: ههنگ، میشهنگوین

نعله: ۱- بهخشین، پیدان ۲- مارهیی، شیربایی ۳-مهزههب، دین، نایین

نحسو: وهك، هاوشيوه، لا، مهبهست، ريكه، ريّ. و زانستيكه تايبهت به جوان خويّندن و نوسينهوه وشه عمرهبيمكان

نحوذلك: ودك نهمـه، ويّنـهى نهمـه، لهمـه، هاوشـێودى ئهمه

نھوست: شومی، پئ رەشى، بێوٽەتى، ناوجاورەشى، ناموبارەكى

نحول: لاغر بون، لەربون، لاغرى، لەرى، دالگۈشتى، لاوازى

نحیف: لاغر، لهر، لاواز، دانگوشت، کهم گوشت، زمردملّ، سیس

نحیل: بروانه نحیف

نخ: نهخ، بهن، دهزوو، فريّت، كشتهك

نخاس: كۆيلەفرۇش، بەردە فىرۇش، چۆيار، دەلأل يان فىرۇشيارى چوارېتكان

نخاع: مۆخ، مرۆخە

نخاله: زروه، سۆ، پنس، كۆزەر، سۆس

نغبه: بژارده، هه لبژیردراو، هه لبژیردراو لههمر شتیك

نخج: گسکهشاری، جۆرە گيايهكه گسكى لى دروست

دەكەن

نخجل: هورنچك، نهوچك، نهورچك

نخجير: نينجير، نجير، راو، نه چير، شكار، ئاژه لينك كه راوى دهكەن

نغجيربان: نێچيرفان، نێچيرهوان، رِاوچي، شكارچي

نخجیرگاه: شکارگه، راوگه، شویّنی راو کردن

نخجيرگر: بروانه نخجيربان

نخجيروان: بروانه نخجيربان

نخراشيده: نمرووشاو، ناريّك

نخروب: كون، كەننن، درز، قنش، قنش، قنش يان كون

لەبەرد

نخرى: نۆبەرە، يەكەم منال، منالى گەورە

نخست وزیر: سمرهك وهزیر، سمروّك وهزیر، سمرهكی وهزیرمكان

نخست: سمرمتا، يهكهم، يهكهم جار، لهبمرا

نْعَشْ: ۱- جوولاندن، تەكانىدان، لەرانىدن، بزوانىدن ۲-رِمنجاندن، ئازاردانى كەسىنك

نغکله : گوێز، گوڒز، گوێزێه که توێکڵێک ڕ٥قی

. هەبنىت، گويْزى كويْر

نخل: خورما، داری خورما، له داره گهرمهسێريهكانه و

له شویّنه گهرمهکاندا بهرههم دهدات

نخوار: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە، بى جەرگ

نخوار: دمزوو ئاسا، وهك دمزوو،

نغوت: فيس، فيز، بايى هەوا، خۆپەسەندى، خۆبينى،

خۆپەرمستى

نغود آب: نۆكاو، نۆكى كوٽيو

نغود: نۆك، نۆخەسخە، يەكىكە ئە دانەويللەكان كە كولاۋەكەى دەخوريت

نخیز: ۱- حهشار، حهشارگه، شویّنی خوّ حهشاردان بوّ راو کردن ۲- توّودان، نهمامستان، نهو شویّنهی نهمامی لیّ دهنیّن

نغيز: ناپياو، پەست، ريسوا، سووك، بى ھەمو شتىك

نغيل: دارخورما، دارخورميّ

ند: وهك، وهكو، هاوشيّوه، ويّنهى، هاوتا

نداء بانگ کردن، بانگ، ناواز، دمنگ

نداف: ههلاج، حهلاج

ندامت: پەشمىانى، پەزيوانى، خەم، پاشگەزبونەوە، داخ، ئاخ، درێغ، ژۇڤانى، گەرانەوە

ندانم کار: بن ناگا، بن خهبهر، کهسنگ که بی ناگایه لهو کارانهی دهیکات

نداوت: ۱- تـه پـون، تليسان، خوسان ۲- تـه پى، نمى، تليساوى، خوساوى

ندب: گریان، گریین، شین کردن، شین و شمپۆر کردن .

نهسهر مردوو **ندبه کردن**: گریان، گریین، شین کردن، شین و شهپور

ندبه: گریان، شین، شین کردن نمسمر مردوو

ندرت: کهمی، کهم وینهیی، دهگمهنی، نهوهی به ناسانی دست نهکهویت

ندم: پەشميانى، پەشيمان بونەوە، پاشگەزبونەوە

ندوه: دمسته، كۆر، تاقم، ئەنجومەن

ندی: ۱- نم، شهونم، شهفنم، خوناو، خونافی ۲- گیا،

شینه گیا۳- خاکی تهر ۴- بهخشین، بهخشش

ندی: بانگ، ناواز، هاوار، دمنگ

ئدید: نهدید، نهدیو، نهبینراو، نهدیتراو

نديد: هاوشيّوه، هاوتا، ويّنه، وهك، جمشن

نديدبديد: نهديوبدي، ههتيومچه، سهرسوالكهر

نديم: هاودهم، هاوقسه، هاونشين، هاورێ

ندیمه: بروانه ندیم

نژاد: نەژاد، رەجەلەك، رەگەز، رەتەوە، ترۆم، رەسەن نژادە: نەجىب، رەسەن، خانەدان، بنەمالەدار

ندالت: پهستی، ناپیاوی، هیچ و پوچی، ناکهسی، نامهردی

نژه: لق، پهل، شاخه، لقی دار

ئذر: ترس، ترساندن، تۆھاندن، زراوبردن

ندر: نمزر، پيويست كردنى كاريك لەسمرخو كه

پێویست نیه، پهیمان، بهڵێن، مهرج **نژغار:** بانگ، هاوار، هیره، هیژه، هاوهی_ر

نژم: تهم، تهم و مژ، ههور

نژنسىد: خىمىار، خىمىناك، خىمەنك، خەفسەتبار،

كەسەردار، دڵ نارەحەت، مەلوول

نژنگ: تەلە، داو، قەفەز، قەفەس

نژيدن: بروانه نزيدن

ندير؛ ترسينهر، توهينهر

نذیل: پهسی، ناپیاو، هیچ و پوچ، سووك، ریسوا، نامهرد

ئر: نێر، نێرينه، پێڄهوانهی مێينه، مروّق يان ئـاژهڵيی نێرينه

نراك: هەمىشە، ھەموكات، بەردەوام، نەمر، خۆراگر

نره: ١- كيْر، گون، شەرمى پياو ٢- شەپۆل

ئرہ: نیّر، نیّرینه، کهلّ، مروّق یان ناژهڵی نیّر که گهوره و بههیّز بیّت

نرخ بندی: نرخ دانان، نرخ دیاری کردن، بایی دانان

نرخ: بایی، بهها، نرخ، مهزهنه، هیمهت

نرد: تاوله، تهخته، نمرد، نمردان، نمردیّن، یاری تاوله که بمزار نمنجام دمدریّت

نرد: ههد، ههدی دار، ناوههدی دار

نردبان: پهيژه، نهرديوان، پليكانهى دارين يان ناسن

نرس: پهرمستارشهومی ناگاداری له منال دمکات

نرسك: نيسك

نرگ: ريز، نائقه، ناپؤره، ژومارهيهك به خهلكان يان بالنده و ناژهلهكان

نرگان: سوانکهران، دروزمکهران

نرم بیز: بیزهنگ، بیزنگج، بیزن، سمرهند، نهومی شتی پی دمییزنهوه

نرم خو: نمرم، نيان، نـمرم و نيان، لمسمر خوّ، هيّمن،

ھێدى

نرم دل: دل نمرم، بمبمزهیی، به رمحم، میهرمبان

نرم شانه: سمرکز، ملکهج، گوی رایهان، فمرمانبردار نرم گردن: سمرکز، ملکهج، فمرمانبردار

نسرم: نـمرم، شـلك، شـل، بۆهـڵ، هـمر شـتێكى كـوتراو و بێژراو وەك ئارد، هەر شـتێكى نـمرم پێـچەوانـەى ڕەق و سەخت

نرمال: نۆرمال، سازگار، گونجاو، بـمپێِی یاسا و ڕێٟسایی دیاری کراو

نرمه: نمرمه، نمرم، همر شتیکی نمرم و شل

نرمسك: هنواش، هنواش هنواش، هندى هندى. للمسمرخوّ، بههنواشي، به نمسبايي

نروك: نێرينه، نێرناسا، پياوانه

نرولاس: نێرومێ

نروو: توره، بههێز، زۆردار

ئريمان: نەريمان، دلێر، بوێر، ئازا، چاوكراوم، پاڵموان

نرینه: نیرینه، له رِهگهزی نیر

نزار؛ لاغر، لهر، لاواز، كز، دالگؤشت

نزاع: شمر، شمرکردن، جمنگ، بگره و بیّنه، مشت و مر، ناژاوه

نزاکت: ئەدەب، رووخۆشى، پاكى، خاوينى، رەوشتى باش، ژيرى

نزاهــــ: بـاکی، داوێـن بـاکی، خـاوێنی، بـێ گـەردی، بـێ عهيبی، پافـرّی

نزه: باك، خاويْن، باهْرْ، داويْن باك، بيّ گەرد

نزد: لا، كن، تمنيشت، تمنيشت كمسيك

نزدیك بین: نزیك بین، نهومی بههوی لاوازی چاویهوه شتهکان له نزیکهوه ببینیّت

نزدیك: نزیك، نیزیك، لهبهردهست، دووریهكی كهم. به مانای خزم وكهس و كاریش دیّت

نزع: هه لکهندن، دمرهینان، له رِمگ دمرهینان، گیان کیشان، گیان سهندن

نزل: بهخشین، بهخشش، بهرهکهت، ئهوهی بو میوانی نامادهدهکهن

نزله: ههلامهت، پهتا، سهرماخواردن

فرم: تهم، مرث، تهم و مرث، نمه باران، بارانی کهم

نسك: كتيّب، پەرتووك، بەش، بەشيّك لە كتيّب، ھەر بەش لە بىست و يەك بەشەكەى كتىيّبى پىيرۆزى ئاقىستا

نسل: ودچه، بهره، بنهچه، بهرهباب، رِهتهوه، رِیشه، منال، بنهماله

نسمه: همناسه، روّح

نسو: ريّك، تهخت، ساف، ناسك

نسوان: ژنان، نافرمتان

نسور: نمسوز، ئەومى لە ئاگردا نمسوتيت

نسى: ئەبىركردن، فەرامۆش كردن، فەرامۆشى

نسینه: درهنگ، پشت گوی خستن، همرز، همرد، کری و هروشتنی شتیك به و به لینه ی که دوات ر پارهکهی

نسیان: بروانه نسی

بدريت

نسیب: خزم، کهس و کار، ناشناکان، نزیکهکان

نسیه: بروانه نسینه

نسيج: چنراو، رستراو

نسيجه: بروانه نسيج

نسيله: گايەل، گايەلى ئەسپ، ران

نسیم: نهسیم، بایی فینك، سروه، شنهبا، سریوه

نـــشء نفــار، دمرکــهوتن، تازمپــهیا بــون، ههــُــدان، گهشهکردن، رووان، شین بون

نشاء نفار، تازه دمرکهوتن، ههندان، گهشهکردن، رِووان نشاب: تیرساز، تیرهاویْرْ

نشاختن: دانیشاندن، جی کردنهوه، جیگیر کردن

نشاسته: نشاسته،، نشاسه، تۆزه نارد که لهناو گهنم و پهتاته و برنجدا ههیه

نشاستن: بروانه نشاختن

نشاط انگیز: شادی هینمر، خوشحال کمر، نموهی شادی بمدواوه بینت

نشاط: جالاكى، شادى، سمرحالى، شادمانى، خۆشحالى نشاف: بمرده بى

نشافه: پهرِۆ، دەسمال، دەسەسر، خاولى، پهرِۆيـەك كـه بۆ وشك كردنمودى ئاو بەكارى دەبەن ئڑھت: پاکی، خاویّنی، داویّن پاکی، پاهّژی. خوّشحالّی، بهکهیفی، گهران، گهشت و گهران، سهیران

نزهتگاه: سهیرانگه، شویّنی گهرِان و سهیران کردن

نزول خور: سوو خور، ئەوەى پارەى سوو دەخوات

نزول: ۱- دابهزین، هاتنهخوار، گیزین ۲- سوو، هازانجی

نزیه: پاك، پاقر، داوين پاك، بي گهرد

نزيدن: كيشان، هينانهدمر، دمركيشان

نزيل: مينمان، مينوان، ميوان، دابهزيو، هاتوو، بهيابو

نس: قەپۆز، لۆز، دەورى لچ و دەم

نساء ژنان، ئافرەتان

نسا: مردوو، بيّ گيان، لاشه، مردار

نساج: جوّلاً، راجهن، ئەومى دەچنيّت

نساجت: جوّلاًيي، چنين

نسب: نەسەب، رەچەلەك، رەتەوە، نزىكى، خزمايەتى

نسبت: پەيوەندى، نزيكى، خزمايەتى، ئاشنايەتى

نستاك: ژانهسك، بيخ هاتن به سكدا، سك ئيشه

نستوى: ماندوونـەناس، شەكەت نـەبو، نەبـەز، پيـاوى

شەركەر كە لەشەر كردن ھىلاك و بيزار نابيت

نسج: ۱ - چنین، رستن ۲ - چنراو، رستراو

نسخ: هەلومشاندنەوە، بەرپەرچدانەوە، بەتال كردنەوە،

تێکدان، ههنگێڕانهوه. و شێوازێکه له شێوازهگانی خهت

نوسين

نسسخه: نوسخه، نوسراو، بابهتیک که له روی

كتێبێكيـڗ٥وه نوسێبێتيان، ڕۅونوس

نسسر: نسار، نسزار، پشت لهخوّر، سيّبهر، نسسّ، همتاونهگير، نسرم، سميوان، سايموان

نسف: ۱ - کاول کردن، ویّران کردن، خاپوور کردن ۲-

بێژتن، بێژانهوه، له بێژنگ دان

نسق چى؛ رێکخهر، رێك کهر

نسق: رێکخستن، نمزم پێدان، چاك کردن، رێِك وپێِك، هۆنينموه، وته رازاندنموه

ئىسك: پارانــەوە، پەرەســتن، خواپەرەســتن، لالأنــەوە، ئەودى شياوى خوا بيّت وەك قوربانى كردن **نشوار:** بروانه نشخوار

نشوان: مەست، سەرخۆش

نشوه: ۱ - بۆن كردن، بۆن پێوه كردن، بێن كردن ۲ ـ مەست كردن، سەرخۆش كردن، مەستى، سەرخۆشى نشور: زيندو كردنەوه، گيان بەبەراكردن

نشور: ناهمرمانی، مل نهدان، ناسازگاری، نهسازانی ژن لهگهل پیاو

نسشیب: نسنیو، سهرهوخواری، لیّــژی، ســهرهوژیری، لاولیژگه

نشید: نهشید، سروود، ئاواز، شیعریّك که لـه کوّردا بـوّ یـه کی دهخویّننهوه، بهسته

نشيط: سهرحال، شادمان، بهدهماغ، ساز، كۆك

نشیم: ۱ - نشینگه، نشیمهن ۲ - هیلانه، کولانه

نشیمن: نشیمهن، نشینکه، شویّنی دانیشتن، مال، خانوو نشیمنگاه: بروانه نشیمن

نشینه؛ بروانه نشیمن

نص: دەق، وتەى باومرپىكراو، وتەيەكى ئاشكرا كە جگە لەيەك ماناى نەبىنت

نصاری: مەسىحى، ئەوەى لەسەر ئايىنى مەسىحى بىت نصابح: مۆجياريەكان، ئامۆژگاريەكان

نسصب: دانسان، جیگیر کردن، سهقامگیرکردن، دانسان، دامهزراندن، چهقاندن

ئىصح: مۆچىيارى، ئامۆژگارى كىردن، پەنىد، مۇچىيارى كىردن

نصر: ۱ - یارمهتی دان، هاریکاری کردن، هاوکاری کردن ۲- یارمهتیدمر، هاوکار، یاریدهدمر

نىصرانى: مەسىيحى، نەسىرانى، ئىەودى لەسىەر ئىايىنى مەسىحى بنىت، گاور، ھەلە

نصرت؛ يارمەتىدان، ھاوكارى كردن، دەست گيرۆپى، ھاوكارى، يارمەتى

نصف النهار: نیمهرق، نیوهرق، کاتی نیمهرق. و له زانستی جوگرافیا به نیوه بازنهیهك دموتریّت که لهجهمسهریکهوه دمست پیّدهکات و له جهمسهرمکهی دیکه کوتایی پیّدیّت نسشان؛ نسشان، نیسشان، هیّما، شویّنهوار، مهبهست، ئامانجی تیر

نشانه: نیشانه، ناماج، نامانج، مهبهست، نامانجی تیر

نشاندار: نیشاندار، هیمادار، ئهوهی نیشان یان هیمای بیوهبیت

نشاندن: دانیشاندن، داکوتاندن، جی کردنهوه، ناجار کردن به دانیشاندن، دانان، ۲ –کوژاندنهوه، دامرکاندن نشانی: نیشانه، ناونیشان، ناونیشانیک که لهنیوان دوو کهسدا دیاری کرابیت

نشبیل: هولاب، هولاو، هولابی ماسی گرتن

نشت: شکاوی، خراپی، نم، تەرەشوح، ژاگاو، سیس

نشتر: بروانه نیشتر

نشتن: دانیستن، دانیسین، ئارام گرتن، ئوهرهگرتن، جینگیر بون، له شوینیکدا دانیستن، سههام گرتن، نیشتنهوه

نشخوار: كاويْرْ، كاويْن، پۆرسان

نشر: بلاو کردنموه، پرژ و بلاو کردن، راخستن، پان کردن، زیندو کردنموه

دوور بون له چاوی پیس دهینوسن

نشستنگاه؛ نشیمهن، شوینی دانیشتن، نشینگه

چەرمى پى دەبرن

نشگنج: نقورچك، نقوچك، چرنوق، قرنوچك

نشگون: بروانه نشگنج

نشفه: بەردەپى

نشك: كاج، كاژ، سنهوبهر

نشل: ئاوێتەيى، ھەٽواسراوى، پەيومست بونى شتێك بە

شتێکیترهوه. به مانای هولابی ماسیگرتنیش دێت

نشل: رفاندن، فراندن، دزی، گیرفان برین

نسشو: روان، رویسن، گمشسه کسردن، گسهورهبون، چهکهرهکیّشان، بارهاتن

نشوع گهشه کردن، دمرکهوتن، ههندان، پهیا بون، بارهاتن

نصف: نيو، نيوه، نيمه، لهت

نصفت: دادپهرومری، داد، ویژدان

نصوح: ئامۆژگار، مۆچيار، ئامۆژيار، ئىموەى نامۆژگارى

دمكات

نصیب: بهش، پشك، پار، بههره، شانس، بهخت

نصيح: بروانه نصوح

نصيعت گر: بروانه نصوح

نصیحت: مۆجیاری، نامۆژگاری، نامۆژیاری، پەند

نصیر: هاریکار، یارمهتیدمر، یاریدهدمر، هاوکار

نضارت: تهری، تازمیی، تمر و تازمیی دار و گیا، شینی،

سەوزەيى، ئاوداربون

نضاضت: ۱ - باشه بمره، دوایین منائی ژن و بیاو ۲-

ماوه، بمرماوه، پاشماوهی، پاشماوهی ناو و همر شتیك

نضج: كولأن، كوليان، گەيشتن، پيڭەشتن بۆ ميوه

نضيج: كولاو، كوليو، بينكه شتوو، بينكه ييو، گهييو

نضير: تەروتازە، سەوز، شىن

ت نگاه: دید، سهرنج، نهزمر

نگاتیو: نگەتیو، نگەتیف، رِنگر، نەھنِڵ، بەربەست

نگار: نیگار، نمخش، بوت، ممعشوق، دمزگیران، نـ مقش،

وێنه، ديمهن

نگاره: نهخش، وێنهکێشراو

نگارخانه: بوتخانه، نگارخانه، شوێنێك كه ههيكهل و

ويننهكانيان ههلواسيببيت

نگارش: نوسین، نفیسین

نگارگر: نیگارکیْش، نهقاش، بیمهن کیْش، ویْنهکیْش

نگاریدن: نوسین، نفیسین، نهخشاندن

نگارین: رمنگین، رمنگاورمنگ، رمنگدار، نمخشدار، همر

شتیکی رازینراوه و رمنگ کراو

نگاشتن: نوسین، نفیسین، نهخساندن، نهخش کردن،

ويّنه كيّشان

نطاق: هسهزان، وتاردمر، وتاربيّرْ، وتهبيّرْ، هسهكهر، ئهوههى وتار دهدات، ئهوهى بتوانيّت بـه ناسانى وتار

.74.10

نگاهبان: باسهوان، نیگابان، نیگاوان، جاودیّر، باریّزمر

نگاهدار: پارێزمر، چاودێر، نيگاوان، پاسموان

نگاهسداری: پارازتن، پاراسستن، پاودیری کردن، ناگا

لێبون، پاسەوانى كردن

نگاهداشتن: راگرتن، لهجووله خستن، ومستاندن،

راومستاندن

نگه: بروانه نگاه

نگژده: گۆزه، گۆزهڵه، سواڵهت، دمفرى ئاو خواردنـ مومى

سوالهت يان گلين

نگران: بینهر، چاولەرى، ترساو، نیگەران، پەریشان،

چاومړوان

نگرستن: بروانه نگریستن

نگرش: روانین، تیبینی، جاو لی کردن، سهیر کردن

نگریدن: بروانه نگریستن

نگریستن: سمیر کردن، بینین، دیتن، روانین، چاو

تێبرپين، سەرنج دان، تەواشا كردن

نطع: سفره، راخهر

نطفه: ١ - ناو، ناوى ساف و باك ٢- ناوى ژن يان پياو،

ئەو ئاوەى لە كاتى رەحەت بوندا دەرژێت

نطق: قسه كردن، دوان، بهيفين، ئاخاوتن، ئاخفتن،

وتادران، وتارخوێندنهوه

نگهبان: بروانه نگاهبان

نگهدار: بروانه نگاهدار

نگوسار: بروانه نگونسار

نطوق: قسه كردن، دوان، بهيڤين، ناخاوتن، وتاردان،

گوتاردان

نگون بخت: بهدبهخت، بهخت رهش، چارمرهش، بهخت

ھەلگەراوە

نگون تشت: ئاسمان، عاسمان

نگسون: چـهماوه، چـهميو، خـوار، لار، سـهرهوخوار،

سەردوژير، ئاومژۆ

نگونــــسار: هملگـــمرِاوه، ســـمرهوخوار، ســـمرهوژێر،

دەمەونخوون، ژێروبان، سەرشۆڕ

نگین دان: کلکهوانه، نهنگوستیله، مستیله، نهنگوشتهری

نگین: نگین، نقیم، نقیّم، مینای سمر کلکهوانه

نظار: زيرهكي، وشياري، ليهاتويي، زرنگي

نظارت: ۱ - زیرهکی، وشیاری، لیّهاتویی، زرنگی ۲-

چاودێری، ئاگاداری، چاولێ بون

نظاره: بینمران، سمیرکمران

نظاره: سمیرکردن، روانین، بینین، تمماشاکردن، تمواشا

كردن

نظافت: پاك و خاويّنى، پاكى، پا**ه**ژى، خاويّنى، پاك بون

لەپيسى و چلك

نظام: رێػڂستن، خهملاندن، رێك كردن، رێك و بێك

كردن

نظر: ۱ - سـهیرکردن، روانـین، تهواشا کـردن، جـاو ..

نظرباز: چاوگێڕ، چاوحيز، ئـەوەى زۆر ئـارەزو مەنــدى

سەيركردنى روخسارى جوانه

نظرتننگ: کورت بین، رهسبین، چاوجنوك، بمرجاوتهنگ

نظره: سەيكردن، يەكجار روانين

نظريه: بيرۆكە، بيرورا، بۆچون

نظير: هاوشيّوه، هاوتا، ويّنه، وهك

نظيره: بروانه **نظير**

نظیف: پاك، پاك و خاويّن، بيّ گمرد

نظيفه: بروانه نظيف

نماس: باوێشك، خەونوچكە، دەم داچەقاندن، سووكه خەوو، وەنەوز

نعامه: ۱ - وشترمل، وشترمر ۲ - تناریکی۳ - سهرومر، گهوره، سهروّک ۴ - به خشین، به خشش، دان ^۵ - ریگه ی دیار و ناشکرا ۶ - خهانگ، کوّمه لی خهانگ، تاقمیّک له خهانگ ۷ - هیّما، نیسشانه، نسهو هیّمایانسهی لهسسهر ریّگاوبانه کان دایدهنیّن

نعت: ومسف كردن، پياهه لدان، پياهه لگوتن

نعجه: هوچ، ممر، ميْچكه ممر

نعره: قیراندن، نهره، هاوار کردن، دهنگی بهرز، نهرهته، گرمه، نیراندن، فیژه

نعرهزدن: نیراندن، قیژاندن، نهره لیّدان، قیراندن، قسه کردن بهدهنگی بهرز، هاوار، گرمه گرم کردن نعرهکشیدن: بروانه نعرهزدن

نعش: جەنازە، تابوت، لاشە

نعل: ۱- سهرپێیی، نهعل، پێلاو، سهوڵ، کهوش ۲- ناڵ، ئهوهی له پاژنهی پێلاو یان له سمی چوارپێکانی دهدهن نعلبکی: ژێرپیاله، ناڵبهکی

نعلبند؛ نالبهند، نهومی چوارپیکان نال دهکات

ئعلك: بروانه نعلبكى

نعم: به نن، باشه، به دنمه، جاکه، پهسهنده

نعم: وشتر، مهر، مانگا

نعما ؛ نیعمهت، باشی، خهیر، چاکی، دیاردهی باشه نعمت: نیعمهت، باشه، جاکی، خهیر، ههر کاریّکی باشه، مالّ، بههمره، کهل و پهل، شتومهك

نعناع: نهعنا، جوّره گیایهکه

نعسوط: همسستان، رِمق بسون، یسمرمق، بسون، نیسرمق، همستانی کیّری بیاو به هوّی همستانی شاومت لمودا، رِاست بونموه

نعومت: نـهرمى، ناسكى، لەسـەرخۆيى، ھێمنى، ھێـدى بون

نعی: هموالی ممرگ، خهبمری مهرگی کهسیّك دان، هموالی ناخوّش

نعیم: مال، نیعمهت، به هره، کهیف خوّشی، رابواردن نعخ زدن: نق لیّدان، ورك گرتن، به لْب گرتن، بیانو

هێنانهوه، بيانو گرتن، رِك گرتن، فين گرتن

نفز: چاك، باشه، بهدل، پهسهند، سهير، سهرنج راكيش

نغزگفتار: هسهخوّش، زمان شیرین، وته خوّش

نفسل: ۱ لمهناوچون، بهفیرِوّچون، رِزان، رِزیسن ۲ ناژ اومنانهوه، فیتنهگیْرِی، ناژ اومچیهتی ۳ ورهسبینی، مهبهستی خراپ، خراپهخوازی

نغل: شوول، حال، هولأيى، تهويله، شويّنى مهرومالأت له دهشت و سارا

نغم: ۱ - چرپه، ویته، چپه، قسهی هێواش، قسهی ژێر لێو ۲- ناههنگ، سرود، ناواز، ستران نفس

نغمه زن

نفمه زن: بروانه نغمه پرداز

نغمه: ستران، ئاهەنگ، ئاواز، گۆرانى، سرود

نغمسه پرداز: ئاوازدانسەر، ئساوازخوين، گسۆرانى خسوين،

سترانبێژ، ئاھەنگ دانەر

نغمهساز: بروانه نغمهپرداز

نقمهسرا: بروانه نغمهپرداز

نغمهطراز؛ بروانه نغمهپرداز

نغمهکش: بروانه نغمهپرداز

نفن: کونجی و رمشکه

نفنخواد: کونجی و رمشکه

نفوشا: ۱ - گوێبيس، بيسهر، گوێگر، نهوهی دهبيستێت ۲- نغوشا، لايهنگرانی نايينی مانی نهقاشی بێغهمبهر

نغوله: زونف، پرچ، ئەگرىجە، قۇ

نفيسل: ۱ - لهناوچو، بهفيروّچو، رِزاو، رزيو ۲ - زوّل، حدرامزا

نفاث: جادوگەر، سىحرباز، ساحير

نفاخ: ناوسان، هه لأوسان، دومه لن، ناوساوی و دومه ل که له جهسته دا دم ده که ویت

نفساد: تێۑـمڕين، بهسهر چـون، تێڽـهڕيني كـات، جـوێ

بونەوە، جيابونەوە، نەمان، لەناوچون

نفار: رەم كردن، دووركەوتنەوە، ھەلأتن

نقاست: ۱ - به هاداری، گرانبایی بون، گران بون، به هاداربون، باشی، جای، په سهندی، دلگیری

نفساغ: پیاله، کاسه، پهیمانه، نهودی شهرابی پسیّ دمخلانهوه

نفساق: بازارگمرمی، بهبرهوی، پهرمسهندنی کرین و فروّش لهبازاردا

نفاق: دوورویی، کاسهلیّس، مهرایی کردن، ریاکاری

نفام: لنِّلْ، تەڭخ، تارىك، تۆزاوى، خۆلاوى، رەش رەنىگ،

قێزمون، ناحمز، دزێو

نفت: نموت، نمفت، شلهمهنیه که شیاوی سوتان که له قولایی ۱۸۰۰ مهتر لهزموی دمست دهکهویت که ههندی کات به هوی زهخت و پالمپهستؤکانی ناو زموی دیته سهر

نفتکش: نموتکیّش، نموتبهر، تروّمبیّل یان کهشتی که هملگری تانکمری گموره بوّ گواستنموه نموت و بمنزین بیّت

نفت: ناوی دهم، لیك، تف، گلیّز، گلیز، نهو ناوهی لـهدهم دمرِژینتهدمر

نفثه: تف كردن، تف رۆكردن

نفج: كاغهز، قافز، ئهوهى لهسهرى دمنوسن

نفح: ههنگردن، فووکردن، نهسیم، بلأو بونهوهی بوّنی خوّش، شنه، سروهی با

نفخ: هوو کردن، پف کردن، باکردن

نفخه: ۱ - هووکردن، با کردن،۲- ناوسان، ههلاوسان، زك ماسان

نفر: خەلكان، مرۆقەكان، ئىنسانەكان، بە ژمارەيەك لە كەسەكان دەوترىت لە سى كەسەوە تا دەكەس. بە ماناى يەك كەسىش دىت، كەسىك، نەفەرىك، تاكىك، يەك نەفەر

نفر: رِهم کردن، ههلاتن، دوورکهوتنهوه، رِوٚشتنهدهر نفرت: بێزاری، بێز کردن، دوورکهوتنهوه، هێن لێبون، حهزلێنهکردن

نفریت: ناوسانی گورچیله

نفريدن؛ له حنمت كردن، نفرين كردن، دؤعا ليُكردن، له سبنگ دان له سبنگ دان

-

نفرين: نفرين، دوّعاى شـەر، قـسەى خـراپ، جـويّن، جنيّو، لەحنەت، لەعنەت

نفس تنگ: همناسمسوار، نمفس تمنگ، ئمومی بمهوّی نمخوّشیموه به دژواری دمتوانیّت همناسه بدات

نفس پرست: نموس بمرهست، خوبین، بایی هموا، فیزن،

ئەومى تەنيا خۆى خۆش بويت و بەپنى حەز و ويستى

نمفسي خوى بجوليتموه

نفس: گیان، رِوِّح، خویِّن، جهسته، لاشه، رِاستینهی همر شتنك

نفس: ههناسه، نهفهس، نهسیم، نهو ههوایهی لهکاتی ههناسهدان لهریّگهی لبوت و دهمهوه دهرواته نباو سیهکان، بیّن، بین، بیّنگ

نفسا ﴿ ژنی تازهزاو، ئهو ژنهی تازه منالی بوبیّت نفض: تهکانـدان، راومشاندن، راومشاندنی دار یان جل وبهرگ

نفط: نموت، نمفت

نفع: فازانج، دمسهات، سوود، که لک، به هره، دمسکهوت، بهرژ مومندی

نفق: كون، تونيّل، ريْگهى ژيْرزموى

نفقه : رؤزانه، جبری، موچه، بریوی، ژیبوار، نهوهی رؤژانه خهرجی مال و منالی بکهن

نفل: ۱ - تالآنی، دمسکهوت، نهوهی له دوژمنی بگرن^۲ -کاریّك یان پهرمستنیّك که کردنهکهی پیّویست نهبیّت نفله: لهناوچو، بهفیرِوْچو، خراب بو، رِزیو، رِزاو

نفسوذ: کاریگسهری، کارتیکسهری، کاریگسهری دانسان، کارتیکردن

نفور: بیّزار، رِهم کردوو، وهرِیّز، وهرِهز، هَهلّس، جارز **نفور:** رِهم کردنم، رِوٚشتنهدهر، دوورکهوتنهوه. به مانای رِوۡشتنی حاجیهکان له منی یهوه بهرهو مهککه

نفسسی: دور کسردن، دورخسستن، لسهناوبردن، دوورخستنهومی کهسیّك له شاریّکهوه بوّ شاریّکیتر، شار بهدمر کردن، وهلانان، دمربهردمر کردن

نفیر: ۱ - بوق، شهیبور، کهرهنا۲- شین و شهبوّر، گریان، شین، گریین

نفير؛ ههلاتن، راكردن، دووركهوتنهوه

نفیس: بههادار، بهنرخ، گرانبایی، بایی دار، ئهنتیکه، ههر شتیکی گرانبایی و نهنتیکه

نقاءِ پاك بون، پاكى، خاوينى، پاقرى

نقاب: دەمامك، پەچە، رووبەند، ئەوەى روخسارى بى داپۆشن

نقابت: سمرومری، پیشموایی، ریبمری

نقساد: پەخنسەگر، جياكسەروەى چساك لسە خسراپ، ھەٽبژيرمر، زيرناس

نقار: دممه قاله، شهر مقسه، شهر، کیشه، به زم و همرا، بگره و بینه

نقاش: وینهگر، نهقاش، وینهکیش، نهوهی روخساری کهسیک یان شتیک لهسهر کاغز یان ههر شتیکیتر دهکیشیتهوه

نقسال: جيرۆك بنـِــژ، ئــهوهى داســتان دەگنِرِنتــهوه، حەقايمت خوين

نقاهت: ۱ - تێگهشتن، ههست پێکردن، ومرگرتن، حاڵی بون، پێزانین ۲ - چاك بونهوه، ههستانهوه، لاوازی و بێ حاڵی دواس ههستانهوهی له نهخوّشی

نقاوه: بژارده، کورت کراوه، هه نبری پردراو نهههر شتیک نقاوت: پاک بون، پافتر بون، بیگهرد بون، خاوینی نقب: ۱ - کون کردن، چان کردن، هوون کردن ۲ - تونیل، ریگهی ژیرزهمین، درنان

نقد: ۱ - جیا کردنهوه، هه نبر اردن، جیاکردنهوه که اله در اب ۲ - نهقد، نه خت، پاره، دراو، پوول و بایی و نهوه که کات دا دهدریت له کاتی کرین و فروش نقوه: نوفره، زیو، نوفره، زیو

نقرهفام: زیورهنگ، بهرهنگی زیو

نقرس: ۱ - به لا، گرانی، فات و فری، بلای سهخت ۲ ـ پزیشکی شارهزا، دکتوری شارهزا و پسپور

نقرس: نیشی جمگه، ژانهیی، نهخوشی و ناوسانیکه که له پی و جمگهی پی به تایبهت پهنجهی گهوره که زیاتر لهو پیاوانهی له تهمهنیان له شهست سان تیبهریوه دمردهکهویت

نقش بستن: نمخش بمستن، شێوه گرتن، نمخش کردن، وێنه کێشان

نقش بند: نمهاش، وینمکیش، وینمگر، میممن کیش نقش: ۱ - نمخش، نمخشاندن، خمملاندن، شکل، وینمه ۲۰ شوینموار، شوینیی، شوینمواریک کم لمسمر شتیک یان زموی دممینیتموه

نقشه کش؛ نهخشه کیّش، نهوهی نهخشه شویّنیّك دهکیّشیّت

نقشه: نهخشه، ومرههیهك كاغز كه پارچهیهك له زموی یان شاریك یان ولأتیك نیشان دهدات، ویسهی ولاتان

نقص: کهم بونهوه، کهمی، کهم و کورتی، کهم و کورتی نقسسان: کهم بونهوه، کهمی، کورتی، کهم وکوری، ناتەواوى، كوورى

نقش: شكاندن، ويران كردن، خابوور كردن، شكاندني بەننى و پەيمان

نقطه: نوفته، خال، نوخته، نیشانهیهکی وردی خر که له ژیر یان سمرمومی همندی لموشهکان بهکاری دمیمن نقل: گوساتنهوه، گوێزانهوه، گوێستنهوه، ئاڵوگۆر كردن، جێبهجێ كردن، له شوێنێكهوه بو شوێنێكيتر بردن. گێرانهوه، باس كردن، وتهيهكي بيستراو لهكهسێك بـۆ

نقله: گواستنهوه، جيّبهجيّ كردن، نال و گور كردن،

گوێزانهوه، له شوێنێکهوه بوٚ شوێنيکيتر بردن

نقمت: رق هه نگرتن، بوغز کیشان، قین گرتن، سزا، تۆلە، جەزرەبە، جەزرەوە، پاداشتى خراپ

نقى: پاك، خاوين، پاقر، بى گەرد

يەكىتر گۆرانەوە

نقيب: گهوره، سهرومر، سهروك، سهروكي هوز يان نەتەوە

نقيبه: ١ - بروانه نقيب ٢ - نفس، نهفس ٣ - عهقڵ، ژیـری، ئـاوز، ^۲- خـوو، سرشـت، خووخـهده، عـادهت ^۵-راوێڙ، بيرورا گۆرينەوە

نقیه: پاك، خاوين، پاقژ

نقیه: کهلیمه، وشه، قسه، وته

نقیر: دەنگ، بانگ، ئاواز، و بـه مانـاى كارى ھەلكەنـدن لهسهر بهرد یان داریش دیّت

نقیصه: عادمتی خراب، خوی ناشیرین، کاری هیزمون نقیض: دژ، نهیار، نهگونجاو، نهوهی نهیار و دژی شتیك

یان کهسیک بکات

نکاح: مارهبرین، ماره بهستن، پهیمانی هاوسهرگیری نكال: سزا، جەزرەبە، جەزرەوە، تۆلە، پاداشتى خراپ

نکایت: ۱ - زیان گهیاندن، زمرمر لیّدان، بریندار کردن، ۲- دەم كردنەوە، دەم كردنەوەى برين

نكبت: بهدبهختى، بهلا، مهينهتى، داماوى، ههژارى

نکته: نوخته، خال، نوفته. ئهوهی لهسهر یان ژیری هەندى له وشەكان دادەنريت. نوكته، به ماناي قسهى خۆشىش دېت

نكتهدان: زيرهك، ليهاتوو، قسه زان، به توانا له قسه

نکتهگیر: رهخنهگیر، رهنخنهگر، نیراد گر

نكث: بهيمان شكاندن، شكاندنى بهيمان يان بهليّن

نکر: ۱ - زیرهکی، زرنگی، لیّوهشاوهیی، لیّهاتوویی ۲ -حاشا کردن، کاری خرایه، فیزدون، دروار

نکراء ۱ ـ زیرهکی، لیهاتویی ۲ ـ توندی، سهختی، توند و تیژی ۳- قیزهون، ناحهز، ناشیرین، ناپهسهند

نكره: نەناسياوى، نەناسراوى، نامۆيى

نكسس: سـهرموخوار كـردن، سـهرموژێر كـردن، ئـاومژۆ

کردن، ههنگهراندنهوه و سهرهوخوار کردنی شتیّك

نکهت: ١ - بؤن کردن، يهك جار بؤن کردن ٢ - بؤني دەم، بۆنى خۆش

نكو: باش، پەسەند، بەدڵ، جاك، دلگير

نگورو: جوان چاك، شوّخ و شهند، دهلال، فوّز

نكوكار: جاكهكار،خيّرخواز، جاكهخواز

نكول: ترسا، ترسان و ههلاتن له دوژمن، توهان

نكوناو: خۆشنيو، خۆشناو، ناوچاك

نكوهش: سەركۆنە، تانە ليدان، تەشەر، لۆمە

نكوهيدن: سمركونه كردن، تانه ليدان، لومه كردن،

سهرزهنشت كردن، خرابه وتن

نكير: حاشا، دژوار، وناوى فريشتهيهكه

نلك: ھەلوژە، ھەلوژە ترشە

نلم: جوان، باش، چاك، دلگير، رِازاوه، دلگير

نم: نم، تەرى، نمى، ئاوى كەم، شۆ، شى، تەرايى

نما: روکهش، روی دمرموهی شتیک

نماء زور بون، زیاد بون، فراوان بون، زور بون

نماد: نوێنهر، نمونه

نمار: ئیشاره، هیما، رهمز

نمساز: نوێــــرْ، نمــا، پەرەســتىنى خواوەنـــد، بەنـــدەيى، كوړنوش بردن

نمازخانه: نوێژخانه، مزگهوت، شوێني نوێژ کردن بخوات و خیانهتی لی نهکات نمازگر؛ نوێژکهر، نوێژ خوێن، ئهومی نوێژ دمکات

نمازگزار؛ نوێژ خوێن، نوێژکهر

نماك: جوانى، شيرينى، پەسەندى، بەدئى

نمام: دووزمان، ناژاوهجي، فيتنهگيّر، كوٽه فيتنه، كونهكتر

نمایان: دیار، بهرجاو، ناشکرا، روون، روناك

نمایانسدن: نیشاندان، دورخستن، ناشکرا کسردن،

پیشاندان

نمسایش: نیسشاندان، نمایش، نمایسشت، نواندن، خو

دمر خستن

نمایشگاه: پیشانگا، ئهو شوینهی کهل و پهلی بازرگانی

یان همر شتیکیتری تیا نمایشت دهکریت

نمايشنامه: شانونامه، نمايشت نامه، نوسراويك كه

تيايدا شانؤ يان بۆ نمايش كردن نوسرابيت

نماینده: نوینهر، نیشاندمر، جیگیر، کارپی سبیردراو

نماییدن: نیشاندان، دمرخستن، ئاشکرا کردن

نمج: نم، شي، تمرى، تمرايي

نمد: نمد، تاتى، كەچە، نەوە

نمدار؛ نمدار، تمر، شيّ دار، شوّدار، شوّ هملهيّناو

نمدیده: تمر، نمدار، شیّ دار

نمر: بانگ

نمره: تمره، ژوماره

نمرود: نمرود، ناوی پاشای بابل نهسمردهمی نیبراهیمی ييغهمبهر

نمساوی: نهمساوی، تایبهت به نهمسا، ولاتی نهمسا نمش: درو کردن، دوزمانی کردن، ناژاوه نانهوه، فیتنه گێری

نمشك: سهرشير، قميماغ

نمط: شێوه، شێواز، ڕێڿکه، رێگه، چۅٚنيهتی، ڕێباز

نمگین: نمدار، تهر، شی دار

نمك بحرام: ناسوپاس، سبله، ناشوكر

نمك شناس؛ ومفادار، به نهمهك، پيزان

نمك گير: نمهك گير، ئهوهى نان و نمهكى كهسيكيتر

نمك لاغ ـ نمك لان: بروانه نمكزار

نمك: نمهك، خوي، خوا، خيّ، خوه، مهكيّ

نمكدان: خويدان، خوادان، دمفريكي بجوك كه خويي تيدهكهن

نمکزار: شۆرەكات، خوى ئىن، كانگەى خوى

نمکسار: بروانه نمکزار نمكستان: بروانه نمكستان

نمكين: سوير، خويدار، پرخوي

نمل: ميروو، ميروله، مروله

ئمنىڭ: تەر، شى دار، شۆدار، ئمدار

نمو: گەورەبون، گەشە كردن، زۆر بون، زياد كردن، پهرومرده بون، بالا کردن، بهرز بونهوه

ئمود: نیشان، بردو، نما

نمسودار: ۱ - دیار، بهرچاو، رون، ناشکرا ۲ - وهك، هاوشيّوه، هاوتا، وينه ٣- نيشان، هيّما، ٣- ههرومها به هێڵێؚك دهڵێن كه ئاستى بهرز بونهوه يان دابهزينى شتیک یان نرخیک دیاری دهکات

نمسودن: ١ - نيسشاندان، دمرخستن، ناشكرا كردن ٢-دمرکهوتن، نیشاندران، ناشکرا بون۳- کردن، نهنجام دان نموك: ١- نمدار، تهر، شيّ دار ٢- ناماج، نيشانهي تير

نمون: وينه، بمونه، وهك، هاوتا، جهشن، هاوشيّوه

نمونه: نمونه، ويّنه، هاوتا، جهشن، وهك، وهكو

نميد: هيوابراو، بيّ هيوا، ناثوميّد

نميدن: ١ - نم كيشان، شئ هه لهينان ٢ - سهرنج دان، رو تێکردن

نمیر: ناوی فراوان و پاک

نمیم: دوزمانی، ئاژاوهگیری، فیتنهگیری، درو کردن

ننه: نەنە، دايەگەورى

ننر: لوس، منال، نازپهرومرده، ئهوهى بيهو، خوى لاى

كمسانيتر خوشمويست بكات

ننگ: شمرم، حمیا، ئابروو، ریز، ریسوایی، دزیوی ننگين: ناوزروا، دزيو، ناحهز، ريسوا، سوك، بهست نهل: ۱ خواردنهوه، خواردنهوهی ناو ۲- تینویهتی، نهائی: کۆتایی، دوماهی، بهمانای کۆتایی و ئاخیری تينومتي هەر شتىك يان كارىك

نهاب: تالأنجى، تالأنكمر

نهاب: تالأني، دمسكهوت

نهاد: سرشت، سروشت، خوو و خهده، ناخ

نهادن: دانان، جيّگير كردن، بهجيّهيّشتن، واز ليّهيّنان،

شتيّك له شويّنيّكدا دانان

نهار: رۆژ، پێچەوانەى شەو

نهار: کهمی، کهم و کورتی، کوری، نهری، لاوازی، لاغری

نهاز: ترس، زراوجون، توقان

نهازيدن: ترسان، تؤقان، زراوجون

نهال: نهمام، نمام، داری تازه رواو

نهاله: بروانه نهال

نهالى: جيْگە، دۆشەك، تۆشەك

نهامی: ۱ - راهیب، خواپهرهست، پیاوی رؤحانی

مەسىحى ٢- رێگەى ئاسان

نهامی: ناسنگر

نهان بین: ناخ بین، نهوهی ناخی کهسهکان دەخوينىتەوە يان دەبىنىت

نهان دان: غمیب زان، ئەومى شارمزایى غمیب بیت

نهان: داپوشراو، شاراوه، نهێني، ناديار، ون، گوم

نهایت: کۆتایی، دوماهی، ناخر، پاشین، بنهبان، ئەوپەر،

نهب: تالآن، دمسكهوت، تالآن كردن

نهبه: تالآن، تالآن كردن

نهج: رێگهی رون و ديار

نهر: جۆگە، جۆگەلە، چەم، رووبار

نهزت: دمرفهت، ههل، كات

دايۆشىن، شارينەوە

نهشتن: دانان، هه لواسین، جیکیر کردن

نهشل: ۱ - گورگ ۲ - پیاوی پیری لهرزوك

نهصد: نۆسەد، ژومارە*ى* نۆسەد، ۹۰۰

نهضت: بزموتنهوه، شۆرش، جوونه، راپهرین، ههستان نهفان: شاردنهوه، داشارین، قایم کردن، حهشاردان،

نهلیست: نهیلیست، حاشا کردن له بیر و باومر و نیزامه كۆمەلأيەتىلەكانى كلۆن. دەسلتەيەكى سياسلى كلە لمسهدهی نوزدهی زایین دروست بوو نامانج لیّی له ناوبردنى باومر و نمريته كۆمەلأيەتيەكان بو

نهمسار: ١ - بي ئەزمار، بي ھەزمار، ھەزمار نەكراو، نەژمپردراو، زۆر، بى ئەندازە، فراوان ٢- سەير، سەرنج راكێش، دژوار

نهمت: نياز، پيويستى، ئارەزو، تەماح

نهنبسان: سمرپوش، سمردیگ، شموهی بیخه شه سمر شتنك

نهنبيدن: داشارين، شاردنهوه، قايم كردن، حهشاردان، نهێِن کردن

نهندره: مهخزهن، ههمبار، نهنبار

نهنگ؛ نههنگ، نهههنگ، ئاژهڵێکی دمريايی گهوره لەشيوەي ماسى

نهور: جاو، روانین، نگا، نیگا

نهوض: همستان، رؤشتن، كۆج كردن، جووله، جوولان نهی: نههیشتن، حاشا کردن، ریگرتن، بهربهستن، ریکه لێڰرتن

نهیب: ترس، توّقانن زراوجون، تهشهر

نهیه: ۱ - ریکرتن، نههیشتن، بهربهستن ۲ - کوتایی، دوماهی، ناخری، کۆتای شتنِك ٣- عمقل، ناوز، بیر

نهیسان: ۱ - دانسان، جینگیر کردن، بهجی هیشتن ۲-

ئەندىشە كردن، بىر كردنەوە، خەم خواردن

نهيو: بروانه نهيب

نو آموز: تازمفيرخواز، منال كه تازه دمرواته خويندنگا نو: تازه، نفار، نوێ، پێچهوانهی کۆن

نوئل: نۆئىل، جەژنى ئەدايك بونى مەسيح

نوا: ئاواز، ئاھەنگ

نوائب: پێشهاتهكان، روداوهكان

نواخانه: زیندان، بهندیخانه، شوینی زیندانیهکان

نواخت: دلدانهوه، هينومر كردنهوه، دلانهوايي، نارام کردن

نواختن: ١ - دلنهوایی کردن، هیّور کردنهوه، دلّدانهوه ۲- ژهنین، سازلیّدان، ۳- به نهرزادان، بهزموی دا کیّشان

نواخوان: گۆرانى خوين، سترانبينر، ئاواز خوين

نواده: کورِمزاکان، کچهزاکان، بهره، ومچه

نوار: چنراوی پان، شریت، کژگ، کژوو

نوازاده: کورِمزا، کچمزا، بمره، ومچه

نوازش: دلدانهوه، دلنهوایی کردن، نارام کردنهوه، هیور كردنهوه

نوازشگر: دلنهوایی کهر، هینومر کهر، شهو کهسهی دلنهوايي دمكات

نوازنده: ژمنمر، ژمنیار، ئهو کهسهی موسیقا لیّدهدات

نوازیدن: ژمنین، لیدان، ژمنینی موسیقیژ

بێڗ

نواگر: ژمنهر، ژمنیار، سترانبیّژ، ئاوازدانهر

نوال: بهخشش، بهخشین، پیدان، بهش، پشك، بههره نوامبر: نهوامبر، نقامبر، مانگی یانزهیهم له سالنامهی

نوان: خمرامان، لمرزان، جمماوه، نالأن

نوا نخانسه: ههتیوخانه، شوینی ههژاران، جیگهی نەداران، گەداخانە

نوانيسلن: ١ - جولاندن، لمراندن، به جووله خستن،

تەكاندان، بزواندن ٢- گرياندن، ناراحەت كردن

نوآیین: جوان، رازاوه، تازه، نقار، رازینراوه

نوباوه: تازه پێگهشتوو، نفار، تازه دمرکهتوو، ميوهى تازه پێگەشتوو، بـۆ مناٽيش بـه كار دمبرێت، نەوبـەر،

نۆبەر، تازمىي

زايينى

نوبت: نوره، سهره، دمرهمت، كاتى شتيك يان كاريك،

نوبر: نۆبەر، نۆبەرە، تازمپنگەشتوو، ميوميەك كەتازە

هێنابێتيانه بازارٍهوه

نوبل: نۆبيل، خەلاتى نۆبيل. خەلاتىك كە سالانە لە لایهن ریکخراوی خیرخوازی ئالفرید نوبیل شیمی زانی بهناوبانگی سویدی به زاناکان دهدریّت

نوبنیاد: تازه دروست کراو، تازه ساخت، نهوهی تازه دروست كرابيت

نوبهار: نموبههار، ومرزى بههار، سمرمتاي بمهار

نوبهاران: بههار، ومرزى بههار، كاتى بههار

نوه: موروزا، كچه زا، منائى منال، بهره

نوپا: تازمپی، منائیك كه تازه پیی گرتبیت

نوپان: سهومته، سهومتهیهك كه له لقى داره بى دروستى دەكەن

نوج: كاج، كاژ

نوجبه: لافاو، به مانای ناوی کانیش دیّت

نوجوان: تازه پێگهشتوو، گهنج، تازه لاو، جهحێڵ، تؤلاز نسوح: نبوح، يهكيك له پيغهمبهرهكاني خوايه كه نزیکهی ههزار سال تهمهنی کردوه به پیّی گیرانهودی كتيبه ئاسمانيهكان

نوحه: شین، شین و شهپۆر، گریان، شین کردن، گریین نوخاسته: تازه پنگهشتوو، تازه دمرکهوتوو، گهنج، لاو،

نوخط: خهت داو، تازه پێگهشتوو، گهنجێك كه تازه پشت ئێوی ڕمش بوبێت

نوخيز: ١ - بروانه نوخاسته ٢- نهمام، تازه نهمام

نود: نهوهد، ژومارهی نهوهد، ۹۰

نوده: بهره، وهچه، <mark>کو</mark>رمزا یان کچهزا

نودر: نفار، تازه دمرکهوتوو، نوێ

نودولت: تازه پنگهشتوو، تازه پیاکهوتوو، ئهوهی تازه سامانی بهدمست هینابینت و لهخوّی گوّرابیّت

نور: شكوفه، چرو، خونچه، غونچه

نور: نور، روناکی، روناهی، تیشك، بریسکه، بروسکه، شەوق، رۆژ، سۆما، رۆشنايى

نورافشان: روناك كمر، نوردمر، نـمومى نـورى هـمبيّت و شويننيك روناك بكاتهوه

نوربخش: نوربهخش، روناکی بهخش

نورديدن: پيوان، برين، نوشتانهوه، نوسين، ريّگا برين، بەختەوەر، كامەران هەل يېچان

> نورس: تازه پێگەشتوو، نەوبەر، نۆبەرە، نەمام، گەنج، لاو

نورسنج: نورپيو، ئامرازيكه بو پيوانه كردني ئاستى توندی نور

نورسیده: تازه، نوێ، نفار، تازه پێگهشتوو، تازه گهییو

نورچشم: سۆماى جاو، مەبەست لە مناله

نورگستر: نوردمر، روناکی دمر، تیشکدمر، بروسکهدار

ئورنجە: ئىستەخەر، ئاوگىر، گۆم، گۆلاو

نورهان: دياري، خه لاتي، پيشكمشي، نهوهي لمسمفهر

دميهێنن

نوروز: نەورۆز، رۆژى نوێ، جەژنى سەرى سال

نوز: تا ئيستا، تاهەنوكە

نوزاد: منال، زاروك، كوريه، تازمزاو

نوزده: نوزده، زمارهی نوزده، ۱۹

نوس: پەلكەزىرىنە، كۆڭكە زىرىنە

نوسار: تازه ساخت، تازه دروست کراو، بینایهك که تازه

دروست كرابيت

نوسان: لەرىنەوە، لەرە كردن، جولان، تەكان خواردن، لمر ملمر ، دالوسكه

نوسه: بروانه نوس

نوش باد: نوشت بیّت، نوش، نوشی گیان

نوش خند: بزه، زمرده، زمردهخهنه

نوش لب: ليّو شهكهر، ليّو شيرين

نوش: هەنگوين، ھەنوين، شيرينى

نوشاب: ناوی ژیان، ناوی حمیات

نوشاد: تازه زاوا، زاوا زیرینه

نوشاگین: شیرین، پر له شیرینی

نوشاندن: دمرخوارددان، پئ خواردن، ئاو يان همر

شلەمەنيەكيتى تر دەرخواردى كەسێك دان

نوشت افرار: بننوس، کهل و پهلی نوسین، فاههز،

ناميلكه

نوشه: شای گهنج، پاشای لاو، زاوا، تازه زاوا

نوشه: نەمر، ھەميشەيى، جاويىدان، بەرقەرار، پايىدار،

نوشتن: پێوان، برين، رێڰا برين، پێچان

نوشتن: نوسین، نفیسین، بابهتیك هینانه سهر كاغمز

نوشدارو: نوشدارو، دژه ژههر، تریاق

نوشكفته: تازه بشكهوتوو، تازه جرو كردو، گونى تازه،

بشكاوه، نوشیدن: خواردن، خواردنهوه، خواردنهوهی ناویان

> ھەر شلەمەنيەكەيى نوشين: شيرين، خوش

نوچه: گەنج، لاو، جەحيّل، تازە بيكمشتوو

نوع پرست: رمگهز پهرمست، پهشن پهرمست، شهومی

هاوشیّوه یان هاورهگهزهکهی خوّی خوّش بویّت

نوع: جۆر، چەشن، چۆنيەتى، شيوه، قسن، رەده نوعروس: تازمبووك، تازه وهيوى

نوفه: بانگ، هاوار، فيره، همرا وهوريا

نوفيدن: بانگ كردن، هاوار كردن، فيراندن، فيژاندن

نوقدم: ١ - تازه پي، تازه پيگرتوو، مناٽيك كه تازه

بني گرتبنت ٢- تازهكار، تازه فنرخواز، ناشارهزا

نوك: نوك، دەندوك، دەنوك. تيرى سەرى ھەر شتيك وەك نوكى دەرزى

نوکار: بروانه نوکر

نوكار: تازهكار، ناشارهزا، كهم ئهزمون، ئهوهى تازه به

كاريكهوه سهرقال بيت

نوكدخدا : زاوا، تازه زاوا

نوکر: نۆکەر، خزمەتكار، بەردەست، خزمەتكارى پياو

نوکند: تازه پێڰەشتوو، تازە دەركەوتوو

نسول: دەوران دەورى دەم، ھەيۆز، بەماناي دەنــدوكى

مريشكيش دينت

نوم: خەوتن، نوستن، خەو

نومید: بی هیوا، هیوابراو، ناثومید، ناهومید

نون: ئيستا، ئەميستا، ئەميستاكە، ھەنوكە، ھەر ئيستا

نون: شمشير، دهمي شمشير. به ماناي ماسيش ديت

نون: جائي جهنه

نون: قەد، قەدى دار

نوند: ۱ - بیرتیژ، زمین رون، نهومی به خیرایی له شتهکان بگات. ۲ - تیژ پی، نهسپ یان مرؤهٔی تیژپی

نونهال: نهمام، داری تازه رواو، نمام، چوزه

نونیاز: تازه کار، ناشارهزا، کهم نهزمون

نويان: شازاده، منائى باشا

نويد: مزگيني، مژده، همواني خوش

نویدن: گریان، شین کردن، شین و شهپور کردن ۲-

لمرزين، تەكان خواردن، جوڭينران

نویسا: نوسهر، نفیسهر، نهوهی دمنوسیّت

نویساندن: نوسین، نقیسین، ناچار کردن به نوسین

نوین: تازه، نوێ

نوییدن: گریان، شین کردن، شین و شمپوّر

نويين: بروانه نويان

نی شکر : هامیشی شهکر

نى لبك: شمشال، بلويْر، جووزهله، بلور

نى: قاميش، پيكه، قامر، زەل

ني: نا، نيه، نه، وشهى نا، پيْجهوانهى بهليّ

نيا: باوهگەورى، باوكى باوك، باوكى دايك، باپيره

نیات: جنگری، له جنی کهسنك دانیشتن، جنگیری

نیاح: شین کردن، گریان، شین کردن نهسهر مردو

نیاز: نیاز، پیویستی، پیداویستی، خواست، ئارمزوو

نیازمنسد؛ نیازمهند، نیازدار، داماو، داواکار، ههژار،

دمست کورت، دمست تهنگ، دمس داکیش

نیازیدن: داوا کردن، خواستن، داوا کردنی شهو شتهی بیویسته

نیاق: وشتری می، میچکه حوشتر

نياك: باومگەورى، باپيرە، باوكى باوك يان باوكى دايك

نيام؛ كالآن، كالآنى شمشيّر يان كيّرد

نيايش: دوّعا، پارانهوه، ومسف كردن

نيدلان: مۆتەكە، شەوە، خەوى بەريشان

نیر: نوردمر، بریسکهدار، نوربهخش، روناکی بهخش

نيرم: نەرىمان، دليّر، پالەوان، ئازا، چاونەترس

نیرنگ باز: فیلباز، تەشقەلەچى، گزى كەر، فريودەر، كەلەكچى، جادوگەر، سيحرباز

ئیرنگ: دوّعا، ویرد، له ئایینی زمردمشتیدا به دوّعا و پارانهوه دموتریّت

نيرنسگ: فيل، فريو، كەلەك، سىيحر، دەھۇ، بالان،

تەسقەلە، گزى، گەر، دەك، لەرى دەربردن

نیرو: هیز، زوّر، توانایی، دمسهلاّت

ئىرومند: زۆردار، بەھىز، بەدەسەلات، توانا، بە توانا

نيز: هەروەھا، بەھەمان ش<u>ٽ</u>وە

نیزار: هامیشه لان، نهو شوینهی هامیشی زوری لیبیت

نیزه: نیّزه، رِم

نیساری: لهشکری، سوپایی

نيسان: قاميش ئاسا، وهك قاميش

نیسان: نیسان، دوهم مانگی بههار، مانگی حهوتهم

لمسالنامهى زاييني

نيست: ناديار، ون، گوم، لمناوچو، بمفيروٚچو، ويْران

نیستان: قامیشه لأن، ئهو شوینهی قامیشی زوری لیبیت

نيسته: لمناوچو، ناديار، ويْران، ون، گوم

نيش: چز، سۆ، چزو، باوەزىرك

نیشه: شمشال، فامیشی بچوك

نیشتر: نمشتر، نامیریکی نوک تیژه که دمماری پیدهبرن

نی شخند: بردی تال، پیکهنینیک که بههوی تووره بونهوه بیت

نیشدار: چزدار، چزودار، همر شتیکی نوك تیژ

نيك اختر: بهختهومر، بهبهخت، كاممران، خوّشبهخت

نيك انجام: ناخر خير، عاقيبهت خير

نيك انديش: خيّرخواز، جاكهخواز

نیك بخت: بهختهوهر، كامهران، بهبهخت، به شانس

نيك پى: پى پيرۆز، پى موبارەك

نیك روز: بهختهومر، كاممران

نيك كردار؛ چاكەكار، چاكەخواز

نيك مرد: پياو جاك، جاكه خواز

نیك منظر: جوان، دهلال، شوّخ و شمنگ، دلگیر نیك: باش، جاك، پهسمند، بمدل، جوان، رازاوه

نيکخو: به نهخلاق، رووخوْش

نيكغواه: خيرخواز، چاكهخواز، خيرومهند

نيكنام: خۆشناو، خۆش نيو

نیکو: ۱ - جوان، بهدل، رازاوه، جاك، باش، ریّك، راست، بهسهند ۲- جاکهخواز، خیرخواز

نیکوتین: نیکوتین، مادمیه کی ژمهراوی که له گهلای توتندا ههیه

نيكوحال: خوّشحال، تهندروست، ساغ، سلامهت

نيكورو: جوان، شوّخ، شوّخ و شەنگ، رازاوه، دەلال

نيكوكار: جاكەكار، جاكەخواز

نيل پر- نيلوپر: بروانه نيلوفر

نیل فام: شین، کهوهیی، بهرمنگی شین

نیل: گهشتن به ناوات، بهناکام گهشتن، به ناوات گهشتن

نیلاب: ناوی شین، ناو

نیله: شین، کهومیی، ناسمانی، بهرمنگی شین

نيلگون: شين، ئاسماني، كەومىي

نيلوفر: لميلوپمر، گيايمكم ومكو پٽچكم كم لم شتمكاني

دموروبمرى خۆى دمئاٽيت

نيم بند: ناتهواو، كهم

نیم ترك: خود، خوده، كلاوى ئاسنى كه لهكاتى شهردا

لەسەرى دەكەن

نيم تنه: سيخمه، سوخمه، ئيلهك، يهل، سهنته، هيلهك،

كــۆت، جــل و بـــهرگى پياوانـــه يـــان ژنانـــه كەبەشــى

سمرمومى جمسته دابپۆشێت

نيم پر: نيوه كولاو، بهركول، نهكولاو

نیم جان: نیوه گیان، زیندهومریک که هیشتا گیانی

تيامابيت

نيم خورده: بمرماوه، پاشماوه، خواردنيك كه له كمسيك

مابيتهوه

نيم دائره: نيوه بازنه

نیم دست: تهخت، کورسی، ئهوهی لهسمری دائهنیشن **نیم** راه: نیومی رێ، نیومړێ، ناوړێ

نیم رو: نیوهی روو، نیوهی روخسار، لایهك له روخسار **نسیم سسوز:** نیـوه سـوتاو، دار یـان شـتێِك كـه نیـوهی سوتابێِت

نیم چند: بهرابهری نیو، به نهندازهی نیوه

نیم گرم: شیلهوگمرم، شیلهتین، نهگمرم و نهسارد

نيم كاره: نيوه كار، ناتهواو، همر شتيْكي ناتهواو

نیم کره: نیوه گۆی زموی

نیم: نیوه، لمت، یهك بهش له دووبهشی شتیّك، دوبهش

ر . **نیمانیم:** نیونیو، نیوبهنیو، نیواونیو، نیومی شت<u>ن</u>ك

نیمه: نیوه، نیو، دوولمت، بهشیّك له دووبهشی شتیّك نیمروز: نیمهرو، نیومرو، ناوهراستی روّژ، نیّف روّژ

نیمگان؛ نیونیو، نیوبهنیو

نیمکت: سمنده لی، کورسی پان که دو یان جهند کهس

بتوانن لمسمرى دانيشن

نيمور: كير، گون، شمرمي پياو

نيو: گەنج، دلێر، بوێر، قارەمان، ئازا، چاونەترس

نیواره: ومردیّنه، نهو دارهی که گونکه ههویری پیّ پان

نيوه: ناله، شين، شين و شمپوّر، هاوار و روّروّ

نيوشه: گوێ گرتن، بيستن، بـه دزيـهوه گوێ لـه هسهى

كمسانيتر گرتن

دەكەنەوە

نيوشش: گوێ ڕايهڵی، گوێ بيستن، فهرمانبرداری

نيوشيدن: بيستن، ژنمفتن، گوێ گرتن، گوێ ههڵخستن

9

و: و، پیتی سی یهم له ئالفابیّتی زمانی فارسی که به واو دهخویّندریّتهوه

وا ایستادن: ومستان، له جووله کهوتن، راومستان، راومستیان

وابــسته : پهیوم*س*ـت، پهیومندیــدار، ئــهوهی تایبــهت و پهیومست به شتیکیتر بیّت

وابل: بارانی توند و بهلیّزمه، باران، رِمهیّله، لاسامه،

شمسته باران، ليّزمه

وات: وشه، پیت، کهلیمه، واته، وتار

والكر: وتاردمر، وتمبيّرْ، وتارخويّن، فسمكمر، شاعير

وا پرسيدن: پرسين، ئێكۆڵينـەوە، لێ<u>پٽ</u>چنەوە، پرسـيار

وا پس: دوا، پشت سمر، پشتهسمر، لمپاش، پاشین، دوا

بێژ، بێ دروٚ

کردن

وا پسین: دوایین، گوتایی، ئاخرین، پاشین، ئموهی له دوای دواوه بیّت

واثق: برواپێکراو، باومړپێکراو، بـهتين، هايم، راست

واج: وتار، قسه، پهيف، گوتار

واجار: بازارٍ، باژێِر

واجب: پێويـست، گـەرەك، فـەرز، لەسـەر بـون، ئـەوەى

پێويست بێت

واجبى: مووچه، مانگانه، ئهو بره پارهى رۆژانه يان

مانگانه ومردهگیریت

واجد: ۱- خاوهن، ههلگر ۲- توانا، دارا، بهتوانا

واحه: ئاوميانى، ئاومدانى بچوك لمسارا، كويرمدى

واحد: تاق، تەنيا، يەك، تاقانە، تەك

واخ: واخ، ئاخ، ئۆف، وشەيەكە لـه كاتى گريان يان بـۆ دصخۆشى كردن دەيھێننە سەرزمان

واخواه: رەخنەگر، ئىرادگر، ئىپرس، ئىپىنچ، ئىكۆلەر واخواست: ئىپرسىنەوە، ئىپىنچىنەوە، پرسىار كىردن، رەخنە، ئىراد

واخسسوردن: ۱- راچسلهکان، داچسلهکان، داخورپسان، داخورپین، راچسلهکان بسههوی بیسنین بسان بیستنی شتیک ۲- له بردو کهوتن، لهبازار کهوتن

واخیدن: حیا کردنهوه، جوی کردنهوه، حیاکردنهوهی پهمو له پهمودانه

واد: زیندهبهگۆپ، زیندهبهچاڵ، زینـده بهجاڵ کردنـی کچان لهناو عهرمبی جاهلی دا

وادادن: دانـهوه، گەراندنـهوه، شـل كـردن، گێراندنـهوه، بەرەلا كردن

وادار کسردن: ناچار کردن، مهجبور کردن، ههلنان، ههنخراندن، بزواندن، کاریْك لهنهستوّی کهسیّك دانـان، ناچار کردنی کهسیّك به نهنجام دانی کاریّك

واداشتن: بروانه وادار كردن

وادى: دۆل، دەربەند، رووبار

وادیان: رازیان، رازیانه، رمزیانه

واژ: بروانه باج

واژه: وشه، كەلىمە

واژگون: سەرەوخوار، ئاوەژۆ، ھەلگەراوە، سەربەرم<mark>وژێر،</mark> ھەلگەرياوە

واژون: بروانه واژگون

وارائلان: دووركردنـهوه، دووركـردن، بهرپـهرچ دانـهوه،

دوور خستن

واره: کەرەت، جار، دەفعە

وارث: میرات بهر، میرات ههلگر، شرِهگر، خوێنگر، بهش . .

بونهوه

واشى: دووزمان، ئاژاوەگێر، فيتنەچى واصف: ومسف كهر، پياهه لنهر واضح: ديار، روون، ئاشكرا، بهرچاو واضع: دانهر، جێگيركهر، برياردمر واچسيدن: هـهلگرتن، جـنينهوه، جـنين، بـه دمست هەلگرتنى شتيك ئەسەر زەوى، كۆكردنەوە واگذاردن: بهجي هيشتن، وازليهينان، تهسليم كردن، دانهوه، شتیّك خستنه بهردمستی كهسیّك، بهرهلا كردن واگرایی: دووری، دورمپهریزی، خو بهدور گرتن واگسردان: دووباره گهران، ژینروروو کردن، حسینب كردنهوه، پياچونهوه واگرداندن؛ گەراندنەوە، دانەوە واگرفتن: سهندنهوه، ومرگرتنهوه، لي سهندنهوه واگفتن: وتنهوه، دوباره كردنهوه، گيرانهوه واگویه: دووباره کردنهوه، گیرانهوه واگسير: پهرمسين، پهتا، درم، نهخوشيهك كه له كەستكەوە بۆ يەكيىر بگوازرتتەوە واعظ: گوتاربێژ، مۆجياريكەر، ئامۆزگارى گەر، ئەوەى كەساينىز ئامۆزگارى دەكات واعي: ۱- بیسهر، گونگر، نهوهی دهبیستنت و تندهگات ۲- پاریزور، راگر، جاودیر وافد؛ ومفد، ئەومى ديّت، ومفدىّ كە ديّت و پەيامى پٽيٽت وافر: فراوان، زور، زیاد، مشه وافور: ههنم، دووكهن، كهشتى، كهشتى ههنم واهور: واهور، باهور، شتیکه بو کیشانی تریاق بهکاری وافي: ئەمەكـدار، بەئەمـەك، ومفـادار، ئــەومى ئەســەر بهنین و پهیمانی خوی بمنینیت واقع بین: راستی بین، نهوهی به جاوی راستی و واهیعی له شتهكان دمروانيت واقسع: هاتوو، كهوتوو، داكهوتوو، دابهزيو، جيكير، سەقامگىر، ئەسەرىي

واقعه طلب: ئاژاوەچى، رووداوخواز، فيتنەگير

وارد: هاتوو، گەيشتوو، دەرهاتوو، ئەسەھەر ھاتوو وارستن: رزگاربون، نهجات بون، نازاد بون، بهرهلا بون وارسى: پشكينن، پياچونەوە، پيداچونەوە وارغ: بەند، تەناف، گليم وارفان: توانهوه، كرانهوه، توانهوهى شتيك وارن: ئانىشك، ئەنىشك وارهاندن؛ رزگار کردن، نازاد کردن وارهیدن: رِزگار بون، ئازاد بون وارو: ئاوەژۆ، سەرەوخوار، پێچەوانە، تەھلە واروزدن: تهقله ليدان، خؤههلكمراندنهوه، سمرمهقولات ليّدان، محدلهق واروك: جوش، زيپكه، دومهن وارون بخت: بهخت ههنگهراو، بهدبهخت، چارمرهش، بيّ شانس وارون: پينجهوانه، ههلک مراوه، سهرموخوار، شاومژو، ھەلوەگەراو، ئاويران واريته: جۆراوجـۆرى، كتێـب يـان شانۆنامەيەك كـه لهجهندين بهش بيكهاتبيت وازدن: كشانهوه، پاشهكشي كردن، گهرانهوه بـ ودواوه، دانه دواوه، دانهوه وازر: بارهەنگر، كۆلبەر، گوناحكار، تاوانبار وازلسين: وازنين، مادهيهكي رؤنيه كه له نهوت هەلدەھينجريت، فازلين وازنش؛ بروانه وازدن واستدن: سمندنموه، ومركرتنموه، ليّ سمندنموه واستريوش: جوتيار، ومرزير، جوتبهنده واسرنگیدن: ١- هیرش کردن، پهلاماردان، ههلمهت بردن ۲- حاشا کردن، دان پیانهنان واسسط: ناومراست، نساومنجي، نيسومنجي، نسمومي لهناومراست دابیت، ناوبژی، ناوبژیوان واسع: بهربلاو، بهرین، پان، پان و پور واشامه: روسمري، نمجك، سمرپوشي ژنان واشدن: كرانهوه، ئاوهلابون، توانهوه، جيابونهوه، جوي

والانه: برین، جمراحمت، ناسوّر والانس: بمها، نرخ، بایی، گرنگی واله: سمراب، تراویلکه، تراویلکه واله: شمیدا، شیّت، خممبار، خمموّك، پمریّشان واله: گریان، سووربون، بیّداگرتن

والد: باوك

والدين: دايك و باوك

والله: وهلاً، سويّند بهخوا

والميدن: بالدانهوه، راكشان، دريربون

والور: بهها، نرخ، بایی، گرنگی، بر، چهندایهتی

والى: فەرمانرەوا، حاكم، پاريزگار

والیبال: باله، والیبال، جوّریّکه له ومرزش که به توّپ دهکریّت و دمست به کاردههیّنریّت لهنیّوان دوو دمستی شهش کهسیدا

واليدن: گەشە كردن، شانازى كردن، بەخۆ نازين

وام: وام، قەرز، قەرد

واماندن: هیلاك بون، شـهكهت بـون، دوا**كـ**هوتن، بـهجـێ مان

وامدار: قەرزار، قەرددار

واهق: ۱- دوست، عاشق، ئهویندار، ئهفیندار ۲- وامق، ناوی ناشخهکهی عوزرایه که یهکیکه له داستانه عاشقانه کونهکان که بهناوی عوزرا بهناو بانگه

وامسی: هـمرزار، هـمرددار. بـممانای ناتـموان و پـمك كموتهیش ديّت

وان: ۱- پاشگریکه که لهکوتایی همندی وشهدا دیّت و مانای هاوشیت ۲- وان، مانای هاوشیت که وان، دمفریکی گهوردی چینی یان کانزایی لهناو حهمام بو خوشورین

وانشاندن: دانیشاندن. دامرکاندن، کوژاندنهوه، له کلّبه

خستن

وانگاه: نموساتهی، نمو کاتهی، نمو دممهی وانگاه: کردنموه، نیشان دان وانمودن: کردنموه، نیشان دان واهب: بمخشمر

واقعه: رووداو، کارمسات، پیشهات، ئمومی رووبدات. به مانای روّژی بمسلانیش دیّت

واقعهديده: به نهزمون، شارهزا، ليهاتوو، بسبور

واقعهرسيده: بهلأديتو، بهلأ بهسهرهاتوو، بهدبهخت، كارمساتبار

واقتف: ۱ ناگا، دانا، زانا، زانهر، ناگادار ۲ و وستاو، راوستاو

واكاويــــدن: بــشكنين، ليْكوّليْنـــهوه، ليّپيّــجينهوه،

پياچونەوە، پيداچونەوە

واكردن؛ كردنهوه، ناوهلا كردن، چارهسهر كردن

واکس: واکس، بۆيـاغ، مادەيـەكى رۆنـى كـە بـۆ رەش

کردنهوه پێلاو بهکاری دهبهن

واکشیدن: دمرهیّنان، هیّنانهدمر، کیّشانهدمر، دمرکیّشان واکفیـــــــــن: ترمکیـــان، دمم کردنـــهوه، ترمکــان و دمم

كردنهوهى تويكلي ميوه

جوولهی کهسیکیتر دهیکات

واکنش: پهچهکردار، پهرچه کردار، دمردمنگ، رازمر، کار یان جوولهیهك که کهسیّك لهبهرامبهر کار یان

واكوفتن: كوتان، لهيهك دان، كيْشانى دوو شت بهيهكيْر

والا: بـــمرز، پایهبــمرز، لــمپێش، گــموره، مــمزن، بنهمالهدار، بهشکو

والاتبار: نهجيبزاده، بنهمالهدار

والاتر؛ بەرزتر، لەپيشتر

والاحضرت: پايەبەرز، بەرێز، ھێــژا، ڕێـزدار، گــەورە،

مەزن، ئەپيش

والاد: سەقف، گومەز، گومبەز

والادگر: بهننا، وحستا، وحستای دیوار و مال دروست

كردن

والاسر: پايەبەرز، گەورە، رِيْزدار

والاشان: پايەبەرز، رێزدار، هێژا، خاوەن شكۆ

والاقدر؛ رِيْزدار، پايەبەرز، گەورە

والامرتبه: بروانه والاقدر

والامقام: بروانه والا هدر

والان؛ رازيانه، رمزيانه

واهمه: دوردۆنكى، ترس، بيروخەيال، ئەنديْشە، گومان، ھەستى دل بۆچون

واهی: سست، بی بنهما، پوچ، خوّرایی، بیّ بناغه واویلا: واومیلا، کوّلار، شین و رِوّرِوّ، شین و شمپوّر وای: وای، هاوار، ناخ، وشمیمکه لمکاتی خهم و خمفهت

یان ناراحهتی به کار دهبریّت

وایا: پێویست، نیاز،، موراد، مهبهست

وبا ء ومبا، کۆلیّرا، نەخۆشیەکەی مەترسیدارە کـه هـەر کات دەرکەویّت ژمارەيەکی زۆر توش دەکات

وبال: سەختى، دژوارى، ئازاب، سەخلەتى، نالەبارى

وبر: پەشم، تووك، پەشمى وشتر يان كەرويشك

وبیل: سهخت، نهستوور، دژوار، گران

وه: وه، وهح، به، وشهى سمرسورمان كه لمكاتى بينين حوانى يان شتيكى سمرنج راكيش ديّته سمرزمان

وتد: بزمار، میخ، بزماری دارین یان کانزایی

وتر؛ ١- تۆلە، ماف سەندنەود، قىن، رق ٢- تاق، تەنيا،

وتره: بژارده، ههڵبژێژدراو، ديارى كراو، جياكراوه **وتو: ڤيت**ۆ، دژا**يهتى،** نهيارى، نارازى بون، ماڧ پاشا بـۆ

دژایهتی کردنی یاسا یان بهرپهرچ دانهومی

وتیره: رینگه، شیّواز، رینچکه، دمستور

و شاق: بهند، تهناف، شهوهی کهسیّك بیان شتیّکی پیّ بیهستنهوه

وثب: همستان، بمرین، بازدان، قەنەمبازدان

وثبه: ۱- بازدان، پهرين، يهك جار بازدان ۲- بويرى،

دلێرى، چاونەترسى، ئازايەتى

وثقي: بههيزتر، خۆراگرتر، قايمتر

وثن: بت، بوت

وثوب: بەرين، بازدان، ھەستان

وثوق: باومر پێکردن، بروا پێکردن، دڵنيايي، دڵنيا بون

وثير: نهرم، ناسك، لينج، شل

وثیره: ۱- بروانه وثیر ۲- ژنی هه نه و، ژنی گوشتن وثیقه: به هیز، خوراگر، شهومی پشتی پی ببه ستریت. به مانای به نین نامه یش دیت

وجاهت: ۱- رینز، حورمهت، ههدر، هینژایی، رینزداری، بهریزی ۲- جوانی، دهلالی، شوخی شوخ و شهنگی وجب: وهجهب، بست، بوست، بنست، بنگوس، دووری نیدوان بهنده ی گهوره و بهنده ی بچوکهی دهست له کاتیکدا ههمو بهنجه کان کراوه بن

وجسه: ۱- روخسار، روو، روائهت، بینچم ۲- شیواز، ریّچکه، ریّباز، ریّگه ۳- مهبهست، نامانچ، نیهت ۴-گهوره، سهرومر، سهروکی هوز یان نهتهوه

وجسد: خوّشی، کسهیف خوّشی، شسادی، شسادمانی، سسهرزیندویی، شسادانی، بسهدهماغی، کسوّکی، بسهتوانایی، شهیدا بون، عاشق بون

وجــدان: ویـــژدان، ویجــدان، هۆلمــان، نــمفس و هێــزه ناخیهکانی نمو

وجداني: ویژدانی، ویجدانی، تایبمت به ویژدان، شمومی بمهوّی ویژدانموه همستی پیّدمکریّت

وجع: نهخؤشي، دمرد، ناساغي

وجل: ترس، تۆفان، زراوچون، زيره كردن

وجنه: كونم، روخسار، روو، روالمت

وجهه: لا، ناوچه، ناحیه، ئهوهی سهرنجی پیّ بدهن

وجوب: پێويست، پێويست بون، ناچارى

وجود: ۱- بون، تێگهشتن، ومرگرتن، ههست پێکردن،

پێچەوانەى نەبون، ژيان ^۲- جەستە، لەش

وجیه: فوّز، حوان، پیاوی فوّز، رِیْزدار، گموره، هیّژا وجیز: کورت، کورت کراوه، وتاری کورت و بمپیّز

وجیع: دهردهدار، بمنازار، کارمساتبار، دلتمزین، جمرگ

وجیع: دەردەدار، بەئازار، كارەساتبار، دلتەز<u>ن</u>ن، جەرگ بر

وجین: بژار، بژارتن، بزاردن، لمناو ومرزیریدا بهمانای خاوین کردنمومی دمسهات دیّت له ناژال

وجیهه: شوّخ، شمنگ، رازاوه، دهلال، ژنی جوان و هوّز وحدانی: تاهانه، تاك، تهنیا

وحدانیت: تاهانهیی، تهنیایی، تاکی، تاك بون

وحدت: ۱ - یهك بون،یهك گرتن، یهكیمتی، یهكیتی، یهك گرتویی ۲ - تهنیایی، تافانهیی، تاكی

وحش: درنده، ومحش، ناژهله درنده و ومحشیهکان

ودیعه : سبیردراو، دانراو، مائیک که لای کهسیک به نامانهت دایدهنین

وژه: وهجهب، بست، قولانج

وژن: پیسی، پۆخلی، گلاوی، ناپاکی

وژوليدن: پەرێشان بون، شڵەژان، شپرزەبون

وذیه: ۱ - دمرد، نازار، ژان، نیش ۲ - ناو، ناوی کهم

ور افتادن: لمكار كموتن، لمموّد كموتن، لمبروو كموتن،

روخان، بهتال بونهوه، ههلومشانهوه ور: تهنیشت، لا، فهراغ، کهنار، نزیك

ور: زۆربلەيى، چەنەدريترى، زۆر بيترى، زۆر وتن

وراء ۱ ـ پشت سمر، دواوه، پشت ۲ ـ منائی منان، بمره،

وهچه ۳- جهزا، پاداش

وراثت: میرات بردن، میراتی وراج: زۆربلّـه، چــهنهباز، زۆروێــژ، ئــهودی زۆر هـسه

وری، روربسه، جسمهبر، رورویسر، سموهی رور هسته دمکات

وراز: بهراز، بهرازی نیر

وراغ: ئاگر، ئاور، روناكى، رۆشنايى، بليسه

وراف: درێژ، بەردەوام، بەربلاّو، پان، بەرى

ورام: 1 - کهم کیش، سوك، پیهوانهی هورس و سهنگین 7 - ناسان، سانا، هاسان 7 - بهردی کیشانه، وجزنه

ورام: نوســهر، پــهرتووك نــوس، كتيّــب فــروّش، هاهــهز هروّش

ورآمدن: هه لکهنران، دمرکیشران، هاتنهسمر، هه لکهنران و جوی بونه وهی شتیک له شوینی خوی

ورانبر: ئەولاتر، ئەولا

ورانداختن: هەنومشاندنەوە، بەتان كردنەوە، ئەناوبردن، ئەكارخستن

ورانداز: هەنسەنگاندن، مەزنە كىردن، بـەراومرد كـردن،

سەير كردن

ورثه: ميرات ههلگر، ميرات ههلگرهكان

وحشت آمیز: ترسینهر، توهینهر، دلانهنگ گهر، بیزارکهر وحشت آور: ترسینهر، توهینهر، زراوبهر، شهوهی ببیته

هۆی ترس و بیزاری

وحشت زده: ترساو، تؤهاو، زراوجو، زيره كردوو

وحشت: تهنیایی، جوّلی، بیّدهنگی، تـرس، دلتـهنگی و

ترس له تهنیایی

وحشتناك: ترسينهر، تۆقىنهر، مهترسيدار، ئەوەى

ترسی پیوه بیت

وحشى: ومحشى، درەندە

وحل: هور، هور و چنپاو، ليتاو

وحوش: ومحشيهكان، درندمكان

وحى: وهحى، ئەوەى لەلايەن خواوه بۆ بىنغەمبەرەكان دەنىردرىت بەبىنى كتىبە ئاسمانىەكان، پەيامى ئاسمانى وحىد: تاك، تاقانە، تەنيا

وخامت: توشی، شلفژاوی، ئهستوری، توندی، توند و تیژی، ناسازگاری، نهیاری، نهگونجان، ناخوشی. بی تام

بون، بەدلْ نەبون، ناپەسەندى، قيّرْمونى

وخش: ۱- سهرهتا، دهسپێك، پێشهكى ۲- گهشـه كردن، بالا كردن، گهوره بون

وخش: پهست، سووك، بيّ بايي، بيّ نرخ، ناگرنگ

وخشور: پێخەمبەر، پێغەمبەر، نێردراوى خوا

وخسيم: سمخت، گران، دژوار، قرورس، ناسازگار،

نەگونجاو، نەيار

ود: خوش ويستن، هاورينيهتى، خوشهويستى

ود: ود، ناوى يەكێكە لە بوتەكان لەسەردەمى جاھلى

ودا: ودا، کتیبی پیروزی هیندیهکان به زمسانی

سانسکریت که پیش مهزههبی بودا ههبوه

وداد: خوْش ويستن، هاوريْيەتى، خوْشەويستى

وداع: مالناوایی کردن، خواحافیزی کردن له سهفهرکهر

ودع: گوێچکه ماسي

ودكا: وتكا، ودكا، جۆرێكه له خواردنهوه كه روسيه

وديد: دۆست، هاوړێ، خۆشەويست

ورپوشه : چارشێو، عابا، لهجکه، روسهری، سهرپوّش **ورج: بایی، نرخ، بهها، گرنگی**

ورجاونسد؛ پایهبمرز، _پیشزدار، هیشژا، گمهوره، بمهییز، خاوهن شکو

ورجلا: هات و هاوار، همراوزمنا، قیرمقیر، قاومقیر

ورجمند: رێزدار، بهرێز، هێژا

ورخع: چلکن، چلکاوی، فیزهونی، ناحمزی، پیسی، پؤخلی، دزیوی

ورد: گوڵ، گوٽي سور

ورد، خون، خونی سور

وره: وێرد، دوٚعا، پاڕانهوه، بهشێك له هورئان كـه مـروٚهٔ له شهوروٚژدا بيخوێنێتهوه

وردان: جوش، زيپكه، دومهل

ورده؛ بورج، بورجیّك كه كوّتر هیّلانهی تیا كردبیّت

وردسست: بمردهست، شاگرد، ئــمومى ئمبمردهست

یهکیکتردا کار دهکات ..

وردك: جيازى، جەھازى، جيازى بوك، ناوپٽلانـه، باش تێلانه، باوانى

۔ وردنه: ومردیّنه، ئهو دارهی له کاتی نان کردندا گونکی

پێ پان دمکهنهوه، ومردێنکه، ئيرهنان، ومردێنك، تيرۆك ورډوك: بروانه وردك

ورز: کار، ئیش، پیشه، کشت و کاڵ، کاری ههمیشهیی

ورز: کیوی بهرز، چیایی بهرز، پهناگا، ههر شوینیکی

بههيز و سهقامگير كه ببيته پهناگا

ورزش: ومرزش، يارى، جوولان

ورزشگاه: گۆرمپانی ومرزش، ئــهو شـوێنهی ومرزشـی نێدهکهن

ورزشکار: ومرزشکار، نهو کهسهی ومرزش دهکات،

ومرزشوان، ومرزشقان

ورزگن: گۆزە، گۆزەى پرئاو

ورزکار: جوتیّر، جوتیار، جوت بهنده، ومرزیّر، فهلا **ورزم:** تاگر، ثاور، بلیّس*هی* ناگر، گمرمی ناگر

ورزو: بروانه ورزكار

ورزی: بروانه ورزکار

ورزیدن: ومرزش کردن، جولأن، یاری کردن، کارکردن، همولسدان، تیکوشسان، تیکوشسین، بسمردموام کاریسک ئمنجامسدان، جوولانسدنی بسمردموامی ماسسولکهکانی جمسته بو بمهیرز کردنیان و لمش ساغی

ورس: تمناف، گوریس، پهت

ورساز: جوان، گەنجى جوان، دەلال، ھۆز، شۆخ و شەنگ ورستاد: ئەرك، لێپرسراويەتى، مووجە، مانگانە

ورسيج: بهردمرگا، بهرههيوان، دالأن

ورشکست: تێکشکاو، رووخاو، کهساس، بـێ پـاره، بازرگانێيك کـه بـههؤی ههله لـه کارهکانيـدا هـهمو سامانهکهی لهدوست دابێت

ورطه: گێـــژاو، گێــژهن، نهگبــهتی، گــهر، شــوێنی مهترسیدار و زهویـهك كـه رێگـای بـو هـیج شـوێنێك نهبێت

ورگوش: گواره، گوارهی دریّژ کهتا سهرشان بگات

ورع: خۆپاريز، پاريزكار، خواپەرەست

ورع: دووری کردن له گوناح، خۆپارێزی، پارێزکاری

ورغ: روناکی، رۆشنی، رۆناهی، رۆشنایی، تیشك

ورغلانیدن: هاندان، بزواندن، دهنهدهنهدان، ههنخراندن ورق: ۱- گهلا، پهلك، بهن، ونسگ، گهلای دار ۲- كاغهز،

لاپەرە، ومرەقە، لاپەرەي كتيب يان تيانوس

ورقاء كوكوختى، كۆترى خۆلەميشى رەنگ

ورك: ئيسكى ران، سمت، پشتەقون، سمتەجوولە

وركاك: لاشخۆر، مردارخۆر

وركشيدن: دمركيْشان، هيْنانەسەر، هەنْكيْشان

ورم: ئاوسان، ھەلأوسىيان، پەشسام، پسەنام، پەنسەمىن،

ھەٽماسان، پوورگ

ورم: بير، يادگه، لهبهر، هوّش

ورماليدن: فوّل هـملكردن، داوينن هملكينشان، ممبمست

له راكردن و ههلاتنه

ورنا : گەنج، لاو

وروت: توورِميى، فين، غەزمب، رق

ورنامه: ناونیشان، نیشانه، پیشهکی، دمسپیّك

ورود: هاتن، گەشىتن، گەيين، رۆشىتنە ناو، رۆشىتنە شوينيك

وروغ: رمشى، تاريكى، ليْلايى

وريب: خوار، لار، گير، خوار و خيج، خوير، ناراست، ناريك

وريد: دەمار، رەگى مل، شارەگ، ئەو دەمارانـەى خوين بۆ دڵ دەگەرێننەوە

وز كردن: ئالۆسكان، بـ ر بـون، پەريشان بـونى هرمسـەر، لوول بون

وز: وز، ویزه، ویزهی میش و میشوله

وزارت: ومزارمت، ومزیری، بیکهی ومزیر

وزان: بمرابهر، هاوسهنگ، وهك يهك، بمرابهر لهكيش

وزان: رووبهرو کردن، بهراومرد کردن، هه نسهنگاندنی دو شت له کیش

وزان: كێشمر، ههڵسهنگێنمر، بمراومرد كمر، خممڵێنمر

وزان: هەلكردن، ھەلكردنى با

وزر: گوناح، سوچ، تاوان، سەنگىنى، بارى قورس

ورش: هەنكردن، ھەنكردنى با

وزغ: بؤق، قربؤك، قۆرماق، سەرمازەنه، قۆرماقه

وزم: بمفرمال، ومرومره، ئەومى بمفرى بى دەمالن

وزن: ١- كـ يش، هه لسهنگاندن، خهملاندن، ئهندازه

گرتن ۲ - سەنگىنى، كىش، قورسى، بارسايى

وزنه: سمنگ، کیشانه، بمردی کیشانه

وزوز؛ وزوز، ویزه ویز، دهنگی میش و میشوله

وزيدن: هەنكردن، هەنكردنى با يان نەسيم، سووسە،

شنهی با، جوولهی با

وزير؛ ومزير، شاليار، پيشهكى، بەريوبەرى ومزارمتيك

وزین: ۱ - شهنگین، قورس، کیشدار، گران ۲ - سهنگین، بەريىز، ھيرا، ريىزدار

سرنا

وسائل: کهل و پهل، شت و مهك، جتمهك

وساده: سمرین، بشتی، پالبشت، پالشت، مشمکا، سرینگا،

وساطت: نيْـومنجي كـردن، ناوبـريواني كـردن، نێوەنجىگەرى، ناوبـژيوانى، نێوبـژێرى، كۆسـتەك، تكـا كردن بۆ كەسىنك

وسام: نيشان، ميدالّ، ميدالْيا

وسه: داردمست، گۆچان

وستا: ئاونىستا، ئافنىستا، كتىنبى بىرۆزى زەردەشت و زمردمشتيهكان

وسبتاخ: بي شهرم، روودار، بي شابرو، بوير، دليّر، نهترس، نازا، جاو قايم

وسخ: چلك، زيرگ، چلكنى، چەورى

وسط: ناومراست، نێوان، ناومند، نێومند، چەق، جەرگە،

هاویر، شتیّك که نه باش بیّت و نهخراپ

وسع: بمرینی، پانی، بلاوی، بمربلاوی

وسعت: پانایی، پانتایی، بهربلاوی، بهرینی

وسف: ومسف، پیاهه لنان، باس کردن به چاکه

وسم: داخ كردن، نيشانه كردن، داغ كردن، داغ، شوينهوارى داغ كردن

وسمه: وسمه، جوّره گهلایهکه که ژنان لهناودا تهری دمکهن و له برۆ و سمری خۆیانی دمدهن

وسن: ١- نياز، پيويستي، پيداويستي، ٢- خهو، سووكه

خەو، سەرخەو، خەونوچكە

وسواس: دودل، بهگومان، دوردوّنگ، ئەندیّشەی خراپ که بهدلدا دیّت، ئهندیّشهی شهیتانی

وسوسه گر: هاندمر، هه لخرینهر، نهوهی نهندیشهی خراب لای مرۆف دروست دمکات

وسوسه: هاندران، دودٽي، بهدگوماني، خراب ئهنديشه كردن، هەڭخراندنە شەپتانيەكان

وسوسهانگیز: هاندمر، هه لخرینمر، پال پیوهنمر، شهوهی دمبیته هوی ئهندیشهی و بیرکردنهومی خراپ

وسيط: ناوبژى، ناوبژيوان، نێومنجيگهر، ئهومى لهنێوان دوو کهسدا ناوبژی دمکات

وسيع: پان، پان وپۆر، بەرين، بەربلاو، بەرئاوەلا وسیله: شامراز، کهرصته، بیانو، دهستاویز، شهوهی بههۆيەوە ئە كەسىك يان شتىك نزيك دەبنەوە وصیف؛ خزمهتکار، کارهکهر، غولام، کور که هیشتا وسیم: جوانی، دهلالی، شؤخ و شهنگی، فوزی وش: جوان، باش، چاك، دهلال، رازاوه

وشاح: شمشيّر، كهوان، كيّرد

وش: وهك، وهكو، هاوشيّوه، هاوتا

وشاد: بمربلاو، پان و پور، بمرین

وشــــایت: دوزمـانی، فیتنــهگیری، ئاژاوهنانــهوه،

گێڔڡۺێۅێڹؠ

وشت: جوان، رازاوه، بهدل، هوز، دهلال، شوخ و شهنگ

وشتن: سووردان، سهما كردن، ههلپهرين، گهران

وشكول: چالاك، پركار، ئازا ئەكار

وشكوليدن؛ جالاكي كردن، كار كردن

وشم: خال كوتان، خال كوتان لمسهر بيستى جمسته

وشم: ههلم، ههلم که لهناوی گهرم یان لهزموی بهرز

دمينتهوه

وشن: باران، بهفر، بهرف

وشينه: زرێ، قەڭغان

وصال: بهيهك كمشتن، پيك كمشتن

وصایت: وصیهت، ناموژگاری، مؤجیاری

وصل: پەيوەند، بەند، جومگە، جومگەى ئەندامەكانى

وصل: گەياندن، پەيوەنىد كىردن، پەيوەسىت بون، پێك گەشتن، بەيەك گەيين

وصلت: ١- بهيهك گهشتن، پيك گهشتن، بهيهك گهيين

۲- پەيومند، پەيومست بون، پەيومندى

وصول: گهشتن، هاتن، رؤشتنه ناو، بهدمست هينان،

دمست کهوتن، پاره یان شتیک له کهسیک گرتن

وصيت نامه: ومسيمت نامه، ئهو كاغهز يان نامهى كه ومسيهتى تيا نوسرابيت

وصيت: وصيهت، ئامۆزگارى، مۆجيارى، نەسيەت،

راسبارده، راسبپیری، دمستوریک که کهسیک پیش مردني خوى بيدات

وصيد: ١- بـ مردمرگا، بهرهيـ موان، دمرگا ٢- کيّـو، کـمژ،

بهتهمهنى بلؤق نهگهشتبيت

وچر: بریار، داومری، ههنسهنگاندن، دمستوری شارمزایی شەرع

وضع: ١- دانان، جيٽگير كردن، جي كردنهوه، خوار گردن، ۲- دۆخ، جۆنيەتى، بارودۆخ، شيوه، شيواز وضوء: دمسنوێڙ، دمست نوێـڙ، شـۆردنى ئەندامـەكانى

جسته بو گرتنی دمست نویژ

وضيع: پهست، رسوا، سووك، هيچ و پوچ

وطء: ١- پێ شێل کردن، به پێ شێلام، لهناو بردن، بلیشاندنهوه ۲- سوار بون، سوار نهسپ بون

وطاء: راخمر، همر شتیکی شیاوی راخستن، فمرش، گليم

وطر: نياز، پيويستى، پيداويستى

وطين دشمن: جاش، ولأت فيروش، خوفروش، ئهوهى خيانهت له ولاتهكهي خوى بكات

وطن دوست: ولات بمرمست، نیشتمان بمرمست، شمومی ولأتهكهى خوى خوش ئهويت

وطن گاه: نيشتمان، ولآت، ديار، زادگا، شويني لهدايك

وطن: ديار، ولأت، نيشتمان،م زادگا، شويني لهدايك بون وطواط: ١- شەمىشەمەكويىرە٢ -- كەم عەقل، ئەزان،

وظیفه خوار: جیرهخور، مووجه خور، شهوهی موجه و جيره ومربكريت

وظیفه شناس: نمرك ناس، كار ناس، نموهى كارهكمى خۆى بە باشى دەزانىت وئەنجامى دەدات

وظیفه: ئەرك، لێپرسراويەتى، كار، خزمەت، جيرەى رۆژانە

وعاء: دمفر، قاپ

و**عثاء:** بەدبەختى، مەينەتى، سەختى، سەختى سەڧەر وعد: به ليّن دان، مرّده دان، بهيمان دان، بهيمان، به ليّن، فهول وفهرار

وعده گاه: ژوانگه، نهو شوێنهی بوٚ یهکتر بینین دیاری کراوه

وعده: مژده، مزگینی، بهنین، بهیمان، قهول

وعظ: نامۆژگارى، مۆجيارى، ئامۆژگارى كردن

وعل: بزنه کێوی

وعل: گەورە، سەروەر، سەرۆك، بەرێز، شەرىف

وغا: شمر، ئاژاوه، فيتنه، همراوهوريا

وغادت: پەستى، نەزانى، ئەحمەقى، سوك بون

وغد: ئەحمەق، نەزان، گێل، حۆل، كاس، كەم عەقڵ، بێ ئاوز

وغست: دیار، بهرچاو، ناشکرا

وغستن: دمرخستن، دیارخستن، ناشکرا گردن، هینانه بمرجاو

وغیش: زوّر، فراوان، مشه، گهلهك، زیباد. بهمانای دارستان و لیّردواریش دیّت

وفاء: ومفا، ئەمەك، بەجى ھێنانى بەئێن و بەيمان، ئەمەكدارى

وفات: مردن، نهمان، گیان دمرچون

وشادار: ومفادار، نهمه کدار، به نهمه ک، شهوه ی نهسهر به لین و پهیمانکه ی خوی مابیت

وفاسگال: چاكەخواز، خيرخواز، خيرۆمەند

وفاق: هاوکاری، هاویاری، سازگاری، گونجان، ههلکردن وفاکیش: ومفادار، بمنهمهك، ئهمهکدار

وفد: ومفد، نویّنهر، نهومی بوّ گهیاندنی پهیمان برواته لای پاشا یان دمسهلاتدار

وفق: سازگاری، گونجان، ههنگردن

وفور؛ زۆر، زۆربون، زۆرى، فراوانى، مشەيى، زيادى

وفي: بەئەمەك، بەومفا، ئەمەكدار، ومفادار

وقاحت: بيّ شەرمى، بيّ ئابرويى، بيّ حەيايى، رودارى

وقاد: روناك، روّشن، تابان، بريقهدار

وقسار: خــوْرِاگرى، ســەنگىنى، بــەرێىزى، رێـــزدارى، بەھێواشى

وقاع: ١- شمر كردن، تيوهگلان ٢- جوت بون، خهوتن لهگهڻ ژندا

وقایت: پاراستن، چاودپری کردن، پارپزگاری کردن، پاراستنی کهسیّك له خراپه و شهر

وقـــایع نگــــار: رِووداو نــوس، مێــژوو نــوس، ئـــهوهی روداوهکان دمنوسێِتهوه

وقسایع: رووداو، کارصات، زیانهکان، پنیشهاتهکان، بهلاکان، هموماوهکان

وقبه: جالْ، جالْی هوولْ، چالْی گەورە له بمرد یان کێو

که ناوی تیا کۆببیّتموه

وقت: کات، سات، دهم، تاف، چاخ، تاو، وهخت، گاو

وقح: بيّ شهرم، بيّ حهيا

وقر: ۱ - باری گران ۲ - هموری پرباران

وقىر: ١- سەنگىنى، بـەرێزى، خـۆراگرى، لەسـەرخۆيى، ٢- بەماناى گوێ گرانىش دێت

وقص: شكاني مل، مل شكان، مل ورد بون

وقص: کهمی، کهم و کوری، کورتی، ئیراد

وقع: ۱ - بەرز، بنند، شوينى بەرز لەكيو ۲ - پيگه، شان، جيگه

وقع: هاتنه خوار، دابهزین

وقعة: زیان، بهلأ، رِووداو، پێشهات، زیان بینین لهشمرٍ و**قف**: ومستان، رِاومستان، پـشو گـرتن، کـهمێك ومسـتان له هَسه کردن و دوباره دمسپێکردنهوه

وقفه : ومستان، راومستان، گومسان شسك، دوودنس، دوردونگی

وقواق: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە، چەنەباز، زۆربلە و**قود:** ئاگر گرە، دە*سەج*ىلەى ئاگر، ئـەوە*ى ئ*اگرى پىئ دەكەنەوە

وقود: بلیسه کیشان، کلپهکردن

وقور: سەنگىن، بەرپىز، خۆراگر، ئەسەرخۆ، بەتاھەت،

پشو درێژ

وقوع: كەوتن، دابەزىن، جێڰيربون، روودان

وقوف: وصنتان، راومستان، زانین، ئاگاداربون،، بهخمبمر بون، راومستاویی، ئاگاداری

وقیح: بی شمرم، بی ثابروو، بی حمیا، روودار، دمم شر وقیحانه: بی شمرمانه، بی ثابروانه، رودارانه

وقید: ناگرگره، دهسهچیله ی شاگر، شهوهی شاگری پی دەكەنەوە

وقيعه: زيان، بهلا، شهر، رووداو، پيشهات، كارمسات

وك: قربؤك، بؤق، قورماق

وكالت: نوينهرايهتي، نوينهري، جي گيري، كار بي

سپاردن، پارێزهري کردن، ئيشي پارێزهر

وكر: كولانه، لانه، كولانه مريشك

وكن: بروانه وكر

وكنه: بروانه وكر

وکیل: پاریزهر، کار پیسپیردراو، دهم راست، دیاری کراو

له لايهن كەستكەوە بۆ كارتك

ول خرج: زيدمرو، دمس بالأو، ئەومى بى ھۆ پارمكانى خۆى خەرج دەكات

ول: رِهها، ئازاد، بهرهلا، سهرخود، سمرگهردان

ولاء: دۆسـتايەتى، خۆشەويـستى، ھاورێيــەتى، نزيكـى،

خزمايەتى، ئاشنايەتى

ولادت: لهدایك بون، زایین، زان، هاتنه دنیا، بهدونیا هاتن

ولايت: ويلايهت، ناوجه، مهلّبهند، بهشيّك نه ولاتيّك،

وله: خەمبار بون، خەمۆك بون، مەلول بون، حەيران

شار، دیار، زیّد

ولد الزناء: زوّل، حمرامزا، منائي ناشمرعي له كمسيك

ولد: منال، مناله كان، بهره

ولرم: نيوهگمرم، شيلهو گمرم، شيلهتهين، ئاويك كه نه

گەرم بىت نەسارد

ولگرد: بمرهلا، ويلا، سمرگهردان، خويري، بيكاره،

بيكار، پەتيارە، نەزان

ولع: تهماحكار بون، تهماح، ئارمزوو، تهما، تهما له

شتيك هەبون، چاو لەدووبون، قرم، رەچاو، چٽيسى

ولغونه: سووراو، ئەوەى ژنان لە روخسارى خۆيانى

ولكان: بوركان، كيوى بوركان

ولو: رهها، نازاد، بلأو، پرژ، پرژ و بلاو

ولو: ھەرجەند، ئەگەرجى

ولسوال: دمنگهدمنگ کردن، هاوار کردن، هیراندن، فيزاندن

ولوج؛ روٚشتن، جوون، روٚشتنه شوێنێك

ولسوع: تــهماحكارى، تــهما لـيّ بــون، حِــاو لــه دوبــون،

بهدواوه بون

وَلُوغُ: ليُسانهوه، قاب يان دمفريّك كه سمك به زمان

دميليسيتهوم

ولوله: دمنگه دمنگ کردن، هیراندن، هیژاندن، هات و

هاوار کردن، شات شات کردن

ولى عهد: جيكر، جيكرى باشا يان دەسەلاتدار، كەسىك

که پاشا نهوهی بو جیگری خوی دهست نیشان کردبیت

ولى: بەلام، بەو مەرجەي

ولى: سەرپەرەست، ھاوكار، ھارىكار، ياريدەدەر

وليك؛ بەلام، ئەگەرچى، ھەرچەند

وليمسه: ميلواني، ميماني، حمقله، زمماومند، شايي،

خواردنیک که له زمماوهند یان له بؤنهیهکهدا به

كەسەكان يان ميوانەكانى ئەدەن

ونانه: كوليّره، نانى ئەستور

ونج: چۆلەكە، پاسارى

ونده؛ تەرەتىزە، تەرەتىزەك

ونديداد: ومنديداد، بهشيك له كتيبي نافيستا، يهكيك

له پێنج بهشهکهی کتێبی نافیستا

ونگ: ١- خالى، ناوبەتال، بۆش، ھيج ٢- ھەژار، دەست

كورت، نهدار

ونوس: وينوس، فينوّس. خواوهندي جواني لاي روّمي و

يۆنانيە كۆنەكان

وهاب: بهخشمر، بهخشمنده، يهكيّك لمناومكاني خوا

وهاج: درموشاوه، درهخشان، تابان، نورانی، بریقهدار

وهب: بهخشین، بهخشش، بهخشینی شتیك به كهسیك وهران: ترسناك، ترسينمر، توهينمر

وهل: کاج، کاژ، داری کاج

وهله: سمرمتا، دمسپیک، سمرمتای همر شتیک، دمسپیک وهم: ومهم، بهدندا هاتن، گومان، خهيان، دنهخوريي

وهمناك: ۱- ترسناك، ترسيّنهر، توَهيّنهر، ۲- رمسبين، بهگومان، دلّ رمش

وهنن: سست، لاواز، سستی کردن، لاوازی، بئ تینی، نمتمانین

وى: ئەو، بۆ كەسى سێيەمى تاك (ناديار)

وى: راده، ئەنىدازە، ئاست، زۆر بونى شتىك بۆ چەند

ويار: مهجيراني، مهگيراني، بيّزوو، مژ، بيّزگ

ویتامین: ویتامین، فیتامین، مادهیه که لهزوربه ی خواردنهکان و میوهکانندا ههیه و بو بههیز کردنی ماسولکهکان و نهندامهکانی جهسته ی مروّق کاریگهره

ويد: ١ - كهم، تـۆز، تۆزھاڵ، برێكى كهم ٢ - ون، گوم،

ويداد: بيّداد، زولم، ستهم، ناحهقي، زوّرداري

ویدادگر؛ بیّدادگهر، زالّم، ستهمکار، زوّردار

ویسژه: تایبهت، تاویسهتی، تایبهتی، هسهل بسژیردراو،

بژارده، دمست نیشان کراو

وير: بير، يادگه، هوْش، هزر

وير: هاوار، ناله، شين، گريان

ويرا: هۆشيار، زيرەك، بيرتيژ

ويراستن: رازاندنهوه، ريكخستن، ريك كردن

ویران: ویّران، کاول، خاپوور، کهمباخ، رِمیاگ، رِووخاو ویرانه: ویّرانه، کهلاوه، شویّنی خاپوور

ريوب ، ريوب - - - ر ... و يون ... , رود ويرانگسر: ويرانكمر، كاول كمر، روخينـمر، لمناوبـمر،

ویرانعمر: ویرانمهر، هاون همر، روحینمر، معدوبمر خاپوورکهر

ويرگول: فاريزه، ويرگول، هينمايهك بهم شيوهيه كه لهنيوان وشهكان يان رستهكان دادهنريّت ((،))

ویزا: ویزا، فیزا، فیزه

ويزارى: بيزارى، بي تاقەتى

ويزيت: سمردان كردن، چاوپيّكموتن، بينين

ویس: ۱- همژاری، نمداری، دهست کورتی۲- شارمزوو، ممهست، نمومی دل حمز بکات

ویس: ومس، ناوی کچیّك که دمزگیرانی رامین بو و له نمفسانه کوّنه عاشقانهکاندا ناوی هاتوه

ویسکی: ویسکی، یهکێك له جۆرمكانی خواردنهومیه ویشنو: ویشنو، یهكێك له خواكانی هیندومكان

ویسل: ۱- لهناوچون، بهدبهختی، مهینهتی، سهختی، دژواری ۲- گهشتنی خراپه و شهر

ویل: سمرکموتن، دمرفمت، همل، پیش دمستی کردن و دمست گرتن بمسمر شتیکدا

ويلا: ويلا، فيلا، خانهباغي

ویلان: ومیلان، سمرگمردان، حمیران، پمریّشان، گومرٍا، دربهدمر، ناواره

ویله: گرهتاری، سهختی، دژواری، بهدبهختی، رسوایی، ئابروچون

ويله: قيره، هاتوهاوار، قيژه، نهره، گرمه

ویم: قورِ، همری، گهج یان ههر شتیّك که دیـواری پـێ سواغ بدهن

ویمه: تۆمـەت، بۆختـان، دوزمـانی، ئــاژاوەگێڕی، فیتنــه گێری

وین: ۱ - تری، تری رهش ۲ - عهیب، نیراد

ويولسون: ويوَلْـوْن، فيوَلـوْن، يەكنِكــه لــه ئامنِرمكــانى موسيقا

نارسی هارب: راکردو، ههلاتوو

هارت و هورت: هات و هاوار، شاته شات، شات و شیت، قاومفیژ

هارمونی: هارمونی، سازگاری، گونجان، هاوناههنگی. له نامیرهکانی موسیقا که به کوّمهل دوژونریّت

هارمونیك: هارمونیك، جوّر، هاوناههنگ، گونجاو، ریّك هاروت: هاروت، ناوی فریشتهیه که که دهنیّن گیرودهی غهزمبی خوایی بوه و هاوری نهگهان فریشتهیه کهیر بهناوی ماروت نه چانه کانی بابل به سهرهو خواری ههنواسر اوه

هارون: هارون، ناوی براکهی موسای پیّغهمبمر هــازل: زوّربلّه، چـهنهباز، نوکتـه خـوّش، قـسه خـوّش، نهوهی قسهی خوّش و پیّکهنیناوی دهگیریّتموه

• **هاس**: ترس، زراوچون، تۆقان، تۆقيان

هاشــم: شـکێنهر، ورد کــمر، ئــهوه*ی نــ*ان ورد دهکـات و تریت دهکات

هاضم: همرس كمر، همرس كردنى خواردن لمناو گمده هاك: توخم، هيلكه، زمردمبه هونه، زهبره به هونه

هاكول: ممركهموش

هال: ئارامى، لمسمرخۆيى، هىمنى، ئىزقرەيى، ھىدى بون، ئاسايش

هال: سمراب، تراویلکه، شوێنێك له بیابان که لمژێر

تیشکی همتاو لمدوورموه وهك ئاو بیّته بمرجاو هال: هؤلّ، تالار، تالاری گموره، دالأن، ریّرمو

هاله: خدرمانه، خدرمانهی مانگ، ناخله، بازنهیهکی

روون که همندی کات بهدموری مانگدا دمردهکهویّت هاله: خراپ، پیس، بهد رموشت، بهد فهر، ناپاك

هالو: ساویلکه، خوّشباومر، ساده، دلّ ساده

ه، پیتی سی و یهکهم له نالفابیتی فارسی

ها: ها، بهڵێ، نمرێ، نا

هائب: ترسێنمر، تۆهێنمر، زراوبمر

هائد: تۆبــهكار، تۆبـهكــەر، ئـــهوەى تۆبــه دەكــات وبــۆ رێگەى راست دەگەريتـهوه

هائل: ترسينهر، توهينهر، زراوبهر

هائم: سەرگەردان، حەيران، سەرسورماو

هابیل: هابیل، ناوی کورهکهی نادهمه که بهدهست برا گهورهکهی خوّی هابیل کوژرا

هاتل: ههوری پرباران

هساتور: هاتور، خواومندی عمشق و شادی لای میسریهکونهکان

هاج: سمرسورِماو، سـمرگمردان، حـمیران، سمرلێشێواو، واق ورماو، حمهمساو، تياماو، داماو

هاجر: ۱- جیا کمرموه، جوی کمرموه ۲- شیاو، شایان، ژیّهاتی ۳- لمپیش، همر شتیّك بمرامبمر به شتمكانیتر

هاجره: ۱- بروانه هاجر ۲- نیمهرو، نیومرو

هادم: ويْرانكەر، ئەناوبەر، خاپوركەر

ھادورى: سوائكەر، درۆزەكەر

لمبيشى همبيت

هادی: رێنـوێنی کـمر، رێ نیـشاندمر، رێبـمر، پێـشموا، ئمومی رێگه نیشان دمدات

هادیه: ۱- بروانه هادی ۲- داردهست، گؤجان

هاژ: سمرگمردان، گێژ، واق ورِماو، حمهمساو

هاژیسدن: سـمرگمردان بـون، حمیهسـان، واق ورمــان، گریان، گریین

هار: هار، سمگ که ددان نیشان بدات، سمگی گاز گر. ناژهلیّک که نمخوشی هاری گرتبیّت

هام: هاودین، هاو تایین

هامــــال: هاوتــا، ويِّنــه، هاوشــيّوه، وهك، نزيـك، نزيـك لميهك

هامان: هامان، ناوى براكهى نيبراهيمى پيغهمبهر

هامسه: ۱ - سهر، سهری میروق، سهری ههر شتیك ۲ -

سەروەر، سەرۆك، گەورەى ھۆز يان نەتەوە Y -گروپ، دەسىتى خىلەك، تاقە $_{X}$ -ك لەخسەڭ Y - ئەسىپ، A -

كونەبەبو، كوندەبەبو

هامراه: بروانه همراه

هامش: پهراويز، ليوار، قهراغي كتيب

هاموار: بروانه هموار

هاموراه: بروانه همواره

هامون نورد: بيابان گهر، سارا گهر، ساراپيو

هــامون: هـامون، دەشـت، نــمرمان، زەوى سـاف، دەشـتى كاكى بەكاكى

هامی: سـمرگمردان، سمرلێشێواو، واق ورمـاو، حـميران، تياماو

هاون: هاوهن، ئاوان، جۆههنی، هاون، ئاونگ، دمفریکی کانزایی یان بمردین یان دارین که شتیکی تیا بکوتنهوه

هاویه: دۆزەخ، جەھەنەم، جەھەننەم

های های: شین و شهپۆر، گریان بهدمنگی بهرز

های و هوی: هات و هاوار، دمنگهدمنگ، قهرمبالغی، دمنگی تیکهان و بیکهان

های: های، ئهی، ههی، هنّی، واخ، ئاخ، وای

هبا و تمپ و تۆز، تۆز، خۆلى نمرم كه لمسمر زەوى بمرز دەبيتموه و لمهموا دا بلأو دەبيتموه

هباب: تمپ و تؤز، تؤز

هباك: تەوقەسەر، سەرسەر، ناوجاو، تەويْلْ

هبه: بهخشین، دانی شتیك به كهسیك، بهخشش

هبه: هبه، هیّبه، کچی زنوّس خوای جوانی لای یوّنانیه
 کوّنهکان که دهایّن به خشی به هیّرقل

ھېر: چلك، تەرى برين، چلك وپيسى برين

ھېك: بەرەدەست، لەپى دەست

هبل: همبل، هبل، ناوی بوتیّك بوه لمسمردهمی جاهلی لمشیّوهی مروّق که عمرهبهکان دمیانپهرمست هبوب: هملّکرن، شنهی با، جوولّهی با، سریوه هبوط: دابهزین، هاتنهخوار

ھبيرە: كەمتيار

هتف: بانگ کردن، بانگ، هاوار، ناواز

هتك: ۱- پهرده دړاندن، كيشان و دمرهينانى پهرده لهشوينهكهى خوّى ۲- رسوا كردن، سووك كردن، ئابرو بردن

هتل؛ ميوانخانه، هوتيّل، نوتيّل

هپروت: حمپمروت، همپمروت، دنیای ومهم و خمیال، گومان

هج: راست ومستاو، لمسمر بيّ، سمقامگير

هجاء ۱- جوین دان، جنیو دان، دژویدن دان، قسهی ناشیرین وتن ۲- بهش کردن، دابهش کردنی وشهکان،

برگه برگه کردن هجساء جویّن فروّش، زمان پیس، دهم شر، شهوهی بمرددوام بهخراپی باسی کهسانیتر بکات

هجده: همژده، ههجده، ژماردی همژده، ۱۸

هجر: جيايى، جياوازى، جوێ كردنـهوه، جيا كردنـهوه،

دووری **هجران:** بروا**نه** هجر

هجرت: كۆچ كردن، ولأت بەجىّ ھێشتن، دوور كەوتنەوە

له زیّدی خوّ

هجو: خراب وتن، باش مله قسه کردن، به خرابی لهکهسیّك دوان

هجوع: خەوتن، خەفتن، نوستن

هجـوم : هێـرش، شـالآو، ههٽمـهت، پـهلاماردانی لـهنا**کا**و، شاتاوڵ، هروژم، هوژم

هجی: جوێن، دژوێن، خراپه وتن، پشت سهری کهسێك قسه کردن

هجیر: نیمهروّ، نیومروّ، گهرمای نیمهروّ

هجین: پمست، رسوا، سووك، نهودی باوكی نازاد و دایكی كهنیز بیّت

هخامنسشی: همخامهنسی، هاخامهنسی، تایسهت به همخامهنشیهکان باوهگهورهی کورشی گهوره و داریوش. بنهمالهیهك له پاشا كونهكانی ئیران لهنهتهوهی هارس هداهد: بروانه هد هد

هدایا: دیاریهکان، خهلاتیهکان

هدایت: رینوینی کردن، ری نیشاندان، رینونی کردن

هدب: ۱ - مژوّل، برژانگ

هخامنشي

هده: راست، حهق، ماف، سوود، بمرژهوهندی، هازانج،

هدر: فيروّ، لەناوچون، بەفيروّچون، لەناوچو، خراپ بو

هدف: نیشانه، مهبهست، ناماج، نامانج

هدم: ويُران كردن، لهناوبردن، خاپور كردن، كاول كردن

هدنه: ئاشتى، سولح، سازان، كۆكى، تەبايى

ھدنگ: ئەسپ، ئەسپى سپى

هدهسد: شانهبهسهر، پهپوسسايمانه، پهپوسسايمانی، پهپوسسايمانی، پهپوسليمانکه، بالندهيهکهی خوّلهميشی رمنگه بچوکتر له کوّتر و نهسهر سهری دمستهيهك پهر بهشيوهی تاج يان شانه ههيه و به بالندهی سليمانی پيغهمبهر بهناو بانگه

هدي: راستی، رزگاری، رِپِگهی راست، رِپِنمایی، رِپِنوپِنی هدیه: خهلاتی، دیاری، پِپشکهشی، ئهومی به کهسیّکی پِپشکهش دمکهن

هُرُده: ههژده، ژمارهی ههژده، ۱۸

هذر: هسهى قور، ههليت و پليت، هسهى بي مانا

هنیان: وراوه، ورینه، ههایت و بلیت، قسهی قور، ورینه کردن

هر آیینه: ناچار، مهجبور، ههرسات، همر کات، بههمر حال، بههمر شیّومیهك

هر: بشيله، كتك

هر: همر، هممو، لمسمر يمك، همر كمسيّك، همر شتيّك

هرا: همرا، بهباومری یونانیه کونهکان خوشکی زئوس و پاشای ناسمانهکان و خواومندی هاوسمرگیری بوه هـــرا: هــمرا، هوریــا، هـاوار، دمنگـی ترســیّنمر، دمنگـی توّهیّنمر

هراس انگیز: ترسینمر، توهینمر، شهومی دمبیته هوی ترس

هراس: ترس، تؤقان، زراو چون، زات نهمان

هراسان: ترسان، بهدهم ترسهوه

هراسه: داوول، داهوّل، شموهی له کیّلگه و ممزراکانـدا دروستی دهکمن و ناژهلّمکانی پیّ دمترسیّنن

هراسناك: ترسناك، مەترسىدار

هراسیدن: ترسان، توّهان، توّهیان، زراوچون، زات نهمان، زیره کردن

هراش: هه لهينانهوه، رشانهوه، هيلنج

هراشيدن: رشانهوه، ههلهيّنانهوه، هيّنانهوه، هيّلنج دان هرآن: ههر سات، همر كات،

هراول: پێشڕمو، پێشهنگ، پێشهنگی سوپا و نهشکر هرب: ۱- ههلاتن، راکردن، غار کردن ۲- پیربون، پیری، بهتهمهنی

هره: پشیلهی می، پشیله

هر ثهه: شيّر، شيّری درنده

هـرج: فیتنه، ناژاوه، گێړهو کێشه، پشێوی، ناڵوزی، نائارمی

هرجایی: خویّری، بهرهلاً، بیّکاره، ویّلهکی، بیّ بایی هرد: زافهران، زمعفهران، زمردهچیّوه، زمردهچهوه هردم: ههرکات، ههرسات

هردمبيل: بيّ ياسا، ئاٽۆز، ناريّك، شيّواو

هرروز: هدر رۆژ، هدمو رۆژ، رۆژانه

هرروزه: همر روزه، روزانه، هممو روزيك

هرز: همرزه، بيهؤ، خۆړايى، فيرؤ، ناگرنگ، بيكهلك

هرزه گرد: ناواره، بمرهلاً، خوێړی، نموهی بێهوٚ له هممو شوێنهکان دمگمرێت

هرزه خا: زۆربله، چهنهباز، چهنهدریّژ، لاژك، ئهومی بیّ هؤ زوّر دهلیّت

هرزهگو: زوربله، چهنهباز، چهنهدريز، لاژك

هرزمکار: همرزمکار، ئمومی کاری خوّرایی و هیروّ دمکات

هرزهلاف: بروانه هرزه گو

هرزهلای: بروانه هرزهگو

هرزممرس: سهگی بهرهلا، سهگی بی خاوهن

هـرس: کوّلهکه، نیرگه، شاتیر، نهو دارهی له سهففی خانودا بهکاری دمیهن

هرس: همرس، کوتاندن، بریئی لق و پؤ، چهتر کردن

هرشه: لاولاو، همر گیایهك كه بهدموری داردا بئالیّت

هرچه: همرچی، همر شتیک، همر نهندازه، همر چهند،

ھەر ئەومندەي

هرچند: همرچهن، همرچهنده، همر نمندازه، نمومندهی هرگاه: همرسات، همر کات

هرگز: همرگیز، هیچ کات، قهت، هیچ کاتی، نابی نه هرکاره: همموکاره، کهسیک کههمو کاریک برانیت

هرکه: همر کمس، همر کی، همر کمسیک

هركجا: لههمركوێ، همر كوێ، لههمر شوێنێك

هرکدام: همرکام، همر یهك

هركول: هركول، هيرهل، بالهوان، ئازا، خواومندى هيز

و دەسەلات لە ئەفسانەكانى يۆنانى كۆن

هرم: پیر، بهتهمهن، بهسالآچو، تهمهن دریّژ

هرم: بيرى، بهتهمهنى، بهسالا چون

هرم: گەرمى ئاگر، بلايسە، كلبەي ئاگر

هرم: نمفس، ئاوز، هوش، بير، ئاوز

هرم: هيْرهم، هـهردم، يهكيْكـه لهشيْوه ههندمسيهكان.

هرماس: شهیتان، ئههریمهن

هرماس: شيرى درنده، به جكه بانگ

هرمیز: نهورمهزد، ناهورامهزدا، نیاوی خوا له زمانی زمردهشتیهکان. و بهمانای رِوْژی یهکهم لهههر مانگیکی ههتاوی

هرمس: هنرمس، یهکنک له خواکونهکانی یونانیهکان که به خوای سهفهر و مامنه کردن بهناو بانگه. ههرومها ناوی یهکنک لهخواکانی میسری کون هرهر: هنرهنر، حیلکهحیلک، دهنگی پنکهنینی بهرز

، **هرهری:** بیّ باومر، بیّ نیمان، شهودی باومری به هیچ

شتيك نمبيت

هرهفت: ئارایش، کهل و پهلی ئارایشتی ژنان لهکوندا که بریتی بون له سووراو، سپیاو، خهنه، وسمه، سورمه...

هرو: نازا، بوێر، چاونهترس، دلێر

هروئین: هیرونین، توزیکی سپی رهنگه که له مورهین دهگیریّت و لسه مسوّرهین و کوّکائین بسههیّزتر و کوشهندمتره

هروانه: نهخوشخانه، خهستهخانه، شيتخانه

هروس: هيْروس، لهخواكاني ميسري كوْن

هروله: بلهزی، بهپهله روّشتن، خيّرا بهريّگا دا روّشتن

هريمن: ئەھريمەن، شەيتان

هرین: نـهرین، نـهرِه کـردن، نـهرِه، دمنـیگ ترسـێنهری ئاژهله درنندهکان

هزار: همزار، ژماره همزار، ۱۰۰۰

هزاران: ۱- همزاران، همزار همزار ۲- بولبول

هسزاره: همزاره، ههزارههمهمین. رِیّ و رِهسمیّنک کمه بهبؤنهی ههزارهمین سائی شتیّک دهگیریّت

هزارتابه: خۆر، هەتاو، رۆژ

هزارتوي: همزار توي، همزار لا، شيلاوك، شيلافه

هزاریا: همزاریی، دمعبایه کی درید و زمرد رمنگ که درید یعدی اسانتی مهتر دهگات. جمسته ی لمچهندین نالقه ی زور پیکهاتوه و لههم نالقهیه ک یه ک جوت پی و لهسهر یه ک بیست و دو جوت پیی همه

هزارخانسه: هـزار لا، هـمزار تـوێ، گەيــەك، شــلافه، شيلاوگ، شيّلاوك، شيّلك

> هزاردستان: بولبول، بولبول هزاك: نمزان، گيْر، ور، حوّل، ور

هـــزَال: شـــؤخ، هــسه خــؤش، ئــهوهى زوّر هـسهى خــوْش ئــهكات

هزال: لاغرى، لمړى، لاوازى

هزالت: گالته، گهمه، قسهی خوّش، نوکته، قهشمهری

هزاهز: شمرهكان، فيتنهكان، ئاژاوهكان

هزبز: جالاك، دلير، نازا، جاونهترس

هزت: همزه، لمره، جووله، تمكان

هزه: همزمر، تمكان، جووله، لمره

هزد: سهگی ناوی

هزل: گانته، گهمه، يارى، شۆخى، قسهى خۆش، نوكته

هزم: تيِّك شكاندن، لهناو بردن، رِاونان

هزمان: همر سات، همر کات، همر زممان

هَرُوارش: شي كردنهوه، ليْكدانهوه، راقه كردن، شروّقه

كردن

دمنيت

هزيل: لاغر، لمر، دالگوشت، كهم گوشت

هزيمت: تيكشكان، شكهست خواردني لهشكر

هزينه: همزينه، خمرجي، نمرك، خمرج

هست: بون، بونهومر، ژیان

هــسته: نــاوك، ناوكـه، جنجـك، نيّوكـه، نــاو، نــاوكى معهدكان

هستن: بون، ژیان کردن، ژین کردن

هستو: دانپیانمر، نهومی کهسی دان به تاوان یان کاریک

هستی بخش: ژیان بهخش، بهدیهیّنهر، خونْقیّنهر، نافریّنهر، دروست کهر

هستی: بون، ژین، ژیان، سهرمایه، سامان

ھسر: يەخ، سەھۆڭ

هــسك: شــەن، ئــموەى خــمرمانى گێرەكــراوى پــێ بـــه بادەكەن بۆ جيا كردنەوەى دانەوێلە لە كا، شانە

هش: هۆش، بیر، هزر

هش: هۆش، وشەيەكە بۆ ومستاندنى چوارپێكان بـەكار دمبرێت

هشاشت: شادمان بون، شادی کردن، شادانی، خوشحالی

هــــشام: ۱- بهخــشش، بهخــشین، جــوامێری، دلّ گهورهیی۲- جوامێر، بهخشمر

هشت پایان: ههشت پی کان، دهستهیهك نه ناژه نه دریایه کان که نه دموری سهریان ههشت بازو ههیه و جهستهیان خره وهك ههشت پی

هشت: همشت، ژمارهی همشت، ۸

هشتاد: همشتاد، همشتا، ^ ·

هشتده: بروانه هرُده

هشتصد: همشت سهد، ژمارهی همشت سهد، ۸۰۰

هشتم: هەشتەم، ھەشتەمىن

ھشتمان: ھەشتەم، ھەشتەمىن، تايبەت بەھەشت

هشتن: بهجی هیشتن، واز لیهینان، دانان، بهردان، دص لی بهردان

هشپلك: فیكه، فیقه، فیك، دمنگیک که بهدانانی دوو پهنجه لهناو دهم له دهم دمری دمکهن

هشدار: ناگاداری، ناگادارکمرموه، بیر خمرموه، وشمیمکه له کاتی ناگادار کردنموهی کمسیّك به کاری دمیمن وهك چوّن دهنیّن، ناگادار به، وریا به

هشلف: هؤر، بی مانا، بی ناوهروّك، خوّرایی، هیروّ، بیّ نرخ

هشنگ: بی سمروپی، هیچ نمزان، رسوا، سوك، پمست

هشوار: وشیار، هوشیار، ناگا، زیرمك، زرنگ، وریا

هشومند: وشيار، بههؤش، زيرهك، دانا، ئاگا

هشیار: هوشیار، هۆشیار، وشیار، وریا، زیرهك

هشیاردل: دل ناگا، وشیار، هوشیار، بیرمهند

هشیدن: بروانه هشتن

هشیوار: وشیار، وریا

هضبه: تمهه، تمهوْلُكه، گرد، گردوْلُكه، كيّو، كهرُ

هچل: گرفتاری، دمردهسمر، تهنگهژه، تهنگانه، مهترسی

هنضم: هنمرس، كنرداري هنمرس كنردن لنمناو گنمده،

تواندنهوهى بيخور

هگرز: همرگیز، هیچ کات، قمت

هفت تير: حدوتير، حدفت تير، دهمانجه

هفت جوش: حموجوش، كانزايهكي زور رمق و بمهيز

هفت خط: فيّلباز، دمغهلباز، دروزن

هفت سين: حەوسىن، حەو شتى سەر سفرى نەورۆز

هفت مسرد: حدوت پياو، مهبهست به هاورێياني ئهشكهوته

هفت: حوت، ژمارهی حموت، حمفت، ۷

هفتاد: حمفتاد، حمفتا، ٧٠

هفته: حمفته، حموته، حموت رِوْژ، رِوْژهكاني حمفته

هفته نامه: حمدته نامه، گوهار یان بایه تیك که حمدتانه بلاو بكریته وه

هفتصد: حەوصەد، ژمارەي حەوصەد، ۷۰۰

هفتم: حموتهم، تايبمت به حموت، حموتهمين

هفده: حمفده، ژماره حمفده، ۱۷

هفاهم: حمفدهیهم، تایبهت به حمفده، حمفدهیهمین

هفوت: ههله، تاوان، خهتا، سوج

هق هق: حوقه، هولبی گریان، حوقه حوق، دهنگی گریان که بکهویته هورگهوه

هکتار: هێکتار، دهههزار مهتری چوارگۆشه

هکتو: سهد مهتر

هكذا: بهمشيّوه، بهم شيّوهيه، ناوا، ناومها

هکچه ؛ نزگهره، نیزگهره

هکل: خارچ، کارگ

هکهك: نيزگمره، نزگمره

هل: ئايا، ئاياكو

هل: حیّل، هیّل، داریّکی کورتـه کـه گـهلاّی سـپی وردی

ههیه و بهرهگهی بو خوش بونی کردنی ههندی له

خواردهمهنیهکان بهکار دهبریّت هلاشم: ناحمز، هیّزهون، دزیّو، خراپ، پیس، ناشیرین

هـــلاك: لهناوچـون، مـردن، گيـان دمرچـون، بــههوّى

كارمسات يان روداويكموه

هلاكت: لهناوچون، فهوتان، نهمان، تياچون، مردن

بەھۆى كارمسات يان بيشھاتيكەوە

هلال احمر: مانگی سور، داممزراوهیمکی خیرخوازیه له تورکیه و ولاته عمرهبیمکان و ولاته نهوروپیمکان

هلال: هیلال، مانگی نوێ، کهوان، کهوانه، مانگی یهك شهوه

هلالوش: ئاژاوه، پشێوى، ئاڵۆزى، فيتنه، همرا، بهزم

هلاهلا: ئاسان، سانا، هاسان، راحمت

هلش نامه: تهلاقنامه، ئهو كاغهزهى تيايدا يان داواى

تەلاق دەكەن و يان تەلاق دەدەن

هلفدانی: زیندان، سیاچال، زیندانی تهنگ و تاریك

هلنند: بێکاره، هيچ کاره، خوێڕی

ھلنوز: شەومر، شەودمر

هلهلسه: ههلههله، هولولو، هريوه، دمنگ له هورگدا سوراندن، دمنگه يهك لهدواي يهكهكان كه لهبونه و

حمفهلهكاندا دميكيشن

هلو: هوخ، همشتالوو، خوخ، همشتاوى

هلی کوپت، بالأفر، کۆپتهر، هیلی کۆپتهر، عهلی کۆپتهر

ھليدن: دانان، وازلێهێنـان، بـمجێ هێـشتن، دەس بـمردار بون

هليس: مارپٽج، پٽچاوپٽج

هليم: لكينهر، هيلم، ههر شتيك كه بلكيت

هم ارز: هاوبهها، هاوبایی، هاوتا، هاونرخ

هم آهنگ: هاوناههنگ، سازگار، گونجاو، تهبا

هم آواز: هاوئاواز، هاوئاههنگ، سازگار، هاورِي

هم آورد: رکمبمر، بمرامبمر، دوو کمس که پیکموه شمر بکهن همرکام بمرامبمر بمویتر به رکمبمر ناو دمبریت

بدهن همردام بمرامبمر بهویتر به رحمبمر ناو دمبریت هم آیین: هاودین، هاوئایین، دوو کهس یان جهند کهس

گەلەسەر يەك دىن بن

هم بالا: هاو بهژن، وهك يهك، هاوتا، بهرابهر، يهكسان

هم بالش: هاوسمرين، هاوسمر، هاوجيّگه

هم بستر: هاوجی، هاوسمر، ژن و میرد کهلهسمریهك جیگه نهخمون

هم بند: پهيومست، پێکهوه لکاو،

هم تخمه: هاو نمژاد، هاورِهگمز، دوو یـان چـمند کـمس

كه لهيهك نهژاد بن

هم ترازو: هاوكيش، هاوتا، بمرابمر، هاوپايه، يهكسان

هم تك: هاوپي، هاوهل، هاوړي

هـم پـشت: هاوكار. ياريـدهددر، هاريكار، يارمهتيـدمر،

پشت و پهنا

هم پهلو؛ نزيك، نيزيك لهيهك

هم پیاله: هاوپیاله، دوو کهس که پیکهوه شمراب

ئەخۆن

هم پیشه: هاوکار، هاوپیشه، کهسینك که لهگهل یـهکتر

یەك كار و پیشەیان ھەبیّت

هم پیمان: هاوپمیمان، هاوبه لینن

هم جوار: دراوسیّ، هاوسیّ، جیران

هم دوره: هاودهوره، هاورِوْرُگار

هم دوش: هاوپێ، بهرابهر، هاوسهر

هم دين: هاو ئايين، هاوباومر

هم رأى: هاورا، هاوبيرورا

هم رنگ: هاورمنگ، هاوتا، هاوشێوه، وهك

هم رو: بمرامبمر، بمرابمر، روبمروو

هم رو: هاوسمفهر، هاورێ، هاوهڵ

هم روش: هاورێ، هاوشێوه

هـم ريش: هاوتهمهن، هاوسال، دوو منال كه لهيهك

سالدا لهدايك بوبييّتن

هم زلف: ناوملزاوا

هم زور: هاوزور، هاوهيّز، دوو كهس كه بهيهك ثهندازه

هيزيان همبيت

هم سخن: هاوهسه، هاوزمان

هم سفر: هاوسمفهر، هاورێ، دو يان چهند کهس که

پێۣکەوە سەڧەر دەكەن

هم سفره: هاوسفره، دوو کهس که لهسهر یهك سفره

دانيشتون

هم سن: هاوتهمهن، هاوسال

هم شأن: هاوشان، هاوتا، هاوپله، هاوپایه

هم شكل: هاوشيوه، وهك يهك، ليُكچو

هــم شـكم: دووانــه، جمكـه، دوومنــالْ كـه بهيـهك سـك

لەدايك بوبيْتن

هم شُـو: هـهوێ، دوو یـان چـهند ژن کـه یـ**هك م**ێردیـان همبێت

هم صحبت: هاوهسه، هاوزمان، هاودهم

هم چشم: رکهبهر، حمریف

هم طراز: بمرابمر، ودك يهك، هاوتا

هم عصر: هاودهوره، هاوروزگار

هم عقيده: هاوباومر، هاورا

هم عهد: هاوبهڵێن، هاوپهيمان

هم غصه: هاوخهم، شهريك لهخهم

هم قد: هاوقهد، بهرابهر، يهكسان لهبهرزى و بالأ

هم قدر؛ هاوبایی، هاونرخ

هم قدم: هاوپێ، هاورا

هم قران: هاودهم، نزیك، هاونشین

هم کردار: هاوکار، شمریك نمکار و کردار

هم كلاس: هاوپۆل، دوو كەس كە لەيەك پۆلدا بخوينن

هم كلام: هاوقسه، هاو كهلام، هاوزمان

هم کنش: هاوکار، هاو کردار

هم كنبون: ههميّستا، ئيّستاكه، ئهميّستاكه، ههنووكه،

هم مال: شمریك، هاوپشك لممال و سامان

هم مذهب: هاودين، هاوباومر

هم منزل: هاومال

ئٽستا

هم ميهن: هاوولاتي، هاونيشتمان

هم نژاد: هاونژاد، هاورهگهز

هم نشست: هاودهم، هاونشین

هم نفس: هاودهم

هم نواله: هاوسفره

هم نوع: هاورهگمز

هم وثاق: هاومال، هاورێ، هاوهڵ

هم: ١- مهبهست، ئيراده، ويست، خواست ٢- خهم،

پەژارە، مەينەتى، خەفەت

همار: نامار، ژمێرياري، ژماره، حسێب

همارا: بروانه همواره

هماره: بروانه همواره

هماز: دوزمان، بوختان كمر، ئاژاومگێړ، فيتنهچي

هماس: شێر، شێری درنده، شکێنمر، تێك شکێن

هماك: ههمو، گشت، تيكرا، سهرپاك

همال: هاوتا، بمرابمر، هاوپشك، شمريك، ودك يمك

همام: باشا، بایمبمرز، خاومن شکق، بهخشمر، دلیّر. بهمانای شیّری درندهش دیّت

به سیری در کدهس دیت

همان: نهویش، نهویکه، نهوی دیکه، ناماژهدان به دوور

همانا: وهك، هاوشيّوه، هاوتا، وهك يهك، ومكو

همایون بخت: بهختهوهر، کامهران، خوشبهخت

همايون: پيرۆز، موبارەك

همباز: شمریك، هاوپشك، هاوتا، وهك یهك

همباور: هاوباومړ، دوو يان چهند كهس كهلهسـمر يـهك

باومر بن

ناخۆشى

همېر: هاودهم، هاونشين، هاوړا، هاوهل، هاوړێ، بمرابمر

همه ساله: هممو ساله، سالأنه، همر سال

همت: ئيراده، مهبهست، ويست، خواست، نيهت

د. همه : ههمو، ههموان، گشت، تێکرا، سهرپاك

همتا: هاوتا، وهك، هاوشيوه، هاوپشك، شهريك

همتاسسه: شـهريك، هاوبـهش، هاوبـهش لـه خـهم و

همهدان: فرمزان، ناگادار لهههمو شتیك، زانا، بیرمهند

همه کاره: ههمه کاره، ههر کاره، شارمزا لههمر کاریک

همپا: هاوپێ، هاوهڵ، هاوړێ

همپایه: هاوپله، هاوپایه، دوو کهس کهیهك کاری

هاوشێوميان همبێت

همج: ۱ - میشوله، میشی ورد ۲ - ممری لمر۳ - خدلکانی پهست و رسوا

همجامه: هاوجيّ، هاوجيّگه، هاوسهر

همخانه: هاومال، كەسىك كە ئەگەل يەكىتر ئەيەك

مالدا دمزيت

همخواب: هاوسهر، هاوجیّگه، ژن کهلهگهل میّردهکهی خوّی لهسمر یهك جیّگه دهخهویّت

همداستان: هاودمست، هاوقسه، هاورا، سازگار لهگهلا یهك

هملارد: هاوددرد، هاوخهم، ئهودی هاوبهشی خهم و پهژاردی گهسێکیتر بکات

همدست: هاودمست، شـمریك، هاوپـشك، هاوكـار، دوو

كەس كە پېكەوە كارىك ئەنجام دەدەن

همدل: هاودل، یهکگرتوو، هاورا، دوو کهس که یهك بیر و باومریان ههبیّت

همدم: هاونشین، هاوهسه، هاوری، هاومل

هسراه: هاورێ، هاوهڵ، همفاڵ، دوو کمس کمپێکموه بمرێگادا بروٚن

همرس: هاوئاههنگ، يهك لا

همزاد: بروانه هم ریش

همزبان: هاوزمان، دوو کهس که بهیهك زمان قسه دهکهن

همزه: رِهخنهگر، نیراد گر، دوو زمان، شوّڤار

همڑی: هاوشان، هاوپله، هاوپێگه

همزیسستی: پیکهوه ژیان، ساچیان، شمریکایهتی، سازگاری

همساز: هاوئاهمنگ، هاوساز، كۆك، يەك دل

همسان: هاوتا، هاوشيّوه، وهك

همسایه: هاوسی، دراوسی، هممسا، جیران، هاوهاپی

همسر: هاوقهد، بهرابهر، بهرابهر لهبهرزی یان پله

وپنگه. به مانای ژن یان میردیش دیت همسرا: هاومال، کهستك که لهگهار بهکنت

همسرا: هاومال، كمسيّك كه لهگمل يهكيّر لميهك مالدا ددريت

همشهر: هاوشار، هاوشاری، هاوولاتی، دوو یان چهند کهس که خهلکی یهك شار یان ولات بن

همشیر: هاوشیر، دوومنال که یمك کهس شیری پیدابیتن همچنان: بههمان شیوه، بهو جوّره، وهك شهوه، بهو شیوهیه

همچند: بمرابمر، يەكسان، ھاوكيش، ھاونرخ

همچنین: بهم شیوهیه، ناوا، وهك نهمه

همچو؛ وهك، هاوشيوهى، ومكو، هاوتاى

همگام: هاورێ، هاوهڵ، هاوپێ

همگان: ههمو، گشتی، تیکرا، سهرپاك

همگروه: هاودمسته، هاو گروپ

همگون: هاوشێوه، وهك، هاوتا، لێڮچو

همگى: هەمو، گشتى، تېكرا، سەرپاك

همگين: ههمو، ههموان، گشتى، تێکڕا، سهرپاك

همكار: هاوكار، هاوپيشه، دوو كهس كه يهك كاريان

همکیش: هاودین، هاوباومر

هملخت: پيلاو، هۆندمره، چەرمى پيلاو، كەوش

همنام: هاوناو، هاونێو، دوو كهس كه يهك ناويان

همنشين: هاونشين، هاودهم، هاوقسه، هاوري همهمه: دمنگهدمنگ، ههلاههلا، همراههرا، همراوهوریا،

دمنگی تێکهڵ وپێکهڵ و قهرمباڵغ له ئاژهڵ يان خهڵك

هموار: رينك، تهخت، ساف، يهكسان، بهرابهر، هاورا، گونجاو، سازگار

همواره: بمردموام، يمك لمدواى يمك، بشت سمرى يمك همى: بهم شيّوميه، شاوا، بهردموام، يهك لهدواي يهك،

همیان: ههمانه، کیسه، ههمانه، توورهکه

هميدون: همرئيستا، ئيستاكه، همنوكه، نهميستاكه

همیشه بهار: ههمیشه بههار، گونیّکی زمرد رمنگه

همیشه: ههمیشه، ههم کاتیک، بهردهوام، نهپچراو

همين: ئەمە، ئائەمە، ئاماژە بۆ نزيك

همینك: هەرئیستاكه، هەمیستاكه، هەنووكه، ئیستا

هنایش: کاریگهری، کارتیکهری

هناییدن: کارتیکردن، کاریگهی دانان

هنباز: بروانه همباز

هنجار: رِیْگه، شیواز، رِیْچکه، رِیْباز، شیّوه، جاده، رِیْگهی

هنجام: تهمهل، تهومزهل، بيكار، بيكاره

هنجيدن: كيشان، دمركيشان، دمرهينان، هينانهدمر هند: رێگه، شێوه، شێواز، رێڿکه، ياسا، قانون

هندبال: تۆپى دەست، ھەنىدبال، يارىيەكم ھاوشيومى دوگۆنى كە بەدەست ئەنجام دەدريت

هندسه: ئەندازە، ئەندازيارى، ئەندازە گرتن، نەخشە

هەلگرتن

هندو: هیندی، دانیشتوی هیند، خهنکی هیند

هندوانه: شووتی، همنی، شامی

هنر: هونهر، فهن، كاريّكي ديار و بهرچاو

ھنر پرداز: ھونەرمەند، خاوەن ھونەر، ئەوە*ى* بەرھەمى هونهرى بخولقينيت

هنر پرور: هورنهومر، هونهرمهند، خاومن هونهر

هنر پیشه: هونمرمهند، خاوهن هونمر، ئموهی لهیهکیّك

له بهشه هونهريهكان ودك شانؤ، سينهما، موسيقا... شارەزايە، شانۆكار

هنرجو: هونهر خواز، ئهوهی به دوای هونهردا دمروات

هنرستان: هونهرهجوانه کان، خویندنگهی هونهره

هنرمند: هونمرمهند، خاوهن هونمر، دمورگێر

هنرور: بروانه هنرمند

هنری: بروانه هنرمند

هنگ: زور، هيز، سهنگيني، قورسايي

هنگ: گروپ، دمسته، هۆز و نەتەوە، سوپا. يەكىكە ئە دابش کردنهکانی ناو ئەرتەش

هنگار: توندی،خیرایی، بلهزی

هنگام: كات، سات، تاف، دهم، وهخت، چاخ، سمردهم

هنگامه: قمرمبالغی، دمنگه دمنگ، قاومقیر، قیرموقار.

بهمانای کات و ساتیش دینت

هنگامهجو: شمرخواز، شمرانی، شمرئهنگیز

هنگفت: زوّر، زیاد، گەورە، ئەستور

هنوز: هنشتا، هنستا، تا ئنستا، تا همنووكه، تا ئهم كاتميش

هنیز: بروانه هنوز

هو: دهنگ، ئاواز، هاوار، قيره، قيره

هو: ههو، چلك، زمرداوى برين

هوا : ئارەزوو، ھەوا، نەفس، حەز

هوش: مەرگ، ئەمان، لەناوچون

هوش: هۆش، بیر، وشیاری، وریایی، فام، ژیر*ی*

هوشمند: هۆشمەند، وشيار، بەھۆش، وريا، زيرەك

هوشیار: هوشیار، وشیار، وریا، زیتهنه. زیرهك، زرنگ

هوشیارانه: وشیارانه، وریایانه، زرنگانه

هول: ترس، توهین، زراوچون، زیره کردن

هوله: خاولی، دهسهسر. ههوری، مهرحهمه

هولك: ناوله، ناولهى دمست و پێ

هولغاك: مەترسىدار، تۆقتىنەر، ترسىنەر، مەترسىدار

هون: رسوایی، سووکی، پهستی، نابروو نهمان

هون: نهرم بون، ئاسان بون، نهرمي، لمسهر خويي،

ھێواشيى، سەنگينى، خۆراگرى

هوو: هەوێ، دوو ژن كە يەك مێرديان ھەبێت

هوی: ههوا، ئارمزوو، ههومس، ویست، دلخوازی دل

هویت: ناسنامه، پیناس، پیناسه، بنجاخ، کهسایهتی،

راستینهی شتیّك یان کهسیّك

هويج: گێزمر، ههويج، گهزمر

هویدا: ئاشکرا، دیار، لمبمرجاو، روون

هيئت: ١- ومفد، دمسته، دمستهيهك لهخهلك. ٢- شيوه،

روخسار، فيافه، روالهت

هياج: ١ هاندان، بزواندن، هه ڵخراندن ٢ - شهر كردن،

جهنگ کردن ۳- شهر، جهنگ، همرا

هیاهو: دهنگهدهنگ، قهرهبالغی، هات و هاوار، ناژاوه،

قاوەقىرى خەلك

هيبت: ترس، شكو، گەورەيى، مەزنى

هيپنوتيسسم: هيپنوتيسم، هيپنوتيزم، خهوى

موگناتیـسی، زانـستێکه لهسـهر جــوٚنیهتی خــهوی

موگناتیسی قسه دهکات

هیپنوز: خەوى موگناتىسى، خەوى نائاسايى

هیجاء شمر، همرا، جمنگ

هیجان: گرژی، هاندران، بزویننران، ههنخرین، بهزاج،

. هاتنه کوڵ

هیختن: کیشان، راکیشان

هواءِ ههوا، گازیکه بیّ رِمنگ و بوّن و تام

هوا پیما: فروّکه، فروّک، یهکیّک له هوّکارهکانی

گواستنهوه کهبه ئاسماندا دمفريّت

هواخسواه: ۱- ئارەزومەنىد، تامسەزرۆ، بەتاسسە، ۲-

پشتیوان، لایهنگر، پشت و پهنا

هوادار: لايهنگير، تامهزرۆ، پشتيوان، بهتاسه

هوار: رووخاو، کاول، دمنگی روخانی بینا

هواره: لمناوچون، نهمان، هموتان

هوارى: خيومت، رهشمال، چادر

هوازى: لهناكاو، كتوپر، كتاوپر، بى خەبەر، بى ئاگا

هواسیدن: وشك بون، زمرد بون، رمنگ بهرین، وشك

بون و رمنگ پهريني ليو لهترس يان لهلاوازي

هوان: سووك، رسوا، زهليل، سووكي، بهستي

هوائورد : فرۆكەوان، فرۆكە ئاژۆ

هویه: شانه، شان

هو تخش: پیشهومر، سمنعهتکار

هوتن: بهژن رێك، بالأبهرز، نهندام رێك

هود؛ ۱ - يەھودى، جوولەكە ٢ - تۆبەكار، تۆبەكەر. ناوى

يەكىك لە پىغەمبەرەكان لە بنەمالەي نوح

هود: ناگرگره، دمسهچیلهی ناگر

هوده: راست، سوود، بمرژهومندی، هازانج

هودج: كەژاوە، كەجاوە

هودر: ناشيرين، ناحهز، ناپهسند، فيزمون

هور: ههتاو، خوّر، روّژ

هورخش: همتاو، روّژ، همتاوی درهخشان

هــــورمزد: ئەھورامـــەزدا، خواوەنـــد لـــه زمــانى

زمردمشتيهكان

هوس: همودس، هموا، شيّتي، سمرشيّتي، كمم عمطيّ،

كەڭكەڭە، دڭخوازى

هوسباز: همومسباز، ئمومى همردمم همومسى شتيك

بكات

هوش بر: هوّش بمر، هوّش رِفيّن، نموهی هوّش له مروّهٔ

دمسهننت

هوش ربا : هوْش بمر ، هوْش رِفيْن، بيْهوْش كمر

هیون: وشتر، وشتری تیژپی

هید: ترساندن، ئازاردان، ئەشكەنجە كىردن، جوولأنىدن، تەكاندان

هید: شهن، شانه، نهوهی خهرمانی پی به بادهدهن

هيدان: ترسهنوك، نيگهران، بهغيل، نهجمهق

هیروگلیف: هیروگلیف، خهتی پیروز، یهکیکه له رینوسه کونهکان که لهجیاتی نوسینی ناوی شتهکان تهنیا

ويننهى ئەوانيان دەكيْشايەوە

هیری: شهوبۆ، گوٽی ههمیشه بههار

هیز: حیز، کونی، گاندهر، بی شهرم

هیزم: چیلکه، چیلکه و چهویّل، داری وشك یان لقی وشکی دار که بوّ سوتاندن شیاو بیّت، چولّسك، چیّو، ئیّزنگ، کوتمره

هيج گونه: هيج جۆرێك، بههيج شێوهيهك

هیج ندان: هیچ نمزان، نموهی هیچ نازانیت

هيج: هيج، كهم بايى، بيّ بهها، پوچ، فيروّ

، هیچگاه: هیچ کات، هیچ وهخت، هیچ ساتیّك، قهت

هیچکاره: هیچ کاره، بیّکاره، بیّکار، ئـهوهی نـهتوانیّت

هیچ کاریّك بكات

هیچکس: پهست، رسوا، سووك

ھیچکس: ھیج کەس

هيضه: سك چون، زك چون، رشانهوه، هه لهينانهوه، هينانهوه

هیکل: ۱- همیکهل، بینای بهرز، بالهخانه، تهلار ۲-داری بهرز ۳- مروّق یان ناژهلی نهستوور و گهوره۴-

هەيكەل، قيافە، شێوە، پەيكەر، وێنە

هیمان: تینو، سهرگهشته، وهیلان، شیّتی عهشق

هیمان: عاشق بون، شهیدا بون، دلدان

هیمه: داری وشك، چیلکه و چهویّل، داری وشك و کوتهره کهشیاوی سوتاندن بیّت

موسره عنديون سوستن بيد هين: ١- لافاو٢- ناسان، سانا ٣- سووك، رسوا، پهست

. هیناهین: پهلهپهل، خیرایی، پهله کردن، بلهزی

هیولا: ۱ - همیولا، دیّو، غوول، ۲- مادمن بنهمای همر

.

شتيك

هيوم: سمرگمردان، وهيلان، سمرسورماو، واق ورماو

ى

ى: ى، پيتى سى و دوەم لە ئاٽفابيّتى ھارسى كە بـە يـا دەخويّندريّتەوە

يا: يا، يان

یائس: ۱- بی هیوا، جمرگ براو، نائومید، ناهومید ۲-

نەزۆك، نازا، ژنێك كەسكى نەبێت

ياالله: يا الله، ئهي خوا، يا خوا

ياب: لهناوچو، فيرۆ، بهفيرۆچو، خۆرايى، بەكەلك نەھاتوو

يابس: وشك، وشك و رهق، سمخت

یابو: بارگیر، یابوو، نمسپی خراپ، نمسپی بارهمنگر

يساجوج و مساجوج: ياجوج و ماجوج، بونهومريّكى ئەفسانەيى كورتەبالأيسە. ناوى تايەفەيسەكىش لسە مەغۆلەكان

ياحق: ياخوا، ئەى خوا، ياحەق

یاختسه: ماك، ورده گیانی مروّق، خانه کانی لهش،، بچوکترین بهشی زیندوی دروست کهری نهندامه کانی بونه و مری زیندوو

يــــاختن: دمرهينان، دمركيسان، هينانه دمرى

شمشيرلهكالأن

ياد: بير، يادگه، هوّش، زمين

یادآور: بیرخمرموه، ناگادار کمرموه، نموهی کمسیّك یان

شتێك دەخاتە بيرى كەسێك

یادباد: یادگه، بیر، یاد کردنهوه

ئے ادبود: یادگار، یادگاری، شتیک که بو یادگاری به کهسیکی دمدهن

یاده: ۱- بیر، یادگه، هوش ۲- رمشوه، بمرتیل یادداشت: یاداشت، نوسین بو لمبیرنهچونموه

يار: يار، هاورِێ، همفال، دۆست، برادمر، هاودهم، دەزگيران، خۆشمويست

يارا : توان، هيز، وزه، برشت

يارانه: هاوريّيانه، هاريكارانه، همڤالأنه

یارب: یاخوا، ئهی خوا

یاره: توانایی، هیز، تین، تا، وزه، برشت

یاره: دمستهوانه، بازنه، دمستبهند، نهومی نه دمستی دهکهن

یسارد: یبارد، پیّوانیه بـۆ دریّـژی **هومیاش ن**ـه بریتانییا و نامریکای باکور

ياررس: ياريدەدەر، ھاريكار، ھاوكار، يارمەتيدەر

يارستن: توانين، له ئۆدە بەرھاتن، لەتوانادا بون

يارگى: توانايى، دەرفەت، ھەل، كات، لەتوانادابون

یارغار: هاورپّی ئەشكەوت، نازناوى ئەبوبەكر كە لە ئەشكەوتەكەدا ھاوەلّى پيّغەمبەر بوو لەكاتى كـۆج كردنى بۆ مەدىنە

يارغو: لێپرسينهوه، لێپێچينهوه، لێکوٚڵێنهوه، پرسيار کردن

يارغوچى: لێكۆڵمر، لێپرس، پشكنمر، داواكارى گشتى يارمند: ياريدەدمر، هاريكار، هاوكار، يارممتيدمر

يارو: فلأنى، فيساركهس، فلأنهكهس، ناماژهدان به كهسيّك كه نميانمويّت ناوهكمي بيّنن

یاری رس: فریار مس، هاریکار، یاریدمدمر، یارمهتیدمر

یاری: هاوگاری، هاریگاری، یارمهتی، یاریدهدان، دهست

گرتن، دەسگىرۆيى، ھاودەمى، ھاورێيەتى **ياريگر**: ھاريكار، ھاوكار، يارمەتيدەر، ياريدەدەر

یاز: گرنگی، بهها، نرخ

يازه: نمره، جوونه، نمرزين، تمكان

یازده: یانزه، ژماره یانزه، ۱۱

یازیدن: دمست دریّژ کردن، مهبهست کردن، ناههنگ کردن، دمست بهسهرا گرتن

یساس: بـی هیـوا بـون، ناثومیّـد بـون، بـی هیـوایی، نائومیّدی

ياسسا: ياسا، ئـايين، شـێوه، شـێواز، ڕێـڿكه، دهسـتور، حوكمي باشا

ياسه: بروانه ياسا

یاسر: ۱- ناسان، سانا، هاسان ۲- چهپ، لای چهپ ۳-

وشتر کوژ، نهو کمسهی وشتر دهکوژنیت و گۆشتهکهی

تیکه تیکه دمکات

ياسين: ياسين، ناوى يەك<u>ٽ</u>ك لە سوورەكانى قورئان

یاشماق: دممامك، رووبهند، دمماکیّك که لهکوّندا ژنانی تورك له روخساریان دمب*هس*ت

یاگار: یادگار، یادگاری، شتیّك كه بـۆ بیرهیّنانــهوه بــه كهسیّكی دمد*هن*

ياغى؛ سەركێش، مل نەدەر، نافەرمان، ياخى، ملھورٍ

يافه: بيّهوّ، همرزه، ناديار، گوم، سمرئيّشيّواو، بمريّشان، بيّ مانا

یافهدرای: چهنهبازی، زوربلهیی، فرمبیدری، ههالیت و بلیت وتن

يسافَّنْ: دوْزينهوه، پهيا كردن، بهدمست هێنسان، دمستكهوتن، ديتنهوه

یافث: یافس، کورهکهی نوح که به پیّی گیرانهوهی تهورات منالهکانی بو نهوروپا کوچیان کرد و نهژادی هیند و نهوروپایی تایبهته بهوان

ياقوت: ياقوت، جوّره بمرديّكي گرانباييه، پاگهنه، باخهنه

ياكند: بروانه ياقوت

يال: گەردن، مل، بن مل، گەردنى مرۆ**ڤ** يان ئاژەڵ. ياڵ،

بژ، ژی، دمهف

يالانچى؛ درۆكەر، درۆزن، فشەكەر

یالغوز: زوگوردی، تهنیا، سهلّت

یالمند: خیزاندار، پیاویک که ژن و منا**لی ه**هبیت

یانع: گەییو، گەشتوو، پیکەشتوو، میوەی گەییو **یاوە: ھ**ەنیت و پنیت، بی مانا، هسەی هۆر، پروپوچ، هسەی بی مانا و ناومرۆك

نیاوهسرا: ههنیت و پنیت بیّر، چهنهباز، زوْربنه، شهوه*ی* هسهی هوّر و بیّ مانای زوّر دهکات

ياوهگو: بروانه ياومسرا

یاور: یاومر، هاوگار، هاریکار، یاریدهدمر، یارمهتیدمر **یاوند:** پاشا، خواومند

پیاب: خراپ، ویّران، کاول، خاپوور

پیس: وشك بون، وشكی

ييوست: وشك بون، وشكى، بيّجهوانهى تمرى

يتاق: كێشك، ئێشك، پاسهوانى، پارێزگارى، ڕاگرتن

يتيم: هەتيو، بى باوك، مناللىك كە باوكى مردبينت، ھەتىم

یتیمه: ۱- بروانه یتیم ۲- دهگمهن، بی هاوتا، بی وینه یثرب: همسرب، ناوی کونی شاری مهدینه

يحموم: رمش، رمش له همر شتيك

يخ آب: يــمخاو، ســمهوّلاًو، ئــاوى يــمخ، ئاويّــك كمبــه سـمهوّل ساردى بكهن

يىخ بىستى: مىدىين، سەھۆل بەسىتن، سەھۆل كىردن، بەستنى ئاو يان ھەر شتىكىتر لەسەرما

یخ بندان: سههوّل بهندان، یهخ بهندان، ناستی سهرمای زستان و سههوّل بهستنی ناو

یخ: یهخ، بوز، سههوّل، ئاو که لهسهرمادا بهستبیّتی یخه: یهخه، یهقه، بهروّك، ملیوان، بمروّکی، نهو بهشه

له جل و بمرگ که دموری مل دادمپوشیت

یخدان: بمفرگر، سمهوّندان، یمخجان ی**غچان:** یمخچان، سملاجه، بمفرگر، چانیّکی زور شون

که له زستاندا بهفری تیا ههمبار دهکهن

يخچه: تەرزە، سەھۆلى بچوك

يخنى: گۆشتى كولاو، يەخنى، يەغنى، گۆشتاو

يخين: سەھۆڭينن تايبەت بە سەھۆڭ، وەك سەھۆڭ

ید: دمست

ومحشيهكان

زمردموالهي نير

يگان: يەك يەك، دانەدانە

يعسسوب: ميشه ههانگوين، زمردموالسه، زمرگهته،

یعفور: ناسك، كارمامز **یعقوب:** کهو، کهوی نیّر يعمور: به چكه بزن، بمرخ، كاور، بمرخوله يعنى: يمعنى، يانى يعسوق: يهعوق، ناوى يهكيك لهو بوتانهيه كه لمسمردهمي پيش ئيسلام عمربهكان دميانيمرمست يغما: تالان كردن، دمست بهسهردا گرتن، جهپاو، حاشاول، تالأن و برمو يغماكر: تالأنكمر، تالأنجى، ئەومى تالأن دمكات يفميصا: ريواس، ريباس يغوث: يهغوس، ناوى بوتيكه كه لمسمردهمي بيش ئيسلام عمرمبهكان دميانيمرمست يفاع: گرد، گردۆلكە، تەپە، تەپۆلكە يقظان: وشيار، بيدار، ناكادار، بمناكا يقظت: بيّداري، بمناگايي، پيّجهوانهي خهوتن يقه: يەخە، بەرۆك يقين: دلنيايي، ديار، ناشكرا، بي گومان درمنگ کردن يك تنه: بهتهنيا، تاقى تهنيا ئەم لاولا

يك انداز: يهك نهندازه، بمرابمر، يهكسان، هاوتا يك بسي: ههمو، ههمان، گشتى، تێكرا، سهرباك یك بند: یهك بین، پشت سهری یهك، یهك بین و بی يك پهلو: پيداگر، سوور، يەك دەندە، خۆسەر يك راست: يهك راست، راستهوخوّ، بيّ ناور دانهوه بوّ يك ركابى: ١- هاوريّيهتى، هاودهمى، دۆستايهتى ٢- بى ومستان، بي پشودان، بمردموام يك روند: بمردهوام، پشت سمرى يەك يك رويه: ١- يهك روو، بيّ ريا، باك ٢- يهك لا، يەكسەرە يك زبسان: هاوقسه، هاوزمان، هاورا، هاوئاههنگ، يەكگرتوو يك سخن: يهك قسه، يهك گرتوو، هاورا، تهبا،

هاوئاههنگ

يراق: چەكن شىر، تىروكەوان، شىتومەكى شەر، زيـن و بەرگ **یرقان:** زمردویی، زمردهیی، نهخوّشی زمردویی يرمع: فرفره، فرفروك يرمفان: ديارى، خەلاتى، پيشكەشى، ئەومى ئەسمفەر بهدياري دميهينن يسزدان يرست: خوا بهرمست، شهو كمسهى خوا ئەپەرمستىت يزدان: خوا، خواومند، خودا، خودي، ئافرينمر يزشمند: شياوى پمرمستن یزك: پیشرهو، پیش قهراون، پیشرهوی سوپا و نهشكر یزنه: زاوا، میردی خوشك يسسار: جهب، لای جهب. بهمانای شوم، بيولهت، نابيرۆزىش ديت يساق: ياسا، ريسا، دمستور، شيواز، ريباز، سزا، تؤله، **یساور:** بروانه یساول يساول: پيشرهو، جلهودار، قهراول یسر: سانایی، هاسانی، ئاسانی، توانایی، بهتوانابون **يسرى:** چەپ، لاى جەپ يسق: ياسا، ريْكخستن، نەزم، ريْكى، ريْسا یسنا: یهسنا، یهکیک له پینج بهشهکهی نافیستا که ئەكاتى بۆنە مەزھەبيەكاندا دەخويندريتەوە يسوع: يهسوع، يهكيّك لهناوهكاني عيساى مهسيح يسير: سانا، هاسان، ئاسان. كهم، تۆز، تۆزهال یشت: پهرمستن، پارانهوه، دوّعا کردن. و ناوی یهکینك له پێنج بهشهکهی ثاقیستا يشته كردن: بهرمستن، دؤعا كردن، بارانهوه، نويْرُ کر دن يشتن: پهرمستين، پارانهوه، دوّعا كردن يسشك؛ ديان، دان، ددان، كەلبىه، ددانى تىرى ئازەللە

يك سراسر: بروانه يكسر

يك شنبه : يەك شەممە، دووەم رۆژى ھەفتە

يك چشم: يەك چاو، ئەوەى تەنيا يەك چاوى ببيينيْت

يك چند؛ ماوميهك، كاتيكى ناديار، رۆزگاريك

يك گره: هاوپميمان، هاوبهٽين، يهك گرتوو

يك گونه: يهك جوّر، يهك جهشن، يهك شيّوه، يهكسان، بمرابمر، ودك يدك

يك قلم: ههمو، سهرپاك، گشتى، تيْكرا

يك لا : يەك توى، يەك لا

يك لخت: يەك دەست، يەك پارچە، يەكسان

يك هو: لمناكاو، كتاوير، كتوپر

یك: یهك، ژمارهی یهك، ۱

يكان يكان: يهك يهك، تاك تاك، دانه دانه

يكان: تمنيا، تاقانه، يهك، دهگمهن، بيّ هاوتا

يكايك: يهك يهك، دانه دانه، تاك تاك، قل قل

يكبساره: لـهناكاو، كتـاوپر، كتـوپر، يهكـسهره. تيكـرا، سمرپاك، همموى، گشتى

يكه خوردن: راچلهكان، داچلهكان، تهكان خواردن و سەرسىورمان بىمھۆى بىستنى ھەوال يىان بينىينى پێۺهاتێڮ

يكه شناش: يهكهناس، نهومى تهنيا يهك كهس بناسيّت، بهكانه

يكه: تمنيا، تاقانه، بيّ هاوتا، دهگمهن، كهم ويّنه

يكتا يرست: خوا پمرمست، ئەوەى تەنيا يەك خوا دمههرمستيت

يكتا دل: يهك دل، بي ريا، ساف و باك

يكتاه: تاهانه، تاق، يهك روو، بيّ ريا

يكيارچه: تێكرا، تەواو، گشتى، پێچەوانەى دانەدانە

يكجا: ههمو، گشتى، تيكرا، سهرپاكى، ههموى

یکدانه: تاقانه، همرشتیکی نازیز و خوشهویست، بی هاوتا، بيّ ويّنه

يكدست؛ يهك دمست، ئەوەى تەنيا يەك دمستى ھەبينت يكدست: يەك دەست، يەك رەنىد، يەك جۆر، يەكسان، بمرابمر، هاوتا، وهك يهك

يكدش: دوورهگ، دو توخم، مرؤفي يان ئاژهڵێك كه له دوو رهگهزی جیا بیت یانی باوکی له نهژادیک و دایکی لەنەژادىكىتر بىت

یکدك: شیلهوگهرم، شیلهتهین، نهسارد و نهگهرم

يكدل: يهك دل، هاورا، يهك گرتوو، بي ريا، يهك روو،

ئەوەى روكەش و ناخى يەكٽك بٽت

يكدم: يەك سات، يەك چركە، چركەيەك

يكدنده؛ يهك دهنده، بيداگر، خوسهر، خوبهسهند، سوور له سهر شتێك، سهرسهخت

یکدیگر: پهکتر، نهم و نهو

يكران: ئەسپ، ئەسپى رەسەن

يكرنگ: يهك رهنگ، شتيك كه لهگهن شتيكيتر هاورمنگ بيّت

يكرو: يهك روو، بيّ ريا، ساف، ساكار، ساده، پاك

يكريز: بمردموام، بي ومستان، پشت سمرى يمك

يكسان: يهكسان، بمرابمر، هاوتا، وهك يهك، يهك جؤر

يكسر: يەكسەر، يەكسەرە، يەكجارى، بەيەكجارى

يكسره: يهكسهر، سهراسهر، ههمو، ههموان، گشتى، تێػر١

يكسون: يەكسان، بەرابەر، وەك يەك، بەرابەر

يكنواخت: يمك رمنگ، وهك يمك، هاوناهمانگ، هاوسهنگ

يكي: يەكنك، كەسنك، يەكجار، يەك دەفعە

يل: پالهوان، قارهمان، نازا، بوير، شهركهر

يل: هيلهك، سوخمه، ئيلهك

يله: رمها، ئازاد، ويْلْ، بهرهلا

يلدا: يهندا، نهدايك بون، وشهيهكي سرياني بهماناي

لـمدایك بـون یـان رۆژى لـمدایك بـون. هـمرومها بـم درێژترين شهوى ساڵيش دهڵێن يهڵدا

يلك: ئيلەك، ھيلەك، سوخمە

يلم: سريش، سريشم

یلمه: عابا، جل و بمرگی شوّر، کهوای شوّر

يم: دمريا، زمريا، دمليا

يهودى: يەھودى، جولەكە، شوين كەوتوانى ئايينى موسا ييلاق: كويستان، ئيلاخ، كيفسان، كويسان، لەيلاخ یمانی: یهمهنی، تایبهت به یهمهن، دانیشتوی یهمهن، دروست کراو له یهمهن

يمن: خير، خوشى، پيروزى، موبارهكى

يمين: راست، لای راست

يمين: سويند، قەسەم، ئيمان

ين: يەن، پارەى باو لەناو يابان

ینبوع: چاوگه، چاووگ، کانی، سمرچاوه، جوّگه، جوّگەلەی پرئاو

ينگا: نوێ، تازه

ينگه: دريْژه، بـمربووك، پـێ بـووك، ژنيْك كـه يمكـهم شهو لهگهڵ بوك دهرواته ماڵي زاوا

يواش: هينواش، ئارام، لمسمرخوّ، هيندى، هينمن

يورت: مال، نشينگه، خانو

يورتمه: جوارنال، جۆريكه لەريكەى رۆشتنى ئەسپ

يورش: پەلامار، شالاو، ھىرش، ھەئمت، ھەلمەت بردن

يورغبه: ويرغه، ئۆرغه، يۆرغه، ئەسىپى ليهاتوو كه بهخيرايى بروات

يوزيدن: داوا كردن، بهدوادا گهران، لئ گهران، ويستن، خواستن

يوسه: همره، مشار

یوسف: یوسف، ویسف، حموتهمهین کوری یه عقوب که دهنین زور جوان بووه و باوکی زوری خوش ویستوه یوسیدن: بروانه یوزیدن

يوغ: نيله، نيّله، نير، نيرك، نيل

يوم: رۆژ، رۆش، رۆژگار

يو نجمه: وينجه، يؤنجه، جوزه گيايهكه ثاژه لهكان دميخون

يونجهزار؛ وينجهزار، يونجهزار، مهزاري وينجه

يسونس: يونس، يەكىكى كە پىغەمبەرەكانى بەنى ئىسرائىل

پهسوه: یـههوه، نـاوی خـوا کـه لهتـهورات دا بـهم شـێوه هاتوه

یهــود: یــههوود، بــهنی ئیــسرائیل، لایــهنگرانی موســای بی<u>ن</u>غهمبـهر